NOTICES OF SANSKRIT MANUSCRIPTS PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

First Series. Vols. I—IX. By R. L. MITRA and Vols. X-XI. By M.M. H. P. SHĀSTRĪ. 1870-1895.

[Vol. I]	(No. 1) (1871),	pp. 10+108=118	Price Rs.	2/8/-
,,	(No. 2) (1870),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	(No. 3) (1871),	,, 16+134=150	,,	2/8/-
Vol. II,	Pt. 1 (No. 4) (1872),	pp. 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 2 (No. 5) (1872),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 3 (No. 6) (1873),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 4 (No. 7) (1874),	,, 4+12+114=130 and 4 plates	,,	2/8/-
Vol. III,	Pt. 1 (No. 8) (1874),	,, 4+96=100 and 1 plate	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 9) (1875),	,, 2+80+32=114 and 2 plates.	,,	2/8/-
,,	Pt. 3 (No. 10) (1876),	,, 4+96=100	,,	1/4/-
,,	Pt. 4 (No. 11) (1876),	,, 94+4+12=110 and 10 plates.	,,	3/12/-
Vol. IV,	Pt. 1 (No. 12) (1877),	,, 96+8=104	,,	1/4/-
,,	Pt. 2 (No. 13) (1878),	,, 224+16=240	,,	3/12/-
Vol. V,	Pt. 1 (No. 14) (1879),	,, 152+8=160	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 15) (1880),	,, 318+16+32=366 and 5 plates.	,,	6/4/-
Vol. VI,	Pt. 1 (No. 16) (1881),	,, 6+152=158 and 1 plate	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 17) (1882),	,, 164+14+12=190	,,	2/8/-
Vol. VII,	Pt. 1 (No. 18) (1883),	,, 8+154=162	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 19) (1884),	,, 168+16=184	,,	2/8/-
Vol. VIII,	Pt. 1 (No. 20) (1885),	,, 8+160=168	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 21) (1886),	,, 176+18=194	,,	2/8/-
Vol. IX,	Pt. 1 (No. 22) (1887),	,, 10+160=170	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 23) (1888),	,, 16+14+28+156=214	,,	3/12/-
Vol. X,	Pt. 1 (No. 24) (1890),	,, 6+120=126	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 25) (1892),	,, 8+16+248=272	,,	3/12/-
Vol. XI,	(No. 26) (1895),	,, 20+72+24+138+6=260	,,	3/12/-

Second Series. Vols. I—IV. By M.M. H. P. SHĀSTRĪ. 1898-1911.

Vol. I,	Pt. 1 (No. 27) (1898),	pp. 160	Price Rs.	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 28) (1898),	,, 160	,,	2/8/-
,,	Pt. 3 (No. 29) (1900),	,, 40+112=152	,,	2/8/-
Vol. II,	Pt. 1 (No. 30) (1898),	,, 160	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 31) (1904),	,, 22+78=100	,,	1/4 -
Vol. III,	Pt. 1 (No. 32) (1904),	,, 160	,,	2/8/-
,,	Pt. 2 (No. 33) (1907),	,, 26+14+94=134	,,	2/8/-
Vol. IV,	(No. 34) (1911),	,, 36+12+264=312	,,	5/-

CATALOGUE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

GOVERNMENT COLLECTION

A

DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF

SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE GOVERNMENT COLLECTION

UNDER THE CARE OF

THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASAD SHĀSTRĪ, M.A.,
C.I.E., F.A.S.B.,

Vice-President, Asiatic Society of Bengal,
and Honorary Member, Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland.

VOLUME II
VEDIC MANUSCRIPTS

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS, AND PUBLISHED BY
THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

1923.

PREFACE.

The second volume of the Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts, in the Government collection at the Asiatic Society's rooms, is now presented to the public. It contains descriptions of manuscripts from Nos. 120 to 1845A, and treats only of the Vedas, Vedic rituals and Vedic speculations. Sāyana says that the other Vedas are dependent on the Ṛg-Veda and therefore that Veda is treated of first of all in the present Catalogue.

Max Müller gives a list of manuscripts consulted by him in his famous edition of the Ṛg-Veda but not a single manuscript of his goes beyond the seventeenth century. But in this collection there is a fragment dated 1362 A.D. and some manuscripts belonging undoubtedly to the fifteenth and sixteenth centuries. It would not be out of place to mention here that the Vedas were committed to writing in very recent times; Al Beruni says "not long before my time," by Vasukra in Kāśmīr. The fragment of 1362 A.D. (No. 140, XIV) is therefore of unique importance.

Evidence is afforded in No. 143A, of a projected commentary of the Ṛg-Veda, in the seventeenth century by a prominent Hindu scholar named Kavīndra or Sarvavidyā-nidhāna Kavīndra-Sarasvatī.

I have placed the Śastras and Ukthas immediately after the text of the Ṛg-Veda because they are really texts though arranged in an extraordinary way. These Śastras are recited by Ṛg-Vedī priests on different occasions, at different sacrifices; sometimes the Mantras are not to be found in the printed edition of this Veda but elsewhere. (See page 229.)

In the seventeenth and eighteenth centuries or perhaps a little earlier, attempts were made to trace the Rāmāyaṇa, the Bhāgavata, the Kāśīkhaṇḍa and other works, from the Mantras of the Ṛg-Veda. (Nos. 177–181.)

Modern scholars think that Viṭṭhala and Viṭhovā extensively worshipped in the Marhāṭṭā country are forms of Buddha, but Buddha is an incarnation of Viṣṇu, and so Viṭṭhala and Viṭhova are worshipped as forms of Viṣṇu,—and 12 Ṛk-Mantras are uttered in their worship. Commentaries of these Mantras are to be found in the Catalogue (No. 176). After the Mantras and Brāhmaṇas of each Veda I have given what is known as Lakṣaṇagranthas, under the English name, Subsidiary Treatises. Under the Ṛg-Veda, Kātyāyana's Sarvānukramaṇī comes first with its commentaries. Then comes a work entitled "Ṛg-Vedānukramaṇikā" with its commentary by Jagannātha, which seems to belong to a Śākhā of the Ṛg-Veda, different from that of the Śākalas, it most probably belongs to the Vāṣkala Śākhā. The Ṛks in one, number 10,552 and in the other 10,580. Another manuscript, No. 238, gives perhaps the index of another Śākhā.

These are indices of the books, chapters, lessons hymns and verses and of Ṛṣis, metres, etc., of the Ṛg-Veda. But there are other indices too, of peculiarities in grammar and pronunciation. These are embodied in Nos. 255 to 261. "How useful these lists were to subsequent writers of prātiśākhya and grammar, may be seen from the fact that one of the lists in our Gāṇī' No 256 has been turned into a Sūttra, in p. 53 of the Śaunaka-ṛk-prātiśākhya in the Chaukhāmbā Series."

There are quite a number of manuscripts, of works on the three Prakṛti and eight Vikṛti pāṭhas. Some words

are often dropped at Padapāṭha and these are called *galitas*, and the *galitas* are treated of in No. 290.

There are two Sūttras known of the Ṛg Veda, namely, Āśvalāyana and Śāṃkhyāyana. The former has many commentaries, some of these are 'running commentaries' and others liturgical, called Prayogavṛtti. The most popular liturgical commentary is by one who describes himself as 'Traividya-Vṛddha' and 'Tālavṛnta-nivāsin.' His proper name has now been found to be Keśava (p. 537). Many Ṛg-Vedins, however, perform their rites according to the processes prescribed by Kātyāyana, Āpastamba and Baudhāyana, none of whom belong to the Ṛg-Veda. The followers of the Āśvalāyana school are the most numerous, those of Śāṃkhāyana are small in number and the school of Śaunaka seems to have merged itself into that of his pupil Āśvalāyana. Still the present collection has some works of the Śaunaka school and these have been separately dealt with. Black Yajus comes next. The collection is poor in texts of the Black Yajus-Samhitā. It makes up the deficiency, by works on Rudra, which form a peculiar feature of the Black Yajur-Veda. The manuscripts of Taittirīya Brāhmaṇa, too, are few. There are, however, many works giving lists of words in this Veda, which drop their *visarga* after *ā*, in which *e*, *ai* are not changed into *a* or *ā* as in Saṃhitā (called *vilaṅghya*), in which a *n* comes in or a *ta*, on which stress is given and so forth. These works are of the same nature as the Lakṣaṇagranthas of the Ṛg-Veda.

The Mānava-Śulva-Bhāṣya, the Kāṭhaka-Śrauta-Sūttra, Bhāradvāja-Gṛhya-Sūttra, Paribhāṣā-Sūttra of Bharadvāja are rare works belonging to Sākhās of the Black Yajur-Veda, which are rapidly becoming obsolete. The Hiraṇyakeṣī, the Āpastamba and the Baudhāyana schools are

very strongly represented in the present collection, the last two specially so.

I have in each Veda separated the Sūttras and their commentaries from their Prayogas and Paddhatis. In the Ṛg-Veda the effect of this separation is not much marked as some of the commentaries are really liturgical. But in the other Vedas the effect is very marked. Nos. 610 and 615 belong to the liturgy of the Maitrāyanīya-Mānava-Sūttra. They cover the whole ground of the Śrauta and Smārta rituals in general and the propitiation of the Seven Ṛṣis in particular. The Kāṭhaka Sūttra has the Gṛhya-paddhati alone in this collection. These schools are limited in their sphere of activity. Kāṭhaka is current only among the Kāśmīris. The liturgies of Āpastamba and Baudhāyana take up much greater space in this catalogue than those of any other school. The liturgy of Rudra figures prominently in Āpastamba and that of Śiva and Mahādeva in Baudhāyana.

The Kāṇva and Mādhyandina schools are represented in the collection, by their Saṃhitāpāṭha, Padapāṭha and Kramapāṭha. It is a well-known fact that the texts of the Kāṇva and Mādhyandinīya Saṃhitā do not differ much though there is difference. The Śātapaṭha Brāhmaṇas of these schools, however, differ much. One has 14 Kāṇḍas the other 17. Both contain the Bṛhadāraṇyakopaniṣad but in very different readings. Śaṅkara commented upon the Kāṇva recension, it had so many well-known commentaries and sub-commentaries. But commentaries of the other recension were not much known. The present collection contains three commentaries: by Vāsudeva Brahma, by Nīlakaṇṭha, and by Dviveda Gaṅga. Kātyāyana is said to have written a complete Sūttra of the White Yajur-Veda, but his Gṛhya Sūttra was named after Pāraskara. Paṇḍits

in India often thought that Pāraskara was only an *alias* of Kātyāyana. But the present collection has a work, No. 843, Kātyāyana-Smārtta-Mantrārtha-Dīpikā, by Anantācāryya, son of Nāgadeva; and another No. 844, Pāraskara-Mantra-bhāṣya, by Murāri Miśra. That shows that there are two Gṛhya Sūttras, one by Kātyāyana and another by Pāraskara. This is also borne out by works in the Liturgical section.

The most interesting portion of the Catalogue is that which deals with the Lakṣaṇagranthas of the White Yajur-Veda, Nos. 882–916. Though the Yajur Mantras are in prose and often very short, yet they have their Padapāṭha and even their Kramapāṭha. And there are indices to the Mantras. The indices to the Brāhmaṇas are still more interesting. There are indices of Kāṇḍas, Anuvākas, Adhyāyas and Brāhmaṇas. The Śatapatha has another set of indices giving the initial words of groups of hundred Brāhmaṇas, a fact from which the entire work is named Śatapatha Brāhmaṇa. Even the Gṛhya Sūttra of Kātyāyana has an index (No. 1012).

In this collection there is a complete set of the *pariśiṣṭas* or appendices attributed to Kātyāyana, to his Śrauta and Gṛhya Sūttras. They are eighteen in number and treat of all subjects not mentioned in the Sūttras themselves. There are some other works of the same nature attributed to the same author, which are called Kṣepakas or 'thrown in.' These with their commentaries and sub-commentaries form a library by themselves and are a notable feature of this collection.

My grateful acknowledgments are due to Mr. Johan van Manen, General Secretary to the Asiatic Society of Bengal, who is trying to push on this work to the best of his

abilities. But for him the publication of this volume alone would have been delayed at least for another year. Of all things done by the Asiatic Society in recent years the appointment of a whole-time Secretary is what appeals to the public, and the President, Dr. N. Annandale, is to be congratulated for the selection of Mr. van Manen as Secretary.

My grateful acknowledgments are also due to my devoted assistants, Pandit Ashutosh Tarkatirtha and Babu Nanigopal Banerjee without whose whole-hearted co-operation the *Catalogue* of the entire collection could not have been completed in ten years. Pandit Ashutosh is still helping me in seeing the *Catalogue* through the Press, and Babu Nanigopal Banerjee, though he has joined his new appointment at the Dacca University, is doing his best to assist me with his advice.

HARAPRASĀD ŠHĀSTRI.

Calcutta,
July 1*st,* 1923.

SYNOPSIS OF CONTENTS.

Subject	*Page*
Ṛg-Veda-samhitā-pātha ..	201
Pada-pathā..	214
Commentaries on the Ṛg-Veda ..	220
Śastras or Ukthas	224
The Sūktas	233
Brāhmaṇas of the Ṛg-Veda ..	252
Commentaries on Aitareya Brāhmaṇa of the Ṛg-Veda ..	257
Aitareya Āraṇyaka	260
Commentary on the Āraṇyaka ..	262
The Upaniṣads of the Aitareya ..	263
Brāhmaṇa of the Śāṃkhyāyana school	268
Subsidiary Treatises to the Ṛg-Veda	271
Sūtras of the Ṛg-Veda ..	322
Śāṃkhyāyana Sūtra	336
Prayogas and Paddhatis of the Ṛg-Veda—	
1. Āśvalāyana school ..	342
2. Śāṃkhyāyana school ..	403
3. Śaunaka school ..	410
Black-Yajus-Saṃhitā	420
Brāhmaṇa of the Black-Yajur-Veda	435
Subsidiaries to the Black-Yajur-Veda	451
Sūtras of the Black-Yajur-Veda—	
1. Mānava, Kāṭhaka and Bharadvāja Sūtras ..	460
2. Hiraṇya-keśi-Sūtra ..	466
3. Āpastamba Sūtra ..	472
4. Baudhāyana Sūtra ..	494
Prayogas and Paddhatis of the Black-Yajur-Veda—	
1. Maitrāyaṇīya-mānava Sūtra	521
2. Bhāradvāja-Sūttra ..	527
3. Kaṭha-Sūttra ..	529
4. Hiraṇya-keśi Sūttra ..	532
5. Āpastamba Sūttra ..	537
6. Baudhāyana Sūttra ..	595
White-Yajus-Saṃhitā ..	679
Brāhmaṇa of the White Yajur-Veda	709
Subsidiary Treatises to White-Yajur-Veda	725
Sūtra of the same	761
Prayogas and Paddhatis of the White-Yajur-Veda	838
Prayoga Works common to all Śākhās of the Yajur-Veda ..	996
Sāma-Veda-Saṃhitā	1007
Brāhmaṇas of the Sāma-Veda ..	1026
Sūtras of the Sāma-Veda ..	1058
Prayogas and Paddhatis of the Sāma-Veda	1077
Saṃhitā of the Atharva-Veda ..	1096
Brāhmaṇa of the Atharva-Veda	1101
Subsidiaries to the Atharva-Veda	1111
Sūtra of Atharva-Veda ..	1121
Prayogas and Paddhatis of the Atharva-Veda	1123
Vedic Priests' Manuals ..	1128
Vedāṅgas	1171
Prayogas and Paddhatis common to all the Vedas	1217
The Upaniṣads (Collections) ..	1354
1. Sannyāsa	1401
2. Vaiṣṇava	1405
3. Śaiva	1419
4. Sectarian, miscellaneous	1428
5. Medicine and necromancy	1432

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

THE VEDAS.

ṚG-VEDA-SAṂHITĀPĀṬHA.

120.

6607. ऋग्वेदसंहिता । *Ṛgveda Saṃhitā.*

Twelve batches of leaves.

I. Contains the first *aṣṭaka*—complete with the exception of the last caraṇa of the last Ṛk.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 105. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old and faded.

II. Contains I. 7, 23 to the end of the *aṣṭaka.*

Substance, country-made paper. 8¼×3½ inches. Folia 104 to 130. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1603. Appearance, old and mouse-eaten.

Last Colophon :—इति अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—संवत् १६०३ वर्षे फाल्गुनमासे सुक्लापक्षे १३ त्रयोदश्यां तिथौ भृगुदिने वाराणसीमध्ये लिखापिता ।

III. Contains II. 1, 5,—II. 8, 26.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 3—73. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the fourteenth century. Appearance, old and soiled.

IV. Contains III. The first seven vargas of the first adhy. only are wanting.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4—70. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the fourteenth century. Appearance, old and worn out.

V. Contains III. 1, 1—III. 8, 26.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 107. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured.

Written lengthwise on the right-hand corner of the last leaf :—दत् केशवसुत रघुनाथता बालकृष्ण गुजरातथी लैआव्या टतीयाष्ट सं+ता ।

VI. Contains IV. 1, 3—IV. 8, 81.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 2—51, of which the 49th is missing. Lines, 12 and 13 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old, discoloured and worn out.

VII. Contains V. 1, 1—V. 8, 35.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 95, the reverse side of the 95th having been disjointed is lost. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old and discoloured.

VIII. Contains VII. 1, 1—VII. 2, 28.

Substance, country-made paper. $9\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

The three vargas after No. 18 of the second adhy. are taken from Khailika sūktas, published by Max Müller in pp. 531–533 of the fourth volume of the second edition of the Ṛg-veda, as Khila No. 17. The next two vargas, here marked 22, 23, are the 19th and 20th of Max Müller.

IX. Contains VII. 2, 25—VII. 5, 2.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 15—37. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Here, too, in the second adhy., there are the same three vargas more from the Khailikani sūktani, than in Max Müller's edition.

X. Contains VII. 6, complete.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

XI. Contains VII. 7, 24 to the end of the *aṣṭaka.*

Substance, country-made paper. 4×9 inches. Folia, 85—101. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1700. Appearance, discoloured.

Last Colophon :—इति सप्तमे अष्टमोध्यायः ।

Post Colophon :—संवत् १७ (१८ struck out with bars) ०० वर्षे भाद्रपद शुक्लसप्तमी सोमेग्ग लिखितं मिठाभटेन ॥ इदं पुस्तकं सितारामभटनिरंतरस्य ॥ विश्वेश्वराय नमः ॥

XII. Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 36. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old and worn out.

The last leaf of the MS. contains the following entry :—संवत् १५९८ का शुक्र + + + [शु] क्ला देवजी सुतकडूए आपीता नेका + + + ... This is written in a much later hand, so the MS. must be a few decades older than the entry. Therefore the MS. has been put down to the fifteenth century.

This is the last batch of leaves, containing the last *aṣṭaka.* It agrees with Max Müller's edition of the Ṛg-veda as far as the second adhyāya In the third adhy. there is a Khailika sūkta, given at the end, marked 22 in Max Müller's second edition. The fourth agrees with that of Max Müller up to the 25th varga, the last caraṇa of the last Ṛk. being lost in a missing leaf. The next existing leaf marked by me as 31 gives the end of the 28th varga of the last adhyaya of the last *aṣṭaka.* This does not agree with Max Müller's VIII. 8, 28. Nor does the wording, nor the arrangement of the vargas, henceforward agree with Max Müller. So the Pratīkas of all the vargas from 29 to the end are given here in collation with Max Müller's edition.

Varga.

29. गोभिर्जुष्टो धनेन—not found.
30. तुभ्येदमिन्द्र परिषिच्यते मधु ... ... (167 सू. 25 व)
31. वातस्य नु महिमानं रथस्य ... ... (168 सू. 26 व)
32. मयोभूर्वातो अभिवातूस्राः ... ... (169 सू, 27 व)
33. विभ्राड् बृहत् पिबतु सोम्यं मधु... ... (170 सू. 28 व.)
34. त्वं त्यामिटतोरथमिन्द्र प्रावःसुतावतः ... (171 सू 29 व.)
35. आयाहि वनसा सहगावः ... ... (172 सू । 30 व.)
36. आ त्वा हार्षमन्तरेधि ... ... (173 सू । 31 व.)
37. अभीवर्त्तेन हविषा ... ... (174 सू । 32 व.)
38. प्र वो ग्रावाणः सविता ... ... (175 सू । 33 व.)
39. प्र सूनव ऋभूणां ... ... (176 सू । 34 व.)
40. पतङ्गमक्त मसुरस्य मायया ... ... (177 सू । 35 व.)
41. त्यमू षु वाजिनं देवजूतं ... ... (178 सू । 36 व.)
42. उत्तिष्ठताव पश्यत तन्द्रस्य ... ... (179 सू । 37 व.)
43. प्रससाहिषे पुरुहूत शत्रून् (180 सू. 38 व.) } Together
प्रथश्च यस्य सप्रथश्च नामा (181 सू. 39) } make 43
44. बृहस्पतिर्नयतु दुर्गहा ... ... (182 सू । 40 व.)
45. अपश्यं त्वा मनसा चेकितानम् ... ... (183 सू. 41 व.)
46. विष्णुर्योनिं कल्पयतु ... ... (184 सू. 42 व.)
47. नेजमेषपरापत ... ... Khila 30
48. महित्रीणा मवोऽस्तु ... ... (185 सू. 43 व.)
49. वात आवातु भेषजम् ... ... (186 सू. 44 व.)
50. प्राग्नये वाचमीरय ... ... (187 सू. 45 व.)
51. प्रनूनं जातवेदसमश्वम् ... ... (188 सू. 46 व.)
52. आयं गौः पृश्निरक्रमीत् ... ... (189 सू. 47 व.)
53. ऋतञ्च सत्यञ्चाभीद्धात् ... ... (190 सू. 48 व.)
54. संसमिद्युवसे वृषन् ... ... (191 सू. 49 व.)

Here ends the last *aṣṭaka* in Max Müller's edition. The present manuscript has still the following :—

1. संज्ञानमुषणावदत्—Khila 32
2. नैर्हस्त्यं सेना
3. प्राघराणां......
4. अजोपात्तजोदराग्न
5. विदा मघवन् विदागात्
6. तमूत ये ह्वामहे
7. नूनं तनव्यं

The *aṣṭaka* ends with the number 7.

Col. :—इति चतुःषष्ठितमोऽध्यायः ।

For printed editions of the Ṛgveda Saṃhitā and its translations, see page 1 of Volume I, part I of the Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts of Government Orien. MSS. Library, Madras; also Descriptive Catalogue of Sanskrit Manuscripts Dec. Coll., page 4. R. C. Dutt published the complete text in Bengali character and with a Bengali translation. The late Babu Ramānātha Sarasvatī published ten fascs. of the text with copious notes in Bengali.

121.

1259. *The same.*

Substance, country-made paper. 9½×3 inches. Folia, 130. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Slokas, 2400. Character, Nāgara. Date, Sam. 1734 and Saka 1599. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १७३४ शके १५९९ प्रभवनामसंवत्सरे आश्विनमासे शुक्लपक्षे पूर्णिमारविवासरे रेवतिनक्षत्रे व्यतिपातयोगे तद्दिने ग्रन्थः समाप्तः ।

तिमाजिगोस्वामिसुत-हरिभट्टअयाचितोपनामक-तत्सुतरघुनाथेन लिखितं इदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं च त्वरितमिदं काश्यां श्रीरस्तु। ग्रंथ तत्श्लोकसंख्या च २४०० .

122.

1187. *The same with diacritical marks*

Eight batches of leaves in the Nāgara character.

I. Substance, country-made paper. Folia, 77. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Lines, 10 on a page.

Contains the first aṣṭaka.

II. The same substance and measure. Folia, 86. Lines, 9 to 11 on a page.

Contains the second aṣṭaka.

III. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 165. Lines, 6 on a page.

Contains the second aṣṭaka in a larger hand.

IV. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 80. Lines, 9 to 11 on a page. Written in two hands, foll. 1 to 55 in one, and the rest in the other.

Contains the third aṣṭaka.

V. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Leaves marked from 18 to 84. The 24th leaf is missing.

From the tenth varga of the second adhyāya of the third aṣṭaka to the end of the aṣṭaka.

Post Colophon Statement :—

शिवाय ॥ लेखकनागजि शुभं संवत् १६६८ वर्षे मागशरमासे शुकलपक्षे पूर्णमासे सोमवासरे ॥ काशियां गङ्गायां विश्वेश्वरः मणिकर्णिकायां उत्तरे तटे ॥ वासः प्रमार्थपाठः शुभं मस्तु ।

In a later hand इदं पुस्तकं वालूरकोरिभटस्य ८

VII. Measure, $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page.

Contains III, I. 1, to III. 2, 8 and a portion of 9.

VII. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 75. Lines, 11, 12 on a page. In the same hand with the first two batches.

Contains the fourth aṣṭaka.

VIII. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 71. Lines, 10 to 12 on a page.

Contains the fourth aṣṭaka.

Post Colophon:—

संवत् १७१८ वर्षे पौषवदि अमावास्या_तद्दिने चतुर्थोष्टक समाप्तः। दी० गोविन्दसुत++जसुत श्रीरामकस्येदं पुस्तकं रघुनाथवैद्यनाथपठनार्थं ॥ श्रीगणेशाय नमः।

In red ink संवत् १७२७ वर्षे+ + + + +

123.

1421. *The same with diacritical marks.*

I. Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 72. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1717. Appearance, old. Correct.

The fifth aṣṭaka only.

Post Colophon Statement:—संवत् १७१७ वर्षे आश्विनमासे कृष्णपक्षे पञ्चमी गुरुवासरे ग्रल्यस्वीतं दीक्षीत वात्सड़ासुत श्रीरामेश्वररघुनाथ तं वैज्यनाथपठनार्थं।

शुभमस्तु। श्रीरस्तु। कल्याणमस्तु। श्रीवीश्वेश्वर प्रसन्नोऽस्तु। भैरव प्रसन्नोऽस्तु।

Owners: श्रीरामणीपोथीदी लक्ष्मीनाथनी पोथीदी रघुनाथसुत लक्ष्मीनाथदी रघुनाथसुतलक्ष्मीनाथदी कृपानाथनी।

The first and the last leaves are pasted with yellow paper.

II. 8½×4½. Substance, the same. Character, the same. Folia, 117. Lines, 9 on a page. Date (?). Appearance, very old and worn out. Correct. Sixteenth century hand. The last leaf is a restoration.

The sixth aṣṭaka only.

III. Substance and character the same. 9×3½ inches. Folia, 93 in two batches—1 to 14 and 17 to 93. Lines, 9 on a page. The first batch appears to be a restoration, so the contents of the original 15th and 16th leaves are not wanted.

The seventh aṣṭaka down to the 26th varga of the aṣṭama adhyāya.

IV. Substance and character the same. Leaves, 119 of which 94 to 103 are

missing. Lines, 10 on a page. Date (?). Appearance, old. In the sixteenth century hand. Generally correct.

Aṣṭamāṣṭaka complete. The entry in leaf 13B पञ्चमे प्रथमोऽध्यायः should be अष्टमे०

124.

2008. *The same with diacritical marks.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia—— different paginations, the first part in 81, the second in 97 and the third in 97. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Date (given after the third part) 1764. Appearance, discoloured.

The first part of the MS. contains VI. down to 7, 12, the second part VII, and the third VIII.

Date: संवत् १७६४ प्रमादिनामसंवत्सरे आश्विनमासे शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ सौम्यवासरे तद्दिने अष्टमाष्टकः समाप्तः ।

Then इदं पुस्तकं गुर्जरोपनाम-रामचन्द्रात्मज(क)पुरुषोत्तमदीक्षितेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

125.

2203. *The same with diacritical marks.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Character, Nāgara.

Separate pagination for each of the chapters.

I. 1 in 20 leaves; I. 2 in 18; I. 3 in 18; I. 4 in 20; I. 5 in 19; I. 6 in 18; I. 7 in 19; I. 8 in 18.

Date. शके १७४८ संवत् ८२ हेमलवनामसंवत्सरे आषाढ़शुद्ध ८ शु सोमवार लिखितं गदाधरेण । नारायण प्रसंन्न ।

यस्यास्ति वित्तं etc. etc.

II. 1 in 23 leaves; II. 2 in 19; II. 3 in 16; II. 4 in 17; II. 5 in 19; II. 6 in 19; II. 7 in foll. 19 to 35; II. 8 in 17.

III. 1 in 21 leaves; III. 2 in 18; III. 3 in 17; III. 4 in 17; III. 5 in 16; III. 6 in 14; III. 7 in 15; III. 8 in 17.

Date. शके १७५९ विकारिनामसंवत्सरे । वैशाखशुद्धप्रतिपदा सौम्यवासरे तद्दिने लिख्यन् समाप्तम् ।

IV. 1 in 19 leaves; IV. II. in 19 to 36; IV. 3 in 36 to 52; IV. 4 in 24; IV. 5 in 17; IV. 6 in 17; IV. 7 in 17B to 23A; IV. 8 in 16.

The MS. opens with the Paribhāṣā section of Kātyāyana's Sarvánukramaṇī and each chapter is preceded by its anukramaṇī.

126.

2665. *The same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 311. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

The first (fol. 75), second (fol. 75) and fourth (fol. 76) aṣṭakas are complete. There are two parts of the fifth aṣṭaka, one containing three chapters only (fol. 1–37), and the other the latter portion of the fourth, the fifth, the sixth and the seventh with the latter portion missing (fol. 40–78). Further there are leaves marked 74–82 containing parts of the seventh and eighth chapters of the fifth aṣṭaka.

127.

3202. *The same.*

I. Substance, country-made paper. 6½×3½ inches. Folia, 148. Lines, 5 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Leaves, 113 to 148 are a restoration, in an eighteenth-century handwriting.

It contains the whole of the first aṣṭaka.

II. Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 49 to 72. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and worm-eaten.

It contains the end of the fifth adhyāya and the beginning of the sixth, of the first aṣṭaka.

Fol. 60A. इति प्रथमाष्टके पञ्चमोऽध्यायः ।

III. Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 72. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1809. Appearance, old, discoloured and worn out.

It contains the whole of the third aṣṭaka.

Post Colophon :—संवत् १८०६ चित्रभानुनामसंवत्सरे वसन्तऋतौ वैशाखशुद्धपञ्चमी इन्दुवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् । तृतीयाष्टकः समाप्तः ।

कोरड़े-उपनाम-वासुदेवस्य ।

In a different hand : नारायणभट्ट विश्वरूपेण लिखितम् ।

IV. Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia (by counting), 39. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and dilapidated.

Contains the first four adhyāyas and the beginning of the fifth, of the fourth aṣṭaka.

V. Substance, country-made paper. 8½×4½ inches. Folia, 39 (by counting). Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

It contains the first three adhyāyas, the first twelve vargas of the fourth, vargas 29 to 37 of the fifth adhyāya and the first three vargas of the sixth adhyāya, of the sixth aṣṭaka.

VI. Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 22 to 36 and 49 to 98. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and dilapidated. Date, Saṃvat 1596.

Colophon :—इति सप्तमाष्टके अष्टमोऽध्यायः .

Post Colophon :—संवत् १५९६ वर्षे आश्विनशुद्धपौर्णमास्यां शनिवासरे पुरुषोत्तमभट्टेनालेखि श्रीवीरभानुमहाराजे + + + जनार्द्दन पठनार्थम् ।

VII. Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 101 (by counting). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured.

It contains the eighth aṣṭaka, with leaves missing here and there. The colophons of the first, third and eighth adhyāyas are not found.

Date in a later hand :—संवत् १६६० वर्षे ज्येष्ठ सुदी ।

VIII. Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 20 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A fragment of the eighth aṣṭaka.

IX. मह्वानाम्नीसंहिता ।—From IX to XVI chapters. These form the second aṣṭaka of the Ṛgveda Saṃhitā.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 90 of which foll. 25 to 36 are missing. Lines, 8 on a page. Character, Nágara. Appearance, discoloured.

Beginning :—

ॐ प्र वः पान्तं रघुमन्यवोन्धो यज्ञं रुद्राय मीळ्हुषे भरध्वं । दिवो अस्तोष्यसुरस्य वीरैरिषुध्येव मरुतो रोदस्योः । पत्नीव पूर्व्वहूतिं वावृधध्या उषासानक्ता पुरुधा विदाने । स्तरीर्नात्कं व्युतं वसाना सूर्यस्य श्रिया सुदृशी हिरण्यैः । इत्यादि ।

R.V. I. 122.

14B, इति मह्वानाम्नीसंहितायां नवमोऽध्यायः ।

End :—

प्राची अध्वरेव तस्थतुः सुमेके ऋतावरी ऋतजातस्य सत्ये इड़ा मये० ।

Colophon :—इति षोड़शोऽध्यायः ।

Post Colophon :—मन्दस्य कनिक्रदद्यिर्दे वेभि । समाप्तः ॥

शुभं भवतु ॥ वैशाखशुदि ३ ॥ जस्यु ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री ॥ साम्ब सदाशिव ॥ गणेशाम्बिकेभ्यो नमः ॥ श्रीसिद्धेश्वर्य्यै नमः ॥

128.

2481. *The same. Aṣṭ. I.* With diacritical marks.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 67. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Discoloured and pasted. The first leaf is missing and the second corroded.

The number of sūktas are marked in red.

The Post Colophon Statement :—

शुभक्तन्मार्गशीर्षस्य शुक्लषष्ठीरवाविदम् ।
व्यलिखत् पुस्तकं टोक्के गणेशो हरभूः स्वयम् ॥

129.

2479. *The same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

The first adhyāya only of the first aṣṭaka of the Ṛgveda.

130.

1410. *The same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 81. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1715. Appearance, old. Generally correct.

The first aṣṭaka only.

Post Colophon Statement :—संवत् १७१५वर्षे कार्त्तिकशुद्ध १३ गुरुवासरे अद्येहनी सम्पूर्णलिखितमिदं पुस्तकम्। शुभं भवतु। कल्याणमस्तु।

Then in red स्वस्ति संवत् १७१५ वर्षे माघशुक्ल १ गुरुवासरे अविमुक्तिवाराणस्यां उपा०श्रीपूर्न्यांनिदाससुत-अविचलजीकेन प्रोधीतं स्वरैलंह्वतं आचार्य्यहरीकस्य पुस्तकम् ॥

131.

9412. *The same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 12 (50—62). Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct.

Fragmentary.

From the beginning of the second varga to the end of the 27th of the fifth adhyāya of the first aṣṭaka.

132.

9411. *The same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 100. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Date ? Appearance, very old. Generally correct. Incomplete at the end.

From the beginning of the third aṣṭaka to the end of the 25th varga of the eighth adhyāya of the same.

133.

9410. *The same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 29. Character, Nāgara. Date ? Appearance, old.

Much damaged, specially in the last leaf. The injured portions are pasted over with new, white paper.

The third aṣṭaka to the end of the second adhyāya.

134.

95. *The same. Aṣṭ. VII.* 4–8.

The MS. is noticed by Rājendralāla under No. 863 as Sākala Saṃhitā.

Post Colophon Statement :—

श्रावणवदि ॥ वार वृहस्पत ६ संवत् १८५६ लिखितं वैजनाथ ब्राह्मण देश बालिकांल्या चिवाडी ठिकाना राजमन्दिर अश्वां घाट ॥

2501. ऋग्वेद पदपाठः । *Ṛgveda-Padapāṭha.*

Substance, Foolscap paper. 8×4 inches. Folia, 755. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 13,570. Character, Nāgara. Date, Śaka 1676. Appearance, tolerable. Complete. Generally correct.

See Max Müller's printed edition of the Ṛgveda Saṃhitā.

The present MS. is divided into eight aṣṭakas and 64 adhyāyas or chapters. The Ṛks. are of the Sâkala school with full accentuation.

Last Colophon :—इत्यग्ने वृहन्नित्यारभ्य सुसहासतीत्यन्तं दशमं मण्डलम् । इति श्रीऋग्वेदसंहितापदानामनुक्रमेण चतुःषष्ठितमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णकमलावरार्पणमस्तु । श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । ॐतत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

शुद्धानि रम्याणि परिस्फुटानि
पदानि ऋग्वेदभवानि सन्ति ।
विचार्य्य सम्यङ् लिखितानि भानुना
परोपकारार्थमथो सुखाय ॥
वैराज आरभ्य उभाउनूनं
पर्य्यन्तमादौ लिखितं गृहे च ।
यात्रार्थमुद्दिश्य गतेन काश्यां
कृता समाप्तिः पदपुस्तकस्य ॥

शके १६७६ भावासंवत्सरे वैशाखशुद्धषष्ठ्यां पुत्रोत्सवेऽष्टमे दिन-सायाह्ने समाप्तिः ।

अज्ञानतो वा मतिविभ्रमाद्वा
यत्किञ्चिदूनं लिखितं मया च ।
तत्सर्व्वमार्य्यैः परिशोधनीयं
कोपो न कार्य्यः खलु लेखनस्य ।

Up to the fourth aṣṭaka there are letters at the end of every varga, the import of which is difficult to understand.

136.

1412. *The same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 67. Lines, 12 to 14 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1582. Appearance, very old. Generally correct.

The first aṣṭaka only.

Post Colophon Statement :—स्वस्ति संवत् १५८२ वर्षे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे चतुर्द्दश्यां तिथौ बुधदिने अद्येह सांजीचाग्रामवास्तव्य-दुवे-भाणसुत-वासणेन प्रथमाष्टकपदं लिखितम् । तस्य अन्येषां पुत्रपौत्रादिपठनार्थं स्वयं लिखितम् ।

यावल्लवणसमुद्रो वा यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।
यावत् सूर्य्यचन्द्रौ तौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥
अपरं पुस्तकं वीक्ष्य शोधनाय सदा बुधैः ।
हीनाधिकैः स्वरैर्वार्णैरस्माकं दूषणं नहि ॥

शुभं भवतु कल्याणमस्तु लेखकपाठकयोः । कल्याणं भूयात् श्रीरस्तु ।

In a very late and different hand: दूवे वासनलिखितं दुवे गोवालस्वरदीधो सद्दी प्रथमाष्टकपद । Then a few letters unintelligible. Below it in a very late, scribbling hand, there is a date: संवत् १६८३ वर्षे पौष सुध २ । There are many more dates and accounts of money transactions on the obverse of the first leaf and a good deal of scribbling on the reverse of the last leaf.

137.

4723. *The same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 101. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Date, Saṃ. 1538.

The fourth aṣṭaka is complete.

Last Colophon :—द्वात्रिंशतिमोऽध्याय ।

Post Colophon :—संवत् १५३८ समये श्रावणसुदि १२ सोमवारे श्रीकाश्यां विश्वेश्वरराजधान्ये चतुर्वेददेवदत्तपुत्र चतुर्वेदविठ्ठलेन लिखापितमिदं पुस्तकम् मङ्गलमस्तु ।

Written in the same hand as 138.

On the obverse of the first leaf there are four bonds, two dated Saṃvat 1564, and two Saṃvat 1565.

138.

4724. *The same.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 116. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1538. Appearance, old and discoloured.

The seventh aṣṭaka complete.

Colophon :—षट्पञ्चांशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—शुभमस्तु संवत् १५३८ समये कार्त्तिकसुदि भौमे इदं पुस्तकं लिखापितं चतुर्वेद देवदत्तपुत्र चतुर्वेदविठ्ठलेन ।

139.

4722. *The same.*

Substance, country-made paper. 10×3 inches. Folia, 113 of which the sixteenth leaf is missing. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured.

Up to the end of the seventh adhyāya of aṣṭaka VIII and the first 12 vargas of the eighth adhyāya.

140.

6608. *The same.*

Fifteen batches of leaves.

I. Containing the first two adhyāyas of the first aṣṭaka, and the third coming up to the 34th varga. Then there is one leaf containing vargas 23 and 24 of the fourth adhyāya.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 47 of which foll. 35–46 are missing. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

II. Contains I. 4, 3–21 vargas.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 37–45. Character, Nāgara of the eighteenth century. Lines, 8 on a page.

III. Contains I. 6, 10–24 vargas.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia 68-72. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, new.

IV. Contains I. 7, 1–I. 8, 26.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 30. Lines, 7–11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

V. Contains II. 1, 11–II. 4, 18.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6–45. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old and worn out.

VI. From II. 4, 19 to the end of Aṣṭ. II.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 46-94. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the fifteenth century. Appearance, old and pasted.

Col.—षोड़शोऽध्यायः ।

Post Colophon :—(The year lost in pasting) वर्षे फाल्गुन शुदि १५ ... ... ।

VII. Contains IV. 4, 33–IV. 7, 2.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35–52 of which fol. 50 is missing. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old.

VIII. Contains V. 1, 11–V. 5, 17.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 5-35. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old.

The leaf marks are gone in most of the leaves. But by arranging the divisions and subdivisions of the aṣṭaka and counting backwards and forwards from the few leaf marks which are still visible, an attempt has been made to to restore the original leaf marks.

IX. Contains IV. 2, 9–VII. 2, 34.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 17–93. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worn out.

X. Contains VI. 5. 9 to the end of the aṣṭaka.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4}\times3\frac{3}{4}$. Folia, 73–105 of which the 75th is missing. Lines, 8–11 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured.

XI. Contains aṣṭaka VI. Very defective, as will be seen from the missing leaves.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2–56+76–114. Lines, 8 on a page. Character. Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured.

It comes up to VI. 8. 30.

XII. Contains VI. complete.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 127. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1653 = A.D. 1596. Appearance, very old and discoloured.

Last Colophon :—अष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—ॐ स्वस्ति संवत् १६५३ वर्षे दक्षिणायने श्रीसूर्य्य ग्रीष्मऋतौ ज्यैष्ठमासे कृष्णपक्षे अमावास्यायां पुण्यतिथौ रविवासरे अद्येह वाराणसीवास्तव्य-वाह्य-नागरज्ञातीय—after this everything is indistinct.

The MS. is unique, in that it seems to belong to a

recension of the Ṛgveda, different from that published by Max Müller. For instance, in VI. 4 there is one sūkta more in Max Müller's edition than in the present MS.

XIII. VII. 6, complete.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 34–44. Lines, 10-11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

XIV. Contains VIII. from 6, 25 to the end of the aṣṭaka. Copied in A.D. 1362. Perhaps the oldest extant MS. of the Ṛgveda.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 19 (by counting). The leaf-marks are all gone. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1418=1362 A.D. Appearance, very old.

Last Colophon :—चतुःषष्ठितमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—संवत् १४१८ चैत्रवदि ६ गुरावद्येह इलदुर्गे व्यास-लक्ष्मीधरेण आत्मनः पठनार्थं चतुःषष्टिपदा पुस्तिका लिखिता । मङ्गलमस्तु ।

XV. This batch contains five fragments of Aṣṭ. VIII. There are altogether 44 leaves. They are very much soiled and the writing mostly faded. I have arranged the leaves in five batches.

There are fourteen stray leaves.

141.

3201. **ऋग्वेदसंहिताभाष्यम्** । *Ṛgveda-Saṃhitā-Bhaṣya.*
By Sāyanācārya.

I. Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 3 to 18. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment of Sāyana's introduction to his commentary on the Ṛgveda. (Max Müller, second edition, pp. 3 to 18).

Some stray leaves over and above these.

II. Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured.

Folia—1 to 58 containing Bhāṣya on Aṣt. I. down to Adhy. 1, 35 and the first three Ṛks. of the 36th (printed second edition of Max Müller, Vol. I, pp. 23 to 107: the commentator's introduction is not in the present MS.); the last leaf of the first adhyāya of the first aṣṭaka; 1 to 81 containing the Bhāṣya on aṣṭaka I. 2, to I. 3, 34 (Max Müller's second printed edition, Vol. I, pp. 111 to 122).

III. Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 13 (by counting). Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Contains Bhāṣya from the concluding portion of the 17th varga of the fourth adhyāya of the first aṣṭaka down to I. 4, 21. (Printed second edition pp. 275 to 284, Vol. I).

IV. Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 74 (by counting). Lines, 10, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1579. Appearance, very old and worn out.

It contains Sāyana's Bhaṣya from Aṣṭ. VII. 5, 29 (that is, the beginning of the tenth maṇḍala) to the end of the aṣṭaka (printed second edition Vol IV, pp. 1 to 137).

Post Colophon Statement :—संवत् १५७६ वर्षे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ गुरुदिने अद्येह श्रीसूर्य्यपुरवास्तव्याभ्यन्तरनागरज्ञातीय-दीक्षित-आनन्दसुतानामध्ययनार्थं तथा परोपकारार्थञ्च इदं पुस्तकं लिखितम्। यादृशमित्यादि। श्रीश्रीश्री। सर्व्वजगतः। श्रीऋक्-संहिताभाष्ये सप्तमाष्टकः समाप्तः।

V. Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

This fragment contains 19 leaves. The first leaf is marked 124, in which the 30th varga of the fifth adhyāya of the seventh aṣṭaka comes to an end. The subsequent leaves begin with the concluding portion of the 26th varga of the seventh adhyāya of the seventh aṣṭaka, and go down to the end of the 25th varga of the eighth adhyāya of the same, with leaves missing here and there.

142.

7872. *The same.*

Fragments of Sāyana's Bhāṣya on the Ṛgveda with leaves hopelessly confused. And the difficulty is enhanced by the separation of the obverse side from the reverse in most of the leaves. A leaf marked 141 has a col.: इति सप्तमस्य षष्ठे त्रयोदशो वर्गः।

143.

7891. *The same.*

I. Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The leaves are not numbered.

4A. *First Col.*: इति प्रथमस्य चतुर्थे द्वाविंशो वर्गः।

इति सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे संहिताभाष्ये प्रथमे मण्डले दशमोऽनुवाकः ।

Last Col. in the fr :—

19B. इति प्रथमस्य पञ्चमे षड्विंशोवर्गः ।

It ends abruptly in the second Ṛk. of the next varga.

On the reverse of the last leaf we have :—

सर्व्वविद्यानिधानकवीन्द्राचार्य्यसरस्वतीनां ऋग्वेदसंहिताभाष्यम् ।

II. Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 30 (by counting). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

Leaves are not always numbered.

The *first Col.* in 1B, इति तृतीयस्य द्वितीये त्रयोदशो वर्गः । 3B, चतुर्द्दशो वर्गः । After the fifth leaf, marked 7, there is a gap.

The next 18 leaves are marked from 1–18.

2B, इति तृतीयस्य तृतीये प्रथमो वर्गः ।

14A, इति तृतीयस्य तृतीये ऽष्टमो वर्गः ॥

On the left-hand upper margin of the 18th leaf, the name रत्नगिरि is written.

After the 18th leaf there is a gap. After the third of the last seven leaves (not numbered) we have the Col. इति तृतीयस्य चतुर्थे द्वादशो वर्गः ।

Col. in the last leaf. इति चतुर्थे पञ्चदशो वर्गः ।

III. Two leaves marked 2 and 3 belonging to the fifth adhy. of the fourth aṣṭaka.

IV. Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Written in the same hand as the MS. with the signature of Sarva-vidyānidhāna Kavīndrācārya Sarasvatī.

The *first Col.* in fr. इत्यष्टमस्य द्वितीये पञ्चदशो वर्गः । The last *Col.* in fr. इति दशमे मण्डले पञ्चमोऽनुवाकः — इत्यष्टमस्य द्वितीयेऽष्टादशो वर्गः ।

V. Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11-21 Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

The *first Col.* in p. 18A, इत्यष्टमस्य तृतीये विंशो वर्गः ।

Col. in 21A, सायणाचार्य्यविरचिते माधवीये तृतीयोऽध्यायः चतुर्थाध्यायो रच्यते ।

143A.

ऋग्वेदटीका । *Ṛgvedaṭīkā* by कवीन्द्र ।

3201A. Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 1 to 6. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment. At the top of the first leaf it is stated to be a commentary on the Ṛgveda by Sarva-vidyā-nidhāna Kavīndra, a very powerful Sannyāsī of Benares at the time of Sahjahan. The six leaves it contains, do not complete even the introduction.

At the top of the first leaf:—श्रीसर्व्वविद्यानिधानकवीन्द्राचार्य्यरचिता ऋग्वेदटीका ।

It begins :—

इह खलु धर्म्मार्थकाममोक्षाख्याश्चत्वारः पुमर्था दृश्यन्ते। तत्रापि धर्म्मस्य प्राधान्यम् । धर्म्मजन्यत्वादर्थादीनां प्रत्यक्षस्येव तज्जन्येष्वनुमानादिषु न चार्थजन्यत्वात् यागहोमदानाद्यात्मकधर्म्मस्यानैकान्तिकत्वमिति प्रक्षम् । धर्म्मत्वसामानाधिकरण्येनार्थजन्यत्वेऽपि धर्म्मत्वावच्छेदकावच्छेदेन तज्जन्यत्वाभावात् । जपोपवासतीर्थयात्रादौ तदभावा[च्च] । अर्थत्वावच्छेदेन धर्म्मजन्यत्वे देहि मे ददामि ते नादत्तमुपतिष्ठत इत्यादिश्रुतिस्मृत्याद्यनुगृहीतकार्य्यकारणभावकल्पनस्यैव मानत्वात् पुरुषार्थविभाजकोपाध्यवच्छेदकावच्छेदेन जन्यजनकभावस्यैव आदरणीयत्वात् ।

144.

478. बालखिल्यशस्त्रम् । *Bālakhilya Sastra.*

For this manuscript see L.1342.

Col. :—इति मैत्रावरुणस्य बालखिल्यशस्त्रमप्तोर्यामस्य ।

Post Col. Statement :—

संवत् १७६८ समये चैत्र वदि ७ भौमे समाप्तिमगमत् ॥ शुभं भवतु ॥

This Sastra is included in the Vaisvadeva-Sastra and as such recited along with others on the sixth day of the Navarātra of the Dvādaśāha-yajña. Bālakhilya consists of 11 sūktas from VIII. 49 to 59, the first 8 of which are used in this sacrifice. But the recitation of the Sastra requires that the first quarter of the first ṛc of the first sūkta should be read with the second quarter of the second ṛc of the second sūkta. Then the first quarter of the second ṛc in the second sūkta with the second quarter of the first ṛc of the first sūkta. In this way the third quarter of the first ṛc in the first sūkta is to be read with the fourth quarter of the second ṛc of the second sūkta. Then the third quarter of the second ṛc of the second sūkta with the last quarter of the first ṛc of the first sūkta.

Thus	A.	B.	E.	F.
	C.	D.	G.	H.

A.F.E.B. C.H. G.D., adding one *ekapada* to this, इन्द्रविश्वस्य-भूपतौं, makes a complete recitation of the two ṛcs. 1.1 and 2.2. The first two sūktas are to be read thus. The next two are to be read half by half. In the other two, the first ṛc of one is read with the second ṛc of the other; and so on. The

seventh and eighth sūktas are to be read as usual in their proper order. These eight sūktas are to be recited by the Maitrāvaruṇa Priest The MS. contains these eight sūktas as they are to be read by that priest with the preliminaries and conclusions. The present MS. contains Bālakhilya Śastra as recited in Aptyoryāma yajña.

145.

6268. **महाबालखिल्यशस्त्रम् ।** *Mahā-bāla khilyaśastra.*

Substance, country-made paper. 9¼×5 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 320. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, worm-eaten. Complete.

Practically the same work as the preceding.

Colophon :—आप्तोर्यामस्य महाबालखिल्यशस्त्रम् ।'

Post Colophon :—लि० भ० सूर्यधरसुत क्रियाधरेण ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हिं भूर्भुवः स्वरोमध्वर्यो शोंसावों एष्वेषु ब्रवाणि etc., etc.

146.

287. **वृहतीसहस्रशस्त्रम् ।** *Vṛhatīsahasraśastra.*

Substance, country-made paper. 9½×3½ inches. Folia, 21. Lines, 16 on a page. Extent in slokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1768. Appearance, old. Generally correct. Complete.

In a very small Devanāgarī hand. It consists of one thousand vṛhatī verses or 36,000 syllables.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

वृहतीसहस्रम् । ॐ भूर्भुवःस्वरोमध्वर्यो शोँ वोँ वाक् इति जपति ।

तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं (X. 120, 1) पुं नदं व ओदतीनां (VIII. 69, 2).

यतो यज्ञ उग्रस्त्वेष नृम्णाः (X. 120, 1) रं नदं योयुवतीनां (VIII. 69, 2).

सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शत्रून् (X. 120, 1) पतिं वो अघ्न्यानां (VIII. 69. 2).

अनु यं विश्वे मदन्त्यूमाः (X. 120, 1) यों धेनूनामिषुध्यसि VIII. 69, 2).

End :—उक्थवीर्य्यस्य स्थाने उक्थदोहः। मूर्द्धा लोकानामसीत्यादि० यज्ञसमृद्धिमेधुद्ध्वेत्यन्तं स्वयं जपित्वा अध्वर्य्युमपि वाचयेत् ॐ उक्थशा यज सोमस्य इति प्रैषः॥ ये यजामहेऽपिवा सोममिन्द्र-मन्द० स्वाद्भिः सोतुर्बाहुभ्यां सुयतो नार्व्वा ३ वौषट् सोमस्याग्ने-वीँहि वौषट् अनुच्छृस्य अनुवषट्कारं कुर्य्यात्।

Col. and Post Col. :—इति वृहतीसहस्रशस्त्रं समाप्तं। संवत् १७६८ पौष कृ ८ शुक्रे लि० गङ्गारामेण।

See I.O. Catal. No. 434.

147.

3117. *The same, here called* **महदुक्थम्।** *Mahaduktha.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 60. Lines, 9 to 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1658. Appearance, discoloured. Complete. Not accented. Written in three different hands.

Colophon :—इति महदुक्थं समाप्तम्।.

Post Colophon Statement :—स्वस्ति संवत् १६५८ वर्षे येष्ठमासे कृष्णपक्षेय-द्वितीयायां तिथौ गुरुवासरे अद्येह उकलाविश्रा-मवास्तव्य-उदीच-ज्ञातीय-पण्डित-श्री-गोपालसुत-पण्डित-आतीया-सुत-पण्डित-गोबर्द्धनस्य पठनार्थं लिखितम्॥ भीधग्राम-वास्तव्य-भट्ट-राघव-भट्टकेशव-पण्डित-वासुदेवैः मिलित्वा कृष्णार्पणबुद्ध्या लिखित्वा पण्डित-गोवर्द्धनाय दत्तम्॥ श्रीरस्तु लेखकाध्यापका-ध्येतॄणां॥ श्रीरस्तु॥

Mahaduktha or "great recitation" (called also Vṛhatīsastra), being the principal Sastra on the Mahāvrata day of a sacrificial session.

148.

2072. *The same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 5. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 210. Character, Nāgara. Date, Šaka 1774. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वृहतीसहस्रशस्त्रं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७७४ वैशाखवदि प्रतिपदा रवौ लिखितमिदं काश्यां रामडोहकरसुन्दरभट्टेन ।

For a larger recension of the work, see the previous number. See also I.O. Catal. No. 434.

This work is recited in the Mahāvrāta ceremony.

149.

2635.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The Manuscript contains :—

(1) अच्छावाकस्य पर्य्यायाः which begins and ends in the first leaf.

(2) मैत्रावरुणस्योक्थशस्त्र which begins in leaf 2A and ends in the first line of 2B.

(3) मैत्रावरुणस्य पर्य्यायशस्त्राणि which begins in 2B after Maitrāvaruṇasyoktha-šastra, and goes to the last leaf of the manuscript.

(4) आश्विनशस्त्रानन्तरं etc. Four lines only.

These Šastras are recited at night in the Atirātra Sacrifice (all other sacrifices of Soma being concluded during the course of the day) in three *paryāyas*, ten *daṇḍas* apart. As the Soma-cup goes round, the Ṛgvedī priests utter these, while drinking.

(1) अच्छावाकस्य पर्य्यायाः ।

Begins :—

हिं भूर्भुवःस्वरोम् । अध्वर्य्यो भो भोँ सावो ३ मे ह्वयसु वाणि तेऽग्म इत्येतरा गिरः एभिर्वर्द्धास इन्दुभोँ चिः यच क्वच ते मनो दक्षं दधस उत्तरं । तत्रासदः कृणव सोँ नहिते । इत्यादि ।

Ends :—

उक्थं वाचि । शस्त्वा जपः । येहेशोंशोमाहर० राजावौ सो ॥ ३ ।

Colophon :—इति अच्छावाकस्य पर्य्यायाः ।

(II). मैत्रावरुणस्योक्थशस्त्रम् ।

Begins :—

सुहवा हवामहोमिंद्रावरुणा यदिमानि चक्रथुः विश्वा-जातानि भुवनस्य मज्मनोँ क्षेमेण मित्रो वरुणं दुवस्यति । इत्यादि ।

Ends :—

वागोजः सह ओजोमयि प्राणापानौ वागोजः सह ओमयि प्राणापानौ ॥

Col. :— इति मैत्रावरुणस्योक्थशस्त्रम् । शुभम् ।

(III) मैत्रावरुणपर्य्यायशस्त्राणि ।

Begins :—अथ मैत्रावरुणपर्य्यायाः ।

हिं भूरोँ शोँ सावोँ प्रव इंद्राय मादनं प्रव इंद्राय मादनं । हर्य्यश्वाय गायत सखायः सोमपत्नोँ चिः शंसेदुक्थं सुदानवे शंसे-दुक्थं सुदानवे उतद्युक्षं यथानरस्य क्रमा सत्यराधसोँ ॥ इत्यादि ॥

Ends :—सोमस्याग्नेवीह्वी वौषट् द्विर्वागोजः पूर्व्वदृक्तः ।

Colophon :—इति मैत्रावरुणस्य पर्य्यायशस्त्राणि ।

IV. Then begins :—

आश्विनशस्त्रानन्तरं ॥ इमे सोमासस्तिरो अह्नासस्तीव्रास्तिष्ठंति पीतये युवभ्यां । हविष्मता नासत्या रथेनायातमुपभूषतं पिवध्वोँ । होता यक्षदश्विना सोमानां तिरोऽह्नानां । Four lines only without a colophon.

The mantras quoted are not in the Sākalasaṃhitā. They are found at the end of the Atirātra chapter of the Āsvalāyana Srauta sūttra—as anuvākyā and Praiṣa (VI. 5, 24).

The name of the former owner of the MS:—पायस नरसिंहभट्टात्मजविश्वनाथस्येदं पुस्तकम् ॥

150.

2099. मैत्रावरुणशस्त्रम् । *Maittrāvaruṇaśastra.*

Substance, Foolscap paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 7-9 on a page. Extent in slokas, 70. Character, Nāgara of the later eighteenth century. Appearance, discoloured.

This MS. gives the Sastras to be recited by the Maitrāvaruṇa priest in a Soma-yāga in the morning, in the midday and in the evening sacrifices. The ṛcs composing the Sastras are sometimes given in full and sometimes by initial words. The preliminaries and conclusions are short The yājyās are given and no puronuvākyās, which are not required. The Somayāga here referred to is Atirātra, as there are Prayājyās which are performed at night in that yāga alone.

It begins :—

अथ मैत्रावरुणप्रयोगः । ह्रीं भूर्भुवस्स्वरोम् शोँ सांवो ३ आनो मित्रावरुणा घृतैर्गव्यूति मुक्षतं मध्वा रजांसि सुक्रतोँ । त्रिः । RV. III. 62, 16.

Colophons :—4A. इतिप्रातःसवनम् 5B. इति माध्यन्दिनः 6A मध्यमपर्य्यायः 6B तृतीयपर्य्यायाः 7B इति मैत्रावरुणशस्त्रम् ।

151.

2645. आश्विनशस्त्रम् । *Āśvinaśastra.*

For the MS. and the work see L. 3214. See also Cs. Vol. I, Nos. 385 and 386.

This is a collection of hymns in honour of the Asvinī Kumāras. The first two leaves are taken up with preliminaries to the recitation.

The Ṣastra begins thus:—

2(A). अप उपस्पृश्य ॥ इदमहमर्व्वावसोः सदने सीदामीत्युपविश्येत् ॥ समस्तजंघारुरत्निभ्यां जानुभ्यां चोपस्थं कृत्वाश्विनं शंसेत् ॥ अभिहिंकृत्याह्वय तत्रैव स्थितो पूर्व्ववदुप 2(B). विश्य उत्तमेन स्वरेण ॥ अग्निर्होता etc.

हिं भूर्भुवस्वरों शोंसावो ३ मग्निर्होता गृहपतिः सराजा ॥

The MS. seems to be incomplete as the colophon आश्विनशस्त्रं सम्पूर्णं is written in a different hand and the MS. ends abruptly with the words सत्यासातये कृतो३मावाम् ।

The Ṣastra is recited at the end of the night in the Atirātra yajña. It consists of not less than one thousand ṛcs to be recited by the Hotā. Trivedi p. 342. For the constituent ṛcs see Trivedī 346–353.

152.

2117. वृषाकपिशस्त्र। *Vṛṣākapiṣastra.*

For the manuscript and the work see L. 3252; Cs. Vedas 387.

The Ṣastra is recited on the sixth day of the Navarātra in Dvādasāha yajña. It is read as a part of Vaiṣvadeva Ṣastra. See Ait. Beng. Trivedi 432. This is a hymn recited by the Brāhmaṇāchchhaṁsi priests ṚV. X. 86.

Col.:—इति वृषाकपिशस्त्राणि समाप्तम् ।

Post Col.:—इदं पुस्तकं मोरेश्वरदीक्षितभागवतस्य ।

153.

2118. एवयामरुच्छस्त्र। *Evayāmarucchastra.*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 2. Lines on a page, 9, 10. Extent in slokas, 38. Character, Nāgara. Date, Ṣaka 1717. Appearance, fresh. Complete.

The Śastra is used in the Dvādaśaha yajña on the sixth day of the Navarātra. It consists of RV. V. 87, nine ṛcs only. It is called एवयामरुत् after the name of the Ṛṣi, who was the son of अत्रि। Trivedī 434.

Col. :—इति एवयामरुतं समाप्तं ।

Post Col. :—शके १७१७ राक्षसनाम संवत्सरे आषाढ़शुद्ध १२ तद्दिनीदं पुस्तकं रत्नाकरोपाध्यायेन लिखितं। मोरेश्वर दीक्षितस्य दत्तं॥

It begins :—हिं भूर्भुवः स्वरोमध्वर्यो शो शोँ सावो ३ मधाह्वीन्द्रगौर्वन उपत्वाकामान् मह्वःसाहजे उ देवयन्त उदभौं३ त्रिः।

It ends :—ऋक् ये ३ यजामह इन्द्राविष्णू मदपती मदानामिति याज्याः॥

154.

2123. षोडशीशस्त्र। Ṣoḍaśīśastra.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{3} \times 4$ inches. Leaves, 5. Lines on a page, 7, 8. Extent in slokas, 65. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

See Aitareya Brāhmaṇa in Bengali by Babu R. S. Trivedi, p. 330. The ṛcs are RV. I. 16, 1–3; I. 82, 1, 3, 4; VIII. 12, 25–27; III. 44, 1–3; VII. 34, 4; VII. 29, 2; the next three are not found in the Śākal Saṃhita, being taken from Āśvalāyana VI. 2, 6; RV. X, 96, 1–3; II, 22, 1–3; X. 133, 1–3; VIII. 69, 1–3, 8–9, 13–15; VIII. 69, 7; yājyā X. 96, 13.

Colophon :—इति षोड़शीशस्त्रं समाप्तानि भवति।

Post Col. :—श्रीलक्ष्मीकान्तार्पणमस्तु। शुभं भवतु। इदं पुस्तकं लक्ष्मणेन लिखित्।

The present manuscript begins :—

अथ षोड़शीशस्त्रप्रारम्भः॥ हिं भूर्भुवःस्वरोम् ३ अध्वर्यो शो शों सावो ३ मिन्द्र जुषस्व प्रवहायाहि शूर हरी इह। पिवा सुतस्य मतेर्नमध्वस्वकानश्चारु मदायो ३ त्रिः मिन्द्रं जठरं नव्यं न पृणस्व मधोर्दिवोन॥ अस्य सुतस्य स्वर्णो पत्वामदाः सुवाचो अच्छो ३ मिन्द्रस्तुराषाण् मित्रो न जघान वृत्रं यतिर्नं।

155.

विहृतषोड्शी ।

1911. For the manuscript and the work see L. 3204.

The Śastra is used in the Ṣoḍasī sacrifice. It is called Vihṛta, because one foot of one mantra is read with one foot of another mantra instead of reading them in their proper order. This form of recitation is called Viharaṇa. See Aitareya Bengali by Trivedi, note page 330.

156.

2136. **पुरुषसूक्तम् ।** *Puruṣa sūkta with Sāyanācārya's commentary.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 5. Lines, 12-13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?). Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—इति श्रीमत्सायनाचार्य्यकृतं ऋग्वेदसंहितायां पुरुषसूक्त-भाष्यं समाप्तय ।

Post Colophon :—श्रीपुरुषोत्तमतीर्थेन विश्वेश्वरतीर्थगुरुकृपया विश्वा-वसुनामसंवत्सरे लिखितं ।

157.

3763. *The same with a commentary.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 10. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति ॐ पुरुषसूक्तम् ।

Post Colophon :—शुभमस्तु सिद्धिरस्तु रामाय नमः ॥

On the obverse of the first leaf in Bengali :—

शकाब्दाः १७६८ सौराषाढ़स्य सप्तदशदिवसे मङ्गलवारे श्रीरामस्य गायत्रीजपारम्भः ।

It consists of 22 ṛks.

1. सहस्रशीर्षा; 2. ॐ पुरुष एवेदं; 3. एतावानस्य महिमा;...... पाद्यम्; 4. त्रिपादूर्द्धम्; ...इत्यर्घ्यम्; 5. ततो विराट्...... इत्याचमनम्; 6. तस्माद्यज्ञात्......इति स्नानम्; 7. तस्माद्यज्ञात्......इति वस्त्रम्; 8. तस्मादश्वा......इति यज्ञोपवीतम्; 9. तं यज्ञं वर्हिषि......इति गन्धम्; 10. यत् पुरुषं व्यदधुः......इति पुष्पम्; 11. ब्राह्मणोऽस्य मुखम्......इति धूपम्; 12. चन्द्रमा मनसो जातः......इति दीपम्; 13. नाभ्यां नाभिम्......इति

नैवेद्यम्; 14. यत् पुरुषेण......इति नमस्कारः; 15. सप्तास्यासन्......इति प्रदक्षिणम्; 16. यज्ञेन यज्ञं......इति विसर्ज्जनम्; 17. अद्भ्यः सम्भृतः; 18. वेदाहमेतं; 19. प्रजापतिश्चरति; 20. यो देवेभ्य आपतति; 21. रुचं ब्राह्मं; 22. श्रीश्च ते।

Commentary begins :—अस्यार्थः यः पुरुषो नाभेरूर्द्धं दशाङ्गुलमतिक्रम्य अर्थवशात् उत्पत्य विज्ञानरूपः अतिष्ठत्।

158.

9952. *The same.*

Substance, country-made paper. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 25. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

It consists of 22 ṛcs.

159.

430.

For the MS. see L. 1382. But the description given there requires modification. The manuscript commences on the 28th leaf and with the third chapter of the Pavamāna sūktas. In the 40th leaf the col. is "इति पवमान तृतीयोऽध्यायः". In the 48th leaf, line 2 "इति पवमानसूक्तः समाप्तः". From 48 to the end of 49B "इति सूक्तम्". From 50 to 55 "इति वामनसूक्तं समाप्तम्"।

The first has 41 vargas from the 9th maṇḍala of the Ṛgveda, being the first chapter of the seventh aṣṭaka.

The second part contains the first 18 vargas of the next adhyāya, with the remark "इति प० सूक्तम्", together with a 19th beginning with "पावमानीः स्वस्त्ययनी सुदुघा हि घृतश्चुतः। ऋषिभिः सम्भृतोरसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितम्॥ with a 20th "यन्मे गर्भे वसतः पापमुग्रं यज्जायमानस्य च किञ्चिदन्यत्। जातस्य च यच्चापि च वर्द्धतो मे तत् पावमानीभिरहं पुनामि॥" and with the 21st दुर्यष्टं दुरधीतं पापं यच्चाज्ञानतो कृतम्। अयाचितास्चासंयाज्यास् तत् पावमानी०॥ etc. The 19th, the 20th and the 21st are khilas to the Pavamāna sūktās.

In the third part there are three vargas, two of which are marked by the number (1). The first RV. X. 126 commences "न तमंहो न दुरितं देवासो अष्ट मर्त्यं। सजोषसो यमर्यमा मित्रो नयति वरुणो अति द्विषः" ॥ etc. The second RV. X. 119, 1. इति [वा] इति मे मनो गामश्वंसनुयामिति। कुवित् सोमस्यापामिति। The third RV. X. 119, 7 नहि मे रोदसी उभे अन्यं पक्षं चन प्रति।

The fourth part contains the 164th sūkta of the first maṇḍala.

160.

1980. पवमानः। *Pavamāna.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 450. Character, Nagāra. Date (?). Appearance, discoloured.

The Pāvamanī ṛcs begin with the beginning of the ninth maṇḍala and continue for four chapters. At the end of this the Pāvamānī khilas are added.

161.

2480. *The same.*

The four chapters of the Pāvamāna sūkta from the ninth maṇḍala of the Ṛgveda.

Substance, country-made paper. 8½×6 inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1704. Appearance, discoloured.

Post Col. :—शके १७०४ शुभकृतनामसंवत्सरे ज्येष्ठशुद्ध प्रतिपदा भौमवासरे प्रथमप्रहरे लिखितं समाप्तम्।

162.

1085. वामनसूक्तम्। *Vāmana sūkta.*

Substance, country-made paper. 9¼×4¼ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 70. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable. Correct. Complete.

It is the 164th sūkta of the first maṇḍala of the Ṛgveda. This sūkta contains 52 ṛks. The present codex divides these ṛks into 10 sections.

163.

2009. देवीसूक्तभाष्यम् । *Devī sūkta-Bhāṣya.*

For the MS. and the work see L. 4163.

Devīsūkta is the 6th sūkta of the seventh chapter of the eighth aṣṭaka of the Ṛgveda X. 125. The Bhāṣya is by Sāyanācārya.

Post Col. :—संवत् १८७३ शक १७३८ सर्व्वधारीसंवदि माघशुक्लाष्टम्यां शनौ ब्रह्मोपनाम्ना गोविन्देन काश्यां लिखितम् ।

164.

5831. श्रीसूक्तभाष्यम् । *Srī sūkta-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 10. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The well-known khailika hymn of the Ṛgveda in praise of Lakṣmī, noticed under the name of a "Litany to Fortune," in the Journal of the Asiatic Society of Bengal, for the year 1859, by Mr. Fitz-Edward Hall. See L. 3219.

This is the eighth khila sūkta designated Śrī sūkta.

Printed in Vol. IV of Max Müller's second edition of the Ṛgveda, pp. 513 to 528.

The accompanying Bhāṣya begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तन्वे विवरणं युक्तिकाभिर्मिताक्षरम् ।

छन्दोलक्षणसंयुक्तं वर्णनिर्णयकारकम् ॥

हिरण्यवर्णामिति ।

End :—पञ्चविंशत्यृचानां च व्याख्यानं सप्रमाणकम् ।
यथामति मया प्रोक्तं प्रीयतां श्रीस्तनश्चिरम् ॥

165.

2640.

श्रीसूक्तविवरणम् । *Śrī sūkta-vivaraṇa.*

For the manuscript and the work see L. 3219.

The sūkta itself consists of 15 ṛks, together with, as printed in Max Müller's edition, eulogistic verses, numbered from 16 to 29. The present MS. omits some of the verses, and the last verse it comments upon is numbered 23.

4A. तां लक्ष्मीं प्रेषयेति सम्बन्धः १५ ॥ अथ स्तुतिभागः ।

Col. :—इति सूक्तविवरणं समाप्तम् ।

संवत् १७७३ शके १६३८ पराभवसंवत्सरे उत्तरायणे फाल्गुने मासि लिखितमिदं महादेवेन स्वार्थं परार्थं चेति ।

Then it gives the text of the Śri sūkta of 15 ṛks. and its eulogistic verses, 16th, 17th, 18th, and the first half of the 19th, as printed in Max Müller's edition.

166.

3232. सौर [सूक्त]

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—सौरः समाप्तः ।

It contains hymns, picked up in a regular order from the Ṛgveda, in praise of the Sun. The hymns are :—

I. 50; I. 115; I. 164, 46/47; IV. 40, 5; V. 40, 5; VI. 61; VII. 60, 1; VII. 62, 1—3; VII. 63, 1—5½; VII. 67, 14 to 16; VIII. 101, 11/12; X 37; X. 158; X. 171; X. 191.

These are divided into 12 sections, but on what principle is not known. I. 50 is divided into two sections. Some

sections contain ṛks quite apart from each other. Some contain entire sūktas. After the 12th section occurs the following :—

य एतेन सूर्य्येण सूर्य्यमर्हे। उपतिष्ठन्त उ आयुष्यवन्त आरोग्यवन्तो भवन्ति सर्व्वकामवन्तो भवन्ति सूर्य्यसायुज्यं गच्छति ।

After this occurs X. 190 of the Ṛgveda.

On the obverse of the first leaf it is called, in a different hand, स्नानविधि. But Snāna has nothing to do with its contents.

167.

2674. *The same.*

Substance, foolscap paper. 8×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śaka 1726. Appearance, discoloured. Complete.

The same collection of hymns to the Sun with slight variations.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उदुत्यमिति त्रयोदशर्चस्य सूक्तस्य काण्वपुत्र-प्रस्कन्न ऋषिः सूर्य्यो देवता आद्या नवर्चा गायत्रीच्छन्दः अन्त्यास्वतस्रोऽनुष्टुभः अन्त्यस्तृचो रोगघ्नः उपनिषदन्त्योऽर्द्धर्चो द्विषघ्नः सौरसूक्तजपे विनियोगः ।

ॐ उदुत्यं जातवेदसं देवं वहंति केतवो दृशे विश्वाय सूर्य्य-मित्यादि । Rv. I. 50, I.

Col. :—इति सौर समाप्तः ।

Post Col. :—शके १७२६ रक्ताक्षीनामसंवत्सरे श्रावणवद्यनवमी सौम्यवासरदिने श्रीमच्चित्तपावनकुलाब्धि-गोड़वोलव्युपनामक-श्रीब्रह्मीभूतः वावूरावसूनु-सखारामेण लिखितं स्वार्थं परार्थं । लेखकपाठकयो शुभं भवतु ॥ श्रीसविता सूर्य्यनारायणार्पणमस्तु ॥

168.

3213. Substance, country-made paper. 8½×3¾ inches. Folia, 4 Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 90. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured.

I.

मृगारेष्टि । *Mṛgāreṣṭi.*

अथ मृगारेष्टिः । सप्तदश सामिधेन्यः । नमः प्रवक्त्रे इत्यादि शोचिष्केशस्तमीमहोमपामिदं न्यन् समुद्रस्य निवेशनं अन्यं ते अस्मन्नयन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भवां नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्त्वर्चिषे इत्यादि ।

Mṛgāreṣṭi ends in 3A.

II.

पवित्रेष्टि *Pavitreṣṭi.*

अथ पवित्रेष्टिः । नमः प्रवक्त्रे इत्यादि सप्तदशसामिधेन्यः शोचिष्केशस्तमीमहोऽमपामिदं न्यन् समुद्र अन्यं ते । अस्मभ्यं शिवो भवां इत्यादि ।

The sāmideni ṛcs only are given with certain directions.

169.

3267. रात्रिवर्गः । *Rāttrivarga.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A collection of hymns mainly from the Ṛgveda, which relate to the goddess of night. Some of the hymns it contains are:—RV. X. 127; the 25th khailika sūkta, as printed in Max Müller's edition; VII. 104, 22; I. 133, 5; VIII. 61, 13; X. 152, 2A, the first nine ṛks. of the 28th khailika sūkta as printed in Max Müller's second edition of the Ṛgveda. There are hymns, non-vedic too

As appears from the *saṃkalpa* given on the obverse of

the first leaf, this is to be recited for the welfare of a female in the lying-in-chamber, and her child.

देशकालौ सङ्कीर्त्य तिथौ अस्याः सूतिकायाः सबालकस्य च सर्व्वारिष्ट-शान्त्यर्थं रात्रिदेवताप्रीत्यर्थं रात्रिसूक्तपठनमहं करिष्ये ।

170.

3445. *The same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

171.

7875. **प्रैषाध्याय ।** *Praiṣādhyāya.*

Substance, country-made paper. $8 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1763. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—इति शाङ्खायनप्रैषाध्यायः ।

Post Col. :—संवत् १७६३ वर्षे माघवदी १४ तिथौ भौमवासरे काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ हरिहरात्मजदीं विरेश्वरसुतशिवदेवेन लिखितमिदं यथादृष्टमित्यादि । स्वार्थं परार्थं च ।

See W. p. 29, which somehow is connected with Bhaṭṭa-nārāyaṇa's name. There are altogether 72 *mantras* of which 68 begin with होता यक्षत् etc., etc.; while in Broomfield's "concordance" there are 100 mantras with होता यक्षत् as their initial words. But one at least of the 72 mantras here is not found in Broomfield. होता यक्षत् is called प्रैषः ।

172.

7889. **सुपर्णाध्याय ।** *Suparṇādhyāya.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 7\frac{3}{4}$ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 214. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

A hymn in praise of Garuḍa, accented; called in W. p. 22, Suparṇādhyāya in 31 vargas not found in the printed edition of RV. Samhita. Appears to be an apocryphal work.

173.

6263. **दर्शपौर्णमासेष्टिमन्त्रव्याख्या ।** *Darśa-Paurṇamāseṣṭi-mantravyākhyā. The Title is from the note-boo*..

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 14. Lines, 12-14 per page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The first leaf is marked हौ. सू. भाष्य. उत्तरार्द्ध। *Hau-sū*— is evidently the abbreviation of Hauttra sūtra.

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः ।

भुजगा भुजगा यस्य वामगा वामलोचना ।

सर्व्वदा सर्व्वदा दिश्यात् सशिवः सशिवः शिवम् ॥

अथोत्तरार्द्धगतमन्त्रार्थः प्रस्तूयते ॥

सौत्रो निगदः प्राजापत्य अग्नये समिध्यमानाय अनुब्रूहि— हे होतः अग्निसमिन्धनार्थं तदर्था ऋचोऽनुब्रूहीत्यर्थः । यदि अग्र० होतानुब्रूहीति तदा स एवार्थः होतृपदाध्याहारो न भवतीति विशेषः । हौत्रसूत्रनिगदः— ब्रह्मन् सामिधेनीरनुवक्ष्यामि । हे ब्रह्मन् अग्निसमिन्धनार्था ऋचः अनुक्रमेण वक्ष्यामि । सौत्रं यजुः प्रजापतेऽनुब्रूहि ॐ अनुब्रूहि हि प्रजापते होतस्त्वं समिधेनीरनुब्रूहि ॥

The meanings of different symbolic syllables, not explained in other commentaries, have been explained in this work.

174.

3981. **कुष्माण्डटीका ।** *Kuṣmāṇḍa-ṭīkā.*

Substance, Kaśmīri paper. 7½×5 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 650. Character, Kaśmīri of the seventeenth century. Appearance, fresh. Complete.

The commentary begins in the 10th line of the first leaf.

अथ कुष्माण्डटीका ।

पापान्मुक्तिश्च पुण्यस्य वृद्धिरस्ति द्विजन्मनाम् ।
कुष्माण्डमन्त्रपाठेन महापापहरेण च ॥
कुष्माण्डमन्त्रान् प्रजपेच्छुचिर्भूत्वा समाहितः ।
निषिद्धयोनिरमणाद् भ्रूणहत्यानिवृत्तये ॥

ॐ कुष्माण्डानि कुष्मानां शकुनीनामण्डस्थानाम् ॥ अस्य जः कुष्मानां कुष्मसंज्ञकानां मुनीनां शकुनीनां पक्षिणां हंसरूपानामिति यावत् । अण्डस्थानां अण्डेषु तिष्ठतीति अण्डस्था अन्तेष्वेवं स्थितानां सतां ये मन्त्रास्ते कुष्माण्डाः । etc., etc.

Colophon :—समाप्तेयं कुष्माण्डमन्त्रटीका ॥ शुभं भवतु ॥

It ends thus :—

अग्निः प्रीयतां अग्निप्रीतेस्तु वायुः प्रीयतां वायुप्रीतेस्तु सूर्य्यः प्रीयतां सूर्य्यप्रीतेस्तु ब्रह्मा प्रीयतां ब्रह्मप्रीतेस्तु कुष्मादयः प्रीयन्तां कुष्मादयः प्रीताः सन्तु । अनेन कुष्माण्डमंत्रजपेन पापान्मुक्तिः पुण्यस्य वृद्धिरस्तु । कुष्मन्दयः प्रागुक्ताः । प्रायश्चित्ते मन्त्राः यश्च कुष्मन्दयः प्रागुक्तः प्रायश्चित्तमन्त्रे मासकः ब्रह्मणां (lacuna ... ...)येरं ॥(?)

Series of expiatory Ṛcs from various sources such as V.S. 20, 14, 15, 16. In the commentary on V.S. 20, 14, Sāyana says: अग्निवायुसूर्य्यदेवत्याः तिस्रोऽनुष्टुभः कुष्माण्डीसंज्ञाः. TA. II. 6 contains 13 mantras of the Kuṣmāṇḍa class. TA. II. 7 gives the akhyāyikā and II. 8 gives the list of sins from which these mantras purify.

175.

2348. उत्तरशान्तिः । *Uttarasānti.*

For the MS. and the work see L. 3239.

The final benedictory ṛks.

176.

5739. **विट्ठलऋङ्मन्त्रसारभाष्यम् ।** *Viṭhṭhala-Ṛṅmantra-Bhaṣya.*

By Kāsīnātha Upādhyāya, son of Anantopādhyāya.

Substance, country-made paper. 12×6¼ inches. Folia, 27. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Śaka 1720. Appearance, discoloured. Complete.

This gives exhaustive explanations of the twelve ṛks applicable to the worship of Viṭhṭhala, a form of Viṣṇu. The ṛks are given in the middle of the leaf.

Beginning :—

श्रीमद्विट्ठलसमपदकमलं कमलं करोति नो वाचा ।
यद्धि परोक्षप्रियविभुनिश्वसितैर्वर्णितं च निश्वसितैः ॥

अथ श्रीमद्विट्ठलदेवताप्रतिपादका मन्त्रा व्याख्यायन्ते । सर्व्वे वेदा यत्पदमामनन्तीति श्रुतेः । सगुणे ब्रह्मणि तत्तच्छब्दप्रवृत्ति-हेतूनां संभवात् सर्व्वे शब्दाः परस्मिन् पुंसि प्रवर्त्तन्त इति श्रीविष्णुसहस्रनामभाष्याच्च सर्व्वस्य देवस्य भगवत्प्रतिपादकतया सकलसूक्तानां तत्परत्वं स्पष्टमेव । तथापि विशेषतः श्रीविट्ठलपर-त्वस्य श्रद्धावद्विद्वज्जनानां बोधार्थं यथामति कतिचिदेव मन्त्राः प्रदर्श्यन्ते ।

तत्र ऋक्संहितायां प्रथमाष्टके सप्तमाध्याये प्रथमसूक्तम् ।

Text द्वेरूपे चरतः, etc., etc.

End :—इत्यृग्वेदपठिता मन्त्रा द्वादश विश्रुताः ।
श्रद्धालुविबुधप्रीत्यै सुव्याख्याता यथामति ॥ १ ॥
बालानां बोधदार्ढ्यार्थमेतदाम्रेडितोदितम् ।
परमं साहसं चापि क्षमतां मे बुधव्रज ॥ २ ॥
श्रुत्याद्येकतमेनापि प्रयाणेन सनिश्चयः ।
श्रद्धावतां सतामेतत्त्रयं तु खलु बुद्धये ॥ ३ ॥

सिद्धान्तरसं यदिमं भ्रमदोषहरं खलो न गृह्णीयात् ।
तदपि न हानिर्वैद्यात् सुधारसं सन्निपातीव ॥ ४ ॥
श्रीमद्विट्ठलदेवतादिविषयश्र्यादिमानंचये
भाष्यं भाष्यविदां मतं विरचितं मोदप्रदं धीमताम् ।
काशीनाथसमाह्वयेन विदुषां श्रेष्ठादनन्ताभिधो-
पाध्यायाद्भवता सुपादकमले श्रीविट्ठलस्यार्पितम् ॥ ९ ॥

Colophon :—श्रीमदनन्तोपाध्यायसूरिसूनु-काशीनाथोपाध्यायविरचितं
श्रीमद्विट्ठलऋङ्मन्त्रसारभाष्यं समाप्तिमगमत् ॥

Post Colophon Statement :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७२० कालयुक्तनामसंवत्सर श्री सु ३ श्रीक्षेत्रपंढरपुरी लेखन समाप्तः ॥ श्रीविट्ठल जय विट्ठल जय जय विट्ठल ॥

177.

5768B. **मन्त्रभागवत ।** *Mantra-Bhāgavata with Nīlakanṭha's commentary.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

It is divided into four kāṇḍas.

The original of this manuscript was evidently defective, as there is no end of the first kāṇḍa and the beginning of the second. After the 29th mantra of the first kāṇḍa it gives that marked 16, which belongs evidently to the second kāṇḍa; and the first colophon in the MS. is that of the second kāṇḍa.

For the work see L. 1511. The mantras are said to be 250 ṛks, though not found by counting, bearing on the worship of Rāma and Kṛṣṇa.

19B, इति श्रीमत्-पदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धरचतुर्धरवंशावतंस-गोविन्दसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतौ स्वोद्धृतमन्त्रभागवतव्याख्यायां मन्त्ररहस्यप्रकाशिकायां वृन्दावनकाण्डे द्वितीयः No. of ṛcs

39; 23B, अक्रूरकाण्डस्तृतीयः No. of ṛcs 30; 26B, मथुराकाण्डश्चतुर्थः समाप्तः No. of ṛcs 10 समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

The comm. ends :—

सार्द्धच्छतद्वयमृचां रामकृष्णकथानुगम् ।
दर्शितं भगवांस्तेन तुष्यतात् सात्वतांपतिः ॥

178.

8650. **मन्त्रभागवतव्याख्या ।** *Mantrabhagavatavyākhyā.*

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 45. Lines, 11 on a page. In Trīpāṭh form. Character, old Nāgara,. Incomplete.

The incomplete manuscripts end with अक्रूरकाण्डस्तृतीयः । The first kāṇḍa is here called गोकुलकाण्डः । Number of ṛcs 30.

179.

5768A. **मन्त्ररामायणम् ।** *Mantra Rāmāyaṇa with Nīlakanṭha's commentary.*

Substance, country-made paper. 12×7 inches. Folia, 41, including the two leaves of an index of the pratīkas of the mantras. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

This explains the Rāmarakṣā Kavaca and the vedic mantras, referring to Rāmacandra. The number of mantras is 156 in the index and 146 in the text.

38B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धरचतुर्धरवंशावतंस-गोविन्दसूरिसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतौ स्वोद्धृतमन्त्ररामायणव्याख्या मन्त्ररहस्यप्रकाशाख्या समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—संवत् १९३६ समै मीती—मार्गशीर्ष तृतीया सोमवार ।

See H. P. R. Vol. III, No. 216.

180.

8649. **मन्त्ररहस्यप्रकाशिका** (*Mantrarahasyaprakāsikā*)

Being a comm. on Mantra-Rāmāyaṇa by Nīlakaṇṭha.

Substance, country paper. 10½×5 inches. Folia, 61. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 2,160. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1892. Worm-eaten. Complete.

Colophon :—इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणमर्यादाधुरन्धरचतुर्धरवतंसगोविन्दसूरिसूनोः श्रीनीलकण्ठस्य कृतिः स्वोद्धृतमन्त्ररामायणव्याख्या मंत्ररहस्यप्रकाशिकाख्या समाप्तिमगमत् ।

Post Col. :—सम्वत् १८९२ रामिति चैत्रशुक्लसप्तमीदिन लिखितं वनारसमध्ये ।

181.

5768. **मन्त्रकाशीखण्ड ।** *Mantra-kāsīkhaṇḍa with Nīlakaṇṭha's commentary.*

Substance, country-made paper. 12×7 inches. Folia, 26. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1936. Appearance, fresh. Complete. The last two leaves give the pratīkas of 47 mantras.

This compiles and explains vedic mantras, referring to the various deities and Tīrthas at Benares.

See H. P. R. Vol. III, 213.

After the maṅgalācaraṇa :—

प्रतेरथमिति द्वादशर्चं सूक्तं etc.

24B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरन्धरचतुर्द्धरवंशावतंश-गोविन्दसूरिसूनोर्नीलकण्ठस्य कृतिः स्वोद्धृतमन्त्रकाशीखण्डव्याख्या-ग्रन्थरहस्यप्रकाशिका समाप्तिमगमत् ।

अत्र प्रसङ्गान्मणिकर्णिकामन्त्रमुद्धरति ।

24B, *Last Colophon* :—इति श्रीमणिकर्णिकामन्त्रोद्धारः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Col. 26 A :—इति श्रुत्युक्त-काशीखण्ड-मन्त्रानुक्रमणी समाप्ता संवत् १९३६ समैनाम कार्त्तिककृष्णपक्षे १५ गुरुवासरे ।

182.

6503. गायत्त्रीरहस्य or [ऋग्वेदि] संध्याभाष्य।

Gāyattrīrahasya or *Ṛgvedisandhyā-Bhāṣya by Paraśurāma Vyāsa.*

Substance, country-made paper. 8½×5 inches. Folia, 58. Lines, 9 per page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Every leaf is marked सं भाः

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः।

ॐ कारमभ्रतं ब्रह्म शिवमक्षरमव्ययम्।
यमामनन्ति वेदेषु तं प्रपद्ये विनायकम्॥ १॥
श्रीसूर्यः श्रीनिवासश्च श्रीकण्ठः श्रीगणेश्वराट्।
परमात्मा गुरुहंसः सोहमित्याश्रये धिया॥ २॥
ॐ कारे हृषसंयुक्ता त्रिलोकी वेदवत्सला।
गायत्री कामगौः सेव्या धर्म्मकामार्थमोक्षदा॥ ३॥
यो नोऽस्माकन्तु जीवानां खस्मिन् बुद्धिं प्रोचदयात्।
तस्य देवस्य सवितुर्भर्गो + + मुपास्महे॥ ४॥
सन्ध्योपासनया तुष्येत् परात्मा परमेश्वरः।
वर्ण्यते + + गायत्रीरहस्यं पारमार्थिकम्॥ ५॥

प्रणवव्याहृतिगायत्र्यादिकैर्मन्त्रैः सन्ध्योपास्तिं कुर्य्यात्। तत्र याज्ञवल्क्यः।

ॐ कारो व्याहृतिः सप्त गायत्री + + सा तथा।
आपोहिष्ठा टचाभिश्च सूर्य्यश्चापः पुनन्त्विति॥ etc., etc.

10B, इति गायत्रीरहस्ये प्रथमोऽनुभवः; 14A, संकल्पसन्ध्यार्थध्यानानन्दो नाम द्वितीयोऽनुभव; 23B, तृतीयोऽनुभवः; 30A, चतुर्थोऽनुभवः।

35A, श्रीमद् व्यासपरशुरामविरचिते गायत्रीरहस्ये गायत्र्युपासनानन्दोदयो नाम पञ्चमोऽनुभवः।

40B, इति गायत्रीरहस्ये गायत्र्यर्थानुसन्धानानन्दोदयो नाम षष्ठोऽनुभवः; 46A, सप्तमोऽनुभवः— इति प्रातःसन्ध्याविधिः।

183.

9424. **गायत्रीभाष्यम् ।** *Gāyattrī Bhāṣya by Sāyanācārya.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folium one. Lines, 14 plus four. Extent in slokas, 20. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Colophon :—इति सायनाचार्य्यमाधवीये गायत्रीभाष्यं सम्पूर्णम् ।

184.

9155. **गायत्रीभाष्यम् ।** *Gāyattrī Bhāṣya by Sāyanācārya.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folium, 1 only. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 20. Date, Saṃ. 1911. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

It begins thus :— ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ गायत्रीभाष्यमाह । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गोदेवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् । १ । यः सविता देवः नोऽस्माकं धियः कर्म्माणि धर्म्मादिविषया वा बुद्धिः प्रचोदयात् प्रेरयेत् । तत्तस्य सर्व्वासु श्रुतिषु प्रसिद्धस्य देवस्य द्योतमानस्य सवितुः सर्व्वान्तर्य्यामितया प्रेरकस्य जगत्स्रष्टुः परमेश्वरस्य आत्मभूतं वरेण्यं सर्व्वैरुपास्यतया ज्ञेयतया च सम्भजनीयं । इत्यादि ।

It ends :—ध्यायते लिङि बहुलं छन्दसीति सम्प्रसारणं व्यत्ययेन पदं । यद्वा धीङ आधारे तिङ् बहुलं छन्दसीति विकरणस्य लुक् । प्रचोदय ते लिट अड़ागमः + + + योगादनिपातः आचामस्यानुदात्तत्वे णिन्स्वरः ॥ (?)

Col. :—इति सायनाचार्य्यमाधवीये गायत्रीभाष्यं सम्पूर्णमगमत् ।

संवत् १९११ भाद्र । ॐ काशीविश्वेश्वराय नमः ।

185.

2159. **हिरण्यकेशीयाः सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः ।**

Hiraṇya keśīyāḥ Sarvatobhadramaṇḍaladevatāḥ.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 40. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old, pasted and discoloured. Complete. Accented.

Colophon :—इति सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः ।

It begins :—

ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्तात् विसीमतः सरुचोवेन आवः
स बुध्नियां उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्चविवः । १ ।

It contains 30 ṛks. After the 30th we have मेरवे मेरुं (३१) गदायै गदां (३२) त्रिशूलाय त्रिशूलं (३३) वज्राय वज्रं (३४) शक्तये शक्तिं (३५) ... ... ब्राह्मो ब्राह्मीं (५०) वाराह्यै वाराहीं (५१) चामुण्डायै चामुण्डां (५२) वैष्णव्यै वैष्णवीं (५३) महेश्वर्य्यै महेश्वरीं (५४) वै + + वैनायकीम् (५५) । Here ends the MS.

To all appearances the MS. is very old. On a slip of white paper, pasted over the upper margin of the first leaf, it is noted : हिरण्यकेशीया मण्डलदेवताः प्रारम्भः ॥ ५५ ॥ श्री ॥

186.

1938. **नीतिमञ्जरीभाष्यम् ।** *Nītimañjarī-Bhāṣya by Dyā Dviveda, son of Puruṣottama and grandson of Mukunda Dviveda.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32 in all. Lines, 13—15 on a page. Character Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Fragment.

(The last four aṣṭakas are each separately paged, fifth complete in 9 leaves, sixth in 10 leaves, 7th in 5 leaves, 8th in 8 leaves).

For a description of the work see L. No. 4183. See also

H.P.R. III, 159 and I.O. Catal. Nos. 4022 and 4023. It is a well-known work on morals culled out from the sūktas of the Ṛg Veda.

The 'Bhāṣya' by the author himself is not so well known.

The Bhāṣya on the fifth aṣṭaka commences—

तुरीये नीतिवाक्यानि दर्शयित्वा यथामति ।
पञ्चमे नीतिवाक्यानि लिख्यन्ते द्याद्विवेदिना ॥
गुरुं संतोषयेदित्यर्थं आह ।

Colophon :—

इति श्रीद्विवेदपुरुषोत्तमसूनुना द्विवेदद्याद्वयेन विरचिते नीतिमञ्जरीभाष्ये पञ्चमाष्टके नीतिवाक्यानि ।

The sixth begins :—

सरस्वतीमहं वन्दे सभाष्या नीतिमञ्जरी ।
द्यादिवेदस्य चाज्ञस्य मुखे स्थित्वा कृता यया ॥
अधर्मे मतिं न कुर्यादित्यर्थं आह ।

Colophon :—

षष्ठाष्टके नीतिवाक्यानि ।

The seventh begins :—

द्याद्वयः श्रुतितत्त्वज्ञः षष्ठेऽष्टके बृहन्मतिः ।
दर्शयित्वेतिहासान् यः सप्तमे दर्शयत्यथ ॥
पैशुन्यं न कुर्यादित्यर्थं आह ।

Colophon :—

सप्तमाष्टके नीतिवाक्यानि प्रदर्शितानि ।

The eighth commences :—

नीचसङ्गो न कर्त्तव्य इत्याह ।
असतां सङ्गदोषेण साधुर्यात्यपि विक्रियाम् ।
इन्द्रेण बाधिता देवाः साधुनाऽसुरसंगतेः ॥
तदर्थेयं इतिहासपूर्वा ऋक् —

Colophon :—

इति श्रीद्यादिवेदकृते नीतिमञ्जरीभाष्ये अष्टमे नीतिवाक्यानि ।

Dyā Dviveda wrote in Saka 1550, *i.e.* 1628 A.D.

187.

2016. *The same (with the text).*

For the manuscript and the work see L. 4183.

This is a mere fragment.

Post Col. :—संवत् १८७१ पार्थिवाब्दे फाल्गुनवद्यचतुर्द्दश्यां श्रीकाश्यां ब्रह्मोपनाम्ना गोविन्देन लिखितम् ॥ शुभं भवतु ॥

The MS. has only 9 leaves and not 10 as given by R. Mitra. The other leaf is of no use.

188.

1962. ऐतरेयब्राह्मण। *Aitareya Brāhmaṇa* (*In 8 pañcikās*).

I. Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4}\times4$ inches. Folia, 21. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1659. Appearance, discoloured.

Colophon :—इति प्रथमपञ्चिका समाप्ता।

Post Col. :—शके १६५९ कालयुक्तनामसंवत्सरे फाल्गुनवद्य ८ गुरुवासरे तद्दिने प्रथमपञ्चिका समाप्ता। श्रीरस्तु॥

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितम्। स्वार्थं परोपकारार्थं च। यादृशं पुस्तकमित्यादि। भग्नपृष्ठेत्यादि।

II. Substance and measure, the same. Folia, 24. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1661. Appearance, discoloured.

Col. :—इति द्वितीयपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः। इति द्वितीयपञ्चिका समाप्ता।

Post Col. :—श्रीकृष्णार्पणमस्तु। शक १६६१ सिद्धार्थिनामसंवत्सरे चैत्रशुद्ध १४ तद्दिने समाप्त।

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च। श्रीगजानन। श्रीश्रीराम॥

III. Substance, the same. $8\frac{1}{4}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 75. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1666. Appearance, discoloured.

Col. :—इति तृतीयपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः।

Post Col. :—

ग्रहोन्क्थमेकादश। देवविशस्त्रयोदश। सोमो वै राजामुष्मिंस्तु- र्दश। देवा वा असुरैर्युद्धं षट्। यज्ञो वै देवेभ्योऽन्नाद्यं षट्। शके १६६६ रक्ताक्षीनामसंवत्सरे। ग्रन्थसंख्या ९०९।

IV. Substance, the same. $7\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1624. Appearance, discoloured and brittle.

Col. :—इति चतुर्थपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Col. :—शके १६२४ चित्रभानुसंवत्सरे आश्विनमासे शुक्लपक्षे एकादशी ११ भानुवासरे लिखितम् ।

In a later hand ग्रन्थसंख्या ५०० ।

V. Substance, the same. 9×4 inches. Folia, 26. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Date (?). Appearance, discoloured.

Colophon :—इति पञ्चमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

सिद्धार्थिनो माधवस्य द्वादश्यां कृष्णपक्षके ।
सौम्येऽलिखद्भागवतो यज्ञेशः स्वपरार्थतः ॥

VI. Substance, the same. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35, of which the last two are a restoration. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old.

Col. :—इति ब्राह्मणषष्ठमपञ्चिका समाप्तः ।

VII. Substance, the same. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 5 to 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1750. Appearance, discoloured and fragile.

Date and Colophon :—

संवत् १७५० मार्गशीर्षशुद्ध पौर्णमास्यां रविवारेण लिखितम् ।
शेवड़े विश्वनाथेन लिखितम् । सप्तमपञ्चिका समाप्तः ।

One line more.

VIII. Substance, the same. $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 20. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1660. Appearance, discoloured and brittle.

Colophon :—अष्टमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—शके १६६० कालयुक्तनामसंवत्सरे भाद्रपदवद्य १० तद्दिने अष्टमपञ्चिका समाप्तः ॥

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥

Printed by Haug. (with an English translation). Printed in the Bibl. Ind. series with Sāyana's commentary, and in the Anandāśrama series. Translated into Bengali by R. S. Trivedī, with notes and indices. Aufrecht edited the book in Roman character with extracts from Sāyana's commentary in 1879. The work contains four of the 7 soma sacrifices and other minor ceremonies.

189.

460. *The same.*

To the end of the seventh pañcikā.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 400. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Generally correct.

Post Col. Statement :—

शांभक्षते नारायणेन लिखिता ।

190.

4179. *The same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia,—pañcikā I. 20; II. 30; III. 32; IV. 24; V. 27 (the first 7 leaves missing); VI. 26 VII (two copies, one complete in 35 leaves and the other incomplete with 21 leaves) VIII. 20. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

191.

3131. *The same.* (प्रथमपञ्चिका)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1713. Appearance, discoloured.

Post Col. :—शके १७१३ विरोधिकृन्नामसंवत्सरे पौषशुद्धप्रतिपदा रविवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तम् । चिपोणकरोपनामक-विनायकभट्टस्य सुतलक्ष्मणेन लिखितम् । हेरम्बऽवतु मां स्वार्थेऽ परार्थम् ।

192.

3132. *The same.* (द्वितीयपञ्चिका)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Written in two different hands. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1796. Appearance, discoloured.

Post Col. :—संवत् १७९६ शुक्लनामसंवत्सरे पौषकृष्णषष्ठी इन्दुवारे तद्दिने भड़कंबकरोपनामक चिन्तामणेन काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितम् ।

रामकृष्णभट्टदुवेद्येयस्य दत्तम् ।

193.

3133. *The same.* (चतुर्थपञ्चिका)

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured and writing effaced in places. Complete.

194.

3775. *The same.* (पञ्चमपञ्चिका)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 46. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Ṡaka 1682. Appearance, fresh.

The date of the MS. :—शाके १६८२ विक्रम संवत् पौषकृष्ण ५ ।

195.

3134. *The same.* (षष्ठपञ्चिका)

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

196.

3135. *The same.* (सप्तमीपञ्चिका)

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

197.

3136. *The same.* (सप्तमीपञ्चिका)

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

198.

3137. *The same.* (अष्टमीपञ्चिका)

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 23. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1742. Appearance, discoloured. Complete.

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७४२ समये कार्त्तिककृष्णपञ्चमी सौम्यवासरे लिखितं शुभमस्तु ॥

199.

22. *The same, here called* **आश्वलायनब्राह्मण** *Āśvalāyana Brāhmaṇa.* (पञ्चमपञ्चिका)

The MS. has been noticed in L. 768.

This is the fifth book of the Aitareya Brāhmaṇa, according to the Āśvalāyana Śākhā. The whole of the Brāhmaṇa is often called after Āśvalāyana. In this book at least, there is no difference in reading from the Bibl. Ind. edition.

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥ श्रीराम ॥

In a different hand—

बालकृष्णस्य पुस्तकं लिखितं बालकृष्णेन ।
तरङ्गिणि त्वं रचयाभिमानमकालमप्पूरमवाप्य मेघात् ।
ज्वालाजटालो न निदाघकालो यावद्गजेल्लोचनगोचरन्ते ॥
बालकृष्णीयमदः पद्यम् ।

On the reverse.

वुल्लोपनामकस्येदं रामपूरे निवासिनः ।
सर्व्वेश्वरामकृष्णस्य जगज्जानातु पुस्तकम् ॥

COMMENTARIES ON AITAREYA BRĀHMAṆAS OF THE ṚGVEDA.

200.

940. **ऐतरेयब्राह्मणभाष्य ।** *Aitareya Brāhmaṇa-Bhāṣya.*

Sāyaṇa's commentary on the Aitareya Brāhmaṇa, forming part of his Mādhavīya-vedārtha-prakāsa.

For the manuscript see L. 1801. It is not adequately described there.

The manuscript contains all the pañcikās from I to VI, and does not want the fifth pañcikā as stated by Rājendralāla.

Each pañcikā is paged separately. The pañcikā I has after leaf 42, 27 leaves marked from 1 which are in a new and larger hand and comes very nearly to the end of the 6th khaṇḍa of the 4th chapter. Then in the former hand follow 24 leaves marked from 1, which commencing from the 7th khaṇḍa of the fourth chapter, complete the first pañcikā.

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तक मेच्छदले इत्युपनामगोविन्दात्मजनारायणेन लेखी । संवत् १९३३ शके १७९८ सर्व्वधारीनामसंवत्सरे उत्तरायणे वर्षा-ऋतौ आषाढ़े मासे शुक्लपक्षे १ तिथौ गुरुवासरे सायंकाले श्रीगङ्गाविश्वेश्वरसन्नि[धौ] समाप्तः ॥

Pañcikā II has 108 leaves; III, 142.

Post Col. :—संवत् १९३३ आषाढ़मासे शुक्लपक्षे ५ सोमवासरे ।

IV, 63; V, 92; (at the top of the last leaf appear the words " Government Sanskrit College, Calcutta"—२३२३ वेदः) and VI, 82.

Post Colophon Statement:—

इदं पुस्तक मेहदले इत्युपनामगोविन्दात्मजनारायणेन लेखी। संवत् १९३२ शके १७९७ सर्व्वजिन्नामसंवत्सरे दक्षिणायने हेमन्त ऋतौ कार्त्तिके मासे कृष्णपक्षे द्वादश्यां तिथौ सौम्यवासरे अपराह्णकाले श्रीगङ्गाकाशीविश्वेश्वरसन्निधौ समाप्ताथ इदं पञ्चिका। श्रीवेदपुरुषाय नमः। etc.

There are 28 leaves more marked from 1, in a different hand, of the text of the five adhyāyas of the fifth pañcikā. It contains the colophon.

पञ्चमपञ्चिकायां पञ्चमोऽध्यायः।

201.

1608. *The same.*

A. Third pañcikā.

Substance, foolscap paper. 13×4¼ inches. Folia, 2-27 (first leaf missing). Character, Nāgara. Date, 1880 A.D. Appearance, fresh. Incomplete. Covers from p. 181 to p. 243 of Sāmaśrami's edition of the third pañcikā.

B. Fourth pañcikā.

Substance, foolscap paper. 12½×4. Folia, 85. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

C. Fifth pañcikā.

Substance, foolscap paper. 12½×4 inches. Folia, 80. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

D. Sixth pañcikā

Substance, foolscap paper. 12½×4 inches. Folia, 101. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

E. Seventh pañcikā.

Substance, foolscap paper. 12½×4 inches. Folia, 56. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

F. Eighth pañcikā.

Substance, foolscap paper. 13½×5½ inches. Folia, 33. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

There is one leaf of country-made paper beginning with धिया कृता यागाद्यनुष्ठानबुद्ध्या । and ending with भूमिरेव उपलक्षणीया ॥

The Bibliotheca editor Satyavrata Sāmaśramī seems to have made the most of this MS.

202.

2284. **ऐतरेयारण्यक।** *Aitareyāraṇyaka.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 47. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1865. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Printed in the Bibl. Ind. series with Sāyana's commentary.

The Last Colophon :—

इत्यैतरेयपञ्चमारण्यके तृतीयोऽध्यायः॥ ३॥ समाम्नान्यारण्यकानि। अग्निर्देवेभ्य। अथ महाव्रतं चत्वारि आ त्वाथं चत्वारि हिंकारेणाष्टौ अथ सूददोहास्त्रीणि वशं त्रीणि अथ महाव्रतं तदिति प्रवोमहे द्वाविंशतिः १। एष पन्था अष्टौ एष इमं चत्वारि॰ योहवा आत्मानमष्टौ आत्मा वा इदमेक त्रीणि पुरुषैका कोयमात्मेत्येका वाङ्मेका एष पन्था विश्वामित्रमात्मा वा षड्विंशतिः २। अथातः संहितायाः षट् प्राणो वंश इति षट् अथातः संहितायाः अथ खल्वियं द्वादश ३। विदामघवन्नेका ४। महाव्रतं षट् ग्रीवाः पञ्च उरु त्रीणि ५ महाव्रतस्य औपिणाही चतुर्दश ५।

संवत् १८६५॥ भग्नपृष्ठेत्यादि॥ यादृशं इत्यादि॥ अज्ञितं भूरिकष्टेनेत्यादि॥

203.

2672. *The same.*

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 81. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured. Complete.

The name of one of the former owners of the MS. in red ink—इदमारण्यकपुस्तकं श्रीमदच्युताश्रमस्वामिनां।

Then in a smaller and later hand in black ink.

इदं पुस्तकं रामचन्द्रदेवसुत-रङ्गनाथदेवसुत-कोडदेवस्य ।

On the obverse of the first leaf—इदं पुस्तकं कोडदेवस्य ।

204.

2673. *The same.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 51. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1764. Appearance, discoloured. Complete.

Post Col. :—

संवत् १७६४ हेमलंबसंवत्सरे उदगयने ग्रीष्मर्त्तौ आषाढ़-कृष्णद्वादश्यां भानुवासरे आकोटकरकोनेरितनयजनार्द्दनेन लिखित-मिदं पुस्तकं कृष्णभट्टपुत्रशिवरामार्थे हरितुष्ट्यै च । श्रीरस्तु ।

On the obverse of the first leaf—पुस्तक मुकुंद० ।

205.

100. *The same here called* **आरण्यपञ्चक.**

The present manuscript is fully described by Rājendra-lāla under No. 874.

Post Colophon Statement :—

प्रमोदतसंवत्सरान्तर्गतफाल्गुनकृष्णे द्वादश्री दम्बोनाड़ोपनाम्ना ऐलम्भटस्य सुतेन रामानामधेयेनेदं पुस्तकं लिखितम् ।

206.

1961. *The same.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 61. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1747. Appearance, oldish. Complete.

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं यारे इत्यपनामकवासुदेवस्य सुतरामचन्द्रेण लिखितम् वास्तव्य च्चेत्रवाइ राङ्गापुर कृष्णासंनिध ।

शके १७४७ पार्थिवनामसंवत्सरे आश्विनवद्यप्रतिपदा इदं पुस्तकं समाप्तम् । भागवत-इत्युपनामक-नारायणदीक्षितेन दत्तं वास्तव्य टोके श्रीगोदातीर । राम ।

COMMENTARY ON THE ĀRAṆYAKA.

207.

2309. **ऐतरेयारण्यकभाष्य ।** *Aitareyāraṇyaka Bhāṣya by Sāyana.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 41. Lines on a page, 10. Extent in slokas, 1000. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1879. Appearance, fresh.

The third Āraṇyaka only.

Printed in Bibl. Ind. pp. 305–384.

Post Col. :—संवत् १८७९ आश्वीने संसर्प संज्ञाधिपनाम्नि पौषच्छयात् पूर्व्वभाविनि विजयनाम्नि संवत्सरे पराज्ये त्युपनाम्ना अनाभट्टेन लिखितम् ।

208.

2375. **ऐतरेयोपनिषत् ।** *Aitareyopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?). Appearance, discoloured. Complete.

Often printed. Translated into English by Prof. Max Müller in the S.B.E. series, Vol. I. It means the fourth, fifth and sixth chapters, of the second of the five Aitareya Āraṇyakas.

209.

9527. *The same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 64. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable. Prose. Generally correct. Complete.

210

2244. **आत्मषट्कोपनिषत् ।** *Ātmaṣaṭkopaniṣad.*

(Another name of Aitareyopaniṣad).

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 7, 8, on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?). Appearance, discoloured. Complete.

211.

2626. **ऐतरेयोपनिषद्भाष्य ।** *Aitareyopaniṣad-Bhāṣya.*

By Śaṅkara (with text in tripāṭha form).

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 20. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, discoloured.

Post Colophon :—शुभमस्तु संवत् १८७२ फाल्गुनकृष्णाष्टमी दिह्वा राम ।

The Bhaṣya in this MS. has no introduction and begins with the explanation of the words आत्मा वा etc., and ends with the end of the sixth chapter of the second Āraṇyaka of the Aitareya. Śaṅkarācārya does not explain the seventh chapter, which is regarded as outside the *Upaniṣad.* The present MS. contains also a commentary on the seventh by an anonymous author in the form of Dīpikā.

212.

1024. **ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटिप्पनम्।** *Aitareyopaniṣad-Bhāṣya-ṭippana by Jñānāmṛta Yati, disciple of Uttamāmṛta.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 17. Lines, 13, 15, on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old and worn-out. Prose. Generally correct.

The manuscript contains the commentary on Śaṅkarācārya's Bhāṣya on the second of the Āitareya Āraṇyakas, here called the first Āraṇyaka of Aitareyopaniṣad.

It begins thus :—श्रीगणेशाय नमः। श्रीगुरुचरणाभ्यां नमः।

प्रत्यग्रूपं परं ब्रह्म प्रज्ञानघनमक्षरम्।
प्राज्ञ प्राणविरा + + + + + + + + म्यहम्॥१॥
ऐतरेयमृषिं वन्दे व्यासं शङ्करमीश्वरम्।
कन्यातीर्थगरीयांसमानन्दारण्यगौरुरुम्॥२॥
मूके मयि कृपा कार्य्या सद्भिराचार्य्यशासनात्।
यतोऽहमैतरेयानुवृत्तेष्टिप्पनमारभे॥३॥

ऐतरेयोपनिषद्भाष्यमारभमाणो भगवान् भाष्यकारः श्रोतृणां सुखप्रतिपत्त्यर्थं प्रयोजनादिदर्शनप्रार्थ्यर्थं चातद्व्यावृत्त्या व्याख्यायोपनिषदस्तित्वं प्रतिजानानोऽविघ्नेन परिसमाप्त्यादिप्रयोजनसिद्ध्यर्थमर्थात्तदनुस्मृतिलक्षणं मङ्गलमाकलयति एष पन्थाः।

End :—अहमेव परं ब्रह्म ब्रह्मैवाहं न संशयः।
संसारो मे तमोरूपो + + नास्ति न सेत्स्यति॥१॥

Col. :—इति श्रीमदुत्तमामृतपूज्यपादशिष्यस्य ज्ञानामृतयतेः कृतौ श्रीम दैतरेयोपनिषद्भाष्यटिप्पने प्रथमारण्यकं समाप्तम् ॥
श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

213.

1656. *The same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 13. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable. Prose. A fragment.

Colophon :—

इति श्रीमदुत्तमाश्रमपूज्यपादशिष्यज्ञानामृतयतेः कृतौ श्रीम-दैतरेयभाष्यटिप्पने प्रथममारण्यकम् । (?)

It begins :—

आत्मा वा इत्याद्युत्तरग्रन्थेन ब्रह्मविद्यैवोच्यते इति परिशेषयितुं उक्तमनुवदति परिसमाप्तमिति । यच्च यावच्च कर्म्मजातमपरब्रह्म-विज्ञानञ्च श्रुत्यन्तरेषु श्रुतं तत् सर्व्वं अत्र नोक्तमित्यत आह एषेति ।

This is the beginning of the fourth chapter.

214.

611. **बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्,** *Bahvṛca Brāhmanopaniṣad.* (*Another name of Aitareyopaniṣad*). **भाष्यसहिता विवरणसहिता च ।**

The Vivaraṇa is a gloss on Sañkarācārya's comm. on the Upaniṣad, by Abhinava Nārāyaṇendra Sarasvatī, disciple of Kaivalyendra Sarasvatī.

For the manuscript see L. 1487.

The text Aitareyopaniṣad and the Bhāṣya comm. of Sankarācārya have often been printed.

215.

10472. *The same vivarana here called* **आत्मषट्क-भाष्यटीका।** *Ātmaṣaṭka-Bhāṣya-ṭīkā.*

Being a commentary on Śaṅkarācārya's Bhāṣya on Ātmaṣaṭka or Aitareyopaniṣad.

By Abhinava Nārāyaṇendra.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 77. Lines, 9, 10 on a page. Extent in slokas, 1386. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Col. :—इति श्रीमदभिनवनारायणेन्द्रविरचितात्मषट्कभाष्यटीका समाप्ता ॥

Beg. :—ॐ आत्मा वा इदमित्यादिना केवलात्मविद्यारम्भस्यावसरं वक्तुं वृत्तं कीर्त्तयति परिसमाप्तमिति ॥

216.

9519. **आत्मषट्कोपनिषन्निगूढार्थप्रकाशनम्।**

Ātmaṣaṭkopaniṣannigūḍhārthaprakāśana. By Dāmodara.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 4. Lines, 11-13 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable. Prose. Generally correct. Complete.

The leaves are marked ऐ. उ. दा or ऐ. दा.

A comm. on ऐतरेयोपनिषत् which the commentator divides into six khaṇḍas, and calls it Ātmaṣaṭkopaniṣad.

Beginning :—ॐ श्रीगणेशाय नमः। पूर्व्वोक्तैः कर्म्मभिः सविशेषोपासनाभिश्च शुद्धचित्तस्य तत एव साधनचतुष्टयसम्पन्नस्य केवलात्मस्वरूपावस्थानलक्षणमोक्षसिद्धये केवलात्मविद्यारभ्यते। आत्मा वा इदमित्यादिना खण्डषट्केन ॥

अत्र हि केवलात्मैव प्रतिपिपादयिषितः एक एवेत्युपक्रमे सर्व्वं तत् प्रज्ञानेत्रं प्रज्ञाने प्रतिष्ठितं प्रज्ञानं ब्रह्मेति सर्व्वस्य प्रत्यगात्म-

ब्रह्मणि कल्पितत्वप्रतिपादक उपसंहारे चात्मकैवल्यप्रतिपादनात् स एतमेव पुरुषं ब्रह्म ततमपश्यत् मध्ये परामर्शात् ॥ इत्यादि ।

Colophon :—इति श्रीदामोदरशास्त्रिकृतात्मषट्कोपनिषन्निगूढार्थप्रकाशनम् ।

217.

2625. **संहितोपनिषद्विवरणम्,** *Saṃhitopaniṣad-vivaraṇa.*
By Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, marked 26 to 31 and 51 to 68. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Discoloured. Incomplete.

What is Saṃhitopaniṣad? The second and third Āraṇyakas of the Aitareya are called Saṃhitopaniṣad and are commented upon as such by Śaṅkara. The IV—VI chapters of the second Āraṇyaka, again, are called Aitareyopaniṣad, and are, as such, commented upon by Śaṅkarācārya. But the third Āraṇyaka begins with the following words अथातः संहिताया उपनिषत्, and properly speaking, that should be the Saṃhitopaniṣad. Leaves 51 to 68 of the present MS. contain the commentary on the third Āraṇyaka only. Folia 26 to 31 contain no colophon.

Though the commentary is called Vivaraṇa, it is really the Bhāṣya of Śaṅkarācārya.

See Cs. 193.

218.

1258. शाङ्खायन-ब्राह्मण, or कौषीतकि-ब्राह्मण ।

Śāṅkhyāyana Brāhmaṇa or *Kauṣītaki Brāhmaṇa.*

Two manuscripts, each with 15 adhyāyas.

I. Substance, country-made paper. 7×4¼ inches. Folia, 95. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1300. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Generally correct. Complete.

The last leaf is a restoration, dated Saṃvat 1851 and Śaka 1716.

Post Col. :—श्रीसं १८५१ शके १७१६ पौष शुक्ल ३ तृतीया गुरौ तद्दिने पं गङ्गेश्वरसूनु पं विश्वेश्वरेण त्रुटपत्र पूरितं वाराणस्यां । पं विश्वेश्वरस्येदं पुस्तकम् ।

II. Substance, country-made paper. 7¾×4½ inches. Folia, 105. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 1600. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Generally correct. Complete.

For other manuscripts see Weber No. 79, p. 18 and I.O. Catal. 89.

219.

1049. महाव्रतम् (ब्राह्मण) । *Mahāvrata Brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia 9. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1717. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

It is a supplementary section of the Śāṅkhyāyana Brāhmaṇa, devoted to the Mahāvrata rite—a ceremony on the 11th day of Gavāmayana rite—complete in two chapters.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। ॐ प्रजापतिर्वै संवत्सरः। तस्यैष आत्मा यन्महाव्रतं तस्मादेनत्परस्मै न शंसेन्नो सर्व्वेषां भूतानामात्मानं परस्मिन् दधानीत्यथो इन्द्रस्यैष आत्मा यन्महाव्रतं तस्मादेनत् परस्मै न शंसेत्।

It ends :—

ब्रह्मैतदहर्ब्रह्मण्येव तद्ब्रह्म प्रतिष्ठापयन्ति ते अमृतत्वमाप्नुवन्ति। य एतदहः उपयन्ति य एतदहरुपयन्ति।

Col. :—इति महाव्रते द्वितीयोऽध्यायः। इति महाव्रतं समाप्तम्। श्रीरस्तु।

Post Col. :—शुभं भवतु। संवत् १७१७. वर्षे प्रथम ज्येष्ठ शुद्ध १५ दिने लिखितमिदं पुस्तकम्। काश्यां पंडाश्रीकृष्णादिभ्राटसमस्तपठनार्थम्।

To be differentiated from the Mahāvrata, as given in Aitareya Āraṇyaka and in Śāṅkhyāyana Śrauta sūttra. See Velval pp. 72–73, also No. 89, the first two chapters only.

220.

372. **कौषीतकि आरण्यक।** *Kauṣītaki Āraṇyaka.*

Substance, country-made paper. 6½×4¼ inches. Folia, 75. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 675. Character, Nāgara. Date (?). Appearance very old and repaired. Generally correct. Complete.

It is a part of the Kauṣītaki Āraṇyaka.

The last Col. runs—

इत्यारण्यके एकादशोऽध्यायः। कौषितकी उपनिषत् समाप्तः।

Printed by Professor Cowell.

The codex contains the Kauṣītaki Āraṇyaka, minus the Mahāvrata Brāhmaṇa in two sections. The first four chapters of the Āraṇyaka form the Kauṣītaki Upaniṣad, as commented upon by Śaṅkarānanda in his Dīpikā. He

describes the Upaniṣad as Caturadhyāyī ('अथ चित्रो ह वै गार्ग्यायणि'रित्यादिका 'य एवं वेद' इत्यन्ता चतुरध्यायी कौषीतकीब्राह्मणोपनिषत्). The fifth and sixth chapters, minus the first paragraph of the fifth (from ऋतं वदिष्यामि माहिंसीः), form Saṃhitā Upaniṣad and go over the same ground as the third of the Aitareya Āraṇyakas. From the seventh to the 11th, the matter relates to Āraṇyaka proper (वैराग्य, etc.). The last colophon (कौषीतक्युपनिषत् समाप्तः) is a mistake of the scribe.

See Belval. No. 89 and Weber's Berlin Catalogue No. 79.

In our 11th chapter are included Belvalkar's XII, XIII, XIV and XV chapters also.

221.

1855 **ऋग्वेदसर्व्वानुक्रमणी।** *Ṛgveda Sarvānukramaṇī.*

By Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 42. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1704. Appearance, old.

Colophon :—इति चतुःषष्टिरनुक्रमणिका समाप्तः।

Post Col. :—श्रीशके १७०४ माघ शुद्ध ९ इन्दुवासरे लिखितमिदं पुस्तकम्। भागवतचिन्तामणेन लिखितम्॥

After the end of the Anukramaṇī proper we have the following :—

तदेतत् सूक्तं सहस्रं सप्तदशकं सपादाधिकम्। वर्गाणां द्वे सहस्रे एकविंशोत्तरे। ऋचां दशसाहस्राण्यृचां पञ्चशतानि ऋचामशीतिः पादश्चैतत् पारायणं संप्रकीर्त्तितम्। शाकल्यदृष्टे पदलक्षमेके सार्द्धं तु वेदे त्रिसहस्रयुक्तम्। अष्टौ शतानि षड्विंशतिपदसंख्या प्रकीर्त्तितेति॥

एकपञ्चाशदृग्वेदे गायत्र्यः शाकलेयके।
सहस्रद्वितयं चैव चत्वार्य्येव शतानि तु॥

Published by Professor Macdonnel with Ṣaḍguruśiṣya's commentary, Anuvākanukramaṇī and Chandaḥsaṃkhyā, in Anecdota Oxoniensis series. See I.O. Catal. No. 52 and H.P.R. II. 5.

After the Sarvānukramaṇī proper and before नमः शौनकाय नमः शौनकाय, we have the following rubbed over with yellow.

ऋग्वेदे पारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे ।

222.

1182. *The same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 36. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1810. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

संवत् १८१० वर्षे असाढ़वद १२ नागरे उल. वाराणसीमाहे दीक्षत् गोव्यंद रांमनायजीनागर अमदावादी दीक्षत् शीवशङ्कर क्रपाशङ्कर वाजेशङ्करने शीवाय्येण पोथी + + + ॥ शुभं भवतु ॥

The section containing the number of sūktas of each anuvāka, as described in I.O. Catal. 53, is wanting in the present manuscript.

223.

2486. *The same.*

Substance, country-made paper. 7½×3 inches. Folia, 48. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Col. :—इत्यष्टमः ।

After the Colophon :—तदेतत् सूक्तसहस्रं ससप्तदशकं सपादाधिकं वर्गाणां द्वे सहस्रे एकविंशोत्तरे ॥ Then the 43rd and 45th verses of Anuvākānukramaṇi of Macdonnel's edition.

Post Col. :—मार्गशीर्षमासे शुक्लपक्षे द्वादश्यां तिथौ भौमवासरे तद्दिने बालकृष्णभट्टेन लिलेख्य वेङ्कोपनाम्ना ॥ शुभं भवतु ॥

224.

3098. *The same.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 43. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1695 and Śaka 1560. Appearance, discoloured and dilapidated. Complete.

The first and the last leaves are pasted with fresh yellow paper.

Colophon :—इति सर्व्वानुक्रमणिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १६६५ वर्षे १५६० सर्व्वजितनाम संवत्सरे माघवदि ४ चतुर्थौ सोमवासरे समाप्त ।

In a different hand.

दि० हरिराम नी पोथि सहि दि० भाइया ॥ दी ॥ गोविन्द-रामजी ॥ दी. शीवशङ्कर नी पोथी ॥ राम ॥

225.

5875. *The same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 57, of which the first and the thirteenth are missing. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old, discoloured and pasted.

The same as published in the Anecdota Oxoniensis series, but here it is attributed to Vararuchi, the pupil of Kātyāyana.

After तृतीया त्रिष्टुप् तृतीया त्रिष्टुप्, where the printed edition referred to ends, the following is added in the present MS.:—

एतत् सूक्तसहस्रं सप्तदशकं सपादाधिकम्‌ऋग्वेदे पारायणपाठे शाकल्ये शैशरीयके नमः शौनकाय नमः शौनकाय ।

Then comes the colophon attributing the authorship of the work to Vararuci, the pupil of Kātyāyana.

56B. इति श्रीकात्यायनशिष्यवररुचिकृता ऋग्वेदसंहिताया अध्यायानां चतुःषष्ठेः सर्व्वानुक्रमणिका परिपूर्णा ।

Then comes छन्दःसंख्या published along with Sarvānukramaṇi in the Anecdota Oxoniensia in pp. 54, 55.

The MS. comes to an end abruptly in the middle of the last pāda of the last sloka of Chandaḥsaṃkhyā.

226.

7929. *The same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 37. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1549. Appearance, discoloured.

The work is complete, being made up with the leaves of three different manuscripts, foll. 1–15 belonging to the first, 16 to 22 to the second, and 23 to the end to the third.

Colophon :—इत्यनुक्रमणी समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १५४९ वर्षे वैशाखसुदि १ भूमे ३ याज्ञिकराजासुत याज्ञिकभाणापठनार्थं पुस्तकं लिखितम् ।

227.

4180 (S). *The same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 1, 2, 3, 5, 6. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment containing only the Paribhāṣā and Sarvānukramaṇī of Kātyāyana down to 1. 7. 10.

In this MS. there is a section in the Paribhāṣā after the 12th.

228.

1960. *The same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century.

The first leaf does not belong to the Paribhāṣā at all, but to the Sarvānukramaṇī proper, beginning with अग्निर्नवमधुच्छन्दाः and ending with प्रतीत्यमग्नि[मारुतम्], that is, the first paragraph of the Śarvānukramaṇī as published by Prof. Macdonnel in the Ancedota Oxoniensis series.

The second leaf begins with the second line of the second paragraph of the paribhāṣā to the Śarvānukramaṇī by Kātyāyana. It goes on as in the printed edition till the

12th paragraph, which ends in the sixth line of 5B, after which there is another paragraph, which is not known to Prof. Macdonnel.

That paragraph is

गोधा घोषा विश्ववारापालोपनिष निषत् ॥
ब्रह्मजायाजुहूर्नामागस्त्यस्य स्वसादितिः ।
इन्द्राणी चेन्द्रमाता च सरमा रोमशोर्व्वशी ।
लोपामुद्रा च नद्यश्च यमी नारी च शाश्वती ॥
श्रीर्लाक्षा सार्पराज्ञी वाक् श्रद्धा मेधा च दक्षिणा ।
रात्री सूर्य्या च सावित्री ब्रह्मवादिन्य ईरिताः ॥ १३ ॥
इतिपरिभाषा समाप्ता ।

229.

4180 (R).

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, marked 23, 25 to 29, 31, 33 to 37. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment of Kātyāyana's index to the Ṛgveda, containing the end of the index of the fifth aṣṭaka and of a portion of the sixth and seventh.

25A. इति पञ्चमाष्टकः ॥

य इन्द्रस्त्रयस्त्रिंशत् पर्ब्वत श्चोषिणाहं त्विन्द्रः सुतेषु नारदः यदिन्द्र पञ्चोनागोषूक्त्यस्व सूक्तिनौ

33B. इति सप्तमाष्टकः ।

230.

312. *The same.*

With the comm. by Ṣaḍgaruśiṣya amplified by glosses.

A Devanāgarī MS. in 100 pages, half-bound in leather and of the foolscap size. It is very incorrect.

See H.P.R. II. 243 and I.O. Catal. No. 56; see also Sarvānukramaṇī edited by Professor A. A. Macdonell.

Written in bold Devanāgarī character. A comparison

of this MS. with Prof. Macdonell's printed edition shows that marginal glosses have very often been incorporated in the MS. as a part sometimes of the text and sometimes of the comm. The text and the comm. have been written in such a manner that they cannot be separated.

In page 98, the comm. on the anukramani of the fourth sūkta of the eighth maṇḍala comes to an end. See p. 137 of the printed comm. Then comes the text of the fifth up to the word पश्व (p. 28 of the printed edition). Then the text and the comm. (and between the two the gloss) of the sixth maṇḍala from श्वीतीयो देवमिति (p. 124 of the printed edition) to उक्तगोत्रत्वात् नायं भारद्वाजः। Then some marginal gloss, not to be found in the printed edition.

231.

2986. *The same.*

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 142. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured and dilapidated. Very nearly complete.

This MS. belonged to a distinguished Paṇḍit named Mīmāṁsaka Śaṃkara Bhaṭṭa who flourished in Akbar's time at Benares, for on the obverse of the first leaf it is stated :— मीमांसकभट्टशङ्करभट्टानमिदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थंकं॥ श्रीसूर्य्य॥ The manuscript contains the text in rubric and then the commentary, both carefully corrected, and Śaṃkara Bhatta's name is a guarantee to their correctness. The only matter of regret is that the last leaf or leaves containing the date are missing. This MS. may be used in checking Prof. Macdonell's edition of the text with the commentary.

232.

2192. *The same.*

Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 107. Lines, 14 to 16 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured. Complete.

Col. :—इति षड्गुरुशिष्यविरचिता सर्व्वानुक्रमणीवृत्तिः समाप्ता॥

233.

580. ऋग्वेदानुक्रमणिका। *Ṛgvedānukramaṇikā.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 40. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 1600. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old. Repaired. Prose. Generally correct. Incomplete at the end, the last leaf missing.

Beginning :—ॐ नमो गणपतये।

प्रतिसूक्तं ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामः। अग्नीमीले ऋचः ९ मधुच्छन्दा ऋषिः अग्निर्देवता गायत्रीच्छन्दः १ वायवायाहि। ऋ ९ मधुच्छन्दा ऋषिः आद्या ३ वायुर्देवता इन्द्रवायू इमे सुता इति ३ इन्द्रवायू देवते। मित्रं हुवे पूतदक्षमिति त्रीणि मित्रावरुणौ देवते गायत्रं छन्दः २।

The manuscript ends

मयोभूर्वातः ४ प्रवर ऋषिः।

In leaf 40A, line 3 त्रिषष्ठितमोऽध्यायः।

On the obverse of the first leaf:—

१ श्रीधारिकपुत्त्र ३ ईशान आप + + + +।

२ श्रीईशानपु ४ दमोदर पङ्कदेवदत्त क्ष + + + + +।

३ श्रीदामोदरपु ३ विनायक कोड्पे साउराम।

४ श्रीविनायकपुत्त्र २ वैकुण्ठ, गौतम।

५ श्रीवैकुण्ठपुत्त्र १ राम।

६ श्रीरामपुत्त्र २ अचन, अनन्त।

७ अनन्तपुत्त्राणां पठनार्थम्।

In another hand:—

याज्ञिकविश्वात्मनः पुस्तकम्।

अथ गायत्रीच्छन्दादि ऋक्सङ्ख्या ।

२४५१.	गायत्री
३४१.	उष्णिक
८५५.	अनुष्टुभ्
१८४.	बृहती
३१२.	पंक्ति
४२५३.	त्रिष्टुप्
१३४८.	जगती
१७.	अतिजगती
१७.	शक्वरी
६.	अतिशक्वरी
६.	अष्टि
८४.	अत्यष्टि
२.	धृति
१.	अतिधृति
६.	एकपदा
१७.	द्विपदा
९९०३	

१९४.	बार्हतः प्रगाथः
५५.	काकुभः प्रगाथः
२५०,	महाबार्हतः प्रगाथः
४९९	
९९०३	
१०४०२	

एवं दशसहस्राणि शतानां तु चतुष्टयम् ।
ऋचां ह्यधिकमाख्यातमृषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ॥

Pada-saṃkhyā is given as 1,53,028.

In the Chandaḥ saṃkhyā, a short work published by Prof. A. A. Macdonell along with Sarvānu-kramaṇī, the same total is arrived at, though the number of Bṛhatī is given there as 181.

May not this work as well as the Chandaḥsaṃkhyā belong to a different recension?

234.

346. अनुक्रमणिका विवरण *Anukramaṇikā-vivaraṇa* *by Jagannātha.*

For the MS. see L. 1512. For the work see L. 4241 and I.O. Catal. No. 58.

This is an anukramani of the Ṛgveda of the Vaṣkala recension. It contains indices for ṛcs numbering 10552 and sūktas 1028, while the Sākala recension has ṛcs 10580 and sūktas 1017. So this is different from the reading of the Sākala Sākhā as published by Max Müller and the anukramani of

which has been published by Prof. Macdonell. Eggelling is not right in thinking this to be a commentary on Kātyāyana's Anukramanikā (I.O. Catal. 58). R. Mitra correctly attributes it to the Vāskala Sākhā in L. 4241, though in L. 1512 he says that the work follows the order of Saunaka's treatise on the subject.

That the work differs from that of the Sākhā for which Kātyāyana, the pupil of Saunaka, writes is apparent from the way in which it criticises Saunaka and supports Parāsara.

5A. शक्तयः पराशरः अग्निविराजो द्विपदाः शौनकमते पञ्चर्चपंक्तिविंराट्। रयिर्न चित्रा दश १०। शौनकस्य पञ्चर्चपंक्तिर्विराट्। पराशरः अग्निर्द्विपदा विराट्। शौनकमते पञ्चविराट् पंक्तिः श्रीणात्युपदश १०। पराशरः अग्निर्द्विपदा विराट्। शौनकस्य मते पञ्चविराट् पंक्तिः। वनेमपूर्व्वीः एकादश ११। पराशरः अग्निर्द्विपदा विराट्। ... शौनकमते षट्पञ्चविषमपंक्तयः। षष्ठीद्विपदा विराट्। उपप्रजिन्नं दश १०। पराशरः अग्निस्त्रैष्टुभं निकाव्यावेधसः दश (१०)। पराशरः अग्निस्त्रिष्टुप्।

The Post Col. Statement :—

संवत् १७१३ समये पौष ... सप्तमी भृगुवासरे समाप्तः। संवत् १९३१ समये असाढ़कृष्णपक्षे दशम्यां बुधवासरे समाप्तः। इदं पुस्तकं हीरालालकायस्थलिखितम्। श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु। इदं पुस्तकं खेरड़े गणेशभट्टस्य। रामाय नमः श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ कया शुभेति द्वयोरिन्द्र ऋषिः। कुतस्त्वमित्यस्याः म० ब्रह्माणि स इत्यस्याः इन्द्रः। आतो वयमित्यस्या म०। क्व सेत्यस्येति इन्द्रः।०। भूरि चकर्थेत्यस्याः मरुतः। वीन्द्रीवृत्तमित्यस्याः इन्द्रः। अनुत्तमित्यस्या मरुत एकस्यापि न्म इति टचस्य इः। कोन्वत्रेति टचस्यागस्त्यः।

Then in English :—

" Size of the original MS. 9×3·8 inches. Leaves, 29. Each leaf containing, with a few exceptions, 13×2-26 lines."

235.

2298. *The same. By Jagannātha.*

For the manuscript and the work see L. 4241.

The MS. is older, better written than the above, and contains at the end the following important statement.

ऋचां संख्या १०५५२, वाष्कलशाखायां पूर्त्तिः स्यात् सूक्तानां संख्या १०२८ बालखिल्यरहितद्विपदानां चतुष्पदाः कृत्वा ऋक्-संख्या १०४०२ बालखिल्य-ऋक्संख्या ८०—१०४८२ बालखिल्य-रहित-वर्गसंख्या २००६ बालखिल्य वर्ग १८—२०२४ ।

236.

2059. *The same. Here called* **सूक्तप्रतीक ।**

By Jagannātha.

Substance, country-made paper. 12×4¾ inches. Folia, 40. Lines on a page, 10, 11. Extent in slokas, 1,000. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1864. Appearance, fresh. Prose. Complete.

Post Colophon :—संवत् १८६४ बहुधान्ये संवदि वैशाखवदि चतुर्थ्यां मन्दवासरे श्रीकाश्यां ब्रह्मोपनाम्ना गोविन्देन लिखितमिदम् । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

Mangalācharaṇa :—

नमामि विष्णुं शिरसाव्ययं समं
शिवञ्च सोमं वृषभेन्द्रगामिनम् ।
गणाधिपं भक्तमनोरथप्रदं
हरिञ्च वाक्सिद्धिकरीं सरस्वतीम् ॥ १ ॥

The author and the scope and object of his work.

अनुक्रमणिकोक्तानि सूक्तादिप्रभृतीन्यहम् ।
छन्दोऽन्तानि निबध्नामि जगन्नाथो यथामति ॥ २ ॥
प्रतिसूक्तमृचां संख्या शब्दैरङ्कैश्च लिख्यते ।
अध्यायानां या ऋक्संख्या सान्ते स्वकैर्विलिख्यते ॥ ३ ॥

प्रायोत्तो ऋषयः सर्व्वे लिख्यन्ते गोत्रसंयुताः ।
प्रगाथानाञ्च सर्व्वेषां तत्तच्छन्दोऽभिधाः पुनः ॥ ४ ॥
आप्रीसूक्तेषु सर्व्वेषु समिद्ध्याग्न्यादिदेवताः ॥

इति परिभाषा,—निदर्शनानि लिख्यन्ते परिभाषोदितान्यपि ।
पदपंक्त्यादिभेदानां प्रगाथानाञ्च भेदतः ॥
चकाराग्निश्वदादीनामित्यर्थः ॥

अथ अग्निमीळे प्रभृतीनां सूक्तानां ऋक्संख्याऋषिदैवतछन्दांसि लिख्यन्ते ॥

अग्निमीळे नवर्चं ९ । वैश्वामित्रो मधुछन्दा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्रीच्छन्दः ॥ १ ॥

The work begins as in Jagannatha's Index.

237.

1916. *The same. Here called* **सर्व्वानुक्रमणी प्रयोगः ।**

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 56. Lines, 10, 11 on a page. Extent in slokas, 1500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1863. Appearance, fresh. Complete.

It is a Sarvānukramaṇī of the Ṛgveda. The same as our Catal. 234 with verbal differences.

Colophon and Post Colophon Statement:—

इत्यष्टमेऽष्टमः ॥ ६४ ॥ सू० ४९ ॥ ऋ० २१८ ॥ संवत् १८६३
ईश्वराब्दे ॥ इति दशमं मण्डलम् ॥ १० ॥ सू० १९१ ॥ ऋ० १७५४ ॥
अनुवाकाः १२ ॥ वर्गाः ३३८ ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

238.

7882. **अनुक्रमणिका ढुंढु ।** *Anukramaṇikāḍhuṇḍhu.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 3 to 31. Lines, 15, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, S. 1587. Old and discoloured.

Written in two different hands. The second hand begins in the 11th leaf, leaving a gap in 10B, and continues to the end.

See Belval No. 39.

Colophon :—इति अनुक्रमणीवृत्तः समाप्तः शौनकादि-ऋषि-प्रसादात् ।

Post Col. :—संवत् १५४७ वर्षे आषाढसुदि १० भौमे द्विवेदश्रीभानुनात्मज द्वि० विश्वरूपस्य पुत्र विनायकस्य पुत्रपौत्रादिज्ञानार्थं इदं ग्रन्थमलेखितं आत्मार्थं परोपकाराय च चम्पकमहादुर्गे लिखितम् । मूर्खकोदकाग्निचौरेभ्यो रक्षितव्यमिदम् ।

एकषष्ठितमे वर्षे प्राप्ते पञ्चदशे शते ।
गोवर्द्धनसुतो भानुरग्निष्टोमेन चेष्टवान् ॥
शुभमस्तु सर्व्वजगतः । श्रीः कल्याणमस्तु ।

In a later hand :—

दु० भाणसुतेन द्वि० विश्वरूपेण प्रत्यन्तरं विना स्वपुत्राणामध्ययनार्थं विभागोत्तरकालं संहितामष्टमाष्टकपुस्तमलेखि ॥

A general index to the Ṛgveda, with the first three leaves taken up with a list of the different metres of the hymns, at the end of which we have the 12th paragraph of Dvādaśakāṇḍī-paribhāṣā of Sarvānukramaṇī. The first two missing leaves evidently contained lists of the metres from Gāyatrī to Anuṣṭup.

In l. 8, 3B begins the anukramaṇikā :—

ऋषिदेवताच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामः । सू० ॐ अग्निमीळे पुरोहितं वर्ग २ ऋच ६ मधुच्छन्दा ऋषिः । अग्निर्देवता । गायत्रीच्छन्दः, etc. etc.

The sūktas are marked consecutively from 1 to 1027 (with a gap in 10B).

In the Velval MS., however, the preliminary portion (up to our 3B, l. 8) is not to be found and the number of sūktās is given as 1017.

239.

1896.

This number contains two manuscripts, one in 58 leaves containing (1) बृहद्देवता, ending in 37A, (2) आर्षानुक्रमणी, in 47B,

(3) छन्दोऽनुक्रमणी, in 57A, and (4) अनुवाकानुक्रमणी ; and the other in 11 leaves, of which the sixth and seventh are missing, containing the आर्षानुक्रमणी, only.

The size of the first is 10×4½ inches and that of the second is 9×4 inches.

The second is dated in Saṃvat 1820 फाल्गुनवदी ८ शुक्रे (the scribe's name has been blurred, still we read सदाशिवसुत + + + + शिवशङ्करेण) लिखि दत्त्वा । कृष्णार्पण लिखि दत्त्वा ॥ श्रीवाराणसीमध्येलि० ।

240.

2854. **ऋष्यनुक्रमणी ऋग्वेदीया ।** *Ṛṣyanukramaṇī of the Ṛgveda, by Śaunaka.*

Substance, foolscap paper. 8×7 inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

Printed at the end of the Bibl. Ind. Edition of the Vṛhaddevata.

241.

1966. **ऋष्यनुक्रमः ।** *Ṛṣyanukrama.*

For the manuscript and the work see L. 4214.

Colophon :—इति शाकलसंहितायां ऋष्यनुक्रमः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १८५७ ईश्वराब्दे माघकृष्ण षष्ठां गुरौ श्रीवाराणस्यां ब्रह्मोपनाम्ना खण्डसूनुगोविन्देन लिखितम् ।

श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

This is an index of Ṛsis to the Śākalasaṃhitā of the Ṛgveda. It is in prose and appears to be based on the preceding number, Ārṣānukramaṇī of Śaunaka (which is in verse), though it is stated on the obverse of the first leaf : शौनकोक्तवृहद्देवतास्थ ऋष्यनुक्रमः ।

In leaf 13, after the end of the work, अथ शौनकोक्तछन्दोऽनुक्रमण्याः दशमण्डलस्थछन्दःसंख्याः—

The total of all the chandas is 10467.

242.

1990. **छन्दःसंख्या अनुवाकानुक्रमणी च।** *Chandaḥ-saṃkhyā and Anuvākānukramaṇī, both attributed to Śaunaka.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Both complete.

Chandaḥ saṃkhyā comes to an end in line 8, 1B. It has one verse more than in Macdonell's printed edition of the work.

अध्यायानामृचां संख्या वर्गेण दशकैः परैः ।
शेषं ध्रुवं शतं ज्ञेयं वर्गास्तु कटपः स्मृताः ॥
नमः शौनकाय । नमः शौनकाय ॥

In leaf 1B after the above: मधुच्छन्दःप्रभृतिभिः ऋषिभिस्तु तपोबलात् ।

This is the fourth verse in Macdonell's edition of Anuvākānukramaṇī.

Then again, it omits ten verses after मधुच्छन्दः. Anuvākānukramaṇī comes to an end in line 1, leaf 3A. Then commences a prose enumeration of the 85 anuvākas.

The MS. ends :—इति सर्व्वानुक्रमः समाप्तः ॥

In leaf 3B, a complete enumeration is given of aṣṭakas, adhyāyas, sūktas and ṛks in a tabular form.

The MS. calls the work Sarvānukramaṇīkā, which it is not.

243.

2066. **छन्दोऽनुक्रमणी (प्रथमं मण्डलम्)।**
Chandonukramaṇī attributed to Śaunaka.

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 2. Lines, 10, 11, 12, 13, on a page. Character, Nāgara. Date. Appearance, fresh. Verse.

Colophon :—इति छन्दोऽनुक्रमण्यां प्रथमं मण्डलम् ॥

244.

2067. *The same.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 3-12. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Verse.

The Last Colophon :—

इति शौनकाचार्य्यविरचिता छन्दोऽनुक्रमणी समाप्ता ॥

Nos. 2066 and 2067 form one work.

The last only was supplied by Raja Rajendra Lall Mitra to Prof. A. A. Macdonell.

Printed in Bibl. Ind. as an appendix to Vṛhaddevatā, pp. 279-325.

See preface to Kātyāyana's Sarvānukramaṇī, etc., in the Anecdota Oxoniensis series, p. 1.

245.

1976. **अनुवाकानुक्रमणी ।** *Anuvakānukramaṇī of Saunaka with its Bhāṣya by Ṣaḍguruśiṣya.*

For the manuscript and the work see L. 4252.

Post Colophon :—

संवत् १८६३ ईश्वराब्दे मार्गकृष्णभैरवाष्टम्यां, श्रीकाश्यां गोविन्देन लिखितम् ।

On the reverse of the sixth leaf:—

शौनकीय दशग्रन्थाः १० ॥

१ आर्षानुक्रमणी	२ छन्दोऽनुक्रमणी
३ देवतानुक्रमणी	४ प्रातिशाख्यम्
५ सूक्तानुक्रमणी	६ अनुवाकानुक्रमणी
७ ऋग्विधान	८ वृहद्देवता
९ पादविधानम्	१० स्मार्त्तम्

The number of Ardharchas is given as 21232.

246.

6022.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 29. Lines, 20 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old, worn out and discoloured.

The MS. contains :—

1. Vṛhaddevatā—beginning in the first leaf and ending in 18B. Printed in Bibl. Ind.

2. Ārṣānukramaṇī—beginning in 18B and ending in 23A. (Described in L. 2112 and printed at the end of the Bibl. Ind. edition of Vṛhaddevatā).

3. Chandonukramaṇī—beginning in 23B and ending in 28B. (Printed along with Bṛhaddevata and other anukramaṇīs in Bibl. Ind. series).

4. अनुवाकानुक्रमणी—Beginning in 28B and ending in 29B. Printed at the end of the Bibl. Ind. edition of the Bṛhaddevatā and in the Anecdota Oxoniensis series.

247.

2068. **पादविधानानुक्रमणिका ।** *Pādavidhānākramaṇikā.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Verse. Complete.

Last Colophon :—

इत्यष्टमाष्टकः ॥ ८ ॥ इति पादविधानानुक्रमणिका ॥

For a description of the work see Preface p. vii of Prof. A. A. Macdonell's Kātyāyana's Sarvānukramaṇī.

Śaunaka is not mentioned in the MS. in the opening prose as in Macdonell.

It begins :—

ऋग्पादा ग्रंथयिका भवन्ति
दुराम्नातास्चापि भवन्ति केचित् ।

तदनुसंदृश्यतेदं निबोधता-
चार्य्येन शौनकेनेप्सितं यत् ॥ १ ॥
ऋतेन मित्रावरुणौ दक्षायुवाकवः सुता ।
इन्द्र इन्द्रर्योः सचा ब्रह्म च गोवसो सचा ॥ १ ॥

248.

2069. *Tabular Statements of the Anukramaṇīs of Śākala recension of the Ṛgveda.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 49 and two more. Character, Nāgara. Date Sam. 1863 in leaf 18B. Appearance, fresh.

1A. Scored through.

1B. A tabular statement of aṣṭakas, ṛcs, ekapadās, dvipadās to aṣṭapadās and the total of pādas. Leaves 2 and 3 contain tabular statements, Aṣṭaka by aṣṭaka, of adhyāyas, vargas, sūktas and ṛcs with the Vālakhilyas at the end.

Leaf 6A gives aṣṭaka by aṣṭaka the number of chandas and vicchandas.

Leaf 7A gives the Anuvākānukrama in prose.

249.

2064. **ऋग्वेदीयहोमे देवतासंख्या ।** *Ṛgvedīyahome Devatāsaṃkhyā.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance fresh. Prose. Complete.

It begins :—अथ ऋग्वेदशाकलसंहितायां होमे देवतासंख्याकाः त्यागाः लिख्यन्ते ॥ अग्नय इदं नव ९ वारम् । वायव इदं त्रिः ३ । इन्द्र-वायुभ्यामिदं त्रिः ३ । मित्रावरुणाभ्यामिदं त्रिः । अश्विभ्यामिदं त्रिः ३ । इन्द्रायेदं त्रिः ३ । विश्वेभ्यो देवेभ्य इदं त्रिः ३ । सारस्वत्या इदं त्रिः ३ । इन्द्रायेदं त्रयोविंशतिवारं २३ । मरुद्भ्यः इदं एक १ । इन्द्रामरुद्भ्यः इदं एक १ ।

It ends :—इति चतुःषष्ठिः ।

The work is divided according to adhāyas.

250.

2071.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 43. Lines, 13—15 on a page. Extent in slokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Śaka 1730. Appearance discoloured. Prose.

Post Colophon :—

शके १७३० विभवनामसंवत्सरे आषाढ़कृष्णचतुर्दश्यां भृगौ तद्दिने भागवतोपनामकमयूरेश्वरस्येदं पुस्तकम् ।

This MS. contains four works.

I. अन्वाधानम् which ends in leaf 8A. It gives the names of a number of deities, as arranged in R.V. in the second case-ending, with figures indicating the number of 'समित्' that are to be put in fire for them.

II. सूक्तप्रतीक in prose commences on 8B and ends in leaf 32A.

This is to be differentiated from our Catal. No. 236, *i.e.* Jagannath's work of the same name.

III. अथ त्यागः, *i.e.* Homa.

Number of Homas to be offered to deities of the different sūktas as arranged in adhyāyas in Ṛkveda.

It comes to an end in leaf 41B.

This is substantially the same work as our Catal. No. 249.

IV. तर्पणम्,— देवतर्पणम्, ऋषितर्पणम्, छन्दस्तर्पणम् ।

251.

1979. **होमविधानम्** or **ऋक्पारायणहोमप्रयोगः** ।

Homavidhāna or Ṛkpārāyaṇa homaprayoga.

By Bālakṛṣṇa Śrotriya.

Substance, country-made paper. 11¾×5¼ inches. Folia, 10. Lines, 10-14 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured. Generally correct. Complete.

For the MS. see L. No. 3243 and for the work see L. No. 887. Rajendra Lall has named the treatise in No. 887 as ऋग्वेदसंहिताहोमविधिः which, however, does not clear up the subject treated of. This treatise is a manual for the performance of Homas with 'Tila and Ājya' offered to specific deities of all the Ṛk hymns (sūktas) at their recital in the order of chapters.

This peculiar homa is believed to destroy sins incurred in this life and in the past, and also to bring about the desired end to the performer.

The author commences the manual with quotations, as regards the rules for recital of the Ṛk hymns, from Ṛgvidhānam, a work attributed to Śaunaka.

अथ होमपारायणविधिराह। तत्रादौ शरीरशुद्धिमाह। ऋग्विधाने ॥

In leaf 2B ends the पारायणविधिः as stated in Ṛkvidhāna, etc.

इति ऋग्विधानाद्युक्तो वेदपारायणविधिः ॥

Then the manual commences thus :—

अथ प्रयोगः। तत्र साधकः नित्यकृत्यं विधाय सुदिने शुक्लाम्बरादिभूषितः स्वासने शुचौ देशे चोपविश्याचमनप्राणायामौ कृत्वा देशकालौ स्मृत्वा अमुकगोत्रोऽमुकशर्म्माहं मम पूर्व्वजन्मेहजन्मसञ्चितैनोनिवर्हणद्वारा .... अभीष्टकामनासिद्ध्यर्थं श्रीवेदपुरुषान्तर्गतसावित्रीप्रजापतिप्रीत्यर्थञ्च सग्रहमखं वेदपारायणेन तिलाज्यद्रव्यैर्होमं करिष्ये इति संकल्प्य etc.

वक्ष्यमानं ततो होमं कृत्वा पाठं पठेत्। ततः आचार्य्यो यदत्रेत्यादि कुण्डं द्विहस्तं चतुर्हस्तं वा परिकल्प्य ग्रहादीन् संपूज्य स्थण्डिलादि कर्म्म कृत्वा अग्निमुपसमाधाय गृह्योक्तविधानेन चक्षुषी आज्येनेत्यन्तं उक्त्वा,—

अत्र प्रधानम्। अग्निं १ सोमं २ विश्वान् देवान् ३ ब्रह्माणं ४ ऋषिं ५ ऋग्वेदं ६ यजुर्वेदं ७ सामवेदं ८ सावित्रीं ९ ब्रह्माणं १०

श्रद्धां ११ मेधां १२ प्रज्ञां १३ धारणां १४ सदसस्पतिं १५ अनुमति १६ छन्दांसि ऋषीन् १७ श्रियं १८ क्रियं १९ सवितारं २० प्रतर्चिनं २१ माध्यममं २२ गृत्समदं २३ विश्वामित्रं २४ वामदेवं २५ अत्रिं २६ भरद्वाजं २७ जामदग्निं २८ गौतमं २९ वसिष्ठं ३० प्रगाथं ३१ पावमान्यं ३२ क्षुद्रसूक्तं ३३ महासूक्तं ३४ महानाम्नीं ३५ उपनिषदं ३६ हव्यवाहं ३७ एताः प्रधानाङ्गदेवतास्तिलाज्यद्रव्येन यच्चे पुनश्च प्रधानम् । अग्निमीले इत्यादिसमानीव इत्यन्तं उक्ता etc. . . .

The Last Colophon:—इति चतुःषष्ठितमोऽध्यायः ॥ ६४ ॥

252.

104. The same here called, **ऋग्वेददेवताक्रमः** or

ऋग्वेदसंहिताहोमविधानम् ।

Ṛgvedadevatākrama or *Ṛgvedasaṃhitāhomavidhāna*
By Bālakṛṣṇa.

For the manuscript see L. 887.

Post Colophon Statement:—

शके १७४४ चित्रभानुसंवत्सरे संसर्गाश्विनकृष्णचतुर्थ्यां ज्योति. गोविं. प्रो. लिखितम् ।

In this MS. there are extracts from Kamalākara and others at the commencement, after which comes the Maṅgalācaraṇa नत्वोमामाधवौ देवौ—

253.

2686B. *The same.*

By Bālakṛṣna Śrottriya.

Substance, country-made yellow paper. 9½ × 5 inches. Folia, 26. Lines on a page, 8. Character, Modern Nagar. Colour faded.

This MS. contains Kamalākara's Vedapārāyaṇavidhi (which is described in its proper place), in the first three leaves; the rest of the leaves contain Bālakṛṣṇa's work, noticed above.

254.

102. **पवमानहोमविधिः ।** *Pavamānahomavidhi.*

For the manuscript see L. 876. It quotes from Vṛhadṛg-vidhāna bhāṣya. It treats of a purificatory homa in which the Pavamāna mantras are uttered, the number of Āhutis being 19280. This number has been arrived at through repetition of one and the same mantras several times.

The Post Col. Statement :—

शके १७१२ विरोधकृन्नामसंवत्सरे श्रावणकृष्ण अमा इन्दुवासरे वरवड़ेकरग्रामनिवासी ज्योतिषीत्युपनामक गोविन्दसुतजनार्द्दनेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च ।

255.

6452. **वोंथालक्षणम् ।** *Vonthā-Lakṣaṇa.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1679 = 1622 A.D. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—वोंथालक्षणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—संवत् १६७९ भादो सुदि १ पू० रामजीसुत गोपीनाथ लिखितं ।

It begins :— श्री महागणेशाय नमः ।

द्विताद्धुस्तंगन्धर्वेति द्वे अदधुः । तावां विश्वस्य द्यावापृथिवी जनयन्निति द्वे यज्ञिया स्वरांता ॥ etc., etc.

Pratīkas—or the initial words of *Ṛks,* arranged, under the following among other headings :—

1A, द्वे यज्ञिया स्वरान्ता ; द्वे• यजत्रास्वरान्ता ; द्वे विभातीस्वरान्ता ; द्वे सुपारास्वरान्ता ; 2A, इति द्वे अनवन्त ; 3A, अथ त्रीणि संख्यानि ; 4B, अथ चतुर्थसंख्यानि— 5B, इति चत्वार्य्येच्चंमकारान्तं ; 6A, अथ पञ्चमसंख्यानि— 6B, इति पञ्चाग्र्यां मकारान्तं ; 7A, इदानीं षट्संख्यानि— 7B, इति षड् भं नकारसंहिते पदं मकारान्तं ; 8A, अथ सप्तमसंख्यानि— इति सप्तदध्युतेप्रगृह्यं ; 8B, अथ अष्टसंख्यानि— इति अष्टाविमे प्रगृह्यं ; 9A, नवसंख्यानि— 9B,

इति नवदिवेदिवे ; 9B, दशसंख्यानि— 10A, इति दश रेवान् रेफसहितं ; अथ एकादशसंख्यानि— 10B, इति एकादश वृहती प्रग्रह्यम् ; अथ द्वादश संख्यानि 11A, इति द्वादश— अथ रेफेण ॥ त्रयोदशसंख्यानि— 11B, इति त्रयोदश यमकारपूर्व्वं ; चतुर्दशसंख्यानि— 12A, चतुर्दश रेफसहितम् ; इदानीं पञ्च-दशसंख्यानि— इति पञ्चदश ऋत्विजः जकारेण ; षोड़शसंख्यानि— 12B, इति षोड़शार्षसिसिकारेण ; इदानीं सप्तदशसंख्यानि— 13A, इति सप्तदश ; अथ अकारेण अष्टादशसंख्यानि ; 13B, एकोनविंशतिः— इति एकोनविंशतिर्वभ्टथ ; विंशतिसंख्यानि— विंशतिर्मह्रीप्रग्रह्यं ; एकविंशतिसंख्यानि— एकविंशतिपद-काले यथा सन्दिनं ; 14A, चतुर्विंशति संख्यानि— इति चतुर्विंशति चकर्थ-थकारेण ; षड्विंशतिसंख्यानि— इति षड्विंशति +कारवर्ज्जं ; सप्तविंशति-संख्यानि 14B, रेफाद्याः सप्तविंशतिः ; त्रिंशत्संख्यानि— इति त्रिंशदद्यन्तु तुकारेण इदानीं सप्तत्रिंशत्संख्यानि— 15A, इति सप्तत्रिंशदैपदानि ; चतुश्चत्वारिंशत्-संख्यानि— इति चतुश्चत्वारिंशच्छूरक्रखविसर्ज्जनीयाः ; अष्टाचत्वारिंशसंख्यानि— 15B, इति अष्टचत्वारिंशदेतु तुकारेण ; एकोनपञ्चाशत्संख्यानि— इत्येकोनपञ्चा-शत्वर्गतेगणांतवर्ज्जं ; एकपञ्चाशत्संख्यानि– 16A, इत्येकपञ्चाशदकारपूर्व्वं मका-रोदात्तं ; पञ्चपञ्चाशत्संख्यानि— 16B, इति पञ्चपञ्चाशत्क्रमकाले त्रिमात्र-कंपानि ; एकषष्ठिसंख्यानि— इत्येकषष्ठिर्यूयंपातः ; नवषष्ठिसंख्यानि— 17A, इति नवषष्ठिखकारव्यञ्जिखरान्ता ; षट्सप्ततिसंख्यानि ; 17B, षण्णवतिसंख्यानि 18A, (the end) इति षण्णवत्यथयकारेण ।

Thus the whole of the 64 chapters of the Ṛgveda have been hunted up for recording instances of peculiarities in pronunciation, spelling, accents, etc., and these instances have been arranged according as they arise twice, thrice, to 96 times. Instances in each group, again, are given in the order of the Ṛgveda. See C.s. 492, in which the work is called ऋग्वेदपदक्रमलक्षणं (वोंताख्यम्).

256.

520. गाणी (शाकलसंहितायां)। *Gāṇī.*

For the manuscript see L. 1302.

About this Aufrecht in Cat. Cal. I, p. 152A, says:

"(Proper title?), a treatise showing the number of occurrence of euphonic changes in the Sākala saṃhita of the Ṛv., thus *ya* for *ye* occurs 46 times, etc."

Sāmasrami in his Niruktālocana, p. ञै, says that before the compilation of a comprehensive grammar like that of Pāṇiṇi (and even before the compilation of the Prātisakhya), Vedic scholars used to preserve the purity of Vedic pronunciation by counting and registering grammatical facts. There are several works of this nature, such as, Caturjñānam Saptasaṃsthā, Padagādḥa and others. The present work belongs to the same category. It registers words ending in visarga, words ending in vowels, words which are not joined in sandhi, words which do not change their nakāra, words in which *ye* is changed into *ya*. It is divided into 65 sections, recording 65 such changes.

How useful these lists were to subsequent writers of Prātisākhya and grammar may be seen from the fact that one of the lists in our "Gāni" has been turned into sūtra in p. 53 of the Saunaka-Ṛk-prātisākhya of the Chaukhamba series.

257.

2065. **एकाक्षरीवैठः ।** *Ekākṣarīvaiṭha.*

Substance, country-made paper. 12×4¾ inches. Folia, 3. In ṭripātha form. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Verse. Complete.

Contain both the text and the commentary entitled 'Uṭhâpanâ,' both anonymous.

See Velval Nos. 47, 431. Sanskrit College Catalogue 493 and 526.

Text. अथ एकाक्षरीवैठप्रारम्भः ।

नान्तं विसर्गान्तमथावग्रह्यं

स्यन्तं तु सेन्तं विषमं समञ्च ।

संख्यां प्रगृह्यस्य च पञ्चकेन्ते
पदेषु वक्ष्ये प्रतिवर्गमत्र ॥ १ ।
काद्यैरष्टौ चतुष्कैश्च वर्गाङ्गानमैः क्रमात् ।
न विसर्गान्तदुःखंड कप्रयोर्विषमं समं ॥ २ ।
च नकार ट विसर्ग ङदुःखंड समाक्रमात् ।
ते दुःखंडः पे विसर्गो येनान्तो विषमं क्रमात् ॥ ३ ।
विषमं वा समं चैकं यत्र तत्रान्यथाद्वयं ।
नाद्यैर्वर्गैः प्रगृह्यं स्यात् द्वितीयाद्यैस्त्रिभिः क्रमात् ॥ ४ ।
एकद्वित्रीणि चत्वारि यगं तेष्टौ न गान्तके ।
वान्ते च द्वादशैव स्युर्मसंयोगे तु षोड़श ॥ ५ ।
संयोगादौ स्थितो वर्णः स्वसंख्यां न विमुञ्चति ।
पदानां पञ्चकेष्वत्र पदसंख्यांत्यपञ्चके ॥ ६ ।
स्वरैः पञ्चभिराद्यैः स्यात् ऊकाराद्यैश्च पञ्चभिः ।
स्वरान्त्र विजानीयात् दन्तमूर्द्धन्यवर्ज्जिता [ः ? न्] ॥ ७ ।
स्वरपञ्चकयोः स्यन्तं समं च विषमं क्रमात् ।
नान्तादीनामभावे स्यात् समं पद्यपदान्तयोः ॥ ८ ।
यत्रानेकपदे रूपं तदनेकत्र गण्यते ।
नान्तादारभ्य विषमं त्रिष्वाद्ये पञ्चकेपि च ॥ ९ ।
सितुसेन्तं तु संहृत्य गण्यन्ते चैकरूपतः ।
अध्यायानां वर्गसंख्या स्वरसंख्याक्षरैर्वदेत् ॥ १० ।
वाक्यद्वयमिह ज्ञेयं सुखग्रहणसिद्धये ।
पदरत्नसमीक्षायाः पदसंख्येयमीरिता ॥ ११ ।

इत्येका० वैठः ।

The text is given in full. The comm. begins :—

नत्वा विश्वेश्वरं शाम्बमीशानं विद्ययायुतं ।
करोम्येकाक्षरीवैठव्याख्यामुत्थापनाभिधाम् ॥

नान्तमिति नकारान्तम्। विसर्गान्तं अवगृह्यमिति दुःखंडस्य वैदिकी संज्ञा। दुःखंड। स्यन्तं सिकारान्तं। तु इति पुनः। सेन्तं सेकारान्तं इत्येषां पञ्चानां पदानां विषमं विषमसंख्यामात्रं। अपरं। समं समसंख्यामात्रं। वक्ष्ये इत्यन्वयः।

चपरं। प्रगृह्यस्य प्रगृह्यमिति इतिकरणस्य वैदिकी संज्ञा। इतिकरणान्तपदस्य संख्यां वक्ष्ये। संख्यासामान्येन। एकद्वित्र्यादिसंख्यामित्यर्थः। न तु विषमसममात्रे इत्यर्थः। अत्र अस्मिन् एकाक्षरवैठग्रन्थे प्रतिवर्गं वर्गं वर्गं प्रति इति प्रतिवर्गं। पदेषु संख्यां पदसंख्यां नान्तादिप्रगृह्यपर्य्यन्तां संख्यां वक्ष्ये। चपरं अन्त्ये पञ्चके प्रतिवर्गं पदेषु प्रतिवर्गस्य समग्रपदसंख्यां च वक्ष्ये इत्यनुषङ्गः। तदुक्तमन्यत्रापि—

प्रतिवर्गपदयत्तां समत्वविषमत्वतः।
विसर्गनान्तपद्यानि काद्यैवर्गैर्ब्रुवेष्टभिः। १।

"Ekākṣarī vaiṭ" means description (literally sitting) of an entire varga, generally comprising 5 Ṛks in the Pada-pāṭha, in one akṣara (syllable). That description comprises the definite number of *itis*, the even or odd number of words ending in N, ḥ, si or se and of the sign called *avagraha* (S), used in separating compound words, to be used in Pada-pāṭha.

The present MS. contains only the conventions or paribhāṣās. The Sanskrit College MS. No. 526 gives the syllables also, representing all the vargas of the Ṛgveda. It is therefore appropriately called Padaratna. The Sanskrit College MS. No. 493 gives, under the same or similar conventions, syllables, for the whole of the Ṛgveda in Krama-pāṭha, and it is appropriately called Kramaratna. But in S.C. Catalogue this MS. is entered under the title of Ṛgveda-pada-paribhāṣā.

258.

2332. **पदगाढ़।** *Padagāḍha.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 30, of which 3 and 22 are missing. Lines on a page, 12. Extent in slokas, 720. Character, Nāgara of early nineteenth century. Date ?. Discoloured prose. Complete.

पदगाढ़ comes to an end in leaf 29 b, after which there is a leaf, marked 25, of some Vaidic work.

For the work see L. 786 and I. O. Catal. page 10. Printed in the Ūṣā. Velval No. 45.

The word *Padagāḍha* means plunged into the Pada Text. The work records all modifications of spelling, pronunciation, accent and grammar in reducing the Saṃhitā into the Pada Text. Record I gives words ending in visarga in the first case-ending, singular number. Record II registers the expansion (vivṛtta) and otherwise of ए, ओ, ऐ, औ. Record III gives words ending in N.

Then commences a series of records giving all the instances of modifications in the Ṛgveda. For some there are only two instances, for some three instances, and so on till 50. These records are headed द्विसंख्याकानि, त्रिसंख्याकानि and so on. Some of these headings have several sections; instances are quoted first and then the modifications noted. As instances in point: इदानीं त्रिसङ्ख्याकानि ॥ (तत्रायं प्रथमः खण्डः) दधाना इन्द्र इन्द्रव इन्द्र उक्था समग्मतेन्द्र उक्थं दिधिषन्तधीतय इति त्रिष्विन्द्रे विवृत्तं । The *Trisaṃkhyākāni* has 16 *khaṇḍas.*

द्विसङ्ख्यकानि (चतुर्थः खण्डः) वृषायमाणोवृणीत सोमं वृषायमाणा उप-गीर्भिरीट्टे। इति ऋस्वावग्रह्यम् ।

After the instances are registered we have :—यो यन्ति येन यस्य यदा यथा यदभि ह्रीष्टं यं यन्तु ये या अकारमुदात्तम् ।

The last chapter is called preeminently *Padagādha.* It is divided into 14 sections. The concluding section is Rephakārikā.

259.

54. *The same.*

For a notice of the manuscript see L. 786.

260.

1138. *The same.*

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 760. Character, Nāgara. Date, Sam. 1684. Appearance, old. Generally correct. Complete.

Post Colophon:—

संवत् १६८४वर्षे आषाढ़ शुक्ल प्रतिपत्तिथौ द्विवेदी अनन्तपुत्र-
दुवे-सदाशिवस्य इदं पुस्तकं । श्रीरस्तु ॥ ग्रन्थ ७६० ॥

261.

539. . *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{8} \times 4$ inches. Folia, 42. Lines, 8, 11 on a page. Extent in ślokas, 960. Character, Nāgara. Date, Śaka 1663. Appearance, tolerable. Complete.

The MS. comes to an end in leaf 41.

In leaf 42 there are six lines more, beginning :—

यानि यदि यदा यो यं यस्य तस्य हि यद् यथा ।
यंति येनाभि ये यास्व दृष्टोदात्तं पदं भवेत् ।

Ending :—ऊर्मिर्ननावधीत् ।

Post Colophon Statement:—शके १६६३ दुन्दुभीनामसंवत्सरे उत्तरायणे ग्रीष्मऋतौ ज्येष्ठवद्य ११ भौमे हस्तनक्षत्रे आयुष्मान्-योगे रामभट्टात्मजेन नागेश्वरेण काश्यां लिखितं सम्पूर्णमस्तु । श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

भग्नपृष्ठकटिग्रीवं etc.

262.

2129. **उपलेखसूत्र ।** *Upalekha-Sūtra.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines on a page, 9, 10. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1863. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इत्युपलेखाख्यं पदशिष्टं समाप्तम् ।

Post Col. :—व्यंजनशिरसि सन्निविष्टो रेफो ऋटवर्णतां याति ।
स तु सर्व्वत्र न कर्त्तव्यः कर्त्तव्यः प्रश्नसङ्हेषु वा ॥
आदित्यैर्यातमित्यस्मिन् नस्तान्तरे परे (?) ।
पदाध्यायेनुदात्तत्वात् संहितायामुदात्तवत् ॥
संवत् १८६३ ईश्वराब्दे ईश्वरनगरे काश्यां काश्यपगोत्रोत्पन्नेन ब्रह्मोपनामकेन गोविन्देन वैशाखे लिखितं । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

38

For a full description of the work, see W. p. 8. Burnell p. 2a says that it treats of क्रमपाठ. But the present MS. is described in the colophon as पदशिष्ट. Edited by Pertsch. and also by Satyavrata Sāmaśramī with an anonymous bhāṣya in Ūṣā.

The MS. is throughout marked in red. Each verse is marked with red. Sections are also marked in red pencil.

The work ends:—

त्र्यम्बकं भद्रं नः प्रजायत ऋतञ्च सत्यञ्चेति ।
यथासंहितं शास्त्रमुपलेखं शास्त्रमुपलेखम् ॥
ऋतञ्च सत्यञ्चेत्यपदक्रमम् क्रममिममुमयाभिगीतम् ।
द्विजवरगुरुणा गुरुणादरेण प्रपठितम् ।
पठितोऽपि पुण्यकर्म्मा भवति शास्त्रमुपलेखं शास्त्रमुपलेखम् ।
नमः शौनकाय नमः शौनकायेति वा पाठः ।

263.

1067. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1614. Complete.

Col. :—इत्युपलेखः समाप्तः ।

Post. Col. :—संवत् १६१४ मिती वैशाष शुदि १ प्रतिपदा भौमे प्रातःकाले लिखितमिदं पुस्तकं वाराणस्यां । गङ्गेश्वरस्य इदं पुस्तकम् ।

264.

7942. *The Same.*

Substance, country-made paper. 4×4 inches. Folia, 13, of which foll. 1 and 3 are missing (with one leaf which cannot be located). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Colophon :—इत्युपलेख ऋग्वेदपरिशिष्टं समाप्तं ।

265.

1068. उपलेखभाष्यम् । *Upalekhabhāṣyam.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1680. Appearance, old. Complete in eight chapters.

An anonymous commentary on Upalekha, printed in Ūṣā along with the text.

Beginning :—

"अकारादयो द्वादश स्वराः" इति अकार आदिः प्रथमो येषां ते अकारादयः च दशचेति द्वादश। स्वरा इति संज्ञा अभिधीयते।

ननु यथा चित्रगुमानयेत्युक्ते विशेषणभूतानां गवामानयने सम्बन्धो नास्ति एवमकारादयः स्वरा इत्युक्ते विशेषणभूतस्य अकारस्य स्वरसंज्ञा न प्राप्नोतीति बोध्यं। नैतदस्ति। लंबकर्णमानयेत्युक्ते विशेषणभूतयोरपि कर्णयोरानयनेन संबन्धस्तथेहापि विशेषणभूतस्याकारस्य स्वरसंज्ञा भवति एवं प्रतिसूत्रं वेदितव्यम्। इत्यादि—

It ends :—

ततः पदान्तस्येति आद्यन्तयोः सन्धिविशेषः। ततः स्वरविधयः। कम्पविशेषाः। इत्येवंसदृशाः सदृशविधयः। तस्मादिदमुपलेखशास्त्रमिति। शास्त्रान्ते वृद्धाचार्यं नमस्करोति नमः शौनकाय नमः शौनकाय। अभ्यासः आदरार्थः परितोषार्थो वा।

Col. :—इत्युपलेखभाष्येऽष्टमोवर्गः।

Post Col. :—शुभमस्तु। संवत् १६८० समये पैष्यवदि दशम्यां इदं पुस्तकम्।

266.

2140. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, from 3 to 19. Lines on a page, 8. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1701 Appearance, discoloured.

The manuscript is carefully corrected in red ink in a Bengali hand. It is divided in 8 chapters and not in 9 as in Weber, p. 8.

Col. :—इत्युपलेखभाष्ये अष्टमवर्गः ।

Post Col. :—संवत् १७०१ वर्षे आषाढ़ वदि ३० सोमे लिखितं । आह्नि-[ता]ग्नी दुवे गोपिना ।

On the reverse of fol. 19 we have :—

लिङ्गमस्तकविस्तारो लिङ्गोच्छ्रायसमो मतः ।
द्विगुणः परिणाहः स्यात् पिण्डिका तद्वदेव हि ।
प्रणालिकापि तद्वत् स्यात् पञ्चसूत्रमिदं स्मृतम् ॥

267.

428. **ऋग्वेदप्रातिशाख्यम् ।** *Ṛgveda prātiśākhyam.*

By Śaunaka.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 13. Lines, 8-9 on a page. Extent in slokas, 234. Character, Nāgara. Date (?).

A mere fragment containing the first chapter in six paṭalas, and three lines more.

See H.P.R. 2, 25 and L. 4190. See also Belval No. 200.

Printed by Whitney.

268.

2977. *The same here called*

शौनकीयप्रातिशाख्यम् or **पार्षदपरिशिष्टम् ।**

Śaunakīyaprātiśākhya or *Pārṣadapariśiṣṭam.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 28. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 900. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1669. Appearance, old and discoloured. Complete.

The Post Col. Statement :—

विक्रमाद् गते वर्षे नन्दर्त्तुरसभूमिते ।
कृष्णाष्टम्यां तपस्याख्ये भौम इन्दौ शुभेऽहनि ।

वाराणस्यां महापुर्य्यां हरिकृष्णो व्यलीलिखत् ॥
श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

Then fifteen lines more, which contain the beginning of another work.

सोमेशादीन् प्रणम्यादौ जगन्नाथेन सद्गुरून् ।
ऋग्वेदार्णक्रमज्ञानव्याख्या सन्तन्यतेऽधुना ॥ इत्यादि

269.

1977. *The Same.*

For the manuscript and the work see L. 4190.

Post Colophon :—

संवत् १६६३ शाके १५५८ समये फाल्गुनकृष्णनवम्यां गुरुवासरे अद्येह वृद्धनागरज्ञातिना केशवेन व्यास श्री ५ सूरजितः सूनुना मूर्द्धपुरे काश्याः समागतेन लिखितोयं ग्रन्थः स्वार्थं परार्थश्च । पार्षदपुस्तकमेतत् सर्व्वेषां मामकानाञ्च पठनाय भवतु नित्यमन्येषां सूरिसूरीणां ।

वन्दामहे महेशानचण्डकोदण्डखण्डनम् ।
जानकीहृदयानन्दचन्दनं रघुनन्दनम् ॥

270.

2182. **ऋग्वेदप्रतिशाख्यपार्षदभाष्य ।** *Ṛgveda prātiśākhya-Pārṣadabhāṣya.*

(*With the text*) *by Kumāra Viṣṇumittrācārya, son of Devamittrācārya.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 141. Written in four different hands—(i) 1 to 48 leaves in the seventeenth century handwriting is a restoration, representing 46 leaves of the original MS.; (ii) 47—93 in the fifteenth century handwriting, old and discoloured; (iii) 94 to 139 in the sixteenth century handwriting, discoloured; (iv) 140th leaf bearing the date Saṃvat 1843 is a duplicate of the last leaf which is of the third hand, and has the leaf mark corroded. Character, Nāgara. Date (?). Complete. At the end of the MS., the extent in ślokas is given at 5550.

Colophon :—इति श्रीदेवमित्राचार्यपुत्र-श्रीकुमारविष्णुमित्राचार्य-विरचितायां ऋज्वर्थायां पार्षदव्याख्यायां अष्टदशपटल ... समाप्तश्चेदमृग्वेदप्रातिशाखिकस्य महाभाष्यमिति शंकरार्पणमस्तु ॥ ग्रंथ ५५५० ।

एकोदेवः सर्वभूतेषु गूढः etc.

The above Colophon and the Post Col. belong to the last old leaf.

The Post Colophon in the duplicate leaf :—संवत् १८४३ पिंगलाब्दे श्रावणशुक्लैकादश्यां श्रीकाश्यां दुग्धविनायकसन्निधौ ब्रह्मोपनाम्ना खण्डभट्टात्मजगोविन्देन संपादितम् ।

It begins :—श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥

सूत्रभाष्यकृतः सर्व्वान् प्रणम्य शिरसा शुचिः ।
शौनकं च विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥
तथा वृत्तिकृतः सर्व्वान् तान् सूत्रयशसस्तथा ।
तेषां प्रसादादेतेषां स्वशक्त्या वृत्तिमारभे ॥
लेख्यदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तरार्थं क्वचित् क्वचित् ।
ज्ञानार्थं पठनार्थं च योज्यते सा मया पुनः ॥
तस्याः समापने शक्तिं त एव प्रदिशंतु मे ।
लब्ध्वा काममहं तेभ्यः प्रमेयं पारमीप्सितम् ॥
चंपायां न्यवसन् पूर्व्वं वत्सानां कुलमृद्धिमत् ।
यस्मिन् द्विजवरा जाताः बह्वृचाः पारगोत्तमाः ॥
देवमित्र इति ख्यातस्तस्मिन् जातो महामतिः ।
स चैष पार्षदश्रेष्ठः सुतस्तस्य महात्मनः ॥
नाम्ना तु विष्णुमित्रः स कुमार इति शस्यते ।
तेनेयं योजिता वृत्तिः संक्षिप्ता पार्षदे स्फुटा ॥
परिगृह्णंतु विप्रेन्द्राः सुप्रसन्ना इमां मम ।
अज्ञानाद्यदयुक्तं स्यात् तदृजूकृत्य गृह्यताम् ॥
शास्त्रावतारं सम्बन्धं षड्विधं परिकीर्त्तयन् ।
ज्ञात्वा ग्राह्यं भवेच्छास्त्रं इति शिष्टानुशासनम् ॥

तस्मादादौ तावत् शास्त्रावतारमुच्यते ।
अथ शौनको गृहपतिर्वै नैमिषीयैस्तु संस्थितैः ।
दीक्षासु चोदितः प्राह सत्रे तु द्वादशाह्निके ॥

इति शास्त्रावतारं स्मरन्ति । अथ सम्बन्ध उच्यते । इह हि द्विजानां वेदाभ्यासः सकलपुरुषार्थसिद्धेः कारणमिति हि वैदिकः [सि]द्धान्तः । स च पुरुषार्थश्चतुर्विधः धर्म्मार्थकाममोक्षा इति तदप्युक्तमृग्विधाने । यथा पवमाननाभानेदिष्ठच्छदा पुरुषसूक्तादिषु । वेदाभ्यासो हि पञ्चधा विहितः अध्ययनं विचारोऽभ्यसनं जपो ऽध्यापनमिति तथा च स्मर्य्यते ।

वेदः स्वीकरणं पूर्व्वं विचारो ऽभ्यसनं जपः ।
तद्दानं चैव शिष्येभ्यो वेदाभ्यासो हि पञ्चधेति ॥

तदपि वक्ष्यति एकः श्रोता दक्षिणतो निषीदेत्यादिना अध्ययनम् अभ्यासार्थे द्रुतां वृत्तिमित्यभ्यसनम्, प्रयोगार्थे तु मध्यमामिति जपादि, तद्दानं च शिष्येभ्य इत्यध्यापनम् । पारायणं वर्त्तयेत् ब्रह्मचारीत्येवमादिना । तस्मादधीतवेदस्य हि सति सामर्थ्ये संपूर्णफलेच्छया विचारस्यावसरः प्राप्तः । स च विचारः द्विविधः । अर्थतो लक्षणतश्चेति । तथाचोक्तं ।

स्थाणुरयं भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।
योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमश्नुते नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मेति ।

तथाच । लक्षणम् । यो न वेत्त्यृक्षु न कर्मफलभाग् भवेत् ।
लक्षणज्ञोहि मन्त्राणां सकलं भद्रमश्नुत इति ॥

तस्मात्तावत् पूर्व्वं लक्षणमुच्यते । लक्षणपूर्व्वकं हि अर्थपरिज्ञानम् ॥

तथाचोक्तम् ।
स्वरोवर्णोऽक्षरं मात्रा दैवं योगार्षमेव च ।
मन्त्रं जिज्ञासमानेन वेदितव्यं पदे पदे ॥ इति

सर्व्वत्र शास्त्रादौ नमस्कारं करोत्याचार्य्य [illegible]म् । यथा स्वयम्भुवे ब्रह्मणे विश्वगोप्त्रे यथा च सर्व्वात्मानं विश्वसृजं स्वयंभुवमिति यथा च पितृदेवर्षिसर्व्वेभ्य इति । अतः अत्रापि शौनकाचार्य्यो भगवान् शास्त्रादौ नमस्कारं चकार । अविघ्नार्थं च परावरे इति च परावरे इति च ।

Text :—परावरे ब्रह्मणि यं सदाङ्ग-
वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।

तं पद्मगर्भं परमं त्वादिदेवम्

प्रणम्यर्चां लक्षणमाह शौनकः ॥

End:—वैतानिकसंज्ञालाभात्। सति नियमे ममाग्ने वर्च इति। इति यथैष + + + + देवे प्रयुज्यते एवमिहापि प्रयुज्येत। ममाग्ने वर्च इति प्रत्यृचं समिध इति। इहेदं सर्व्वं इष्यते अग्न्योत्तर-कालं च प्रसंगः स्यात्। तत्प्रभ्टतत्वात् कर्मणां। तस्मात् वैतानिक-संज्ञा निवर्त्तयितव्या यद्येवमसंज्ञा या नैव निवर्त्तयितव्या। कथं प्रातिशाख्यभेदात्। पूर्व्वं द्वादशाध्यायाः शौनकस्य क्वतिः अमी चत्वारश्चाश्वलायनस्य एवमप्राप्तसंज्ञा किमिति निवर्त्तयति। स कथं पुनर्नानाशास्त्रागमादाचार्य्यप्रवृत्तिदर्शनाच्च।

स्वामिकुमारपुत्रेण मुद्गलेन च धीमता।

श्रियण्णायेदं दत्तं भ्रात्रे शिष्याय धीमते ॥

प्राप्ते चैष्टुभजागतयोर्वेदभक्तितः स स्वर्गं लोकं जयति एभि-श्छन्दोभिः अथ अमृतत्वं च गच्छति। इत्याह भगवान् शौनकः। अपीह श्लोकाः ॥

गायत्र्यादीनि छन्दांसि सोमो येनाहृतः पुरा।

तानि सर्व्वमिदं क्वत्स्नं ... ... ॥

स्वर्ग्यं यशस्यमारोग्यपुण्यवृद्धिकरं शुभम्।

कीर्त्त्यम्रद्धं ज्ञानदं च सर्व्वाभीष्टार्थदायि च ॥

The originals from which the different parts have been copied, seem to have been defective as there are many lacunae.

271.

6487. पार्षदवृत्तिः

By Kumāra Viṣṇumittrācārya.

Substance, country-made paper. 13×3½ inches. Folia, 159. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired. The first three leaves have the first few letters of every line restored on new paper. Incomplete at the end.

Pārṣada, an ancient name of the Prātiśākhya.

(श्रीगणेशाय नमः ।) श्रीशौनकाय नमः ।

सूत्रभाष्यकृतः सर्व्वान् प्रणम्य शिरसाञ्जलिः ।

शौनकञ्च विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥ etc., etc.

See our number 2182.

272.

2044. *Pārṣada Sūtras* with the vṛtti of Kumār or Viṣṇumitra and the Bhāṣya by Uvaṭa, son of Vajraṭa of Ānandapura in Guzerat.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 118. Lines on a page, 13 to 16. Extent in slokas, 5,300. Character, Nāgara. Date S.K. 1721. Appearance, discoloured. Complete.

The MS. contains the whole of Uvaṭa's Bhāṣya preceded by Viṣṇumitra's Vṛtti on the first two vargas only.

Last Colophon: इति श्रीपार्षदव्याख्यायां आनन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टादशपटलः समाप्तः ।

Post Col.:—शके १७२१ सिद्धार्थनामसंवत्सरे भाद्रपद-शुक्ल १३ तद्दिने इदं पुस्तकं चतुर्द्धरोपनामक-काशीनाथदीक्षितस्य लिखितम् ।

6b इति श्रीदेवमित्रसुत विष्णुमित्रकृते प्रातिशाख्ये वर्गद्वयवृत्तिः। अष्टौ समानाक्षराण्यादित इत्यादि । इति परावरे ब्रह्मणीत्यारभ्य सकलदेशीयवैदिकैः पठ्यमानस्य आद्यवर्गद्वयस्य व्याख्या ।

अथ भाष्यं । अष्टौ समानाक्षराण्यादितः किमर्थमिदमारभ्यते ।

शिक्षाछन्दोव्याकरणैः सामान्येनोक्त लक्षणं ।

तदेवमिह शाखायां इति शास्त्रप्रयोजनम् ॥

प्रातिशाख्यप्रयोजनसत्त्वेन श्लोकेनोच्यते । शिक्षादिभिर्यत् सामान्येनोत्सर्गेण उक्तलक्षणं यथातावत् शिक्षायां स्युर्मूर्द्धन्याः ऋटुरषा सामान्येन सर्व्वशाखासु रेफो मूर्द्धन्य इत्युक्तः तथान्यस्यां शाखायां दन्तमूलीय इति रेफो दन्तमूलीय इत्युक्तः एवं च सर्व्वशिक्षावर्गेषु समकरणानुप्रदानादि सर्व्वासु शाखासु विदधाति नतु नियमतः ।

Colophons:—18b इति पार्षदव्याख्यायां वज्रपुत्र-उवटकृतौ परिभाषापटलं

प्रथमम्। 28b ०मह्वानन्दपुरवास्तव्यवच्चटपुत्र-उवटकृतौ संहिता-पटलं द्वितीयम्। 31b इति पार्षदव्याख्यायां उवट प्रातिशाख्यभाष्ये तृतीयं स्वरपटलम्। 38a इति प्रातिशाख्ये चतुर्थं पटलम्। 43b इति पार्षदव्याख्यायां उवटकृतौ प्रातिशाख्ये पञ्चमं पटलम्। 46a इति० षष्ठं पटलं प्रथमोध्यायः। 52b ० आनन्दपुरवास्तव्यवच्चटपुत्र-उवटकृतौ सप्तमं पटलम्। 60a इति ० प्रातिशाख्यभाष्ये अष्टमं पटलम्। 68b इति श्रीपार्षद-व्याख्यायां आनन्दपुरवास्तव्यवच्चटपुत्र-उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये नवमं पटलम् 71a ० क्रमपटलम् दशमम्। 79a ० हेतु-र्नामैकादशं पटलम् 82a ० द्वादशं पटलम्। 89b शिक्षा-पटलं त्रयोदशम्। 99b ० चतुर्दशं पटलम्। 102b ० पञ्च-दशं पटलम्। 109a ० षोडशं पटलम्। 114a ० सप्तदशं पटलम्।

273.

550. प्रातिशाख्यभाष्यम्

By Uvaṭa.

For the MS. see L. 1450.

274.

4180D. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4}\times3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2 to 68. Lines, 5 to 7 on a page. Characters, Nāgara of the nineteenth century. Appearance fresh. Without beginning and without end.

23A. आनन्दपुरवास्तव्य-भट्टवज्जटसुतस्य उवटस्य कृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये प्रथमाऽध्यायः

47B. ० द्वितीयोऽध्यायः।

275.

4351. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 190. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1954. Appearance, fresh.

Post Colophon statement:—

ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां ८ चन्द्रवासरे संवत् १९५४ लेखक-ठाकुरप्रसाद रहनेवाला कालीजीमे गाँव बुधलपुर थाना रोहनि-यांकी चौकी ।

On the reverse of the last leaf the following is noted :—

श्रीलहारवङ्काधिपतेर्भ्रातूरामेश्वरसिंहस्य पण्डितयुगलकिशोरव्यासस्य पुस्तक-स्यानुलिपिरियम् ।

The original from which the MS. was copied was defective in the beginning.

In the first line of leaf 1B, occurs the following colophon :—

इति श्रीपार्षदव्याख्यायामानन्दपुरवास्तव्यवज्रटपुत्र-उवटकृतौ प्रातिशाख्यभाष्ये संहितापटलं द्वितीयम् ●

Last Colophon in 189B:—

इति ० अष्टादशं पटलं समाप्तम् ॥ १८ ॥

Then there are the following verses :—

जटा माला शिखा लेखा ध्वजो दण्डो रथो घनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्व्वा मनीषिभिः ॥ १ ॥
ब्रूयात् क्रमविपर्य्यासक्रममीदृग्विधिर्वदेत् ।
जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥ २ ॥
ब्रूयात् क्रमविपर्य्यासावर्द्धर्चस्यादितोन्ततः ।
अन्तं चादि नयेदेवं क्रममालेति कीर्त्तिता ॥ ३ ॥
पदोत्तरां जटामेव शिखामार्य्याः प्रचक्षते ।
क्रमद्वित्रिचतुःपञ्चपदक्रमसुदाहरेत् ॥ ४ ॥
पृथक् पृथग् विपर्य्यस्य लेखामाङ्कः पुनः क्रमात् ।
ब्रूयादादेः क्रमं सम्यगन्तादुत्तारयेदिति ॥ ५ ॥
पावर्गेवा (?) ऋचि वा यत्र पठनं स ध्वजः स्मृतः ।
क्रममुक्ता विपर्य्यस्य पुनस्तक्रमनुत्तरम् ॥ ६ ॥
अर्द्धर्चादेव युक्तोक्त्या क्रमदण्डोऽभिधीयते ।

पादशोऽर्द्धर्चशो वापि सङ्घोक्त्या दण्डवन्नयः ॥ ७ ॥
अन्तःक्रमं पठेत् पूर्व्वं आदिपर्य्यन्तमुच्चरेत् ।
आदि+मं नयेदन्तं घनमार्य्याः प्रचक्षते ॥ ८ ॥
जटामाला शिखाद्यास्ता इत्यष्टौ विकृतीः पठेत् ।

ध्वजः पाठः । गायन्ति त्वा । येमिर इति येमिरे । त्वा गायत्रिणः । वंशमिवेति । वंश इव । इत्यादि ।

गोतुलो वत्सः शिशिराश्वलायनमुद्गलौ ।
पञ्चैते शाकलाः शिष्याः शाखाभेदप्रवर्त्तकाः ॥ १ ॥
ऋग्वेदादिमहाशाखा कल्याख्यानेन रामता । (?)
गोभिला[ः] शौनकाः सर्व्वे कल्पशाखां प्रवक्ष्यते ॥ (?)

276.

2331. जटापटल *Jaṭāpaṭala.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, by counting 7, marked from 2—8. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Date (?). Appearance, discoloured. Incomplete.

In the left-hand upper corner of every leaf, it is called जटापटलः, which ends in leaf 5A.

For the work जटापटल see L. No. 1234.

In 5A. जटामालाशिखालेखाः ध्वजो दण्डोरथोघनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्व्वा मनीषिभिः ॥ See above.

All these eight 'Vikṛtis' are defined and illustrated by examples.

In leaf 7A.—इति विकृतिलक्षणानि ।

Then commences an extract from नीतिमञ्जरी of Dvyā Dvivedī, in one of the opening verses of which the author is described as एकादशप्रकारैस्तु संहितापाठतत्परः ।

In commenting upon this epithet the commentator, who is the author himself, explains the 11 kinds of Pāṭha, as

will be found in L. No. 4183. The present MS. gives examples of all the different kinds of Pāṭhas. Dvyā Dvivedī is here quoted to support the author of the अष्टविकृतिलक्षणानि ।

277.

664. *The Same* with a comm.

For the manuscript see L. 1234.

One of the devices to prevent interpolations in the text by directing recital of the hymns in different arbitrary ways.

Attributed to Hayagrīva.

278.

2795. **जटापटलव्याख्या दीपिकाख्या**

For the manuscript and the work see L. 1525.

The text Jaṭāpaṭala is attributed to Hayagrīva. It is a work on the complicated modes of reciting the hymns of the Ṛgveda. The present commentary is by Dayāśaṅkara, son of Dharaṇīdhara Vyavahārika.

279.

665. **स्वराङ्कुशः ऋग्वेदीयः** *Svarāṅkuśa of the Ṛgveda*

By Jayanta Svāmī.

It consists of 21 verses.

For the manuscript see L. 1235.

Printed in Ūṣā.

280.

2505. *The Same* with an anonymous commentary.

For the manuscript and the works see L. 2672.

281.

9962A. *The Same* with another commentary.

Substance, country-made paper. 9½×3 inches. It begins in leaf 1 and ends in leaf 7A, line 4. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 80. Character Nāgara. Date, Saṃ. 1910. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

It contains 12 verses out of 21, with their commentaries.

The text is by Jayanta Svāmī and the commentary anonymous. Both printed in Ūṣā.

For the text see L. 1235 and 2672.

The commentary begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः

एकस्मिन् रूपमर्द्धे हिमकरविशदं स्वर्णवर्णं परस्मिन्

कण्ठे हारं विषं च वहति नयनयोः साञ्जनानञ्जनत्वे ।

वक्षः किञ्चित् कपाटाकृति कनकनगश्रेणि किञ्चिच्च बिभ्रत्

कृत्तिं वासश्च लम्बोदरजनकमहो तन्महो भावयामः ॥

ऋग्वेदवारणसमावरणैकहेतुः

वक्रः स्वराङ्कुश इति प्रथितोऽस्ति तस्य ।

सञ्चारणे निपुणता तदिभारुरुक्षोः

सञ्जायतामिममतः प्रकटीकरोमि ॥

सकलदेवेष्वसाधारणीं भक्तिं कुर्वाणो ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय शिष्टाचारपरिप्राप्तं नतिरूपमङ्गलमाचरितमादौ शिष्यशिक्षायै निबध्नाति

हेरम्बं चण्डिकां नत्वा शम्भुं सूर्यं हरिं गुरुं ।

सरस्वतीं कविवरान् वक्ष्येहं स्वरनिर्णयं ॥

अहं जयन्तस्वामी स्वरनिर्णयं वक्ष्य (इ ?) इत्यन्वयः ।

It ends thus:—

उदात्तानुदात्तौ स्वतन्त्रौ ताभ्यां मिलित्वा जायन्ते ये त्वैप्रादयः स्वराङ्कुशं ।

Then commences 9962B.

282.

603. अष्टविकृतिविवृति *Aṣṭavikṛtivivṛti.*

By Madhusūdana.

With an anonymous comm.

For the manuscript see L. 1492. Lately repaired.

Printed in the Ūṣā. But the present manuscript differs considerably from the printed text.

Madhusūdana acknowledges his obligations to Vyāḍī and others, who preceded him in writing works on the eight different modes of reading the Ṛgveda.

Madhusūdana describes himself as Kṛṣṇa-Dvaipāyana-tanūdbhava, or, the son of Kṛṣṇa-Dvaipāyana. He also says that he obtained the permission of Vyāḍi. The commentator, however, explains Kṛṣṇa-Dvaipāyana-tanūdbhava as तत्कार-जातत्विन तत्कुमार इत्यभिहितः ॥

Satyavrata Sāmaśramī's printed text omits the introductory verse of the commentator, which is supplied from the present manuscript.

मधुसूदन[illegible] ।
तत्पूर्व्वंश्च पुरोगमाचारं प्रकाशमारभते ॥

Satyavrata Sāmaśramī also omits the second half of the second verse, which is explained in the comm. The second half is :—

"वचः समपहारिणी परविपश्चितामन्वहम् ।
मनोभुवि विहारिणी भवतु वेदविद्या विशारदा ॥"

He also omits two leaves and a half at the end.

283.

2506. *The Same.*

Substance, foolscap paper of 1881. 8×6½ inches. Folia, 32. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date (?). Copied from an original, dated Śaka 1712. Appearance, fresh. Complete.

284.

6180A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—इति श्रीमधुसूदनविरचिता जटाद्यष्टविकृतिविवरणं समाप्तम् ।

285.

6188. जटोदाहरण *Jaṭodāharaṇa.*

Substance, country-made paper. 7¾×4 inches. Folia, 8. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1777. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:— श्रीगणेशाय नमः ॥

ओम् बृहस्पते परिदीया रथेन etc., etc.

2A. ब्रूयात् क्रमविपर्य्यासं क्रममीदृग् धिया वदेत् ।

जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥

अथ जटोदाहरणम् ।

बृहस्पते परि परि बृहस्पते परि । etc.

2B. अथ मालोदाहरणं

ब्रूयात् क्रमविपर्य्यासावर्द्धर्चस्यादितोऽन्ततः ।

+ + + + + पेदेवं क्रममालेति कीर्त्तिता ॥ २ ॥

बृहस्पते etc.

3A, अथ शिखोदाहरणम्; 3B, अथ क्रमलेखोदाहरणम्; 4B, इति क्रमलेखोदाहरणम्; अथ क्रमध्वजोदाहरणमुच्यते; 5A, अथ क्रमदंडोदाहरणम्; 6B, अथ क्रमरथोच्यते; 8A, अथ घनोदाहरणमुच्यते

Last Colophon:—इति घनोदाहरणम् ।

Post Colophon:—सु० रेवादत्तस्येदं लेखकपाठकयोः शुभं भूयात् ॥ श्री श्री ॥ श्री ॥

संवत् १७७७ आश्विनमासे शुक्लपक्षे २ गुरुवासरे ॥ शुभमस्तु ॥

इति संहितैकादशप्रकारा लिखिताः ॥ संहिता १ ॥ पद २ । क्रम ३ जटा ४ । क्रममाला ५ । क्रमशिखा ६ । क्रमलेखा ७ । क्रमध्वज ८ । क्रम-दंड ९ । क्रमरथ १० । क्रमघन ११ ॥

286.

6176.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6, of which the third and the fourth are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1798. Appearance, good.

It gives the eleven different orders of the words of the mantra "वृहस्पते परिदीया रथेन" etc., etc., in recital.

Beginning :—

अथ संहिताया एकादशप्रकारा लिख्यन्ते ।
अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत् क्रमम् ।
जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥

तत्र प्रथमसंहितापदक्रमाणि लिख्यन्ते । वृहस्पते etc., etc.

Colophon :—इति समाप्तः ।

Post Colophon :—संवत् १७९८ वर्षे मार्गसेकि शुक्लपक्षे प्रतिपदायां लिखितं केशवगिरि विश्वेश्वरसमीपे लिषितं । शुभं पठनार्थं ब्रह्मभट्ट । राम । राम ।

Then the following is in red ink.

व्यवहारिक गणपतिपुत्र शिवशङ्करेण खरितं शोधितश्च संवत् १७९८ माघ शु ४ वुधे ।

287.

1007. **चातुर्ज्ञानम्** *Cāturjñāna. By Pañgu Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4}\times3\frac{1}{3}$ inches. Folia, 27. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1663. Appearance, old. Complete.

Aufrecht says that it is a list of sūkta, varga, maṇḍala and aṣṭaka of Ṛv. (Cat. Cat. p. 185). This is not quite correct.

It gives lists of words occurring in the whole of the Ṛgveda, (1) ending in Visarga (technically called Samāna); (2) ending in N (called Nānta); (3) expanding into अय्, अर्, आय्, आव् or अ, आ (technically called Vivṛtapada); and (4) simple non-compound words (called Ekapada). See H. P. R. Vol. III, 92 and pref. See also page जै, Niruktālocana by Satyavrata Sāmaśramī, and Belval p. 37 in which it is called Cātṛjñāna.

Belval, p. 38, contains Cāturjñana-paribhāṣā only. But it is recorded under the name of Ṛgveda Paribhāṣākārikā.

Beginning :— श्रीमद्गणपतये नमः ।

समाननान्तविवृतपदान्येकपदान्यपि ।

दक्षिणामूर्त्तिराहैतत् चातुर्ज्ञानं विदुर्बुधाः ।

× × × × ॥

Col. :—इति समानपरिभाषा 2A.

Col. :—इति नान्तपरिभाषा 2B.

× × × ×

एकद्वित्रिचतुर्थपञ्चषट्सप्ताष्टनवादिभिः ।

पदैः प्रकरणैरेतैरुक्तान्येकपदान्यपि ॥

Col. :—इति चातुर्ज्ञानपरिभाषा 3B.

अथ समानविवृतानां नैकपदानि यथाक्रमं वक्ष्यते ।

इतस्ततो निहितं यत् चातुर्ज्ञानादिलक्षणम् ।

तदेकीकृत्य कथितं यज्ञनारायणेन तु ॥ इति परिभाषा ।

अग्निमीळे सुता विश्वा दधाना अजोषा इन्द्र ताः सोमपा इमा जुष्टा मत्रा द्रप्सा घृतपृष्ठा यजत्रा द्रविणोदा धानाः शुभ्राः पञ्चदश ।

It ends:— विश्वामित्रजमदग्नी इति दस्युहंतमं मकारखण्डनमक्षणोरुलोकं कल्पयतु पिंशतु सुमद्वादुदात्तम् ।

Col. :—इति अष्टमाष्टकचातुर्ज्ञानं समाप्तम् ।

Post Col. :—संवत् १९९३ वर्षे भाद्रपदादि अष्टम्यां मन्दवासरे उपा-

ध्यायरामेश्वरभट्टसूनुना माधवेन सहस्तं लिखितं। काश्यां त्रिपुर-भैरवीसन्निधौ स्वार्थं परार्थञ्च।

288.

2061. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 15. Lines on a page, 9. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1868. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इत्यष्टमाष्टके चातुर्ज्ञानं सम्पूर्णम्

Post Col. :—संवत् १८६८ चित्रभानुनामवत्सरे माघकृष्णचतुर्थ्यां गुरौ श्रीकाश्यां ब्रह्मोपनाम्ना गोविन्देन लिखितम्। श्रीवेदपुरुषार्पणमस्तु॥

289.

2982. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 7 to 27. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1662. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the beginning.

Last Colophon :—इत्यष्टमाष्टकचातुर्ज्ञानं समाप्तं। समाप्तं चेदं चातु-र्ज्ञानपुस्तकं।

Post Colophon :—संवत् १६६२ समये पौख सुदि गुरुवासरे इदं पुस्तकं लिखितं संतदासेन मिदं पुस्तकं श्रीसरघुनाथाय नमः। ठाकुरराजाय नमः। etc., etc. यादृशं पुस्तकं etc., etc.

290.

6060. **ऋग्वेदगलितप्रदीप** or **गलदीपिका** *Ṛgvedagalita-pradīpa* or *Galadīpikā.*

By Bhāradvāja Lakṣmīdhara Sūri.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1590 = 1534 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete.

See Belval No. 57. His explanation does not give any clear idea.

Last Colophon :—इति गलदीपिका समाप्ता

Post Colophon :—संवत् १५६० वर्षे आषाढ़वदी १० रवौ लिखितम् । पण्डित हर्षनाथपुत्रपौत्राणामध्ययनार्थम् । शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं सान्द्रमाद्यन्तवर्ज्जितम् ।
देवमृग्वेदगलितं पदवृन्दं प्रचक्षते ॥
अलक्ष्यत्वादनूह्यत्वाददृष्टानुविधानतः ।
अथैषां प्रातिशाख्याद्यैरतः समयनामता ॥
ऋचोऽखिला गलन्त्येव यथापूर्व्वं पुनर्गताः ।
नूमे ब्रह्माणि यत्नेन विनैताभ्यामिति स्थितिः ॥
चिरादिगत एकस्मिन् वार्गर्द्धार्चोर्द्धिरेव वा ।
गलेत् सर्व्वत्र योऽत्यश्विस्चतुरादिगतः स च ॥
गलेच्च नागतोऽर्द्धर्चात्स्त्रिष्टुभश्च पुनर्गतः ।
चतुरादिगतं वर्गे यच्चैकस्मिन् पदत्रयम् ॥
प्रत्यध्यायं तु शिष्टाणि गलितान्यभिदध्महे ।
अर्द्धमर्द्धर्चवाचि स्यादध्यायान्तादित + +त् ॥
गलितं यद् गृहीतादि नतं न्यूनं पदत्रयात् ।
अग्निं षष्ठाष्टकोयांत्याध्यायस्थं यद्विहाय यत् ॥
तथाचेत्यपि शब्दास्तु न प्रतीकानि केवलाः ।
प्रायोऽग्निपूरणास्ते च ज्ञेयं चान्यद्विशेषणम् ॥

इति परिभाषा ।

Then the work proceeds :—

अग्निमिंद्रादयं तस्मायवाह्येस्य विदुस्तथा ॥
अस्माकमग्ने देवांश्च सेमं नों व्यमथान्य च ॥

The definition of *Galita*.

5B. प्रागधीतपदस्योर्द्धं यस्य वै पदसंहितम् ।
नाध्येयं पदकालेऽपि गलितं तद्विदुर्बुधाः ॥

एकञ्च केवलं शुद्धं पदं यद्दा पदद्दयम् ।
विनाङ्गिरस्त्वय एवैतत् शाखायां न गलेदिह ॥

The work ends :—

इमं गलितदीपाख्यं भारद्वाज ऋगर्थवित् ।
लक्ष्मीधरोऽकरोत् पूर्व्वं सम्प्रदायानुसारतः ॥
इति गलान्तदीपिका ॥

Then follow 9 verses, the first of which giving the definition of Galita has been quoted above. After the nine verses come the last colophon and the post-colophon statement.

2A. इतिश्रीमदृग्वेदगलितप्रदीपे भारद्वाजसूरिविरचिते प्रथमाष्टकः समाप्तः; 2B, इति द्वितीयाष्टकः; 3A, इति तृतीयाष्टकः; 3B, इति चतुर्थाष्टकः; 4A, इति पञ्चमाष्टकम्; 4B, षष्ठाष्टकः; 5A, इति सप्तमाष्टकम् ।

291.

345. ऋग्विधान । *Ṛgvidhāna.*

Attributed to Śaunakācārya.

For this MS. see L. 1519, and for the work see I.O. Catal. 62.

Copied in Saṃ. 1931, from a MS. bearing date Saṃ. 1786, by the same scribe who copied Catal. No. 293. See *infra.*

Post Col.:—

संवत् १९३१ कुआर कृष्णाचतुर्थ्यां काश्यां लिखित लाला हीरालालकायस्थ वनारसमहल्ले सेनपुरा । उदकानल इत्यादि ।

Then Rājendra adds in English :

"Copied from a MS. belonging to Paṇḍita Vāmanācārya of the Govt. Sanskrit College, Benares. Dated संवत् १७८६ शाके १६५१ वैशाखकृष्णाचतुर्थ्यां काश्यां लिखितमिदं पुनतामकर-गङ्गाधरभट्टेन पत्रसंख्या ३२ आकार ७½ × ३¼ इञ्च प्रत्येक पृष्ठे पंक्तिसंख्या ११ ग्रन्थसंख्या ९५०"

292.

6486. **ऋग्विधान ।** *Ṛgvidhāna.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 6\frac{1}{2}$. Folia, 63. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1879. Appearance, discoloured. Complete.

The original of this was defective, inasmuch as it leaves lacunæ, as in foll. 3 and 4.

A work on the uses of the mantras of the Ṛgveda.

Beginning :—

श्रीगणपतये नमः ।
शौनक उवाच ।
नियतेन हि देवानां मन्त्राणां कलिदोषतः ।
कलिदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीं पूजयेद् द्विजः ॥
गायत्रीमन्त्रसिद्ध्यर्थं गयत्रीमयुतं जपेत् ।
सर्व्वेषां वेदमन्त्राणां सिद्ध्यर्थं लक्षकं ततः ॥
गायत्रीं तस्य सिद्ध्यर्थं सप्तव्याहृतिसम्पुटां ।
अयुतञ्च जपेत् पूर्व्वं गायत्री सिद्धदा तदा ॥

It ends :—अरण्ये वा त्रिरभ्यस्य प्रयतो वेदसंहिताम् ।
मुच्यते पातकैः सर्व्वैः पराकैः शोधितं त्रिभिः ॥

Colophon :—इति ऋग्विधानं समाप्तं ।

Post Colophon :—श्रीवेदव्यासार्पणमस्तु ।

Then there are four lines, after which comes the date:
संवत् १८७९ माघमासे कृष्णपक्षे अष्टमी रविवासरे लि० कावलीमध्ये नजीकगु० ।

Ṛgvidhāna is well known, with the descriptions of which, however, as given in L. 1519 and I.O. Catal No. 62, the present MS. does not agree. The beginning of this is the same as that of Vṛhadṛk-vidhāna, described in L. 1518, but the end is not the same.

18B, इति ऋग्विधाने प्रथमोऽध्यायः ।

39B, इति ऋग्विधाने द्वितीयोऽध्यायः ।

There is no more chapter colophon, although we have here directions about the uses of the mantras up to VIII. 8 of the Ṛgveda.

293.

344. **वृहदृक्विधान ।** *Vṛhadṛkvidhāna.*

Attributed to Śaunaka.

For this MS. see L. 1518.

Copied in 1930 Sam. from a MS. bearing date Sm. 1841 and compared by Rājendralāla with a manuscript dated Sam. 1919.

The Post Col. Statement:—

> श्रीवेदपुरुषार्पणमस्तु ॥ संवत् ॥ १८४१ ॥ राक्षसीनामसंवत्सरे षष्ठीगुरुवासरे लिखितमिदं ग्रघोपनामक-आत्मारामेण स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ श्री ॥ संवत् १९३० वैशाख-शुक्लपक्षे पूर्णमास्यां शुक्रवारे वाराणसी-सेनपुरानिवासी लाला हीरालालकायस्थेन पुनर्लिखितं ॥

"Compared with a MS. dated," adds Rājendralāla, "संवत् १९१९ भावनाम संवत्सरे मार्गशीर्षे शुक्लनवम्यां रविवारे इदं पुस्तकं वालकृष्णभट्टाकरोपनामकस्य हस्ताक्षरेण स्वार्थं परोपकारार्थं लिख्यते पत्रसंख्या २७ । प्रतिपत्रे पंक्तिसंख्या १० + १० = २० । श्लोकसंख्या ४८१ ॥"

"Size of the leaves inch 8·2 × 4·3. Writing 6·2 × 3 inch. No. of ślokas 474."

294.

756. **निविदध्याय-कुन्तापाध्याय-प्रउगाध्यायाः ।**

Nividadhyāya-Kuntāpādhyāya-Praugādhyāyāḥ.

For the manuscript see L. 1575.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८२४ मिति आश्विन कृष्णएकादश्यां ११ मन्दवासरे ॥

शुभमस्तु ॥

Satyavrata Sāmaśramī says that there is a work entitled Ṛk-pariśiṣṭa, which contains (1) Nividadhyāya, (2) Kuntāpādhyāya, (3) Purorugadhyāya, and (4) Praiṣyādhyāya (P. 387, Note on the third volume of Aitareya-Brāhmaṇa Bibl. Ind. Edition).

The present manuscript contains the whole of the Nividadhyāya, the whole of the Kuntāpādhyāya, here called Kuntādhyāya and Praugādhyāya.

Nividadhyāya contains ten sections. Kuntāpādhyāya contains 15 sections under the following heads: (1) Nārāśaṃsya, (2) Raibhya, (3) Pārikṣitya, (4) Kāravya, (5) Diśaṃkḷptayaḥ, (6) Janakalpa, (7) Indragāthā, (8) Aitaśa-pralāpa, (9) Pravahlīkā, (10) Ājijñāsenyāḥ, (11) Prati-rādha, (12) Ativāda, (13) Devanītha, (14) Bhūtecchad, (15) Āhanasya. Iti Kuntādhyāyaḥ.

The word *nivit* means *nivedana*, or, offering to the gods (*vide* Trivedi, p. 240). Nivid in the Śilpaśastra consists of twelve *padas* or short sentences; they are to be found in the 2nd section, or the 10th adhyāya, Pañcikā II, of the Aitareya Brāhmaṇa. But every Śastra seems to have a set of *nivids*. iNvidadhyāya gives all the *nivids* in one place. Their number is very nearly 250.

The Kuntāpādhyāya consists of mantras mainly in Ṛk-form from the Atharvaveda, ch. XX. 127—136, in consecutive order. The adhy. is divided into 15 sections, as shown above. See Kuntāpa, p. 547ff, Trivedī.

Then comes the *Prauga* chapter. Prauga means a part of the cart, where the carter sits. The word Prauga, as applied to mantra, is rather difficult to understand. The chapter on Prauga in this MS. contains mantras from a

variety of sources (such as, R.V. Khila, Vājasaneya saṃhitā, Pāraskaragṛhya sūttra, etc.), but they are to be differentiated from the Prauga Ṡastra, given in Ait. Brā., p. iii, Chap. I, sec. 1—5.

295.

2199. **आश्वलायनश्रौतसूत्र।** *Āśvalāyana Śrautasūttra.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 79+50. Lines 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1744. Appearance, discoloured. Complete.

The first ṣaṭka, complete in 79 leaves, printed in Bibl. Ind., pp. 1 to 532. The Uttara ṣaṭka in 50 leaves, printed in Bibl. Ind., pp. 533 to 890.

Post Col. Statements :—

(I) शके १७४४ चित्रभानु-संवत्सर कार्त्तिक वद्य ६ इदं पुस्तकं माटे-इत्युपनामक रामचन्द्रेण लिखितम् ॥ विटल ।

(II) शके १७४४। चित्रभानुनामसंवत्सरे माघ शुद्ध १ प्रतिपदा रविवासरे ॥ इदं पुस्तकं माटे-इत्युपनामक-रामचन्द्रेण लिखितं ॥ वास्तव्य क्षेत्र वाईगणपुर क्षष्णा-संनीध ॥ स्वार्थं परार्थं च ॥ श्री पाण्डुरङ्गार्पणमस्तु ॥

296.

5084. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 12×1 inches. Folia, 108. Lines, 5 on a page. Character, Uḍiya. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Last Colophon :—इति आश्वलायनसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ।

297.

4180E. *The Same* (**पूर्व्वषट्कमात्रम्**)

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 63. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Date, Saṃvat 1676.

Post Colophon Statement:—

संवत् १६७६ समये पौषकृष्णा त्रयोदश्यां जनार्द्दनेन लिखितमिदं पुस्तकम् । लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । शुभमस्तु ॥

298.

3263. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured. Incomplete.

The MS. breaks off abruptly at the 4th sūttra of the 19th Kaṇḍikā of the 5th adhyāya. It comes up to page 452 of the Bibl. Ind. Edition.

299.

2337. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25, of which the 18th and the 19th are missing. Lines on a page, 9, 10. In beautiful Devanagar hand of the 17th century. Discoloured. Prose.

A fragment of the Āsvalāyana Srauta sūtra, beginning with the first chapter, and ending in the middle of the 18th section of the Second Chapter.

Colophon :—In leaf 11b इत्याश्वलायने श्रौतसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ।

300.

1934. *The Same* (उत्तरषट्कम्)

With the Vṛtti comm.

By Nārāyaṇa alias *Devasvāmi.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 148, of which only 119 are available. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured.

The MS. breaks off abruptly.

The text has been printed with the comm. in Bibl. Ind. The portion under notice covers pp. 533 to 870 of the printed edition.

On the obverse of the first leaf :—

अथ देवस्वामिकृते श्रौतसूत्रवृत्तौ उत्तरषट्के प्रारम्भः ।

119B, इति आश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां दशमोऽध्यायः ; 33A, इत्याश्वलायनसूत्रवृत्तौ नारायणीयायां सप्तमोऽध्यायः ।

The MS. has, throughout, on the left-hand upper corner: वृ. ना., श्रौ. वृ. ना. उ.

301.

1973. आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्ति *Āśvalāyana śrautasūttra-Vṛtti.*

By Devasvāmī alias *Garga Nārāyaṇa, son of Narasiṁha.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 245. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured and brittle.

The manuscript contains the first six chapters, printed in Bibl. Ind., pp. 1 to 533.

302.

2303. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 87. Lines on a page, 9, 10. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, discoloured. Incomplete.

Printed in Bibl. Ind., pp. 1 to 192.

303.

2214. *The Same.*

To the end of the sixth chapter.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 137, of which foll. 35, 36, 37, 38, 39 and 61 are missing. Lines on a page, 11. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. The first half only.

Printed in the Bibliotheca Indica Series, pp. 1—532.

Post Col. :—यादवभट्टस्य पुस्तकं कालेवाड़े इत्युपनाम्नः

In a later and different hand :— सर्व्वोत्तमेन दत्तं ।

304.

2180. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 10. Lines, 13, 14 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh.

It is a mere fragment.

It ends abruptly.

ष्विष्टकं च । पाठोनुनासिकलाभाय नकारलोपाय च । होत्रा— ।

305.

3120. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 100. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Some of the leaves are restored. Appearance, discoloured.

The present MS. contains the comm. on the uttara ṣaṭka of the Āsvalāyanīyasrauta sūttra, printed in Bibl. Ind. series, pp. 533 to 890.

306.

1192. **आश्वलायनश्रौतसूत्रव्याख्या** *Āsvalāyana Srautasūttra-vyākhā.*

By Devatrāta.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 529. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 18,000. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1654. Appearance, tolerable. Generally, correct.

The commentary is very rare. For the beginning see Cs. 225 which contains only the first chapter.

The last Colophon runs :—

[illegible]व्याख्यायां देवत्रातस्य कृतौ द्वादशमोऽध्यायः समाप्तः ॥

Post Colophon :—शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥

स्वस्ति संवत् १६५४, वर्षे दक्षिणायनगते सूर्य्यें शरदृतौ प्रथम-कार्त्तिकमासे कृष्णपक्षे दशम्यां तिथौ भौमवासरे श्रीमद्वाराणसी-

शुभस्थानस्थ—सकलविद्याविशारद—सकलगुणालङ्कृत—सदाचारशुद्ध-भट्ट-श्रीकृष्णकेन स्तम्भतीर्थमध्ये इदमाश्वलायनसूत्रभाष्यं लिखापितं ।

यादृशमिति न्यायात् न मे दोषः ।

करकृतमपराधं च्तन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

अच्तरमात्र-पदस्वरहीनं, व्यञ्जनसन्धि-विवर्जितरेफम् ।

साधुभिरेव मम च्तन्तव्यं कोऽत्र नो मुह्यति शास्त्र-समुद्रे ॥

संभूष्यं सदपत्यवत् परकराद्रच्यश्च सुच्तेत्रवत्

संशोध्यं व्रणिताङ्गवत् प्रतिदिनं वीच्यश्च सन्मित्रवत् ।

वध्यं वध्यवदश्लथं नच हि विस्मर्थ्यं हरेर्नामवत्

नैवं सीदति पुस्तकं किल कदाप्येतद् गुरूणां वचः ॥

शिवमस्तु सर्व्वजगतः परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः ।

दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्व्वजनः सुखी भवतु ॥

In a different hand occurs the following:—

इदं पुस्तकं + + + + कवाल सरस्वति भट्टात्मजरामभट्टेन संपादितं ।

307.

10630. आश्वलायनसूत्रव्याख्या

By Varāhadeva alias *Devatrāta.*

(Ch. III only on expiations for defects in the performances of vedic rites).

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 33. Lines, 9, 10 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka 1735. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—वराहदेव-कृतौ सूत्रव्याख्यायां तृतीयोध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—शके १७३५ श्रीमुखनाम-संवत्सरे फाल्गुनवद्य १ तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं ।

The commentator is better known by the name of Devatrāta; and the leaves of the present MS. (4—33) are, as a rule, marked with the letters देवत्रा ३. In the 3rd leaf the letters are देवत्रात भा॰ .

In Cs. 225 a MS. of Devatrāta Bhaṣya is described in which the first col. is this:—इत्याश्वलायनसूत्रव्याख्यायां वराहकाय-देवत्रातस्य कृतौ प्रथमोऽध्यायः ।

In Bik. 287, there is a manuscript, which is described, curiously enough, as the 3rd chapter of some Gṛhyasūttra Bhāṣya and accepted as such by Aufrecht.

The beginning quoted there, however, is the same as that of Devatrāta's comm. on the first chapter of Āsvalāyana Śrutusūttra, quoted in Cs. 225 referred to above; and what the Bik. Cat. quotes as the end of the MS. is the same as the end of the present MS. So evidently the Bik. MS. contains Devatrāta's comm. on the first three chapters, and the present MS. the comm. on the 3rd chapter only of the Āsvalāyana Śrauta sūttra.

Beg.:—विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ समाम्नातमग्न्याधेयादिकर्मजातं मन्त्र-क्रिया-समुचितं कर्मविधिरुच्यते ॥ तस्य विधेरन्यथाकरणमकरणं चापराधो विधेरपराधो विध्यपराधः । तस्मिन् विध्यपराधे उत्पन्ने प्रायश्चित्तं नामकर्म क्रियते ॥ ... ...शिष्टाभावे प्रतिनिधिः शिष्टस्य निर्दिष्टस्य etc., etc.

End:—ॐ इन्द्राग्न्याधायौ तल्लक्षणोन्यासः यथा ब्राह्मणे परिसमाप्ता हविर्यज्ञाः सप्रायश्चित्तिकाः ॥

308.

2961. संग्रहणदीपिका *Saṃgrahaṇadīpikā.*

A commentary on the Śrautasūttra of Āsvalāyana by Tippū Bhaṭṭa.

For the manuscript and the work see L. 4174.

The MS. contains the comm. on the second chapter only.

The last Colophon runs:—

इत्याश्वलायनश्रौतसूत्रे श्रीमत्-गह्वरोपनामक-रामभट्टात्मज-तिप्पूभट्टेन विरचितायां संग्रहणदीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

309.

10631. A comm. on the 3rd chapter of Āsvalāyana Srutasuttra.

By Tryambaka, son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 20. Lines, 9, 10 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saka 1736. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः ॥ विहितस्याकरणे अन्यथाकरणे च प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्या..............शिष्टाभावे प्रतिनिधि[:] मुख्यस्याभावे प्रतिनिधिरुपादातव्य एव etc., etc.

19A. इति समाप्तानि विध्यपराधप्रायश्चित्तानि । मोल्होपनाम्नः कृष्णभट्टस्य(स) सूनुना त्र्यम्बकेन काश्यां कृतः प्रयोगः ॥

वेदवेदाङ्गपारज्ञकृष्णभट्टस्य सूनुना ।
त्र्यम्बकेन समालोच्य सूर्व्वंश्रौतं स्वया धिया ॥
नानाशाखीयभाष्याणि लघुवृत्तिप्रकाशिका ॥

The rest of the MS. (19B and the first line of 20) is taken up with directions for some Prāyascittas. At the end we have the date: शके १७३६ भावानामसंवत्सरे चैत्र शुद्ध ६ षष्ठी भानुवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं ॥

For the date of a Kṛṣṇa Bhaṭṭa, see our Catal. number 306.

310.

1246. **आश्वलायनगृह्यसूत्र** । *Āsvalāyana Gṛhyasūttra.*

Substance, country-made paper. 9¼×4½ inches. Folia, 19 (a mere fragment containing leaves marked 4 to 12, 16 and 22 to 30 the last leaf). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1795. Appearance, tolerable. Generally correct.

The Gṛhyasūttra comprises the 13th, 14th, 15th and 16th adhyāyas of Āsvalāyana Kalpasūttra. In the present manuscript the four adhyāyas are marked from I to IV. The last only is marked 16th.

The present fragment contains 6 to 22 sections or kaṇḍikās of the first or 13th adhyāya, 4th and 5th sections of the 2nd or 14th adhyāya, 17th to 12th sections of the third, 15th and the whole of the 4th or 16th adhyāya.

It is printed in Bibl. Ind. Vol. II, of Āsvalāyana, covering pp. 1 to 263.

In the colophons of the present manuscript, it is called Smārtasūttra.

The last col. :—इत्याश्वलायनस्मार्त्तसूत्रे चतुर्थोऽध्यायः । इत्याश्वलायन-सूत्रे षोड़शोऽध्यायः ।

गृह्ये तु यानि प्रोक्तानि ।

Post Col. :—स्वस्ति श्रीमन्नृपविक्रमार्कराज्यातीत सं १७९५ विभवनाम-संवत्सरे आश्विन-कृष्णरवौ तथा श्रीमन्नृपशालीवाहनगतशके १६६० कालयुक्त नाम ।

311.

9314. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 198. Character, Nāgara. Date (?). Appearance tolerable. Generally correct. Incomplete.

It begins :—श्रीगणेशाय नमः ।

हरिः ॐ ।

उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामस्त्रयः पाकयज्ञाः । हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुता अथापि ऋच उदाहरन्ति यः समिधा य आहुतीः यो वेदेनेति समिध-मेवापि श्रद्दधान आदधन्मन्येत।यज इदमिति नमस्तस्मै य आहुत्या यो वेदेनेति । इत्यादि ।

312.

2943. **आश्वलायनगृह्यपरिशिष्ट** । *Āsvalāyana Gṛhyapariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper. 9¾×4 inches. Folia, 31. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

To the end of the third chapter. There are three lines more after the end of the third chapter.

Printed at the end of the Bibl. Ind. Edition of the Āśvalāyana-Gṛhya-sūttra.

313.

1974. **आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्ति।** *Āśvalāyana Gṛhyasūttavṛtti*

By Naidhruva Nārāyaṇa, son of Divākara.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 87. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1742. Appearance, discoloured and brittled. Complete.

Post Colophon Statement :—

स्वस्ति श्रीन्टपशालिवाहनशके १७४२ विक्रमनामसंवत् आधीकमा. ज्येष्ठ-मासे तिथि शुक्लापञ्चमी भृगुवारे तृतीयप्रहरे समाप्त ॥

हे पुस्तक वैद्यनाथदीच्छित सर्व्वंटेयांचे असे ।

उवो नारायणदीच्छित भागवतटोंकेकर यांस दत्तम् ॥

Printed in Bibl. Ind.

314.

2685. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾×5 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh.

The first adhyāya only, printed in pp. 109 of the Bibl. Ind. edition.

315.

2095. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 2-13. Lines 9-10. Character, Nāgara. Date, Śaka 1708. Appearance, discoloured, brittle. Fragment.

(The Sráddḥa Section only.)

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं गणेशदेवेन लिखितं। शाके १७०८ पराभवनाम-संवत्सरे भाद्रपदवद्यत्रयोदशी समापितम् ।

It covers the 7th and 8th kaṇḍikās of the 4th chapter of Āsvalāyana Gṛhyasūtra. See Bibl. Ind. Edition, pp. 233–251.

316.

1227. **विमलोदयमाला ।** *Vimalodayamālā.*

By Jayanta Svāmī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 93. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1400. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable. Generally correct.

Complete in 4 adhyāyas.

Beginning :—

प्रणिपत्य जगन्नाथं शङ्करं त्रिपुरद्विषं ।
शौनकादीन् तथाचार्य्यान् सर्व्वान् स्मृत्यर्थवेदिनः ॥
योऽर्थो निरूपितः सम्यक् उपाध्यायैर्हितैषिभिः ।
गृह्यस्य क्रियते तस्य स्मरणाय निबन्धनम् ॥
आचार्य्या [दोषमुत्सृज्य] गृह्णन्तु ग्राह्यमेव तु ।
प्रवक्तुं ग्राह्यमर्हन्ति सम्यगागमवेदिनः ॥
प्रयोगमस्य तज्ज्ञेभ्यः श्रुत्वा गृह्यान्तराण्यहं ।
कार्य्यार्थं च प्रयोक्तृणां वक्ष्ये विधिवदादितः ॥
स्वस्तिवाचनमन्त्रेष्टं गृह्यकर्म्मसु केषुचित् ।
आचार्य्येणापि शास्त्रेऽस्मिन् मङ्गलार्थमुदीरितम् ॥
अर्च्चिता ब्राह्मणाः सम्यक् गन्धमाल्यैः सदक्षिणैः ।
तिष्ठेयुः प्राङ्मुखा युग्मा वक्तारो दर्भपाणयः ॥

It is not a regular commentary on the Gṛhyasūttras of Āsvalāyana. It is a treatise mostly in verse on the Gṛhya rites of Āsvalāyana's school, following the expositions of the sūttras by different teachers.

Colophon :—

आश्वलायनगृह्यस्य जयन्तस्वामिनः कृतौ ।
विमलोदयमालायां चतुर्थोऽध्यायः ईरितः ॥ इति जयन्तं समाप्तं ॥

317.

2987. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 58. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the beginning.

Though the first leaf is marked 1, it is not the beginning of the work.

318.

1244. **आश्वलायनगृह्यभाष्य।** *Āśvalāyana Gṛha-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 107. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2900 (by a statement in the manuscript). Character, Nāgara. Date, Saṃ 1798. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—श्री गणेशाय नमः।

सू० ॐ उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः उक्तानि व्याख्यातानि कथितानि कानि वैतानिकानि क्व उक्तानि अग्न्याधेय-प्रभृतीनि आह वैतानिकानि इत्येवमारभ्य सत्राणीत्येवमन्तानि।

It ends thus :—

नमः शौनकायेति शाखान्तर्गतत्वात्। आचार्य्यस्य शौनकस्य अथवा आचार्य्येभ्यो नमस्कारं कृतवानिति।

Colophon :—इत्याश्वलायनगृह्यभाष्ये चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः। समाप्तं च गृह्यभाष्यम्।

Post Colophon :—यादृशं पुस्तकं etc.

श्रीरामो जयति। संवत् १७९८ प्रजापतिनामसंवत्सरे उत्तरायणे ग्रीष्मऋतौ आषाढ़मासे शुद्धपक्षे पञ्चम्यां भानुवासरे आत्मपरोप-कारार्थं लिखितोऽयं ग्रन्थः॥

श्रीरामाय न० कारकृतमपराधं etc, etc. श्रीकाशीविश्वेश्वरार्प-णमस्तु। ग्रन्थसंख्या २९०० श्री।

319.

1245. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 2900. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1827. Appearance, tolerable. Complete.

The beginning and the end are the same as in the previous number.

Colophon :—इत्याश्वलायनगृह्यभाष्ये सिद्धान्तकृतौ चतुर्थोऽध्यायः ॥ समाप्तः ॥

Post Colophon :—शुभमस्तु । सौधीरस्तु । संवत् १८२७ समैनाम चैत्रवदी ।

This is Siddhānta Bhāṣya on Āsvalāyana's Gṛha Sūttra.

320.

6478. आश्वलायनगृह्यकारिकाभाष्यम् ।

Āsvalāyana-Gṛhya-Kārikā-Bhāṣya.

By Rāma Bhaṭṭa, pupil of Vuppa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 90. Lines, 11 per page. Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara. Date, Śaka 1679. Appearance, old and repaired.

To the end of the third adhyāya.

For the text see C.S. Vol. I, no. 438; H.P.R. III. 34; Oxf. 405A.

The kārikās are divided into four adhyāyas. The author's name is given as Yallambhaṭṭa on the cover of the C.S. manuscript.

The commentary by Rāma Bhaṭṭa begins :—

नत्वा परशिवं शान्तं कलम्बपुरवासिनम् ।
लोकोत्तरं वुप्पदेवं भट्टाख्यं गुरुमद्वयम् ॥
क्रियते रामभट्टेन कारिकाभाष्यमुत्तमम् (?) ।
+ + + + +

(These lines are in the handwriting of the last owner of the manuscript.)

नत्वा तमाश्वलायनमाचार्य्यं सर्व्वकर्म्मायतारं ।
यद्गृह्यकारिकार्थोयं त(दनुग्रहः सर्व्वोपि) प्रर्थ्यते क्वापि ॥

तत्रादावा(श्व)लायनसूत्रमात्रेणैवाल्पव्युत्पत्ति(मा) + बध्य(यनैकदेशस्य +)नां तदुक्तं तत्कर्मभि (र्वाढो) दुस्तर इति वृत्तिकृन्नारायणो वृत्तिमा(करोत् तामेव

वृत्तिं पुर)स्कृत्य सूत्रार्था(नुकूला) + त्र(यंतादि)काचार्य्यकारिकाकारं त्र(मेणैवेति कर्त्तव्यताकारि)णीं का(रिकां चकार तथाप्यत्र केच)न संक्षेपकाठिन्यात् कर्म्म-(निर्वाहकारिणीमपि का)रिकां (विनार्थं पद्धतिमेवात्रोपयोगि)नीमवधार्य्य कर्म्म कारयन्ति कुर्व्वन्ति च। अतः कोप्य)त्रकर्मंदे(वतानुग्रहेण गृह्योक्तसकलक)र्मसु किमादौ किमंते (किमस्ति किं वा नास्तीत्या)दिरूप(संदेहं केवलं पद्धत्या स्पष्टी-(रटी) कर्त्तुमश)क्यत्वात् कारिकार्थं परि+(ज्ञानार्थं ऋग्वेदान्तःपातिन्यामाश्व-लायनशाखायां कलंवपुर)वासिनं मनुत्तये ताकभट्ट(—भट्टाख्यं गुरुमुपास्य तदुक्ति-मेव निमित्तीकृत्य क्रियमाणकलाप)कस्यायवतीम(वकारिकां विवृणोति तत्राद्यमद्यं त्राश्वलायन माचार्य्यं नत्वा etc., etc.)

It quotes the opening verse only in full. The major portion of the original writing in the first leaf is worn away, the bracketted portions in the above quotation being on a new paper pasted behind and in a new hand.

109A. इति गृह्यकारिकायां प्रथमोध्यायः।

179B. इत्याश्वलायनकारिकाव्याख्याने द्वितीयोध्यायः।

188B. (The last leaf) आश्वलायनकरिकाव्याख्याने तृतीयोऽध्यायः।

Post Colophon:—श्रीशके १६७८ प्रभवकार्त्तिके शुक्लद्वितीयानन्द इदं पुस्तकं कर्चोपनामकाख्यगणेशभट्टस्य पुस्तकं समाप्तं। किंजवड़ेक-रोपनामकरामकृष्णेन लिखितं तृतीयाध्यायः समाप्तिमगात्॥ श्रीरस्तु॥

321.

1066. स्वाचारचतुर्द्दशीपरिशिष्टम्।

By Dvivedi Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Generally correct. Complete.

On holy practices fourteen in number. This may be assigned to the Ṛgveda.

Beginning:—

श्रीमन्महागणपतये नमः॥

अथात आप्लवनविधिं व्याख्यास्यामः॥

स्नातः कर्म्मण्यधिकारीति श्रुतेः॥ नद्यादौ दूर्व्वापामार्गमृद्दर्भ-गोमययवपुष्पतिलशुद्धवस्त्रामलकान् सम्भारानादाय नदीं गत्वा रहसि कराभ्यां वटं प्रक्षाल्योदकैः सम्भारान् पृथक् पृथक् प्राग-ग्रानुदगग्रान् वा संस्थाप्य मृदा हस्तौ पादौ च संशोध्य ...

... ...

मुषलवन्निमज्जेत्। इत्यादि॥

End :—सुयज्ञाचार्य्याय नमः॥ शौनकाय नमः॥

शौनकाय नमः॥ नमः शौनकाय नमः॥

Col. :—इति श्रीमद्द्विवेदिनारायणविरचितं स्नाचारचतुर्द्दशीनामपरिशिष्टं समाप्तं॥ शिवाय नमः॥

322.

1413. **शाङ्खायनश्रौतसूत्र** । *Saṃkhāyana śrauta-sūttra.*

In three parts. Part I, adhyāyas 1 to 8; II. 9 to 16; and III. 17 and 18.

I

10×4 inches. Folia, 96. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date (?).

संवत् १८०६ मिति श्रावणसुदि ११ चन्द्रे त्रुटकपत्र १ पूरितं ज्योतीश्वरसूत-गङ्गेश्वरेण विद्वानेव विजानाति, etc., etc., etc.

This covers 95 leaves of the edition of Hillebrandt in Bibl. Ind.

II.

10×4 inches. On different paper. Folia, 60. Character, Nāgara.

Date:—शून्ये मुनीन्दुभिर्ज्यैष्ठे शुक्ले वै नवमीबुधे ।
सूत्रोत्तरार्द्धं लिखितं गार्हपत्यात्मजे सुधीः ॥

संवत् १७०० वर्षे ज्येष्ठ सुदी ९ बुधे अद्येहाविमुक्तवाराणसीवास्तव्याभ्यन्तर-नागरज्ञातीय श्रु । गोवर्द्धन तदात्मज श्रु । सदाफल तदात्मज श्रु । गार्हपत्यतत्तनूज श्रु । कृष्णातदनुजवैकुण्ठेन जयसिंहराज्ये लिखितमिदं सूत्रोत्तरार्द्धं । संभूष्यं दपत्यवेत् । etc., etc.

This covers pp. 96 to 217 of the printed text.

III.

10×4½ inches. Folia, 61 to 69. Lines, 12, 13, 14 on a page. Character, Nāgara. Date:—

स्वस्ति संवत् १६६० शाक १५२५ प्रवर्त्तमाने दक्षिणायनगते + + + + दैक्षतौ लौकिकमहामाङ्गल्यप्रदे आश्विनमासे सितेतरपक्षे नवम्यां तिथौ भौमदिने मघानक्षत्रे शुक्लनाम्नि योगे ववकरणे एवं पञ्चाङ्गशुद्धे दिने पण्डित

श्री ५ वामनाख्येन तत्सुतपण्डित श्री ५ रविदास श्रीमहावजीकेन शाङ्खायनसूत्र महाव्रत परिपूर्णं लिखितम्। तैलाद्रक्षेदित्यादि। ... ... सुत मधुसूदन वैकुण्ठजीपठनार्थं लिखितम्। यावल्लवणसमुद्रं etc., etc. संघष्यं शतपत्रवत् etc., etc.

323.

1420. *The Same.*

A. पूर्वार्द्धम्।

Substance, country-made paper. 9×3¾ inches. Lines, 7, 8 on a page. Folia, 73, of which the 24th is repeated 8 times to bring the restoration to harmonize with an ancient manuscript which began with 25th leaf.

The Púrvárdha comes to an end with the 8th chapter.

The Post Col. Statement:—संवत् १७५८ वर्षे ज्येष्ठ वदि २४ रवौ दिने आग्रामध्य लि०। शैवमुरारजी शङ्करजी।

B. उत्तरार्द्धम्।

Substance, the same. 8½×4 inches. Folia, 84. Lines, 10, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1717. Appearance, very old. Generally correct.

The uttarārdha consists of 9 to 16 chapters. The post colophon statement is mostly illegible, but the date Saṃvat 1717 is visible.

324.

1247. *The Same.*

Three different parts, each separately paged.

I. Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 72. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1574. Appearance, very old. Generally correct.

It contains the first half in 8 chapters.

Post Colophon:—संवत् १५७४ वर्षे अश्वनसुदि भौमे + + + आत्मजानां तेषां च अध्ययनार्थमलेखि॥

On the reverse of the last leaf.

श्रीयाज्ञिकभोटाख्येन व्यावहारिकोपनामदयाशङ्कराय कृष्णार्पणबुद्ध्या प्रदत्तं पुस्तकमिदं शाङ्खायनसूत्रपूर्वार्द्धस्य पत्राणि १२ संवत् १७६९ चैत्र।

II. 9×4 inches. Folia, 91, of which the first two are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1553. Appearance, very old.

Contains Chapters IX to XVI.

Post Col. :—स्वस्ति संवत्त १५५३ वर्षे ज्येष्ठ वदि १ बुद्धे अद्येह श्रीवीसल-नगरवास्तव्यवाह्य नागरज्ञातीय—चतुर्वेदोद्धरसंजिवमोरद्धिल—सुत मंजिवकान्हसुत-मंजिवनवधीधरसुत-मंजिव-योव्यंव प्राह्यायनसूत्र-पुस्तकमलेखि। भग्नपृष्ठेत्यादि।

III. Folia, 16. 9×4 inches. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1761. Appearance, old. Generally correct.

Contains the 17th and 18th chapters.

Post Colophon:—स्वस्ति श्रीसंवत् १७६१ वर्षे माघस्य + ३ वारस्युक्रे अद्येह अमदावादवास्तव्यं आग्नीध्र-रामचन्द्रसुत-उदयरामेण श्रिवा-पं + + + षितं दत्ता।

In a later, larger hand :—श्रीवमुरारिजीशङ्करजीने भागे।

325.

1248. *The Same.*

Two parts in two different hands.

I. 10½×4 inches. Folia, 63, of which the first is missing. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1700. Appearance, old. Generally correct.

Contains the first eight adhyāyas.

Post Colophon :—स्वस्ति संवत् १७०० वर्षे शाके १५६५ प्रवर्त्तमाने ज्येष्ठवदि अमावास्यायां रवौ लिखितं। अद्येहकणवालयवास्तव्य-आभ्यन्तरनागरज्ञाती—व्यासश्रीसुरजित्तसूनु—व्या० श्रीदकाहान-जित्तसुतरामकृष्णेनेयं लिखितास्त। श्री ५ गार्हपत्यात्मजाय स्व। कृष्ण तस्य वैकुण्ठाय दत्ता आवेरिग्रामे दीक्षार्थमागतेन लेखक-पाठकयोः शुभं भूयात्।

The first leaf has been replaced by the first leaf of a manuscript of Vidhirasāyanaviveka by Appaya Dīkṣita, the third verse of which runs :—

यत् कुमारिलमतानुसारिणा निर्म्मितं विधिरसायनं मया ।
पद्यरूप + मति स्फुटाशयं तत् सुखावगतये विविच्यते ॥

II. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1660. Appearance, old. Generally correct.

Contains chapters IX to XVI

Post Colophon:—संवत् षोड़शसतषष्ठितमे संवत्सरे सिद्धार्थनाम्नि वाराणस्यां लिखितमिदं परमानन्दभटेन विशालनगरीयेण । शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ।

326.

1422. *The Same (the first half only).*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 149. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, very old and worn-out. Generally correct. Complete.

327.

107. *The Same.*

The MS. is noticed by Dr. Rājendralāla Mittra, under No. 907.

328.

1333. **शाङ्खायनसूत्रभाष्ये महाव्रतम् ।** *Sāṅkhāyana Sūttra Bhāṣyemahāvrata.*

Chapters 17 and 18 of the Sūttras.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 22. Lines, 16 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1701. Appearance, old. Generally correct.

On the blank page of leaf 1 :—

महाव्रतभाष्यं पत्रा २३ था श्री ६ सुरजितसूनोः केशवस्य.

The MS. has however 22 leaves and on the top of the 22nd leaf the colophon is given :

इति साङ्खायनसूत्रभाष्ये महाव्रतस्य द्वितीयोऽध्यायः सूत्रस्याष्टादशोऽध्यायः

Date: स्वस्ति संवत् १७०१ वर्षे माघवदी ९ शनौ व्या श्री ६ सूरजितस्तनूजेन लिखापितोऽयं ग्रन्थः सूरतपुरे काश्याः समागतेन ।

Printed in Vol. IV of Hillebrandt's Śāṅkhāyana Śrauta Sūttras in Bibl. Ind.

The contents of the manuscript come to an end in line 15 of page 68 of the printed edition.

329.

1228. शाङ्खायनगृह्यसूत्रम् । or *Śāṅkhāyana Gṛhyasūttra.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 45. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1671. Appearance, old. Generally correct.

Complete in six chapters.

Printed in Benares Sanskrit Series. See L. 4, Bik. p. 122, No. 286, and Weber p. 32.

Col. :—इति शाङ्खायने गृह्ये षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—सम्वत् १६७१ वर्षे पौष सुदि ३ भृगौ । अद्येह सेनापुरवास्तव्य दुवे सदाशिवात्मज-विद्याधरसुतगङ्गाधर-पठनार्थं व्यासवीरजीकेन लिखापितं ।

330.

1373. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 42. Lines, 7 on a page. Character, 15th century Nāgara. Appearance, very old.

The first chapter with 28 sections comes to an end in leaf 15 B; the second chapter with 18 sections comes to an end in leaf 23 B; the third chapter with 14 sections in 29 A; the 4th chapter comes to an end with 19 sections in 37 A; the 5th chapter with 10 sections in 39 B; the sixth chapter with 6 sections in 42 B the last leaf.

331.

1374. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 63. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1776. Appearance, old. Generally correct.

The same.

Post Colophon:—संवत् १७७६ वर्षे पौष शुद+ + वारे वाराणस्यां लिखितमिदं पुस्तकम्। अथश्री+ +व्या० आभ्यान्तरनागरज्ञातीय वोनांद्दांना सुरतीयेन लिखितम्। शुभं भवतु। कल्याणमस्तु ॥

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF ṚGVEDA ĀSVALĀYANA SCHOOL.

332.

88. **आश्वलायनसूत्रवृत्ति ।** *Āsvalāyana-sūttra-vṛtti.*

By Tālavṛntanivāsin.

The present MS. is noticed in L. 827.

The commentator's name is to be found in leaf 71 B in a couplet which runs

आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रकीर्त्तिता ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥

333.

2315. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 32. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

It begins :—

आश्वलायनेन भगवताथ सोमप्रयोगो वक्ष्यते । तदर्थं प्रायश्चित्तः पशोः प्रयोगो वक्ष्यतेऽधुना ।

प्रथमं ऐन्द्राग्नस्य [समस्त] सुक्तं प्रकृतिवत् । उक्थशब्देन नियमान् केचिच्छागशब्देनैव

The fourth chapter of Āsvalāyana Srautasūttra opens with the same topic.

The name Tālavṛntanivāsī as the author is to be found in 12B, at the end of the fourth chapter.

आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रदीपिका ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृंतनिवासिना ॥

इति चतुर्थोऽध्यायः ।

Then it quotes v. 1. i. of Āsvalāyana (page 247 of the printed edition).

तत्रस्थ एव अपयिष्यन्होतरित्युक्तोऽनभिहिंकृत्यापोनप्त्रीया अन्वाह ॥

29A. इति पञ्चमोऽध्यायः ।

After the 5th it treats of the topics of the 11th to the 14th sections of the sixth chapter.

It ends :—

पूर्णाहुतिपक्षेण हौत्रप्रयोगः समाप्तः ।

आ नो मित्रावरुणा यद्बंहिष्ठं नातिविधे सुदानू इति मैत्रावरुणीययस्यायार्ज्यानुवाक्ये (?)

The reverse of the last leaf is written in a different scribbling hand.

334.

424. **आश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिका ।** *Āsvalāyana-sūttraprayoga-dīpikā.*

By Mañcanācārya.

For the Manuscript see L. 1387.

The first chapter comes to an end in leaf 11A.

Col. :—इत्याश्वलायनप्रयोगदीपिकायां मञ्चनाचार्य्यविरचितायां प्रथमोऽध्यायः ।

The second chapter comes to an end in leaf 34A.

Col. :—इति मञ्चनाचार्य्यविरचितायामाश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः ।

Then commences Pasuvandhana prayoga: "अथ पशुबन्धनप्रयोगो वक्ष्यते"

It is complete in three lines.

The names of Iṣṭis treated of: (1) Agnyādheyeṣṭi taking up the whole of the first chapter; (2) Pavamāneṣṭi, 11B; (3) Anvārambhaṇīyeṣṭi, 12B; (4) Utsargeṣṭi, 13B; (5) Punarādhāneṣṭi, 14B; (6) Āgrayaṇeṣṭi, 16B; (7) Āyuṣkāmeṣṭi, 18A; (8) Svastyayaneṣṭi, 18A; (9) Putrakāmeṣṭi, 18B; (10) Āgneyīṣṭi, 18B; (11) Vaimṛdheṣṭi, 19A; (12) Aindriyā iṣṭi, 19A; (13) Āsāmiṣṭi, 19A; (14) Lokeṣṭi, 19B; (15) Mittravindeṣṭi, 19B; (16) Stuṣāravasurāyeṣṭi, 20A; (17) Vaisvānarīyeṣṭi, 21A; (18) Vrātapatīṣṭi, 21A; (19) Pavitreṣṭi, 21A; (20) Varṣakāmeṣṭi, 22A; (21) Cāturmāsyāni, 24B; and (22) Māhendrīṣṭi.

335.

1946. **सौत्रामणीप्रयोगः,** *Sauttrāmaṇīprayoga.*

A section of the third chapter of Prayoga Dīpikā by Mañcanācārya of Āsvalāyana's school.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. The third leaf written in a different hand. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

अथ सौत्रामण्याः प्रयोग उच्यते। तस्या ऐन्द्राग्नवत् कल्पः। विशेषस्तूच्यते। आश्विनसारस्वतैन्द्राः पशवः। वार्हस्पत्यस्तु विकल्पेन चतुर्थः। आश्विनश्छागः। सारस्वतैन्द्रौ मेषौ। ऐन्द्रसावित्रवारुणाः पशुपुरोडाशाः। आवाहनकाले॥ अग्निमग्न आवह। सोममावह। अश्विनावावह। सरस्वतीमावह। इन्द्रमावह। वनस्पतिमावह।

It ends:—समाप्ता सौत्रामणी। इति मञ्चनार्यविरचितायां प्रयोगदीपिकायां तृतीयोऽध्यायः।

Post Col.:—अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजतेति॥ स्वतन्त्रो वेति। कात्यायनानां कात्यायनोक्तसौत्रामणी। तस्य नामकौकिलसौत्रामणी। तस्य पञ्च पशवः। पूर्व्वदिने एकः। द्वितीयदिने पशुत्रयं मध्ये।

अन्ते एकः पशुः ॥ तत्र कात्यायनोक्तं हौत्रं मैत्रावरुणं च दृष्टं। प्रयागदीक्षित् गुर्जरातीग्टहे गुरुणा अनुष्ठानं कृतम्।

एवमापस्तम्बानां पञ्चपशुपक्षे कौकिलसौत्रामणीति नाम। तत्राप्यापस्तम्बोक्तं हौत्रं मैत्रावरुणं च ग्राह्यं। यत्र पशुत्रयपक्षः तस्य नाम चरकसौत्रामणीति। तत्र आश्वलायनोक्तं हौत्रं प्रैषाध्यायोक्ताः प्रैषा ग्राह्याः। इति सम्प्रदायः।

336 & 337.

8416. **व्यूढसमूढप्रयोगः।** *Vyūḍhasamūḍhaprayoga.*

By Raghunātha, son of Rudra.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 199. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3980. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1795. Appearance, discoloured and repaired with transparent paper.

A manual, directing how the rites, Vyūḍha and Samūḍha, should be performed, according to the rules of Āśvalāyana.

According to Aufrecht (Cat. Cat. II.) it forms part of Prayogapaddhati of Raghunātha.

Beginning:—ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वाश्वलायनं सूर्यं पितरं रुद्रसंज्ञकम्।
रघुनाथो वितनुते योगं व्यूढ-समूढयोः ॥ १ ॥

तत्रादौ किञ्चिदुपयुक्तं लिख्यते। अग्निचयनपक्षे इष्टका पशुः। आश्वलायनानान्तु प्राजापत्यः पशुः सप्तदश सामिधेन्यः समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे इत्याप्रीसूक्तम् द्वादशप्रयजाः नराशंसस्य मह्निमानमेषामिति वाशिष्ठी तृतीया कर्त्तव्या आपस्तम्बानान्तु वायवे नियुत्वते श्वेतं पशुमालभते एकविंशतिसामिधेन्यः समाख्वाम्न ऋतव इति ऊर्द्धा अस्येति द्वादश आप्रियो भवन्ति वपायाः। आवापो० होता० पिब अग्ना० याज्या० प्राजापत्यपशुपुरोडाशपक्षे य आत्मदा० होता० येन द्यौ० याज्या। अङ्गानां० अनोनियु० होता यद्य० प्रवायुमच्छेति याज्या। एता याज्यानुवाक्याश्वलायनसूत्रोक्ताः। etc., etc., etc.

43A. इति श्रीमद्भट्टात्मजरघुनाथेन विरचितं प्रायणीयातिरात्रः समाप्तः — इदानीं दशरात्र उच्यते ।

179B. इति समूढो दशरात्रः समाप्तः — इति श्रीमद्धुरन्धर-अयाचितोपनामकस्य सूनुरघुनाथेन विरचितं समाप्तः शुभमस्तु । अथ व्यूहच्छन्दोमा उच्यते ।

186B. सन्तिष्ठते व्यूहच्छन्दोमा प्रथमः — अथ द्वितीयः ।

193A. द्वितीयच्छन्दोमा समाप्तो व्यूहस्य — अथ तृतीयः ।

199A. (End) इति व्यूहच्छन्दोमा तृतीयः समाप्तः ।

व्यूहः पृष्ठः षडहपञ्चो व्यूहः छन्दोमा व्यूहो नवरात्रः अथाविवाक्यं दशममहः तत्र प्रातरनुवाकः ।

अभ्यासात् प्रतिपत्तिस्वः प्रतीकत्रयमुत्तरम् ।
यथादैवतं प्रतिच्छन्दः स्तृचाः कार्या क्रमद्वयम् ॥
प्रतिप्रियतमं सूक्तं मांगलैर्वियुतं शतम् ।
ऊ ३ उच्चैः भूर्भुवः स्वरोमायोरेवत्रीः त्वयथाह्विवः ॥ ०१ ॥
अग्नश्चंश्शः वयोधों ३ त्रिः वयोधोमुपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं १४ ॥

इति श्रीसंवत् १७९५ शाके १६६० पौषसुदी ८ रविवासरे लिखितमिदं पुस्तकं त्रिवेदि मोढ़ज्ञातीय यज्ञकरस्य ।

See C.S. No. 354 and 369.

338.

1942. **उक्थप्रयोग** । *Ukthaprayoga.*

By Viṣṇupādhyāya.

Substance, country-made paper. 8¼×4. Folia, 96. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 675. Character, Nāgar. Appearance, very old.

For a description of the work, see C.S. No. 365, p. 234, Vol. I, and L. No. 1282 and No. 161.

The MS. from which this was copied was defective as there are lacunæ. See leaf 31A. The MS. is not in a good condition; it has been repaired but it wants more repairs.

The author follows Devasvāmin's commentary on Āsvalāyana Sūtras in the latter half of his work on uktha.

Viṣṇūpādhyāya's prayoga is known as Viṣṇugūḍha. The present work contains the liturgy of four sacrifices, namely—Ukthya, Mādhyandina, Vājapeya, and Dasarātra.

339.

543. *The Same.*

For the manuscript see L. 1282.

340.

2096. **आश्वलायनोपयोग्याधानप्रकरणम् ।**

Āsvalāyanopayogyādhānaprakaraṇa.

By Apadeva? A part of Prayogapañcaratna.

Substance, country-made paper. 8×3¾. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1200. Character, Nāgar. Date, Saka 1693. Appearance, discoloured.

It is a manual for the performance of ceremonies in establishing a fire according to Āsvalāyana Kalpasūtra.

It begins :—

गणेशाम्बासद्गुरुभ्यो नमः । शाकम्भर्य्यै नमः । श्रीन्टसिंह-सरस्वतीगुरुभ्यो नमः । ॐ ।

अग्नीनाधास्यमानः पापस्य तारतम्यं विचार्य्य संवत्सरं मासं चतुर्व्विंशतिदिनानि षट्दिनानि त्रीणि दिनानि वा कुश्माण्डैर्जुहुयात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा उपक्रमः । अथ कुश्माण्डैर्होमप्रयोगः ।

Topics treated of :—

7A. इति कुश्माण्डहोमः । अथ गणहोमः ।

15A. इति गणहोमः ।

23A. इति मधुपर्कः ।

24B. एषा वैदिकी दर्शपौर्णमासिकी ।

37A. इति गोपितृयज्ञः ।

48A. अथ यजमानकर्तृक-अग्निहोत्रहोमः ।

53B. अथ पुनराधानप्रयोगः ।

Colophon :—57B. इति श्रीमत्प्रयोगपद्धतौ आश्वलायनोपयोग्याधानप्रकरणं समाप्तिमगमत्—then commences Ādhānānukramaṇikā in two ślokas, after which there are 24 ślokas from different authors, which end:

> द्वे कृष्णले रूप्यमाषो धरणं षोडशैव तु ।
> शतमानं तु दशभिः धरणैः पलमेव तु ॥
> वार्षिकं शतटङ्कन्तु शतमानं समं विदुः ॥

For a short description of the work see "Flolentine Sanskrit MSS." No. 419, which is dated Śaka 1548. For a similar work see Bk. No. 252.

Post Colophon :—

> शके १६६३ आषाढाधिककृष्णसप्तमीगुरुवासरे तद्दिने लाटकरोपनाम्ना गोविन्दभट्टगार्ग्यगोत्रिणा इदमाधानपद्धतिपुस्तकं लिखितम् ।

The book has in the left-hand upper corner आ० प० throughout.

The scribe on the reverse of the last leaf names the MS. as Āpadeva Ādhānapaddhati.

341.

248. चातुर्म्मास्यप्रयोग । *Cāturmāsyaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 670. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

See I.O. Catal. 389.

Beginning (the rites constituting Cāturmāsya):—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ चातुर्म्मास्यान्युच्यन्ते । चातुर्म्मास्यानीति कर्म्मसमुदायनाम । तेषां चतुर्द्धा प्रयोगः । यावज्जीवसाम्वत्सरिकौ द्वादशाहो यथा प्रयोगश्चेति । एषु पूर्व्वः पूर्व्वःश्रेयान् । तत्र यावज्जीवसाम्वत्सरिकयोर्वैश्वदेववरुणप्रघाससाकमेधशुनासीर्य्याणां यथाक्रमं फाल्गुन्याषाढ़ीकार्त्तिकीफाल्गुनीपौर्णमासीषु चैत्रीश्रावणीमार्गशीर्षीचैत्रीषु वा प्रयोगः । इति ।

It ends thus :—

देवेभ्यस्तिसृभ्यस्तिसृभ्यो देवीभ्य इदं तिसृणां तिसृणां देवीनामहं युष्मान् पशुदेवाय नरात् + + + + नरा सभ्याहं पशु अग्नये स्विष्टकृत इदं । अग्निस्विष्टकृतो + युष्मान् यज्ञेन । इति चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।

Col. :—इदं पुस्तकं मौन्योपनामक वैजनाथेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतम् ॥

342.

1897. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, tolerable.

For the work see I.O. Catal. No. 389.

56B, सन्तिष्ठते शुनासीरीय पर्व्व । अथ सवनेष्टिः ।

The savaneṣṭi ends :—

प्रजापतेभागास्योर्जस्वंतः पयस्वंतः प्राणापाणौ मे पात समानव्यानौ मे पातोदानव्यानौ मे पाता क्षित्यै वोमा मे क्षेषमपुत्राममुस्मिन् लोके । इति बहुवचनम् । शुभं भूयात् । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ श्लोकसंख्या १००० ।

There are nine lines more after this.

343.

10634. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1774, Appearance, old and discoloured. Complete.

It ends:—सन्तिष्ठते शुनासीरीय पर्व्व । अथ सवनेष्टिः ... ...

The beginning quoted in No. 341 is the same as that of Cāturmāsyaprayoga, said to be a part of a larger work entitled Prayoga Pañcaratra (although the name of Prayoga Pañcaratra is not mentioned in the present manuscript), belonging to the Āsvalāyana sākhā of the Ṛgveda. See I.O. Catal. No. 389.

The date of the MS.: संवत् १७७४ प्लवंगः आषाढ़ शुक्ल ३ समाप्तम् ।

There are four lines after the date, containing accented *mantras.*

344.

1951. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Cāturmāsyaprayoga.*

By Anantadeva, son of Āpadeva and grandson of Ananta Deva.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 67. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1450. Character, Nāgara. Date, Saka 1676. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमदनन्तदेवसुतापदेवतनयेन अनन्तदेवेन रचितश्चातुर्म्मास्यप्रयोगः सम्पूर्णम् ।

Post Col. :—ग्रन्थसंख्या १४५० शके १६७६ प्रजापति-संवत् तद्दिने पुस्तकमिदं समाप्तम् । इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु ॥

The manuscript from which this was copied had some lacunæ, as will be apparent from an examination of the leaf 66A.

Māngalācarana.

नवनीतकरो बालो नवनीरधरप्रभः ।
कमनीयतमः कुर्यात् शं नो विष्णुरुरुक्रमः ॥

Object of the work 1B.

आश्वलायनस्य बौधायनमतमवष्टभ्य चातुर्म्मास्यानि चिकीर्षतो यथाप्रयोगपक्षमवलम्ब्य प्रयोग उच्यते। आपूर्य्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे प्रक्रम्य आपूर्य्यमाणपक्ष एव समाप्तिरिति केशव-देवस्वामिनौ। समाप्तिरपरपक्ष इति केचिदिति यज्ञतन्त्रे। उदगयने आपूर्य्यमाण-पक्षे पुण्यनक्षत्रे आरम्भसमाप्ती-इत्येके। पर्व्वणि समाप्तिमेके। यथा-सम्भवमेक इति विकल्पसूत्रम्। फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा प्रक्रम इति केशवः। तत्र चतुर्द्दश्यां अन्वारम्भणीयां कृत्वा पौर्णमास्यां सद्यो द्व्यहं वा वैश्वदेवपर्व्व। द्व्यहमेवेति वृत्तिकृत्। पौर्णमास्यां वैश्वानर-पार्ज्जन्यां कृत्वा प्रति[प]द्येव वैश्वदेवी कर्त्तव्या न पर्व्वणीति सिद्धां सिद्धान्तभाष्यकृत्। तत्रापि वैश्वदेवपौर्णमासयोः सहान्वाधानम्।

Colophons (of the rites constituting *Cāturmāsya*):—

18B, इति वैश्वदेवपर्व्व; 40A, वरुणप्रघासाः; 63B, इति साकमेधपर्व्व; 66A, सुनासीरीयपर्व्व।

The work is based on Āsvalāyana and Baudhāyana.

The authorities consulted:—

1, केशव, देवस्वामी, यज्ञतन्त्र, वृत्तिकृत्, भाष्यकृत्; 2A, बौधायनयज्ञतन्त्र, हेमाद्रि, आधानयज्ञतन्त्र; 2B, देव; 3A, कल्पसार; 4A, हरिदत्तीय; 5A, रामाण्डार, छान्दोग्य, शाकल, ऐतरेयिणः; 5B, सिद्धान्तभाष्य, देवत्रातभाष्य; 6A, माधव; 9A, केशवकल्प; 11A, नृसिंह; 13A, 17A, 18A, शालीकि; 14A, 36A, धूर्त्त; 15A, केशवभवौ; 16B, आश्वलायनहौत्रयज्ञतन्त्र; 20B, शुल्वभाष्य; 21A, शुल्वसूत्र; 22A, गोपाल and प्रायश्चित्तप्रदीप; 28B, कर्क; 32B, हरिस्वामी; 33A, देवयाज्ञिक; 34B, सोमप्रयोगे केशवः; 52A, तन्त्रकृत्।

345.

3222.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

I. मृगारेष्टिः ।

By Ananta, son of Āpadeva.

It begins:—श्रीब्रह्मणं प्रणतार्त्तिघ्नमापदेवाभिधं गुरुम् ।
प्रणम्यानन्तदेवेन मृगारेष्टेर्विनिर्णयः ॥

8B. अवादीत्यमनन्तेन मृगारेष्टिविनिर्णयः ।
प्रीयतां यज्ञभुग् वाथ पवित्रेष्टिर्वितन्यते ॥

Then follows Pavittreṣṭi by the same author.

II. पवित्रेष्टिः ।

Beginning :—तत्र निमित्तानि मैत्रावरुणीयपरिशिष्टे ।

अथ यद्याहिताग्नेर्देवान्मानुषाद्वापराधात् स्वयमजुह्वतः संवत्सरोऽतीयात् अतिप्रतयोजनमध्वातिक्रमो वा भवेत् भार्य्यारजसि सूतकमृतकयोर्वा प्रवास[ः]स्या[त्]द्विषदन्नस्य द्विषतो वा प्राशनं भवेत् पर्व्वण्युपस्थानलोपे भार्य्यागमने च संततपञ्चत्रयहोमे होमविच्छेदे वृषभखोष्ट्रयुक्तयाने दिवा स्वभार्य्यागमने सूर्य्योदयास्तमयस्वापे मनोज्ञस्वप्नदर्शने सुरासवगन्धाघ्राणे पतितान्न-जग्धिप्रतिग्रहयोश्च अन्यान्युपपातकान्युक्तानि तेषु तेषु पवित्रेष्टिप्रायश्चित्तिरिति । अन्यान्यपि निमित्तान्युक्तानि बौधायनीयधर्म्मसूत्रे ... ...

... ... ।

9A. अथातः पवित्रेष्टिं व्याख्यास्यामः ।

Pavittreṣṭi ends in 13B. Both these are expiatory rites.

III.

अथ भारद्वाजीयपरिभाषासूत्रोक्ता पवित्रेष्ट्यतिपवित्रेष्टिः । पवित्रेष्टिं व्याख्यास्यामः ।

अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा अग्नीन् अन्वाधाय वैश्वदेववद्द्विभावर्हिराहरति प्रणीताः प्रणीय चतुर्गृहीतं जुहोति । येन देवाः पवित्रेणेति परं चतुर्गृहीतं प्राजापत्यं पवित्रमिति अपरं चतुर्गृहीतमिन्द्रः सुनीतीति अभ्यातानान् कृत्वा आग्नेयमष्टाकपालं

निरूप्य पवमानहवींषि वैश्वानरं द्वादशकपालं पञ्चममाग्नेयं परि-
हाप्य अग्नये व्रतपतये इत्येके समामनन्ति ।

This comes to an end in 14B and next we have :—

IV.

अथ बौधायनसूत्रोक्ता पवित्रेष्टिः अथो एतत् सोपरिमितं
प्रवसतिनसंवत्सरमतिप्रवसतीत्येवेदमुक्तं भवतीत्यादि ।

This goes to the end of the MS.

346.

3304.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 7. Lines, 15, 16 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

I. मृगारेष्टिविनिर्णयः,

By Anantadeva, son of Āpadeva.

Beginning :—श्रीकृष्णं प्रणतार्त्तिघ्नं आपदेवाभिधं गुरुम् ।

End :—4B, अवादीत्यमनन्तेन मृगारेष्टेर्विनिर्णयः ।

II. पवित्रेष्टि

By the same author.

Beginning :—4B. तत्र निमित्तानि मैत्रायणीयपरिशिष्टे ।

Colophon :—अवादीत्यमनन्तेन पवित्रेष्टिविनिर्णयः । श्रीः ।

347.

757. **आश्वलायनीयप्रायश्चित्त ।** *Āśvalāyanīya Prāyaścitta.*

By Ananta Deva.

For the manuscript see L. 1576.

A fragment of Ananta Deva's comprehensive work on expiations. The fragment under notice relates to prāyaścittas for errors and accidents with reference to fire in yajña.

It ends with Agnyupodghāta prāyaścitta.

The verse in 10B gives the author's name and its contents :—

आश्वलायनमुन्युक्तमग्निगोचरमीरितम् ।
प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

After this there are three lines more dealing with the same subject. It ends प्रयश्चितमिति दिक्. The authorities quoted :—

Devatrāta, Siddhānta bhāṣya, Sāyanācārya, Trikāṇḍamaṇḍana, Prāyaścittanidhi of the author's grandfather, Vṛttikṛt (the Vṛttikṛt here is the author of the Vṛtti on Āśvalāyana Sūttrās), Rudra Datta.

4B. इत्युद्धरणप्रायश्चित्तम्, 5B. कालातिपत्तिप्रायश्चित्तम्, 6B. वह्निःपातप्रायश्चित्तम्, 7A. व्यवायप्रायश्चित्तम्, 10B. इत्युपोद्घात प्रायश्चित्तम् ।

348.

10309. *The Same.*

By Anantadeva.

Subtance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1869. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इत्यग्न्युपोद्घातप्रायश्चित्तानि आश्वलायन ॥

श्रीरस्तु ॥ श्रीकृष्ण ॥ [आश्वलायन]मुन्युक्तमग्निगोचरमीरितम् ।
प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥
इत्यापदेवसुतश्रौताग्निसम्बद्धप्रायश्चित्तानि ॥

Post Col. :—(After quotations from Rāmāṇḍāra and Prayaścittapradīpa) सं १८६९ शाके १७३४ माघ कृष्ण ११ ।

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः । etc.

अथ आश्वलायनीयाग्न्यनुगमनप्रायश्चित्तानि । आहवनीये विद्यमाने यदि गार्हपत्योऽनुगच्छेत् अवत्ता[मि]भ्यो मंथनं कृत्वा आहव-

नीयोनुगमयितव्यः । समानयोनित्वे दक्षिणोऽप्येवमेव ॥ क्षामाभावे भस्मना अरणीं संस्पृश्य मन्थयेत् । etc., etc.

The beginning is the same as quoted in L. 1576.

349.

3211. अग्निहोत्रविधि । *Agnihotravidhi.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथाग्निहोत्रं ॥ आधानानन्तरं द्वादश+नमध्ये पूर्णमाससोमारम्भाप्रसक्तौ द्वादशदिनपर्य्यन्तमजस्रेष्वेव तत् कार्य्यम् । तत्रोद्धरणकाले अग्न्युत्पत्तिक्रमेण प्रादुष्करणं कार्य्यं कालातिक्रमे सर्व्वप्रायश्चित्तम् । त्रयोदशेऽहनि प्रातर्होमान्तेऽग्नित्यागः । ततः सायंकालप्रभृतिहोमार्थमुद्धरणं कार्य्यम् ।

It ends :—

इत्यग्निहोत्रविधयोऽनन्तदेवेन कीर्त्तिताः ।
सुधियां प्रीतये प्रीतस्तया स्यात् प्रेरको धियाम् ॥

350.

2998. पौनराधेयी or पुनराधेयसंग्रहः । *Paunaradheyī or Punarādheya saṃgraha.*

By Rudradeva.

Substance, country-made paper. 10×4¾ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It relates to the method of rekindling the sacred fire extinguished on any account and belongs to the school of Āśvalāyana.

The māngalācaraṇa and the object of the work.

आश्वलायनमानस्य देवस्वाम्यादिभिः सह ।
विदुषा रुद्रदेवेन पुनराधेयसंग्रहः ॥

तत्र भरद्वाजः पुनराधेयं व्याख्यास्यामस्तस्याग्न्याधेयेन कल्पो व्याख्यातः । इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीरुद्रदेवविनिर्म्मितिः पौनराधेयी समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं महादेवज्येष्ठापत्यस्य रामचन्द्रदेवस्य ॥
प्रति शारदानंददीक्षिता चेदरीजाराजे ॥ शिवम् । शंभुः ॥

The authorities consulted :

1A. भरद्वाज, आश्मरथ्य, आपस्तम्ब, 1B, भाष्यकृत्, रुद्रट, कात्यायन, लौगाक्षि, मानवसूत्र, वराहसूत्र, कारिका वृत्तिकृत्, 2A, स्मृतिचन्द्रिका, बौधायन, यज्ञतन्त्र, रुद्रदत्त, सत्याषाढ़, कात्यायनपरिशिष्ट, 3A, देवजाशिभाष्य, रामाण्डार-भाष्य, त्रिकाण्डमण्डन ।

351.

2999. आश्वलायनप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

By Mohla Triyambaka.

It is based on the author's comm. on Āśvalāyana, Chap. III.

For the manuscript and the work see L. 4030.

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं महादेवदेवसुतरामचन्द्रदेवेन लिखापितं स्वार्थं परार्थं च ।

352.

2989. अपत्नीकाधाननिर्णयः । *Apatnīkādhānanirṇaya.*

By Govinda Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 10 × 4½. Leaves, 17, of which the fifth is missing. Lines on a page, 8. Extent in ślokas, 374. Character, Nāgara.

Date, Śaka 1736. Appearance, discoloured, pasted all over with transparent paper. Complete.

The work, entitled महद्दपत्नीकाधाननिर्णय, comes to an end in line 3, p. 11*a*.

Col. :—इति श्रीमच्चातुर्धरकुलावतंसगोविन्ददीक्षितविरचितो महद्दपत्नी-काधाननिर्णयः ।

For the work see L 1424, p. 41, Vol. IV, as well as the fourth work in L4141, p. 253, Vol. X.

2. In leaf 15*b*, line 3 इति श्रीसकलविद्वद्वर्यचातुर्धरोपनामकनील-कण्ठतनुजेन गोविन्देन कृतो लघ्वपत्नीकाधाननिर्णयः ।

3. In leaf 16*b* इति श्रीचातुर्धरगोविन्दधरदीक्षितेन विरचितो लघु-तरापत्नीकाधाननिर्णयः । For which see the fifth work in L. 418.

Post Col. :—ऋत्वभ्रगड्यचला प्राके तैषे सुक्लेऽम्बिकातिथौ ।
विद्याधरात्मजो रामोऽलिखत् काश्यां शिवाप्तये ।
जानकीजानिः प्रसन्नो ॥ हेरम्बपधति हृदये वेगाल्लेखनी भ्रान्तिभांवा ।

After this are given a few verses in which the contents of the Āpastamba Sūtras are detailed chapter by chapter, at the end of which there is a short discussion as to whether the Bharadvāja Pitṛmedhasūtra is complete in one chapter or two.

353.

573. *The Same.*

For the manuscript see L. 1424.

The colophon given in L. 1424 is not to be found anywhere in the body of the manuscript. It occurs in a different hand on the back of the last leaf of the manuscript. In the first line of the leaf 19B ends अपत्नीकाधाननिर्णयः । Then there are 6 lines of अपत्नीकाग्निहोत्रं which breaks off abruptly. The following leaf marked 20 is blank, on the back of which occurs the colophon.

354.

3000.

For the manuscript and the work see L. 4141.

In L. 4141 the work is described under the name of Apatnīkādhānanirṇaya. But it contains disquisitions by Govinda Caturdhara, on a number of Śrauta rites and ceremonies, and the last of the topics treated of is Apatnīkā dhānanirṇaya

4B. इति चातुर्धर गोविन्ददीक्षितीयोऽग्नीषोमीयविचारः ; 7A. इति चातुर्धरकुलावतंस—श्रीनीलकण्ठात्मज--गोविन्ददीक्षितकृतोऽग्नीषोमीयपुरोडाश—विचारः ; 7B. गोविन्ददीक्षितकृताग्नीषोमीयसंग्रहकारिकाः (The number of kārikās—8); 9A, इति श्रीमत् चतुर्धरगोविन्ददीक्षितरचित उदिताधानविषयः समाप्तः ; 9B, अथापत्नीकस्य कस्याधानेऽधिकारोऽस्ति कस्य नास्तीति विविच्यते ; 21A, इति श्रीमच्चातुर्धरकुलावतंस-गोविन्ददीक्षित-विरचितो मह्रद-पत्नीकाधाननिर्णयः ; 27A, इति श्रीमत् सकलविद्वद्वर्य्य-चातुर्धरोपनामक-नीलकण्ठतनूजेन गोविन्देन कृतो लघ्वपत्नीकाधाननिर्णयः; 28B (The last Colophon) श्रीचातुर्धरगोविन्ददीक्षितीयो लघुतरापत्नीकाधाननिर्णयः ।

355.

260. **अग्न्याधानपद्धतिः ।** *Agnyādhānapaddhati.*

For the MS. see L. 1416.

It belongs to the Āśvalāyana School of the Ṛgveda.

23B. Line 4. इत्यन्यारम्भनीयेष्टिं ।

22A. Line 2. इति आश्वलायन-अग्निहोत्रहोमः ।

In leaf 23B, Line 3, begins a different hand, which goes to the end of the MS. and treats of Āgrayauas.

356.

3128. **आश्वलायनाग्निहोत्रहोमः ।**

Āśvalāyanāgnihotrahoma.

Substance, country-made paper. 6¾ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

देवं त्वा देवेभ्यः श्रिया उद्धरामि इत्युद्धरेत् । उद्भियमाण उद्धर पाप्मनो मा यदविद्वान्यच्च विद्वांश्चकार राव्या यदेनः कृतमस्ति किञ्चित् सर्व्वस्मान्मोद्धृतः पाहि तस्मात् । इति प्रातः । ... ... इति सायं प्रणयेत् । ... ... इत्युद्धरणम् । अथ आचमनं कुर्य्यात् ।

The Saṃkalpa runs:—

1A. पूर्व्वोच्चरित एवंगुणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ ममोपात्तदुरितक्षय-द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामि प्रातरग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामि ।

Colophon:—इत्याश्वलायनाग्निहोत्रहोमः समाप्तः ।

357.

2134. **आश्वलायनोक्तसायंप्रातरग्निहोत्रहोमः ।**

Āśvalāyanokta-Sāyamprātaragnihotra-homa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

It begins:—

आश्वलायनोक्तसायंप्रातरग्निहोत्रहोमो लिख्यते । आचम्य प्राणा-नायम्य तीर्थेन प्रविश्य उद्धरणपक्षे उत्सर्गेऽपराह्णे गार्हपत्यं प्रज्वाल्य दक्षिणाग्निं तुष्णीमानीय गार्हपत्यादाहवनीयं ज्वलन्तमुद्धरेत् । ‘देवं त्वा देवेभ्यः श्रिया उद्धरामि’ इत्युद्धरेत् । उद्भियमाणः उद्धर पाप्मनो मा यदविद्वान् यच्च विद्वांश्चकार अह्ना यदेनः कृत-मस्ति किञ्चित् । सर्व्वस्मान् मोद्धृतः पाहि तस्मात् । इत्याहवनीयं

प्रतिनीत्वा पश्चिमाभिमुखः उपविश्य अमृताहुतिरमृतायां जुहो-
म्यग्निं पृथिव्यां अमृतस्य योनौ। तयानन्तं काममहं जयानि प्रजा-
पतिः प्रथमोऽयं जिगायाग्नावग्निः स्वाहा। इति निदध्यात्।

It ends:—

भूर्भुवस्स्वरोम् सूर्य्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्य्यः स्वाहा। सूर्य्यायेदम्०।
उन्मृज्य ० सत्यन्तताभ्यां त्वे इत्याद्यन्यत् सर्व्वं समानम्।
अनेन प्रातरग्निहोत्रहोमाख्येन कर्म्मणाऽग्निरूपी परमेश्वरः
प्रीयताम्।

It is meant for the use of those who keep up the holy fire.

358.

2340. **दर्शपौर्णमासप्रयोगः।** *Darša-Paurṇamāsa-Prayoga.*

Substance, country-made paper. 9×3½. Folia, 21. Lines on a page, 9, 10. Extent in šlokas, 550. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

20B. अनेन यथाज्ञानेन पौर्णमासे कृते श्रीयज्ञनारायणः प्रीयतां न मम।
ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु। श्रीगणेशाय नमः। अथ दर्शेष्टिः
लिख्यते।

Col.:—21B. इति दर्शेष्टिः समाप्तिः।

Post Col.:—इति दर्शपौर्णमासौ लिख्यतौ। गोपालभटे खण्डालकरेण
लिखितौ समाप्तौ आत्मार्थं परोपकारार्थं च समाप्तम्। भग्नपृष्ठ-
कोटिग्रीव।

etc.

It begins:—ॐ अद्य पूर्व्वो ० शुभपुण्य ० ॐतत्सत् परमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्श-
पौर्णमासाभ्यामहं यक्ष्ये। तत्र पौर्णमासेष्ट्याहं यक्ष्ये संकल्प्योद्धरणं
पञ्चभूसंस्कारा दर्भैः परिमृज्य गोमयेनोपलिप्य वज्रेण उल्लिख्य
अनामिकाङ्गुष्ठेन उद्धृत्य उदकेन अभ्युक्ष्य अग्निमुपसमाधाय आहव-
नीयोद्धरणं ततो दक्षिणाग्न्युद्धरणं षट् समिधो गृहीत्वा अग्नि
[अ]न्वाधानमध्वर्य्युर्य[ज]मानो वा अग्निं अष्टाकपालेन पुरोडाशेन

अग्नीषोमावन्ते आ(रा)ज्येन उपांसु अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन सद्योहं यक्ष्ये ।

359.

2020. **कौकिलसौत्रामणीविधिः ।** *Kaukilasauttrā-maṇi-vidhi.*

According to Āsvalāyana.

For the manuscript and the work see L. 4246.

360.

2328. **पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।** *Piṇḍapitṛyajñaprayoga.*

From Āsvalāyana Kalpasūtra.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4}\times4$ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—अथ पिण्डपितृयज्ञः । प्रागुत्पराल्पर्यिग्रहात् ।

आमावास्यायामथापराह्णे यजमानः पिण्डपितृयज्ञेन चरन्ति । वैश्वदेवानन्तरं दर्शश्राद्धात् पूर्वं शुचिराचम्य तीर्थेन प्रविश्याऽन्वाहार्यपचनस्य पश्चात् प्राग्दक्षिणामुख उपविश्य प्राणानायम्य तीर्थादि संकीर्त्य पितृपितृद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं पिण्डपितृयज्ञं करिष्ये इति संकल्प्य ।

"दक्षिणाग्नेरेकोल्मुकं प्राग् दक्षिणा प्रणयेत् । ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुरा सन्तः स्वधया चरन्ति । परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्ठाल्लोकात् प्रणुदात्वस्मात् ।"

It ends:—मध्यमं पिण्डमाददीतधीवं मेदत्त पितरः तं पत्नीं प्राशयेत् । इति तस्या भक्षणमन्त्रः । इतरावप्स्विति प्रणीते क्षिपेत् । द्विवत्पात्रामुत्सर्गस्तूर्णं द्वितीय मुन्निह्ते । संतिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः ।

This short manual on a ceremony for the propitiation of the manes is based on Āsvalāyana Kalpasūtra, 7th section of the 2nd chapter.

This is enjoined on Brāhmaṇas keeping up the sacred fires. It quotes the Sūtras in the regular order, of Āśvalāyana.

361.

730.

For the manuscript see L. 1552.

This is a fragment of a comprehensive work on the Śrautasūttra Prāyaścitta.

It quotes from Hiraṇyakeśīsūttra, 2B; Vṛttikāra, 4A; as well as from Kātyāyana as quoted in Parāśaramādhava, 7B.

Both Rājendralāla and Aufrecht give the name of the work as Ādhānaprāyaścitta, which is only a sectional colophon.

Two sectional colophons may be mentioned here.

21B. इत्याश्वलायनीयविध्यपराधप्रयोगः समाप्तः ।

22B. इत्याधानप्रायश्चित्तम् ।

362.

2958. **प्रयोगरत्नम्** or **श्रौतप्रयोगरत्नम्** । *Prayogaratna or Srauta Prayogaratna.*

By Narasiṉha Yajvan.

Substance, county-made paper. 9½×4 inches. Folia, 26, of which 17-22 are missing. Lines, 11 to 13 on a page. Extent in ślokas, 780. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1780. Appearance, discoloured. Complete.

It is a very rare and useful work in kārikā form, on the Śrauta rites, belonging to the school of Āśvalāyana.

It begins :—

प्रणमामि गणाधीशं विघ्नध्वान्तदिवाकरम् ।
दंतावलमुखं सांद्रं सिन्दूरारुणविग्रहम् ॥
... ... २ ॥

Īsvara Bhāratī is the author's guru.

मीमांसायुगलव्याख्यानिपुणं श्रौतकर्म्मणाम् ।
विज्ञातारं गुरुं नौमि यतिमीश्वरभारतीम् ॥ ३ ॥

The object of the work.

प्रणम्य पञ्चाननवाहनामुमां
ऋषिं तथा शौनकमाश्वलायनम् ।
करोति तत्सूत्रविबोधितार्थं
प्रयोगरत्नं नरसिंहयज्वा ॥ ४ ॥

In 16B. he gives the name of his elder brother as Gopīnātha Bhaṭṭa.

गोपीनाथबुधानुजभट्ट-श्रीमन्नृसिंहविरचितेऽस्मिन् ।
श्रौतप्रयोगरत्ने यजमानस्य प्रवासविधिरुक्तः ॥

8A. इति श्रीमन्नरसिंहयज्वकृते प्रयोगरत्ने दर्शपौर्णमासहौत्रकारिकाः (The number of Kārikās 194) ; 11B, इति ब्रह्मत्वकारिका (88); 12B, इत्यग्न्याधेयकारिकाः (23); 15B, इत्यग्निहोत्रकारिकाः समाप्ताः (83); 16B, इति प्रवासोपस्थानकारिकाः (25); 23B, इति वरुणप्रघासकारिकाः (27); 25B, इति पित्र्येष्टिकारिकाः (60); इति शाकमेधेष्टिकारिकाः (Two Kārikās only); 26B, इति श्रीनृसिंहयज्वकृताचातुर्म्मास्येष्टि-कारिकाः समाप्ताः ।

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७८० पौषकृष्णत्रयोदश्यां शनौ च्छोड़ोपनाम्ना विश्वेश्वरेण
लिखितमिदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं च ॥ शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥ श्री ॥

363.

3122. महारुद्रविधान । *Mahārudravidhāna.*

Intended for the followers of the Ṛgveda.

By Dvivedācala.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 41. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 820. Character, Nāgara of the eighteenth century.

The māngalācaraṇa and the object of the work.

नत्वा गणेशन्तु सरस्वतीं च
तथाम्बिकां सगणां पञ्चवक्त्रम् ।
धर्मप्रदं काम्यविधौ प्रधानं
वक्ष्ये महारुद्रभवं विधानम् ॥

Definition of Mahārudra.

एकत्रिंशता सार्कं च सहस्रं त्रिशताधिकम् ।
रुद्रजपानां संख्यैषा महारुद्राभिधायिनी ॥

It ends:—

इदं विश्वजनीनेनाचलेनेशानतुष्टये ।
महारुद्रविधानं हि विस्तरेण समीरितम् ॥ १ ॥
द्विजैरिदं हृत्कमले निधीयतां
शिवार्चनानेन सदा विधीयताम् ।
शिवार्चनायास्तु फलं प्रगृह्यतां
फलोपभोगेन सदा सुखीयताम् ॥ २ ॥
द्विवेदी विदुषां प्रधानमभवत् श्रीवत्सराजो द्विज-
स्तत्सूनुः सकलद्विजाङ्घ्रिरजसामंशी तृतीयोऽचलः ।
तेनेदं रचितं हि पूजनपरं रुद्रस्य सन्तुष्टिदं
यत्कृत्वा सजपं जनोऽभिलषितं प्राप्नोति सर्वं महत् ॥

Colophon:—इति श्रीद्विवेदाचलविरचितमृग्वेदिनां महारुद्रविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon:—इति श्रीरुद्रार्पणमस्तु । श्रीमद्विश्वेशसन्निधौ काश्यां भुफलासुतरघुनाथेन लिखितमिदं पुस्तकं श्रीभवानीशङ्करप्रसादात् ॥

364.

2683. **आश्वलायनगृह्यकारिका ।** *Āśvalāyana-Gṛhyakārikā.*

By Kumārila Svāmī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1889. Appearance, fresh. Complete.

The last colophon wrongly calls the author Kumāritilaka.

इति भट्टकुमारितिलकस्वामिविरचितासु कारिकासु चतुर्थोऽध्यायः ।

For an excellent description of the work see Burnell 14A.

Post Col. :—संवत् १८८६ मिति श्रावणवद्य १ सौम्यवासरे समाप्तम् ।

With the MS. there is kept a stray leaf marked 15, and written in beautiful, bold Devanāgari.

365.

270. प्रयोगरत्न । *Prayogaratna.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, the son of Rāmēsvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 119. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 3570. Character, Nāgara. Date, Saka 1762. Appearance, tolerable. Generally correct. Incomplete at the end.

For a complete work see L. 1465.

The present MS. ends with Aṣṭakāvikṛtiśrāddhaprayoga.

Post Colophon Statement :—

आर्यादुर्गार्पणमस्तु । श्रीगुरुचरणारविन्दं प्रसन्नम् । शाके १७६२ शर्व्वरीनामसंवत्सरे कार्त्तिकशुक्लषष्ठ्यां शनौ इदं पुस्तकं गुर्ज्जरोपनाम्ना विश्वम्भरात्मज-रामचन्द्रोपाध्यायेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ॥ श्रीरस्तु । शुभं भवतु श्रीर्जयतु ।

366.

639. *The Same.*

For the manuscript see L. 1465.

There are two works by the same autho- (I) Prayoga ratna complete in 148 leaves and (II) Aurddhvadehikapaddhati complete in 44 leaves.

The Post Colophon Statement:—

त्रिपुष्करमरणे दानं स्मृतिसंग्रहे पत्रे १९३ माद्या संवत् १७४१ भावनामसंवत्सरे माघशुद्धपञ्चम्यायां तद्दिने समाप्तं विजापूरजोश्नी रुद्रभट्टलिखितम् ।

मृता गर्भयुता नारी षण्मासाभ्यन्तरे यदि ।
सहैव दहनं कुर्यात् गर्भच्छेदं न कारयेत् ॥

367.

1648. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $10\frac{1}{3} \times 4\frac{3}{4}$. Folia, 96. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3800. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Generally correct.

It ends with the chapter on 'Aṣṭakāvikṛti Śrādha Prayôga.'

The obverse of the first leaf contains a full index of the subjects treated of in Prayogaratna which is given here in full.

अथ नारायणभट्टकृत-प्रयोगरत्नप्रारम्भः पत्र ९६ ।

अथ सूचिकाप्रारम्भः ।

१ ।	स्वस्तिवाचन ...	२-७
२ ।	आभ्युदायिकवृद्धिश्राद्ध प्र०	७-१०
३ ।	कौतुकबन्ध प्र० ...	११
४ ।	ग्रहयज्ञः	११
५ ।	स्थालीपाक प्र० ...	१९-२६
६ ।	इष्टिप्रायश्चित्तानि ...	२७-३०
७ ।	सकलकर्म्मपरिभाषा	३०-३३
८ ।	गर्भाधानाद्याः संस्काराः, शुभाशुभविचारः...	३३, ३४
९ ।	रजोदर्शनशान्तिः ...	३४-३८
१० ।	चन्द्रसूर्य्यग्रहणे रजोद०	३८, ३९
११ ।	गर्भाधान प्र० ...	३९-४१
१२ ।	पुंसवन-अनवलोभन	४१, ४२
१३ ।	सीमन्तोन्नयन प्र० ...	४२, ४३
१४ ।	विष्णुबलि प्र० ...	४३, ४४
१५ ।	जातकर्म प्र० ...	४४, ४५
१६ ।	षष्ठीपूजाविधिः ...	४५
१७ ।	नामकरण प्र० ...	४५, ४६
१८ ।	पर्य्यङ्कारोपण ...	४६
१९ ।	दुग्धपान	४६
२० ।	कर्णवेधः	४६, ४७
२१ ।	सूर्य्यावलोकनं ...	४७
२२ ।	निष्क्रमणं	४७, ४८

२३। उपवेशनं ४८
२४। अन्नप्राशन ४८
२५। बर्द्धापनविधिः ... ४९, ५०
(अब्दपूर्त्तिविधिः)
२६। चौलं ५०
२७। चूड़ाकर्म्म प्र० ... ५०-५२
२८। उपनयन प्र० ... ५२-५६
२९। मेधाजननं ५७
३०। महानाम्नीव्रत प्र० ... ५७-६०
३१। महाव्रत प्र०... ... ६१
३२। उपनिषद्व्रत प्र० ... ६१
३३। गोदानव्रत प्र० ... ६१, ६२
३४। ब्रह्मचारि(री) [व्र]त-लोपप्रायश्चि० ... ६२
३५। समावर्त्तन प्रयो० ... ६२-६६
३६। विवाह प्र० ... ... ६६-७९
१। वरगुणाः ६७
२। विवाहभेदाः... ... ६८
३। वाग्दानः ६८, ६९
४। मण्डपं ऋग्वेदी ... ६९, ७०
५। विवाहपूर्व्वेन(?) कृत्यः मण्डपप्रतिष्ठा ... ७०, ७१
६। अथ वरस्य बधूगृहगमनं
७। मधुपर्कः ७१, ७२
८। कन्यादानार्थं जलशुद्धिः ७२
९। कन्यादान प्र० ... ७२-७६
१०। विवाहहोमः... ... ७६, ७७
११। गृहप्रवेशनीयहोमः ७७
१२। विवाहाच्चतुर्थदिन कृत्यं
१३। ऐरणी पूजनादि ... ७७, ७८
१४। देवकोत्थापन
१५। मण्डपोत्थापनविधिः ७८
१६। बध्वाः प्रथमगृहप्रवेशः ७८
१७। विवाहे आशौचादि-निर्णयः ७८, ७९
३७। द्वितीयविवाहः ... ७९, ८०
३८। तृतीय अर्कविवा ... ८१
३९। अग्निद्वयसंसर्गविधि ८१
४०। औपासनहोमः ... ८१-८३
४१। अशौचहोमविधिः... ८३
४२। आपत्काले होमद्वय-समासः ८३, ८४
४३। गुर्व्वादिपक्षहोमः ... ८४
४४। अग्निसमारोपविधिः ८४
४५। प्रवासविधिगृहप्रवे-शान्तः ८४
४६। अग्निसंसर्गदोषे प्रायश्चित्त० ... ८४
४७। पुनः सन्धानप्र० ... ८४-८५
४८। नास्तिक्यादिस्वस्याग्नेः पुनः सन्धा० ... ८६
४९। अपत्नीक-औपासन प्र० ८६
५०। विवाहोत्तरं दम्पत्यो-र्गृहप्रवेशः ... ८६, ८७
सप्तसंस्थाकारिका ८७
५१। श्रवणाकर्म्म प्र० ... ८७, ८८
५२। सर्पबलि प्रयो० ... ८८, ८९
५३। आश्वयुजीकर्म्म प्र०... ८९

५४ । आग्रयण प्र०	...	८९
५५ । प्रत्यवरोहण प्र०	...	९०
५६ । पिण्डपितृयज्ञ प्रयो०		९०-९२
५७ । अन्वष्टकादि श्राद्ध		
५८ । सप्तमीश्राद्ध प्र०	...	९२, ९३
५९ । अष्टमीश्राद्ध प्र०	...	९३, ९४
६० । नवमीश्राद्ध प्र०	...	९४-९६

इति सूचिका समाप्ता (प्तः)

368.

2194. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 230. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 4600. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins :—श्रीरामं सपरिवारं गणेशं च सरस्वतीम् ।
आश्वलायनं च तच्छिष्यान् प्रणम्य पितरं गुरुम् ॥
भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ।
प्रयोगरत्नं कुरुते काश्यां शिष्टेष्टतुष्टये ।
ग्रन्थेऽस्मिन् गुणगणवत्त्वमुच्यते चेत्
स्वग्रन्थं गुणगणवन्तमाह को नः ।
तत् सन्तः शिरसि कृताञ्जलिस्तु याचे
शोध्यं तत् सदसद्विहोच्यते मया यत् ॥
नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम् ।
क्रियते ह्युपकारार्थं स्मार्त्तानुष्ठानपद्धतिः ॥
आश्वलायनशास्त्रेऽस्मिन् सन्ति पद्धतयः शतम् ।
विनापुस्तकमार्गेण कर्म्म कर्त्तुं न शक्यते ॥
तदर्थं क्रियते यत्नः पाठबोधहिताय च ।
सुलभोपायसिद्ध्यर्थं वैदिकानां तदुच्यते ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।
ते पवित्राश्च योग्याः स्युः श्राद्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो बलिरेव च । (बलिर्विष्णुबलिः)
जातकृत्यं नामकर्म्म निष्क्रमोऽन्नाशनं परम् ॥
चौलकर्म्मोपनयनं व्रतानां च चतुष्टयम् ।
स्नानोद्वाहौ चाग्रयणमष्टका च यथातथम् ॥

श्रावण्यामाश्वयुज्यां च मार्गशीर्ष्यां च पार्व्वणम् ।
उत्सर्गश्चाप्युपाकर्म्म महायज्ञाश्च नित्यशः ॥
संस्कारा नियता ह्येते ब्राह्मणस्य विशेषतः ।
अथ स्वस्तिवाचनम् ॥

Bhaṭṭa Nārāyaṇa's Prayogaratna is well known. See I.O. Catal. No. 471. Topics treated of are:—

26A, इति नान्दीश्राद्धप्रयोगः; 44A, इति संक्षेपेण प्रायश्चित्तम्; 49B, अथ गर्भाधानाद्याः संस्कारा वक्ष्यन्ते; 91B, इति गर्भाधानम्; 96B, इति पुंसवननावलोभनसीमन्तोन्नयनकर्म्माणि समाप्तानि; 104B, इति विष्णुबलिप्रयोग; 107A, इति जातकर्म्म; 114B, इति नामकरणम्; इति पर्य्यङ्कारोपणम्; 115B, इति कर्णवेधः; 118A, इति संक्षेपेण निष्क्रमणप्रयोगः; 119B, इति संक्षेपेणोपवेशनान्नप्राशन प्रयोगः; 121A, इति संक्षेपेण बर्द्धापनविधिः; 126B, इति चौलकर्म्मप्रयोगः; 139A, इत्याचौलान्मेधाजननान्तं संक्षेपेण प्रयोगः; 154B, इत्युत्सर्ज्जनोपाकरणप्रयोगः; 161A, इति संक्षेपेण महानाम्नीव्रत प्रयोगः; 162A, इति महाव्रतप्रयोगः, अथ उपनिषद्व्रत प्रयोगः; 162B, इति महानाम्न्यादि व्रतत्रयं समाप्तम्; 164B, इति गोदानव्रतम्; 171B, इति समावर्त्तनप्रयोगः; 192B, इति कन्यादानप्रयोगः; 199A, इति बधूगृहगमनविधिः; 209A, इत्यग्निद्वयसंसर्गप्रयोगः; 214B, इति प्रवासोपस्थानविधिः ।

The MS. breaks off abruptly while dealing with the discontinuation of the sacrificial fire.

From a comparison with I.O. Catal. No. 471, it will be found to be a revised edition of Bhaṭṭanārāyaṇa's Prayogaratna. It omits the chapter on obsequies of Bhaṭṭa Nārāyaṇa's work and adds a new chapter on expiations.

On the title-page it is called अनन्तभट्टी प्रयोगः and the following leaves bear the name of Ananta on the left-hand margin:—

76B, श्रीअनन्त; 88B, अनन्तभट्टी; 113B, अनन्तभट्टी; 140B, अनं; 144A and B, अनन्तभट्टी; 175B, अनन्तभट्टी; 178AB, and

179B, अनन्तभट्टी ; 182B, अनन्तभट्टी ; 183B, अंत ; 193A, अनन्तभट्टी ; 195BA, अनन्तभट्टी ; 204B, अनन्तभट्टी ; 223A, अनन्तभट्टी ।

So evidently the additions and alterations were made by Ananta Bhaṭṭa.

369.

2702. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 29, of which foll. 10-13 are missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara in a remarkably beautiful hand of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The present manuscript contains the concluding portion, dealing with seven pākayajñas or sacrifices in which cooked rice is offered.

The māngalācaraṇa and object of the present section of the work :—

आश्वलायनमाचार्यं प्रणम्य पितरं गुरुम् ।
भट्टरामेश्वरसुतो भट्टनारायणः सुधीः ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारेषूक्ताष्टादशसंस्कृतीः ।
पाकयज्ञान् सप्त शिष्टान् वक्ति शिष्टेष्टतुष्टये ॥

Colophons :—

6A, इति श्रीरामेश्वरभट्टात्मज-नारायणभट्टविरचिते प्रयोगरत्ने श्रवणाकर्म्मप्रयोगः ।

8A, इति श्रीनारायणभट्टविरचिते प्रयोगरत्ने सर्पबलिप्रयोगः ।

9A, ० आश्वयुजीकर्म्मप्रयोगः ।

अथाग्रयणप्रयोगः । Colophon lost in the missing leaves.

19B, ० पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ।

24B, इत्यष्टमीश्राद्धप्रयोगः ।

29A, अन्वष्टका(क्य)प्रयोगः ।

29B, अष्टकाविकृतिश्राद्धप्रयोगः ।

370.

3300. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 210. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

196B. इति वधूसहितस्य गृहप्रवेशविधिः । अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते ।

The chapter on obsequies, as described by Eggeling, is not in the present manuscript. The expiations, dealt with from leaf 196B to the end of the present manuscript, are:—

196B, अथ व्याध्यादिनिमित्तककर्म्मसु संकल्पा लिख्यन्ते। एवं गुणेत्यादि-व्याधितत्त्वपरिहारार्थं षड़ाहुतिचरुहोमं करिष्ये ... ... तदङ्गमन्वाधानं करिष्ये; 197B, अशुभस्वप्नदर्शनसूचितारिष्टपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं करिष्ये; 198B, अगमनीयागमननिमित्तकदोषपरिहारार्थं पुनर्मामैत्विति द्वाभ्यामाज्याहुती होष्यामि; 199B, अव्याधितस्वापकालीनादित्यास्तमयनिमित्तककर्म्मणि तु अव्याधितस्वापकालीनादित्यास्तमयजनितप्रत्यवायपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं करिष्ये; 200A, अविहितकर्म्मश्रान्तस्वापकालीनादित्योदयजनितप्रत्यवायपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं करिष्ये; 204A, सर्व्वप्रायश्चित्तं करिष्ये; 204B, औपासनहोमलोपजनित-प्रत्यवायपरिहारार्थं मनस्वत्याचतुर्गृहीतं होष्यामि; 206B, स्विष्टकृदर्थ-हविर्दोषनिमित्तमग्न्येन स्विष्टकृद्यागं करिष्ये; 207A, गृहदाहनिमित्तमग्नये क्षामाय स्थालीपाकं करिष्ये; पर्व्वव्रतलोपनिमित्तमग्नये व्रतपतये स्थालीपाकं करिष्ये; 208A, कपालस्याशुचिसंसर्गनिमित्तमभिन्न इति द्वाभ्यामप्सु कपालप्रक्षेपं करिष्ये; अशुचिसंसर्गनिमित्तं भूमिमित्यप्सु प्रक्षेपं करिष्ये।

In leaf 210 the MS. comes abruptly to an end. There is one more leaf marked 22 of another MS. belonging to the chapter on obsequies of Prayogaratna, as described in I.O. Catal. No. 471. It gives the date of copying as Saṃvat 1818.

संवत् १८१८ मिति ज्येष्ठ शुक्लसप्तमी भौमवासरे तद्दिने लिखितं भारद्वाजी उपाध्या लालजी शुभं भूयात् । इति नारायणभट्टकृत-प्रयोगरत्नः समाप्तः ।

अच्छता गुर्व्विणी बन्ध्या विरक्ता च रजस्वला ।
नाश्नीयान्मध्यमं पिण्डं जारिणी च प्रसूतिका ॥

371.

295. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 32. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 390. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

This is a mere fragment. It comes up to the latter portion of Grahayajña, where it abruptly breaks.

372.

3277. विवाहपद्धतिः ।

From the Prayogaratna of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¼×4½ inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Nāgara. Date, Śaka 1735. Appearance, fresh. Complete.

Colophons :—

16B, इति श्रीरामेश्वरभट्टसूरिसूनुनारायणभट्टकृते प्रयोगरत्ने कन्यादान-प्रयोगः ।

24A, इति श्रीनारायणभट्टविरचिते प्रयोगरत्ने ऐरिणीपूजादिचतुर्थदिन-कृत्यम् ।

25A, इति प्रयोगरत्ने देवकोत्थापनादि ।

27B, इति विवाहे आशौचादिनिर्णयः ।

Post Colophon :—शके १७३५ इदं पुस्तकं देवस्कार इत्युपनामक जय-रामसुत विष्णुः ।

373.

527. पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः । (प्रयोगरत्नीयः)

For the manuscript see L. 1294.

Prayogaratna, to which Piṇḍapitṛyajña is stated in the colophon to belong, is attributed by Rājendralāla to Hari-

hara. It, however, agrees with the chapter on Pindapitṛyajna in Prayogaratna: see pp. 90-92 in Catal. No. 367.

The following authorities are found to be quoted:—(1) Āpastamba, (2) Āśvalāyana, (3) Rudradatta, (4) Haradatta-bhāṣya, (5) Viṣṇudharmottara, (6) Śrādhaprayoga.

Post Col.:—श्रावणमासे शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां भृगुवासरे तद्दिने ठाकुरोप-नामकहरिणा लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं संवत् १८३८। श्रीभैरवार्पणमस्तु।

374.

2682.

A fragment of Prayogaratna.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1829. Appearance, fresh.

Colophon:—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीराङ्कुरभट्टरामेश्वरात्मजभट्टना-रायणकृते प्रयोगरत्ने अष्टकाविक्रतिप्रयोगः समाप्तः।

The object of the section is explained in the following lines.

एवं पञ्चविंशतिसंस्कारेषु गर्भाधान्याद्या अष्टादशोक्ताः। इदानीं तु श्रवणाकर्म्माद्याः सप्तावशिष्टा उच्यन्ते॥

See Catal. No. 369.

3B, इति श्रवणाकर्म्म, 4B, इति सर्पबलिप्रयोगः; 5B, इत्याश्वयुजी-कर्म्मप्रयोगः; 7A, अथ प्रत्यवरोहणम्; 13B, प्रयोगरत्ने स्मार्त्तपिण्डपितृयज्ञः; 17A, इत्यष्टकाश्राद्धप्रयोगः; 20B, इत्यन्वष्टकाप्रयोगः।

Post Colophon:—संवत् १८२९ शोभमाब्दे चैत्रशुद्ध १४ गुरुवासरे समाप्तः॥

375.

1982. उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः ।

From Prayogaratna by Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 11. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

The Utsarjana is a form of expiation for any defects that may crop in the recitation of the Vedas, and Upākarma is a ceremony to be performed at the commencement of the recital of the Vedas that these defects may be avoided. In I.O. Catal. No. 484 Eggeling's explanation of the terms utsarjana and upākarana to be ceremonies for the termination of and the commencement of the Veda is misleading.

The saṃkalpa of Utsarjana.

उपाकर्म्मदिने प्रातः शुचौ देशे सुस्नातः स्वासीन आचार्य्यः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममाध्याप्यानां चाधीतानां छन्दादीनां यातयामतानिरासेनाप्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं उत्सर्ज्जनाख्यं कर्म्म करिष्य इति संकल्प्य ।

Utsarjana ends in 9B.

Col. :—इति भट्टनारायणकृतौ प्रयोगरत्ने उत्सर्ज्जनप्रयोगः ।

10A. अथोपाकरणम् ।

Saṃkalpa. अथाचार्य्यः सशिष्यः सुस्नातः स्वासन उपविश्य द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममाध्याप्यानां चाध्येष्यमाणानां छन्दसां यातयामतानिरासेनाध्ययनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं उपाकरणाख्यं कर्म्म करिष्य इति संकल्प्य ।

The last Colophon :—

इति श्रीभट्टनारायणकृते प्रयोगरत्ने उत्सर्ज्जनोपाकरणयोः प्रयोगः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

This comes to an end in lines 3, Fol. 11, and in the remaining lines there is given a special form of Upākarma for a new Brahmacārī.

नूतनब्रह्मचारिणा उपाकर्म्मविशेषः । अस्य ब्रह्मचारि + + + + + वेदग्रहणादिसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं उपाकरण करिष्य इति संकल्प्य ।

376.

1107. धर्म्मप्रवृत्तिः ।

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$. Folia, 55 (of which the 2nd and the 3rd are missing). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, very old. Generally correct. Fragment. Repaired with transparent paper.

For a description see I.O. Catal. No. 1560. This fragment ends with Garbhādhāna ceremony. It is a manual of religious ceremonies and observances in accordance with Āsvalāyana ritual. Nārāyaṇa Bhaṭṭa wrote this for Southern India. For his son Sānkara says in his Gādhivaṅsānucarita. Leaf 11B.

धर्म्मप्रवृत्तिरिति दक्षिणतः प्रसिद्धां
चक्रे समस्तबुधसंश्रयनामशस्तीम् ।
विन्ध्योत्तरे व्यवहृतां तु बुधैः प्रयोग-
रत्नाख्यया निखिलसंस्कृतिपद्धतिं यः ॥

377.

2955. कर्म्मतत्त्वप्रदीपिका वा लघुपद्धतिः ।

Karmtattvapradīpikā or Laghupaddhati.

By Kṛṣṇa Bhaṭṭa, the son of Puruṣottama.

For the manuscript and the work see L. 4134.

It is a very useful work, containing the expositions, and the rules for the performance, of all the important Gṛhya

rites and ceremonies. It consults the works of Jayanta, the well-known writer of the school of Āśvalāyana.

Besides the ancient Smṛtis and the Purāṇas, it quotes:—

मदनपारिजात 23B, स्मृत्यर्थसार 24A, माधवीय 24B, बह्वृचपरिशिष्ट 29A, प्रयोगसार 33B, स्मृतिसार 34A, परिभाषा 34A, कारिका 35B, 45B, कालादर्श 46B, कालनिर्णयः 52B, चन्द्रिका 53B, स्मृतिरत्न 84A, मेधातिथि स्मृतिसारसागर 84B, माण्डव्यसंहिता 83B, परिभाषा 96B, स्मृतिभास्कर 99A, स्मृतिचन्द्रिका 104B, रामार्चनचन्द्रिका 107A, विष्णुधर्म्मोत्तर 107A, हेमाद्रि 109A, नारायण 139A, वाक्यसमुच्चय 140B.

378.

6473. स्मार्त्तानुष्ठानपद्धतिः or प्रयोगरत्न ।

Smārtānuṣṭhānapaddhati or Prayogaratna.

By Ananta Dīkṣita.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 195, of which foll. 38-63 are missing. The gap has been filled up by twenty-six leaves of an older manuscript, marked from 2-27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—इति श्रीमद् (–) यज्ञोपवीताभिधान (–) श्रीविश्वनाथसूनुना दीक्षितानन्तेन सर्व्वोपकाराय समन्त्रकप्रयोगः प्रायश्चित्तान्तो विरचितः ॥

For the work see L. 2392. It belongs to Āśvalāyan School. The opening verse नमामि पार्व्वतीसूनुं etc., etc., is preceded by the three opening verses of Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Prayogaratna.

The MS. lacks the concluding verse quoted in L. 2392.

379.

2722. **सप्तपाकसंस्थाः ।** *Saptapākasaṃsthā.*

By Divākara, son of Mahādeva.

For the MS. and the work see L. 3220.

380.

2971. **आग्रयणप्रयोगः ।** *Āgrayaṇaprayoga.*

By Rāya Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 13. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in ślokas, 390. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Rāya Bhaṭṭa, the author, was a son of the daughter of Kamalākara Bhaṭṭa, the well-known Smṛti compiler.

इति श्रीकानकुर्त्त्युपनामकभट्टवीरेश्वरात्मजमीमांसकभट्टकमलाकरदुहितृसुत-रायभट्टकृतः सोपोद्घात आग्रय[ण]प्रयोगः समाप्तः ।

The present MS. was copied by a son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa. It is a good, old MS.

पुस्तकमिदमयाचितनीलकण्ठभट्टसुतायाचितवैद्यनाथेन लिखितं स्वार्थं परोप-कृतये च ।

It begins :—

विश्वेशं पितरौ नत्वा भट्टमातामहानपि ।

रायभट्टेन विदुषा नवान्नेष्टिर्विविच्यते ॥

अथाग्रयणकालः । अथाग्रयणस्य विकृतित्वेन य एव सर्व्वासां विकृतीनां कालः स एव आग्रयणस्यापि कालः ।

It opens with a short disquisition on the rite.

381.

2957. संस्कारदीपिका। *Saṃskāradīpikā.*

By Dhuṇḍhirāja Bhaṭṭa, son of Pantojī Bhaṭṭa, son of Lakṣmaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 70. Lines, 9, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1726. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमल्लक्ष्मणभट्टात्मज—पंतोजीभट्टसुत—ढुंढिराजभट्टविर—
चितायां संस्कारदीपिकायां स्थालीपाकप्रयोगः समाप्तः।

The date of the MS. preceding the colophon in a later hand. संवत् १७२६ समए कार्त्तिकसुदी पुरनवसीकं ह पुस्तकं लीप्य।

The maṅgalācaraṇa of the work.

श्रीरामं श्यामलं शान्तं रावणध्वंसकारकम्।
सच्चिदानन्दरूपं तं वंदे लोकैकपालकम्॥
गणेशं शारदामम्बां पितरं च पितामहम्।
प्रणम्य ढुंढिराजेन क्रियते दीपिका त्वियम्॥

The object of the work.

तत्र श्रीमन्नारायणभट्टपादैः प्रयोगपारिजातादिभिश्च प्रचुरशास्त्रार्थानां सविस्तरेण च प्रयोगाणामुक्तत्वात् नात्र किंचिदधिकं वक्तव्यमस्ति। तथापि बालानां वैदिकानां च षोड़शकर्म्मणां तत्तत्प्रयोगकलनासम्भवात् तदाकलनात् संक्षेपेण प्रयोगानुष्ठानं यथामति वच्मि।

On the obverse of the first leaf:—यज्ञेश्वरभट्टलोघ्योपनामकानामिदं पुस्तकम्।

382.

7987.

Substance, country-made paper. $15\frac{1}{4} \times 3$ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date Śaka 1718. Appearance, fresh. Complete

It relates to the Ṛgvedivahnisthāpana and opens with the maṅgalācaraṇa of Kālesi, on which apparently it is based in the main.

Beginning:—ॐ नमो गणेशाय ।

नारायणं नमस्कृत्य नमस्कृत्य पदं गुरोः ।
निरूप्य यत्नतः सूत्रमाश्वलायनसंज्ञितम् ॥
सरस्वतीं नमस्कृत्य शौनकञ्च महामुनिम् ।
गृह्यार्थं विशदं कुर्म्मो बह्वृचां कर्म्मसिद्धये ॥

यद्यपि शौनकीये गृह्ये सनकार्थप्रतिपत्तिर्विदुषां जीयते तथाप्यपठितवेदानां मन्त्रप्राप्तिरेव न स्यात्तदर्थमारम्भः ।

विवाहो वीजसेकश्च पुंसीमन्तकजातकम् ।
नामनिष्क्रामणं प्राशचूड़ोपनयनं दश ॥

तत्र सर्व्वकर्म्मणां प्रथमं मूलभूता कुशण्डिका कथ्यते ॥ यत्र क्वचिद्वोद्धव्यम् । तत्रैव विधिः प्रत्येतव्यः ॥ प्रथमं सङ्कल्यामिस्थापनयोग्यं बाहुमात्रं स्थण्डिलं गोमयेनोपलिप्य प्रादेशमात्रं समिधमादाय तया षड्रेखा उल्लिखेत् ॥

No Colophon.

Post Colophon:—वय्वेकगोत्रेन्दुमिते शकाब्दे
नत्वा पदौ तौ भृगुलाञ्छनस्य ।
स्वकीय-अर्थैः प्रतिपादनाय
प्रालेखि शास्त्रञ्च खगेश्वरेण ॥

383.

2963. **प्रयोगभूषा ।** *Prayoga Bhūṣā.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 46. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 790. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It begins:—

अथ सप्त संस्थाः ॥

तत्र श्रावण्यां पौर्णमास्यां श्रवणाकर्म्म सर्पबलिश्च ॥ आश्वयुज्या-

माश्वयुजीकर्म्म। आग्रयणं च मार्गशीर्ष्यां प्रत्यवरोहणमिति। पश्च। पिण्डपितृयज्ञः। अष्टकाश्राद्धमिति ॥

तत्रादौ श्रवणाकर्म्म सर्पबलिश्चेति द्वयमुच्यते। इदमत्र गृह्यं। श्रावण्यां पौर्णमास्यां श्रवणाकर्म्मार्थ्यक्षतसक्तूनां॰ तावतो बलींस्तदहरेव उपहरन्ति।

Topics:—

3B, इति श्रवणाकर्म्म। अथ सर्पबलिः; 5A, इति श्रवणाकर्म्मप्रयोगः, अथ सर्पबलिप्रयोगः; 6A, इति श्रवणाकर्म्मसर्पबल्योः प्रयोगद्वयं ॥ अथाश्वयुजीकर्म्म; 7A, अथाश्वयुजीकर्म्मणः प्रयोगः; 7B, इत्याश्वयुजीकर्म्मप्रयोगः, अथाग्रयणं—सजूरित्यादि आग्रयणसूत्रम्; 8B, अथाग्रयणप्रयोगः; 9B, इत्याग्रयणप्रयोगः; अथ प्रत्यवरोहणं; 11A, अथ प्रत्यवरोहणप्रयोगः; 12A, इति प्रत्यवरोहणप्रयोगः, अथेदानीं पूर्व्वेद्युः श्राद्धादौ पिण्डपि[तृ]यज्ञतन्त्रस्यापेक्षितत्वात् प्रकरणान्तरगतोऽपि पिण्डपितृयज्ञ उच्यते। तत्रेदं श्रौतसूत्रं अमावस्यायामपराह्णे॰ स्तृणां द्वितीयमुक्तिः इति; 16B, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः; 18A, इति पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, अथ पूर्व्वेद्युरष्टकान्वष्टकाश्राद्धानीति त्रयमेका संख्या; 19A, अथ पूर्व्वेद्युः श्राद्धप्रयोगः; 20A, इति पूर्व्वेद्युः श्राद्धप्रयोगः, अथाष्टम्यामष्टकाश्राद्धं; 21B, अथाष्टकाश्राद्धप्रयोगः; 22B, अथान्वष्टकाश्राद्धं; 24A, अथान्वष्टकाश्राद्धप्रयोगः; 26A, इत्यन्वष्टकाश्राद्धप्रयोगः।

26A अथ माघ्यावर्षश्राद्धं अष्टकावत् कुर्य्यात् ... ... अथ पार्व्वणश्राद्धं; 33A, इति प्रयोगभूषायां पाकसंस्थाप्रयोगः।

श्रीब्रह्मार्पणमस्तु, अथ सर्व्वेषां होमानां प्रकृतित्वात् स्थालीपाक उच्यते।

The name of the work *Prayoga Bhūṣā* is to be found only in leaf 33A. It gives expositions first, of the sūttra on a sacrifice, then the details in its performance. It belongs to the school of Āsvalāyana.

14B, अप्सु इतरौ प्रक्षिपेत्। तेनाश्वलायनानां जले प्रक्षेप एव पिण्डानां सर्व्वमुख्यः पक्षः

29A, पितृस्थानेष्वेव होमो नान्येष्वित्यन्ये। नाश्वलायनपरं शाखान्तरपरं चेति।

Prayoga Bhūṣā, unknown to Aufrecht, seems to be a very comprehensive work, of which the present MS. seems to contain a mere fragment. The author's name does not appear in any of the leaves; he speaks of Nārīdharmamīmāṇsā as another work of his.

As shown above, it begins with Saptapākasaṃsthā. As there is Saptasomasaṃsthā, there is also Saptapākasaṃsthā or a set of seven sacrifices enumerated at the beginning, in which cooked rice is offered. In leaf 33A, Pākasaṃsthā ends, and sthālīpāka begins. The MS. abruptly comes to an end, while dealing with the latter.

The authorities quoted and consulted:—

1B, कारिका; भट्टैः; 2A, जयन्तः, पारिजाते शौनकोऽपि; 2B, आपस्तम्ब; 3A, कारिका, सूत्रवृत्तिः; 8A, वृत्तिकृत्; 9B, ऋग्विधान, पैठीनसि; 14A, पृथ्वीचन्द्रोदये भविष्यवचनात्; 18A, कात्यायनसूत्र; 20B, उक्तं च निरुक्ते; 26B, कपर्द्दि-धूर्त्तस्वामि-हेमाद्र्यादयः, गृह्यपरिशिष्ट, गौड़ाः, इति मानवसूत्रमत्रमनुः; 27A, श्राद्धचिन्तामणिः; जयन्तभाष्य; 27B, शाकल-कारिका, शंखादिवाक्यैः; 28A, मत्कृतनारीधर्म्ममीमांसायां, देवत्रातभाष्य; 28B, कात्यायनभाष्य; 28B, सिद्धान्तभाष्य; 29A, श्राद्धचन्द्रिका; 29B, बौधायन, श्राद्धसार; 30A, स्मृतिसंग्रह, धर्म्मसार, उज्ज्वलायां; 30B, ब्रह्मपुराणे; विधानपारिजाते; 31A, सनत्कुमारसंहिता; स्मृत्यर्थसार; 31B, मार्कण्डेयपुराणे; श्राद्धतत्त्वे; 32A, इति मैथिलाः; 33B, इति पितामह-चरणाः; प्रयोगपारिजातवचनात्; 34A, इति सांप्रदायिकाः, आदित्यपुराणे; 34B, कालादर्शे; महानिवन्ध बह्वृचकारिका; 35A, पारिभाषिके तु; 35B, बह्वृचपरिशिष्ट; इति पितृचरणाः; 37A, सुमन्तु; छन्दोगपरिशिष्ट; गौतमः; 37B, मत्स्यादौ; 38A, भविष्योत्तरे तु; प्रयोगदीपिका; 38B, गृह्यपरिशिष्टे; गृह्यभाष्यकारैः; 39A, प्रयोगरत्ने परिशिष्टेऽपि; 41A, प्रतिष्ठासारोक्तेः; 41B, शारदातिलके; क्रियासारे; 42A, वायवीयसंहितावचनात्; रामवाज-पेय्यां; कुण्डरत्नाकरे; 42B, सिद्धान्तशेखरे; 43A, मात्स्यवाक्यात्; तदुक्तं मूलागमे; 44A, मानवसंहिता; संग्रहोक्तेः; 44B, गारुड़े; प्रतिष्ठासारे; रूपनारायणमते; 45A, प्रतिष्ठासारे; इति कामिकोक्ताः;

384.

78. प्रयोगसर्व्वस्व। *Prayogasarvasva.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 78. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1390. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1871. Appearance, tolerable. Complete.

Directions for the rituals of the sacramental rites, for a Brāhmaṇa householder. The compilation is anonymous and apparently belongs to the Ṛgveda, as there is the assertion "न मम" "not mine" after repetition of the deities' names, which is peculiar to the Ṛgveda, and as also the compilation opens with a salutation to Āśvalāyana. The maṅgalācaraṇaśloka, however, is borrowed from Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Prayogaratna.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः।

श्रीरामं सपरिवारं गणेशञ्च सरस्वतीं।
आश्वलायन-तच्छिष्यान् प्रणम्य पितरं गुरुं॥

अथ किञ्चित् संक्षेपेण प्रयोगमात्रमुच्यते। यजमानः कृताभ्यङ्गादिः स्वलङ्कृतो दर्भपाणिः शुचिर्भूत्वा मङ्गलसम्भारं सम्भृत्य स्वलङ्कृते गृहे गोमयोपलिप्तभूमौ सोत्तरच्छदे भद्रासनेऽर्वाङ्मुख उपविश्य स्वदक्षिणपार्श्वे संस्थाप्य उदङ्मुखमुपवेश्य रङ्गवल्लिकायुक्ते भूतले प्रस्थपरिमित[स्य] + + [प]रिमितस्य वा धान्यस्योपरि दक्षिणोत्तरयोः सुवर्णरजतताम्रमृन्मयान्यतमकलसद्वयमव्रणं मनोहरमलङ्कृतं शुद्धपुण्यजलपूरितं सपल्लवं निधाय सूत्रवेष्टितोत्तरकलसे पञ्च रत्नानि निक्षिप्य तदुपरि सिततण्डुलपूरितसपल्लवपात्रं निधाय तत्पश्चिमदेशे प्रतिवचनसमर्थांस्तद्दिवसे श्राद्धादिष्वभुक्तवन्तो निषिद्धप्रतिग्रहनिवृत्तान् शुचीन् सोत्तरीयान् दर्भपवित्रपाणीन् युग्मान् ब्राह्मणान् प्राङ्मुखान् आसने उपवेश्य गन्धपुष्पादिभिरभ्यर्च्य यथाचारं॥ सुमुखश्च इत्यादि॰ लक्ष्मीनारायणाभ्यां नमः इत्यादि।

End :— ततो गृहप्रवेशनीयहोमः कार्य्यः । ततः शुभदिने खस्त्यादि वाचयित्वा खलङ्कृतः खलङ्कृतां राचावुपगच्छेत् ।

The last Colophon :— इति वधूसहितस्य गृहप्रवेशविधिः इति विवाहान्तप्रयोगः ।

Post Colophon :— इदं पुस्तकं लिखितं नांजीव्यासोपनाम खार्थं परार्थञ्च इदं पुस्तकं समाप्तं ।

संवत् १८७१ शाके १७३५ जेष्ठ कृष्ण ९ गुरुवा ।

385.

2876. *A Gṛhya work by the son of Viśvanātha.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 2800. Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins :—

नत्वा गणपतिं देवं मातरं पितरं तथा ।
स्मार्त्तकर्म्मोदितं सारमुद्धृत्य परिलिख्यते ॥ १ ॥
आश्वलायनशाखेऽस्मिन् सन्ति पद्धतयः शतम् ।
विनापुस्तकमार्गेण कर्म्म कर्त्तुं न शक्यते ॥ २ ॥
तदर्थं क्रियते यत्नः पाठशोधहितानि च (?)
सुलभोपायसिद्ध्यर्थं वैदिकानां तदुच्यते ॥ ३ ॥
भट्ट विश्वनाथ सुतो + + + + +
+ + + + + + + ॥ ४ ॥
पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।
ते पवित्राश्च योग्याः स्युःश्राद्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो बलिरेव च . इत्यादि ।

Mainly based on Bhaṭṭa Nārāyaṇa's Prayogaratna.

On the obverse of the first leaf, it is called (in a later hand) विश्वनाथीया पद्धतिः

386.

6464. **प्रयोगदर्पण ।** *Prayogadārpaṇa.*

By Nārāyaṇa Yajvā, son of Cāyaṃ Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 172. Lines, 11 on page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

An authoritative compendium of domestic rites and observances, of the school of Āśvalāyana.

Śl. 2. नत्वा गृहपतिं देवं मातरं पितरं तथा ।
आश्वलायनमाचार्य्यं शौनकादिमुनींस्तथा ॥

Śl. 3. चायंभट्टसुतः श्रीमान् यज्वा नारायणो ह्यहं ।
प्रयोगदर्पणं नाम ग्रन्थं कुर्वे मनोहरम् ॥

For a description of the work and the authorities it quotes, see I.O. Catal. No. 469.

171B, अथ गुरौ सिंहस्थे अतिचारस्थे भृगुणा समसप्तकस्थे मूढत्वे च कार्य्याकार्य्यनिरूपणं । This is the last topic in this incomplete MS.

Among the authorities, is found Prayogapārijāta (171B—प्रयोगपरिजाते श्रीपतिः) omitted in I.O. Catal.

387.

2866. **आपदेवीय प्रयोगः ।** *Āpadevīyaprayoga.*

Substance, country-made paper. 8¾×5 inches. Folia, 18. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, mouse-eaten. Incomplete.

अथाग्रयणप्रयोगो लिख्यते ।

The authorities consulted.

1A त्रिकाण्डमण्डन, कात्यायन, तन्त्ररत्न by पार्थसारथि, त्रिकाण्डमण्डनकार, धूर्त्तस्वामी, 1B बौधायन हेमाद्रि, दीपिका; 2A, आश्वलायन, आश्वलायनीय-स्मार्त्तसूत्र, शौनक; 2B, प्रयोगपारिजात; 6A, रुद्रदत्त; भरद्वाज;

दिनकरोद्योत 6B, नीतिसूत्र, सिद्धान्तभाष्य; 8A, कारिका; 9B, शांकल-कारिका; दशपुत्रकृतान्त्येष्टिपद्धति; 13B; ब्राह्मणभाष्ये मनुः 15B, कपर्दि-कारिका; 16A, वराहसूत्र; 16B, सत्याषाढ़; 17A, आश्वार्कभाष्य; 17B, नारायणभाष्य, नारायणवृत्तिः।

Topics: 6A, इत्यापदेवकृताग्रयणप्रयोगः, अथ जातेष्टिः; 6B, इत्यापदेवीये जातेष्टिनिर्णयः, अथ आहिताग्न्योर्दम्पत्योः दाहाग्निविषयकाणां वचनानां व्यवस्था, 10B, इत्यापदेवीये दाहाग्निनिर्णयः, अथ गृह्याग्नेः पिण्डपितृयज्ञनिर्णयः; 11B, अथ विधुराधाननिर्णयः; 12B, अथ विधुरोपासनम्;

388.

6202. Two works.

I. ऋषितर्पणकारिका। *Ṛṣi-tarpaṇakārikā.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 24. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1848 and Śaka 1713. Appearance, discoloured. Complete.

The number of kārikās—12.

Colophon:—इति अनन्तदेवकृत-ऋषितर्पणकारिका।

Post Colophon:—संवत् १८४८ शाके १७१३ प्रवर्त्तमाने दक्षिणायने गते श्रीसूर्य्ये एशारतौस्था (?) माङ्गल्यमासोत्तममासे आश्विनमासे शुभे कृष्णपक्षे तिथौ १२ रविवासरेण लिखितं औदीच्यसिद्धपुरा दवे मथुरानाथ तत्पुत्रची० वैजनाथ स्वहस्तेन लिखितं बुंदीग्राममध्ये राज्य राव राजाजी श्रीविष्णुसिंहजी। श्रीआवुश्वरसन्निधौ।

Beginning:—श्री गणेशाय नमः।

अथ अनन्तदेवकृत-ऋषितर्पणोक्ता कारिका लिख्यते।
पौषस्य रोहिणीमष्टामष्टकां प्राप्य मध्यमां।
उदकान्तं समासाद्य वेदस्योत्सर्ज्जनं बहिः॥ १॥
स्नातव्यं विधिवत्तत्र स्थापयेद्दृष्यरुन्धती।
प्रवरांश्च ततोधीमान् कुर्य्यात् तेषां प्रतिष्ठितम्॥ २॥

II. ऋषितर्पणकारिका । *Ṛṣi-tarpaṇakārikā.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1848. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—इति ऋषितर्पणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—संवत् १८४८ शाके १७१३ प्रवर्त्तमाने दक्षिणायने गते श्रीसूर्य्ये वर्षारम्भौ महामाङ्गल्यमासोत्तममासे आश्विनमासे शुभे शुक्लपक्षे तिथौ वारे रविवासरेण लिखितम् । औदीच्य सिद्धपुरा द्यवे मथुरानाथजी तस्यात्मज-चौ०जीववैजनाथ स्वहस्तेन लिखितं वुदिग्राम मध्ये राज्य रावराजाजी श्रीविष्णु सिंहजी । श्रीरस्तु दन्तिका । श्रीअवुश्वरसन्निधौ । आत्मा वीरेश्वराय नमः ।

यादृशं पुस्तकं etc.

Number of kārikās, 26.

Beginning :— श्री गणेशाय नमः ।

अथ ऋषितर्पणोक्तकारिका लिख्यते ।
गणेशं पितरं नत्वा गुरुमानन्दरूपिणम् ।
सम्प्रदायानुसारेण वक्ष्यामि ऋषितर्पणम् ॥
पौषस्य रोहिणीमृक्षं चाष्टकां प्राप्य मध्यमां ।
उत्सर्गस्तु प्रकर्त्तव्यः श्रावण्या गौणकालतः ॥ २ ॥
सर्व्वसम्भारसंयुक्तं गच्छेत् पुण्यजलाशयम् ।
उदकान्तं समासाद्य गुरुः शिष्यजनैर्युतः ॥ ३ ॥

End :—विलोक्य सूत्रं त्वथ कारिकाश्च
ग्रन्थान्तरात् सारतरं प्रगृह्य

The second half of the stanza is wanting.

No. II. appears to be an amplification of No. I.

389.

1983. **उत्सर्ज्जनोपाकर्मप्रयोग** *Utsarjanopākarmaprayoga.*

Substance, country-made paper. 7½×4½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date (?). Appearance old and discoloured. Anonymous.

The ceremony of Utsarjana ends in line 2, 17A, where begins Upākarma.

1B, उपाकर्म्मदिने प्रातः शुचौ देशे सुस्नातः स्वासीनः आचार्य्यः शिष्यैः सह प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सुमुखश्चेत्यादिसंकल्पं कृत्वा शुभपुण्यतिथौ ममा०र्थं अस्थानोच्छ्वासघोषणाध्ययनाध्यापनयजनयाजनादिभिः प्रमादिकैः प्रख्यापन-प्राध्ययन-प्रश्नपूर्व्वं प्रतिग्रहादिभिर्यज्जातं श्रुतीनां यातयामत्वं तत्परिहारद्वारा यान्यै-स्वाधीतानां श्रुतीनामाप्यायनार्थं सवीर्य्यसिद्ध्यर्थं माघ्यां पौर्णमास्यां अमुककल्पत्वेन विहितं तद्देशकालादिवशाद्देदविस्मृत्यादिदोषपरिहारार्थं ऊनकल्पत्वेन विहितं उपाकर्म्मदिने आदौ अन्तरितं उत्सर्ज्जनाख्यं कर्म्म करिष्ये। अयं मुख्यसंकल्पः।

17A. आचार्य्यः सुस्नातः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा अध्येतृणा-मधीयानानामध्येष्यमाणानामध्याप्यानां च अस्थानोच्छ्वासविच्छेदक्रोशघोषणाहतहृत्यु-चारितवर्णानां पूर्व्वसवर्णागमलोपविलम्बितहृत्युचारितवर्णानां श्लिष्टवर्णविघटन-दृष्टग्रस्तोद्दृष्टादिभिः प्रमादिकैः श्रुतीनां यज्जातं यातयामत्वं तत्परिहारार्थं सर्व्वेषां छन्दसामाप्यायनार्थं सवीर्य्यत्वार्थं (?) च नवोपनीतानां वेदग्रहणाधि-कारार्थमितरेषामुत्सृष्टानां वेदानां च पुनर्ग्रहणार्थं च यावदधीतमन्त्रराशित्वेन यद्दैवतोपासनया श्रौतस्मार्त्तकर्म्मानुष्ठानतया च यथावत्फलप्राप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थमद्य उपाकर्म्माख्यं कर्म्म करिष्ये।

The manuscript of Upākarma is incomplete.

On the upper margin of 22B this is attributed to Bhaṭṭa Nārāyaṇa. The entry is in Bengali.

प्रयोगरत्नान्तर्गतउत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः उपाकर्म्मप्रयोगस्य अन्तिमं खण्डितं। ग्रन्थकर्त्ता भट्टनारायणः।

This is evidently wrong, as in leaf 2A it quotes Kamalākara, the grandson of Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

390.

2454. **उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोग।** *Utsarjanopākarmaprayoga.*

By Vāpubhaṭṭa belonging to the School of Āśvalāyana.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 45. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 528. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

For the manuscript and the work see L. 3238.

It begins :—आश्वलायनमाचार्य्यं नत्वा च विमलेश्वरं

A short work entitled सभादीपदान is added at the end, as a supplement to the main work.

अथ आचारप्राप्तं सभादीपदानम् । उक्तं च गोपीनाथभट्टीयं ।

व्रीहितण्डुलपिष्टानां पलाग्नीत्या विनिर्म्मितम् ।
घृतवर्त्तिसमायुक्तं विमले कांस्यभाजने ॥ इत्यादि

Post Col. :—शके १७

391.

6462.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on *utsarga* and *upākarma.*

Beginning :—श्री गणेशाय नमः ।

लेभिरे देवताः सर्व्वा यां समाराध्य मङ्गलम् ।
सा सर्व्वमङ्गला नित्यं करोतु मम मङ्गलम् ॥
श्रौतस्मार्त्तप्रणेतारं नत्वा नारायणं गुरुम् ।
सूत्रानुसारिणी ह्येषा पद्धतिस्तन्यते मया ॥

तत्रादौ किञ्चिदुच्यते । विशेषस्तु नारायणभट्टकृताध्यायोत्सर्गोपाकर्म्म-पद्धतावुक्तः । स ततोऽनुसन्धेयः । अत्र तु केवलं सूत्रानुसारिणी सरणिस्तन्वेण लिख्यते । तत्रेत्थं यदैतदुत्सर्ज्जनं उपाकर्म्मदिने कार्य्यं तदेवाह । पुष्ये तूत्सर्ज्जनं कुर्य्यादुपाकर्म्मदिनेऽथवेति हेमाद्रिधृतखादिरगृह्योक्तवचनेन उपाकर्म्मदिने वोत्सर्गं कुर्य्यादिति ।

कथमुत्सृजेयुरितिचेदुच्यते उदकान्तं गत्वेति सूत्रम् ।

3B, इति उत्सर्गविधिः 4B, ततस्तस्मिन् वक्ष्यमाणक्रमेणोपाकर्म्म कुर्य्यात्—इत्यलं— 5A अथोपाकर्म्मसरणिः— under this heading it gives the pratīkas or the initial letters of *mantras* from all the four vedas.

It ends with the pratīkas of the Atharvaveda—

End:—विंशतिमे नवमः। विंशतिमं कांडं समाप्तं। अथर्ववेदस्वरूपिणे परमात्मने नमः। तत उत्तरपूजां कुर्य्यात्..............अनेनोत्सर्गोपाकर्म्मणा तेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां न मम॥ उत्सर्गश्चार्द्धषष्ठान् मासानधीत्योत्सृजेयुरित्येवम्॥

392.

2941. **ग्रहयज्ञप्रयोग।** *Grahayajñaprayoga.*

For the MS. and the beginning and end of the treatise see L. 4070.

It treats of the method of offering sacrifices to the nine planets, as directed in the supplement to the Āsvalāyana Gṛhya sūttras, which should precede every one of the domestic rites.

The Saṃkalpa runs:—

गर्भाधानादिषु अमुककर्म्मकर्त्तुं आदित्यादिग्रहानुकूल्यतासिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ग्रहयज्ञं करिष्ये।

28A, अयं च आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टोक्तो ग्रहमखः। आश्वलायनानामेव।

393.

2686A. **वेदपारायण विधि।** *Vedapārāyaṇavidhi.*

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 9¾×5¼ inches. Folia, 27. Lines, 5 to 8 on a page. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

Vedapārāyaṇavidhi begins—

अथ वेदपारायणं। तत्रादौ कलसस्थापनाद्युक्तं महार्णवे।

तीर्थे देवालये गेहे प्रशस्ते सुपरिष्कृते।

कलसं सुदृढं तत्र सुनिर्णिक्तं सुभूषितम्॥ इत्यादि

It ends in 3B.

The subsequent leaves contain 2686B for which see Catal. 253.

394.

3268. **अन्वाधान ।** *Anvādhāna.*

Substance, country-made yellow paper. 9×4 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The leaves contain, at the left-hand upper margin, अन्वा० evidently the abbreviation of Anvādhāna. It is practically the same work as Catal. No. 251, but with more of ritual and less of anukramaṇikā.

5B. इति ऋग्विधानाद्युक्तो वेदपारायणविधिः । अथ प्रयोगः ।

It begins:—

नत्वो-मा माधवौ देवौ ब्रह्मणे च स्वयम्भुवे ।
ऋग्वेदमन्त्रदृग्भ्यश्च शौनकादिभ्य एव च ॥ १ ॥
ऋग्विधानादिकं दृष्ट्वा ऋग्वेदे देवताक्रमम् ।
वालक्षणश्रोचियोऽत्र वक्ष्ये होमविधानकम् ॥ २ ॥
सिद्धमन्त्रविधानेन जपहोमैर्द्विजोत्तमः ।
तपसा स्वर्गमाप्नोति तपसा विन्दते महत् ॥
तपोयुक्तस्य सिध्यन्ति कर्म्माणि नियतात्मनः ।
विद्वेषणं संवननं विषघ्नं रोगनाशनम् ॥
येन येनार्थमृषिणा यदर्थं देवता स्तुता ।
स स कामसमृद्धश्च तेषां तेषां तथा तथा ।
तानि कर्म्माणि च वक्ष्यामि विविधानि च कर्मणाम् ॥
पुरश्चरणमादौ तु कर्म्मणां सिद्धिकारकम् ।
स्वाध्यायाभ्यसनस्यादौ प्राजापत्यं चरेद् द्विजः ।

395.

5879. **पञ्चमहायज्ञपद्धति ।** *Pañcamahāyajñapaddhati (Āśvalāyanīyā).*

By Nīlakaṇṭha, son of Viśvanātha Bhaṭṭa, son of Śrīdhara Bhaṭṭa, son of Kṛṣṇa Śarmā, son of Śrīdhara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गोपालं गोपिसहितं मल्लारिं चंदलाम्बिकाम् (?)

प्रणम्य क्रियते पञ्च महायज्ञस्य पद्धतिः ॥

[श्री]श्रीधरस्य सूरैर्वै कृष्णशर्म्मा सुधीर्महान् ।

तत्सूनुः श्रीधरः प्राज्ञः विश्वनाथमजीजनत् ॥

तस्य पुत्रः कविः शान्तो नीलकण्ठ इति स्मृतः ।

तेनेयं विदुषां प्रीत्यै निर्म्मिता पद्धतिः शुभा ॥

अथ पञ्च महायज्ञाः ।

अथातः पञ्चयज्ञा इत्यारभ्य० तानेतान् अहरहः कुर्वीत इत्यन्तमन्वयः । This is from Āsvalāyana.

देवयज्ञो भूतयज्ञः पितृयज्ञो ब्रह्मयज्ञो मनुष्ययज्ञ इति ।

यदग्नौ जुहोति स देवयज्ञः । यद्बलिं करोति स भूतयज्ञः । यत् पितृभ्यो ददाति स पितृयज्ञः । यत् स्वाध्यायमधीते स ब्रह्मयज्ञः । यन्मनुष्येभ्यो ददाति स मनुष्ययज्ञः । तानेतान् यज्ञानहरहः कुर्व्वीत ।

ये ते पञ्चमहायज्ञाः । अकरणे प्रायश्चित्तार्थमुक्तं च बौधायनेन ।

11A, इति ब्रह्मयज्ञ; अथ वैश्वदेवः 15A, इति समस्त वैश्वदेवः, अथ भूतयज्ञः; 16B, अथ पितृयज्ञः; 17B, अथ मनुष्ययज्ञः 18A, अथगोग्रासः ।

Colophon :—इति श्रीमत्कृष्णभट्टसूरिसूनु-श्रीधरभट्टात्मज-विश्वनाथभट्टात्मज नीलकण्ठ बालुजकर इत्युपनाम ।

तेनेयं क्रियते पञ्चमहायज्ञस्य पद्धतिः । समाप्तः ।

Post Colophon :—श्रीलक्ष्मीन्टसिंहार्पणमस्तु ।

उद्धवगन्धे इत्युपनाम्नेयं लिखितं स्वार्थेञ्च परार्थेञ्च । सत्यमेव ।

396.

3013. **आहिताग्निमरणे दाहादि ।** *Āhitāgnimaraṇedāhādi.*

By Bhaṭṭa Nārāyaṇa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{3} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 276. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

For the beginning of the work see L. 1338.

It ends :—

प्रागादित्योदया[त्] होमं संकल्प्य न जुहोति चेत् ।
अन्याधिः पुनराधिर्वा नोभयं स्वामिसन्निधौ ॥

Colophon :—इत्याश्वलायनीयाह्निताग्न्यंतेष्टिः समाप्ता ।

397.

2974. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 10, 11 on a page Extent in slokas, 350. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति नारायणभट्टकृते अह्निताग्निमरणविधिः ।

A manual of rites on the death of a householder who has preserved sacrificial fires, according to the school of Āsvalāyana.

For the beginning of the work see L 1338 and I.O. Catal. No. 479.

It ends :—आग्नेयाष्टाकपालं वैश्वानरं द्वादशकपालं इति काम्येष्टिष्वाम्नाता । द्विहविष्का वाताश्च ब्राह्मणे व्याख्याता इति सूत्रकृताच्छा +दिति ।

It does not agree at the end either with the I.O. MS. or with the "L" MS. which comes next. It is more detailed.

398.

482. *The Same.*

For this manuscript see L. 1338.

Post Col. :—संवत् १७८६ कार्त्तीक सुदि चतुर्दश भुमिवार इदं पुस्तकं समाप्तं । इदं पुस्तकं गोविन्दभटजड़ी । यादृशं पुस्तकं दृष्टं etc.

399.

1853. अन्त्येष्टिपद्धति । *Antyeṣṭipaddhati.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 197. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara. Date, Śaka 1688. Appearance, old.

For the work see I.O. Catal. No. 480 and L. 195.

This is a part of Prayogaratna. 13A इति प्रयोगरत्ने सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

Subjects treated of are:—

आसन्नमरणस्य प्रायश्चित्तम्, प्रायश्चित्तेतिकर्त्तव्यताप्रयोगश्च, मोक्षधेनुदानम्, उत्क्रान्तिधेनुदानम्, वैतरणीदानम्, तिलपात्रदानम्, वपननिर्णयः, अन्त्येष्टिहोमः, प्रेतस्य चितौ संस्थापनं, पत्न्याश्चितायां संवेशः, दाहः, तिलतर्पणम्, प्रथमेऽहनि नवश्राद्धम्, अस्थिसञ्चयनम्, अस्थिसंचयनश्राद्धम्, अस्थिनिक्षेपः, द्वितीयादिदिनकृत्यम्, एकादश्यां वृषोत्सर्गप्रयोगः, एकोद्दिष्टश्राद्धम्, दानप्रयोगः, तिलपात्रदानम्, शिविकादानप्रयोगः, अश्वदानप्रयोगः, रुद्रगणश्राद्धम्, गोदानम्, शालग्रामदानम्, सपिण्डीकरणव्यवस्था, पलाशप्रकृतिदाहविधिः, पर्णशवदाहः, प्रेतश्राद्धाधिकारिक्रमः । नारायणवलिः, नागवलिः, पतितघटास्फोट, आहिताग्नेर्देशान्तरमरणे विशेषः ।

Besides the authorities given in the I.O. Cat., we notice the following:—

Devayānīya kārīka, 38A; Jātukarṇya, 38B; Vyāghrapāda, 39A; Jāvāli, 39B; Vṛddhavaśiṣṭha, 54B; Viṣṇudharma and Kālikāpurāṇa 55B; Brahmāṇḍapurāṇa, 57B; Devīpurāṇa, 65B; Viṣṇusaṃhitā, 82A; Agnipurāṇa, 87B; Bhaviṣyottara, 93B; Madanaratna, 112B; Pṛthvīcandrodaya, 113B; Hemādri, 115B; Laugākṣi, 117A; Reṇuka-kārikā, 121B; Smṛti-sāgara, 126A; Divodāsīya, 130A; Śuddhitattve Devalaḥ, 131B; Chandogapariśiṣṭa, 132A; Bṛhaspati, 141A; Vaija-vāpa, 143A—B; Mārkaṇḍeya and Viṣṇu-

purāṇa, 145B; Gautama and Āṅgirā, 148A; Yājñavalkya, 167B; Śivasvāmī, 168A; Bṛhad-vaśiṣṭha, 172A.

The Post Col. Statement :—

शके १६८८ सर्व्वजितनामसंवत्सरे वैशाखशुक्लप्रतिपद्यां भौमे इदं पुस्तकं मत्कणोपनाम्ना गदाधरभट्टसुतगोपालभट्टेन लिखितमिदम् ।

400.

462. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 44. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Prose. Generally correct. Incomplete at the end, breaking off abruptly.

For the work see L. 1329. Ends abruptly after वृषोत्सर्ग, many of the rites being in abridged form.

401.

488. *The Same.*

For the manuscript see L. 1329.

It comes up to अथ पालाशप्रकृतिदाहविधिः in the last but one leaf.

402.

8805. *The Same.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. New. Incomplete.

Ends abruptly.

403.

90. **आहिताग्नेः अन्त्येष्टिपद्धतिः ।** *Āhitāgnerantyeṣṭi-paddhatiḥ.*

By Ananta Deva.

The MS. is noticed in L. 830.

404.

512. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 18, 20. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1782. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

It ends :—

इत्थं सर्व्वमेतदाह मण्डनः ।
पत्नी चेद्विधवा भूत्वा प्रमीयेत कदाचन ।
तदाग्निशून्यत्वान्निर्म्मन्थ्येनैव दह्यते ॥
पुनः परिणयाधाने स्वामिनो यदि सिध्यतः ।
पत्न्यै मृतायै प्रेताग्निं दद्यान्निर्म्मन्थ्यमन्यथा ॥
तथैवानेकभार्य्यस्य यद्येका तत्र प्रमीयते ।
नेच्छेत् पुनर्विवाहं चेत् निर्म्मन्थ्येनैव तां दहेत् ॥
किन्त्वेतावदिहाप्यस्ति दग्ध्वा निर्म्मन्थ्येन वह्निना ।
उत्सर्गेष्ट्या त्यजेदग्नीन् पुनस्तानादधीत च ॥ इति ॥

निर्म्मन्थ्येन दाहानन्तरं पुनराधेयनिमित्ते वा अग्निविच्छेदे सति अग्न्याधेयमेव नोत्सर्गेष्टिरिति समाप्तम् ।

Col. :—इत्यनन्तदेवकृतान्त्येष्टिपद्धतिः समाप्ता ।

श्रीगणेशोजयति तराम् ॥ इदं पुस्तकमयाचितोपनामकगङ्गा-रामसूनुवेणीरामेण लिखितं का सु एकादश्यां ।

On the reverse side of the 6th leaf, there is a complete copy of Vajrasūcikopaniṣad by Śaṅkarācārya.

Col. :—इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचितं वज्रसूचिकोपनिषत् विभागोपनिषत् समाप्ता ।

श्रीगणेशाय नमः । श्री सरस्वत्यै नमः । इदं पुस्तकं अया-चितोपनामक-गङ्गारामसूनु-वेणीरामेण लिखितं स्वार्थं परार्थं च । संवत् १७८२ कार्त्तिकशुद्ध त्रयोदश्यां । शुभं भवतु ।

405.

1872. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Śaka 1761. Appearance, old. Complete.

The Col. :—इत्यनन्तदेवकृताहिताग्नेरन्त्येष्टिः समाप्ता ।

Post Col. :—सर्व्वात्मारामनारायण अग्निहस्तेन लिखिता सर्व्वरामः ।

संवत् १८ ॥ शके १७६१ ॥ साधारण-नाम-संवत्सरे कार्त्ति शुद्ध ॥ १ ॥ तद्दिने पुस्तक समाप्त ।

ग्रन्थसंख्या ३६१ ॥

406.

1877. **आश्वलायनानामाहिताग्निमरणे दाहादौ विशेषः ।**

Āśvalāyanānām āhitāgnimaraṇe dāhādau viśeṣaḥ.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 20. Lines on a page, 9. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

It begins :—अथाश्वलायनानामाहिताग्निमरणे दाहादौ विशेषः दुर्ब्बलावस्थं यजमानं संभावितसन्निहितमरणं ज्ञात्वा पुत्रादयोऽग्नीन् विहृत्य गोमयेन गोमूत्रेण तीर्थोदकेन कुशोदकेन च स्नापयित्वा शुद्धे वाससी परिधाप्य गोमयोपलिप्तायां वेद्यां दक्षिणाग्रान् दर्भानास्तीर्य्य तिलान् विकीर्य्य प्राक्शि[र]सं निवेशयेयुः ।

It ends in leaf 18B :—काष्ठपात्राण्याहवनीये प्रक्षिप्य अरणी गार्हपत्ये उलूखलमुषले दक्षिणाग्नौ निक्षेपेदित्युक्तं यमस्मृताविव्युत्सर्गेष्टिविधिः ।

Col. :—इति आहिताग्नेरन्त्येष्टिः समाप्तः ॥

There are two pages more, one gives the process of celebrating the Sapiṇḍīkaraṇaṃ and the other dwells on the death of a brāhmaṇa, keeping fire, in a foreign country.

Post Col. :—गुर्जरोपनामक रामचन्द्र दीक्षीतात्मज-पुरुषोत्तमेन लिखितं ।

In the next two leaves the topics are :—

(1) If the deadman kept fire, but his son does not, when is the sapiṇḍīkaraṇa to be performed ?

(2) If the person keeping fire dies in a foreign land, how is the sapiṇḍīkaraṇa to be performed ?

(3) When the son keeps fire but father did not, how is sapiṇḍīkaraṇa to be performed.

In the main work the authorities quoted are Devayājñika, Ananta Bhaṭṭa, Madanaratna, Viśvēsvarīya, Gṛhyakārikā and Trikāṇḍamaṇḍana, besides older authorites like Kātyāyana and Bharadvāja.

The topics treated of are:—7A. समस्य होमप्रयोगः, 8B. इति मृताग्निहोमः, 13A. इति श्रीरङ्गकृतः प्रेताधानप्रयोगः, 16B. अथ रजस्वला-मरणे विधिः 17A. अथ सूतिकामरणे, 17B. अथ गर्भिणीमरणविधिः 18A. अथ आहिताग्नेः संन्यासमिच्छतः उत्सर्गेष्टिविधिः ।

407.

2268. **नूतनान्त्येष्टिपद्धति ।** *Nūtanāntyeṣṭipaddhati.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4. Lines on a page, 9. Extent in slokas, 108. Character, Nāgara. Worm-eaten. Complete.

Col. :—इति साग्निक आश्वलायनोपयोगी नूतनान्त्येष्टिपद्धति समाप्तः ।

It begins :—अथ नूतनान्त्येष्टिपद्धतिर्लिख्यते आहिताग्निं चेद्व्याधिरति-पीड़येत्तदासावग्निभिः सह ग्रामादह्निः प्राच्यामुदीच्यामैशान्यां वा दिशि प्रशस्ते स्थले गत्वा यावदारोग्यं तत्र स्थित्वा आरोग्ये सति अग्निष्टोमं सोमं ऐन्द्राग्नं पशुमाग्नेयीमिष्टिं......कृत्वा वा ग्रामं प्रविशेत् ।

407A.

2227. **परिभाषा (श्राद्ध) ।** *Paribhāṣā.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3 to 6. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1893. Appearance, fresh. Prose.

Colophon :—इति परिभाषा समाप्तम् ।

Post Col. :—आश्वनवद्यनवम्यां भूमिवासरे ।

The work is based mainly on the third chapter of the Gṛhyapariśiṣṭa of Āśvalāyana, which treats of Śráddha.

It quotes from Yājñavalkya (3A), Parāśara 3A, Śaṅkha 3A, Gṛhyapariśiṣṭa (twice in 3B), Nārāyaṇa (3B), Saṃgraha (3B); Pariśiṣṭa (3B), Vṛttikāra 4B, Gṛhyapariśiṣṭa (5B), Ācārya (6A), Pariśiṣṭakāra (6A), Ācārya (6A).

408.

2384. **श्राद्धप्रयोग ।** *Śrāddhaprayoga.*

Of the Āśvalāyana school.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 6. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :—

अथ प्रयोगः

अथ आश्वलायनसूत्रकारिकानुरोधिश्राद्धप्रयोगो लिख्यते । पवित्रपाणिः etc.

अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां यथानामगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां अमुकश्राद्धं सदैवं साग्नौकरणं सपिण्डं पार्वणेन विधिना अन्नेन हविषा सद्यः करिष्ये ।

409.

1947. **काम्यवृषोत्सर्गप्रयोग ।** *Kāmyavṛṣotsargaprayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Śaka 1746. Appearance, discoloured. Complete.

There are two works :—

I. Kāmyavṛṣotsargapaddhati by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara.

It begins :—

अथ शौनकोक्तकाम्यवृषोत्सर्गः । तत्र वृषलक्षणम् । जीववत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं त्रिहायनं द्विहायनं एकहायनं वा नीलं

कपिलं कृष्णं पिङ्गलं लोहितं श्वेतं वा एकवर्णमनेकवर्णं वा अव्यङ्गं जीवन्मातृकं यथासम्भवं वा वृषमुत्सृजेत् ।

लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे तु पाण्डुरः ।
श्वेतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो वृष उच्यते ॥

.... अथ कार्त्तिक्यां पौर्णमास्यां माघ्यां वैशाख्यां आश्वयुज्यां वा अष्टकासु च वा उत्सृजेत् । अथ प्रयोगः ।

10A, *Colophon* :— इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीरामेश्वरसूरि-सूनु-नारायणभट्टविरचिता काम्यवृषोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

II. An extract from the Smṛtikaustabha.

अथ स्मृतिकौस्तुभे वृषोत्सर्गकालः । कार्त्तिकीपौर्णमासी प्रसिद्धा । कालान्तरविधिर्हेमाद्रौ विष्णुधर्मोत्तरे............अष्टकासु च कर्त्तव्य इति । अत्रैव मातापित्रोः क्षयाहे तु विशेषेण प्रशस्यत इति कात्यायनः । वृषलक्षणं हरिहरः ।

It ends :—कात्यायनः । एकवर्णं द्विवर्णं वा वृषभं तु समुत्सृजेत् ।
यो वा यूथं छादयति यं वा यूथं च छादयेत् ॥

इति स्मृतिकौस्तुभे ।

The date of the MS.

शके १७४६ तारणनामसंवत्सरे कार्त्तिकशुद्धषष्ठ्यां तिथौ सौम्यवासरे दिनि इदं पुस्तक ग्रन्थ २०० लेखनं समाप्तम् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

Three lines and a half more in a different hand.

410.

10633. **स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धार ।** *Smārta Prāyaścittoddhāra.*

By Divākara, son of Mahādeva Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 43. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Śaka 1720. Appearance, old and discoloured. Complete.

This prescribes expiations for any flaw in moral character and religious and domestic duties of a Brāhmaṇ, and rites for pacification on account of ill-omens.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि तन्यन्ते। तत्रादावावश्यकविशेषो नित्यप्रायश्चित्तानि वक्ष्यन्ते ॥

तत्रादौ शौचमाह मनुः ॥

शौचयत्नः सदा कार्य्यः शौचमूलो द्वि (दि)जः स्मृतः ।
शौचाचारविहीनस्य समस्ता निष्फलाः क्रियाः ॥

There are two leaves, containing a table of contents :—

१ नित्यशौचाचारविधिः, स्नानगुणाः, २ सन्ध्याग्निकार्य्यलोपप्रा० ३ ब्रह्मचर्य्यलोप परिपूर्णा, प्रादुष्करणकालः, एकाहातिक्रमे, सूतार्केसन्ध्यावन्दन, सन्ध्यात्रयलोपे, ४ अग्निकार्य्यलोपे............६ दुष्टस्वप्नशान्ति, ७ क्षुज्जृम्भादिशान्तयः, ७ कर्णे ध्वनि-उत्पत्तिप्रा०, रजस्वलाभार्य्यागमनप्रा०, अयाज्ययजन ८ अभोज्यभोजन............१५ अनुगतप्रा०, अन्वाहित अनुगतप्रा० १६ अन्वाधानोत्तरप्रयाण, होमलोपप्रा०, पुनः सन्धानं, १८ इष्टिप्रायश्चित्तानि....................
३५ लुप्तप्रादुष्करणे, पञ्चयज्ञलोपे, देवयज्ञलोपे, वैश्वदेवाकरणे; द्व्यहत्र्यह वा लोपे; ३६ पञ्चमहायज्ञानामेकस्य वा लोपे ... ... ३८ अमाश्राद्धाकरणे, युगादिश्राद्धाकरणे.........४२ समाप्तिसमये ज्ञाताज्ञातप्रायश्चित्तं ।

इति स्मार्त्तप्रायश्चित्तानुक्रमणिका समाप्ता । आत्मारामदेवस्य इदं पुस्तकं ।

Col. and Post Col. etc. :—

42A. इति श्रीमत्कालोपनाम--भट्टरामेश्वरात्मजमहादेवद्विजवर्य्यस्य सूनुभट्टदिवाकरविरचित--स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धारे संक्षिप्तप्रयोगरूपेण नित्यत्वनैमित्तिकप्रायश्चित्तानि कारिकाद्युक्तानि निरूपितानि ॥

दिवाकरेण रचिता स्मार्त्तनिष्कृतिपद्धतिः ।
गुणग्राह्यैर्बुधैः सम्यगादरेण विभाव्यतां ॥
उक्तं कर्म्म यथाकाले दिवा कर्त्तुं न शक्यते ।
अकाले वापि तत्कुर्य्यात् उल्लङ्घ्याप्यपह्नुत्य वा ॥
आदित्यास्तमिते यावत्तारकादर्शने वह्नि ।
सायं होमं तदा कुर्य्यात् नोचेत्स्युर्नवनाड़िकेति ॥
...............(इत्याश्वलायनस्मृतौ) (42B) ।

After two more quotations on the same subject we have:—इति स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धारः समाप्तः।

इदं पुस्तकं चीतामगादेवात्मज-आत्मारामदेवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च शके १७२० कालयुक्तनामसंवत्सरे अश्विनशुद्धपञ्चमी भानुवासरे तद्दिने समाप्तं श्रीसिद्धेश्वराय नमः इदं पुस्तकं आत्मारामदेवस्य लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च क्षेत्र टोंकें सिद्धेश्वर प्रसन्।

411.

2026. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the eighteenth century.

Col.:—48A. इति श्रीमत्कालोपनामकभट्टरामेश्वरात्मजभट्टमहादेव-भट्ट-द्विजवर्य्यसूनुभट्टदिवाकररचित-स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धार-संक्षिप्तप्रयोग-नित्यनैमित्तिकप्रायश्चित्तानि कारिकायुक्तानि निरूपितानि श्री-कृष्णाय नमो नमः।

दिवाकरेण रचिता स्मार्त्तनिष्कृतिपद्धतिः।
गुणग्राहिभिर्बुधैः सम्यगादरेण विभाव्यताम्॥

इति स्मार्त्तपद्धतिः समाप्ता।

Then commences a disquisition on upākarma.

केऽप्याहुः श्रावणीं कुर्य्यात् सर्व्वे सिंहगते रवौ।
परागेयं विधिं त्यक्त्वा तथैव गुरुमौढ्यताम्॥

The disquisition ends in 49B.

There is a stray leaf marked स्मा. प्रा. १. which quotes from Prāyaścitta-cintāmaṇi, Anantadeva and Kālekṛta Smārtaprāyaścittam.

It ends:—इदं प्रायश्चित्तत्रयं विट्ठलेन लिखितम्॥

See Stein 96. 311.

412.

6549. **आश्वलायनाह्निक ।** *Āsvalāyanāhnika.*

By Kasīnātha Bhaḍa, son of Jayarāma Bhaḍa.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 61, of which the first two are missing. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 720. Character Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Colophon :—इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टात्मजकाशीनाथविरचितं आश्वलायनमाह्निकं समाप्तम् ।

It relates to the daily duties of a Brāhmaṇa of the School of Āsvalāyaṇa.

413.

2058. सन्ध्या Sandhyā according to Āsvalāyaṇa.

Substance, foolscap paper. $6\frac{1}{4}$×4 inches. Folia, in two paginations 6+2. Lines on a page, 7. Extent in slokas, 56. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Prose.

The first six leaves are taken up with the प्रातः सन्ध्या and the other two leaves with the variations in the मध्याह्न and सायं सन्ध्या ।

414.

3936. **ऋग्वेदिवह्निस्थापन ।** *Ṛgvedivahnisthāpana.*

Substance, country-made paper. 17×$3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Bengali. Date, Saka 1729. Appearance, discoloured. Complete. Remarkably correct.

Colophon :—इति श्रीवासुदेवविशारदकृतोऽग्निस्थापनविधिराश्वलायन-शाखिनामृग्वेदिनाम् । ऋग्वेदिनामग्निस्थापनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—ॐ नमः रामचन्द्राय नमः शकाब्दाः १७२६ ।

Beginning :—अथ ऋग्वेदिनामग्निस्थापनविधिः ॥ अथ कर्त्ता निर्वर्त्तित-नित्यकृत्यः प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य स्वस्ति वाचयित्वा प्रकृतं कर्म्म सङ्कल्प्य परित इषुमात्रावरं स्थण्डिलं विधाय गोमयेनोपलिप्य समिधा कुशमूलेन वा मड्रेखा उल्लिखेत् ।

This is a very clear manual for the establishment of the sacred fire for the Ṛgvedi Brāhmaṇas of the Āsvalāyana school in Bengal.

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE ṚGVEDA. SĀṂKHĀYANA SCHOOL.

415.

10092. **शाङ्खायनसूत्रपद्धति (क्रतुरत्नमाला)।**

Śāṅkhāyanasūttrapaddhati (*Kraturatnamālā*).

By Viṣṇujī Kaṭi son of Śrīpati.

Being a commentary on the Śāṅkhyāyana Sūttra.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 158. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The first leaf is a restoration.

Pūrvārdha only.

Beginning:—

वन्दे मुदे दारितविघ्नवृन्दे
कन्दे मुकुन्दीयपदारविन्दे।
यं देवमिन्द्रोपि देववन्दे (?)
सन्देहभेदेन मयीह वन्दे॥
कालिन्दीनीरनीलोत्तरलितलहरीसङ्गसिङ्गत्तरङ्गा
गङ्गातुङ्गाङ्गसङ्गा दिशति दिविषदोमंगतापांगभंगान् (?)।
यासानङ्गारिसंगा म्रगसुभगदृशी दृक्तरङ्गप्रभङ्गा
निंगद्भृङ्गालितुङ्गा वितरतुमयि वानङ्गसङ्गार्द्धभङ्गाम्॥
न्यायाम्भोनिधिमग्नविप्रपटली मुद्धर्तुमप्युद्भटाः
सिद्धान्ता भुवि जाग्रति प्रतिदिशं यस्य प्रसन्नोक्तयः।
मीमांसाद्वयसारपारमगमत् यच्छेमुषी लीलया
तं वंदे बलभद्रमिश्रचरणाम्भोजं जगन्मङ्गलम्॥
यदक्त्राम्बुरुहाङ्गनद्धितितले वाणी नरीन्टयते
श्रुत्यर्थानुगहावभावरचनाचातुर्यलीलावती।
यच्चेतो यदुनन्दनाम्बुजपदद्वन्द्वे द्विरेफायते

सेवे श्रीपतिशर्म्मणः पदकजद्वन्द्वं पितुस्तद्विदे ॥

यद्वाकूतरङ्गा विविधार्थसङ्गा गङ्गातरङ्गा इव + पुनन्ति

वन्दे तदिन्द्रो(न्द्र)ज्ज्वलसद्गुणोत्थसत्कीर्त्तिगङ्गाधरपादयुग्मम् ॥

अथ शांखायनसूत्रानुसारेण अग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते ॥

इति द्विवेदिश्रीश्रीपतिपुत्रविष्णुजीकविविरचितायां शांखायनसूत्रपद्धतौ क्रतुरत्नमालाभिधायामष्टमोध्यायः समाप्तः। सूत्रपूर्व्वार्द्धं समाप्तम्।

Then follows the genealogy of the author.

आसीद् गुर्ज्जरमण्डले शिवपुरी काशी यथा शीविशो (?)

डूपोशेषेनेति (?) विनिर्म्मिता गिरिसुतानन्दार्थमन्वार्थिना (?)।

विद्वन्मण्डलमण्डिताखिलमही या पाटलाख्याभिधा

तस्यां वेदविचारभेदचतुरः खण्डांशुनामा द्विजः ॥ १ ॥

सम्राड्भूषणभूषणं समभवत्तस्यात्मनो वामनः

विद्यासागरपारगस्त्रिभुवनप्रस्थानसत्कीर्त्तनः।

यः पञ्चाधिकषष्टि [हा] यनयुतो ऽप्यागत्य देशान्तरात्

दृष्टादृष्टवशादभीष्टजनताविष्टं विनष्टं कुलम् ॥ २ ॥

कष्टात्क्लिष्टमना विदर्भनगरे दृष्ट्वा विशिष्टं कुलं

स्वाभीष्टामुदुवाह सन्ततिपथं द्रष्टुं पुनः कन्यकां।

आदित्यप्रमुखा बभूवुरचिरात्तस्यात्मजाः ॥ समये (?)

ख्याता वैदिककर्ममर्म्मकुशलाः साक्षान्मुनीन्द्रा इव ॥ ३ ॥

आदित्यस्य सुतो जनार्द्दन इति ख्यातो वरिष्ठो गुणैः

यस्यास्ये विललास वेदविहिता विद्यानवद्याखिला।

तारुण्यविधिधर्म्मकर्म्मनिरतस्तस्योच्यते किं मया ॥

यस्याश्चायतने समार्द्धमवसद्रामः स्वयं भार्गवः ॥ ४ ॥

किञ्च श्रीभृगुनन्दनो निजमुखाम्भोजेन यस्यादिशत्

विद्यामात्मनिगूढतत्त्वमननप्रख्यायिनामात्मवित्।

अब्दार्द्धेऽधगते प्रयानसमये रामेण यः सत्कृतः

स्वाभीष्टं वरमादिशेति वचसा वव्रे वरांस्त्रीन् महः (?) ॥ ५ ॥

प्राप्तेऽन्ते यमकिङ्करेऽतिवज्रलेऽ क्षेमंकरे शङ्करं
वीक्षेऽहं तव देव देवपरमं वेदान्तवेद्यं महः ।
महंशे विचलं स्ववेदसहितां विद्यामनिन्द्यां तथा
याचे ऽहं भवतो नतो मम कुले वेदीमभेद्यां पुनः ॥ ६ ॥
जज्ञे तस्य जनार्द्दनस्य तनयः श्रीनीलकण्ठाभिधो
येनार्य्येण तिलङ्गदेशवसतेः विप्रात् क्रमं दुःक्रमं ।
पूर्णां तूर्णमधीत्य वेदविदुषा पश्चान्महीमण्डले
ऽखण्डेपि क्रमशः क्रमोतिजगदे मेधाविषु ब्रह्मसु ॥ ७ ॥
तस्यासीत्तनयो विनीतविनयो भानुः कृशानूपमः
यो विप्रान् श्रुतिकर्म्ममर्म्मजलधौ मग्नानपारे भृशम् ।
उद्धर्त्तुं विदधे श्रुतिस्मृतिरहस्यार्थं पुमर्थप्रदम्
यस्यान्ते शिवभक्तिरक्तिवशतो मुक्त्या विमुक्तं ययौ ॥ ८ ॥
जज्ञे तस्मात् सहजविलसद्वागविलासोर्म्मिसिन्धुः
निष्ठानि(णि)ष्ठीकृतमुनिवशिष्ठादिशिष्टप्रतिष्ठः ।
यो मन्त्राणां फलमविकलं प्राप पाठार्थबोधा-
चारत्यागैः स दिशतु जगन्नाथनामा मतिं मे ॥ ९ ॥
सूनुस्तस्य सपक्षलक्षकुमदानन्दाय मन्दाकिनी-
नीरस्पर्शविधूतकायकलुषो जातो विधुस्पर्द्धनः ।
नाम्ना श्रीपतिरित्यसावभिहितः पित्रा तथापि क्षपा-
नाथस्याविकलं कलंकरहिते सादृश्यमस्मिन् मुधा ॥ १० ॥

11. यद्दत्तां—Here ends the MS.

416.

3496. अग्न्याधेयप्रयोगः । *Agnyādhyaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अग्न्याधेयस्य प्रयोगो वक्ष्यते । तस्य प्रथमायामिष्ट्यामग्निरग्निः पवमानस्य देवता पौर्णमासं तन्त्रं विशेषो वक्ष्यते । अग्निमग्न

आइ वह सोममाइ वह । This is quoted from Sāṃkhāyana Śrauta Sūtra I. 5. 2. इत्यादि

7B. इत्यग्निहोत्रहोमः समाप्तः ।

आहिताग्निर्यदा प्रवासोन्मुखस्तदाग्नीन् प्रणीय आचमनं कर्म्माङ्गं कृत्वातिक्रम्याहवनीयं तस्य पश्चात् स्थित्वा तमेव उपतिष्ठते प्रंस्य पशून् मे पाह्नीत्यनेन ।

8B. इति प्रवासोपस्थानम् । इदानीं पिण्डपितृयज्ञ उच्यते । अमावास्यापराह्णे कर्त्तव्यः । दक्षिणाग्नेरेकोल्मुकं प्राग् दक्षिणां दिशं प्रणयेत् ।

Eight lines only of this portion. It comes abruptly to an end.

417.

1965. अन्वाधानक्रमः शाकलसंहितायाः ।

Anvādhānakramaḥ Śākalasaṃhitāyāḥ.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 14. Lines on a page, 10. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1864. Appearance, fresh. Complete. Prose.

Col. :—इति शाकलसंहिताया अन्वाधानक्रमः

Post Col. :—अग्नि, सोम, &c. 37 gods are named. एताः सप्तत्रिंशत् प्रधानाङ्गदेवतास्तिलाज्यद्रव्येण यक्ष्ये । इति पूर्व्वं संकल्प्य । पुनश्च प्रधानं अग्निमीळ इत्यादि समानीव इत्यन्तानुक्त्वा हवनं कुर्य्यात् । इत्यन्वाधानं ।

संवत १८६४ बहुधान्याब्दे ज्येष्ठ कृष्ण १३ त्रयोदश्यां ब्रह्मोपनामकेन वासुदेवेन लिखितम् ॥ श्रीरस्तु ॥

It begins :—अथ कमलाकरभट्टीवचनम् । तत्र मन्त्रः ।

ब्राह्मणाः सन्तु वैश्यान्ताः याजयन्तु समाहिताः ।
वेदानाञ्चैव दातारः त्रातारः सर्व्वदेहिनाम् ॥
जपैर्होमैस्तथा यज्ञैः दानैश्च विविधैः पुनः
देवानाञ्च पितृणाञ्च तृप्त्यर्थं याजकाः स्मृताः ॥

Anvadhāna is a ceremony for putting in Samids in the fire. See Śrautapadārthanirvācana p. 12, para. 68. The

present work is a liturgy for performing this ceremony. Authorities consulted:—कमलाकर भट्ट, वाष्कलसंहितायां शांखायनसूत्रं, चरणव्यूह and कौषीतकी,

418.

5933. **संस्कारप्रयोगदीप** । *Saṃskāraprayogadīpa.*

By Dayā Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 10⅓ × 4¾ inches. Folia, 64. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अमृतवचनदानात् जन्मनाशादिदुःखं
व्यपहरति जनानां पादपद्मानतानाम् ।
य इह सदयमूर्त्तिर्ज्ञानविज्ञानसिन्धुः
स मम गुरुरुदारः साधयत्विष्टसिद्धिम् ॥

विधिमुरारिपुरारिसुराधिप-
प्रमुखदैवतसेवित ईशजः ।
स्वयमपीश्वर इष्टसमर्पणे
विजयतां जयताद्भवनाटकः ॥

श्रुतिवचनभराज्यसिक्त-सांख्यायनमुनिभाषितचारुसूत्रवर्त्तिः ।
विमलमतिमहःप्रकाशितार्थो जयति सदा जगति प्रयोगदीपः ॥

धरणीधरनन्दनेन काश्यां
सदयाशङ्करनागरद्विजेन ।
क्रियते अवरः प्रयोगदीपो
यत आविर्भविता क्रियाकलापः ॥

सतां परार्थे स्वतएव वृत्तिः
प्रवर्त्तते तेन ततोऽर्थनीया ।
प्रारब्धसन्दर्भविशोधनाय
छायाकृते कस्तरुमर्थयेत ॥

A manual of sacramental rites belonging to the school of Sāṃkhyāyana. The author was a Nāgara Brāhmaṇa.

Topics treated of—

6B, अथातः पाकयज्ञान् व्याख्यास्यामः; 9B, ततो नित्यहोमः; 10B, इति श्रीमद्व्यवहारिकोपाख्यधरणीधरसूनुना दयाशङ्करेण विरचिते श्रीशांखायन-गृह्यसूत्रस्य संस्कारप्रयोगदीपे संस्कारादिनिर्णयः समाप्तः ॥ अथाभ्युदियकश्राद्धम्; 33A, ०आभ्युदयिकश्राद्धविचारः। अथ मातृपूजनम्; 51A, हविष्याणि; 55B, इति पार्व्वणश्राद्धम्; 56A, अथ वृद्धिश्राद्धम्; 56B, अथैकोद्दिष्टम्; 57B, अथ सपिण्डीकरणम्; 62A, अथ श्राद्धकालविधिः; 62B, अथ खण्डतिथि-रुच्यते; 64A, अथ संक्रान्तिरुच्यते; 64B, इत्यादि स्मृत्यर्थसारे श्राद्धकाल-निर्णयः— अथ पर्व्वनिर्णय उच्यते।

The manuscript breaks off abruptly.

419.

5803. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1936. Appearance, fresh. A mere fragment.

Beginning:—श्रीगणेशाय नमः।

नान्दीश्राद्धोत्तरं मण्डपोद्वासनात् प्राक् कानिचित् वर्ज्यान्याह।
निर्णयदीपे गार्ग्यः।

नान्दीश्राद्धे कृते पश्चात् यावन्मातृविसर्ज्जनं।
दर्शश्राद्धं च्चयश्राद्धं स्नानं शीतोदकेन च॥

2A, इति श्रीमद्व्यवहारिकोपाख्यधरणीधरसूनुना दयाशङ्करेण कृते शांखायनगृह्यसूत्रस्य प्रयोगदीपे मण्डपोद्वासनप्रयोगः।

9A, ० पुण्याहवाचन प्रयोगः।

9B, ० कारिकाकारोक्तस्वस्तिवाचनप्रयोगः।

10A, ० पुण्याहवाचनदेवतानिर्णयः।

10B, ० अतिसंक्षिप्तरुद्रकल्पद्रुमोक्तो बौधायनानुसारी स्वस्तिवाचनप्रयोगः सम्पूर्णः । समाप्तः ।

Post Colophon :—भा० व० २ के संवंत् १९३६ ।

420.

6231. **जलाशयोत्सर्गविधिः ।** *Jalāsayotsargavidhi.*

As directed by Sāṃkhāyana and Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

2B, अथ वापीकूपतड़ागादेः शांखायनोक्तोत्सर्गविधिः । तथाच सूत्रम् :— अथ पुष्करिणीकूपतड़ागानां शुद्धे पक्षे पुण्ये वा तिथौ पयसा यवमयं चरुं श्रपयित्वा तन्नो अग्न इति द्वाभ्यां............ ....इति वारुण्यादिप्रभृति प्रदक्षिणं जुहुयात् । अथास्य प्रयोगः ।

इति शांखायनोक्तजलाशयोत्सर्गविधिः । अथ कात्यायनोक्तः प्रतन्यते ।

Last Colophon :—इति कात्यायनोक्तो जलोत्सर्गः ।

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE ṚGVEDA, ŚAUNAKA SCHOOL.

421.

2684. **शौनकोक्त-पवमानविधिः ।** *Śaunakokta Pavamānavidhi.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, fresh. Complete.

The Saṃkalpas run thus—

1B. कर्त्ता कृतनित्यक्रियः पवित्रपाणिः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा अमुकगोत्रोत्पन्नस्य अमुकशर्म्मणो मम जन्मजन्मान्तरार्ज्जित-अघनिवृत्तिद्वारा ब्रह्मादिपदप्राप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वरवेदपुरुषप्रीत्यर्थं च पावमानसूक्तपठनमयुतसंख्यं करिष्ये ॥

2A. देशकालौ स्मृत्वा कृतस्य पवमानजपस्य संपूर्णतासिद्ध्यर्थं तद्दशांशेनाज्येन तिलैर्होमं करिष्ये इति संकल्प्याचार्य्यः ब्रह्मर्त्विजादीन् वृत्वा निर्विघ्नतासिद्ध्य इत्यादि ॥

422.

432. **पवमानहोमविधिः शौनकोक्तः (?) ।**

Pavamānahomavidhi.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Generally correct. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पवमानहोमप्रयोगः

तत्रोक्तम्टग्विधाने

स्वादिष्ठयेति गायत्रीपावमानीर्जपेद्द्विजः ।

पवित्राणां पवित्रन्तु पावमानीः ऋचो जपेत् ॥ १ ॥

प्रयतोऽप्सु निमज्ज[ ]स्तु सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ।

एतासां कीर्त्तनं पुण्यं श्रवणं धारणं तथा ॥ २ ॥
याथातथ्येन च ज्ञात्वा ब्रह्मलोकं समश्नुते ।
ततः कल्मषनाशाय पावनाय शिवाय च ॥ ३ ॥
स्वादिष्ठयेति सूक्तानां सप्तषष्टिरिहोदिता ।
दशोत्तराण्यृचाश्चैव पावमानीः शतानि षट् ॥ ४ ॥
एतज्जुह्वं जपंश्चैव घोरं मृत्युभयं हरेत् ।
व्याधिभ्यः परिमोक्षञ्च लभते नात्र संशय इति ॥ ५ ॥
ततोऽत्रादौ पवमानसूक्तपठनक्रमः ।
पौरुषं पावमानञ्च तमंह इतीति च ।
सकृज्जप्तास्य वामीयं ब्रह्महत्यायुतं जपेत् ॥ ६ ॥
ततोऽत्र जप-होम-संख्या चोच्यते
अयुतं प्रजपेत् सर्व्वं दशांशं प्रत्यृचं हुनेत् ।
समिच्चर्व्वाहुतिभिः पायसं त्रिमधुप्लुतम् ॥ ७ ॥

End:—आचार्य्याय सकलसां सालङ्कारां प्रतिमां दत्त्वा कपिलां गां सवत्सां च दत्त्वा ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्त्वा ब्राह्मणभोजनसंकल्पं कृत्वा अन्येभ्यो भूयसीं दत्त्वा कर्म्म ।

Col.:—श्वनकोक्त(?) पवमानविधिः समाप्तम् ।

423.

2991. पवमानानुष्ठानप्रकारः । *Pavamānānuṣṭhāna-prakāra.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 22. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in ślokas, 440. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins:—

अथ पवमानानुष्ठानप्रकारः
सत्यक्षचक्रादियुतं प्रसन्नं
पीताम्बरं कौस्तुभभूषिताङ्गं ।
यशोदयालिङ्गितपूर्णदेहं
सत्यव्रतं कृष्णमहं भजामि ॥

अप्रकाश्चिब्रह्महत्यातूलराशिधनञ्जयं ।
प्रकाशं पावमानीनां कुर्व्वेहं शारदासुतः ।

इह खलु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमपुरुषार्थ इत्यामनन्ति न स पुनरावर्त्तत इति श्रुत्या तस्य नित्यत्वावगमात् ... ... स च "कर्म्मणैव तु संसिद्धिमास्थिता जनकादय" इत्यादि स्मरणात् कर्म्मैकसाध्य इति केचित्............ तत्र कर्मणामनेकत्वे सर्व्वेषामेकस्य अनुष्ठानासम्भवात् सर्व्वाभिर्वाञ्छितसकलपुरुषार्थोपपादकं तावत् शौनकादिरीत्या पवमानकर्मोच्यते

The MS. is incomplete.

424.

1368. शौनककारिका । *Śaunakakārikā.*

Substance, country-made paper. 4½×9 inches. Folia, 99. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 2400. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Generally correct.

In leaf 99B there is a short work on एकनक्षत्रजनने शान्तिः by Vṛddha Garga. Colophon: इति वृद्धगर्गे एकनक्षत्रजननशान्तिः ।

Śaunaka-Kārikā begins thus:—

पुण्याहवाचनविधिं वक्ष्यामोऽथ यथाविधि ।
प्रयोक्तुः कर्मणामादावन्ते चोदयसिद्धये ॥
अर्च्चिता ब्राह्मणाः पूर्व्वं गन्धमाल्यैः सदक्षिणैः ।
तिष्ठेयुः प्राङ्मुखा युग्मा वक्तारो दर्भपाणयः ॥
उदङ्मुखो वाचयिता तिष्ठंस्तेभ्यस्तु दक्षिणे ।
बिभ्रत् कुम्भमयं पूर्णं पिहिताननमर्च्चितम् ॥

2B. इति शौनकीये पुण्याहवाचनं in 29 verse.

4A. इत्यङ्कुरारोपणम् 21.

6A. इति नान्दीश्राद्धम् 40.

6B. इति कौतुकबन्धनम् 12.

13A. इति शौनकीये स्थालीपाकः 128.

16A. ग्रहशान्तिः 55.

18A. रजस्वलाशान्तिः 43.

19A. इति समागमविधिः 12.

19A. इति शौनकीये गर्भाधानम् 5.

20B. इति शौनकीये ं:सवनम् 25.

21B. इति शौनकीये सीमन्तोन्नयनम् 26.

22A. इति शौनकीये जातकर्म 8.

22B. इति शौनकीये मृतप्रजाजीवपुत्रोत्पादनविधिः 10.

23B. इति शौनकीये अपुत्रस्य जातीयविजातीयपुत्रग्रहणविधिः 14.

24B. इति नामकरणम् 18.

26A. इति शौनकीये वैधृतिव्यतिपातसंक्रान्तिमहादोषाभिभूतदिने जातस्य बालकस्योक्ता शान्तिः 35.

27B. इति शौनकीये चन्द्रसूर्य्यग्रहणादिने जातबालकस्य स्त्रीणां प्रथम-शान्तिः ऋतौ शान्तिः 22.

27B. इति निष्क्रामणं 7.

28B. इति प्रयोगपारिजाते निष्क्रमणम् 17. This seems to be a later addition.

29B. इति शौनकीये बालोपवेशनम् 10.

29B. इत्यन्नप्राशनम् 8.

30A. इति जीविका-परीक्षा 2.

30B. जन्म नक्षत्रविधिः 8.

32A. इति शौनकीये चौलः 36.

35A. इति शौनकीये उपनयनम् 58.

37A. इति शौनकीये मेधाजननम् 32.

37A. इति शौनकीये पुनरुपनयनम् 7.

38A. इति शौनकीये उपाकर्म्म 7.

38B. इति शौनकीये उत्सर्ज्जनम् 7.

42A. इति शौनकीये [वेद]व्रतचतुष्टयम् 67.

44A. इति शौनकीये समावर्त्तनम् 43.

44B. इति शौनकीये बृहस्पतिशान्तिः 11.

45A. इति शौनकीये आदित्यशान्तिः 8.

46B. इति शौनकीये अष्टौ विवाहाः 34.

47A. मधुपर्कविधिः 9.

48B. शौनकीये मधुपर्कः 26.

51B. इति शौनकीये विवाहः 64.

52A. इति शौनकीये तृतीय-विवाहः 8.

53A. इति शौनकीये नित्याग्निपरिचरणविधिः 21.

53B. इति शौनकीये समारोपणविधिः 9.

54A. अथ शौनकीये प्रवासगमने 8.

54B. अथाग्निविच्छेदः 5.

55A. अथ गृह्यस्य नष्टाग्नेः पुनराधानं 16.

55B. इति शौनकीये पुनराधानम् 7.

55B. अथ द्विभार्य्यासन्धानम् 12.

57A. शौनकोहं प्रवक्ष्यामि स्तम्भवल्याख्यमुत्सवं 8.

58A. इति शौनकीये श्रवणाकर्म्म 15.

59A. इति शौनकीये सर्पबलिः 15.

59B. इति शौनकीये आश्वयुजीकर्म 11.

60A. इति शौनकीये आग्रयणम् 13.

61B. इति शौनकीये प्रत्यवरोहणम् 23.

64A. इति शौनकीये श्राद्धम् 53.

67A. इत्याहिताग्नेः पार्व्वणश्राद्धम् 58.

69B. इति शौनकीये अष्टकाश्राद्धम् 51.

69B. इति काम्यश्राद्धं 8.

73A. इति दुर्भोजनप्रायश्चित्तम् 70.

74A. इति प्रायश्चित्तानि 15.

74B. इति शान्तिः 8.

74B. "यद्यनिष्टफलं स्वप्ने" 6.

75A. "यस्मिन्काले गृहान् गावः" 5.

75B. 11 verses on the topic:—

आयुष्यमायुर्वर्चस्य सूक्तं दाक्षायणं महत् ।

अलङ्कारं हिरण्यं वा प्राप्य दाक्षायणं ब्रजेत् ॥

प्राप्तं च श्रियमाधत्ते बहु चान्नमुपाश्नुते । शौनकः, etc., etc.

77B. इति शौनकीये दन्तधावनम् 39.

80A. इति स्नानविधिः 44.

82B. इति सन्ध्याविधिः 47.

83A. इति शौनकीये गायत्रीकल्पः 11.

83B. इति जातवेदसकल्पः 13.

84A. इति शौनकीये त्र्यम्बककल्पः 7.

91A. इति शौनकीये देवतापूजाविधिः 138.

92B. शौनकीये वैश्वदेवः 35.

93A. इति धनार्ज्जनविधिः 3.

94A. शौनकीये रथारोहणम् 19.

94B. क्षेत्रस्य कर्षणारम्भं कर्षकः कारयेत्ततः 18.

95A. शौनकीये मङ्गलविधिः 9.

96A. इति ब्रह्मयज्ञः 19.

97B. इति शौ० अश्वत्थोपनयनम् 29.

98A. गर्भिणीशिशुरजस्वलामरणे विधिः 8.

99A. इति शौनकीये सर्पसंस्कारविधिः 29.

End. :—प्रयोगः दृष्टादृष्टो वा जानता वा सर्पवधः कृतः तस्य सर्पस्य गतिप्राप्त्यर्थं आत्मनश्च तज्जनितोपद्रवपरम्परानिवृत्त्यर्थं तक्षकादिनागकुलप्रीत्यर्थं शास्त्रदृष्टेन कर्मणा यथाशक्त्या सर्पवलिमहं करिष्ये शन्नोमित्रः शं वरुण इत्यनेन स्तुतिः ।

This is a work quite different from that described in Bik. 346.

425.

1936. बह्वृचगृह्यकारिका or बह्वृचकर्मप्रयोगकारिका।

Bahvṛca-Gṛhyakārikā or Bahavṛca Karmaprayoga kārikā.

For the manuscript and the work see L. 3244. For a full description of the work see Burnell, p. 14*b*, where he says, "it resembles Sāmagṛhyapariśiṣta, except that there is no prose in it. The same rites are treated in both works exactly in the same way, but in Sāmagṛhyapariśiṣta each section is attributed to a separate Ṛṣi. The kārikā referred to in śloka (line 2) 2 must, however, be that by Kumārilasvāmī; and therefore this is probably a late redaction of a work by Śákala, though many verses by him are certainly preserved in it unchanged."

This is a Supplement to a Śaunakakārikā. Śaunaka is mentioned here as Ācāryya. The author is Śākala, who says *Śākalohamampravakṣyāmi.* If this is true, Burnell's surmise that the kārīkās referred to in line 2 are by Kumarīlasvāmī, and Rajendralala's surmise that the paraphrase withholds his name, do not hold good.

426.

5474. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 47. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1410. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—इति श्रीशाकलाचार्य्यकृतकारिकायां अन्त्येष्टिविधिप्रकरणं समाप्तम् ।

427.

2956. वृषोत्सर्गविधिः (शौनकोक्तः)।

Vṛṣotsargavidhi.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines on a page, 11, 12. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins:—

अथ शौनकोक्तमार्गेण वृषोत्सर्गविधिः ॥ तत्र वृषलक्षणम् ।

जीववत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं त्रिहायणं द्विहायनमेकहायनं वा नीलं वभ्रुं कपिलं कृष्णलोहितं श्वेतं वा एकवर्णमनेकवर्णं वा अव्यंगांगं जीवमातृकं यथासंभवं वा यो वा यूथं छादयति तं वा वृषमुत्सृजेदित्यादि ।

The manuscript breaks off abruptly.

428.

9939. नारायणवलि । *Nārāyaṇavali.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 56. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

शौनकोक्तं प्रवक्ष्यामि नारायणवलिं परम् ।

चाण्डालदुदकादित्या(?) कनिष्ठानां तथैव च इत्यन्ते ॥

यतीनां योगिनां पुंसामन्येषां मोक्षकाङ्क्षिणां ।

पुण्यपापाद्यक्षयार्थाय(?) द्वादशेऽह्नि कारयेत् ॥

द्वादश्यां श्रवणेऽब्दान्ते पञ्चम्यां पार्व्वणेस्तु वेत्याद्युक्ता ॥ पूर्व्वोक्तं सर्व्वं विधिमुक्ता 'अतो देवे'ति षड्भिः पुरुषसूक्तेन च प्रत्यृचं पायसं कृत्वा केशवादिद्वादशनामभिस्तद्रूपिणो द्वादश विप्रान् सम्भोज्य तैरेव द्वादश पिण्डान् दद्यात् इत्यधिकमाह । अथ प्रयोगः द्वादशेऽह्नि कृतनित्यक्रियो मध्याह्ने स्नात्वा दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य । इत्यादि ।

428A.

62. लघुशौनकी । *Laghu Śaunakī.*

For a description of the MS. see L. 842.

The propitiation of planets as an expiatory rite to be performed before commencing any religious rites.

Post Col.:—संवत् १७३० वर्षे आश्विन सुदि ३ लिखितं वाईया श्रीशिवमस्तु। श्रीरस्तु।

429.

2724. **शाकलसंहिताहोमप्रयोगः।** *Sākalasaṃhitā-homaprayoga.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 31. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The first 24 leaves are taken up with a complete work, entitled Sākalasaṃhitā-homa-prayoga, viz. a liturgy for offering homa along with the recitation of the Sākala-saṃhitā of the Ṛg Veda.

The leaves from 25 to 31 are taken up with a supplement to the Sākalasaṃhitā-homa-prayoga. The Homa of the Bālakhilyas begins in 25A and ends in 28A. In 30A begins अथ तन्त्रम्।

(1) Sakalasaṃhitā-homa-prayoga begins:—

अथ शाकलसंहिताहोमप्रयोगः।

तत्र शांखायनसूत्रम्। प्रत्यृचं वेदेन जुहुयादिति हैक आहुरिति। एके इति पक्षान्तरद्योतकम्। स च पक्षोऽविशेषात् सर्व्व-ऋक्-शाखा-साधारणः। हैक इति न स्वमतमिति। भाष्यव्याख्यानन्तु मंडहोमादिपक्षो यथा तत्सूत्रकाराणामसाधारण्येनाभिप्रेतो न तथायं विशेषग्रहणाभावेन सर्व्वसाधारण्येन शांखायनस्यापि अभिमत एवेत्येतत्परम्। प्रत्यृचं वेदेन जुहुयादित्यत्र तृतीयया प्रतीयमानं होमकरणत्वं दर्शपूर्णमासाभ्यां स्वर्गकामो यजेतेत्यत्र दर्शपूर्णमासोभयत्वावच्छिन्नफलभाव्यकभावनाकरणत्वं।

It ends:—24B. अत्र शान्त्यर्थं पादस्यान्ते पाठ एव न तु होमः। खिलानां ब्रह्मयज्ञे विनियोगः। अन्यथा पाठवैयर्थ्यापत्तेः।

Col.:—इति शाकलसंहिताहोमप्रयोगः समाप्तः।

(2) बालखिल्य begins.

अग्नये ६ वायवे ३ इन्द्रवायुभ्यां ३ मित्रावरुणाभ्यां ३ अश्विभ्यां ३ ।

28A, इति वालखिल्यम् ।

The MS. goes on अग्नये २० इन्द्राय ५१ आदित्येभ्यः २१ इत्यादि इत्यादि ।

(3) 30A, अथ तन्त्रं चिन्त्यते ।

अभेदेन बह्वंगं तन्त्रं तच्च तत्र भवति यत्र अगृह्यमाणविषयत्वं । तद्यथा । दर्शपूर्णमासयोः षट् प्रधानकर्माणि त्रीणि पौर्णमास्यां त्रीण्यमावास्यायां तत्र त्रयाणामपि प्रधानानां सकृदेव प्रयाजाद्यनुष्ठानमदृष्टार्थानां इत्यर्थः । दृष्टार्थानां यावत्फलोदयमावृत्तिः नत्वेकं साङ्गं कृत्वा अपरमपि तथैव कर्त्तव्यम् । तस्मात् सर्व्वाण्यङ्गाणि सम्भूयैकस्योपकारकजननेन करणाकाङ्क्षां पूरयन्तीति राद्धान्तः ।

It ends :—एकस्मिन् काले अनेकपाकयज्ञाः कार्य्यत्वेन प्राप्ताश्चेत्तदा ते समानतन्त्रकाः कार्य्या इत्यर्थः । तत्र तन्त्रावृत्तिर्निष्ठा तन्त्रस्य यज्ञोपकरणादे र्वर्हिरिध्मादे र्नवृत्तिरिति कारिकाभाष्ये ।

This work has got the characteristics both of an Anukramaṇi and of a liturgy common to all the Śākhās of the Ṛgveda.

430.

3272.

Substance, foolscap paper. 12×4 inches. Lines, 11 on a page. Folia, 31, of which the first two are missing. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

The MS. contains the Taittirīya Saṃhitā from the beginning of the fifth anuvāka of the first prapāṭhaka of the 7th kāṇḍa to the end of the kāṇḍa.

431.

1011. यजुः-संहिता-भाष्य *Yajuḥsaṃhita-Bhāṣya.*

By Mādhavācārya.

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 11 to 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

A fragment containing the commentary on the first four anuvākas and the first portion of the fifth anuvāka of the first prapāṭhaka.

Before the commencement of the Bhāṣya, we have the following ślokas of māngalācaraṇa, not of Sāyana.

गजवदनमचिन्त्यं तीक्ष्णदन्तं त्रिनेत्रं
बृहदुदरविशेषं भूतरूपं पुराणम् ।
अमरवरसुपूज्यं रक्तवर्णं सुवेशं
पशुपतिसुतमीशं विघ्नराजं नमामि ॥
मूलाधारचतुष्पत्रे पद्मकिञ्जल्कशोभिते ।
दाड़िमीकुसुमप्रख्ये तरुणादित्यसन्निभे ॥
भगाख्ये कुण्डलीचक्रे पूजयेत् परमेश्वरीम् ॥
अङ्कुशं चाक्षसूत्रञ्च पाशपुस्तकधारिणीं ।

मुक्ताहारसमायुक्तां देवीं ध्यायेच्चतुर्भुजाम् ॥
कपिलघ्नटमुदञ्चत् कर्णा + + + + च्चं
विवृतवदन-विद्युज्जिह्वमुत्फुल्लनासम् ।
अरिदरकरयुग्मं योगपट्टाङ्कजानु-
स्थितकरमरुणांघ्रि श्रीन्टसिंहं नतोऽस्मि ॥ १ ॥
नमामि विष्णुं विधियज्ञरूपं सरस्वतीं चापि तदीय जिह्वां ।
त्रैविद्यवृद्धान् विदुषो गुरूंश्च बौधायनाचार्य्यपदद्वयं च ॥ २ ॥
श्री ॥—

Then begins the usual maṅgalācaraṇa of Sāyanācārya वागीशाद्याः, etc.

After the maṅgalācaraṇa common to all his works, we have:—

स प्राह न्टपतिं राजन् सायनार्यो ममानुजः ।
सर्व्वे+ + +वेदानां व्याख्यातृत्वे नियुज्यताम् ॥
इत्युक्तो माधवार्येण वीरः श्रीवुक्कभूपतिः ।
अन्वशात् सायनाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥

(Different reading noted on the top.)

अन्वशान्माधवाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥
ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याखायातिसंग्रहात् ।
कृपालुर्माधवाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥
ब्राह्मणं कल्पसूत्र+ + + +व्याहृतिं तथा ।
उदाहृत्य तथा सर्व्वमन्त्रार्थः स्पष्ट ईर्य्यते ।

ननु कोऽयं वेदो नाम किं च तस्य लक्षणम् के वा तस्य विषयप्रयोजनसम्बन्धाधिकारिणः कथं वा तस्य प्रामाण्यं ।

432.

10168. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times5$ inches. Folia, 137. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1855. Appearance, discoloured.

To the end of the first prapāṭhaka of the first kāṇḍa.

Colophon :— इति श्रीमद्विद्यातीर्थमहेश्वरापरावतारस्य श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरस्य श्रीवीरबुक्कमहाराजस्य आज्ञापरिपालकेन माधवाचार्य्येण विरचिते वेदार्थप्रकाशे यजुःसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८५५ साके १७२० यादृशं पुस्तकं, etc.

In a later hand. ग्रन्थसंख्याषट्त्रिंशच्छ्लोकाधिकत्रिशताधिक-त्रीणि सहस्राणि ॥ उपाध्याय-प्रद्युम्नस्येदं पुस्तकम् ।

433.

89. **सांग्रहणेष्टिमन्त्राः ।** *Saṃgrahaṇeṣṭimantrāḥ.*

The present MS. is noticed in L. 829.

Beg. :—इमां जनतां संग्रहणामि—Taittirīya Brāhmaṇa 3. 8. 1. 1.

434.

3093. **नमकचमक ।** *Namakacamaka.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date lost in lacunæ. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

Colophon :—इति ।नमकचमक समाप्ता पुस्तकं लिखितं स+ + +शिव-भट गोखले लिखितम् ।

The MS. contains the whole of the fifth prapāṭhaka, and anuvākas 1—10 and the beginning of the 11th of the seventh prapāṭhaka of the fourth kāṇḍa of the Taittirīya Saṃhitā.

See I.O. Catal. p. 21, No. 152.

435.

8946. **षड्ङ्गपाठः ।** *Ṣaḍaṅgapāṭha.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1899. Appearance, fresh. Complete.

संवत् १८६६ चैत्रसुदि २ भौमदिने लिखतं पूर्णरामेण नामाख्ये नगरे शुभे । शुभं मङ्गलं ददाति ।

Beg.:—गणानां त्वा गणपतिं हवामहे etc.

With the mantras accented. See Belval 504 and 526; see also Leipzig No. 47.

436.

9408. **रुद्राध्याय** *Rudrādhyāya.*

Substance, country-made paper. 7×2¼ inches. Folia, 15, of which the 11th is missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, tolerable.

This codex contains an incomplete copy and a stray leaf.

437.

2470. **रुद्रस्वाहाकार ।** *Rudra-svāhākāra.*

Substance, country-made paper. 6½×4½ inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

The first leaf is missing.

It is the Rudrādhyāya properly accentuated with diacritical marks. The mantras are marked from 1 to 111, noting where *svāhā* is to be uttered and ghee poured into the sacred fire.

438.

5792. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 4. Lines, 13, 14 per page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon:—इति स्वाहान्तो रुद्राध्यायः ।

439.

6226.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 3. Lines, 10 per page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

Rudramantras in their pratīkas, numbering 161.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ नमस्ते रुद्रम० 'नमः स्वाहा १ ॐ याते रुद्र शि० काशी स्वाहा २ ॐ यामिषुं० जगत् स्वा० ३ etc.

Colophon :—इति एकषष्ट्युत्तर-शतसंख्याकमन्त्र-विभागः ।

On the top of the first leaf : मालवीयोपनामक वचउर्पंडितस्येदं पुस्तकम् ॥

440.

253. रुद्रभाष्य । *Rudra-Bhāṣya.*

By Sāyanācārya.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1795. Appearance, old. Complete.

It is named नभकभाष्य on the obverse side of the 1st leaf.

This is a commentary on the Rudrādhyāya of the Taittirīya Saṃhitā.

The commentary begins in the 6th line of 2B, the foregoing portion being taken up with Phalaśrutis from Jāvālopaniṣad, Yājñyavalkya, Śātātapa, Vaśiṣṭha, Śaṅkha, Manu, Aṅgirasa, Vāyupurāṇa, and Āpastamba. The Phalaśruti forms no part of the commentary.

Rudrādhyāya is stated in the Phalaśruti to be common to all the branches of the Yajuh Veda.

2B. l. 4. एकशतं यजुःशाखास्तासु सर्व्वासु पठ्यते ।

Prapāṭhaka 5, kaṇḍ IV of the Black Yajuḥ Veda consists of 11 anuvākas of which the first four are devoted to Iṣṭakāciti and the rest describe Rudra as pervading the animate and the inanimate world.

20B. Line 5. पञ्चमानुवाकमारभ्य नवमान्तरेषु एतेषु अनुवाके[षु] अन्यतरतो नमस्काराणि यजूंषि बहूनि अभिहितानि तैः सर्व्वैः परमेश्वरस्य सार्व्वात्म्यमभिधातुमेकैकेन यजुषा स्थावरं जङ्गमञ्च

एकैकं रूपमभिहितम् । अनुवाकभेदस्तु क्रतौ बहिःप्रयोगे मन्त्र-भेदानभिप्रायेण द्रष्टव्यः ॥ एकैकोऽनुवाकः एकैको मन्त्रः ॥

See C.S. No. 550.

Sāyana's comm. begins :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमहारुद्राय नमः ।
यस्य निःश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थं महेश्वरम् ॥
इष्टकाचितयः सर्व्वास्तुर्थेहि समापिताः ॥

रुद्राध्या— Here ends 2B. And the next leaf begins, after a cross-mark: कर्मप्रकरणे पाठात् कर्माङ्गत्वमिष्यते. Thus it is evident that after रुद्राध्या there was a break in the original manuscript from which the present MS. has been copied.

It ends :—

हे रुद्रा वो युष्माकं जम्भे विदारितास्ये दधामि स्थापयामि । The C.S. MS. ends here.

अत्र ब्राह्मणम् । रुद्रो वा एष इत्याद्यनुवाकः । अत्र विनियोगसंग्रहः ।
प्रश्ने तु पञ्चमे प्रोक्तः शतरुद्रीय-होमकः ।
सभापतिभ्य इत्यन्त एको मन्त्रः प्रकीर्त्तितः ॥ १ ॥
अवार्य्यायचेत्यतस्तन्मसीत्यन्त उत्तरः ।
नमो रुद्रेभ्य इत्येष पृथिव्यादिविभेदतः ॥
त्रेधाभिन्नस्ततोहोमे षण्मन्त्रा इह कीर्त्तिताः ॥ इति ॥

Col. :—इति सायनाचार्य्यविरचिते रुद्रभाष्ये एकादशोऽनुवाकः समाप्तः ॥ १ ॥

Post Col.:—इदं पुस्तकं कविमण्डन-उपनामक-गङ्गाधरभट्टस्य ॥
संवत् १७९५ समय अधिकवद्य १० ग्रन्थसंख्या श्लोक तीनशत ३६३ ।

441.

1260. *The same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 21. Lines, 8 a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

442.

2385. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 16. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

443.

1189. **रुद्रभाष्यम् ।** *Rudra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

There are two handwritings, the first five leaves in one hand and 6 to 22 in the other.

It begins thus:—श्रीगणेशाय नमः ॥

ॐ अस्य श्रीरुद्रप्रश्नस्य शम्भुर्भगवानृषिः महाविराट् छन्दः महादेवो देवता मोक्षार्थे विनियोगः । ननु चरमायामिष्टकायां शतरुद्रीयं जुहोतीति चयने विनियुक्तस्य कथं मोक्षे विनियोग इति चेन्न मोक्ष-स्वर्ग-पापक्षय-वित्तारोग्यायुष्यादि-बहुफलसाधनत्वस्य श्रुतिस्मृत्यादिषु प्रतीयमानत्वात् । तत्र जाबालोपनिषत् "अथ हैनं ब्रह्मचारिण ऊचुः etc., etc." कैवल्योपनिषदि "यः शत-रुद्रीयमधीते etc., etc." शातातप आह "स्तेयं कृत्वा etc., etc." याज्ञवल्क्यः "सुरापः स्वर्णहारी etc., etc." शङ्खः "स्वर्णस्तेयी रुद्राध्यायी मुच्यत इति" अत्र्याङ्गिरसावूचतुः "एकादशगुणान् वापि etc., etc." वायुपुराणे "यश्च रुद्रं जपेन्नित्यं ॥ etc., etc." आपस्तम्बश्चाह । "यस्य रुद्रः प्रजां पशुं etc., etc." प्रतिमन्त्रं ऋष्या-दिपुरःस्वरणप्रयोगः ॥ तत्र तत्र व्याकरणप्राप्तिश्च इत्येतत् सर्वं वेदभाष्यकारेण प्रतिपा-दितम् । ग्रन्थगौरवभयादपेक्षितांशमात्रं लिख्यते ॥ नमस्ते रुद्रमन्यवे इत्यस्य काश्यप ऋषिः इत्यादि इत्यादि ।

It ends thus:—

यावज्जीवमन्नं लभतो घनेन मन्त्रेणाज्येनायुतं जुहुयात् । काल-ज्ञानमुत्पद्यते । कापिलेन पयसा अयुतं जुहुयात् । जातिस्मरो भवति ॥ इति तृतीयं यजुः ॥

Colophon:—

इति श्रीरुद्रभाष्ये एकादशोऽनुवाकः समाप्तः ॥

Post Colophon:—

यस्य निःश्वसितं etc., etc., etc.

परिषेचनमुख्यास्तु संस्काराः प्रागुदीरिताः ।

वसोर्धारादयः शिष्टाः प्रोच्यन्तेऽस्मिंस्तु सप्तमे ॥ २ ॥

कल्पेऽग्नाविष्णू सजोषसेति चतुर्गृहीतं कृत्वा औदुम्बरीस्रुचं व्यायाममात्रां मृदा प्रदिग्धां पश्चादासेचनवतीं घृतस्य पूरयित्वा वाजश्च मे प्रसवश्च मे इति सन्ततां वसोर्धारां जुहोत्यामन्त्रसमापना-दिति । अत्र ह्येकादशभिरनुवाकैर्मन्त्राः समाप्यन्ते । चतुर्गृहीत-होममन्त्रपाठस्तु । अग्ना विष्णू स जोषसे मावर्द्धन्तु वां गिरः द्युम्नैर्वाजेभिरागतमिति हे अग्ना विष्णू युवा ।

444.

1587. षडङ्गशतरुद्रीयभाष्यम् । *Ṣaḍaṅga Śatarudrīya Bhāṣya.*

By Śatrughna.

Substance, country-made paper. 8½×5 inches. Folia, 56. Written in Tripāṭha form. Character, modern Kāsmīrī. Date, Saṃvat 1811. Appearance, fresh. Complete.. Bound in book form.

It begins:—

ॐ षडङ्गशतरुद्रीयं व्याख्यायते । मनः मे मम शिवसंकल्पमस्तु ॥ शिवः संकल्पोऽभिलाषो यस्य तत् शिवसंकल्पं ।

The text begins:—

ॐ यज्जाग्रतो दूरमुदेति दैवम् ।
तदु सुप्तस्य तथैवैति ।

दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं
तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥

End of the text :—

असंख्याताः सहस्राणि ये रुद्रा अधिभूम्यां
तेषां सहस्रयोजने व धन्वानि तन्मसि ।
इति शतरुद्रीय यजुर्वेदी षड्ङ्गपाठः ।

End of the commentary :—

असंख्यातानि सहस्राणि अधिभूम्यां भूम्युपरिस्थाः तेषां सहस्र-योजनेष्वव्यवस्थितानां धन्वानि धनूंषि अवतन्मसि अवतनुमः न वयामः ।

Col. :—इति शतरुद्रीयव्याख्या समाप्ता ।

इति शत्रुघ्नकृतायां मन्त्रार्थदीपिकायां षड्ङ्गव्याख्यान-परिच्छेदः ।

It seems Satrughna was a commentator of the whole of the Yajurveda, of which this is only a part.

The Rudradhyāya section (28A to the end) differ from both the White and Black versions and even from the next MS. from Kāsmīra.

Post Colophon :—

मङ्गलं लेखकानां च वाचकानां च मङ्गलम् ।
मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमिभूपतिमङ्गलम् ॥

संवत् १८११ फाल्गुण सुदी पूर्णिमायां बुधवासरे इदं पुस्तकं महन्त तुलसीदास वैरागी । लिखितं छीरामन पण्डित ।

शुभमस्तु सर्व्वजगताम् ।

445.

3979. **रुद्राध्याय** (*Rudrādhyāya*) with the **भाष्य** (*Bhāṣya*).

By Haridatta Miśra.

Substance, Kāsmīrī paper. $7\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Śāradā. Appearance, worm-eaten. Complete.

A running commentary on the Rudrādhyaya probably of the Kaṭhaśākhā of Yajurveda. It is divided into six anuvākas and it differs considerably from the Rudrādhyāya of the White Yajurveda and of the Taittiriya Saṁhitā. Each anuvāka is followed by its commentary. It ends in leaf 26B: इति हरिदत्तमिश्रेण विरचितं रुद्रभाष्यं समाप्तम् ।

The rest contains notes on the same subject.

446.

9067. रुद्रभाष्यं । *Rudrabhāṣya.*

By Ahovala.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 16. Lines, 16, 17 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्सकललोकप्रसिद्ध-श्रीमद्भास्करवंशरत्नसमुद्भसंभूतश्रीमन्नृसिंहभट्टमहोपाध्याय-हृदयानन्द-सुधाकरकला-संवर्द्धकेन रामक्षागर्भसम्भूतेन प्रणमत्सुरासुरमौलिदिव्यरत्नकोटीरकोटि-कोटिप्रभापूरपरिपूरितश्रीविश्वेश्वरदिव्यचरणारविन्दमकरन्दसन्दोहान्दोलित-दिव्यचित्तचञ्चरीकेन अहोबलेन विरचितं श्रीरुद्रभाष्यं सम्पूर्णं ।

मार्गशीर्ष वसुदि नवम्यां गुरुवारे लक्ष्मणपुरे प्रातः सम्पूर्णतां यातं ।

वैद्यनाथतनूजस्य पायगुण्डस्य धीमतः ।

बालकृष्णसमाख्यस्य जगज्जानातु पुस्तकं ।

It begins thus:—

विश्वेश्वरं नतसुरासुरमौलिरत्न-

मन्दार-कुन्दकुसुमावृत-पादपीठं ।

भस्मावकुण्ठमहिकण्ठमुमोपकण्ठं

सोत्कण्ठमाश्रय मनः पटु नीलकण्ठं ॥

चेतोभृङ्ग महेशपादकमलं यद्विष्णुनेचार्चितं

तत्त्वं मौनिमनोमधुव्रततरव्रातातश्रयं संश्रय ॥

संसारसागर समुत्तरणप्रवीणः
श्रीमानहोवलमहाकविराजराजः
श्रीरुद्रभाष्यतरिमुज्ज्वलपद्यरूपां
चक्रे सदाशिवकृपा-समयात्तविद्यः ।
... ...
अहोवलो भास्करवंशभानुः श्रीरुद्रमन्त्रार्थविचारदक्षः ।
श्रीरुद्रभाष्यं तनुते नितान्तं प्रकाशयन् रुद्रमगाधभावम् ॥

447.

8648. **रुद्रभाष्य ।** *Rudrabhāṣya.*

By Ahovala.

Substance, country paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 35. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1855. Complete.

The last Colophon :—

इति श्रीमत्-सकललोकप्रसिद्ध-श्रीमत्-भास्करवंशरत्नसमुद्र-सम्भूतश्रीमन्नृसिंहभट्टमहोपाध्यायहृदयानन्दसुधाकरकलासम्बर्द्धकेन रामाकृश्या गर्भसम्भूतेन प्रणमत्-सुरासुरमौलिदिव्यरत्नकोटिकोटि-प्रभापूरप्रतिपूरित—श्रीविश्वेश्वरदिव्यचरणारविन्दमकरन्दसन्दोहा—न्दोलित-दिव्यचित्तचञ्चरीकेण अहोबलेन विरचितं श्रीरुद्रभाष्यं सम्पूर्णं ।

सम्बत् १८५५ । श्रावणशुक्लपक्षे ६ गुरुवासरे वाराणशिमध्ये जांनि यज्ञपुरुष वीणुचन्द्रजीनां सदनमध्ये मेत्ता अमरचन्द्रजी कनिष्ठपुत्र विश्वेश्वरनाग्रकापेष्ठलगोत्रे श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु । शुभं भवतु । वर्ष ६८ आवस्था ऐ लखि ।

448.

9066. **रुद्रचमकभाष्यं ।** *Rudracamakabhāṣyam.*

By Ahovala.

Substance, country-made paper. $9 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 14 to 20 in a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discloured. Complete.

The Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्सकललोकप्रसिद्धश्रीमद्भास्करवंशोद्भवेन अह्नोव-
लेन रचितं श्रीरुद्रचमकभाष्यं सम्पूर्णं ।

Post Col.:—कल्याणं चरणानम्रे दारुणं प्रणतद्रुहि
प्रह्लादवरदं वन्दे नृसिंहं तृणिभीषणं

इति विष्णुपुराणव्याख्यायां स्वप्रकाशाख्यायां प्रथमेंशे श्रीप्रह्लादचरितान्ते श्रीधरस्वामिपद्यं ।

It begins thus:—

अह्नोवलेन वणिना चमकोऽपि यथोचितं ।
श्लोकैर्व्याख्यायते सोपि विनियुक्तो यतो जपे ॥
+ + + शङ्करार्चातः संप्राप्तविभवावुभौ
अग्नाविष्णू प्रसिद्धौ यौ तावाह जपतत्परः ॥
समानप्रीतिसम्पन्नौ + + + स्तु शिवार्चकौ ।
वां महेशप्रसादेन द्युम्नैर्वाजेभिरागतं ॥

449.

3595. **रुद्राध्यायटिप्पनी ।** *Rudrādhyāyaṭippanī.*

Substance, country-made paper. 16 × 3¼ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon:—

मतिहीने महादीने यदि नास्ति दया मयि ।
कथं मातर्महामाये ते नामास्ति दयामयी ॥

This Rudrādhyāya forms the 17th adhyāya of some Sākhā of the Black Yajurveda. There are 7 anuvākas. The commentary is anonymous.

4B. इति सप्तदशेऽध्याये द्वितीयोऽनुवाकः । 8 A. षष्ठेऽनुवाकेऽन्यतरतो मन्त्रा उक्ताः । तेभ्यः अन्ये केचित् सप्तमे उच्यन्ते ।

The Tīkā begins शिवेन वचसा त्वा :—

अथ रुद्राध्यायटिप्पनी लिख्यते। गिरौ शेते तिष्ठतीति गिरिशः। हे गिरिश शिव त्वामहं प्राप्तुं शिवेन मङ्गलेन स्तुतिरूपेण वचसा + + + + वयं प्रार्थयामहे यथा येन प्रकारेण नोऽस्मदीयं सर्व्वमिदं जगत् सर्व्वमपि मनुष्यपश्वादिकं जङ्गमजातं अयक्ष्मं रोगरहितं सुमना असत् सौमनस्योपेतं यथा भवति तथा कुरु॥

450.

1263. **दर्शपौर्णमासमन्त्रव्याख्या।** *Darśa-Paurṇa-māsa-mantravyākhyā.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2}'' \times 3\frac{3}{4}''$. Folia, 67. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in ślokas, 1500. Character, Nāgara. Complete.

It explains the mantras in connection with Darśapaurṇa-māsa rites according to Black Yajurveda.

There are two paginations, one marked from 1 to 26 and the other from 2 to 41. The last leaf is doubly marked, 27 on the right-hand corner and 67 on the left hand, which is the sum total of the leaves.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः। ॐ विद्युदसि विद्यमे पाप्मानं ऋतात् सत्यं उपैमि। यज्ञ-ऋषिरग्निविद्युन्नामप्रजापतिर्देवता जले अध्यारोप्योच्यते। तथाच ब्राह्मणम्। प्रजापतिर्देवानसृजत ते पाप्मना संदिता अजायन्त तान व्यधत् तस्माद्विद्युत् इति व्यद्यति खण्डयति पाप्मानमिति विद्युत् यतो विद्युदसि हे अग्ने अतो मे पाप्मानं खण्डय संस्पर्शनात्तेन विपाप्माहं ऋतात् सत्यात् यज्ञात् निमित्तात् सत्यमुदकं उपैमि॥ इत्यादि॥

End :—अनेनान्तेऽपि मङ्गलमनुष्ठितं भवति आत्मानुसन्धानस्य परमङ्गलत्वात् वामदेवो यजुर्ब्राह्मणांस्तर्पयितवै। हे परिचारका ब्राह्मणान्टत्विजोऽन्यांश्च तर्पयितवै तर्पयत भोजनादिभिः।

Col. :—इति दर्शपौर्णमासमन्त्रव्याख्या।

451.

1009. एकाग्निकाण्डमन्त्रव्याख्या or मन्त्रभाष्यम्।

Ekāgnikāṇḍamantravyākhyā or Mantra-Bhāṣya.

By Mahopādhyāya Haradatta Miśra.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 41. Lines, 14 to 17 on a page. Extent in ślokas, 1380. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1765 Appearance, old. Complete in two chapters.

An exposition of mantras relating to Gṛhya ritual of the Black Yajurveda for those who keep one, that is, Smārta Fire.

Printed in Mysore series No. 28.

It is divided into two chapters called *Praśna,* the first being subdivided into 18 sections and the second into 22.

Beginning :—

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।

एकाग्निकाण्डमन्त्राणां व्याख्या सम्यग् विधीयते ॥

तत्रादितो वैश्वदेवमन्त्रा अपि अभिधीयन्ते।

तत्र चोक्तमुभयतः परिषेचनं यथा पुरस्तादिति तस्मात् परिषेचनमन्त्राः पूर्व्वं व्याख्येयाः ।

End :—एतमर्थं मृत्युलक्षणं मागात् ततश्च शतं शरदः पुरूचीः बह्वन् दिवसान् जीवन्तु मृत्युं त्वमेन पर्व्वतेन अश्मना तिरोदधतां तिरोहितं कुर्व्वन्तु ॥ इति द्वाविंशखण्डः ।

Col. :—इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-महामहोपाध्याय-मिश्रश्रीहरदत्तसूरि-विरचितायां एकाग्निकाण्डमन्त्रव्याख्यायां सन्देहविषौषध्यां द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीविट्ठलेशाय नमः ।

संवत् १७६५ वर्षे वैशाख शुक्ल गङ्गासप्तम्यां अनन्तकृष्णसुत—श्रीकृष्णेण लिखितम् ।

452.

6389. **सन्ध्याटीका सुदर्शनी ।** *Sandhyāṭīkā Sudarśanī.*

(With the Text.)

Substance, Kāśmīrī paper. 8⅓ × 6⅓ inches. Folia, 217. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Modern Kāśmīrī. Appearance, fresh. Complete.

The daily prayers uttered by the Brāhmaṇas of Kāśmīra. The commentary is anonymous. Every leaf is marked सं टी०.

Begining:—

T. श्रीगणेशाय नमः । ॐ ब्रह्मणे नमः ।

ॐ प्रणवस्य ऋषिर्ब्रह्म गायत्रं छन्द एव च ।

दैवतोमिर्व्याहृतिषु च विनियोगः प्रकीर्त्तितः ॥

Comm.

ॐ गोपाल-गोकुलानन्द-गोवर्द्धनधरं हरिम् ।

नत्वा टीकां प्रकुर्व्वेऽहं सुदर्शनप्रबोधिनीम् ॥

... ...

सन्ध्यामन्त्रार्थजननीं सांख्ययोगोपकारिणीम् ॥

The commentary ends: —

214B. कलाकलैक्यस्वातन्त्र्यचित्तवैचित्र्यरूपिणी ॥

गायत्र्यद्वयमार्गेण केनचित् प्रकटीकृता ॥

सम्पूर्णम् ।

The rest of the MS. gives a number of epithets of Keśava, a list of vedic metres and a list of Devatās and a list of Śaktis.

453.

2620. **तैत्तिरीयब्राह्मण ।** *Taittirīya Brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 72 (1st)+80 (2nd) +125 (3rd). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1885.

The post-colophon statement of the first kāṇḍa :—श्रीरस्तु ॥ संवत्सर भाद्रपद वद्य ५ शुक्रवार संवत् १८८५; of the second kāṇḍa :—इदं पुस्तकं लिखितं समाप्तं । भाद्रपद शुद्धत्रयोदशी आदित्यवार संवत् १८८५ विकृति-नाम संवत्सरे कटकाख्यग्रामे लिखितम् ; of the third kāṇḍa :—विकारिनाम संवत्सर कार्त्तिक शु पञ्चमी बुधवार तद्दिने कटकाख्यग्रामे खङ्करावेण लिखितं संवत् १८८५ ।

Printed in the Ānandāśrama, in the Mysore Sanskrit and in the Bibliotheca Indica series.

125B. Preceding the post-Colophon Statement III :—

प्रश्नसंख्या प्रथम अष्टक ८, द्वितीयाष्टक ८, तृतीयाष्टक १२ मिलित्वा २८। अनुवाकसंख्या प्र० ७८। द्विती० ९६। तृती० १६४। मिलित्वा ३३८। दशकसंख्या प्रथमाष्टक ४९६, द्वि० ५३९, तृ० ७९२ ॥ संख्या १८२७ ।

453A.

11179. *The Same.* I. 1. 1.

Country-made paper. 10×4 inches. Lines, 10 on a page. Nāgara of the seventeenth century.

Col. :—प्रथमाष्टकस्य प्रथम प्रश्नः ।

454.

10680. **वेदार्थप्रकाश ।** *Vedārthaprakāśa.*

(Being Mādhava's commentary on the Taittirīya Brāhmaṇa).

Substance, country-made yellow paper. 9½×8½ inches. Folia, marked 29—38. Lines, 23 on a page. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. A mere fragment.

37A, इति माधवीये वेदार्थप्रकाशे यजुर्ब्राह्मणे द्वितीयप्रपाठके प्रथमोनुवाकः ॥

455.

3989. तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यम् । *Taittirīya Brāhmaṇa Bhāṣya.*

By Bhaṭṭa Bhāskara Miśra.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 134. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2950. Character, Nāgara in a very modern hand. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1949.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥ निर्व्विघ्नमस्तु । ॐ ।

ईशानः सर्व्वविद्यानां भूतानामीश्वरः परः ।

पुनातु सर्व्वदा युष्मान् शब्दब्रह्मतनुः शिवः ॥

अथ पारक्षुद्रानानुक्रमिष्यामः । अनारभ्याधीतानां प्रश्नत्वयर्थत्वात् तत्तल्लिङ्गवचनाभ्युन्नीयमानानि विज्ञत्वयर्थानीतराद्योतकानां (?) शुक्रामन्थि ग्रहप्रचारेऽपि विनियुक्तास्तत्र जघनेनोत्तरवेदिं ग्रहावरत्नौ वा संधत्तो अध्वर्युः प्रतिप्रस्थाता च ब्रह्मसंधत्तमिति यजूंषि ॥ ग्रहकाण्डत्वात् सोमार्पयं ब्राह्मणजातिं ब्रह्मवर्चसं वा मदीयं सधत्तं संहितमविच्छिन्नं कुरुतं मया सह । किञ्च तद्ब्रह्म मे जिन्वतं ।

Colophon:—इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्व्वेदभाष्ये पारक्षुद्रे प्रथमेऽष्टके अष्टमप्रपाठके दशमोऽनुवाकः । समाप्तश्च प्रपाठकः ॥ इति प्रथमाष्टकम् ॥

Post-Colophon Statement:—

संवत् १९४९ ॥

Printed in the Bibliotheca Series, Mysore.

456.

3990. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper, 11×5 inches. Folia, 210. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 4200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1949. Appearance, fresh.

Colophon:—इति भट्टभास्करमिश्रविरचिते यजुर्व्वेदभाष्ये ज्ञानयज्ञाख्ये
तृतीये काठके नवमोऽनुवाकः समाप्तस्तृतीयप्रपाठकः ।
एष निष्पादनप्राख्योऽयं कुशिकान्वयजन्मना ।
भट्टभास्करमिश्रेण ज्ञानयज्ञः प्रवर्त्तितः ॥

Post Colophon:—संवत् १९४९ ।

Beginning:—

यस्य निःश्वसितं वेदाः यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं(रौ) ॥
अग्निहोत्रादिकं कर्म्म द्वितीये काण्ड ईरितम् ।
नक्षत्रेष्ट्यादिकं कर्म्म तृतीये काण्ड उच्यते ॥
आद्यप्रपाठके पूर्व्वभागे याज्यानुवाक्यकाः ।
क्रमेणेष्टिषु वक्ष्यन्ते उभयेऽस्मिन(?) तदिष्टयः ॥

तत्र प्रथमेऽनुवाके देवनक्षत्राणां याज्यानुवाकाः तद्विभागस्च ब्राह्मणे समाम्नातः । कृत्तिकाः प्रथमं विशाखे उत्तमं तानि देवनक्षत्राणि अनुराधा प्रथम-मपभरणीरुत्तमं तानि यमनक्षत्राणीति तत्र देवनक्षत्रेषु प्रथमस्य पुरोऽनुवाक्यमाह अग्निर्न जुहोत न आयोयं कृत्तिकानक्षत्रस्य देवतारूपोऽग्निः ।

This contains Bhaṭṭa Bhāskara's commentary on the third aṣṭaka of Taittirīya Brāhmaṇa. The third aṣṭaka has, after the 9th, three more chapters called kāṭhakas. The comm. in the first three leaves does not agree with the printed edition.

457.

1856.

The second prapāṭhaka of the Taittirīyāraṇyaka, printed in Bibl. Ind. Ed., pp. 193 to 279.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara. Appearance, old.

Beginning :—

गणेशाय नमः । हरिरोम् ।

नमो ब्रह्मणे नमोऽस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधिभ्यः नमो वाचे नमो वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते करोमि ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

ॐ सह वै देवानां चासुराणां च यज्ञौ प्रततावास्तां वयं स्वर्गं लोकमेष्यामो वयमेष्याम इति ते सुराः सन्नह्य सहसैवाचरन् ब्रह्मचर्य्येण तपसैव देवास्ते सुराः अमुह्यंस्ते न प्राजानंस्ते पराभवं ते न स्वर्गं लोकमायन् प्रसृतेन वै यज्ञेन देवाः स्वर्गं लोकमायन् प्रसृतेनासुरान् पराभावयन् etc. ।

It contains 20 sections or anuvākas.

458.

1865.

The third prapāṭhaka of the Taittirīyāraṇyaka.

Substance, foolscap paper. $8\frac{3}{4}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1777. Appearance, tolerable. Complete.

Printed in Bibl. Ind.. Ed. pp. 280 to 363.

Post Col. :—

शुभं भवतु । इदं पुस्तकं समाप्तम् ॥

सप्रे इत्युपनामक-दामोदरभट्टात्मज-रामचन्द्रेण लिखितम् । शके १७७७ प्रभवनामसंवत्सरे दक्षिणायने वर्षाऋतौ आषाढ़मासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यां तिथौ भृगुवासरे रेवतीनक्षत्रे इदं पुस्तकं समाप्तम् । हे पुस्तक माधवराव वैद्य भोलकरया चे असो ।

459.

4180 (T.).

Substance, country-made paper. $10\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It contains the first twenty anuvākas of the third prapāṭhaka of the Taittirīyāraṇyaka, covering pp. 280 to 360 of the Bibl. Ind. Edition. The MS. breaks off abruptly in the 20th anuvāka.

460.

2619.

This number contains several MSS., all parts of the Taittirīya. There are eight batches of leaves.

I. (A I.)

Substance, country-made paper. 12¼×4 inches. Folia, 48. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Accented.

This MS. contains the first, second, fourth, fifth and sixth prapāṭhakas of the Taittirīyāraṇyaka.

It was one of the MSS. used by Dr. Rājendralāla Mittra in editing the work in the Bibl. Ind. series. He got it from Sakhārāma Shāstri, and marked it A.

II. (A II.)

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

This is the second of the two MSS. marked A by Rājendralāla. It contains the third and the seventh to the tenth prapāṭhakas of the Taittirīyāraṇyaka. The third ends in leaf 7A. Then come prapāṭhakas seventh to tenth.

This was also a MS. of Sakhārāma Shastri. On the obverse of the first and on the reverse of the last leaf, in red ink—इति तैत्तिरीयोपनिषत् इति तैत्तिरीयोपनिषत् समाप्तिमगमत् ।

So this MS. contains the Upaniṣad portion of the Taittirīyāraṇyaka, in which the third is also included, in the Āndhra recension which it represents.

III.

Substance, country-made paper. 13×4½ inches. Folia, 126. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, very old and discoloured.

This is the MS. marked F by Rājendralāla, when editing the work.

It contains Sāyana's commentary on the first six prapāṭhakas of the Taittirīyāraṇyaka, that is, excluding the Upaniṣad portion. Sāyana does not include the third in the Upaniṣad portion, as done in the preceding MS. marked A, II, purchased at Benares.

IV.

Substance, country-made paper. 13×4½ inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, very old and discoloured.

This MS. was marked P. by Dr. Rājendralāla. It is in the same hand with III. and contains the commentary by Sāyanācārya on the 10th parpāṭhaka which is called the Nārāyaṇopaniṣad.

This is the Drāviḍa Text, containing 64 anuvākas only, a recension followed by Sāyanācārya. See the Bibl. Ind. Edition of the work, p. 910.

V.

The MS. marked G. with the names "Śivaprasāda—Hall."

Substance, country-made paper. 13×4½ inches. Folia, 101. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It contains Sāyana's commentary on the first 3 prapāṭhakas and a portion of the fourth of the second kāṇḍa of the TAITTIRIYA BRAHMAṆA.

It covers pp. from the 337th to the first line of the 414th of the printed edition of the Ānandāśrama series, the MS. breaks off abruptly at सरस्व . Although the MS. is marked G, it does not agree with the description given by Rājendalāla, of that MS. in p. 76 of the preface to his edition of the work.

VI.

The MS. marked N.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 136. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured and decayed.

Contains the entire text of the Taittirīyāraṇyaka of the Āndhra recension.

VII.

MS. marked Q.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 20 to 46. Lines 15 to 18 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete.

It contains the commentary on the 10th book by Sāyanācārya without the text.

VIII.

Not marked by Rājendralāla Mitra.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 13. Lines, 18 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The manuscript contains the Bhāṣya of Sāyanācārya to the end of the third prapāṭhaka of Taittirīyāraṇyaka.

461.

3498. **नक्षत्रमन्त्रसंग्रहः ।**

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 98. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

अग्निर्नः पातु कृत्तिकाः नक्षत्रं देवमिन्द्रियं इदमासां विचक्षणं । हविरासं जुहोत न । यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवः यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्व्वा । स कृत्तिकाभिरभिसंवसानः । अग्निर्नो देवः सुविते दधातु । १ ।

The Nakṣattra-Mantra-Saṃgraha or Nakṣattrakalpa ends in leaf 6B. It contains the puronuvākyās and yājyās of the 28 Nakṣattras together with Pūrṇimā and Amāvasyā. The series of Nakṣattras begins with Kṛttikā. The first fourteen Nakṣattras, called Deva Nakṣattras, together with Pūrṇimā are treated of in the first anuvāka of the third

kāṇḍa of the Taittirīya Brāhmaṇa. The second fourteen called Yama Nakṣattras, together with Amāvasyā, are treated of in the second anuvāka of the same. After the thirty yājyās and puronuvākyās come thirty homa-mantras for the Hotā.

462.

9948. नक्षत्रमन्त्राः । *Nakṣttra Mantras.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia. 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1859. Appearance, tolerable. Generally correct.

Mantras in honour of asterisms, 28 in number, collected from different sources, such as, Taittirīya Āraṇyaka, Taittirīya Brāhmaṇa, and so on.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अग्निः कृत्तिका ॥
अग्निर्ऋषिः पवमानः । पांचजन्यः पुरोहितः ॥
तमीमहे महागयं ॥ १ ॥ इत्यादि ।

End :—यमः भरणी ॥ परेयिवांसं प्रवतोमहीरनु बहुभ्यः पंथामनुपश्य
श्वानं वैवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषादुवस्य ॥ २८ ॥
शिवमस्तु ।

Colophon :—नक्षत्रमन्त्राः समाप्ताः ।
संवत् १८५९ वैशाख कृष्णाष्टम्यां रवौ ।

463.

1892. सिंहानुवाकाप्रसिद्धपदव्याख्या । *Siṃhānuvākā-prasiddhapadavyākhyā.*

Substance, country-made paper. 9¼×4½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, faded.

Beginning :—

श्रीगजानन ।
सिंहानुवाकेऽप्रसिद्धानि पदानि व्याख्या क्रियन्ते सिंहे मे

मन्युर्मदीयो यो मन्युः क्रोधः पापहेतुरस्ति सोऽयं सज मन्युमतिसिंहे विनिह्वितोऽस्तीति शेषः ।

The work is thoroughly ungrammatical.

Animals, tribes, countries weapons, and other things mentioned are :—

सिंह, व्याघ्र, वृक, अश्व, धन्वन, राजगृह, अश्मन्, गर्द्दभ, संयक, अश्वत्थ, कूर्म्म, वस्त, अप्रिय, भ्रातृव्य, सपत्न, दुष्कीर्त्ति, परस्वत्, खड्ग, गवय, गौर, ऋच्छ, गोधा, जरा, कृष्णशकुनि, कश्य, उलूक, क्रोक, मर्कट, कुलल, उलल, उष्ट्र, ऋश्य, अवि, कोश, कुमारी, सूकर, पृदाकु, अजगर, विद्युत्, लोभा, शलभ, स्त्री, अजा, व्रात्य, शूद्र, वैश्य, राजन्यवन्धु, नैषाद, कुलिङ्ग, उलल, उङ्गिन्, किम्पुरुष, द्वीपी, हस्ती, श्वा, वन्य, विदेह, महावर्ष, मुजवत्, दुन्दुभि, इक्ष्वाकु, कलिङ्ग, अश्वतरी, पुंश्चली, आखु, मक्षिका, शुक, मयूर, वृष, ब्रह्मज ।

It ends :—

उपव्याहृतिसूत्रस्य पूर्णावृत्तिः सुबोधिनी ।

अध्यायद्वितयेनासावाधानमथ कथ्यते ॥

द्वितीयोऽध्यायः ॥ खण्डाः ५ ॥ श्रीराम ॥

The mantra is used in the chapter of Gopitṛyajña in placing a vessel full of water on a crossing of four roads.

464.

1893. **सिंहानुवाकभाष्यम् ।** *Siṃhānuvāka-Bhāṣya.*

A shorter commentary than the preceding.

For the manuscript and the work see L. 4260.

Aufrecht says Siṅhānuvāka "is alluded to in Baudhāyana Dharmasūtra 4, 7, 7," in the Gopitṛyajña prakaraṇa. See above. Both Rājendralāla and Aufrecht say that the Siṅhānuvāka of the Taittirīya Brāhmaṇa 2, 7, 7 does not agree with the present anuvāka.

465.

The Text of Siṃhānuvāka.

2120C.

Country-made paper. Folia, 2, marked 18 and 19. Lines, 9 on a page. Nagara.

अथ वैश्वानर्य्या वैश्वानरो नो ऊत्या प्रयातु परावत। अग्निरुक्थेन वाहसा स्वाहा अग्नये वैश्वानरायेदम्। ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिष्पतिं अजस्रं धर्म्ममीमहे स्वाहा। 18b अयं पाठक्रमः सिंहे मे मन्युरित्यादि।

466.

1864. **तैत्तिरीयोपनिषत्।**

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara.

It contains Prapāṭhakas VII to IX and the beginning of the 10th of T.A.; VII is called Śikṣopaniṣad (ends in 5B), VIII Brahmánandavallī (9A), IX Bhṛguvallī Upaniṣad (12) and X Nārāyaṇavallī, of which the present MS. contains the first section of the first anuvāka and the first sentence of the second only.

Printed in Bibl. Ind., pp. 725 to 757.

467.

2256. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, oldish. Complete.

Printed in Bibl. Ind.

468.

2377. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia—Śikṣāvallī in 6, Bhṛguvallī in 4 and Brahmavallī in 5. Lines, 6, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

469.

443. तैत्तिरीयोपनिषत् । *Taittirīyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Appearance, old.

Complete in three sections: (1) Śikṣādhyāya, (2) Brahmavallī, and (3) Bhṛguvallī.

Often printed.

Post Col. :—इदं पुस्तकं खे० के० का०

वपा-परिमलोल्लास-वासिताधर-पल्लवम् ।
मुखं वरदराजस्य मुग्धस्मितमुपास्महे ॥
गङ्गाया दक्षिणे भागे योजनानां शतद्वये ।
पञ्चयोजनमात्रेण पूर्व्वाम्भोधेस्तु पश्चिमे ॥
वेगवत्युत्तरेतीरे पुण्यकोट्यां हरिः स्वयम् ।
वरदः सर्व्वभूतानां अद्यापि परिदृश्यते ॥
करि-गिरिवर-शृङ्गे पुण्यकोटीविमाने
अज-गज-गुरु-शेषैः सेव्यमानं क्रमाच्च ।
विकसितमुखपद्मं विश्वमात्रा समेतं
शशिशतसमवर्णं देवराजं भजेऽहं ॥

470.

1757. शिक्षोपनिषत् । *Sikṣopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Leaf 1. Lines on a page, 19. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Old. Correct. Complete.

Colophon :—इत्यापस्तम्बशिक्षायां उपनिषत् समाप्तम् ।

Beg. :—ॐ शन्नोमित्रः शंवरुणः शन्नोभवत्वर्य्यमा ।

शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः शन्नो विष्णुरुरुक्रमः ॥

नमो ब्रह्मणे, नमस्ते वायो, त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु । अवतु माम् अवतु वक्तारं । ॐ शान्तिः हरिः । ॐ शिक्षां व्याख्यास्यामः वर्णस्वरः । मात्रा बलम् । सामसन्तानम् ।

इत्युक्तः शिक्षाध्यायः । शिक्षापञ्च । सहनौयशः । अथातः संहिताया उपनिषदं व्याख्यास्यामः । पञ्चस्वधिकरणेषु । अधिलोकमधिज्यौतिषमधिविद्यमधिप्रजमध्यात्मम् । ता महासंहिता इत्याचक्षते ।

471.

2336. *The Same.* (*Triśankorvedānuvacana.*)

Being the tenth anuvāka of the first prapāṭhaka of Taittirīyopaniṣad.

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 2. Lines on a page, 8 and 9. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara of the nineteenth century. Fresh. Complete.

Col.:—In leaf 2 line 5. इति त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनं ।

Śāntipaṭhas only ॐ शन्नोमित्रः शंवरुणः etc. ॐ सहनाववतु etc., ॐ यश्छन्दसामृषभोविश्वरूप etc., ॐ अहं वृक्षस्य रेरिवा etc.

The colophon stands after the fourth Śāntipaṭha. Then ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं etc. आप्यायन्तु ममाङ्गानि etc.

472.

2433. *The Same.* (भृगुवल्ली) ।

Substance, country-made paper. Folia, 5. Lines 8 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See printed edition Bib. Ind., pp. 122–141.

473.

2376.

Substance, country-made paper. 6¾×4¼ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It contains the Brahmavallī of the Taittirīyopaniṣad from the beginning to the seventh anuvāka and the first mantra and the beginning of the second mantra of the eighth anuvāka.

474.

9700. **तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ।** *Taittirīyopaniṣad-Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 13×5½ inches. Folia, 17. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 688. Character, Nāgara. Date, Śāka 1752. Appearance, old. Complete. Written in an extremely small hand.

Often printed.

The last colophon runs:—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमच्छङ्करभगवत्पूज्यपादकृतौ तैत्तिरीयोपनिषद्-भाष्यं समाप्तं ।
शाके १७५२ कार्त्तिक-शुक्ल-प्रतिपदि बुधे काश्यां लिखितं ।

475.

444. **तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम् ।** *Taittirīyopaniṣad-Bhāṣya.*

By Ānandatīrtha, the founder of the Mādhva School.

For the MS. see L. 1370.

इदं पुस्तकं खे० कें० का० ।

476.

950. **तैत्तिरीयोपनिषदालोकः ।** *Taittirīyopaniṣadāloka.*

By Vijñānabhikṣu.

For the manuscript and the work see L. 1798.

477.

1149. **नारायणोपनिषद्भाष्यम् ।** *Nārāyaṇopaniṣad-Bhāṣya.*

By Keśava, a disciple of Mādhavācārya.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 92. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2200. Character, Nāgara. Appearance, old. Date, Saka 1749. Complete.

It ends:—श्रीमत्काशीपुर्य्यां सकलबुधजनावासवृन्दातिमञ्जुं
विद्यारण्याङ्घ्रिपद्मप्रकृतिमनुसरन् केशवः शिष्य एवं ।

श्रीमन्नारायणीयोपनिषदमतुलां विन्दुनागानुवाकां
व्याचख्यौ आन्ध्रपाठक्रमत इह सतां संविदां रञ्जनाय ॥

So the author is Keśava, a disciple of Mādhavācārya. It follows the Āndhra readings of the text.

Post Colophon :—संवत् १८८४ शके १७४९ भाद्रपद वध्य १० समाप्तं ।

478.

2431. **वृहन्नारायणोपनिषत् ।** *Vṛhannārāyaṇopaniṣad.*

The 10th Prapāṭhaka of Taittirīya Āraṇyaka.

Substance, country-made paper. 6½×9. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

The present MS. agrees with Rājendralāla's edition up to इत्युपनिषद् (in leaf 14A), *i.e.* the 14th anuvāka, although the numbering of the anuvākas does not. The present MS. does not belong to Āndhra recension.

It ends at the मा नो महान्त उत मानो अर्भकं मा न उक्षन्त मुतमान उक्षितं or the 52nd anuvāka.

479.

2432. *The Same.*

Substance, country-made paper. 6×4 inches. Folia, 1-22, of which 13-19 are missing. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Fragment.

This MS. agrees with the preceding one with a slight difference in numbering.

It ends with the 36th anuvāka and the beginning of the 37th which corresponds with the 38th anuvāka of the preceding MS.

480.

2368. **कठकोपनिषत् ।** *Kaṭhakopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. 8½×4½ inches. Folia, 12. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Printed in pp. 74 to 159 in the Bibl. Ind. edition.

481.

2252. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

482.

9529. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 162. Character, Nāgara. Complete.

483.

9168. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 5. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete. Badly written.

From the beginning to the end of the 5th vallī and a few lines of the sixth.

484.

441. **काठकोपनिषद्भाष्यम् ।** *Kāṭhakopaniṣad-Bhāṣya.*

By Ānandatīrtha, the founder of the Mādhva school.

For the manuscript see L. 1373.

इदं पुस्तकं खे० के० का० ।

485.

9605. **सटीकभाष्यसहित-कठवल्ल्युपनिषत् ।**

Saṭīka-Bhāṣya-sahita kaṭhavallyupaniṣad.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2700. Character, Nāgara.

This codex contains the Kaṭhavallī Upaniṣad, along with Śaṅkara's Bhāṣya and a gloss thereon by Gopālayogī.

Both the text and the Bhāṣya are well known and

often printed. For Gopālayogī's commentary on the Bhāṣya, see L. Vol. II, p. 135.

The last Colophon runs thus:—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यवर्य्य-श्रीमद्रघुनाथेन्द्र-सरस्वतीशिष्य-श्रीमद्वालगोपालेन्द्रयतीश्वरविरचित-कठवल्लीभाष्य-विवरणे अन्तिमवल्ली समाप्ता ।

श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

486.

9520. कठोपनिषट्टिप्पनं । *Kaṭhopaniṣaṭṭippana.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 9. Lines, 12, 13 on a page. Extent in Ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

काठकोपनिषद्वल्लीनामनुबन्धचतुष्टयं मोक्षहेतुब्रह्मविद्याप्रतिपादकत्वात् सिद्धं आख्यायिकाविद्या स्तुत्यर्था ॥ उशन् क्रतुमिच्छन् ॥ इत्यादि ।

End:—विरजः विरजा धर्म्माधर्म्महीनः । विमृत्युः अविद्याकामहीनः अन्योऽपि य एवंविदस्ति सोऽप्यध्यात्ममेव प्रत्यग्रूपमेव ब्रह्म प्राप्तो विरजो विमृत्युर्भवति विद्यातत्फलयोर्निर्विघ्नत्वाय जप्यं मन्त्रं पठति नौ आवां ॥ शिष्याचार्य्यौ इत्यादि ।

SUBSIDIARIES TO THE BLACK YAJUR VEDA.

487 & 488.

6063.

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1913 and Śaka 1778. Appearance, fresh. Complete.

I. Padmanābha's work, Samānalakṣaṇa.

This is a roughly alphabetical list of words in the Yajuḥ saṃhitā, in which visarga is dropped after आ

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः । हरि रों ।

अथ यजुःसंहितायामाकारप्लुतपूर्व्वो घोषवद्व्यञ्जनोत्तरश्चसकार-
परो विसर्ज्जनीयो येषु पदेषु ऽ लुप्यते तानि पदानि प्रवक्ष्याम्य-
त्रेङ्ग्यपदानां नानापदत्वमसंख्याने तेषां पूर्व्वपदमवग्रहः उष्मविसर्ज्ज-
नीयप्रथमद्वितीया अघोषाः॥ न हकारः॥ व्यञ्जनशेषो घोषवान् ।

गजडाद्यास्त्रयो वर्णाः दादयश्चैव बादयः ।
यदि वान्तो हकारश्च शसौ तावन्यसंयुतौ ॥ इति परिभाषा ।

अग्निया अयक्ष्मा अगा अप्रा असुरा अप्टणा अजायथा अश्वा अह्नृणीयमाना etc., etc.

3B. ह्मिमा होतव्या हाया हायना हारुका होत्राः॥ न देपरः॥ ऊत्ताः मकारपरः ।

Colophon :—इति श्रीपद्मनाभविरचितं समानलक्षणं समाप्तम् ।

II. The work of Nārāyaṇa, Vilaṅghya.

हरि रों ।

प्रणम्य भारतीं देवीं सर्व्वसम्पत्करं परम् ।
नारायणः प्रवक्ष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥
एकारैकारवर्णौ यौ संहितायां विकारिणौ ।
तदन्तानि विलङ्घ्यानीत्युच्यन्ते वेदवित्तमैः ॥

तरापुनेति रिक्तं यत् त्वक्तानुक्तं समाप्य च ।
वर्णक्रमेण पठ्यन्ते सव्याख्यान्येव तान्यपि ॥
कञ्च यत्पदमत्रापि नानापदवदिष्यते ।
निमित्तत्वेन यद्ग्राह्यं पठ्यते पदमेव तत् ॥
इति परिभाषा ।
अमे वारे यदृर्ये के तिथये निष्ठके जरे ।
अन एवाद्यते साइ ईरतामवरेस्तुते ॥
6A. हीयते ह्रुयते ह्वै हन्तवे च हरामहै ।
ह्यामहै हरै हित्वै नेभ्यः सन्त्वधिकानि तु ॥
इति विलङ्घं समाप्तः ।

III. The work of Saurisūnu.

हरि रोँ ।
नत्वा विनायकं देवं सर्व्वसम्पत्करं परम् ।
शौरिसूनुः प्रवक्ष्यामि नवं नवपरं पदम् ॥
लक्षणं क्रियते चापि परं नाम नवं मया ।
दुर्ज्ञानं दुष्पठं यत्तु सापेक्षं चाक्रमं तथा ॥
तत्परित्यज्य सव्याख्यमकारादि च पुष्कलम् ।
नारम्भणीयमेतच्च स्वत एव व्यवस्थिते ॥
प्रसिद्धाध्ययनात्तत्र केचित् सन्दिह्यते(?) भृशम् ।
कुतोऽवसीयते कैश्चिन्निपुणैस्च महात्मभिः ॥
निश्चितं स्वानुरूपेण लक्षणेनावसीयते ।
आदौ विकारिणो नेतः पदान्तो विषयोऽस्य सः ॥
अभिधेयौ च तावेव तज्ज्ञानञ्च प्रयोजनम् ।
चछजेषु तवर्गीये थकारेण विवर्ज्जिते ॥
चतुष्टये मकारे च लकारे चोपरि स्थिते ।
विकारी नः पदान्तो यो मकारो नपरस्च यः ॥
दृश्यते येषु तौ ज्ञातुं प्रवक्ष्यामि पदान्यहम् ।
नानापदत्वमिंग्यानामिष्यते चात्र लक्षणे ॥
ऋक्षोपधमनिंग्यं यत्तःपरं नीचमेव तत् ।

नागमश्च शके यश्च प्यचारिषमथाशकम् ॥
अयश्वमेनमित्येतत् पदषट्कं विधीयते ।
नकारान्तं पदं पूर्व्वमकारादिक्रमेण तु ॥
तकारान्तं ततोऽनेन क्रमेणैव च गृह्यते ।
इति परिभाषा ।
अमुष्मिन्नन्नवन्नस्मिन्ननड्वानसुरानपि ॥
अकुर्व्वन्नवसं नक्तं ननयं नदुहंस्तथा ।
अधुक्षं निधयं नप्नं न क्षीणं न विप्नं नपि ॥

8A. इति नपरं समाप्तं ।

IV. अद्यादद्यादश्नीयादब्रवीदजुषत्ततः ।
अस्थादस्मदसच्चैव मनन्य जनदर्पयेत् ॥ १ ॥

End:—यच क्वचन तेनैवं पूर्व्वं म्नकुमपेक्ष्यते ।
न तान्तं पदमालेयं नवरत्नोत्तराक्षरम् ॥ ११ ॥
सगुणा वेदविदुषा रचिता कर्णभूषणा ॥
इति तपरं समाप्तम् ।

V. हरि रोँ ।
अवर्ण्यन्यनुक्तं समोप्यातिरिक्तं
परित्यज्य दुष्कीर्त्तितं चाभिवीक्ष्य ।
ककारादिवर्णक्रमेणाद्दमेतत्
सुवृत्तिं करिष्यामि विस्पष्टवाच्यम् ॥ १ ॥
ओ देववर्णसंकन्नं संहितायां पदादिगं ।
अवर्णं ज्ञातुमस्माभिरिदं शास्त्रं प्रणीयते ॥ २ ॥
नोदात्तो यः पदाध्याय उदात्तः संहितागमे ।
यश्चोदात्तः पदाध्याये स्वरितः संहितागमे ॥ ३ ॥
अघोषाक्षरतः पूर्व्व उकारः सांहिताश्च यः ।
तेभ्यः परः पदाध्याये त्वकारः स्यात् पदादिगः ॥ ४ ॥
संयोगादिगतो रेफो यश्चकारपरो न तु ।
संयोगाद्युत्तमो यश्च पदस्थस्वरितो नतु ॥ ५ ॥

10B. अस्याहिरहभूनोहन्नङतादोहरन्नहः ।

अहरवाहरं ताहारहामें चाङतादहं ॥ ४१ ॥

अहास्या अहरतां चेत्युक्तो क्रमस्य + संग्रहः ॥ ४२ ॥

इत्यवर्षिः समाप्तः ।

VI. हरि ॐ ।

आग्नीआग्रयणान्योयावर्त्तामोमायुधः श्रुतिः ।

आग्नीराहवनीयाग्नेयाग्नामुष्यायणः श्रुतिः ॥

12A. ऋतुनाक्षप्रहवाप्रपराआथानुवाक्यया ।

आहैतत् पूर्वमाङ्क्ष्वेत्येषावर्णी मुनिर्म्मिता ॥ २० ॥

तिंतिणी-फलसम्भूता सभाधिपतियज्वना ॥ २१ ॥

इत्यावर्णी समाप्ता ।

हरिः ॐ ।

VII. The work of Śrīvatsāṅka.

मुनिमानसमन्थान-मथितागमसागरात् ।

उदिताय नमोभूयादमृतामम्रराये ॥

गुणत्रयविहीनाय जगत्रयविधायिने ।

श्रुतित्रयदृशे शश्वत् पुरत्रयमथे नमः ॥ २ ॥

नमस्कृत्य विनेतारं विघ्नानामनुशिष्यते ।

अनिंग्यमिंग्यसादृश्यात् यत्सन्देहास्पदं पदम् ॥ ३ ॥

भि-भ्यां-भ्यः-सुभिर्वागोभागं क्रमभागदीर्घं च ।

नित्यं विहाय नेंग्यं गोगीः सुरदुंदुचेतिभि श्रुत्या ॥ ४ ॥

18A. एषानिंग्यपदानां पदवी सन्दर्शिता सुगा सुधिया ।

दैवमनीषिसुतेन श्रीवत्साङ्केन तैत्तिरीयाणाम् ॥ १०० ॥

इत्यनिंग्यं समाप्तम् ।

VIII. हरि रों ।

इषे मयोभूः प्रथममहमस्मि द्वितीयटतीयटतीयस्यां याः पुरस्तादमावास्यां रात्र्यां फलीकरणहोमं सोमस्याहं यद्दृते चित्तामन्दसाना शम्मिवर्म्मेदं प्रजावती ॥ अन्यत्र प्रजापतिः ।

It ends:—

कारां तं यामेरमे वृहस्पतिसुतस्य द्वादशमु साविचं विश्वा अमिस्च चत्वार्थ्य-श्रीति : ॥

इति षड्विंशति सूत्रम् ।

The name Ṣaḍvinśati-sūttra is rather misleading. As shown above, the MS. contains a number of tracts, relating to the grammar and pronunciation of the Taittirīya saṃhitā, of which the Ṣaḍvinśati-sūttra is the eighth and last, which led the ignorant scribe to suppose that the whole MS. was Ṣaḍvinśati-sūttra, and, accordingly, he marked every leaf of it with the letters ष सू.

489.

6175.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early 19th century. Appearance, old and discoloured.

Contains three tracts:—

I. On the motions of the hands, marking the rise and fall in the recitation of the Vedic mantras (Kṛṣṇayajuḥ?). It is accompanied by a commentary.

Colophon:—

6A. हस्तस्वरसंग्रहः समाप्तः ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

नित्योभिनिहत-क्षैप्र-पूर्व्वोदात्तस्य संग्रहः ।

क्रियते हस्तविन्यास [:] भेदोच्चारणसिद्धये ॥ १ ॥

यदेकस्मिन् पदे स्वार-पूर्व्वोदात्तो न विद्यते ।

संहितालक्षणां तस्मादिदमित्यवगच्छत ॥ २ ॥

Comm.

अयमर्थः । यद्यस्मात् कारणात् स्वार-पूर्वोदात्तो न विद्यते प्रचयत्वं सिद्धं । यथा । वीर्य्याणि । अतः कारणादुदात्तप्रचये सन्देहो नास्ति ।

After the second verse, it quotes only the parts of the kārikās, as it explains them. In Fol. 5B, we get the number 9. Then we have another kārikā and its commentary, unnumbered.

II. In 6B the second tract begins—the object of which is given in the following lines :—

अतीन्द्रियार्थ-विज्ञानं प्रणम्य ब्रह्म शाश्वतं ।
तैत्तिरीय्यपदादीनां वक्ष्यामि स्वरसंग्रहम् ॥

It consists of 55 Kārikās and ends in 9A.

Col. :—स्वरपञ्चाशत् समाप्तः

III. *Beg.* :—प्रणम्य नारायणपादपङ्कजे समस्तलोकचितमूर्त्तिहारिणे ।
करिष्यते वेदपदानि पाठतो निरूप्य चोच्चस्वरवर्णयो मया ॥ (?)

It is incomplete. There are 35 kārikās and the first four letters of the 36th.

490.

569. स्वरमञ्जरी । *Svaramañjarī.*

By Narasiṁha Sūri, son of Rudra Ācārya.

For the manuscript see L. 1429 and for the work see I.O. Catal. No. 701.

An elementary treatise on Vedic accents. It quotes and explains the Sūtras of Pāṇini with reference to accents of the Black Yajurveda.

Post-Colophon statement:—

स्व(स)भ्यस्तोज्ज्वलशब्दशास्त्रनिचयो निस्तीर्णशब्दार्णवः
सत्कौण्डिन्यकुलोद्भवः स्फुटमतिर्नाम्ना नृसिंहः सुधीः ।
बालानामवबोधनाय विविधान् ग्रन्थानवेक्ष्यादरात्
वेदोदाहरणा-प्रपञ्चचतुरामाख्यत् स्वरप्रक्रियां ॥
नृसिंहाय नमः ॥ शुभमस्तु ॥
यथा प्रती तथा लीखी मम दोष न दीयते ॥
शंवत् १७२३ ॥

In leaf 83A. occurs the following :—

नित्यस्वाध्याय-निष्णातैर्निर्वाच्यः शब्दवादिभिः ॥
शाखेयं तैत्तिरीयाणां बहुधावर्त्त्य धीमता ।
दृष्टस्वरोदाहरणं नृसिंहेन विपश्चिता ॥

शब्दविद्या प्रशंसाहक् ॥ सक्तुमिवेति ॥ तत्प्राप्तिप्रार्थनार्थादेवीवाचमिति अनयोरयमर्थः । यत्र शब्दशास्त्रे धीरा विवेकिनः । तितउना चालनीपात्रेण सक्तुमिव वाचं पुनन्तः शोधयन्तः अक्रत आक्षत । अत्र सखायः स्निग्धाऽसख्यानि सखित्वफलानि जानते । विन्दति । एषां वाचि भद्रा लक्ष्मीर्निहितेति देवाः ॥

491.

1155. लक्षणरत्न । *Lakṣaṇa Ratna.*

By Vaidyanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$. inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1672. Appearance, old. Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अम्भोजसम्भूतगभीरनाभी
विभूतिकेली भवनाय मानम् ।
विद्याविशुद्धौ विबुधाः श्रयध्वं
विद्यावदग्रेसर-वैद्यनाथम् ॥ १ ॥
आखुवाहन-सेनानी-पार्व्वती-परमेश्वरान् ।
सकलश्रेयसः सिद्धौ सन्ततं प्रणमाम्यहम् ॥ २ ॥

यजुषि प्रतिपच्छाशत्पदादिनिहताकार-पदान्तनकारयोः पदान्ततकारप्रग्रहयोरिङ्ग्यपदाद्याकारयोः संहितावसानस्य च सा+तयत्वणत्वयोश्चैकादेशे उत्तरपदाद्यैकारौकारपदान्तङकाराणां च पदान्तसमानाक्षरे दीर्घचयस्य च समविषमसङ्ख्याद्योतकं विसर्ज्जनीयसङ्ख्याप्रतिपादकं प्रतिपच्छाशदेकैकाक्षरं प्रत्यनुवाकमेकैकं वाक्यं लक्षणरत्नं वक्ष्यामः ॥ तत्र प्रवर्त्तका वर्णा अकाराद्युकार-पर्य्यन्ताः प्लुतवर्ज्जिताः स्वराः पञ्च । अकाराद्यौकार-पर्य्यन्ता ऋऌ-वर्ज्जिताः स्वराः पञ्च ॥ कगौ चजौ टडौ तदौ पबौ मनौ लवौ

ग्लसौ चेति । अत्र द्वन्द्वसमासयुक्तं तत्तल्लक्ष्यद्वन्द्वं संहृत्य एकरूपतो विगणय्य समविषमसंख्या द्रष्टव्या । पदादिनिहिताकारपदान्त-नराकौकद्विके समौ । चद्विके विषमौ ॥ पदान्ततकारप्रगृह्यौ टद्विके समौ । तद्विके विषमौ । इंग्यपदाद्याकारौ पद्विके समौ । मद्विके विषमौ ॥ एतल्लक्ष्यद्वन्द्वत्रयमपि लद्विके समं । ग्लद्विके विषमम् । यत्रैकं लक्ष्यद्वन्द्वं समं वा विषमं यदि तत्र तदितरोभयलक्ष्यद्वन्द्वन्तु तद्विपरीतं स्यादिति ज्ञातव्यम् ॥ द्विकानामष्टकानां पूर्व्वोत्तरवर्णौ क्रमात् संहितावसान-समविषमसंख्यासूचकौ । द्विकाष्टकस्य यकार-वकाराऽन्यतरसंयोगे सांहितषत्वणत्वयोर्वैषम्यं द्रष्टव्यं । तत्संयोगा-भावे सममेवेति ज्ञातव्यम् ॥ द्विकाष्टकस्य रेफसंयोग एकादेश उत्तरपदाद्यैकारौकारपदान्तङकाराणां वैषम्यं द्रष्टव्यं । तत्संयोगाभावे सममेवेति ज्ञातव्यम् । पदान्तसमानाक्षरदीर्घत्रयमपि पूर्व्वस्वर प+च+ष्वके समं उत्तरस्वरपञ्चके विषमं ॥ विसर्ज्जनीयान् पञ्चकान् पञ्चकान् कृत्वा गणनायां अन्त्यस्वरपञ्चके अकारादिभिरूकारादि-भिश्च क्रमात् एकद्वित्रिचतुःपञ्चविसर्ज्जनीयसंख्या द्रष्टव्या ॥ अत्र मपरस्वरमपि विसर्ज्जनीयाभावज्ञापकः । अत्राखण्डमाङ्पदं लक्ष्यं न भवति ॥ लक्ष्याभावः समो भवेदिति ज्ञातव्यम् । इत्यन्तोपसर्गाः पदान्तलक्ष्येषु न गणनीयाः ।

इति वेदविज्जनसम्मत-श्रीवैद्यनाथभट्टविरचितलक्षणरत्नपरिभाषा समाप्ता । ॐ

It ends thus:—

गावो वा एतत् सत्रं ॥ पौढ़ाश्याचातल्ये । श्वीती । प्राक्य । लाकी । द्यपू । मूल्यू तैता । लोटूपिजो । प्रिच्यौल्यकैत्या । ताभोचे षी । ला । लंशौ । श्रोम्मि । क्षि । चे । ल्याटाग्नि । ग्नै । टौ । ल्यु । चम्यु । के । त । प्रा । टोढू । मि । प्रग्रोमु ॥ ५ ॥ १ ॥ ७ ॥ कमि ॥ हरि रैाँ ३ ॥

The last Colophon:—इति श्रीवैद्यनाथभट्टविरचितायां वेदविद्भिः सम्मतलक्षणरत्नं समाप्तं ॥

श्रीः ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीः ॥ क ॥

Post Col. :—संवत् १६७२ समये आषाढ़मास-शुक्लपक्षसप्तम्यां शुक्रे वाराणस्यां लिखितम् ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥

On the reverse of the last leaf:

पुस्तकमिदं श्रीविनायकदीक्षितानाम् ॥

This is a short work which serves the same purpose for the Yajurveda as Padagāḍha, Caturjñāna, etc., does for the Ṛgveda.

492.

10519. **मानवशुल्वभाष्य।** *Mānava Śulva-Bhāṣya* (with the Text).

(Being the earliest comm. on the Mānava-śulva sūttra).

By Śivadāsa, son of Nārada.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 32. Lines, 10-12 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीढुंढिराजाय ॥ श्रीयज्ञपुरुषाय नमः ॥
श्रीविघ्नेशं नमस्कृत्य विश्वेशं जगतां गुरुं ।
पादपद्मं पितुर्नत्वा नत्वा वै याज्ञिकान् द्विजान् ॥
आसीत् पुरा पण्डितपूज्यपाद श्रीठाह्वयो यज्ञसमूहकारी ।
आनीय येनैव गोनामशुक्री प्रवर्ग्यकृत्यं प्रथितं हि यज्ञे ॥
तदन्वये याज्ञिककौकशर्म्मा यज्वा वदान्यो विदुषां वरिष्ठः ।
तत्पुत्रपुत्रः किल नारदाख्यो वेदार्थवेत्ताऽपर एव शम्भुः ॥
तस्यात्मजः शङ्करभट्टनामा तदग्रजोऽहं शिवदासशर्म्मा ।
काश्यां स्थितो मानवशुल्वभाष्यं कुर्वे यथार्थं श्रुतिसूत्रमूलम् ॥
निरालम्बस्य शुल्वस्य पूर्वैरव्याकृतस्य च ।
तस्य व्याख्यां कथं कर्त्तुं शक्नुयामतिमन्दधीः ॥
तथापि क्रियते किञ्चिच्छोधयिष्यन्ति याज्ञिकाः ।
अकरणान्मन्दकरणं श्रेष्ठमाहुर्मनीषिणः ॥
संपाद्य गणितज्ञानं शुल्वशास्त्रं समारभेत् ।
अन्यथा सकलं ज्ञानं शुल्वस्यैव न जायते ॥

सन्ति शुल्वान्यनेकानि तद्भाष्याणि बहून्यपि ।
मैत्राणां चैकवाक्यत्वं बोधायने न दृश्यते ॥
तस्माद्बौधायनं शुल्वं लिख्यतेच क्वचित् क्वचित् ।
स्वीयशुल्वस्य सम्मत्यै पठतां ज्ञानवृद्धये ॥

तत्र तावत् सकलधर्म्मशास्त्रप्रवर्त्तकस्वायम्भुवो मनुर्मैत्रीशाखायां श्रौतसूत्रं विधाय तत्र क्रियमाणवेद्युपयोगितया शुल्वसूत्रं कुर्व्वन् आदौ रज्जुलक्षणमाह ॥

पार्श्वमानीं समां त्रिगुणां रज्जुमुभयतः पाशामस्थूलामार्द्रामायतशुल्कां प्रतिमुक्तामयूखां मिनुयात् अस्यायमर्थः । पार्श्वे मीयते यया सा पार्श्वमानी तां । etc., etc.

5B, इति श्रीनारदात्मजशिवदास-विरचिते मानवशुल्वभाष्ये परिभाषाखण्डः प्रथमः ।

7A, इति श्रीपाकयज्ञिकी-वेदी-साधन-शुल्वसूत्रव्याख्याने द्वितीयः खण्डः ।

12B, इति श्रीनारदात्मज० साङ्कदर्शपौर्णमासिकी-वेदेः साधनसूत्रव्याख्याने तृतीयः खण्डः ।

16B, इति श्री नारदात्मज० वारुणप्रघासिकीवेद्यादिपाशुकीवेद्यन्तसाधन-शुल्वसूत्रव्याख्याने चतुर्थखण्डः ।

Beg. (12B) अथ चातुर्मास्यसंस्थायां वारुणप्राघासिकयजनसाधनभूतयोर्मारुतीवारुणीवेद्योर्युगपत्साधनप्रकारमाह ॥

16B. तिर्यक्पात्राणां द्रोणकलशादीनां सोमे उपयोगात् तत्स्वरूपं शुल्वसूत्रइति ।

21A. इति श्री नारदा० पञ्चमः खण्डः ॥

25A. इति श्री नारदा० सदोहविर्द्धानाग्नीध्रसाधनविधायकः षष्ठः खण्डः ।

32A. इति श्री (The names are blurred over with ink) अष्टावक्रीये (?) (written on the margin in a later hand) सशिरस्कप्रथमाग्निसाधन-सूत्रव्याख्याने सप्तमः खण्डः ॥

तुर्य्यपुरुषं शिरोविधायेति मनुनोक्त सूत्रस्यायमर्थः । The explanation continues to the reverse of the last leaf which contains an illustration of an altar.

493.

3493.

The fourth paṭala of the Kāṭhaka s̄rauta sūttra.

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in s̄lokas, 60. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

This paṭala of the Kāṭhaka s̄rauta sūttra, which is generally supposed to be lost, contains directions for two different sacrifices, one the Divaḥs̄yenīyāga and the other Apādyāyāga.

See Cs. Vol. I., 424.

494.

416. **भारद्वाजीय पैतृमेधिक सूत्र ।** *Bhāradvājīya Paitṛmedhika sūttra.*

For the MS. see L. 1395 and for the work see Burnell 20B.

The statements in L. are not all correct. The Sūtra in 24 sections comes to an end in line 3, leaf 18B. Then commences an anonymous Bhāṣya which abruptly ends shortly after the completion of the fifth paṭala.

Text printed by Dr. Calland in his Pitṛmedhasūtrāṇi.

495.

1388. **भरद्वाज-सूत्रभाष्य ।** *Bharadvāja Sūttra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 10¼×4½ inches. Folia, 16. Lines on a page, 14. Extent in s̄lokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, old.

It contains a bhāṣya on the Pitṛmedha Sūtra of Bharadvāja. On the blank page of the first leaf, the bhāṣya is attributed to Maunabhaṭṭa.

It begins :—

पैटमेधिकं कर्म्म वक्ष्यते पूर्व्वोक्तानि कर्म्माणि जीवतां पुरुषाणा ।

जातकर्म्मप्रभृतीनि नित्यनैमित्तिककाम्यप्रायश्चित्तानि जातकर्म्माद्युपनयनान्तानि उभयं साधयन्तीति पुरुषसंस्काराय नित्यानि ।

It ends :—दर्शपूर्णमासाग्रयणार्थमिति सामर्थ्यादग्निहोत्रशेषाणि कर्म्माणि पश्वादीनि न भवन्ति। प्रोषितप्रमीत इत्यनुवादः। पलाशवल्कै-रित्येवमादि विधातुमेवं कृते प्रोषितप्रमीत इति श्रुतेः ।

496.

2206. भारद्वाजपैतृमेधिकसूत्रव्याख्या । *Bhāradvāja Paitṛmedhika Sūttra Vyākhyā.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 18, of which the first is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 528, by a statement in the manuscript. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

It ends :—

प्रमादमरणे सत्त्यैव पितृमेधः कर्त्तव्यः। अविकारैर्मन्त्रैर्दारकर्म्मणि यद्यशक्तो इति विनाग्नेः कदाचिन्मरणे यावज्जीवश्रुतेरनपगत्वात् दारान्तरग्रहणे चाशक्तत्वात् आत्मार्थमग्न्याधेयमिति दर्शपूर्णमासाग्रयणार्थमिति। सामर्थ्यादग्निहोत्रं। शेषानि कर्म्माणि पश्वादीनि न भवन्ति। प्रोषितप्रमीत इत्यनुवादः। पलाशवल्कैरित्येवमादि विधातुमेवं कृते प्रोषितः प्रमीत इति श्रुतेः। ग्रन्थसंख्या ५२८ ।

For the Text see Burnell 20B. The work is marked आहिताग्नि अन्त्येष्टि भारद्वाज on the top of fol. 2.

The second praśna begins :—

9A. अथात उत्तरं पैतृमेधिकं व्याख्यास्याम उत्तमपुरुषेभ्य एवैतद् विधानं कर्त्तव्यमित्युत्तरं पितृमेधञ्च सर्व्वेषां क्रियते पितृमेधप्राप्तानामपि ब्रह्मविद्भिः कर्त्तव्य इति ब्रह्ममेध इत्याचक्षते अथवा ब्रह्मनिष्ठानामिति केचित् ब्रह्मविद्भिर्विधीयत इति अथाप्युदाहरंति श्रुत्यंतराकृतिरानीयते विस्पष्टार्थं द्विजातीनामित्यारभ्य क्रतूनामुत्तमः क्रतुरित्यन्ता श्रुतिरानीता द्विजातयो ब्राह्मणा एव। इत्यादि ।

497.

1261. भारद्वाजगृह्यसूत्रम् । *Bhāradvāja Gṛhyasūttra.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 25. Lines, 8 to 14 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1796, Appearance, old. Complete.

Colophon in 24B. :—

इति भारद्वाजीयगृह्यसूत्रात् प्रायश्चित्तसंग्रहखण्डाः संगृहीता इति ।

Col. in 25A. :—इति गृह्यप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ।

Post Col. :—श्रीरस्तु । अनन्तकृष्णदीक्षितसुतविनायकदीक्षितानां ।
संवत् १७९६ वर्षे आषाढ़ शुक्ल ५ दिने समाप्तिमगमत् ।

The Kalpa Sūttra of Bhāradvāja School is very rare. Pitṛmedha Sūttra only of the school is generally known, having been published by Dr. Caland. Dr. Bühler in his Gujerat Catalogue, Vol. I, p. 186, mentions परिशेषसूत्र of that school, but gives no description. The work contained in this manuscript is divided into 37 sections. The first section contains a few sūtras identical with the first few sūttras of the Āpastamba Gṛhya ritual. The sections are short, but there seems to be a short commentary accompanied by directions for ritual, given along with the sūttras.

In the left-hand upper corner of each leaf, we have sometimes वोप, sometimes वोप . भ . टी, sometimes वोपगाटी, and sometimes वोपटी. It seems that the short commentary is by वोपगा. The colophon given above, says that only Prāyaścitta section has been picked up from the Gṛhya Sūttra of Bharadvāja. But this statement seems to apply to that portion of the manuscript which lies between the two colophons, namely, the last line of leaf 24B and 25A. This manuscript seems to reveal a large portion of Bharadvāja Gṛhyasūttra, hitherto considered as lost.

The beginning is the same as that of Āpastamba Gṛhya-sūttra.

End before the first colophon in leaf 24B.

व्याहृतिभिर्विहृताभिर्भूरग्नये चेति प्रतिमन्त्रं त्रयोदशाज्यजुहुतीर्जुहुयात्। होमे सर्व्वत्र अग्नेः परिस्तरणमाज्यसंस्कारस्त्रुक्स्रुवसंमार्जनमुभयतः परिषेचनं कुर्य्यात् ॥ २७ ॥

The end before the last colophon:—

औपासनादौ च वसथे इत्युपवासश्चरोर्ह्यौपवसदिकर्म्म प्रतिपद्यते। तृतीयपक्षे होमं कुर्य्यात्। पुनराधेयं तस्य प्रायश्चित्तः ॥

498.

446. **परिभाषासूत्रम् (भारद्वाजीयम्)** *Paribhāṣa sūttra of Bharadvāja.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः।

स्त्रियाश्चैवं संस्कारार्थमौपासनं। अग्निहोत्रं यजमानस्येति विज्ञायते। अन्यतरं पत्न्या अन्यतरं यजमानस्य तयोर्यः प्रथमं म्रियेत तस्याग्निहोत्रं पत्युर्जायाया वा सह प्रमीतयोरुभयोः प्रतिषेधः। अथ यद्यपत्नी एकः स्यादुभाभ्यां तस्य संस्कार उपासनाग्निहोत्राभ्यां। अथ यद्यग्निहोत्रेण पत्नीं दहति यदेकस्मिन् यूपे द्वे रसने पत्नी विन्दत इति विज्ञायते। सा पुंवद्भवति स स्त्रीवद्भवति इति विज्ञायते।

It ends thus:—

खदिरविल्वपालाशानामिध्मदार्व्वेण इत्यादि आज्यालाभे अजसाविकं माहिषं वा घृतमाज्यार्थं इत्यादि।

इति भारद्वाजपरिभाषासूत्रम्।

इति समाप्तम्।

श्रीरामेश्वरार्पणमस्तु।

HIRANYAKEṢĪ SŪTRA.

499.

438. **हिरण्यकेशिसूत्रम् ।** *Hiraṇyakeṣi suttra.*

For the manuscript see L. 1375.

Leaf 2B. इति हिरण्यकेशिसूत्रे प्रथमप्रश्ने प्रथमः पटलः ।
4B. इति हिरण्य॰ द्वितीयः ।
6A. इति हि॰ तृतीयः ।
7B. इति हि॰ चतुर्थः ।
9A. इति हि॰ पञ्चमः ।
11A. इति हि॰ षष्ठः ।
12B. इति हि॰ सप्तमः पटलः ।
13A. इति हि॰ अष्टमः । प्रश्नः
15A. इति हि॰ द्वितीये प्रथमः ।
16A. इति हि॰ द्वितीयः ।
17A. इति हि॰ तृतीयः ।
18A. इति हि॰ चतुर्थः पटलः ।
19B. इति हि॰ पञ्चमः ।
21B. इति हि॰ षष्ठः ।

Five lines more and the MS. ends abruptly.

500.

631. *The Same.*

A mere fragment containing only the chapter on Aṣvamedha, noticed in L. 1473.

501.

2068. **मातृदत्तीय चतुःसूत्रव्याख्या ।** *Mātṛdattīya Catuḥsūttravyakhyā.*

of the Hiraṇyakeṣī School.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 19. Lines on a page, 11. Extent in ṣlokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1862. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति मातृदत्तीया चतुर्थसूत्रव्याख्या समाप्ता ।

Post Col. :—सम्वत् १८६२ फाल्गुनशुक्लाष्टम्यां ब्रह्मोपनामकेन वासुदेवेन. श्रीकाश्यां लिखितम् । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

Matṛdatta is hitherto known as a commentator of the Hiraṇyakeśī Sutras only. See Aufrecht Cat. Cat.

It contains the commentary with directions for the application, on the first four sūtras of the Chapter on Rudra. The sūtras are—

1. अथातो रुद्रस्नानविधिं व्याख्यास्यामः ।

The commentary ends in 6*a*.

2. अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्वकं जपहोमार्चनविधिं वक्ष्ये ।

The commentary on the second sūtra ends in 12*a*.

3. अथातोरुद्रस्नानार्चनविधिं व्याख्यास्यामः ।

The commentary on the third sūtra ends in 15*b*.

4. सगुप्ते पुण्यदेशे गोचर्म्ममात्रे स्थण्डिले पद्मे वा लिङ्गं प्रकल्प्य पूजयेदिति ।

The commentary ends in 19*b*.

The work begins यस्य निश्वसितं वेदाः etc.

502.

3036. प्रयोगवैजयन्ती । *Prayoga-Vaijayantī.*

A commentary on Hiraṇyakeśisūttram.

By Mahādeva.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The commentary is on the 4th praśna of the Hiraṇyakeśisūttras, which deal with animal sacrifices and is complete in 5 paṭalas.

The last Colophon :—

इति श्रीसत्याषाढहिरण्यकेशिसूत्रव्याख्यायां प्रयोगवैजयन्त्यां महादेवकृतायां चतुर्थे पशुप्रश्ने पञ्चमः पटलः । प्रश्नश्च समाप्तः ।

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः ।

हविर्यज्ञेषु नियतोपक्रमास्तु निरूपिताः ।

दर्शाद्या इष्टिपर्य्यन्तास्तत्वारोऽथ निरूप्यते ॥ (?)

नित्याभ्यासः पशुः पूर्व्वमनित्याभ्यासकर्म्मतः ।

चातुर्म्मास्येभ्य एवैवं सौत्रामण्याश्च पूर्व्वतः ॥

प्रश्ने चतुर्थ ऐन्द्राग्नो निरूढ़ो विकृतैः सह ॥

सर्व्वेभ्यः कामेभ्यः पशुबन्धो विधीयमानो दर्शितो बौधायनेन, अर्थवादकफल आपस्तम्बेन । अत्र पक्षेषु प्रथमप्रश्ने प्रथमपटल एव अधिकारिनिर्णयो दर्शपौर्णमासवदेव वृत्तोऽतो न व्याख्यायते । इत्यादि ।

It ends:—

न्यायोपदेश्ययोः केचिद्विकल्पं ब्रुवते न तत् ।

युक्तं न्यायो ऽनुमानन्तु श्रुतितुल्यं कथं भवेत् ॥

503.

581. **ज्योत्स्ना हिरण्यकेशिसूत्रव्याख्या ।**

Jyotsnā, being a comm. on Hiraṇyakeśi sūttra.

By Gopīnātha.

For the MS. see L. 1505.

A mere fragment containing the comm. on the 10th Praśna. The last leaf is marked 133, but the leaves from 127 to 132 (both inclusive) are missing.

504.

10494. **हिरण्यकेशिस्मार्त्तसूत्र ।** *Hiraṇyakeśismārta sūttra.*

Substance, country-made paper. 8½×6 inches. Folia, 52. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date S. 1731. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon:—इति हिरण्यकेशिस्मार्त्तसूत्रं समाप्तम् ।

Post Colophon :—शाके १७३१ सर्व्वधारीनाम संवत्के श्रावण वद्य ८ भृगुवार तद्दिने डोंगरे-इत्युपनामकस्य त्र्यम्बकभट्टात्मजगंगाधरेण लिखितं ॥ स्वार्थपरार्थं ॥ यदिशुद्धमशुद्धं etc. शुभं भवतु ॥ अवन्तिकापुरि महाकालसन्निधौ संपूर्णमस्तु ॥

Beginning :—उपनयनं व्याख्यास्यामः ॥

सप्तवर्षं ब्राह्मणमुपनयीतैकादशवर्षं राजन्यं द्वादशवर्षं वैश्यं वसन्ते ब्राह्मणं ग्रीष्मे राजन्यं शरदि वैश्यमापूर्य्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रे......

6B, इति हिरण्यकेशिसूत्रे एकोनविंशतिप्रश्ने प्रथमः पटलः।

11B, इति ० द्वितीयः पटलः। अधीत्य वेदं स्नानं तद्व्याख्यास्यामः।

15B, ० तृतीय पटलः—आनयत्यस्मै रथमश्वं हस्तिनं वा—

20A, ०चतुर्थः पटलः ॥ दर्शे चन्द्रमसं दृष्ट्वाप आचम्यापो धारयमाणः etc.

23A, ० पञ्चमः पटलः ॥ समावृत्त आचार्य्यकुलान्मातापितरौ बिभृयात्ताभ्यामनुज्ञातो भार्य्यामुपयच्छेत्।

26B, ० षष्ठः पटलः। तां ततः प्रवाहयन्ति प्रवाहारयन्ति समोप्येतमग्निमनुहरन्ति नित्यो धार्य्योनुगतोमन्थ्यः श्रोत्रियागाराद्वाहार्य्योपवासश्चानुगते भार्य्यायाः यत् पूर्व्वागारं प्राप्याथैनां संशास्ति दक्षिणं पादमग्रेति हर।

33A, ० अष्टमः पटलः ॥ गृहामाबिभीत वा स्तोष्यते ॥ शालां कारयिष्यन् ॥ पाणिग्रहणादिरग्निः ॥ विष्णुर्योनिं कल्पयतु ॥

33B, ० उपनयनं विराजं चैकमिषैकान्नत्रिंशत् ॥ (?) इति हिरण्यकेशीसूत्रे एकोन्नविंशतिप्रश्ने समाप्तः ॥—

34A, *begins* :—अथातः सीमन्तोन्नयनं। प्रथमगर्भायाश्चतुर्थे मास्यापूर्य्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रेऽग्निमुपसमाधाय व्याहृतिपर्य्यन्तं कृत्वा धाता ददातु नो रयिमिति चतस्रो धात्रीः जुहोति।

38B, इति हिरण्यकेशिसूत्रे विंशतिप्रश्ने प्रथमः पटलः। अथातस्त्राग्नेयप्रायश्चित्तं समुपसृजते यज्ञोपवीत्याचान्तो नाप्रीतेन शरावेणोदकमाहृत्य सभायां मध्येविदे?वनमुद्धृत्य......सभायाः वाह्य तृणानि

तेन कुमारमभ्याहृत्याच्तेषु तानं निपात्य दध्ना लवणोदकमिश्रेणा-
भ्युक्ष्य... ...

40A, ० विंशतिप्रश्ने द्वितीयः पटलः ॥ २ ॥ अथातः शूलगवमापूर्य्य-
माणपक्षे पुण्ये नक्षत्रेऽग्निमुपसमाधाय संपरिस्तीर्य्य . . . etc., etc

41B, ० तृतीयः पटलः ॥ ३ ॥ अमावास्यायामपराह्णे मासिकमपर-
पक्षस्य वायुं त्वहस्तु (?) पितृभ्यो नं संक्रत्य न दक्षिणाग्रान् दर्भा-
नासनानि कल्पयित्वा ब्राह्मणान् शुचीनत्रभवतः समं गानयुज आम-
न्त्रयते etc., etc.

45B, चतुर्थः पटलः ॥ अष्टकां व्याख्यास्यामः ।

47B, ० पञ्चमः पटलः ॥ अथातः श्रवणाकर्म्म ।

48B, ० षष्ठः पटलः ॥ आग्रयणीं व्याख्यास्यामः ।

49B, ० विंशतिप्रश्ने सप्तमः पटलः ॥ ७ ॥ अथात उपाकरणोत्सर्ज्जने
व्याख्यास्यामः ॥

End:—० अष्टमः पटलः ॥ ८ ॥ अथात उपाकरणोत्सर्ज्जने ॥ आग्रयणीं
व्याख्यास्यामः ॥ अथातः श्रवणा ॥ श्वोभूते पितृभ्यो गामालभते ॥
अष्टकां व्याख्यास्यामः ॥ एष तेततः ॥ भुंजानान् समीक्षते ॥ ये
चेह पितरः ॥ अमावास्यायामपराह्णे ॥ अथातो बौधायनविहार
एव ॥ अथातः शूलगवं ॥ अथातः श्वग्रहप्रायश्चित्तं ॥ तृतीये वर्षे
चूड़ाकर्म्म ॥ अथ षष्ठे मास्यन्नप्राशनं ॥ या देवीस्वतस्रः ॥ यथैव
वायुः पवते ॥ अथातः पुंसवने ॥ अथातः सीमन्तोन्नयनं ॥ अथातः
स्वग्रहप्रायश्चित्तं ॥ अथातः शूलगवं ॥ अमावास्यायामपराह्णेऽष्टकां
व्याख्यास्यामोऽथातः श्रवणाकर्म्माग्रायणीं व्याख्यास्यामोऽथातः उपा-
करणोऽष्टौ ॥ अथातः सीमन्तोन्नयनं ॥ ये चेह पितरो विंशतिः ॥

Then comes the last col. quoted above.

505.

10583. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 12-41. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Defective in the beginning.

Fol. 12 (L. 1) contains the colophon of the third paṭala of Prasna XIX.

Col. :—इति हिरण्यकेशिसूत्रे एकोनविंशतिप्रश्ने तृतीयः पटलः ।

Last Col. :—०विंशतिप्रश्नेऽष्टमः पटलः ।

506.

2704. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

The MS. contains the 19th Prasna of the Hiraṇyakesi Gṛhya sūttra, which deals with the ceremony of Upanayana, and is divided into 8 paṭalas. It also contains the first four leaves (44 to 47) of Sīmantonnayana, which abruptly comes to an end.

The 19th Prasna begins :—

हरिः । ॐ उपनयनं व्याख्यास्यामः ॥ सप्तवर्षं ब्राह्मणमुपनयीत । एकादशवर्षं राजन्यं, द्वादशवर्षं वैश्यं । वसन्ते ब्राह्मणं ग्रीष्मे राजन्यं शरदि वैश्यमापूर्य्यमाणे पक्षे पुण्ये नक्षत्रे विशेषेण पुन्नामधेये युग्मान् ब्राह्मणानन्नेन परिविश्य पुण्याहं स्वस्त्ययनमृद्धिमिति वाचयित्वा शितस्य कुमारस्य केशान् वापयित्वा स्नातमलङ्कृतं × × × वासः परिधाप्य etc., etc.

43B. इति हिरण्यकेशिसूत्रे एकोनविंशतिप्रश्नः समाप्तः .

Leaf 44 begins :—

अथातः सीमन्तोन्नयनं प्रथमगर्भायाश्चतुर्थेमास्यापूर्य्यमाणे पक्षे पुण्ये नक्षत्रेऽग्निमुपसमाधाय व्याहृतिपर्य्यन्तं कृत्वा धाता ददातु नो रयिमिति चतस्रो धातृ र्जुहोतीमं मे वरुणतत्त्वायमि० इत्यादि वाचयित्वा etc., etc.

ĀPASTAMBA SŪTRAS.

507 & 508.

988A and 988B. **आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्।** *Āpastamba Srauta sūtra.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 66. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

A fragment containing the first six prasnas (Garbe's Printed Text, vol. I, pp. 1-393), and another containing the eighth prasna (printed in Garbe's edition, Vol. II, pp. 1-94). They contain all the Haviryajña sacrifices except Nirūḍhapasubandha which comprises the seventh prasna.

509.

659. *The same to the end of Prasna IX.*

For the manuscript see L. 1226.

The first five leaves are missing.

Continuous pagination down to leaf 82 and to the end of the fifth prasna.

Post Col. Statement :—

नारायणभट्टफुकटेन लिखापितं।

The sixth prasna is complete 21 leaves, the seventh in 16, the eighth in 23 leaves.

Post Colophon Statement :—

श्रीफुकटोपनामककृष्णभटस्य सुतेन नारायणेन लिखापितम्।

The ninth prasna has 19 leaves.

510.

461. *The Same.* (**चातुर्म्मास्यसूत्रं वा चातुर्म्मास्यप्रश्नः**)।

For the manuscript see L. 1353.

Post Col. :—इदं चातुर्म्मास्यसूत्रपुस्तकं मौन्योपनाम-वैद्यनाथभट्टेन मौलं दत्त्वा गृहीतम्। साक्षी उपाध्या॥ सं १८६४ भाव ८ बुधदिने।

511.

2636. *The Same.* (Prasna VIII).

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 6. Lines, 17 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

This is the eighth prasna of the Āpastamba Srauta Sūttra, printed in pp. 1 to 94 of the second volume of Dr. Richard Garbe's edition.

512.

8508. *The Same.*

(Prasna IX, Vidhyaparādhanimitta-prāyascitta).

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Colophon:—श्रुतिलक्षणमापस्तम्बसूत्रे नवमः प्रश्नः समाप्तः ।

512A.

1199. *The Same.*

Country-made paper. 9×4 inches. Lines, 8 on a page. Nāgara.

513.

648 *The Same.*

The codex contains prasnas 10 to 15 of the Āpastamba sūttra.

For the manuscript see L. 1227.

The 10th prasna agrees with that in Dr. Garbe's edition. After the close of the thirty-first or the last kaṇḍikā, the pratīkas of all the kaṇḍikās are given in the reverse order.

The 11th prasna in this manuscript is the same as the 15th in Garbe's edition, complete in 21 kaṇḍikās, at the end of which come the pratīkas of the kaṇḍikās in reverse order.

The 12th prasna in this manuscript wrongly called 13th in the chapter colophon, is the same as the 11th in Dr. Garbe's edition, complete in 21 kaṇḍikās, ending with the pratīkas in reverse order as before.

The 13th of this manuscript is the same as 12th in Dr. Garbe's edition, complete in twenty-nine kaṇḍikās, ending similarly.

The 14th in this manuscript is the same as 13th in Dr. Garbe's edition, complete in twenty-five kaṇḍikās, ending similarly.

The 15th in this manuscript is the same as the 14th in Dr. Garbe's edition, complete in thirty-four kaṇḍikās, ending similarly.

514.

490. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9⅓×4 inches. Folia, 51. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1050. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

The MS. contains (A) the seventh praśna, (B) the 10th and a portion of the 15th and (C) the 13th praśna.

(A) 14 leaves from 72 to 85 containing the seventh praśna. As in Dr. Richard Garbe's edition of the Śrauta sūtra, it comprises 28 kaṇḍikās. But after the 28th kaṇḍikā there are 11 lines more in the present MS. which are not found in the printed text.

Post-Col. Statement :—

इदं सोमसूत्रपुस्तकं मौनिना वैद्यनाथेन स्वस्याध्ययनार्थं मुद्रां दत्त्वा गृहीतं। साक्षौ उमाध्या आहे ॥

(B) Leaves 1 to 26. The 10th praśna contains 31 kaṇḍikās—the same as in Dr. Garbe's edition. The present MS. contains 8 lines more beginning with आसदौमादाय अथातिथ्याया इत्यादि (Fol. 16B). After these 8 lines commences the 15th praśna which contains 18 kaṇḍikās and two sūtras.

(C) 11 leaves from 61 to 71. The 13th praśna from the middle of the 6th kaṇḍikā to the end. This praśna is marked 14 in the present MS., but in Dr. Garbe's edition it is the 13th.

515.

992. *The Same.*

(Prasna XIV).

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 10 on page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1649. Appearance, old.

Printed in Garbe's edition, Vol. II, pp. 530 to 629.

Post-Colophon Statement :—

सम्बत् १६४९ मये लेखितं आषाढ़वदि प्रतिपदा मन्दे तत्सत् सोनभट्टेन स्वार्थं परार्थं च ॥

516.

634. *The Same.*

(Prasna XV).

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 15. Lines, 7, 11 on a page. Extent in slokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Though called Pañcadaśapraśna it agrees with Garbe's Caturdaśa praśna in thirty-four kaṇḍikās.

After the end of the 34th kaṇḍikā, the manuscript has, in a larger hand, 13 lines, after which comes the col. इत्यापस्तम्बसूत्रे पञ्चदशः प्रश्नः ।

517.

1282. *The Same.* (**चयनप्रश्नः**) ।

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in two praśnas.

Printed in Dr. Garbe's edition, Vol. III, pp. 1-74.

The 16th and 17th praśṇas of Āpastamba Kalpasūtra.

518.

1055. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$. Folia, 23. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The 16th and 17th praśnas of Apastamba Sūtra.

519.

1037. *The Same.* (वाजपेयसूत्रम्) ।

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 4. Lines, 8, 10, 11 on a page. Extent in slokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Post-Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं हेमाद्रिमहादेवस्य ।

This comprises the first 7 kaṇḍikās of the 18th prašna of the Apastamba Šrauta sūttra (Dr. Garbe's edition, pp. 75 to 84).

520.

635. *The Same.*

(Prašna XX).

For the MS. see L. 1228. It agrees entirely with Garbe's 20th prašna consisting of 25 kaṇḍikās. It treats of Ašvamedha.

One line more after the completion of the twenty-fifth, which runs

राजार्थैनं वेदिकाले प्रतायत आक्रान्वाजी पशुकाले पश्वाह्वः सप्त ।

These are the Pratīkas of seven Kaṇḍikas out of 25.

No Colophon :—

The Post Colophon :—

१७ ‖ ७० ॥ आ ॥ १२ सु ।

521.

644. *The Same.*

(Prašna XX).

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in šlokas, 326. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

After the completion of the 25th kaṇḍikā the present manuscript has the following:—

सौत्रामण्या मैत्रावरुण्या चामिक्षया। पञ्चाहः पुरुषमेधः। अथैकेषां चैतानां। गोमृगकण्ठेन प्रथमामाहुतिं जुहोति। पशु-काल उत्तरत उपरिष्टादग्नेः। ऋषभचर्म्माभिषिच्यमानस्य। दक्षि-णतः प्लक्षशाखास्वितरेषां पशूनां। गणानां त्वा गणपतिं हवामह इत्यभिमन्त्र्य। आक्रान् वाजी। युञ्जन्ति ब्रध्नमिति। श्वेता आदित्याः। रोहितो धूम्ररोहित इति। प्रतायते एकविंश उक्थ्यः। नमो राज्ञे नमो वरुणायेति। विभुर्मात्रा प्रभूः पित्रेत्यश्वनामानि। प्राचीं दिशं अध्वर्य्यवे वेदिकाले। यदमित्रा अश्वं विन्देरन्। सायं प्रातर्वा ब्राह्मणौ। सवित्रे प्रातरष्टाकपालं निर्वपति। अथैनं प्रति-दिशं प्रोक्षति। शतेन राजपुत्रैः सहाध्वर्य्युः। ब्राह्मणा राजानश्च। नमोऽग्नये पृथिवीक्षिते। राजा सार्व्वभौमोऽश्वमेधेन यजेत। असितवर्णाहरयः सुपर्णाः॥ राजाथैनं वेदिकाले प्रतायते आक्रान् वाजी पशुकाले पञ्चाहः सप्त।

These are the pratīkas of the 25 kaṇḍikās in the reverse order.

522.

646. *The Same.* (Prasna XXI).

The 21st prasna of the Āpastamba sūttra, noticed in L. 1229.

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 8, 10 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Post-Colophon Statement:—

शुभमस्तु। श्रीमार्कण्डेयस्य पुस्तकमिदं।

It is called also Dvādasāhaprasna.

523.

633. *The Same.* (द्वादशाह प्रश्नः)।

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 270. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1804. Appearance, old. Complete.

For the manuscript see L. 1229. It is divided into 25 sections, as in the printed text of Garbe. Then come the pratīkas of the kaṇḍikās in reverse order.

एव मतऊर्द्ध । उत्सर्गिणामयनं । सौर्य्यं विषुवत्युपालभ्यं । इमा नुकं भुवना सीषधेम । व्याख्यात उदयनीय । हिल्लुकान्द्वे गायेतां । उपाकृते माहेन्द्रस्य स्तोत्रे । दिक्षु दुन्दुभीन् प्रवध्नन्ति । ततो महाव्रतमुपयन्ति । ततः सभार्य्यौ द्वौ अभिप्लवौ । गवामयनेन प्रजां भूतिं । अनीकां व्याख्यास्यामः । प्रायणीयावत् उदयनीयमुप-यन्ति । अकुशलो वा अयं प्रजापतिः । यद्दश होतारः सत्रमासत । ततः प्राजा-पत्याय मनोग्रहाय संप्रसर्पन्ति । ततो दशममहः । अग्रहीतो माहेन्द्रः ततः प्रतिप्रस्थाता । श्वो भूत एकविंशं षोड़शिनं । तदा अग्नीध्र अग्नीधागारं प्रविश्य । श्वो भूतो प्रतायते । परं मृत्यो अनुपरेहि पन्थां । अन्यो वा ब्राह्मणो दीक्षितः । सर्व्वंइष्टप्रथमयज्ञाः । द्वादशाहे नैव प्रजायते । द्वादशाहेन श्वो भूते ततो दशममहः प्रायणीयवत् गवामयनेन उपाकृते व्याख्यात उदयनीय उत्सर्गिणां अयनमष्टौ ।

Col. :—इत्यापस्तम्बसूत्रे द्वादशाहप्रश्नः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितं भवानीशङ्करेण संवत् १८०४ ज्येष्ठशुक्ल ३ सोम ।

524.

647. *The Same.* (Praśna XXII).

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Post-Colophon Statement :—

श्रीगणमार्कण्डेयदीक्षितानामिदं पुस्तकम् ॥

It is called also Ekāhapraśna.

525.

645. *The Same.* (Praśna XXIII).

For the manuscript see L. 1230. The 23rd praśna is complete in 24 kaṇḍikās, as in Dr. Garbe's edition.

526.

632. *The Same.* (सामान्यसूत्रम्)।

Substance, country-made paper. 7×3 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date (?). Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

It comprises the first 4 sections of the 24th praśna of the Āpastamba sūttrā, as published by Dr. Garbe.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः।

ॐ यज्ञं व्याख्यास्यामः। स त्रयाणां वर्णानां ब्राह्मणराजन्ययोः वैश्यस्य च। सा त्रिभिर्वेदैर्विधीयते। ऋग्वेद-यजुर्वेद-सामवेदैः। ऋग्वेदयजुर्वेदाभ्यां दर्शपौर्णमासौ। यजुर्वेदेन अग्निहोत्रं। सर्व्वैरग्निष्टोमः। उच्चैः ऋग्वेदसामवेदाभ्यां क्रियते। उपांशु यजुर्वेदेन। अन्यत्र अश्रुतप्रत्याश्रुतप्रवरसंवादसम्प्रेषैश्च। अन्तरा सामिधेनीष्वनूच्यं। मन्द्रेण प्रागाज्यभागाभ्यां प्रातःसवने च। मध्यमेन प्राक्स्विष्टकृतो माध्यन्दिने च। क्रुष्टेन शेषे तृतीयसवने च। वाक्संप्रवश्च तद्वत्॥ ऋग्वेदेन होता करोति। यजुर्वेदेन अध्वर्य्युः। सामवेदेनोद्गाता। सर्व्वैर्ब्रह्मा। वचनादिप्रतिषेधाद्वा अन्यः कुर्य्यात्। ब्राह्मणानां आर्त्विज्यं॥ सर्व्वक्रतूनां अग्नयः सकृदाहिताः। जुहोतीति चोद्यमाने सर्पिराज्यं प्रतीयात्। अध्वर्य्युं कर्त्तारं॥ जुहूंपात्रं। व्यापृतायां स्रुवेण आहवनीये प्रदानम् इत्यादि।

End :—कालस्य अशेषभूतत्वात् आरम्भविभागाच्च। अर्थायां अर्थायग्निं प्रणयेत्। अंप्रवृत्ते कर्म्मणि लौकिकः सम्पद्यते यथा समारूढे।

Colophon :—इति सामान्यसूत्रम्।

527.

1078. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 4. Lines, 8-9 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Accented. Old.

528.

3280. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

529.

967. *The Same*

Substance, country-made paper. 10¾×4½ inches. Six parts, each separately paged, the first part covering 8 leaves, second 13, third 34, fourth 12, fifth 8, sixth 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragmentary.

Āpastamba sūtra of the Black Yajurveda is complete in 32 praśnas or prapāṭhakas. The first twenty-four praśnas deal with Śrauta-rites and are called the Āpastamba Śrauta sūtra. The praśnas 25th, 26th and 27th are devoted to the Gṛhya rites and go under the name of Āpastamba Gṛhya sūtra. Praśnas 28th and 29th refer to customs, traditional and local, and are called Dharma sūtra. The 30th praśna is Śulvādhyāya and refers to the construction of sacrificial halls and altars. Praśna 31st and 32nd treat of Paitṛmedika rites and hence go under the name of Paitṛmedhika sūtra.

This manuscript contains in the first pagination, the 23rd praśna; in the second, the 24th; in the third, 25th, 26th and 27th; in the fourth, 30th; in the fifth, 31st; and in the sixth, 32nd.

The whole text of the sūtras has been printed piecemeal; the Śrauta sūtra by Dr. Garbe, the Gṛhya sūtra in Bibl. Sanskritika, the Dharma sūtra by Hofrath, Dr. Buhler and in Bibl. Sanskritāka, Sūlvādhyāya by Dr. Thibaut, and Paitṛmedhika sūtra by Dr. Caland.

In the printed text of Dr. Garbe the 24th praśna comprises 14 sections, but our manuscript has two more after the 24th.

530.

1249. **आपस्तम्बगृह्यसूत्रम् ।** *Āpastamba Gṛhyasūttra.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 10. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, very old. Complete.

Printed in Bibl. Sanskritā.

531.

8333. **आपस्तम्बधर्म्मसूत्र ।** *Āpastamba Dharmasūttra.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia 33. Lines, 11 on a page. Extent in s̄lokas, 700. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः ।

I. अथातः सामयाचारिकान् धर्म्मान् व्याख्यास्यामः ।

It consists of 11 paṭalas :—

18B. एकादशः पटल :—

II. Then, after seven lines, we have the beginning of the second pras̄na, which also consists of 11 paṭalas.

Beg. :—19A. श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ पाणिग्रहणादधि गृहमेधिनोर्व्रतं कालयोर्भोजनमतृप्तिश्चान्नस्य पर्वसु चोभयोरुपवास :—

33A. इति एकादशः पटल :— इति आपस्तम्बसूत्रे द्वितीयो धर्म्मप्रश्नः समाप्तः ।

प्रयोजयितामन्ता कर्त्ता । च्चेत्रं परिगृह्य । चरिते यथापुरं । भृत्यानाम-नुपरोधेन व्याख्याताः सर्व्ववर्णानां etc.

These are the Pratīkas in reverse order in 8 lines.

After the eight lines, there are 7 more in a much later hand.

532.

1226. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

The eleven paṭalas of the 28th prasna of Āpastamba.

Col. :—इत्यापस्तम्बे प्रथमे धर्म्मे एकादशः पटल ?

533.

1254. *The Same.*

The first Dharma sūttra only, that is, the 28th Prasna of the Āpastamba sūttras.

Substance, country-made paper. 7½×3 inches. Folia, 25, of which foll. marked 5 to 8, 17 and the 21, are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

At the end of the prasna, the Pratīkas of the khaṇḍas are given in reverse order, after which the initial words of the paṭalas are given in their proper order.

534.

1153. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 189 to 205. Lines, 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete in 2 Prasnas.

535 & 536.

1041. **आपस्तम्बीय-शुल्वसूत्रं सटीकं ।** *Āpastambāya Sulvasūttra with a Comm.*

Substance, country-made paper. 9½×3¾ inches. Folia, 74. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 2300. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The commentary is by Karavinda Svāmin, for which see *infra.*

For the beginning and end of the Ṭīkā see Stein, p. 246.

The Ṭīkā ends in leaf 65A.

Colophon :— इति श्रीकरविन्दस्वामिकृतौ शुल्वटीकायां षष्ठः पटलः ॥ समाप्तः प्रश्नः ॥

Post Col. :— शाक १६४[०] हेमलंबो विक्रममार्गवदि एकादश्यामिन्दु-वासरे काश्यां विश्वेश्वरार्पणमस्तु । दैवापरसदाशिवदीक्षितस्य पुस्तकम् ॥

In 65B. begins—श्येनोपधानकारिका ।

अथ द्वितीयश्येनोपधानकारिका ।

अग्नेरभेदाय च पश्चभिस्तत्

सङ्ख्यसंख्यापरिपूर्त्तिरेच ।

मन्त्रोपधानमाद्यन्तु प्रस्तारे वक्ष्यतेऽधुना ।

This portion is very defective. It is full of lacunæ and ends abruptly.

537.

2774. *The Same. (Text only.)*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

538.

937. **आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः ।** *Āpastamba sūttravṛtti.*

By Rudra Datta.

The manuscript contains only the comm. on the first praśna.

Printed along with the Text by Dr. R. Garbe in Bibl. Ind.

539.

1204. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1631. Appearance, old.

Post Col. :—शुभमस्तु लेखकपाठकयोः ॥

संवत् १६३१ समये आश्विन शुदि २ भृगुवासरे लिखितमिदं पुस्तकं ॥ शुभम् भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥

In a later hand :—

पायादः कृष्णोरणो । etc., etc.

The present manuscript contains the comm. on praśnas VI to VIII.

540.

1283. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 25. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1639. Appearance, old.

Printed in Dr. Garbe's edition, Vol. II, pp. 1-94.

The eighth praśna of Āpastamba Kalpa Sutra—devoted to Cāturürmāsya, namely, Vaiśvadeva, Varuṇapraghāsa, Śākamedha and Sunāsirīya sacrifices.

The comm. has a different division called paṭalas and not kaṇḍikās. In the present MS. 22 kaṇḍikās are grouped in six paṭalas.

Post Col.:—श्रीरस्तु ॥ भट्टनारायणसुतभट्टगोविन्दसुतकृष्णेन लिखितमिदं पुस्तकं। संवत् १६३९ समये मा, कृष्णाष्टम्यां रवौ श्रीविश्वेश्वरसंनिधौ स्वार्थं परार्थंच ॥ ५ ॥ शुभमस्तु सर्व्वजगतां। श्रीविश्वेश्वरो जयतु ॥

541.

636. **सामान्यसूत्रकपर्द्दिभाष्यम्।** *Sāmānya-sūttra Bhāṣya by Kapardi.*

For the manuscript see L. 1469.

Post Colophon Statement:—

लिखितं नारायणव्यासोपनाम स्वार्थं च परार्थं वा। संवत् १८६६ श्रावणबद्यचतुर्थां च।

542.

2762. **आपस्तम्बसूत्रभाष्यम्।** *Āpastamba sūttra Bhāṣya.*

By Kapardi Svāmin.

For the MS. and the work see L. 1220. It contains the comm. on the Paribhāṣā chapter only. It has the first two leaves missing.

543.

3215. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10, 12, 13 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

It contains that portion of Kapardi's Bhāṣya on Āpastamba Śrauta sūttra, which relates to Nakṣattreṣṭi.

It begins :—

श्रीः । नक्षत्रेष्टयोऽप्यग्निर्वा अकामयतेत्यादिब्राह्मणव्याख्याताः ता एकोपक्रमा एकान्वारंभणीयाः नक्षत्रसत्रेण ज्योतिषामयने-नेष्टातिसमुदायशब्दचोदितत्वात् । इत्यादि ।

544.

643. **आपस्तम्बसूत्रभाष्यम्** । *Āpastamba sūttra Bhāṣya.*

By Dhūrttasvāmī.

For the manuscript see L. 1231.

In the Bhāṣya, the prasnas are divided into paṭalas and not into kaṇḍikās.

It contains the comm. on 9 prasnas in full and a portion only of the tenth prasna.

545.

668. *The Same.*

For the manuscript see L. 1232.

It contains the comm. on prasnas IX to XIV, XVI and XVII.

22A. इति धूर्त्तस्वामिकृतौ आपस्तम्बसूत्रव्याख्याने नवमप्रश्ने पञ्चमः पटलः समाप्तः ।

X ends in 34B, end दशमः पटलः ।

XI ends in 42A, end अष्टमः पटलः समाप्तः ।

XII ends in 60A, end अष्टमः पटलः ।

XIII ends in 73A, end सप्तमः पटलः ।

XIV ends in 108A, (दशमः पटलः) But it is called in the Colophon. पञ्चदशः प्रश्नः

Chapter XV seems to be wanting.

„ XVI ends in 138A, दशमः पटलः। समाप्तः प्रश्नः।

„ XVII ends in 160B, the last leaf. अष्टमः पटलः।

546.

2951. *The Same.* With its vṛtti commentary.

By Kauśikarāma Agnicit.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 63. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The present manuscript contains the Bhāṣya and Vṛtti on the eighth praśna bearing on the Cāturmāsya rites, of the Āpastamba Śrauta sūttra. See Dr. Richard Garbe's edition of the Āpastamba Śrauta sūttra, Vol. II, pp. 1 to 94.

The Bhāṣya begins :—

चातुर्म्मास्यैरिष्टवांश्चातुर्मास्ययाजी तस्याचत्र्यं सुष्ठतं भवति न शक्यं चेतुमचत्र्यं शोभनं क्षतं। चतुर्षु चतुर्षु मासेषु क्रियन्ते इति चातुर्म्मास्यानि तद्याजिन इत्यादि।

The sub-commentary begins :—

चातुवस्य (?) चातुर्म्मास्ययाजिनः न च शक्यं चयितुमित्यचत्र्यं। इत्यादि।

The eighth praśna of the Āpastamba Śrauta sūttra is complete in 22 kaṇḍikās, grouped in the Bhāṣya and Vṛtti into 6 paṭalas.

The last Colophon:—

इतिधूर्त्तस्वामिभाष्ये षष्ठः पटलः। समाप्तश्च प्रश्नोऽष्टमः।

इति कौशिकेन रामेणाग्निचिता क्षतायां धूर्त्तस्वामिभाष्यवृत्तौ षष्ठः पटलः। समाप्तः प्रश्नः॥

547.

652. *The Same.*

A gloss on Dhūrtta Svāmin's commentary on the Āpastamba sūttra by Kausika Rāma.

For the manuscript see L. 1233. But the description given in it is misleading. The manuscript contains prasnas X—XIII, and not, as Rājendralāla says, the first four chapters. See I.O. Catal. No. 304.

Chapter X comes to an end in leaf 86A.

The Col. :— दशमः पटलः ॥ कौशिकेन रामेण कृतायां धूर्त्तस्वामिभाष्य-टीकायां सोमोपोद्घातो नाम दशमः प्रश्नः समाप्तः ।

In spite of the colophon it is wrongly called on the top of the leaf "प्रथमः प्रश्नः" (in the handwriting of Mahāmahopādhyāya Kāmākhyānātha Tarkavagīsa); and accordingly the ensuing chapters XI, XII and XIII are called II, III and IV in the same hand. The mistake is corrected here.

Chapter XI comes to an end in leaf 114B.

Col. :—अष्टमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

Chapter XII comes to an end in leaf 171B.

Col. :—अष्टमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

Chapter XIII comes to an end in 211B.

Col. :—सप्तमः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ।

Post Col. Statement :—

संवत् १८६६ मार्गशीर्ष ४ गुरु लिखितं नानजी व्यासोपनामः । स्वार्थं परार्थं च । गुरवे नमः । सांवसदाशिवाय गुरवे नमः । ग्रन्थ ४००० ।

548.

3009. **प्रयोगरत्नमाला ।** *Prayoga Ratnamālā.*

A commentary on the sixth prasna of Āpastamba by Viṣṇu Bhaṭṭa.

For the manuscript and the work see L. 4223.

549.

2638 **दर्शपौर्णमासपरिभाषा (आपस्तम्बशाखीया)।**

Darsa-Paurṇamāsa-paribhāsa Āpastambaśākhīyā.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 15. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीसांवादित्याय नमः।

अथ दर्शपौर्णमासपरिभाषा लिख्यते। अथातो दर्शपौर्णमासौ व्याख्यास्यामः मन्त्रान्ते + + + नमित्यान्निपाते दाघारे धारायां चादिसंयोग + + + + + + + + + + + + जुहुयात् प्रक्षेपादीवत्पूर्वं वा कुत्रचिदन्तेऽपि भवति आघारे। तत्र पूर्व्वमनवकाशत्वं हि यत्रावकाशस्तत्र यथापूर्व्वमेव। कर्म्मकरण-काले प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा हस्तद्वयं अन्तर्जानु कुर्य्यात्।

It ends :—प्रागुदेत्यानन्तरं विहाराभिमुखो भूत्वा गोमतीं जपति। पय-स्वती-व्रतोपायनीय-जपश्च भवति या सरस्वतीति मुखं विमृष्ट इति च भवति अन्यत् सर्व्वं याजमान्यं उद्देशत्यागानुमन्त्रणादिनियुक्तो-ऽध्वर्युः करोति सङ्कल्पोऽप्यध्वर्युरेव करोति न पत्नी॥

Colophon :—इति परिभाषा समाप्ता॥ आउवा शुक्लदीक्षितैः कृता॥

There are two leaves marked 5, one being a supplement to the other—

इदं शोधपत्रं पञ्चमाङ्कस्य पत्रस्य परिभाषायाः।

The authorities consulted.

1A, कात्यायन, रुद्रदत्त and भारद्वाज; 2B, बौधायनीय, सायनीय and प्रयोगवृत्तिः; 3A, धूर्त्तवृत्तिः, रुद्रः; 10B, अड्विला।

11B, ब्राह्मणस्य प्राप्तराज्यस्य पुरोहितप्रवर एव होतुरुपांशु नाम गृह्णाति मानुष इत्युच्चैरक्षीयात्॥

550.

7827. **आपस्तम्बगृह्यसूत्रतात्पर्य्यविवरणम् ।** *Āpastamba-grhya sūttra-tātparyavivaraṇa.*

By Gopinātha Maunī.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 76. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. The first five leaves are missing.

A mere fragment.

40B, इति गोपीनाथमौनिनः कृतावापस्तम्बगृह्यसूत्रतात्पर्य्यविवरणे प्रथमः पटलः समाप्तः ।

551.

1109. **उज्ज्वला ।** *Ujjvalā.*

By Haradatta Misra.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 143. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 3700. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1648. Appearance, old.

See Burnell's Catal. p. 16B. CIX.

An exposition of the Dharmasūtras of Āpastamba by Haradatta Misra. The 28th prasna and 8 paṭalas of the 29th prasna.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीआपस्तम्बाय नमः ।

प्रणिपत्य महादेवं हरदत्तेन धीमता ।

धर्म्माख्यप्रश्नयोरेषा क्रियते वृत्तिरुज्ज्वला ।

अथातः सामयाचारिकान् धर्म्मान् व्याख्यास्यामः । अथशब्द आनन्तर्य्ये वर्त्तते । अतः शब्दो हेतौ ।

It ends :—

एवंप्रकारमनुतिष्ठन्नुभौ लोकावभिजयति । भोगेनेमं लोकं तीर्थ-प्रतिपादनेन चामुमिति ।

Col. :—इति श्री[हर]दत्तमिश्रविरचितायां धर्म्माख्यप्रश्नयोरुज्ज्वलायां वृत्तौ अष्टमः पटलः ।

Post Col. :—संवत् १६४८ समये माघशुदि प्रतिपदि लिखितेति ॥ श्रीब्रह्मणे नमः । राम । राम ।

Printed in Bibliotheca Sanskrita No. 15.

552.

1239 *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 83. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara. Appearance, old.

It contains the commentary on the 28th praśna only of Āpastamba.

553.

1040. शुल्वप्रदीपविवरणम् । *Śulvapradīpavivaraṇa.*

By Sundararāja, son of Mādhavārya.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 53. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1170. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1645. Complete.

A commentary on Śulvasūtra of Āpastamba, complete in six chapters.

This work treats of the formation of altars in sacrificial ceremonies.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आपस्तम्बेन योऽयं व्यरचि भगवता शुल्वसंज्ञो गभीरः ।
प्रश्नार्थं तस्य भाष्यप्रभृतिषु कथितं विस्तृतं वीक्ष्य कृत्स्नम् ।
संक्षिप्योद्बोधनार्थं कुशिककुलनिधेर्माधवार्यस्य यस्तुः
पुत्रः शुल्वप्रदीपं विवरणमधुना सुन्दरो निर्मिमीते ॥

विहारयोगान् व्याख्यास्यामः । विहारो विहरणं चतुरस्रादिरूपेण भूमेः करणं तस्य योगा उपाया यावदायामं प्रमाणं तदर्द्धमभ्यस्यापरस्मिंस्तृतीये षड्भागेन लक्षणं करोति ।

It ends thus:—

अश्वमेधप्राप्तश्वेदाहार उद्धांविधामभ्यस्येत् । नेतरंदारिङ्गियेता-
दितश्वेदाहरेदाहृत्य क्षतां तावत् प्रत्यादधीतेति ॥

Col.:—इति सुन्दरराजीये शुल्वविवरणे शुल्वप्रदीपे षष्ठः पटलः ॥

Post Col.:—संवत् १६४५ दुर्म्मुखसंवत्सरे वैशाखशुद्धचतुर्थ्यां भृगौ
लिखितम् । काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ । सदाशिवदीक्षितदैवापर ।

554.

3024. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured and worn out. Complete in six paṭalas.

A comm. on Āpastamba Śulva Sūtra, Praśna XXX.

The last Colophon runs:—

इति श्रीसुन्दरराजीये शुल्वविवरणे शुल्वप्रदीपे षष्ठः पटलः ।

For the work see L. 1459.

555.

650. **शुल्वप्रदीपविवरणम् ।**

By Sundararāja, son of Mādhavācārya.

The leaves missing are: 3, 6, 16,

For the manuscript see L. 1459.

556.

1253. **आपस्तम्बीय शुल्वभाष्यम् ।**

By Gopāla.

The author was the son of Gārgya Nṛsiṇha Somasut, and the disciple of Vādhūla Raṅgarāja Miśra.

Substance, country-made paper. $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Complete.

Beginning:—

यस्य यूः प्राणिनः सर्व्वे यो हेतुर्जगतां सताम् ।
तं यज्ञपुरुषं वन्दे स्वर्गादिफलदायिनम् ॥
बाधूलान्वयरङ्गराजविदुषः शिष्येण विद्यानिधे-
र्गार्गश्रीन(ा)रसिंहयज्वतनयेनोद्ग्राहिणी निर्म्मला ।
आपस्तम्बमुनीन्द्रवक्त्रजनुषीं शुल्वाह्वयानां गिरां
गोपालेन विरच्यते नयवती सद्याज्ञिकालंकृतिः ॥
मया यथासूत्रमियं यथामति
प्रणीय तेभ्यः परिदीयतेऽधुना ।
य एव सन्तो जगतीह याज्ञिका
विदूष्यतां तैर्यदिवाभिनन्द्यताम् ॥
सुद्योगो न्यायविद्धीम्मन् जातः सुशिक्षितः ।
शुल्वानां धारकः सम्यक् + दयान्वोधमर्हति ॥ (?)

व्याख्यातानि दर्शपूर्णमासादीनि श्रविलक्षणानि कर्म्माणि तेषां यानि नानाकारपरिमाणकार्य्याणि मन्दमतिभिरस्मदादिभिर्यूः प्रतिपदा निवेद्यादीन्यक्कान्यप्रयोगेऽन्यथाप्रयोगेऽपि दोषकराणि बहुलप्रतिबन्धकानि च तेषां साधनानां विस्तरप्रतिपाद्यत्वात् पृथक् व्याख्यानं प्रस्तौति । विहारयोगान् व्याख्यास्याम इति ।

End:—

एवं शुल्वरहस्यबोधनकरी सन्दर्शिवा पद्धति-
र्ज्ञेयैषैव यतः समस्तमुपयोग्यत्रोऽस्ति कर्म्मसु ।
श्रद्धा यस्य + + स्वरादिषु + + भक्तिः + + + + +
+ स्तेतामवलम्ब्य शौल्वमखिलं तत्वं परिज्ञास्यति ॥ १ ॥
विशोध्यतां साधुपदार्थवेदिभिः सुवृत्तशीलैः प्रतिमृष्यतामपि ।
इयं न दीयेत हितार्थिभिर्जनैरसूयकायान्वत + + बे च ॥ २ ॥
यत्कृतमाधुनिकत्वं व्याख्यानान्तरविरोध इत्येते ।
मानविरोधाभावेनास्या दोषाः स खलु दोषः ॥ ३ ॥
उपनिषत्स्मृतिनीतिविशारदा यमनुसंदधते हृदि योगिनः ।
स्वविषयां मम भक्तिमचंचलां स तनुताद्भगवान् मखपूरुषः ॥ ४ ॥

विधिविष्णुशिवादिन्द्रदेवता आपस्तम्बमहर्षींस्तथा परान् ।
प्रणमामि गुरून् महीसुरानपि नित्यं सुकृताभिवर्द्धनात् ॥ ५ ॥

अत्र चत्वारः श्लोकाः ।

Colophon :— इति श्रीमद्वाधूल—श्रीरङ्गराजमिश्रशिष्यस्य गार्ग्यश्री-
नृसिंहसोमसुत्सुतस्य गोपालस्य कृतापस्तम्बशुल्वरहस्यप्रकाशने
भाष्ये षष्ठं पटलः ॥

आलोच्य मूलमानानि गोपालो यदरीरचत् ।
समासं तदिदं भाष्यं शुल्वतत्वप्रकाशनम् ॥

557.

2888. आपस्तम्बीय-शुल्वसूत्राक्षरार्थविबोधिनी ।

Āpastambīya-Śulva-sūttrākṣarārtha-vibodhinī.

By Karavindācārya.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 61. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara. Date, Śaka 1640. Appearance, old, brittle, mouse-eaten. Complete.

For a description of the work see Stein p. 246 and Extr. No. 183. Stein, from the majority of his colophons, calls it Śulvapradīpikā. The first three of the colophons in the present manuscript call it Pradīpikā, others call it simply *ṭīkā*. The author in the opening verses names it Akṣarārtha-vibodhinī which I have preferred.

The Ṭīkā ends in 55B, with the following colophon :—

इति श्रीकरविन्दस्वामिकृतौ शुल्वटीकायां षष्ठः पटलः । ६ समाप्तः प्रश्नः ।

Post Colophon :—

शके १६४[०] हेमलम्बो विक्रम मार्गं वदी एकादश्या इतवासरे काश्यां विश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

After this there is a short treatise of 80 verses, entitled द्वितीयश्येनोपाधानकारिकाः—which comes to an end in leaf 58B, and after which there are short collections of kārikās without names.

558.

10635. **बौधायनश्रौतसूत्र ।** *Baudhāyana Śrauta-sūttra.*

Substance, foolscap paper. 8½ × 4 inches. Folia, 256. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 4600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

I. अमावास्येन वा पौर्णमासेन वा हविषा यक्ष्यमाणो० ।

25A. (२१) प्रथमाध्यायः ।

II. अथोपहरणं (and not उपव्याहरणं as in the printed Text).

47B. (२२) इति बौधायनीये सूत्रे आधानप्रश्नो द्वितीयः ।

III. अग्नीन् पुनराधास्यमानो भवति । 71B. (३१) With an index of the Praśna.

Col.:—इति बौधायनसूत्रे तृतीय-प्रश्नः ।

IV. ॐ पशुना यक्ष्यमाणो ।

87B. (११) इति बौधायनसूत्रे पशुबन्धः (४)

V. वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो० ।

106B. (२० The Printed Text 18) इति बौधायन-चातुर्मास्यसूत्रं सम्पूर्णम् ।

VI. अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो० ।

139B. (३४) दशमः ॥ सप्तमः प्रश्नः समाप्तः ॥ (The Printed Text षष्ठः प्रश्नः)

VII. अथातो महारात्र एव बुध्यन्ते 166B. (२०) इति अष्टमः प्रश्नः

VIII. प्रसर्पन्ति माध्यन्दिनाय सवनाय ।

189A. (१३ Printed Text 22) (with an index to the तृतीय सवन in a reverse order).

Col. :—इति तृतीयसवनं समाप्तं दशमप्रश्नः समाप्तः ।

IX. उखाः संभरिष्यन्नुपकल्पयते ।

233A. (६१) ऊनविंशतिः बौधायनीयचयनसूत्र समाप्तः ।
एकादशः प्रश्नः ।

In the printed edition, it comes after the next Prasna.

X. प्रवर्ग्यं संभरिष्यन्नुपकल्पयते । 256B. (Last col.) (१८)
इति प्रवर्ग्यः ।

The printed text has two more Kaṇḍikās or paragraphs, ((1) beg. अथातोऽवान्तरदीक्षां व्याख्यास्यामः, (2) beg. संवत्सरमेतद्व्रतं चरेत्) included in this prasna. See Prefaces to Vols. I and II of the printed edition of Dr. W. Calland; Burnell 18B and I.O. Catal. Nos. 284 and 285.

559.

737. *The Same.* **(दर्शपौर्णमासप्रकरणम्) ।**

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 12. Lines, 13 to 15 on a page. Extent in slokas, 408. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The first prasna of the Baudhāyana Srauta sūttra.

For a description of the work see L. 1554.

560.

742. *The Same.*

For the manuscript see L. 1554.

The first prasna of the Baudhāyana Srauta sūttra.

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं + + न्योपनामकस्य-गदाधरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥ शुभमस्तु शुभम् ।

561.

1200. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¾×4½ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Complete.

562.

1703. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4¼ inches. Folia, 21. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1548. Appearance, very old. Complete.

Post Colophon Statement :—

वसु-वेदेषु-पृथ्वीभिः संयुते त्वयवत्सरे ।
ऋतौ ग्रीष्मेऽथ वैशाखे चतुर्द्दश्याः तिथौ रवौ ॥
लिलेख ऋग्वेदनिधेस्त्र्यम्बकस्य हि शङ्करः ।
सूत्रं बौधायनं सङ्गौ रत्नणीयं जलादितः ॥

563.

542. *The Same.* (प्रश्नः द्वितीयः) ।

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara. Appearance, old. Fragment.

It begins with :— अथोपव्याहरणं विज्ञायते क्रत्वादौ क्रतुकामं कामयीत ॥

564.

772. *The Same.* (आधानप्रकरणम्) ।

For the MS. see L. 1564.

It contains the second praśna of the Baudhāyanīya sūttra complete in 22 sections.

Rājendralāla calls it an anonymous manual "according to the rules of Baudhāyana."

The portion of the sūttra under notice covers pp. 34 to 68 of Dr. Caland's edition.

But the praśna in Caland's edition ends with Kaṇḍikā 21, while in the present MS. with K. 22. For what is ninth in Dr. Caland's text makes up both ninth and tenth in this manuscript.

Besides, the two (the MS. and the printed edition) do not often agree in the commencing and in closing sections. For

instance, the eighth in this manuscript ends: पितरोह्ववेष्विति इत्यथोल्मुकमादत्ते; but that in Caland ends: पितरो ह्ववेष्विति. Again section 14 of Caland ends: वत्सतरीं ददाति, whereas the corresponding section in this MS. ends: ते प्रतिगृह्णाति ।

Post Colophon Statement:—

शके १६७८ संवत्सरे १८१४ सर्व्वजित्संवत्सरे भाद्रपद शुक्ल-तृतीया बुधवासरे इदं पुस्तकं लिखितं तोवाडीजीवनराम ।

565.

1348. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$. Folia, 12. Character, Nāgara. Appearance tolerable.

Printed by Dr. W. Caland, Vol. I, pp. 34—68.

After the colophon there are the first two lines of the next praśna (III).

566.

1331. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia. 23. ritten in two different hands. The second and larger hand begins in leaf 3B, and continues to the end of the manuscript. Character, Nāgara. Appearance, oldish. All omissions of the scribe are supplied on the margin.

The arrangement of sections is slightly different from that of the printed text of Dr. Caland. This covers pages 34 to 68 of Dr. Caland's edition.

567.

474.

Ādhāna Baudhayanī or Adhānaprakaraṇa according to the School of Baudhāyana.

For the MS. see L. 1844.

Post Col.:—श्रीरस्तु संमत् १८७३ सर्वजित्संवत्सरे फाल्गुनकृष्णप्रतिपदा चन्द्रवासरे प्रथमप्रहरे लेखनसमाप्तम् । भारद्वाजगोत्रोत्पन्नं खण्डे-

रावचौमआजीओगोदेकरेण यथामतिं लिखितं। शुद्धाशुद्धदोषमस्माभि न दीयतां ग्रहस्थोऽहम्।

This is a manual based on the second prasna of the Baudhāyana sūttra, but is put here among the sūttras.

568.

1031. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 48. Lines, 7 to 9 on a page. Extent in ślokas, 980. Character, Nāgara. Appearance, old.

Another copy of 474, apparently incomplete at the end. *It ends* :—

अनुराधः पूर्वाषाढः उत्तराषाढः धनिष्ठा॥

569.

1101. *The Same.* (तृतीयप्रश्नः)।

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The third prasna only of the Baudhāyana Srauta sūttra. Printed in Bibl. Ind.

570.

2098. *The Same.* (पुनराधेयसूत्रम्)।

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured.

The first three sections only of Prasna III of Baudhāyana Kalpasūtra, see Caland's edition, pp. 69-72.

571.

2053. *The Same.* (आग्रयणसूत्रम्)।

Substance, country-made paper. 8½×4½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

Colophon :—

बौधायनीयमाग्रयणं सूत्रं समाप्तम् ।

It is the 12th Adhyāya of Prasna III of Baudhāyana Kalpasūtra.

See Caland's edition, Vol. I, p. 82-83.

572.

761. *The Same.* (*Prasna IV.*)

Substance, country-made paper. 10×5½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 325. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1814. Appearance, old. Generally correct.

Pasubandha is dealt with in the fourth prasna; complete in pp. 107 to 127 of Dr. Caland's edition of Baudhyāyana Srauta sūttra.

Post Col. :—

संवत् १८१४ शके १६७९ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा इत्यादि ।

भग्नपृष्ठकटिग्रीव etc.

सर्व्वजितनामसंवत्सरमिति भाद्रपदशुक्लपक्षचतुर्थौमन्दवासरे ।

573.

1201. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

574.

574. *The Same.*

For the manuscript see L. 1425.

Post Col. Statement :—

श्रीब्रह्मार्पणमस्तु ॥ शुभमस्तु ॥

इदं पुस्तकं मौन्योपकनाम वैजनाथेन मौल्यं दत्वा गृहीतम् ॥

575.

97. *The Same.* (V. चातुर्मास्यसूत्रम्) ।

For the MS. see L. 865.

The fifth prasna, Cāturmāsya sūttra, is printed in pp 128 to 155 of Dr. Caland's edition of Baudhāyana Srauta sūttra.

576.

762. *The Same.*

For the manuscript see L. 1574.

577.

1202. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 15. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

578.

10677. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and worn out. Complete.

Beginning:—श्रीमन्महामङ्गलमूर्त्तये नमः ॥

वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां। etc., etc.

Colophon:—(१९) बौधायनीय-चातुर्म्मास्य-सूत्रं समाप्तं।

579.

10636. द्वैधकाण्डः (बौधायनीयः)। *Dvaidhakāṇḍa.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 81. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 1360. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

There are four prasnas of 10 chapters each.

I. उपवसथ इति। कथमु खलूपवसथं जानीयात्।

31B, दशमोध्यायः (without the Prasna col.)

II. अथ चातुर्मास्यानि व्याख्यास्यामः।

52B, दशमोऽध्यायः ॥ द्वितीयप्रश्नः ॥

III. अथातोऽग्निकल्पं व्याख्यास्यामः ॥

61B, षष्ठः । इति षड्विंशतिप्रश्नः ॥ अथातो वाजपेयं व्याख्यास्यामः ।

But still Prasna III continues.

67A, दशमोऽध्यायः । इति सप्तविंशतिप्रश्नः ।

IV. अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः ॥

Last Col. :—इति श्रीबौधायनीयद्वैधकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ।

(After the sixth chapter we have no chapter marks.)

Aufrecht in his Cat. Cat. describes Dvaidha kāṇḍa, as constituting Adhy. 22-25 of the Baudhāyana sūttra. But his references to L. 1571 and Burnell 20A do not justify the statement. For the MS. described in L. 1571, see *infra*; and as for Burnell's MS., its contents are the same as those of the present MS. But, in the present MS. as has been shown above, Prasna III is called also saptaviṅśati prasna (evidently as it stands in relation to the whole sūttra of Baudhāyana); I take it therefore that the present work constitutes prasnas XXIV-XXVIII, prasnas XXVI and XXVII together constituting the third section. In Caland's edition, however, they form 20-23.

580.

764. **बौधायनद्वैधसूत्रम् ।** *Baudhāyana Dvaidha sūttra.*

For the MS. see L. 1571.

The leaves 23 and 24 are missing, while 9 and 10 mark two leaves each.

The codex contains, in the first 16 leaves, the third prasna of the Baudhāyana Srauta sūttra, complete in 31 sections.

16A. इति बौधायनसूत्रे तृतीयः प्रश्नः ।

It agrees completely with Prasna III of Dr. Caland's edition.

It contains also, in the remaining leaves, Mantragaṇāmnāta Prāyascitta (Prasna I; end missing) and prasnas III to V of the Dvaidha kāṇḍa of Baudhāyana.

The Prāyaścitta begins:—

अथातो मन्त्रब्राह्मणातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः।

30B. *Col.*:—द्वैधे तृतीयः प्रश्नः। (Praśna XXI of Caland's edition).

It is complete in 26 sections.

The Praśna IV begins:—

अथातोऽग्निकल्पं व्याख्यास्यामः।

Complete in 21 sections.

38A. द्वैधकाण्डे चतुर्थप्रश्नः। (Praśna XXII in Caland's edition).

The fifth praśna begins.

अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामः।

Complete in 18 sections.

The last colophon in 47A.

इति बौधायनीयद्वैधकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः। (Praśna XXIII in Caland's edition).

See the preceding number. What this MS. calls Dvaidha Praśna IV is Burnell's third Praśna, and what it calls Praśna V is Burnell's Praśna IV.

581.

10637. **कर्मान्तसूत्र (बौधायनीय)।** *Karmānta sūttra.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 34. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beg.:—पञ्चवचेन कल्पमवेक्षेत छन्दसा ब्राह्मणेन प्रवचेन न्यायेन संस्थावर्णेनेति।

26B. (२८) इति कर्मान्तसूत्रे विंशोऽध्यायः २० द्वाविंशतिप्रश्नः।

अथसु खलु यावज्जीवप्रयुक्तानां चातुर्मास्यानामनुप्रयोगो भवतीति फाल्गुन्यां वा चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां शुनासीरीयपुरुषा यजेत।

34B. (१२) सप्तमोऽध्यायः।

काउ खलु शिल्पवदिश्वा—The MS. ends here abruptly.

See Burnell 19B.

582.

499. **बौधायनीयं शुल्बसूत्रम् ।** *Baudhāyanīya Sulva suttra.*

For the manuscript see L. 1318.

4B. इति प्रथमः, 6B. इति द्वितीयः, 9B. चतुर्थः, 10A. षष्ठः 11A. सप्तमः ।

583.

1042. **बौधायनीययज्ञप्रायश्चित्तम् ।** *Baudhāyanīya Yajñaprāyaścitta.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old.

Baudhāyana ritual on expiations. Complete in three praśnas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ अथातो मन्त्रगणाम्नातानि प्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः । सर्वत्रोपरिष्ठात् मन्त्रकृतं यद्यधस्तान्निपतेत् ब्रह्म-प्रतिष्ठामनस इत्येतया प्रतिष्ठाप्यैतयैव स्रुवाहुतिं जुहुयात् ।

It ends :—

महाव्याहृतिरित्येके प्राजापत्यानित्येके व्याहृतीरित्येके प्रणवमि-त्येके सर्वानित्याचार्य्यः सर्वानित्याचार्य्यः । १३ । श्रीः ।

Col. :—इति बौधायनयज्ञप्रायश्चित्ते तृतीयः प्रश्नः समाप्तः ।

Post Col. :—श्रीब्रह्मणे नमः । शुभं भवतु ॥

584.

56. **यज्ञप्रायश्चित्तविवरणम् ।**

By Gopal.

The MS. is noticed in L. 783. It is a commentary on the preceding work. Baudhāyana's Prāyaścitta sūttras are

very rare. Gopāla seems to have commented upon the whole of the sūttras, but the commentary on the only other portion that is known, is on the Mṛgārīṣṭi.

Colophon:—इति गोपालकृते यज्ञप्रायश्चित्तविवरणे तृतीयप्रश्नस्य अष्टमोऽध्यायः ।

Post Col.:—त्रुटितो ग्रन्थः खण्ड २ संवत् १७८० फाल्गुनवदि बुधे तद्दिनेदं पुस्तकं समाप्तम् । युधनल्युलङ्खपः किवं तुल्य अंटिं पलभिघचथज रखटें ।

585.

85. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 50. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1250. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It is a commentary on Baudhāyana's Yajñaprāyaścitta sūtrāṇi.

The work is described in L. 783.

586.

2179. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5½ inches. Folia, 49. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1250. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

587.

3223. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8¾×4½ inches. Folia, 5 to 8. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Date, Saṃvat 1813.

A mere fragment containing the colophons of the first three chapters of the second praśna.

For the work see L. 783.

Post Colophon Statement:—

इदं पुस्तकं महादेवदेवसुतरामचन्द्रदेवेन लिखितम् । संवत् १८१३ मि, आ. कृ ५ चन्द्रे समाप्तं गोपालभाष्यम् ।

588.

3224. *The Same.*

By Gopāla.

Substance, country-made paper. 9¾×4 inches. Folia, 4 by counting. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Leaves not numbered.

A mere fragment containing the colophons:—(1) इति गोपालकृते विवरणे एकादशोऽध्यायः ॥ प्रथमः प्रश्नः, (2) इति गोपाल॰ द्वितीये तृतीयः, (3) इति गोपाल॰ द्वितीये चतुर्थः ।

589, 590.

2138. इष्टिकल्पः or काम्येष्टिसूत्रम् । *Iṣṭikalpa or Kāmyeṣṭisūttra.*

Substance, foolscap paper. 9½×4¼ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 570. Character, Nāgara. Date, Śaka 1697. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—इति बौधायनकाम्येष्टिसूत्रं समाप्तम् ।

Post Col.:—शके १६९७ मन्मथनामसंवत्सरे श्रावणवद्य ४ तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं । इदं पुस्तकं भागवतोपनामक-यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थंच्च । श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु महालक्ष्मै नमः ।

The work begins:—अथात इष्टिकल्पं व्याख्यास्यामस्तासां सन्तप्रदृष्टमेव । दार्शपौर्णमासाः संस्काराः सर्व्वा प्रथमाः सर्व्वा मध्यमा सर्व्वा उत्तमा यथाकालं पर्व्वतिथ्या निर्व्वपेद्या आदिष्टस्थाना अथवानादिष्टस्थाना यानि पूर्व्वपक्षस्य पुण्याह्नान्येतत्तीर्थानि भवन्ति ।

This is the 13th Praśna of the Baudhāyana Śrauta sūttra in Caland's edition in Bibl. Ind.

There is a short lacuna in leaf 1. This is the इष्टिकल्प of बौधायन ।

591.

1229. **बौधायनगृह्यम्** । *Baudhāyana Gṛhya.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 133. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

The Gṛhya Sūttra is complete in 4 praśnas, coming to an end in leaf 41A.

Then commences गृह्यपरिभाषासूत्र, with a new pagination, which ends in leaf 19, which is marked 59.

Then commences गृह्यशेषसूत्र, with a new pagination which comes to the end of the 4th praśna in leaf 56. Of the 5th praśna of Gṛhya Śeṣa sūttra there is only a line.

Then commences पितृमेधसूत्रम् with a new pagination from 1 to 13. It has one praśna only.

Printed in Bibliotheca Sanskrita No. 32.

The last two sections of the fourth praśna of the printed text do not agree with the present MS.

592.

5455. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 132. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It contains the Gṛhya sūttra, Gṛhyaparibhāṣā sūttra and Gṛhya Śeṣa sūttra which is incomplete.

593.

8626. **बौधायनधर्म्मसूत्र** । *Baudhāyan Dharma Sūtra.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Complete.

The last Colophon :—

इति बोधायने धर्म्मशास्त्रे चतुर्थप्रश्ने पञ्चमोऽध्यायः समाप्तेयं स्मृतिः । शुभमस्तु ।

This is, in fact, the Baudhāyana Dharmasūttra printed in Bibliotheca Sanskrita no. 34 with which, however, the present MS. does not agree in subdividing the praśnas. In this P. I is complete in 11 adhyāyas, II in 9, III in 8 and IV in 5. It agrees with Bick. Cat. No. 789.

594.

3501. **सहस्रभोजनसूत्रम् ।** *Sahasra Bhojanasūttra* of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folium, one. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The scribe's note—

वासुदेवदी॰ आपटेयाचे पुस्तका वरुण लिहीली स्मार्त्तसूत्र बौधायन पत्र चालीसावे पुस्तक वालक खरे ।

Often noticed.

595.

2282. **देवस्वामिकृतं बौधायनीयभाष्यम् ।**
(आधानाद्यग्निष्टोमान्तम्)

Baudhāyanīya Bhāṣya. By Devasvāmī

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 118. The sixth leaf is missing. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 3510. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

From leaf 55 to the end of the MS. there is a double pagination, one counting from 1 and the other from 55.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

जयादिभिरेनोनिर्हरणं कृत्वा आधानादिकर्म्माणि कुर्व्वन्ति । ब्राह्मणेनोक्तं कुर्य्यात् । सद्धैकादशिनीजपः कृच्छ्रादितपोभिर्गोभूम्यादि-दानैः कुष्माण्डहोमैस्त्रिरात्रोपवासेन च विशुद्धात्मासपत्नीको अग्नी-नादधीत । वैशाख्याः पूर्णमास्या उपरिष्टात् अमावास्यायां यस्यां तिथौ रोहिणीयोगस्तस्यां अर्द्धोदिते सूर्य्ये आहवनीयमादधाति

आह्वनीयस्य प्राधान्यात् वसन्ते पूर्व्वपक्षे रोहिण्यां ब्राह्मण आदधाति ग्रीष्मे राजन्यः शरदि वैश्यः वर्षासु रथकारः वसन्ते पूर्व्वपक्षे रोहिण्यां सर्व्वेषामाधानं शिशिरः सार्व्ववर्णिकः तत्रापि पूर्व्वपक्षे रोहिण्यां ब्राह्मण आदधाति ।

It ends thus:—मथितानग्निं विहृत्य चतुर्गृहीतद्वयेन मनस्वतीं पूर्णाहुतिं च हुत्वा पुनरग्नीन् । समारोह्य स्वगृहे अग्न्यायतनेषु मथित्वा विहृत्य काले काले सायं प्रातरग्निहोत्रं जुहुयात् ।

Colophon:—इति देवस्वामिनोक्तो प्रोक्तो ऽग्निष्टोमः समाप्तः । शुभमस्तु ।

On the obverse of the first leaf:

देवस्वामी आधानादि अग्निष्टोमान्त

In fainter ink:

वीरेश्वरीयं क्रीतमिदं महानन्दात् ।

596.

413. (बौधायन-) कल्प (-सूत्र-) विवरणम् ।

Baudhāyana Kalpasūttra vivaraṇa.

For the MS. see L. 1400.

But the description there is not all correct. The MS. contains three works mostly incomplete.

A. The first and most important is Bhāvasvāmī's Vivaraṇa of Śrauta section of Baudhāyana's Kalpasūtras, leaves 16—176.

B. Bhāvasvāmī's commentary on Vājpeya, Rājasūya, etc., etc.

C. A Supplement in 3 leaves to Bhāvasvāmī's Kārikās on Vājapeya and others.

A.

17B, चतुर्थोऽध्यायः । 19B, पञ्चमोध्यायः । 20A, षष्ठोऽध्यायः । 20B, सप्तमोध्यायः । 22A, अष्टमोऽध्यायः । 24A, नवमोध्यायः । 25B, दशमोध्यायः । 26B, एकादशोध्यायः । 27B, द्वादशोध्यायः । 28B,

त्रयोदशोऽध्यायः। 30A, चतुर्द्दशोऽध्यायः। 31B, पञ्चदशोऽध्यायः। 32B, षोड़शोऽध्यायः। 33A, सप्तदशोऽध्यायः। पुरोडाशी समाप्ता।

For this portion see I.O. Catal. 286A.

34A, प्रथमोऽध्यायः। 35A, द्वितीयोऽध्यायः। 36A, तृतीयोऽध्यायः। 40B, चतुर्थोऽध्यायः।

43A, प्रथमोऽध्यायः। 47B, द्वितीयोऽध्यायः। For these 2 parts see I.O. Catal. 286B.

50B, प्रथमः। 52B, द्वितीयोऽध्यायः। 53B, तृतीयोऽध्यायः। 55A, चतुर्थोऽध्यायः। 56B, पञ्चमोऽध्यायः। 57A, षष्ठोऽध्यायः। 59A, सप्तमोऽध्यायः। 59B, अष्टमोऽध्यायः। 60B, नवमोऽध्यायः। 62B, दशमोऽध्यायः समाप्ता दशाध्यायी। For this portion see I.O. Catal. 286C.

63A commences:—दर्शपूर्णमासव्यापारं समाप्यानन्तरं यशोविशेष उक्त-स्तत्सम्बन्धेनारभ्यते पशुना यक्ष्यमाणो भवतीति। पश्वन्तानीतिवचनात् पशौ निर्वृत्ते शक्यानि चातुर्मास्यान्यनुष्ठातुम् सोमेऽप्येव प्राप्ते मह्वाप्रपञ्चत्वात् अनन्तरं तद्विवक्षया इष्टानारम्भः।

From leaf 67 a fresh subsidiary numbering commences. The colophon seems to have been lost in a lacuna.

68B. 2B, प्रथमोऽध्यायः। 76B. 10B, श्रीगणपतये नमः दर्शपूर्ण-मासानन्तरं चातुर्मास्येषु प्राप्तेषु अग्निहोत्रं वै दशहोतुनिदानमित्यनेन क्रमेण प्रयोजनवान् पशुवन्ध उक्तः। अधुना क्रमाच्चातुर्मास्यमुच्यते। 81B. 15B, इति प्रथमोऽध्यायः। 87B. 21B, द्वितीयोऽध्यायः। 89B. 23B, तृतीयोऽध्यायः। 94A. 27A, ऊहः। 96A. 30A, चतुर्थोऽध्यायः। 97A. 31A, पञ्चमोऽध्यायः। 97A. 31A, षष्ठोऽध्यायः। समाप्तानि चातुर्मास्यानि। प्रवर्ग्यं सम्भरिष्यन्तीत्यादि।

102A. 37A, द्वितीयोऽध्यायः। 104B. 38B, तृतीयोऽध्यायः। 106B. 40B, चतुर्थोऽध्यायः। 108B. 42B, इति भवस्वामिकृते प्रवर्ग्यकल्पविवरणे पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः। अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवति ज्योतिष्टोम इति कर्म्म-नामधेयं। 113A. 47A, प्रथमोऽध्यायः। 117A. 51A, द्वितीयोऽध्यायः। 119A. 53A, तृतीयोऽध्यायः। 123A. 57A, चतुर्थोऽध्यायः। 127A. 61A, पञ्चमोऽध्यायः। 127B. 61B, षष्ठोऽध्यायः। 132A. 66A, सप्तमोऽध्यायः।

136B. 70B, अष्टमोध्यायः। The 136th or the 70th leaf comes abruptly to an end. Then commences a new subsidiary pagination from 1 to 40, which begins :—

अथातोनन्तरं उषित्वा मद्वाराच एव त्रिभागावशेषायां इत्यादि। For this portion see I.O. Catal. 287. It ends in leaf 176 or 40 :—

इति श्रीभवस्वामिविरचितः समाप्तोऽग्निष्टोमः।

B.

Begins :—आखुवाहमखिलस्य नायकं

कारणाकुलवक्त्रसंश्रितम्।

बालचन्द्रसदृशं विनायकं

पार्व्वतीसुतमहं भजे तम्॥

वाजपेयेन यक्ष्यमाणः सोमसंस्था कर्म्मनाम स वा एष ब्राह्मणस्य चैव राजन्यस्य यज्ञ इति दर्शनात्। न वैश्यस्य प्रदर्शनार्थत्वात् तस्यापि सप्तदशस्तोत्रःस्तं पृष्ठस्थाने रथन्तरः। 2B. इति वाजपेये प्रथमः। 4A. इति द्वितीयः। 5B. तृतीयः। 8B. इति भवस्वामिकृते कल्पविवरणे वाजपेये पञ्चमोध्यायः इति वाजपेयः समाप्तः। 9B. इति भवस्वामिकृतौ कल्पविवरणे राजसूये प्रथमोध्यायः। 11A. द्वितीयः। 12A. तृतीयः। 14A. चतुर्थः। 15B. पञ्चमः। Though the leaves are marked consecutively, there must be some leaves missing here. 17A. पञ्चमः॥ उक्थ्यः समाप्तः। 18A, षष्ठः। 18B, सप्तमः इति भवस्वामिकृते कल्पविवरणे समाप्तश्च राजसूयः। 19A, हरिः ॐ अथात इष्टीर्व्याख्यास्यामः। 27B. इष्टिकल्पे प्रथमोध्यायः। 28A. इति भवस्वामिकृतौ इष्टिकल्पविवरणे द्वितीयोध्यायः। 28B. तृतीयः। 29A. चतुर्थः। 29B. पञ्चमः। 30A. षष्ठः। 31B. सप्तमः। 32A. अष्टमः। 33B. नवमः। 34A. दशमः। 34B. एकादशः। 35A. द्वादशः। 35B. इति भवस्वामिकृते इष्टिकल्पविवरणे त्रयोदशोध्यायः। 2 lines after समाप्त इष्टिकल्पः। 36A. अथेमानि अर्घ्यपात्राणि। 37B. प्रथमोध्यायः। 38B. द्वितीयः। 39A. तृतीयः। 40B. चतुर्थः। 41B. पञ्चमः। This portion ends abruptly :— स मावत्तित्यनुषंगः जयाभ्यातानां राष्ट्रभृतः।

C. A supplement to Bhāvasvāmī's Kārikā, on Vājapeya, etc.

श्रीढुण्ढिराजाय नमः ।

आचार्य्यैः कारिका तत्र भावस्वामिभिरीरिता ।

विशेषो वाजपेयेऽत्र तदनुक्तो तदुच्यते ॥

2B. इति वाजपेयकारि[काः] समाप्ताः । End इत्याग्रयणम् ।

597.

307. सुबोधिनी बौधायनसूत्रविवृतिः ।

Subodhinī being a comm. on Baudhāyana Sūttra.

For the MS. see L. 152.

The author's name is given by Aufrecht as Mahādeva Vājapeyī.

598.

2209. *The Same.* (आधानसूत्र) । With the text.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 74. Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 2240. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1781. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Maṅgalācaraṇa:—

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्व्वविघ्नोपशान्तये ॥

The work begins:—

T. अथोपव्याहरणमिति

*Comm.:—*अथ दर्शपूर्णमासयोर्निरूपणानन्तरमुपव्याहरणमुच्यते ।

*It ends:—*संतिष्ठते अग्न्याधेयं संतिष्ठते अग्न्याधेयमिति ।

*Comm.:—*यद्यपि अग्न्याधेयस्य पूर्वाङ्गत्यन्ते संस्था वृत्ता तथापि सपरिवारस्य पूर्त्तिरत्राभिप्रेतेति ध्येयम् ।

वृत्तिराधानसूत्रस्य दक्षिणामूर्त्त्यनुग्रहात् ।

सुबोधिनीवृत्तिरेषा तुष्यतु प्रीयतां शिवः ॥

*Post Col.:—*इदं पुस्तकं संवत् १७८१ भाद्रपद शुद्धतृतीया लिखितमिदं चिन्तामणिभट्टफडकेन ।

For the Text see Caland's edition, pp. 34 to 68.

See the preceding number.

599.

2184. *The Same.* (आग्रयणसूत्र-प्रवासोपस्थानसूत्र-दर्शपूर्णमासयाजमानसूत्राणि)।

With the Text.

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, oldish.

On the obverse of the first leaf.

अथ बौधायन आग्रयणस्य सूत्रस्य प्रवासोपस्थानसूत्रस्य दर्श-पूर्णमासयाजमानसूत्रस्य सुबोधनीप्रारम्भः।

On the reverse of the last leaf:—

इति बौधायन ॰ सुबोधनीसमाप्तः।

It begins:—(T.) वर्षासु श्या[मा]कानामाग्रयणं करिष्यन् भवतीति।

(*Comm.*):—वर्षासु वर्षर्त्तौ श्यामाकानामेतद्धान्यसम्बन्धि आग्रयणमिदं कर्म्मनाम अग्रं नव सस्या(स्या)नामग्रपाकः। अयते प्राप्नोति देव-नक्षत्रेत्याग्रयणं अथवा अग्रं प्रथममयनं प्राशनं यस्मिन् कर्म्मणि तदाग्रयणं अग्रायणमिति वक्तव्ये आर्षत्वादाग्रयणमिति युक्तं। इदं कर्म्म करिष्यन् भवति कुर्य्यात्।

Colophons:—

18B. सुबोधिन्यां दशाध्यायां (?) पञ्चमोऽध्यायः।

27B. इति बौधायनसूत्रव्याख्यायां सुबोधिन्यां दशाध्यायां षष्ठोऽध्यायः।

78A. दशाध्यायां याजमाने द्वितीयेऽध्याये चतुर्थः खण्डः। समाप्तश्चाध्यायः।

After this, we have the following verse:—

याजमानस्य सूत्रं हि व्याख्यातं शङ्कराज्ञया।
विद्वांसस्तेन तुष्यन्तु प्रीयतां मे सदाशिवः॥

Then follows the explanation of a few lines of the next chapter on *Brahmatva*.

79A. इति बौधायन-आग्रयणसूत्रस्य प्रवासोपस्थानसूत्रस्य याजमानदर्श-पूर्णमाससूत्रस्य सुबोधनी समाप्ता ।

After this colophon there are 17 lines on the observances in Āgrayaṇa, when performed on days other than the full and, the new moon, as directed in Hemādri.

अथ खण्डपर्व्वण्याग्रयणे कर्त्तव्ये पूर्णिमायामादौ आग्रयणं कर्त्तव्यं । दर्शोत्तरं नतु पूर्णमासदर्शयोर्मध्ये इति निर्णये मूलभूतां श्रुतिमुदाजहार हेमाद्रिः ॥ कालतत्त्वविवेचने तु इयं श्रुतिर्न सर्व्वान् प्रति प्रवर्त्तते किन्तु येर्व्रीहिभिरिष्टा व्रीहिभिरेव यजेत ।

The Topic closes with the colophon:—इति आग्रयणे कर्त्तव्ये ।

For the Text see Caland's edition of Baudhāyana, Prasna III, sections 12 to 22, pp. 82 to 94.

600.

2212. बौधायनीयचातुर्म्मास्यसूत्रव्याख्या ।

Baudhāyanīya Cāturmāsya Sūttravyākhyā.

With the Text.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 142. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 2120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

Comm.:— अथ चातुर्म्मास्यान्युच्यन्ते । तानि चतुर्षु मासेषु संपूर्य्यंते । चत्वारि पर्व्वाणि तानि वैश्वदेवं वरुणप्रघासाः शाकमेधाः सुनासीर्य्यमिति तेषामेकस्मिन् फले चोदनादेककर्म्मत्र तथाच चतुर्णामपि वर्णानां साधारणमुपव्याहरणं विहितं उपव्याहरणसूत्रे । स्वर्गकामश्चातुर्म्मास्यैर्यक्ष्य इति चातुर्म्मास्येष्विति तेषु प्रथमं पर्व्व वैश्वदेवनामकं तद्विधत्ते ।

T. वैश्वदेवहविर्भिर्यक्ष्यमाणो भवति ।

Comm.:—वैश्वदेवनामकैर्हविःसाध्यैर्यागैः स्वर्गं भावयिष्यमाणो भवेदित्यर्थः ।

For the Text see Caland's edition of Baudhāyana Srauta sūttra, pp. 128—155.

The MS. does not give the author's name.

The authorities consulted :—

3A. शालौकि (often quoted), भाष्ये ; 9B, उपमन्यव ; 18A, कात्यायन ; 25A, गोपाल, आपस्तम्ब ; 37B, आश्वलायन ; 42B, भारद्वाज ; 47A, याज्ञिकाः ; 52A, यज्ञतन्त्रकार ; 66A, धूर्त्तस्वामी ; 80A, कर्कभाष्य ; 81A, सत्याषाढ़ ; 83B, शाकल ; 88B, गौतम ; 93B, कौषीतक ; 96A, कल्पसार ; 103A, वाजसनेयक ; 119A; रुद्रदत्त ; 142B, केशव ।

601.

1240. बौधायनीयनक्षत्रसूत्रभाष्यम् ।

Baudhāyanīya nakṣattra sūttra Bhāṣya.

By Devabhadra, son of Balabhadra.

Substance, country-made paper. 10 × 4⅓ inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, fresh. Complete.

A commentary on the sūttras of Baudhāyana on the Nakṣatra sacrifices, which are to be found in the Prāyaścitta section of his Kalpasūttra. The sūttras are given in full. The author of the commentary speaks of, however, many rites which are peculiar to Kātyāyana of the White Yajurveda.

Beginning :—गणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीविघ्नेशं मुनिं बौधायनं कात्यायनं गुरुं ।
अस्मद्वंशद्विजनानां सद्गुरुं च हरिशङ्करम् ॥ १ ॥
गङ्गाधरपाठकं च यागकालविवेचकं ।
भागीरथीं मातरं च पितरं बलभद्रकम् ॥ २ ॥
गर्गादियाज्ञिकान् स्वीयान् कपर्द्दादीन् परानपि ।
प्रणम्य मनसा वाचा कर्म्मणापि च भक्तितः ॥ ३ ॥
तैत्तिरीयश्रुतिं मूलं प्रायश्चित्तप्रदीपकं ।
देवानन्तप्रयोगं च तथा गोपालकारिकां ॥ ४ ॥

प्रयोगौ केशवानन्तावापस्तम्बानुसारिणौ ।
ग्रन्थानेतांस्तु संगृह्य निजबुद्ध्या विमृश्य च ॥ ५ ॥
बौधायनोक्तनक्षत्रसत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यमहं कुर्व्वे कातीयानुगतं त्विदं ॥ ६ ॥

सूत्रम् । अथातो नक्षत्रेष्टीः व्याख्यास्यामः ।
अत्रायमथशब्दः मृगारपरिच्छेदिभ्यां ॥

End:—तथैव सङ्कल्पोदाहरणदर्शनात् । बहुतरपापाक्रान्त एनोनिवर्हणार्थं नक्षत्रसत्रेण यजेत इति चन्द्रिकायां ॥

विघ्नेशचरणद्वन्द्वमाधाय हृदि मङ्गलम् ।
बलभद्रतनूजेन देवभद्रेण धीमता ॥
कातीयानां हितार्थाय भाष्यं चेदं मया कृतम् ।
संक्षिप्तं पूर्व्वजैर्यस्मात् न कृतं वृद्धयाज्ञिकैः ॥
तेन मया स्वशाखीया युक्तं चेदपरेऽपि च ।
तुष्यन्तु याज्ञिकाः सर्व्वे मत्कृतं परिलोच्य ते ॥
ज्ञानादज्ञानतो वापि यच्चेह विवृतं मया ।
क्षन्तव्यं तच्च संशोध्यं याज्ञिका अयमञ्जलिः ॥
न मदीया कृतिर्यस्मात् एषा यज्ञस्य वै कृतिः ।
यथा प्रेरितवान् यज्ञः तथा विवृतवानहम् ॥
यस्य श्रमः समुत्पन्नो भाष्यस्यास्य विलेखने ।
यज्ञभोक्ता विभुस्तेन प्रीयतां परमेश्वरः ॥
नेत्रेन्दुवसुभूवर्षे सिते नभसि भास्करे ।
पितृभे च द्वितीयायां सूत्रभाष्यमिदं कृतम् ॥
भसत्रसूत्रभाष्येऽस्मिन् देवभद्रकृते वरे ।
सपञ्चाशत्सहस्रं च ग्रन्थसंख्येयमीरिता ॥
अपरिष्कृतमेतस्य पुस्तकं याम्यदिग्गतं ।
अस्यतोऽनेन साकं तत् शोध्यमेष ममाञ्जलिः ॥

Colophon:— इति नागरज्ञातीय-श्रीमन्महायाज्ञिकपाठकश्रीरामचन्द्र-सूनुगङ्गाधरपाठकवंशसम्भूत-पाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रकृतौ बो-

धायनमुनिप्रणीतप्रायश्चित्तसूत्रान्तर्गतनक्षत्रसत्रयज्ञस्य सूत्रभाष्ये द्वितीयखण्डमध्यायस्य तुरीयम् ॥ समाप्तं च नक्षत्रसत्रयज्ञस्य सूत्रभाष्यम् ॥

बौधायनोक्त-नक्षत्रसत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यं पुरा कृत्वा श्रुतिसूत्रादिसम्मतः ॥
कात्यायनानुसारेण कर्कदेवमतेन तु ।
श्रौतमन्त्रैश्च संयुक्तः प्रयोगो रच्यतेऽधुना ॥
तत्र ॥

Post Colophon :—

संवत् १८१८ वर्षे श्रावणशुद्धदशम्यां सोमवासरदिने काश्यां भाष्यमिदं लिखापितम् ग्रन्थकर्त्रा पाठकश्रीबलभद्रसूनुना श्रीदेवभद्रपाठकेन ॥ शुभं भूयात् ।

602.

2216. *The Same.*

By Devabhadra, son of Balavadra, belonging to the family of Gangādhara Pāṭhak, son of Rāmacandra, a Nāgar Brahmaṇa.

For the manuscript and the work see L 4180. It seems to represent the unrevised recension, which went to the south. See *Supra.*

The extent given by Rajendra Lal is 1206 (?).

The Date and the Scribe.

शके १७४३ संवत् १८८८ शुभकृतनामसंवत्सरे माघ शुद्ध ३ मन्दवासरे तद्दिने ग्रन्थसमाप्तं । इदं पुस्तकं भागवतोपनामनारायणदीक्षितः वास्तव्य गोदातीरे चौके श्रीसिद्धेश्वरचरणे अत प्रस्तुतवास्तव्यक्षेत्र श्रीकाश्यां ।

Rajendra Lal's MS. gives the date of composition as नेत्रेन्दुवसुमे वर्षे = 813 'of some unknown era,' but, as appears

from the previous MS., the author wrote it in 1756 A.D. = 1812 of the Saṃvat era.

603 & 604.

2459. सहस्रभोजनसूत्रव्याख्या । *Sahasrabhojana-suttravyākhyā.*

By Bhāskara Rāya Dīkṣita, son of Gambhīra Rāya Dīkṣita, of the school of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¾ inches. Folia, 8. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The author and his work.

8A. इति भास्कररायेण सहस्रभुजिकर्म्मणः ।
सूत्रं विवृण्वता सम्यक् प्रयोगविधिरीरितः ॥

इति श्रीगम्भीररायदीक्षितात्मज-भास्कररायदीक्षितकृता सहस्रभोजनसूत्र-व्याख्या संपूर्णा ।

1B. सहस्रभोजनविधौ सूत्रं बौधायनोदितम् ।
व्याकरोति शिवप्रीत्यै गाम्भीरिर्भास्करो यतिः ॥

T. अथातः सहस्रभोजनविधिं व्याख्यास्यामः ॥

Comm.: अथशब्दो मङ्गलार्थोऽधिकारार्थः पुनःप्रतिष्ठाकथनानन्तर्यार्थो वा ।
अतःशब्दो हेत्वर्थः ॥

605.

8178. शुल्वमीमांसा । *Śulvamīmāsnā.*

By Vyaṅkaṭeśvara Dīkṣita.

Being a commentary on the Baudhāyana Śulvasūttra, in three adhyāyas.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 83. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1660. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

26A. इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्य्य-साग्निचित्य-सर्व्वतोमुखातिरात्रसाग्निचित्याप्तवाजपेययाजि-गोविन्ददीक्षितवरनन्दनस्य सर्व्वतन्त्रस्वतन्त्रसाग्निचित्यसर्व्वपृष्ठा-

प्तोर्यामयाजि-श्रीयज्ञनारायणदीक्षितानुजस्य तच्छिष्यतालब्धसमस्तविद्यावैशद्यस्य साग्निचित्याप्तवाजपेययाजि-श्रीवेंकटेश्वरदीक्षितस्य कृतिषु बौधायनशुल्वमीमांसायां प्रथमोध्यायः ।

46B. इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्य्य॰बौधायनशुल्वमीमांसायां द्वितीयोऽध्यायः।

Last Colophon :—इति श्रीमदद्वैतविद्याचार्य्य-साग्निचित्यसर्व्वतोमुखातिरात्रसाग्निचित्याप्तवाजपेययाजि-गोविन्द [दीक्षितकृत शुल्वमीमांसेयं। पुरोहित सीतारामस्येदं]।

The enclosed portion has been added by a much later hand. Hence the confusion of the author's father with the author himself.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 291.

606.

1854. **बौधायनशुल्वदीपिका।** *Baudhāyana Śulva-dīpikā.*

By Dvārakānātha, son of Ṭikā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

See I.O. Catal. No. 292 and L. 656.

The text of Baudhāyana Śulvasūttra has been published with a translation and Dvārakānātha's commentary, by Dr. G. Thibaut, in the Paṇḍit, Vols. IX, X (1874—6).

607.

1882. **महादेवपरिचर्य्यासूत्रव्याख्या।** *Mahādeva-paricaryā Sūttra Vyākhyā.*

Entitled Upacāraṣoḍaśa—Ratnamālā.

By Sureśvara Svāmī, the disciple of Raghurāmatīrtha.

For the manuscript and the work see L. 4137.

It is on foolscap paper and not on country-made paper, as stated in there.

The pratīkas only of the sūttras are given in the commentary. They are attributed to Baudhāyana, though in the Prayoga given in the work the peculiar Ṛgvedī form of repeating " न मम " after every homa is often used.

608.

2106. शिवपूजासूत्रव्याख्या (बौधायनीया)

A comm. on the Śivapūjāsūttra of Baudhāyana.

By Rāmacandra, son of Pāṇḍurāya.

For the MS. and the work see L. 4263 and for a similar work see the next number, in which only the 1st sūtra has been explained.

Post Colophon :—

इति श्रीहरिहरार्पणमस्तु। श्रीसर्व्वात्मा श्रीसीताराम लिखिता।
श्लोक ६० ।

The first seven sūtras are as follows :—

I. अथातो महादेवस्य अहरहः परिचर्य्याविधिं व्याख्यास्यामः।

II. स्नात्वा शुचौ देशे गोमयेनोपलिप्य प्रतिकृतिं कृत्वा अक्षतपुष्पैर्यथालाभमर्च्चयेत् ॥

III. सपुष्पोदकेन महादेवमावाहयेत्। ॐ भुर्महादेवमावाहयाम्योम्। भुवर्महादेवमावाहयाम्योम्। सुवर्महादेवमावाहयाम्योम्। ॐ भूर्भुवःसुवर्महादेवमावाहयामीति ॥

IV. आवाह्यायातु भगवान् महादेव इति।

V. स्वागतेनाभिनन्दति। स्वागतमनुना स्वागतं महादेवाय एतत् ध्यासनं क्लृप्तमास्तां भगवान् महादेव इति।

VI. अथ कूर्च्चं ददाति। भगवतोयं कूर्च्चो दर्भमयस्त्रिवृत् हरितसुवर्णास्तं जुषस्वेति।

VII. अथ स्थानानि कल्पयति। अग्रतो ब्रह्मणे कल्पयामि। विष्णवे कल्पयामि। दक्षिणतो(?) स्कन्दाय कल्पयामि। विनायकाय कल्पयामि ॥

पश्चिमतः शूलाय कल्पयामि महाकालाय कल्पयामि । उत्तरतः उमायै कल्पयामि नन्दिकेश्वराय कल्पयामि ।

609.

2105. शिवपूजासूत्रव्याख्या (बौधायनीया)।

A comm. on Śivapūjāsūttra of Baudhāyana.

Substance, French foolscap paper. 8½×4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins:—

भवानीशङ्करौ नत्वा गङ्गां काशीं गजाननम् ।
योगेश्वरीं शारदाञ्च भैरवं+ सुखप्रदम् ॥
नारायणं पद्मभवं सूर्य्याचार्य्यगुरूनपि ।
पूजापद्धतिकृद्बौधायनविश्वगुरूंस्तथा ।
तदीयं शिवपूजायाः सूत्रं व्याचक्ष्महे मुदा ।

The sūtra explained is

अथातो महादेवस्याहरहः परिचर्याविधिं व्याख्यास्यामः ।

It ends:—इत्याह भगवान् बौधायनः ।

PRAYOGAS OF MAITRĀYAṆĪYA MĀNAVA SŪTTRA.

610.

6271. **मानवसूत्रपद्धति ।** *Mānavasūttrapaddhati.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A mere fragment of what appears to be a comprehensive work on Paddhati, based on the Mānava sūttra.

4B, इति मान[व]सूत्रपञ्चमाध्याये पद्धतौ तृतीयः खण्डः ।

The fragment begins:—

अथाधानक्रमो लिख्यते ।

अत्र पौर्णमास्यामाधाने चतुर्दश्यामुपक्रमोऽरणिदानादि पूर्णमास्यां मन्थनम् । अमावास्यायामाधाने अमावास्यायामुपक्रमोऽग्न्याधानं प्रतिपदि । नक्षत्राधाने च यथोक्तनक्षत्र उपक्रमः ।

611.

6390.

Substance, country-made paper. $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1-113. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Two leaves pasted together were made one. Many leaves were disjointed and separated. We have put them together, one side with the other. Foll. 3, 9, 13, 14, 15, 17, and 113 are without their obverse sides, while there are seven without their reverse sides, viz. the sides bearing the page marks. These must be beyond the number 118 and have been put at the end of the manuscript.

It begins :—

श्रीरामाय नमः ।

श्रीकृष्णाख्यं परानन्दसन्दोहामृतविग्रहम् ।

महोऽस्तु मे महामोहध्वान्तसन्तानशान्तये ॥

प्रणम्य विष्णुमद्वयं हरं तथा गुरुं तथा ।

प्रवक्ष्यते यतेर्हितं मनोमतं महात्मनः ॥

ब्रह्मचारिगृहस्थवानप्रस्थाख्यानामाश्रमाणां गाव्वत्र (?) ब्राह्म-प्राजापत्य-नैष्ठि(ष्ठी)कावार्त्तीक(?)शालीनयायावराघोरसंन्यासिकवैखानसोदुंवरवालखिल्यकेनयाख्या वृत्तिभेदोक्तयोक्ताः। अथेदानीं परिव्राजकाख्यस्य आश्रमस्य कुटीचकबहूदकहंस(सहं)परमहंसाख्या वृत्तिभेदा धर्म्मभेदोक्त्या उच्यंते। एतत् सर्वं स+मायामुदर्के दर्शयिष्यामः॥ ननु॥ यावज्जीवमग्निहोत्रं जुहुयादि(?)त्यादिश्रुतिविरोधात् कर्म्मसंन्यासो नोपपद्यते। नैष दोषः।

कुटुंबं पुत्रदारांश्च वेदांगानि च सर्वशः ।

यज्ञं यज्ञोपवीतं च त्यक्त्वा गूढ़श्चरेन्मुनिः ॥

इत्यादिश्रुतेः कर्म्मसन्न्यासस्य विहितत्वात्। विषयविभागोपपत्तेश्च विरक्ताविरक्तत्वेन। एतदप्युदर्के निपुणतरं उपपादयिष्यामः।

4B. अतः परिव्राजकस्याश्रमस्य कुटीचकबहूदकहंसपरमहंसाख्या वृत्तिभेदा धर्म्मभेदोक्त्योच्यंतेहनि पुष्कलम् ॥

तत्र कैश्चित् श्लोकैरधिकारः कथ्यते कैश्चित् साधारणो धर्म्मः कैश्चिदसाधारणः। कैश्चित् प्रासङ्गिकश्च किंचित् किंचिद्विभागः। असाधारणधर्म्मोक्तिं प्रकरणस्याप्यविरुद्धस्य धर्म्मस्य सर्वत्रा+पद्धतियाख्याप्रकारः। तत्र 'ब्रह्मचर्यं समाप्यगृही भवेत्। गृहाद्वनी भूत्वा प्रव्रजेदित्याश्रमसमुच्चयः। ... ... यदि वेतरथा ब्रह्मचर्य्यादेव प्रव्रजेदिति। अव्यवस्थितविकल्पोऽपि गृहाद्वनादेति॥ स्मृतयश्चेममेवार्थमभिदधति ... ... etc., etc.

7B. इत्यादिकाठश्रुतिविहितं संन्यासप्रकारं गृहाद्वा वनाद्वा इति विहितमव्यवस्थितविकल्पं च दर्शयिष्यन्नाह।

प्राजापत्यां निरूप्येष्टिं सर्व्ववेदसदक्षिणाम् ।

आत्मन्यग्नी(मा)न् समारोप्य ब्राह्मणः प्रव्रजेद् गृहात् ॥

इष्टीकरण-अग्निसमारोपादिप्रकारस्तु श्रुत्या विहितो भगवता बौधायनेन विवृतः अथातः संन्यासविधिं व्याख्यास्याम इत्यादिना स एवात्रापि द्रष्टव्यः। आहिताग्नेरनाहिताग्नेरपि उक्तस्तेनैवोक्तं सन्नासप्रकारन्तच्छेषे तमुदाहरिष्यामः।

अथोत्तरं सन्नासविधिं व्याख्यास्यामः॥

उदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे पूर्व्वोक्तेन विधिना चरित्वा etc., etc., (The explanation of अथ—Then).

10A, अत(थ) ऊ(उ)र्द्धं रौद्रं संन्यासं संन्यासविधिं व्याख्यास्यामः॥

12A, अत ऊर्द्धं त्रिदंडिनां संन्यासविधिं व्याख्यास्यामः।

वैशाख्यां पौर्णमास्यां उक्तानां एकेन विधिना चरित्वा etc., etc.

12B, षोड़श प्राणायामान् धारयित्वा उत्तीर्य वासः पीडयित्वा ...

... ...अत ऊर्द्धं इति

19A, परिव्राजकस्य संस्कारविधिं व्याख्यास्यामः। etc., etc.

From what has been quoted above, this appears to be a very exhaustive commentary in the form of a Prayoga, on that part of *Mānava Sūttra* (Mānavadharma sūttra) which relates to *Paribrājakāsrama*—the fourth or the last stage of a Brāhmaṇa's life. It gives, before commencing the actual commentary, a long disquisition which turns on two points: (1) propriety of *Karmasannyāsa* or renunciation of the world, (2) the necessity of the three stages—preceding the last—that of Sannyāsa.

612.

1496. मैत्रायणीयसोमसंस्थापद्धति ।

Maittrāyaṇīya Somasaṃsthāpaddhati.

Substance, foolscap paper. 8×6½ inches. In book form. Lines, 22 on a page. Folia, 71. Extent in ślokas, 2300. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It treats of the seven soma sacrifices, agniṣṭoma and others.

See I.O. Catal. No. 399.

613.

1559. मैत्रायणीयगृह्य[पद्धति] ।

Maitrāyaṇīya Gṛhya-[paddhati.]

Substance, foolscap paper. 6½×8 inches. Folia, 29. Lines, 21 on a page. Extent in ślokas, 1050. Character, Nāgara. Date, 1880. Appearance, fresh. Incorrect.

It appears to be a unique Paddhati based on the Gṛhya sūttras of the Maitrāyanins of the Black Yajurveda.

Colophons :—

5B, इति शान्तिहोमं सर्व्वकर्म्मानुक्रमणं समाप्तं । अथ गर्भाधानम्; 6A, इति गर्भाधानविधिः अथ अरण्याहरणम्; 6B, इति अरण्याहरणविधिः; इति सीमन्तोन्नयनम्; 8A, इति जातकर्म्म; इति नामकरणविधिः; 10A, अथ कर्णवेधविधिः; 11B, इति अन्नप्राशनविधिः; 14A, इति चूड़ाकरणविधिः; 17A, इति व्रतबन्धः समाप्तः; 18B, इति समावर्त्तनविधिः; 19B, इति समावर्त्तनगोदानविधिः समाप्तः; 20A, इति कन्यावरणम्; 21B, इति जामातृवरणम्; 22B, इति कन्याप्रदानविधिः; 24B, इति प्रथमकर्म्म समाप्तम्; 26B, इति द्वितीयकर्म्म समाप्तम्; अथ तृतीयकर्म्मविधिर्लिख्यते; 28A, अथ चतुर्थीकर्म्म लिख्यते; 29B, इति चतुर्थीकर्म्म समाप्तम् । 29B, इति अनुक्रमं षोड़श संस्काराः समाप्ताः ।

इति मैत्रायणीयशाखायां गृह्ये षोड़शकर्म्म। प्रथमपुरुषा की पद्धतिः॥
श्रीन्टसिंहाय॥

The two parts of this work are called Puruṣos.

It opens with kārikās on the construction of altar.

Beginning:—

अथ दशकर्म्म आरम्भ[ः]। सर्व्वकर्म्म-आरम्भे शान्तिकर्म्म-
विधिर्लिख्यते। अथ वेदिकरणम्।
षड़ङ्गुलोनाश्चत्वारः प्राची पश्चात्रयः शयाः।
पूर्व्वार्द्धे+तृतीयाः स्युः सा वेदी पाकयाज्ञिकी॥ अपि वा।
सत्यङ्गुलं शयं मित्वा सर्व्वतः परिले(लो)खयेत्।
विगुणं तु पुन(र्ध)र्मध्येऽनुत्करं (तु) वत वारुणं (वतु वाउणं)।
ॐ तीर्थेन संप्रविश्य एता आयतनमुल्लिखेत्।
अद्भिः प्रोक्ष[्य] ततो धिष्ण्यं स्फ्येन कुर्व्वीत [त]त्क्षणं।
अथ धिष्ण्यसंस्कारस्तत्र आचार्य्यस्यारभेत्। स्रुवं सोदक[ं]व[ा]
कमण्डलुं गृहीत्वा धिष्ण्योत्करमध्येन प्रविशति धिष्ण्योत्करस्य
पश्चात् प्राङ्मुख उपविशति। ततः स्रुवदण्डेन धिष्ण्यं खनति।
दक्षिणे त्रीणि खनित्वा (खित्वा) मध्ये त्रीणि तथोत्तरे।
स्फ्यं कटे गृहीत्वा तु मृत्तिकामुद्धरेत् क्षिपेत्।
सोक्षां प्ररोचयित्वा तु तत्र रेखा प्रकल्पयेत्॥
पृथिवी-अग्नि-वायु-सोम-इन्द्र-प्रजापतिः॥
लक्षणे तु कृते तस्मिन्नग्नेः प्रणयनं भवेत्॥
उदीची प्रथमा रेखा द्वितीया दक्षिणा स्मृता।
तृतीया चोत्तरा ज्ञेया चतुर्थी दक्षिणा पुनः॥
पञ्चमी चोत्तराश्चैव मध्ये तासां तथापरा।
धिष्ण्यप्रमाणा रेखा[ः]स्यु[ः] रेखाः सर्व्वा यथाक्रमम्॥
षोड़शाङ्गुलमाग्नेयी अष्टमी सोमवायवी।
ऐन्द्री प्रजापतिश्चैव अङ्गुलैर्द्वादशभिस्तथा॥

मध्यमेन तु या(यो)रेखा ध्रुवमार्गानुगामिनी ।
तस्याः प्रमाणं वक्ष्यामि चङ्गुलै र्द्वाविंशतिस्तथा ॥
रेखानामानुपूर्व्व्येण देवताः सम्यकीर्त्तिताः ।
मध्यमायां तु + + + पूर्व्वं पूर्व्वं प्रकल्पयेत् ॥

On the reverse of the last leaf:—"Sent by Dr. Mitter on 10 February, 1880."

614.

61. ऋषितर्पणम् । Ṛṣitarpaṇa.

For the description of the MS. see L. No. 841. It is said to belong to the Maittrāyaṇīya sākhā.

It is called ऋषितर्पणम्, but it does not actually concern itself with the details of offering water to the seven Ṛṣis, as the title indicates. It seems to deal with all the preliminaries to ऋषितर्पण, उत्सर्ग and उपाकर्म्म. For in page 2A occurs the following:

अद्येत्यादि पुण्यतिथौ ऋषितर्पण-उत्सर्गोपाकर्म्म-प्रारम्भनिमित्तमिमे सप्तर्षयः साहन्धतीकाः सुप्रतिष्ठिताः वरदा भवन्तु ।

615.

5990. सप्तर्षिपूजा । Saptarṣipūjā.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1826. Appearance, fresh. Complete.

This relates to the worship of seven Ṛṣis with Arundhatī. On the title page it is called मैत्रायणीयानां सप्तऋषिपूजा ।—

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः ।

सप्तऋषि-अरुन्धतीसहितवन्धनं स्थापनम् ।

The Post Colophon Statement :—

श्रीरस्तु संवत् १८२६ वर्षे श्रावणमासि शुक्लपक्षे दशम्यां तिथौ बुधवासरे लिखितम् । पण्ड्या दुर्ल्लभराम नाथुराम । श्रीरस्तु । etc.

616.

1919. पवित्रेष्टिः । *Pavittreṣṭi.*

Of the Bhāradvāja School.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

भारद्वाजीयपवित्रेष्ट्यतिपवित्रेष्ट्योः सूत्रम् । अथ पवित्रेष्टिं व्याख्यास्यामोऽमावास्यायां पौर्णमास्यां वा(या)मग्निमन्वाधाय वैश्वदेव-वत् इध्मावर्हिराहरति प्रणीय च चतुर्गृहीतं गृहीत्वा येन देवाः पवित्रेणेति । अपरं च चतुर्गृहीतं गृहीत्वा प्राजापत्यं पवित्रमिति । अपरं च चतुर्गृहीतं गृहीत्वा इन्द्रः सुनीतीति । अभ्यातानान् कृत्वा आग्नेयमष्टाकपालं निरूप्य पवमानहवींषि वैश्वानरं द्वादशकपालं पञ्चममाग्नेयं परिहाप्य अग्नये व्रतपतये इत्येके समामनन्ति ।

Pavittreṣṭi comes to an end in leaf 2A, with the words अथैतदनुसारी प्रयोगः ।

Then वसन्ते शरदि वा श्रावण्यां तेषां वा अमावा + + + वैद्युः रात्रावुदकशान्तिप्रतिसरौ कृत्वा श्वः पवनकानादियष्टकान्ते पश्चाद् गार्हपत्यस्य याः पुरस्तादित्यादि श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मवर्च-सकामः ओजस्कामः वीर्यकामो वा शुद्धिकामो वा [illegible]ष्ट्या यक्ष्ये ।

Leaf 4. इति अतिपवित्रेष्टिर्भारद्वाजसूत्रोक्त[ा] समाप्त[ा] । श्रीराम प्रसन्न ।

इति पवित्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ।

617.

2078. अतिपवित्रेष्टिहौत्रम् । *Atipavittreṣṭi Hautra.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 12, 13, on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It is a manual for the use of the Hotri priest for the performance of the Atipavittresṭi Sacrifices of the Bhāradvaja School of Black Yajurveda.

It begins :—

नमः प्रवक्ष्येति इत्यादि सप्तदश सामिधेन्यः प्रोचिष्केशस्तमीमहें पवमानः सुवर्जनः(?) पवित्रेणाविचर्षणिः ।

Colophon :—इति भरद्वाजसूत्रोक्त अतिपवित्रेष्टिहौत्रम् समाप्तम् ।

Post Col. :—व्याज्ये आज्यभागौ च समानौ ।

PRAYOGA OF KAṬHA SŪTRA.

618.

1630. **काठकगृह्यपञ्जिका** or **काठकगृह्यपद्धतिः ।**

Kāṭhaka Gṛhyapañjikā or Kāṭhaka Gṛhyapaddhati.

By Brahmavala, son of Mādhavadhvaryu.

Substance, country-made paper. Bound in book-form in full leather. $10\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Two paginations, one from 1 to 50, the other from 1 to 65, but the writing is continuous. Worm-eaten. Character, modern Kaṣmīrī. Appearance, old.

Last Colophon :—

इति श्रीकाठके लौगाक्षिसूत्रे चरकशाखायां गृह्यपञ्जिकायां पञ्चमोध्यायः । समाप्तेयं गृह्यपद्धतिर्मन्त्रसहिता कृतिर्माधवाध्व-र्युतनयब्र(ा)ह्मवलस्य ।

This is a Padhati (manual) based on the Gṛhya Sūtra of Laugākṣī belonging to the Caraka-Śākhā of the Kāṭhaka-sub-section of the Black Yajurveda.

It begins :—

अथैकाग्नेः समाधानं । परमेष्ठिमरणे पुत्रस्याग्निमुपसमाधानं । सर्व्वान् उपवासयेत् । अग्निं प्रज्वालयेत् । आकाशमपव्यूषं माषकेश (?) मंथेन उदुम्बड़ेन कंसेन अग्निं शमयेत् । हिरण्यपाणिं सवितारं वायुमिन्द्रं प्रजापतिं देवा अङ्गिरसो हवामहे इमं क्रव्यादं शमयतु अग्निम् इति ।

Colophons :—

22A. in the first pagination :—इति यजुषि काठके चरक-शाखायां लौगाक्षिसूत्रे गृह्यपञ्चिकायां चतुर्थोध्यायः (?) ; 29B, इति श्रीमद्-यजुषि काठके लौगाक्षिसूत्रे गृह्य(ह्य)पञ्चिकायां द्वितीयोऽध्यायः ।

48A. इति गृह्यपञ्चिकायां तृतीयोध्यायः ।

The fourth col. is wanting.

The last or the 5th col. is quoted above.

Authorities consulted :—

(1) काठक 2A, (2) मनुस्मृति 2B, (3) गृह्यपद्धतौ 2B, (4) यज्ञचूड़े 3A, (5) लौगाक्षिः 7B, (6) ब्राह्मणम् 8A, (7) गोभिल 8B, (8) काठके लौगाक्षिः 8B, (9) गृह्यसूत्रे 9A, (10) यजुः 12A, (11) वशिष्ठः 17A, (12) विष्णुस्मृतिः 18B, (13) हारीत 18B, (14) प्रातिशाख्य 20B, (15) मार्कण्डेयपुराणम् 20B, (16) शौनक 32B, (17) ब्रह्मपुराण 39B, (18) ज्योतिष, (19) सांख्यायनगृह्यम् 47A, (20) शंख (21) लिखितः (22) आश्वलायन गृह्यम् 50B.

(23) परिभाषा 4A, P. II, (24) श्रुतिः 5A, (25) गौतमः 6A, (26) गृत्समदभार्गवः 6B, (27) याज्ञवल्क्यः 8A, (28) अङ्गिराः 8B, (29) आचाराध्यायः 9B, (30) विष्णुधर्म्मोत्तरः 22A, (31) ब्रह्मनिरुक्तम् 27A, (32) वृद्धशातातपः, (33) यमः 28A, (34) मार्कण्डेयः 28B, (35) कात्यायनः 28B, (36) प्रचेताः 29B, (37) जमदग्निः 29B, (38) अत्रिः 30A, (39) व्याघ्रः 30B, (40) मरीचिः 31A, (41) श्राद्धपद्धतिः 31A, (42) वृद्धगौतमः 31B, (43) मत्स्यः, (44) ब्रह्माण्डपुराणम्, (45) विष्णुः, (46) आदिपुराणम्, (47) भारद्वाजगार्गीयाणां स्मृतिः, (48) गृह्यपरिशिष्टम्, (गृह्यपरिशिष्टे तत्र मनुः) 42B ; (49) पद्धतिः—as तथा च पद्धतौ लौगाक्षिः 42B, (50) व्यासः 59A, (51) आश्वलायनः ।

Topics dealt with :—

First pagination :—

1B. अथ एकाग्नेः समाधानम् । 17B. वसथ्यो वा पच्चागः समाप्ताः । 18B, इति यजुषि काठके चरकशाखायां लौगाक्षिसूत्रे गृह्यपञ्चिकायां दर्शपूर्णमाससायंप्रातर्होमविधिः । 19A. अथ वैश्वदेवः । 22B. इति पाकयज्ञः । 24A. इति ब्रह्मदेयाविधिः । 25B. अथातो हविष्यकल्पं व्याख्यास्यामः । 27A. इति कन्यासंस्काराः । 27A, इति प्रास्थानिकमन्त्राः । 27B, इति प्रास्थानिकं

कर्म्म। 37A. इति उद्वाहविवाहहोमविधिः। 38A. इति दम्पत्योः श्वशुर-गृहागच्छतोः विधिः। 38B. इति प्रायश्चित्तहोमः। 39A. इति समशनम्। 39B. अथाग्निधारणम्। 40A. इति यथाक्रमं विवाहमंत्रं समाप्तम्। 40A. अथ उपनयनविधिं व्याख्यास्यामः। 41A. इति सीमंतोन्नयनविधिः। 41B. इति पुंसवनम्। 42B. इति जातकर्म। 45B. इति नामकरणमन्त्राः। 45B. इति निष्क्रमणान्नप्राशनम्। 46A. इत्यादित्यदर्शनम्। 46B. इति चन्द्रदर्शनम्। 47A. इत्यन्नप्राशनविधिः। 48A. इति चूड़ाकरणम्। 48A. इति विद्यारम्भः।

Second pagination :—

3A. इत्युपनयनहोमः। 3B. इति त्रैविद्यकं। 4B. इत्यग्नीन्धनम्। 7A. अथ सान्तपनं। 8A. इति कृच्छ्रातिकृच्छ्रयोर्विधिः। 8B. इति व्रतोपायनम्। 10A. इत्याध्यायोपाकरणमन्त्राः। 11B. इति चातुर्होत्रिकम्। 12A. अथार्त्त-वस्वस्त्ययनानि। 12B. इति श्रावणी। 13A. इति कपोतेष्ठिमन्त्राः। 13B. इत्याश्वयुजी अश्वशान्तिः। 14A. इति गोमतां विधिः। 16B. इति कुष्माण्डार्च-विधिः। 16B. अथ श्राद्धे छन्दोदैवतादि। 17A. इति श्राद्धार्घम्। 17A. अथ पञ्चाग्निव्रतविधानम्। 18A. अथ पञ्चाग्निविधिः। 19A. इति न्यासकर्म्म। 21B. समाप्तश्चायं पञ्चाग्निविधिः। 23A. इत्याग्रहायणीमन्त्राः। 25B. इति तृतीयान्वष्टका। 25B. इति विशेषाष्टकाः। 33B. अथ ब्राह्मणपरीक्षा। 39A. इति द्विपिटकस्य श्राद्धकालेषु श्राद्धद्वयविधिः।

42A. इति पिण्डपितृयज्ञः। 42A, इति पाराध्यादिप्रेतकर्म्म। 42B. अथ साग्नेरन्यसमये उद्वाहहोमक्लृप्तिः। 44A. इति त्रिपुष्करादि। 47A. अथास्थि-संचयनपद्धतिः। 47B. इति पर्णपुरुषविधानम्। 47B. अथोदकक्रिया। 47B. अथ प्रेतपिण्डदानविधिः। 50B. इति प्रथमश्राद्धादिसपिण्डीकरणान्त-मंत्राः। 50B. अथ नवश्राद्धम्। 55A. अथ प्रथमश्राद्धस्याष्टकाहोमः। 55B. अथ सपिण्डीकरणम्। 60A. इति फाल्गुनीमंत्रः। 62A. इति गोशान्तिः। 63A. इत्यद्भुतशान्तिः। 63B. इति कूर्चलक्षणम्। 64B. इति कुमारीयज्ञः।

619.

10910. **सोमप्रयोग ।** *Somaprayoga.*

According to the rules of Hiraṇya Keśin.

By Mātṛdatta.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 42. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

ज्योतिष्टोमस्य अग्निष्टोमस्य प्रयोगः । प्रथमं करिष्यमाणसोमाङ्गत्वेन गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं नान्दीश्राद्धञ्च विधाय राजानमाहृत्य पयसौदनेन पूजयेत् पुरस्तादीच्चातः । ततो यजमानः सोमप्रवाकं वृणीते त्वं सोमप्रवाको भवेति । बाढ़मिति सोमप्रवाकः । यजमानस्तं गन्धादिनाभ्यर्च्य सोमप्रवाकऋत्विग्भ्यः सोमं प्रब्रूहीति संप्रेष्य ज्योतिष्टोमेन अग्निष्टोमेन सप्रवर्ग्येण रथन्तरसाम्ना शतगुदक्षिणेन अहं यक्ष्ये इति प्रतिजानीते ।

35B, अथ महाभिषवः—A mere fragment.

It is carefully corrected. On the obverse of the first leaf it is called हिरण्यकेशी मातृदत्तीय-सोमप्रयोग, in the same hand in which the corrections are made.

620.

1. **अग्न्याधान पद्धतिः ।** *Agnyādhānapaddhati.*

By Lalla Dhuṇḍhi.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 56. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1850. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See L. 122. The MS. described there is incomplete. The present MS. is complete.

The second verse gives the object of the work.

वृत्तिभाष्याविरुद्धं हि हिरण्यकेशिशाखिनाम् ।
कुर्व्वेऽनुष्ठानसंसिद्ध्यै अग्न्याधानस्य पद्धतिम् ॥

The topics treated of in the work are thus summed up at the end.

आधनमादावधिकारपूर्व्वं श्रुतिस्मृतिप्रेरितचित्तपूर्व्वम् ।
इष्टिद्वयादिप्रतिपादनञ्च ततोऽग्निहोत्रस्य नवप्रसक्तिः ॥ १ ॥
आरम्भणं दर्शविधेः परस्तादुत्सर्गपूर्व्वा पुनराहुतिश्च ।
तृतीयमाधानमथाग्निहोत्रं प्रवासजातन्तु कृते गृहस्य ॥ २ ॥
ततः प्रक्लृप्तं स्वगृहस्य यानमाग्रायणेष्टिः चितयानुकल्पा ।
एतत्समन्तस्तु यथाधिया मया निरूपितं तत्प्रविचार्य्यतां बुधाः ॥

The Pradhānasaṃkalpa begins in p. 20B, and ends thus in p. 32A. इति हिरण्यकेशीये पूर्णाहुत्यन्तमग्न्याधानम् ।

The author speaks of himself in the following two verses:—

सूक्तं वापि दुरुक्तं वा यत् स्यात्तत्तु विशोध्यताम् ।
लल्लो दुण्ढिरहं भूयः प्रार्थये तद्विदो जनान् ॥
कृतिरियं भृगुवंशसुवंशकृत्परशुरामपदाब्जयुगेऽर्पिता ।
मतिमतां तनुतां मनसो मुदं मखकृतां सुकृतिं फलभूरिदा ॥

The works and authors quoted in this book are:—

(1) कृष्ण (2) याज्ञवल्क्य (3) त्रिकाण्डमण्डन (4) यज्ञपार्श्व (5) बौधायन (6) पारस्कर (7) पैङ्ग्य (8) कात्यायन (9) वैखानस (10) यज्ञपार्श्वपरिशिष्ट (11) परिभाषासूत्र ।

The authorities quoted are all very old—one of the latest being Trikāṇḍa-Maṇḍana which being quoted by Hemadri, must have been composed before the middle of the 13th century.

The MS. is written in the bold Devanagara hand of the eighteenth century.

The Last Col. :—इति श्रौसत्याषाढ़हिरण्यकेशिसूत्रानुसार्य्याधान-पद्धतौ सानुकल्पाग्रयणेष्टिप्रयोगः।

इत्याधानपद्धतिः समाप्ता शुभं भूयात् परशुरामाय नमः।

शिवार्पणमस्तु।

The Post Col. Statement in a different and later hand:—

इदं पुस्तकं देवोपनाम्नो महादेवात्मजसिद्धेश्वरदेवस्य।

The MS. was worm-eaten and slips of paper have been pasted at the ends of the leaves.

621.

2814. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9⅓×4 inches. Folia, 73 to 77. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Fragment.

Topics.

75B, अथ यवाग्रयणम्; 76A, अथ श्यामाकाग्रयणम्; 77A, इति श्रौसत्याषाढ़हिरण्यकेशिसूत्रानुसार्य्याधानपद्धतौ सानुकल्पाग्रयणेष्टिप्रयोगः।

It ends:—

आधानमादावधिकारपूर्व्वं, etc.

The Last Col. :—इत्याधानपद्धतिः समाप्ता।

622.

2705. पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः। *Piṇḍapitṛyajñaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9⅓×4¼ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It is based on the Hiraṇyakeśisūttra.

Colophon:—इति हिरण्यकेशिसूत्रानुसारिपिण्डपितृयज्ञप्रयोगः।

Post Col.:—धारापुरे काशीनाथ।

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पिण्डपितृयज्ञः ।

पक्षान्तं कर्म्म निर्वर्त्य वैश्वदेवन्तु साग्निकः ।

पिण्डयज्ञं ततः कुर्य्यात् ततोऽन्वाहार्य्यकं बुधः ॥

पक्षान्तं कर्म्म नामान्वाधानं । उपवेशकर्म्मानन्तरं यजमानो वैश्वदेवं कृत्वा दक्षिणाग्निं प्रज्वाल्य । etc., etc.

623.

5722. **हिरण्यकेशिसूत्रप्रयोगरत्नम्** । *Hiranyakeśi-sūttraprayogaratna.*

By Maheśa Bhaṭṭa, son of Mahādeva.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 84. Lines 9 to 14 on a page. The 82nd leaf is missing. Extent in ślokas, 2100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worn out.

It contains the first prakaraṇa only.

Beginning:—

प्रणम्य गोपालमनन्तमाद्यं

नेत्राञ्चलानन्दितगोपवृन्दं ।

स्मार्त्तप्रयोगं विदधाति यत्नात्

हिरण्यकेशीयविधौ महेशः ।

सत्याषाढ़मुनिं वन्दे स्वर्णकेशसमन्वितम् ।

योऽनुष्ठेयपदार्थानां क्रमकल्पमकल्पयत् ॥

यत्कृतां वेदवद्वृत्तिमाद्रियन्ते विपश्चितः ।

मातृदत्तश्चिरं जीयाद्वृत्तिरूपेण तत्त्ववित् ॥

अथ संस्कारशान्तिश्राद्धाख्यप्रकरणत्रयेण हिरण्यकेशिसर्व्वस्मार्त्तकर्म्मणां प्रयोगोऽभिधीयते । तत्राद्ये संस्कारप्रकरणे गर्भाधानादयः संस्काराः ॥

About a fourth of the last leaf is pasted over with transparent paper.

Col.:—इति श्रीसत्याषाढ़हिरण्यकेशिस्मार्त्तप्रयो + + + + + + + + + + + +ट्टात्मजमहेशभट्टकृतौ संस्कारप्रकरणं ।

Post Colophon :—+ + + + + + + + + + + + वैशाखशुद्धदशमी-
यायां संस्कारप्रकरणं सं ।

624.

5843. हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिहौत्रपद्धतिः ।

Hiraṇyakeśi Smārtāntyeṣti Hautrapaddhati.

Substance, country-made paper. 6¼×5 inches. Folia, 39. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिहौत्रपद्धतिः ।

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः । ॐ ।

अथ हिरण्यकेशिस्मार्त्तहौत्रविधानान्त्येष्टिपद्धतिप्रारम्भः । ॐ ।

एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अमुकगोत्रस्यामुक-शर्मणः पितुर्जन्मप्रभृतिमरणपर्य्यन्तं ज्ञानाज्ञानतः etc., etc. ....पातकानां निरासार्थं गोप्रतिनिधिभूतं हिरण्यद्वारा कृच्छ्रत्रयमितब्रह्म [प्राय]श्चित्तं करिष्ये ।

625.

10411. हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिप्रयोगः ।

Hiraṇyakeśi Smārtāntyeṣtiprayoga.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 101. Lines, 6, 7 on a page. Character, bold, beautiful Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The above title of the MS. appears on the obverse of the first leaf.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अन्त्येष्टिप्रयोगप्रारम्भः ॥

गोमयेनोपलिप्तायां भूमौ तिलदर्भाजिनसहितायां तुलसी-सहितायां दक्षिणाग्रकुशास्तृतायां भूमौ उपविष्टस्य मुमूर्षोः कर्णे ब्रह्मविदाप्नोति भृगुर्वै वारुणिः इत्यादि नारायणनामानि पवित्राणि श्रावयेत् ।

626.

2023. **अन्विला** or **प्रयोगदीपिका ।** *Anvilā or Prayogadīpikā.*

By Tālavṛntanivāsī Keśava.

Darśapūrṇamāsa chapter only.
Quoted by Trikāṇḍa maṇḍana. (See Karikā 92.)
For the manuscript and the work see L. 4234.

Colophon :—

एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृत्तनिवासिना ।

केशवेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

इति दर्शपूर्णमासान्विला समाप्तिमिति ।

Post Col. :—संवत् १६०१ सिद्धार्थसंवत्सरे आषाढ़कृष्णैकादश्यां बुधे सदाशिवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

Hitherto the author was known only by his epithet Tālavṛntanivāsī. The present manuscript gives clearly the name of the author as Keśava.

This refers to the first three praśnas of the Āpastamba Śrauta sūttra.

626A.

467. *The Same.*

By Tālavṛntanivāsin, with the surname Traividyavṛddha.

For the MS. see L. 1351. It refers to chapters X—XIV of the Āpastamba Śrauta sūttra. See I.O. Catal. No. 305.

Beginning:—अथ सोमप्रयोग उच्यते। सोम ओषधिविशेषः तत्साध्यत्वात् कर्म्मनाम अनेन यक्ष्यमाणः सोमेन यक्ष्यमाणः।

20B. दशम, पटलः। समाप्तः सोमप्रश्नः।

अथातिथ्याः। 46B. इति तालवृन्तनिवासिकृतायां प्रयोगदीपिकायां अग्नीषोमीयतन्त्रं समाप्तम्।

महारात्रे बुध्वा त्रिभागावशिष्टायां रात्रौ ब्रह्मणा सह etc., 50A. इति प्रथमः पटलः, 52B. इति द्वितीयः पटलः, and so on. 68B. अष्टमः पटलः, समाप्तः प्रश्नः।

अभिषवादि माध्यन्दिनं सवनं तायते। 71B. प्रथमः पटलः, 76A. द्वितीयः पटलः। समाप्तं माध्यन्दिनं सवनं। आदित्यारम्भणं तृतीयं सवनं इति आदित्यपात्रं प्रक्षाल्य आदित्यपात्रद्विदेवत्यग्रहसम्पातेभ्यो गृह्णाति। 78B. तृतीयः पटलः, 81, चतुर्थः पटलः, 83A. पञ्चमः पटलः। अवभृथस्य तन्त्रं प्रक्रमयति। अचेदिपक्षस्य चेदिपक्षस्य चातुर्मास्यमुक्तं इत्यादि। 85B. षष्ठः पटलः, 87A. समाप्ता अनुवन्ध्या, 90B. समाप्ता उकथ्यसंस्था, 92A. इति षोडशिनः संस्था समाप्ता; 93B. समाप्तो ऽतिरात्रः, 94A. एताः संस्था अग्निष्टोमस्य गुणविकाराः।

96A. इति संस्थाभेदः प्रथमः पटलः, etc., etc. 109A. षष्ठः पटलः, 110B. समाप्तं संस्कवप्रायश्चित्तम्, 116A. दीक्षितानामाहवनीय उत्तरवेदिकः, 119B. सप्तमः पटलः, 124B. यज्ञं समाप्य परिभक्ष्य कर्म्म करिष्ये इति सङ्कल्प्य सामीन् विहृत्य अपां पुष्पमिति जुहोति। The MS. is incomplete.

627.

4352. त्रिकाण्डमण्डनम् or आपस्तम्ब सूत्रध्वनितार्थकारिका। *Trikāṇḍamaṇḍana or Āpastamba sūttra-dhvanitārtha Kārikā.*

By Trikāṇḍa maṇḍana Bhāskara Miśra, son of Śrīkumāra Svāmī.

With the commentary called Padaprakāśikā.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{4}$ inches. Folia, 30+12+37, in Tripāṭha form. Character, Nāgara in a very modern hand. Appearance, fresh.

For the text see L. 4170 and for the commentary L. 4171. The text is quoted by Hemādri. See Cat. Printed in the Bibl. Ind.

There are three separate paginations. The first in 30 leaves contains the first kāṇḍa. The second in 12 leaves contains the beginning of the second khaṇḍa, of which the copyist did not get the rest. The third has 37 leaves, containing the third and the fourth kāṇḍas.

Rājendralāla's Manuscript referred to above contains only the first two kāṇḍas.

628.

2043. *The Same.* (With Padaprakāsikā).

The first only of the four kāṇḍas.

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 10 to 16 on a page. Character, Nāgara. Date Saṃ 1713. Appearance, fresh.

Aufrecht says that Karka has a comm. on the kārikās.

629.

7936. *The Same.* (Text only.)

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

5B, इति त्रिकाण्डमण्डनभास्करसूरिकृतान्वारम्भणीया ; 6B, इति वादिमुद्गरकुठारश्रीमत्कुमारस्वामिसूनुत्रिकाण्डमण्डनभास्करमिश्रसोपपत्तिकृतांपस्तम्बसूत्रध्वनितार्थकारिकासु पुनराधेयं ; 18A, इति त्रिकाण्डमण्डने आग्रयणं समाप्तं ।

पशुबंधस्य वच्यामि प्रयोगं सुखबुद्धये ।

विनायकस्य वाग्देव्या विदुषां च प्रसादतः ॥

The fragment ends abruptly in Paśubandha.

630.

1077. *The Same.*

Substance, country-made paper. $5\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 21. Lines, 12 on apage. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1783. Appearance, tolerable.

A fragment containing Vājapeya Kārikās, based on the 7 chapters of Prasna 8 of the Āpastamba Srauta Sūttra.

Beginning :—श्रीः । त्रिकाण्डमण्डनकृता वाजपेयस्य कारिका ।

जीयात् सर्व्वोत्तरा लोके ह्यापस्तम्बानुसारिणी ॥

वाजपेयविधिं वक्ष्ये सर्व्वविद्वदनुज्ञया ।

आपस्तम्बानुसारेण ज्ञात्वा सूत्रान्तराण्यपि ॥

वाजमन्नं द्रवं पेयमन्याभ्यासे विपर्य्ययाः ।

वाजपेय इति प्रोक्तो नित्योऽसौ जीवतश्च सः ॥

End :—अन्यानि राजचिह्नानि यानि कुर्व्वन्ति पार्थिवाः

कर्त्तुमर्हति तान्येषां छन्दोगानां निरूपणात् ॥ ३५२ ॥

Col. :—इति श्रीवादिघटमुद्गरकुठार० वाजपेयः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १७८३ माघशुद्ध १५ लिखितमिदं श्रीब्राह्मणेन । शुभं भूयात् ॥

The present work contains four kāṇḍas: Adhikāra, Pratinidhi, Punarādhāna, Ādhāna.

See I.O. Catal. No. 312, which describes the first kāṇḍa.

631.

11077. प्रयोगरत्नमाला । *Prayoga Ratnamālā.*

By Cauṇḍapācārya, Minister of Vīra Bhūpati, son of Bukka of Vijayanagari.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 66. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A commentary in the form of a Prayoga, on the Āpastamba Srauta Sūttra. The introduction is historically interesting.

Beg. :—नमो विरिञ्चिविष्णवीशाभेदेन परमात्मने ।

सर्गस्थितिविनाशानां व्यक्तये व्यक्तमूर्त्तये ॥ १ ॥

... ...

पदवाक्यप्रमाणानां पारदृश्वा(श्वो)महामतिः ।

सांख्ययोगरहस्यज्ञो ब्रह्मविद्यापरायणः ॥ ४ ॥

वेदार्थविशदीकर्त्ता वेदवेदाङ्गसारवित् ।
विद्यारण्ययतिर्ज्ञातः श्रौतस्मार्त्तक्रियापरः ॥ ५ ॥
श्रीचौण्डपाचार्य्यमुखैर्विद्वद्भिर्ब्राह्मणोत्तमैः ।
व्याचख्याध्वरतन्त्रं त्वं समन्त्रार्थमिति स्फुटम् (?) ॥ ६ ॥
समुन्मीलित-सर्व्वाङ्ग-कृतार्था भारती यतः ।
तं भारतीतीर्थगुरुं लौकैकगुरुमाश्रये ॥ ७ ॥
अस्ति स्वस्तिनिवासो वा वासुदेवनिवासभूः ।
क्षीरनीरनिधिः पद्म-सुधाकरसुधाकरः (?) ॥ ८ ॥
ततः समुदभूद्धूरियशसः शशलाञ्छनः ।
योऽसौ श्रुतिशिरोरत्नशिरोरत्नितविग्रहः ॥ ९ ॥
तस्मादजनि भूजानिकुलं कलिमलापहं ।
यादवं यदजन्मापि जन्मालब्ध परः पुमान् ॥ १० ॥
तत्राभूत् संगमः सम्राट् साम्राट्याज्ञिकसंगमः ।
हरिरप्यवताराणां एको नान्येन संगमः ॥ ११ ॥
ततोऽभूवन् पञ्चभूपा भूतवज्जगतः कृते ।
हर्य्यपस्मापभुक्कोशकेशकंपमुदारयाः ॥ १२ ॥
तेष्वन्यकृतदिक्पाल(त्रुटितं) + + + +
वेदान् व्याख्यन् माधवार्य्यः सायणार्य्य वपुर्धरः ॥ १३ ॥ (?)
तस्मात् समुदयं प्रापदुदयाद्रेरिवांशुमान् ।
करपूरितसर्वाङ्गः श्रीमान् हरिहरेश्वरः ॥ १४ ॥
शश्वदाकामितादब्धिभुवनाद्रान्तपश्रियां । (?)
व्यधादपि पुराणानि महादानानि षोड़श ॥ १५ ॥
तस्मादभूद्धरिधामा युवभुक्कामहीपतिः ।
यः प्राचीमाक्रमीदुद्यन्नथ सर्व्वा दिशो वशी ॥ १६ ॥
... ... ॥ १७ ॥
तिप्पंवा नाम तस्याभूद्राज्ञी गुणगरीयसी ।
देवपत्न्यो भजन्त्याशाः शचाद्या यद्धिया भृशम् ॥ १८ ॥
तस्मादस्यां समुदभूद्भूपतिः श्रीभुवोपतिः ।
कर्मब्रह्माध्वनीनेन का लियेन कृतीकृतः ॥ १९ ॥

किंचावचितधर्म्मेण येन श्रीभूसमे प्रिये ।
पद्मामल्लांबिकादेव्यौ दिव्यतो दिव्यलीलया ॥ २० ॥
अलभत् कौ विक्रिययोः पुमर्थांस्तनयांस्तयोः ।
हर्यपेश-समुद्रेश-सुक्क-भूप-रघूत्तमान् ॥ २१ ॥
... ...
स कदाचिद्भूपतीन्द्रः पालयन् धर्म्मतः प्रजाः ।
संप्रार्थितो द्विजैः श्रौतं विशदीकर्त्तुमुद्यतः ॥ २५ ॥
विचार्य्य विदुषां मध्ये चौण्डपाचार्य्यमदीदिशत् (?) ।
व्यापस्ताध्वरतन्त्रं त्वं समन्त्रार्थमिति स्फुटम् ॥ २६ ॥
किं स्तुमश्चौण्डपाचार्य्यं जातं तत्र महाकुले ।
वशिष्ठारुंधतीमुख्या यत्कुले गृहमेधिनः ॥ २७ ॥
वरिष्ठो वाशि(रि)ष्ठकुले चौड़पार्य्यः समन्ततः ।
कर्माम्बा गृहिणी तस्य भारद्वाजकुलोज्ज्वला ॥ २८ ॥
आद्यादिवातो मिथुनादभूवन् महिताः सुताः ।
चौण्डपार्य्यादित्यदेवामंचपार्य्याभिधास्त्रयः ॥ २९ ॥
... ...
उत्साही (हि) सर्व्वकृत्येषु प्रभुमंत्र्यनुजद्वयः ।
चौण्डपार्य्योऽमात्यवर्य्यः सोऽभूद् भूपतिभूपतेः ॥ ३१ ॥
सद्गुरुत्वात्तसद्विद्यो विष्णुभट्टार्य्यसूरिभिः ।
विद्वत्प्रयोगं सकलं क्रतूनामकरोद्यतः ॥ ३२ ॥
कल्पसूत्रेष्वनेकेषु सर्व्वक्रतुसमन्वयात् ।
आपस्तम्बाचार्य्यसूत्रं प्रधानं प्रचुरत्वतः ॥ ३३ ॥
व्याख्यास्यते च तत् सूत्रं हौत्रौद्गात्रे प्रसंगतः ।
सूत्रार्थ-मन्त्रवाक्यार्थ-प्रयोगप्रतिपादनैः ॥ ३४ ॥ etc.
... ...
... ...
... ...

3A, त्रिंशत्प्रश्नात्मकं सूत्रमापस्तम्बमुनीरितं ।
श्रौतगृह्यस्मार्त्तकर्म्मबोधकं तत्र पञ्चभिः ॥

पञ्चविंशादिभिः प्रश्नैर्गार्ह्यस्मार्त्तविनिर्णयः ।
इतरैः पञ्चविंशत्या श्रौततन्त्रं प्रपञ्च्यते ॥
तत्रादिमैर्नवप्रश्नैर्हविर्यज्ञविधिक्रमः ।
अन्यैः षोडशभिः सोमः प्राधान्येन प्रपञ्चितः ॥
तत्रादिमैस्त्रिभिर्दर्शपूर्णमासौ तदादिमे ।
एकादशपिण्डपितृयज्ञोपि प्रतिपादितः ॥
चतुर्थे तद्‌ याजमानमाधानं पंचमे मतम् ।
षष्ठेग्निहोत्राग्रयणे सप्तमे पशुरष्टमे ॥
चातुर्मास्यान्यथाप्रायश्चित्तानां नवमे विधिः ।
अग्निष्टोमप्रपञ्चोऽथा पंचभिर्दशमादिभिः ॥ etc.

25A, इति श्रीमद्राजराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीवीरहरिहर-महाराज-साम्राज्यधुरंधर प्रतापैक भुक्कभूपालक्षीरार्णव-पूर्णचन्द्रस्य राजव्यासराजवाल्मीकेः कर्मब्रह्माध्वनीनस्य श्रीवीरभूपतिभूमिपालस्य मन्त्रिणा चिन्ताप्यनंदनेन आदित्यदेव-मंचपार्य्याग्रजन्मना चौण्डपाचार्य्येण विरचितायां आपस्तम्बीयाध्वरतन्त्रस्वतन्त्र-व्याख्यायां प्रयोगरत्नमालायां परिभाषापरिच्छेदः ।

40A, ०प्रथमप्रश्ने प्रथमः पटलः

52B, वह्निरिध्माद्याहरणवेदाद्युक्तिसुगन्धिभिः ।

भक्तिप्रसूनैः पुष्णातु पुमर्थान् पुरुषोत्तमः ॥ द्वितीयः पटलः ।

66B, इति श्रीचौण्डपाचार्य्य विरचितायामापस्तम्बाध्वरतन्त्रस्वतन्त्रव्याख्यायां प्रयोगरत्नमालायां प्रथमप्रश्ने तृतीयः पटलः

कर्मब्रह्माध्वनीनस्य मन्त्री भूपतिभूपतेः ।
व्याचष्टे चौण्डपाचार्य्यः सायं दोहादिकं कृती ॥

The MS. ends abruptly in the beginning of the 4th Paṭala.

See Burnell 16B. Burnell says "He must have written about 1420—50. This introduction completely changes the received order of succession in the Vijayanagara dynasty, but is probably more correct than the four or five lists collected by Lassen."

632.

8927. *The same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Date, S.K. 1675.

Beg.:—मासानन्तरं दर्शं इति व्याख्यास्यामः

विप्रकीर्णानेकशाखागतमन्त्रब्राह्मणार्थवादगतानविरुद्धापेक्षिता-
ङ्गोपसंहारेण न्यायतः प्रतिपादयिष्यामः etc., etc.

The Col.:—इति श्रीमहाराजाधिराज परमेश्वर वीरहरिहर महाराज
साम्राज्यधुरन्धर प्रतापयुवभूक्कभूपालक्षीरार्णव पूर्णचन्द्रस्य राज-
व्यासराजवाल्मीकेः कर्मब्रह्माध्वनीनस्य श्रीवीरभूपतिभूमिपालस्य
मन्त्रिणा चिन्ताप्यानन्देन आदित्यदेवमखपाचार्याग्रजन्मना चौण्ड-
पाचार्येण विरचितायां आपस्तम्बीयाध्वरतन्त्रस्वतन्त्रव्याख्यायां
प्रयोगरत्नमालायां प्रथमे प्रश्ने ऽष्टमः पटलः ।

वाणाब्धिरसभूशाके मार्गमायां(?) तिथौ रवौ ।
प्रयोगाद्यांरत्नमालामलिखद्विबुधाग्रणीः ।

633.

247. नक्षत्रेष्टिप्रयोगः । *Nakṣattreṣṭiprayoga.*

By Bhardvāja Keśava Somayājī

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 468. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1882. Appearance, tolerable. Complete.

Post Col. Statement:—

संवत् १८८२ मिति मार्गशीर्षवद्य ४ भौमवार ।

For another copy of this, see C.S. 420.

A manual for the performance of Nakṣattreṣṭi, in which sacrifices are made in honour of the stars, in accordance to the school of Āpastamba, although based on the Bandhāyana sūttra.

It ends :—

नक्षत्रेष्टीः प्राह बौधायनस्तु
तंत्र चापस्तंबसूत्रोक्तमार्गे ।
बालानां तद्बोधनार्थं जगाद
भ[ा]रद्वाजः केशवः सोमयाजी ॥

From the mention of the name of Baudhāyana in the concluding statement, Aufrecht is misled to think that it belongs to the school of Baudhāyana. The mention of Baudhāyana, however, is made there simply as an ancient expounder of Nakṣatreṣṭi. तंत्र in the second line should be corrected into तंतं both for the sense and the metre and then the meaning of the whole verse would be clear that Baudhāyana wrote on Nakṣatreṣṭi, and it is according to the precepts of Āpastamba that Keśava Somayājī, wrote for the boys, on the same subject.

634.

10439. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19 by counting (after the 11th leaf, a new pagination begins from 1 without, however, any reason, and continues to No. 7, the last leaf being marked 18 on the left hand upper margin and 19 on the right hand lower margin, in a later hand). Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. Incorrect.

Beginning :—

ज्योतिषामयनेनेष्ट्वा + + + + ज्योतिष्ट्वमुपपद्यते एतेन स्वर्गं जयतीति ह स्माह भगवान् बौधायनः ॥ इत्येवं बौधायनेन काम्येष्टि-प्रकरणे खण्डद्वयेनोक्तस्य प्रयोगस्य आपस्तम्बसूत्रोक्तमार्गेण प्रयोग-वृत्तिः क्रियते । बौधायनाचार्येण काम्येष्टिप्रकारेण नक्षत्रेष्टि-प्रयोगः खण्डद्वयेनोक्तः । आपस्तम्बेनानुक्ता अपि नक्षत्रेष्टयः इच्छायां सत्यां कर्त्तव्या एवापस्तम्बीयैः अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति वचनात् ॥ कपर्द्दिस्वामिनापि नक्षत्रेष्टीनां कर्त्तव्यत्वेन उक्तत्वाच्च ॥

... ...

सा या वैशाख्याः पौर्णमास्याः पुरस्तादमावास्या भवति सा स + + संवत्सरस्यापभरणीभिः संपद्यते तस्यामारभेतेति ॥ अस्याय-मेवार्थः ॥ नक्षत्रेष्टीः (ष्टिः) करिष्यन् चैत्रमासस्य वा वैशाखमा + मावास्यायामपभरणीनक्षत्रयोगे सति तस्यामौपवसथ्यं कृत्वा परेद्युः प्रकृतीष्ट्यनन्तरं [न]क्षत्रेष्ट्यारम्भं कुर्व्वन्ति ॥

Col. :—नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥

The following is written on the reverse of the last leaf:—

नैमिषस्थ-मालवीय-भारद्वाजी—रामचन्द्रसोमयाजी-श्रौताधानपद्धत्यादिकार-+ + तत्सजातीयभारद्वाजी-केशवसोमयाजीकृतं नक्षत्रेष्टिप्रयोगोयं ॥

635.

1018. सौत्रामणि-कौकिलीपयोग्रहप्रयोगः ।

Sauttrāmaṇi Kaukilīpayograhaprayoga.

By Rāmacandra Vājapeyī.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1790. Appearance, old. Complete.

A manual for the performance of a special form of Sautrāmaṇi-offering in accordance with the school of Āpastamba.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

कौकिल्याः पयोग्रहमाश्रित्य प्रयोगः उदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे पुण्ये नक्षत्रे पर्व्वणि वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति "कौकिल्या सौत्रामण्या यक्ष्ये स्वर्गार्थमिति" ।

It ends thus :—

समाप्ते पशुबन्धे । आदित्यचरुः । वत्समाता दक्षिणा सृष्टि-सहिता ब्राह्मणतर्पणान्ता इष्टयः पशुबन्धाश्च नानाहवनीयाः "सन्तिष्ठते कौकिली" । "तया स्वर्गकामो यजेत" छन्दोग-मतान्वित्वा ।

सन्तिष्ठते कौकिली and तया स्वर्गकामो यजेत occur at the end of

the 10th section of the 19th prasna of the Āpastamba Srauta Sūttra.

Col. :— श्रीतिरामचन्द्रवाजपेयिभिर्विरचितोऽयं काठकयुक्तकौकिल्याः प्रयोगः ।

Post Col. : — लि० श्रीकृष्णेण संवत् १७६० पौष सुदि ॥

636.

3110. **श्रौतप्रयोगरत्न** । *Srautaprayogaratna.*

By Nārāyaṇa Vājapeyī.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured.

It begins :—

श्रीगुरुभ्यो नमः ।

दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य सोमेन यक्ष्ये ज्योतिष्टोमेन अग्निष्टोमेन रथन्तरसाम्ना द्वादशशतदक्षिणेन + + + अस्मिन् ज्योतिष्टोमे अग्निष्टोमे सोमप्रवाकं त्वामहं वृणे ।

The remaining leaves 13 to 86 are put as a separate number, namely, 3119.

637.

3119. *The Same.* **(अग्निष्टोमः)** ।

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 13 to 86. Lines, 9 to 12 on a page. Extent in slokas, 2250 as given at the end of the manuscript. Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured, worn out and pasted.

The first twelve leaves are in the previous number.

Colophon :—इति श्रीमन्नारायणवाजपेयिविरचिते आपस्तम्बश्रौतप्रयोगरत्नेऽग्निष्टोमः समाप्तः ॥ २२५० ॥

It ends thus :—देवयजनमध्यवसाय मथित्वोपावरो ह्यविहृत्य पूर्णाहुतिं जुहोति द्वादशगृहीतेन स्रुचं पूरयित्वा अंतर्वेद्यूर्ध्वस्तिष्ठन्निदं

विष्णुरिति जुहोति । अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति काले प्रातर्होमं संतिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ॥

638.

1786. सोमकारिका and पशुकारिका ।

Somakārikā and Paśubandhakārikā.

By Vāsudeva Dīkṣita (?).

Substance, country-made yellow paper. 11⅓ × 5 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded.

This is a versified liturgy of the Soma and the animal sacrifices. The authorship of the verses is not stated. The sūttra on which it is based is also not stated. But from a comparison it appears to be based on the 10th praśna of the Āpastamba sūttra.

The somakārikā ends in leaf 13A, where the Paśukārikā begins.

The somakārikā begins:—

अग्निर्यं विद्युत्प्रदक्षीय वाकं सोमप्रवाकादि च याजमानम् ।
सोमप्रवाकोक्तिरमुष्य सोमो भविष्यतीत्यादिक ऋत्विजादि ॥
महन्म इत्याद्युपतिष्ठते ऽन्तमाध्वर्युपूर्वंत्त्विज एव कुर्युः ।
होता तु को यज्ञ इतीह पृच्छेत् का दक्षिणेत्यत्र तदुत्तरे स्तः ॥
अग्निर्मं इत्यादि च याजमानं पकस्य सर्वोऽभ्युदयस्तयन्ते ।
एवं यतिर्निर्मथिते वरोप्य भव्यं विभज्ये प्रमयेद्यजुस्य ॥

13A. यष्टुं नारिष्टसौविष्टकृते श्रौवस्य रेचनम् ।
मथिन् विहृत्य त्वनसौ युदस्येदुपोषयां विश्वयदान्वयग्नो
जन्मार्मीमीक्षानिह यज्ञवष्ठिरारोपयेत् प्रायश्चितं त्वरण्योः ।
ब्रह्मारण्या एव हि निगमकालः स्यात् यजमान इदं हविरास्यः । (?)

Col.:—इति सोमिका । अथ पशुकारिका ।

Pasukārikā begins:—

यता सुराग्ननिजलं स्पृशेद्य ।
पशुः समारोपयां मथने वह्निः ॥
निधायतो वह्निरुपस्पृशेत्ततः
प्रणीय होता मनसैव संग्रहः ॥ (?)
अपास्यतेग्निर्विहृतिर्याचार्यु (?)
न दक्षिणेष्टा जपदक्षिविद्युतः ।
न वैकृते पार्व्वणनामको
समाप्यते चेष्टिरथाग्निधारणं ॥

It ends :—

ब्राह्मण एष हि निष्क्रमकालः स्याद्यदिभाग इदं हविरास्यः ।
कार्य्यमतिक्रमणादि गोमा नत्र नमः स्वस्य जय प्रमादि । (?)

Col. :—इति पशुकारिका ।

Burnell and Ulwar speak of soma and pasukārikā of the Āpastambaśākhā by Vāsudeva Dīkṣita. But unfortunately they do not give extracts.

639.

1048. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 14. Lines, 10—11 on a page. Extent in ślokas 280. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Col. :—इति पशुबन्धकारिका ।

The Col. :—इति सोमकारिका । Occurs in 12A.

640.

6058. **श्येनकारिका ।** *Śyena Kārikā.*

I.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
मन्त्रोपधानमाद्ये तु प्रथमे श्येन उच्यते ।
षष्ठ्यन्ता क्रमशो प्रोक्ता अष्टम्याद्या तु मण्डला ॥
आरोहे आत्मनि स्यातामष्टम्यांत्ये तु षष्ठिका ।
दूर्व्वेष्टकां तथा हैमौ मुक्ता चैव तु वामभृत् ॥
नवम्याद्या च तत्पूर्व्वे उक्ते रेतःसिचौ क्रमात् ।
ज्योतिरंत्या तथाष्टम्यां दशम्यंतद्विषष्ठिके ॥
संयम्यौ (?) द्वे क्रमेणैव निधेये दीव्यणोत्तरे ।
ऋतव्ये युगपत्स्थाप्ये अष्टम्याद्ये तु षष्ठिके ॥ *

End :—अग्निर्भुवो जनस्य त्वामग्ने त्वमिति सर्व्वतः ।
दक्षपक्षे द्वितीयाद्या षष्ठ्यां षष्ठी च तत्र तु ॥
पुच्छे तृतीयरीत्यंता चतुर्थ्यां च द्वितीयका ।
उदक्पक्षे द्वितीयांत्या पञ्चलोकं पृणेष्टकाः ॥

इत्याद्यश्येनस्य प्रयोगकारिकाकारकृताः श्येनकारिकाः समाप्ताः ।

Aufrecht mentions Prayogakārikā—as based on the Āpastamba sūttra—of which this appears to be a part.

II.

The second is evidently a continuation of the first.

Substance, and the measure are the same as above. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old.

Written by the same hand.

Beginning :—

श्रीः । आद्यश्येनस्य शुल्वोपधानम् ।
प्राच्यः षडात्मनो रीत्यो मध्यमे अप्ययादिके ।
चतुर्थौ पञ्चमीषष्ठ्यौ चतुर्थौ षष्ठिकाद्वयम् ॥
पञ्चमौ च चतुर्थौ च मध्या तत्रोदगायता ।
एवमाद्यंतमे रीत्यौ उपाद्योपान्तिमे अथ ॥

प्रागायतचतुर्थीभिर्मध्ये तच्चोदगायते ।
उदगायतषोड़श्यो मध्येऽष्टदश कल्पिताः ॥

End :—उपधाय ततस्तिस्रः पावमान्यः पुरःस्थिताः ।
ततो दक्षिणपक्षे तु छन्दस्यः सप्तसंख्यया ॥
उपधाय ततः शेषा लोकं पृणा इहेरिताः ।
द्वितीयस्यां तृतीया च तदुदक् पुरितोऽपि च ॥
तद्दक्षिणा च पूर्वे च तदुदक् तु यथाक्रमम् ।
षष्ठाः सप्तम्यामारभ्य चतस्रो राष्ट्रभिद्गणः ॥
हिरण्यादि यथापूर्वमित्येताः श्येनकारिकाः ॥

641.

246. प्रायश्चित्तप्रदीपिका । *Prāyaścittapradīpikā.*

By Varadādhīśa Yajvan of the Vatsa vaṅśa.

A compendium of the vedic rites on expiation.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 53. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1166. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1645. Appearance, decayed. Complete.

Post Col. :—संवत् १६४५ समये दुर्म्मुखसंवत्सरे मार्गशीर्षवदि ११ सोमे ।

काश्यां तेन(?) लिखितमिदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थञ्च । शुभमस्तु ।

The author is to be differentiated from Varadarāja, son of Vāmanācārya of the Kauśika gotra, the commentator of Maśakasūttra of the Sāmaveda. He seems to belong to Āpastamba School as he speaks of Prayogavṛtti the well-known comm. on Āpastamba, evidently as an ancient authority of his school.

The author says he writes this work for his own use, and gives the subject only a general treatment, dealing with such expiatory rules as are essentially necessary; and for points that are omitted and not clearly stated in this, he refers us to Bhāṣya and Prayogavṛtti.

अस्यां प्रायश्चित्तप्रदीपिकायां अवश्यकर्त्तव्यानि कानिचिदेव प्रायश्चित्तानि यथामत्युक्तानि स्वस्यानुष्ठानसिद्ध्यर्थमेव। न तावदस्यां प्रायश्चित्तप्रदीपिकायां सर्व्वाणि प्रायश्चित्तानि शक्यन्ते प्रतिपादयितुं विस्तरप्रसङ्गात्। अतोऽत्रानुक्तमस्पष्टं वा प्रायश्चित्तं भाष्ये प्रयोगवृत्तौ वा तत्सर्व्वं सम्यगवबोद्धव्यम्।

It ends thus:—

यद्यप्येषा प्रायश्चित्तप्रदीपिका दुरुक्तादिदोषयुक्ता तथापि विदुषां याथार्थ्योपदेशरूपेणानुग्रहेण सर्वदोषविनिर्म्मुक्ता भवेत्।

तत्र च विदुषामनुग्रहादेव अनया प्रायश्चित्तपदीपिकयैव ममापि यथार्थं प्रायश्चित्तानुष्ठानं सिध्येत् इति।

वत्सवंशावतंसेन वरदार्य्यौशयज्वना।
सोमपेन कृता वृत्तिः प्रायश्चित्तप्रदीपिका॥

See I.O. Cat., No. 441, p. 89A. and Oxf. p. 370.

An index to the work is given on the obverse side of the last leaf.

३ अन्वाहितानामग्नीना गमभे (?) ४
५ सान्वयप्रायश्चित्तानि ६
७ प्रातर्होमप्रायश्चित्तानि ८
६ प्रणीतास्कन्दने शोषणे च ६
६ अग्नीनामन्तरागमने ६
१० हविः स्कन्दने आज्यस्क० १०
१० अमुपघातप्रायश्चित्तं १०
११ कपालभेदप्रायश्चित्तं ११
११ हविष्यपङ्के
१२ हविर्दाहे पुरोडाशस्य
१२ कपालेभ्यः पात्र्या वा देशान्तरगमने
१२ आज्यस्य शोषणे स्कन्दने च १३
+ बर्हिः पार + + गारस्कन्दने
+ + + स्वायतनाद् वह्निर्गमने
१५ हविषामुपघाते प्रायश्चित्तं

१५ हविषां व्यापत्तिनिमित्तानि १६ [केष्वपि] पौलिकादि

१६ अभागिदेवतावाहने

१७ देवतावदानादिविपर्य्यासे

१७ देवताविस्मरणे १७

१७ सुच्यवत्त[हवि]स्कन्ने (?)

१८ दुष्टेन हविषा यागे कृते

हवि[:] शेषोद्वासनमकृत्वा नूयाजार्थं प्रवृत्ते

१८ अथ प्रायश्चित्तेष्टयः २१

१९ गार्हपत्यादिना मिथः संसर्गे

२० प्रायश्चित्तेष्टीनां युगपत् संनिपाते २१

२१ आरब्धे ष्विष्ट्यादिषु अन्तराध्वरे सति पिण्डपितृयज्ञातिपत्तौ दर्शपूर्णमासातिपत्तौ च प्रायश्चित्तानि २२

२३ इष्टिपशुप्रत्याम्नायः।

२३ पशोराग्रयणस्यातिपत्तौ पथिक + + + +

२४ अग्निहोत्रकाले अग्निहोत्रानारम्भे प्रायश्चित्तम्।

पिण्डपितृयज्ञलोपेऽपि व्रत्येऽह्नि व्रतलोपे।

२५ अरण्योर्नाशे

२६ व्रत्येऽह्नि पत्न्यनालम्भुकायां। यजमानस्य ऋत्विजः दुःस्वप्नदर्शने अग्नौ विहृते यदि भयमागच्छेत्।

२६ कर्म्ममध्ये मृण्मयभेदे

२७ यदि स्त्रियां गवि वा यमौ जायेताम्।

२७ अग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि

२७ प्रणयनकालातिक्रमे

२८ प्रणयनकाले गार्हपत्यानुगमने

२८ परिमथ्यमानो गार्हपत्यो यद्यपि विहरणकाले न जायते

२८ प्रणयनात् पूर्वं केवलगार्हपत्यानुगमने

२९ गार्हपत्याहवनीययोरुभयोर्गमने

२९ गार्हपत्यो मथ्यमानो जायते

\+ + + + +

642.

1039. *The Same.*

By Varadādhīśa Yajvan.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 119. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Another copy of the same which, however, extends over 1166 ślokas, whereas this, over not less than 2000. It seems that the work has received later additions.

Post Colophon Statement :—

ग्रोखोपनामक-श्रीमच्चिन्तामणितनूजनेः ।
स्वेयं पुस्तकमेतत्तु मार्कण्डेयस्य यज्वनः ॥

643.

1662. प्रायश्चित्तप्रतद्वयीव्याख्यानम् entitled प्रायश्चित्तप्रदीपिका ।

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 79. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1700. Character, Nāgara. Appearance, old—grown brown with age. Generally correct. Complete in 5 paṭalas.

Last Colophon :—

इति पञ्चमपटलः समाप्तः । प्रायश्चित्तप्रतद्वयीव्याख्यानं ।
गोविन्दाय ॥

On the obverse of the 1st leaf the following statement is made—

प्रायश्चित्तप्रतद्वयीव्याख्यानं पत्र ७९ अनन्तकृष्णदीक्षितपुत्र-
श्रीकृष्णस्येदं ।

The 9th Prasna of Āpastamba Śrauta Sūttra contains 20 kaṇḍikās on 'Śrauta—Prāyaścitya'—for accidental transgression of sacrificial rules. Dhūrta Svāmī commented upon these kaṇḍikās. Bhāskarācārya wrote two hundred 'kārikās' on 'Śrauta-Prāyaścitya' following Dhurta Svāmī. He

seems to have divided the work in 5 paṭalas of 40 verses each. The present work is a commentary, on these two hundred 'kārikās.' It is anonymous.

For the beginning of the Comm., see Bik. No. 319.

644.

1396. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5¼ inches. Folia, 75. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2025 by counting, and 2200 by a statement in the manuscript. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end. In the sixteenth century handwriting.

The authorities consulted are:—14B, Tālavṛnta nivāsī, 23B Devala.

645.

40. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Cāturmāsyaprayoga.*

By Tryambaka.

This manuscript has been noticed by Rājendralāla Mittra under No. 802.

Directions for the performance of the quadrimensial rite, called Cāturmāsya.

अक्षय्यं ह्वै चातुर्मास्ययाजिनः सुकृतं भवति ॥ १ ॥

फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा पौर्णमास्यां वैश्वदेवेन यजेत ॥ २ ॥

The MS. is incomplete.

The sūttras quoted are to be found in Garbe's edition of the Āpastamba Śrauta sūttra, Vol. II, p. 1.

646.

1016. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 10. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Appearance, very old.

A fragment containing Śākamedhaparva including Grahamedhīyeṣṭi, Havirhoma, etc., and also Sunasīraparva.

Colophon in 9 B.

इति समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि मोल्होपनामकृष्णभट्टात्मज-त्र्यम्बकेन कृतोऽयं चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।

Then follow Prāyaścitta and Āpastambokta hauttra.

The manuscript is very old and remarkably correct. It seems to have been the author's family-copy, as it mentions the names of his father, grandfather and great grandfather in the course of the Pitṛyajña sacrifice (6B).

पित्रे कृष्णशर्म्मणे इदं पितामहाय श्रीरामचन्द्रशर्म्मणे इदं प्रपितामहाय नृसिंहशर्म्मणे इदम् ।

For the beginning and end of this see C.S. No. 320.

647.

2992. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 72. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 864. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1731. Appearance, discoloured. Complete.

For the beginning of the work see L. 802.

It ends in leaf 69B.

पञ्चहोता अन्वारंभणीया च आवर्त्तते पुनः पुनरित्यापस्तम्बमते । आश्वलायनमते तु नाष्टिः नावर्त्तते [illegible] पुनः इति समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि ।

Colophon:—

मोल्होपनामकृष्णभट्टात्मजत्र्यम्बकेन कृतोऽयं चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।

The remaining leaves contain some notes [illegible] the scribe. The 70th leaf is missing.

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७३१ आनन्दसंवत्सरे मार्गशीर्ष शुक्ल + + + + [illegible]शस्यामिदं वैद्योपनाम्ना गोविन्दभट्टस्य सूनुना देवभट्टस्येदं पुस्तकं समाप्तम् । श्रीहरिः प्रीयताम् ।

648.

1637. प्रायश्चित्तसारः—(आपस्तम्बीय)

Prāyaścittasāra.

By Tryambaka Mohla.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Old, worm-eaten, dilapidated. Correct. Complete.

Mañgalācarana :—

केशकेशवरूपै यः सृजत्यवति हन्ति च ।
तं गणेशं अहं वन्दे स्मृतमात्राघनाशनम् ॥

The author and his family :—

मोक्षोपनामकः कृष्णतनुजस्त्र्यम्बकाभिधः ।
रामाण्डारादुरुदण्डात् केशवाच्च विशेषतः ॥
प्रायश्चित्तीर्विविध्याहं तासां सारं प्रयत्नतः ।
बालानामल्पबुद्धीनां कुर्व्वें ह्यास्तु हिताय वै ॥

Object of the work :—

श्रुतिलक्षणां प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयते। एकस्मिन् दोषे श्रूयमाणानि प्रायश्चित्तानि समभ्युच्चीयेरन् अर्थान्तरत्वात्। जपो होमः इज्या च दोषनिर्घातार्थानि भवन्ति। अनन्तरं दोषात् कर्त्तव्यानि निर्वृते दोषे पुनः कृतस्वं कर्म्म तस्य नावत्वनात् (?) पुनः प्रयोगः।

Last Colophon :—

इति आपस्तम्बप्रायश्चित्तसारः।

649.

86. आधानविधिप्रयोगः। *Ādhānavidhiprayoga.*

By Tryambaka Bhatta, disciple of Sarvajña Mādava Dikṣita, and son of Kṛṣṇa Bhatta Modhu, of the School of Āpastamba.

For the manuscript see L. 825.

Post Colophon Statement:—

श्रीरामचन्द्रो जयतितरां। श्रीवाजपेयमखविस्तृत+यो द्वादशाङ्गुलविस्तृतिः षोडशाङ्गुलं दैर्घ्यं इति वौधायनः स्वसूत्रे। प्रमाणाभावः × श्रीभूरिकीर्त्तेः भूपावतंसजयसिन्धुगुरोर्निदेशात्॥ त्र्याम्बेकराख्य रघुनाथ इमामनूनामाधानपद्धतिमसौ वलिख्य परार्थं॥

Ādhanvidhiprayoga ends in leaf 50, then follow three leaves containing a priest's notes, which begin: गाँगाँभट्टकृताधानपद्धतौ। The name of Gāṅgā̃ Bhaṭṭa, the contemporary of Śivaji, is well known as a voluminous writer of the Āśvalāyana-School. Logākṣi also mentioned in the notes belonged to the Kāṭhaka School of Kashmere. Rājendralāla read the name as Gaṅgā Bhaṭṭa; which misled Aufrecht to think that it was the name of Gaṅgādhara Bhaṭṭa, who had a work of the same name, but who belonged to a different school, viz. the school of Vājasaneya and in no way connected with the present work.

The priest's notes in question are not incomplete, as Rājendralāla thinks.

The notes begin.

गाँगाँभट्टकृताधानपद्धतौ सर्व्वाधानसाधकम्॥ लौगाक्षिः अर्द्धाधानं स्मृतं श्रौतस्मार्त्ताग्न्योस्तुपृथक् कृतिः।

Agnyādhāna is a Śrauta ceremony. It has nothing to do with "sacred House-hold Fire" as Rājendralāla supposes.

650.

2993, *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 86. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Post Colophon Statement:—

वैद्योपनाम्ना गोविन्दभट्टस्य सूनुना देवभट्टस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं च।

651.

433. विध्यपराधप्रायश्चित्तलघुवृत्तिः ।

Vidyaparādhaprāyaścittalaghuvṛtti.

For the MS. see L. 1380. For the work see L. 3245.

The author, Tryambaka Bhaṭṭa, the son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa, composed this at Benares.

652.

1902. *The Same.*

For the MS. and the work see L. 3245. Here the line containing the author's name is omitted.

653.

60. अग्निहोत्रसोम । *Agnihottra Soma.*

By Rudradeva, son of Toro Nārāyaṇa Deva.

The MS. is described in L. 837. Aufrecht says that the work belongs to the Āpastambaschool, and he is right. See our No. 694. It quotes from Kaṭhaśākhā and Baudhyāyana.

654.

2952. दर्शपौर्णमासप्रयोगः । *Darśapaurṇamāsaprayoga.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper. 9⅝ × 4⅛ inches. Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1787. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—इत्यनन्तदेवकृतदर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

Post-Colophon :—संवत् १७८७ आषाढ़शुद्ध १० लिखितमिदं पुस्तकं खोड़ोपनाम्ना वीरेश्वरेण स्वार्थं परार्थं च । शुभमस्तु सर्व्वजगतः ।

Beginning :—

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः (Āpastamba I. I. I)

प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा संभृतसंभारो हुतवासाः पवित्रपाणिः अपरेण

गार्हपत्यं पत्न्या सह दर्भेष्वासीनः त्रिः प्राणानायम्य संकीर्त्त्य पौर्णमासेन यक्ष्ये । इत्यादि ।

655.

3007. **आधानपद्धतिः ।** *Ādhānapaddhati.*

By Ananta.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Date, Samvat 1798. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—इत्यन्तारम्भणीयप्रयोगः ... पद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—संवत् १७९८ पौष शु १ दिवसे देवमहादेवतनुज-रामचन्द्रेण कार्य्यां लिखापितम् ।

On the establishment of the sacred fire, as directed in the Āpastamba sūttras.

It begins :—

अथाधानम् । जातपुत्रः कृष्णकेशावस्थः सभार्य्यः पितुर्ज्येष्ठस्य वा कृताधानत्वे प्रयुक्ताधिकारप्रतिबन्धरहितोऽपि कञ्चित्कालमनाहिताग्निस्चेत् उक्तकृच्छ्राद्यनुष्ठान-पूर्व्वकं कुष्माण्डहोमैरात्मानं पावयेत् ।

It ends thus :—

प्राणाय स्वाहेति च प्रथमग्रासग्रहणं अन्वारम्भविमोचनं भूर्भुवःस्वरिति हविरासादनं ।

अवादीत्थमनन्तेन प्रश्नत्यारम्भगोचरः ।
आपस्तम्बीयकल्पोक्तविधिः श्रीहरितुष्टये ॥

656.

422. *The Same.*

For the manuscript see L. 1394

Post Col. Statement :—

हरिवंशे आश्चर्य्यधन्योपाख्याने

आश्चर्य्यस्यैव धन्यस्य त्वमेवासिजनार्द्दन इति । नारदेनोक्तो प्रत्यक्तं भगवता ॥

आश्चर्य्यस्तास्मि धन्यस्य दक्षिणाभिः सहैव त्विति ।
श्रीहरिः प्रीयतां ॥ लिं अयाचितोपाख्यरघुनाथेन ॥
शुभं भवतु ।

The authorities quoted (1) Āpastamba, (2) Rudradatta 4A, (3) Bhāṣyakāra, (4) Bharadvāja, (5) Satyāṣāḍha 2A, (6) Rāmāṇḍāra 2B, (7) Baudhāyanīya Ādhānapaddhati 3A, (8) Āpastambīya Cāturmāsyapaddhati 3A, (9) Vihāra 3B, (10) Āśvalāyana 3B, (11) Kātyāyana Sūtra 6B, (11) Baudhāyana Sūtra 6B, (12) Parāśara Mādhava 25A, (13) Āpastambabhāṣya 25B, (14) Madanaratne Nāradaḥ, and (15) Harivaṅśa.

The name of Ananta as the author appears in verses in 24B, and in 28A, the last leaf:—

24A. अवादीत्यनन्तेन प्रकृत्यारम्भगोचरः ।
+ + + आपस्तम्बोक्तविधिः श्रीहरि-तुष्टये ॥ (?)

28A. अवादीत्यमनन्तेन दक्षिणानिर्णयोऽमुना ।
यज्ञस्तुष्यतु येनोक्तं दक्षिणाभिः सहैव तु ॥

It ends thus:—

सर्व्वाण्युदकपूर्व्वाणि दानानि यथाश्रुति विहारे इति धर्मसूत्रे। सर्व्वाणीति वचनाद् भिक्षाप्युदकपूर्व्वमेव देया। विहारे यज्ञकर्म्मणि यानि दानानि यथाश्रुत्येव नोदकपूर्व्वाणि इति हरदत्तः किञ्च अयाज्योऽनधीयानः (?) अनधीतवेदं न याजयेत् यदि याजयेत्तदानीं अपेक्षितं यथाशक्ति वाचयेत् इत्यपि तत्रैव ॥

657.

10632. *The Same* (with *Punarādheya*).

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and mouse-eaten, especially the first few leaves. Complete.

On the obverse of the first leaf: अथाग्न्याधानस्य देवकृत-प्रयोगः ॥

Every leaf is marked with the letters आप

The work often quotes Anvilā.

37B. इत्यापस्तम्बकल्पोक्ताग्न्याधानस्य निरूपणं ।
अकार्ष्यनन्तदेवेन देवेशस्तेन तुष्यतु ॥

अथान्वारम्भणीयकालः ॥ अपराह्णे रात्रौ वा सन्धिमत्यां पूर्णमास्यामाधाने सपवमानेष्टिः सान्वारंभणीया तत्रैवापवृज्य तदानीमेवान्वाधाय श्वोभूतेन पूर्णमासेन यजेतेति ॥

48A. श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः ॥ अथ पुनराधेयं आश्वलाय नमः (?) ।
आधानाद्यद्यामयावी यदिवार्थो व्यथेरन् पुनराधेय इष्टिरिति॰

60B. प्रजापशुवृद्धिनिमित्तपुनराधेये सूत्राद्युक्तमतेन (?) द्वितीयप्रकारे इत्यमावास्यनादिप्रयोगः ॥

61B. इति पुनराधेयं समाप्तम् ।

The last leaf (62) contains three lines.

(पुनस्तन्निमित्ते पुनराधेयान्ते लेकः सुलेकः (?) etc., etc.)

658.

422. अग्निहोत्रप्रयोगः । *Agnihottraprayoga.*

By Anantadeva.

For the MS. see L. 1390.

The authorities quoted.

(1) Siddhānta-Bhāṣya 2A, (2) Devatrāta 2B, (3) Tri-Kāṇḍamaṇḍana 5A, (4) Prāyaścittacandrikā 5B, (5) Smṛtyarthasāra 6A.

659.

1904. प्रायश्चित्तकुतूहल । *Prāyaścittakutūhala.*

By Raghunātha.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 141. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2250. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete. With an index running over 6 leaves.

The Last Colophon:—इत्यापस्तम्बीयप्रायश्चित्तं ।

अवादीत्यमनन्तेन शिष्टेष्टजनतुष्टये ।
प्रायश्चित्तविधिर्हौम्यः स संक्षेपान्निरूपितः ॥
इत्येवं रघुनाथेन प्रायश्चित्तकुतूहले ।
निर्म्मिते वितते हौम्यप्रायश्चित्तविवेचनम् ॥

The work belongs to the Āpastamba school. It treats of prāyaścitta for flaws in homa. It is an amplification by Raghunātha of Anantadeva's work.

For the Maṅgalācaraṇa and object of the work see Ulwar Extr. No. 332, p., 130.

The work begins:—

तत्रेष्टिकालः । सामान्यतो य इष्ट्या पशुना सोमेन यजेत सोऽमावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेतेति श्रुतिविहितः । विशेषस्तु सन्धिमभितो यजेतेति । सन्धिशब्देन च पर्व्वप्रतिपदोस्तुरीयप्रथमभागौ लक्ष्येते ।

Topics treated of:—

12B, इत्यनाहिताग्न्यनुगमे प्रायश्चित्तम्; 18B, अथ सान्नाय्यदोषे प्रायश्चित्तम्; 20B, अथात्र बौधायनानुसारी प्रयोगः; 21A, इति बौधायनीयसान्नाय्य-इष्टिप्रायश्चित्तम्; 23A, इत्यभ्युदितेष्टिः; 28A, अथ कपालसम्बन्धप्रायश्चित्तम्; इत्यनन्तदेवीयरघुनाथविरचिते प्रायश्चित्तकुतूहले दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तप्रकरणं समाप्तम्; 61A, इति ऋत्विक्प्रकरणम्; 63A, इति विध्यन्तविचारः अथ समिद्विचारः, 66A, इति परिभाषाप्रकरणं समाप्तम्, अथाधानप्रकरणप्रारम्भः, 71B, इति आधानप्रायश्चित्तानि; 73B, अथ पुनराधानप्रकरणम्; 75A, इति अग्निद्वयसंसर्गविधिः; अथ आहिताग्निव्रतानि; 75B, इत्याहिताग्निधर्म्माः; 87B, इत्यनन्तदेवीयरघुनाथविरचिते प्रायश्चित्तकुतूहले आधानप्रकरणम्, अथ अग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि उच्यन्ते; 89B, अथ अनुद्धरणप्रायश्चित्तम्; 91A, अथ वारुण्याः प्रयोगः; 91B, इति सायमनुद्धरणप्रायश्चित्तं, अथ प्रातरनुद्धरणप्रायश्चित्तम्; 94A, इत्युभयकालेऽनुद्धरणप्रायश्चित्तविधिः; 95B, अथ विहरणपक्षे अनुगमनप्रायश्चित्तम्; 96B, अथेष्टिप्रयोगः;

97B, इति प्रणयनपक्षे गार्हपत्यानुगमने प्रायश्चित्तम्; 112B, अथ हविर्दोष-प्रायश्चित्तम्; 115B, अथ प्रमत्तप्रयोगक्रमः; 116A, अथ अन्यद्रव्यस्य स्कन्दने पयसोऽन्यद्रव्यस्य च विस्कन्दने प्रायश्चित्तम्; 117B, अथ अग्निहोत्रद्रव्यमधिश्रुतं यदि शब्दयेत् तदा प्रायश्चित्तं; 118B, अथ केशादिभिर्दुष्टौ प्रायश्चित्तम्; 119B, इति भिन्नप्रायश्चित्तम्; अथ घोड़ाभ्यनुगतिप्रायश्चित्तम्; 120A, अथ उत्तराङ्-त्यर्थहविःस्कन्दनादौ प्रायश्चित्तम्; 121A, इति स्कन्नप्रायश्चित्तम्; 124A, इति वह्नीनां एकदेशापहारे सर्व्वप्रायश्चित्तम्, अथ अग्निवह्निध्यातप्रायश्चित्तम्; 125A, अथ होमकालातिपत्तिप्रायश्चित्तम्; 130A, इति कालातिपत्तिप्राय-श्चित्तम्; अथ अग्निहोत्रसमासः; 131A, अग्निसमारोपः; 131B, इत्यरणि-समारोप-पाणिसमारोपयोः प्रायश्चित्तम्; अथ समारूढ़ेषु अरणिनाशे प्राय-श्चित्तम्; 135B, अथ अभ्युपोद्वातप्रायश्चित्तम्; 141B, अथेराभद्रणोत्तरं वान्तौ प्रायश्चित्तम्, इत्यापस्तम्बीयं प्रायश्चित्तम्।

The later authorities quoted:—

3A, कारिकायां; 4B, केशव; 5B, रुद्रदत्त; 6A, शतदयीव्याख्या and वेङ्कटेश; 6B, रामाण्डार, निदान सूत्रम्; 7A, त्रिकाण्डमण्डन; 8A, गोपाल; 10B, नृसिंहकारिका; 11A, बौधायन and आश्वलायन; 13A, प्रायश्चित्तप्रदीप; 13B, अजस्रपटलम्; 14A, देवत्रात; 14B, सिद्धान्तभाष्य; 15A, सिद्धान्तवृत्तिकृत्; 15B, आश्वलायनकारिका; 17A, पराशरमाधव; 18A, कर्म्मान्तसूत्र; 19A, चन्द्रिकाकार; 20A, होत्रालोकः, 21A, प्रायश्चित्त-चन्द्रिका; 28A, विद्यारण्य; 37A, प्रायश्चित्तप्रदीपिका; 38B, प्रयोग-पारिजात; 55A, यजनीयसूत्रोक्तपरिभाषा and आश्वलायनीय परिभाषा; 60A, संग्रह (तैलंग-कर्णाट-कलिङ्ग-वङ्गसम्बन्धिनो माथुरियाश्च विप्राः। श्राद्धे विवाहे खलु यज्ञपाके, न पूजनीया अपि शम्भुतुल्याः) and हेमाद्रिः; 63A, स्मृत्यर्थसार; 64A, पारिजात; स्मृतिसार; 67A, भारद्वाजगृह्ये, व्याघ्रवचसि; 67B, प्रायश्चित्तप्रश्न; 80A, षट्त्रिंशन्मते; 81A, शूलपाणि; 85B, यज्ञ-पार्श्व; 88A, प्रयोगपारिजातपरिशिष्टे; 103B, इति गुरुचरणाः; 104A, इति देवयाज्ञिकाः; 104B, शतदयीकारः; 107A, स्मृतिचन्द्रिका; 108B, विज्ञानेश्वर; 122A, देवत्रात; 124B, रुद्रदत्त; 134A, आश्वलायन-परिशिष्ट; 141B, इत्याधानदीपिकायां।

660.

1052. **द्वितीयश्येनशुल्वोपाधानमन्त्रोपाधानप्रकाशः ।**

Dvitīya Śyena Śulvopādhānamantropādhānaprakāśa.

By Rāya Bhatta, son of Vīreśvara Bhaṭṭa, by the daughter of Kamalākara.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1793. Appearance, old. Complete.

This refers to Āpastamba's śulvopādhāna chapter and is based on a Śyenôpādhāna Kārikā, complete in 5 chapters.

It often quotes Karavinda Svāmin and Sundararāja.

Beginning :— श्रीसरस्वत्यै नमः ।

विश्वेशौ पितरौ नत्वा भट्टान् मातामहानपि ।
रायभट्टेन विदुषा श्येनचिद्वक्ष्यतेऽधुना ॥

अनलो व्याख्यातः । अथैकविधः प्रथमोऽग्निरितिसूत्रादेकविध एव प्राकृतस्तं कृत्वा तद्विकृतिभूतमत् द्विविधत्रिविधादीन् शतविधपर्य्यन्तान् कुर्य्यादित्युक्ता । तदु ह वै सप्तविधमेव चिन्वीत । सप्तविधो वा व प्राकृतोऽग्निरिति ।

It ends :—

एतन्मते अग्निर्मूर्द्धेत्यादिपञ्चानामुपधानं नास्ति ततश्चितो हिरण्यं निधाय इत्यादि धामच्छन्दान्तं समानं ।

इति कारिकाकारमतेन मन्त्रोपाधाने प्रञ्चमः प्रस्तारः समाप्तः ॥

... ...

विदुषा रायभट्टेन भट्टवीरेशसूनुना ।
योऽत्र श्रमः कृतस्तेन प्रीयतां त्रिपुरान्तकः ।

Col. :—स्वस्ति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारीणविद्वन्मुकुटहीराङ्कुरमीमांसककमलाकरभट्टानां दुहितृसुतेन काशबुधपनामकवीरेश्वरभट्टात्मजेन रायभट्टेन कृतौ द्वितीयश्येनस्य शुल्वोपाधानमन्त्रोपधानप्रकाशः समाप्तः । श्रीः ।

Post Col. :—संवत् १७९३ । श्रीरामजी सहायः ।

661.

30. (आपस्तम्बीय) दर्शपूर्णमासः । (*Āpastambīya*) *Darśa-pūrṇamāsa.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 61. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 730. Character, Nāgara. Appearance, fair. Complete.

It treats of the rites to be performed on the new and full moon days, according to Āpastamba.

Colophon :—इति आपस्तम्बशाखायां दर्शपूर्णमासौ समाप्तौ ।

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातः अग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनः दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणा-नायम्य दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्ये इति सङ्कल्प्य विद्युदसि विद्यमे पाप्मानं ऋतात् सत्यमुपैमि । इत्यादि ।

End :—भूः स्वाहा भुवः स्वाहा सुवः स्वाहा भूर्भुवः सुवः स्वाहा ।

662.

463. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 960. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनः दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणा-नायम्य, etc., etc.

End :—यानि तेषामशेषाणां कृष्णानुस्मरणं परम् ।

नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणाग्नये ॥

नम आहवनीयाय महावेद्यै नमोनमः ।

Col. :—इति दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

शुभमस्तु ।

On the reverse side of the last leaf there are 15 verses on Vihārapramāṇa, after which we have:—विहारनिर्म्माणं कर्त्तुं निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिपूजनपूर्व्वकविश्वकर्म्मणः पूजनं च करिष्ये। गणपतिं सम्पूज्य विश्वकर्म्मणे नम इति रज्जुं शङ्कोः पूजनं कुर्य्यात्।

On the obverse of the first leaf:

इदं दर्शपूर्णमासपुस्तकं मौनि-नरसिंह-महाराज-दामोदरस्य। शुभं भूयात् लेखकपाठकयोः शुभम्॥

In leaf 7B. पिण्डपितृयज्ञः।

„ „ 10A. अपि देवादेवेषु जयः॥ श्रीप्रभवे गुरवे नमः॥ उदिते आदित्ये पौर्णमास्यास्तन्त्रं प्रक्रमयति।

In leaf 15B. प्रथमः प्रश्नः।

663.

2112. *The Same.*

Of the Āpastamba School.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 40. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins:—

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः। प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः etc., etc.

It differs from L. No. 1334 and CS. No. 429 by Ananta.

664.

449. *The Same.*

For the work see L. 754.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 63. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 930. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The Colophon says:—इत्यापस्तम्बशाखायां दर्शपौर्णमासौ समाप्तौ।

665.

3114. **दर्शपूर्णमासपद्धतिः (आपस्तम्ब) ।**

Darśapūrṇamāsapaddhati.

Substance, country-made paper. 8×3¾ inches. Folia, 51. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः ।

प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भैर्व्यासीनो दर्भान् धारयमाणः . . . .

. . . . दर्शेन यक्ष्ये पूर्णमासेन यक्ष्ये इति संकल्प्य ततो वपनं कृत्वा ॥ विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात् सत्यमुपैमि ॥ . . . . .

अस्यां पौर्णमासेष्ट्यां अध्वर्युं त्वां वृणीमहे । . . . .

एवं ब्रह्माणं होतारमग्नीध्रं च ॥ इत्यादि

No Colophon.

666.

429. **दर्शपूर्णमासेष्टिप्रयोगः ।** *Darśapūrṇamāseṣṭi-prayoga.*

For the MS. see L. 1386.

The MS. is in two different hands, the first twenty-six leaves being in a bold Devanāgara and the rest in a smaller hand.

The first sūtra quoted is that of Āpastamba.

667.

486. **दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।** *Darśāpūrṇamāsaprayoga.*

For the manuscript see L. 1384.

In quotes Ap. Sū. Pr. I. 1. अथातोदर्शपौर्णमासौ व्याख्यास्यामः ।

668.

2205. **पञ्चप्रयोगी ।** *Pañcaprayogī.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 256. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः। याजमानं व्याख्यास्यामः। यजमानस्य ब्रह्मचर्यं दक्षिणादानं द्रव्यप्रकल्पनं कामानां कामनं प्रत्यगाशिषो मन्त्रान् जपति। अकरणानुपतिष्ठतेऽनुमंत्रयते॥

(These are the first sūttras of the 4th Prasna of the Āpastamba Srauta sūttra).

अथ दर्शपूर्णमासयोः शुचिः शुक्लवाससा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य अद्येत्यादिकालादिसंकीर्तनानन्तरं पौर्णमासेन यक्ष्ये दर्शेन यक्ष्ये इति संकल्प्य केशश्मश्रूणि वापयेत्। उपकक्षावग्रेऽथ श्मश्रूण्यथ केशान्। अपि वा श्मश्रूण्युपकक्षावथ केशान् एवं वपनं कृत्वा स्नानादि विधाय विद्युदसि विद्यमे पाप्मानमृतात् सत्यमुपैमि। यक्ष्यमाणोऽपः स्पृशति तदिदं सर्वयज्ञेष्वपः स्पर्शनं भवति। अथाध्वर्युवरणं। अस्मिन् दर्शपौर्णमासाख्ये कर्मणि अध्वर्युं त्वामहं वृणे। अध्वर्युर्वृतोऽस्मि कर्म करिष्यामि। तूष्णीमग्निप्रणयनं विहारस्योत्तरतः प्राङ्मुख उपविश्य देवागातुविदोगातुं यज्ञाय विन्दत मनसस्पतिना देवेन वाताद्यज्ञः प्रयुज्यतामिति जपित्वा अध्वर्युः ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु। इत्यादि।

The work is called Pañcaprayogī on the obverse of the first leaf and the word पंच occurs on the right-hand corner of every leaf. But it contains only the Yājamānaprayoga, that is, the duties of a yajamāna or a sacrificer in the Darśa Paurṇamāsa.

669.

481. याजमानम्। *Yājamāna.*

For this manuscript see L. 1337.

The sūttras quoted in the beginning belong to the Āpastamba Srauta sūttra (IV. 1—7.) The last sūttra (namely the 7th) quotes Vājasaneyaka as an authority.

670.

2737. आपस्तम्ब याजमानम् । *Āpastambayājamāna.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

It begins :—

आपस्तम्बयाजमानम् ।

प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः . . . . दर्शेन यक्ष्ये पौर्णमासेन वा यक्ष्य इति वा संकल्प्य । विद्युदसि विद्य मे पाप्मानं ॥ इत्यादि इत्यादि ।

671.

2730. प्रवसद्याजमानम् । *Pravasadyājamāna.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

On the duties of a yajamāna (Fire-worshipper) when living abroad.

It begins :—

अथ प्रवसद्याजमानम् ।

तथाचापस्तम्बसूत्रम् ।

प्रवसन् काले विहाराभिमुखो याजमानं जपति प्राञ्चो वि + + + + मति प्रागुदेत्य गोमतीं जपति जपति ॥

अथ प्रयोगः ॥ तत्र यजमानोऽग्नियुक्तग्रामाद्ग्रामान्तरे वसन्नौपवसथ्येऽहनि यजनीये च कृतनित्यक्रियः चोपवसथ्येऽहनि कृत्तनखकेशः कृतशौचो यस्यां दिश्यग्नयो भवन्ति तां दिशमभिमुखो यतासुः याजमानं मन्त्रजपं करिष्ये याजमानमिति वेति संकल्प्य विद्युदादिवृष्ट्यन्तं । etc., etc.

End:—अशक्त्या याजमानं चेत् पत्नीकर्म्म च लुप्यते ।

नताक्रतु + + + + स्यादथर्व्वणसूत्रतः (?) ॥

अत्रापि याजमानं पूर्व्ववद्व्याख्येयं ॥ अत्र यद्यपि विद्याक्रम-सदृशानां कर्म्मणां विहारसंयुक्तत्वं दृश्यते ॥ तथापि न तेषां विहारसंस्का[र]त्वं ॥ ।अर्थवादात् ॥ मन्त्रलिङ्गाच ॥ अन्ये तु, पुरुषार्थानि यजमानः कुर्यादित्याहुः ॥

672.

448. आधानप्रयोगः (आपस्तम्बशाखीयः)।

Ādhānaprayoga.

For the MS. see L. 1365.

It is dated Saṃ. 1742.

The word "Āpastamba Sākhīya" is given along with the title of the book in the Colophon.

Post Col. :—इति रामार्पणं अस्तु ।

संवत् १७४२

शुक्रे मासे सिते पक्षे द्वादश्यां शिववासरे ।

सदाशिवेन लिखितं आधानस्य च पुस्तकम् ॥

. . . .

. . . .

खमसागेन्दुतुल्ये च वैजनाथेन मौनिना ।

दत्त्वा मौल्यं गृहीतोऽयं खवत् ग्रं ददतु स्फुटम् ॥ १८६० ।

The obverse of the first leaf and the reverse of the last are full of writing.

673.

2338. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Leaves 11. Lines on a page, 10. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured, old, crumbling at the edges. The leaves are full of marginal notes in different hands and the Mantras are all accented.

For the work see L. 1365. At the left-hand upper corner of leaves, आधा प्रयो आधा ।

In leaf 9A, इति पवमानेष्टिः। See Bibl. Ind. Edition of Āpastamba from 232 to 288. In 9A commences Darsapūrṇa-māsa-Sārasvatahoma.

674.

516. आधानप्रयोगः (आपस्तम्बशाखीयः)।

Ādhānaprayoga.

For this manuscript see L. 1304.

It is not incomplete at the end, as Rājendralāla says.

It ends thus in 16A :—

उपांशुप्रचारः मार्ज्जनान्ते आग्नेयादीनां चतुर्णां चतुर्द्धाकरणं कृत्वा बर्हिषदं करोति। ततोऽदितिं ब्रह्मणे परिहरति भक्षयन्ति। अग्ने पिन्वस्वेत्यादि पवमानेष्टिवत् सन्तिष्ठते।

Col. :—इत्याधानं समाप्तम्।

श्रीश्रीदूर्गार्पणमस्तु।

Then follow 16 lines about the observance of the Ajasra ceremony.

It quotes from Rāmāṇḍāra in leaf 16B. and begins अथ आपस्तम्बाधान प्रयोगः।

675.

2021. आधानविधिः। *Ādhānavidhi from Srauta tantra.*

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 15. Lines, 10, 12 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured and fragile.

Beginning :—

अथ अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः (The first sūttra of the 5th Prasna of Āpastamba).

श्रुताध्ययनसम्पन्नः सामचारिणोऽन्यूनातिरिक्ताङ्गो ब्राह्मणो विदुषा ब्राह्मणेन यजेत।

End :—आधानं त्रिविधं अग्निहोत्रं इष्टेः पूर्व्वं(?) सोमपूर्व्वं वामावास्याधाने नक्षत्राधाने वाजसविधिः। नात्र कात्यायनाश्वलायनौ तु

सर्व्वंच द्वादशाहमजस्रमिच्छतः। अजस्रमध्ये पौर्णमासी यदि प्राप्ता स्यात्तदा अजस्रां परित्यज्याज्ञीत् पुनर्विंत्यसारतादि यजेता (?)।

Col. :—इति श्रीश्रौततन्त्रे आधानविधिः समाप्तः ॥

676.

2729. आपस्तम्ब नामाग्रयणकर्म्म ।

Āgrayaṇakarma according to Āpastamba.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

It begins :—

अथापस्तम्बानामाग्रयणकर्म्मोच्यते ।

दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानयम्य देशकालौ संकीर्त्त्य श्रीपरमे०र्थं श्यामाकाग्रयणं समानतन्त्रं पूर्व्वं ब्रीह्याग्रयणेन यक्ष्ये इति संकल्प्य + + स्वस्वकाले ऋत्विग्वरणादि ।

The second leaf contains 4 lines only.

It ends :— इति श्यामाकयजमानभागप्राशनमन्त्रः ॥ विष्णुक्रमादियज्ञो बभूवेति जपः ॥ यज्ञस्य पुनरालंभत्वात् ॥ यज्ञ+चमवर्ज्जं संतिष्ठत आग्रयणम् ।

The MS. does not seem to be complete.

677.

10629. आग्रयणप्रयोग । *Āgrayaṇaprayoga.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Lāhi Bhaṭṭa (of the school of Āpastamba).

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ॥

आग्रयणप्रयोगो लिख्यते। तत्राग्रयणं तावत्त्रिविधं यवश्या- माकब्रीहिभेदात् । तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कस्मिंश्चित् पर्व्वणि अथवा वसन्ते शुक्लपक्षान्तर्गतदेवनक्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्य्यं ।

2A. अपि वा पौर्णमास्यामग्रयणादिप्रत्यक्षविहितमन्त्रसूत्रात् पौर्णमासाग्रयणयोः समानतन्त्रताकरणपक्षे प्रथममाग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति॥ पुराणानां व्रीहीणामिति सूत्रेणावगताग्रयणांगभावाग्नेय-निर्वापपूर्वकमाग्रयणदेवताभ्यो निरूप्य पश्चादग्न्यादिप्रकृतिदेवता-निर्वाप इत्येवं प्रकारेण तन्त्रेण प्रयोगः (2B.) . . . .
इति तदनुयायिनः। विद्यारण्याखिलाकारौ तु दर्शेष्ट्याग्रयणं भवति

4A. इत्याग्रयणोपयुक्तकालादिनिर्णयः : अथ प्रयोगक्रमः॥

Post Colophon :— इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलभजनैकचित्तमहामान्य-लाडिभट्टात्मजवीरेश्वरभट्टविरचिते आग्रयणप्रयोगः(गा) सनिर्णयः समाप्तः।

There are four lines after the colophon, containing an extract from Rudradatta.

678.

503. चातुर्मास्यप्रयोगः। *Cāturmāsyaprayoga.*

For the MS. see L. 1315.

Post Col.:—संवत् १७५१ समये ज्येष्ठशुद्ध अष्टमि तद्दिने पचत्ति समाप्ति। लिखितं माधवकिङ्कर। शुभमस्तु।

This belongs to the Āpastamba School of the Black Yajurveda for the final sūtra quoted in the MS. belongs to Apastamba.

Praśna VIII of the Āpastamba Śrauta Sūttra deals with Cātūrmāsya.

679.

1032. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १९ समये आश्विने मासि विजयादशम्यां भानौ काश्यां रामकृष्णस्थ[illegible]राजेन लिखितं॥

शुभम् भवतु।

680.

2022. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 24. Lines, 13 to 15 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

Beginning:—

अथ चातुर्मास्यानां प्रयोग उच्यते । फाल्गुन्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजते तयोः पूर्व्वस्यां चतुर्द्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ चातुर्मास्यान्यारप्स्ये इति संकल्प्य पुनः प्राणानायम्य तिथ्यादि संकीर्त्त्य यथाप्रयोगमाश्रित्य ऐष्टिकं चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये इति संकल्प्य अरण्योरात्मनि वा समारोप्य; प्राचीनप्रवणं देवयजनं गत्वा आयतनानि कृत्वा मथित्वा लौकिके वा उपावरोह्य विद्युदसीत्यप उपस्पृश्य ऐष्टिकचातुर्मास्ययागे अध्वर्युं त्वामहं वृणे ।

Colophon:—समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि ।

Post Col.:—काशीभट्टकविमण्डनस्य पुस्तकमिदम् ।

681.

3294A. **चातुर्म्मास्य प्रयोगः** or **द्रोण-प्रयोगः ।**

Cāturmāsyaprayoga or Droṇaprayoga.

By Gadādhara.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The date of the manuscript: सं १८६६ आषा० शु १५ गणेशभट्टनाम्ना लिखितम् ॥

It begins:—

गुरुं चिन्तामणिं नत्वा चातुर्म्मास्यैकपाशुकम् ।
गदाधरो द्रोणनामा प्रयोगं तु करोत्यथ ॥
देवयाज्ञिकमतानुसारेण आपस्तम्बानामेकाहिकपाशुकचातु-र्म्मास्यप्रयोगो लिख्यते ।

अथ अध्वर्य्योः पाम्रुकं तन्त्रं प्रक्रमयति । प्रतिप्रस्थातुस्तदनुरोधेन स्वतन्त्रस्य प्रयोगः । उत्तरो विहारोऽविकृतः पाम्रुकं अन्तरालं प्राकृते विहारे अधिकं त्याज्यं पित्रर्थं । इत्यादि ।

It ends thus :—

सौमिकैः समानदक्षिणानि सर्व्वपशूनि चातुर्म्मास्यपशुदक्षिणैः पाशुकानि ।

682.

3214.

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 10. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Directions for a number of expiations.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ विध्यपराधे प्रायश्चित्तिः । विहितस्याकरणेऽन्यथाकरणे च प्रायश्चित्तिः कर्त्तव्या ॥

6A, अथाहिताग्निप्रायश्चित्तमध्वर्युशाखोक्तं । तत्रापस्तम्बः ।

10A, इति समाप्तानि प्रायश्चित्तानि ॥ अथ ग्रहणप्रायश्चित्तम् ।

The scribe's name: इदं पुस्तक हविभ्यालस्योपकनाम्नेनेदं लिखितं स्वार्थं परार्थं चेति ।

Based on Prasna IX of the Āpastamba Srauta Sūttra.

683.

2195. **अग्निष्टोमप्रयोगः ।** *Agniṣṭomaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 71. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1613. Appearance, old and discoloured. Complete.

Col. :—इत्यापस्तम्बसूत्रे अग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १६१३ विश्वावसुसंवत्सरे वैशाखवदी सप्तम्यां सोमे रामकृदस्य ढुंढिराजेन लिखितं । शुभमस्तु ।

In a different hand चित्रं वटतरो मूले etc., etc.

It begins :— अमुककर्म्माङ्गभूतां अग्निप्रतिष्ठां करिष्ये। स्थण्डिलं कृत्वा

दक्षिणत आरभ्य प्रागग्रा उदक्संस्थास्तिस्रो रेखा लिखित्वा पश्चादारभ्य उदगग्रा प्राक्संस्थास्तिस्रो लेखा लिखित्वा स्थण्डिलोपरि सकलं निधाय अवाचीनेन पाणिना अद्भिरवोक्ष्य सकलं द्विधा कृत्वा निरस्याप उपस्पृश्य भूर्भुवः स्वरोमित्यग्निं प्रतिष्ठाप्य अग्न्यायतन-पार्श्वयोरुदकं निनयेत् ॥

It ends:—अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति काले प्रातर्होम[ः] संतिष्ठते अग्निष्टोमो ऽग्निष्टोमः ।

It is a complete manual for the performance of the Agniṣṭoma rite, as laid down in the rules of Āpastamba Kalpa Sūttra, X to XIII Prasnas, viz. up to the third savana.

684.

2202. ज्योतिष्टोमप्रयोगः । *Jyotiṣṭomaprayoga.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 64. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

It begins:—दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य सोमेन यक्ष्ये अग्निष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथंतरसाम्ना द्वादश-शतदक्षिणेन परमेश्वरं प्रीणयानि विद्युदसि अस्मिन् ज्योतिष्टोमे अग्निष्टोमे सोमप्रवाकं त्वामहं वृणे इति वृत्वा मधुपर्कादिभिरभ्यर्च्य सोमप्रवाक सोमं मे प्रब्रूहि । इत्यादि ।

It ends:—हविर्धाने यजमानं जागरयन्ति प्राग्वंशे पत्नीमाग्नीध्र एतां रात्रिमृत्विजो वसन्ति यजमानो राजानं गोपायति गोपायति । श्री ॥

It is a manual for the performance of the Jyotiṣṭoma, as laid down in Āpastamba Kalpasūttra, prasnas X and XII, viz. up to Agniṣomīya.

685.

1056. चयनप्रयोगः । *Cayanaprayoga.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 81. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1620. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1647. Appearance, old. Complete.

A comprehensive manual on Agnicayana or Construction of Fire Altars, etc., based on Āpastamba Srauta ritual (16th and 17th Prasnas).

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः।

अग्निं चेष्यमाणोऽमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखां संभरति। अहर्दीक्षापक्षे उखासंभरणप्रभृत्यामिक्षापर्य्यन्तकर्म्माणि वसन्ते यथा भविष्यन्ति।

It ends :—

अग्निं चित्वानन्तरे पर्व्वणि सौत्रामण्या यजेत। अपरेद्युः मैत्रावरुण्या चामिक्षयाः।

Col. :—इति श्रीसाम्बशिवप्रसादात् चयनयोगः समाप्तः॥

Post Col. :—संवत् १६४७ समये कार्त्तिक वदि दशमी सोमवार॥

686.

1057.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4}\times4$ inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, old. Fragment.

This fragmentary codex comprises only one form of Vājapeya known as Āpta-Vājapeya. This manual follows the authority of Kapardisvāmin, on Prasnas 18 and 19 of Āpastamba.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः।

कपर्द्दिस्वामिभाष्यानुसारेण वाजपेयमारभ्य विश्वसृजामयनपर्य्यन्तानां कर्म्मणां प्रयोगः उच्यते। वाजपेयो द्विप्रकारः। आप्तवाजपेयः क्रतुवाजपेयस्च। अस्मिन् क्रतौ नास्ति चयनं प्रतिषेधात्। परिभाषायां केचित् अत्रापि इच्छन्ति। छन्दोगमतात्चयनं कार्य्यं। ज्योतिष्टोमस्य संस्थाभूतो वाजपेयोपीति छन्दोग उक्तम्। आपस्तम्बेन क्रत्वन्तरवाजपेय उक्तः। क्रत्वन्तरवाजपेयस्च द्विप्रकारः अत्र आप्तवाजपेयः प्रथममुच्यते।

It ends :—

सन्तिष्ठते वाजपेयः। तेनेष्ट्वा सौत्रामण्या यजेत। मैत्रावरुण्या चामिक्षया। प्रत्यवरोहणं यदि करोति तदा बृहस्पतिसवेन यजेत। श्वेतछत्रीह भवतीति विज्ञायते।

Col. :—आप्तवाजपेयः समाप्तः।

Then follow three lines.

Beginning :—अथक्रतुवाजपेयस्य कर्त्ता इत्यादि।

Thus another form of Vājapeya known as Kratu-Vājapeya is simply touched and the MS. breaks off abruptly.

687.

2316. इष्टिप्रयोग। *Iṣṭiprayoga.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 228, as given at the end of the work. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It contains directions for the performance of certain iṣṭi rites, as dealt with in the 19th praśna of Āpastamba's Kalpasūttra.

Beg. :— अथाधानष्टौचम्

तत्र प्रथमायामग्निरग्नि[ः] पवमानः। पौर्णमासं तन्त्रं० आज्यभागावाह्य० अग्नि आ ३ वह। इत्यादि।

2A. इदं ह० सिद्धमिष्टिः॥ द्वितीयस्यां वृधन्वंतावाज्यभागौ अग्निं पावकम्।

2B. सिद्धमिष्टिः।

आश्वलायनक्लृप्तिरेषा। तत्रैव विकल्पः।

आद्योत्तमे चैव स्यातां॥ आद्यायामिष्टौ द्वितीयस्या इष्टे र्देवताद्वयस्य प्रक्षेपः। पावकस्य शुचेः तेन अग्निमग्निं पवमानमग्निं पावकमग्निं शुचिमेताः प्रधानदेवताः।

4A. इयमिष्टिर्विकल्पेन आपस्तम्बैः क्रियते चेत्तदा उपांश्वेव प्रचारः इत्याश्वलायनपक्ष उक्तः।

4A. अथेष्टिरापस्तंबोक्ता।

तासामुच्चैरेव, प्रचारः। प्रथमायां। अग्निरग्निः पवमानोऽग्निः पावकोग्निः शुचिः। इत्यादि।

5A. इतीष्टिपञ्च उक्ताः ।

" अथ वैकल्पिक इष्टिद्वयत्रयपञ्च उच्यते । प्रथमायामग्निर्देवता पंचदश सामिधेन्यः । इत्यादि ।

6B. इत्युपांशुपञ्चे विशेषः सिद्धमिष्टिः । इत्यन्वारंभणीया ।

7A. अथ पुनराधेयेष्टिस्तस्याः पूर्वमुत्सर्गेष्टिः आपस्तम्बेन भगवतोक्ता नाश्वलायनेन । तस्या देवताः अग्निरग्निर्वैश्वानरो वारुणोऽग्निरप्सुमान् मित्र इति ।

8A. इत्युत्सर्गेष्टिः । अथ पुनराधेयस्य प्रयोगः ।

9B. अथ आग्रयणेष्टिः ।

11B. इत्याग्रयणम् ॥ अथ स्वशाखे पवित्रेष्टिरनाम्नातत्वात् बौधायनोक्ता लिख्यते सा सर्वपापोपशमाय ।

वैश्वानरीव्रातपती पवित्रेष्टिं तथैव च ।
ऋतावृतौ प्रयुञ्जानः पुनाति दशपूरुषम् ॥

इति यज्ञगाथा ।

It ends with the col.:—

14B. इति बौधायनशाखोक्ता पवित्रेष्टिः ।

Post Col.:—ग्रन्थसंख्या २२४ ।

As Agnyādhāna is necessary in iṣṭi rites, it gives the duties of the hotṛ priest from Āsvalāyana. As Pavitreṣṭi is not in Āpastamba, it is taken from Baudhāyana.

688.

2343. **तृचपद्धति ।** *Tṛecapaddhati.*

For the MS. and the work see L. 3222.

A manual for the recitation of the Tṛc, the initial words of which are उद्यन्नद्य, for the propitiation of the Sun. The Tṛc is to be found in p. 225 Vol. I. of Dr. Richard Garbe's edition of the Āpastamba Srauta Sūttra.

689.

3008. **काम्ययागप्रयोग** or **त्रैधातवीय प्रयोगः ।**

Kāmyayāgoprayoga or Traidhātavīya-prayoga.

For the manuscript and the work see L. 4142.

This refers to Prasna 19, Kandika 18-27 of the Āpastamba Sūtra commencing from काम्याभिरिष्टिभिः यजेतामावास्यायां पौर्णमास्यां वा यजेत ।

690.

1238. **आपस्तम्बगृह्यप्रयोग (आण्डविल)।** *Āpastamba Gṛhyaprayoga (Āṇḍavila).*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 30. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara. Appearance, old and dilapidated. Complete in 8 sections.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीरामाय नमः । अथ कर्म्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । अथानन्तरं आचाराद्यानि गृह्यन्ते ज्ञायन्ते कर्त्तव्यत्वेन ज्ञायन्ते तानि कार्य्याणि । कुत्र उदगयनपूर्व्वपक्षाहःपुण्याहेषु कार्य्याणि । उदगयनप्राण इत्यादयः (?) प्रसिद्धाः पुण्याहास्तु देवस्य सवितुः प्रातः प्रसव + + इति अस्मिन्ननुवाके पञ्च पुण्याहा उक्ताः प्रातर्मध्यन्दिनापराह्नादिशब्दवाच्याः नाड़िकात्रयं नाड़िकाष्टतीयांशस्त्वेको भागः पुण्याहस्तेषु तानि कर्त्तव्याणि चौलादीनि । सीमन्तोन्नयनदीनां नैमित्तिकानां अपि पूर्व्वपक्षपुण्याहा भवन्ति नतूदगयनादयः । सर्व्वं यज्ञोपवीतिना कर्त्तव्यं । यथा प्रादक्षिण्यं भवति तथा कर्म्माणि करोति । सर्व्वत्र पुरस्तात् उदग्वा कर्म्मणामुपक्रमः ॥

It ends thus :—

आज्यभागान्त इमं मे वरुण इति दशाहुती र्जुहोति । जयादि प्रतिपद्यते । परिषेचनान्तं करोति + + + + भो दक्षिणत इमं जीवेभ्य इति प्रत्यात्मानं परिधिं ददाति जीवतां त्राणार्थम् ॥

अनुक्तमप्युक्त[मयुक्तिमु]क्तं
व्यक्तेतर[त्वं] बहुयुक्तियुक्तम् ।
तत्सर्व्वमार्य्याः परिशोधयन्तु
गृह्यप्रयोगाख्यनिबन्धनस्य ॥

Post Colophon :—रामार्पणमस्तु ॥ आण्डविलप्रयोगवृत्तिः ॥

For topics, etc., see below.

691.

1403. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old. Complete.

The owner of the manuscript at one time was Vināyaka Dīkṣita.

3A, पाणिग्रहणकर्म्मोच्यते; 12A, उपनयनमुच्यते; 15A, समाप्तमुपनयनं, समाप्तं पालाशकर्म्म; 17B, इति मधुपर्कः; सीमन्तप्रयोग उच्यते; 18A, पुंसवनम्; 18B, जातकर्म्मोच्यते; 19A, इति जातकर्म्म; समाप्तं नामकरणम्; 19B, इत्यन्नप्राशनं, चौलमुच्यते; 20A, गोदानस्य प्रयोगः, गृहसम्मानस्य कर्म्मोच्यते; 20B, गृहप्रवेशकर्म्मोच्यते; 21A, सर्पवलिरुच्यते; 22A, समाप्तं कर्म्म; उत्सर्ज्जनस्य प्रयोगः; 22B, समाप्तमाग्रयणमीशानवलिरुच्यते; 24A, मासि श्राद्धमुच्यते; 26B, मासिश्राद्धं समाप्तम्, अष्टकोच्यते; 28A, इत्यष्टका।

The last Colophon runs:—आपस्तम्बीयाण्डविलप्रयोगवृत्तिः।

The chapter Colophons:—

3A, इति गृह्यप्रयोगवृत्तौ प्रथमः पटलः; 5B, इत्यापस्तम्बीये गृह्यप्रयोगवृत्तौ द्वितीयः पटलः; 12A, इत्यापस्तम्बीयगृह्यप्रयोगवृत्तौ तृतीयः पटलः; There is no colophon of the 4th paṭala; 17B, इति गृह्यप्रयोगवृत्तौ पञ्चमः पटलः; and so on.

This is a Gṛhya work based on Āpastamba Gṛhya sūttra and is called Aḍavila or Āṇḍavilla. For every ceremonial, the section begins with a discussion about the nature of the ceremony, its proper time and proper method, then the Prayoga or liturgy is given; at the end a few ślokas are quoted to support what preceded.

The Samayācārikaprayogavṛtti or Sāmānyaprayogavṛtti of this author is known from Kielhorn's list of manuscripts in Guzrat. The present work, therefore, is an interesting find.

At the end of the manuscript there is a verse in a scribbling hand commencing रवीन्द्रोग्रंहणे तीर्थे; then five lines in a neat small hand, praying for longevity of a newborn child and its mother.

On the reverse of the last leaf, there are four lines in a small hand, for atonement of any defect in the above ceremonial.

692.

1663. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 29. Lines, 15, 16, on a page. Extent in slokas, 1100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Last Colophon:—

आपस्तम्ब-आश्वविले प्रयोगवृत्तिः ।

693.

936. **पाकयज्ञनिर्णयः ।** *Pākayajñanirṇaya.*

By Candracūḍa Bhaṭṭa, son of Umāpati Bhaṭṭa Sūri.

The author follows Āpastamba; for so he states in his preamble.

For the manuscript see L. 1814.

The Post Colophon Statement:— संवत् १८३२ ।

694.

8438. **पाकयज्ञप्रकाश ।** *Pākayajñaprakāsa.*

(Of the School of Āpastamba.).

From the Pratāpanārasiṅha of Rudradeva.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 142. Lines, 9-12 on a page. Extent in slokas, 3000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon:—

इति प्रतापनारसिंहाख्ये पाकयज्ञप्रकाशे अग्निहोत्रिकविधिः ।

The author and his antecedents and the date of the composition of the work given at the end:—

श्रीलक्ष्मीनृसिंहो जगदेकनाथः ॥
शाकेऽब्धियुग्म-षट्-चन्द्र-मितेऽब्दे पार्थिवे तथा ।
इषस्य कृष्णपूर्णायां श्रीनृसिंहप्रसादतः ॥
गोदावर्य्युत्तरे तीरे प्रतिष्ठानपुरे शुभे ।
भारद्वाजकुलोत्पन्ननारायणसुतेन वै ॥
रुद्रदेवेन विदुषा पद्धतीनां शतं तथा ।
सूत्रं सूत्रान्तरव्याख्यानिबद्धांश्च यथामति ॥
शिष्टाचारं तथा दृष्ट्वा कृत्वा तैः सह सम्मतिं ।
प्रतापनारसिंहाख्यं पाकयज्ञप्रकाशकं ॥
कृत्वा समर्पयामास नृसिंहाय परात्मने ।
अत्र सूक्तमसूक्तं वा मोहेन लिखितं मया ॥
तत्र क्षेमं प्रकुर्व्वन्तु सतः सन्तो दयालवः ॥

Col.:— इति श्रीमद्‌तोरोनारायणात्मज-श्रीरुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये पाकयज्ञप्रकाशः समाप्तः । समाप्तोयं ग्रन्थः ॥

Post Colophon:—श्रीचण्डिकार्पणमस्तु ॥

यदतिहृदयवेगाल्लेखनीभ्रान्तिभावात्
नयनवचनसंज्ञाक्षोभशब्दावलम्बात् ।
लिखितमकृतबुद्ध्या यन्मया पुस्तकेस्मिन्
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्तु सन्तुः ॥

अनंदेदावत्सरे (?) आषाढे मासि शुक्लपक्षे सप्तम्यां सौम्यवासरे तद्दिने विट्ठलभट्ट आकूतस्य सूनुना व्यंकटेन लिखितं स्वार्थं परार्थं ।

The Mangalācaraṇa and the scope of the work.

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः etc., etc.

नारसिंहं श्रिया युक्तं गणेशं च सरस्वतीं ।
आपस्तम्बमुखान् मान्यान् प्रणम्य पितरं गुरुं ॥
ततो नारायणसुतो रुद्रदेव इति श्रुतः ।
ग्रन्थाननेकान् संवीक्ष्य विदुषां प्रीतये सदा ॥

प्रतापनारसिंहाख्यग्रन्थं प्रारभते ततः ।
अविघ्नं वै नृपं चास्य कुरुष्व ब्रह्मणस्पते ॥
तत्रादौ पाकयज्ञाख्यः प्रकाश इह चोच्यते ।
यस्यानुष्ठानमात्रेण देवर्णान्मुच्यते द्विज इति ॥

तत्रादौ ऋणत्रयस्वरूपमुक्तं तैत्तिरीयसंहितायां जायमानो वै ब्राह्मणस्त्रिभिर्ऋणवा जायते ब्रह्मचर्य्येण ऋषिभ्यो यज्ञेन देवेभ्यः प्रजया पितृभ्य इति तत्र यज्ञशब्देन एकविंशतिर्यज्ञाः तत्र सप्त पाकयज्ञसंस्थाः सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः सप्त सोमसंस्था इति तेषां प्रत्येकं नामान्युक्तानि सौदर्शने ।

औपासनं वैश्वदेवः पार्व्वणमष्टका मासि श्राद्धं सर्पबलिरीशानबलिरिति सप्त पाकयज्ञवाच्यानि । अग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासावाग्रयणं चातुर्मास्यानि निरूढपशुः सौत्रामणिः पिण्डपितृयज्ञादयो दर्वीहोमा इति सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः । अग्निष्टोमोऽत्यग्निष्टोम उक्थ्यः षोडशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽप्तोर्याम इति सप्त सोमसंस्था इति । अनेन ज्ञानमाप्नोतीति स्मरणाच्च । पाकयज्ञ इति कर्मनामधेयं । लौकिकानां पाकयज्ञशब्द इति गृह्यप्रश्नात् । आश्वलायनेन तु पाकयज्ञानां त्रिविधत्वमुक्तं । त्रयः पाकयज्ञा हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुता इति व्याख्यातमेतन्नारायणवृत्तिकारेण पाकयज्ञा अल्पयज्ञाः प्रशस्तयज्ञाश्चेति अतस्तेषां मते यत्किञ्चिद्धोमबलिब्राह्मणभोजनं तदपि सर्व्वं पाकयज्ञसंज्ञमेवेति । आपस्तम्बानां तु औपासनादीनां सप्तानामेव पाकयज्ञसंज्ञा तत्रादौ औपासन उच्यते ॥

695.

2978. **नागबलिप्रयोगः ।** *Nāgavaliprayoga.*

Being an extract from Pratāpa Nārasiṅha.

By Rudradeva, son of Toronārāyaṇa.

Colophon:—इति तोरोनारायणभट्टात्मज-रुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये संस्कारप्रकाशे नागबलिप्रयोगः । बौधायनोक्तः स्त्रैत्रि(?) ॥

Beginning:—प्रतिकनागोपद्रवनिवृत्त्यै नागबलिः कार्य्यः । अत्रकालः गुरुशुक्रास्तादिरहिते अयनद्वयेपि पौर्णमास्यायां पंचम्यां आश्लेषायुक्तदिने वा कुर्य्यात् । तत्राधिकारार्थं चतुर्दशकृच्छ्रांश्चरेत् । तत्र प्रयोगः । उक्तदिनात् पूर्व्वेद्युः तदहरेव वा पार्षदं प्रदक्षिणीकृत्य

नत्वा तदग्रे निष्कं तदर्द्धं तदर्द्धं वा निधाय केशवशर्म्मणा मम इह जन्मनि जन्मान्तरे वा मया मम पत्न्या मम पुत्रेण मत्सम्बन्धिभिर्वा ज्ञानादज्ञानतो वा कृतसर्पवधदोषपरिहारार्थं प्रायश्चित्तमुपदिशन्तु भवन्तः। etc., etc.

For the MS. and the work see L. 4185.

It relates to expiation for killing a serpent, according to the precepts of Baudhāyana.

The Saṃkalpa runs:—

3B. मया मम पुत्रकलत्रमात्रादिभिर्वा इहजन्मनि प्रागतीतसप्तजन्मसु बाल्यवार्द्धक्ययौवनान्यतरावस्थासु ज्ञानतोऽज्ञानतो वा प्रसक्तो ऽप्रमादो(?)वा...... यः कृतः सर्पवधः तज्जनितपापसमूलोन्मूलनद्वारा तत्प्रयुक्तकुष्ठदद्रुकण्डूयमानेत्ररोगवर्णरोगविस्फोठकगण्डमालालूताद्यहरहरनुभूयमानचिकित्सानानाविधव्याधिजातापत्यविनाशदारिद्र्यादिक्लेशनिवृत्तये आयुष्मत्सुपुत्रादिसान्ततिप्राप्त्यै सर्पस्य पुण्यलोकावाप्तये मद्वंश्यानां ... ... सर्पबाधाविनिवृत्तये समस्तसर्पाधिनाथश्रीमदनन्तप्रीतये यथाशक्ति यथाज्ञानं ... ... बौधायनमुनिप्रोक्तप्रकारेण सर्पसंस्कारं करिष्ये।

696.

6383. आपस्तम्बानुयायिनामाह्निकप्रयोगः।

Apastambānuyāyinām āhnikaprayoga.

Part of Pratāpanārasiṇha, by Rudradeva, son of Toronārāyaṇa, who wrote at the request of Ānanda.

Substance, country-made paper. 7½ × 4¾ inches. Folia, 45, of which the first 3 are missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Copied in Śaka 1693.

The compiler was a native of Pratiṣthāna and his patron, of Devagiri.

Colophon:—श्रीमच्छिवालयक्षेत्राद्दक्षिणे योजनमात्रे देवगिरौ श्रीमद्भारद्वाजकुलोत्पन्नअम्बनभट्टात्मजभट्टलक्ष्मणसुतानन्दविदुषा प्रेरिते (?) गोदावर्य्या उत्तरे तटे प्रतिष्ठानक्षेत्रे श्रीमद्भारद्वाजगोत्रोत्पन्न

तोरोनारायणात्मजरुद्रदेवकृते प्रतापनारसिंहाख्ये आपस्तम्बानु-
यायिनामाह्निकप्रयोगः ।

Post Colophon Statement:—

रामनन्दाङ्कभूयुक्ते शाके मन्दे शुचौ सिते ।
वसौ देवालयपुरे विद्या-गणप-सद्धधीः ॥

आपस्तम्बाह्निक सर्व्वात्मा श्रीरामलिखिता तद्भक्त नाना अचिरामदास ।

It gives at the end the date of its compilation as Śaka 1624.

सूत्रसूत्रान्तरव्याख्यानिबन्धांश्च यथामति ।
शिष्टाचारं तथा दृष्ट्वा ज्ञात्वा तैः सह सम्मतिम् ॥
नारायणात्मजेनेत्थमुक्तं (क्ता) चाह्निकमुत्तमम् ।
विदुषां प्रीणनार्थाय नृसिंहस्तेन तुष्यतु ॥
शाके वेदाब्धिषट्चन्द्र(न्द्रे)मितेऽब्दे दक्षिणायने ।
नभस्ये कृष्णपञ्चम्यां तोरोरुद्रेण निर्म्मितम् ॥

697.

2950. **पाकयज्ञादिनिर्णयः ।** *Pākayajñādinirṇaya.*

By Candracūḍa Bhaṭṭa, son of Umāśaṅkara.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

For a description of the work see L. 1814.

The five opening verses and the last verse giving the date of the composition of the work are not in the present MS.

698.

1062. **संस्कारनिर्णयः ।** *Saṃskāranirṇaya.*

By Candracūḍa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 71. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1850. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

A comprehensive manual on the rites and ceremonies with their proper astrological time and season and with various opinions old and modern. By Candracūḍa Bhaṭṭa, son of Umaṇa Bhaṭṭa. This manual is mainly based on Āpastamba.

Beginning :—प्रणिपत्य महादेवं चन्द्रचूड़ेन धीमता ।
संस्काराणां प्रयोगश्च निर्णयः प्रोच्यतेऽधुना ।
तत्रादौ गर्भाधानमुच्यते ।

Col. :— इति श्रीमत्पौराणिक धर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्य-उमणभट्टसूरिसूनुचन्द्रचूड़भट्टविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्तिमगमत् ॥ श्रीः श्रीः ॥

Authorities quoted—

नारद, मदनरत्न, पारिजात, भविष्य, लौगाक्षि, अपरार्क, गौतम, धर्म्मसूत्र, वृद्धमनुः, शौनक, त्रिकाण्डमण्डन, प्रचेताः, पारस्कर, कात्यायन, वायवीये, आपस्तम्ब, हरदत्त, कूर्म्मपुराण, ज्योतिःपराशरः, कपर्द्दिस्वामिन्, गोभिल, सुरेश्वर, सुमन्तु, उज्ज्वला, याज्ञपार्श्व, रत्नमाला, न्यायप्रक्रु, रामाण्डार ।

विधानमाला, गर्ग, हेमाद्रि, विज्ञानेश्वर, शिवरहस्य, माधवीय, याज्ञवल्क्य, वृहस्पति, देवल, हारीत, गृह्य, व्यास, शंख, पराशर, वृद्धशातातप, मिताक्षरा, संवर्त्त, मार्कण्डेय, बौधायन, उशनाः, स्मृत्यर्थसार, कार्ष्णाजिनिः, हारीतः, जातुकर्ण, सुदर्शनाचार्य्य, यम, वराह, वशिष्ठ, सत्यव्रत, गालव, आश्वलायन, विष्णु, जैमिनि, विष्णुधर्म्म, प्रजापति ।

It ends :—इतिम्टयोरन्तर्धानभूतं दक्षिणतः स्थानं विदधाति तस्य
शुभमिच्छता चालनं न कुर्य्यात् । इत्यलमतिविस्तरेण ।
आपस्तम्बीयसूत्रं बुधवरसुलभं हारदत्तञ्च भाष्यम्
दृष्ट्वासौ दर्शनं ता विविधकृतमहापद्धतीः सन्निबन्धान् ।
वद्धो यश्चन्द्रचूड़ाभिधबुधनिचयासन्नमानेन (?) रम्यः
संस्काराणां दिजन्मप्रमुदितहृदयो निर्णयोऽयं समाप्तः ।
अत्र सूक्ष्ममसूक्ष्मं वा मोहेन लिखितं मया ।
तत्र क्षमां प्रकुर्व्वन्तु सतः सन्तो दयालवः ॥

699.

2960. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×3¾ inches. Folia, 126. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2520. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. The first leaf is missing.

The last Colophon :—

इति श्रीमत्पौराणिकधर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यउमणाभट्टसूरिसूनुचन्द्रचूड़भट्टविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्तिमगमत् ।

700.

10082. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½×4¾ inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति श्रीमत्पौरा[णि]कधर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यउमणाभट्टसूरिसूनुचन्द्रचूड़भट्टसूरिविरचितः संस्कारनिर्णयः समाप्तः ।

For the work see I.O. Catal. No. 465.

701.

3216. **स्थालीपाकप्रयोगः ।** *Sthālīpākaprayoga.*

By Dāmodara, son of Candracūḍācārya.

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara, of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The 14th leaf is missing.

The māngalācaraṇa and the object of the work.

नमस्कृत्य गणाध्यक्षं ईश्वरीं कुलदेवताम् ।
बडयाग्रामसंस्थेन चन्द्रचूड़ाचार्य्यसूनुना ॥ १
दामोदरेण क्रियते प्रयोगोऽयं यथामति ।
नानापद्धतयः सन्ति ज्ञानार्थं केवलाश्च ताः ॥ २

अशक्याः कर्म्मकरणे ह्यविज्ञानां विशेषतः ।
तदर्थं वक्ष्यतेऽत्रैव प्रयोगो विधिवन्मया ॥ ३
सूत्रप्रायस्त्वयं कर्त्तुः पाठैर्बार्थावबोधकः ।
सद्भिः संशोध्य शिष्याणां पाठनीयः प्रयत्नतः ॥ ४

ॐ अथ स्थालीपाकप्रयोगस्तस्यान्वाधानाद्यारम्भस्तथापि समारोपे संस्कार-कर्म्मसु शान्त्यादिषु च प्रयुक्तः ॥ इत्यादि ।

It ends:—प्रणीतापात्रं नासिकाग्रसमं तथैव निदध्यात् एतद्ब्रह्मकरण-मित्यन्नतं चेत् प्रणीतासंस्कारं पूर्व्ववत् कुर्य्यादिति ।

Colophon :—इति स्थालीपाकप्रयोगः ।

702.

2318. **जातेष्टिप्रयोगः (आपस्तम्बीयः)** । *Jāteṣṭiprayoga.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4}\times 4$ inches. Folium, one. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 17. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the birth ceremony.

Beginning :—अथ जातेष्टिप्रयोगः ।

अद्येत्यादि इष्ट्या यक्ष्ये जातः पुत्रः पूतस्तेजस्वं नादद इन्द्रियावी पशुमान् भवतु । इति संकल्प्य विद्युत् । अध्वयज्ञाय । ऐष्टं हविः । पौर्णमासं तंत्रम् । सप्तदश सामिधेन्यः । पात्रप्रयोगकाले विंशतिकपालानि स्फ्यादिप्राक्तानि पात्राणि निर्व्वापकाले आग्नेयं निरूप्याग्नये वैश्वानराय निर्व्वपति । अग्ने हव्यं रक्षस्वाग्ने वैश्वानर हव्यं रक्षस्व ॥

On the left-hand upper corner आपस्तम्बानां ।

Col. :—इति जातेष्टिः ।

703.

1063. आपस्तम्बाह्निकम् । *Āpastambāhnika.*

By Kavimaṇḍana Govardhana.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 67. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2050. Character, Nāgara. Date, Saṃ 1752. Appearance, old. Complete.

An elaborate digest on the rules of conduct and daily duties of a householder in accordance with Āpastamba.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा महेश्वरं देवमाह्निकं तैत्तिरीयके ।
गोवर्द्धनः प्रतनुते कविमण्डनवंशजः ।
अथातः सामयाचारिकान् धर्म्मान् व्याख्यास्यामः इति सूत्रम् ।

It ends :—

उपानहौ तु वासश्च धृतानन्यै र्न धारयेत् ।
अन्याना...गोष्ठि (?) ब्राह्मणानाञ्च सन्निधौ ।
आहारे जपकाले च पादुके परिवर्जयेत् । इति ।

Col. :—इति कविमण्डनगोवर्द्धनकृतापस्तम्बाह्निकं समाप्तम् ।

Post Col. :—स्वार्थं परार्थञ्च लिखितं पुस्तकं । संवत् १७५२ भाद्रपदि पञ्चमी रविवारे । शुभमस्तु ।

704.

3140. विश्वप्रकाशिकापद्धतिः । *Viśvaprakāśikāpaddhati.*

By Viśvanātha Bhaṭṭa, the son of Puruṣottama Bhaṭṭa, the grandson of Trivikrama and the great-grandson of Nārāyaṇācārya.

A manual for the performance of Gṛhya rites. It opens with a salutation to Āpastamba.

Rājendralāla noticed this MS. under No. 4116, but his account does not tally with the present MS.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 282. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 10,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and dilapidated. Incomplete at the end.

The first leaf, which is very much delapidated, contained much information about the author, his family, and the date of his birth. When Rājendralāla noticed the present manuscript under No. 4116, it was in much better condition.

See also I.O. Catal. 369.

704A.

3002.

Substance, country-made paper. 10⅓×4⅓ inches. Folia, 14. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and worn out.

It contains two different treatises.

(I) 2A. इति दीक्षितमौनिमल्लारिकृतो मासि श्राद्धमानोपन्यासः ।

(II). इति सम्राट्स्थापति भट्टरघुनाथानुक्रान्तो मासि श्राद्धप्रयोगः समाप्तः ।

The first contains disquisitions on the monthly śrādha ceremony and the second directions for its performance.

(I) *Begins*:—

अष्टकादिश्राद्धेषु मासि श्राद्धविधिः । सांवत्सरिकादि दर्शश्राद्ध-
विधिः सर्व्वेषां । नामचोदनालिङ्गानिर्द्देशाभ्यां प्रत्यक्षविधिनाति-
देशस्य बलवत्त्वादष्टकादिषु स्पष्टः सूत्रेऽतिदेशः ।

(II) *Begins* :—

नत्वा रामं गणेशानमापस्तम्बमुनिं तथा ।
तत्सूत्रभाष्यकारादींस्तन्मार्गेण निबध्यते ॥
सम्राजा रघुनाथेन मासिश्राद्धविधिक्रमः ।
यदत्र स्खलितं किञ्चिच्छोध्यं तद् बहुवेदिभिः ॥

705.

299. प्रयोगसारः । *Prayogasāra.*

By Kesava Svāmī.

For the MS. see L. 26.

This has been extensively repaired. The first 89 leaves belong to Prayogasāra, which is incomplete. There is one leaf which cannot be accounted for. There are 16 more leaves on एकादशिनी प्रयोग which is complete.

For a complete MS. of Prayogasāra see I.O. Catal. No. 370. It belongs to the school of Baudhāyana and follows Bhavasvāmī's commentary.

706.

749. *The Same.*

A fragment coming to the end of the first chapter only, namely, Darsapūrṇamāsaprayoga.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 752. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1814. Appearance, old.

For description of the work see I.O. Catal. No. 370 and L. 26.

The last Colophon in the MS.:—

इति केशवस्वामिकृते दर्शपूर्णमासौ सम्पूर्णौ ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८१४ मिति श्रावणवदी १४ चतुर्दश्यां भृगुवासरे ॥
मिदं पुस्तकं जीवनरामत्रिवाडी लिख्यते ।

707.

1922. *The Same.* **(चातुर्मास्य प्रयोगः)**

By Keśava Svāmī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 47. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Śaka 1731. Appearance, old and faded.

The last Colophon runs:—इति केशवस्वामिकृतौ प्रयोगसारे षष्ठे सप्तमः । समाप्तानि चातुर्म्मास्यानि ।

Post Col.:—शके १७३१ शालिवाहनशके ग्रन्थसंख्या ३००० ।

Beginning:—

दर्शपूर्णमासाभ्यामिष्टेष्टिपशुचातुर्मास्यैरित्यनेन क्रमेण पशोरनन्तरं चातुर्मास्यान्युच्यंते । तेषां चत्वारः प्रयोगप्रकारा आचार्य्येणोक्ताः; एकस्तावत् यावज्जीवप्रयोगः, सांवत्सरप्रयोगो द्वितीयः, द्वादशाह-प्रयोगो यथाप्रयोग इति ।

Colophons:—

8A, प्रयोगसारे षष्ठे प्रथमः ; 13A, षष्ठे द्वितीयः समाप्तो वैश्वदेवः ; 25A, षष्ठे तृतीयः समाप्तो वरुणप्रघासः, अथ शाकमेधस्य प्रयोगो वक्ष्यते ; 29A, प्रयोगसारे षष्ठे चतुर्थः; 43A, इति केशवस्वामिकृते प्रयोगसारे षष्ठे पञ्चमः, इति महापितृयज्ञः समाप्तः ; 45B, इति केशवस्वामिकृते प्रयोगसारे षष्ठे षष्ठः. The last Col. 47A, इति केशवस्वामिकृतौ प्रयोगसारे षष्ठे सप्तमः ॥

This is the 6th section of Keśavasvāmī's Prayogasāra, with 7 sub-sections. Our Catal. No. 788 is also a MS. of Prayogasāra by Keśavasvāmī of Baudhāyana's school. But that is on Gṛhya rites, and the 6th section deals with the sacramental rites.

708.

1054. **गोपालिकपूर्व्वकारिका ।** *Gopālikapūrvakārikā.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Memorial verses on various Śrauta observances according to Baudhāyana school.

Col.:—इति गोपालिकपूर्व्वकारिकाः समाप्ता । नमो भगवते बौधायनाचार्य्याय ।

For a description of the work, see I.O. Catal. 440, which gives the number of kārikās as 420 and calls the work simply Gopālakārikā.

709.

1683. **चातुर्मास्यकारिका ।** *Cāturmāsyakārikā.*

By Gopāla.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 6. Lines on a page, 14. No. of verses, 187. Character, Nāgara. Old. Complete.

Colophon:—

इति गोपालकृताश्चातुर्मास्यकारिकाः समाप्ताः ।

It begins:—

चातुर्मास्यप्रयोगाः स्युश्चत्वारस्तत्र चादिमः ।
यावज्जीवप्रयोगः स्यात् द्वितीयश्चाब्दिकः स्मृतः ॥
द्वादशाह्प्रयोगः स्यात् चतुर्थः स्यात् यथा क्रमः ।
चतुर्णाम् एककार्य्यत्वात् सर्व्वान्ते स्यात् समापनं ॥

It ends:—

अपरे तु विहारे सा तत्रैवोत्तरवेदिकं ॥
सद्यस्कालपशौ पक्षे होमकाल उपस्थिते ।
समाप्यैव तु होतव्यं काले एव जुहोति वा ।

710.

1874. **सोमकारिका ।** *Somakārikā.*

By Gopāla.

For the MS. and the work see L. No. 4261.

The Colophon:—इति सोमे गोपालकारिका समाप्ता ।

This was read by Rajendralall's Pandits as इति सोमाङ्गपामकारिका ।

Post Colophon:—

इति आषाढ़ वदि एकादशी रवौ युधनल्युलहैखगड़ः ।

710A.

1295. यज्ञतन्त्रसुधानिधि । *Yajñatantrasudhānidhi.*

By Sāyana.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 80, of which the 1st is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,690. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

Kuṣmāṇda Homa to Agnihotraprakaraṇa (i.e. the 1st part of the work).

For a description of the work see I.O. Catal. No. 374.

The introductory verses of this codex are different from those of the MS. described in I.O. Catal. referred to above.

They are as follows (from the 6th verse):—

× × × × सत्क्रियाभिर्द्विजानां
हरिहरनरपालः कस्य न स्यात् प्रशस्यः ॥
अवितथगतिभिर्यो दानधारासरिद्भिः
नव नव परिणेता वर्द्धते सिन्धुराजः ॥ ६ ॥
तस्याभूदन्वयगुरुस्तत्वसिद्धान्तदेशितः ।
सर्व्वज्ञः सायणाचार्य्यो मायणार्य्यतनूद्भवः ॥ ८ ॥
उपेन्द्रस्येव यस्यासीदिन्द्रः सुमनसां प्रियः ।
महाक्रतूनामाहर्त्ता माधवार्य्यसहोदरः ॥ ८ ॥
यः स्वन्निश्वसितं श्रुती(?) बहुविधा व्यासावतारं (?) स्वयं
व्यासक्ताः पुनरध्वरश्रुतिफला बोधायनात्मा व्यधात् ।
यतग्रा(?)धक्रमतः प्रयोगसुलभा(?)स्तान्विप्रकीर्णान् वह्न-
नेकीकृत्य मयं हरिः समजनि श्रीसायणार्य्यः क्षितौ ॥ ९ ॥
स सत्कुर्व्वन् महादानान्याम्नायोक्तान्यनुक्रमात् ।
तुलापुरुषदानेन भूसुरान् समतोषयत् ॥ १० ॥
तस्मिन् महोत्सवे संतः प्रशंसन्तस्तदुद्भवम् ।
उपासत तदैकात्म्यादुन्नतश्रीपरिच्छदः ॥ ११ ॥

स तैः प्रकाशितो यातः प्रकाशात्मा थरोचनः ।
प्रभाकरस्तुलारूढ़ः प्रांशुर्ज्योतिर्गणैरिव ॥ १२ ॥
ते तपस्तेजसां राशिमासीनं परमासने ।
सर्व्वज्ञं सायणाचार्य्यं पर्य्यपृच्छन् सभासदः ॥ १३ ॥
अधीताः सकला वेदास्ते च दृष्टार्थगौरवाः ।
त्वत्प्रणीतेन तद्भाष्यप्रदीपेन प्रथीयसा ॥ १४ ॥
वेदाः सर्व्वेऽपि यज्ञार्थास्तत्प्रयोगान् सविस्तरान् ।
प्राणैषीदात्मकल्पेन महान् बौधायनो मुनिः ॥ १५ ॥
स पुनर्विप्रकीर्णत्वात् गहनत्वाच्च देशिका ।
न स्थूलबुद्धिभिः शक्यमस्माभिरवगाहितुं ॥ १६ ॥
आध्वर्य्यवेण हौत्रेण तथौद्गात्रेण वाचिना ।
न निर्वहन्ति कार्त्स्न्येन वैदिक्यो निखिलाः क्रियाः ॥ १७ ॥
पूर्व्वे तु ग्रंथकर्त्तारो ह्येकैकत्र कृतश्रमाः ।
तत्रापि कार्त्स्न्यतो वक्तुं नैव यत्नं समाश्रिताः ॥ १८ ॥
तदद्य बहुसन्देहनिवृत्तिकरणक्षमम् ।
विधेहि कृपयास्माकं यज्ञतन्त्रसुधानिधिम् ॥ १९ ॥
तेषां तद्वचनं श्रुत्वा सायणार्य्यः कृपानिधिः ।
त्रयीं सूत्राणि संवीक्ष्य तन्निवन्धान् स कृत्स्नतः ॥ २० ॥
संगृह्य सारं कृतवान् यज्ञतन्त्रसुधानिधिम् ॥ . .
अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितसर्व्वपापक्षयकामः etc. . . .

Col. :— इति श्रीमद्राजाधिराजश्रीपरमेश्वरवीरहरिहरसकलसाम्राज्यधुरंधरस्य वैदिकमार्गस्थापनाचार्य्यस्य श्रीसायणाचार्य्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानिधौ अग्निहोत्रप्रकरणम् ॥

Post Col. :—श्रीगोपालं गुरुं भजे ॥ श्रीरामः ।

It is a general compendium of various vedic rites and ceremonials for the use of Adhvaryu, Hautra, Audgātra, etc., as enjoined in the Black Yajurveda of Baudhāyana school. As regards Hautra priest the author had recourse to rules of Āśvalāyana.

710B.

1060. *The Same.*

(चातुर्मास्यप्रकरणम्)

By Sāyanācharya.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 20 (from 26 to 45). Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, old. Fragmentary.

For Yajnatantra see L. 1391, I.O. Nos. 374—77.

A comprehensive guide, as stated above, for performance of various vedic rites and ceremonies, based on Baudhāyana and Āśyalāyana. The codex contains that portion only of the work which refers to seasonal sacrifices.

Beginning :—अथ गृहमेधीयप्रयोगः। स च द्विविधः। मन्त्रवानमन्त्रश्च।

It ends:—विश्वदेवा इति वैश्वदेवस्य। इति

Col. :— श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरश्रीवीरहरिहरमहाराजस्य सकलसाम्राज्यधुरन्धरस्य वैदिकमार्गस्थापना(नी)चार्यस्य श्रीसायणाचार्यस्य कृतौ यज्ञतन्त्रसुधानेधौ चातुर्म्मास्यप्रकरणम्।

711.

2469. **चरकसौत्रामणिप्रयोगः।** *Carakasautrāmaṇiprayoga.*

From the Prayogaratna of Vāsudevādhvarī of the school of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 5. Lines, 18 to 22 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Śaka 1735. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—इति चरकसौत्रामणिप्रयोगः।

Post Col :—कर्माङ्गसौत्रामण्यां वृद्धिपुण्याह[वाच]नस्नानादि चत्वारि कृत्वा संकल्पः। पशुभेदात् पशुरशनादभेदः कदेवताभेदाद्यूपरसनाभेदः। (?) इत्यादि इत्यादि।

अमेन्द्रैचत्वसां मित्रस्य इन्द्रस्य वसूनामादित्यैः देवस्य सवितुर्धाचो यावानाम्हभूणां विवर्त्तो द्वादश ।

शके १७३५ श्रीमुखनामसंवत्सरे ज्यैष्ठ कृष्ण ३ तदिश्यां । अपादिच्छीतभागवतस्येदं पुस्तकं समापितं स्वार्थं परार्थं च । तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

It begins :—

अथ चरकसौत्रामण्याः प्रयोगः ।
धर्मायनबौधायनमीहध्वे यदि तद्भुवे किमपि ।
बौधायनमाचार्यं मुकुर्मुकुर्नमता ॥
नत्वा बौधायनाचार्यं सौत्रामण्योर्द्वयोरिह ।
प्रयोगरत्नं तनुव वासुदेवाध्वरी सुधीः ॥

द्वे सौत्रामण्यौ चरकसौत्रामणी कौकिलीसौत्रामणी च ॥ तयोरन्यतरा नित्यानित्येषु हविर्यज्ञेषु परिगणनात् । तत्र चरकसौत्रामण्यां सुराग्रहाः पयोग्रहा वा स्युः । कलौ सुराग्रहनिषेधात् पयोग्रहा नियम्यन्ते । तत्र सुराधर्म्माः समानविधानान्नच सान्नाय्यधर्म्माः सोमग्रहवदेषां अपूर्व्वत्वात् । चरकसौत्रामण्या यक्ष्यमाणो भवति स उपकल्पयते त्रीणि नाना वृक्ष्याणि ऊर्द्ध्वपात्राणि पर्णमयं नैयग्रोधमाश्वत्थमिति । त्रयात् सक्तं कदलवदरकर्कन्धूनां . . . . श्रीपरमेश्वर प्रीत्यर्थं चरकसौत्रामण्याच यक्ष्ये ॥

712.

10892. **अग्न्याधानप्रयोग ।** *Agnyādhānaprayoga.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 52. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The leaves are marked with the letters आ॰प्रेयो॰ ।

This seems to form part of a comprehensive work on Vaidik ceremonial, entitled Śrautasarvasva by Śeṣa Nārāyaṇa,

according to the precepts of Bodhāyana (see I.O. Catal. No. 368).

Beg.:—श्रीगणेशाय नमः ॥ अथाग्न्याधानप्रयोगः ॥

तस्य कालः—शि[शि]रवसन्तग्रीष्मा ऋतवः ॥ etc., etc.

End:—पौर्णमासीयागपर्यन्त एव अग्नयो (?) पौर्णमासीयागान्वाधानस्य कृतत्वात् ॥

इत्यन्वारम्भणीया ॥ पौर्णमासीयागः प्रतिपदि कर्त्तव्यः ॥

713.

10894. **सोमप्रयोगः ।** *Somaprayoga*

By Śeṣa Nārāyaṇa of the school of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 152. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1858. Appearance, fresh. Complete.

Every leaf is marked with the letters सो॰ प्र॰ ।

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ॥

विनायकाय गुरवे वासुदेवाय मे नतिः ।

यत्प्रभावप्रभूतार्था प्रचरिष्यति मे कृतिः ॥ १ ॥

सौमिकं व्याख्यास्यामः पूर्वेद्यु र्नान्दीश्राद्धोदकशान्तिप्रतिसरबन्धान् श्वः स्नानयवनमन्त्राचमनं मन्त्रं प्रोक्षणीयपुण्याहवाचनानि कृत्वा

. . . .

द्वादशस्तोत्रेण द्वादशशस्त्रेण रथन्तरसाम्नैकविंशतिगवादिदक्षिणेन ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन चतुष्टोमेन सोमेन यक्ष्ये ।

152B (the last but one leaf) इति श्रीशेषनारायणोन्नीते बौधायणीयेऽग्निष्टोमप्रयोगः समाप्तः ॥

सदोमानं उत्तरास्थूणा अपि प्राचीनविशाखास्थूणीमुच्छ्रयति ।

Last Col.:—सोमप्रयोगः बौधा(द्धा)यण(न)मतं॥ समाप्तं संपूर्णं शुभमस्तु।

Post Col.:—संवत् १८५८ आषाढ़मासे शुक्लपक्षे तिथौ द्वितीयायां रविवासरे ॥

714.

3228. एकाध्वर्य्युप्रयोग । *Ekādhvaryuprayoga.*

By Ananta.

Substance, country-made paper. 10 × 4¾ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The object of the work :—

अनुक्तमन्यतोग्राह्यमिति वाक्यमनुस्मरन् ।
एकाध्वर्य्युप्रयोगं च बौधायनमुनीरितम् ॥
अनन्तेन कृते वच्मि प्रायश्चित्त + पूर्व्वकम् ।
नित्यनैमित्तिकानां च प्रागुक्तावश्यकौ यतः ॥
तत्रेह बौधायनसूत्रम् । अथ दर्शपूर्णमासयोश्चत्वार ऋत्विज-
स्तेषामेकस्मिन् अविद्यमाने त्रयः प्रचरेयुर्द्वौ वाऽथ यद्येकः स्यात्
पुरा प्रयाजेभ्य आज्यस्थाल्या सुवर्णोपघातमेकाध्वर्य्येवप्रायश्चित्तानि
जुहोति ॥

The author was not a follower of the Baudhāyana School. He was the son of Āpadeva and belonged to Ṛgveda, as many of his works belong undoubtedly to the Āśvalāyana School. For the followers of his school, he brought in many observances from the schools of Āpastamba and Baudhāyana.

715.

734. (बौधायनीय) दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तम् ।

(Baudhāyanīya) Darśapūrṇamāsa Prāyaścittā.

By Ananta Deva.

For the manuscript see L. 1553. Incomplete.

The work quotes Prāyaścittacandrikā and Trikāṇḍamaṇḍana.

The Prāyaścittas mentioned here are intended for those followers of Āśvalāyana who propose to perform vedic sacrifices, according to the rules of Baudhāyana.

716.

738. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 21. Lines, 13 to 15 on a page. Extent in ślokas, 840. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1805. Appearance, old. Complete.

For the beginning see L. 1553.

It ends thus :—

अत्र याज्यानुवाक्याः सूत्रे द्रष्टव्याः इष्टिस्थाने पूर्णाहुतयश्च अग्न्युपघाते प्रायश्चित्तं ।

आश्वलायनमुन्युक्तमग्निगोचरमीरितं ।

प्रायश्चित्तमनन्तेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

Colophon :—इत्यनन्तदेवकृते प्रायश्चित्ते अग्निहोत्रप्रकरणं ।

इति बौधायनसूत्रोक्तदर्शपौर्णमासयोर्होमस्य प्रायश्चित्तानि ।

Post Colophon Statement :—

रूपं कालो नु निर्वापो देवताश्रपणं तथा ।

आदौ ये विहृताः पश्चात्त एव स्युः सदैव हि ॥

संवत् १८०५ बहुधान्यशके १६७० विभवसंवत्सरे श्रावण शुद्ध ४ सोमे लिखितं मेघश्यामेन ।

The colophon in leaf 14B.

इत्यैष्टिकानि प्रायश्चित्तानि ।

The incomplete MS. No. 737 ends here.

717.

303. *The Same.*

For the MS. see L. 120.

The name of the author is to be found in leaf 36B.

इति अनन्तदेवकृते प्रायश्चित्ते अग्निहोत्रप्रकरणं ।

Post Col. Statement in the last leaf :—

प्रवहति सुखकर्त्री विश्वपापौघहर्त्री

वसुमतिधरपुत्री यत्र तस्याश्च तीरे ।

वसति खलु समं श्रीकृष्णशर्म्माग्निहोत्री
सकलदुरितहन्त्री पुस्तिका तस्य पश्चात् ॥
श्रीसीतारामचन्द्रार्पणमस्तु । शुभं भवतु । १८६६ ॥

After the end of the Agnihottraprakaraṇa of Darśa-pūrṇamāsa-prāyaścitta by Ananta Deva in leaf 36B, there is a treatise most likely by the same author entitled Darśa-paurṇamāsaprāyaścittakārikā. The first kārikā is:

रूपं कालो नु निर्व्वापो देवताश्रपणं तथा ।
आदौ ये विहृताः पश्चात्त एव स्युः सदैव हि ॥ १ ॥

This kārikā has a long commentary coming down to the second line of the leaf 38A. Then follow ten kārikās in succession, marked from 1 to 10. Again some lines in prose. Again verses without any number. Then the work ends in prose. This treatise ends with the Col.: Iti Darśapaurṇa-māsa-prāyaścitta-kārikā.

718.

480. *The Same.*

For this manuscript see L. 1336. A mere fragment.
Last leaf:—ततः सर्व्वप्रायश्चित्तं ।

719.

1909. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 31. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1500. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Eighteenth century handwriting.

Col.:—इत्यनन्तदेव प्रायश्चित्तम् ।

Colophons:—

11A, ततः सर्व्वप्रायश्चित्तं । 16B, एकाध्वर्य्यवप्रायश्चित्तम्, अथ अग्निनाशप्रायश्चित्तानि ; 18A, इत्याधानप्रायश्चित्तानि ; अथ अग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि ; 21A, इत्यनुगतप्रायश्चित्तम् ;

22A, इत्युद्धरणप्रायश्चित्तम् ; 23B, इति कालातिपत्तिप्रायश्चित्तम् ; 28A, प्रवासादागतस्य विधिः ; 29A, इति साग्निकप्रयाणविधिः ; 29B, इत्युपघातप्रायश्चित्तम् ;

The work ends in 29B ; then come the kārikās (रूपं कालो etc.) with notes.

Authorities quoted and consulted.

प्रायश्चित्तचन्द्रिका ; 4A ; सिद्धान्तभाष्यकारः ; 21B ; 26A, देवत्रात ; 26B, त्रिकाण्डमण्डन ; 29A, देवयाज्ञिक ; 30B, लौगाक्षि ।

720.

2947. **पुनराधेयक्रमः ।** *Punarādheyakrama.*

By Ananta Deva.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Saṃvat 1866 and Śaka 1731.

The method of rekindling the sacred fire, as directed by Baudhāyana. It is a chapter of Anantadeva's work.

Colophon :—

इति अनन्तदेवीये बोधायनोक्त-पुनराधानं समाप्तम् ।

Post Col. :—संवत् १८६६ शके १७३१ माघमासि कृष्णपक्षे प्रतिपदायां तद्दिने देवोपनामकरङ्गनाथदेवात्मजकोड़देवेन लिखितं । यादृशमित्यादिना ।

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बोधायनोक्तपुनराधेयक्रमः— यस्याधानकालादारभ्य संवत्सरसमाप्तेर्वाक् पुत्र-भ्रातृ-मातृ-बन्धु-पशूनां धनस्य वा हानिर्यजमानस्य महारोगो वा जायते अरणीसमारूढ़ो वा अग्निर्नश्येदन्यानि वामाऽनुगत्यादीनि भवन्ति स पुनराधानं कुर्य्यात् ।

721.

765. **नक्षत्रसत्रप्रयोगः** *Nakṣattrasatraprayoga,*

containing all the Nakṣattreṣṭis.

By Ananta Deva, son of Āpadeva.

For the manuscript see L. 1510. Foll. 14—16 are missing.

Colophon on the obverse of the last leaf:—

इति श्रीमदापदेवसूनुनानन्तदेवेन कृतो नक्षत्रसत्रप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. begins:—प्रायश्चित्तप्रदीपे । एवमौपवसथ्येन सह नक्षत्रहविषां द्वात्रिंशदहानि भवन्ति । नक्षत्रसत्रमध्यपातिन्यौ दर्शपूर्णमासेष्टी स्वे स्वे काले कर्त्तव्ये अतिक्रमितव्ये समाप्त्यनन्तरं पशुनेष्ट्वा ऽतिपन्नप्रायश्चित्तार्थं पाथिकृतीकृतीमिष्टिं कृत्वा अतिक्रान्तदर्शपूर्णमासेष्टी कुर्य्यात् । नक्षत्रसत्रेणेष्ट्वा पापं निर्णुद्य ज्योतिष्टमुपपद्यते पपुनर्म्मृत्युं जयतीति । सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां त्रयोविंशतिर्धेत्यूहः । सर्व्वासु नक्षत्रे[ष्टि]षु प्रथममाग्नेयमष्टाकपालं तन्नक्षत्रहविर्मध्ये पश्चादनुमत्यै चरुं निर्वपेत् । सर्व्वासु नक्षत्रे[ष्टि]षु नक्षत्रदेवताहविषां यत् द्रव्यं तदेव अग्न्यनुमत्योः । अन्यत्र वायव्यपयस आज्यहविषश्च । होतुः सामिधेनीषु समिध्यमानां च समिद्धां चान्तरेण स्यारुहायस्य श्रियो । दृप्ये दाभ्यः पुर एतेति श्रीमत्यै धाय्ये । सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां आज्यभागयोः अग्निनारयिमश्नवत् गयस्फान इत्याज्यभागयोरनुवाक्ये । जुषाणोऽग्निर्जुषाणः सोम इत्याज्यभागयोर्याज्ये [स]र्वत्र । आयुष्कामस्य तु । आ नो अग्ने सुचेतना त्वं सोम महे भगमित्याज्यभागयोरनुवाक्ये नित्ये याज्ये । अग्निर्मूर्द्धा, भुवो यज्ञस्या । अन्वादः । अनुनोद्यानुमतिरन्विदनुमते त्वं । प्रप्रजया । सर्व्वासु नक्षत्रेष्टिषु सञ्चरदेवतयोरग्नेरनुमत्याश्च एता एव याज्यानुवाक्याः अनुमन्त्रणाश्च । सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां पुरस्तात् स्विष्टकृतः स्रुवेण उपहोमान् जुहुयात् सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां हव्यवाहं स्विष्टमग्ने एते एव संयाज्ये । सर्व्वासां नक्षत्रेष्टीनां अन्वाहार्य्येण सह गौर्दक्षिणा । नक्षत्रेष्ट्युपक्रमदिवसप्रभृति समाप्तिपर्य्यन्तं पत्नीयजमानौ व्रतचारिणौ भवतः । अधःशायिनौ ब्रह्मचारिणौ स्यातां । यजमानो हविरुच्छिष्टं भुञ्जीत । हविष्यं पत्नी यद्वा उभावपि हविष्यं अश्नीयातां । नक्षत्रसत्रे वृतानां ऋत्विजां अन्ययजमानस्यार्त्विज्यं निषिद्धं । एवं चातुर्मास्यादिसर्व्वकर्म्मसु इति प्रदीपे ।

तुहं इति हिंस्रत्येत्यत्रहकारैकारमकाररूप एव हिंकारः पठनीय इति प्रतिभाति वृत्त्यादिसर्व्वग्रन्थेषु दर्शनात्। रामाण्डारेण आश्वलायनोक्तो ऊंकारो न भवतीत्युक्तत्वात्। आपस्तम्बीयहोत्रे हिंकार एव आश्वलायनानां तु ऊंकार एव।

When is the Nakṣattreṣṭi to commence?

2A. सा या वैशाख्याः पूर्णमास्याः पुरस्तादमा[वा]स्या भवति सा सकृत् संवत्सरस्यापभरणीभिः सम्पद्यते। तस्यामन्वारभेत। अपि वा अमावास्यायां पौर्णमास्यां वोपवसेत् यस्यां तत् लक्ष्म सम्पद्यते। तल्लक्ष्म भरणी। इदञ्च यथाश्रुतमेव व्याचख्यौ गोपालः। प्रदीपे तु वैशाखपूर्णमास्यां अमावास्यायां वारम्भः। अथवा फाल्गुनादिमासत्रये यस्यां तिथौ भरणीयोगस्तस्यामारम्भः कार्य्यः। यस्यां तत् लक्ष्म सम्पद्यत इत्युक्तत्वादिति व्याख्यातं। कार्त्तिक्यां वा पौर्णमास्यां भरणीयुक्तायामारम्भ इति कपर्द्दिस्वामिनः।

5B, कृत्तिकेष्टिः, 6B, मृगशीर्षेष्टिः, आर्द्रेष्टिः, पुनर्वस्विष्टिः, 7A, तिष्येष्टिः 7B, अश्लेषेष्टिः, 8A, मघेष्टिः, 9A, पूर्व्ववसुपूर्व्वेष्टिः (?), उत्तरेष्टिः, 9B, हस्तेष्टिः, चित्रेष्टिः, 10B, स्वातीष्टिः, 11A, विशाखेष्टिः, पौर्णमासीष्टिः, 11B, अनुराधेष्टिः, 11B, ज्येष्ठेष्टिः 12A, मूलेष्टिः, पूर्व्वाषाढ़ेष्टिः, 12B, उत्तराषाढ़ेष्टिः, अभिजिदिष्टिः, श्रवणेष्टिः, 13A, धनिष्ठेष्टिः, शततारेष्टिः, 13B, पूर्व्वप्रोष्ठपदानक्षत्रेष्टिः, उत्तरप्रोष्ठपदनक्षत्रेष्टिः (14 and 15 missing.), 16A, नाक्षत्रीष्टिः, सौर्य्यनाक्षत्रीष्टिः, आदित्येष्टिः, 16B, वैष्णवीष्टिः, वैश्वानरेष्टिः।

There are in this number the first two leaves marked 1 and 2, of Punarādheyakrama. See Catal. No. 720.

722.

2410. *The Same.*

For the MS. see L. 4181.

In leaf 5A—इति उपोद्घातः। अथ प्रयोगः।

Authorities consulted :—

2A, चन्द्रिका, गोपालः, 2B, कपर्द्दिस्वामिनः, 3B, न्यायविदः, 5A, आश्वलायनः, 8A, लौगाक्षिः, 9A, प्रदीप।

Colophon :—इति नक्षत्रसत्रप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

शके १६७४ अङ्गिरानामसंवत्सरे श्रावणकृष्णतृतीयादिने भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं नक्षत्रसत्रं समाप्तम्। स्वार्थं परोपकारार्थञ्च। श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु।

723.

1975. **सोमप्रयोगः (बोधायनीयः)।** *Somaprayoga.*

By Rudradeva, son of Anantadeva and grandson of Āpadeva.

Substance country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 164. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 4200. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and brittle. Complete.

The last Colophon in 163A.

इति श्रीमदापदेवपौत्रेण अनन्तदेवपुत्रेण रुद्रदेवेन कृतः सोमप्रयोगः समाप्तः।

163B and 164 are taken up with :—

अपूर्व्वाज्यास्तुवेण प्रचरण्या वा सर्व्वत्र प्रायश्चित्तानि।

For a description of the work see I.O. Catal. No. 398.

It begins after the Mangalācaraṇa :—

आश्वलायनशाखिनो यजमानस्य बोधायनसोमप्रयोगः।

724.

302. **श्रौतप्रायश्चित्तचन्द्रिका।** *Srauta Prāyaścitta-candrikā.*

By Viśvanātha Bhaṭṭa, the son of Narasiṅha Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 54. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1080. Character, Nāgara. Appearance, very old. Complete.

This belongs to the Baudhāyana School of the Black Yajurveda.

See L. 165 and I.O. Catal. No. 448. Before the colophon, the present manuscript has the following :—

तिमिरे मखसुरतरुतः फलानि सुलुतं (?) ।
अकरणमयथाकरणं वोरवितथयत चन्द्रिकैषा नः ॥

725.

10638. **महाग्निचयनं ।** *Mahāgnicayana.*

(Of the School of Baudhāyana.)

By Vāsudeva Dīkṣita.

Substance, foolscap paper. 8½×4 inches. Folia, 154. Lines, 9 on a page. Extent in ślokās, 2000. Character, modern Nagara. Date, Śaka 1738. Appearance, old and discoloured.

Written about 100 years ago under the patronage of Ānanda Rāya, the minister of the descendants of Shivaji's step-brother.

Beginning :—

ॐ बौधायनीयकर्म्मान्तद्वैधकल्पानुसारतः ।
चक्रापच्छश्येनचितः प्रयोगः प्रवितन्यते ॥
उखाः संभरिष्यन्नुपकल्पयतेऽश्वं च गर्दभं च तयोरेव रशने मौञ्ज्यो वा कुशमय्यो वा + च ब्राह्मणसम्पन्नां वैणवी व्याममात्री च सुषिरोभयतः श्रिता ॥ etc., etc. Baudh. X. I

143A, इति श्रीमत्संततमुंतन्यमानश्येनकूर्म्मषोडशाररथचक्राकाराद्यनेकगुणविराजमान—महाग्निविलसितप्रौढापरिमितमहाध्वरस्य श्रीशाहजिशंभजितुकोजिभोसलचोल-महीपालत्रयामात्यधुरंधरस्य श्रीमत आनन्दरायविद्वत्सार्व्वभौमस्य पश्चपुरीपोष्येण तदध्वर्युणा वाल्य एव तद्यानिर्वर्त्तितापरिमितमहाग्निविज्जंभितमहाध्वरेणाग्रजन्मविश्वेश्वरवाजपेययाजितो लब्धविद्यावैशद्येन महादेववाजपेययाजिसुतेनान्नपूर्णागर्भजातेन वाराणशीवास्तव्येन वासुदेवदीक्षितविदुषा विरचितो बौधायनीयमहाग्निप्रयोग पाटनकरश्रीबालकृष्णदीक्षितार्थं तच्छंभुभट्टैर्लिखिता ॥

अथ सौ[त्रा]मणीचयनाङ्गं आवश्यकं कर्त्तव्यं। तत्र प्रयोगः। अनन्तरे पर्व्वणि यजनीये वा पुण्यनक्षत्रे वा सौत्रामण्या यजेत मैत्रावरुण्या वा सा हवि-

यज्ञेन व्याख्याता तामन्त्रापि व्याख्यास्यामो नात्र इत्यादि न पुण्याहं स्नानादिचतुष्टयं कृत्वा भिन्नप्रयोगत्वात् ।

Last Col. :—इति बौधायनाग्निचयनप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—शके १७३८ धातानाम संवत्सरे ज्येष्ठशुद्धत्रयोदश्यां मन्दवासरे तद्दिने पुस्तकं समाप्तम् ।

726.

59. **महाग्निचयनप्रयोगः ॥** *Mahāgnicayanaprayoga.*

By Vāsudeva Dīkṣita, son of Mahādeva Vājapeyi, brother and pupil of Viśveśvara Vājapeya Yājī.

For a notice of the present manuscript see L. 836.

The work was compiled under the patronage of Ānanda Rāya Vidvat Sarvabhauma, the minister to the three Kings of Tānjore in the Cola country, namely, (1) Shahaji, (2) Sarfoji, (3) Tukāji.

The Paddhati is preceded by the mantras used in Agnicayana, which take up sixteen leaves. The beginning of the mantras is quoted in L. 836, we give below the end.

देवो अग्निः स्विष्टकृदतिच्छन्दसा सत्रं । वेतु वियन्तु चतुर्वीतामेको वियन्तु चतुर्वेतु । अवर्द्धयदवर्द्धयं चतुर्वर्द्धतामेको वर्द्धयं चतुरवर्द्धयत् । स्वाद्वीं त्वा सोमः सोमः सुरावतं सौसेन मित्रो सियद्देवा होता यक्षत् समिधेन्द्रं समिद्ध इन्द्र आचर्षणि प्रादेवं बर्हिरिन्द्रं सुदेवं होता यक्षत् समिधाग्निं समिद्धो अग्निरश्विना श्विनो । हविरिन्द्रियं देवं बर्हिः सरस्वत्यग्निमद्यो होता यक्षदीड्स्यदे समिद्धो अग्निः समिद्धा वसन्तनदेवं बर्हिरिन्द्रं वयो धसं विंशतिः ।

The beginning of the Paddhati is lost in the missing leaves. Its end is quoted in L. 836.

727.

1053. **महाग्निसर्व्वस्वम् ।** *Mahāgnisarvasva.*

By Vasudevā Yajvan.

Substance country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 290. Character, Nāgar. Date, Śaka 1715. Appearance, tolerable. Complete. (?)

A digest on the Mahāgni rite according to the Kalpa-sūtra of Baudhāyana beginning with the exposition of the Dvaidha and Karmanta Sūtras. Author, the same as above.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
धर्म्मायनबोधायनमीड्छे यदि तद्भवे किमपि ।
बोधायनबोधायनमाचार्य्यमिमं मुकुन्दमत ।
दुर्ज्ञेयं विरलप्रचारमलिनं बोधायनीयं मह्त्
सूत्रं व्यक्तविपश्चीकभाष्यप्रकलानन्विष्य संस्मृश्य च ।
उद्धृत्य स्फुटमक्रमेन विदुषां बोधाय बौधायन-
श्रौते व्याप्रियते महाग्निविषये सन्तो दयन्तामिह ॥
शाहजिश्चरभजि तुक्काजि भोसालचोलक्षितीन्द्रसचिवस्य ।
गरुड़कूर्म्मरथचक्रकन्दश्चिन्महितसन्ततमखस्य ॥
आनन्दराजविदुषः पञ्चपुरुषक्रमागतोऽध्वर्य्युः ।
श्रीवासुदेवयज्वा संप्रति तनुते महाग्निसर्व्वस्वम् ॥ ४ ॥
बौधायनं प्रवक्ष्यामि कल्पसूत्रं यथामति ।
द्वैधकर्म्मान्तसूत्राभ्यां सह व्याख्यास्यतेतरां ।

It ends:—

अत एवाग्निकल्पसूत्रे आचार्य्येणोक्तं षड्विधं सप्तविधं चेत्यादि द्रष्टव्यं तावत् ।

Post Col. :—

शके १७१५ आश्विन शुद्ध ५ गुरौ वैद्यनाथेन लिखितं पुण्यग्रामे। ।

728.

1900. बौधायनदर्शपूर्णमासयजमानप्रयोगः ।

Baudhāyana-Darśa-Pūrṇamāsa-Yajamānaprayoga.

Substance, country-made paper. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, oldish. Complete.

Duties of the sacrificer as opposed to priests, in the performance of the new and full moon rites, in accordance with Baudhāyana.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनदर्शपूर्णमासयजमानप्रयोगः ।

उक्तान्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रहोमानन्तरं केशश्मश्रुलोम-नखानि वापयित्वा सपत्नीकः स्नात्वा कृतनवनीताभ्यञ्जनः कृताञ्जन-स्त्रैकविंशतिदर्भपिञ्जलैः पवनं कुर्य्यात् । पत्न्यपि पवनाभ्यञ्जनाञ्जनवर्जं सर्व्वं कुर्य्यात् । ऋत्विजश्च कुर्य्युः । देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं पौर्णमासेष्ट्यङ्गभूतस्नानपवनमन्वाचमनमन्त्रप्रोक्षणानि क० दर्शे तु दर्शेष्ट्यङ्गभूत इति विशेषः ।

It ends :—

ब्रह्मार्पणं ० हरिर्दाता ० चतुर्भि ० एकोवि ० अनेन पौर्णमासे-ष्ट्याख्येन कर्म्मणा वा दर्शेष्ट्याख्येन कर्म्मणा यज्ञनारायणः प्रीयताम् ।

No Colophon :—

Post Colophon :—संवत् १८७३ इदं पुस्तकं जोशी इत्युपनामक हरभट्टस्य सुत-मिकंभट्टस्येदं पुस्तकम् । शुभं भवतु ॥

729.

10640. बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः । *Baudhāyana Darśapūrṇamāsaprayoga.*

(For the use of the followers of Āśvalāyana.)

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Śaka 1728. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—इत्याश्वलायनयजमानोपयोगि(गी)बौधायनदर्शपूर्णमास-प्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—श्रीदुर्गायै नमः॥

शके १७२८ क्षयसंवत्सरे भाद्रपदवद्य ८ रविवासरे तद्दिने गण-पतिदैवज्ञस्य सूनु राजारामजोशीसेके करेण लिखितः ॥

स्वार्थं परोपकारार्थं च ॥

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दर्शपूर्णमासे (?) पौर्णमास्या उक्तान्वाधानदिने यजमानः प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा केशश्मश्रुलोमनखानि वापयित्वा सपत्नीकः स्नात्वा कृतनवनीताभ्यञ्जनः कृताञ्जलिरेकविंशतिदर्भपिञ्जूलैः वपनं कुर्यात् । पत्न्यपि वपनाभ्यञ्जनवर्ज्जं सर्व्वं कुर्यात् । etc., etc.

730.

11231. **दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।** *Darśa Pūrṇamāsaprayoga.*

Being intended for the follower of Baudhāyana.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 43, Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अहिताग्निरन्वाधानदिने प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा श्मश्रूपपक्षकेश-नखलोमानि वापयित्वा कृतस्नाननवनीताभ्यञ्जनांजनो हृतवासाः स्नातैः पत्न्यध्वर्य्वादिभिः सह प्रत्येकं सप्तभिः सप्तभिर्दर्भपिञ्जूलैर्मुखं नाभिं गुल्फौ च संमृज्य दर्भान् समुच्चित्य प्रोक्ष्योदङ् निरस्यति ॥ तत्पवनं । आपोहिष्ठेति तिसृभिस्त्रिरपः पिबेत् व्याहृतिभिर्मुख-मुन्मृजेत् । एतद्वापि परीतं तन्मन्त्राचमनम् ॥ etc., etc.

The end of the MS. :—ततोऽग्न्यर्चनादि ब्राह्मणतर्पणान्तं कुर्यात् । सन्तिष्ठते दर्शपूर्णमासप्रयोगः ।

सिगिपंतिं खोतमान अपि अन्यचेम ॥ श्रीलक्ष्मीव्यङ्कटेशविजया दुर्गापिश्चमस्तु ।

श्रीरस्तु पौर्णमासीयागः प्रतिपदः कर्त्तव्यः ॥

यजमान । अध्वर्यु । आग्नीध्र । ब्रह्मा ॥ होता ॥ श्रीराम० ॥ बौधायनीयप्रयोगो दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तः ॥

731.

28. **अग्न्याधाननिरूपणम् ।** *Agnyādhānanirūpana.*

The present MS. is noticed in L. 758.

At the right-hand upper corner of every leaf the letters

वौ. आ are written. Which abbreviate वौधायन आधान. But they may also abbreviate वौधायन आग्रयण and there are descriptions of Āgrayaṇa ceremonies also at the end. This treats both आधान and आग्रयन as in Baudh. II.

732.

92. **आधानप्रयोगः** or **आधानबौधायनः।** *Ādhyāna-prayoga or Ādhāna-Baudhāyana.*

This manuscript is noticed in L. 833.

Post Col. Statement:—

संवत् १८६६ शाके १७३१ चैत्रकृष्णापक्षे तिथौ ८ बुधवासरे इदं पुस्तकं लक्ष्मण मनोहरदीक्षित चौंयरी श्रीमोदेकरस्य इदं पुस्तकम् ॥ तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

It is a Śrauta ceremony, which has nothing to do with "the Sacred Household Fire" as supposed by Rajendralāla. It refers to Pr. II of the Baudhāyana Śrauta sūttra.

733.

1905. **पुनराधेयप्रयोगः (बौधायनीयः)।** *Punaradheya-prayoga.*

For the manuscript and the work see L. 4178. The Col. says it belongs to Baudhāyana Sūttra.

Punarādheya is dealt with in the third praśna of Baudhāyana.

734.

2346. **आपूर्व्विकविधिः।** *Āpūrvikavidhi.*

For the manuscript see L. 4051 which describes it under the above title.

The beginning quoted in L. 4051 is that portion of the Baūdhāyana Kalpa Sūttra, which treats of Darvīhoma. It ends in 2B, with the following words:—

नांत्वा घृतस्य धारयाग्नौ संराधनि यजे स्वाहा। संराधन्यै देव्यै

स्वाहा प्रसाधन्यै देव्यै स्वाहा भूः स्वाहा भुवः स्वाहा सुवः स्वाहा भूर्भुवः स्वः स्वाहेति एतावत् सर्व्वदर्व्वीहोमानामेष कल्पः ॥ ५ ॥

These two leaves have the letters बौ. सू. in their left-hand upper corner.

Then begins a series of Kārikās on the above.

The beginning of the kārikās in 2A :—

राम ॥ अथ प्रकृतयस्तास (?) दर्व्विहोमेषु सर्व्वशः ।
आघारवच्चिष्कृवत् सुयचेचरुमिति श्रुतिः ॥
तासां प्रयोग आदौ तु स्नात्वागत्वाहृताम्बरः ।
आत्मानं दर्भपिञ्जूलैः पावयेत् सप्तकैस्त्रिभिः ॥

5B. इत्याघारप्रकृतिरष्टमोऽध्यायः ।

5B. अथापरश्चमिद्धार्थं (र्मं) पर्युक्ष्यास्तीर्य दर्भगैः ।
आज्यस्थालीं स्रुवं चैव स्रुचं च समिधं तथा ।
प्रोक्षणीं बर्हिषश्चेति कूर्चे पात्राणि सादयेत् ॥

For the end of Āpūrvavidhi see L. 4051, referred to above.

6B. इत्यापूर्व्विकविधिः समाप्तः । (See our Catal. No. 793.) After this there are 8 lines describing the size and the measure of Darvī.

इति होमदर्व्वीप्रमाणमिति ह स्माह बौधायनः ।

735.

1901. **पशुबन्धप्रयोगः ।** *Paśubandhaprayoga.*

A treatise on animal sacrifices.

For the manuscript and the work see L. 4177.

See CS. No. 288 and W. 1452, where it is called Nirudha Paśubandha prayoga. In Weber 1452 it is said to belong to Baudhāyana's School. The subject is dealt with in P. IV of Baudhāyana.

The use of the parts of the sacrificed animal is stated below :—

15B. प्रतिप्रस्थाता गुदतृतीयभागं वसाहोमहवनीं चादाय होतुरुत्तरपार्श्वे उपविश्य गुदं प्रत्यनुयाजं सधितिना असम्भिन्दन् प्रच्छिद्य वसाहोमहवन्यां अपर्य्यावृत्य जुहोति ।

14B. अथ दक्षिणस्य पार्श्वस्य मांसवत्प्रदेशेन वसाहोमहवन्यां गृहीतां वसां मिश्रयति ... ... यथाहृतं जाघनीं प्रत्याहृत्य पश्चान्नीत्वा शालामुखीयस्य समीपे निदध्युः । पशुं जिह्वादिपञ्चकं च यथाहृतं पर्य्याहृत्य यथास्थानं निदध्युः ।

736.

2052. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Śaka 1615. Appearance, old. Complete.

Colophon:—

निरूढपशुबन्धप्रयोगः समाप्तः ॥

Post. Col.:—

शके १६१५ विजयनाम ज्येष्ठशुद्ध १० तद्दिने इदं पुस्तकं भागवतोपनामकमोरेश्वरदीक्षितेन लिखितम् ।

737.

1455. **पशुबन्धप्रयोगः ।** *Paśubandhaprayoga.*

Substance, country-made yellow paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Pages, 28. Lines, 8. Extent in ślokas, 475 according to the scribes statement. Character, Bengali. Date, Śaka 1800. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

For the beginning and the end of the work see C.S. 287, Vol. I.

The mantras cited in this work are identical with those in the 4th praśna of Baudhāyana Kalpā sūttra. (See Caland's edition of the text). It does not belong to Āśvalāyana's School, as stated in C.S. 287, referred to above, because Āśvalāyana gives only a few mantras for Hotṛ priest in Paśubandha.

738.

2114. **अग्निष्टोमप्रयोगः ।** *Agniṣṭomaprayoga.*

By Govinda Śeṣa, son of Yājñeśvara Śeṣa.

Substance, county-made paper. 8×4 inches. Folia, 138. Lines, on a page, 9, 10, 11. Extent in ślokas, 2450. Character, Nagar. Date, Śaka, 1723. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—सन्तिष्ठते अग्निष्टोमः ।

Post Col. :—शके १७२३ दुर्म्मतिनामसंवत्सरे दक्षिणायने भाद्रकृष्णात्रयोदश्यौ इन्दुवासरे तद्दिने सहस्रबुद्धोपनामकमहादेवेन लिखितं श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु etc., etc., पुण्यग्रामे लिखितम् ।

For a description of the work see Weber 1453.

The last verse and the Colophon as given by Weber are not found in the manuscript.

The work belongs to Baudhāyana School, and follows Baudhāyana in due order. (P. VI—VIII.)

739.

2302. **अग्निष्टोमोपोद्घात ।** *Agniṣṭomopodghāta.*

By Rāmacandra Dīkṣita Draviḍa.

Substance, country-made paper. 9½×5½ inches. Folia, 9. Lines on a page, 10 to 11. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgar. Appearance, discoloured. Complete.

Col. :—इति श्रीमद्द्रविड़रामचन्द्रदीक्षितकृतोऽग्निष्टोमोपोद्घातः ।

Post Col. :—हे पुस्तक नानादिक्षितभागवतयाँचे असे हस्ताक्षर सदाशिवभट्ट सप्रेसातारकर । श्री—

It begins :—वामर्थाविव etc., etc.

उक्ता हविर्यज्ञा अग्न्याधेयपूर्व्वका नित्याः । इदानीं नित्यत्वसामान्यात् सर्व्वेषामेकाहाहीनसत्राणां मूलप्रकृतित्वात् प्रथमानुष्ठेयत्वाच्चाग्निष्टोम उच्यते । अग्निष्टोमेन यक्ष्यमाणो भवतीति (Baudh. VI. 1) अग्निष्टोमशब्दोयं सोमयागाङ्गस्तोत्रेषु द्वादशस्तोत्रे रूढ़ः । तथाहि ताण्ड्यब्राह्मणे स्तोमविभाजके त्रिवृत् बहि-

ष्पवमानं पञ्चदशान्याज्यानि पञ्चदशो माध्यन्दिनः पवमानः। सप्तदशानि पृष्ठानि सप्तदश आर्भव एकविंशोऽग्निष्टोमः इति वाक्ये तस्यैव स्तोत्रस्यानुवादेनैकविंशस्तोमविधानात्॥ बृहदग्निष्टोमसामविरासु वामदेव्यमग्निष्टोमसामेत्याद्युत्तरक्रतुषु तथैव दर्शनात्। अग्नेर्दैवतायाः स्तोमः स्तोत्रं गुणकीर्त्तनमग्निष्टोमः। यज्ञायज्ञावो अग्नय इत्यादि।

740.

479. **बौधायनसोमप्रयोगः।** *Baudhāyana Somaprayoga.*

For a description of this manuscript see L. 1335.

741.

300. **सोमप्रयोग (बौधायनीयः)।** *Somaprayoga according to Baudhāyana.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 174. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3232. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

See L. 16.

This ritual is intended for one belonging to the Āśvalāyana School, who chooses to perform the soma sacrifice according to the rules prescribed by Baudhāyana. It is in the main a work of the Baudhāyana śakhā, modified so far as to suit the sacrificer of the Āśvalāyana School.

Every leaf has on the left-hand upper corner, **बो. सो.** as indicating the name of the ritual and on the right-hand lower corner, **हेरम्ब.**

The authorities quoted: (1) Kalpasāra (19B); (2) Āśvalāyana, 26 A; (3) Deva Svāmī, 34B; (4) Keśava Svāmī, 46B; (5) Sāyaṇācārya, 82A; (6) Yajñatantra, 90B; (7) Gopāla, 98A; (8) Chandoga sūtra, 103B; (9) Addhvaryu sūtra, 103B; (10) Vṛttikṛt, 107A; (11) Kātyāyana, 108A; (12) Keśava, 111A; (13) Deva Svāmī, 111B; (14) Baudhāyana, 121B.

742.

2097. सोमभक्षः (बौधायनीयः)। *Somabhakṣa according to Baudhāyana.*

Substance, country-made paper. 8×3¾ inches. Folia, 5. Lines, 8, 9, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nagar. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथ बौधायनानुसारेण सोमभक्षो निरूप्यते। तत्र भक्षणे त्रीणि निमित्तानि वषट्कारो होमाभिषवः समाख्या च। तत्र होत्रादयः वषट्कारकर्त्तारः, अध्वर्य्वादयस्तु होमाभिषवकर्त्तारः, चमसिता तु होत्रादीनां दशानां। सदस्यचमसपक्षे तस्यापि। यत्र एकस्मिन् काले एकस्मिन् पात्रे द्वयोर्बहूनां वा भक्षणमुपपद्यते तत्र परस्परं उपहूयं भक्षयन्ति। यत्र तु एक एव भक्षयति ता (?) तत्र नारायणवृत्त्यनुसारेण अध्वर्य्यवो रुपह्वः (?)। आदित्यसावित्र्यग्रहयोरुद्गातृचमसस्य भक्ष एव नास्ति। ततः प्रातःसवने ऐन्द्रवायवपात्रे द्वौ भक्षणपर्य्यायौ। तत्र वषट्कर्त्तुः प्राथम्यात्। होता प्रथमे पर्य्याये अध्वर्युर्द्वितीये पर्य्याये।

It ends :—ततोऽध्वर्य्वादयस्तु उन्नेतारमुपहूय भक्षयन्ति। इति तृतीयं सवनम्॥

743.

3010. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 4. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śaka 1700. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—इति बौधायनीयानां सोमभक्षः।

The Post Colophon Statement :—

शके १७०० विलंवी वैशा —

744.

1038. **बौधायनीयपौण्डरीकप्रयोगः ।** *Baudhāyanīya Paundarīkaprayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 25. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nagar. Appearance, old. Complete.

A manual for the performance of 'Pauṇḍarika' rite in accordance with Baudhāyana ritual.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनपौण्डरीकस्य प्रयोगः । तत्र सूत्रं तस्याह्नान्यभ्या-संग्यः षड्हः स्वपस्कन्दो मादप्रममह्नरयातिरात्र इति ।

It ends thus :—

... स्वगाक्कतामह्वं यजमानायतिष्ठत । ततः पत्नीशान्तय ......
वतं यूपपसु[मु]पतिष्ठते आशासानः क्कतो॰मतिष्ठ । इत्यनूहेन दैवो
भेदात् । ... ... क्कतिवत् इति यूपैकानीलाष्टपशास्वप्रयोगः ।

Col. :—इति पौण्डरीकयाजि + समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

Post Col. :—इति बौधायनीयानां प्रयोगः पौण्डरीयकः ।
तोरोप[नाम]सिंहस्य पुस्तकं तु सतां मुदे ॥

The last three leaves are in a dilapidated condition.

745.

1950. **प्रायश्चित्तप्रदीपः ।** *Prāyaścittapradīpa.*

By an anonymous writer of Baudhāyana's School.

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 86. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1700. Character, Nāgara of the 18th century. Complete. Appearance, discoloured and fragile.

The last Colophon :—

इत्याधानादिसोमान्तप्रायश्चित्तानि ।

Post Colophon :—

इंगळ्ळोपनाम्ना सखारामेण लिखितमिदं ॥ शुभं भवतु । यज्ञेश्वर-
भट्टस्येदं । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

For a full description of the work which is based on Bhāvasvāmi's commentary and the Sūttrabhāṣya of Gopāla, see I.O. Catal. No. 449. Rājendralāla attributes this to Gopāla in L. 32. See Infra.

746.

1677. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¼×4 inches. Folia, 115 of which leaves 83—86 are restored in a different handwriting. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2600. Character, Nagar. Appearance, tolerable. Complete.

The beginning and object of the work :—

नत्वा बौधायनाचार्य्यं तेनोक्तश्रौतकर्म्मणाम् ।
विध्यतिक्रमजप्रायश्चित्तदीपः प्रकाश्यते ॥

Authorities consulted :—

श्रौते बौधायनोक्तानि प्रायश्चित्तानि यानि तु ।
उक्तानि सूत्रभाष्ये च वर्यगोपालसूरिणा ॥
व्यासोक्तानि प्रकीर्णानि तैरनुक्तानि यानि च ।
भवस्वामिमतात्तेषां विस्तरात् निर्णयं ब्रुवे ॥

Sections into which the work is divided :—

पञ्चप्रकरणान्यत्र तेष्वाधानाग्निहोत्रके ।
दर्शाद्याग्रयणाद्यत्र सोमश्चेति यथाक्रमम् ॥

The last Colophon :—

इति प्रायश्चित्तप्रदीपे सोमप्रायश्चित्तंनाम प्रकरणं ॥
ग्रन्थः सम्पूर्णः ॥

Post Col. :—

वीरेश । ... रत्नीय तालपत्रानुसारतः ।
प्रायश्चित्तप्रदीपोऽयं लिखितः कदलीकरैः ॥
ग्रन्थसंख्या २६०० । शिवम् ।

See also Bik. No. 313. (P. 137.)

Both Rajendralall and Aufrecht attribute the work to Gopāla Suri. The author's name is nowhere mentioned, and in the beginning the author simply mentioned the commentary of Gopāla Sūri on 'Baudhāyana Kalpasūtra' as one of his authorities Rajendralall took this for the name of the author.

This is a compendium for expiations for accidental irregularities in the performance of the 'Adhana, Agnihotra, Darsapaurnamāsa, Āgrayana, and soma sacrifices according to Baudhāyana. The author professes to belong to the school of 'Bhavasvāmin.'

746A.

2468. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12¼×5 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 530. Character, Nāgara. Date, Śaka 1711. Appearance, fresh.

The Colophons :—

1B. इति प्रायश्चित्तप्रदीपे आग्रयणाद्यं नाम चतुर्थं प्रकरणम् ।

23B. इति प्रायश्चित्तप्रदीपे सोमप्रायश्चित्तं नाम पञ्चमं प्रकरणम् ।

This is the last chapter of Prāyaścittapradipa.

The date of the MS. :—

शशाद्रिरूपके शाके मासे प्रौष्ठपदेऽसिते ।
तिथौ दश रवौ वारे वैजनाथेन लेखिते ॥

747.

1929. **प्रायश्चित्ताधानम्** or **विच्छिन्नाधानम् ।** *Prāyaścittādhāna or Vicchinnādhāna.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, old and faded. Complete. Incorrect.

On expiation for the discontinuation of the sacrificial fire and its restoration according to Baudhāyana.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ प्रायश्चित्ताधानम् ॥

तत्र सर्व्वाग्निनाशे समारूढ़ारणिनाशाद्यग्निलौकिकत्वे च पुनराधेयं तत्र तत्र विच्छिन्नाग्नेः समारूढ़ेषु नष्टारणिकस्य च कालो अनवेक्ष्य इति प्रायश्चित्तप्रदीपोक्तेर्विच्छिन्नाधाने न नक्षत्रादि-नियम इत्यापस्तम्बीयाग्निलायां (?) प्रायश्चित्तार्थमाधानं कर्त्तव्यं मासमात्रतन्त्रम्। नर्तुनक्षत्रपर्व्वेच्छानिमित्तानन्तरं हि तत् ॥

आनन्तरमतिक्रम्य यद्वा कालान्तरे पुनः।
आधीयते यदा पूर्व्वोक्तत्वन्तं सर्व्वचित्तकम् ॥
सर्व्वचित्तकं सर्व्वप्रायश्चित्तं समस्तव्याहृतिभिः।

The authorities consulted :—

1A, प्रायश्चित्तप्रदीप ; अग्निला 1B, कात्यायनकारिका ; 3B. बौधा-यनसूत्र।

It ends :—

इत्येतद्विच्छिन्नाधाने मेन्तमेव (?) प्रायश्चित्ताधानम्। इति विच्छिन्नाधानं समाप्तम्।

748.

2215. **कौकिली सौत्रामणीप्रयोग।** *Kaukilī Sauttrāmaṇi-prayoga.*

According to Baudhāyana, *by Bhairava.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 15. Lines on a page, 11. Extent in Ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Śaka 1753, Saṃvata 1888. Fresh. Complete.

Colophon :— इति बौधायनीयभैरवकृतकौकिलीसौत्रमण्याः प्रयोगः ॥

Post Col. :—प्रत्यन्तरे,—

शमितहृदयानि जिह्वावक्षांसि तानि सार्द्धं ० दक्षिणादोषाणि सव्वा श्रोणीरणिमुन्तिमसुदानां तानि तानि त्र्यङ्गाणि कुरुतात् श्वनिर्धुक्ष आयनीधावप्रत्तावङ्कयूमः कुरुतात्स्विष्टिः पशून् प्रच्यावय-तात्स्विष्टिः पशूनां पशूनां हृदयान्युमानि कुरुतात् ॥

भग्नपृष्ठि etc., शके १७५३ संवत् १८८८ शुभकृतनाम संवत्सरे माघशु० १० शनौ इदं पुस्तकं भागवतोपनामनारायणदीक्षितेन लिखितं ॥ मंगमत् ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणं ।

The work begins:—

नत्वा शिवपदाम्भोजं कुर्वे बौधायनानुगम् ।
सौत्रामण्यास्तु कौकिल्याः प्रयोगं भैरवाह्वयः ॥

तत्र राजसूयवत् सौत्रामणीत्यत केचित्तु (?) ग्रहहोमपितृयज्ञादिसमुदायात्मककर्म्मनामधेयं । सा द्विविधा । कौकिलीत्येका चरकेत्यपरा । सर्व्वापि हविर्यज्ञसंस्थान्तर्गतत्वात् नित्या । एतया अन्नाद्यकामो यजेत सर्गकामश्चेत्यादिना फलश्रवणात् काम्या । बार्हस्पत्यं पशुं चतुर्थं यदि सामातिपचितो भवतीत्यादिना नैमित्तिकत्वमपि । तयोः स्वतन्त्रा कौकिली । अपत्नीकस्य असोमपस्यापि इयमेव । यजेत् सौत्रमण्यामपत्नीकोऽपि असोमपः इत्यैतरेयब्राह्मणोक्तेः । अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेत इत्यादौ अङ्गत्वेन श्रूयमाणा चरकैव । तत्र कौकिल्या आचार्य्योक्तकल्पस्य उत्सन्नत्वात् आपस्तम्बकल्पोक्तं विशेषमाश्रित्य स्वाविरोधेन प्रयोगो रच्यते । अनुक्ते चरकातिदेशः । तस्योदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे पर्व्वणि वा इत्यादिपशुकाल एव कालः । पर्व्वणि यथा त्रिपशुः सम्पद्यते तथा द्वादश्यां नान्दीश्राद्धोदकशान्तिप्रतिसरबन्धादि कृत्वा त्रयोदश्यां ऐन्द्रपशुना आदित्यचरुणा च प्रचर्य्य चतुर्दश्यां त्रिपशूपवसथं कृत्वा पर्व्वणि त्रिपशुं अवभृथं महापितृयज्ञं च समाप्य प्रतिपदि वायोधसेन पशुना आदित्येन चरुणा च प्रचर्य्य समापयेत् । चयनं चिकीर्षति यदि तदा त्रिपशौ कार्य्यं नान्यत्र पशौ । तयोरङ्गत्वात् समप्रधानपक्षे भवत्येव । असम्भवे पितृयज्ञोऽपि परदिने । त्र्यहे पुरस्तादिति वचनं सुरासन्धानकरणपक्षे नवम्यां आरम्भपरं । यद्यपि सुरोद्धेषेण भक्ष्यस्य एव निषेधो नतु स्वाद्वींत्वेत्यादिसुरासन्धानकरणादेस्तथापि कल्पोक्तसन्धानप्रकारस्य आद्यत्वे उत्सन्नत्वात् लोकविद्विष्टत्वात् पयोग्रहा वा स्युरित्यापस्तम्बवचनाच्च मुख्यसुराकल्पमुपेक्ष्य पयोग्रहपक्षाश्रयणं कार्य्यम् ।

2B. अथ प्रयोगः पूर्व्वेद्युः नान्दीमुखादि श्वः स्नानादिचतुष्ट-यान्ते पुण्याहं वाचयित्वा पश्चाद् गार्हपत्यस्येत्यादिनिविष्ठमित्यन्ते श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं कामकौकिल्या सौत्रामण्या यक्ष्ये। इति विद्य-मांसु विद्वद्भिः संकल्प्य पश्चात्तष्टष्ठान् ऋत्विजो वृत्वा अर्हयित्वा ईडादेवहविरित्यादि अन्वारम्भणीयां कृत्वा वारण्योरग्नीन् समारोप्य अवदैः वेदि[म]वसाय मथित्वा मनस्वतीं कृत्वा अकृत्वा वा साग्नि-चित्येयाः पुरस्तादित्यादि स्वर्गकाम आत्मकेतुकं अग्निं चेष्ये इति संकल्पयेत्। यं चेष्यमक्तं वा संकल्पः। पुन र्याः पुरस्तादित्यादि यमेन्द्रेण पशुना यक्ष्ये इति पशुं संकल्प्य विहृत्य षड्होता ट? कृष्माण्डादिसारस्वतहोमाः सर्व्वपश्वर्थमादावेव सकृत्।

It ends:—पूर्णाहुत्यन्तं पुनराधानवर्ज्जं समाप्य तदानीमेव विहृत्य आदित्येष्टिः पूर्व्ववत्। पूर्व्वदत्तवत्समातरं गां ददाति। पुनराधानवर्ज्जं ब्राह्मणतर्पणान्तं कृत्वा अग्नीन् समारोप्य स्वानि अग्न्यायतनानि अध्वस्य मथित्वा अग्नीन् विहृत्य अग्निहोत्रं जुहु-यात्। सन्तिष्ठते कौकिलीसौत्रामणी तया स्वर्गकामो यजते। पश्वश्रुतब्राह्मणा भोज्याः।

This is to be differentiated from L. 4246 which belongs to the Āsvalāyana School.

749.

2121. **मित्रविन्देष्टि।** *Mitravindeṣṭi of the Baudhāyana School.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Mitravindeṣṭi of Baudhāyana's School takes up 5 pages. Then there is the Kātyāyana Sūtra about Mitravindeṣṭi.

The Iṣṭis are treated of in P. XIII of Baudhāyana.

(1) अथ बौधायनानां मित्रविन्देष्टिः। सा च पर्व्वणि कार्य्या। खण्डपर्व्वणि तु प्रक्रमणानन्तरं सद्य एव। अखण्डपर्व्वण्यपि पूर्व्वेद्युरेव विकृतिं कृत्वा प्रकृत्यन्वाधानं

कार्य्यमित्युक्तं तन्त्ररत्ने। उदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे कृत्तिकादिविशाखान्तेषु देवनक्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्य्या। दक्षिणायनेपि कार्य्या। प्रथमप्रयोगे अन्वारम्भणीया कार्य्या। इत्तिकारस्तु नेत्याह। शुद्धकाला सद्यस्काला वा पूर्व्वेद्युः पूर्व्वाह्णे वृद्धिश्राद्धं कृत्वा रात्रावुदकशान्तिं प्रतिसरबन्धञ्च कुर्य्यात्। श्वोभूते प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा यजमानः स्नानवपनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणानि कुर्य्यात् पुण्याहे अग्न्यादयः प्रीयन्तामिति विशेषः। ऋत्विजः स्नानादिचतुष्टयं कुर्य्यात् गार्हपत्यस्य पश्चात् प्राक्कूलनान् दर्भान् आस्तीर्य्य तेषु प्राङ्मुखो यजमान उपविशति॥ याः पुरस्तादित्यादि श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं श्रीकामो वा, राष्ट्रकामो वा, मित्रकामो वा, अयुष्कामो वा, ईश्वरप्रीतिकामो वा, मित्रविन्दया महावैराजेष्ट्या यक्ष्ये। इति मनसा त्रिः संकल्प्य त्रिरुच्चैः तन्मरु ॐ तथेत्यन्तमुक्त्वा मित्रविन्दा महावैराजेष्टिसम्बन्धि हविः व्रीहिमयाः पुरोडाशाः व्रीहिमयाश्चरवः। पञ्चप्रयाजाः अग्नीषोमावाज्यभागौ अग्निः सोमो वरुणो मित्र इन्द्रो बृहस्पतिसविता पूषा सरस्वतीत्यष्टौ इति प्रधानादेवताः। देवा आज्यपाः। अग्निः स्विष्टकृत्।

(2) The Kātyāyana Sūtras for Mitravinda are to be found at the end of the fifth chapter of the Kātīya Śrauta Sūtras.

See L. 1572 and C.S. 427 for slightly different processes for the performance of the Mitravindā iṣṭiḥ.

750.

766. मित्रविन्देष्टिः। *Mitravindeṣṭi.*

For the manuscript see L. 1572.

751.

2128. मित्रविन्देष्टिः। *Mitravindeṣṭi.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines on a page, 10. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

This is slightly different from the two previous numbers.

It begins and ends, as in our Catal. No. 750 or L. 1572. But it differs a good deal in detail. In the other MS. it is described as a Mahāvairajīṣṭiḥ, but not so in this.

Performance of 'Mitravindesti' gives the performer many friends and prosperity.

752.
6279.

Substance, country-made paper. × inches. Folia, 4. Lines, 16 per page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

We have only on the top of the second and the fourth leaves—the name उत्सर्गेष्टिः—उत्स on one side र्गेष्टिः on the other.

It relates to the re-consecration of the sacred fires.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः। अथाहिताग्निविषये विशेषः।

तत्र श्रौताग्नयश्चेदिच्छिन्नाश्चेत् पुनराधानमिष्ट्यंतं पूर्णाहुत्यंतं वा कृत्वा प्रायश्चित्तादि कुर्य्यात्। विधुरोऽग्निहोत्री तु पूर्व्वमेव चिका-ग्रहमखंडनोक्तरीत्या कुशपत्न्या सह पावमानेष्ट्यंतं पूर्णाहुत्यंतं वाधानं कृत्वा कुर्य्यात्। तथा भार्य्यायां मृतायां तया सह वह्निषु गतेषु सोऽपि विधुराग्निः मखंडनोक्तरीत्या एकाकी पावमानेष्ट्यंतं पूर्णा-हुत्यंतं वाधानं पूर्व्वमेव कृत्वा पूर्व्वोक्तकाले प्रायश्चित्तं कृत्वा पर्व्वणि प्राजापत्या स्यात्तत्पूर्व्वमष्टौ (?) श्राद्धमपि कृत्वा पुण्याहवाचनादि-सावित्रीप्रवेशान्तं पूर्व्वरीत्या कृत्वा काले ब्रह्मान्वाधानं कुर्य्यात्— तत्र प्रकारः ... ... ततः प्रतिपदि ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ... ... वैश्वानरीं प्राजापत्यां च कुर्य्यात्। तत्र वैश्वानर्य्याः प्राजापत्याः समानतन्त्रप्रयोगाः।

2B.—तत्रयोमद्ध ब्रह्मानन्दपद्धतावत्रगन्तव्यः। अथ बौधायनानुसारी वैश्वानरेष्टिप्रयोगः।

3B.—इति वैश्वानरेष्टिः। अथ प्राजापत्यः।

The second portion ends abruptly.

753.

6287. **मृगारिष्टेः प्रयोगः।** *Mrgāreṣṭeḥ prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×4⅓ inches. Folia, 11. Lines, 12 per page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1862. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ कात्यायनानुसारेण बौधायनसूत्रविहितमृगारिष्टेः प्रयोगः। सा च पवित्रेष्टिवत्—न विशेषः। तत्र प्रथमप्रयोगे मासश्राद्धं कुर्यात्। अन्वारम्भणीया च। पुनः खरस्थाने भूसंस्कारः। मृगारेष्ट्यर्थं गार्हपत्यादाहवनीयदक्षिणाग्निमाहरामि।

Saṃkalpa runs :—

देशकालौ संकीर्त्य यक्ष्माद्यन्यतमरोगनिवृत्तिपूर्व्वक-आगरातो (?) निर्बर्हणद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं मृगारेष्ट्याहं यक्ष्ये— इति संकल्पः।

End :—इति दशहविर्मृगारेष्टिः संतिष्ठते।

Post Col. :—संवत् १८६२ मिति कार्त्तिक शुक्ल ६।

754.

6309.

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 4—8. Lines, 10 per page. Extent in ślokas, 70. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

I.

6A.—इति वैश्वानरेष्टिः।

Beginning :—अथ बौधायनानुसारी वैश्वानरेष्टिप्रयोगः।

देशकालौ संकीर्त्य सन्न्यासाङ्गवैश्वानरेष्ट्यधिकारार्थं वपन-मन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणपुण्याहवाचनानि करिष्ये इति संकल्प्य ऋत्वि-जोऽपि सन्न्यासाङ्गवैश्वानरेष्ट्यार्त्विज्याधिकारार्थं वपनमन्त्राचमन मन्त्रप्रोक्षणानि करिष्ये इति संकल्प्य ... ... etc., etc.

II.

7A.—इति प्राजापत्येष्टिः—

Beginning 6A :—अथ प्राजापत्यः। पूर्व्ववत् त्रिरुपांशु त्रिरुच्चै प्राजापत्येष्ट्या यक्ष्य इति संकल्प्य ... ... etc., etc.

III. (Last work).

Colophon :—इति त्रेताग्निकर्त्तृकं प्रतिप्रयोगः।

Beginning : 7A—एवं प्राजापत्याद्यन्यतमामिष्टिं कृत्वा अर्द्धाधानिना औपासनाग्नौ सर्व्वाधानिना दक्षिणाग्नौ प्राणादिहोमपूर्व्वकं विरजाहोमं पुरुषसूक्तहोमं च अनाहिताग्निलिखितेन प्रकारेण तदङ्गैः दक्षिणादानान्तं कृत्वा अर्द्धाधानिना औपासनाग्नेः समाप्तिं च त्विति उपस्थानं कुर्य्यात्।

755.

2122. दिग्विजयेष्टि। *Digvijayeṣṭi.*

For the manuscript and the work see L. 4250.

Cat. Cat. says this belongs to Baudhāyana Sūtra.

दिग्विजयेष्टि ends at the end of 4*a*. 4*b* commences with अथ हौत्रं and the new work begins in the usual way of Haūtra works: नमः प्रवक्त्रे इत्यादि सप्तदशसमिधेन्यः।

The Hautra work ends in line 3 leaf 6.

This Hautra is connected with the Digvijayesti. After

इति हौत्रं समाप्तं अस्यामिष्टौ याज्युष्य एव याज्यानुवाक्याः।
नर्व्वे दिक्षुः दिग्वतीर्याज्यानुवाक्याः
भवन्तीति प्रत्यक्षश्रुतिविधानात्।

स्मारेष्टिवत्। आश्वलायनानान्तु वैश्वानरीयं नवमं कार्यं दशमं। उत्तमप्रयाजे वेर् यजामहे स्वा०स्वाहाग्निं गायत्रं त्रिवृतं राथन्तरं वासन्तिकं स्वाहेन्द्रं त्रैष्टुभं पञ्चदशं वार्हतं ग्रैष्मं स्वाहा विश्वान् देवान् जागतान् सप्तदशान् वैरूपान् वार्षिकान् स्वाहा मित्रावरुणावानुष्टुभावेकविंशौ विराजौ सारदौ स्वाहा बृहस्पतिं

पाङ्क्तं त्रिणवं शाक्वरं हैमन्तिकं स्वाहासवितारमातिच्छन्दसं त्रय-स्त्रिंशं रैवतं शैशिरं स्वाहादितिं विष्णुपत्नीं स्वाहाग्निं वैश्वानरं स्वाहानुमतिं स्वाहा कं उ० स्वाहा उ० देवा आज्यपा जुषाणा अग्न आज्यस्य व्यन्तु वौ३ ।

Post Col. :—इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थञ्च ।

On the obverse of leaf 1 we have सर्व्वपृष्ठेष्टिप्रारम्भः. On the reverse of leaf 6, we have सर्व्वपृष्ठेष्टिसमाप्तम् ।

In leaf 2 the सङ्कल्प of सर्व्वपृष्ठेष्टि is given in the following terms:—

स्नानादिपञ्चकं कृत्वा याः पुरस्तात् इत्यादिदिग्विजयकामः पाप-निर्णोदकामः सर्वदिक्षु पुण्यकीर्त्तिकामोऽन्नाद्यकामो वा सर्वपृष्ठ-हविर्भिर्यक्ष्ये । सर्वपृष्ठसम्बन्धिहविः व्रीहिमया पुरोडाशाः व्रीहि-मयाश्चरव आमिक्षा च पञ्च प्रयाजाः ॥

For सर्व्वपृष्ठेष्टि see C.S. 636 and 637.

756.

3497. **दिग्विजयेष्टिपद्धतिः ।** *Digvijayeṣṭipaddhati.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—श्रीगणेशाय नमः ।

अमावास्यायां पौर्णमास्यां वापूर्य्यमाणपक्षे देवनक्षत्रे वा दिग्वि-जयेष्टिः कार्य्या । दिग्विजयेष्टिकामः पापनिर्णोदकामः सर्वदिक्षु पुण्यकीर्त्तिकामोऽन्नाद्यकामो वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सर्व्वपृष्ठहवि-र्भिर्यक्ष्ये । ऋत्विग्वरणादिव्रतोपायनान्तशाखाहरणादिसप्तदश-सामिधेन्यः । १७ । शुक्लपक्षे सायं दोहमन्त्रेषूहः एता आचरन्ति रा इह वो मित्रावरुणावानुष्टुभावेकविंशवैराजौ शारदौ रमयतां गावः । कामधु० हि मित्रावरुणाभ्यामानुष्टुभाभ्यामेकविंशाभ्यां वैराजाभ्यां शारदाभ्यां हविरिन्द्रियम् ।

It ends in the third line of 4B.

यज्ञो बभूव यज्ञग्रष्वमवर्जं (?)। ब्राह्मणतर्पणादिमिष्टिः सन्तिष्ठते ।

Then 8 lines and a half more beginning with सर्वपृष्ठेष्टि-आध्वर्युप्रयोगः । अग्नये गायत्राय त्रिवृतो राथन्तराय वासन्तायाष्टकपाल इन्द्राय त्रैष्टुभाय पञ्चदशाय वार्षताय etc., etc.

757.

1030. पवित्रेष्टिः । *Pavitreṣṭi.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, old and worn out. Complete.

An anonymous manual for the performance of the Pavitra rite intended to exempt one from curse and sin. It follows the ritual of Baudhāyana and quotes the authority of Gopāla.

Beginning:—

अथ पवित्रेष्टिः सा च संवत्सरविप्रवासे प्रायश्चित्तार्थं कार्य्येति गोपाल आह ।

वत्सरातिप्रवासे तु पवित्रेष्टिस्तयोर्भवतीति बौधायनः । अभिशप्तः अभिशप्यमानो वा पापक्षयकामो वा पवित्रेष्ट्या यजेत । सा च उत्तरायणशुक्लपक्षे कृत्तिकादिविशाखान्तेषु नक्षत्रेषु शुद्धिकामेन तु पर्व्वणोः शुक्लपक्षे यस्यां कस्यांचित्तिथौ पूर्व्वोक्तनक्षत्रयुक्तायां कार्य्या । इत्यादि ।

End:—ततो गृहपतिनामादिब्राह्मणतर्पणान्तं समानम् ॥

Col.:—इति पवित्रेष्टिः ।

758.

10440. नक्षत्रेष्टि । *Nakṣattreṣṭi.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¾ inches. Folia, 15. Lines, 11—13 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A Ṛgvedi priest's manual for the performance of the Iṣṭis.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ नक्षत्रेष्टिः ॥

नमः प्रवक्त्र इत्यादि सप्तदश सा[मि]धेन्यः ॥ शोचिष्केशस्तमी महीं ३ स्वारुहा यस्य श्रियो दृशेरयि वीरवतो यथा ॥ अग्ने यज्ञस्य चेततो ३ मंदाभ्यः पुर एताग्निर्विशां मानुषीणां ॥ तुणीरथः सदानवो ३ समिद्धो अग्न इत्यादि ॥ आवाहने ॥ अग्निमग्न आवह ॥ सोममा३ वह ॥ अग्निमा३ वह ॥ अग्निं कृत्तिका आ३ वह ॥ अनुमतिमावह ॥ देवां आज्यपामित्यादि ॥ उत्तमे प्रयाजे ॥ ये३ यजामहे स्वाहाग्निं स्वाहा सोमं स्वाहाग्निं स्वाहाकृत्तिका स्वाहानुमतिं स्वाहा देवा इत्यादि ॥ पुष्टिमंतावाज्यभागौ ॥ अग्निना रयिमश्नवद् गयस्फानो अमी वहेति ॥ आयु[ः]कामकर्तृक-प्रयोगे तु जीवातुमंतावाज्यभागौ ॥ आनो अग्ने सुचेतुनारयिं विश्वायुपोषसं ॥ माडीकंधे जीवसों ३ त्वं सोममहे भगत्वं युन ऋतायते ॥ दक्षं दधासि जीवसो नित्येयाज्ये ॥ प्रधानानां ॥ अग्निर्मूर्द्धा ० ॥ भुवो यज्ञस्य इत्यग्नेः ॥ अग्निर्नः पातु कृत्तिका-नक्षत्रं देवामिन्द्रियं ॥ इदमासां विचक्षणं हविराजसंजुहोतनो ३ ये ३ यजामहेऽग्निं कृत्तिका यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवो यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्व्वा ॥ स कृत्तिकाभिरभिसंवसानो-ऽग्निर्नो देवः सुविते दधातु ३ वौ ३ षट् । वागोजः सर्व्वंच ॥ अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञं देवेषु मन्यतां ॥ अग्निश्च हव्यवाहनो भवना-दाशुषेमयो ३ ॥ ये ३ यजामहेऽनुमतिमन्विदनुमते त्वं मन्यासै शं च नः कृधि ॥ क्रत्वे दक्षायनोहिनु प्रण आयूंषि तारिषा वौ३ षट् ॥ अथ स्विष्टभः ॥ हव्यवाहमभिमाभिषाहं रक्षोहणं पृतनासु जिष्णुं ॥ ज्योतिष्मंतं दीद्यतं पुरंधिमग्निं स्विष्टकृतमाहुवेमों ३ ॥ ये ३ यजामहेऽग्निं स्विष्टकृतमयाजग्निरग्नेः प्रियाधामान्ययाट् सोमस्य प्रिया धामान्ययाडग्नेः प्रिया धामान्ययाडग्नेः कृत्तिकानां प्रिया धामान्ययाडनुमत्याः प्रियाधामान्ययाट् देवानां ० हविः स्विष्टमग्ने अभि तत् पृणाहि विश्वा देव पृतना अभिष्य ॥ उरु नः पंथां प्रदिशंन्विभाहि ज्योतिष्मद्देह्यजरं न आयू ३ वौं०. सूक्तवाके ॥ अग्निरिदं० सोम इदं० अग्निरिदं० अग्निः कृत्तिका इदं हविरजु-

षता० इति ॥ अनुमतिरिदं इति ॥ देवा आज्यपा इत्यादिसंस्था-
जपान्तं प्रकृतिवत् ॥ इतिकृत्तिकेष्टिः ॥

अथ रोहिणी नमः प्रवत्ता इत्यादि सप्तदशसामिधेन्यः ॥

2B, इति रोहिणीष्टिः ; 3A, इति मृगशिरेष्टिः ; इत्यार्द्रेष्टिः ;
3B, इति पुनर्वसू इष्टिः ॥ ५ ॥ ; 4A, इति पुष्येष्टिः ६ ॥ 4B,
इत्यश्लेषेष्टिः ॥ सप्तमः ॥ अथ मघेष्टिः ; 5A, इति पूर्व्वेष्टिः ; 5B,
इत्युत्तराफाल्गुनीष्टिः १० ; इति हस्तेष्टिः ११ ; 6A, इति चित्रेष्टिः
१२ ॥ ; 6B, इति स्वातीष्टिः १३ ; 7A, इति विशाखेष्टिः १४ —
अथ पौर्णमासीष्टिः ; 7B, इत्यनुराधेष्टिः १६ ; 8A, इति ज्येष्ठा-
नक्षत्रेष्टिः १७ ; इति मूलानक्षत्रेष्टिः १८ ; 8B, इति पूर्व्वा-
षाढ़ा इष्टिः १९ ; 9A, इत्युत्तराषाढ़ेष्टिः २० ; इत्यभिजि-
देष्टिः २१ ; 9B, इति श्रवणेष्टिः २२ ; 10A, इति श्रविष्ठेष्टिः ॥
२३ ; 10B, इति शतभिषत्रेष्टिः २४ ; 11A, इति प्रोष्ठपदेष्टिः
२५ ; 11B, इत्युत्तराप्रोष्ठपदेष्टिः २६ — अथ पूष्यानक्षत्रेष्टिः ;
12A, इति रेवतीनक्षत्रेष्टिः २७ ; 12B, इत्यश्विनीनक्षत्रेष्टिः
२८ ; 13A. इति भरणीष्टिः २९ ; इत्यमावास्येष्टिः ३० ; इति
चन्द्रमसेष्टिः ३१ ; 13B, इत्यहोरात्रेष्टिः ३२ ; इत्युषसेष्टिः ३३ ;
14A, इति नक्षत्रेष्टिः ३४ ; 14A, इति सूर्य्यनक्षत्रेष्टिः ३५ ;
इत्यदितेष्टिः ; 17A (end) इति वैश्वेष्टिः ॥ अथ (?) नक्ष-
त्रेष्टि होत्रः समाप्तः ॥

This is put in here as the Nakṣatreṣṭi's belong exclusively to Baudhāyana. Here they have a Ṛgvedi treatment.

759.

2051. स्वर्गद्वारेष्टिसत्रप्रयोगः । (बौधायनीयः)

Svaragdvāreṣṭisattraprayoga.

By Ḍhunḍhirāja, son of Rāma, son of Jamadagni.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 8—10 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgar. Date, Śaka 1659. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

प्रणम्य रामं जमदग्निसूनुं गुरुं गणेशं गिरिजां गिरिशं ।
तनोति सत्रस्य विधेः प्रयोगं गुरोः प्रसादादिह ढुण्ढिराजः ॥

सूत्रं बौधायनीये चातुर्होत्रीये प्राग् दीक्षणीयायाः दिवः श्येनी-रनुवित्ती सप्तान्वहं निर्वपति पञ्चापाद्या अनुवित्तीश्च। केवलं स्वर्गानु-कामो वा दिवश्यनीरभिन्वहं स्वर्गकामोयजेतापाद्याभिश्च ता ब्राह्मण-व्याख्याता। अन्यत्रापि ता ब्राह्मणे व्याख्याताः।

आपस्तम्बोऽपि सञ्चिते अग्नौ सप्तैतानि हवींष्यहं निर्वपति (?) यथा ब्राह्मणचोदितानि पञ्चोत्तराणि च तत्तत्कामे यथाकामी भवतीति विज्ञायत इति। ता इष्टयः सायनाचार्य्यैरपि ब्राह्मण-तृतीयकाण्डभाष्ये निरूपिताः। तत्र सप्त दिवःश्येनयोऽनुवित्तयो नाम पञ्च अपाद्या अनुवित्तयोर्नाम स्वर्गस्य लोकस्य द्वारः। तासां रक्षाकर्त्ताग्र आग्नादयो देवताः।

It ends :—

आग्नादिदेवताप्रीत्या सत्याग्नादि भवेदिह ।
कामचारो भवेदन्ते स्वर्गद्वार्षु च सप्तसु ॥
अपाद्यानाञ्च पञ्चानां पृथक् सत्रं करोति यः ।
तस्य स्युस्तप-आदीनि सत्यानि द्वार्षु पञ्चसु ॥
स्वर्ल्लोक कामचारोन्त इत्यूचुर्वेदवेदिनः ।

Date of composition of the work = 1626 Śaka = 1704 A.D.

अब्धिद्विषट्कुयुक् शाके चित्रभान्वन्तिमे सिते ।
अकरोत्पद्धतिं ढुण्ढिः स्वर्गद्वारेष्टिसिद्धिदाम् ॥

Colophon :—

इति बौधायनसूत्रानुसारि स्वर्गद्वारेष्टिसत्रप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

शके १६५६ पिङ्गलनामसंवत्सरे श्रावणवद्य २ तद्दिने भागवतोप-नाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं। स्वार्थं परार्थञ्च।

760.

1908. **ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Aikāhikacāturmāsya-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Śaka 1715. Appearance, discoloured. Complete.

For the work see L. 1556. The Ekāhas are treated of in Pr. XVIII of the Baudhāyana.

Colophon :—

बौधायनीयकल्पोक्त-चातुर्म्मास्य-निरूपणम् ।
ऐकाह्निकेन विधिनाऽकारीह हरितुष्टये ॥

Post Col. :—

शुभमस्तु । परशुरामार्पणमस्तु ॥ श्रीः । शके १७१५ प्रमादिनाम संवत्सरे वैशाखमासे कृष्णपक्षे तिथौ १२ सौम्यवासरे तद्दिने समाप्तम् ।

In a later hand :—

भागवतोपनाम्नो मोरेश्वरदीक्षितस्येदं पुस्तकम् ।

It begins :—

अथ बौधायनीयकल्पमवलम्ब्यैकाह्निकचातुर्म्मास्यं प्रकाश्यते फाल्गुन्यादिपौर्णमासीनां साम्वत्सरिके प्रयोगे सूत्रोक्तानां मध्ये कस्यामपि पौर्णमास्यां वारुणप्रघासिकं पैटकं च विहारं युगपत् सम्पाद्य समारोपादिविधिनोदवसाय कृतं वपनादिः पश्चाद् गार्हपत्यस्य पत्न्या सह दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणःप्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्त्य याः पुरस्तादित्यादिनिविष्टमित्यन्तं जपित्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ऐकाह्निकैरैष्टिकचातुर्म्मास्यैर्यक्ष्ये इति चिरूपांशु त्रिरुच्चैर्वदेत् । ॐ तथेत्यन्ते ऐकाह्निकेष्टिकचातुर्म्मास्यसम्बन्धि हविः ॥ इत्यादि ।

761.

739. *The Same.*

For the manuscript see L. 1556.

This is a mere fragment of a comprehensive work on Prayogas.

762.

6288. **ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Aikāhikacāturmāsya-prayoga.*

By Śukla Dikṣita.

Substance, country-made paper. 10 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमच्छुक्लदीक्षितीयचातुर्म्मास्यप्रयोगे ऐकाह्निकप्रयोग-मातो[?]पन्यासः ।

The following statement was added by a different, later hand. It was purchased in S. 1860.

खखस्वागेन्दु तुल्ये च वैजनाथेन मौनिना ।
मूल्यं दत्त्वा गृहीतोऽयं संवत् प्रं ददतु स्फुटम् ॥

In a modern hand :—

बालमुकुन्दस्येदं ।

Beginning :—

अथैकाह्निकचातुर्मास्यप्रयोगः । फाल्गुन्यादिपर्व्वणां मध्ये कस्मि-न्नप्येकपर्व्वणि वारुणप्रघासिकं विहारं संपाद्य + + + गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य ऐकाह्निकैरैष्टिकचातुर्म्मास्यैर्यक्ष्ये अद्यत्यं मे॰ संकल्प्य ... ... etc., etc., etc.

A Śukla Dīkṣita has commented upon Āpastamba on Prāyaścitta (see Supra). This is put in Baudhāyana along

with other works about ऐकाह्निकचातुर्मास्य, which seems to be peculiar to that sage.

763.

2637. **ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Aikāhikacāturmāsya-prayoga.*

For the manuscript and the work see L. 3211.

The scribe's name.

इदं पुस्तकं परमनरसिंभट्टात्मज विश्वनाथेन लिखितम् ।

764.

1923. **पशुबन्धाग्निप्रयोगः ।** *Paśubandhāgniprayoga.*

For the MS. and the work see L. 4253.

On offerings in sacrificial fires in animal sacrifices, according to the school of Baudhāyana.

Colophons:—

5B, इति सावित्राग्नेः प्रयोगः; 6B, इति नाचिकेताग्नेः प्रयोगः समाप्तः, अथ चातुर्होत्रप्रयोगो वक्ष्यते; 11B, इति समस्तस्याग्नेः प्रयोगः; 12A, इति वैश्वसृजः, अथ अरुणकेतस्याग्नेः प्रयोग उच्यते. The last section breaks off abruptly.

Rājendralāla names the treatise साविश्याग्निप्रयोग, which forms only its first section.

It refers to the 19th praśna of Baudhāyana.

765.

18 [illegible]: **बौधायनीयः ।** *Agniprayoga according to Baudhāyana.*

By Agnicit Viṣṇuvṛddha.

See L. No. 775, where the same MS. is noticed and also IO. No. 437. Both the MSS. are incomplete.

It is stated in L. 775 to be anonymous. But the very

opening verse quoted there gives the name of the author as विष्णुरुद्रान्वयोऽग्निचित्". That is, अग्निचिद् विष्णुरुद्र. The word अन्वय is found sometimes to be used in the sense of name.

766.

2211. **काठकाग्निचयनक्रमः ।** *Kāṭhakāgnicayanakrama.*

For the MS. and the work see L. No. 4128.

It was composed in Śaka 1782 by Vāpu Bhaṭṭa of Phanasī Grāma, the son of Mahādeva Kelakāra, a Citpāvana Brāhmaṇa.

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा etc.

भग्नपृष्ठकटिग्रीव etc.

संवत् १८८८ मीषौ ? वदि १ प्रतीपदा पुस्तकं समाप्तं लिखि० ऊलासीरामब्रह्म० ।

Rajendralal takes Kāṭhaka fire to be cremation fire. But the author says they were seen or discovered by the Muni Kaṭha, they are:—Sāvītrā Nāciketa, Cāturhotra, Vaiśvasṛja, Āruṇaketana, Svādhyāya and Brahmaṇa. From the previous MS. it is known that many of these fires are used in animal sacrifices. The author bases the treatise on Baudhāyana, Keśava Svāmī and Sāyana.

767.

17. **रुद्रपद्धति ।** *Rudrapaddhati.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1010. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1798. Appearance, tolerable. Complete.

See L. 187.

Composed at Kāśī.

Post Col. Statement :—

यादृशं पुस्तकं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥
श्रीरामो जयति । संवत् १७६८ समये आश्विनशुक्लाषष्ठ्यां रवौ
स्वार्थपरोपकारार्थं लिखितोऽयं ग्रन्थः । संख्या,—
परकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥
श्रीलक्ष्मीनारायणो जयति । ग्रन्थसंख्या १०१० । श्रीरुद्रो जयति ।

In a different hand—

इदं महारुद्रपुस्तकं मौन्योपकनामवैद्यनाथेन मौल्यं दत्ता गृहीतं ।

The authorities quoted (1) बौधायन p. 3A, 4B, (2) शातातप p. 3A, 4B, (3) शारदातिलक 11A, स्कन्दपुराण 26A, 28B.

768.

2024 *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¼×4¼ inches. Folia, 36. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 1050. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—रामेश्वरभट्टात्मजनारायणसूरिणा काश्यां कर्मठसज्जनतुष्ट्यै
रुद्रानुष्ठानपद्धतिः ।
ग्रन्थाननेकानालोच्य रचितः सदसच्च यः ।
कृतश्रमस्तेन विभुः शङ्करः प्रीयतां मम ॥
इति श्रीरामेश्वरभट्टसुत-नारायणभट्टकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ता ।

The author is a Ṛgvedi Brahman. But all rules for the sacrifices to Rudra are to be found only in Baudhāyana. So the Ṛgvedis have recourse to Baudhāyana for Rudra.

Post Col. :—भागवत इत्युपनामकमोरेश्वरदीक्षितः सुतस्य नारायणदीक्षित
भागवतदीक्षित टोकेकर ।

Then commences a small treatise on Rudrajapādyārambha Kāla.

After what is quoted in L. 187 we have :—

स्मार्त्तरुद्रप्रयोगस्य बौधायनसूत्रमूलकत्वेन बह्वृचादीनां च "तत्र बौधायनं ग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात्" इति वाक्यानुसारेण बौधायनानुसारानुरोधित्वादिति अन्यत्र चैतद् विस्तरेण निर्णीतं । तत्र रुद्रः पञ्चधा ; रूपं, रुद्रो, लघुरुद्रो, महारुद्रो ऽतिरुद्रश्चेति एकादशगुणवृद्ध्या सर्व्वत्र त्रेधा जपरुद्रो होमरुद्रोऽभिषेकरुद्रश्चेति ॥ जपरुद्रो द्वेधा केवलजपात्मकः होमाङ्गकश्चेति । होमाभिषेकयोस्तु केवलतदात्मकत्वमेव ।

769.

6209. रुद्रपद्धतिः । *Rudrapaddhati.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 270. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 3200. Character, Nāgara. Date, Śaka 1669. Appearance, discoloured. Complete. Dated Śaka 1669.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

यदा यदा हि धर्म्मस्येत्यादि शास्त्रप्रमाणतः ।
मत्तातपादरूपेण (मतातपातरूपेण) जातो यस्तं हरिं भजे ॥ १

The object of the work.

साधूनां सुखबोधाय तन्यते रुद्रपद्धतिः ।
ग्रन्थानालोच्य बहुधा क्रियते संग्रहो यतः ॥ २
स्वकल्पितत्वशङ्कात्र न कार्य्या पण्डितैरतः ॥ ॐ

It goes on

तत्र तावदिह च रुद्रानुष्ठाने त्रैवर्णिकानामेवाधिकारो न स्त्रीशूद्रानुपनीतानां । तेषां वैदिकमन्त्रयुक्तकर्म्मण्यध्ययनाद्यभावेन साक्षादचनाभावेऽनधिकारादिति । अन्यत्र चैतत् विस्तरेण निर्णीतो महारुद्रः पञ्चधा रूपं १ रुद्री २ लघुरुद्रः ३ महारुद्रः ४ अतिरुद्रश्चेति ५ ॥ एकादशगुणवृद्ध्या ज्ञातव्यः । तत्र त्रिविधा (?) जपरुद्रो होमरुद्रोऽभिषेकरुद्रश्चेति । जपरुद्रोऽपि द्वेधा केवलजपात्मको होमाङ्गश्चेति— होमाभिषेकयोस्तु केवलं तदात्मकत्वमेव ।

No colophon.

Post Colophon :— शके १६६९ प्रभवनामसंवत्सरे माघे शुद्ध १ दा तद्दिने इदं पुस्तकं माहादेव चिचोरेकरस्य सुतेन काशीनाथभट्टेन लिखितं शुभं भवतु ।

770.

5996. रुद्रस्नानपद्धतिः । *Rudrasnānapaddhati.*

By Rāmakṛṣṇa, son of Nārāyāṇa Bhaṭṭa

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date, Samvat 1777. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ विरुद्धपदार्थोपसंहारेण रुद्रकलसस्नानविधिः ।

उदयनादौ गुरुशुक्रास्तादिरहिते शुद्धे मासे शुक्ले पक्षे ऋतौ विशेषेण चतुर्थ्यह्नि अष्टम्यां चतुर्दश्यां वा रविवासरे वा शुभनक्षत्रे चन्द्रताराद्यानुकूल्ये तत् कर्त्तव्यम् ।

The end :—

इति श्रीमद्रामेश्वरभट्टसुतनारायणभट्ट[सुतरामेश्वरभट्ट]कृता रुद्रकलसस्नानपद्धतिः ।

भट्टरामेश्वरसुत-भट्टनारायणात्मजः ।

रामकृष्णः समाचक्रे श्रीरुद्रस्नानपद्धतिम् ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् १७७७ समये क्रोधिनामसंवत्सरे फाल्गुनशुद्धपञ्चम्यां भानुवासरे समाप्तम् ।

यज्ञेश्वरलोप्येन लिखितम् । शुभं भवतु ॥ चतुःषष्टिसद्धाय । श्रीरामार्पणमस्तु ।

771.

2725. रुद्रानुष्ठानम् । *Rudrānuṣṭhāna.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 32. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

It is a disquisition on Rudra Ritual.

It begins :—

अथ रुद्रानुष्ठानम् ।

अथातः प्रतकर्मीयं जुहोतीत्यादिकया नमस्ते रुद्रमन्यव इत्यन्तया श्रुत्या विहिते प्रतकर्मीयहोमे विनियुक्तस्य नमस्तेरुद्रमन्यव

इत्यादिकस्य जंभे दधामीत्यन्तस्य रुद्राध्यायस्यैव स्मृतिसूत्रपुराणस्थ-रुद्रविधानेषु रुद्रत्वप्रतिपादनाद्रुद्रपदवाच्यतया तस्यैव प्रसिद्धत्वाच्च। एतेन ऋग्वेदशाखयोः शाकलवाष्कलयोः शतरुद्रीयं रुद्रापरपर्य्याय-मस्तीति भ्रान्तिः केषांचिन्निरस्ता। यदि ऋग्वेदशाखयोः शत-रुद्रीयत्वमस्ति तर्हि सौ ऋग्वेदीयशतरुद्रीयानुष्ठानस्य कर्त्तव्यत्वेन ऋग्वेदिकरुद्रानुष्ठानपद्धतिनिबन्धनस्यैव उचितत्वात् कथमृग्वेदि-[भि]रपि नारायणभट्टादिभिर्याजुर्वैदिकरुद्रानुष्ठानपद्धतिर्निबद्धा।

अथ यजुर्वेदिन उद्दिश्येति चेत्तर्हि यद्यप्यनेकासु यजुःशाखासु रुद्रः पठ्यते तथापि तैत्तिरीयशाखानुसारेण रुद्रप्रयोग उच्यते। स्मार्त्तरुद्रप्रयोगस्य बौधायनसूत्रमूलकत्वेन बह्वृचादीनां च "तत्र बौधायनं ग्राह्यम्। बह्वृचादिभिरादरादि"ति वाक्यानुसारेण बौधा-यनीयानुष्ठेयत्वादित्युक्तग्रन्थविरोधः। अद्यावधि ऋग्वेदिभिः शिष्टै-रनुष्ठीयमानयाजुर्वैदिकरुद्रजपाद्यनुष्ठानस्यासङ्गतत्वापत्तिश्च तस्मात् ऋग्वेदशाखयोः शाकलवाष्कलयोः शतरुद्रीया यस्याःपर्य्यायो रुद्रो नास्त्येव। यत्तु सांख्यायनगृह्ये वृषोत्सर्गे रुद्रान् जपित्वेति सूत्रं तद्गतशेषं विधाय रुद्रं जपित्वेति, पौष्णस्य जुहोति रुद्रान् जपित्वेति वृषोत्सर्गे बौधायनपारस्करगृह्याद्येकवाक्यतया यजुर्वेदसमाम्नात-रुद्रजपविधायकम्।

772.

2710. रुद्रन्यासः। *Rudranyāsa.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः॥ हरिरोम्।

अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः।

या ते रुद्र शिवा तनूरघोरा ऽपापकाशिनी।

शिखायै नमः॥ ॐ अस्मिन्महत्यर्णवेऽन्तरीक्षे भवा अधि॥ तेषां शिरसे स्वाहा इत्यादि॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्र प्रचोदयात् । ईशानः सर्व्वविद्यानामीश्वरः सर्व्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवोमेऽस्तु सदाशिव ॐ । उत्तरतस्खण्डीश्वराय नमः । निर्म्माल्यं विसृज्य ॐ नमो भगवते रुद्राय ।

श्रीरामजीस् दासाय ।

772A.

8611. *The Same.*

Here called वेदोक्तशिवार्च्चनपद्धति ।

Country-made paper. 9×5 inches. Lines, 3 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Incomplete.

Beg. :—अथ वेदोक्तशिवार्च्चनपद्धतिः । तत्र प्रथममात्मविन्यासः । या ते रुद्र शिवातनूरघोरा, etc., etc. इति शिखायाम् ।

773.

3295.

Substance, country-made paper. 10×4⅓ inches. Folia, 9. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The object of the treatise :—

अथातः पञ्चाङ्गरुद्रन्यासपूर्व्वकं जपहोमार्च्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः ।

याते रुद्रशिवातनूरघोरा, etc.

774.

3118. रुद्रन्यासः । *Rudranyāsa.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 14. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमहादेवाय नमः ।

प्रश्च मे इत्यनुवाकः । अस्य रुद्रस्य प्रश्नस्य अनुष्टुपछन्दस्य अघोर ऋषिः संकर्षणमूर्त्तिस्वरूपो योसावादित्यः परपुरुषः स एष रुद्रो देवता अग्निक्रतुचरमायामिष्टिकायां शतरुद्रीयजपे विनियोगः । सकलस्य रुद्राध्यायस्य श्रीरुद्रो देवता एका गायत्रीच्छन्दः

तिस्रोऽनुष्टुभस्तिस्रः पंक्तयः सप्तानुष्टुभो द्वे जगत्यौ परमेष्ठी ऋषिः परमात्मा देवता देवी गायत्रीच्छन्दः श्रीभवानीशङ्करप्रीत्यर्थे जपे विनियोगः ॥ अवदानधर्म्मः १७१ । अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनविधिं व्याख्यास्यामः । या ते रुद्रशिवातनूरघोरा पापकाशिनी । etc.

3B, इति प्रथमन्यासः ; 4A, इति द्वितीयन्यासः ; 4B, अथ ध्यानम् ; 8B, नमकं २८ चमकं २९ ;

13B, अथातो रुद्रस्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः ।

The MS. contains a manual for the worship of *Rudra*, based on the Rudrādhyāya or the fifth prapāṭhaka, and anuvākas 1—10, and the beginning of the seventh prapāṭhaka of the fourth kāṇḍa of the Taittirīya Saṃhitā. The worship of Rudra includes Nyāsa, Japa, *Homa* and Snāna. While on the last topic, the MS. comes abruptly to an end.

775.

2709. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It ends :—

मन्त्रपुष्पाञ्जलि ॥ आवाहन० ॥ यस्य स्मृत्या० ॥ अपराध० ॥ अनेन मत्कृतपूजनेन भगवान् श्रीभवानीशङ्करमहारुद्रः प्रीयताम् । अग्निर्वायुः सूर्यश्चन्द्रमा दिश आपः पृथिव्यौषधिवनस्पतयः इन्द्रः पर्ज्जन्य ईशान आत्मा पुनर्मे त्रयोदश ॥ उत्तरन्यासः सुषारथि० ॥ हृदयाय० ॥ यज्ञेन० ॥ शिरसे० ॥ ह्रीश्वते० ॥ शिखायै० ॥ यत्रगणाः० ॥ कवचाः० ॥ देवास्त्रि० ॥ अस्त्राय फट् ॥ श्रीः ॥

There is no colophon.

776.

1699. **रुद्रपद्धतिः** । *Rudrapaddhati.*

By Harihara, son of Bhānubhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 31 of which 9—19 leaves are missing. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nagar. Appearance, very old. Incomplete.

The Colophon —

इति श्रीभानुभट्टात्मजहरिहरकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ताः।

There is an extra leaf in this MS. numbered **7** which ends with the colophon:—

इति रुद्रानुष्ठानदीपिकायां कर्म्मारम्भकालनिरूपणम्।

It begins:—

नत्वा विनायकं देवं सर्व्वविघ्नहरं प्रभुम्।

हरिहरेण विप्रार्थे क्रियते रुद्रपद्धतिः॥

आग्नेयकाण्डे सर्व्वा इष्टकाचितीः समाप्य पञ्चमे रुद्राध्याये चित्याग्नौ होमः श्रूयते चरमायामिष्टकायां जुहोतीति।

It ends:—ततस्तेषां मन्त्राशिषो गृहीत्वा तान् सानुनयं विसर्ज्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानाथांश्च अन्नादिना संतोष्य सुहृन्मित्रादियुतो सोत्साहः सन्तुष्टः हविष्यं भुञ्जीत।

सुतेन भानुभट्टस्य हरिहरेण धीमता।

ग्रन्थाननेकानालोच्य कृतेयं रुद्रपद्धतिः॥

Authorities consulted:—

व्यास, शातातप।

This manual follows Baudhāyana's School, as appears from the following:—

21B, इति बौधायनोक्तविधिना प्रधानपूजां विधाय शिवानुज्ञां लब्ध्वा स्कान्द-पुराणोक्तरुद्रयन्त्रदेवतापूजां कुर्य्यात्॥

777.

3149. अतिरुद्रपद्धतिः। *Atirudrapaddhati.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 9 to 30. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1786. Appearance, old and discoloured. Incomplete in the beginning.

Colophon:—अतिरुद्रपद्धतिः समाप्ता।

The Post Colophon Statement:—

शुभं भवतु कल्याणमस्तु ग्रन्थसंख्या ६०० संवत् १७८६ वर्षे मीती आश्विन शुद्ध १२ दिने श्रीवाराणसीमध्ये ख्यातग्रीना (?) पठनार्थम्।

It ends :—अग्नेर्विसर्जनम् ।

गच्छ त्वं भगवन्नग्ने स्वस्थाने कुण्डमध्यतः ।

हव्यमादाय देवेभ्यः शीघ्रं देहि प्रसीद मे ॥

उपहारजातं तुभ्यमहं सम्प्रददे ॥

778.

3150. **महारुद्रपद्धतिः ।** *Mahārudrapaddhati.*

Substance, country-made paper. 7¼×4 inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 694. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1784. Appearance, discoloured. Complete.

In Saṃkalpa we get the date of the compilation of the work.

20A & B, नृप विक्रमार्कराजाभिषेकसमयातीत स च (?) सप्तदशशतानि चतुःषष्ठ्याधिकतमेऽब्दे प्रवर्त्तमाने तदन्तर्गतशालिवाहनशके षोड़शनवविंशति-संख्याके etc., etc., etc., Samvat 1764 and Śaka 1619.

Colophon :—

इति षोड़शस्तम्भदेवतानां पूजनं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७८४ वर्षे मिति कार्त्तिकवद्य १ मा + दिने श्रीवारा-णसीमध्ये ख्यातखीना (?) शुभं भवतु ॥ ग्रन्थसंख्या २२५ ॥ (?)

779.

6551. **षोड़शावरणमहारुद्रार्चनपद्धतिः ।**

Soḍasāvaraṇa Mahārudrārcanāpaddhati.

By Kāśinātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11½×4½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति भड़ोपनामक काशीनाथकृता षोड़शावरणमहारुद्रा-र्चनपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—श्रीमहागणपतये नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो० ।

आचम्य प्राणानायम्य मम श्रीमहारुद्रप्रीत्यर्थं षोड़शावरणपूजां करिष्ये ।

780.

6518. रुद्रार्चनामञ्जरी। *Rudrārcanāmañjarī.*

By Mālaji Vedāṅgarāya, son of Tyagala Bhaṭṭa, son of Raṇṇa Bhaṭṭa of Sristhalagrāma in Gurjara.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 55. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1600. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, discoloured, mouse eaten and repaired. Complete.

The Maṅgalācaraṇa, the names of the author and the work:—

नत्वा विघ्नविनाशनाय च गुरुं विघ्नेशपादाम्बुजं
हृत्पद्मान्तरनित्यवर्तिजडतानाशाय विद्याप्रदम्।
विप्राणामुपकारकाय तिगलाभट्टात्मजो मालजी-
नामाहं प्रकरोमि पद्धतिमिमां रुद्रार्चनामञ्जरीम्॥

Then it goes on—

पूर्व्वं तावज्ज्योतिर्विदुक्तरुद्रानुष्ठानयोग्यं समयं निश्चित्य अनन्तरं धर्म्मानुष्ठानयोग्यं तीर्थतडागारामनदीतीरादिदेशं विचिन्त्य उक्तस्थलाभावे गृहस्योत्तरे देशे पूर्व्वदेशे वा भूमिशोधनादि विधाय मण्डपादि रचयेत्॥

Colophons:—

17A, इति श्रीत्यगलात्मजेन वेदाङ्गरायोपनाम्ना मालजिना विरचितायां रुद्रपद्धतौ मातृकान्यासान्तो विधिः; 43B, इति भट्टश्रीत्यगलात्मजः० रुद्रमञ्जर्य्यां जपप्रशंसतो विधिः; 53B, इति भट्टश्रीत्यगलात्मजेन वे ... ... lost in repairing;

Last Colophon:—

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यभट्टश्रीरणात्मजभट्टश्रीत्यगलसूनुना मालजिना वेदाङ्गरायोपनाम्ना कृतेयं महारुद्रपद्धतिः सम्पूर्णा।

At the end, it gives an account of the author's family:—

आसीद् गुर्ज्जरमण्डले क्षितितलालङ्कारभूते पुरे
स्वच्छे श्रीस्थलसंज्ञके गुणनिधिः श्रीभट्टरणाभिधः।

तज्ज्ञः श्रीत्रिगलाह्वयः प्रवरधीस्तस्यात्मजो मालजी

सोऽयं पद्धतिमाकरोन्निगमविद्देदाङ्गरायः सुधीः ॥

781.

7877. **एकरुद्रजपविधानम् ।** *Ekarudrajapavidhāna.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 11 of which the 7th is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Nagar. Date, Saṃvat 1638. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति एकरुद्रजपविधानं समाप्तम्

Post Col. :—

शुभं भवतु ॥ संवत् १६३८ वर्षे श्रावणवदि ८ लिखितं त्रवाड़ी गोपीनाथपरमानन्देन लिखितम् ॥

Beginning :—

एकरुद्रजपे इतिकर्त्तव्यता लिख्यते ॥ तत्र गोष्ठे शिवालये गृहे वा भूमिशुद्धिं कृत्वा विधानमारभेत ॥ तत्र उपस्काराः ॥ वस्त्र २ कुंभ २ उपवीत १ पञ्चामृत नालिकेर २ कुंकुम । चन्दन । सर्षप । सर्वौषधी । पंचप + + वा पञ्चरत्न । गुग्गुल होमद्रव्यं । दक्षिणा । पुष्प । दर्भ । इत्यादि सर्वमुपकल्प्य स्नानाचमननित्य-कर्म्म कर्त्तव्यं । प्राणायामं आचमनं सोमसा + दिकं कुर्य्यात् ॥ गणेशाम्बिकयोः पूजनं । श्रीमहारुद्रस्य संक्षेपपूजनं त्र्यम्बकमन्त्रेण ॥ अघोरेत्यादि । etc., etc.

This Ekarudra seems to be superior to the Eleven Rudras, the names of whom are given in fol. 8A : (1) Aghora, (2) Paśupati, (3) Sarva, (4) Viśva, (5) Viśvarupi, (6) Tryambaka, (7) Kapardī, (8) Bhairava, (9) Śūlapāṇi, (10) Īśāna, (11) Maheśvara.

782.

6244. **रुद्रपद्धतिः ।** *Rudrapaddhati.*

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and repaired. Complete.

Last Colophon :—

इति रुद्राभिषेकविधिः समाप्तः ।

Then there are seven lines, giving a hymn in praise of Rudra, which begins:—

जयजय महाभैरव महाभीमभूतिभूषितकर्णमूल etc.; ending:—

जगदधीशमहेश नमस्ते नमस्ते — इति स्तुतिः ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work:—

श्रीगणेशं गुरुं नत्वा शारदाञ्च वरप्रदाम् ।
सर्व्वेषामुपकारार्थं क्रियते रुद्रपद्धतिः ॥

783.

10258. **रुद्रप्रकाश** *or* [illegible] *or Rudrakailāsa* ।

Rudraprakāśa or Rudrapaddhati or Rudrakailāsa.

By Bhāskara Dīkṣita, son of Rāmakṛṣṇa Dīkṣita and pupil of Acala Dīkṣita.

Nine batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 1—24. Lines, 9—11 on a page. Character, Nagara of the seventeenth century. Appearance, old and worn out.

Beginning :—

नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम् ।
रुद्रकर्म्मविधातृणां चतुर्वर्गफलप्रदम् ॥
प्रणम्य पितरौ पूज्यान् गुरूनचलदीक्षितान् ।
सर्व्वेषामुपकाराय क्रियते रुद्रपद्धतिः ॥

तत्र आदौ रुद्रारम्भे कालः ।

आरम्भस्तु तु चैत्रस्य बहुदुःखप्रदायकः ।
वैशाखे स्वर्गलाभः स्याज्ज्येष्ठे तु मरणं ध्रुवम् ॥

2A. इति रुद्रकर्म्मतत्त्वप्रदीपिकायां आरम्भकालाः ।

7A. प्रत्याख्य भो महाप्राज्ञ रुद्रभेदान् वदामि ते ।
रुद्राः पञ्चविधाः प्रोक्ताः देशकैरुत्तरोत्तरम् ॥

साङ्गस्त्वाद्यो रूपकाख्यः सशीर्षो रुद्र उच्यते ।
एकादशगुणैस्तद्वद्रुद्रसंज्ञो द्वितीयकः ॥
एकादशभिरेताभिस्तृतीयो लघुरुद्रकः ।
लघ्वेकादशभिः प्रोक्तो महारुद्रस्चतुर्थकः ॥
पञ्चमः स्यान्महारुद्रः एकदशभिरन्तिमः ।
अतिरुद्रः समाख्यातः सर्व्वेभ्यो ह्युत्तमोत्तमः ॥ इति ॥

तत्र रुद्रो नाम शब्दरूपो यजुःशाखासु प्रसिद्धः संहिताध्याय-विशेषः शतरुद्रीयापरपर्य्यायः । स किं रुद्रसूक्तमुताग्निचयनस्थं शत-रुद्रियमिति संशये रुद्रप्रतिपादकत्वाद्रुद्रशब्दाभिधेयत्वात् ... ... सूक्तयजुःसमाहाररूपयोः संशयेऽपि सन्दिग्धेषु वाक्यशेषा-दिति न्यायेन ॥ चरमेष्ठकायां चितौ हिरण्यशकलसहस्त्राग्नेः (?) प्रोक्षणानन्तरं शतरुद्रियहोमे जुहोति धर्म्मणोक्तः ॥ अथातः शत-रुद्रियं जुहोतीति ।

8B, रुद्राध्यायस्यैव शतरुद्रियसंज्ञा उक्तमन्त्रबाहुल्यात् ।

10A, एवं शतरुद्रियशब्दोप्युपपन्नो होमे० ।

11A, भविष्योत्तरेऽपि ।

शतरुद्रविधानन्तु यजुर्वेदे प्रतिष्ठितम् ।

... ... तर्ह्यापस्तम्बतैत्तिरीयशाखायामेवास्तु । महार्णवकारेण उक्तत्वात् तदप्यसुन्दरं० ... ... तर्हि 11B, जावालशाखायामेवास्तु ० जावालश्रुतौ किं जप्येना-मृतत्वं नो ब्रूहि शतरुद्रियकेणेति ० पञ्चदशशाखान्तः पठितत्वात् ॥ कुतः ॥ तथाच चरणव्यूहपरिशिष्टे । वाजसनेयानाम् पञ्चदश भेदा भवन्ति । जाबाला बौधायनाः काण्वा माध्यन्दिनाः शापेयास्ताप-नीयाः कपोलाः पौण्ड्रवत्सा आवटिका परमाचटिका पाराशरा वैणेया अद्धा बौधेयाश्चेति ॥ तस्माज्जावालकाण्वमाध्यन्दिनीयानां नमस्ते रुद्रमन्यव इत्यारभ्य तमेषां जम्भेदध्मः इत्येतत्पर्य्यन्तं समान-वर्णाक्षराणि समानस्वरा भवन्ति । तथा स वा अशीत्यां च स्वाहा करोति प्रथमे चानुवाकेत्यारभ्य अथैतानि यजूंषि (12A), जपति अथोत्तराणि जपतीति जपहोमपुरस्कारेणोक्तत्वात् तथा रुद्रप्रसादे

स वा अग्नीत्यां ... ... रुद्रो न रुद्रसूक्तानि इति सिद्धम् ॥

अत्र केचन सामगा भाषन्ते रुद्रो नामास्माकं रौद्रं नाम सूक्तं । etc., etc.

13B, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रप्रकाशे रुद्रोत्पत्तिः समाप्तः ।

अथ रुद्राध्यायस्य जपकाले षडङ्गन्यासपूर्व्वकं जपः कर्त्तव्यः । तान्याह याज्ञवल्क्यः । मन्त्राणामित्यादीनां खं ब्रह्मान्तानां शिवसङ्कल्पो हृदयं । ६ । पुरुषसूक्तं शिरः । १६ । उत्तरनारायणी शिखा । ६ । अप्रतिरथं कवचं । आशुः शिशान इति सप्तदशर्चोऽनुवाकः । तन्मध्याद् द्वादशर्चात्मकस्याप्रतिरथसंज्ञा ।

15B, अत्र केचित् परशुरामकाशीदीक्षितरुद्रप्रसादादिभिः पद्धतिकारैस्तु प्रथमानुवाकस्य शतरुद्रियमित्यस्यार्थे पठ्यते ॥

19B, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मज दीक्षितभास्करकृते रुद्रप्रकाशे षडङ्गजपाधिकारिपुरस्सरकविधिः ॥

II.

Substance, etc., the same as above. Folia, 4 (with leaf marks lost in repairing) and 34 to 70, of which those marked 64—68 are missing.

37A, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मज-दीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ न्यासविधिः ॥ अथ होमदिनकृत्यम् ।

54A, इदमत्रादि रुद्रादिमहेशानपर्य्यन्तं षडोपचारैः पूजनम् ॥ पूजनविधेः परिपूर्णमस्तु ॥ इदं सर्व्वं श्रुतिस्मृत्यागमपुराणविरुद्धं यैर्लिखितं तेभ्यो नमः ॥

अथ शिवशक्त्या युक्तत्वात् चतुःषष्टियोगिनीपूजनं लिख्यते ॥

57B, इति रुद्रपद्धतौ चतुःषष्टियोगिनीपूजनम् ॥ अथ ऋग्वेदिनां ॥

III.

Substance, etc., the same as above. Folia, 6 (with leaf marks covered in repairing) + 7—61 (of which between foll. 11—16 there are two leaves without leaf marks; between foll. 28 and 33, there are 5 leaves; and foll. 34, 41 and 50 (?) are missing) + 3 without leaf marks.

27A, इति श्रीमद्रामदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ आश्वलायनानुसारेण वृद्धिश्राद्धंसप्रयोगः समाप्तः ॥

38A, इति सांखायनानुसारेण आभ्युदयिकश्राद्धविधिः समाप्तः ॥

अथ काण्वमाध्यन्दिनयोः शाखानुसारेण प्रयोगो लिख्यते ॥

55[illegible], इति सपिण्डनादिश्राद्धं समाप्तं ॥ अथ सांकल्पिकनान्दिश्राद्धप्रयोगः ॥

IV.

Substance, etc., the same as above. Folia, 13 (by counting). The leaf marks are not visible, being lost in repairing.

Two colophons in this fragment :—

इति श्रीमद्रामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रकैलासे देहशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तकूष्माण्डगणहोमान्तविधिः ॥

इति श्रीमद्राम० मण्डपतोरणान्तपूजनबलिदानविधिः ।

V.

Substance, etc., the same as above. Foll. 16 without any colophon.

VI.

Substance, etc., the same as above. Foll. 70—79+87—95+103—106+108—111.

No colophon in this batch. Leaves are marked with the letter रु.

VII.

Substance, etc., the same as above. Character, comparatively modern. Foll. marked from 46—135, of which fol. 50 is missing.

46A, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ कंकणबन्धनान्तः समाप्तः । अथ कुण्डमण्डपप्रकारो लिख्यते ।

54A, ० संक्षेपेण कुण्डमण्डपविधिः समाप्तः । अथ आगमोक्तप्रकारेण मनसा चिन्तनमूत्रपुरीषोत्सर्गस्नानाचमनत्रिपुण्ड्रधारण-रुद्राक्षमालाधारणान्तो विधिरुच्यते । तत्रादौ मनसा चिन्तनं । अथ रुद्रजपकृत्यम् ।

84A, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करेण कृतरुद्रपद्धतौ मुद्राविधिः समाप्तः ॥ अथ रुद्रविधानमुच्यते ॥

100A, इति रूपनारायणीये दिक्पालानां बलिदानप्रस्तावे दर्शितम् ।

135A, ० ग्रहस्थापनविधिः समाप्तः ।

VIII.

Substance, etc., the same as above. Foll. marked 29, 30, 33, 38, 41, 42, 48—50, 54—68, 87 to 91, and 96 to 106, 122—124.

48A, इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रपद्धतौ संक्षिप्तरुद्रपीठपूजनं समाप्तं ।

60A, ० वास्तुपूजनविधिः । अथ मण्डपस्तम्भस्थितदेवतापूजनम् ।

87A, ० रुद्रप्रकाशे शैवमण्डपपूजादिकरणम् ।

96B, अत्र ग्रहवेद्यां ग्रहावाहनादिकलशस्थापनान्तं कर्म्मास्मत्कृतग्रहयज्ञ-प्रयोगपद्धतिप्रकारेण कर्त्तव्यं । अथ ग्रहस्थापनम् ।

IX.

Substance, etc., the same as above. Foll. marked 149—232 of which fol. 158 is missing.

178A, देवताभिध्यानन्तु विश्वनाथदेवकाश्यौदीक्षितपरशुरामादिभिः लिखितम् । तदशुद्धं कात्यायनपारस्करदेवयाज्ञिकश्रीअनन्तशङ्करयाज्ञिकज्ञानदीपिकाकाररामवाजपेययज्ञवल्लभासम्प्रदायकर्कभाष्यवासुदेवभर्त्तृयज्ञप्रभृतिग्रन्थेषु न सन्ति ॥

174A, इति चतुःषष्टियोगिनीपूजा । इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रप्रकाशे संक्षिप्तरुद्रपीठपूजनम् ।

232B, इति कन्यादानप्रयोगः समाप्तः ॥

इति श्रीरामकृष्णदीक्षितात्मजदीक्षितभास्करकृते रुद्रकैलासे प्रसङ्गाद्दाननिर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७१७ शाके १५८२ शार्वरीसंवत्सरे वैशाखकृष्णात्रयोदश्यां भृगुवासरे ब्रह्मपुरे इदं पुस्तकं समाप्तम् ।
यदत्र सौष्ठवं किञ्चित्तद् गुरोरेव केवलं ।
यदत्रासौष्ठवं कि[illegible]मेव गुरोर्न हि ॥

In a later hand :— अनिरुद्धस्येदं पुस्तकं ॥

There are four leaves in this batch, which cannot be located.

784.

3227.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 2. Lines, 9, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

It relates to the restoration of Araṇis.

It begins thus :—

अरणिनाशो द्विविधः ॥ शक्तिनाशः स्वरूपनाशश्च ॥ तत्र शक्तिनाशे मन्थनासामर्थ्यं स्वरूपनाशश्च दाहदूषणादिना अनेकविधः। तत्र मूत्राद्युपहतानां उत्सर्ग एव। शक्तिनाशे तु भारद्वाजोक्तो विधिः बौधायनोक्तो वा। असमारूढेऽग्नावरणिनाशे तु ध्रियमाणोऽग्निः अनुगतोऽरणी अपेक्षिष्यते। तदा गत्यभावात् आधानं भविष्यति। इत्यादि।

2A. अथ प्रयोगः। अमायां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य अरण्योः जीर्णत्वे निमित्ते नूतने अरणी आहरिष्ये इति संकल्प्य। इत्यादि।

2B. अथ बौधायनसूत्रं।

अथ यद्यरणी जीर्णे स्यातां जन्तुभिर्मथनेन वा समाने नवे अन्ये अरणी आहृत्य अमावास्यायां उपोष्य श्वो भूते दर्शेनेष्ट्वा तस्मिन् जीर्णे शकलीकृत्य गार्हपत्ये प्रक्षिप्य प्रज्वाल्य दक्षिणे उत्तरारणिमादाय सव्येनाधरारणिमुपर्यग्नौ धारयन् जपति।

785.

2084. **विहारकारिका।** *Vihārakārikā of the Baudhāyana School.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 5. Lines on a page, 11. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति बौधायनविहारकारिका समाप्ताः।

It begins :—

कथितं लक्षणं शुल्बकल्पे बौधायनीयके।
द्वैधे शुल्बान्तरे भाष्ये व्याख्यायां कारिकासु च।
वेद्यग्निधिष्णीयानाञ्च दर्शयत्रे तदुच्यते।

This chapter consists of 34 verses.

Then begins :—अथ चातुर्मास्यविहारः।

This chapter consists of 28 verses.

786.

455. *The Same.*

For the MS. see L. 1358.

The first Colophon :—

इति बौधायनदर्शपूर्णमासपशुचातुर्मास्यकारिकाः समाप्ताः ॥

It has seventy-one kārikās. Then commences अथाग्न्याधानं in prose. It ends एषा दर्शपौर्णमासिकी वेदिः ।

787.

10312. पैतृ[illegible] (बौधायनीय) । *Paitṛkavihāra.*

Substance, country-made paper. 4¼×3½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :— इति पैतृकविहारः ।

Beginning :—

अथ बौधायनविहारलक्षणानि उच्यंते ॥ यथा ॥ आदर्शादिरवत् प्रशस्तां भूमिं वीक्ष्य तत्र प्राक्पश्चिमसद्वाराय भूमिं विहाय तत्र समानां रज्जुं दद्यात् । तत्र यथा भूमौ शङ्कुर्देयः स गार्हपत्यस्य मध्यशङ्कुः ।

On the construction and consecration of sacrificial halls sacred to the manes—as directed by Baudhāyana.

788.

1350. बौधायनीयप्रयोगसारः । *Baudhāyanīyaprayogasāra.*

By Keśva Svāmi (?).

Substance, country-made paper. 10¼×4 inches. Folia, 79. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2050. Character Nāgar. Appearance, old. Incomplete at the end.

A compendium in Karikā form, of domestic rites and daily and ceremonial observances in accordance with Baudhāyana's ritual.

The manuscript is incomplete at the end, going down to a portion of the sixth or Saṃskāra Kāṇḍa; and the author's name does not appear. But a work of the same name and with a maṅgalācaraṇa with a little variation in the 4th line, is described in I.O. Catal. No. 293, p. 52. It is by Keśava Svāmī and in prose. The present work is in verse and appears to be an improvement on it by the same author, with the arrangement of the contents completely changed.

Beginning :— ॐ गणेशाय नमः ॥ निर्व्विघ्नमस्तु ॥

प्रणम्य विष्णुं विधियज्ञरूपं सरस्वतीं चापि तदीयसिद्धम् ।
त्रैविद्यवृद्धान् विदुषो गुरूंश्च ब्रह्मप्रयोगो विवरिष्यते स्म ॥
क्रियाक्रमेण गृह्याणां प्रयोग उपदिश्यते ।
ग्रन्थानां विप्रकीर्णत्वाद् व्याख्यानमतभेदतः ॥
कर्म्मणोऽवश्यकार्य्यत्वात् बहुज्ञजनसंज्ञया ।
अतः सारं समाहृत्य यथाशक्ति यतस्ततः ॥
निबध्यते प्रयोगोऽयमाचार्य्यग्रन्थसागरात् ।
आचार्य्येण यदाम्नातं तत्तात्पर्य्येण गृह्यते ॥
प्रदर्शनार्थमन्यत्तत्केषाणां (?) यथामति ।
+ + + + + + + + + ॥

The first Kāṇḍa or Paribhāṣā Kāṇḍa comprises 10 sections :—

(1) इति बौधायनीये प्रयोगसारे परिभाषाकाण्डे शास्त्रावतारः प्रथमोऽध्यायः; (2) इति प्रकीर्णको नाम द्वितीयोऽध्यायः; (3) इति परिभाषणकविधिस्तृतीयोऽध्यायः; (4) इत्यनुकल्पविधिश्चतुर्थोऽध्यायः; (5) इति मन्त्रविधिः पञ्चमोऽध्यायः; (6) इति + + विधिः षष्ठोऽध्यायः; (7) इत्यग्निविधिः सप्तमोऽध्यायः; (8) इत्याधारविधिरष्टमोऽध्यायः; (9) इत्याग्निहोत्रिकापूर्व्विकविधिर्नवमोऽध्यायः; (10) इति प्रयोगसारे परिभाषाकाण्डे प्रायश्चित्तविधिर्दशमोऽध्यायः। समाप्तं चेदं परिभाषाकाण्डः ॥

The second Kāṇḍa or Vivāha Kāṇḍa comprises 13 sections :—

(1) इति प्रयोगसारे विवाहकाण्डे केशवरणं नाम प्रथमोऽध्याय; (2) इति गोत्रनिर्णयो द्वितीयः; (3) इति नान्दीमुखस्तृतीयः; (4) इत्युदकशान्तिविधिश्चतुर्थः; (5) इति देवयजनोदायनं पञ्चमं; (6) इति मधुपर्कविधिः षष्ठः; (7) इति पाणिग्रहणं समाप्तं; (8) इति वध्वानयनमष्टमः; (9) इत्युपसंवेशनं नवमः; (10) इति मत्स्यग्रहणम्; (11) इति वैश्वदेवविधिरेकादशः; (12) इति श्राद्धविधिर्द्वादशः; (13) इति विवाहकाण्डे प्रयोगसारे प्रायश्चित्तविधिस्त्रयोदशः समाप्तं चेदं विवाहकाण्डम्।

The third Kāṇḍa or Nitya Kāṇḍa comprises 24 sections:—

(1) इति प्रयोगसारे नित्यकाण्डे कृत्यत्रयनिर्वचनं नाम प्रथमोऽध्यायः; (2) इति सन्ध्योपासनविधिर्द्वितीयः; (3) ब्रह्मयज्ञविधिस्तृतीयः; (4) इति पुरुषोत्तमार्चनविधिश्चतुर्थः; (5) इति पञ्चमहायज्ञः पञ्चमः; (6) इति संविभागविधिः षष्ठः; (7) इति भोजनविधिः (समाप्तः) सप्तमः; (8) इति पिण्डपितृयज्ञविधिरष्टमः; (9) इत्याग्रयणविधिर्नवमः; (10) इति (शूलगवर्दशमः) शूलगवो दशमः; (11) इति प्रत्यवरोहणविधिरेकादशः; (12) इत्यष्टकामासश्राद्धविधिः; (13) इति श्राद्धविधिस्त्रयोदशः; (14) इति उपाकर्मविधिश्चतुर्दशः; (15) इति आयुष्यचरुः पञ्चदशः; (16) इत्यष्टमीकल्पविधिः षोड़शः; (17) इति धूर्त्तबलिः सप्तदशः; (18) इत्युपसर्गबलिरष्टादशः; (19) इति सर्पद्यावापृथिवीबलिः एकोनविंशतिः; (20) इति यमबलिर्विंशतिः; (21) इत्यामिक्षाविधिरेकविंशतिः; (22) इतिवृषोत्सर्गः द्वाविंशतिः; (23) इत्यौपासननिष्ठाविधिस्त्रयोविंशः; (24) इति प्रयोगसारे नित्यकाण्डे नववृत्तिविधिश्चतुर्विंशोऽध्यायः। समाप्तं चेदं नित्यकाण्डं।

The fourth Kāṇḍa, called Naimittika Kāṇḍa or Prayoga-Kāṇḍa, comprises 17 sections:—

(1) प्रयोगकाण्डे* यन्त्राध्यायः प्रथमः; (2) इति प्रकृतियावकविधिर्द्वितीयः (?); (3) इत्यघमर्षणस्तृतीयः; (4) इति कूष्माण्डविधिश्चतुर्थः (चतुर्दशः); (5) इति चान्द्रायणविधिः पञ्चमः; (6) इति पारायणविधिः षष्ठः; (7) इति प्रायश्चित्तविधिः सप्तमः (समाप्तः); (8) इति प्रायश्चित्तेष्टिरष्टमः; (9) इति वास्तुशमनं नवमः; (10) इत्यद्भुतशान्तिर्दशमः; (11) इति ग्रह-

शान्तिविधिरेकादशः (12) इति ग्रहादिशान्तिर्द्वादशः; (13) इति प्रकीर्णक-स्त्रयोदशः; (14) इति दत्तपुत्रग्रहविधिश्चतुर्द्दशः; (15) इति विष्णुप्रतिष्ठाविधिः पञ्चदशः; (16) इति पूर्त्तावलिः षोड़शः; (17) इति प्रयोगसारे नैमित्तिक-काण्डे प्रकीर्णकं नाम सप्तदशोऽध्यायः समाप्तं चेदं नैमित्तिककाण्डम्।

The fifth Kāṇḍa called Kāmyakāṇḍa consists of 17 sections:—

(1) इति प्रयोगसारे काम्ये वायसवलिः प्रथमोऽध्यायः; (2) इत्युपश्रुतिविधि-कल्पो द्वितीयः; (3) इति विरुपाक्षपूजाविधिस्तृतीयः; (4) इति प्रणवकल्प-श्चतुर्थः; (5) इति व्याहृतिकल्पः पञ्चमः; (6) इति विनायकक[ल्पः] षष्ठः; (7) इति विष्णुकल्पः सप्तम; (8) इति [श्री]कल्पोऽष्टमः; (9) इति + + + कल्पो नवमः; (10) इति दुर्गाकल्पो दशमः; (11) इत्ययमन्युजयकल्प एका-दशः (?); (12) इति सरस्वतीकल्पः; (13) इत्यतिवृद्धिकल्पस्त्रयोदशः; (14) इति सद्दसभोजनविधिश्चतुर्द्दशः; (15) इति।प्रकीर्णकं नाम पञ्चदशः; (16) इति काम्येष्टिविधिः षोड़शः; (17) इति प्रयोगसारे काम्यकाण्डे अभिचारविधिः सप्तदशः अध्यायः। समाप्तेदं काम्यं काण्डम्।

After this there are two colophons:—

(1) इति गर्भाधानविधिर्द्वितीयः। (2) इति विष्णुवलिस्तृतीयः।

They belong to the Saṃskāra Kāṇḍa.

The sixth Kāṇḍa or Saṃskāra Kāṇḍa is incomplete, breaking off abruptly in the 16th section:—

(1) इति प्रयोगसारे संस्कारकाण्डे ऋतुसंवेशनविधिः प्रथमोऽध्यायः; (2) इति गर्भाधानविधिर्द्वितीयः; (3) इति विष्णुबलिस्तृतीयः; (4) इति जातकर्म्म-विधिश्चतुर्थः; (5) इति नामकरणविधिः पञ्चमः; (6) इति नक्षत्रहोमविधिः षष्ठः; (7) इत्युपनिष्क्रमणविधिः सप्तमः (समाप्तः); (8) इति कर्णवेधोऽष्टमः; (9) इति चौलकर्म्मविधिर्नवमः; (10) इत्युपनयनविधिर्दशमः; (11) इति राजन्योपनयनविधिरेकादशः; (12) इति यज्ञोपवीतविधिर्द्वादशः; (13) इति + + भोजनविधिस्त्रयोदशः; (14) इति यमनियमविधिश्चतुर्द्दशः।

In the midst of the first section of the Saṃskāra Kāṇḍa the scribe has by mistake put the colophons of the second

and third sections, which are, however, not omitted in their proper places.

789.

1685. आधानबौधायनः । *Ādhāna-Baudhāyana.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 11. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 264. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

Colophon :—इति कूश्माण्डहोमः समाप्तः ।

Every leaf has, on the left hand upper margin, आधान बोधा. It appears to be a fragment of some manual of Baudhāyana's school, for the ceremony of the establishment of fire for one's lifelong preservation. It relates to the preliminary ceremony *Kūṣmāṇḍa homa.*

It begins :—

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितपूर्व्वपापच्चयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कूश्माण्डहोमं कुर्य्यात् । आमावास्यायां पौर्णमास्यां वोपक्रमः । तस्यायं प्रयोगक्रमः । एनोनिर्वहणार्थे कूश्माण्डैर्होष्यामीति संकल्प्य [श्म]श्रूपपच्चकेशलोमनखानि वापयित्वा स्नानाद्यनन्तरं देवतादिसंकल्पं कुर्य्यात् । पुण्याहे देवता अग्न्यादयः प्रधानदेवता सविता । चरुर्हविः आघारतन्त्रं देवयजनो लेखनाद्यभिमुखान्तं कृत्वा भूर्भुवं (सुव-) स्वरोमित्यनुद्रुत्य तत्सवितुर्वरेण्यमित्येतया पक्वं कृत्वा स्विष्टकृतमवदायान्तःपरिधि सादयित्वाज्याहुतीरुपजुहोति । यद्देवा देवहेलनं देवासश्चकृमा वयं । आदित्यास्तस्मान्मा मुञ्चतर्त्तस्यर्त्तं नमामि त स्वाहा । देवेभ्य आदित्येभ्य इदं नमः ।

790.

2120.

Substance, country-made paper. 8¾×4½ inches. Folia, 19. Lines on a page, 9, 10. Extent in ślokas, 320. Character, Nāgara. Discoloured.

There are three works in this manuscript.

(*a*) Kūṣmāṇḍa homa ends in ... ... 9A.

(*b*) Gaṇahoma ... ... 17A.

(*c*) and the third, Simhānuvāka, which has been put in its proper place.

(*a*) *Begins* :—यजुषाध्वर्यवं कार्य्यं ऋक्सामाथर्व्वणैः क्रमात् ।

तत्र बौधायनं ग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात् ॥

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूप-कूष्माण्डैर्जुहुयात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वोपक्रमः । तस्यायं प्रयोगक्रमः । एनोनिवर्हणार्थं कूष्माण्डैर्होष्यामि इति संकल्प्य श्मश्रूपपक्षकेशलोमनखानि वापयित्वा स्नानानन्तरं देवतादिसंकल्पं कुर्य्यात् पुण्याहे देवता अन्याद्यः प्रधानदेवता सविता, etc.

See above.

(*b*) *Begins* :—

पापापनोदनकामः पूर्व्वाह्णे गृह्याग्निं प्रतिष्ठाप्य प्राणाना-यम्य समस्तपापक्षयार्थमशेषकर्म्मानुष्ठानयोग्यतासिद्ध्यर्थञ्च गणहोमं करिष्ये । तत्र सविता देवता चरुर्हविः । आघारं तन्त्रं इत्यादिकं संकल्प्य अग्निमुखान्ते व्याहृतीः पुरोनूच्य सावित्र्या पक्वं कृत्वा विग्निष्ठ-चरौ प्रभूतमाज्यमानीय मेक्षणेन उपघातं जुहोति । अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।

791.

5793 B. **गणहोमविधिः (बौधायनीयः) ।** *Gaṇahomavidhi.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 180 ślokas. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ कर्म्माङ्गभूतो गणहोमप्रयोगः ।

पापापनोदकामः पूर्व्वाह्णे गृह्याग्निं प्रतिष्ठाप्य प्राणानायम्य समस्त-पापक्षयार्थं अशेषकर्म्मानुष्ठानयोग्यतासिद्ध्यर्थञ्च गणहोमं करिष्ये ।

तत्र सविता देवता चरुर्हविः । आघारान्तं तन्त्रमित्यादि सङ्कल्प्य । तत्र अन्वाधाने विशेषः ।

See above.

End :—

कर्म्मान्ते सर्पिषा पायसेन ब्राह्मणान् भोजयित्वा तेभ्यो गोहिर-
ण्यादि दत्त्वा पूतः सर्व्वकर्म्मार्हो भवति। दशपूर्व्वान् दशावरान्
आत्मानं च पुनातीत्याह भगवान् बौधायनः।

Colophon :—

इति श्रीमखहोमः सम्पूर्णः।

By a later hand :—

इदं पुस्तकं मन्योपकनामवैजनाथेन लेखितं।

792

8206. षोडशसंस्कारपद्धतिः। *Ṣoḍaśasaṃskārapadhati.*

By Ānandarāma, disciple of Acala Dīkṣhita.

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 42. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1839. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

समाप्तं चतुर्थकर्म्म। इति श्रीमन्महायाज्ञिक-श्रीदी(द)क्षित-
आनन्दरामकृता षोडशसंस्कारपद्धतिः समाप्ता।

श्रीगिरिजापतिः प्रीयतां।

There are seven lines more, containing, apparently, the scribe's note on the topics of saṃskāra after which we have the post colophon statement :—

मिति माघ सुदि पञ्चमी बृहस्पतिवार संवत् १८३९ लिखतं काशीमध्ये गंङ्गासमीपे॥ शुभं भवतु॥ कल्याणमस्तु॥ विश्वेश्वराय नमः। यादृशं पुस्तकं etc., etc.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

काश्यपादीन् मुनीन् नत्वा गुरुं चाचलदीक्षितान्।
सर्व्वेषामुपकाराय कुर्व्वे संस्कारपद्धतिम्॥

तत्र संस्कारक्रमः ।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं ततः ।
जातकर्म्माभिधानञ्च निष्क्रमः प्राशनं क्रमात् ॥
चूडोपनयनं वेदव्रतानाञ्च चतुष्टयम् ।
गोदानं मेखलोन्मोक्षो विवाहः षोड़शः क्रमात् ॥

तत्र गर्भाधानमुच्यते ।

It is, apparently, a *paddhati* for the Baudhāyanins and quotes Kārikā, most likely Gopāla-Kārikā.

793.

7918.

Substance, country-made paper. 10×4¾ inches. Folia, 32. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 960. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and mouse-eaten on the right-hand side.

An exposition of some Śrauta and Gṛhya ceremonial in accordance with the rules of Baudhāyana in Kārika form.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ प्रकृतयस्तासु दर्व्विहोमेषु सर्व्वशः ।
आघारवल्लिङ्गवत् सुपचेश्वरमिति स्थितिः ॥
तासां प्रयोग आदौ तु स्नात्वा[illegible]हताम्बरः ।
आत्मानं दर्भपुंजीलैः पावयेत् सप्तकैस्त्रिभिः ॥
मुखं नाभिञ्च गुल्फं च प्रोक्ष्य तानि क्षिपेदुदक् ।
ऋत्विक् चेत् पावयित्वा स्वं स्वामिनं पावयेत्ततः ॥
कृत्वोत्तरीयं वासो वाप्यजिनं सूत्रमेव वा ।
त्रिराचामेत् त्रिभिर्मन्त्रैरापोहिष्ठादयश्च ते ॥

6A, [इत्याघा]रप्रकृतिविधिरष्टमोऽध्यायः ।

अथापरः समिध्याग्निं पर्य्युक्ष्यास्तीर्य्य दर्भकैः ।
आज्यस्थालीं स्रुवं चैव स्रुचं च समिधं तथा ।

6B, इत्यापूर्व्विकविधिः समाप्तः ।

This portion of the work is tacked on to our Catal. No. 734.

13A, इत्याह भगवान् बौधायनः।

अथाग्निमूर्त्तिं वक्ष्यामि सर्व्वाभीष्टप्रदायकं।

एकदेहं द्विशिरसं जटामुकुटमण्डितम्॥

13B, अथाब्दिकस्य श्राद्धस्य प्रयोगो वक्ष्यतेऽधुना॥

18A, एकोद्दिष्टप्रयोगोऽथ सविशेषं निगद्यते॥

20A, एवं कल्पविधानोक्ता कारिका चानुपूर्व्यतः।

एकोद्दिष्टक्रियामुक्ता सम्पूर्णा च विशेषतः॥

Here end the Kārikas, the rest of the leaves, containing some of the Baudhāyana Sūttras.

अथाष्टकाहोमस्तैषे मासि अपरपक्षस्याष्टम्यां क्रियेतैवं माघे एवं फाल्गुने। etc., etc.

22B, इत्यष्टकाहोमो व्याख्यात इतीमाः सप्तपाकयज्ञसंस्था व्याख्याताः अथ वै भवति श्रद्धा वा आपः etc.

24A, एवमेव त्रिरात्रं पञ्चरात्रं सप्तरात्रं नवरात्रमेकादशरात्रं पुनर्मृत्युं जयतीति ह स्माह बौधायनः।

अथातः प्रतिसरबन्धं व्याख्यास्यामः यस्मिन् नान्दीमुखं कुर्य्यात् तस्यां रात्रि-प्रदोषान्ते प्रतिसरमारभेत।

24B, इत्याह भगवान् बौधायनः।

अथातो ब्रह्मकूर्चविधिं व्याख्यास्यामः।

25B, अभक्ष्यभक्षणे चैव मलमस्थिगतं पापं।

ब्रह्मकूर्चोऽग्निवद्दहेदित्याह भगवान् बौधायनः।

अथ बलिहरणं।

28B, बलिहरणं व्याख्यातं। अथ प्रत्यवरोहणं।

29A, प्रत्यवरोहणं व्याख्यातं। अथाग्नावनुगते प्रायश्चित्तं।

30A, इत्यग्नीनाहरेत् पुनः। अथ यद्यग्निः षण्मासादादूर्द्ध्वं उच्छिन्नः स्यात् तदा च पूर्व्वोक्तपुनःसन्धानानन्तरं षण्मासादूर्द्धं विच्छिन्नस्यौपासनस्य प्रायश्चित्तहोमं करिष्ये।

31A, अथ वृषोत्सर्गः।

कार्त्तिक्यां पौर्णमास्यां वैशाख्यां रेवत्यां वा आश्वयुज्यां वा गवांमध्ये

31B, अश्वमेधफलमवाप्नोतीत्याह भगवान् बौधायनः।

अथातो मृत्तिकास्नानविधिं व्याख्यास्यामः।

End :— ध्यात्वा नारायणं प्रपद्यत इत्याह भगवान् बौधायनः॥

794.

2271.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

It contains four works.

(I) बौधायनसूत्रोक्तवृषोत्सर्गविधिः।

It begins :—

कार्त्तिक्यां पौर्णमास्यां आश्वयुज्यां माघ्यां वा।

It ends :—

लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे च पाण्डुरः।

श्वेतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो वृष[भः]स्मृतः॥

इत्याह भगवान् बौधायनः।

(II) A prayoga to the above.

It begins :—

यद्यपि बौधायनोक्तवृषोत्सर्गप्रयोगा बहवः सन्ति तथापि साद्यन्ततत्सूत्रपुस्तकदर्शनेन वृषोत्सर्गविधिप्रतिपादकसूत्रविरुद्धाः प्रतिभान्ति। अतोऽयं ममोद्योगः। अथ संक्षिप्तमूलसूत्रानुसारिणी सरणिः प्रदर्श्यते। देशकालसंकीर्त्तनान्ते मम दुष्कृतापराधेन तिर्य्यक्कुयोनिप्राप्तानां जात्यन्तरे वर्त्तमानानां मत्तः पूर्वेषां दशपुरुषाणां परेषां दशपुरुषाणां च एकविंशस्य आत्मनः पावनद्वारा पुनरावृत्तिराहित्यार्थं बौधायनोक्तसूत्रविधिना वृषोत्सर्गं करिष्ये।

(III) मोदकसहस्रहोमप्रयोगः।

Begins:—

सुमुखश्चेत्यादि॰र्थं मम अभीष्टफलसिद्धिपरिपन्थिदुरितक्षय-वाञ्छितफलप्राप्तिद्वारा श्रीवरदमूर्त्तिगजाननप्रीत्यर्थं गणपत्यथर्व्व-शिरोविहितमोदकसहस्रहोमं करिष्ये ।

(IV) गोव्रतप्रयोगः ।

अथ गोव्रतप्रयोगो लिख्यते । यजमान आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा [illegible]र्थं अमुकपर्व्वनिमित्तं रजतमानेन प्रतिव्यक्ति पुराणत्रयपरिमित रजत (अत्र) प्रत्याम्नायद्वारा षट्कार्षापणपरिमितरजतप्रत्याम्नायभूतवृषेण दश-कार्षापणपरिमितरजतप्रत्याम्नायभूतधेन्वा च सहितं प्रतिगु एकमाषपरिमितरजत-निष्क्रयात्मकालङ्कारयुतं तथा एकमाषपरिमितरजतनिष्क्रयात्मकदक्षिणायुतं च गोव्रतदानाख्यं कर्म्म करिष्ये ।

795.

2082. जातेष्टिप्रयोगः । *Jāteṣṭiprayoga.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia 3. Lines on a page, 10, 11. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

जातेष्टिः समाप्तः ।

Post colophon:—

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं स्मार्तं ।

The work begins:—

अथ जातेष्टिः ।

पूर्व्वेद्युः नान्दीश्राद्धं रात्रावुदकशान्तिं प्रतिसरबन्धं च कृत्वा परेद्युः पवनमन्त्राचमनमन्त्रप्रोक्षणपुण्याहवाचनानि कुर्यात् ।

बौधायनश्चेत् अन्वारम्भणीयं कुर्यात् पुत्रे जाते जातकर्म्मानु-ष्ठानात् पूर्व्वं स्मृतिप्रसिद्धाशौचेऽतिक्रान्ते वा वैश्वानरं द्वादश-कपालं निर्वपेत् ।

2B, इति बौधायनोक्तजातेष्टिः ।

796.

522. बौधायनोक्ता ऋतुशान्तिः (संस्कारनिर्णयान्तर्गता)

Baudhāyanoktā Ṛtuśānti—Being an extract from Saṃskāraniṛṇaya.

For the manuscript see L. 1299.

797.

3209.

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia 3. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The manuscript contains 12 *kārikas* on the construction of a hall for soma sacrifices, (2) and rules for the entertainment of a thousand Brāhmaṇas.

(1) The first is called Saumīyavihārakārikā. It begins :—

महावेद्यामुत्तरवेद्यां च क्रियमाणायां ब्रह्मा दक्षिणत आस्ते प्राग्वंशस्य मध्यमात् ललाटिकाचीन् प्राचः प्रक्रमान् प्रक्रम्य शंकुं निहन्ति ।

Then begins the Kārikā :—

मीयते सौमिकी वेदिः प्रक्रमैर्विदशाङ्गुलैः ।
आदौ चिषु नवद्येकचन्द्राद्रिशरभूद्विषु ॥
एकैकद्विशरैकेषु शंकवो दश पञ्च च ।
षट्त्रिंशिकामानरज्जुस्तस्यां छ्युष्टेषु लक्षणम् ॥

The Kārikās are based on the precepts of Baudhāyana.

1B. अन्तिमे द्वादशस्तंभौ चात्वालोऽस्मादुदक्क्रमे ।
शम्याः सर्व्वंच चात्वाल इति बौधायनोऽब्रवीत् ॥

2A. *Colophon* :—

इति सौमिकविहारकारिका समाप्ताः ॥

Then follows Sahasrabhojanavidhi.

अथातः सहस्रभोजनविधिं व्याख्यास्यामः। यजमानः कृतनित्यक्रियो दर्भे-ष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सहस्रब्राह्मणभोजनेन सहस्रात्मानमीश्वरं सम्पूजयिष्यन् स्वस्तिपुण्याहवाचनं गौर्यादिषोडशमातृकापूजनं ब्राह्म्यादिसप्तमातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं च करिष्ये।

798.

3237. **सहस्रभोजनविधिः।** *Sahasrabhojanavidhi.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folium, 1. Lines, 11+14. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1904. Appearance, discoloured. Complete.

It begins:—

अथातः सहस्रभोजनविधिं व्याख्यास्यामः।

यजमानः कृतनित्यक्रियो दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा सहस्र-ब्राह्मणभोजनेन सहस्रात्मानमीश्वरं संपूजयिष्यन् स्वस्ति पुण्याह-वाचनं गौर्यादिषोडशमातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं करिष्ये।

Colophon:—

इति सहस्रभोजनविधिः।

Post Colophon:—

इदं पुस्तकं पटवर्द्धनोपनामकरामकृष्णभट्टेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

संवत् १९०४। चैत्रशुद्ध १३ त्रयोदश्यां इन्दुवासरे समाप्तम्।

799.

2230. **बौधायनसूत्रानुसारी सहस्रभोजनप्रयोगः।**

Sahasrabhojanaprayoga according to Baudhāyana.

By Vāvulalla.

Substance, country-made paper. 11¾×5¾ inches. Folium, 1. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the beginning of the eighteenth century. Appearance, old, worn out and pasted. Complete.

It begins :—

अथ बौधायनसूत्रानुसारी सहस्रभोजनप्रयोगः। तत्रकालः।
कर्कमकरमेषतुलासंक्रान्तौ जन्मर्क्षे ग्रहग्रहीते व्याधिग्रस्ते प्रजा-
पश्वादिकामोऽन्यकामो वा विप्राज्ञां लब्ध्वा इष्टदेवतागुर्व्वादीन्
नत्वा देशकालादि संकीर्त्त्य सर्व्वकामावाप्तिमहापापनिर्म्मुक्ति-
पूर्व्वक-षष्ठिवर्षसहस्रावच्छिन्नकालावधिक-विष्णुलोकमहितत्वकामो
ग्रहपीड़ानिर्म्मुक्तिकामो वा व्याधिनिर्म्मुक्तिकामो वा प्रजाकामो वा
पशुकामो वा विपदपगमसंपत्प्राप्तिकामो वा अथवा सहस्रात्मविष्णु-
प्रीतिकामो यथाकालं यथोपपन्नेनान्नेन सहस्रं ब्राह्मणान् भोजयिष्ये
तदङ्ग-स्वस्तिवाचन-मातृकापूजन-नान्दीश्राद्धानि करिष्ये आदौ गण-
पतिपूजनं करिष्ये इति संकल्प्य नान्दीश्राद्धान्तं कल्पोक्तविधिना
कृत्वा सदन्नेन सहस्रं विप्रान् वेदपारगानेव भोजयेत् न तु वेद-
रहितान्।

The authorship and basis of the work.

दृष्ट्वा बौधायनसूत्रं विचार्य्य च तदर्थतः।
वावुलक्षेन रचितः प्रयोगः शम्भुतुष्टये॥

Col. :—इति दानदिनकरोद्योतस्थबौधायनसूत्रानुसारी सहस्रभोजन-
प्रयोगः।

After the Colophon :—

अथ अयुतब्राह्मणभोजनसहस्रब्राह्मणभोजनप्रायश्चित्तमाह देवलः
... ... इति हेमाद्रि ० अयुतब्राह्मणभोजन-
सहस्रब्राह्मणभोजनं समाप्तम्।

800.

1887. उदकशान्तिः प्रतिसरबन्धश्च। *Udakaśānti and Pratisarabandha.*

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, old, pasted with transparent paper. Complete.

It begins :—

अथ उदकशान्तिबोधसूत्रम् । अथ वै भवति श्रद्धा वा आपः श्रद्धा मेवारभ्येति यज्ञो वा आपो यज्ञमेवारभ्येति व्रजो वा आपः व्रजमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहृत्येति आपो वै रक्षोघ्नी रक्षसामपहत्य इत्यापो वै देवानां प्रियं धाम इत्यमृतं वा आपः तस्मादद्भिरस्यान्त-मभिषिञ्चति इत्यापो वै सर्व्वा देवता एवारभ्येत्यापो वै शान्ताः शान्ताभिरेव अस्य शुचं शमयतीति ब्राह्मणम् । तस्मात् पवित्रेण शान्त्युदकं करोति ।

Leaf 3A.—एवमेकरात्रं त्रिरात्रं पञ्चरात्रं सप्तरात्रं नवरात्रं एकादशरात्रं इत्यपमृत्युं जयति इत्याह भगवान् बौधायनः । दशकः ॥

Leaf 3A.—अथ प्रतिसरबन्धः बौधा[य]नसूत्रं व्याख्यास्यामो × स्मिन् दिने नान्दीमुखं कुर्य्यात् ।

It ends :—

यजमानः पूर्व्वादिक्रमेण ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दद्यात् ॥

प्रतिस[र]बन्धः समाप्तः ।

इत्युदकशान्तिः समाप्तः ।

Bik. 487 contains an Udakasāntiprayoga without the Pratisarabandha. Burnell in 144*a* attributes an Udakasānti with Pratisarabandhaprayoga to Saunaka. The present work, however, belongs to Baudhāyana's school.

801.

1059. सर्पसंस्कारविधिः । *Sarpasaṃskāravidhi.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¾ inches. Folia, 4. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

An anonymous manual for the performance of an expiatory rite called Sarpasaṁskāra according to Baudhāyana. By this expiatory rite one escapes from the sin incurred by

killing snakes, and from the danger of snake-bite. This rite is said also to be a great cure for leprosy.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

बौधायनानुसारेण सर्पसंस्कार उच्यते ।

प्रयोगः— इह जन्मनि जन्मान्तरे वा सर्पबधे विप्रैः पौर्णमास्या-ममावास्यायां पञ्चम्यामश्लेषान्वितायां अन्यतमस्यां वा तिथौ सर्प-संस्कारः कार्य्यः ॥

It ends :—

ततो येन देवता इत्यभिषेकं कृत्वा विप्राशिषोऽङ्गीकृत्य गम्यता-मिति ब्राह्मणान् विसर्जयेत् ॥ स्वजनैः सह भुञ्जीत ।

एवं कृते नागपीडानिवृत्तिर्जायते ध्रुवम् ।

सर्पहिंसाकृतात् पापान्मुच्यते नात्र संशयः ॥

कुष्ठव्याधिविनिर्मुक्तः(क्तैः ?) सर्व्वदा भेषजं त्विदम् ।

आयुरारोग्यमैश्वर्य्यं सर्व्वान् कामानवाप्नुयात् ॥

Col. :—इति बौधायनोक्तप्रकारेण सर्पसंस्कारविधिः ॥

Post Col. :—इदं पुस्तकं कमलाकरदीक्षितस्य । श्रीरामो जयति ।

802.

2873. सर्पसंस्कारविधिः । *Sarpasaṃskāravidhi.*

By Raghunātha Vājapeyī.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 2 to 5. Lines, 13, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Śaka 16[0]5. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

Colophon :—

इति बौधायनोक्तरीत्या सर्पसंस्कारविधिर्वाजपेयिरघुनाथेन कृतः ।

Post Col. :—

लिखितं इदं काश्यां जनार्द्दनेन श्रीहरितुष्ट्यै आत्मतुष्ट्यै च ।

शके १६[०]५ वैशाखपौर्णमास्यामिदम् ।

It begins :—

बौधायनानुसारेण सर्पसंस्कारविधिरुच्यते। सर्पसंस्कारकर्त्ता सभ्यानुपवेश्य निष्काणां त्रयं द्वयमेकं वा निष्कं पर्षद्दक्षिणात्वेन दत्वा पर्षदं प्रदक्षिणीकृत्य स्वपापं ज्ञापयित्वा तन्निष्कृतिं पर्षदं प्रार्थयेत्।

The Saṃkalpa runs :—

मया मदीयपुत्रकलत्रमात्रादिभिरिह जन्मनि प्रागतीतसप्तजन्मसु बाल्य-यौवनवार्द्धक्यान्यतरावस्थासु ज्ञानतो ऽज्ञानतो वा रात्रावहनि सन्ध्ययोर्वा यः कृतः सर्पवधस्तज्जनितपापसमूलोन्मूलनद्वारा तत्प्रयुक्तकुष्ठदद्रुकण्डूतिपामानेत्ररोगकर्णरोग-विस्फोटगण्डमालालूताद्यहरहरनुभूयमानाचिकित्स्यनानाविधव्याधि + + + + + आयुष्मत्पुत्रादिसन्ततिप्राप्तिजातापत्यविनाशदारिद्र्यादिक्लेशनिवृत्तये सर्पस्य पुण्यलोकावाप्तये संदंशानां जलचरस्थलचरान्तरीक्षचरसर्पबाधानिवृत्तये समस्त-सर्पाधिनाथश्रीमदनन्तप्रीतये यथाशक्ति यथाज्ञानं यथासम्भृतद्रव्यैः बौधायनशौन-काद्यन्यतममुनिप्रोक्तप्रकारेण सर्पसंस्कारं करिष्ये इति।

803.

6291.

Substance, country-made paper. 11×4¾ inches. Folia, 2. Lines, 10, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

These two leaves contain explanations of some mantras in the Brāhmaṇa's daily prayer, giving rules about it, and also directions for Pāhi-trayodaśa Homa, to be performed by way of penance for the omission of the sacramental rites which follow that of Cūḍākaraṇa. It is called Pāhi-Trayodaśa Homa—*Pāhi* being repeated in almost every mantra and Trayodaśa (13) being the number of the homas.

804.

491. **विनायकशान्तिः।** *Vināyaka Śānti.*

For the present manuscript see L. 1323.

It follows the rules of Baudhāyana.

Post Col. :—इदं पुस्तकं वेदाध्यायीत्यपनामकलक्ष्मणभट्टस्य लिखितं तेनैव शके १७२३ दुर्म्मतिनामसंवत्सरे ज्येष्ठाधिककृष्णप्रतिपत् ।

805.

2266. **विनायकशान्तिः ।** *Vināyaka Śānti.*

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 2. Lines on a page, 9. Extent in ślokas, 56. Character, Nāgara. Fresh. Prose.

The first page and a half are taken up by the section of बौधायनकल्पसूत्र on the subject. This section begins as L. 1323. The second part begins in 1 B.

स्वगृह्ये स्वल्पमप्युक्तं कर्म्मफलप्रदं तदनुक्तौ तु बह्वृचे बौधायनोक्तमादरेण ग्राह्यमिति शास्त्रदर्शनात् महानिबन्धेषु उक्तोऽपि विनायकशान्तिप्रयोगोऽनादृतः। यद्यपि वृद्धौ फलभूयस्त्वमिति न्यायेन महानिबन्धिभिः लिखितत्वेन च ग्राह्यत्वेन प्राप्तस्तथापि स्मृतिपुराणमूलकः स इति तमुपेक्ष्य प्रयोगः प्रदर्श्यते, etc.

806.

1883. **महादेवपरिचर्य्याप्रयोगः ।** *Mahādevaparicaryā-prayoga.*

By Sureśvara Svāmī, the disciple of Raghurāmatīrtha.

For the manuscript and the work see L. 4121.

Substance, foolscap paper and not country-made, as stated in L.

807.

2137. **बौधायनोक्त पार्थिवलिङ्गपूजनम् ।** *Pārthivaliṅga-pūjana, as directed in Baudhāyana.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara of the latter part of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ बौधायनोक्तलिङ्गपूजनम् ॥

कर्त्ताचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्त्यामुककामनया एतावत्संख्याकपार्थिवपूजां करिष्ये इति संकल्प्य ।

In leaf 1A :—

अथ न्यासः।

2 A :—

अथ ध्यानम् ।

Leaf 7A :—

इति वैदिकप्रकारः,

अथ पार्थिवेश्वरचिन्तामणिकल्पः। अस्य पार्थिवेश्वरचिन्तामणिमन्त्रस्य निग्रहानुग्रहकर्त्ता ब्रह्मा ऋषिः कामदुघा गायत्रीच्छन्दः वरदश्च पार्थिवेश्वरचिन्तामणिर्देवता क्रां वीजं। क्रीं शक्तिः नमः कीलकं। मम सकलकामनासिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः।

Leaf 8A.—Colophon :—

इति बौधायनोक्तपार्थिवलिङ्गपूजाविधिः।

In the same leaf :—

अथ पौराणोक्तपार्थिवलिङ्गपूजाविधिः।

This ends abruptly with the well-known Dhyāna of Śiva.

It is therefore a manual for the worship of Pārthiva Liṅga in accordance with the rules of Baudhāyana. It contains also the Pauranic method of worship. The work is anonymous.

808.

2229. शतादिभोजनविधिः। *Śatādibhojanavidhi.*

From Dāna Dinakaroddyota.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 54. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, pasted and discoloured. Complete.

Topics :—अथ अन्नदानम् 1A; अथ शतभोजनविधिः 1B; अथ सहस्र-भोजनम् 1B; अथायुतभोजनम् 2B; अथ लक्षभोजनम् 2B;

Col. :—इति शतादिभोजनविधिः।

It gives the whole of the Baudhāyana Sūttras on the entertainment of a thousand Brāhmaṇas.

It follows Madanaratna, Viṣṇudharma, Bhagavatīpurāṇa and Brahmavaivartapurāṇa and Kṣemapurāṇa.

In a different hand at the end of the MS. :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षितभागवतस्य ।

809.

2275. **बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।** *Baudhāyanokta-liṅgapratiṣṭhāvidhi.*

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia. 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete.

Begins :—अथ प्रतिष्ठाविधिः ।

अथ बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः । सुमुखश्चेत्यादि अस्यां मूर्त्तौ देवस्य सान्निध्यतासिद्ध्यर्थं दीर्घायुर्लक्ष्मीसर्व्वकामसमृद्ध्यक्षय्यसुख-कामो लिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये । इति संकल्प्य गणेशपूजनं पुण्याह-वाचनं मातृकापूजनं नान्दिश्राद्धमाचार्य्यादिऋत्विग्वरणं च करिष्ये तानि कृत्वा ऋत्विजः पूजयेत् ॥

It ends :—ततो नामकरणान्तं नाम्ना देवस्य उत्तरपूजां कृत्वा आचार्य्याय गां दत्त्वा ब्रह्मणे वृषभं सदस्याय अश्वमृत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्त्वा पूर्णतां वाचयेत् । अग्निं विसृजेत् ।

Col. :—इति बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।

Then 8 lines more on the *Maṇḍaladevatās.*

810.

2697. **लिङ्गस्थापनविधिः । (बौधायनोक्तः)** *Liṅga-sthāpanavidhi.*

Substance, foolscap paper. 6×3 inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Nineteenth century handwriting. Appearance, discoloured. Complete.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीगणेशपदद्वन्द्वं भजामि भवतारकम् ।
सिद्धिवृद्धिसमायुक्तं तं नमामि विनायकम् ॥
किरातकायस्थवणिग्जनानां तथैव सन्न्यासिजटाधराणां ।
शिवस्तुत्या महिम्नेन स्थापनं पूजनं तथा । (?)
जप-प्रदक्षिणा-होम-स्तुतिश्चैव यथाक्रमम् ॥

तत्र स्थापने क्रमः ।

तत्र पूर्व्वेद्युः कृतनित्यक्रियः देशकालौ संकित्य अमुकगोत्रोत्पन्नो अमुकवर्म्मा वा मर्म्माहं सर्व्वपापक्षयार्थं दिर्घायुषि पुन (?) पुत्र-पौत्राद्यवच्छिन्नसन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मिः (?) कित्तिलाभशत्रुपराजय-सर्व्वपापनिरसनशिवलोकावाप्तिसकलसुखधर्म्मार्थकाममोक्षप्राप्ति-द्वारा श्रीसदाशिवप्रीत्यर्थं अचललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये। तत्र गणपतिगौरियूजनपुण्याहवाचनादिनान्दिश्राद्धान्तं अहं करिष्ये।

Col. :—इति बौधायनोक्तशिवलिङ्गस्थापनविधिः ।

Post Col. :—श्रीसांवशिवार्पणमस्तु । संख्या २७५ ।

811.

6305. [illegible]ष्ठाविधिः । *Lingapratiṣṭhāvidhi.*

As directed by Baudhāyana.

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ।

Beginning :—ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र यथाशक्ति प्रायश्चित्तं कृत्वा कर्त्ता पूर्व्वेद्युः कृतनित्यक्रियो देशकालौ संकीर्त्त्य— अमुकगोत्रोत्पन्नः अमुकराशिरमुकशर्म्माहं मम दीर्घायुरारोग्यपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मीकीर्त्तिलाभशत्रुपराजयसर्व्वपापनिरसनपूर्व्वकसकलसुखंधर्म्मार्थकाम-मोक्षप्राप्तिकामः श्रीसदाशिवप्रीतये सनवग्रहमखां सवास्तुशान्ति-पूर्व्वकां अचललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये ।

It ends :—

आचार्य्याय गां ब्रह्मणे वृषभं सदस्यायाश्वं ऋत्विग्भ्यो यथाशक्ति दक्षिणां दत्त्वा संपूर्णतां वाचयेत् । तत आचार्य्यो मण्डपदेवता अग्निं च विसर्जयेत् ।

812.

5989. कलशरुद्रविधिः । *Kalaśa Rudravidhi.*

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः ।

शतानन्द उवाच ।

महारुद्रप्रसङ्गेन कलशाख्यो निरूपितः ।
तस्य कर्त्तव्यतां ब्रूहि कृपया प्रमथाधिप ॥

नन्दिकेश्वर उवाच ।

दुर्व्वाससस्तु संवादे बौधायनमहर्षिणा ।
प्रोक्तः स हि समासेन कथयामि तवानघ ॥
मण्डपाचार्य्यकर्त्तॄणां ऋत्विजां लक्षणं पुनः ।
महारुद्रप्रसङ्गेन वक्ष्ये विस्तरतो द्विज ॥
इदानीं मूर्त्तिमानञ्च संख्याकलशजापिनाम् ।
कथयिष्यामि महाप्राज्ञ सावधानतया शृणु ॥
उत्तमा पलसंख्याका सौवर्णी प्रतिमास्त्विह (?) ।
फलं सुवर्णाश्चत्वारः पञ्च वापि प्रकीर्त्तितम् ॥ (?)
चतुर्निष्कः सुवर्णः स्यात् चतुर्म्माषस्तु निष्ककः ।
माषैः षोडशभिर्मध्यं अधमञ्च तदर्द्धकम् ॥
उत्तमं मध्यमं हीनं त्रिविधं मानमुच्यते ।
वित्तमानेन कर्त्तव्यं सर्व्वं भवति चाक्षयम् ॥
... ... ।
... ... ॥

सौवर्णान् राजतांस्ताम्रान् कलशान् कारयेच्छुभान् ।
अशक्तश्च तथा कुर्यात् मृण्मयान् कलसान् शुभान् ॥
औदुम्बरीश्चासनानि तथा कलससंख्यया ।
कलसं प्रतिवस्त्राणां युग्मसंख्यां प्रकल्पयेत् ॥
अशक्तौ वंशपात्राणां आसने स्थापयेदिमाः ।
शिवरूपमनुस्मृत्य कार्य्यस्तत्र सशक्तितः ॥

2B. धुरन्धरो महानश्वान् धर्म्मोऽयं वृषभाकृतिः ।
स्वपापं हन्तु मे देवी ब्रह्मणा प्रतिपादितः ॥
यद्वा तन्मूल्यसंख्यातो द्रव्यं वा तत्त्ववित्तमः ।
हिरण्यगर्भमन्त्रेण ऋत्विग्भ्यः प्रतिपादयेत् ॥

There are altogether 89 verses in the ānuṣṭup metre. The Kalasa Rudra is a *vrata*, or a voluntary vow meant to propitiate Rudra, the golden jars representing the God.

Colophon :—इति श्रीकलसरुद्रविधिः ।

813.

5992. **नमस्कारद्वारा रुद्रानुष्ठानप्रयोगः ।** *Namaskāradvārā Rudrānuṣṭhānaprayoga.*

By Kāla Nāgoji Śarman.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

This is a part of a work on the ritual of Rudra.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

सप्रपञ्चं निरूप्याथ रुद्रं नागोजीशर्म्मणा ।
नमस्कारविशेषेण प्रयोगः प्रवितन्यते ॥

Then it goes on :—

अथैतच्छतरुद्रीयापरपर्य्यायस्य रुद्रप्रश्नस्य जपादिष्विव नमस्कार-प्रेशत्वमस्ति न वेति सन्देहे महार्णवादिप्राचीननिबन्धेषु अदर्शनात् नेति पूर्व्वपक्षीकृत्य ।

नमस्कुर्व्वन्ति ये शम्भुं रुद्राध्यायनमःपदैः ।
निःश्रेयसश्रियो नूनं भाजनं सम्भवन्ति ते ॥
यावन्नमःपदैर्भक्त्या रुद्राध्यायस्य चान्वहम् ।
प्रणमेत् प्रणमेत् तं वै यो निजायो (?) निजं जगत् ॥

Colophon :—

इति श्रीकालोपनामकनागोजीशर्म्मणा विरचितो नमस्कारद्वारा रुद्रानुष्ठानप्रयोगः ॥

814.

2145. **वटोद्यापनविधिः** *Vaṭodyāpanavidhi of Baudhāyana's School.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Leaves, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Śaka 1699. Appearance, fresh. Complete.

Col. :—इति बौधायनोक्तवटोद्यापनविधिः ।

Post Col. :—शके १६९९ हेमविलम्बिनामसंवत्सरे कार्त्तिकशुद्धचतुर्थ २१ भौमवासरे तद्दिनी इदं पुस्तकं लिखितं स्वार्थं परार्थम् ।
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

It is a priest's manual for the final ceremony in the eighth, tenth or twelfth year after the planting of Vaṭa tree.

It begins :—वटोद्यापनलिख्यते । तत्र काल मन्हासौनक (?) ।
स्थापनादष्टमे वर्षे दशमे द्वादशेऽपि वा ।
ततः कालत्रये प्राप्ते कुर्य्यादुद्यापनक्रियाम् ॥
अथोत्तरायणे श्रेष्ठे गुरुशुक्रास्तवाल्यवार्द्धक्यरहिते कार्य्यम् ।
माघफाल्गुनयोः कुर्य्यात् चैत्रवैशाखयोरपि ।
न कुर्याच्छेदने वृक्षे विद्युद्दावाग्निनाहते ॥
उद्यापनं प्रकुर्व्वीत शुभे पञ्चाङ्कुरान्विते ।
शुक्लपक्षे शुभर्क्षे च सुवारतिथिलग्नके ॥

पञ्चानुकूले कर्त्तुश्च दिवा कुर्य्याच्च यत्नतः ।
न बध्नाति फलं यावत् वापीतो वटपादपः ॥
तावदुद्यापनकर्त्ता कर्त्तव्यं हितमिच्छति ।
जाते फले तथा कार्य्यं वटस्योद्यापनं विधिः ॥

815.

5686. काण्वसंहिता । *Kāṇvasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 136. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

816.

5612. *The Same.*

Substance, palm leaf. 17¼×1½ inches. Folia, 44. Lines, 4 on a page. Character, Udiya about 150 years old. Appearance, good. To the end of the 12th chapter. Of the 13th there are only 42 mantras from the beginning.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते यज्ञपुरुषाय ।

ॐ इषेत्वा तिस्रः, द्यौरसि चतस्रः, अग्ने व्रतपते अष्टौ, पर्व्वतेस्थ-स्वतस्रः, घर्म्मासि सप्त, पृथ्विरसि चतस्रः, घर्म्मासि पञ्च, देवस्य त्वा चतस्रः, देवस्य त्वा षट्, प्रत्युष्टं रक्षः पञ्चदशानुवाकेषु पञ्चाशत् ॐ इषेत्वोर्जेत्वा वायवस्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्म्मणे ।

817.

5687. काण्वसंहितापदपाठः । *Kānvasaṃhitāpadapāṭha.*

Divided into four parts containing 10 chapters each.

I. Substance, foolscap paper. 8×4 inches. Folia, 126. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Contains the first ten chapters.

11A, इति पदपाठे प्रथमोऽध्यायः ; 24A, ०द्वितीयोऽध्यायः ; 38B, ०तृतीयोऽध्यायः ; 50A, ०चतुर्थोऽध्यायः ; 62B, ०पञ्चमोऽध्यायः ; 64A, ०षष्ठमोऽध्यायः ; 85B, ०सप्तमोऽध्यायः ;

०अष्टमोऽध्यायः ; 104B, ०नवमोऽध्यायः ; 116A, ०दशमोऽध्यायः ?

II. Substance, foolscap paper. 8×4 inches. Folia, 137.

Contains chapters XI to XX.

14A, इति काण्वयजुःपदपाठे एकादशमोऽध्यायः ; 30A, ०द्वादशोऽध्यायः ; 52A, ०त्रयोदशमोऽध्यायः ; 64A, चतुर्दशो-ऽध्यायः ; 73A, ०पञ्चदशोऽध्यायः ; 89A, षोडशोऽध्यायः ; (The Colophon of the 17th is omitted) ; 119B, ०अष्टादशोऽध्यायः ; 128B, ०एकोनविंशोऽध्यायः ; 136B, ०विंशोऽध्यायः ।

III. Number of leaves, 114. Substance, etc., the same.

Contains chapters XXI to XXX.

21B, (इत्येकोन) इत्येकविंशतितमोऽध्यायः ; 35A, इति पदपाठे द्वाविंशोऽध्यायः; 49B, इति त्रयोविंशतितमोऽध्यायः ; 58A, इति चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ; 70A, इति पदपाठे पञ्च-विंशतितमोऽध्यायः ; 81B, ०षड्विंशतितमोऽध्यायः ; ०सप्त-विंशतितमोऽध्यायः ; 97B, इति पदपाठे अष्टाविंशतितमो-ऽध्यायः ; 106B, इति पदपाठे एकोनत्रिंशत्तमो (नवमो) ऽध्यायः ; 114A, इति शुक्लयजुःकाण्वपदसंहितायां त्रिंशतितमोऽध्यायः ।

IV. Number of leaves 76 by counting. Substance, etc., the same.

Contains chapters XXXI to XL.

The original leaves 12 to 53 have been lost. The contents of those leaves have been restored in 40 new leaves. So we get 11+40+54 to 78 leaves.

3B (Restored leaf) इति काण्वसंहितायां पदपाठे एक-त्रिंशोऽध्यायः ; 17B, इति काण्वशाखायां संहितायां पदपाठे द्वात्रिंशोऽध्यायः; 26B, ०त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः; 35B, ०चतुस्त्रिंशो-ऽध्यायः; 60A, इति शुक्लयजुःसंहितायां पदपाठे पञ्चत्रिंशतितमो-ऽध्यायः ; 62B, इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां षट्त्रिंशोऽध्यायः

66A, इति शुक्लयजुःकाण्वपदायां सप्तत्रिंशतिमोऽध्यायः; 71A, ०अष्टत्रिंशतितमोऽध्यायः; 74B, ०एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः; 77B, शुक्लदशकपदः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शके १७२९ प्रवर्त्तमाने प्रभवनामसंवत्सरे उत्तरायणे शैशि[र] ऋतौ फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे तृतीया भौमवासरे स्वातिनक्षत्रे शुभहोरायां तृतीयप्रहरे तद्दिने समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

अदृष्टभावान्मतिविभ्रमाद्वा यदर्थहीनं लिखितं मयात्र ।
तत्सर्व्वमार्यैः परिशोधनीया कोपं न कुर्य्यात् खलु लेखकस्य ॥

तैलाद्रक्षेत्, etc.

उगरगोलकरवेङ्कटेशात्मजरङ्गस्येदं पुस्तकम् ।

818.

5688. काण्वसंहिताक्रमपाठः । *Kāṇvasaṃhitākramapāṭha.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 210+172, of which the 97th is missing. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1689. Appearance, good. Complete.

Divided into two parts, the first, in 210 leaves, containing chapters I to XX and the second, in 172 leaves, chapters XXI to LX.

PART I.

Chapter I ends in leaf 9B (इति शुक्लयजुःकाण्वपदक्रमसंहितायां प्रथमोऽध्यायः); II. in l. 20A, III. in 31A; IV. in 40A; V. in 50B; VI. in 58A; VII. in 67A; VIII. in 79B; IX. in 82B; X. in 91B; XI. in 102A; XII in 116A; XIII. in 133B; XIV. in 144B; XV. in 153A; XVI. in 166B; XVII. in 178A; XVIII. in 194B; IX. in 202B; X. in 210A :—इति विंशतितमोऽध्यायः ।

PART II.

Ch. XXI. ends in 20B;—इति क्रमपाठे एकोनविंशतितमोऽध्यायः; Ch. XXII. in 33B; Ch. XXIII. in 47A; Ch. XXIV. in 55A; Ch. XXV. in 66A; XXVI. in 76B; XXVII. in 86B; XXVIII. in 89A; XXIX. in 98B; XXX. in 105A; XXXI. in 117A; XXXII in 130A; XXXIII. in 139A; (XXXIV. Colophon omitted); XXXV. in 156B; XXXVII. in 162A; XXXVIII. in 166B; XXXIX. in 169B; XL. in 172A; इति क्रमपाठे चत्वारिंशतितमोऽध्यायः।

Post Colophon :—श्रीगजानन श्रीजगतम्वाय नमः।

श्रीमद्विक्रमशाके १६८८।

818A.

938. *The Same.*

For the manuscript see L. 1803 and 1804.

It contains both the first and second parts.

819.

8338 **काण्वसंहिताभाष्यम्।** *Kāṇvasaṃhitā Bhāṣya.*

By Sāyanācārya.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15 of which the 2nd is missing. Lines, 11, 12, 13 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old. A mere fragment, containing the 17th adhyāya only.

Beginning :—श्रीगणपतये नमः।

यस्य निःश्वसितं वेदाः, etc., etc.

षोडशेऽध्याये पञ्चमचितिविषया मन्त्रा उक्ताः। एतावता सर्व्वे चयनमन्त्राः समापिताः। अथ सप्तदशे चित्यग्नौ शतरुद्रीयहोममन्त्रा उच्यन्ते।

15A. इति सप्तदशाध्यायेऽष्टमोऽनुवाकः।

वेदार्थस्य प्रकाशेन, etc., etc.

इति श्रीमद्राजाधिराजपरमेश्वरवैदिकमार्गप्रवर्त्तकश्रीवीरबुक्क-

भूपालसाम्राज्यधुरन्धरेण सायनाचार्य्येण विरचिते माधवीये काण्व-संहिताया वेदार्थप्रकाशे सप्तदशोऽध्यायः ।

820.

1660. **वाजसनेयिसंहितापदपाठः ।** *Vājasaneyisaṃhitā-padapāṭha.*

Attributed to Śākalya.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 102, ten leaves being marked 100. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara. Appearance, old.

Last Colophon :—

इति श्रीशाकल्यकृतपद विंशतमोऽध्यायः ।

N.B.—This should be चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः because in leaf 98B we have:—इति अष्टत्रिंशत्तमोऽध्यायः and in leaf 101*a* we have:—इति पद नवविंशतितिमोऽध्यायः which must be नवत्रिंशतिमो-ऽध्यायः ।

In leaf 8*a*—there is the following colophon :—

इति वाजसनेयपदसंहितायां एकविंशोऽध्यायः

Thus the MS. contains the 'Pada-pāṭha' of the last 20 chapters of the 'Vājasaneya Saṃhitā' of the White Yajur Veda.

The MS. in many pages is full of diacritical marks.

It begins :—

इमम् । मे । वरुण । श्रुधि । हवम् ।
अद्य । च । मृडय । त्वाम् । अवस्युः । आ । चके ।

821.

1186. **माध्यन्दिनसंहिताक्रमपाठः ।** *Mādhyandina Saṃhitā Kramapāṭha.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 445 containing the Kramapāṭha from the beginning to the end of the 20th chapter; and

259 containing the Kramapāṭha from the 21st chapter almost to the end of the work. Leaves from 36 to 58 (both inclusive) of the first part are missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1883. Appearance, tolerable.

Post Col. :—संवत् १८८३ मिति मार्गशीर्ष शुक्ल ७ भौमे ॥

Beginning :—

इषेत्वा। त्वोर्ज्जे। ऊर्ज्जेत्वा। त्वावायवं। वायवंस्थ। स्थदेवः। देवो वः। वः सविता। सविता प्र। प्रार्पयतु। अर्प्पयतु श्रेष्ठतमाय कर्म्मणे। श्रेष्ठतमायेति श्रेष्ठतमाय। कर्म्मण आप्यायध्वं। आप्यायध्वं॥ प्यायध्वमध्याः॥

822.

1177. वाजसनेयिपदक्रमपाठौ। *Vājasaneyipadakrama-pāṭhau.*

(With a fragment of Mādhyandina-Śatapatha Brāhmaṇa.)

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 406. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 8700. Character, Nāgara. Appearance, very old.

The first batch—leaves 121 to 192—contains the pada-pāṭha of chapters XXI to XXXIX, both inclusive.

Date on the obverse of the first leaf:—

संवत् १७९३ मिति आषाढ़वदी गुरौ नेदीन ना जयकृष्णसुतचिरञ्जीवनप्रतञ्जीवन सदाकृष्ण त० ना० देवकृष्णसुतविजयकृष्णने पद + + + + याज्ञिकसर्व्वात्मा सु० देवकृष्णविभागे. श्रीमद्याज्ञिकदेवकृष्णविभागे पदसंहिता सम्पूर्णम्।

The second batch—leaves 1 to 101—contains क्रमसंहिता from chapters XXI to XXVII both inclusive.

The third batch—leaves 108 to 153—contains Krama-pāṭha from the middle of chapter XXXIII to the end.

Post Col. :— इति वाजसनेयीसंहितायां क्रमश्चत्वारिंशोऽध्यायः समाप्तः । संवत् १७०११ (?) वर्षे श्रावणवदी ६ रवौ दिने अद्येह श्रीवध-नगरे नागरज्ञातीय अनीकश्रीसूरदाससुतगणेशकेन लिखितं । शुभन्ते भवतु कल्याणमस्तु ।

There is a statement at the end of leaf 152.

क्रमस्य पुस्तकं चेदं वाजसनेयशाखिकम् ।
स्वरितं पुञ्जराजेन शोधितं कुत्र कुत्रचित् ॥

At the end of leaf 153.

क्रमाध्ययनाध्येतॄणां विप्राणां हितकाम्यया ।
पुञ्जराजेन शुक्लेन स्वराः सर्व्वा अलङ्कृताः ॥
संवद्विक्रमभूपस्य सप्तदशशते गते ।
एकादशाधिके वर्षे मार्गशीर्षे तु मासिके ॥
शुक्ले पक्षे त्रयोदश्यां सोमे चैव तु वासरे ।
स्वरितं पुस्तकं चेदं कुत्रचित् शोधितं मया ॥

The fourth batch—leaves 1 to 191—contains the third or अध्वराख्य काण्ड of the Mādhyandina Śatapatha Brāhmaṇa.

नवमोऽध्यायः ॥ १०३ ॥ सप्तमः प्रपाठकः ॥ ११४ ॥ यजुःसंख्या ॥ ८५६ ॥ ब्राह्मणानां सङ्ख्या ॥ ३७ ॥ इत्यध्वराख्यं तृतीयं काण्डं समाप्तम् ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाख शुद्ध २ द्वितीयायां पुण्यतिथौ बुधवासरे वाराणस्यां लेखकमाहादेव-केन लिखितं शुभमस्तु ॥

The fifth batch—leaves 100 to 107—contains the 31st and 32nd adhyāyas of Krama Saṃhitā of the White Yajurveda. Two leaves more, without leaf marks—one contains the following :—

इति वाजसनेयसंहितायां चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १४८५ ॥ वर्षे राक्षसोनामसंवत्सरे + + + सुदि पौर्णमासी शुक्रवासरे पिण्डराशुभस्थाने श्रीचित्रब्राह्मणपण्डित—श्रीविष्णुदा + + + ÷ श्रुतपण्डित । अशादित्य तथा

कमलाकर। तथा रै ग्रम्मा। तथा आनंदकर। तथा हरख। + + + + ठवार्थे लिखापितं पदसंहितापुस्तकम्। लिखितं ठ० भैरवदासेन कायस्थ॥ शुभमस्तु + + + यादृशं, etc.

823.

1417. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 34+11. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, oldish.

A.

वाजसनेयिपदपाठः to the end of the 5th chapter in 34 leaves.

B.

वाजसनेयिक्रमपाठः। 14th chapter only in 11 leaves.

824.

11152. मन्त्रभाष्य। *Mantra Bhāṣya.*

Being a commentary on the Vājasaneya Saṃhitā, by Uvaṭa.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 240. Lines, 10, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. contains the comm. on Books I—XX.

Col. :—इति श्रीउव्वटकृतौ मन्त्रभाष्ये विंशतितमोध्यायः

Post Col. :—ग्रन्थसंख्या ६२००।

825.

3156. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 94. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1558. Appearance, old, discoloured and worn-out. The first leaf is missing.

The MS. contains the comm. on the last 20 chapters.

See L. 2540, Oxf. 405*a* and I.O. Catal. No. 186.

The last Colophon :—

इति उवटभाष्ये मन्त्रभाष्ये चत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ।

The Post Colophon Statement :—

स्वस्ति संवत् १५५८ वर्षे शाके १४२४ प्रवर्त्तमाने उत्तरायणे ग्रीष्म ऋतौ ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे ५ तिथौ गुरुदिने अद्येह अकुलेश्वरवास्तव्यउदीच्यज्ञातीय केनचिद् भूदेवेन लिखितमस्ति ।

लेखकपाठकवाचकयोः शुभं भवतु ॥ यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

826.

10993. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

It contains the commentary on Books XXI—XL.

10A, इति श्रीउव्वटकृतौ मन्त्रभाष्ये एकविंशोऽध्यायः ।

Last Col. :—इति श्रीउव्वटकृतौ मन्त्रभाष्ये चत्वारिंशोऽध्यायः ।

Post Col. :—समाप्तं चेदं मन्त्रभाष्यम् ॥

शुभमस्तु ॥ संवत् १८५१ समय फाल्गुन शुक्ल १० शुभमस्तु ॥

श्रीग्रंथसंख्या ८५४५ ॥

For a full description of the work see I.O. Catal. No. 186.

827.

8996. *The Same* (उत्तरार्द्धम्) ।

Substance, country-made paper. 14×5½ inches. Folia, 220. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 6160. Character, Nāgara in a very modern hand. Appearance, fresh. Very corrupt.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीगणेश-अम्बिकाभ्याम् ॥

इमं मे प्रथमेणानुवाकेनैष्टिकं होत्रं प्रथमे वारुण्यौ गायत्री-त्रिष्टुभौ वारुणस्य हविषो याज्यानुवाक्ये हे वरुण त्वं मे मम इमं

+ + + + + etc., etc.

It ends :—

अश्विनौ पिबतो मधुं मधुरस्वादोपलक्षितं सोमं सरस्वत्या च सजोषसा समानसोमपानौ इन्द्रश्च सुत्रामादत्तद्वापिवंतु मधुं ततो भूयोभूयः अश्विसरस्वंतीन्द्राः जुषन्तां सेवन्तां सौम्यं मधु ॥ ६० ॥

Colophon :—

इति श्रीउवटकृतौ मन्त्रभाष्ये विंशतिमोऽध्यायः ॥ १० ॥

828.

3859. *The Same.*

Substance, country-made paper, yellow from the beginning up to the 23rd leaf, and white in the rest. 13½×5½ inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the 19th century. Appearance, fresh.

A mere fragment containing the beginning of the work. For a complete manuscript see I.O. Catal. No. 186.

829.

10201A. **वेददीप ।** *Vedadīpa (fragments).*

Being a commentary on the Vājasaneyi Saṃhita, by Mahīdhara.

I.

Substance, country-made paper. 7½×5 inches. Folia, 1—15+2 (not marked, though the first is connected with the 15th and the second connected with the next leaf marked 16). +16—23 of which the 20th is missing. Lines, 12 to 14 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1623. Appearance, old and discoloured. Copied from a MS. dated Sk. 1532.

Contains the comm. on Adhy. IV only.

Col. :—

श्रीमन्महीधरकृते वेददीपे मनोहरे ।
शालागमादावनान्तश्चतुर्थोऽध्याय ईरितः ॥

Post Col.:—

द्विनेत्रीश्विन्दुमिते शाके षष्ठ्यां मार्गेऽसिते भृगौ ।
षड्व्योमेषुमितश्लोकांस्ताध्यावेऽलेखयद् द्विजः ॥
शाके १६२२ कार्त्तिकवदि गुरौ जीर्णदुर्गे अनन्तसुतश्रीकृष्णेन लिखितं ॥ शुभमस्तु ॥

II. Adhy. 5.

Substance, etc., the same as above. Folia, 42. Lines, 11 to 13 on a page. Complete. Written in two different hands.

Col. :—श्रीमन्महीधरकृते वेददीपे मनोहरे ।

आतिथ्यात् स्याग्णुहोमान्तः पञ्चमोऽध्याय ईरितः ॥

III. Adhy. 18 (Nos. 13 to 26).

Substance, etc., the same as above. Folia, 4. Written in a bold hand.

IV. Adhy. 23. (From the beginning to No. 31).

Substance, etc., the same as above. Folia, 12. Lines, 14 on a page.

Beg. :—गणेशं कमलानाथं भवानीं च सरस्वतीम् ।

प्रणिपत्य त्रयोविंशेऽध्याये दीपः प्रकाश्यते ॥

(The maṅgalācaraṇa ślokas in the beginning of every adhy. are wanting in the edition of Sāmaśramī, printed in Pothi form.)

V. Adhy. 35 (from the beginning to No. 21).

Substance, etc., the same as in others. Folia, 14. Lines, 10, 11 on a page. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीमद्भ्यां नृसिंहहेरम्बाभ्यां नमः ॥

पञ्चत्रिंशाध्यायस्य भाष्यं लिख्यते महीदासेन ॥ गणपतये नमः ॥ त्रयस्त्रिंशेऽध्याये सर्व्वमेधसम्बन्धिनः कियतो मन्त्रानुक्ता प्रवायुमच्छेत्यारभ्यानारभ्याधीतान् मन्त्रानुक्ता चतुस्त्रिंशाध्याये च तानेव समाप्य इदानीं पञ्चत्रिंशेऽध्यायेऽपि पितृमेधसम्बन्धिनो मन्त्रा उच्यन्ते ।

There are some stray leaves.

830.

3598. **रुद्राध्यायव्याख्या ।** *Rudrādhyāyavyākhyā.*

Substance, country-made paper. 14½×3 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the 18th century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति रुद्राध्यायव्याख्या ।

A commentary on the Rudrādhyāya of the White Yajur Veda.

Beginning :—

ॐ नमो गोपालाय ।

आनन्दमूर्त्तिं व्रजसुन्दरीणां

नेत्रोत्सवं नन्दकिशोरमन्तः ।

निधाय गूढार्थपदानि यद्या-

न्यग्रेषतः कश्चिदभिव्यनक्ति ॥

The object and scope of the work is given in the following verse:—

हलायुधेन ये कारवे कौथुमे गुणविष्णुना ।

ख्याता न मन्त्रा व्याख्यातास्तान् व्याख्यातुमिहोद्यमः ॥

अथ रुद्राध्यायव्याख्या ।

नमस्ते रुद्रमन्यव etc., etc.

The last verse explained is marked 66.

831.

9489. **ईशावास्योपनिषत् ।** *Īśāvāsyopaniṣat.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The 40th adhyāya of the Vājasaneya Saṃhitā.

832.

9521. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folium, 1. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 21. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

833.

9148. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folium, 1 only. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, old.

834.

2253. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete. Accented.

835.

9027. *The Same.*

With the Bhāsya comm. by Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Dated, Sm. 1855. Fresh. Complete.

The Col. :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतौ वाजसनेयीसंहितोपनिषद्भाष्यं सम्पूर्णमिति भद्रम् ।

Post Col. :—संवत् १८५५ भाद्रशुक्लपञ्चम्यां ज्ञे वाराणस्यां लिखितं सन्नग्रासीवास्ती पुरी ।

836.

9396. *The Same.*

With the Bhāṣya by Śaṅkarācārya and the comm. on it by Ānanda Giri.

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 12. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 408. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The text and the Bhāṣya on it by Śaṅkarācārya are well known and repeatedly printed.

The comm. by Ānanda Giri begins:—

श्रीगणेशाय नमः ।

येनात्मना परेशेणव्याप्तं विश्वमशेषतः ।

सोऽहं देहद्वयसाक्षी वर्ज्जितो देहतद्गुणैः ॥ १ ॥

ईशावास्यमित्यादिमन्त्रान् व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारस्तेषां कर्म्मशेषत्वशङ्कां तावद् व्युदस्यति तथाहि कर्म्मजड़ाः केचिन्मन्यन्ते ईशावास्यमित्यादयो मन्त्राः कर्म्मशेषाः मन्त्रत्वात् ईशेत्यादि-मन्त्रवत् । इत्यादि ।

End. ततो मुख्यार्थबाधात् गौणार्थग्रहणं युक्तमित्यर्थः यस्मादर्थान्तरं न सङ्गच्छते तस्मात् इत्युपसंहारः ।

ईशाप्रभृतिभाष्यस्य शाङ्करस्य परात्मनः ।

मदीयकृति-सिद्ध्यर्थं प्रणीतं टिप्पनं स्फुटम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीगोविन्दभगवत्पूज्य-पादशिष्य-श्रीशङ्करभगवतः कृतं वाजसनेयोपनिषदीशावास्यभाष्यं श्रीआनन्दगिरिकृतं टिप्पनं सम्पूर्णं समाप्तम् ।

837.

1070. ईशावास्योपनिषत् दीपिकाख्यटीकासहिता ।

The same with the Dīpikā comm.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 8 to 10 on a page. Extent, 120 ślokas. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1885 Appearance, new. Complete.

The accompanying commentary is by Rāghavendra Yati.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीप्राणपतिमानम्य पूर्णबोधादिदैशिकान् ।

ईशावास्योपनिषदः करिष्याम्यर्थसंग्रहम् ॥

अस्या उपनिषदः स्वायम्भुवो मनुः ऋषिः यज्ञनामा हरिर्देवता अनुष्टुवादि यथायोग्यं छन्दो ज्ञेयम् ॥

It ends thus :—

युयुवियोगे इति धातोर्लुगविकरणं वयन्तु ते तुभ्यं भूयिष्ठां भक्तिज्ञानोपेतां नम उक्तिं इत्युक्तिं विधेम कुर्म्मः न तु तत् प्रतिकर्त्तुं शक्नुमः ॥ इति ।

समस्तगुणपूर्णाय दोषदूराय विष्णवे ।
नमः श्रीप्राणनाथाय भक्ताभीष्टप्रदायिने ॥ १ ॥
ईशावास्योपनिषदो भाष्याद्युक्तार्थसंग्रहः ।
राघवेन्द्रेण यतिना कृतोऽयं शिष्ययाच्ञया ॥

Col. :—इति ईशावास्योपनिषद्दीपिका समाप्तिमगमत् ॥ श्रीमद्धयग्रीवार्पणमस्तु ॥

Post Col. :—संवत् १८८५ फाल्गुने मासे शुक्ले पक्षे पौर्णमास्यां भृगुवासरे ॥

838.

9515. *The same with the Dīpikā by Śaṅkarānanda.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 133. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The last colophon of the commentary runs :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यशङ्करानन्दभगवतः कृतिः ईशावास्यदीपिका समाप्ता ।

839.

1119A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 5½ inches. Folia, 6. In Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Col. :—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यानन्दात्मपूज्यपादशिष्यशङ्करानन्दभगवतः कृतिरीशावास्यदीपिका समाप्ता ।

Beg. :—ईशावास्यादयो मन्त्रा विनियुक्ता न कर्म्मणि ।
प्रमाणाभावतस्तेषां कुर्व्वे व्याख्यामकर्म्मणाम् ॥

840.

9517.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment of a commentary on the ईशावास्योपनिषत्, other than the Dipikā by Sankarānanda.

841.

6502. **कात्यायनीयमन्त्रखण्डव्याख्या ।** *Kātyāyanīya-mantrakhaṇḍavyākhyā.*

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 38. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

The original of this was defective in the beginning and nowhere in the body of the MS. we find the title of the MS. On the front page of the first leaf, it is called कात्यायनीयमन्त्रखण्डव्याख्या and every leaf is marked का. ख:.

It contains explanations of mantras—among others, those of *Sandhyā* and Puruṣasūkta.

842.

6172. **स्वप्रतीकः ।** *Svapratīka by Anantācārya, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 6¾×4 inches. Folia, 2. Lines, 12, 11, 7 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance old and discoloured. Complete.

It forms part of a commentary on the White Yajurveda by Anantācārya.

Colophon :—

इति श्रीमन्नागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्ताचार्येण प्रथमशाखिना विरचितायां वेदार्थप्रदीपिकायां स्वप्रतीको (?) समाप्तः ।

It begins :—श्रीगणेशाय नमः ।

लोकं पृणां दक्षिणांसे आदध्यात्तमध्यादिति ॥ लोकं पृणासंज्ञका इष्टकादक्षिणां स्मारभ्य (?) मध्यदेशपर्य्यन्त लोकं पृणेत्यादिभि-स्त्रिभिर्मन्त्रैरुपदधादिति शेषः । तेषां मन्त्राणां प्रतीकान्याह ।

लोकं पृण ता अस्येन्द्रं विश्वा इति । लोकं पृणेति इदं प्रथमं मन्त्रप्रतीकं ॥ ता अस्येति द्वितीयमन्त्रस्य प्रतीकमिदं । इन्द्रं विश्वा इति तृतीयमन्त्रस्य प्रतीकं । ते च मन्त्रास्त्रयोदशाध्याये व्याख्याताः । माधवीये चतुर्द्दशोध्यायः ॥ etc.

See the end of Ch. XIV of the Mādhyandinīsaṃhitā.

843.

5929. कात्यायनस्मार्त्तमन्त्रार्थदीपिका । *Katyāyana Smārttamantrārthadīpikā.*

By Anantācārya, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper. 11½×4 inches. Folia, 31 of which the 5th to 17th leaves are missing. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1721. Appearance, old.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीमदिष्टदेवताभ्यो नमः, etc., etc.

वन्दे विष्णुं दैत्यजिष्णुं भक्तकल्पमहीरुहम् ।
यच्छायामाश्रितैर्लभ्यं नरैरर्थचतुष्टयम् ॥
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
अपरोक्षब्रह्मतत्त्वान् वन्दे विद्यागुरून् परान् ॥
कात्यायनस्मार्त्तसूत्रगतमन्त्रार्थदीपिकाम् ।
अनन्ताचार्य्यनामाहं करिष्यामि सतां मुदे ॥
ऋषिश्छन्दोदैवतानि विनियोगोऽर्थ एव च ।
मन्त्रं जिज्ञासमानेन वेदितव्यं पदे पदे ।
अविदित्वा तु यः कश्चित् ऋष्यादिकमनुत्तमम् ।
जुहोति यजते वापि न स कर्म्मफलं लभेत् ॥

ऋष्यादिक्रमतो चेयं प्रतिमन्त्रं विपश्चिता ।
येन कर्म्मफलं सम्यक् लभते पुरुषः कृती ॥
इत्थार ऋषयः प्रोक्ता देवता लिङ्गगामिनी ।
गायत्र्युष्णिगनुष्टुव् बृहतीपंक्तिरेव च ॥
त्रिष्टुप् जगत्यतिजगती शक्करी चातिशक्करी ।
अष्टिश्चैव तथात्यष्टिर्धृतिश्चातिधृतिस्तथा ॥

It explains the mantras quoted in Katyāyana-Smṛti-Sūttra.

Colophon :—

इति श्रीमन्नागदेवभट्टात्मजेन अनन्ताचार्य्येण विरचिता स्मार्त्त-मन्त्रार्थदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्सया !
रचिता दीपिका सेयं विद्वज्जनमुदे मया ॥
अनेन प्रीयतां देवो लक्ष्म्याराधितपादुकः ।
ब्रह्मरुद्रादिगीर्व्वाणसंसेव्यः सर्व्वदो हरिः ॥
यावच्चन्द्रश्च सूर्य्यश्च यावत्तिष्ठति मेदिनी ।
जयतात्तावदेवायं ग्रन्थः सज्जनवाञ्छितः ॥
श्रीरस्तु
सर्व्ववेदैकसंवेद्यं सर्व्वदेवशिखामणिम् ।
देशतः कालतश्चैव गुणतोऽनन्तमाश्रये ॥

The date of the composition of the work—Śk. 1688.

शाके [वसु] वसुषट्कप्रथमाङ्कपरामिते १६८८ ।
ग्रन्थोऽयं निर्म्मितः काश्यामनन्ताचार्य्यधीमता ॥

Post Col. :—संवत् १७२१ । आषाढ़शुक्लषष्ठ्यां शाण्डिल्यगोत्रसम्भूतरत्ना-करभट्टात्मजशङ्करेण लिखितोऽयं ग्रन्थः । काश्यां शिवोऽस्तु सर्व्व-जगताम् ॥ श्रीविश्वेश्वराय नमः ।

There are four stray leaves.

The obverse of the first leaf contains the beginning of Sauttramantrārthadīpikā by Prabhākara.

नमस्कृत्वा गणेशाय सौत्रमन्त्रार्थदीपिका ।
प्रभाकरेण सुधियां सन्तोषाय वितन्यते ॥

ये ते शतमिति । (See Kāt. Śraut. Suttra, 25, 1, 11A. Not to be found in any of the Saṃhitās.) हे वरुण ते तव ये शतं या अधिसहस्रं असंख्याताः अत्र शतसहस्रशब्दौ असंख्यावाचकौ ।

844

6091. **पारस्करमन्त्रभाष्य ।** *Pāraskara Mantra Bhāṣya.*

By Murāri Miśra.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 84. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1438. Appearance, old. Complete.

It comments on the mantras quoted in Pāraskara, having for its basis the Bhāṣya of Vedamiśra, the father of our author *Murāri.*

It begins :—

ॐ स्वस्ति । ॐ ब्रह्मणे नमः ।
प्रणम्य पूर्वं पुरुषं पुराणं
तथैव कात्यायन-पादपद्मम् ।
तनोति पारस्करमन्त्रभाष्यं
मुरारिमिश्रः पितृगृह्यभाष्यात् ॥
गृह्यप्रकाशाभिधभाष्यगर्भात्
श्रीवेदमिश्रैर्विधिवत् प्रणीतात् ।
आकृष्य बन्धुं विदधाति मन्त्रे
मुरारिमिश्रः श्रुतितो विविच्य ॥
तन्नो अग्ने इत्यादि ।

45A, इति श्रीवेदमिश्रप्रणीत-गृह्यप्रकाशाख्य-महाभाष्यादुद्धृत्य तत्सुत-मुरारिमिश्रकृतं प्रथमकाण्डमन्त्रभाष्यं समाप्तम् ।

64B, ०द्वितीयकाण्डमन्त्रभाष्यं समाप्तम् ।

It ends :—

अनर्हते यद्ददाति न ददाति यदर्हते ।
अर्हानर्हापरिज्ञानाद्दानाद्धर्म्माच्च हीयते ॥

इत्यादि स्मृतिषु ।

Last Colophon :—

इति श्रीवेदमिश्रप्रणीत-गृह्यप्रकाशभाष्यादाकृष्य मन्त्रभाष्यं पृथक्कृत्य तृतीयकाण्डस्य मुरारिमिश्रः (?) समाप्तिमनयत् ।

Post Colophon :—

अथ संववत्सरेऽस्मिन् श्रीविक्रमादित्यराज्ये संवत् १४३८ समये पौषसुदि १२ शनिवासरे रोहिणीनक्षत्रे शुभनामयोगे । यादृशमित्यादि ।

मङ्गलं लेखकानां च पाठकानां च मङ्गलम् ।
मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमौ भूपतिमङ्गलम् ॥

845.

3752. **वाजसनेयिवृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या ।** *Vājasaneyi Vṛṣotsarga mantravyākhyā*

An extract from Mantrakaumudī by Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made yellow paper. $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6, the last leaf being narrower than the rest. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरामकृष्णभट्टाचार्य्यविरचितायां मन्त्रकौमुद्यां वाजसनेयिवृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या समाप्ता ।

These mantras have been explained quite independently of Sāyana. The explanations are according to a distinct

school of interpretation of Vedik mantra, accepted in Bengal centuries before Sāyana.

846.

1273. यजुर्मञ्जरी । *Yajurmañjarī.*

By Rajā Maharāj of Vagharakula with the assistance of Kālanatha.

Substance, country-made paper. 11½ × 3½ inches. Folia, 72. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1581. Appearance, very old. Complete.

It begins:—

श्रीगणपतये नमः । श्रीगणाधिनाथाय नमः ।

फलश्रुतीनां फलदं क्रतूनां
गुणातिगं सर्व्वगुणाभिरामम् ।
समग्र + सर्व्वजनीनवृत्तिं
परं पुमांसं परया भजेयम् ॥ १ ॥

नियतिं निखिलार्थवैभवां
निपुणं चेतसि निश्चितं मुनीन्द्रैः ।
भवरोगहरं भजे पदं ते
भवसीमन्तिनि भागधेयलभ्यम् ॥ २ ॥

अस्ति प्रशस्तं दिशि पश्चिमाया-
मुधा(मुचा ?)भिधानं नगरं गरीयः ।
अन्वर्थसंज्ञां लभते सुवर्णै-
र्यन्मेदिनी मण्डनतामवाप्य ॥ ३ ॥

यदीयपर्य्यन्तवसुन्धराया
हारावली विभ्रममातनोति ।
उच्चैःस्तनारब्धरणावगाढं (?)
तीर्थं परं पञ्चनदं पवित्रम् ॥ ४ ॥

क्षितीश्वराः क्षत्रपदावतंसाः
तत्राविरासंस्तरुणप्रतापाः ।

येषामभूत् वाघरनामधेयः
प्ररूढ़शक्तिः प्रथमो नरेन्द्रः ॥ ५ ॥

पूर्व्वेऽपि ये भूपतयोऽन्ववाये
बभूवुरत्युन्नतकीर्त्तिमूर्त्ताः ।
ते च प्रथन्ते चरमे च यस्य
रघोरिवामेयगुणस्य नाम्नः ॥ ६ ॥

यस्य प्रतापानलदह्यमान-
विपक्षवंशार्द्रसमित्समुत्थैः ।
धूमैरिवाक्रान्तमिदं विहाय
श्यामत्वमाविष्कुरुतेऽधुनापि ॥ ७ ॥

अभूदभूमीक्ष (?) मवैरिवीरा-
दुत्साहदोऽस्मादुरुकीर्त्तिलक्ष्मीः । (?)
यं प्राप्य लोके बुबुधे धरण्या
रत्नप्रसूरित्यभिधां यथार्थाम् ॥ ८ ॥

ततस्ततश्रीरजनिष्ट राजा
तोलोक [illegible]शीलः ।
यो गाहते सज्जनमानसानि
विशुद्धपक्षद्वयराजहंसः ॥ ९ ॥

तस्मादभूद्राम इवाभिरामो
रामाभिधानो धरणीमहेन्द्रः ।
योऽयं जनस्थानमहीविभागान्
सीताविलासोल्लसितानकार्षीत् ॥ १० ॥

राजा हरिश्चन्द्र इति प्रसिद्धः
तस्मादभूद् यस्तुरगः प्रदाता ।
- - - तोषेष्वरिसुन्दरीभ्यः
पत्रावलीभूषणविभ्रमाणाम् ॥ ११ ॥

उदभूदवनौ वनीपकानां
सुरशाखी सुकृती ततः क्षितीशात् ।
सहदेवनराधिपो यदोजः-
प्रतिबिम्बा ननु भानुवाड़वाद्याः ॥ १२ ॥

आसीदमुष्मात् प्रबलप्रतापः
श्रीहंसपालः प्रतिपक्षकालः ।
वाञ्छाधिकं दानमुदीक्ष्य यस्य
पञ्चत्वमापुः किमु कल्पवृक्षाः ॥ १३ ॥

ततोऽजनि श्रीमहसां निदानं
सन्मङ्गलो मङ्कटभूमिपालः ।
पदत्रयं येन हरेः पवित्रं
कीर्त्तिप्रसूनैरमहि प्रगल्भैः ॥ १४ ॥

तस्मादितस्मारकलाविलासः
श्रीवीरपालो जगदेकपालः ।
आसीदनासीददधो (?) मघोना
संस्पर्द्धमानः क्रतुभिः शतेन ॥ १५ ॥

गुणालवाले घनसत्ववीजान्
निरन्तरं दानजलावसेकैः ।
उदीयमानं निजवंशमुच्चै-
रालम्ब्य यत्कीर्त्तिलता ललम्बे (ललाजटाम्भे) ॥ १६ ॥

तस्मादभूदरिविभूतिविभूतलक्ष्मी-
रक्षीणपुण्यविभवो जय(स)पालदेवः ।
निर्वैरि × क्षितितलं प्रविधाय शान्तौ
रामाश्रयात् परशुराम इवाभिरेमे ॥ १७ ॥

नीहारहारवरहासविकासिकाश-
नीकाशनिर्भरमनोहरकीर्त्तिवल्यः ।

दिग्दन्तिदन्तवलन[ः] क्रमतोवितानाः
पुष्यन्ति तारकमिषादधु(सु)नापि यस्य ॥ १८ ॥

लक्ष्मीपतिप्रणयकेलिग्टहादमुष्मात्
दुर्वांबुधे[दुग्धाम्बुधे (?)]रमृतभानुरिवोदयासीत् ।
भूभृत्किरीटनिदहेषु पदं दधानः
पूर्णः कलाभिरमलो महाराजदेवः ॥ १९ ॥

यस्य प्रतापे समुदीयमाने (?)
वैरिक्षितीशकमला(ल्य)वलयो निमीलाम् ।
खैरं प्रयात्यपि च बान्धवकैरवाली .
पद्माश्रया मुदमुपैति विचित्रमेतत् ॥ २० ॥

निर्दूषणा प्रियतमापि ग्टहाद[ग (?)]तेन
लक्ष्मीविनोदनवशंवदमानसेन ।
निःकाशितास्मि कलयं (?) न्विति किं प्रवक्तुं
कीर्त्तिः परिभ्रमति दिग्वलयं यदीया ॥ २१ ॥

दानेन निर्वृतिपदं नयतेऽर्थिनश्च
प्रत्यर्थिनं च नखरप्रलयं दधानः ।
यः संसदि स्फुरति चाद्भुतमन्त्रशक्ति-
विस्मापितामरगुरुर्गुणरत्नभूमिः ॥ २२ ॥

यो निश्चिनोति विदुषामपि संशयेषु
धर्म्मे श्रुतिस्मृतिगतानभिधेयभावान् ।
यस्यातनोति निखिलासु कलासभिज्ञः
यज्ञान्न(न)यज्ञमहितानहितापकारी ॥ २३ ॥

स यजुर्मञ्जरीं रम्यां करोति कृतिनां मुदे ।
नानाविधफलव्यूहप्रसवोल्लासितश्रियम् ॥ २४ ॥

विविच्य भावान् विविधांश्च क[ा]लान्
एतस्य तोषाय मुदा व्यतानीत् ।

भट्टः स्वयम्भूतनयोऽत्र विद्वान् :

श्रीकालनाथः सहकारिभावम् ॥ २५ ॥

मन्त्रार्थमन्त्रौ विधा प्राया (?)

त्वद्योत्सर्षि (?) दैवतमप्यवेत्य ।

स्वैरं विधध्वं विबुधा यथेष्टं

पुमर्थमेतत् कृतधीविलासाः ॥ २६ ॥

It ends :—

अनेन अश्वशकृद्दाहुतीनामप्यसहस्रं जुहुयात् । चतुरश्वयुक्तं रथं लभते । असि यम इति तिलाहुतीः शतसहस्रं जुहुयात् विषायो भवति । ब्राह्मणमपि लक्षहोमेन तारयेत् इति रुद्रदीक्षाप्रकारः ॥ १२ ॥ इति चतुर्थः पल्लवः ।

Col. :—श्रीवाघरकुलभूषणमहाराजमहीभुजा कृतिना ।

रचितायामजनि यजुर्मञ्जर्यां पल्लवस्तुरीयोऽयम् ।

Post :—शुभं भवतु ।

Then a few quotations from Liṅgapurāṇa, Skandapurāṇa, Vāyupurāṇa at the end of which we have :—संवत् १५८१ समये चैत्रवदि ११ भौमदिने पुस्तकलिखात्रा गोविन्दभट्ट। लिखाव्या कायस्थजुवइसुत लिखित पति मङ्गलं करोतु । श्रीगोपालाय नमः । श्रीगोविन्दाय नमः ।

The following mantras among others are dealt with here :—

	पृः	पं		पृः	पं
द्विषतावधोऽसीत्यादि	६ A.	६ ।	अनेनमन्त्रेण चतुष्पथे सून्या-		
तनूपा अग्ने इत्यादि ...	७ A.	१ ।	आकूत्यै प्रयूजेऽग्नये स्वाहा		
एषते रुद्रभाग इत्यादि	८ A.	४ ।	इत्यादि	९ A.	९ ।
भेषजमसिभेषजं इत्यादि	८ A.	९ ।	विदसिमनासि धीरसीत्यादि	९ B.	३ ।
त्र्यम्बकं यजामहे इत्यादि	८ B.	२ ;	इदमापः प्रवहता इत्यादि	१० B.	६ ।

पृः पं

अप्सु निमज्ज्य जपे यावज्जीव-
कृतात् पापात्मुच्यते ॥
उदुत्यं जातवेदसं इत्यादि ११ B. २ ।
चित्रं देवानामुदगादनीक-
मित्यादि ... ... ११ B. ६ ।
वि न इन्द्र मृधोजहि इत्यादि १२ A. ६ ।
देव सवितः प्रसुव इत्यादि १२ B. ९ ।
सजोषा इन्द्रं सगणो मरुद्भिः
इत्यादि ... ... १३ A. ७ ।
सोमं राजानं इत्यादि १४ B. १ ।
अर्य्यमणं वृहस्पतिमित्यादि १४ B. ४ ।
देवस्य त्वा सवितुः इत्यादि १५ A. ३ ।
प्रजापते नत्वदेतान्यन्य
इत्यादि ... ... १५ B. २ ।
ॐ अपो देवा मधुमती
इत्यादि ... ... १६ A. ४ ।
वृष्टिकरणमन्त्र ।
शिवो भव प्रजाभ्यः इत्यादि १६ B. ३ ।
छन्नः सर्पिः इत्यादि १६ B. ६ ।
परमस्याः परावत इत्यादि १७ A. १ ।
याः सेना अभीत्वरी इत्यादि १७ A. ६ ।
ये जनेषु इत्यादि ... १७ B. २ ।
यो अस्मभ्यमराती इत्यादि १७ B. ९ ।
अन्नपतेऽन्नस्य इत्यादि १८ A. ५ ।
सुपर्णोऽसीत्यादि ... १८ B. २ ।
नमो भूत्यै येदं चकार
इत्यादि ... ... १९ B. १ ।
कामं कामदुघे इत्यादि १९, ३ ।

पृः पं

सजूरब्दो आवोभिः
इत्यादि ... ... १९, ७ ।
ओषधीः प्रतिमोचध्वं
इत्यादि ... ... २० A. ८ ।
सनेयं भजेयं इत्यादि २० B. ४ ।
अश्वत्थे वो निषदनं इत्यादि २० B. ५ ।
यत्रौषधीः इत्यादि ... २१ A. ४ ।
उच्छुष्मा ओषधीनां गावः
इत्यादि ... ... २१ B. ३ ।
इष्कृतिर्नाम वो माता
इत्यादि ... ... २१ B. ६ ।
अतिविश्वा इत्यादि ... २२ A. ३ ।
यस्यौषधीः प्रसर्पथां इत्यादि २२ B. ४ ।
याः फलिनीर्या अफला
इत्यादि ... ... २३ A. ९ ।
या ओषधीः सोमराज्ञीः
इत्यादि ... ... २४ A. १ ।
ओषधयः समवदन्त इत्यादि २५ A. २ ।
मा मा हिंसी इत्यादि २५ B. ४ ।
अग्ने नय सुपथा इत्यादि २६ A. ८ ।
ऋतावानं महिषं इत्यादि २७ A. ३ ।
अग्निः प्रियेषु धामसु इत्यादि ४७ B. ७ ।
समानं योनिमनुसञ्चरन्तं २८ A. १ ।
य इषवः इत्यादि ... २८ B. ५ ।
कृणुष्व पाजः इत्यादि २९ A. ४ ।
ये च वनस्पती इत्यादि २९ B. ६ ।
काण्डात् काण्डात् इत्यादि ३० A. १ ।

पृः पं

मधुमान्नो वनस्पति इत्यादि ३० B. ५।
सहस्रस्य प्रमासीत्यादि ३१ B. ५।
नमस्ते रुद्रमन्यव इत्यादि ३१ B. ९।
या ते रुद्र ... ... ३२ A. १।
असौ यस्ताम्र इत्यादि ३३ A. ७।
असौ य आदित्यः इत्यादि ३३ B. ६।
नमोऽस्तु नीलग्रीवाय ३४ A. ६।
मानस्तोके ... ... ३५ B. ७।
मानो महान्तमुतमानो इत्यादि ... ... ३५ ८।
नमः सिकत्याय इत्यादि ३६ A. ७।
द्रापे अन्धसस्पते इत्यादि ३७ B. १।
याते रुद्र शिवा तनू इत्यादि ३८ B. २।
मीढुष्टम शिवतम इत्यादि ३९ A. ६।
विकिरिद्र विलोहित इत्यादि ३९ B. ३।
नीलग्रीवा शितिकण्ठा इत्यादि ... ... ४० A. ९।
ये भूतानामधिपतयः इत्यादि ४० B. ३।
नमोऽस्तु रुद्रेभ्यः इत्यादि ४१ A. ८।
विश्वतश्चक्षुरुत इत्यादि ४२ B. ४।
आशुः शिशानः इत्यादि ४३ A. १।
बृहस्पते परिदीया इत्यादि ४३ B. ६।
बलविज्ञा इत्यादि ... ४३ B. ९।
इन्द्र आसां नेता इत्यादि ४४ B. ३।
उद्धर्षय इत्यादि ... ४५ A. १।
अग्ने सहस्राक्ष इत्यादि ४६ B. १।
शुक्रज्योतिश्च इत्यादि ४७ B. ४।

पृः पं

इन्द्रं दैवीर्विशः इत्यादि ४८ B. १।
वाजो नः सप्त प्रदिशः इत्यादि ... ... ५० A. ३।
सुषुम्णः सूर्यरश्मि इत्यादि ५१ A. २।
यास्ते अग्ने इत्यादि ... ५१ B. ५।
विश्वस्य मूर्द्धन् इत्यादि ५१ B. ९।
सूत्रामाणं पृथिवीं इत्यादि ५३ A. ७।
युञ्जन्ति ब्रध्न इत्यादि ५४ A. ४।
गणानां त्वा गणपतिं इत्यादि ... ... ५४ B. २।
आनोभद्रा ... ... ५५ A. २।
अनाधृष्यो जातवेदा ५६ A. ५।
बृहस्पते सवितः ... ५६ B. १।
विभक्तारं नृचक्षसं हवा-महे ... ... ५७ B. ७।
सहस्रशीर्षा ... ... ५८ A. ४।
अद्भ्यः सम्भृतः ... ... ५८ B. २।
यो देवेभ्य आतपति ... ५९ A. ३।
सदसस्पतिमद्भुतं ... ५९ A. ९।
या मेधा देवगणाः ... ५९ A. ९।
मेधां मे वरुणो ददातु ५९ B. १।
इदं मे ब्रह्म ... ... ५९ B. ९।
प्रवोमहे मन्दमानायान्धसः ६० A. ८।
इन्द्रो वृत्रमवृणोत् ... ६० B. ४।
आकृष्णेन रजसा ... ६१ B. ५।
त्वं नो अग्ने ... ... ६३ A. २।
सोमो धेनु ... ... ६३ A. ७।

	पृः पं		पृः पं
शं नो मित्रः शं वरुणः	६४ B. ३ ।	अक्रन्ददग्निः	६७ B. ३ ।
वनस्पते वीड्वङ्गो हि	६७ A. ३ ।	आमूरज प्रत्यावर्त्तयेमः	६८ A. ८ ।
असियमो अस्यादित्यो	६७ A. ७ ।	यत्र वाणाः सम्पतन्ति	६८ B. ८ ।

847.

9058. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8⅓×4½ inches. Folia, 92. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

The first 8 leaves are missing.

The last Colophon :—

श्रीवाघरकुलभूषणमहाराजमहीभुजा कृतिना ।

रचितायां अजनि यजुर्मञ्जर्यां पल्लवस्तुरीयोऽयम् ।

Aufrecht says that this is a Tantrik work. But, as shown above, it contains Yajurmantras along with their explanations, stating their Devatās, Ṛṣīs and liturgical uses, in 4 chapters.

848.

3597. नवग्रहमन्त्रव्याख्या *Navagraha mantra Vyākhyā from Brāhmana Sarvasva and Guṇa viṣṇu.*

Substance, country-made paper. 14½×3¾ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

7B. इत्यावसथिक-महाधर्म्माध्यक्षश्रीहलायुधकृतौ ब्राह्मणसर्व्वस्वे ग्रहयज्ञमन्त्रव्याख्या ।

11A. इति गुणविष्णुकृतनवग्रहमन्त्रव्याख्या ।

Post Colophon :—

श्रीरामसुन्दरशर्म्मणः स्वाक्षरम् ।

849.

3037.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 28. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

The MS. contains a part of Halāyudha's Brāhmaṇa Sarvasva. The name of the work is found in leaf 5B.

4B, इति पार्व्वणश्राद्धमन्त्रव्याख्या, अथ सपिण्डीकरणम्; 5B, इति हलायुधकृतौ ब्राह्मणसर्व्वस्वे पार्व्वणादिश्राद्धमन्त्रव्याख्या समाप्ता; 8A, इति भोजनविधिः, अथ जातकर्म्म; 9A, अथ निष्क्रमणम्; 9B, अथान्नप्राशनम्.

It goes over all the ten sacraments ending with the marriage ceremony.

24A, इति ब्राह्मणसर्व्वस्वे समावर्त्तनव्याख्या, अथ विवाहः।

It begins :—श्रीगणेशाय नमः।

करोतीति कात्यायनः। तत्र षसां मन्त्राणां प्रजापतिर्ऋषि-
र्यथासंख्यं ग्रीष्म-शिशिर-वर्षा-वसन्त-हेमन्त-शरदः षड्तवो देवताः
... ... पिण्डपितृयज्ञे षड्क्तिकरणे विनियोगः इत्यादि।

850.

3887.

Substance, country-made paper. 13×3 inches. Folia, 12 of which the first two are missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Bengali of the 18th century. Appearance, old, writing effaced. Incomplete at the beginning.

It explains the mantras of Śradh.

It ends :—

ततश्च देवपक्षे पित्रादिदक्षिणादानं वाचस्पतिमिश्रोक्तं हेयम्।
पितृपक्षे वस्तुतः + + + कत्वात् + + + विधानं युक्तमिति
समाप्तमिदं पुस्तकम्।

Then there was the name of the former owner which has been blurred over with ink.

This is a part of a large manuscript as the twelve leaves are also marked from 93 to 102.

851.

11250. **पुरुषसूक्त ।** *Puruṣasūkta.*

With a commentary.

Substance, country-made paper. 13¾×7 inches. Folia, 5. In Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Comm. begins :—

यः पुरुषो नाभेरूर्द्ध्वं दशाङ्गुलमति अतिक्रम्य अर्थवशाद्धृदेव विज्ञानरूपः अतिष्ठत् ।, etc., etc.

Colophon :—

(7) २२ इति पुरुषसूक्तसमाप्तः ।

(*Comm.*) इति यजुर्व्वेदे उत्तरनारायणं सम्पूर्णम् ॥

852.

43. **माध्यन्दिनशतपथस्य अश्वमेधकाण्डः** *Mādhyandina Śatapatha Brāhmaṇa Aśvamedhakāṇḍa XIII.*

See L. 801 for the description of the manuscript.

See also pref. to Weber's Edition of Śatapatha.

853.

1411.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 43 by actual counting. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1045. Appearance, very old.

Post Colophon Statement :—

१० । ४५ वर्षे कार्त्तिकशुदि १५ सोमे । अद्येह श्री(महाराज in a later hand) राउलश्रीश्रीगङ्गदासविजयराज्ये नागरज्ञातिमहायाज्ञिक श्रीठक्कु[रश्री अर्ज्जन restored in a later hand) पठनार्थं जो + + जी लिखितम् । यादृशं पुस्तके तादृक् लिखितम् । Then a verse ending वासुदेव नमोऽस्तुते ।

The last Colophon runs :—

६ ब्राह्मण ८ (चतुर्थः प्र A restoration) पाठकः काण्डी ७५. With a caret at this place and written at the bottom of the page :—ब्राह्मणानि संख्या ३१ एवं काण्डे कण्डिकासंख्या ३६६ ।

The last but one leaf is marked 53. Leaf-marks in most of the leaves are corroded or effaced. Some of the leaves are evidently restorations. I do not venture to put the leaves in order.

The first leaf contains three kaṇḍikās and a portion of the 4th, all of which agree with the opening kaṇḍikās of the Mádhyandina Śatapatha Kāṇḍa VII or Hastiṣaṭnāmakāṇḍa. But the second leaf is not a continuation of the first. The first prapāṭhaka ends in the 6th leaf by counting but marked **17**. But the end of this prapāṭhaka does not agree with the end of the first prapāṭhaka of the **7**th kāṇḍa of the MS.; nor does the beginning of the second prapāṭhaka of the one agree with that of the other. The second prapāṭhaka ends in leaf 23 by counting marked 34. It has 8 Brāhmaṇas and 101 kaṇḍikās. The Colophon of the third prapāṭhaka I could not find out. The last kaṇḍikā of the 4th prapāṭhaka is substantially the same as the last kaṇḍika of the Kānva Śatapatha, that is of the Bṛhadāraṇyakopaniṣad commented upon by Sāṅkarācārya, but the last but one is not the same. Under the circumstances the conclusion is irresistible that this portion of the Bráhmaṇa belongs neither to the Kāṇva nor to the Mādhyandinaśākhā of the White Yajurveda.

It is, not however, a portion of Aitareya Brāhmaṇa as indicated in the printed catalogue. For, it begins with an invocation to the Yajurveda: यजुर्व्वेदाय नमः. Further, the Aitareya is divided in Pañcika, adhyāya and khaṇḍa, while this is divided in the kāṇḍa, prapāṭhaka, Brāhmaṇa and kaṇḍikā, as in the Śatapatha Bráhmaṇa.

854.

1165. **शतपथब्राह्मणस्य एकादशकाण्डभाष्यम्।** *Sāyaṇa's Bhāṣya on Satapatha Brāhmaṇa Kaṇḍa XI.*

By Sāyaṇācārya.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 118. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 4200. Character, Nāgara. Appearance, old. Date, Saṃvat 1606. Complete.

It begins :—

यस्य निःश्वसितं, etc.

इत्थं काण्ड ... दशकात्मकशतपथपूर्व्वभागो व्यांख्या[तः] तत्र प्रथमद्वितीयकाण्डाभ्यां + + धानाग्निहोत्रतदुपस्थानादीनि चा[तु]-र्म्मास्यान्तानि प्रतिपादितानि तृतीयचतुर्थाभ्यां एकाहाहीनसत्रा-त्मकसकलसोमयागप्रकृतिभूतचतुःसंस्थो ज्योतिष्टोमः प्रतिपादितः पञ्चमेन वाजपेयराजसूयौ षष्ठादिकाण्डचतुष्टयेषु प्रकृतिविकृतिभूत-सोमयागाश्रितं अग्निचयनाख्यं कर्म्म विस्तरेण प्रतिपादितं। दशमे तत्प्रशंसामुखेन तदाश्रितान्युपशतानि विहितानीति पूर्व्वभागार्थ-संक्षेपः। उत्तरभागे अष्टाध्यायी-सौत्रामन्यश्वमेधाख्यास्त्रयः काण्डाः चतुर्थस्तु सुब्रह्मप्रतिपादको वृहदारण्यकाख्यः। तत्र प्रथमे काण्डे पूर्व्वोक्तं माध्यन्दिनं कर्म्म अनूद्य प्राग्विहितकालाद्यवशिष्टाङ्गकला-पविधिः तत्प्रशंसा च क्रियते।

End :—श्रीवेदार्थप्रकाशेन, etc., etc., etc.

इत्येकादशकाण्डभाष्यं समाप्तम्।

Post Colophon :—

संवत् १९०९ वर्षे श्रावणवदि १४ चतुर्दश्यां लिखितम्।

The Colophon in leaf 5B. :—

इति सायनाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे माध्यन्दिन-शतपथब्राह्मणे प्रथमाध्यायस्य प्रथमं ब्राह्मणम्।

Aṣṭādhyāyīkāṇḍa is the name of the 11th chapter of Śatapatha Brāhmaṇa, as it contains eight chapters.

855.

9609. **वृहदारण्यकं माध्यन्दिनीयम्।** *Vṛhadāraṇyaka (Mādhyandinīya).*

Substance, country-made paper. 13×6½ inches. Folia, 21. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 410. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

856.

9131. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5½ inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1500. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1686. Appearance, tolerable.

It ends :—

काश्यपाग्निश्रवेः काश्यपो नैश्रविर्वाचोवागम्भिरण्या अम्भिरण्याआदि-
त्यादादित्यानीमानि शुक्लानि यजूंषि वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्या-
यन्ते ॥ ३ ॥ ब्राह्मणं ॥ षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ।

तथा सहस्रप्रवर्ग्यै नवमोऽध्यायः कण्डिकासंख्या । ८९ ॥ पञ्चमः
प्रपाठकः समाप्तः । कण्डिका १०१ । अस्मिन् काण्डे कण्डिकासंख्या
५४२ । एवं यजुर्वेदसंख्या । ६८ । ६ । अध्यायसंख्या १०० । ब्राह्मण-
संख्या ४४० । कण्डिकासंख्या ७६२४ । अक्षरसंख्या ७६८००० ।
संवत् १६८६ । वर्षे श्रीशालिवाहनशाके १५५१ प्रवर्त्तमाने उत्त-
रायणगते श्रीसूर्य्ये ग्रीष्मऋतौ ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे भौमे उदीच्य-
+ + + पादेवीसुतवीश्रामेण लिखितम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ द्वयाह्नप्राजापत्याः । देवाश्चासुराश्च ततः
कानीयसा एव देवाः इत्यादि ।

857.

8583. मा[illegible]न्द्नोपनिषद्[illegible]त्तिः । *Mādhyandino-panisadvritti.*

By Vāsudeva Brahma, pupil of Hṛṣīkeśa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 128. Lines, 12 on a page. Extent, 4500 ślokas. Character, Nāgara. Fresh. Incomplete.

These one hundred and twenty-eight leaves go up to the 7th Brāhmaṇa of the 5th Prapāṭhaka.

It begins :—

अब्जादीन् प्रणमाम्येतान् वंशर्षीन् स्वगुरूंस्तथा ।
श्रीशङ्करं महादेवीं सच्चिदानन्दरूपिणीम् ॥

सम्यगालोच्य स्वं भाष्यं सटीकं वार्त्तिकं तथा ।
माध्यन्दिनोपनिषदो वृत्तिरारभ्यते शुभा ॥

The Colophon of the 1st chapter in 58A :—

इति श्रीहृषीकेशभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यवासुदेवब्रह्म भगवतः कृतायां माध्यन्दिनोपनिषट्टीकायां तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

858.

1686. *The Same Text.*

With the commentary by Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 13½ × 5 inches. The first three adhyāyas of the Upaniṣad complete in 136 leaves, of which folia 2nd to 8th are missing. The fifth adhyāya in a separate pagination in 16 leaves, up to the 14th Brāhmaṇa. The text covers the same ground as pages 948 to 1005 of the Bibl. Ind. Edition. The 6th prapāṭhaka in 19 leaves, ending abruptly, printed in pp. 1030 to 1095 of the same edition.

The commentary begins :—

ऐन्द्रं जालमिवेदं रचितं विश्वं स्वमायया येन ।
तस्मै नमः परस्मै यस्मै सर्व्वे वहन्ति बलिमाद्याः ॥
ॐकारकल्पवल्लीमरुणां पाशाभयेष्टहस्तिहस्ताम् ।
वन्दे समन्दहसितामुपनिषदरविन्दकुहरमधुधाराम् ॥
हरये हराय हरये हरजायायै हराङ्गजायापि ।
गायत्र्यै तत्पतये श्रुतये स्मृतये नमो लक्ष्म्यै ॥
स्वस्यैवायुर्दत्तं वेदव्यासेन नीलकण्ठेन [यस्मै] ।
स्वस्मात् प्रियाय तस्मै यतये कस्मैचिदस्तु मे प्रणतिः ॥
श्रीमल्लक्ष्मवतीं लक्ष्मीं मातरं देशिकोत्तमाम् ।
पितरं रङ्गनाथाख्यं देशिकोत्तममाश्रये ॥
काशीनाथगुरुं नत्वा श्रीधराख्यं गुरुं तथा ।
श्रद्धया संयुतो भाष्यवार्त्तिकेऽप्यवलोक्य च ॥
माध्यन्दिनीयशाखायां वृहदारण्यकाभिधा ।
या चास्त्युपनिषन्मुख्या तस्या व्याख्या यथामति ॥

नीलकण्ठीति नामेयं कलकण्ठीरुतोपमा ।
प्रीतिकण्ठप्रियाप्रीत्यै नील + + + + + + ॥

See below.

859.

8580. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13½×5¾ inches. Folia, 165. Lines, 12 on a page. Extent, 3000 ślokas. Character, Nāgara. Complete.

To the end of the 4th Adhyāya.

The author Nīlakaṇṭha was the son of Raṅganātha Śaiva and Lakṣmī. His teachers were Kāśīnātha and Śrīdhara. For writing this comm., he studied Śaṅkara's Bhāṣya and Sureśvara's Vārtika. He confines himself to the Vṛhadāraṇyaka Upaniṣada of the Mādhyandinaśākhā of the White Yajurveda, the reading of which differs from that of the other Śākhās. He altogether rejects the first two Brāhmaṇas of the V. A. U. of Kāṇvaśākhā which Śaṅkara comments upon. He says that these Brāhmaṇas belong to Aśvamedha, and therefore to Karmakāṇḍa. They are dealt with in the 10th Prapāṭhak of the Śatapatha of M. śākhā, and they are altogether out of place in an Upaniṣad or Jñāna kāṇḍa. Hence he begins from :—

"द्वयाह प्राजापत्यादेवाश्चासुराश्च" and not from उषा वा अश्वस्य मेध्यस्य शिरः ।

The last five leaves are written in a scribbling hand and on paper of a different size.

860.

8907. **मुख्यार्थप्रकाशिका माध्यन्दिनीय वृहदारण्यकोपनिषट्टीका ।** *Mukhyārthaprakāśikā being a comm. on Vṛhadāraṇayka of the Mādhyandina Śākhā. By Drivedagaṅga, the son of Nārāyaṇa.*

Substance, country-made paper. 11½×4 inches. Folia, 250. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 6000. Character, Nāgara of the eighteenth cen-

tury. Folia, 246—250 are a restoration in a modern hand. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

ॐ नमो ब्रह्मादिभ्यो ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्त्तृभ्यो वंश-ऋषिभ्यो नमो गुरुभ्यः द्वयाह प्राजापत्या इत्येवमाद्या षड़ध्यायी माध्यन्दिनीयब्राह्मणोपनिषत् तस्या इयं अल्पग्रन्था वृत्तिरारभ्यते। उपनिषच्छब्देन मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव वाच्या उप समीपस्थं प्रत्यगात्मैकत्वं नीति निश्चितं सत्तत्पराणां सहेतोः (?) संसारं सादयति इत्युपनिषत् इति व्युत्पत्तेः॥

It ends thus :—

तत एव हिरण्यगर्भात् सम्प्रदायोक्ततदादिकान् सर्व्वानेव प्रति पारम्पर्य्येणागतोऽयं सम्प्रदाय इति युक्तं। यजुषामादित्यत्वं पुनः कथम्भूतानि यजूंषि शुक्लानि शुद्धानि यद्वा शुक्लानि ब्राह्मणेनामिश्रितमन्त्रात्मकानि। वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्यायन्त इत्यर्थः।

The Col. :—

इति श्रीमाध्यन्दिनारण्यकव्याख्यायां मुख्यार्थप्रकाशिकायां पञ्चमप्रपाठकस्य पञ्चमं ब्राह्मणम्। पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः। षष्ठोऽध्यायश्च समाप्तः। शुभमस्तु। इति श्रीविद्वज्जनतिलकद्विवेदश्रीनारायणसूनुना द्विवेदगङ्गेन विरचितायां माध्यन्दिनारण्यकव्याख्यायां मुख्यार्थप्रकाशिका सम्पूर्णा।

ब्रह्म सत्यं जगन्मिथ्या जीवो ब्रह्मैव नापरः।
इति यो वेद वेदान्तैः स मुक्तो नात्र संशयः॥

श्रीकृष्णाय नमः।

861.

I.

6035. वृहदारण्यकोपनिषत्। *Vṛhadāraṇyakopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, injured by damp. Complete.

This belongs to the Kāṇva Śatapatha Brāhmaṇa. It is a well-known fact that Śaṅkarācārya commented on the Vṛhadāraṇyaka of the Kāṇva recension

II.

मैत्रावरुणीयम् । *Maittrāvaruṇīya.*

Kaṇḍa III of the Kāṇva Śatapatha.

Substance, country-made paper: 10×4½ inches. Folia, 99. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1531. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

तृतीयकाण्डे षोड़शप्रपाठकः समाप्तः ।
इति मैत्रावरुणीयं तृतीयं काण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु लेखकपाठकयोः । कल्याणं भूयात् । स्वस्ति संवत् १५३१ वर्षे चैत्रवदी ३ शनौ श्रीइन्द्रपुरीग्रामे चातुर्विद्यमोढ़ज्ञातीय दूवे सुरासुतनारसिंहेन स्वपठनार्थं परोपकारार्थं । कल्याणं भूयात् । शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ।

862.

2369. *The Same* (*Vṛhadāraṇyakopaniṣad only*).

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. The first chapter only.

Col. :—प्रथमोऽध्यायः ।

863.

2283. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾×4¼ inches. Folia, 127. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Post Col. :—श्लोकसंख्या १३८६ ।

864.

2293. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½×4¾ inches. Folia, 1–21 (the first two chapters); 1–15 (the 5th chapter, incomplete); 27 to 38. (From the Second Brāhmaṇa of the 7th chapter to the end of the 8th chapter.) Lines, 11 to 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

865.

8690. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Old. Fresh. Complete.

866.

8579. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 20. Lines, 17 on a page. Extent, 1300 ślokas. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

867.

11043. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति वृहदारण्यके षष्ठः प्रपाठकः (?) षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ॥

Post Col. :—ॐ तत्सद् ब्रह्मार्पणमस्तु ॥

इति वृहदारण्यकोपनिषत् समाप्तिमगमत् ।

868.

371. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 94. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1280. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The MS bears diacritical marks.

869.

11070. वृहदारण्यकटीका । *Vṛhadāraṇyaka Ṭīkā.*

By Śaṅkara.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 141. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Sam. 1857.

Last Col. :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य श्रीशङ्करभगवत[ः]कृतायां वृहदारण्यकटीकायां पञ्चमं ब्राह्मणं । अष्टमोऽध्यायः ॥

Post Col. :—

संवत् १८५७ वैशाखमासे कृष्णपक्षे षष्ठमी बुधवासरे लीप्यीतां सेकुकायथं सामभट उली जो देष्या शो लीप्या ममोदोषो न विद्यते ॥

870.

11071. **वृहदारण्यकभाष्यतात्पर्य्यदीपिका ।** *Vṛhadāraṇyaka Bhāṣya Tātparyadīpikā.*

By Ānandajñāna, the disciple of Śuddhānanda.

Substance, country-made paper. 12½×6 inches. Lines, 15 to 18 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Adhy. III. foll. 58 :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छुद्धानन्दपूज्यपादशिष्येण भगवदानन्दज्ञानेन कृतायां वृहदारण्यकभाष्यतात्पर्य्यदीपि-(टी)कायां वृतीयो(तीयो)ऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८३७ समेय नाम चैयत्रवदि कृष्णपक्षे वासरे त्रियोदशि ॥

Adhy. IV. foll. 25. (*Col.* इति श्रीमत्परमहंस० चतुर्थोऽध्यायः) ।

Post Col. :—संवत् १८३७ समै वैशाषमासे ।

Adhy. VIII. foll. 11. (*Col.* O अष्टमोऽध्यायः) ।

Post Col. :—संवत् १८३७ समै चैत सुदि सुकुलपक्षे ।

See I.O. Catal. 215.

The Upaniṣad consists of the 6 books, III–VIII, of the Bṛhadāraṇyaka, Eggeling, however, describes the first book as consisting Adhyāyas I–III !

871.

8582. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 535, the first 27 leaves being restored in a different hand. Lines, 12 on a page. Extent, 2500 ślokas. Character, Nāgara. Dated, Saṃ. 1865. Fresh. Complete.

The text, Bhāṣya and Tīkā.

सम्बत् १८६५ पौष्यमाषि क्वष्णपक्षे षष्ठौ गुरुवार गङ्गातीरे त्रिलोचनसन्निध्यौ लेखिनीक्वता शुभमस्तु ।

The 1st chapter of the Upaniṣad or the 3rd of the 14th Prapāṭhaka of the Kāṇvaśatapatha ends in 170; the 2nd or the 4th in 263; the third or the 5th ends in 347; the 4th or the 6th in l. 466; the 5th or the 7th in 495; the 6th or the 8th in 532.

872.

11075. *The same here called simply* **वृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका ।** *Vṛhadāraṇyakopaniṣad Bhāṣya Tīkā.*

By Ānandajñāna.

Two batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 57. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A modern copy.

Beg. :—ॐकारोदमादित्रयं ब्रह्मोपासनानि ... ... एषोऽर्थः सप्तमे निवृत्तः । सम्प्रति प्राधान्येन तावद्ब्रह्मोपासनं फलं श्रीमन्थादिकर्म्म च वक्तव्यमित्यष्टममध्यायमारभमाणो ब्राह्मणसंगतिमाह-प्राण इति ।

End :—इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमच्छुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यश्रीमद्भगवदानन्दज्ञानकृतायां श्रीमद्वृहदारण्यभाष्यटीकायां चतुर्थोऽध्यायः ।

I suspect up to fol. 20, it is adhy. VIII, the rest, adhyāya IV.

II.

Substance, etc., the same as in I. Folia, 35, marked 1—34 and 57.

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः ॥

शुभमस्तु ॥ मधुकाण्डे त्वाष्ट्रं कक्ष्यं चेति मधुद्वयं व्याख्यातं संप्रति काण्डान्तरं (कांतरारं) प्रतिजानीते जनक इति ननु पूर्वस्मिन्नध्यायद्वये व्याख्यातमेव तत्त्वमुत्तरत्रादि वक्ष्यते, etc.

873.

10851. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½×6 inches. Folia, 37. Lines, 15 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The comm. on the last chapter only.

End :—परिसमाप्तौ मंगलमाचरति ब्रह्मेति ।

Col. :—इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्द~~पूज्यपादशिष्यभगव~~दानन्दज्ञानविरचितायां वृहदारण्यकभाष्यटीकायां षष्ठोऽध्यायः ।

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ संवत् १८३७ मिति वैशाख सुदि मेकम भृगुवासरे ॥ समाप्तः ॥

874.

10850. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 64. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

End :—परिसमाप्तौ मंगलमाचरति ॥ ब्रह्मेति ॥ वंश ब्राह्मण ॥

There is one stray leaf.

875.

10902. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 41. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment. Every leaf is marked with the letters वृ० टी० आ।

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः ।

तृतीयेऽध्याये सूचितविद्याविद्ययोरविद्यां प्रति विद्यां प्रपञ्चयितुं चतुर्थाध्यायमारभमाणो × तं कीर्तयति आत्मेति ।

35A चतुर्थस्य चतुर्थं ब्राह्मणं समाप्तम् ।

41A. पञ्चमं ब्राह्मणम् ।

The MS. ends abruptly.

There is also the last leaf of the MS. containing only the col. इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानार्चितायां (?) रचितायां षष्ठोध्यायः समाप्तम् ।

There is one stray leaf marked 37.

876.

11169. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1837. Appearance, fresh.

A fragment.

Beg. :—श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

मधुकाण्डे + + + चेति मधुद्वयं व्याख्यातं । संप्रति काण्डान्तरं प्रतिजानीते जनक इति ।

Col. :—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानकृतायां वृहदारण्यकटीकायां पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ संवत् १८३७ समये चैत सुदि सुकुलपक्षे वासरे गुरुवारे समाप्तः ॥

877.

8581. **वृहदारण्यकव्याख्या मिताक्षरा ।** *Mitākṣarā being a comm. on Vṛhadāraṇyaka by Nityānandāśrama, disciple of Puruṣottamāśrama.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 105. Lines, 14 on a page. Extent, 5000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1867. Fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

योऽनन्तोऽनन्तशक्तिः सृजति जगदिदं पालयत्यन्तरात्मा
संविश्यान्ते निपीय स्वकमहिमगतः सत्यचिन्मूर्त्तिरास्ते ।

योऽनुग्रः सज्जनानां परमहिततमः पापिनामुग्रमूर्त्तिः
सोऽस्माकं वाञ्छितानि प्रदिशतु भगवान् चात्मदः श्रीन्टसिंहः ॥

यन्मूलप्रवहत्पवित्रपयसः संसेवनादेव मे
रागद्वेषमदाभिधा ग्रहगणा नेशुः स्म सन्तापिनः ।
यत्संसारपरिश्रमापहृदया (?) संप्रीतलो मोदभाक्
वन्दे तत्पुरुषोत्तमाश्रमगुरोः पादारविन्दद्वयम् ॥

या काण्वोपनिषत् प्रसिद्धबृहदारण्यश्रुतेः सादरं
तद्भाष्यप्रमुखं विलोक्य विपुला टीका कृता ज्ञानिनाम् ।
रम्या तत्कलनासमर्थमतिभिर्मोक्षेच्छुभिर्योगिभिः
सुज्ञातुञ्च मिताक्षरा पुनरियं व्याख्या मया रच्यते ॥

उपनिषच्छन्देन मुख्यया वृत्त्या ब्रह्मविद्यैव वाच्या उप समीपस्थं प्रत्यगात्मैकत्वं निश्चितं सत् तत्पराणां संसारं सादयतीत्युपनिषदिति व्युत्पत्तेः । ग्रन्थस्तु विद्यासमर्पकत्वेन उपचारात् उपनिषदित्युच्यते ।

The Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्यपाद-शिष्यनित्यानन्दाश्रमकृतायां बृहदारण्यकव्याख्यायां मिताक्षरायां तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

The last Colophon :—

बृहदारण्यकव्याख्यायां मिताक्षराभिधायायां अष्टमाध्यायस्य पञ्चमः ब्राह्मणः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

यः सम्भूतिमयत्रिकाष्टकमहध्यायप्रभेदस्फुरत्-
स्कन्धः सत्पदपल्लवालिविलसच्छाखामयो ब्राह्मणः ।
ब्रह्मात्म्यैकफलः सुवाक्यकुसुमो वंशालवालाम्बुभाक्
संसेव्यः सततं बुधैः स बृहदारण्याख्यकल्पद्रुमः ॥

भाष्यवार्त्तिकतट्टीका मथ्नन्यारण्यकं दधि ।
विमथ्य बुद्धिरज्वेदं नवनीतं समुद्धृतम् ॥

महतामाशयं बोद्धुं मादृशः कः क्षमो भवेत् ।
तथापि श्रद्धयास्माभिः + + मेतत् समुद्धृतम् ॥

यत्पादपद्ममकरन्दरसानभिज्ञा
विश्राम्य मा विधिपदादपि सञ्चरन्ति ।
न प्राप्नुवन्ति पशुकर्म्मफलादधनेच्छा ?
तस्मै नृसिंहवपुषे हरये नमस्ते ॥

878.

9513. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 181. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 6878. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

879.

11086. *The Same.*

Substances, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 82. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Col. :—इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीपुरुषोत्तमाश्रम-पूज्यपादशिष्यनित्यानन्दाश्रमविरचितायां मिताक्षरायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—संवत् १८३७ मीति फाल् ।

See I.O. Catal. 224.

880.

8689. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 217. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 5600. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1861. Fresh. Worm-eaten. Complete.

881.

8979. बृहदारण्यकं सटीकम् । *Bṛhadāraṇyaka with a Comm.*

Substance, country-made paper. 13×7 inches. Folia, 16. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Worm-eaten.

The third and the fourth. The third complete and the fourth incomplete.

Nothing to supply any clue to the identity of the commentary.

One stray leaf.

SUBSIDIARY TREATISES TO THE WHITE YAJURVEDA.

882.

6118. **सर्व्वानुक्रमसूत्र (माध्यन्दिनीय)।** *Sarvānukrama sūttra (Mādhyandinīya).*

By Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 9×4 inches Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 580. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

See L. 2114 and 4135.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। हरिः॥

मण्डलं दक्षिणमक्षि हृदयञ्चाधिष्ठितं येन।

शुक्लानि यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप॥

तं विवस्वन्तं त्रयीमयमर्चिष्मन्तमभिध्याय माध्यन्दिनीयवाजसनेयके यजुर्व्वेदाम्नाये सर्व्वे सखिले सशुक्रियऋषिदैवतच्छंदास्यनुक्रमिष्यामो यजुषामनियताक्षरत्वात् एकेषां छन्दो न विद्यते। द्रष्टार ऋषयः स्मर्त्तारः परमेष्ठ्यादयो देवता मन्त्रान्तर्भूता अग्न्यादिका हविर्भाजः स्तुतिभाजो वा ज्ञेनः शाखोखाग्न्योपवेषकपालेध्मोलूखलादयश्च प्रतिमाभूताश्छन्दांसि गायत्र्यादीन्येतान्यविदित्वा योऽधीतेऽनुब्रूते जपति जुहोति यजते याजयते तस्य ब्रह्म निर्वीर्य्यं यातयामंभवत्यथान्तरा च गर्त्तं वा पद्यते स्थाणुं वर्च्छति प्रमीयते वा पापीयान् भवत्यथ विज्ञायैतानि योऽधीते तस्य वीर्य्यवदथ योर्थवित्तस्य वीर्य्यवत्तरं भवति जपित्वा हुत्वेष्ट्वा तत्फलेन युज्यते। १।

इषेत्वादि खं ब्रह्मान्तं विवस्वानपश्यत्। ततः प्रतिकर्म्मविभागेन ब्राह्मणानुसारेण ऋषयो वेदितव्याः। परमेष्ठी प्राजापत्यो दर्शपूर्ण-

मासमन्त्राणां ऋषिर्देवा वा प्राजापत्या इषेत्वाशाखानुष्टुव्विनियोगः कल्पकारोक्त एवमूर्ज्जेत्वा वायवो वायव्यं देवो व ऐन्द्रो यजमानस्य शाखा व्वसोर्वायव्यं द्यौर्मातरश्विन उखा व्वसोर्वायव्यं देवस्त्वा पयः कामधुक्षः प्रश्नः सा विश्वायुस्त्वौणि गव्यानीन्द्रस्यैन्द्रं पयः ॥ २ ॥

11A, इति सर्व्वानुक्रमणिकायां प्रथमोऽध्यायः ; 19A, इति सर्व्वानुक्रमणीये द्वितीयोऽध्याय' समाप्तः ; 23A, इति सर्व्वानुक्रमणीये तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ; 28A, इति सर्व्वानुक्रमणीये चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ।

It ends :—

सप्तमं जगती आगतपदास्त्रिनस्त्रयः खौ च द्वौ महासतो बृहत्यष्टकौ सप्तकः षट्को दशको नवकाश्च षडष्टका वा महापंक्तिर्माध्यन्दिनीये वाजसनेयके सर्व्वानुक्रमणिकैषा कृतिर्भगवतः कात्यायनस्यैषा कृतिर्भगवतः कात्यायनस्य । इति । ॐ

Last Colophon :—

इति माध्यन्दिनीये सर्व्वानुक्रमणीये पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः । ५ ।

मीः । जेष्ठ शुक्ल ५ सनौ संवत् १८३० । श्रीजानकीवल्लभो विजयते । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

The following is added in a different hand in red ink :—

इदं पुस्तकं लेखयित्वा बालमुकुन्देन लिखितं सीतारामेण ।

883.

1769. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 46. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1681. Appearance, old. Complete.

The Post Colophon Statement :—

इति सर्व्वानुक्रमणी समाप्ता ॥ कंडिकासंख्या १२४ ॥ संवत् १६८१ । वर्षे चैत्रमासे कृष्णपक्षे दशमी भौमे वाराणस्यां लेखक उद्धवेन लिखितोऽयं ग्रन्थः ॥

An index to the White Yajurveda of the Mādhyandina School, attributed to Kātyāyana.

884.

6187. *The same with a commentary.*

By Holīra.

Substance, country-made paper. 5×4 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Beginning :—

यजुर्व्वेदस्य मूलं हि भेदो माध्यंदिनीयकः ।
सर्व्वानुक्रमणी तस्याः (?) कात्यायनकृता तु या ॥
व्याख्यां तस्यास्तु होलीरः कुर्व्वे नत्वा गणाधिपम् ।
विलोक्य सर्व्वसूत्राणि भाष्याणि विविधानि च ॥ २ ॥

इह भगवान् कात्यायनाचार्य्यः सर्व्वानुक्रमसूत्रप्रारंभे प्रथमं मंगलाचरणपूर्व्वकं यजुर्वेदस्य मुख्य + ऋषिच्छन्दोदैवतज्ञानार्थं प्रतिज्ञासूत्रमाह ॥

Text :—ॐ मण्डलं दिव्यमन्ति हृदयं चाधिष्ठितं येन, etc.

Colophon :—

इति सर्व्वानुक्रमणीये प्रथमकंडिकायां होलीरभाष्यं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

इदं चन्द्रचूड़दैवज्ञेन लिखितमस्ति ॥

885.

10201 B. **सर्व्वानुक्रमणिकापद्धति ।** *Sarvānukramanikā-päddhati.*

Being a general index to the Vājasaneyasaṃhitā.

There are three fragments :—

I.

Substance, country-made paper. 8×4½ inches. Folia, 39 (by counting). Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Cols. :—इति संहितायां प्रथमोऽध्यायः ; द्वितीयोऽध्यायः ; इति पिण्डपितृयज्ञः ; इति चातुर्म्मास्याधिकारः—तृतीयोऽध्यायः ; चतुर्थो-

ऽध्यायः ; पञ्चमोऽध्यायः ; षष्ठोऽध्यायः ; सप्तमोऽध्यायः ; इत्य-
ष्टमोऽध्यायः ; इति वाजपेयमन्त्रादि—अथ राजसूयमन्त्राणामध्या-
यमभिधीयते ; नवमोऽध्यायः ; दशमोऽध्यायः समाप्तो राजसूया-
धिकारः । इति सर्व्वानुक्रमणिकापद्धतौ प्रथमोऽध्यायः (?)

There are only two lines of the 11th adhy. in the last leaf. There is also 1 leaf of probably another index containing I. 1—9.

II.

Substance, etc., the same as above. Folia, 12 (by counting).

Cols. :—अध्यायः समाप्तः ११ ; अध्यायः समाप्तः १२ ।

III.

The last leaf of the index.

Col. :—इत्यनुक्रमणिका समाप्ता ।

Post Col. :—संवत् १७५३ शाके १६१८ पौषवदि १० रवौ अमरा-
वतीस्थिताहिच्छत्रनागरज्ञातीयभट्टानन्तात्मजश्रीकृष्णेण चरमपत्रं
लिखितमन्यल्लेखकेन ॥ श्रीरस्तु ।

In a much later hand :—

दी० यज्ञकरेण मौल्येन गृहीतं जयपुरनगरे ।

886.

6185.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 9, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A general index to the Mādhyandinīya-Yajurveda-saṃhitā—to be differentiated from the Yajurveda *Sarvānukramaṇikā*, described in L. 2114.

The MS. being incomplete at the end, contains neither the name of the author, nor that of the work.

It begins:—

अथ वाजसनेयावान्तरभेदमाध्यंदिनीयाख्ययजुर्वेदसंहितामंत्रा-णामृषिदैवतच्छन्दांस्यभिधीयन्ते। ते च मन्त्रा द्विविधाः ऋगृख्या यजूरूयाश्च तत्र नियताक्षरपादावसाना ऋगित्युच्यते ॥

अनियताक्षरपादावसानं यजुरिति। तत्र सद्यासां (?) ऋचां यथाक्षरं गायत्र्यादीनि छंदांसि सन्त्येव नियताक्षरत्वात्। यजुषाम-(च)नियताक्षरत्वात् केषाञ्चिन्मते छंदो नास्ति।, etc., etc.

9A, इति वाजसनेयावांतरभेदमाध्यंदिनीययजुर्वेदसंहितायामुप-योगिनी परिभाषा समाप्ता ॥

अथ ऋषिदैवतच्छंदसां स्वरूपमुच्यते ॥

It comes up to the Cāturmāsya mantras.

24B, अथ चातुर्म्मास्यमंत्राणामृष्याद्युच्यते।, etc , etc.

887.

6190. **माध्यंदिनसंहितासंकल्पः।** *Mādhyandina Saṃhitā Saṃkalpa.*

Substance, country-made paper. 5×3 inches. Folia, 18, of which the 1st, 9th, 10th, 12th and one half of the 11th is lost. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1816.

Last Colophon:—

इति माध्यंदिनीयसंहितासंकल्पः समाप्तः।

Post Colophon:—

मङ्गलं भगवन् विष्णुर्मङ्गलं गरुड़ध्वजः।
मङ्गलं पुण्डरीकाक्षो मङ्गलायतनं हरिः ॥ १ ॥

श्री ॥ संवत् १८१६ रौद्रनाम्नि संवत्सरे वैशाखकृष्णप्रतिपदि शुक्रवासरे लिखितमिदं दीक्षितकृष्णशंकरेण।

From fol. 11B to the end, the work contains *saṃkalpas* or resolutions for reciting the various chapters of the Śuklayajurveda of the Mādhyandinīya Śākhā—as a specimen, one is quoted from fol. 13.

वाचस्पतयेत्यष्टचत्वारिंशतिकण्डिका॰ नारायण ऋ॰ त्रिष्टुप्-
छन्दः कश्यपो देव॰ अश्वमेधावभृतस्नानफल॰ । ७ ।

Another is quoted from fol. 17, 18.

ईशावास्येत्यध्यायस्य सकलानुकण्डिकानुवाक्यस्य अत्रिऋषिः
विश्वेदेवा देवता जगतीच्छन्दः इह जन्मनि ब्रह्मज्ञानावाप्त्यर्थं जपे
विनियोगः—

The real saṃkalpa—ending पाठमहं करिष्ये is lost in fol. 12 missing.

In the leaves preceding 11, there are given rules for recitation.

888.

1782. अनुवाकसंख्या। (शुक्लयजुर्वेद) *Anuvāka-Saṃkhyā of the Śukla Yajurveda.*

Substance, country-made paper. 8½×3¾ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It begins:—

अथानुवाकान् प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा विहितान् पुरा।
विप्राणां यज्ञकालेषु जपहोमार्चनादिषु ॥ १ ॥
इषे त्वैकावसोः पवित्रं तिस्रोमे व्रतपते सप्त पवित्रेस्थो द्वे शर्म्मासि
तिस्रो धृष्टिरसि शर्म्मासि द्विकौ देवस्यत्वातिस्रो देवस्य त्वा पंच
प्रत्युष्टं रक्षस्तिस्रो दशैकत्रिंशत् ॥ १० ॥ ३१ ॥ १ ॥

Col. :—इति अनुवाकसंख्या समाप्ता।

The anuvākas and kāṇḍas are given chapter by chapter. The anuvākas are summed up at the end as 303.

दशाध्याये समाख्याता अनुवाकास्तु संख्यया।
शतं १ दशानुवाकाश्च नवान्ये च मनीषिभिः ॥ १ ॥
सप्तषष्ठिश्चितौ ज्ञेया सौत्रे द्वाविंशतिस्तथा।
अश्व एकोनपञ्चाशत् पञ्चत्रिंशत् खिले स्मृताः ॥ २ ॥

शुक्रियेषु च विज्ञेया एकादश मनीषिभिः ।
एकीकृत्य समाख्यातं त्रिशतं त्र्यधिकं मतम् ॥ ३ ॥

The result obtained is this :—

	I—X Adhyāyas	...	119
Citi	XI—XVIII ...	...	67
Sautrāmani	XIX--XXI ...	...	22
Asvamedha	XXII—XXV ...	...	49
Khila	XXVI—XXXV	...	35
Sukriya	XXXVI—XL ...	...	11
			303

See the Text with Mahīdhara's Bhāṣya.

Post Col. :—शुभमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ श्रीः ॥ लेखकपाठकयोर्जयोऽस्तु ॥ रामाय नमः ॥ कृष्णाय नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ कालभैरवाय नमः ॥ विश्वनाथाय नमः चतुष्पद्यै नमः ॥

See L. 1806, which gives different introductory verses.

888A.

9770. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

अथानुवाकान् वक्ष्यामि ब्रह्मणा विहितान् पुरा ।
शिष्याणामुपदेशाय यज्ञसंस्करणाय च ॥
विप्राणां यज्ञकालेषु जपहोमार्चनादिषु ।
इषेत्वैकावसोः पवित्रं तिस्रोऽग्रेव्रतपते सप्त, etc.

889.

932. *The Same.*

For the manuscript see L. 1806.

Post Colophon Statement :—

श्रीसंमत् १९३३ वैशाखक्रष्ण ६ ॥ षष्ठी भृगुवासरे शुभम् भूयात् ॥

Beginning (after what Rajendralāla has quoted).

इषेत्वेका वसोः पवित्रं तिस्रोऽग्ने व्रतपते सप्त पवित्रेस्थो द्वे शर्म्मासि तिस्रो, etc., etc.

890.

6142. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1861. Appearance, new. Complete.

It is said to be the 4th pariśiṣṭa of Kātyāyana. It is put here for convenience of reference.

Colophon :—

इति श्रीअनुवाकाध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥ संवत् १८६१ मार्गशीर्षशुक्लप्रतिपदायां चन्द्रवासरे लिखितं विश्वेश्वरेण ॥

श्रीरामाय नमः ॥ शुभम् ।

891.

6265. क्रमसंधान । *Kramasandhāna.*

Substance, country-made paper. 11×4¼ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति दाक्षिणात्यमते चत्वारिंशत्तमाध्यायस्य क्रमसंधानमनुक्रमेण संपूर्णम् ।

This relates to the formation of the Kramapāṭha of the Mādhyandina Śākhā, which is rather difficult, because the mantras are often very short. See Belval 262.

Beginning :—श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।

विश्वधा परमेणच्चार्षीच्छ्रतधारं । सहस्रधारं देवः । अधुच्चः सा विश्वधाया इन्द्रस्य राध्यतामिदं, रामिकः ॥ तस्मै कर्म्मणे वा प्रत्युष्टः । अरातय उरु रमिधुः । ध्रुवांमो देवानां । देवह्वतमं सम-ऊतं । हविर्धानं विष्णुः । हस्ताभ्याममये । गृह्णामि भूताय । रश्मिभिर्देवीः । देवयुवं युष्माः । अग्नीषोमाभ्यां दैव्याय वेत्वद्भिः । वेत्वग्नेः । शमीव्व हविष्कृत् । इहि कुक्कुटः । वह ध्रुवं । वधा-याग्ने अन्तरिक्षं धत्तं । दिवं विश्वाभ्यः । वेत्तुधान्यं । व्यानाय दीर्घां । रसेन रेवतीः । पृथन्तां जनयत्वै वधः पृथिवि । मौगप । बध्यासमररोषस्वान्गायत्त्रेण जागतेन सुष्मा । मार्ज्जणि शिता । मार्ज्जदित्यै । पदमाम्यतग्नेः । यजुषे यजुषे सवितुः । ३१ ।

892.

6197. क्रमरत्नमालिका । *Kramaratnamālikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

प्रणम्याद्यं दिनमणिं योगीश्वरशिरोमणिं ।
सर्व्वज्ञं याज्ञवल्क्यं तच्छिष्यकात्यायनं मुनिं ॥
सर्व्वेषां यजुषमन्त्राणां वेदे वाजसनेयके ।
क्रमावसानविषयां कारिकामारभामहे ॥
श्लोके विद्धादिविरतः प्रतीकेषु न दुःसहः ।
प्रत्येकं प्रथमाषष्ठीसप्तम्युक्तं प्रकल्पते ॥
पदानामानुपूर्व्वेण क्रम एष प्रवर्त्तते ।
गणान्तानां क्रमो नास्ति इति कात्यायनोऽब्रवीत् ॥

The preface takes up 12 ślokas. Then comes the first kārikā. There are 40 kārikās.

The 40th has only two pādas.

End. ईशावास्यमिदं सर्व्वं दिवेच्छ्यं सर्व्वसम्मतम् ॥ ० ॥

Colophon :—

क्रमरत्नमालिका समाप्ता ।

शुभमस्तु ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

893.

6262. **शतपथानुवाक ।** *Śatapathānuvāka by Dāmodara.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति शा(श)तपथोऽनुवाकः ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमः सिद्धम् ।

गुरुं नमस्कृत्य महेश्वरञ्च गणेश्वरं चाथ सरस्वतीं च ।

माध्यंदिनब्राह्मणपाठकानां संख्यां प्रवक्ष्याम्यथ कण्डिकानाम् ॥

This is useful, as giving the extent of each anuvāka in the Śatapatha.

It ends :—

यजुर्वेदसमाम्नाये ह्यस्मिन् माध्यंदिनीयके ।

चतुर्दशैव काण्डानि प्रोक्तानि मुनिसत्तमैः ॥

अष्टषष्ठिः प्रपाठाश्च अध्यायाः शतमेव च ।

ब्राह्मणानान्तु चत्वारि शतानि कीर्त्तितान्यपि ॥

अष्टत्रिंशत्तथान्यानि समुद्दिष्टान्यसंशयम् ।

कण्डिकानामियं संख्या सप्तसाहस्रषट्शते ॥

चतुर्विंशतिरेवाथ संप्रोक्ता मुनिसत्तमैः ॥

श्रीदामोदरेणायं कृतो योऽत्र परिश्रमः ।

परार्थमेव तत् सन्तः परार्थकमलाश्रयाः ॥

894.

10314.

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 21—37, of which fol. 28 is missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1712. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

An index to the White Yajurveda—both to the Saṃhitā and to the Brāhmaṇa—of the Mādhyandina Śākhā.

I. Fol. 21 begins :—(Accented).

> युदीर्घमनं नू ॥ ह्नि तद्यदि + +· ऊदेषेन्त आयुरस्तु सर्व्व- मायुरेह्नीत्यिष ते लोक एतत्तेस्त्विति दैवै तत्पश्यन्ती वागवदत्यथ वंशः । २१ । इति लाउशांन्तिः (?)

II. अथ वंशः ॥ (Accented) समानमासांजीवी + + साञ्जीवी पुत्रो माण्डुकायनेर्माण्डुकायनिः, etc., etc.

27A.—इति वंश—

This is similar to Vaṅśas, as given at the ends of the 5th and the 6th adhyāyas of Vṛahadāraṇyakopaniṣad of the Kāṇva recension, commented upon by Śaṅkara.

III. इषे त्वा १ । व्रयोसि । २, etc.

Contains Pratīkas or initial words of the adhyāyas of the Yajurveda Saṃhitā. The Pratīkas of adhāyas 37—40 are lost in the missing leaf 28.

IV. 31B. -इति वेदाध्यायः ।

Contains the Pratīkas of the adhyāyas of the Śatapatha Brāhmaṇa, the beginning of which is lost in the missing leaf 28.

V. व्रतमुपेष्यन् । १ तद्यदेवं पिनष्टि २ अथाज्यलिप्ताभ्यां पवित्राभ्यां ३

34A, इति शतानि ।—

Contains the Pratīkas of the Śatakas or centuries of paragraphs, called kaṇḍikās, numbering 77, which constitute the Śatapatha Brāhmaṇa and give the work its name.

VI. *Beg.* :—व्रतमुपैष्यन् २ चतुर्द्धा विहितो ह्वा, etc.

Contains the initial words of 68 prapāṭhakas into which the Śatapatha Brāhmaṇa is divided.

V. The last two lines of fol. 36B and fol. 37 contain two Brāhmaṇas accented.

I. *Beg.* :—अथ व्रतं विसृजते स यस्मिन् ह्वर्त्ता विमुक्ता कमेत्यथ निग्राव्याभ्यो ग्रहान् विमृह्णतेथ गृहपतिः, etc., etc.

II. *Beg.* :—एवं व्रतं विसृजते। परमाऊतिं गच्छतीति तस्माद्रोदचमसात् तस्मिन् समुपह्वमिष्ट्वा समिधोभ्यादधति, etc., etc.

End. :—वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येनाख्यायन्ते ॥

The date of the MS.

संवत् १७१२ वर्षे कार्त्तिक + + + + + गौ लिखितम् ।

Then two lines in red ink containing a stray verse.

895.

6157. यजुर्विधान। *Yajurvidhāna.*

Substance, country-made paper. 12 × 5¼ inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1650. Appearance, old, discoloured and repaired. Complete.

The use of Yaju, as directed by Yājñavalkya.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो मन्त्राणामनुष्ठानकल्पं वशिष्ठादिब्रह्मर्षिभिरनुष्ठितमनुव्याख्यास्यामः। नान्या ब्राह्मणस्य काचिद्धनार्ज्जने क्रिया विद्यते होमानां यज्ञानां वाऽवश्यं क्रिया। किन्तु मन्त्रविद्याधनानां यज्ञानां यजुर्विद्य उपदिश्यते। क एते मन्त्रा जपते ऋग्यजुःसामाथर्व्वाङ्गिरस उभयात्मका मन्त्रा देवताभिष्टवपरा द्रव्यसंस्कारकाश्चेति। य एते द्रव्यसंस्कारपरास्तेऽत्रैवोपयोगिनो ये पुनर्देवताभिष्टवास्तेषां सर्व्वार्थत्वमभिसन्धाय साधितानां फलदर्शनादत्र मन्त्रलिङ्गदर्शनाच्च तत्र कर्म्मकरणे। तुलापुरुषचान्द्रायणकृच्छ्रातिकृच्छ्रादिभिः पूतशरीरेण कर्म्मापेक्षया द्वादशरात्रं षड्रात्रं त्रिरात्रमेक-

गात्रमिति च कर्म्माङ्गाणि कार्य्याणि सर्व्वमन्त्राणां पूर्व्वमेव लक्ष-मयुतं सहस्रमिति च सिद्ध्यपेक्षया कार्य्याणि। कर्म्मावसाने च फलावाप्तिर्ब्रह्मचारिणा भवितव्यम्। सरहस्यकल्या ह्यसिद्धयो भावज्ञातव्यास्वेति।

अथ याज्ञवल्क्योक्तयजुर्विधानं व्याख्यास्यामः ॥ १ ॥ सर्व्वत्रोंकार-पूर्व्वाभिर्महाव्याहृतिभिराज्याहुतिसहस्रं जुहुयात्। ... ... अथ यथेष्टकर्म्मकरणं समवेताभिरौदुम्बरसमिधौ जुहुयात् पश्वन्न-कामो दधि वा पयो वा शान्तिकामोऽपामार्गतण्डुलानर्कसमिधो ... ... कन्याकामो मुष्टिभिस्तिलतण्डुलानां जुहुयात् ... ... वशीकर्तुकामोऽभिचारार्थं विषरुधिराक्तव्याघातकसमिधो जुहुयात् क्रोधान्वितो जनमरणे क्षये वा सर्व्वव्रीहीन् जुहुयात्, etc.

5A, यजुर्विधाने प्रथमोऽध्यायः; 7A, ०द्वितीयोध्यायः; 11A, ०तृतीयोऽध्यायः; 13B, ०चतुर्थोऽध्यायः; (*Last colophon*) पञ्चमोऽध्यायः।

Post Colophon:—

संवत् १६५० समय पुस वदि त्रयोदशी।

End:—अद्य वा सर्व्वमन्त्राणां विस्तरेण पृथग्विधानमिति।

See Belval No. 272. For a larger version in 7 adhyāyas see Belval No. 273. Aufrecht relying upon Ben. 10, Lahore 2, Peters 2,175, registers in his Catal. I, a Yajurvidhāna of Taitt. in 9 adhyāyas.

896.

1775. **कात्यायनीयं प्रातिशाख्यम्।** *Kātyāyanīya Pratiśākhya.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 275. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1825. Complete.

See I.O. Catal. No. 192.

It begins :—

जमादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः ।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥

१ । स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः । सो[illegible]त्वात् । न समत्वात् । स्याद्वा आम्नायधर्मित्वाच्छन्दसि नियमः । यत्तत् न । वायुः खात् । शब्दस्तत् । संकरोऽयम् । ससंघातादीन् वाक् । चीणि स्थानानि । द्वे करणे । शरीरात् । शरीरम् । शरीरे । तेषां स उदयंस्त्वेकाख्यम् । ॐकारः स्वाध्यायादौ । ॐकाराथकारौ । ॐकारं वेदेषु । अथकारं भाष्येषु । प्रयतः ॥ १ ॥

It ends :—

[illegible] कण्ठ्याः । नैर्ऋत्या जिह्वामूली[illegible]
वैश्वदेवताः । [illegible]याः ।
सौम्यास्तालव्याः । रौद्रा दन्त्याः । औष्ठा आश्विनाः । वायव्या मूर्द्धन्याः । शेषा वैश्वदेवाः । तत्समुदायोऽक्षरम् । वर्णो वा । अक्षरसमुदायः पदम् । अक्षरं वा । तच्चतुर्द्धा । नामाख्यातोपसर्गनिपाताः । तत्र प्रतिविशेषः ।

क्रियावाचकमाख्यातमुपसर्गो विशेषकृत् ।
सत्त्वाभिधायकं नाम निपातः पादपूरणः ॥
चतुर्दश निपाता येऽनुदात्तास्तेऽपि सञ्ज्ञिताः ।
निहन्यते खलु आख्यातं उपसर्गचतुष्टये ॥

अथ पदगोत्राणि ।

भारद्वाजकमाख्यातं भार्गवं नाम शिष्यते ।
वाशिष्ठमुपसर्गस्तु निपातः काश्यपः स्मृतः ॥

अथ पददेवता ।

सर्व्वं तु सौम्यमाख्यातं नाम वायव्यमिष्यते ।
आग्नेयस्तूपसर्गः स्यान्निपातो वारुणः स्मृतः ॥

इत्याह स्वरसंस्कारप्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः । वृद्धं वृद्धिः ।

Colophon :—

इति कात्यायनकृतप्रातिशाख्ये अष्टमोऽध्यायः ।

समाप्तमिदं सूत्रम् ।

Post Colophon :—

ज्ञातिश्रीमालिब्राह्मणत्र्यवाड़िमहादेवसुतत्र्यवाड़िविश्वेश्वरलेखक इदं पुस्तकं लिखितम् ।

संवत् १८२५ वर्षे श्रावणकृष्णद्वादश्यां भौमवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् । शुभं भवतु ।

897.

1091. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1809. Appearance, tolerable. Complete in 8 chapters.

On Vedic phonetics, peculiar to the White Yajur Veda. Often printed.

Col. :—इति कात्यायनकृते प्रातिशाख्यसूत्रेऽष्टमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १८०९ मिति चैत्रकृष्ण १३ रवौ लिखितं श्रीमद्याज्ञिक-देवकृष्णस्यात्मजविजयकृष्णेन भ्रातृकरुणाकृष्ण तथा रविकृष्णस्य स्वार्थञ्च ॥ श्रीगणपति-प्रसन्नोऽस्तु । शुभं भवतु ।

898.

3491. *The same here called* **वाजसनेयप्रातिशाख्यम् ।**

Vājasaneya Prātiśākhya.

Substance, country-made paper. $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 5 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

899.

6155. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति कात्यायनप्रातिशाख्यसूत्रे अष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संमतं १६३६ भादोवदी ६ के लीषा समाप्त । शुभ । मङ्गल ।

The text of the Vājasaneya-Prātiśākhya has been published in Roman letters, with a German translation and notes by A. Weber, Ind. Stud. V. (1858), and in the Benares Sanskrit series.

900.

1092. *The same with a comm.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva Bhaṭṭa by Bhāgīrathī.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 39. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Fragment.

This codex contains Ananta's commentary on the first two adhyāyas and on 100 sutras of the third adhyāya.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीगुरुगोविन्दगणपतिशारदाभ्यः ।
वन्दे विष्णुं चिदानन्दं भक्तकल्पमहीरुहम् ।
यच्छायामाश्रितैर्लभ्यं नरैरर्थचतुष्टयम् ॥ १ ॥
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनीनपि ।
सुमङ्गलादिकांश्चापि वन्दे विद्यागुरून् मम ॥ २ ॥
वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञोऽनन्तभट्ट इति श्रुतः ।
व्याख्यास्यामि प्रातिशाख्यं कात्यायनमुनीरितम् ॥ ३ ॥
समस्तकाण्वशाखिभ्यो मूर्द्धन्येभ्योऽञ्जलिर्मया ।
बद्ध्यते मच्छ्रमं दृष्ट्वा क्षमां कुर्व्वन्तु ते मयि ॥ ४ ॥
उदाहरणवाक्यानि दीयन्ते काण्वशाखिनाम् ।
अलाभे परकीयाणि सूत्रकारानुशासनात् ॥ ५ ॥

ननु शाखायां शाखायां इति प्रतिशाखं प्रतिशाखं भवं प्रातिशाख्यमिति समाख्यया समग्रोदाहरणलाभेन च माध्यन्दिनशाखीयमेवेदं प्रातिशाख्यमिति गम्यते। अतः कथं काण्वशाखोदाहरणप्रतिज्ञानं क्रियते। इति चेत् सत्यम्। इदं माध्यन्दिनीयमेवेति न नियमः किन्तु काण्वशाखादिपञ्चदशशाखानुगतम्। यतस्तासु शाखासु मिथः स्वल्पभेददर्शनेन तल्लक्षणाय सन्तदुक्का बहुप्रकारार्थं तन्वेणाचार्य्यस्य प्रवृत्तेः। तथा च पञ्चदशशाखासु एकमेव कात्यायनसूत्रमिति अनादिवृद्धव्यवहारात्। अधिकं प्रविष्टं चेत् न तु तद्धानिरिति न्यायात् अनेनैव काण्वापेक्षितसर्व्वलक्षणसिद्धिश्च। इतरथा केनचित् भ्रान्त्या प्रयुक्तस्यापपाठस्यापि सुष्ठुपाठस्यापत्त्यातिप्रसङ्गो दुष्परिहरः स्यात्। किञ्च प्रतिशाखं श्रौतस्मार्त्तप्रातिशाख्यादिसूत्रस्याभावात् क्वापि देशेऽनुपलम्भात् सर्व्वदेशीयानां एकेनैव सूत्रेण कर्म्मानुष्ठानदर्शनाच्च न केवलमेतदेव सूत्रैकत्वे गमकं अपि तु प्रातिशाख्यसूत्रेऽपि तत्र तत्र ज्ञापकाच्च। तथा हि। यान्युदाहरणानि माध्यन्दिनशाखायां न सन्ति काण्वशाखादौ सन्ति तदुदाहरणसाधकान्यपि सूत्राणि दृश्यन्ते।

\+ + + + +

तस्मात् सिद्धं काण्वादिपञ्चदशशाखास्वेकमेव प्रातिशाख्यमिति।

ॐ। जपादौ नाधिकारोस्ति सम्यक्पाठमजानतः।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥ १ ॥
सङ्गतिज्ञापकं तस्येदमाद्यं पद्यम्। स्पष्टार्थम् ॥ ॐ ॥
स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः। स्वर उदात्तानुदात्तस्वरितप्रचयरूपः। संस्कारो नाम लोपागमवर्णविकारप्रकृतिभावादिरूपः। तयोश्छन्दसि विषये नियमोऽधिक्रियते। प्रतिज्ञासूत्रमेतत्।*

901.

1899. *The same Text with the same comm., here called* **पदार्थप्रकाशः** *Padārthaprakāśa.*

For the manuscript and the work see L. 4119. The first leaf is missing.

902.

1251. *The same Text with the same comm.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 69. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1743. Appearance, old. Complete.

It ends :—

एवं कृत्स्नं शास्त्रमभिधाय स्वकृतमिदमित्यलङ्करोति इत्याह स्वरसंस्कारयोः प्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः ।

उत्पत्तिं च विनाशं च भूतानामगतिं गतिम् ।
वेत्ति विद्यामविद्यां च स वाच्यो भगवानिति ॥

इति भगवच्छब्दार्थः । शेषं सुगमम् । वृद्धं वृद्धिरित्युक्तार्थम्

वेदवेदान्तविदुषाऽनन्तभट्टेन सादरम् ।
परेषामुपकाराय भाषितं प्रातिशाख्यकम् ॥
अम्बा भागीरथी यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन रचितं प्रातिशाख्यस्य वर्णनम् ॥
असाधु साधु वा पद्यं ग्रन्थेऽस्मिन् यन्मयोदितम् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां सन्तः श्रीमन्तः काखशाखिनः ॥
न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्सया ।
ग्रन्थोऽयं रचितः किन्तु रमानाथस्य तुष्टये ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रथमशाखिनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते श्रीमत्कात्यायनप्रणीतप्रातिशाख्यसूत्रभाष्ये पदार्थप्रकाशेऽष्टमोऽध्यायः समाप्तः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु । [संवत् १७४३ भाद्र शुक्ल ५ गुरौ लिखापितं गोवर्द्धनेन । This portion is retouched.]

903.

3252. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 28 to 56. Lines 9, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Leaf 11 contains the colophon of the third adhyāya.

इति श्रीमत् प्रथमशाखिनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते श्रीमत्कात्यायनप्रातिशाख्यसूत्रभाष्ये तृतीयोऽध्यायः ।

904.

5938. *The same Text.*

With the commentary entitled Jyotsnā by Rāma.

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches. Folia, 49. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

Two groups of leaves. The first group consists of 27 leaves, of the last leaf, 27th, one side is left blank. Then comes the second group consisting of 22 leaves. The last leaf is marked 21, two leaves being marked 5. But there is no mistake in the continuous pagination from 1 to 49, which appears on the left hand upper margin of the MS.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसद्गुरुनाथाय नमः ।
यस्य भृङ्गावलिः कण्ठे भ्रतदानाम्बुपूरिते ।
भाति रुद्राक्षमालेव स वः पायाद् गणाधिपः ॥
श्रीरामं सद्गुरुं नत्वा याज्ञवल्क्यमुनिं तथा ।
कात्यायनकृते प्रातिशाख्ये वाजसनेयके ॥
माध्यन्दिनानुसारेण ज्योत्स्नाख्या विवृतिर्लघुः ।
क्रियते सुखबोधार्थं मन्दानां रामशर्मणा ॥

(The Text) जपादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः ।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥
स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः प्रतिज्ञासूत्रमेतत् ।

5B, इति संज्ञापरिभाषाप्रकरणम् ; 9B, इति स्वरसन्धिः ; 14A, इति व्यञ्जनसन्धिः ; 16B, इति विसर्गसन्धिः ; 30B, इति प्रकृतिस्वराः ।

Then come the eight vikṛtis, with which the work comes to an end.

The commentary ends :—

अङ्काग्निसप्तकुमिते (१७३९) शके ईश्वरवत्सरे ।
इषशुक्लदशम्यां श्रीसिद्धेश्वरतनूभुवा ॥
रामेण रचिता प्रातिशाख्यज्योत्स्ना समर्पिता ।
श्रीरामसिद्धेशगुरुचरणाम्बुरुहद्वये ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटरत्नश्रीसिद्धेश्वरयोगिवरसूनुरामचन्द्रपण्डित-विरचिता ज्योत्स्नाख्या प्रातिशाख्यविवृतिः समाप्ता ।

905.

1776. कात्यायनप्रातिशाख्यदीपिका । *Kātyāyana-Prātiśākhya-Dīpikā.*

By Rāma Agnihottri, son of Sadāśiva Agnihottri.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 165. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति :श्रीसदाशिवाग्निहोत्रिसुत रा[माग्निहो]त्रिकृता प्रातिशाख्यदीपिका समाप्ता ।

The colophon in leaf 162A :—

इति सदाशिवाग्निहोत्रिसुतरामाग्निहोत्रिकृता प्रातिशाख्यदीपिका समाप्ता ।

It begins thus :—

नत्वा गुरुपदाब्जं कातीयादीन् ऋषीनपि ।
क्रियते बालबोधाय प्रातिशाख्यस्य दीपिका ॥

नानाग्रन्थान् समालोक्य उवटादिकृतानपि ।
शिक्षाश्च सम्प्रदायांश्च तथाथ्र्वेटगणस्य च (?) ॥
सम्यगुच्चरितो मन्त्रो भवेत् कामधुगित्ययम् ।
नियमः क्रियते श्रुत्या तथा सूत्रकृतापि च ।
जपादौ नाधिकारोऽस्ति इति ।, etc.

906.

6180B. **जटापटल ।** *Jaṭāpaṭala by Anantācārya, son of Nāgadeva.*

Substance, etc., the same as in Catal. 284, on the reverse of the last leaf of which marked 1, begins the present work. It has fol. 9. Lines, 9 to 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

The object of the work.

श्रीगणेशाय नमः ।
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनीनपि ।
नागदेवात्मजः श्रीमाननन्ताचार्य्यसंज्ञकः ॥
आद्यशाखी स्वशाखायां जटाद्यष्टसुलक्षणम् ।
ब्रूते विचार्य्य बहुशो मतं व्याड़ेः समाश्रयन् ॥
स्वप्रातिशाख्यग्रन्थाज्जटालक्षणवर्ज्जनात् ।
पारक्यमपि तद् ग्राह्यं यन्नाम्नातमिति स्मृतिः ।

The MS. seems to be left incomplete.

907.

1269. **वाजसनेयसंहितापदकारिकारत्नमाला ।**

Vājasaneyasaṃhitāpadakārikā-Ratnamālā.

Attributed to Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 44, of which the 1st leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

A comprehensive work on phonetics peculiar to Vājasaneya Saṃhitā of White Yajur Veda and on resolving the Saṃhitā into pada. It is in the form of kārikās giving the

number of words in each Yajus with the number of Visargaś, of Savarṇa Sandhis and other phonetical changes peculiar to the White Yajur Veda. This one work does for the Vājasaneya Saṃhita, what, the two classes of works, (1) Anukramaṇikā and (2) works like Cāturjñāna and Padagāḍha, do for the Ṛgveda.

As the first leaf is missing, the first Yajus of the 2nd adhyāya is quoted.

विंशत्तु कृष्णोसि इद्धौ पञ्चविसर्जनाः ।

१ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १०
१ । ॐ कृष्णः असि आ खरेष्ठः अग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि वेदिः असि

११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
बर्हिषे त्वा जुष्टं प्रोक्षामि बर्हिः असि स्रुग्भ्यः त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ।

Col. of the 1st adhyāya:—

इति श्रीशंकराचार्यकृतौ वाजसनेयसंहितायां पदकारिकारत्नमाला नाम प्रथमोध्यायः ।

The last Col. in the MS. :—

इति श्रीशंकराचार्यविरचितौ वाजसनेयसंहितायां पदकारिकारत्नमाला नाम सप्तत्रिंशतिमोऽध्यायः ।

The incomplete MS. goes up to the beginning of the 38th adhy. which abruptly ends.

For another MS. see Taylor, Part I, p. 206, No. 1732.

This Śaṅkarācārya is certainly not the Great founder of the Advaita School of Vedānta Philosophy. He appears to be a Karmakāṇḍi Brāhmaṇa.

908.

6066. **मौनमन्त्रावबोध ।** *Maunamantrāvabodha.*

A commentary on the mantras of the Mādhyandiniya Saṃhitā by Sundara Śukla.

Substance, country-made paper. 9×5¼ inches. Folia, 37, of which the 36th is missing, while there are two leaves marked 26. Lines, 8 on a page.

Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

See Oxf. No. 473 and page 384A.

Beginning:—

ॐ नमो गणेशाय । अथातो मौनहस्तसंज्ञया यजुर्वाजसनेयमाध्यन्दिनसंहितामन्त्राणामवबोधं सुन्दरशुक्लो ब्रवीति । यन्मन्त्रपाठार्थवेदनफलविद्धिर्विपश्चिद्भिर्निगदितम् निषिद्धश्रुतिमंश्रवीर्थ्य त्वन्तया (?) प्रगमाय तदेतन्मन्त्रक्रमेणाधोमध्य-ऊर्द्धाधोमध्याधोध-ऊर्द्ध इति चत्वारोऽध्यायाः तेषु क्रमेणर्जुविसर्गसमस्वरितमध्योर्द्ध-रंगन्युब्जानुस्वारक्रस्वदीर्घतिर्य्यक्टतनमांतसंज्ञाभिः सुधीर्विजानाति ॥ १ ॥ अथर्जुसंज्ञामाह ॥

अग्नेस्तनूर्विष्णवे त्वाग्निर्देवताग्नये स्वाहा पां प्राणाय स्वाहा ।

1A, अथ ऋजुसंज्ञामाह; 2A, इति समसंज्ञामाह; 3A, स्वरितसंज्ञामाह; 3B, अथ मध्यसंज्ञामाह; 4A, अथ ऊर्द्धसंज्ञामाह; 5A, अथ रङ्गसंज्ञामाह; अथ न्युब्जसंज्ञामाह; 5B, अथ क्रस्वसंज्ञामाह; 6A, अथ दीर्घसंज्ञामाह; 7A, अथ तिर्य्यक्संज्ञामाह; 7B, अथ टतनान्तसंज्ञामाह; अथ मान्तसंज्ञामाह; 8B, इति श्रीसुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोध अधोमध्यो नामप्रथमोऽध्यायः ।

23B, इति सुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोधे ऊर्द्धाधो नाम द्वितीयोऽध्यायः; 27A, मध्याधोनामा तृती[यो]ऽध्यायः;

Last Colophon:—

इति श्रीसुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोधे अध-ऊर्द्धो नाम चतुर्थोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement:—

शुभं भवतु । यादृशमित्यादि ।

जोसीदाभायिसुत-सुरजिज्ञाति-उदीच्यकेन लिखितं काश्यायां लिखितं मया श्रीविश्वेश्वरप्रिर्थ्यये ।

शुभं भवतु कल्याणमस्तु ।

The Mauna mantras of the White Yajur Veda, are uttered inaudible and expressed only, by the peculiar movements of hands.

The commentary is simply concerned with the classification of the mantras, under four heads, as shown in the analysis given above.

909.

7933. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1644. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीसुन्दरशुक्लविरचिते मौनमन्त्रावबोधे अथऊर्द्धोनाम चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥ अध्याय ॥ इति मौनस्वरसमाप्तिः ।

Post Col. :—

अस्मिन् ग्रन्थे कण्डिका १११ । संवत् १६४४ वर्षे माघमासेऽमले पक्षे तृतीयायां शनेर्दिने लिखितं बलभद्रेण परार्थं पुस्तकं ॥

910.

6068. **मौनमन्त्रसूत्रा ।** *Mauna—Mantra sūttra.*

By Devabhadra, son of Balavadra, a descendent of Gangādhara Pāṭhaka, son of Pāṭhaka Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ यजुर्वेदाम्नाये वाजसनेयके माध्यन्दिनीयेऽन्येन मौनेन हस्तेन अस्मदीयेन सत्सम्प्रदायेन अधीतानां संहितामन्त्राणां अवगमं गौतमो देवभद्रपाठकोऽहं ब्रवीमि । धर्म्मार्थकाममोक्षाख्यानि चत्वारिंसद्भुत्यत्वानि विकसितानि तेषु प्रत्येकं चन्द्रादितिथ्यन्ता अबोध्याः संज्ञास्ताभिर्मदुपदेशेन च सुधीः परहृद्गताः कण्डिका विजानातु । १ ॥

चन्द्र इषेत्वाग्नावग्निर्यज्ञो देवानां द्वे जुषाणो वर्ह्निः पुरुषम्टगो धामच्छदग्निः ।
etc., etc.

A work, similar to the above. But the arrangement is different. It seems that there were different schools with different arrangements.

3B, इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनुमहा-याज्ञिकगङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रविरचिते माध्यन्दि-नीयसंहितायां मौनमन्त्रसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ।

There are thirteen paragraphs in the first chapter.

8A, इति श्रीमन्महायाज्ञिक ०माध्यान्दिनीसंहितायां मौनमन्त्रसूत्रे द्वितीयोऽध्यायः ।

There are 24 paragraphs in the second chapter.

10A, ०तृतीयोऽध्यायः ।

There are eight paragraphs in the third chapter.

Last Colophon :—

०चतुर्थोऽध्यायः । सूत्रं च समाप्तम् ।

There are sixteen paragraphs in the last chapter.

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ।

मिति अगहण सुदी पूर्णिमा । संवत् १९३४ ।

The work ends :—

ढुण्ढिराजप्रसादेन सूत्रञ्चेदं मया कृतम् ।
वैदिकास्तेन तुष्यन्तु विप्रा माध्यान्दिनीयकाः ॥
अध्येतव्यमिदं सूत्रं विप्रै र्माध्यन्दिनीयकैः ।
मौनेनाधीतमन्त्राणां क्षिप्रं ज्ञानाभिलाषिभिः ॥
मुहुर्मुहुः प्रार्थयेऽहं दुर्ज्जनान् दुष्टमानसान् ।
मत्कृतं सूत्रमेतत्तु न नष्टव्यं कदाचन ॥
एषा मत्सूत्रगा विद्या गोप्यैव फलदा भवेत् ।

अन्यथा विफलैव स्यादिति मद्वचनं कुरु ॥
शिष्यं मित्रच्छलं दुष्टं प्रभुं बालं न बोधयेत् ।
सच्छिष्यं शिक्षयेद्वाथ स्वपुत्त्रानेव बोधयेत् ॥
यस्य श्रमः समुत्पन्नः सूत्रस्यास्य कृतौ मयि ।
गजाननविभुस्तेन प्रीयतां मम दैवतम् ॥

911.

6067. **मौनमन्त्रप्रकाश।** *Maunamantraprakāśa by Daivajña Pāṭhaka Veṇīdatta.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1804. Appearance, old and discoloured. Complete. Stitched in the middle.

This classifies the *mantras* of the White Yajur Veda under the four heads of *Dharma*, *Artha*, *Kāma* and *Mokṣa*, the four ends of human existence.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐकारप्रौढमूलः क्रमपदकठिनस्कन्दविस्तीर्णशाखो (?)
ऋक्पत्रः सामपुष्पो यजुरधिकफलोऽथर्व्वगन्धं दधानः ।
यज्ञच्छायासुशीतो द्विजमधुपगणैः सेव्यमानः प्रभाते
मध्ये सायं त्रिकालं शुचिरमृतनिभः पातु वो वेदवृक्षः ॥

अथ धर्म्मवर्गे प्रथमे प्रथमः ।

माता च ते पिता च तेऽग्रे (?) ॥ निक्रमणग्निषदनं ॥ एतावानस्य ॥ आतिष्ठन्तं परि ॥ इति चतस्रः ।

अथ प्रथमे द्वितीयः, etc., etc.

3A, इति दैवज्ञपाठकवेणीदत्तविरचिते मौनमन्त्रप्रकाशे धर्म्मवर्गे प्रथमोऽध्यायः; 4B, ०द्वितीयोऽध्यायः; 6A, इति श्रीदैवज्ञपाठकवेणीदत्तविरचिते यजुर्वेदान्तर्गतमाध्यन्दिनशाखायां मौनमन्त्रप्रकाशे धर्म्मवर्गे तृतीयोऽध्यायः; 7B, ०चतुर्थोऽध्यायः; 8A, ०पञ्चमोऽध्यायः; 9B, ०षष्ठोऽध्यायः; 10A, ०सप्तमोऽध्यायः; 10B, ०अष्टमोऽध्यायः; 11A, ०नवमोऽध्यायः; 11B, दशमोऽध्यायः समाप्तोऽयं धर्म्मवर्गः ।

19B, इति श्री०अर्थवर्गे दशमोऽध्यायः—

Then begins the *Kāmavarga*, which consists of 30 adhyāyas.

27B, इति श्री०कामवर्गे त्रिंशोऽध्यायः—

Then comes the *Mokṣavarga*.

Last Colophon:—

इति श्रीदैवज्ञपाठकवेणीदत्तविरचिते मौनमन्त्रप्रकाशे मोक्षवर्गे चत्वारिंशो-ऽध्यायः— समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

Post Colophon Statement:—

अधोर्द्धमध्यदीर्घाश्च ह्रस्वमुष्टिहलन्तकाः।
कच्छप्यन्युञ्जब्रह्मचिह्नं दशाध्याय्यां प्रतिष्ठितम्॥

संवत् १८०४ मिति ज्येष्ठकृष्ण ११ एकादश्यां लिः नन्दलालकान्यकुब्जेन।

912.

6267. **हस्तस्वरप्रक्रिया।** *Hastasvaraprakriyā.*

By Pitṛbhaktamalla, son of Khagapati Agnihottri.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1937. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमत्कान्यकुब्जोपनाम्ना(मन्या)मिश्रोचिखगपतितनुजेन
पितृभक्तमल्लेन पाटमपुरवासिना कृता हस्तस्वरप्रक्रिया समाप्ताभूत्।
शुभम्। श्रीरस्तु॥

Post Colophon:—

संवत् १९३७ मीः जेटसुदी ६ वार ब्रतवारके लीखा समाप्त।

Following addition is in a later hand :—

मालवीत्युपनामकबालमुकुन्दस्येदम्।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

नत्वा गणपतिं देवं ध्यात्वा श्रीकुलदेवताम् ।
मल्लशर्म्मा ह्रस्वपूर्व्वां करोमि स्वरप्रक्रियाम् ॥
नत्वा विघ्नहरं सदा शुभकरं सर्व्वस्य कामप्रदम्
स्मृत्वा श्रीगुरुपादुकां सुललितां ध्यात्वा परां देवताम् ।
वेदे वाजसनेयिके त्वधिकृता विप्राश्च ये सत्तमाः
तेषामेव कृते कृता न कुधियां ह्रस्वस्वरप्रक्रिया ॥

Then it goes on :—

अथ साधारणो नियमः ।

तथाहि प्रातिशाख्ये मनुः

ब्राह्मणः प्रणवं कुर्य्यादादावन्ते च सर्व्वदा ।
स्रवत्यनोंकृतं सर्व्वं परस्ताच्च विशीर्य्यते ॥

तथा । उत्तानपाणिः प्रणवं कृत्वा सह शलाकया ।
गुरुं प्रणम्य मनसा ततः स्वाध्यायवान् भवेत् ॥

अत्र जयादौ ह्रस्वस्वरवर्णहीनस्यानधिकारत्वं रावणेन स्वराङ्कुशे याज्ञवल्क्येन शिक्षायाञ्च बोधितम् ।

तथाहि । ह्रस्वहीनन्तु योऽधीते स्वरवर्णविवर्जितम् ।
ऋग्यजुःसामभिर्दग्धो वियोनौ स च गच्छति ॥

It was written in Saṃ. 1781.

The work ends :—

श्रीमता कान्यकुब्जेनेत्युपनाम्ना(त्युपमन्या)मिश्रोच्चिणा ।
श्रीमद्देवस्वरूपाणां श्रीमत्खगपतिनाम्नाम् ॥ (?)
सूनुना पितृभक्तेन मल्लविप्रेण धीमता ।
विक्रमार्कगताब्देषु चन्द्रवस्वङ्कभूमिषु १७८१ ॥
ऊर्ज्जे मासि सिते पक्षे ह्येकादश्यां शनेर्दिने ।
कृतेयं बालबोधाय सुह्रस्वस्वरप्रक्रिया ॥

913.

6170. पदमुष्टिलक्षणम् । *Padamuṣṭilakṣaṇa.*

With Rāma Bhaṭṭa's commentary.

Substance, foolscap paper. 8¾×3¾ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

On the words occuring in the Vājasaneyasaṃhitā.

The text ends in 1B. It consists of nine couplets.

Beginning:—

श्रीमंगलमूर्त्तये नमः । अथ पदमुष्टिलक्षणम् ।
पदानामावलिर्वेलाविसर्गाणां विधीयते ।
नांतानां वक्ष्यते लक्ष्म निश्चित्यैवाक्षरक्षरम् ॥
विहीना ऋ-ऌ-वर्णाभ्यां नवाकारादयः स्वराः ।
दशमं विन्दुना ज्ञेयं विसर्गादिरतिर्भवेत् ॥

End :— पंचानां च द्विपक्षी च शुकपार्श्ववतीति यत् ।
गणांतानां निजं वर्णं समाप्तं पदलक्षणम् ॥

Colophon :—इति पदमुष्टिश्लोकम् ।

Then begins the commentary. It explains two *maṅgalācaraṇa* verses, preceding the nine ślokas, omitted here.

It begins :—

श्रीपांडुरंगाय नमः ।
अथ अस्य श्लोकस्य टीकामाह ।
श्रीगणेशं गुरुं नत्वा पदमुष्टि (?) समासतः ।
व्याख्यां कुर्व्वे रामभट्टः काण्वशाखी सुधीमुदे ॥
ग्रन्थकर्त्ता विघ्नविघाताय नमस्कारलक्षणं मङ्गलाचरणं निबध्नाति ।
श्रीवाग्देविपदारविन्दयुगलं विघ्नाधिपं स्वामिनं
नत्वा पंकजयोनिकेशवशिवान् श्रीमद्गुरुं भक्तितः ।

वक्ष्ये वाजसनेयशुक्लयजुषां संख्यां पदानां क्रमा-
देकं वर्णमतस्चतुष्कगणनं लभ्यः प्रकाशः शुभम् ॥

Then follows the commentary :—

3A, अथ पुनः स्वराध्यायदेवतानमस्कारलक्षणं मङ्गलमाचरति सुरा-
सुरेति ... ... ।

3B, अथाभिधानान्याह ॥ पदानामिति । पदानामावलिः तासां संख्या अस्यां खण्डितायां कति पदानि सन्ति तत्संख्या वेलाशब्देन वेष्टनानि, etc., etc.

There is one leaf at the end in the Marathi language, on the same subject :—

अथ महाराष्ट्रभाषेण पदमुष्टिलक्षणमाह

914.

6264. **काण्वशाखावेष्टनक्रमबोधिनी ।** *Kāṇvaśākhā-veṣṭanakramabodhinī.*

By Govinda, son of Kṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is in the form of kārikās.

There are 37 kārikas.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतनूजगोविन्दसूरिकृता काण्वशाखावेष्टनबोधिनी समाप्ता ।

After the colophon there are three lines added by the scribe.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यत्र विश्वं शुक्तिकादौ रजतादीव भासते ।
तं नत्वा कृष्णजः कुर्वे गोविन्दः क्रमबोधिनीम् ॥
काण्वक्रमेऽनुवाकान्ते वेष्टनं निश्चितं भवेत् ।

प्रतीकैर्वक्ष्यमाणाया ऋचो वार्द्धर्च एव वा ॥
तदर्द्धान्ते प्रतीकात् यत् ऋगर्द्धे + ऋगन्तके ।
वेष्टनं स्यादथान्यासु निषिद्धर्त्त्वैकता मता ॥
असंयोगौ ह्रस्वपूर्व्वावोदुः स्याद्दीर्घपूर्व्वकः ।
काण्वशाखाक्रमे ज्ञेयं सन्ध्यादि प्रातिशाख्यतः ॥ ४ ॥

Then comes the first kārikā :—

ॐ इषेऽध्याये पुरा क्रूरं द्वितीये वीतिहोत्रकम् ।
एषा ते त्वय देवाणा संवर्चेत्युरुविष्णवी ॥ १ ॥

The 37th or the last kārikā :—

यमायात्यन्तवेष्ट्यं स्यादीशावास्यादि सर्व्वतः ।
यदुक्तं तत् प्रतीकेषु वक्रं सद्भिर्हि सह्यताम् ॥

915.

6061. वेदलक्षणम् । *Vedalakṣaṇa.*

Substance, country-made paper. 8½×4¼ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Śaka 1651. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :— इति वेदलक्षणम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीगुरुचरणारविन्दार्पणमस्तु । श्रीकुलदेवतार्पणमस्तु । श्रीरामो जयति । श्रीः । शके १६५१ । सौम्यसंवत्सरे याम्यायने पौषशुक्ल-प्रतिपदा गुरुवारे अन्तापुरे भास्करेण लिखितं परोपकारार्थम् ।

A work of the Prātiśākhya class (which commonly goes under the name of Lakṣaṇa grantha or Vedalakṣaṇa), as will be apparent from the analysis given below.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । हरिः ॐ ॥

अथ पदान्तेष्वेकारैकारौ स्वरपरनिमित्ते विहृतौ । यत्र तानि महादेवमनीषिणा कथ्यन्ते वर्णानुक्रमेण यदेकदेशास्तावद्यत इत्यन्तम् ।

यं ते महे यात्यै यान्त्यै स्मै ध्ये वर्हे मर्हे ।, etc., etc.

2B, इति महादेवविरचिते एकारलक्षणम् ।

अथ यजुःसंहितायां च, छ, ज, त, द, ध, न, म, लपरास्तत्-तत्सानुनासिकपदान्ताः पदकाले नकारान्ता दृश्यन्ते। अमुष्मिन्न-स्मिन्नब्रूवन्ननड्वानकुर्व्वन् ।

3B, इति नकारलक्षणं सम्पूर्णम् ।

श्रीः । अथ वर्णक्रमकारिका ।

गणेशं वरदं देवं प्रणिपत्य गजाननम् ।

द्वित्वादीनां प्रवक्ष्यामि लक्षणं शास्त्रसम्मितम् ॥

स्वरो द्वित्वमवाप्नोति व्यञ्जनं व्यञ्जने परे ।

स्पर्शो लकारपूर्व्वो वपूर्व्वश्च द्विरुच्यते ॥

स्वरपूर्व्वस्य रेफस्य परस्तद्व्यञ्जनं स्थितम् ।

आपद्यते द्विवर्णं तत् वर्णमात्रे परे सति ॥

There are seventeen kārikās dealing with the cases of the reduplication of letters.

4B, इति वर्णक्रमकारिका ।

यो हि यद्यतस्ततः सोमे सोममुभयान् विमुक्तः सौम्यो यानि येन यच्च ययोर्येषां यासां यस्मात् कस्मात् आसन्नमपदपरात् स्वरितं वा समासान्तं वा अन्तोदात्तं वा भवति । द्वित्वस्था तेभ्यः पूर्व्वं यदग्रे यत्सौम्यो ब्रह्मवर्चसं यदन्तरिक्षं यद्दा दशोद्यामं पश्चात् स्वष्टं हि पुनर्यद्द्वाममहर्यत् पञ्चममहर्यत् षष्ठमहर्यत् सप्तममहस्तस्मिन् मुक्तो द्यो न ह्यासामिति वर्ज्जयित्वा

5B, इति तकारलक्षणम् ।

वषाम्नायाकवारिं महेन्द्राय माहेन्द्राय माहेन्द्रमैतु मैतोरष्टा चिरस्थाद्धराध्यस्था यद्यस्थाद्धरा जे देया जामार्पयन्ति याज्यानु-वाक्ये याज्यानुवाक्ययोर्याज्यानुवाक्याभ्यां याज्यानुवाक्यापरे त्वप-रोचपरापतत्परावर्द्धिदूर्व्वेष्टकामां तु चाराग्रामाराग्रां यन्मां जिता-जावयो जिह्माग्रेण यथोदितमायातयाम्नि या विश्वाहां जससा यर्शराग्नीरावर्त्तत महाव्रतं पूर्व्वं दीर्घौ ॥

6A, इति पूर्व्वापरोभयदीर्घयः ।

इषे मयो भूः प्रथममग्नस्मि द्वितीयं तृतीयं तृतीयस्यां या पुर-स्तादमावास्यायां रात्र्यां पत्नीकरणहोमं सोमस्याहं यदृतेन चित्ता-मन्दसानां शर्म्मवर्म्मेदं प्रजापतीः ।

9B, इति षड्विंशतिलक्षणं सम्पूर्णम् ।

अथ ईकारान्तपदान्तानि ।

10A, इतीकारान्तपदान्तानि ।

एष्टस्तन्यतुः शुचिर्जरायुर्भिस्तपति कविर्वष्टीधेनुर्ह्वैतिस्तित्तिरी-रुरुस्थितिः स्युर्विष्णुरिन्दुः जिष्णुश्चतुश्चतुरिति ।

This portion is without any colophon.

Then in the same leaf (10A) we have :—

चिक्रमोदाहरणानि ।

प्रास्थात् प्रियधाविशतपूषः धत्तधाता धत्तहुत्वा धत्तहृत्या प्रमाद्दित्रिमाद्दित्रि ।

After the end of this portion comes the colophon :—

इति वेदलक्षणम् ।

Aufrecht in his Cat. Cat. Vol. I, enters Vedalakṣaṇa with the remark " This is rubbish."

916.

1079. **नमकमन्त्रविभागप्रदीपः ।** *Namakamantra-vibhāgapradīpa.*

By Kāmadeva.

Substance, country-made paper. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The author discusses the various schemes of the division of Rudrādhyaya into mantras. The author belongs to the Mādhyandina School of the White Yajur Veda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ रुद्रे नमकमन्त्रविभागः कथ्यते स च चतुर्द्धा । द्वाषष्ट्युत्तर-शतात्मक (१६२) एकः । षोढ़ाविभागपक्षो (६) द्वितीयः । सपादशतचतुष्टयात्मक(४२५)स्तृतीयः । एकाशीत्यधिकशतद्वयात्मक(२८१)श्चतुर्थः । आहुतिचतुष्टयपक्षे तु अशीत्यधिकं शतद्वयं (२८०) भवति ।

तत्र आद्ये प्रमाणं तावत्— परिशिष्टवाक्यं षोड़शेऽध्याये नमस्तु इति षोड़श द्रापे अन्धस इति सप्तदश षोड़शे ऋचस्त्रयस्त्रिंशद् यजूंष्येकोनत्रिंशदुत्तरशतमिति । द्वितीये स वै जानुदघ्ने प्रथमं स्वाहा करोतीत्याद्युपक्रम्य स वा अशीत्याश्च स्वाहा करोति । प्रथमे चानुवाके अथाशीत्यामथाशीत्याश्च यानि चोर्द्धानि यजूंष्याव-तानेभ्योऽन्नमशीतयोऽन्नं । नैवैनानेतत् प्रीणाति इत्यादिश्रुतिः । अनु-वाकान्ते स्वाहाकारो जानुमात्रे पश्चान्ते च नाभिमात्रे प्राक् च प्रत्य-वरोहेभ्यो मुखमात्रे प्रतिलोमं प्रत्यवरोहान् जुहोति । प्रमाणेषु नमस्तु इति प्रतिमन्त्रमिति शतरुद्रियहोमप्रकरणस्य सूत्रं च ॥

तृतीये अथातः शतरुद्रियं जुहोत्युपक्रम्य षष्टिश्च ह वै त्रीणि च शतान्येतत् शतरुद्रियम् । अथ त्रिंशत् अथ पञ्चत्रिंशदिति श्रुतिरेव ।

चतुर्थे सर्व्वानुक्रमणिकासूत्रं रौद्राध्यायः । परमेष्ठिनः आर्ष-देवानां वा प्रजापतेर्वाद्योऽनुवाकः षोड़शर्चः एकरुद्रदेवत्व इत्यादि ॥

तत्र आद्ये पक्षे षोड़शर्चे प्रथमानुवाके नमस्ते इत्याद्या षोड़श ऋचः षोड़शमन्त्राः ॥ एवं अन्त्यानुवाके द्रापे अन्धसस्पते इत्याद्याः सप्तदश ऋचः सप्तदश मन्त्राः तत्रैवान्यानि नमस्तु रुद्रेभ्यो ये दिवीति त्रीणि यजूंषि त्रयो मन्त्रा मध्यस्थेषु सप्तसु अनुवाकेषु षड्विंशत्यधिकं शतं सर्व्वाणि यजूंषि तावन्तो मन्त्राः । ते सर्व्वे मिलित्वा १६२ भवन्ति ।

It ends :—

आदिशब्दात् तर्पणं दशांशेन मार्जनं तद्दशांशेन ब्राह्मणभोजनञ्च वेदितव्यम्। महार्णवोक्तास्त्रिधा षोड़शधा अष्टाचत्वारिंशद्दविभाग-पक्षा अस्माकं वाजसनेयिनां न भवन्ति। तेषां परशाखोक्तत्वात् स्वशाखोक्तपक्षविरोधाच्च। एवं च सति त्रिधा पक्षस्य परशुराम-लेखनं अष्टचत्वारिंशद्दविभागपक्षस्य काशीदीक्षितलेखनञ्चायुक्त-मेव। किञ्च काशीदीक्षितोक्ते कस्मिन् पक्षे अष्टावनुवाका अष्टौ यजूंषीति काशकृत्स्नवचनप्रमाणविरोधोऽपि। आद्येऽनुवाके षोड़श-मन्त्राः। ततो हिरण्यवाहव इत्यादीनां यजुषां सप्तानुवाकाः सप्त मन्त्राः। यजुषामष्टानुवाका अस्माकमभावान्नाष्टौ। तैत्तिरीयाणां तु नमकमन्त्राणां एकादशानुवाकाः सन्ति ततश्च तेषामष्टमानु वाकस्य सद्भावात् भवत्ययं पक्षः। अस्माकन्तु नचैवानुवाकाः सर्व्वे तत्र प्रथमान्तौ द्वावनुवाकौ तावदृचामेव ततश्च यावन्तोऽत्र ऋच-स्तावन्तो मन्त्राः यजुषां मध्यमानुवाकास्तु सप्तैव ततश्च तावन्तो मन्त्रास्ते॥ अन्त्यानुवाके सप्तदश ऋचः सप्तदशमन्त्राः ततोऽन्त्यानि त्रीणि यजूंषीति त्रयः सर्व्वे मिलिताः त्रिचत्वारिंशदेव। एवञ्च सति दीक्षितैर्यदुक्तं पञ्चव्याहृतिभिः सह एते अष्टाचत्वारिंशन्मन्त्रा इति तदसत्। व्याहृतीनां सप्तमानुवाकान्तर्गतत्वात्। अष्टावनुवाका अयजूंषीति काशकृत्स्नवचनमवान्तरमहावाक्याभिप्रायेति (?) महार्णवः। केचित् सकलरुद्राध्यायस्यैकमन्त्रत्वमेवेच्छन्ति। तत्र मूलं मृग्यं। तत्पक्षे सुकर एव मन्त्रविभागः।

Colophon :—इति श्रीत्रैवेद्यमोढ़ज्ञातीयकामदेवदीक्षितकृतो नमक-मन्त्रविभागप्रदीपः।

In the title-page there are a few lines :—

कामदेवकृतो रुद्रमन्त्रभेदप्रदीपकः।

लिखापितोऽस्ति मोढ़ेन हरिशङ्करशर्म्मणा॥

Authorities consulted :—

(१) शतरुद्रियहोमप्रकरण, (२) सर्व्वानुक्रमिकासूत्रम्, (३) यास्क,

(४) गंगदेव, (५) काशीदीक्षित, (६) देवयाज्ञिक, (७) महार्णवकार, (८) कात्यायन, (६) परिशिष्टकार, (१०) शान्तिरत्नप्रभृतिनिबन्धकार, (११) परस्सुराम, (१२) बौधायन, (१३) वृद्धपराशर, (१४) कमलाकर भट्ट, (१५) शाकपूणि, (१६) कासकृत्स्नि ।

917.

2864. श्रौतसूत्रं कात्यायनीयम् । *Śrauta sūtra of Kātyāyana.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Fragmentary.

Col. :—इति कात्याय॰ प्रथमोऽध्यायः ।

918.

3250. *Two incomplete copies of the same.*

I.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, marked 30 to 60. Lines 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

From the concluding portion of the 6th adhyāya to the end of the 11th adhyāya. The present manuscript makes adhyāyas I to XI Pūrvārdha.

II.

From the latter portion of the first adhyāya to the end of the 11th adhyāya.

Substance, country-made paper. Folia 4 to 6. Lines, 10 on a page. Character Nāgara. Date, Saṃvat 1672. Appearance, discoloured.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १६७२ मार्गशिरस्यामावास्या भृगुयुतायां श्रौतसूत्रपूर्व्वार्द्धं जानीवच्छी-सुतरामचन्द्रो व्यलिखत् श्रीमद्गणपप्रसादात् ॥ काशीविश्वनाथाभ्यां नमः ।

919.

3249. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, marked 2, 34 to 75, 77. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Leaf marked 2 contains sūttras 32 to 81 of the first adhyāya. Leaves 34 to 77 run from the 7th sūttra of the 6th adhyāya to the end of the 11th chapter.

In a later hand :—प० गणपतिजोस्येदं पुस्तकम् ।

920.

1347. कर्कभाष्यम् । *Karka Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 11×5, 10¼×4¾ inches. Folia 331. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1672. Appearance, tolerable. Complete.

The MS. is written in parts, each with a separate pagination. It is mainly divided in two parts, Pūrvārdha and Uttarārdha.

Printed in Chaukhāmba Series, Benares.

Post Col. :—संवत् १६७२ ।

921.

11053. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Character, modern Nāgara.

A fragment with two sets of leaves.

I. 2—30.

16B, इति कर्कोपाध्यायविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये सप्तमोऽध्यायः ।

II. 1—32.

17A, इति श्रीकर्कोपाध्यायकृते कात्यायनसूत्रभाष्ये नवमोऽध्यायः ।

30B, इति श्रीकर्को० दशमोऽध्यायः ।

There are also two leaves, written lengthwise containing topics of Vedic grammar.

922.

5092C. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $16\frac{1}{2}\times1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 104. Lines, 5, 6 on a page. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old and worm-eaten.

A fragment, copied from a very defective manuscript.

The MS. begins with the 5th chapter of the Kātyāyana Śrauta Sūttra with Karka's Bhāṣya, which ends in 19A. The 6th chapter ends in leaf 36A. The end of the 7th seems to be lost. The 8th chapter ends in 64A, the 9th in 75B. Then begins the 10th. But we get no colophon of that. In the 85th leaf we find the colophon of the 25th adhyāya. But what is 25th in the present manuscript is 26th in the printed edition. After the 25th chapter of the present manuscript comes the 26th, which is 25th in the printed edition, although there is nothing wrong in the pagination.

923.

10959. *The Same.*

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2}\times5$ inches. Folia, 87. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. To the end of the 2nd adhyāya. Date, Saṃ. 1849.

Beginning :—ॐ नमो गणेशसरस्वतीगुरुभ्यः ॥

त्रयीसुसंवित्तिविवेकनिर्म्मलाः

समग्रनिःश्रेयससिद्धिहेतवः ।

समस्तशास्त्रार्थसतत्त्वबोधका

जयन्ति कात्यायनपादपांशवः ॥

अथातोऽधिकारः व्याख्यास्यत इति सूत्रशेषः ।

38B, उपाध्यायकर्क्कृतौ कात्यायनसूत्रविवरणे परिभाषा समाप्ता ।

87B, इति श्रीकात्यायनीयसूत्रविवरणे कर्कोपाध्यायकृतौ द्वितीयोऽध्यायः ।

Post Col. :—संवत् १८४९ लिखितं सेवारामेण काश्यां पंचनदे ।

924.

10997. *The same with the Text.*

A.

Substance, country-made paper. 12¼×5 inches. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Six batches of leaves.

I. Foll. 1—103, containing adhy. III—VI.

Col. VI:—इति कर्कभाष्ये निरूढ़पशुः षष्ठोऽध्यायः ६ समाप्तः ।

Post Col.:—संवत् १८४६ शुभमस्तु शुभं भूयात् ॥

II. Foll. 1—16, containing XI—XIII.

Col. XIII:—इति श्रीउपाध्यायकर्क्कृतौ कात्यायनसूत्रभाष्ये त्रयोदशोऽध्याय १३ ।

Post Col.:—लिखितं सेवारामेण काश्यां ।

III. Foll. 1—34 (of which foll. 14—26 are missing) contain adhy. XIV—XVI.

Col. XVI:—इति कात्यायनविवरणे कर्क्कृतौ षोड़शोऽध्यायः १६ समाप्तः ।

Post Col.:—लिखितं सेवारामेण काश्यां पञ्चनदे संवत् १८४६ ।

IV. Foll. 1—20, contain adhy. XVII and XVIII.

Col. XVIII:—इति उपाध्यायकर्क्कविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये अष्टादशोऽध्यायः १८ ।

V. Foll. 1--69, contain adhy. XX—XXV.

Col. XXV:—इत्युपाध्यायकर्कविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये पञ्चविंशोऽध्यायः २५ समाप्तः ।

VI. Foll. 1—10.

Fol. 1 contains the beginning of adhy. XVIII (to the 8th sūtra).

Foll. 2—10 begin with XXVI, 20, and go to the end of the chapter.

Col. :—इति कात्यायनसूत्रभाष्ये उपाध्यायकर्ककृतौ षड्विंशतितमोऽध्यायः ।

Pos Col. :—संवत् १८५० "श्रीरामजी" राम ।

B.

Substance, etc., the same as above.

Foll. 1—22 contain short notes on the Karka-Bhāṣya from the beginning to the end of the 8th adhy. (with the texts).

Beg. :—श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ अधिकारेति । अधिकारग्रहणं सकलवेदवाक्यार्थप्रतिपाद्यानामर्थानामुपलक्षणार्थं अधिकारादिकः सर्व्वोऽपि वेदवाक्यार्थोऽभिधास्यत इत्यर्थः ॥ शास्त्रावतारेति शास्त्रावतारेण सम्बन्धश्च प्रयोजनञ्च तयोरभिधानम् ।, etc., etc.

924A.

10978. *The Same.*

Country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 15—26. Lines, 10 on a page. Modern Nāgara. Appearance, fresh.

A mere fragment.

21A, इति उपाध्यायकर्ककृतौ कात्यायनविवरणे राजसूयः समाप्तः १५ ।

It ends abruptly in the 16th adhy.

There is one stray leaf marked 37, containing the last col. of the 12th adhyāya.

925.

11144. *The same (with Text.)*

Substance, country-made paper. $12 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Contains adhy. XXI only.

Col. :—इति उपाध्यायकर्कविरचिते कात्यायनसूत्रभाष्ये एकोनविंशतितमोऽध्यायः समाप्तः ॥

926.

11253. *Fragments of Karka's comm.*

Two leaves (Country-made paper. 13×5 inches. In Nāgara). Both marked 1.

(1) *Beg.* :—श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रुत्यर्थमनुविदधताचार्य्येण हविर्यज्ञानुविहिता ? इदानीं श्रुति-मन्त्रपाठावसरप्राप्तो ज्योतिष्टोमोऽनुविधेयः ।

1B. तस्मादाधानसमनन्तरमेव सोमे प्रवृत्तिः । कुत एतत् आधानस्य सोमप्राधान्यात् ।

End :—वसन्ते ज्योतिष्टोम इत्येतदेव उक्तं भवति ॥

Comm. on the first five sūttras of the 7th adhy. of Karka.

(2) *Beg.* :—प्रायश्चित्तानि समाप्तानि । आधानादीनि पितृमेधान्तानि उक्तानि ... ... इदानीमवसरप्राप्तः प्रवर्ग्योऽनुविधेयस्तदर्थं सूत्रमारभ्यते ।

This is the beginning of the comm. on the 16th adhy. of Kātyāyana.

927.

11023. **पदप्रयोजना ।** *Padaprayojanā.*

Being a commentary on the Bhāṣya of Karkopādhyāya on the Kātyāyana Srauta Sūttra.

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 19. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment containing the comm. on the first chapter only.

Col. :—इति कर्कोपाध्यायकृतकात्यायनसूत्रविवरणटीकायां पदप्रयोजना-ख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

Post Col.:—संवत् १८५८ (evidently the date of the copying of the original) मार्गशिर्षे कृष्ण २ चन्द्रवासरे ॥

928.

6511. **कात्यायनसूत्रव्याख्यान।** *Kātyāyana sūttra vyākhyana.*

By Yājñikadeva, son of Prajāpati.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 288, of which foll. 149—202 are missing. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1677. Appearance, discoloured and repaired.

It contains the comm. on adhy. I, complete in fol. 1—70; II, complete in 71—118; III, complete in foll. 119—148 (the missing leaves 149—202, contained the fourth adhyāya); V, complete in foll. 203—255; and VI, complete in 256—288.

Written in two different hands. The second hand begins in 273A, l. 11 and continues to the end.

Adhy. I, begins :—

ॐ नमो गणेशाय।

ॐ ब्रह्माणमथ विष्णुञ्च शिवं गणपतिं तथा।
अम्बिकां शारदां चापि वन्दे विघ्नोपशान्तये॥
कात्यायनं नमस्कृत्य गुरून् श्रीश्रीपतींस्तथा।
पितरौ भाष्यकर्तृंश्च पितृभूम्यादिसंज्ञकान्॥
कात्यायनप्रणीतेऽस्मिन् सूत्रे यज्ञप्रकाशके।
प्रजापतेस्तनूजोऽहं कुर्वे व्याख्यामिमां स्फुटाम्॥
जयन्ति ते गुरोर्वन्द्याः श्रीपतेः पादपांशवः।
तेषां प्रसादादज्ञोऽपि चापलं कर्त्तुमुद्यतः॥
आलोच्य सूत्रभाष्यादि क्रियते संग्रहो यतः।
स्वकल्पितत्वशङ्कात्र न कार्य्या विबुधैरतः॥

Colophons :—

I. इति कात्यायनसूत्रव्याख्याने सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीश्री-श्रीप्रजापतिसुतमहायाज्ञिकश्रीश्रीदेवकृते प्रथमाध्यायः समाप्तः।

Post Colophon :—

संवत् १६७७ वर्षे फाल्गुनशुद्ध ४ दिने भट्टरामचन्द्रलिखितम्

II. ०द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७७ वर्षे चैत्रसुदि ४ दिने प० रामचन्द्रलिखितम्

Then in a different hand :—

पाठकवामनभट्टस्य

On the reverse of the last leaf :—

पाठकवामनस्य २ ।

III. इति श्रीत्रिरग्निचित्सम्राट्० तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७७ वर्षे ।

V. ०पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भवतु ॥ श्रीराम ॥ संवत् १६७७ वर्षे २ आषाढ़ वदि ४ दिने लिखितं श्रीरामचन्द्र अड्डोह श्रीपाटनग्रामे ।

Then in a different hand :—

पाठकवामनभट्टस्य ।

VI. इति श्रीसम्राट्स्थपतित्रिरग्निचित्त्रिंशत्क्रतुहृन्महायाज्ञिकश्रीप्रजापति० षष्ठोऽध्यायः समाप्तः ।

Then again in a different hand :—

पाठकवामनभट्टस्य ।

929.

1183. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5¼ inches. Folia, 129. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 4500. Character, Nāgara. Appearance, old.

The first 58 leaves contain the commentary of Yājñikadeva on the 7th chapter.

इति श्रीचिरग्निचित्सम्राट्स्थपतिचिंग्रकुगडक्तन्म(?)महायाज्ञिक-श्रीश्रीप्रजापतिसुतेन याज्ञिकदेवेन कृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ॥

Then follow 19 leaves, containing a commentary possibly by the same author, on a portion of the ninth chapter, commencing from the ṣuttra 267.

Fifty-two leaves from 128 to 179 contain the commentary of Devadatta or Devayājñika on the 9th chapter, which is complete.

इति श्रीसम्राट्स्थपतिचिरग्निचिन्महायाज्ञिक श्रीप्रजापतिसुतेन देवदत्तेन कृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने नवमोऽध्यायः ॥

930.

6514. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

It contains the comm. on adhy. XI only.

Colophon :—

इति श्रीचिरग्निचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीश्रीप्रजापतिसुतेन क्रतुक्तन्महायाज्ञिकश्रीश्रीदेवेन कृते कात्यायनसूत्रव्या[ख्या]न एकादशोऽध्यायः। समाप्तोऽयं पूर्व्वभागः।

931.

6515. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 27. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It contains the comm. on adhy. XII only.

Beg. :—श्रीगणेशाय नमः।

ज्योतिष्टोम उक्त इदानीं श्रुतिमन्त्रपाठक्रमप्राप्तो द्वादशाहोऽभिधीयते।

932.

6513. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×7 inches. Folia, 10. Lines, 19 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1711. Appearance, old and discoloured.

It contains the comm. on adhy. XIV only.

Colophon :—

इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्स्थपतित्रिंशत्क्रतुकृन्महायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतमहायाज्ञिकश्रीदेवकृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ।

समाप्तो वाजपेयः ।

Post Colophon :—श्रीरामाय नमः ।

रुद्रसागरभूमिते समे तिष्ये सिते मासि हरेर्दिने रवौ । वाजपेय+तदेवभाष्यके याज्ञिकौ द्विजवरौ बुधोत्तमौ रामकृष्णकमलाकरनामौ लेखनं प्रकुरुतां मुदे सतां ।

So the MS. is written in two different hands and the date suggests that the copyists of the MS. were the members of the Bhaṭṭa family of Benares.

933.

6512. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia 64. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance fresh.

It contains the comm. on adhy. XV only.

Colophon :—

इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतेन याज्ञिकश्रीदेवेन कृते कात्यायनसूत्रव्याख्याने पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः शुभमस्तु ।

934.

1406. **कात्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम्।** *Kātyāyana Srauta Suttra Bhāṣya.*

By Ananta Deva.

Substance, country-made paper. 11¼×6 inches. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, oldish.

The adhyāyas are each separately paged.

Adhyā II, 128; III, 82; IV, 61 (संवत् १७०६ वर्षे श्रावणमासे सिते पक्षे त्रयोदश्यां तिथौ लिखितं गङ्गाजी श्रीविश्वेश्वरसन्निधौ कात्यायनसूत्र अध्यो एकतोदीवसे समाप्त कीद्धो); V, 88 (संवत् १७०६ वर्षे भाद्र वा सुदि पञ्चमी ५ रविवार ग्रन्थ समाप्त। यादृशं पुस्तकं, etc., etc., कल्याणमस्तु। ग्रन्थना श्लोकनी संख्या २३००); VI, 72 (शिवमस्तु, etc., etc., ग्रन्थनी संख्या ए अध्याये १८००); VII, 48 (शुभं भवतु, etc., etc., ग्रन्थनी संख्या २०३०); VIII, 54 (ग्रन्थनी संख्या १३७०); IX, 43 (ग्रन्थसंख्या १३००).

For a manuscript containing 24 chapters from the beginning see Ulwar 125, Extr. 36; and for another manuscript with the first four chapters see I.O. Catal. 320—21.

The commentator Ananta, though engaged in writing the extensive Bhāṣya, performed eleven Vājapeya sacrifices, first lighted three then five fires, because some of his colophons describe him as Triragnicit and some as Pañcāgnicit. He performed also 81 Somayāgas. From an obscure passage, his father's name seems to have been Vācaspati. The passage runs :—

"सम्राजां वंशजो यस्य वाचस्पतिरिवार्थवित् वाचस्पतिरुपादनं"

Some of the parts of the manuscript belonged to Ranchoda Dīkṣita and some to his three sons, Bhavānī Saṅkara, Deva Saṅkara and Siva Saṅkara.

935.

6107. **कात्यायनसूत्रभाष्य ।** *Kātyāyana sūttra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 10¼×5 inches. Folia, 301, of which the leaves marked 278—283 and 285, 286, 288 and 289 are missing. Lines, 10—13 on a page. Extent in ślokas, 7800. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end, breaking off abruptly in the 10th chapter.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणतसुरासुरभासुरकिरीटकोटिप्रम्टष्टचरणाय ।
गजवदनाय नमस्ते सिद्धेः सदनाय विघ्नकदनाय ॥
यस्य लीलावशेनेदं जन्म-स्थितिलयं व्रजेत् ।
आनन्दैकरसं वन्दे तमुमासहितं शिवम् ॥
ऊर्ज्जितानन्दगाहनां सर्व्वदेवखरूपिणीम् ।
परां वाग्रूपिणीं वन्दे महानीलसरखतीम् ॥
अज्ञानतिमिरान्धस्य ज्ञानाञ्जनशलाकया ।
चक्षुरुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
भाष्याणि सम्यगालोच्य विचार्य्य च पुनः पुनः ।
क्रियते बालबोधार्थं सूत्रभाष्यमतिस्फुटम् ॥

अथातोऽधिकारः । वक्ष्यत इति सूत्रशेषः ।

36B, इति कात्यायनसूत्रभाष्ये प्रथमोऽध्यायः समाप्तः; 61A, ०द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः; 78B, इति कात्यायनश्रौतभाष्ये तृतीयोऽध्यायः समाप्तः; 127B, ०चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः; 164A, इति ०पञ्चमोऽध्यायः; 191B, ०षष्ठोऽध्यायः; 216B, ०सप्तमोऽध्यायः समाप्तः; 243B, ०अष्टमोऽध्यायः समाप्तः; 277B, कात्यायनसूत्रव्याख्याने नवमोऽध्यायः ।

Ch. X ends abruptly.

936.

3226.

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, dilapidated and mouse-eaten.

A fragment of a commentary on Kātyāyana Šrauta sūttra.

It begins :—

उक्ता परिभाषा। इदानीं श्रुतिक्रमं मन्त्रक्रमं चानुसरन्नाचार्य्यः प्रथमं पौर्णमासेष्टिमुपदिदिक्षुस्तस्या उपक्रमकालमाह पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरां वोपवसेदिति (Katy. II, 1) द्वे पौर्णमास्यौ पूर्व्वा उत्तरा च तत्र पञ्चदशी पूर्व्वा प्रतिपदुत्तरा कुतः एषा ह संवत्सरस्य प्रथमा रात्रिर्यत् फाल्गुनी पौर्णमासी योत्तरैषोत्तमा या पूर्व्वेति श्रवणादित्यादि।

937.

2329. **चातुर्म्मास्यानि (कातीय)।** *Cāturmāsya-Suttras from Kātyāyana.*

With a Commentary (*anonymous*).

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 29, of which the 20th and the 21st leaves are missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins :—

अथ चातुर्म्मास्यान्यभिधीयन्ते।

Text :—चातुर्म्मास्यप्रयोगः फाल्गुन्यां।

Commentary :—

प्रारभ्यत इति शेषः। अत्र चातुर्म्मास्यप्रयोग उत चातुर्म्मास्यानामिति। तत्र न चातुर्म्मास्येति चातुर्म्मास्यानीति प्रयोगैकत्वात्। नित्येषु त एतान् यज्ञक्रतूंस्ते निरग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासौ चातुर्म्मास्यानीति। तथाच प्रवर्ग्ये चातुर्म्मास्यानि वै प्रवर्ग्य इति। तस्यैकप्रयोगस्यावयवानां प्रत्येकं चातुर्म्मास्यत्वं। चतुर्षु मासेषु भवं चातुर्म्मास्यमिति व्युत्पत्तिः।

It ends:—

Text: पाश्वां कृत्वा दक्षिणामुल्मुकमादाय चतुष्पथे पलाशपत्रमध्यमेन होमः ॥

Commentary:—

कर्त्तव्य इति शेषः । तानेकस्यां ।

here ends the MS. abruptly.

This portion of the sūttras is divided into nine kaṇḍikas. The MS. ends abruptly in the midde of the 6th sūtra of the tenth kaṇḍikā.

In the printed Chaukhamba edition the sūtras are not divided into kaṇḍikās. The present MS. covers 262 sūtras of the 5th chapter.

The name of the commentator is nowhere found. He does not cite any authorities by name, he cites them as 'इत्येके' 'इत्यपरे'। He is always brief and to the point.

938.

6140. **यूपलक्षणपरिशिष्टम् ।** *Yūpalakṣaṇa-Pariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folium, one. Lines, 25 in all. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 25. Date, Saṃvat 1941. Appearance, new. Complete.

The first of the eighteen pariśiṣṭas of Kātyāyana.

Colophon:—

इति श्रीयूपलक्षणं नाम परिशिष्टम् ।

Post Colophon:—

बालमुकुन्दस्येदं सं १९४१ ।

See Oxf. p. 386, 510A.

939.

6140. **छागलक्षणपरिशिष्टम् ।** *Chāgalakṣaṇa-Pariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folium, one. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1941. Appearance, fresh.

There are altogether thirteen verses in the anuṣṭup metre.

This is the second pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Colophon :—

इति कात्यायनोक्तं छागलक्षणं द्वितीयं परिशिष्टम्

Post Colophon Statement :—

सं १६४१ फा० क्व ४ भौः ।

See W. p. 62 and Oxf. p. 386, 510B.

Beg. :— अथातः संप्रवक्ष्यामि छागानां लक्षणं शुभम् ।

अशुभं चैव वर्ज्यानां तत्प्रवक्ष्याम्यतःपरम् ॥

940.

928. **प्रतिज्ञासूत्रम् ।** *Pratijña Sūttra.*

For the manuscript see L. 1799. This is the third pariśiṣṭa of Kātyāyana. See W. p. 54, 62 and Oxf. p. 386, 510C.

941.

6141. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 13 in all. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रतिज्ञासूत्रं परिशिष्टसंज्ञं ।

942.

6164. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×6 inches. Written lengthwise on both sides. Folium, one. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured

Pratijñāsuttrapariśiṣṭa is preceded by Prasavotthāna, P. XVII of Kātyāyana, complete in 14 lines, with the colophon : इति प्रसवविधिः ।

There are two different versions of the third pariśiṣṭa

of Kātyāyana—one is contained in No. 6141, agreeing with L. 1799; and this is the second, agreeing with the Pratijñā sūttra as described in Oxf. 386B.

Colophon :—

इति प्रतिज्ञानाम तृतीयं परिशिष्टं समाप्तं शुभम् ।

943.

6169.

One leaf, with nineteen lines on both sides, contains :—

(1) प्रतिज्ञासूत्रपरिशिष्ट । This agrees with L. 1799. It ends in 1B.

1B. इति प्रतिज्ञासूत्रं परिशिष्टसंज्ञकम्

II. अथाचमनसूत्रम् ।

This is what is called Smārtācamana—the third work in Catal. No. 1003 (Kṣepaka sūttra).

Col. :—इत्याचमनसूत्रम् ।

III. The third consists of two lines and a half ending with the colophon :—

इति माध्यन्दिनीयप्रतिबन्धश्लोकः ।

It is a ṡloka of the Ṡārdūlavikrīḍita metre, describing the Mādhyandiniṡākhā in a poetical language.

सन्मूलो यजुराख्यवेदविटपी जीयात् स माध्यन्दिनी
शाखा चन्द्रयुगेन्दुकाख्यसहिता यत्रास्ति सा संहिता ।
यत्राम्बाब्धिलता विभाति शरशैलाङ्केन्दुभिर्न्टगद्लैः
यस्य द्वीषुनभोऽङ्कवर्णमधुपैः खाम्राकं+गुंजितैः ॥

944.

6064. **प्रतिज्ञासूत्रम् ।** *The same* (*Pratijñasūttra*).

With the Bhāṣya of Ananta Yājñika.

Substance, country-made paper. 11¼×5½ inches. Folia, 8. Lines, 14 on a page. Extent in ṡlokas, 272. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1887. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीअनन्तयाज्ञिकविरचिते प्रतिज्ञासूत्रभाष्ये तृतीया कण्डिका । समाप्तं चैतत् प्रतिज्ञासूत्रभाष्यम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८८७ आषाढ़े शुक्ले अष्टम्यां चैतत् समाप्तं । शिवम् ।

For the Bhāṣya, See L. 2578.

945.

6159. *The same Bhāṣya (with the Text.)*

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 8. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and repaired. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीअनन्तयाज्ञिकविरचिते प्रतिज्ञासूत्रभाष्ये तृतीय-कण्डिका समाप्ता ।

946.

9962B. *The same Bhāṣya (with the Text).*

It begins from leaf 7A, line 4, going to the end of the manuscript in leaf 26. The extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1910.

The Post Col. Statement :—

संवत् १९१० मिती पौषकृष्णवदी ९ मन्दवासरेण लिखितं रामकृष्णब्राह्मणेन ॥ पाठकस्य शुभं भवतु ॥ ० ॥

947.

1988. **चरणव्यूहः ।** *Caraṇa Vyūha.*

Being an account of the various Vedic schools.

Substance, country-made paper. 11½×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, fresh. Complete.

Often noticed and printed. It is the 5th pariśiṣṭa of the Mādhyandina Śākhā of the White Yajurveda. For the Anuvāka see Catal. 858—90.

An interesting work, being a graphic account of the different Vedic schools.

Colophon :—

इति चरणव्यूहे चतुर्थः खण्डः । इति चरणव्यूहः ।

Post Col. :—

इति १८७२ वयाब्दे ज्यैष्ठ-कृष्ण-एकादश्यां काश्यां शनौ दिवा ब्रह्मोपनामगोविन्दो व्यलिखत् परमार्थतः ।

It begins as in W. p. 63.

Leaf 3B. नमः शौनकाय नमः शौनकाय नमः परमऋषिभ्यः नमः परम-ऋषिभ्यः ।

Then commences a Phalaśruti, at the end of which: इत्याह भगवान् व्यासः ।

After which there is a panegyric of Vyāsa in one verse.

948.

2648. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 9. Lines, 7 to 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Handwriting very bad.

The work is called in this MS चर्णव्यू.

Post Col. :—

चरणव्यूहं लिखितं समाप्तम् । विश्वेश्वराय नमः ॥ राम ॥ यादृशं नमस्ते श्वराय ॥ मंस्था गौस्थाने लिखितम् ।

949.

6143. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×4½ inches Folia, 6. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

See W. p. 63.

End :—य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु ।

शुचिर्विधूतपाप्मा च ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥

ब्रह्मभूयाय कल्पत इत्याह भगवान् कात्यायनः ॥ ५ ॥

Colophon :—

इति कात्यायनोक्तचरणव्यूहः समाप्तः ॥

श्रीभवानीशङ्करार्पणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीसदाशिवार्पणमस्तु ॥

लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

950.

1989 **चरणव्यूहभाष्य ।** *Caraṇavyūha-Bhāṣya.*

By Mahīdāsa.

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas 600. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1843. Appearance, fresh. Complete.

Col. :—इति चरणव्यूहभाष्ये चतुर्थः खण्डः ।

चिदशाङ्कधरामिते गतेऽब्दे

मधुमासे दशमीतिथौ सुधांशौ ।

महिदासबुधः परोपकृत्यै

चरणव्यूहमिदं व्यवारि काश्याम् ॥

That is, the date of the work is Saṃvat 1633.

विद्वद्भिः प्रार्थितेनेयं महिदासद्विजन्मना ।

चरणव्यूहवृत्ति(त्त)स्तु विहिता यत्नतो मया ॥ (विहितोऽमया कृता)

In a different hand :—

संवत् १८४३ शके १७०१ गताब्दे श्रीवाराणस्यां दुण्ढिविनायकसन्निधौ ब्रह्मोपनाम्ना खण्डभट्टात्मजगोविन्देन श्रावणकृष्णपञ्चम्यां लिखापितम् ।

For a description of the work see L. 2460, where in spite of Mahīdāsa's name given in the last verse, Rājendralāla declares the comm. to be anonymous.

For details see below.

951.

9350. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 10 in a page. Extent in ślokas, 84. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1744. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

श्रीरामः सत्य चरणव्यूह लिख्यते ।

अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः । तत्र निरुक्तं चातुर्विध्यं (?) चतुरो वेदा विज्ञानानि भवन्ति ॥ ऋग्वेदो यजुर्वेदः सामवेदोऽथर्व्ववेदश्चेति तत्र ऋग्वेदस्याष्टौ स्थानानि भवन्ति चर्चा श्रावकश्चर्चकः श्रवणीयपारः क्रमपारः क्रमचटः क्रमजटः क्रमदण्डश्चेति चतुस्पारणमेतेषां शाखाः पञ्चविधा भवंति शाकला वाष्कला आश्वलायनाः शांखायना माण्डूकायनाश्चेति तेषामध्ययनमध्यायाश्चतुःषष्टिर्मण्डलानि दशैवतु ॥

End :—य इदं चरणव्यूहं पठेत् स पंक्तिपावनः ।

तारयेत् प्रभृतीन् पुत्रान् पुरुषः सप्तसप्ततिः (?) ॥ ३ ॥

य इदं चरणव्यूहं पठेत् पर्व्वसु पर्व्वसु ।

विधूतपाप्मा स स्वर्गौ ब्रह्मभूयाय गच्छति ॥ ४ ॥

रामः ।

The concluding verse, giving the commentator's name as Mahīdāsa is omitted in the present MS. For further details see below.

Colophon :—

इति चतुःसाधारणं चरणव्यूहशाखीयं समाप्तम् । शुभं भवतु ।

Post Col. :—

रामेति द्व्यक्षरो मन्त्रो यत्र कोटिशताधिकः ।

न रामादधिकः कश्चित् पावनः पृथिवीतले ॥ १ ॥

शरणं रघुनाथो मे शरणं जनकात्मजा ।

शरणं तावभौ भूयो भूयस्त्वं शरणं मम ॥ २ ॥

श्रीसामुद्री जयति नितरां ॥ श्री ॥

जोसी भगतीदास आत्मपठनार्थं तथा पुत्रपौत्रपठनार्थम् ॥

सम्वत् १७४४ । वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे पञ्चमीयां भौमवासरे लिखितं हिरजी । शुभमस्तु ॥ श्री ॥

952.

2557. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{5}{8}\times7$ inches. Pages, 50. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The concluding verse is omitted in the present MS.

It quotes Kamalākara (1612) in p. 27 and makes obeisance to Vālakṛṣṇa and Mahādeva in p. 2 and in p. 29 respectively.

In page 31.

प्राच्य उदीच्य नैऋत्यस्तत्र वाजसनेयानाम् पञ्चदशभेदा भवन्ति । ... ... इतरदेशेषु वेदशाखयोर्विभाग उच्यते तच्च मह्वार्णवे ।

पृथिव्या मध्ये शाखा च नर्म्मदा परिकीर्त्तिता ।
दक्षिणोत्तरयोर्भागे शाखावेदस्य उच्यते ॥ १ ॥
नर्म्मदादक्षिणे भागे आपस्तम्बाश्वलायनी ।
राणायनी पिप्पला च यज्ञकन्याविभागिनः ॥ २ ॥
माध्यंदिनी शांखायनी कोथमी शौनकी तथा ।
नर्म्मदोत्तरभागे च यज्ञकन्याविभागिनः ॥ ३ ॥
इतुगा कृष्णा तथा गोदा सह्याद्रिशिखरावधि ।
आन्ध्रदेशपर्य्यन्तं बह्वृचस्त्वाश्वलायनी ॥ ४ ॥
उत्तरे गुर्ज्जरे देशे वेदो बह्वृचकीर्त्तितः ।
कोषीतकीब्राह्मणं च शाखा शांखायनी स्थिता ॥ ५ ॥
आन्ध्रादिदक्षिणाग्नेयी गोदासागर+वधि ।
यजुर्वेदस्तु तैत्तिर्य्यो आपस्तम्बी प्रतिष्ठिता ॥ ६ ॥
सह्याद्रिपर्व्वतारम्भा दिशां नैऋत्यसागरात् ।
हिरण्यकेशीशाखा च परशुरामस्य सन्निधौ ॥ ७ ॥

मयूरपर्व्वताच्चैव यावद् गुर्ज्जरदेशतः ।
व्यासवायव्यदेशात्तु मैत्रायणी प्रतिष्ठिता ॥ ८ ॥
अङ्गवङ्गकलिङ्गाश्च कालीनौ गुर्जरस्तथा ।
वाजसनीयशाखा च माध्यंदिनी प्रतिष्ठिता ॥ ९ ॥
ऋषिणा याज्ञवल्क्येन सर्व्वदेशेषु विस्तृता ।
वाजसनीयवेदस्य प्रथमा काण्वसंज्ञका ॥ इति ॥ १० ॥

953.

6179. चरणव्यूहव्याख्या । *Caraṇavyūha vyākhyā called Padyāvṛtti*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old, discoloured and repaired. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नमो वैतण्डतुण्डाय शशिखण्डाङ्कधारिणे ।
हारिणे सर्व्वविघ्नानां पार्व्वतीप्रियसूनवे ॥
श्रीन्टसिंहं गणेशानं गिरिं गुरुपदाम्बुजम् ।
शोभनं चरणव्यूहं व्याकरिष्ये यथामति ॥

चरणव्यूहाख्यं परिशिष्टं चिकीर्षुः प्रतिजानीते अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः — अथ शब्दो मङ्गलार्थः — यतोऽन्यानि परिशिष्टानि — अतो वेदविभागज्ञानाय शाखाविभागज्ञानाय च चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः कथयिष्यामः । तत्र चतुर्व्वेदं चत्वारि वेदानि ज्ञातानि भवन्ति — चतुर्णां वेदानां समाहारः चातुर्व्वेद्यं तन्निरुक्तं निश्चितं तत्तु प्रसिद्धमित्यर्थः । स्वयमेव चातुर्वेद्यशब्दं व्याचष्टे । चत्वारो वेदाश्चातुर्वेद्यशब्देन विज्ञाता भवन्ति — चत्वारो वेदाश्चातुर्वेद्यशब्देन उच्यंते इत्यर्थः — के ते चात्वारस्तत्राह — ऋग्वेदो यजुर्व्वेदः सामवेदोऽथर्ववेदश्चेति । आदौ वेदप्रशंसा तत्र मनुः —

The commentary is very useful and quotes a large number of authorities, the latest of which is Vīramittrodaya (1B).

2B. तत्र ऋग्वेदस्य विभागमाह ।

2B. भविष्यपुराणे,—

शाकलावास्कला शाखा तथा शांखायनीति च ।
पैलशिष्यप्रशिष्याश्च नैमिषारण्यवासिनः ॥
वेदव्यासस्तु भगवान् शिष्यानध्यापयेद् गुरुः ।
पृथिव्या मध्यभागे तु सुमेरुस्तथा मेरुमध्यात् पूर्व्वदिग्भागे जम्बुद्वीपं तन्मध्यभागे नर्म्मदानदी । तथा,—
अन्येभ्यश्च प्रशिष्येभ्यः शाखाश्वालायनीति च ।
नर्म्मदादक्षिणभागे चाध्येतृभ्यो ददौ गुरुः ॥
अध्वर्य्वोद्गातृहोतॄणां सन्ति सूत्राण्यनेकशः ।
तत्रापि योनिसम्बन्धः सूत्रे ज्ञातिकुलोचितः ॥
ऋग्यजुःसामवेदानामथर्व्वाङ्गिरसस्य च ।
विवाहयज्ञसम्बन्धः सर्व्वेषां च परस्परम् ॥

3A, अथ यजुर्वेदस्य भागमाह; 4A, सामवेदविभागमाह; 4B, अथर्व्ववेदविभागमाह ।

954.

9702. **चरणव्यूहभाष्यम् ।** *Caraṇa-Vyūha-Bhaṣya.*

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1866. Appearance, tolerable. Incorrect.

This is an anonymous commentary on Caraṇa vyūha, different from that noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 2460.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ चरणव्यूहभाष्यं लिख्यते ।
अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः इत्यादि पारायणमुच्यत इत्यन्तं वर्गाः संज्ञानसूक्तस्य चत्वारश्चात्र मीलिताः ।

एवं पारायणो प्रोक्ता ऋचां सख्येन (?) न्यूनतः ॥

ॐ मित्येकाक्षरं ब्रह्म नादविन्दुकलात्मकम् ।
त्रिदेवात्मत्रिमात्रे च स्फुटं विष्णुसनातनम् ॥
तं सर्व्वज्ञं जगत्सेतुं परमात्मानमीश्वरम् ।
वन्दे नारायणं देवं निरवद्यं निरञ्जनम् ॥
कृष्णद्वैपायनं वन्दे गुरुं वेदमहानिधिम् ।
येन चरणव्यूहेषु शाखावेदमितन्ततम् (?) ॥
तच्छिष्यं शौनकगुरुं वेदज्ञं लोकविश्रुतम् ।
नत्वा तु शाकलाचार्य्यं तथैव चाश्वलायनम् ॥
एवं परम्पराप्राप्तं बालकृष्णं परं गुरुम् ।
यस्य प्रसादाद् व्याख्यामि चरणव्यूहसंज्ञकः ॥

अथातः चरणव्यू० स्यामः अथ शब्दो मङ्गलप्रस्तावे वा अथशब्दः पूर्व्वमेव मङ्गलार्थः इत्यर्थः अतः हेत्वर्थः चरणव्यूहं वेदपारायण-चतुर्विभागात् चरणोच्यते तस्य व्यूहो समुदायः चतुर्वेदानां समुदायो व्याख्यास्याम इत्यर्थः । इत्यादि ।

End :—जन्मजन्मनि वेदपारो भवति जन्मजर्न्मनि वेद+रो भवति अप्रहितो प्रहितो भवति अव्रतो व्रती (घांतो) भवति अब्रह्मचारी ब्रह्मचारी भवति जातिस्मरो जायते । नमः शौनकाय नमः परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ।

य इदं चरणव्यूहं पर्व्वसु श्रावयेद्द्विजः ।
धौतपाप्मा शुचिर्विप्रो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ १ ॥
य इदं चरणव्यूहं श्राद्धकाले सदा पठेत् ।
+ + + + + + + + + + + + + + ॥ २ ॥
य इदं चरणव्यूहं गुर्व्विण्यः शृणवते स्त्रियम् (?) ।
पुमांसं जनयेत् पुत्रं सर्व्वज्ञं वेदपारगम् ॥ ३ ॥
योऽधीते चरणव्यूहः (?) स विप्रः पंक्तिपावनः ।
तारयत्यखिलान् पूर्व्वान् पुरुषान् सप्त सप्त च ॥ ४ ॥
यो नामानि पुराणवेदाद् अमृतत्वञ्च गच्छति ।

लोकतात महाशान्तमम्टतत्वञ्च गच्छत्यो ॥ नमो नम इत्याह भगवान् व्यासः पाराशर्य्यो व्यासः पाराशर्य्यो नमः परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ।

वेदशास्त्रपरिनिश्चितशुद्धबुद्धिं
+ + + + + + + + + + + कवीन्द्रम् ।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं
व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनाम् ॥

Colophon :—

इति चरणव्यूहचतुर्थखण्डः समाप्तः । ... ...
इति चरणव्यूरविवरणं संवत् १८६६ ।

955.

6144.

The sixth pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 7. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokās, 125. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1817. Appearance, fresh. Complete.

See W. p. 62.

5B, नवकण्डिका समाप्तमिति ।

Then begins Trikaṇḍikā sūttra :—

अथातो नित्यस्नानम्, नद्यादौ मृद्गोमयकुशतिलसुमनसः आहृत्योदकान्तं गत्वा शुचौ देशे संस्थाप्य प्रक्षाल्य पाणिपादं कुशोपग्रहो बद्धशिखियज्ञोपवीत्याचम्य .... तोयमामन्त्र्य ..., etc.

This belongs to the Kṣepaka class. See my report for 1901—1902 to 1905—1906, pp. 2, 3.

7B, (Last colophon) इति नवकण्डिकात्रिकण्डिकासूत्र समाप्त ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं जानि श्री ५ देयाचंदजिसुत ङ्वीलारामाभ्रात असुतरां मलिखितमिदम् ॥

संवत् १८१७ ना वर्षे मीती गुजरति चैत्र शुदि १ भौमे ॥

श्रीरस्तु ॥

956.

6558 निगदव्याख्यान ।

Being a commentary on Katyāyana's Srāddha Sūttra, by Karkopādhyāya.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent in ślokās, 350. Character, Nāgara. Date, 1651 Saka (?). Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति कर्कोपाध्यायकृतं निगदव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

क्षितिवाणरसेंदौ च मघाष्टम्यां सिते निशि ॥ (?)

It begins :—

श्रीकात्यायनाचार्य्याय नमः । परमात्मने ।

कात्यायनमुनिप्रोक्तं श्राद्धसूत्रविनिर्णयम् ।

कर्त्तुं कर्कः समाक्रम्य नत्वा सर्व्वज्ञमच्युतम् ॥

श्रौतकर्म्मानन्तरं स्मार्त्तान्यावसथ्यादीन्यनुविहितानि । तत्र श्राद्धमनुक्तम् । तद्वक्तव्यमित्यत आह भगवान् कात्यायनः ।

अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीत ।

957.

1224. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1746. Appearance, old. Generally correct.

See Bik. Nos. 353 and 1014.

958.

5957. **श्राद्धसूत्रभाष्यम् ।** *Srāddha sūttra Bhāṣya.*

By Chāṅga Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. 10×5 inches. Folia, 4 to 28. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

The first and the last colophons in the incomplete manuscript.

9A, इति क्काङ्गभट्टकृतौ श्राद्धसूत्रभाष्ये प्रथमकण्डिका समाप्ता ।

28B, इति क्काङ्गभट्टकृते श्राद्धसूत्रभाष्ये अष्टमकण्डिका समाप्ता ।

Of the 9th kaṇḍikā, there are only five lines.

959.

1043. **नवकण्डिकाश्राद्धसूत्रभाष्यम् ।** *Navakaṇḍikā Srāddhasūttra Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 12×5¾ inches. Folia, 24. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 1060. Character, Nāgara. Date, Saka 1471. Appearance, very old. Complete.

It is a detailed and scholarly exposition of the Kātyāyana's Sūtras on Srāddha ceremonies, known as "Navakaṇḍikā Srāddha Sūtra" which forms the sixth pariśiṣṭa of Kātyāyana. Kātyāyana's Sūtras on Pārvaṇa Srāddha is also known as 'Srāddha Kalpa Sūtra.' The commentator's name is not mentioned.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

ब्रह्मधर्म्मप्रकाशार्था यस्यामी वेदराशयः ।

षड्भिरङ्गैर्युताऽश्वासा ब्रह्म तच्छ्रेयसेऽस्तु नः ॥ १ ॥

गजाननाद्यादिविसर्गकाले
स्तोत्रं विधात्रा विहितं निशम्य ।
हर्षात् प्रवृत्तानि शुभावहानि
निघ्नन्तु विघ्नं मम वंहितानि ॥ २ ॥
कात्यायनेन मुनिना यदगादि महार्थवत् ।
श्राद्धसूत्रमतिस्पष्टं विवृणोमि पदैरहम् ॥

तस्य तावदिदमादिसूत्रम् । 'अपरपक्षे श्राद्धं कुर्वीत' । अपरपक्षशब्दः कृष्णपक्षपर्य्यायः । पक्षौ पूर्व्वापरौ शुक्लकृष्णावित्यभिधानदर्शनात् ।

It ends :—

+ + यथा वृश्चिकशुक्लपक्षे नवान्नं प्राश्नाति ।

Col. :—इति नवकण्डिकासूत्रश्राद्धविधिभाष्यम् ।

Post Col. :—स्वस्ति श्रीशके १४७१ सौम्यसंवत्सरे भाद्रपदमासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ गुरुदिने गोदावरीतीरे इदं पुस्तकं लिखितम् । शुभं भवतु ।

960.

6122. *The same with the Text.*

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4}\times4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 40. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

31B. श्राद्धप्रकाशसंज्ञेऽस्मिन् भाष्ये कात्यायनस्य तु ।
विवेचितमिदं श्राद्धमेकोद्दिष्टमशेषतः ॥

अथ सपिण्डीकरणम् ।

The original of the MS. being defective, it has been left incomplete at the end.

It quotes Kalpataru in fol. 40; while this is quoted in Nirṇayasindhu. See Aufrecht's Cat. Cat. I.

961.

6121. श्राद्धकाशिका । *Śrāddha-Kāśikā.*

By Kṛṣṇa Miśra, son of Viṣṇu Miśra, son of Atisukha, son of Nityānanda.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 54. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

For the beginning of the commentary see L. No. 1738.

It is not a 'dissertation on the rite of Śrāddha according to the Rules of Kātāyana' as stated by Rājendralāla, but is, clearly, a commentary on the Śrāddhasūttra, the sixth pariśiṣṭa of Kātyāyana. The other commentaries, mentioned by Kṛṣna Miśra, are those by Karka and Halāyudha.

कर्कोऽव्याख्यदिदं गभीरवचनैः सूत्रं यतोऽस्मादभूद्
दुर्व्वोधश्च ततो हलायुध इति व्याख्यत् (व्याख्य) तथाप्यस्फुटम्
भूयोऽपि प्रतिषेधकारिवचनैः स्मार्त्तैर्मया काशिका
सूत्रस्योपरिसंश्रयौघतिमिरध्वंसाय तं तन्यते ॥

Aufrecht says that Kṛsna Miśra was quoted by Nirṇaya Sindhu and Śrāddha-Mayūkha.

962.

6210. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 10. Lines, 44 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Written lengthwise, most clumsily from one end of the first side of the leaf and from the other end of the other side

It begins with the first Sūttra of Kātyāyana अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीत् ।

End :—अन्यत् प्रपञ्चितमस्माभिर्वृहत्काशिकायां ।

Colophon :—

इत्यावसथिकश्रीमदतिसुखात्मजश्रीविष्णुमिश्रतनुजन्मनः कृष्णमिश्रस्य कृतौ श्राद्धकाशिकायां सूत्रवृत्तौ काम्यश्राद्धप्रकरणं समाप्तम् ।

समाप्तेयं श्राद्धकाशिकामूलवृत्तिरिति ॥

Then after 8 lines we have :—

स्मृतेरनेकविषयादनंतत्वाच्च सर्व्वथा ।
तत्त्वं ज्ञातुमशक्यं तदलं चानल्पजल्पनैः ॥
स्वबुद्धिकल्पितं नेह वचनं लिखितं मया ।
दृष्टं श्रुतं मूलवाक्यं समूलं+रदूषणम् ॥
दृष्टं यत् स्वल्पदौर्वेषु निबन्धेषु च यद्धृतम् ।
श्रुतं स्मृत्यविरुद्धं यत् पठन्ति च सदा धृतम् ॥
प्रमाणमप्रमाणं वा सर्व्वज्ञं कर्त्तुमर्हति ।
दृष्टे श्रुते च विश्वासो (?) तादृशैः कर्त्तुमिष्यते ॥
कर्त्ता चेन्न चिरं ततः किमियता दोषो निबन्धे भवेत्
सूरिश्चेदधुनातनैरपि कृते ग्रन्थे कथं नादरः ।
इत्थं ये कथयन्त्यनल्पमतयस्तान् प्रत्यद्येवज्ञया (?)
च्वन्तां (?) संत इमं निबन्धमखिलं किं वाग्रियन्तामिति ॥

Then we have Kṛṣna Miśra's date—Saṃ. 1505.

वाणव्योमेषुविध्वङ्के वर्षे कार्त्तिकमासके ।
कृष्णमिश्रो + + ग्रंथं शुक्लपक्षमिमं शुभं ॥

Then again the colophon as quoted above.

From the statement before the first colophon, quoted above, there appears to be a more exhaustive commentary by Kṛṣṇa Miśra on Kātyāyana's Śrāddhasūttra. The larger version seems to have been described by Rājendralala in L. No. 1738.

See above.

963

6457. *The same Text with Gadādhara's Commentary.*

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4}\times 5$ inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent in ślokās, 950. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति चिरभिचित्सम्राट्स्थपतिश्रीमहायाज्ञिकवामनात्मज-
दीक्षितगदाधरकृते कातीयश्राद्धसूत्रभाष्ये नवमीकण्डिका ।

Post Colophon :—

वालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । रामकृष्ण वासुदेव, etc., etc.,
देवा मां रक्षन्तु माघमासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां गुरुवासरे वाल-
मुकुन्देन लिखितं नवकण्डिकाभाष्यं समुत्तमं चित्रभानुनामसंवत्सरे ।
संवत् १९२७ मि० मा० कृ० १३ वृहस्प० राम । श्रीशुभमस्तु ।
इति नवकण्डिकाभाष्यं स्वार्थं परार्थं वा भग्नपृष्ठकटिग्रीवा, etc., etc.

Beginning :—

Comm. श्रीगणेशाय नमः । श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।
गृह्यसूत्र नवकण्डिकोपरि गदाधरंभाष्यं लिख्यते ।
शिवञ्च विघ्नहर्त्तारं गुरुंञ्च वामनं तथा ।
अम्बिकां शारदां वापि वन्दे विघ्नोपशान्तये ॥
कात्यायनकृते श्राद्धसूत्रव्याख्यापुरःसरां ।
प्रयोगपद्धतिं कुर्व्वे याज्ञवल्क्यादिसम्मतां ॥

It ends :—

अमावास्यायामनुष्ठितेन श्राद्धेनैककामप्राप्तिः—एवममावस्या-
न्तरानुष्ठितेनान्येन श्राद्धेनान्यः काम इति ॥

964.

5941. **श्राद्धसूत्रार्थमञ्जरी** *Śraddha Sūttrārthamañjarī.*

By Gadādhara, son of Kaiśvara Daivajña.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokās, 230. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्राद्धसूत्रभाष्यम् ।

नत्वा स्फूर्त्तिप्रदे भाष्यं सूत्रवाक्यानुसारिणीं ।
कुर्व्वेऽर्थमञ्जरीं लघ्वीं प्रस्फुटार्थां गदाधरः ॥

अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीतेति सूत्रम् ।

2B, इति श्रीमत्सकलगणकशिरोमणिकैश्वरदैवज्ञस्य सुतेन गदाधरेण विरचितायां श्राद्धसूत्रार्थमञ्जर्यां प्रथमकण्डिका समाप्ता ; 4A, ०द्वितीयकण्डिका समाप्ता ; 6A, इति तृतीया कण्डिका समाप्ता ; 6A, इत्येकोद्दिष्टं ॥ ४ ॥ अथ पञ्चमी कण्डिका ; 6B, इति सपिण्डीकरणम् ॥ ५ ॥ अथ षष्ठी कण्डिका, 7A, इत्याभ्युदियकश्राद्धं समाप्तम्—अथ सप्तमी कण्डिका ; 10A, ८ ॥ अथ नव[मी] कण्डिका ।

Last Colophon :—

इति श्रीमत्सकलगणक० अर्थमञ्जर्यां श्राद्धसूत्रे नवकण्डिका समाप्ता ।

इति श्राद्धसूत्रभाष्यं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शिवं संवत् १९३७ । मी० भादौ व० १२ के लिष्या ।

965.

6119. **श्राद्धसंग्रहः ।** *Srāddha saṃgrahā.*

By Rāmakṛṣṇa, son of Koṇḍa Bhaṭṭa, son of Prayāga Bhaṭṭa, son of Ananta Sarmā, of the family of Bhāradvāja.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saka 1699. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीयजुर्वेदान्तर्गतकाण्वशाखाध्यायिकोण्डभट्टात्मजरामकृष्ण-विरचितः श्राद्धसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon:—

शकाब्द (शाब्द) १६६६ आश्विन शु० ६ सोमे रोहिणी न०
मध्याह्नवेलायां मुकुन्दज्योतिर्विदा लिखितः श्राद्धसंग्रहः समाप्तः।

It is primarily a comm. on Kātyāyana's Navakaṇḍikā Srāddha-Sūttra compiled in Saka 1660. Subsequently in Saka 1673, the author wrote Srāddha-Gaṇapati, a larger work on the same subject, which may be called an enlarged edition of the present work. See infra. See also I.O. Catal. No. 1738.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीगणेशाय नमः।
गजाननं नमस्कृत्य नमस्कृत्य गुरुं तथा।
पितरौ च ततो नत्वा कुर्व्वेऽहं श्राद्धसंग्रहम्॥
आलोक्य धर्म्मशास्त्राणि मन्वादिभिः कृतानि च।
कात्यायनकृतं सूत्रं भाष्यञ्चैव हलायुधम्॥
कर्काचार्य्यकृतं भाष्यं गदाधरकृतं तथा।
काशिकां दीपिकां चैव अन्यानि च बहूनि च॥
सारमेव समुद्धृत्य स्मृतीनां वचनं यथा।
सिद्धान्तानि समूलानि विचार्य्य लिख्यते मया॥
तीर्थं प्राप्य गयाप्रपुष्करसरित्क्षेत्रादिपुण्यं महत्
दानं भूमिगयाश्च हेमतुलया यागं चतुर्वेदवित्।
राहुग्रस्तदिवाकरात् समधिकं पित्र्यं दिनं शाश्वतं
मातुः श्राद्धदिने फलन्तु कथितुं ब्रह्मादयोऽप्यक्षमाः॥

End:— वशिष्ठायास्तटे शुद्धे चित्रमण्डलपत्तने।
शुभकर्म्माऽनन्तशर्म्मा भारद्वाजकुलेऽजनि॥
तदङ्गजः प्रयागाख्यः कोण्डभट्टस्तदङ्गजः।
तदङ्गजो रामकृष्णश्चक्रे श्राद्धस्य संग्रहम्॥
श्रीशालिवाहने शाके गगनाङ्काङ्कभूमिते १६६०।
पौषशुक्लद्वितीयायां समाप्तः श्राद्धसंग्रहः॥

966.

6120. श्राद्धगणपतिः । *Srāddhagaṇapati.*

By Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11×6¼ inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति रामकृष्णविरचितायां श्राद्धगणपतौ समाप्तः ।

शुभं भवतु ।

See I.O. Catal. No. 1738.

967.

6199. *The Same.*

Substance, country-made paper. 6×3½ inches. Folia, 14. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

A fragment containing only the concluding portion

Beg. :—अथामश्राद्धम् ।

7A, इति श्रीरामकृष्णविरचिते श्राद्धगणपतौ जीवत्पितृकश्राद्धविधिः—अथ किञ्चिदाशौचविधिरभिधीयते; 10A, तत्र सपिण्डीकरणम्; 13A, इति श्रीप्रयागभट्टपौत्ररामकृष्णविरचिते श्राद्धगणपतौ आशौचसपिण्डीनिर्णयः। अथ प्रायश्चित्तान्याह। (Last colophon) इति श्रीप्रयाग० श्राद्धभोजने प्रायश्चित्तं समाप्तम् ।

Eggeling says that Śrāddha Gaṇapati and Saṃskāra Gaṇapati are by one and the same author. It was composed in Śaka 1673. See Catal. No. 965.

968.

6145. शुल्वसूत्रम् । *Sula-Suttra.*

Being the seventh Pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It consists of seven paragraphs, followed by 39 ślokas. See Weber p. 63. For another copy containing 47 ślokas, see I.O. Catal. No. 363.

Colophon :—

इति भगवत्कात्यायनकृतं शुल्वपरिशिष्टं समाप्तम् ।

969.

5042A. *The same Text together with Kārkā's Commentary.*

Substance, palm-leaf. 14×1 inches. Folia, 1 to 63. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiyā of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The text comes to an end in the fourth leaf and in the fifth the commentary begins thus :—

रज्वा त्रिगुणया व्रेत्री व्रेताग्नि संचिपत्यजः ।
यस्तं विश्वसृजं नत्वा शुल्वभाष्यं समारभे ॥

न हि कश्चिच्छास्त्रस्य सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनान्यजानानः प्रवृत्तो भवति अतः प्रवृत्तिसौकर्य्यार्थं अर्थात् सम्बन्धाभिधेयप्रयोजनानि सूचयन् विवक्षितार्थप्रतिज्ञां करोति शुल्व(भाष्य?)सूत्रकारः रज्जुसमासं वक्ष्यामः ।

So the commentary as contained in the present manuscript, is entirely different from the commentary as published in the Chaukhamba series under the name of Karka.

For the beginning of the Śulva sūttra see p. 1045 of the Kātyāyana Śrauta sūttra, the Benares Chaukhamba edition.

Colophon :—

इति उपाध्यायकर्कीकृतं शुल्वविवरणं समाप्तम् । रामः ।

970.

5092B. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 16½×1½ inches. Folia, 24. Lines, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the eighteenth century. Appearance, old. Incomplete at the end.

971.

33. **कात्यायनीयशुल्वसूत्रविवरणम् ।** *Kātyāyanīya-śulva sūtra vivaraṇa.*

By Mahīdhara.

See L. 753.

It is based on the Bhāṣya by Karka and the Vṛtti commentary by Rāma.

972.

6163. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 40. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, modern Nāgara. Date, Śaka 1717. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महीधरविरचितं शुल्वसूत्रविवरणं ।

Post Colophon :—

मिति शके १७१७ क्षयनामसंवत्सर आश्विन वदी संवत् १८५२ ।

See L. No. 753. The first maṅgalācaraṇa verse is wanting in this copy.

973.

5949. **कात्यायनशुल्वसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyana-Śulva Sūttra-Bhāṣya.*

By Gaṅgādhara Paṭhaka, son of Rāmacandra Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 11½×6 inches. Folia, 76. Lines, 9 on a page. Extent in ślokās, 1520. Character, Nāgara. Copied recently. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणपतिशारदाभ्यो नमः ।

जयत्येको जगत्यां श्रीहरिशङ्करदीक्षितः ।

त्रयीसारविवेके श्रीरामचन्द्रगुरोर्गुरुः ॥

रामचन्द्रं गुरुं नत्वा गर्गकर्कादियाज्ञिकान् ।

श्रीकात्यायनशुल्वस्य कुर्वे भाष्यमिदं स्फुटम् ॥

The Bhasya was revised by the author's son, Rāma-kṛṣṇa, who adds the following verses at the end.

End :—रामचन्द्रतनूजेन गङ्गाधरशर्मभिः (?) ।
पितृचरणैः सूत्रेऽस्मिन् कातीये शुल्वसंज्ञके ॥
विवृतं यत्ततः शिष्टं तदिह विवृतं मया ।
गङ्गाधरतनूजेन रामकृष्णेन धीमता ॥
नागरज्ञातिसंज्ञेन काशीपुरनिवासिना ।
याज्ञिकास्तेन तुष्यन्तु प्रीयतां यज्ञभुग्विभुः ॥
यदत्र सौष्ठवं किञ्चित्तद्गुरोरेव केवलम् ।
यदत्रासौष्ठवं किञ्चित्तन्ममैव गुरोर्नहि ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिकपाठकश्रीरामचन्द्रसूरिसूनुमहायाज्ञिक-पाठकश्रीगङ्गाधरकृते कात्यायनशुल्वसूत्रभाष्यं समाप्तिमभाणीत् ॥
इति शिवम् ।

974.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This contains Pariśiṣṭas VIII and IX of Kātyāyana, one is called पार्षदसूत्र (Pārṣada sūttra) and the other ऋग्यजुषं (Ṛgyajuṣa).

VIII. Begins :—

वृत्तेभः सुसमीकृतः क्षितितले केंद्रस्थ शंकोः क्रमात्
भागं यत् [प्र]विशत्यपैति च यतस्तत्रापरैन्द्र्यौ दिशौ ।
तत्कालागमनिःसृतेस्तु विव(वा)राङ्काकर्णमित्याहृतात्
लंवज्याप्रमितांगुलैरपरदिक् चैन्द्री स्फुटा वालिता ॥

प्राचीसाधनप्रकारः ।

अथातः संश्रयान् व्याख्यास्यामो मोहात् पुरुषस्य द्वन्द्वानां पूर्वं सर्वांता-मुत्तरमभिप्राञ्चाणो प्रत्यादेशात् विनिवृत्तिर्द्वन्द्वं मिथुनं प्राणोदानावेवैतद्धाति प्राणोदानावेवास्मिन्नेतद्धाति अन्नं + + + + + + रस उदंबरोना + णां

समत्रायोनयोर्मिरा उह्यमिरसोमिरावायमिरष्या उपनिनयत्यथ तत्राप उपनिनयति देवाश्च वा असुराश्च देवाश्चासुराश्च पस्पृधिरे पस्पर्द्धत । १ ॥

There are fourteen kaṇḍikās. The whole of the first kaṇḍikā has been quoted above, from which it will be seen that it does not treat of Prātiśākhya, like the Pārṣada sūttra of Śaunaka.

The opening lines of the other kaṇḍikās :—

II. चमस्ये निह्वति ति वहिर्दानि(?) प्रजापति वै मन्त्रस्तदुतथा न कुर्यात् तदेव ब्राह्मणमेवापोद्धरति ।

III. अथातो दिक्षिर्भूयश्च निपातानां क्रमं वक्ष्यामः ।

IV. हविर्यज्ञे प्रथमाधिदेवने प्रत्यक्षं याज्ञो देवानां ।

V. अथातः संग्रयान् प्रातिकंडिकान् + + त्मानश्चैवैतद्वाचं वा व्यावर्त्तयतौ(ति)त्यमिहोत्रं ब्रह्मणे संदधाति ।

VI. अथातः संवरणात्तत् सदृग्रानां क्रमं वक्ष्यामः ।

VII. अथातो सुररक्षसां + + + + + + + +

(The end of the 7th and the beginning of the 8th are not marked.)

IX. एको वा न वह्नवो·वाग्रानह्विर्द्धानयोत्तणेन ।

X. अवदानप्रत्यभिधारणसंदेग्रक्षदवनं स्विष्टकृते च सर्व्वंच दि + र्परिष्टाभिघारणः ।

XI. अथ निर्णयसश्वराणामारण्यके ग्रन्थ आदित्यसम्पदाः ।

XII. ककौ विभक्ति

XIII. मात्रा मात्रादप्यात्रा पोर्णुभ इति प्रथमं तावत् प्रणवेनैव + + + ।

XIV. एदमिति अवसाने आप इत्येकापो देवीरिति द्वे देवीं धियं × × पीता अग्ने त्वं त्वमग्न एषा ते वस्वासि समस्येभित्यमेकप्रः ॥

It seems to deal with the doubtful points in the Śatapatha Brāhmaṇa, which formed the subject of discussion among the Pārṣadas or the savants of the day.

11A, इति पार्षदं समाप्तम् ।

IX. begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथर्ग्यजुषं ।

अथादित्ये यजुर्वेदे भेदे माध्यन्दिनीयके ।

वच्याम्यृगयजुषां सम्यक् विभागन्तु यथाश्रुतम् ॥

Colophon :—

इति अष्टादशपरिशिष्टानां मध्ये ऋगयजुषं समाप्तमिति ।

Aufrecht says it is "the ninth parisiṣṭa of Kātyāyana, his Sarvānukramaṇī on the Ṛv. and Vs."

It is not a Sarvānukramaṇikā, but a treatise for distinguishing Ṛks from Yajus in the Mādhyandina Saṃhitā of the White Yajur Veda. The Saṃhitā has been systematically surveyed for the purpose from the beginning to the end; and processes shewn, of converting Ṛks into Yajus. It goes without saying that these Ṛks are used as Yajus. At the end, Kātyāyana says: द्वे सहस्रे शते न्यूने is the number of the Ṛks and the number of the Yajus is अष्टौ सहस्राणि शतानि चाष्टावशीत्यन्यान्यधिकानि (?) ।

975.

505. इष्टकापूरणम् । *Iṣṭakāpūraṇa*

For the MS. see L. 1311.

It is the 10th parisiṣṭa of Kātyāyana and relates to the construction of a sacrificial altar.

976.

934. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1933. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

श्रीसम्वत् १९३३ आषाढ़ शुक्ल २२ भौमवासरे शुभमस्तु ।

977.

6147. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokās, 42. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातः सुपर्णचित्यस्याग्नेः कातीयसूत्रशेषम्नुपन्नस्यानुव्याख्यास्यामः ।

तत्रेष्टकाप्रमाणम् ।

Colophon :—

इति पूरणसूत्रं समाप्तम् ।

Then it quotes a śloka :—

कण्ठे यस्य विराजितं च गरलं शीर्षे च मन्दाकिनी, etc.

978.

6182. *The Same* (*on Droṇaciti*).

Substance, country-made paper. 8½×4½ inches. Folia, 2. Lines, 11+12+13 in all. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीः अथातो द्रोणचित्यस्य संवृतस्याग्नेः सुपर्णचित्यादिशेषं व्याख्यास्यामः ।

तत्रेष्टकाप्रमाणानि ।

पञ्चाधिकान्यङ्गुलैश्चतुर्भिः समचतुरस्रा नवभागा पादभाग एव तिर्य्यक् चतुर्भिः षड्भागाः पञ्चैव तिर्य्यगष्टाभिस्त्रिभागोना जंघामात्रैव तिर्य्यक् चतुर्द्दशभिः षोडशभिः सप्तपादादिग्राहिणी च, etc.

Colophon :—

इति द्रोणचित्यस्येष्टकापूरणम् ।

Then there are seven leaves of another manuscript, marked 3—9, containing the following colophons :—

4A, इति निरूढ़पशुबन्धे देवमतं; 6A, अथ अग्नीषोमीयः; 7A, अष्टमोऽध्यायः; 8B, इति प्रातःसवनं, अथमाध्यन्दिनम्; 9A, इति माध्यन्दिनं सवनं, अथ तृतीयसवनम्; 9B, अथ स्वष्टेष्टिः; इति सोमे देवमतं।

979.

5042B. **इष्टकापूरणभाष्यम्।** *Iṣṭakāpūraṇa-Bhāṣya.*

By Karkācārya.

Substance, palm-leaf. 14×1 inches. Folia, 10 by counting. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiya. Appearance, discoloured. Complete.

For Karka's bhāṣya on the same, see W. p. 63.

Colophon :—

इति कर्काचार्य्यकृतौ इष्टकापूरणभाष्यम्।

There are eleven stray leaves kept in this number.

980.

1213. **कातीयपूरणभाष्यम्।** *Kātīyapūraṇa Bhāṣya.*

By Yājñikadeva, son of Prajāpati Yājñika.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A commentary on Iṣṭakāpūraṇa, the 10th of the 18 pariśiṣṭas of the Śrauta sūttra of Kātyāyana, belonging to the Mādhyandina Śākhā.

See Rep. 1901 to 1906, p. 2.

See Peterson's 4th report, Extr. p. 3.

981.

935. **प्रवराध्यायपरिशिष्टम्।** *Pravarādhyāyapariśiṣṭa.*

For the manuscript see L. 1795.

This is the 11th pariśiṣṭa of Kātyāyanas.

See my Report 1901 to 1906, p. 2.

Col. :—इति प्रवराध्यायसंज्ञकं परिशिष्टं।

982.

1035. प्रवराध्यायः । *Pravarādhyāya.*

Attributed to Laugākṣi Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 9×3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old.

There are two paginations. The first covering 4 leaves contains an enumeration of pravaras or the founders of only two families, namely, Bhṛgu and Gautama and breaks off abruptly. It gives also at the beginning, the technicalities in connection with pravara. The second pagination covers 6 leaves and contains an enumeration of the founders of the following Gottras :—Jamadagni, Bharadvāja, Viśvāmittra, Attri, Gautama, Vaśiṣṭha, Kaśyapa and Agastya. Further, it discusses, in detail, the prohibition of marriage in the same Gottra, and in the same pravara even of a different Gottra.

This is different from the above (Pravarādhyāya-Pariśiṣṭa, described in L. 1795), and from L. 2586.

See W. p. 54 and Oxf. 387A.

The manuscript begins :—

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामस्तदेतद् ब्राह्मणं भवति भवत्यार्षेयं प्रवृणीते वन्धोरेव नैत्यथो सन्तत्या इति ।

The beginning of the 2nd pagination :—

अथ गोत्रप्रवरनिर्णयो वर्ण्यते ।
जमदग्निर्भरद्वाजो विश्वामित्रोऽत्रिगौतमौ ।
वशिष्ठकश्यपागस्त्या मुनयो गोत्रकारिणः ॥
एतेषां यान्यपत्यानि तानि गोत्राणि मन्यते ॥

It ends :—

कात्यायनेन रचितो विप्राणां हितकाम्यया ।
अध्यायः प्रवराख्योऽयं पुरा ब्रह्मविनिर्म्मितः ॥

Col. :—इति प्रवरनिर्णयः प्रवराध्यायः एकादशः परिशिष्टः ॥ श्री ॥

983.

6148. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¾×5 inches. Folia, 9. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामः। तदेतत् ब्राह्मणं भवत्यार्षेयं वृणीते वंधोरेव नैत्यथो संतत्या इत्येकं प्रवृणीते द्वौ वृणीते त्रीन् वृणीते ... ... भृगूणामादितो व्याख्यास्यामः, etc.

2B, इति कात्यायनप्रवराध्याये भृगुवंशः; 4B, इति कात्यायनीये प्रवराध्याये अंगिरोवंशः; 5A, ०अत्रिवंशः; 5B, ०विश्वामित्रवंशः; 6B, ०कश्यपवंशः; 8A, ०वशिष्ठवंशः; ०अगस्तिवंशः।

(*Last Colophon*) :—

इति कात्यायनकृतौ समाप्तः प्रवराध्यायः।

End :—पंक्तिपावनानामुपरिष्टाद्भवति यः प्रवराध्यायमधीते यः प्रवराध्यायमधीते।

984.

1151. *The same here called* महापरिशिष्टम्।

Mahāpariśiṣṭa.

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथातः प्रवरान् व्याख्यास्यामः॥ तदेतद् ब्राह्मणं भवति आर्षेयं वृणीते बन्धोरेवेत्यर्थः सन्तत्या इत्येकं वृणीते द्वौ वृणीते त्रीन् वृणीते न चतुरो वृणीते पञ्च वृणीते न पञ्चातीतप्रवरान् वृणीते।

End :—अगस्तिमध्यमपुराणेति होता पुराणवत् मध्यमवत् अगस्त्यवदित्यध्वर्युः।

Col. :—इति श्रीकात्यायनकृते महापरिशिष्टे अगस्त्ये वंशः॥

985.

2533. प्रवराध्यायः । *Pravarādhyāya.*

For the MS. and the work see L. No. 2586.

986.

1777. प्रवरसंग्रहनिर्णयः *or* प्रवराध्यायः ।

Pravara Saṃgrahanirṇaya or Pravarādhyāya.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1730. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति प्रवराध्यायः ।

Post Colophon :—

समाप्तमिति ॥ संवत् १७३० वरषे असाढ़मासे कृष्णपक्षे पुण्य-तीर्थे उदीचज्ञातिय उपाध्याज सर्वतसुत हरीरामेन लीषीतं ॥ लीषी भमण गौरांधरः ।

It begins :—

जामदग्न्या वत्सा श्रीवत्सा रोनग्नायना वैगेह्रिण्या माण्डव्या माण्डुकेया माण्डिकेया मार्कण्डेयाः पाणिन्या वाल्मिक्यादीनां पञ्च प्रवराः भार्गवच्यवनाप्नवान--ऊर्व्वजामदग्न्य इति । ऋष्टिषेणादीनां पञ्चप्रवराः भार्गवच्यवननार्ष्टिसेनानूपा इति (?) विदविड़प्राचीन-योग्यादीनां पञ्च प्रवराः भार्गवच्यवनाप्नवान-ऊर्व्वजामदग्न्या इति । न्यस्कवाधुलमौनमौकप्नार्करार्ष्ठिसार्ष्टिसावर्णसालंकायनजैमिनिजैन-न्यायनिजाबादीनां त्रयः प्रवराः भार्गववैतहव्यसांवेतसा इति श्वेतादीनां त्रयः प्रवराः भार्गववैन्यपार्थिवा इति मित्रयुजादीनां वायस्या इति ।

Not printed in Bibliotheca Sanskrita No. 25.

The last two are put in here, as, being fragmentary, they cannot be located and, for the convenience of reference, should go along with other works of the same nature.

986A.

8591. महाप्रवर। *Mahāpravara.*

By Bhāskara Sūri (with an anonymous commentary).

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2}\times5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The text consists of 20 ślokas.

Begins :—

ॐ प्रियमुरसि दधानं कुक्षि कोटौ त्रिलोकीं
हृदि निजपरतत्त्वं स्वस्तिके स्वं शरीरं।
मनसि करणसङ्गं नासिकाग्रे स्वदृष्टिं।
प्रणवमपि मुखे स्वे योगमूर्त्तिं नमामि॥

The object and scope of the work :—

2 B, प्रागुक्तीतह्यथाच मिथो विवाह इत्याद्यपर्य्याप्तमतोऽभिधास्ये।
बौधायनारण्यनिवासिमत्स्यलोगाक्षिकात्यायनदृष्टमार्गम्॥

End :—

9 B, विद्वज्जनौघाङ्घ्रिसरोजभृङ्गो विद्योतितान्मायगभीरमार्गः।
त्रिकाण्डभूषः प्रवरं समग्रं संक्षेपतो भास्करसूरिराह॥

The comm. begins :— अनेन श्लोकेनेष्टदेवतानमस्कारं करोति।
योगेन उपलक्षिता मूर्त्तिः शरीरं यस्य स योगमूर्त्तिः

The comm. ends :—त्रीणि काण्डानि कर्म्मकाण्ड-देवताकाण्ड-ज्ञान-काण्डानि भूषणं यस्य स तथोक्तः प्रवरं समग्रं सकलं संक्षेपतो भास्करसूरि राह॥

Colophon :—इति श्रीभास्करसूरिविरचित(तं)महाप्रवरभाष्यं समाप्तं॥

987.

929. उक्थशास्त्रम्। *Uktha-Śāstra.*

For the manuscript see L. 1794.

This has nothing to do with the Ukthya rite as stated in L. It rather relates to *uñcha* (see infra). This short

work treats of the ways and means of a Brahmacāri, who lives by begging.

This is the twelfth pariśiṣṭa of Kātyāyana.

See W. p. 54 and Oxf. 387A.

988.

6149. *The same here called* **उंछशास्त्रं ।** *Uñchaśāstra.*

Being the twelfth pariśiṣṭa of Kātyāyana

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, one. Lines, 14 in all. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

See Oxf. 387A, W. p. 54 and L. 1794, in all of which it is called उक्थशास्त्रं ।

Beginning :—

अथ ब्रह्मचारिव्रतमुंछवृत्तीनां प्रास्थानविधिं व्याख्यास्यामः, etc., etc.

Here उक्थवृत्तीनां in the place of उंछवृत्तीनां would give no sense.

Colophon :—

इत्युंछशास्त्रं नाम परिशिष्टं समाप्तम् ।

989.

6150. **क्रतुसंख्या ।**

Being the thirteenth pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 2. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति कात्यायनक्रतुसंख्यापरिशिष्टम् ।

Then five ślokās and a half with the following colophon :—

इति क्रतुसंख्यासंग्रहः ।

Then come the other half of the sloka marked 6, and the 7th and the 8th slokas. The 9th breaks abruptly.

See W. p. 54 and Oxf. 387 A.

An enumeration of the Vedic sacrificial rites.

990.

6151. **निगमपरिशिष्टम् ।** *Nigamapariśiṣṭa.*

Being the fourteenth pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1718. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति कात्यायनकृते चतुर्दशं परिशिष्टं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७१८ पौषमासे कृष्णपक्षे सप्तमीचन्द्रवासरेण लिखितम् ।
शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥
अद्येह वाराणसीस्थमोढज्ञातीयत्रैविद्य-उपाध्यायशिवशङ्करात्मज-
हरिकृष्णस्येदं पुस्तकम् ।
लेखकपाठकयोः कल्याणं भूयात् ॥

Rules for the expansion, restriction and modification of the meanings of words used in Nigama, which here means Śruti and Brāhmana.

For the full description of Nigama-Pariśiṣṭa, see W. p. 54.

In this MS, there are altogether 33 paragraphs, that is, one more than in the MS, described by Weber. The additional para. is between the 26th and the 27th paragraphs of that manuscript.

991.

933. *The Same.*

For the manuscript see L. 1800 and for the work W. p. 54 and Oxf. 387 A.

992.

6152. यज्ञपार्श्व । *Yajñapārśva.*

Being the fifteenth pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 15, of which the 14th is missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, repaired and discoloured. Stitched in the middle.

Rules for the guidance of those engaged in homa regarding the paraphernalia for the purpose such as the sort of kuśa to be used, the sort of kindling stick to be used, the sort of Brāhmaṇas to be fed and so on. The word *pārśva* in Yajña-pārsva appears to mean side-issues in a sacrifice.

See I.O. Catal. No. 362.

As indicated by Eggling, it has two parts, both ending with the colophon :—

इति यज्ञपार्श्वं समाप्तम् ।

The first part with 154 ślokas ends in 10B. The second part consisting of 77 ślokas, does not appear to agree with the I.O.MS.

See also Weber p. 64.

993.

6166. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 3. Lines, 12 to 15 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1801. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथातो यज्ञपार्श्वं व्याख्यास्यामः ।

स्थूलः स्थूलः कुब्जो गतिलो वादिनो व्यावृत्तः कटिस्कन्दत्रिलोचनकुब्जः संलोचनशुष्काग्रोत्पन्नलो भावोद्दिष्ट व्याख्यसांपूर्व्यस्वोघयाकाद + सारोत्प्रसारोः ॥ (?)

लौकिके लोकसामान्ये क्व्यादेग्नौ कृतं वृथा ।
अयज्ञियमनायुष्यं होमं तत्र न कारयेत् ॥ १ ॥
न पैतृयज्ञियो होमो लौकिकेऽग्नौ विधीयते ।
न दर्शेन विना श्राद्धमाहिताग्नेर्द्विजन्मनः ॥ २ ॥

The kārikās number 63, the last of which runs :—

यस्य यज्ञे न भुंजीत ब्राह्मणा वेदपारगाः । (?)
अहुतं तद्भवेद्यज्ञं देवानां नोपतिष्ठति ॥ ६३ ॥

Colophon :—

इति यज्ञपार्श्वपरिशिष्टं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् १८०१ वर्षे ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे प्रतिपदा १ चंद्रवारेण लिखितं संपूर्णम् ॥

See above, of which this is said to be an abstract (Laghu Yajñapārśva Pariśiṣṭam). But this shorter work seems to be the original work, of which the larger one is an amplification.

994.

993. यजुर्वेदिहौत्रप्रयोग *Yajurvedi Hauttraprayoga* [हौत्रिकपरिशिष्ट ।]

For the manuscript see L. 2062.

It is a manual for the use of Hotṛpriest. The Hotṛ-Priest is concerned only with the Ṛgveda. The present work contains directions for the guidance of the Hotā, as given in the Yajurveda. See I.O. Catal. No. 388.

Aufrecht says that this is the 16th pariśiṣṭa of Kātyāyana.

Post Colophon Statement :—

संवत् १७०५ समये माघे मासे कृष्णपक्षे ।

995.

6153. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 19. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 550. Character. Nāgara. Date, Saṃvat 1866 and Śaka 1731. Appearance, good. Complete.

Last Colophon:—

इति श्रीमत्कात्यायनाचार्य्यकृतवाजसनेयिहौत्रिके पञ्चमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १८६६ शके १७३१ पौषमासे शुक्लपक्षे दशम्यामिन्दुवासरे समाप्तिमगमत् ।

नारायणात्मजहरिमुञ्जोपनामकेन लिखितम् ।

996.

6160. **हौत्रिकपरिशिष्टभाष्यम् ।** *Hauttrika Pariśiṣṭa Bhāṣya.*

By Karkopādhyāya.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ हौत्रिकपरिशिष्टभाष्ये पञ्चमोऽध्यायः ।

See W. p. 64.

997.

6154.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folium, one. Lines, 17 in all. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1941. Appearance, fresh.

Contains the 17th and the 18th pariśiṣṭas of Kātyāyana.

XVII. प्रसवोत्थान Prasavotthāna (on the re-kindling of the domestic fire for the purpose of cookiug food to be offered to the Gods and the manes.)

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सम्राड़िति होवाच—भगवन् याज्ञवल्क्य उत्सन्नाग्नीनां को विधिः स्यात् । स होवाच । देवपितृमनुष्याणां निर्वपणार्थं पाकयज्ञस्तर्पणं प्रसवार्थविधिं वक्ष्यामि । अनेन विधिनाग्निमुपसमाधाय ब्राह्मणानां न वृथा पाको भवति ।

Ends in 1*A*. :—

इति प्रसवोत्थानं नाम सप्तदशमं परिशिष्टं समाप्तम् ।

XVIII. कूर्मलक्षण । Kūrma Lakṣaṇa. (Being concerned with the kind of turtle, which is required to be buried under the Fire Altar,

Beginning :—

मन्त्रब्राह्मणकल्पज्ञश्चित्वा कूर्म्मं चिनोति यः ।
स चेत् कूर्म्मी भवेत्तत्र प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ॥
गायत्र्यष्टसहस्रन्तु जुहुयुस्तत्र ऋत्विजः ।
प्रायश्चित्ते कृते तस्मिन् कूर्म्मस्तत्रोदधीयते ॥

There are altogether ten ślokas.

Colophon :—

इति कूर्म्मलक्षणं नाम अष्टादशमं परिशिष्टम् १८ समाप्त ।

Post Colophon :—

सं १९४१ भादो वदी ५ पंडित बालमुकुन्दस्येदम् ।

998.

1927. **मूल्याध्यायः वा मूल्य-संग्रहः ।** *Mūlyādhya or Mūlya-Saṃgraha.*

For the MS. and the work, see L. 4120.

Post Col. :—

शके १७५६ विश्वावसुसंवत्सर पौष कृष्ण ७ तद्दिने समाप्तम् ।

हस्ताक्षर विनायक भटझतवकाणे । हे पुस्तक नाना दीक्षित भागवत टोंके कायां चे असे ॥

999.

6174. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and wornout.

There are two leaves, marked 1, 2, although they belong to two different MSS. Both of them contain Mūlyādhyāya of Kātyāyana in 5 ślokas, with the same disquisitions in prose on the subject of Dakṣiṇā etc. The first breaks off in the middle of a verse from Smṛti, in corroboration of what is stated in Mulyādhyāya. The second leaf, in the second line of which Mulyādhyāya begins, contains the whole thing, and it is dated Saṃvat 1660.

For the topics treated of here, see our Catal. No. 1002.

This is one of the Kṣepaka Sūttras attributed to Kātyāyana regulating the valuation of cattle, etc. For a collection of Kṣepaka Sūttras, see Catal. No. 1003.

The text ends in the first line of 2B :—

इति मूल्याध्यायः ।

Then follows the disquisition, at the end of which, again, we have the colophon :—

इति मूल्याध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६८० वर्षे श्रावणवदी १० रवौ+ + ग्रामछास्थाने अग्निहोत्री विष्णुवासुत चक्रपाणि अग्निहोत्रीणा लिखीत ।

1000.

5550. कात्यायनमूल्याध्यायविवरणम् । *Kātyāyana-Mūlyādhyāyavivaraṇa.*

By Gopāla.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Complete. Date, Saṃ. 1750.

Gopāla's commentary on Kātyāyana's Mūlyādhyāya, begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीगोपालं गोपगोपीपरीतं

नत्वा सम्यक् श्रीगुरून् जीवदेवान् ।

मूल्याध्याये भाष्यमेतद्विधत्ते

गोपालः श्रीयाज्ञिकानां हितार्थम् ॥

तत्रादौ आचार्य्याः अभ्यर्हितत्वात् सर्व्वयागप्रदेयत्वाच्च गोमूल्यमेव वदन्ति ।

Colophon :—

इति कात्यायनकृते मूल्याध्याये गोपालकृतं विवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :— सं १७५० ।

1001.

931. *The Same.*

For the manuscript see L. 1796.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १९३३ आ० कृ० ७ गुरुवासरे शुभं भूयात् ॥

1002.

6093. **मूल्याध्यायविवरणम् ।** *Mūlyādhyā-avivaraṇa.*

By Vaidyanātha Pāyaguṇḍi with the Text.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 64. Lines, 17 on a page. Extent in ślokās, 3200. Character, Nāgara. Saṃvat 1888. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

मुकुललसितभालं कुण्डलामण्डिगण्डं

गलधृतमणिमालं वेणुवाद्ये रसालम् ।

जलधितरङ्गलोलं कामिनीमोहजालं

निजजनकुलपालं नौमि गोपालबालम् ॥

व्याख्यातुं वैद्यनाथोऽहं श्लोकान् कात्यायनोदितान् ।

प्रणमामि गणेशानं सावर्णं गिरिशं गुरुम् ॥

तत्र तावत् सकलकर्म्मणां साक्षात् परम्परया वा नारायणप्रीतिफलकत्वेन श्रीनारायणप्रीत्यर्थं स्वस्वश्रुतिस्मृतिसूत्रादिविहितावश्यकनित्यनैमित्तिकश्रौतस्मार्त्त-कर्म्मानुष्ठाने प्रथमजो गौर्दक्षिणा प्रथमजो वत्सो दक्षिणेत्यादिना स्वस्वश्रुति-स्मृतिसूत्रादिषु प्रत्यक्षगोदानादीनि दक्षिणात्वेन कर्त्तव्यतयाम्नातान्यधिकारिणां ॥

... ...

स्वपरिशिष्टेषु तत्प्रतिनिधीन् मूल्यरूपानाह सार्द्धपञ्चपद्यैरेकार्थ्ययार्द्धपद्येन च ।

तथाहि— द्वात्रिंशत्पणिका गावस्तुष्कार्षापणो वरः ।

वृषे षट्कार्षापणका अष्टावनडुहि स्मृताः ॥

End :—इदममुकमानेन गोमूल्यं अयं गोनिष्क्रयः इति वा प्रयोगेऽपि बाधकाभाव इत्याहुरिति सर्व्वेष्टसिद्धिरिति शिवम् ।

गोपालकामदेवाभ्यां कृता व्याख्या विसङ्कुला ।

लब्धि च विदुषां प्रेमकारिणी नोप्यहं ततः ॥ (?)

यत्प्रेरणात् प्रवृत्तोऽहं मूल्याध्याये सतां प्रिये ।

पायगुण्डाख्यको भट्टवैद्यनाथो यथामति ॥

व्याख्यातवान् प्रयासेन कात्यायनवचो हि तत् ।

तुष्टोऽस्तु दक्षिणामूर्त्तिर्दक्षिणाविहृतेः सदा ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पायगुण्डोपाख्यवैद्यनाथविरचितं मूल्याध्यायविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८८ शुभंकनाम संवत्सरे श्रावण वद्य ३ तृतीयायामिदं पुस्तकं समाप्तं बुधवासरे ।

श्रीमन्महागणाधिपतये नमः ।

58A, अथ वस्त्रमूल्यमाह, अथ छागमूल्यमाह ; 58B, अथाविमूल्यमाह ;

अथ वृषलीमूल्यमाह ; अथ निष्कमूल्यमाह ; 61A, अथ रथमूल्यमाह ; अथ दोलामूल्यमाह ; 61B, अथ गृहमूल्यमाह ; अथ पणमूल्यमाह ।

The authorities quoted are :—

1A, भविष्यपुराण ; 2A, अङ्गिराः ; 2B, आपस्तम्ब ; 4B, विश्वहेमकोषाच्च ; 6A, याज्ञवल्क्य ; 7B, बृहस्पति ; 8B, हेमाद्रौ विष्णुगुप्तोक्तेः ; 10A, द्वैतनिर्णय ; 10B, याज्ञवल्क्य ; 12A, प्रायश्चित्तचन्द्रिका ; मयूखकौस्तुभभाष्यादिकृत् ; कर्क ; दानरत्नावली ; 13A, नन्दिपुराण ; 15B, गोपाल ; 18B, विष्णु ; 19A, मेदिनीकोष ; 21B, विद्यारण्यस्वामी ; 22A, कालिकापुराणात् ; 29A, मेधातिथि ; 31A, मिताक्षरा ; 32A, विज्ञानेश्वरमदनपारिजातभट्टादि ; वशिष्ठ ; 32A, मनु ; 32B, शङ्खलिखितौ ; 33B, षट्त्रिंशन्मत ; 36A, पराशर, पैठीनसि ; 38B, वशिष्ठ-विज्ञानेश्वर-मन्हार्णव-मदन-पारिजाताः ; 42A, नारदीय ; 45B, गाँगाँभट्ट ; रायमुकुट ; 47A, रामायण ; 47B, कामदेव, महाभाष्यकृत् ; 60A, शूलपाणि ; 64A, शान्तिरत्न, हरिवंश ।

1003.

6161. क्षेपकसूत्राणि । *Kṣepaka Sūttras.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Of the nature of the Pariśiṣṭas. There is a class of short works, attributed to Kātyāyana, called Kṣepakasūttra—see my report for 1901—1902 to 1905—1906. The present MS. was meant to be a collection the Kṣepakāsūttras; but it is incomplete. The sūttras, are separately, given here.

I. अथातः शौचविधिं व्याख्यास्यामः । दूरं गत्वा दूरतरं गत्वा यज्ञोपवीतं शिरसि दक्षिणे कर्णे वा कृत्वा काष्ठन्तर्धानं कृत्वोपविशेत् उत्तरतो निशायान्तु दक्षिणतः उभयोः सन्ध्ययोरुदङ्मुखोऽम्पदकगोसमीपं वृक्षमूलं चतुष्पथं गोष्ठं देवब्राह्मणसन्निधिं दहनभूमिं दहनविच्छिन्नदेशं इति दशदेशान् वर्ज्जयित्वा मूत्रपुरीषयोः कुर्य्यात् ।

गृहीतशिश्नश्चोत्थाय मृद्भिरभ्युद्धृतैर्जलैः ।
गन्धलेपक्षयकरं शौचं कुर्यादतन्द्रितः ॥, etc.

It ends in 1B.

II. 1B. अथ आचमनविधिं व्याख्यास्यामः प्रक्षालितपाणिपादः शुचौ देशे उपविष्टः प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा बद्धशिखः यज्ञोपवीत्यतिजान्वोर्मध्ये करौ कृत्वा द्रव्यान्तरासंस्पृष्टाभिः गन्धरूपरसस्पर्शाश्रिश्रमप्राप्ताभिः फेणबुद्बुद(बुद्धि)-रहिताभिरवर्षधारागताभिः अशूद्राद्यावर्ज्जिताभिरद्भिः द्विजातयो यथाक्रमेण हृत्कण्ठतालुगं (?) दक्षिणहस्ते ब्रह्मतीर्थेनाचामति ।

III. 2A. अथ स्मार्त्ताचमनं व्याख्यास्यामः कर्त्ता हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य धृतशुद्धाधोवस्त्रोत्तरीयो बद्धशिखो बद्धकक्षो दर्भपाणिः प्राङ्मुख उपविश्य उक्तपात्रे जलमादाय दक्षिणकरे गृहीत्वा वामतर्ज्जन्या संस्पृश्य मुक्ताङ्गुष्ठकनिष्ठेन संहतत्र्य-ङ्गुलिना (संहताचिरङ्गुलिना) करेण माषमज्जनपरिमितं जलं विप्रस्त्रिः पिबेत्, etc., etc.

IV. 2A. अथ स्वस्तिवाचनम् ।

ऋद्धिपूर्त्ते ऋद्धिविवाहान्ता अपत्यसंस्कारप्रतिष्ठोद्यापने पूर्त्तं तत्कर्म्मण-स्याद्यन्तयोः कुर्यात् । शुचिः स्वलङ्कृतो वाचयिता तथाभूते सद्मनि मङ्गलसम्भारान् सम्भृत्य युग्मान् ब्राह्मणान् प्रशस्तान् लक्षणसम्पन्नान् गन्धादिभिरभ्यर्च्य दक्षिणया तोषयेत् ।

V. 3A. अथातः पुण्याहदेवदेवता व्याख्यास्यामः ।

पुण्याहं वाचयिष्यन् नाम गृह्णीयादसौ प्रीयतामिति विवाहस्याग्निरौपासनस्य अग्निसूर्य्यप्रजापतयः स्थालीपाकस्य अग्निः गर्भाधानस्य ब्रह्मा पुंसवनस्य प्रजापतिः सीमन्तस्य धाता

VI, 4A. अथ सार्पदैवते जातानां विधानं व्याख्यास्यामः तत्र मूलवद्धि-पर्य्यासेन पीड़ा भवति ततः सम्प्राप्ते सार्पे विधानं कुर्य्याद्भद्रं कारयित्वा स्वस्तिकञ्च कृत्वा भद्रे आग्नेयादिचतुर्विदिक्षु चत्वारः(?) कलसान् सहिरण्यान् स्थापयित्वा ततो मध्ये पञ्चमं कलसं स्नानार्थं तीर्थोदकपूरितं वचामुराप्रियङ्गुनागकेशरञ्च क्षिप्त्वा ततो जपः कार्य्यः ।

VII. 4B. अथ कात्यायनोक्तगृह्यपरिशिष्टं लिख्यते ।

अथ गर्भाधानं । स्त्रियाः पुष्पवत्याश्चतुरहादूर्द्धं स्नात्वा विरजाया वा तस्मिन्नेव दिवा आदित्यं गर्भमित्यादिव्यमवेक्षते ।

Garbhādhāna breaks off abruptly.

1004.

6162. शौचविधि । *Saucavidhi of Kātyāyana.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Twenty ślokas, of the anuṣṭup metre. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

One side of fol. 2 is left blank, although there is no gap.

See Śaucavidi in the last number, of which this is a metrical version.

Beginning :—

ॐ नमो श्रीगणेशाय नमः ।
अथातः शौचविधिं व्याख्यास्यामः ।
दूराद्दूरतरं गत्वा दूरात् परतरं व्रजेत् ।
नैर्ऋत्या दिशि वायव्यां वस्त्रेण प्रावृतशिरः ॥ (?)
यज्ञोपवीतं कण्ठे तु कर्णे वा चैव विन्यसेत् ।
उपविश्य तृणे काष्ठे मूत्रं गच्छनमुत्सृजेत् ॥
दिवा उदङ्मुखश्चैव रात्रौ स्याद्दक्षिणामुखः ।
एवं मूत्रपुरीषाभ्यामुभे सन्ध्ये उदङ्मुखः ॥, etc.

Colophon :—

इति कात्यायनेनोक्तं विधिराचमनं स्मृतं ।
यः कुर्यात् प्रातरुत्थाय शौचं श्रेष्ठद्विजोत्तमः ॥ १८ ॥
यथोक्तफलमाप्नोति स्नानादिकर्म्मणाक्रिया ॥ १९ ॥ (?)
स्थित्वा संध्यासु कर्णस्थब्रह्मसूत्र उदङ्मुखः । (?)
कुर्यान्मूत्रपुरीषे तु रात्रौ चेद्दक्षिणामुखः ॥ २० ॥

Colophon :—

इति शौचविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

व्या० नानाभादसुतरामजी लिखितम् ॥

श्रीरामाय नमः ॥ श्रीरस्तु ॥

1005.

6251.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This explains Kātyāyana's sūttra relating to the disciplinarian duties of a *snātaka* or a young man of the first three castes, who has just completed his term of studentship and entered life.

Beginning :—

स्नातकयमान् वक्ष्यामः—स्नातकस्य ब्रह्मचर्य्यात् समावृत्तस्य द्विजातेः यमान् व्रतानि वक्ष्यामः कथयिष्यामहे । कामादितरः । कामादिच्छाया इतरः । द्विजातेरन्यः शूद्र इति यावत् । यमेष्वस्नातकोऽपि अधिक्रियते । नृत्यगीतेति । नृत्यं तालस्यादिभेदभिन्नं गीतं षड्जादिस्वरै र्ध्रुवादिरूपकविशेषैः निबद्धं । वादित्रं तन्त्र्यादिभेदेन चतुर्विधं । नृत्यं च गीतं च वादित्रञ्च नृत्यगीतवादित्राणि तानि स्वयं न कुर्य्यात् ।

End :—अग्र्यं मुख्यं अनुपहतं शुभ्रं धर्म्मनिर्म्मलीकरणं बलसामर्थ्यदं तेजःप्रभावदं अस्यात्रानुक्तिः । कात्यायनपरिभाषितत्वात् परिभाषावचनादन्यच्छेषं इति ॥

1006.

6156. **स्नानविधि ।** *Snāna Vidhi of Kātyāyana.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 50. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The same as Trikaṇḍikā sūttra, for which see our Catal. number 955.

Colophon :—

इति कात्यायनपरिशिष्टं समाप्तम् ।

इयं स्नानविधिः लिखिता ज्योतिर्विद्भट्टरामेण स्वार्थं परार्थञ्च ।

1007.

3145.

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 3 to 37. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The 9th, 10th, 14th 24th, 35th and 36th leaves are missing.

It contains a commentary on the Snānasūttrapariśiṣṭa of Kātyāyana, by Agnihottri Harihara Miśra and a paddhati for the same.

I.

7B, इति स्नानसूत्रभाष्ये प्रथमकण्डिकार्थः ।

11B, इति सूत्रभाष्ये द्वितीयकण्डिकार्थः ।

19A, इति श्रीमिश्र-अग्निहोत्रि-हरिहरविरचितं कात्यायनस्नानविधिसूत्रविवरणं समाप्तम् ।

II.

Then follows the paddhati :—

अथ पद्धति लिख्यते । तत्राष्टधाविभक्तस्याह्नस्तुर्थे भागे मृदादीनि स्नानोपकरणानि आहृत्य नद्याद्युदकाश्रयं गत्वा तत्र तीरं प्रक्षाल्य ।

The paddhati breaks off abruptly.

1008.

5956. **कात्यायनस्नानसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyana-Snāna sūttra Bhāṣya.*

By Chānga Cintāmaṇi.

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 800. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The beginning :—

श्रीगणेशाय नमः, etc., etc.

यस्य निःश्वसितं वेदाः, etc., etc.

यस्य स्मरन्ति नामाङ्कं नित्यं वैष्णवग्रामभवाः ।

तस्य पुरुषरूपस्य वन्दे चरणपङ्कजम् ॥

भवानीतनयं वन्दे मुनिं कात्यायनं तथा ।

पितरं मातरं वृद्धान् भाष्यकारान् परानथ ।

कुर्व्वे पारस्करस्नानपरिशिष्टे परिश्रमम् ॥

अथातो नित्यस्नानम् ।

विधास्यत इति सूत्र शेषः ।

End :— श्रीदक्षिणामूर्त्तिपदप्रसादात्

कात्यायनस्नानविधायिसूत्रे ।

क्षांगाभिधो याज्ञिकचक्रचूड़ः

चिन्तामणिर्भाष्यमिदं चकार ॥

1009.

6236. (कात्यायनीय) त्रिकण्डिकास्नानसूत्रव्याख्या

(Kātyāyanīya) Trikaṇḍikā Snana-Sūtra Vyākhyā.

By Caṇḍesvara Ṭhakkura.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 3. Lines, 14, 16 on a page. Extent in ślokās, 130. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is included in the series of works written by Caṇḍeśvara under the common title of Gṛhastharatnākara.

Colophon :—

इति ठक्कुरश्रीचण्डेश्वरकृते गृहस्थरत्नाकरे त्रि० सू० व्याख्या ।

Beginning :—

अथातो नित्यस्नानमित्युपक्रम्य विष्णोर्वा स्मरणमितिसूत्रम् ।

उपगृह्य इत्यनेनापि उपग्रहो हस्तः कुशहस्त इत्यर्थः ।

1010.

6223. **कात्यायनीयस्नानसूत्रभाष्यम् ।** *Kātyāyanīya Snāna sūtra Bhaṣya.*

By Gaṅgādhara (Yājñika).

Substance, foolscap paper. 10×5 inches. Folia, 30. Extent in ślokās, 800. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्गङ्गाधरयाज्ञिकविरचितं श्रीमत्कात्यायनीयस्नान-सूत्रभाष्यं समाप्तम् ।

Beginning :—

यस्य निःश्वसितं वेदाः, etc., etc.

यस्य स्मरन्ति नामार्थं नित्यं वैष्णवपुङ्गवाः ।
तस्य पुरुषरूपस्य वन्दे चरणपङ्कजम् ॥ २ ॥
भवानीतनयं वन्दे मुनिं कात्यायनं तथा ।
पितरं मातरं वृद्धान् भाष्यकारान्तरांस्तथा ॥

The object of the work.

कुर्व्वे पारस्करस्नानपरिशिष्टे परिश्रमम् ॥ ३ ॥
अथातो नित्यस्नानं विधास्यत इति सूत्रशेषः ।

See our Catal. No. 1008 (?).

1011.

2968. **कात्यायनगृह्यसूत्रम् ।** *Kātyāyana Gṛhya-Sūttra.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 6 chapters.

It begins :—

श्रीकात्यायनोक्तं गृह्यसूत्रम् अथातःपाकयज्ञान् व्याख्यास्यामः । अभिसमावर्त्स्यमानो यत्रान्त्यां समिधमभ्यादधानमग्निमिन्धीत वै वाह्यं वा दायाद्याकाल एके इत्यादि ।

The last colophon runs thus :—

इति षष्ठोऽध्यायः। समाप्तोऽयं गृह्यसूत्रग्रन्थः।

This is different from Pāraskaragṛhyasūtra.

1012.

6496. **सर्व्वानुक्रमसूत्र।** *Sarvānukramasūttra.*

Being a general index to the Kātīya Gṛhya sūttra.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokās, 90. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The three leaves are marked 22, 23, 24 and apparently formed part of a big manuscript, containing many other works.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः। कात्यायनाय नमः। ॐ ये ते शतं वामदेवस्त्रिष्टुप् लिङ्गोक्ता अयाश्चाग्ने वामदेवस्त्रिष्टुप् अग्निः। देवागातुविदो गौतमो गायत्र्यग्निः। etc., etc.

23A, इति सर्व्वानुक्रमसूत्रे प्रथमोध्यायः समाप्तः।

23B, ०द्वितीयोध्यायः।

(Last colophon)—

इति श्रीगृह्यसूत्रस्य सर्व्वानुक्रमसूत्रे तृतीयोऽध्यायः समाप्तः।

Post Colophon :—

वालमुकुन्देन लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

It ends :—

चतुर्विंशत्यक्षराणि चतुर्भिरधिकं क्रमात्।
ज्ञेयानीमानि छन्दांसि कर्म्माणि फलसिद्धये॥ इति॥

1013.

1419. **पारस्करगृह्यसूत्रम्।** *Pāraskra Gṛhya Sūttra.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 119. Lines, 4, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1904. Appearance, fresh. Complete.

Printed by the late Mahārāja of Hatwa with the commentaries of Karka, Harihara, Jayarāma and Gadadhara.

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८०४ भाद्रपदशुद्ध ११ सोमवारे मूले-इत्युपनाम-गङ्गाधरेण लिखितम् । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । श्रीसूर्य्याय नमः ॥

1014.

1790. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

1015.

887. *The Same.*

For the manuscript see L. 1168.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८२३ कार्त्तिकचतुर्दश्यां । (?)

1016.

280. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

Col. :—इति गृह्यसूत्रप्रथमकाण्ड समाप्तम् ।

Post Col. Statement :—

श्रीकाशीश्वरविश्वेश्वरकालभैरवार्पणमस्तु । हस्ताक्षर भवानीशङ्कर ज्योतिषी ।

A fragment containing the first chapter of Pāraskara Gṛhya Sūttra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः । अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म ।

End :—हृदयमालभ्य पूर्व्ववत् सव्येन पाणिना उपस्थं अभिमृशति । भग-

प्रणेतरीति प्रागुतेदानीमिति रेतो-मूत्रमिति सन्धत्ते । गायत्रेणेति प्रतिमन्त्रं मन्थति पुत्रकामोऽभिगच्छेन्नित्यं ! २४ ।

The Garbhādhāna ritual at the end of the first chapter is not found in the printed text.

1017.

1130. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{3}$ inches. Folia, 48. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1910, Śaka 1775. Appearance, fresh. Complete in three chapters.

Post Col.:—संवत् १९१०, शाके १७७५ ।

1018.

1222. *The Same.*

The present number consists of three batches of leaves.

I. Folia, 16. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

II. Folia, 13 to 59. 9×5 inches. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, very old.

These two batches complete the Gṛhya sūttra.

III. Folia, 17 to 26. Continued from the first batch.

1019.

11228. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9 \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, marked 14—20, Lines, 5 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1686. Appearance old and discoloured.

A mere fragment containing kaṇḍikās X—XVII (the last kaṇḍikā) of the second kāṇḍa.

Col.:—इति श्रीगृह्यसूत्रे द्वितीयकाण्डं समाप्तं ।

Post Col.:—शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या २१० संवत् १६८६ समए सावनवदि चउथी ४ ।

1020.

831. **गृह्यसूत्रविवरणम् ।** *Gṛhyasūttravivaraṇa.*

By Karkopādhyāya.

For the manuscript see L. 1679.

14B, इति कर्कोपाध्यायकृते गृह्यभाष्ये प्रथमकाण्डे सांवत्सरिकस्य चूड़ाकरणम् ।

25A, इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ गृह्यभाष्ये द्वितीयं काण्डं समाप्तं ।

35, इति कर्कोपाध्यायकृतं गृह्यविवरणं समाप्तं ।

Post Col. :—

संवत् १८७६ रामाय नमो नमः ।

Rajendralāla takes it for a comm. on Āpastamba Gṛhya sūttra. But it quotes in the beginning "Athāto Gṛhyasthālīpakākānamkarma" (which is the first sūttra of the Pāraskara Gṛhya sūttra).

1021.

1223. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 28. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, by a statement in manuscript, 1400. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Post Colophon :—

उपाध्याय रघुरामस्य पुस्तकम् ॥

1022.

6458. *The same (with the Text).*

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 52. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1100. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1931. Appearance, fresh.

To the end of the third kāṇḍa. The text is marked by rubrics.

There are two colophons at the end.

51B, इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ पारस्करगृह्यभाष्ये तृतीयं काण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं । सं १९३१ भाद्रपदकृष्णमन्द-वासरे ।

Again, after two lines, the same colophon :—

इति श्रीकर्कोपाध्यायकृतौ गृह्यभाष्ये विवरणं समाप्तम् ।

गृह्यभाष्यं तृतीयकाण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं । श्रीरस्तु ।

1023.

6100. **पारस्करगृह्यविवरण ।** *Pāraskara-Gṛhya-Vivaraṇa.*

By Bhartṛ Yajña.

Substance, country-made paper. 9 × 3¾ inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A mere fragment.

Beginning :— श्रीगणेशाय नमः ।

श्रौतान्याधानादीन्युक्तानि कर्म्माणि तदनन्तरं स्मार्त्तान्यन्यानि विधीयन्ते । तत्रैतदादिमं सूत्रं अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म व्याख्यास्य इति सूत्रशेषः ।

29B, इति भर्तृयज्ञकृतौ पारस्करगृह्यविवरणे प्रथमं काण्डं समाप्तम् ।

55A, इति ०द्वितीयं काण्ड समाप्तम् ।

The third breaks off abruptly.

1024.

91. **पारस्करगृह्यभाष्य ।** *Pāraskara Gṛhya Bhāṣya.*

By Gadādhara.

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 44. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 616. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आविर्भूतश्चतुर्द्धा यः कपिभिः परिवारितः ।

हतवान् राक्षसानीकं रामं दाशरथिं भजे ॥

स्वाभिप्रायेण हि मया न किञ्चिदिह लिख्यते ।

किन्तु वाचनिकं सर्व्वमतो ग्राह्यश्च निर्भयैः ॥

अथातोधिकार इत्यादिना श्रौतानि कर्म्माण्युक्तानि तदनन्तरं स्मार्त्तानि विधीयन्ते । तत्रैतत् प्रथमं सूत्रम् । अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म । उच्यते इति सूत्र शेषः ।

1025.

6456. *The same (with the Text).*

I.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 59. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 4300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1716. Appearance, discoloured. Part I complete.

For the beginning of the commentary see above and L. 832.

Colophon :—

इति श्रीसम्राड्वामनात्मजदीक्षितगदाधरकृते पारस्करगृह्य-सूत्रभाष्ये प्रथमकाण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । संवत् १७१६ किलकसंवत्सरे आषाढे मासि कृष्णपक्षे द्वादश्यां तिथौ इन्दुवासरे भरणीनक्षत्रे सुकर्म्मायोगे वाराणस्यां शङ्करेण लिखितं ।

शुभमस्तु । यादृशं, etc., ग्रन्थसंख्या ४५०० (?)

II.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31, of which the first five are a restoration. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 2100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1716. Part II complete. Both written in the same hand.

Last Colophon :—

इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्स्थपतिश्रीमद्वायाज्ञिकवामनात्मज-दीक्षितगदाधरकृते सीतायज्ञे पदार्थक्रमः॥ समाप्तं द्वितीयं काण्डम्।

Post Colophon :—

संवत् १७१६ आश्विनवदि ८ तद्दिने शङ्करेण सूत्रभाष्यं लिखितं। शुभमस्तु॥

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः etc., etc.

चूड़ाकरणमाह साम्वत्सरिकस्य चूड़ाकरणं, etc., etc.

It ends :—

स्त्रियश्च वलिहरणं कुर्य्युरिन्द्रादिभ्योऽन्येभ्यश्च क्षेत्रपालादिदेवताभ्यो वृद्धाचारेण। ततो ब्राह्मणभोजनम्।

1026.

5968A. **संस्कारगणपति।** *Saṃskāra-gaṇapati*

being a comm. on **पारस्करगृह्यसूत्र।**

By Rāmakṛṣṇa, son of Koneri.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 405. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1935. Appearance, fresh.

Written in two different hands—the first and the older ends in the 120th leaf, the rest being written in the second hand.

It contains the first kāṇḍa See I.O. Catal. No. 358—59.

Last Colophon :—

इति श्रीप्रथमशाखीयरामकृष्णविरचिते पारस्करगृह्यसूत्रविवरणे संस्कारगणपतौ कंपिलसंहितोक्तग्निशुश्रूषाविधानं। प्रथमकाण्डं समाप्तम्।

Post Colophon :—

भाद्रपदशुक्लपक्ष ३ शुक्रवासरे लि० नाथरामब्राह्मण काश्यां मध्ये। १८३५ कार्त्तिक सु० रवौ। बालमुकुन्देन लिखापितं खेरवक्रौनजमुनाकायथिन् ग्रन्थ सं १०५०० ।

The genealogy of the author's patron begins in the second verse. In the 5th verse the author's patron is said to be— विपूर्व्वोजयसिंहदेवः = विजय सिंह । See below.

In our MS. the name of his capital is यदुपत्तन, while in the MSS. of the I.O. it is either मडुपतम or मदुपत्तन ।

श्रीविन्ध्याचलदक्षिणे सुललिते देशे च पुण्यालये
चातुर्वर्ण्यसमाकुले बहुविधे नाम्ना यदु(?)पत्तने ।

तत्रासौन्निजवंशवर्द्धनकरः, etc., etc.

The fifth verse gives the name of the family, of the author's patron. The I.O. MS. reads सेंगरवंशरो धीरो, while our MS. reads सेंगरवंशवीरः. Sengara Vaṇśa is well known, to which Bhagavanta Rāya the patron of Nīlakaṇṭha, the author of Bhagavanta Bhāskara belonged. Their influence in the 16th, 17th, 18th centuries was the greatest in the country where the Chambal falls into the Yamunā.

The sixth verse in the present manuscript runs :—

सम्प्राप्तजीविकस्तस्मात् काश्यां कोनेरदेवविबुधः ।
तत्सूनुसूनुरामकृष्णाख्यः सूत्रविवरणं कुरुते ॥

I.O. MS. reads तत्सूनु राम०. The metre would be faulty, if the reading of our MS. is accepted.

1027.

5968B. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 203. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, new.

It contains the second kāṇḍa up to the 12th kaṇḍikā and a portion of the 13th.

The author in the beginning of the first kāṇḍa, gives genealogies of his patron and of his own. The author's patron's name is Vipūrva Jaya Siṅha, which Eggeling takes to be merely Jaya Siṅha, while it should be Vijaya Siṅha. Again, Eggeling takes Vijaya Siṅha to be his grandfather. But Vijaya Siṅha was, clearly, the patron of his father (who obtained their livelihood from Vijaya Siṅha and lived at Benares) and, probably, of himself.

Colophon :—

12B, इति प्रथमशाखीयरामकृष्णविरचिते पारस्करगृह्यसूत्रविवरणे संस्कारगणपतौ द्वितीयकाण्डे प्रथमकण्डिका ; 46B, इति श्रीप्रथमशाखीय० द्वितीयकण्डिकाविवरणम् ; 49B, ०तृतीयकण्डिकाविवरणम् ; 56A, ०चतुर्थ-कण्डिका ; 64A, ०पञ्चमीकण्डिका ; 94B, ०षष्ठीकण्डिका ; 101A, ०सप्तमी कण्डिका ; 104B, ०अष्टमीकण्डिका ; 168B, ०नवमीकण्डिका ; 186A, ०दशमीकण्डिका ; 191A, ०एकादशकण्डिका ; 197A, ०द्वादशकण्डिका ।

The MS. is written in two different hands, the first is older, going up to the 46th leaf.

1028.

6101. **[पारस्कर]गृह्यसूत्रप्रकाशिका ।** *Pāraskara Gṛhya sūttraprakāśikā.*

By Viśvanātha, son of Nṛsiṅha or Āśādhara and Gaṅgā Devī.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 105. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

For the beginning and the end of the work, see Ulwar Extr. No. 42.

At the end of the work the name of the author's grandfather is given as Sūrya Datta, that of his great-grandfather as Lakṣmidhara and that of his great-great-grandfather as Muñja, a native of Nandapura and a Nāgara Brāhmaṇa.

The Bhāṣya is based on Gargasiddhānta. Rajendralāla describes the work of Garga in L. 1916, under the name of Garga-Paddhati or Gṛhya-Paddhati.

The colophons in the incomplete MS.

43A, इति श्रीपण्डितनृसिंहात्मजपण्डितविश्वनाथकृतायां गृह्यसूत्रव्याख्यायां आद्यं काण्डं समाप्तम्; 82B, ०द्वितीयं काण्डं समाप्तिमगमत्।

It goes up to the end of the 9th kaṇḍikā of the second kāṇḍa. The MS. has been left incomplete in the third kaṇḍikā.

It gives also the text, which begins in leaf 2B :—

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म।

प्रोच्यत इति सूत्र शेषः।

1029.

6571. **सज्जनवल्लभाख्य कातीयगृह्यसूत्रभाष्य।** *Kātīya Gṛhyasūttrabhāṣya.*

Entitled Sajjana-Vallabha, by Jayarāma.

Substance, country-made paper. 9¼×5 inches. Folia, 64+32. Lines, 10—13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Saṃvat, 1936.

Folia 1—64 contains the comm. on the first two chapters.

This part is written in two hands, one larger and the other smaller. The latter begins in 47B and goes to the end.

इत्याचार्य्यकलभद्रसुतजयरामकृते सज्जनवल्लभे गृह्यभाष्ये द्वितीयकाण्ड-विवरणं समाप्तं।

46A, इत्याचार्य्यजयरामकृतं गृह्यभाष्ये सज्जनवल्लभाख्ये प्रथमकाण्ड-विवरणं।

Foll. 1—32 contain the last few lines of the second kāṇḍa and the whole of the third.

Last Col. :—इति श्रीमत्कातीयगृह्यसूत्रभाष्ये सज्जनवल्लभाख्ये जयरामकृतौ तृतीयकाण्डविवरणं समाप्तं ।

Post Colophon :--

सम्बत् १९३६ शके १७८६ आश्विन कृष्ण अमावास्यायां मंदवासरे लिखि० संज्ञाति भट्टमेवाता जोषि अम्बारामेण काश्यां । शुभं भवतु संवत् १८७६ १ वर्षे पाधिन शुद्ध १५ दिने पाठक वलभद्रसूनूना देवभद्रेण विभोगोत्तरं लिखापितमिदं माश्रम इदं पुस्तकं पाठक देवभद्रस्यैव ग्रन्थस्यास्य संख्या ३००० तत्र मूलसं ९०० विवरण सं २१०० ।

The post-colophon-statement is unintelligible. For, in the first place S. 1936 is equivalent to Śaka 1801 and not 1786. The second Saṃvat date 1876 appears to be the date of the original MS. from which it is copied. But the statement in Sanskrit of a sort does not appear to be clear.

Maṅgalācaraṇa, the author, his Guru and Paramaguru, father and grandfather, and the object of the work :—

श्रीमत्केशववागगणाधिपपदद्वन्द्वप्रभाभासुर-
स्वान्तोत्साहविजृम्भितामलमतिग्राह्ये च गृह्ये कृतेः ।
दृष्ट्वा कर्कमुखैः कृतानि बहुशो भाष्याणि गुह्यानि त-
द्देशार्थं स्वमतेरिदं जयपरो रामो लिखत्यादरात् ॥ १ ॥
कतिसूनुपदाम्भोजपरागोद्रू(द्ध)सरालकः ।
जयरामस्य मेवाटो भारद्वाजसगोत्रकः ॥ २ ॥
श्रीमन्मान्त्रिकमाधवः श्रुतिसुधासिन्धोर्विगाह्यासतद्
वेद्यस्तत्कृपयाभवद्द्विजवरः श्रीकेशवस्तादृशः ।
तत्पादद्वयकस्पृशा कृतमिदं कातीयगृह्यस्य सद्
भाष्यं सज्जनवल्लभं च जयरामेण प्रसादाद् गुरोः ॥ ३ ॥
आचार्यापरनामधेय इति यो दामोदरोऽभूद्द्विजो
भारद्वाजसुगोत्र आत्मरतिरस्याप्यात्मजस्तादृशः ।

नाम्ना श्रीवलभद्र आप्तसु(षु)यशांस्तत्सूनुनैतत् कृतं
भाष्यं सज्जनवल्लभं जययुता रामेण मत्प्राप्तये ॥ ४ ॥
पाठे योऽभूद्विसंवादो गृह्यसूत्रे समन्त्रके ।
उपेक्षितः स विदुषां मतमाश्रित्य युक्तितः ॥ ५ ॥
प्रयुक्ता अन्यथा मन्त्रा न भवन्त्यर्थसाधकाः ।
संसाधयन्ति सर्व्वार्थान् यथावत् पठिता यदि ॥ ६ ॥
नानाशास्त्रीयमन्त्राणां पाठशुद्धौ स्वपाठकाः ।
व्याख्यातारः प्रमाणं स्युरित्येतच्छिष्टनिश्चयः ॥ ७ ॥
अतस्तत्तत् स्वशाखीयमन्त्राणामग्र्यपाठकान् ।
दृष्ट्वा सुबोधं गृह्यस्य भाष्यं वै लिख्यते स्फुटम् ॥ ८ ॥
तत्क्षन्तव्यं सुनिपुणै[ः] स्ववालचापलं यथा ।
मया तु स्वीयबोधाय क्रियते नतु तद्विदां ॥ ९ ॥

Then it goes on :—

आदौ तावत् सूत्रकृता श्रौतान्याधानादीनि कर्म्माणि उक्तानि स्मार्त्तानि चाभिधीयन्ते । तत्रैतदादिमं सूत्रं ।

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्मेति ॥ वक्ष्यत इति सूत्रशेषः ।

Though called Kātīya, this is really Pāraskara.

The closing couplet gives the date of the work as S.K. 1611.

शशीन्दुरसचन्द्रेऽब्दे मासीशे प्रथमे दले ।
त्रयोदश्यामिन्दुयुजि प्रालेखीदं सतां प्रियम् ॥

1030.

3219. *The Same.*

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2 to 37 and the 40th and the 48th. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Fragmentary.

The colophon of the text :—

30A, इति कातीयगृह्यसूत्रे प्रथमं काण्डम् ।

The colophon of the Bhāṣya :—

इत्याचार्य्यजयरामकृतगृह्यभाष्ये सज्जनवल्लभाख्ये प्रथमकाण्ड-विवरणम् ।

1031.

5870. **पारस्करगृह्यसूत्रभाष्यम् ।** *Pāraskara Gṛhya sūttra Bhāṣya.*

By Viśveśvara.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 9 to 38. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

A mere fragment.

The original of the manuscript was defective, and it leaves the reverse of the 37th leaf blank.

It quotes largely, Harihara, Karkācārya, Ananta Yājñika and Deva Yājñika. Viśveśvara, the commentator was the nephew of Yājñika Harihara.

Fol. 38, इति श्रीयाज्ञिकहरिहरभ्रातृसूनुना विश्वेश्वरविरचिते (?) गृह्यसूत्रे प्रथमकाण्डे अष्ट + + +

Here ends the leaf. There is no other colophon.

1032.

6171.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

A number of short treatises, ending with the colophon :—

इति कात्यायनपारस्करकृते गृह्यसूत्रे शान्तिकर्म्मप्रयोगे च्छेप-काणि समाप्तानि ।

I. अथातो मूलविधिं वक्ष्यामो मूलांशे प्रथमे पितुर्नष्टो द्वितीये मातु-स्तृतीये धनधान्यस्य, etc., etc.

2A. इति मूलनक्षत्रविधानम् ।

II. अथातो यमलजनने प्रायश्चित्तिं व्याख्या[स्या]मो यस्य भार्य्या गौर्दासी महिषी वडवा विकृतिं प्रसवेत्, etc.

3A. इति यमलजननविधानम् ।

III. A paragraph of three lines and a half about *Garbhādhana* numbered 3, beginning अथर्त्तुमतीं जायामभिगच्छेत्,etc.

IV. Then simply अथ गर्भाधानमूर्द्ध्वं numbered 4—Fol. 3B.

Begins :—अथ गर्भाधानं स्त्रियाः पुष्पवत्याश्चतुरहादूर्द्ध्वं स्नात्वा विरजायास्तस्मिन्नुदकमादित्यं + गर्भमित्यादित्यमवेक्ष्यते ।

V. 4A. अथ कर्णवेधो वर्षे तृतीये प्रथमे वा, etc., etc.

VI. 4A. अथातो वापीकूपतड़ागारामदेवतायतनानां प्रतिष्ठापनं व्याख्यास्यामस्तत्रोदगयन आपूर्य्यमाणपक्षे, etc., etc.

VII. 4B. *Beginning* :—

अथोपनीतो ब्राह्मणस्त्रिशिखशिखी जटिलो मुण्डो वा ... ..., etc., ending तस्माद्गोदानमिति तस्माद् गोदानम् ।

VIII. 4B. *Beg.* :—

अथातो धर्म्मजिज्ञासा केशान्तादूर्द्ध्वं अपत्नीक उच्छिन्नाग्निरनग्निको वा ... ...

Ending in 6A (5B left blank, although there is no gap) पिण्डपितृयज्ञयज्ञपश्चाद्याग्रयणानि कुर्य्यात् ।

IX. 6A. अथातो यमलचरुं मारुतं व्याख्यास्यामो यस्य च यमलौ पुत्रौ दारिका वा प्रजायते पूर्णे दशाहे चतुर्णां क्षीरवृक्षाणां कषायमाहृत्य ... ...,
etc., etc.

X. 6B. अथात आरोपणम् ... ..., etc.

1033.

6204.

Substance, country-made paper. $12 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folium, one. Lines, 10 on a page—20 in all. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

I. The obverse of the leaf.

Beg. :—अथ गृह्यसूत्रत्तेपकाणि लिख्यन्ते ।

अथ गर्भाधानं । स्त्रौ० कुर्य्यात् ॥ १ ॥ अथ गर्भाधानादूर्द्धम् त्रिरात्रात् सम्भवकाले यदि ऋतुमती भवति व्यपगतरजसि यथामङ्गलं स्नातायां निशि तल्पस्थायां दक्षिणेन पाणिनोपस्थमभिमृश्य जपेत् विष्णुर्योनिं कल्पयतु, etc.

... ... २ ॥ अथर्त्तुमतीं जा० त्य० ॥ ३ ॥ अथातो यमलजनने० वति ४ ॥ अथातो मूल वि० श्वत्थवटार्कखादिर ... ... ५ ॥ अश्लेषा अथ कर्णवेधो० ६ ॥ अथातो वापी कू० ७ ॥ अथात उपनीतो० मिति ८ । इति कात्यायनप्रणीताष्टादशपरिशिष्टोक्तवेदव्रतानां विधिः ।

अथातो धर्म्मजिज्ञा० कुर्य्यात् ६ ॥ अथातो यमलचरु ... ... अथात आरोपणम् ... ... इति कात्यायन प्रणीतानि परिशिष्टानि समाप्तानि ॥

II. The reverse of the leaf.

Beg. :— कात्यायनं सुखासीनं गौतमं परिपृच्छति ।

लक्षहोमस्य यत् पुण्यं + + +

Colophon :— इति कात्यायनोक्तलक्षहोमविधिः ।

1034.

6158. भोजनसूत्रम् । *Bhojana sūttra.*

Attributed to Yājñvalkya.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वाजसने[य] याज्ञवल्क्यभोजनसूत्र समाप्त●

Beginning :—

अथ भोजनसूत्रम् ।

अथातः श्रुतिस्मृतीरनुस्मृत्य भोजनविधिं व्याख्यास्यामः ।

आचान्त उत्तरीयवस्त्रो घृतश्रीखण्डगन्धत्रिपुण्ड्रो भोजनशालामागत्य गोमयोपलिप्ते शुचौ देशे विहितपीठाधिष्ठितो नित्यप्राङ्मुखो

नोदङ्मुखो न दक्षिणामुखो न प्रत्यङ्मुखो न विदिङ्मुखः श्रीकाम-श्चेत् प्रत्यङ्मुखः सत्यकामश्चेदुदङ्मुखो यशस्कामश्चेद्दक्षिणाभिमुखः जीवन्मातृपितृकवर्ज्जं हस्तपादास्येषु पञ्चस्वार्द्रो नीवारचूर्णैः गौर-मृदा भस्मनोदकेन वा मण्डलं कुर्यात् चतुष्कोणं ब्राह्मणस्य त्रिकोणं क्षत्रियस्य। etc.

1035.

6165. *The same here called* **भोजनविधित्रिकण्डिकासूत्रम्।**

Bhojanavidhi-Trikaṇḍika sūttra.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The same work as above. But here it is stated to be by Ananta Deva.

Fol. 3A, Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदि--वेंकटदेवात्मज—अनन्तदेवविरचितं भोजन-विधित्रिकण्डिकासूत्रं समाप्तिमगमत्।

Then we have a number of ślokas, containing invocations to gods.

Beg. :—धर्म्मराज उवाच।

गोविन्द माधव·मुकुन्द हरे मुरारे।

शम्भो शिवेश·शशिशेखर शूलपाणे॥

1036.

10115. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वाजसने[य]याज्ञवल्क्य भोजनसूत्र समाप्तः।

Post Col. :—

मालवी·रघुनाथस्येदं पुस्तकम्।

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE WHITE YAJURVEDA.

1037.

10443. **क्रतुरत्नमाला ।** *Kraturatnamālā.*

By Harihara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 31. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured.

This forms part of a comprehensive work (Kraturatna mālā) on Vedic ceremonials, of the school of Kātyāyana. It is an old and authoritative work, being quoted by Hemādri, Kāmadeva, Raghunandana and others; while it often quotes Trikāṇḍamaṇḍanācārya.

Harihara, the author of the present work, is better known as the author of the Bhāṣya on the Pāraskara Gṛhya sūttra.

Beg. :— श्रीगणेशाय नमः ॥ अथेदानीं सूत्रक्रमप्राप्याग्न्याधेयपद्धतिः लिख्यते । ' तत्राग्न्याधेयं । जाते + यजमानः चन्द्रतारानुकूले पुण्येऽहनि निर्दोषशुचिभूभागस्थितस्य शमीगर्भस्याश्वत्थ + + प्राचीमुदीचीं + + + घुणकीटादिदोषरहितां सरसां शाखां छेदयित्वा गृहमानीय तस्या मूलखण्डेन चतुर्विंशत्यङ्गुष्ठपर्व्वदीर्घां षड़ङ्गुष्ठपर्व्वायतां चतुरङ्गुष्ठपर्व्वोत्सेधां अधरारणिं त घटयित्वा तादृशीमेवोत्तरारणिमुत्तरखण्डेन घटयेत् ॥

15B, इति मिश्राग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां क्रतुरत्नमालायामग्न्याधेयप्रयोगरत्नगुम्फः ॥ तत्राग्न्याधेय अन्यथाकरणादिना कर्म्मभ्रंशे (भषे) जाते प्रायश्चित्तस्य अभिधानात् अनादिष्टप्रायश्चित्तहोमः ॥

16A, ०अग्न्याधेयप्रयोगरत्नगुम्फः ॥

23A, ०पुनराधेयप्रयोग[र]त्नगुम्फः ॥

25A, इत्युपस्थानप्रकरणं ।

29A, ०अग्निहोत्रहोमप्रयोगरत्नगुम्फः ॥

30A, तथा च त्रिकाण्डमण्डनाचार्य्यैः ॥

एवमागामियागाय मुख्यकालादधस्ततः ।

स्वकालादुत्तरो गौणकालः पूर्व्वस्य कर्म्मणः ॥

गौणेष्वेतेषु कालेषु कर्म्म चोदितमाचरेत् ।

नित्येष्टिमग्निहोत्रञ्च भारद्वाजीयभाष्यतः ॥ इति ।

Last Col. :—इति श्रीहरिहरविरचिते रत्नमालिकायां पञ्चहोमप्रयोगविधिः समाप्तः ॥

1038.

6098. **कात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिः ।** *Kātyāyana Śrauta-Sampradāya paddhati.*

By Sampradāyācārya Mādava Vājapeyī.

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 143. Lines, 11 on a page. Leaves 8 to 32 belong to a much older manuscript on country-made paper. Extent in ślokas, 3700. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सम्प्रदायाचार्य्यकृतकात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिर्लिख्यते ।

हेरम्ब संहर विभो तरसान्तराय-

वर्गं न भर्गतनयात्र तवोपचारः ।

यद्विघ्नमूलखननाय विषाणहस्तः

सन्तर्कितोऽसि भगवन् स्वयमुद्यतस्त्वम् ॥

कृताधानस्य प्रथमपौर्णमास्यां मातृ[पूजा]पूर्व्वकं श्राद्धं । ततोऽन्वारम्भणीया । पुनः स्वरस्थाने निर्लेपः । पुनः पञ्चभूसंस्कारः । उद्धरणम् । वैकल्पिकपदार्थावधारणम् । बद्धशिखः कुशोपग्रहः षट् समिधो गृहीत्वा अग्न्यन्वाधानम् आहवनीयगार्हपत्यदक्षिणाग्निषु व्याहृतिपक्षे गार्हपत्यदक्षिणाग्न्याहवनीयेषु ।

This is a sort of commentary on the Srauta-sūttra of Kātyāyana, explaining, and giving directions for, the ceremonials in the same order as dealt with in the Srauta-sūttra. It leaves out the first chapter, Paribhāṣā, and starts from the second chapter on *Paurṇamāsa-Yāga.*

4B, प्रथमोऽध्यायः; 6B, द्वितीयोऽध्यायः; इष्टिः समाप्ता; 16A, होमः समाप्तः; 36B, इति पशुबन्धः समाप्तः; 65A, आग्निष्टोमिकी पयस्या समाप्ता; 75A, गवामयनं समाप्तम्; 78B, वाजपेयः समाप्तः; 89A, राजसूयः समाप्तः; 104B, आग्निः समाप्ता; 109A, सौत्रामणिः समाप्ता; 115A, अश्वमेधः समाप्तः; 115B, पुरुषमेधः समाप्तः; 116B, सर्व्वमेधः समाप्तः; 117B, पितृमेधः समाप्तः; 127A, अहीनाः समाप्ताः; 133A, सत्राणि समाप्तानि; (Last colophon) इति सम्प्रदाये प्रायश्चित्ताध्यायः समाप्तः— इति माधववाजपेय्युपनामकसम्प्रदायाचार्य्यकृता कात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिः समाप्ता।

It ends:—सत्रेऽप्येतदेवाहरावर्त्तने। प्रमादात् सोऽपि कर्म्मगणत्वा इदानीं कालाकृतिविशिष्टेन निमित्तेन पद्धती सर्व्वेषां प्रज्ञाप्ररोहिणी। (?)

Sampradāya paddhati as stated by Aufrecht in Cat. Vol. I, is quoted by Yājñikadeva on Kātyāyana Srauta sūttra 6, 8, 13; and by Devabhadra in Prayogasāra L. 756; whereas it often quotes Karka Bhāṣya.

1039.

6498. सम्प्रदायार्थदीपिका। *Sampradāyārthodīpikā.*

By Vaidyanātha Misra, son of Ratnesvara.

Substance, country-made paper. 11×4¾ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Date, Samvat 1919. Appearance, fresh. Complete.

This comments only on difficult portions of Kātyāyana Srauta Sampradāya paddhati. It consists of two chapters.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

गणेशानं नमस्कृत्य वैद्यनाथः कुशद्विजः ।
सम्प्रदायाश्रयं स्वार्थं विविनक्ति क्वचित् क्वचित् ॥

प्रथमपौर्णमास्यामिति । प्रथमशब्दोयं द्वयोः पौर्णमास्योः पूर्वा-माधानसमनन्तरभाविनीं च पौर्णमासीमाह पुनरिति पुनःशब्दो अन्वारम्भणीयायाः पूर्व्वमप्येतान् गमयति उत्तरेष्वपि पदार्थेषु पुनःशब्दोऽनुवर्त्तते सामर्थ्यात्, दर्शपूर्णमासादौ तु कथनं प्रकृति-त्वात् बद्धशिखत्वादिकथनं स्मृतिविहितानां स्नानादीनामप्युप-लक्षणम् । मध्ये कथनं लेखकदोषात् ... ... अस्मिन्नेव विहारे इति ... ... स्वयमेवेति ... ... आरणेयाशनं वेति ... ... ततो ब्रह्मवरणादीनि आदिपदमुत्तरपदार्थाभिप्रायेण इदानीं पदार्थानाह व्रतजप इत्यादि ।

2B, श्रीरत्नेश्वरपुत्रोऽसौ वैद्यनाथः क्वचित् क्वचित् ।
संप्रदायाश्रयं स्वार्थं व्यवनक्ति प्रथमेऽध्यये ॥

अत्र यद्यपि होतुरनुमन्त्रणं नोक्तं होतृवेदविहितत्वात् तथापि शाखान्तरीयमभ्युपगतमस्त्येवेति मन्तव्यं ॥ वेदस्तरणे होतुः स्वस्य वचनेनाहवनीयं यावत् ॥ ... ... 4A. होतुः स्वस्येति आश्वलायनके होत्र इत्यर्थः । एतेनेदमहं रक्षसां ग्रीवेत्यादौ पुस्तके उदकोपस्पर्शः संप्रदायानभिमत इवाभाति समानन्यायात्, etc.

Last Colophon :—

इति श्रीमन्मिश्ररत्नेश्वरसुतमिश्रवैद्यनाथकृतायां सम्प्रदायार्थ-दीपिकायां द्वितीयोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १९१९ ।
कार्त्तिके मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां सौम्यवासरे ।
गोपीनाथोऽलिखत् काश्यां समीपे राजमन्दिरे ॥

1040.

10387. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old.

4B, सायं कृतश्रेषः कर्कं पद्धतिस्वरूपं दर्शयति अग्न्यन्वाधानमित्यादिना।

Karka is also quoted in 5A, 5B and 6A.

3A, सम्प्रदाये प्रथमः।

4B, इति सम्प्रदायटीकायां वैद्यनाथलिखितायां द्वितीयोऽध्यायः॥

Last Colophon:—

इति श्रीवैद्यनाथलिखितायां सम्प्रदायटीकायां तृतीयोऽध्यायः॥

1041.

6111. **कात्यायनसूत्रपद्धतिः।** *Kātyāyanasūttrapaddhati.*

By Deva Yājñika.

(Chapters II and III, Darśa-Pūrṇamāsa-Paddhati).

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, Ch. II—complete in 15 leaves, of which the first is missing, and Ch. III complete in 12 leaves. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Colophon of Ch. II:—

चिरग्निचित्सम्राट्स्थपतियाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकश्रीदेव-
कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ द्वितीयोऽध्यायः।

Colophon of Ch. III:—

तृतीयोऽध्यायः।

1042.

6112. *The Same.*

(Chapter IV.)

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 56. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पौर्णमासेष्टिरुक्ता । अथ दर्शेष्टिरुच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीचिरमिच्चित् सम्राट्स्थपतिचिंशत्क्रतुकृन्महायाज्ञिक-श्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकदेवेन कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ चतुर्थो ऽध्यायः समाप्तः ।

1043.

6113. *The Same.*

(Chapter V, called Cāturmāsya-paddhati).

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

Ending abruptly in the seventh kaṇḍikā.

Beginning :—

अथ चातुर्म्मास्यानां पद्धति लिख्यते । तत्र प्रथमप्रयोगे मातृ-पूजापूर्व्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धम् । तेषां प्रारम्भः फाल्गुन्यां पौर्ण-मास्यां । शाखान्तरात् चैत्र्यां वैशाख्यां वा ।

43A. षष्ठी कण्डिका ।

1044.

6117. *The Same* (ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यपद्धति) ।

By Deva Yājñika.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

This relates to the duties of the Hotṛ priest in Aikāhika-Cāturmāsya.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यानां हौत्रप्रयोग उच्यते ।

End :—इति शांखायनसूत्रानुसारेण ऐकाह्निकचातुर्म्मास्यहौत्रम् ।

मरुतां गृहमेधिनां अत्रावाहनोत्तमप्रयाजस्विष्टिकृन्निगदेषु कीर्त्तनाभावः सूक्तवाकव्यूहनयोस्तु(?) भवति ।

इति देवयाज्ञिककृतैकाह्निकचातुर्म्मास्यपद्धतौ ॥ श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥

1045.

6110. *The Same.*

(Chapter VI, called Nirūḍha-Paśubandha.)

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

अथ निरूढपशुबन्धस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

Colophon :—

इति श्री[चि]रग्निचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकप्रजापतियाज्ञिकश्रीदेवकृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ षष्ठोऽध्यायः ॥

1046.

6109. *The Same.*

(Chapters VII—IX, called *Agniṣṭoma-paddhati.*)

Substance, country-made paper. 9½×3½ inches. Folia, 96. Lines, 11—13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1589. Appearance, old and discoloured.

Last Colophon :—

इति चिरग्निचित्सम्राट्स्थपतिचिंशत्क्रतुकृद्याज्ञिकश्रीश्रीप्रजापतिसुतयाज्ञिकश्रीश्रीदेवकृते कात्यायनसूत्रपद्धतावग्निष्टोमः समाप्तः ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् १५८९ वर्षे चैत्रसुदि १ श्रीवृद्धनागदेव । श्रीवामदेवात्मजेन गोवालाकेन लिखितमवलोकनाय ।

Beginning :—

अथाग्निष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते । स्वकालकृताधानस्य दर्शपूर्णमासाभ्यां यागः ।

19B, इति श्रीचिरमिचित्, etc. ० सप्तमोऽध्यायः ; 46B, ० अष्टमोऽध्यायः ; 74B, ० नवमोऽध्यायः ।

The last colophon in this MS. quoted above, is that of the 10th adhyāya. But it is not so marked.

1047.

23. *The Same.*

The present manuscript is noticed in L. 764.

Rajendralāl says: "Directions for the performance of Agniṣṭoma Sacrifice, according to the rules of Kātyāyana; founded on the Mādhyandina Śākhā of the White Yajurveda." I think that in this MS. directions are given for the Mādhyandina Savana or midday ceremony of Agniṣṭoma. For, in leaf 2A, तत्र पूर्व्वं प्रातःसवनवदेव शुक्रग्रहणम् shows that in the midday Savana some rites are to be performed in the same way as in the morning Savana. The word Mādhyandina does not mean here a Śākhā of the veda, but the midday ceremony of soma sacrifice. The midday ceremony comes to an end in leaf 13A. Then begins the third Savana.

1048.

6116. *The Same (Dvādaśāha, etc.)*

Two sets of leaves.

I.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 28. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worm-eaten and discoloured.

A fragment.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सत्रात्मकस्य द्वादशाहस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

24B, इति श्रीचिरमिचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतेन

याज्ञिकदेवेन कृतायां कात्यायन[सूत्रपद्धतौ स]त्रात्मको द्वादशाहः समाप्तः ।

अथाहीनात्मको द्वादशाहोऽभिधीयते ।

It ends abruptly.

II.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 18 to 13. Lines, 19 on a page. Character, Nāgara of Saṃvat 1638. Appearance, discoloured.

19A, इति श्रीचिरग्निचित्, etc. द्वादशाध्यायः समाप्तः । अथ गवामयनस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

21B, इति श्रीयाज्ञिकदेवकृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ गवामयनसंज्ञं संवत्सरसत्रं समाप्तम् ।

इति कात्यायनसूत्रपद्धतौ त्रयोदशोऽध्यायः ।

अथ वाजपेयस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

Last Colophon in this fragment:—

इति वाजपेयः ।

इति चिरग्निचित् ०, etc. चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १६३८ वर्षे आश्विनशुद्ध २ शुक्रे लिखितम् । शुभमस्तु ।

वाजपेयस्य ग्रन्थसंख्या शत ५७५ ।

1049.

34. *The Same* (**वाजपेयपद्धतिः**)

The MS. has been described by Rājendralāla under No. 808.

Post Colophon:—

संवत् १६५५ चैत्रवदि ७ रवौ श्रीकाश्यां श्रीभवानीशङ्करचरणसन्निधौ । श्रीभवानीशङ्करार्पणमस्तु । कात्यायनसूत्रस्य चतुर्दशोऽध्यायः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ।

आपद्गतः संप्रगृह्णन् भुञ्जानोऽपि यतस्ततः ।
न लिप्येतैनसा विप्रो ज्वलनार्कसमो हि सः ॥

This is based on the 14th chapter of Kātyāyana Srauta sūttra, in which the Vājapeya ceremony is treated of.

The authorities quoted are:—(1) Gautama, (2) Dhanañjaya, (3) Āsvalāyana.

1050.

6108. *The Same.*

(Chapters XVI—XVIII, called Cayana-paddhati.)

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 104. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Copied from a manuscript, dated Saka 1679. Appearance, fresh.

The first five adhyāyas of this treatise have been printed by Weber in his edition of the White Yajurveda, Vol. III.

Beginning:—

अथ सोमाङ्गभूतस्याग्निचयनस्य पद्धतिर्लिख्यते ।
तदग्निचयनं सोमयागमात्रे विकल्पेन भवति ॥

32A, इति श्रीचिरग्निचित्सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीप्रजापतिसुतेन याज्ञिकदेवेन कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ षोडशोऽध्यायः; 77B, ० सप्तदशोऽध्यायः; (Last colophon) ० याज्ञिकश्रीदेवेन कृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतावष्टादशोऽध्यायः समाप्तः ।

End:—तेन मैत्रावरुण्यायाः पयस्याया उपांशुत्वे देवसूत्रविषां(?) क्रमस्त्वाध्वर्युसूत्रादवगन्तव्यः ।

Post Colophon Statement:—

शाके नवाद्रिरसनीरजसंख्ययुक्ते
ह्यब्देश्वरे त्वसितपक्षनभस्यमासे ।
पञ्चास्यगे दिनमणावलिखच्चतुर्थ्यां
दैवाकरिश्चयनपद्धतिमादरेण ॥

1051.

6115. *The Same.*

(Chapter XXII.)

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 20. Lines, 13 to 15 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. Complete.

Beginning :—

श्रीगणपतये नमः ।

अथैका[हा]नां पद्धतिर्लिख्यते । तत्र उदगयने सर्व्वपक्षे पुण्याहे प्रतिपदि वा शोभने नक्षत्रे अनुकूले चन्द्रे वा एकाहानां दीक्षा भवति ।

Colophon :—

इति श्री[चि]रमिचित् सम्राट् स्थपति चिष(?)क्रतु महायाज्ञिकेन (?) प्रजापतिसुतदेवकृतौ पद्धतिः समाप्ता । द्वाविंशोऽध्यायः ॥

1052.

6114. *The Same.*

(Chapter XXV.)

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 90. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1709. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ॥

दर्शपूर्णमासादीनि सत्रान्तानि कर्म्माण्युक्तानि अधुना तेष्वेव कर्म्मसु कर्म्मविनाशे प्रायश्चित्तमभिधीयते ।

Colophon :—

इति श्रीचिंशत्क्रतुहन्महायाज्ञिकश्रीश्रीप्रजापतिसुतेन सम्राट्स्थपतिमहायाज्ञिकश्रीश्रीदेवकृतायां कात्यायनसूत्रपद्धतौ पञ्चविंशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १७०६ वर्षे श्रावणमासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यां शनिवासर इदं पुस्तकं समाप्तम् । शुभमस्तु । लिखितं पितमलकायथ ।

1053.

10211. *The same here called* **यज्ञकवल्लभा** । *Yājñika-vallabhā.*

By Yājñika Deva. •

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 19. Lines, 11, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

On the observe of the first leaf :—

यज्ञवल्लभायामुत्तरार्द्धप्रारम्भः ।

A portion of Yājñikadeva's Paddhati, usually called यज्ञवल्लभा or more commonly याज्ञिकवल्लभा .

Beginning :—

अतः परं ब्रह्मत्वमुच्यते ॥ वर्त्तमाने कर्म्मणि वाग्यतः स्यात् ।, etc., etc.

2B. इति ब्रह्मत्वम् ॥

श्रीमालं कमलानिवासभुवनं धर्म्मस्य धामाद्भुतं
स्वर्गस्पर्द्धि समृद्धिचारुजनतापापापहं सेवितम् ।
तीर्थैः स्वर्गधुनैर्मखैश्च मुनिभिर्विद्याधरैश्चामरैः
दानेज्याध्ययनैर्व्रतैर्द्विजगणैराभाति भूमौ पुरम् ॥
शश्वच्छास्त्रप्रमाण + पुटमतेर्वेदवेदाङ्गवेत्तुः
पुत्रः श्रीयाज्ञिकोऽसौ गृहपति + रतिः श्रीमहादेवनाम्नः ।
प्राकृतन्तं कर्म्मकाण्डप्रवचनचतुरः स्वर्गसोपानकल्पं
चक्रे विद्यावदातो विबुधजनमनोऽम्भोधि-(विबुधननमवोंधाभोंधि)
चन्द्रायमाणम् ॥

पूर्वां पौर्णमासीमुत्तरां चोपवसेदित्यारभ्य स्वमितरे स्वमितर इत्येवमन्तं पूर्व्वतन्त्रमभिधाय इदानीं साम्प्रतं कर्त्तुं मह्वोदयाय अध्ये-तॄ(त्री)णां दुरपोथ (?) प्रत्यूहव्यूहव्यपोहार्थं श्रोट(त्र)जनमन[:] समाधा[ना]र्थं उत्तरतन्त्रमारभ्यते । ज्योतिष्टोमधर्म्माः सर्व्वक्रतुषु भवन्ति(ति) ए(य)काहे द्वादशाहे च ।, etc., etc.

3B. इति महावीरकरणं ; 8A, इति प्रवर्ग्यः ; 10A, इति प्रवर्ग्योत्सादनं ; 11A, इति सर्व०अत्यग्निष्टोमः समाप्तः ; 12A, इति उक्थः समाप्तः ; 12B, इति षोडशी— अथ वाजपेयः ; 16A, इति बृहस्पतिसवः समाप्तः ।

19A. तथाचाह ग्रन्थकारः । (?)

गुरूणां वचनं मत्वा तथा कर्कस्य + + + ।
उक्तं ग्रन्थं मया चास्मिन् शिशूनां हितकाम्यया ॥
यज्ञभूमिं समागत्य मुग्धामत्र दिवौकसः । (?)
पदार्थतत्त्वबोधेहि केवलं नवकीटकाः ॥

अवसितमारभ्यते ॥

See the next number.

1054.

10212. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Beg. :—पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरां वोपवसेत्, etc., etc.

So it begins with the topic of fol. 2B of the last number.

2A, इति महावीरकरणं ; 5B, इति प्रवर्ग्यः समाप्तः ; 6B, इति प्रवर्ग्योत्सादनं ; 7A, इति सर्व्वत्रपूज्ययाज्ञिकवल्लभायां अत्यग्निष्टोमो द्वितीयः समाप्तः ।

8A, इति याज्ञिकवल्लभायाः उक्थस्तृतीयः समाप्तः ; इदानीं चतुर्थः षोडशी प्रारभ्यते ।

8A, इति षोड़शी समाप्ता ॥ अथ वाजपेयः ॥

10B, इति बृहस्पतिसवः समाप्तः ॥ ततो वाजपेयः ।

14B, गुरूणां वचनं मत्वा, etc., etc (The same as in the last leaf of the last number).

19B, इति याज्ञिकवल्लभायां वाजपेयः समाप्तः । इदानीमतिरात्रः प्रोच्यते ॥

The MS. ends abruptly.

1055.

6099. **कात्यायनश्रौतसूत्रपद्धतिः ।** *Kātyāyana-Srauta-sūttra-paddhati.*

By Padmanābha.

There are six sets of leaves.

I.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

The first two leaves are a restoration.

This set contains the beginning of the work.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

विघ्नराजं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीं तथा ।

शिष्याणामुपकाराय लिख्यते श्रौतपद्धतिः ॥

कृताधानस्य प्रथमपौर्णमास्यां मातृपूजाभ्युदयिकं श्राद्धम् ।

12A, उल्मुकः समाप्तः ; 15A, इति इष्टिः समाप्ता ; 19B, अथान्वारंभणीया ; 28B, इति प्रवासविधिः ;— अथाग्निहोत्रहोमः ;

(Colophon in the last leaf of this batch).

इति पद्मनाभीयश्रौतपद्धतौ आधानादिप्रयोगः— अथ चातुर्मास्यानि of which there are only eight lines.

II.—Contains the Cāturmāsya.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 40. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति पद्मनाभिश्रौतपद्धतिचातुर्म्मास्य समाप्त ।

After the colophon there are three lines.

III.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 125. Lines, 8, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1871. Appearance, old and discoloured.

Contains (I) Paśubandha and (II) Agniṣṭoma which includes Jyotiṣṭoma and many others.

27A, इति कात्यायनसूत्रपद्धतौ पद्मनाभीये (?) निरूढ़-पशुबन्धप्रयोगः समाप्तः ।

The date is given in a different hand.

संवत् १८७० मिति पौषशुक्ल १० शनौ लिखितम् ।

The Colophon of Agniṣṭoma :—

इति श्रीपद्मनाभीयकात्यायनसूत्रपद्धतौ अग्निष्टोम आध्वर्य्यु-प्रयोगः सम्पूर्णः ।

Post Colophon : —

ग्रन्थसंख्या २९०० श्रीयज्ञपुरुषाय नमः ।

संवत् १८७१ मिति श्रावण कृष्ण ३ शनौ लिखितं गणेशराम-हस्तेन । मौल्येन गृहीतमिदं पुस्तकम् । गोपीनाथदीक्षितस्य १) मुद्रा दत्तम् ;

IV.

Substance, country-made paper. Of the original manuscript there are 91 leaves from 17 to 107. The contents of the first 16 leaves have been restored in 13 leaves. After the 107th leaf, again, there are 35 leaves newly restored, marked both from 1 and 108. Lines, 6, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, good.

Contents :—

4B, इति महावीरकरणम् ; 10A, इति प्रवर्गः 11B, इति प्रवर्गोत्सादनम् ; 19A, (of the older MS) इति षोड़शी ;

— अथ वाजपेयः; 23B, इति बृहस्पतिसवः; 48B, इति वाजपेयः; 49B, इत्यतिरात्रः; 50A, अथ साग्नेर्द्वादशाहः; 58A, अथ इष्टकानां प्रमाणानि; 59A, अथेष्टकानां संख्या; 71B, अथ चयनपरिभाषा; 92B, अथ द्वितीयायामाश्विन्युपधानम्; 96A, अथ तृतीया; 99B, अथ चतुर्थी; 103A, अथ पञ्चमी; 123A, इत्यग्निः समाप्तः — अथ सौत्रामणी; 138A, इति सौत्रामणी समाप्ता — अथ श्रौत्रम्; 140B, अथ हविःप्रचारः ।

V.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 1 to 16 and 18 to 25 are of the original manuscript—the 17th and three leaves at the end being newly restored. Lines, 11, 13, 18 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, good.

Beg. :—अथ द्वादशाहः ;

Contents :—

1B, अथ गवामयनम्; 2A, अथ सुत्याहः; 2B, अथ महाव्रतधर्म्मा उच्यन्ते; 4A, इति गवामयनम् — अथ राजसूयः; 13B, इति राजसूयः समाप्तः; अथाश्वमेधः; 21A, इत्यश्वमेधः समाप्तः; 22A, इति पुरुषमेधः; इति सर्व्वमेधः; — अथ पितृमेधः; 23B, इति पितृमेधः; 24A, इति विश्वजित्; 25B, इति सर्व्वजित्; इति ज्योतिः — विश्वज्योतिर्नामा एकाहः अग्निष्टोमवत् सहस्रदक्षिणः; सहस्रदक्षिणवत् सर्व्वा ... ...
Here the MS. breaks off.

Then the first of the three restored leaves begins—इति विश्वज्योतिः — So evidently there is a small gap.

Contents in the three restored leaves at the end.

1A, अथ सर्व्वज्योतिरेकाहः; 2A, इति प्रथमसाद्यस्क्रः; एवं द्वितीयः; इति तृतीयः; इति चतुर्थः साद्यस्क्रः; 2B, इति पञ्चमः साद्यस्क्रः; इति षष्ठः साद्यस्क्रः ।

Then begins the Vrātyastoma, which breaks off abruptly.

VI.

Of the original MS. there are five leaves 28 to 32—measuring 11×5 inches; and there are 35 leaves restored at the end (9×3½ inches). But there is no gap.

This gives the concluding portion of the work.

Contents :—

28B, इत्यग्निष्टुति द्वितीयः पक्षः; 30A, इति द्वितीयः; इति तृतीयः; इति वाचस्तोमः; इति वृष्णस्तोमाः; 31A, इति वरुणप्रघाससोमः; इति शाकमेधाः; इति सुनासिरीयसौमिकम्; इत्यग्न्याधेयसोमः; 31B, इति दर्शः; 32A, इति पशुबन्धसोमः; 32B, इत्यपक्षव्यः।

Contents in the restored leaves :—

2A, इत्युपरिसरः; 6B, इति द्वियज्ञाः; 7B, एकाहाः समाप्ताः; 9A, इति संक्रमद्वादशाहः; 9B, इति सत्राणि; 28A, इति मृताग्निहोत्रम्; (Last Colophon) इति पद्मनाभीयकात्यायनसूत्रपद्धतिः समाप्ता।

Post Colophon :—

संवत् १९५५ भा० क्र० ६।

End :—

विद्वज्जनविनोदाय कातीयसूत्रमध्यतः।
शिष्याणामुपकाराय लिखिता पद्धतिर्मया ॥

1056.

6261. दर्शपूर्णमास पद्धतिटीका। *Paddhati-Ṭīkā.*

By Vaidyanath, the son of Ratnesvara of Kurukṣetra.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 36. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः। नमो विघ्नहन्त्रे।
कलयन्तं करैः कान्तां कमलां कमलापतिम्।
तिरस्कृतोपसंभान्तं प्रणमामि नवीमि च ॥ १ ॥

जनकं जानकीजानि[ं] जननीं नौमि जानकीम् ।
रत्नेशं विश्वकल्यज्ञं सदा कुशलवादिनीं ॥ २ ॥
श्रीमद्गणेशानकृपां विधाय दीने मयि श्रीकुरुदेशजाते ।
यल्लिख्यते तस्य समापनाय सर्वान्तरायस्य निरुंधि मूलम् ॥ ३ ॥
यत्रोदास्ते कर्क एषोऽत्र धीरः प्रायेणास्ते तत्र सत्संप्रदायः ।
यत्रोदासाते उभावप्यदृश्यौ दृश्योऽयं तत्र चेत्सन्नुपायः ॥ ४ ॥
अथात्मकृतपद्धत्यां लिखितं तत्र युक्तयः ।
समूला अत्र लिख्यंते भावनीया धिया बुधैः ॥ ५ ॥

सौत्रमंत्रेऽपीति नचैवं वाच्यं सूत्रे स्वररहितस्य + + तथैव प्रयोग इति । तथाच सति याजमानमंत्राणामपि सूत्रे स्वररहितप्रतीकोपादानात्तेषामपि स्वरो न स्यात् । प्रतीकस्य तथा आद्युक्ता इति सकलमंत्रोपलक्षणार्थत्वात् । प्रावचनो वा यजुषीतिसूत्रे प्रातिशाख्ये तु तानोवाच + + + स्वर्य्यं वेति विकल्पितम् ॥ अतएव शाखान्तरे सर्व्वत्र स्वरपूर्व्वमनुष्ठानमिति ॥ आश्वलायन-कारिका तु अविज्ञातस्वरे सौत्रमंत्रएटकश्रुतिर्भवेदित्याह सर्व्वेषामिति ॥

ब्रह्मारम्भे विरामे च यागहोमादिषु शान्तिपुष्टिकर्मस्वन्येष्वपि काम्यनैमित्तिकादिषु विनियोगोऽस्येति सर्व्वानुक्रमात् ।

26B, इति श्रीमिश्ररत्नेश्वरसुत-श्रीवैद्यनाथकृत-पद्धतिटीकायां प्रथमोऽध्यायः ।

मंदाकिनीसंगमशीतभाजोः
संतप्तयोः कंठविषस्य संगात् ।
दिवा[क]रं शीतकरं च वंदे
हेरंबमंके शिवयोर्लसंतम् ॥

It ends :—

कर्कोऽप्यमुमर्थमूचिवानेकश्रुतिदूरादिति सूत्रव्याख्याने ॥ यत् श्रुतेर्मंत्रस्वरूपेण तात्पर्य्यमिति । ब्रह्मा वेति संप्रदायाश्रयात् ॥

Colophon :—

इति मिश्ररत्नेश्वरसुत-वैद्यनाथकृत-पद्धतिटीकायां द्वितीयोऽध्यायः ॥

From what has been quoted above, it is clear that Vaidyanātha has a *Paddhati* based on Kātyāyana Śrauta

sūttra, of which he himself writes a commentary, giving his reasons and citing the original text of the sūttras. Here we have only the first two chapters of the comm.

The authorities quoted :—

2A, दालभ्यपरिशिष्टे च ; 2A, छन्दोगपरिशिष्टे ; 2B, मदनरत्ने व्यासः ; 2B, आश्वलायनवृत्तिकारः ; 3A, कृष्णभट्टीये ; 3B, यज्ञपार्श्वीच ; 5A, जावाल ; 5B, श्रौदत्त ; 6A, रामवाजपेयी ; 11A, कर्क ; 17B, आपस्तम्बपद्धतिः ।

In Cs. 2, No. 419 the *Paddhati* is said to relate to *Anvādhāna*. But it evidently relates to Darsa Paurṇamāsa.

1057.

6322. श्रौतनृसिंह । *Srauta Nṛsiṅha.*

By Narahari Bhaṭṭa, surnamed Saptarṣi.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 40, of which the 18th and 19th are missing. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Srautanṛsiṇha appears to be a comprehensive work on *Srauta* observances, of which the present manuscript is a mere fragment. It belongs to the school of the White Yajuveda and quotes Yajñapārsva in fol. 37.

Another work of Narahari, entitled Kuṇḍamaṇḍana-maṇḍana, is known from Cat. Cat. Vol. II.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीलक्ष्मीनृसिंहाय नमः ।
कृतेऽग्निहोत्रे शुचिराचान्तः सपत्नीको यजमानः गार्हपत्यमपरे-
णोपविश्याचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य परमेश्वरप्रीत्य
पौर्णमासेन सद्योऽहं यक्ष्ये । दर्शे तु दर्शेन श्वोऽहं यक्ष्ये ॥

17B, इति पौर्णमासदर्शौ ।

अथ सोमयाजिनो नियमेन सान्नाय्यवती दर्शेष्टिः ।

17B, पञ्च महायज्ञाः अपराह्णे पिण्डपितृयज्ञः ; 20B, इति सान्नाय्यपक्षः ;

23B, इति स्वरविज्ञतयः; 24B, इत्यन्वारंभणीया; 26B, इत्याग्रयणम्; 35B, इति समर्थिनरहरिभट्टदैवज्ञविरचिते श्रौतन्टसिंहे पुनराधेयम्; 37A, अथ अग्निहोत्रहोमः; 40B, इति गौणकालः ।

The M.S. ends abruptly.

1058.

7866. न्टसिंहकारिका । *Nṛsiṅhakārikā.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment of what the last owner of the MS. calls Nṛsiṅha Kārikā.

Beg. :— अथेष्टिपशुसोमेषु ब्रह्मत्वमिह वक्ष्यते ।
ब्रह्मा स्नानादिना शुद्धो विहारं प्रविशेत्ततः ॥

3B, इति ब्रह्मत्वकारिका ।

1059.

6323. श्रौतोल्लास । *Śrautollāsa.*

By Śivaprasāda.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 44, of which fol. marked 7, 8, 29 are missing. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

The MS., from which it was copied, was defective at both ends, as it begins in the middle of a sentence and ends quite abruptly.

A modern work, relating to the Śrauta rites.

3B, इति श्रीशिवप्रसादकृते श्रौतोल्लासे मुहूर्त्तादि-अग्न्याधानप्रयोगः समाप्तः अथान्वारंभणीया; 4A, इत्यन्वारंभणीयेष्टिप्रयोगः; 6B, इति सायंप्रातर्होमः; 11A, इति श्रौतोल्लासे होमविधिः; 12B, इति पर्व्वनिर्णयः; 12A, इति वपनविधिः; 18B, इति श्रौतोल्लासे इष्टिपरिभाषा अग्निनयनर्विधिः;

It belongs to the school of Kātyāyana and quotes Karmapradīpa in fol. 11A, Gadādhara Bhāṣya in fol. 12A,

Śrīdhara-Paddhati in 12B, Harisvāmin in 13B, and Śrāddha Kāśikā in 14A.

1060

6308. **आधानकारिका ।** *Adhāna Kārikā, part of Śrauta Prayoga kārikā.*

By Goviada Bhaṭṭa, son of Gaṇeśa Bhaṭṭa (Yajuḥ Prathama Śākhiya).

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1843. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीमद्गणेशात्मजश्रीगोविन्दरचितासु श्रौतप्रयोगकारिकासु आधानकारिकाः समाप्ताः ।

Post Colophon :—

श्रीपाण्डुरंगार्पणमस्तु सं १८४३ । चैत्रकृष्ण ४ वुधवार ।
सर्व्वे ब्रह्म वदिष्यन्ति संप्राप्ते तु कलौ युगे ।
नानुतिष्ठन्ति कौन्तेय शिश्नोदरपरायणाः ॥
एकभक्तेन नक्तेन तथैवायाचितेन च ।
उपवासेन चैकेन पादकृच्छ्रः प्रकीर्त्तितः ॥

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।
ॐ नमः श्रीगणेशाय श्रीगणेशेशसूनवे ।
विघ्नहारा[य] हाराय तारापरसभानवे ॥ (?) १ ॥
श्रीमद्गणेशशर्म्माणं नत्वैवादौ महागुरुम् ।
रामपाठकमिश्रादीन् संप्रदायगुरूनपि ॥ २ ॥
यजुःप्रथमशाखीयश्रीमत्काशीपुरस्थितिः ।
गोविन्दशर्म्मा कुर्व्वेऽहं प्रयोगक्रमकारिकाः ॥ ३ ॥

Then it goes on :—

श्रौताधानेऽपि तत्रादौ कालोऽङ्गत्वेन चोच्यते ।
ब्रह्मक्षत्त्रविशां नित्या वसन्तग्रीष्मशरद्यः ॥ ४ ॥

It ends :—

प्रीयतामीश्वरोऽनेन कर्म्मणातीश्वरार्पणम् ।

गोविन्देनेति रचिताः श्रौताधानादिकारिकाः ॥ १११ ॥

प्रीणातु सज्जनात्मेशः कण्वकासीनिवासिनि ॥ (?) ११२ ॥

1061.

6274. आधानदीपिका । *Ādhāna dīpikā.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the establishment of the sacred fire.

Colophon :—

इत्याधानदीपिका समाप्ता ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ऋतुनक्षत्रसम्भारसंभारसमावपनन्दातुं प्राप्य जागरणेध्याहार-पूर्व्वकान्वारंभण + + + + + कुर्य्यादिति विकल्पत्वात् केवलं पूर्णाङ्गत्यन्तं आधानं लिख्यते । अमावास्यायामग्न्याधेयं Katyāyana IV. 175 कृत्तिकारोहिणीमृगशिरज्येष्ठाहस्ताचित्राविशाखापुनर्वसुपुष्यारेवतीउत्तरादिषु नक्षत्रेषु वसंतादिशुभदिने चन्द्रताराद्यनुकूले ... ... यजमानः सुस्नातः ... ... एवं-गुण० पुण्यतिथौ यजमानस्य सकलपातकक्षयार्थं श्रौताधाने अधिकारार्थं हिरण्यदारा तीर्थंद्वारा वा यथाशक्ति प्रायश्चित्तमहं आचरिष्ये इति संकल्प्य प्रायश्चित्तानन्तरं ... ... एवंगुण-पुण्यतिथौ नित्यनैमित्तिककाम्यकर्म्मानुष्ठानसम्ब्द्ध्यर्थं गार्हपत्य-आहवनीय-दक्षिणाग्नीन् + + + हमाधास्ये ।

1062.

1913. आधानप्रयोगः । *Ādhāna prayoga.*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 61. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat Śaka 1688. Appearance, discoloured. Complete.

A treatise on the kindling of fire. On the obverse of the first leaf it is called देवकृत आधान प्रयोगः ।

Maṅgalācaraṇa :—

फलमत उपपत्तेरिति नयतो ऽशेषकर्मफलदाता ।
तमहं सकलसुराणां परमं प्रणमामि यज्ञनामानम् ॥

The work begins :—

आधानप्रयोगः । तत्र कल्पसारः ।
आधित्सुरग्नीन् पुरतो विशुद्धः
शिष्टाननुज्ञाप्य तथोत्तमर्णान् ।
कृच्छ्रादिशुद्धः कुशली सजायो
मैत्रीं व्रजेत् प्राणिभिराकुमारम् ॥
शुद्धोऽपि कुश्माण्डगणाहुतीः क्रमात् कुर्यादिति ।
आपस्तम्बः । द्विभार्यो नैकया सार्द्धमादधीत हुताशनम् ।
असंस्पृष्टसवर्णाग्निमसवर्णां विहाय च ॥
कात्यायनः । सवर्णायां व्यतीतायां असवर्णा यदा भवेत् ।
ऊढ्वा सवर्णामाधानं विदध्यान्नान्यथा क्वचित् ॥
हरिदत्तीये जैमिनिः ।
अनाचारां पापरोगां हीनाङ्गीं कुलदूषिताम् ।
सवर्णामसवर्णां वा विहायाधानमाचरेत् ॥
जातपुत्रो ऽजातपुत्रो वा

1063.

2. प्रवासकृत्यम् । *Pravāsa kṛtya.*

By Gaṅgādhara, the son of Mahāyājñika Pāṭhaka Rāmacandra, who was a follower of Mahayājñika Hari

Sankara Dīkṣita.

Composed at Stambhatīrtha in Gujrat, on Sunday, the full moon day of Mādhava in the Saka year 1663–1741 A.D.

See L. 701.

On the obverse of the first leaf it is written :—

दी० जयकृष्णस्यदं पुस्तकं प्रवासकारीका.पत्र १०

The book is a collection of kārikās. As to the authorities consulted, the author says :—

त्रिकाण्डमण्डनेनात्र विशेषा भूरि दर्शिताः ।
विज्ञेयास्तु ततः सर्व्वे विद्वद्भिर्नेह लिख्यते ॥
श्रीकर्कदेवभाष्यादि गुरुवाक्यश्च सर्व्वशः ।
यथामति विचार्य्येदं साग्नेः कृत्य[ं] प्रवासजं ।
रचितं तेन स शम्भुः प्रीयतां यज्ञभुग्गुरुः ॥

Bits of new paper pasted on the edges.

1064.

1845.

This number contains two MSS.

A.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

It begins :—

पौर्णमासेष्ट्याहं॰ यक्ष्ये। तत्र अग्निं अष्टाकपालेन पुरोडाशेन अग्नीषोमौ चतुर्गृहीतेन आज्येनोपांशु अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन सद्योऽहं यक्ष्ये। तत्र पञ्चदशो वज्रः। ममाग्नेः पक्षः। व्रीहिभिर्यागः। अन्वाहार्य्यो दक्षिणा। समिद्धोमः। अध्वर्य्युर्यजमानो वा। ममाग्ने वर्च्चो विभवेष्वस्तु वयं त्वेंधाना स्तन्वं पुषेम। मह्यं नमंतां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम। तूष्णीं द्वितीयम्। एवं गार्हपत्यदक्षिणाम ।?

The mantra—*mamāgner*, etc., is found in Kātyāyana II. 3, in the same connection. The work is therefore put down in the Kāty. School.

1845.

B.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 1, 10 to 13 and 14. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1690. Appearance, old and dilapidated.

The MS. seems to be part of a larger one.

The first leaf begins :—

त्वा उद्धरणम् । तत्र तावत् पौर्णमासेनाहं यच्ये दर्शन + + + + काले व्रतोपायनं । अग्न्यन्वाधानम् । शेषमध्वर्युः + प्रत्यय + + मेयो गृहीत्वा अग्निमष्टाकपालेन पुरोडाशेन । विष्णुं आज्येन । अग्नीषोमावन्तराज्येन । अग्नीषोमावेकादशकपालेन पुरोडाशेन । सद्योहं यच्ये । इन्द्राग्नीद्वादशकपालेन पुरोडाशेन स्योहं यच्ये । तत्र पञ्चदशो वध्मः । व्रीहिभिर्यागः । यवैर्वा । अन्वाहार्य्यो दक्षिणा वैकल्पिकपदार्थानां यथाकालं यथाभ्यासं करणम् । ममाग्नेः यज्ञः ।

It ends :—

अयाज्यग्निं जातवेदा अन्तरपूर्वो अस्मिन्निषद्य सन्नं शनिं सुविमुचा विमुचं धेह्यस्मभ्यं द्रविणं जातवेदः स्वाहा ॥ ० ॥ यथैवमेत्य ।

Col. :—इति पौर्णमासेष्टिः समाप्ता । इति पञ्चपदार्थी समाप्ता ।

After this there are 3 verses, before the date :—

संवत् १६९० वरषे आषाढ़मासे दीक्षितरघुनन्दन प० ।

Both the works relate to Paurṇamāseṣṭi. But they seem to be by different authors, belonging to different Sākhās of the Yajurveda.

1065.

3218. **मित्रविन्देष्टि ।** *Mittravindeṣṭi.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folium, one. Lines, 11+13. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured.

It begins :—

मित्रविन्दा श्रीराष्ट्रमित्रायुष्कामस्य मित्रविन्देति कर्म्मणो नामधेयम्। अभिधायकत्वात्। सा श्रीराष्ट्रायुष्कामस्य पर्य्यायेण च योगसिद्धिः। दशहविः उपक्रमादेव तत्सिद्धेरवाच्यमेतदिति चेदुच्यते। उपहोमेष्वपि मित्रविन्दाशब्दो माभूदिति दशग्रहणम्। आग्नेयसौम्यश्च त्वाष्ट्रो दशकपालइति स्पष्टोऽर्थः। इत्यादि।

Both the Sūtras underlined belong to Kātya. Chap. III. Sū. 307 and 308.

1066.

5070B. मित्रविन्देष्टि। *Mittravindeṣṭi.*

Substance, palm-leaf. 13½ × 1 inches. Folia, 3. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the sixteenth century. Appearance, old. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ मित्रविन्देष्टिर्लिख्यते।

श्रीराष्ट्रमित्रायुरन्यतरकामो मित्रविन्देष्ट्याहं यजेयेति संकल्पः।

तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकमाभ्युदयिकं श्राद्धं वैकल्पिकावधारणं प्रत्येकं वरणमन्वारम्भणीयं। ततः पुनरुद्धृत्य मित्रविन्दा तत्रान्वाधानादि कर्म्मापवर्गान्तं विशेषाः।

1067.

6272. निरूढपशुप्रयोगः। *Nirūḍhapaśuprayoga.*

(Of the White Yajurveda).

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 32. Lines, 11 on a page. Extent, in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति निरूढपशुबन्धः समाप्तः।

Post Colophon :—

स्वस्ति दुर्मुखसंवत्सरे वैशा० शुद्धचयोदश्यां लक्ष्मणा-अग्निहोत्रि-णामिदं पुस्तकं काश्यां लिखितं समाप्तम्।

श्रीविश्वेश्वराय नमः।

There are four lines more concerning the same ritual.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः, etc.

अथ निरूढपशुप्रयोग उच्यते।

पश्विज्या संवत्सरे संवत्सरे प्रावृष्यावृत्तिमुखयोर्वेति Kāt. V 1, 2, प्रतिसंवत्सरं श्रावणे भाद्रपदे वा पौर्णमास्याममावास्यायां वा पशुः कर्त्तव्यः। यद्वा उत्तरायणमुखे दक्षिणायनमुखे कर्त्तव्यः। पशुप्रत्ययनमिति वचनात्। तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकमा-भ्युदयिकं विधाय ऋत्विजो वृणीते।

निरूढपशुनाहं यक्ष्ये तत्र मे त्वं ब्रह्मा भवेति ब्रह्मणो वरणम्। होत्रध्वर्य्युप्रशास्तृप्रतिप्रस्थात्रग्नीध्राणां क्रमेण वरणम्। तेभ्यः स्रक्-चन्दनवस्त्रताम्बूलादीनां दानम्। अद्येत्यादि एताननुलेपन-पुष्पवस्त्रयुग्मताम्बूलादि श्रीयज्ञपुरुषप्रीतये दातुमहमुत्सृज इति। केचिन्मधुपर्कमिच्छन्ति नान्वारम्भणीया अग्नीषोमीये प्रकृतित्वात् प्रागुदयादारम्भः। पशोः सान्नाय्यस्येति सान्नाय्यप्रकृतित्वात्।

1068.

6270. पशुपद्धति। *Paśupaddhati.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. The 11th leaf is missing. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A manual for the performance of animal sacrifice, of the White Yajurveda.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ पशुपद्धतिर्लिख्यते। स च संवत्सरे वर्षर्त्तौ दक्षिणायनोत्तरायणयोर्मुखे वा प्रथमप्रयोगे तु पशोः साम्राज्यस्येति। पशोः प्रकृतिवदनुदिते आरम्भः। पूर्व्वेद्युर्मातृकाभ्यर्च्चनाभ्युदयिके कृत्वा ऋत्विजां वरणम्—ब्रह्मा होताध्वर्य्युः प्रशास्ता प्रतिप्रस्थाताग्नीध्रः। प्राङ्मुखानुपवेश्य गन्धादिभिः पूजयेत्।

श्वो निरूढ़पशुनाहं यक्ष्ये तत्र मे त्वं ब्रह्मा भव भवामीत्यादि।

14B, इति पशुपद्धतिः।

अथाधिकारपशौ विशेषः।

Under this heading, there is one leaf, namely, the 15th, which mentions the names of Karka, Vāsudeva and Harihara —कर्कवासुदेवहरिहरैर्महत्प्रबन्धे निरूपितम्।

The mention of these authors clearly shows that the treatise belongs to the school of Kātyāyana.

1069.

10502. **अग्निष्टोमपद्धति।** *Agniṣṭoma paddhati, a part of Dīkṣāpaddhati*

By Jagannātha, son of Vidyākara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 69. (The last two leaves are restored by the last owner of the MS.). Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 850. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A metrical treatise on the performance of the Agniṣṭoma rite, according to Katyāyana. The author's father, Vidyākara was a famous teacher of the school of Katyāyana. See Catal. 1088. In fol. 67, the number of slokas comes down to 838. In the restored leaves, the slokas are not numbered.

See Bik. No. 256, which describes a MS. of the work dated Saṃ. 1552.

Beg. :—ॐ नमो गणेशाय ।

अथाभिधीयते श्लोकैरग्निष्टोमस्य पद्धतिः ।
स वसन्ते हि कर्त्तव्यः सुत्या पर्व्वदिने यथा ॥
पञ्चमे सप्तमे वा सा दीक्षैका तिस्र एव वा ।
अनन्तरञ्च नित्येष्ट्योरन्ययागक्रिया मता ॥
संभृत्य सोमसम्भारान् आधायाग्नींश्च तद्दिने ।
सोमयागसमारम्भं कुर्य्यादिष्ट्योरनन्तरम् ॥
पितामहः पिता वापि उभौ वा सोमपौ न चेत् ।
स चैन्द्राग्नमग्न्यस्तुं पूर्व्वं कुर्य्यादालभ्य पर्व्वणि ॥
षड्ढोताराऊतिर्नाच (?) न स्युर्विष्णुक्रमास्त्रयः ।
पुरोडाशे प्रणीताः स्युर्व्रताभ्युपगमस्तथा ॥

End :— वाजपेय्यग्निचिद्विद्वन्मुख्यविद्याकरात्मजः ।
जगन्नाथोऽभ्यधात् श्लोकैरग्निष्टोमस्य पद्धतिम् ॥

Col. :—इति चारित्रौनद्दिकरणम् ? श्रीमज्जगन्नाथविरचित दीक्षापद्धतिः समाप्तः (?)

Post Col. :—श्रीमालवीयपंडित् बालमुकुन्दस्येदम् ॥

1070.

5107 A. **अग्निष्टोमपद्धति ।** *Agniṣṭomapaddhati.*

Substance, palm-leaf. $14 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiya of the nineteenth century. Appearance, fresh. Written with a style. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ॥
अथाभिधीयते श्लोकैरग्निष्टोमस्य पद्धतिः ।
स वसन्ते हि कर्त्तव्यः सुत्यापर्व्वदिने यथा ॥
पञ्चमे सप्तमे वापि दीक्षैका तिस्र एव वा ।
अनन्तरं च नित्येष्ट्योरन्ययागक्रिया मता ॥

1071

4113

Substance, palm-leaf. $14\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 42. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 925. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance soiled, worm-eaten and effaced. Incomplete.

It contains versified manuals for the performance of Agniṣṭoma by Jagannātha Vājapeyī, preceded by a versified treatise on *Agnyādhāna and Anvadhana* by a different author, namely, Śambhukara Vājapeyī.

Beginning :—

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ।

अद्यारभ्य स्व आवाभ्यां आधीयन्तेऽग्नयो यदा ।
अग्न्याधेयकर्म्मणीह वैकल्पिकाः पदार्थकाः ॥
ये च ऋत्विक्प्रत्ययेनानुष्ठातव्या मयाधुना ।
आधास्यावहे ऽग्निमावां तत्र त्वमावयोर्भव ॥

This is the versified manual for the ceremony of the establishment of the sacred fire by Agnicit Miśra Śambhukara Vājapeyī.

It ends in 3B. :—

इत्यग्निचिन्मिश्रश्रीशम्भुकरवाजपेयिकृता श्रौताधानस्य श्लोकपद्धतिः ॥

II. Then begins Anvādhāna.

ॐ नमो गणेशाय ।

अथान्वाधानमग्नीनां भुवं संस्कृत्य पञ्चधा ।
कुर्य्यादग्नीन् विहृत्याहवनीये समिधं क्षिपेत् ॥

The colophon is lost.

III. 15A. यत्ननिरूढस्य पशोः संक्षेपश्लोकपद्धतिः ।

The beginning of this is lost.

IV. An amplification of III.

15A. विस्तरेणाथ पश्विज्यापद्धतिः श्लोकसंभृता ।
वाजपेयकृतानेन जगन्नाथेन लिख्यते ॥
प्रावृट्पर्व्वसु पश्विज्या कार्य्या मकरगेऽथवा ।
कुलीरगेऽथवा सूर्य्ये प्रथमाहे ऽप्यपर्वणि ॥
कृतनित्यक्रियः पश्चात् पुण्याहं वाचयेत्ततः ।
अद्य मया निरूढपशुबन्धेनेज्यते यदा ॥

These are the versified manuals for the animal sacrifice by Jagannātha Vājapeyī.

22A, इति श्रीजगन्नाथवाजपेयिकृतावग्निष्टोमपद्धतौ व्रात्यपशुः ।

23B, इति श्रीजगन्नाथवाजपेयिकृतावग्निष्टोमपद्धतावष्टदीक्षा ।

25A, इति श्रीजगन्नाथवाजपेयिकृतावग्निष्टोमश्लोकपद्धतौ दीक्षणीयेष्टिः ।

26A, ० प्रायणीयेष्टिः; 27B, ० सोमक्रयः; 28B, ० अतिथ्येष्टिः; 32A, ० अग्नीष्टोमीयपशौ हविर्धानप्रवर्त्तनसदःकरणम्; 34A, ० अग्नीष्टोमीय पशुः; 42A, प्रातःसवनम् ।

After this there is no colophon, the MS. being incomplete.

1072.

6313. यज्ञदीपिका । *Yajñadīpikā.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 36. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A fragment.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नत्वोमेशगणेशांश्च गुरूनचलदीक्षितान् ।
शिष्याणामुपकाराय क्रियते यज्ञदीपिका ॥
अथाग्निष्टोमस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकं द्वितीयादिप्रयोगे तु विघ्नेशपूजनमात्रमेव मम दौर्ब्राह्मण्यनिरासार्थं ऐन्द्राग्नपशोराग्नीषोमीयेण पशुना सहोपालम्भं कुर्व्वन् हिरण्यशतगवदक्षिणेन वासोस्यदक्षिणेन (?) च रथन्तरपृष्ठेन त्रिवि(वृ ?)दादिचतुष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन ज्योतिष्टोमेनाहं यक्ष्ये ।

6B, अथ कृष्णाजिनदीक्षा; 15A, इति प्रायणीया, अथ सोमक्रयः; 21A, अथेड़ान्ता आतिथ्या; 23B, इति आतिथ्येयेष्टिः; अथ सप्रवर्ग्ये प्रवर्ग्य-प्रचारः; 32B, इति सूत्रानुसार्य्यनुष्टुप्प्रयोगे द्वितीयदिनकृत्यम्, अथ वेदिमानम्; 34B, इति सूत्रानुसार्य्यनुष्टुप्प्रयोगे तृतीयदिनकृत्यम्।

In fol. 36 the MS. ends abruptly.

The sūttra followed here, appears to be that of Kātyāyana, as, an instance, the Sūttra नर्नीर्विकुरुते, etc., qūoted in fol. 4A is to be found in p. 428 of the Chaukhamba edition of the Katyāyana Śrauta Sūttra.

1073.

7832. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 34. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

1074.

5070C. **अग्निष्टोमपद्धति।** *Agniṣṭomapaddhati.*

By Jaleśvara Miśra.

Substance, palm-leaf. 13½×1 inches. Folia, 45. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1440. Character, Uḍiya of the sixteenth century. Appearance, very old. Complete.

Beginning :—

अविघ्नमस्तु।

यजमानः कृताह्निको वैश्वदेवं कृत्वा आचम्येष्टदेवतां सम्पूज्य अग्न्यागारे स्वासने प्राङ्मुख उपविश्य पुण्याहवाचनं कुर्य्यात्। पुण्याहमित्यादि। अद्यारभ्यागामिन्यां पौर्णमास्यां अमावास्यायां देवतायजने ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन क्रतुना मया इज्यते। यदेत्यादि।

Colophon :—

इति जलेश्वरमिश्रविरचिता अग्निष्टोमपद्धतिः समाप्ता।

Then there are three stray leaves.

1075.

4271.

Substance, palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 55. Lines, 5, 6 on a page. Character, Uḍiya, written about a hundred years back. Appearance, soiled. Incomplete at the end.

A manual meant for Āhitāgnis, by Balabhadra. No definite name of the work can be found in this incomplete copy. The work belongs to the school of Kātyāyana.

Maṅgalācaraṇa

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीयज्ञपुरुषं कात्यायनं मुनिं गुरुम् ।

कर्कादींश्च तथाचार्यान् ग्रन्थविघ्नोपशान्तये ॥

The object of the work.

कर्कशुल्ववचनं विचारयन्नाहिताग्निकजनोपयोगिनीम् ।

व्यातनोति बलभद्रदीक्षितो देशपात्रघटने प्रदीपिकाम् ॥

Along with this, there are 13 leaves, containing a fragment of Pāṇini.

1076.

29. **ज्योतिष्टोमप्रयोगसारः ।** *Jyotiṣṭomaprayogasāra.*

By Devabhadra.

For the MS., see L. No. 756.

28A. The colophon giving the names of the author and his ancestors :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसुनुमहायाज्ञिकश्रीगङ्गाधरपाठकवंशसंभूतपाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रेण रचिते कात्यायनसूत्रप्रयोगसारे ज्योतिष्टोमप्रयोगे शुक्लैकादश्यां प्रारम्भदिनकृत्यं ।

1077.

1393. सहौत्रनक्षत्रसत्रप्रयोगः । *Sahauttranakṣattra-sattraprayoga.*

By Devabhadra, son of Balabhadra.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 70. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1150. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1818. Appearance, tolerable. Complete.

This is according to the school of Kātyāyana and the bhāṣya of Karka. Devabhadra also wrote a Bhāṣya on the sūttras of Baudhāyana on the same subject.

बोधायनोक्तनक्षत्रसत्रसंज्ञाध्वरस्य तु ।
सूत्रभाष्यं पुरा कृत्वा श्रतिसूत्रादिसम्मतः ॥
कात्यायनानुसारेण कर्कदेवमतेन तु ।
होत्रमन्त्रैश्च संयुक्तः प्रयोगो रच्यतेऽधुना ॥ Leaf 1.

Again he says :—

तत्र सत्रारम्भकालादिनिर्णयसिद्धान्तास्तु प्राक्कृतौ सूत्रभाष्ये ज्ञेयाः ।

Date of composition is given in the following verse 19B :—

नेत्रेन्द्वसुभूवर्षे नभस्ये भास्करे सिते ।
(Saṃvat 1812.)
प्रौष्ठपद्यां प्रयोगोऽयं समाप्तिमगमच्छिवः ॥

Date of copying :—

संवत् १८१८ वर्षे आषाढ़शुक्लषष्ठ्यां भौमवासरदिने काश्यां सभाष्यप्रयोगोऽयं लिखापितो ग्रन्थकर्त्रा पाठकश्रीबलभद्रसूनुना देवभद्रपाठकेन ॥ शुभं भूयात् ।

The last Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनु-गङ्गाधरपाठकवंशप्रसम्भूतपाठकश्रीबलभद्रात्मजदेवभद्रकृतौ बौधाय-

नोक्तः कात्यायनसूत्रानुगतः सद्दौचो नक्षत्रसत्रप्रयोगः समाप्तः ॥
शुभं भवतु । श्रीराम ॥

The book treats of sacrifices in honour of all the asterisms.

1078.

10045. **राजाभिषेक ।** *Rājābhiṣeka.*

By Deva Bhadra.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 42. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1831. Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

[इति श्रीमन्मद्दायाज्ञिकनागरज्ञातीयपाठकश्रीरामचन्द्रसूनु-गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठकश्रीबलभद्रात्मज This much in a different hand] देवभद्रक्वतो राजाभिषेकप्रयोगः ।

Post Col. :—

संवत् १८३१ आषाढ़ सुदि १० भौम ।

A manual for the performance of coronation ceremony.

Beg. :—अथ राजाभिषेको हेमाद्रौ विष्णुधर्म्मोत्तरे पुष्करवाक्यम् ।

अथ सम्भृतसम्भारो राज्ञः + सोत्सवस्ततः ।
कालेऽभिषेचनं कुर्य्यात् तं कालं कथयामि + ॥
मृते राज्ञि न कालस्य नियमोऽत्र विधीयते ।
ज्योतिःशास्त्रोक्तकाले वा तिष्येण श्रवणेन च ॥

1079.

1022. **वाजपेयपद्धतिः ।** *Vājapeya paddhati.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 14. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1557. Appearance, very old. Complete.

An anonymous manual for the performance of Vājapēya rites, following Kātyāyana (Chapter XIV).

Beginning :—

ॐ वाजपेयस्य सोमस्य पद्धतिस्तत्त्वतो मया ।

वाजपेये उभयत शुक्लपक्षौ बृहस्पतिसवेन यजते । बृहस्पति-
सवेन अग्निष्टोमसंस्थेन त्रिवृत्स्तोमेन रथन्तरपृष्ठेनाश्वाधिकगोत्रय-
स्त्रिंशद्दक्षिणेन अहं यक्ष्ये ॥

End :—षष्ठां बृहस्पतिसवः ।

Col. :—इति वाजपेयस्य पद्धतिः समाप्ता ।

Post Col. :—शुभं भवतु संवत् १५५७ वर्षे अश्विने सुदि १ गुरौ अद्येह
श्रीवासनगरे दीक्षितनारायणसुतयुवराजकेन लिखितम् ॥

बृहस्पतिसवसहितेन वाजपेयस्य पद्धतिर्लिखिता ।, etc , etc.

1080.

651. **सुपर्णचितिपद्धतिः ।** *Suparṇaciti paddhati.*

By Ramacāndra Sthapati Agnicit, son of Sūryadāsa.

For the manuscript see L. 1460.

It is a very defective manuscript. The leaves in the first portion are comparatively fresh, and are in a different hand. This portion has been evidently restored. It comes to an end in leaf 36, but is wanting in the first 8 leaves, and leaves 10 to 16.

Col. :—इति सम्राट्स्थपति-अग्निचित्सूर्य्यदासात्मज-सम्राट्स्थपतिराम-
चन्द्रकृता सुपर्णचितिः सम्पूर्णा ।

Leaf 37 A begins :—

अथ द्वितीया चितिः सा[वि]त्र्युपसत्त्वे क्रतौ प्रथमोपसद्दिने एव
प्रथमा चितिः पुरीषनिवापोपस्थानान्ते क्रियते ।

This is quoted in L. as the "beginning" of the whole work ! !

The work relates to the construction of alters in vedic sacrifices, especially those in the form of birds, just as Syena alter in the form of a hawk.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १७५७ कार्त्तिकशुद्ध ८ शुक्रे भागाजीदीक्षितात्मज-दीक्षित-अनिरुद्धेन लिखितोऽयं ग्रन्थः । आत्मार्थं । श्रीरस्तु । श्रीयज्ञपुरुष प्रसंन अस्तु ॥ श्रीसूर्याय नमः ॥

1081.

6192. **चयनपद्धतिः ।** *Cayana paddhati.*

By Rāma Vājapeyin.

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 113. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1130. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

This is according to the rules of Kātyāyana. The author's name, Rāma Vājapeyī, appears at the top of the reverse side of every leaf—Rāma at the left hand upper corner and Vājapeyī at the right hand upper corner. The author is well known and is said to have been a resident of Naimiṣāraṇya.

Beginning :—

अष्टागृहीतं जुहोति सततमुदृह्वन् युंजान इति । संयुजानः प्रथमं मनस्तत्वा० गायत्रेण रथंतरं बृहद्गायचवर्त्तनि स्वाहा ।

25B, अथ चयनपरिभाषा; 33B, इति चयने प्रथमोऽध्यायः; 80B, इति चयने द्वितीयोऽध्यायः; (Last colophon) इति चयने तृतीयोऽध्याय समाप्तः—इति चयनपद्धतिः ॥

1082.

306. **चयनपद्धति ।** *Cayana paddhati.*

By Nṛsiṃha.

For the MS. see L. 46.

It belongs to the White Yajurveda.

Post Col. Statement :—

संवत् १५७७ वर्षे वैशाखमासे कृष्णपक्षे बुधे याज्ञिकश्रीदेव-
दत्तेन स्वार्थे स्वहस्तेन लिखितमिदं जलेश्वरचयनी । शुभं कल्याणं च ।

In a different hand दी० गदाधरस्य १५०० (?)

1083.

10352. **सौत्रामणिप्रयोग ।** *Sauttrāmaṇi prayoga.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn-out. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

यशोदानन्दनं वन्दे कृष्णं कमललोचनं ।

गोपिकाहृदयानन्ददायिनं परमाद्भुतम् ॥

अथ सौत्रामणीप्रयोगो लिख्यते ॥

ब्राह्मणयज्ञः सौत्रामणी ऋद्धिकामस्य । ऋद्धिकामेन ब्राह्म-
णेन सौत्रामणीयज्ञेन यष्टव्यं न क्षत्रियवैश्याभ्यां । तस्मादेष
ब्राह्मणयज्ञ एव यत् सौत्रामणीतिवचनात् । न केवलं ऋद्धि-
कामस्यैव सौत्रामणी किन्तु अग्निचित्सोमयाजिसोमातिपूत-
सोमवामिनां सा अग्निष्टोमेन इष्टवतो भवति । सोमेनातिपूतस्य
मुखव्यतिरिक्तनासिकादिरन्ध्रद्वारेण सोमरसस्राविणः सोमवामिनः ।
पीते सोमे यस्य यजमानस्य छर्दिर्भवति तेन सौत्रामणी कर्त्तव्या ।
अग्निमत्सोमयाजिक्षत्रियवैश्ययोरपि भवति । सोमातिपूतसोम-
वामिब्राह्मणस्यैव भवति नेतरयोः सोमपाने ऽधिकाराभावात् ।
अलं पशोरपशोश्च सौत्रामणी भवति पशुकामस्य पशुभरण-
समर्थस्यापि भवति राज्याच्युतस्य राज्ञोपि सौत्रामणी भवति ।
तच्च सौत्रामणीति कर्मनामधेयं तच्च त्रिपशोरेव ॥

It quotes Vāsudeva Dīkṣita in 14B.

1084.

384. अश्वमेधपद्धति । *Āsvameda paddhati.*

By Mahānanda Pāṭhaka, son of Vīrabhadra Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 138. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3600. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

On Horse-Sacrifice according to the rules of Kātyāyana.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ अश्वमेधमखस्येह पद्धतिः सर्व्वसम्मता ।

वीरभद्रात्मजेनेयं महानन्देन तन्यते ॥

अथ सम्भाराः

Then follows a complete list of things necessary for the sacrifice.

The later authorities quoted (1) Padmanābha, (2) Sidhānta Bhāṣya (3) Devapaddhaṭi, (4) Arjuna Miśra, (5) Govinda Dīkṣita, (6) Aṇḍavilā, (7) Hari Svāmī, (8) Jaya-Siṃha-Kalpadruma, (9) Gaṅgādhara Yājñika, (10) Mahīdhara Yājñika.

In this work authors of various schools are consulted. It cites, as examples, many songs actually recited in the Aśvameda sacrifice performed by Jaya Sinha Savai Varman. These songs were composed by Kavikalānidhi Kṛṣṇa Bhaṭṭa.

Here begins the real work :—

6B अथ कात्यायनसूत्रानुसारेणाश्वमेधः॥ राजयज्ञो ऽश्वमेधः सर्व्वकामस्य (XX. 1) अभिषेकादिगुणवान् क्षत्रियो राजेत्युच्यते । आपस्तम्बसूत्रे । राजा सार्व्वभौमः अश्वमेधेन यजेत । यः सार्व्वभौम इत्यनेन माण्डलिकस्याप्यधिकारः । इति मेधा क्षत्रियस्य इति वैतानसूत्रात् क्षत्रियमात्रस्याप्यधिकारः । लाट्यायनसूत्रे

विजितस्य वा मध्ये यजेत अस्य व्याख्यानं असार्व्वभौममण्डलेश्वरः सोऽपि विजितस्य देशस्य मध्ये यजेत। अनेनापि माण्डलिकस्याधिकारः। दक्षिणादाने विजयमध्यादित्युक्तत्वात् प्रारम्भात् प्राग् विजय इति पद्मनाभः। छन्दोगसूत्रादौ पक्षे केवलगोदक्षिणादर्शनात् विजयाभावेषु अधिकारोऽनुमीयते॥ सिद्धान्तभाष्ये तु त्रयाणां वर्णानामधिकार उक्तः। सर्व्वे कामा ब्राह्मणस्य विजयो राजन्यस्य व्युष्टयो वैश्यस्येति। देवपद्धतावपि प्रकृतत्रतोक्तत्वादितिसूत्रेण यवाम्वादीत्यादिशब्दात् त्रयाणां वर्णानामधिकारः प्रतीयते॥

136A.

श्रौतानुष्ठानगीर्व्वाणगुरुभिर्गुरुभिर्भुवि।
पाठकश्रीमहानन्दैः स्मार्त्तेऽतिनिपुणैरयम्॥
अश्वमेधाख्ययज्ञस्य प्रयोगः स्वतिनिर्मलः।
निरमायि सतां तुष्ट्यै नितरां स जयत्वलं॥

Col. :—इति श्रीमद्याज्ञिकधुरन्धरपाठककुलप्रदीपपाठकश्रीवीरभद्रात्मजपाठकश्रीमहानन्दविरचितो ऽश्वमेधप्रयोगो विद्वद्वराणां श्रौतस्मार्त्तकर्मनिपुणानां सन्तोषाय चिरं भूयात् इति शिवं।

Post Col.:—

श्रीसीतारामचन्द्र प्रसंन्। श्रीकाशीविश्वेश्वराय नमः शुभं भवतु।

Here ends leaf 136A, and there is also every indication of the end of the work. But the MS. still continues in the same hand and apparently on the same subject to the end (leaf 138A).

1085.

6191. अश्वमेधपद्धति। *Asvamedha paddhati.*

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 46, of which the fol. 19, 20, 36, 38, 39, 41, are missing. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old, soiled and worn-out. Written in three different hands. Defective.

This is according to the rules of Kātyāyana.

Beginning :—

अथ अश्वमेधपद्धतिर्लिख्यते । राजयज्ञोऽश्वमेधः सर्व्वकामस्य । अष्टम्यां नवम्यां वा फाल्गुनीशुक्लाष्टमीष्व एके (?) । तत्र प्रथमं मातृपूजापूर्व्वकं आभ्युदयिकं श्राद्धम् । ब्रह्मौदनं पचति चतुर्णां पात्राणामंजलिप्रस्तानां च । तत्र प्रथममध्वर्य्युः कस्मिंश्चित् पात्रे आनडुहे चर्मणि वा तण्डुलानां चत्वारि पात्राणि निर्वपति ।, etc., etc.

23B. सौवर्णालंकृताश्चत्वारोऽश्वाः सौवर्णरथयोक्त्रादौ युंजंति ब्रध्नमिति ॐ युंजंति ब्रध्नमरुषं तस्थुषः । रोचते॰दिवि इतरांश्च युंजंत्यस्येति । त्रीनितरान् ।, etc., etc., etc.

1086.

1026. पितृमेधपद्धतिः । *Pitṛmedha paddhati.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This is a manual for the performance of Pitṛmedha ceremony which is generally to be performed (I) in the case of one dead long ago and forgotten and (II) in an odd number of years after death such as 3rd, 5th, 7th, etc. See Kātyāyana XXI, 32, 33.

Beginning :—

अथ पितृमेधस्य पद्धतिर्लिख्यते ।

मृतस्य मरणसंवत्सरबहुकालव्यवधानादिना विस्मरणे सति पितृमेधो भवति अथवा मृतस्य मरणसंवत्सरादारभ्य तृतीयपञ्चमसप्तमादिष्वयुग्मेषु संवत्सरेषु भवति । यदा बहुकालव्यवधानेनापि कुर्व्वतो मरणसंवत्सरः स्मर्य्यते एव तदायं पक्ष इति हरिस्वामिनः ॥ तथा एकनक्षत्रे पितृमेधो भवति ।

It ends in 6B :—

तथा पुराणोऽनड्वान् दक्षिणा पुराणा यवाश्च इच्छया भूयसी च देया ॥

Col. :—इति पितृमेधः समाप्तः ।

Post Colophon :—

दीक्षितरघुनन्दनस्यैकमिदं पुस्तकम् ॥ लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

The leaf marked 7 apparently gives a paraphrase of Kātyāyana XXI, 36, 35, 34.

Beginning :—

पितृमेधो ग्रीष्मशरदी (?) माघे वा तेष्वमावस्यायामेकनक्षत्रे वा।

End :—सर्व्वपुराणम् ॥ भूयसीस्वेच्छया ददाति ॥

Col. :—पितृमेधः समाप्तः ॥

The latest authorities quoted are Hari Svāmī and Vāsudeva Bhaṭṭa Yājñika.

1087.

4280.

Substance, palm-leaf. $17\frac{1}{2}\times1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 106 to 144 and three unmarked. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya of the early eighteenth century. Appearance, old and soiled.

I. अह्नीनपद्धतिः *Ahīnapaddhati* by Upādhyāya Vedagarbha.

Beginning :—

विनायकं नमस्कृत्य विशेषेण सरस्वतीम् ।
कात्यायनञ्च कर्कं सम्पूज्य करिष्ये ऽह्नीनपद्धतिम् ॥
अस्त्यहीनो द्वादशो निरग्निश्चैकाह्निकः ।
विशेषांस्तत्र वक्ष्यामि समासेनानुपूर्व्वशः ॥
आभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा वैकल्पिकाः पदार्थाः अवधार्य्यन्ते।
ऋत्विजां वरणम् । द्वादशाहेन प्रत्यहं शतदक्षिणेनाहं यक्ष्ये ।

108B. उपाध्यायवेदगर्भकृतौ द्वादशाहस्य संक्षेपपद्धतिः ।

II. Then we have the following :—

व्युतच्छन्दसि अवज्ञावासने अग्नीर्यामोत्तरमाश्रयणस्य यथाऽहीनत्वात् षष्ठे पार्थ्यिके शक्रस्य ग्रहणं प्रथमम् । तत्र ऐन्द्रवायवादिकाले साधनं । अग्नोर्या-

मोत्तरकालमेकवचनान्तेन मन्त्रेण यथा मन्थिनग्रहस्थाने सप्तमे पार्श्विके ऽप्येवमेव शुक्रस्य मन्थिनस्य च नवमे ।, (?) etc., etc., etc.

110A. अप्तोर्यामे प्रतिचारपद्धतिः समाप्ता ।

III. 112A. इत्यग्निचिन्निश्रप्रभुकरकृतौ श्रौताधानस्य श्लोकपद्धतिः समाप्ता ।

It begins in 110B :—

• नमो यज्ञपुरुषाय ॥

अद्यारभ्य श्व आवाभ्यामाधीयन्ते ऽग्नयो यदा ।
अग्न्याधेयकर्मणीह वैकल्पिकाः पदार्थकाः ॥
ये च ऋत्विक्प्रत्ययेनानुष्ठातव्या मयाऽधुना ।
आधास्यावहे ऽग्निमावां तत्र त्वमावयोर्भव ॥

The same as the first work in our Catal. No. 1071.

IV. Then in leaf 112A, begins a manual for the performance of Sauttrāmaṇī.

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ॥

ऋद्धिकामस्य सौत्रामणी द्वादशग्रामथऊतग्रीवस्थापनम् वरुणपूजा स्वस्तिवाचनम् अद्यारभ्य आगामिन्यां पौर्णमास्याममावास्यायां वा सौत्रामण्या यजेतेत्यादि । ततः संकल्पः । ॐ अद्यारभ्य आगामिन्यां पौर्णमास्यां अमावास्यायां वा सौत्रामण्यामहं यजेयम् ।

It ends in leaf 120B. There is no colophon.

IV. 123B. इति श्रीदीक्षितजलेश्वरपतिविरचितायां बालबोधिन्यां वाजपेयाङ्गभूतो बृहस्पतिसवः समाप्तः ।

It begins in 121A :—

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ।

शरदि वाजपेये ब्राह्मणराजन्ययोरधिकारः । आश्वयुजि सुत्या चेत् भाद्र[प]व पौर्णमास्यां बृहस्पतिसवः आश्वयुजि कृष्णादशम्यां दीक्षा । कार्त्तिकामावास्यायां सुत्या चेदाश्वयुजशुक्लादशम्यां दीक्षा । कार्त्तिक्यां सुत्या चेदाश्वयुजि बृहस्पतिसवः कार्त्तिककृष्णादशम्यां

दीक्षा। आग्राह्मायण्यामावास्यायां सुत्या चेत् कार्त्तिकशुक्लादश्म्यां दीक्षा सर्व्वपक्षेषु उभयतः शुक्लपक्षौ बृहस्पतिसवः।

V. 123B. अथाश्वयुजि कृष्णादश्म्यां ऋत्विग्वरणम्। तत्र वैकल्पिकावधारणम्। अस्मिन वाजपेयसंस्थे क्रतौ यावन्तो वैकल्पिकाः पदार्थाः ते मया ऋत्विक्प्रत्ययेनानुष्ठेयाः। वरणे विशेषः एकाहेन वाजपेयसंस्थेन रथन्तरपृष्ठेन सप्तदशस्तोत्रेण सप्तदशशस्त्रेण गवामेकादशेनसहस्रदयदक्षिणेन ... ... अहं यक्ष्ये।

136B. इति दीक्षितजलेश्वरपद्धतिविरचिते बालबोधिन्यां संस्था-वाजपेयः समाप्तः।

VI. 137A. अग्नोर्यामपद्धतिर्लिख्यते। पुण्याहवाचने अग्नोर्यामेन क्रतुना इङ्गिते (?) यदेत्यादि।

139B. इत्यग्नोर्यामः।

VII. 139B, कुरु (क्रतु (?)) वाजपेये विशेषः एकाहेन साग्निचित्येन वाजपेयसंस्थेन रथन्तरपृष्ठेन सप्तदशस्तोत्रेण गवां सप्तदशदक्षिणेन अयुतभोजनेनेति।

This was left incomplete. Leaf 140B contains only two lines.

VIII. Then in 141A, we get the following :—

समस्थितो वा प्रपदस्थितो वा
कृतोर्द्धबाहुर्यजमान एव।
चित्यस्य माने पुरुषप्रदिष्टः
तत्पञ्चमो भाग इह त्वरत्निः।

In leaf 144B, we get the following colophon :— इति चित्यश्लोकाः

The remaining three leaves, which are not marked, contain notes on some sacrifices.

1088.

5070B. **प्रायश्चित्तप्रदीपिका ।** *Prāyaścitta pradīpikā.*

By Rāmacandra Agnicit.

Substance, palm-leaf. 13½×1 inches. Folia, 65. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1885. Character, Uḍiya of the sixteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

नमो गणेशाय ।

सम्राजोऽग्निचितो नत्वा विद्याकरगुरोः पदे ।

रामः पद्धतिमाधत्ते प्रायश्चित्तप्रदीपिकाम् ॥

कात्यसूत्रोदितं सर्व्वमत्र वाच्यं मया स्फुटम् ।

समुच्चयोऽन्यतो दृष्टो विशेषः क्वचिदेव तु ॥

कर्माणि स्वस्वाङ्गयुक्तानि यथोक्तफलसाधनानि भवन्ति ॥, etc., etc,

End :— ऋज्वीमेतामग्निचिद्रामचन्द्रः सूत्रैकार्थी नैमिषारण्यवासः ।

सम्राजः श्रीसूर्य्यदासस्य सूनुः प्रायश्चित्ते पद्धतिं संव्यधत्त ॥

Colophon :—

इत्यग्निचिद्रामचन्द्रविरचिता प्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ॥

1089.

5092D. **प्रायश्चित्तपद्धतिः ।** *Prāyaścitta paddhati.*

By Śrīnivāsa.

Substance, palm-leaf. 16½×1½ inches. Folia, 30. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

It begins thus :—

नमो यज्ञपुरुषाय ।

नत्वा विघ्नेश्वरं देवं नत्वा देवीञ्च शारदाम् ।

लिख्यते श्रीनिवासेन प्रायश्चित्तस्य पद्धतिः ॥

अथाग्निहोत्रप्रायश्चित्तं लिख्यते ।

It ends :—

उत्तरा प्रजापतेऊतमैन्द्रं यथा प्रायश्चित्तं गुरूपदेशतः ज्ञातं विपर्य्यस्व (?) सतांधीराः सत्कृतेसारपद्धतिः (?)

शुभमस्तु । श्रीगोपीनाथाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः ।

1090.

5096B. *The Same.*

Substance, palm-leaf. $16\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 26. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured Complete.

See the previous number.

There are eight stray leaves with it, all relating to expiations for flaws in sacrifices.

1091.

6319.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A Paddhati based on Kātyāyana Śrauta Sūttra, Adhy. XXVI.

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

दीक्षासु महावीरकरणम् द्वितीयादौ यज्ञे । तत्र प्रवर्ग्यकरणम् । एका दीक्षा पक्षे यूपच्छेदनान्ते महावीरसंभरणं । अनेकदीक्षापक्षे अन्यतरस्मिन् अहनि । तत्रान्त्यः । पात्यदेशे संभारनिधानमुदकसंस्थं । मृदं । वल्मीकवपां । वराहविहतं । पूतिकां । अजापयः । गवेधुकाः । कृष्णाजिनम् । अभ्रिमौदम्बरीमरत्निमात्रीं । वैकंकतिका वा देवस्यत्वेत्य+दानं । ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेश्विनोर्वाहुभ्यां, etc., etc.

It ends :—

यजमान[ः]व्रतदुघां होत्रे पत्नी व्रतदुघामुद्गात्रे ॥

Kātyāyana Śrauta Sūttra, Adhy. XXVI. S. 143.

उद्गातृशब्देन प्रस्तोता इति केचित् ॥

आग्नीध्रेजां इति प्रवर्ग्योत्सादनं । अग्निप्रणयनम् ।

On the obverse of the first leaf we have :—

सोमयज्ञदीपिका ।

बालमुकुन्दशर्मणः ॥

The title of the M.S. and the owner's name are not in the same hand as the body of the manuscript.

1092.

6214. **रुद्रजपाभिषेकहोमप्रकारः ।** *Rudrajapābhiṣeka homa prakāra.*

By Yādava.

Substance, country-made yellow paper. $10\frac{1}{2}\times5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1843. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकुडलीयप्रसादितयादवकृतरुद्रजपाभिषेकहोमप्रकारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८४३ वैशाखशुक्ल १२ शनौ । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं भिनगायां लिखितम् ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

श्रीशङ्करं नौमि सदाशिवं च गिरीशजालिंगितदेहमीड्यं ।
नागेशभूतींदुविभूषितांगं लोकेशमेनं करुणार्द्रचित्तम् ॥
लक्ष्मीपतिमिंद्रमुखामरांश्च गुरुं गणेशं पितरौ सरस्वतीं ।
ब्रह्माणमीनं (?) खलु वाक्पतिं च वंदेऽप्यहं भक्तजनेषु वत्सलम् ॥

श्रीशांतिसारं कमलाकरीयं रामस्य तावत् परशोर्मतं च ।
कर्कादिकानां गुरुयाज्ञिकानां जपेऽभिषेके सवने प्रकारम् ॥ ३ ॥
रुद्रस्य कात्यायनकण्वशाखिनां विलोक्य चैव प्रकरोमि यादवः ।
तत्रादौ रुद्रमहिमा ॥

End :—अत्रावशिष्टं शांतिरत्नाकरादिग्रंथेषु विस्तरेणावलोकनीयमिति ॥

1093.

5950. **रुद्रपद्धतिः ।** *Rudra paddhati.*

By Vaidyanātha, son of Lāmba.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 89. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2900. Character, Nāgara. Date, Śaka 1715. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ रुद्रपद्धतिर्लिख्यते ।
त्रिगुणगणविहीनं सेव्यमानं शिवाद्यैः ।
निखिलजनहृदिस्थं सच्चिदानन्दरूपम् ॥
शिवसरसि समाथै जाड्यबल्लीकुठारं ।
दशरथकुलदीपं रामचन्द्रं समर्पम् (र्थम् ? ?) ॥

The object of the work is given in the following couplet :—

रुद्रकल्पानुसारेण + वाले बोधहेतुतः
क्रियते पद्धतिः सम्यक् वैद्यनाथेन धीमता ॥

The end :—

श्रीवैद्यनाथेन च वैदिकेन लाम्बोपनाम्ना शिवपूजनाय ।
सम्यक् प्रयोगैरुदपादि याद्या (?) सदाशिवोपाशनि (?) मे स्थितं नमः ॥ १ ॥
श्रीवैद्यनाथेन समापितेयं पद्यां चतुर्थ्यां शशिशेखरस्य ।
बाणाङ्क + तेन्दुशकेऽर्कवारे प्रमादिनीयेऽसितपक्षकाले ॥ २ ॥

समीरणग्रामनिकेन मो (?) ऽसौ लाम्बोपनामा कविवैद्यनाथो ।
चकार पद्यां प्रशिशेखरस्य परोपकाराय गिरीशतुष्ट्यै ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्महोपाध्यायाभिहोत्रिलाम्बोपनामायो(?)पाध्याया-
त्मजचातुर्मास्ययाजि-वैद्यनाथकृता रुद्रपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शके १७१५ प्रमादीनामसंवत्सरे दक्षिणायने वर्षाऋत आषाढ़
वद्यचतुर्दश्यां इंदुवासरे तद्दिने गणेशभटलुलेन इदं पुस्तकं समाप्ति-
कम् । आत्मपरोपकारार्थं सुभं भवतु
श्रीसिद्धिविनायकार्पणमस्तु ।

Then the following is added in a later hand.

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं सं १८३२ वै. कृ. १०
मालवीयप्रधानपुस्तकालय गौघाट ।

1094.

5943. रुद्रदीपिका । *Rudra dīpikā.*

By the son of Vaijanath, son of Vināyaka.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 150. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

On the worship of Rudra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गणेशञ्च गुरुं नत्वा वाग्देवीञ्च वरप्रदां ।
देवं वरप्रदञ्चेष्टं शिवं परममव्ययम् ॥
भुक्तिमुक्तिप्रदातारं सदानन्दमयं विभुम् ।
उत्पत्तिस्थितिकर्त्तारं कर्त्तारञ्च जगद्गुरुम् ॥
सोमार्द्धधारिणं शान्तं नीलकण्ठं निरामयम् ।
परात्परं निराभासं तं वै वन्दे शिवप्रदम् ॥

क्रोड़पाठकमिश्रादीन् सम्प्रदायार्थशोधकान् ।
नत्वा प्रतन्यते रुद्रदीपिका सविधानका ॥

तत्र प्रथमतो रुद्रप्रशंसा ।

तत्र जावालोपनिषच्छ्रुतिः ।

किं जप्येनामृतत्वेन ब्रूहि शतरुद्रीयेनेत्येतानि हवा अमृतनामधेयान्येतै र्हवा अमृतो भवतीति ।

अथ हैनं ब्रह्मचारिण ऊचुः ।

किं जाप्येन वा अमृतत्वं ब्रूहीति । इत्यादि ।

3A. जपरुद्रो होमरुद्रो ऽभिषेकरुद्रश्चेति त्रिधा रुद्र उक्तः । अथो द्विधा केवलजपात्मको होमाङ्गश्च । अथ षड्ङ्गरुद्राणां विधिः । परशुरामपञ्चाङ्गसंज्ञया पञ्च रुद्राः प्रोक्ता विमिश्रिताः ।

एकाद्या अतिरुद्रान्ताः षड्ङ्गसहिता हिताः ।
शतानन्दो महाकल्पे कथितश्च + + + ॥

Some of the topics are given below, to give an idea of the work.

6B. इति रुद्रदीपिकायां महाकल्पोक्तकर्म्मविपाके अधिकारिनिरूपणं ; 10A, इति महाकल्पोक्तकर्म्मविपाके ऽनपत्यदोषपरिहारे कालरुद्राख्यो महारुद्रः ; 14A, इति अष्टाविंशतिधापक्षः, अथ प्रसङ्गतः तैत्तिरीयशाखिनां चतुश्चत्वारिंशतिधा अष्टचत्वारिंशतिधा पक्षश्च कथ्यते, अथ वाजसनेयिनां षष्ठ्युत्तरशतधामन्त्रविभाग उच्यते ; 15B, अथ क्रमप्राप्तचतुश्चत्वारिंशदष्टचत्वारिंशत्पक्षौ तैत्तिरीयाणां कथ्येते—इति चतुश्चत्वारिंशदष्टचत्वारिंशत् पक्षौ—अथ षष्ठ्युत्तरशतात्मकपक्षे दशांशहोम ; अथ लघुरुद्रे अष्टपक्षाणां शतांशहोमः ; 17B, अथ लघुरुद्रसमग्रहोमपक्षा उच्यन्ते ।

Colophon :—

इति श्रीमाध्यन्दिनीयविनायकतनयवैजनाथसुतविरचिता[यां] रुद्रदीपिकायां कुण्डमण्डपादिहोमान्तक्कत्यं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३४ माघशुक्लनवमी भौमवारे शुभं भूयात् । शुभमस्तु ग्रन्थसंख्या २५०० । बालमुकुन्दस्येदं ।

1095.

6138. **रुद्रानुष्ठानप्रयोगः ।** *Rudrānuṣṭhāna prayoga.*

By Khaṇḍa Bhaṭṭa, son of Mayūreśvara Bhaṭṭa, or Moreśvara Bhaṭṭa of the Kāṇva Śakhā.

Substance, country-made paper. $13 \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 53. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1951. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

नत्वा विनायकं देवं शङ्करं रेणुकां तथा ।
मोरेश्वराख्यपितरं श्रौतस्मार्त्तविशारदम् ॥
याज्ञिकानां सौकर्य्याय सारमुद्धृत्य ग्रन्थतः ।
रुद्रानुप्रयोगः संक्षिप्तो रच्यते मया ॥

अथ देवयाज्ञिक-काशीदीक्षित-रुद्रकल्पद्रुम-रुद्रानुष्ठानकौमुदी-इत्यादिग्रन्थान् समालोक्य तेभ्यः सारांशमादाय माध्यन्दिनादि-सर्व्ववाजसनेयिशाखानुसारेण होमात्मकरुद्रानुष्ठानप्रयोगो रच्यते ।

Colophon :—

इत्ययाचितोपनामकमयूरेश्वरभट्टसुतखण्डभट्टविरचित-सनवग्रह-मखहोमात्मकरुद्रानुष्ठानप्रयोगः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १९५१ वैशाख वदी १ ।

1096.

5849. **रुद्रसूत्रम् ।** *Rudra Sūttra.*

By Anantadeva.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 46. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 322. Character, Nāgara. Date Saṃ. 1928. Appearance, new. Complete. The first three leaves have been recently restored.

Mañgalācaraṇa :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सिद्धिबुद्धिप्रदातारं विघ्नव्यूहविदारणम् ।
महागणपतिं वन्दे भक्तकल्पमहीरुहम् ॥
श्रीनृसिंहं रमानाथं सच्चिदानन्दविग्रहम् ।
विरिञ्च्यादिभिराराध्यं भक्तकामदुघं भजे ॥
सच्चिदानन्दरूपाय शिवदेहार्द्धधारिणे ।
ॐकाराख्याय + + + शिवायाभीष्टदायिने ॥
याज्ञवल्क्यमुनिं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
श्रीगुरून् पितरौ रुद्रग्रन्थकर्तॄंस्तथापरान् ॥

The object of the work is given in the following verses :—

श्रुतिं शातपथीं वीक्ष्य वृहत्पाराशरीं स्मृतिम् ।
बौधायनमुनेः सूत्रं श्रीमदुद्धवसूनुना ॥
धीमतानन्तदेवेन रुद्रसूत्रं विरच्यते ।
उपकाराय सर्व्वेषां परं वाजसनेयिनाम् ॥

अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपविधिं व्याख्यास्यामः।

18B. इति रुद्रसूत्रे प्रथमोऽध्यायः ।

अथ पराशरबौधायनादिप्रोक्तरुद्रहोमविधिं व्याख्यास्यामः ।

25B. अथातो मन्त्रसिद्धिविधिं वक्ष्यामः ।

26B. अथ पराशरानुक्तमविरोधिनं रुद्राभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः ।

24A. इति रुद्रसूत्रे द्वितीयोऽध्यायः ।

अथातो भस्मत्रिपुण्ड्रधारणविधिं व्याख्यास्यामः ।

37B. अथातो रुद्राक्षधारणविधिं व्याख्यास्यामः ।

It ends :—

इति रुद्रसूत्रे तृतीयोऽध्यायः ।

धीमतानन्तदेवेन श्रीमदुद्धवसूनुना ।
त्रैविद्यमोढ़संज्ञेन काशीपुरनिवासिना ॥
मया विरचितं चैतत् श्रुतिस्मृतिपुराणतः ।

स्वकल्पितत्त्वशङ्काऽत्र न कार्य्या विबुधैरतः ॥
परोपकृतये कृत्वा रुद्रसूत्रं समर्पितम् ।
मदीयनाथयोर्विष्णुवन्द्ययोः शिवपादयोः ॥
न मदीया कृतिर्यस्मात् कृतिरेषा शिवस्य च ।
यथा प्रेरितवान् रुद्रस्तथा लिखितवानहम् ॥
अध्येतव्यमिदं सूत्रं विप्रैः वाजसनेयिभिः ।
रुद्रस्य त्रिविधस्यास्तु तत्त्वज्ञानाभि (?) ॥
मुहुर्मुहुः प्रार्थयेऽहं सज्जनान् शुद्धमानसान् ।
मयोक्तमिह संशोध्य विचार्य्य सदसच्च यत् ॥
ज्ञात्वानुद्दिष्टमर्थं यः करोति ग्रन्थगोपनम् ।
तस्य श्रेयोर्थिनस्तन्न भूयाच्चौरो यतो हि सः ॥
यश्च श्रमः समुत्पन्नो ग्रन्थस्यास्य विलेखने ।
सर्व्वात्मा तेन विश्वेशः प्रीयतां परमः शिवः ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदि-उद्धवात्मजानन्तदेवविरचितं रुद्रेतिकर्त्तव्यता-बोधकं रुद्रसूत्रं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

ग्रन्थसंख्या ३०० । लिखितं कृष्णदेवात् प्रसादतः । संवत् १९२८ चैत्रशुक्ले १ प्रतिपदा शनौ ।

1097.

1691. **भर्त्तृयज्ञश्राद्धकल्प ।** *Bharttryajña śrāddhakalpa.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 19. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 386. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1769. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Colophon :—

इति भर्त्तृयज्ञश्राद्धकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon :—

नन्दर्त्वश्वमुखक्षपाकरमिते श्रीविक्रमेऽब्दे गते
ऊर्ज्जे चासितपक्षपक्षतितिथौ सौरेः शुभे वासरे ।
अश्विन्यां गुरुवैजनाथतनयः श्रीरामदेवाभिधः
श्राद्धज्ञानकृतेऽलिखत् सवचनं सच्छ्राद्धकल्पं शुभम् ॥

संवत् १७६५ कार्त्तिके मासि कृष्णे पक्षे प्रतिपद्यश्विन्यां रामदेवेन लिखितमिदं पुस्तकम् ।

The date does not agree with the Chronogram.

Written in different hands, the first leaf is in a larger hand; the second, third and fourth in a smaller one; the rest, again, in a larger hand.

It begins :—

स्कान्दपुराणे भर्त्तृयज्ञश्राद्धकल्पे ।
अमावास्यादिनं + + + श्राद्धं दत्त्वा स्ववंशजैः ।
सुतृप्ता मासमात्रं ते तस्थुः संहृष्टमानसाः ॥
आषाढ्याः पञ्चमे पक्षे कन्यासंस्थे दिवाकरे ।
मृताहनि पितुर्यो वै श्राद्धं दास्यति मानवः ॥
तस्य संवत्सरं यावत् तृप्ताः स्युः पितरो ध्रुवम् ।
एवं ज्ञात्वा करिष्यन्ति प्रेतपक्षे नरा भुवि ॥
आषाढ्याः पञ्चमे पक्षे यान्यहानि तु षोड़श ।
क्रतुभिस्तानि तुल्यानि तत्र दत्तमथाक्षयम् ॥

A treatise on srādh, based mainly on Bhartṛ Yajña's commentary on Kātyāyana's Srauta Sūttra.

Authorities quoted are :—

स्कान्दपुराण, सम्राट्समुच्चय, भर्त्तृयज्ञ, वशिष्ठ, वृहस्पति, पुलस्त्य, श्रीधरसमुच्चय, पराशर, कात्यायन, शातातप. भास्कर, नारायण स्मृतिमञ्जरी, मनु, व्यास, मारीच, यम, पराशर, षट्त्रिंशन्मत, याज्ञवल्क्य, वायुपुराण, सुमन्तु, आदिपुराण, शङ्ख, वृद्धशातातप,

असित, देवल, हारीत, लौगाक्षि, तार्क्ष्य, विष्णुपुराण, शौनक, ब्रह्माण्डपुराण, वृद्धवशिष्ठ, मत्स्यपुराण, व्याघ्रपाद, पञ्चार्षेय, आपस्तम्ब, चतुर्विंशतिमत, शम्भु, निगम, मार्कण्डेय, आचारसार, बौधायन ।

1098.

5758. कुण्डरहस्यं (वशिष्ठोक्तम्) । *Kuṇḍa Rahasya.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कुण्डस्थण्डिलयोर्विशेषलक्षणमुच्यते ।
श्रवणस्योदये प्राची प्राची स्यात् कृत्तिकोदये ।
चित्रास्वात्यन्तरे प्राची न प्राची चन्द्रसूर्य्ययोः ॥
छायादिकं बलं प्राप्तो ध्रुवस्तु सततं ध्रुवः ।
तस्मादुदीची संसाध्या ध्रुवात् सर्व्वा दिशस्ततः ॥
कुण्डस्य निर्णयः प्रोक्तः पुरा ग्रन्थसमुच्चयात् ।
स्पष्टीकृत्य स एवार्थनिर्णयः समुदीयते ॥
तिर्य्यग्यवोदरा स्पष्टा इध्वा वा व्रीहयस्त्रयः ।
प्रमाणमङ्गुलस्योक्तं वितस्तिर्द्वादशाङ्गुला ॥

Colophon :—

इति वशिष्ठोक्तं कुण्डरहस्यं सम्पूर्णम् ।
श्रीत यज्ञेश्वरशिरालेकरस्येदं पुस्तकम् ॥

1099.

8658. कुण्डनिर्म्माणश्लोक । *Kuṇḍanirmāṇa śloka with vivṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

The verses commented upon are 72 in number. Composed in 1450 A.D.

It begins :—

सूनोः श्रीधरमालवस्य शिवदासाख्यादुरुख्य[ा]तितः ।
सम्राडग्निचिदालयस्य जनकः श्रीसूर्य्यदासोऽजनि ॥
यन्मातुर्यशसा दिशो दश विशालाद्या वलक्षा स्रज-
त्येष स्वाहितकुण्डलक्ष्मविवृतिं रामो वसन् नैमिषे ॥ (?)

शिष्येषु बुद्ध्यनुकूलनाय प्रयोजनं वर्णयन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते ।

इष्टापूर्त्तेष्वङ्कमाद्यं यदाङ्ग-
येस्योनत्वाधिक्यतो भूरिदोषाः ।
कुण्डं स्वाङ्गं भूरिभेदं तदत्र
ब्रूते रामो नैमिषस्थो विचार्य्य ॥

It ends :—

श्रीमद्रत्नपुराधिपेन महितः श्रीरामचन्द्रेण यो
भारद्वाजकुलाम्बुधे र्विधुरिव श्रीमज्जटाभृद्द्विजः ।
बन्धूनां परिणीतयेऽभ्युपगतोऽसौ मालवो नैमिषं
तेनर्ग्वेदविदो हितेन रचिता रामेण कुण्डाहितिः ॥ १२ ॥

षोड़शदानादिदात्रा रत्नपुराधीश्वरेण श्रीरामचन्द्रभूभुजा पूजितचरणो भारद्वाजमुनिकुलसमुद्रचन्द्रमाः। ऋग्वेदपारदृश्वा मालवीयद्विजकुलकमलबन्धुः रघुदेवचतुर्वेदिपुत्रः श्रीमज्जटामदास चतुर्वेदी रत्नपुरात्। नैमिषारण्यं निजबान्धवानामुद्वाहनेन समाययासीत्। तेन प्रेरितो रामचन्द्रो नैमिषस्थः कुण्डानां आहितिं निर्म्माणं व्यरचयत्।

रसगगनतिथिप्रमाणवर्षे Sam. १५०६।
गतवति विक्रमभूमिपस्य कालात् ।
क्रतुविधिफलदायकेऽमरेड्ये
कृतिरियमस्तु ममार्पिता सुरेशे ॥

विक्रमादित्यकालात् पञ्चदशशतेषु षोड़शवर्षाधिकेषु गतेषु अयं ग्रन्थोऽभूत्। This date does not agree with the Chronogram. स चायं यज्ञफलदे यज्ञभोक्तरि परमपुरुष सुराधीशे नारायणेऽर्पितमस्तु।

प्राकृतमर्पणं पुनः क्रियते आदरातिशयात्। इति नैमिषस्थरामवाजपेयिकृता स्वकृतकुण्डनिर्म्माणश्लोकविवृतिः सम्पूर्णा।

1100.

3240. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

See L. 2258. Often noticed.

1101.

1767. कुण्डाकृतिः *or* कुण्डश्लोकप्रकाशिका।

Kuṇḍākṛti or Kuṇḍa śloka prakāśikā.

By Rāma.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1679. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनैमिषनिवा[सि]रामरचितकुण्डश्लोकप्रकाशिका संपूर्त्तिमगमत्।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६७९ वर्षे फाल्गुन शुदि १३ भौम लिखितम्॥ श्रीकल्याणमस्तु॥ लेखकपाठकयोः शुभं भवतु॥

Printed in Kuṇḍa-Grantha-viṅśati, p. 37 A.

1102.

1918. *The Same.*

The Text Kuṇḍa ślokа is by Rāma Vājapeyī and the commentary is anonymous, if not by the author himself.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Śaka 1681. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनैमिषवासिरामरचिता कुण्डश्लोकप्रकाशिका पूर्त्तिमगमत् ।

Post Col. :—

क्षेत्रं षोड़शधा कृत्वा पुरोभागं तु बर्द्धयेत् ।
वृत्तानां मध्यतः कृत्वा वृत्तं कुण्डं तु अङ्कयेत् ॥ १ ॥
पञ्चमांशं पुरो न्यस्य तदर्द्धं कोणयोः क्षिपेत् ।
कोणयोरग्रपर्य्यन्तं न्यसेत् सूत्रद्वयं ततः ॥ २ ॥
मध्यकोणार्द्धमानेन भ्रामयेदर्द्धचन्द्रकम् ।
कुण्डदोषानाह विश्वकर्म्मा ॥
खाताधिक्ये भवेद्रोगी हीने धेनुधनक्षयः ।
वक्रकुण्डे तु सन्तापो मरणं छिन्नमेखले ॥
मेखलारहिते शोकोऽप्यधिके वित्तसंक्षयः ।
भार्य्याविनाशनं प्रोक्तं कुण्डं योन्या विना कृतम् ॥
अपत्यध्वंसि तत् प्रोक्तं कुण्डं यत् कूटवर्ज्जितम् ।

अन्यच्च पञ्चग्रन्थे ।

मानाधिके भवेन्मृत्युर्मानहीने दरिद्रतेति ॥

शके १६८१ प्रमाथिनामसंवत्सरे आषाढ़शुक्ल ६ तद्दिने रामवाजपेयिपुस्तकं समाप्तम् ।

यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितम् ।

स्वार्थं परोपकारार्थम् ।

The text is complete in 72 verses.

The commentary is anonymous.

1103.

2030. **कुण्डमण्डपसिद्धिः** । *Kuṇḍamaṇḍapasiddhi.*

By Viṭṭala Dīkṣita, son of Vūva Śarma of Kṛṣṇātrigottra professing Mādhyandinīya śakhā.

For the MS. and the work see L. 4106.

The chronogram giving the date of the work runs thus :—

शशि-युग-तिथिगण्ये याति शाके वरेण्ये १५२१

विभवशरदि रम्ये मासि शस्ये तपस्ये ।

शशधरस्मृति दक्षे पुष्यपक्षे वलक्षे

कमलनयनतिथ्यां भानुमद्वारवत्याम् ॥

1104.

9639. *The Same.*

With a comm. by the author himself.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This gives rules for the formation of sacrificial altars and for the erection of sacrificial halls. For descriptions of the text and for the comm. see L. Vol. VII, No. 2331 and 2332, respectively. The accompanying Tīkā was composed in Śaka 1541, as appears from the chronogram given in the MS. noticed by R. Mittra. The last verse, comprising the chronogram, which is the same as quoted in Catal. No. 1103, is wanting in the MS. under notice.

1105.

10501. कुण्डशिरोमणि। *Kuṇḍa śiromaṇi.*

By Viśrāma, son of Puruṣottama

Substance country-made paper. 6×3 inches. Folia, 9. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1706. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीविश्रामविरचितः कुण्डशिरोमणिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु ॥ संवत् १७०६ वर्षे ज्येष्ठ सुदि ३ भृगुवासरे लिखितं भट्टशिवदेवेन स्वार्थं परार्थञ्च ॥

There are altogether 82 kārikās, composed in Śaka 1521 at Śrīnagara in the kingdom of Jambūsara.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

नत्वा श्रीगणनाथपादयुगलं विघ्नौघविध्वंसकं
नित्यं चामरवृन्द + + मुकुटैरिष्टं परं दैवतम् ।
कुण्डे रत्नमयैः क्रमेण खचितं चालोक्य कुण्डागमान्
ब्रूते कुण्डशिरोमणिं सुविशदं विश्रामसंज्ञो द्विजः ॥ १ ॥
हस्ताग्रपादाग्रगसूत्रकस्य नरस्य यः पञ्चलवः स हस्तः ।
हस्तस्य सिद्धांशकमंगुलं स्यात्तदष्टमांशो यवसंज्ञितश्च ॥ २ ॥

End :—

वृद्धा ये लघवोऽपि येऽत्र निपुणास्तान् वच्मि नत्वादरात्
सद्युक्त्या रचितं मया मुनिमतैर्बालावबोधं स्फुटम् ।
कुण्डं वासनया विचार्य्य निखिलं धार्य्यं चमत्कारकम्
यत्किञ्चिद् भ्रमतस्तथात्र पतितं शोध्यं महद्भिश्च तत् ॥ ८० ॥
स्वस्ति श्रीसहिते पुरे सकलविद्वज्जनैर्भूषिते
श्रीजम्बूसरके महागुणनिधिः श्रीयाज्ञवल्क्यो द्विजः ।

श्रीमच्छ्रीपुरुषोत्तमः प्रवरधीस्तज्जस्तु विश्रामकः
चक्रे कुण्डशिरोमणिं सुविशदं दैवज्ञचूडामणिः ॥ ८१ ॥
शाके चन्द्रदिपञ्चेन्दु १५२१ प्रमिते रचितो मया ।
ग्रन्थं कुण्डागमानां हि वृत्तैश्चन्द्राष्टसम्मितैः ॥ ८२ ॥

1106.

5818. **कुण्डकल्पद्रुमः ।** *Kuṇḍa kalpadruma.*

By Mādhava Śukla.

Substance, country-made paper. 10×4⅓ inches. Folia, 44. In Tripāṭha form. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

For the work see H.P.R. Vol. III, No. 60.

This was composed in 1712 Vikrama-Saṃvat and 1548 Śaka, i.e. in 1656 A.D. It is noted for its accuracy of mathematical calculations. It has been printed in the Kuṇḍa-granthaviṃśati.

It is accompanied by an anonymous running commentary which begins

श्रीगणेशाय नमः । विश्वकोषे ।
ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा ।
कण्ठं भित्वा विनिर्यातौ तेन माङ्गलिका वुभौ ॥, etc.

1107.

6494. **कुण्डक्षेत्रफलोदय ।** *Kuṇḍa kṣettra phalodaya.*

By Vedāṅga Rāya, son of Tyagalā.

Substance, country-made paper. 12½×5¼ inches. Folia, 34. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Saṃvat 1961.

Colophons :—

इति श्रीवेदाङ्गरायविरचितः कुण्डफलोदयग्रन्थः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९६१ । मीः आषाढ़ वदी ८ वार मङ्गल । श्रीः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा श्रीवासुदेवेन्द्रसरस्वत्यभिधं यतिम् ।

गणेशादिसुरांश्चात्र भट्टश्रीत्यगला(?)त्मजः ॥

The object of the work :—

ब्रूते वेदाङ्गरायाख्यः कुण्डक्षेत्रफलोदयम् ।

गणितागतरीत्या च दृष्ट्वा मुनिमतानि च ॥

Then it goes on :—

अथ रत्यरत्न्योर्मानम् ।

त्रिभिस्त्वेत्राङ्गुलैर्हीनः करो रत्निः प्रकीर्त्तितः ।

अरत्निः सार्द्धचन्द्रेण चाङ्गुलेन विवर्ज्जितः ॥

An account of the author's family, given at the end of the work :—

आसीद् गुर्ज्जरदेशमण्डनमणिः श्रीवत्सगोत्रोद्भवो

र[ा]लाभट्ट इति प्रसिद्धमहिमा वेदान्तशास्त्राम्बुधिः ।

तज्जः श्रीतिगलाभिधो द्विजवरैः सम्पूजितः सज्जनैः

श्रौतस्मार्त्तविचारसारचतुरो वेदार्थवारांनिधिः ॥

तत् सूनुर्द्विजदेवभक्तिनिरतः श्रीमल्ल(ल)जिद्राजते

यं ठिल्लींद्रमणिः सुनामकृपया वेदाङ्गरायं व्यधात् ।

सोऽयं सज्जनरञ्जनाय विविधानालोक्य युक्त्यागमान्

चक्रे पुण्यफलोदयं सुविशदं सद्युक्तियुक्तं सुधीः ॥

शुल्वज्ञा (ज्ञाति) विविधागमार्थनिपुणा याद्यां वीजे चरताः (?)

वेद्दे वेदमुखे सुपर्णचितिके येसेति (?) निःसंशयाः ।

येवाप्यत्र च मत्कृतौ सुपटवस्तान् वच्मि नत्वादरात्

ह्ययत्किञ्चिमतो मयात्र कथितं शोध्यं बुधैस्तैश्च तत् ॥

1108.

5766. कुण्डरत्नाकरटीका। *Kunda Ratnākaraṭīkā.*

By Viśvanātha Dvivedī, son of Śrīpati Dvivedī.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1890 and Śaka 1754. Appearance, fresh. Complete.

The author is his own commentator. The text has been printed in Kuṇḍagrantha-viṅśati.

The commentary begins :—

श्रीगणेशाय नमः। विश्वकोषे।

ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा।

कण्ठं भित्वा विनिर्यातौ तेन माङ्गलिकावुभौ ॥

The end of the commentary :—

नानाशाखीयसूत्रागमनिपुणमतिर्वेदवेदार्थवेत्ता

ज्योतिःसिद्धान्तपाटीगणितसुगणकः कश्चिदेव श्रमं मे।

विज्ञायाङ्गीकरोतु त्यजतु कृतिमिमां वाऽञ्जलिर्बद्ध एषो-

ऽन्येषां नात्राधिकारः पिकखरविरुतं बद्धकर्णस्य तुल्यम् ॥

ज्योतिःसिद्धान्तवेत्ता यदपि निजमनस्तुष्टिपुष्टिं निधत्ते

नो धत्ते वागमज्ञः क्रतुरसनिचयक्लिन्नसर्व्वाङ्गयष्टिः।

नो धत्तेऽस्मत्क्रमे चेत् सुकृतचयवशात् सर्व्वविद्याविनोदी

धत्तां धत्ते च नेर्ष्या(व)यनिचितमनाश्चन्द्रचूड़ो दधातु ॥ (?) ॥

वेदत्रय्यामधीती गुणिगणगणनारम्भगण्याग्रगण्यो

वेदव्याख्यानविख्यापितचतुरचमत्कारकारिस्वकीर्त्तिः।

मीमांसान्यायवैशेषिकफणिगणिताम्भोधिसन्तारपोतो

जीयात् श्रीश्रीपतिर्यो जगति गुरुगुरुः श्रीजगन्नाथसूनुः ॥

तत् सूनुर्विष्णुजीयः श्रुतिनिकरशिरःसिद्धसिद्धान्तवेत्ता

मीमांसान्यायदीक्षागुरुरखिलकलाधारभूतः कवीन्द्रः।

तस्याज्ञापालको योऽनुज इह कथितो विश्वनाथः कवीन्द्रः

तेनेयं कुण्डरत्नाकरवरविवृतिः संव्यधायि स्वबुद्ध्या ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलविद्याविशारदश्रीश्रीपतिद्विवेदिसूनुविश्वनाथ-
द्विवेदिकृता स्वकृतकुण्डरत्नाकरटीका समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

श्रीसंवत् १८९० शाके १७५४ वैशाखस्यासिते पक्षे त्रयोदश्यां
बुधवासरे ।

1109.

5773. कुण्डोद्योत । *Kuṇḍoddyota.*

By Nīla Kaṇṭha Bhaṭṭa with the Vivṛti commentary by his son, Śaṅkara Bhaṭṭa entitled Kuṇḍa bhāskara.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 65. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The text begins :—

देवर्षिरक्षःसङ्घानामवाङ्मनसगोचरम् ।
प्रत्यक्षमपि तद्धाम सर्व्वदा समुपास्महे ॥
द्विजराजैकमूर्द्धन्यं वृषाध्यक्षं शिवान्वितम् ।
काश्यां सर्व्वोपदेष्टारं भावये शङ्करं गुरुम् ॥

विरोधिमार्गद्वयदर्शनार्थं
द्वेधा बभूवात्र परः पुमान् यः ।
श्रीशङ्करो भट्ट इहैकरूपो
मीमांसकाद्वैतमुरीचकार ॥

कुण्डमण्डपनिर्म्माणकारिका उपकारिकाः ।
नीलकण्ठकृताः सन्तु कण्ठे ताः कर्म्मठैः कृताः ॥

रविरश्मिगतो गवाक्षगो
वसुभिर्यः परमाणुभिर्मितः ।
त्रसरेणुरयं तदष्टभी-
रथरेणुर्विबुधास्तथावदन् ॥

The commentary begins :—

श्रीगणेशाय नमः । साम्बादित्याय नमः ।

यतः सर्व्वं विश्वं भजति जनिसत्त्वालयमिदं

यः आत्मा सर्व्वेषां स्थिरचरजडानां अपि विभुः ।

तमेतं भास्वन्तं विधिहरिमहेशानवपुषं

नमस्यामः कामं परमकमनीयं सुकृतिनम् ॥

तमोज्ञानप्रहर्त्तारं कर्त्तारं द्युतिसंविदः ।

आनन्दामृतदातारं सवितारं भजामहे ॥

श्रीभट्टनीलकण्ठं पितरं परिचिन्त्य शङ्करः काश्यां ।

पितृकृतं कुण्डोद्योतं व्याचष्टे मूलमालोच्य ॥

End of the commentary :—

इह पण्डितदुर्विगाहशास्त्रे

यदलेखि स्वधिया मया तु किञ्चित् ।

अवलम्बनमेकमेव तस्मिन्

मम गङ्गायुतनीलकण्ठपादौ ॥

Colophon :—

इति श्रीमन्मीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ पितृकृत-कुण्डोद्द्योतविवृतिः कुण्डभास्कराख्या समाप्तिमगमत् ।

After which there are seven lines more on the subject.

1110.

80. कुण्डार्क । *Kuṇḍārka.*

By Śaṅkara, son of Nila Kaṇṭha, with the commentary entitled Kuṇḍārka marīcimālā by Raghuvīra, son of Viṭaṭhala.

Kuṇḍārka, a metrical treatise on the construction of ten kinds of fire-altars.

The MS. is noticed in L. 708 in which the text is not fully described.

It begins thus :—

भास्वन्तं नीलकण्ठं पितरमनुसरन् शङ्करो वक्ति कुण्डं
भूद्व्यभ्राङ्काष्टहस्तं दशशतहवनात्तद्दशघ्नोत्तरे स्यात् ।
हस्तः स्यादुर्द्धबाह्वोः प्रपदगमखिनः पञ्चमोऽंशोऽङ्गुलं तत्
सिद्धांशस्तद्दसजांशो यव उरगलवस्तस्य यूकाष्टलीक्षा ॥ १ ॥
छायान्तो मध्यशङ्कोः समभुवि विहितं मण्डलं येन गच्छेत्
उज्झे च स्थानयुग्मं तदनुगतगुणः प्रागगुणोऽथोदगंसुः ।
तस्यां ताभ्यां तदर्द्धाधिकगुणकृतयोर्मत्स्ययोर्मध्यतः स्यात्
तत् सन्धेर्भामयांसुं कुरुवलयमितः सर्व्वकुण्डप्रसिद्धिः ॥ २ ॥

It ends thus :—

स्युर्दृत्तव्यासवर्गा त्रियमकुचरणाभांशखाब्धंशयुक्तौ
रामाश्वांशौ शरांशो नगकुल[व]वियुक्त्यस्ततो बाहुवर्गः ।
दोघ्नं दोर्व्यासकृत्योः खपदमितिफलं स्याच्चतुर्णां त्रिदोष्णं
पादार्द्धोद्धृत्तदोष्णामितिभुजमवदच्छङ्करो नैलकण्ठिः ॥ १५ ॥

The authorities quoted in the commentary are :—(1) Kātyāyana, (2) Rāma Vājapeyī.

Post Colophon Statement :—

अस्य त्र्यस्रस्रगणः ७५२० अयं अस्तो दोर्व्यासवर्गः ३५२० । अस्य
मूलम् । ८६४८६ । ४ । ७ । पादोनस्य दोर्वर्गः ।

The MS. breaks off here.

1111.

45. *The same* (*text and comm.*)

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 23. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 290. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1885. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct. Incomplete.

संवत् १८८५ वंषत रामात्मजकालुरामशर्म्मस्तुलिखितं स्वार्थं
परार्थं श्रीशुभम् ।

1112.

1010. *The Same Text.*

With a commentary by Sītāpati, son of Govinda.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 15 to 17 on a page. Extent in ślokas, 725. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1812 (?). Appearance, new. Complete.

The text is by Śaṅkara, son of Nīlakaṇṭha.

The text is in the middle of the MS. and the comm. above and beneath it

The commentary begins thus :—

नत्वा साम्बसदाशिवं निजगुरुं कुण्डार्कमद्दासनां
श्रीमत्कृष्णपदारविन्दममलं स्मृत्वा गणेशस्य च ।
प्रौढ़ीं प्रौढ़सभासु नैति गणको ह्यस्योपपत्तिं विना-
ऽतः सीतापतिनामको वदति तां गोविन्दपुत्रोऽल्पधीः ॥

अत्र श्रीमन्महाविद्वन्मुकुटमणिभट्टनीलकण्ठतनयशङ्करनामा विद्वान् उपपत्तिप्रधानमल्पक्रियं सुगमोपायं कुण्डप्रकाशकं ग्रन्थं कुण्डार्कसंज्ञं आविष्कर्त्तुं प्रतिजानीते ॥ अस्मिन् ग्रन्थे तृतीयचतुर्द्दशश्लोकवर्ज्जितेषु सर्व्ववृत्तेषु स्रग्धरावृत्तं । तयोस्तु शार्द्दूलविक्रीड़ितम् ॥ तत्र प्रथमं भास्वन्तमिति ॥

It ends thus :—

दशविधकुण्डप्रभृतिवृत्तव्यासानामेकद्विहस्तादिमानभेदेन प्रत्येकं दशविधानां तथा दोष्णां बाहूनां अनेन प्रकारेण मितिं प्रमाणं श्रीभट्टनीलकण्ठसूनुः शङ्करनामाचार्य्यः अवदत् उक्तवान् । विस्तरस्तु ग्रन्थान्तरादवगन्तव्यः । द्वादशेन युक्तः ११८ । ७ । ४ । अयं भुजवर्गः । अस्य मूलं भुजः १० । ७ । २ । वृत्तव्यासार्द्धवर्गः २०३ । ० । ४ । अस्य मूलं ४ । ... ... १३ । १ । २ । ४ । लम्बगुणितभुजार्द्ध ७१ । ६ । २ । इदं अस्मिन् वृत्तेऽष्टास्रक्षेत्रफलम् ।

Colophon :—

इति समाप्तोऽयं कुण्डार्कः सटीकः श्रावं वं १३ सं १८१२ ।

1113.

1768. *The Same.*

With an anonymous commentary.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. In the Tripāṭha form. Character, Nāgara. Appearance tolerable. Incomplete at the end.

The comm. begins this :—

आद्यां श्रियं स्वकुलजास्तु मदीश्वरीं तां (?)
सांवं शिवं सतनयं च चिरं विचिन्त्य ।
कुण्डार्कजार्थकराद्यां ॥ ध्यनानिलालिं (?)
टीकां करोमि तुर (?) भोगदकर्म्मसिद्धौ ॥

1114.

7898.

Substance, country-made paper. $6 \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 33 of which foll. 2—13 are missing. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

I.

21A—

इति श्रीपरशुरामविरचितायां रुद्रपद्धतौ मण्डपकुण्डलक्षणं समाप्तम् ।

Beginning :—

ॐ अथ मण्डपकुण्डादिसाधनं यज्ञसिद्धये ।
साधयेत् प्रथमं प्राचीं शंकुना चोड्नाथवा ॥, et.. etc.

There are only three kārikās in the first leaf. Then follows a long gap. The next leaf, marked 14 begins with kārikā No. 93. The last kārikā is marked 145 (with hundred omitted).

II.

Beg. :— अथ नवकुण्डविधानम् ।

मण्डपमध्यस्थितचतुःस्तम्भषु मध्ये या वेदिस्तस्याः पूर्व्वभागे चतुरस्रकुण्डं उदङ्मुखयोनिकं कृत्वा आग्नेय्यां योनिकुण्डं कुर्य्यात् । तस्य निर्म्माणमेवं ।

कृत्वा द्वौ चतुरस्रमध्यरश्मनाभागान्नवत्या भ्रत-
मष्टत्रिंशदिमान् विधाय च ततः संवर्द्धितान् पूर्व्वतः ।
पश्चात् कोणयुगे तदर्द्धयुगले संवर्द्ध्य योन्योत्तरं
तन्मध्यस्य च मध्ययोः प्रमिता कुर्य्याद्बहिर्वर्त्तुले ॥ १ ॥

अस्यार्थः ।

This portion contains stanzas in the Śārdūlavikrīḍita metre, relating to the construction of nine different kinds of Kuṇḍa, with their explanations. It speaks also of a 10th Kuṇḍa.

प्रसङ्गात् सप्तास्रकुण्डं कथ्यते ।

तदित्थं । कृत्वादौ चतुरस्रमध्यरश्मनां द्वेधा तदेकं पुनः
षट्त्रिंशद्विधमारचय्य च ततः सप्तांशकान् वर्द्धयेत् ।
तावन्मानगु + + वर्त्तुलमथो सम्पाद्य तद्विस्तृतिं
कृत्वा विंशतिधा नवांशमितया ज्याः सप्तरज्वा लिखेत् ॥

अस्यार्थः, etc., etc.

1115.

6469. **कुण्डमण्डपकौमुदी ।** *Kuṇḍa-maṇḍapa-kaumudī.*

By Viśvanātha Deva, with Vivaraṇa.

Substance, country-made paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 51. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1122. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथदेवविरचिता कुण्डमण्डपकौमुदीविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभं । श्रीसमयनाम समत १९६१ मीः जेष्ठसुदी १३
वार रविः ।

The text by Viśvanātha Deva is well-known, being printed in Kuṇḍagranthaviṅśati

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

T. जयति जगति रामो जानकीजानिरेको
दशरथकुलदीपः सच्चिदानन्दरूपः ।
दशमुखमुखशत्रुच्छेदविच्छेददक्षो
भृगुकुलतिलकोधन्मानहानिप्रवीणः ॥ (?)

सूनोः श्रीपुरुषोत्तमस्य तनयः श्रीमन्मुकुन्दस्य यः (या)
शम्भुः शम्भुरिवापरो दृढमतिः श्रीरामसंचिन्तने ।
तत्सूनुर्विबुधागमेषु निपुणः श्रीरामदेवानुजो
ब्रूते कुण्डमिह्वाङ्कभेदसहितं श्रीविश्वनाथः सुधीः ॥ २ ॥

Vivaraṇa :—

श्रीपुरुषोत्तमस्य सूनोर्मुकुन्दस्य यस्तनय इत्यन्वयः ... ..., etc., etc.

1116.

10246. **कुण्डमण्डपदर्पण** । *Kuṇḍa-maṇḍapa darpaṇa.*

By Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 3 of which the second is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Colophon :—

कुण्डमण्डपदर्पणः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीविश्वनाथार्पणमस्तु ॥

Printed in Kuṇḍagranthaviṅśati.

1117.

6032. कुण्डशिक्षा । *Kuṇḍaśikṣā*

By Keśava, son of Gopāla Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 7. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1859. Appearance, discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

गणेशं गिरिजां तातं गुरून् भास्करपूर्व्वकान् ।
अ[ा]चिन्त्य मनसा भक्त्या युक्त्या कुण्डानि वच्म्यहम् ॥
मध्यमाङ्गुलककूर्परमध्यं
तत् करोन्मितमुदाहृतमवद्यैः ।
सार्द्धकेन रहितोयमरत्नि-
स्त्वङ्गुलित्रयवियुक् स च रत्निः ॥

The end :—

यत्किञ्चिदत्र गणिताब्धि-तितीर्षुणा चेद्
युक्तं तथान्यदपि वा लिखितं भ्रमेण ।
शोध्यं तदाशु सुधिया + + + विचिन्त्य
विज्ञापना नतिमता क्रियते मयैषा ॥
श्रीयाज्ञवल्क्यमुनिवंशवतंसभूतो
गोपालदीक्षितविश्रुततत्त्ववेत्ता ।
तस्यात्मजेन गणितार्णवपारगेण
श्रीकेशवेन रचिता किल कुण्डशिक्षा ॥

Colophon :—

इति कुण्डमण्डपविधिः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५९ आश्विनमासे कृष्णपक्षे २ द्वितीयायां चन्द्रवासरे ।

1118.

2994. कुण्डकारिका । *Kuṇḍakārikā*

By Lakṣmīdhara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete. Date, Saṃvat 1809.

It contains 40 kārikās on Kuṇḍa.

The first kārikā runs :—

एकहस्तानिके कुण्डे योन्यादिविविधाकृतौ ।
सुगमेन विधानेन कर्त्तव्यांशेन चोच्यते ॥ १ ॥

The last kārikā :—

तस्यैव कर्णसूत्रेण साधितं नवहस्तकम् ।
पञ्चहस्तस्य कर्णेन साधितं दशहस्तकमिति ॥ ४० ॥
एवमेवोत्तरा वृद्धिः कार्य्या कार्य्यविशेषतः ॥

Colophon :—

इति लक्ष्मीधरकृता कुण्डकारिका समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

संवदंकाभ्रनागेन्दुवर्षेत्याषाढ़मासके ।
विष्णुतिथ्यां सिते पक्षे वासरे मित्रसंज्ञके ॥
लिखिताः श्लोककाः सर्व्वे कुण्डानां शङ्करेण तु ॥
शुभं भवतु ।

1119.

2687.

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 14. Lines, 9 to 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. Incomplete and corrupt.

It begins :—

अथ सर्व्वेषां कुण्डानां प्रकृतिभूतं
चतुरस्रतावच्छालिन्यान्याहे (?)

द्विघ्नव्यासे तूर्य्यचिह्नं सपाशं-
सूत्रं शङ्कौ पश्चिमे पूर्व्वकेऽपि ।
दत्त्वा कर्षेत् कोणयोः पाशतूर्य्ये
स्यादेवं वा वेदकोणं समानम् ॥

1120.

2269. **कुण्डमण्डपप्रकारः ।** *Kuṇḍa-maṇḍapa-prakāra.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 115. Character, Nāgara. Fresh. Incomplete.

It begins :—

अथ कुण्डमण्डपः स्पष्टीक्रियते । ऊर्द्धबाहुप्रपद्यातिष्ठद्यजमानस्य पञ्चमांशो हस्तो हस्तस्य चतुर्विंशाङ्गुलं अङ्गुलस्याष्टमांशो यवे ।

1121.

7873.

Six strips of paper, containing figures of 11 different kuṇḍas, with directions for their drawing.

1122.

2728.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 8, without page marks. Lines, 14, 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

A fragment of some work on the construction of altars for sacrificial rites.

Topics :—

अथ वृत्तकुण्डमाह, अथ समभुजषड्स्रकुण्डमाह, अथार्द्धचन्द्र-कुण्डम्, अथ त्रिकोणकुण्डम्, अथ वृत्तकुण्डम्, अथोक्तिसकमला-ख्यकुण्डम् (?), अथ अर्द्धवृत्तकुण्डमाह, अथ त्रिकोणकुण्डमाह, अथ चतुरस्रकुण्डस्य क्षेत्रफलानयनप्रकारो लीलावत्याम् ।

The MS. contains also the figures of the *kuṇḍas.*

1123.

5916. कुण्डप्रदीपक । *Kuṇḍa-pradīpaka.*

By Mahādeva, with a commentary.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 8. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1856. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्यैकरदं देवं शारदां गुरुमेव च ।

कुण्डप्रदीपकं कुर्व्वे बालाज्ञानतमोऽपहम् ॥

Comm. :—

अहं कुण्डप्रदीपकं कुर्व्वे इत्यन्वयः ।

Colophon :—

इति श्रीराजगुरुमहादेवविरचितः कुण्डप्रदीपक[ः] सटीक[ः] समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८५६ वैशा.

Printed in Kuṇḍagranthaviṅśati, p. 11B.

1124.

5814. मण्डपकरणविधिः । *Maṇḍapa-karaṇa-vidhi*

By Śivarām Śukla, the son of Viśrāma.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 38. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 532. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the construction of a maṇḍapa or hall for sacrifices and for other purposes.

Beginning :—

प्रणम्य तातं विश्रामं विघ्नेशं जगदम्बिकाम् ।

शिष्याणामुपकाराय मण्डपस्य विधिं ब्रुवे ॥

मण्डपकरणे पूर्व्वं यथाशास्त्रं प्राचीं साधयेत्। यथा। तत्र पूर्व्वं समां भूमिं कृत्वा शङ्कुदादशाङ्गुलोच्छ्रितषडङ्गुलविस्तारमृजुं सूच्यग्रं तथा पृथुमूलं यथा भुवि धृते स्थिरो भवति तथा कुर्व्वीत॥

Colophon :—

इति मण्डपपूजाविधिः।

इति श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्यविराजितचरणकमल-शुक्लश्रीविश्रामात्मजशिवरामेण विरचिता मण्डपकरणादिपूजनान्तं समाप्तम्।

1125.

1100. **मण्डपद्रुमः।** *Maṇḍapa-druma.*

By Mahādeva.

Substance, country-made paper. 8 × 3⅓ inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1719. Prose with drawings. Complete.

A manual for the construction of sacrificial pandals, by Mahādeva, son of Lavācārya, an inhabitant of Mundhāpur in Guzerat. Date of composition, Saṃ. 1711.

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः।

ब्रह्मस्वयम्भुवं नत्वा समूलमण्डपद्रुमः।

वास्तुशास्त्रवनाद्रम्यात् महादेवेन रच्यते॥ १॥

अथादौ सूक्ष्मगणनां दूषयति।

इयं हस्तक्रिया मौली न च वादक्रिया खलु।

तस्मादेवातिसूक्ष्मोक्तेर्गिरां नात्र प्रयोजनम्॥ २॥

It ends :—

चितिशिल्पार्थसूत्रोक्तपद्यकुण्डस्य शिल्पया। (?)।

भ्रामकत्यजनात् सन्तस्तुष्यन्तु विरमन्तु च॥

विरमन्तु एतस्मादधिकं वर्ज्जयमित्यर्थः।

ससूत्रदिशतश्लोकैरियमुक्तिश्चिदात्मनि।

समर्पितेशसप्तैकवर्षे विक्रमतो मया॥

इत्येवं खलु मण्डपद्रुममहो मुन्धापुरे गुर्ज्जरे
विख्याते भुवि मण्डपौघजननं संवर्धमानं धिया ।
शालाशास्त्रवनात् प्रगृह्य+ महादेवाख्य आनीतवान्
कृष्णो देवतरुं यथामरवनात् शार्दूलविक्रीड़ितात् ॥

Col. :—

इति श्रीमत्सकलशास्त्रपारीणरमम(?)पण्डितमुकुटपद्मराग-मणिलवाचार्य्यसूनुमहादेवसूरिविरचिते मण्डपद्रुमे नवकुण्डिकाफल-प्रकरणस्तृतीयः ॥ ३ ॥

Post Col. :—

विक्रमार्कात् सप्तदशशतोत्तरैकोनविंशतितमे वर्षे ६ कृष्णभट्ट-सूनुना हरिभट्टेन लिखितस्वोपकाराय । संवत्. १७१६.

In a different hand :—

श्रीजीवादिवेदीपुत्रेण वाराणस्याभिधेन मण्डपद्रुमपुस्तकं श्रीदिवाकरभट्टेभ्यो दत्तम् खेटकज्ञातिना दियादग्रामस्थेन ।

1126.

5815.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1631. Appearance, old and discoloured.

This relates to the consecration of a *maṇḍapa.*

Beginning :—

ॐ नमः श्रीरामाय ।

अथ मण्डपस्य स्तम्भद्वारतोरणध्वजानां स्थापनम् ।
आवाहयामि देवेशं ब्रह्ममूर्त्तिपितामहम् ।
पुस्तकं चाक्षसूत्रञ्च स्रूलहस्तं कमण्डलुम् ॥, etc.

3B, अथ तोरणप्रतिष्ठा ; 4B, इति तोरणपूजा—सकलीकरणम्, 5B, इति ध्वजापूजा समाप्ता ।

The date and the original owner of the manuscript.

स्वस्ति श्रीसंवत्षोड़श एकत्रिंशदाख्येऽब्दे सं १६३१ श्रावणे मासि शुक्लपक्षे

चतुर्थ्यां तिथौ बुधवासरेऽद्येह श्रीवीसलनगरवास्तव्यं नागरज्ञातीयमहं योषासूनुना-छाङ्ककेनावलोकनाय विभागानन्तरं लिखितम् ॥

शिवमस्तु सर्व्वजगतः ॥ शुभं भवतु ॥

1127.

2062. षोडशहस्तात्मकमण्डपस्तम्भादिविचारः ।

Soḍaśa-hastātmaka-maṇḍapa-stambhādi-vicāra.

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 56. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It begins:—

षोडशहस्तात्मकमण्डपस्तम्भादिविचारः । तत्र द्वात्रिंशत् स्तम्भाः ।
तद्व्यवस्था । पूर्व्वादिचतुर्दिक्षु सूत्रप्रान्ते द्वादशस्तम्भाः १२ ।
पूर्व्वादिचतुर्दिक्षु द्वारशाखाख्यं स्तम्भयोर्द्वयं द्वयं निखेयं । एवं च

अष्टौ द्वारस्तम्भाः द्वारविस्तृतिश्च अष्टाङ्गुलाधिकद्विहस्तमात्रा ।

एते विंशति (२०) स्तम्भाः पञ्चहस्ताः कार्य्याः ।

1B, इति मण्डपविचारः । 2A, इति कुण्डविचारः । 2B, इति रूपा-दिसंख्या, इति भूमिपूजनम् ।

End:— इति समस्त[स्तं]

Rules for construction of sacrificial pandals, firepits, and images of deities.

1128.

6275. आधानविहारकारिका । *Ādhāna-vihāra-kārika.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 27. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Complete.

Colophon:—

ॐ आधानविहारकारिका ।

Twenty-two kārikās concerning the construction of the fire-altar.

Beginning :—

आधानविहारश्लोकः ।

समरिग्यते(?) वा प्रपद्योंघ्रिते वा य ऊर्द्धबाहौ नरपञ्चमोऽंघ्रः ।
हस्तः सतस्तस्य जिनांशकोऽत्रांगुलं यवस्तस्य लवोऽष्टमोऽस्तु ॥ १ ॥
कृतमुष्टिकप्रकोष्ठो मुष्टिररत्निर्निरष्टमांशकरः ।
सोऽरत्निस्त्वकनिष्ठकरः एव कलांशरहितः स्यात् ॥

End :—

एवमुत्तरतः कुर्याद् द्वे रेखान्तं त्र्यङ्गुलम् ।
मूलं तमौषधीनां वा वेदिः स्यात् पौर्णमासिकी ॥

1129.

5070D. यज्ञशाला । *Yajña-Śālā.*

By Haladhara.

Substance, palm-leaf. $13\frac{1}{2} \times 1$ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ॥

T. नत्वा नत्वा पादयोः पद्मनाभं
छित्वा छित्वा मन्दधीभिर्विवादम् ।
स्मृत्वा स्मृत्वा शुल्वसूत्रार्थमर्म्म
श्लोकैर्ब्रूमः केवलां यज्ञशालाम् ॥

Comm.—पद्मनाभो नाम ग्रन्थकर्त्तुः पिता स एव पद्मनाभः क्षीरार्णव-जलशायी नमस्कारं कृत्वेति भावः ... ... ॥

T. अग्निष्टोमः सर्व्वयज्ञादिमो यत्
तस्मादग्निष्टोमशालां ब्रवीमि ।
तन्मार्गेण स्वल्पभिन्नां विधिज्ञाः
कुर्व्वन्तु द्राग् वाजपेयादिशालाम् ॥

End :—

क्रतुषु विहितदीक्षो रामचन्द्रो रथो यः
समजनि खलु तस्माद्दीक्षितः पद्मनाभः ।
हलधररथशर्म्मा तत्सुतः पुण्यकर्म्मा
शिशुजनमनु पद्यैरब्रवीद्यज्ञशालाम् ॥

Colophon :—

इति श्रीअग्निष्टोमादिशाला समाप्ता ।

There are eight stray leaves after this.

1130.

2737.

One leaf only of some work on the measurement of sacrificial altar, without page marks.

Begins :—

उभयरूपतायां द्वारादिमानं मध्यममानेन कनिष्ठमानेन वा कर्त्तव्यमिति । इत्यादि ।

The authorities — तथाच बौधायनशुल्वे; चतुर्विंशतिहस्तपर्य्यन्तं मण्डपरूद्धिर्मन्त्रमुक्तावल्यादौ दृश्यते; भविष्योत्तरे । हर्षदीक्षितास्तु शारदा-टीकायां ।

1131.

1012 **दर्शपौर्णमासचातुर्मास्यविहारकारिका विवरण-सहिता ।**

Darśa-paurṇamāsa-cāturmāsya vihāra-kārikā with vivaraṇa.

By Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Mnemonic verses on the measurement with mathematical accuracy and the method of construction of various

altars in accordance with the Śūlva Sūttras referring to the Haviryajña sacrifices, Darśapaurṇamāsa and Cāturmāsya.

The kārikās are by Nīlakaṇṭha; the glosses are without the author's name.

Beginning:—

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

अथ दर्शपूर्णमासकारिकाविवरणम् ।

आयतनप्रमाणमाह ।

Text:— विंशत्यङ्गुलमात्रन्तु चतुर्विंशत्यथापि+ ।

षट्त्रिंशदङ्गुलं वापि वाह्वोरन्तरमेव वा ॥ १ ॥

Gloss:— आयतनपरिमाणस्यैतावन्तो विकल्पाः चतुर्विंशत्यङ्गुलमायतनं प्रक्रम्य उच्यते ।

सर्व्वेषां प्रकृतिभूतं चतुरस्रसाधनप्रकारमाह ।

Text:— यावत् प्रमाणा रज्जुः स्यात् तावानेवागमो भवेत् ।

आगमार्द्धे तु शङ्कुः स्यादन्तरार्द्धे निरञ्छनम् ॥

Gloss:— चतुर्विंशत्यङ्गुलप्रमाणा रज्जुः स्यात्तावानेव आगमः तावत् प्रमाणं सूत्रम् तस्यां रज्जौ मेलयेत् । यन्मेलितं सूत्रं तदागमसंज्ञकं तस्मिन्नागमार्द्धे शङ्कर्थं चिह्नं कुर्य्यात् तस्यान्तर्भागे यदर्द्धं तत्र निरञ्छनार्थं आकर्षणार्थं चिह्नं कुर्य्यात् । ततश्चतुर्विंशत्यङ्गुलात्मकमायतनभूमिं परिकल्प्य पूर्व्वपश्चिमयोः शङ्कुनिखातयोः शङ्क्वोस्तत्सूत्रप्रान्तौ दद्यात् ॥ इत्यादि ।

In this manner the glosses go on following their texts throughout the Darśapaurṇamāsa section. In the Cāturmāsya section first come the glosses then follow the kārikās.

In 3B, end Darśapaurṇamāsa kārikas with the glosses and then commence the glosses on Cāturmāsya-vihāra kārikās.

इति दर्शपौर्णमासविहारकारिकाविवरणम् ।

अथ चातुर्म्मास्यवरुणप्रघासविहारः । षड्विंशदङ्गुला शम्या शम्यामात्रं गार्हपत्यायतनम् । इत्यादि ।

The glosses end in 4B.

इति चातुर्म्मास्यविहारः समाप्तः ।

इति चातुर्म्मास्यदर्शपूर्णमासयोर्विहारकारिकाः समाप्ताः ॥

This is a mistake of the scribe. The Cāturmāsya-kārikās are not there with the glosses. To make up this mistake the kārikās are added in the following leaf :—

The beginning of the kārikās :—

श्रीसरस्वत्यै नमः । अथ चातुर्म्मास्यविहारकारिकोच्यते ।

चातुर्म्मास्यविहाराणां कारिकाः शुभकारिकाः ।

याज्ञिकानां विनोदाय संतन्यन्ते मयाधुना ॥

शय्यापरिमितं गार्हपत्यस्यायतनं भवेत् ।

गार्हपत्यात् पूर्व्वप्राङ्गोरग्रतश्च ह्यरत्नित ॥ इत्यादि ।

It ends thus :—

गीयते शुल्वविहिता पितृयज्ञस्य वेदिका ।

नीलकण्ठेन (गठस्य) विदुषा निर्म्मिताः कारिका इमाः ॥ १२ ॥

Col. :— इति चातुर्म्मास्यकारिकाः समाप्ताः ।

Post Col. :—

इदं पुस्तकं गङ्गरोपनामकफणिभट्टात्मजबालसरस्वतीभट्ट-तदात्मजरामभट्टस्य पुस्तकम् ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

1132.

6181.

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Four groups of kārikās, relating to the construction of fire-altars.

I.

Beginning :—

ॐ नमो गरुड़ासनाय नमः ।

अर्द्धपद्यान्तरे पद्यामनूकान्ते तु पूर्व्वतः ।

षोड़शैवाभितः पद्याः कर्णा व्यक्तान्तरा ततः ॥ १ ॥

पञ्चदक्षिणतो लग्ना अनूकस्योत्तरास्तु षट् ।

अर्द्धपद्यास्ततस्तिस्रो दक्षिणे द्वे तथोत्तरे ॥ २ ॥

षट्त्रिंशत् प्रदेयाः स्युः कर्णे पद्यास्तु सर्व्वतः ।

अर्द्धपद्ये च पादोने माल्टण्यायास्तु सर्व्वतः ॥ ३ ॥ ? ।

रेतःसिग्देशतस्त्वाष्टौ कर्णलग्नास्तु संस्थिताः ।

द्वेऽधिके पश्चिमे देये सूचान्वतव्यदेशतः ॥ ४ ॥

There are 56 kārikās in this group. But the 54th has been omitted.

4B. 55. यजुश्मत्या सह व्याप्ताः प्रतिपुंसि स्वभागराः ? ।

पादभा[ज]स्तु विज्ञेयाः वियत् सागर-पक्षगाः ॥

56. चतुर्थीरिति (चिति ?) रित्युक्ता सूत्रपूरणयुक्तितः ॥

II.

अनूकान्तेषु सर्व्वेषु द्वितीयेषु यथाक्रमम् ।

पश्चाच्चतस्रोऽनूकेषु पादमात्र्यस्तु संस्थिताः ॥

There are twenty-three kārikās in this group.

6A. 23. चतुर्द्दशशता+न्ये भागानां पक्षपुच्छयोः ।

पञ्चमी चि+रित्युक्ता सूत्रपूरणयुक्तितः ॥

III.

नवभागास्तु धिष्ण्येषु अर्द्धपद्यास्तु मध्यतः ।

पादभागास्ततः शेषे अष्टौ संख्यास्तु सर्व्वतः ॥

There are six kārikās in this group.

6A. 6. उत्तरांसे तथा वाच्याः श्रोणितः स्वक्तिसंयुतः ।

उदक्सर्व्वास्तथा वाच्याः अन्याः किञ्चिद् वदन्ति हि ॥

IV.

Mentions Vāstudeva as the author.

Beg. :— इष्टकानां प्रवच्यामि संख्यामष्टौ च वक्रिकाः ।

चतस्रोऽर्द्धत्त्र्यस्तु षड् त्र्यः प्रकीर्त्तिताः ॥ १ ॥

There are nine kārikās here.

7A. 9. अदग्धापराः पद्याः अर्द्धोत्सेधा इतीष्टकाः ।

इष्टका लोकभाजत्वं संक्षिप्य कृतिना कृताः ॥

वास्तुदेवेन लोकानां श्लोकाश्च सुखबुद्धये ॥

There is a paragraph in prose, in 14 lines, apparently explaining the technicalities in the expressions of number by words, used here :—

Beg. :— रन्ध्र ९ कृत ४ एका १ युग्म २ ग्रास ७ (?) रस ६ पक्ष २ षट् ६, etc., etc.

1133.

6311.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1941. Appearance, fresh.

Four short works on sacrificial fire-pits and altars. The leaves are marked with वे. का.

I.

Beginning :—

श्रीगजानन प्रसन्न ।

अथ श्रौतवेदिनिर्म्माणकारिकामाह ।

प्राच्चीमविभ्रंश्रवतीं परीच्य

संशोध्य भूमिं सुसमां समुच्चाम् ।

प्रगृह्य तस्यामनुलिप्य शालां

कृत्वा निहन्याद्दृढमाद्यशंकुम् ॥

There are 15 such ślokas in this portion.

Colophon :—

2A. इति श्रीकाशीस्थमौढ्ज्ञातीयविरचिता श्रौतवेदिकाकारिका समाप्ता ॥ श्री ॥

II.

Beg. :—

गार्हपत्यमध्यादाहवनीयमध्यपर्यन्तं मध्ये अन्तरं अष्टौ पदानि वा गार्हपत्यस्य भ्रमणं सार्द्धत्रयोदशाङ्गुलमितं ॥ आहवनीयस्य व्यासविस्तृती चतुर्विंशाङ्गुलिमिते ॥, etc., etc.

This portion ends in 2B.

III.

Maṇḍapa-Kuṇḍamaṇḍala in seven verses, composed at the request of Viśvambhara Paṇḍita.

Beg. :—

(1) अथकात्यायनानुसारिणां पञ्चदशशाखिनां श्रौतविषये किञ्चिदुच्यते। तत्र स्यादिन्द्रवज्रा यदि तौ जगौ ग इतीन्द्रवज्रया गार्हपत्याहवनीयदक्षिणाग्निस्थानान्याह ।

It ends in 3A.

IV.

(2) अथेन्द्रवज्रयैव स्थानान्युक्त्वा दक्षिणाग्निसाधनमाह ।

It ends in 3B.

(3) अथ सूर्य्याश्वैर्मसजस्तताः सगुरव-इति शार्दूलविक्रीडितेन प्रकृतिवेदीमाह ।

One śloka with its commentary, ending in 3B.

(4) अथेन्द्रवज्रया गार्हपत्याहवनीया [वा] ह—ends in 4A.

(5) अथ वरुणप्रघासादौ ... ... दोधवृत्तेन वेदिमाह ।

It ends in 3B.

(6) अथास्यामाहवनीयार्थमुत्तरवेदिवितानाभ्यां यदन्यदित्यनुष्टुप् वितानाख्यवृत्तेनाह ।

It ends in 5A.

(7) (Last śloka) अथ जतौ तु वंशस्थमिति वंशस्थेन ग्रन्थनामधेयं मङ्गतृप्रेरणया तत्करणं चाह ॥

प्रकाशिताशेषविशेषमुज्वलं

सदाकरं मण्डपकुण्डमण्डलम् ।

चकार विश्वम्भरपण्डिताज्ञया

तदस्तु कण्ठाभरणं विपश्चिताम् ॥

इति प्रकृतिविकृतिविचारो + +

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १६४१ मीः कुआर सुक्लपक्ष २ वार सोमवार पण्डित बालमकुन्दस्येदम् ॥ राम ॥

1134.

5932. गृह्यपद्धतिः । *Gṛhya paddhati.*

By Karkopādhyāya.

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1931. Appearance, fresh.

The original of the present MS. was defective as it leaves a space of about four lines, blank in the beginning.

5A, इति कर्कोपाध्यायकृतौ गृह्यपद्धतौ प्रथमः काण्डः समाप्तः; 10A, द्वितीयं काण्डं समाप्तम्; (*last colophon*) इति कर्कोपाध्यायकृतेयं गृह्यपद्धतिस्समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १६३१ ।

1135.

1181. गृह्यकारिका । *Gṛhya-kārikā.*

By Reṇuka.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 96. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1920. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1649. Appearance, old. Incorrect. Complete.

Mnemonic verses, on the Gṛhya sūttras of Pāraskara, composed in Śaka 1188 = 1266 A.D.. The author, Reṇuka, was son of Maheśa and grandson of Someśvara Dīkṣita. He belonged to the family of Śāṇḍilya.

It begins thus :—

मखादिकर्म्मविज्ञानकुमुदोद्बोधहेतवे ।
नमस्तस्मै गणेशाङ्घ्रिनखचन्द्रमरीचये ॥
हरीष्टिभक्तिस्मृतिबुद्धि + + शान्त्यादियोषिद्वरवल्लभोऽहं ।
ब्रवीमि संस्कारविधिं निषेकात् श्राद्धं प्रणम्याम्बुभवाङ्घ्रिपद्मम् ॥

अथ गर्भाधानम् 35 verses, पुंसवन 12 verses, सीमन्तोन्नयन 35 verses, जातकर्म्म 44 verses, नामकरण 20 verses, निष्क्रमण 14 verses, अन्नप्राशन 27 verses, चूड़ाकरण 46 verses, उपनयन 149 verses, वेदारम्भ 46 verses, उपाकर्म्म 50 verses, उत्सर्गविधि 26 verses, अनध्याय 30 verses, केशान्तकर्म्म 5 verses, समावर्त्तन 75 verses, स्नातककर्म्म 28 verses, विवाहकर्म्म 308 verses, चतुर्थीकर्म्म 27 verses, षोड़शान्तकर्म्म 31 verses, शालीकर्म्म 213 verses, वृत्ति (containing Aśauca prakarana) 816 verses, अवकीर्णप्रायश्चित्त 21 verses, सभाप्रवेशन 13 verses, रथारोहण 14 verses, उपसंहार 36 verses.

It ends :—

इति तत्त्वार्थसम्पूर्णरेणुकार्य्येण यज्वना ।
कृतायां सूत्रविवृतौ समाप्ता गृह्यकारिका ॥ ३७ ॥
आसीच्छाण्डिलवंशजो द्विजवरः सौजन्यजन्मास्पतिः (?)
श्रीसोमेश्वरदीक्षिताम्बुजभवापद्मात्मजः षड्जः (?) ॥
सच्छास्त्रार्थमहोदधेर्निरवधेर्वेदग्ध्यदुग्धाम्बुधेः
श्रीमाध्यन्दिनधर्म्मदुर्द्धरधरोद्धारैकधूर्य्यस्ततः ॥ ३८ ॥
सूनुः स्तत्कुलपद्मखण्डतपनः श्रीमान् महेशाभिधः
सूरिर्भूरियशाः श्रुतिस्मृतिसदाचारैकनिष्ठोऽभवत् ।

तत्सूनुः कतिसूनुसूत्रतटिनीकल्लोलनक्रो मह्यां-
स्तेनेयं रचिता प्रयोग(वृत्तिः) विवृतिः श्रीरेणुकार्य्यः सुधीः ॥३९॥
अब्दे त्वयाख्ये मधुसंज्ञमासि
प्राकेऽष्टवस्वीश्व[र] सम्मिताङ्के ।
ग्रन्थः कृतोऽयं कमलालयाङ्घ्रि-
सरोरुहे मोदितषट्पदेन ॥ ४० ॥
यद्रुक्तमयुक्तं वा यच्चोक्तमसमञ्जसं ।
तदत्र निपुणैः सम्यग्विधातव्यं समेञ्जसम् ॥ ४२ ॥

इति गृह्यकारिका ।

Post Col. :—

संवत् १६४९ समये आषाढ़ सुदि पञ्चमी रविवासरे लिखित-
मिदं पुस्तकं काश्यां वास तुलसीदासब्राह्मणेन । शुभमस्तु । २००० ।
लेखकपाठकयोः कल्याणं । शुभं भूयात् श्रीभवानी ।

In a different hand and modern ink :—आश्वलायनी, which is wrong as the author himself says माध्यन्दिन.

1136.

5975. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 150. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1553. Appearance, old, worn-out and discoloured. Complete. The leaves 73, 74, 76, 92 to 97 (both inclusive) and 122 to 139 (both inclusive) are missing. (Traced by a recent hand).

Colophon :—

इति रेणुकगृह्यकारिका समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १५५३ वर्षे श्रावणवदी ३ गुरौ दमनग्रामे पातसाह्वा
श्रीमाहमुदविजयराज्ये सकमुकातिमलिकश्रीजमादिलमलिकराज्ये
अमलदेप्राह्वी नाइक श्रीषीषादेवकुलप्रतिपालो अथेह चिर्मली
नसीरावादवास्तव्यमहं श्रीभीमदेसूनुमहं प्रीचालख्यितं । त्रवाड़ी
अनन्तपठनार्थं पुस्तकं समाप्तम् ।

See I.O. Catal. No. 361.

This is the oldest known manuscript of the work, though defective. The missing leaves have been noted above and on a comparison with the previous number, it is found to have been left incomplete at the end. We give below the last verse in the manuscript.

सवर्णोत्तमवर्णानां नष्टनार्य्याम्मृतौ वदेत् ।
भर्त्तुरे (मे)काहमाशौचं तज्जारस्य त्रिरात्रकम् ॥ १०२
(?) प्रायश्चित्तात्ततो स्त्रीणां प्रतिलोमगतासु च ।

1137.

10848. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 62 Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

53A. इदं वधूप्रवेशनं त्रिविक्रमादिसूरयः ।
चतुर्थकर्म्मणः पु+ वदन्ति सौम्यवास+ ॥ (?)
प्रयाणकालतो राज्ञामेवमद्धादिभेदनम् ।
तत्रायं स्याद्विधिः सेनावन्हौ पौरोहितस्य वा ॥

53B. इति षोड़शक्रिया ॥ सर्व्वजगतः ।
ज्ञात्वा चर्द्धादिकं कीर्त्तिसुखायुर्वित्तवृद्धये ।
विदधीत गृहस्थोऽथ शालाकर्म्म यथोदितम् ॥

This chapter (Sālākarma or Vāstu) ends abruptly after kārikā 183.

1138.

5951. लघुगृह्यकारिका । *Laghu Grhyakarikā.*

By Sahadeva.

Substance, country-made paper. 9¼×4¼ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1926. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

किमर्थं स्थण्डिलं कृत्वा स्थाप्यते चतुरिष्टकाः ।

बालुका क्षिप्यते मध्ये किमर्थं स्थापयेच्छुचिं ॥

कात्यायन उवाच ।

कूर्म्माकारा धरा ज्ञेया इष्टकास्व चतुर्युगाः ।

स्थण्डिलं तत्र कर्त्तव्यं पृथ्वीतापोपशान्तये ॥

End :—

इति कात्यायनोक्तं गृह्यसारं संगृह्य सद्देवेन रचिता लघुकारिका ।

Then there are 13 lines beginning :—

अथ होमद्रव्यमानम् ।

The date is added in a different hand :

संवत् १९२९ ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे द्वादश्यां भृगुवासरे० बाल्मुकुन्देन लिखितं गृह्यसारसमुत्तमं बाल्मुकुन्दस्येदं ।

1139.

1164. पारस्करगृह्यपद्धतिः । *Pāraskara gṛhyapaddhati.*

By Harihara.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 108. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2300. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

A manual for the performance of the Gṛhya rites according to Pārskara's rules. It gives also explanations of the sūttras relating to them.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । याज्ञवल्क्याय नमः ॥

इष्टापूर्त्तक्रियासिद्धिहेतुं यज्ञभुजां मुखं ।

अग्निं त्रयीवचःसारं वन्दे वागधिदैवतम् ॥ १ ॥

पारस्करकृते गृह्ये सूत्रे व्याख्यानपूर्व्विकाम् ।

प्रयोगपद्धतिं कुर्व्वे वासुदेवादिसम्मतां ॥

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म ॥

In leaf 62A. ends the first kāṇḍa.

इत्यग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्व्विकायां प्रयोगपद्धतौ प्रथमः काण्डः समाप्तः ॥

Leaves 63 to 108 contain no colophon.

1140.

926. *The Same.*

For the manuscript see L. 1827.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८६७ चैत्रशुद्ध १४ सौम्यवासरे ॥ लिखितं महादेवः ॥ शु ॥ शु ॥

The third kāṇḍa only.

1141.

6327. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 163. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 4500. Character, Nāgara. Appearance, old, discoloured and worn-out. Copied in Saṃvat 1672.

To the end of the third kāṇḍa.

Colophons :—

56A. इत्यग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्व्विकायां प्रयोगपद्धतौ प्रथमकाण्डः समाप्तः ।

112A. ० द्वितीयः काण्डः ।

Last Colophon :—

० तृतीयः काण्डः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७२ समये + + + + + + + + + + + (obliterated).

End :— अथ तस्मिन्नग्नौ अच्चतहोमपञ्चमहायज्ञपिण्डपितृयज्ञपच्चाद्याग्रयणादि कुर्यात् पूर्ववद् गृह्योक्तं एषोदिवि ? विधानम् ।

1142.

6095. संस्थावैद्यनाथ। *Samsthā Vaidyanatha.*

By Vaidya Nātha, son of Rātneśvara, son of Keśava Miśra.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 162. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4050. Character, Nāgara of the eighteenth century. The leaves 101 and 102 are a restoration. Appearance, discoloured and worm-eaten on the left hand side. Complete.

A comprehensive work on the Pākayajñas, divided into four parts.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथावसथ्याधानं तत्साध्यानि कर्म्माणि च कात्यायनानुसारेण लिख्यन्ते।

तत्राङ्गहीनस्यासमर्थत्वात् अश्रोत्रियस्यावैदिकत्वात् षण्डस्याशुचित्वात् शूद्रस्याप्यवैदिकत्वात्। अङ्गहीनाश्रोत्रियषण्डशूद्रवर्ज्जितब्राह्मणराजन्यवैश्यानुलोमजरथकारस्त्रीणां चाधिकारः। न च रथकाराणां स्त्रीणां चावैदिकत्वात् कथमधिकारः इति चेन्न वर्षासु रथकार आदधीतेति पार्थक्येन आधानश्रुतेः।

Topics treated of :—

Chapter I.

11B, अथ मङ्गनयन्त्रम्; 14B, इति कुण्डप्रकरणविधिः; 25A, अथ सर्व्वकर्म्मसाधारणहोमः; 28B, अथावसथ्याधानप्रयोगः; 36A, इति मणिकावधानप्रयोगः—अथ पाकयज्ञसंस्था; 37A, अथ पाकयज्ञसंस्थाहोमः; 49B, इति श्रीयजुराम्नायचन(चरण)मिश्रश्रीकेशवसूनु-श्रौतस्मार्त्तप्रचण्डरश्मि-मिश्र श्रीरत्नेश्वरतनूजनि-याज्ञिकभूवृन्दारकवन्दनीय-मिश्रश्रीवैद्यनाथप्रकाशिते श्रीसंस्थावैद्यनाथे प्रथममाननम्— अथ पञ्च महायज्ञाः।

Chapter II.

60A, अथ ब्रह्मयज्ञविधिः; 63A, अथ निरग्नेः शाकलहोमविधिः; 63B, अथ यज्ञपार्श्वोक्तवैश्वदेवविधिः; अथ पृष्ठादिविधानोक्तवैश्वदेवविधिः

65B, अथ नित्यश्राद्धम् ; 68A, अथातिथिपूजा ; 70A, अथ पच्चादिस्थालीपाकविधिः ; 86A, इति पार्वणस्थालीपाकप्रयोगः—अथ पिण्डपितृयज्ञः ;

101B, श्रीरत्नेश्वरपुत्रेण वैद्यनाथेन धीमता ।
कृतेयं पार्वणश्राद्धपद्धतिर्नियताक्षरा ॥

102A, अथ नवान्नप्राशनम् ; 106B, इति श्री० द्वितीयमाननम् ।

Chapter III.

107A, अथ श्रवणाकर्म्म लिख्यते । 104A, श्रवणकार्म्मप्रयोगः समाप्तः ; अथ सर्वबलिहरणप्रयोगः ; 117B, इति इन्द्रयज्ञः समाप्तः ; अथाश्वयुजीकर्म्म ; 121B, अथ खल्तरारोहणम् ; 125A, ०तृतीयमाननम् ।

Chapter IV.

125A, अथाष्टकाकर्म्म उच्यते ; इति समाप्तं शूलगवः ; अथ गोयज्ञपद्धतिः ; (Last Colophon) इति पाकयज्ञसंस्था—इति श्रीयजुराम्नायचन० चतुर्थमाननम् समाप्तम् ।

Then in a later hand—

ग्रन्थसंख्या ४००० चार । श्रीगणेशाय नमः ।

The work ends :—

यत्तु श्रौते पुनराज्यसंस्कारः साम्नावग्निरिति जुहोति स्थाल्यास्रुवेणेति ज्ञापकादिति ।

The authorities quoted and consulted :—

1, मनु ; 2A, हेमाद्रि, कल्पतरु ; 2B, शातातप ; 3A, छन्दोगपरिशिष्ट ; 3B, गौतम ; 4A, हेमाद्रौ सुमन्तः ; वृद्धमनुः ; 4B, वशिष्ठ, स्मृतिचन्द्रिकायां गर्गः ; आथर्वणगृह्ये ; 5A, पारस्कर ; 5B, गोभिल, कात्यायन, सांख्यायनभाष्ये ; 6A, रेणु ; 6B, दीपिका ; 9A, हिरण्यकेशिगृह्ये ; 9B, यज्ञपार्श्व ; 14A, हरिहररामवाजपेयिनश्च ; 15B, वायुपुराण, गृह्यासंग्रह ; 19B, मैत्रगृह्य ; 20B, मण्डन ; 23B, ब्रह्मपुराण ; 26B, सांख्यायनगृह्य ; 31B, कारिकाकार ; 45A, याज्ञवल्क्य ; बृहस्पति ; बौधायन ; 46A, अङ्गिराः ; 48B, कल्पभाष्ये ; 50A, रेणुककारिकाकार ; 50B, आपस्तम्ब

मदनपारिजात ; 51A, कर्कोपाध्याय ; 51B, मत्स्यपुराण ; 56A, हारीत ; 58B, शङ्खः ; 66A, लघुहारीत ; 68A, पराशर ; 68B, विष्णु ; 69B, नन्दि-पुराण ; दक्ष ; 70A, देवयाज्ञिककृतभारद्वाजगृह्ये ; 75A, गर्ग ; 78B, बृह-न्नारदीये ; 90B, शौनकस्मृतौ ; 92A, अनन्त ; जातुकर्ण ; 116A, गदाधर ; 122A, गङ्गाधर, रेणुदीक्षित ; 123A, गर्गपद्धतौ ; 129B, वासुदेव ; 135A, काठके ; 140A, वासुदेवदीक्षिताः ; 153B, निदानसूत्र ; 157A, वह्वृचकारिका ।

1143.

1164B. **गृह्यपद्धतिः ।** *Gṛhya paddatiḥ.*

By Vāsudeva.

A fragment containing leaves 24 to 28, 31, 40, 41, 46 to 48, 50 to 68, the last leaf containing the colophon of the third kāṇḍa. In 24B. ends the first kāṇḍa.

श्रीदीक्षितवासुदेवविरचितायां गृह्यपद्धतौ प्रथमः काण्डः समाप्तः ॥

For a complete manuscript see L. 1890.

Our fragment is dated Śaka 1763 and appears to be the author's copy ; as after the colophon there is an entry in a later hand to the effect that in the partition of Vāsudeva's property the present manuscript fell in the share of Kamala Dīkṣita.

शुभं भवतु शक १७६३ ।

In a later hand :—

दीं वासुदेवविभागे दीक्षितकमलस्येदं पुस्तकं । व्यासदामोदर-व्यासमहादेव-व्यासवासुदेव-व्यासरामेश्वरपठनार्थं इदं पुस्तकं । व्यासवालकृष्णव्यासविष्णुगो पठनार्थं इदं पुस्तकम् ॥

1144.

6205. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 104, of which the 20th is a restoration. Lines, 8 per page. Extent in ślokas, 1600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1691. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीदीक्षितवासुदेवविरचितायां गृह्यपद्धतौ तृतीयं काण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १६६१ सुभाननाम संवत्सरे जेष्ठवदी ५ बुधवासरे लिखितम् ।

नागनाथात्मजगोविन्दे आश्वलायनेन यथाश्रुति संपूर्णम् ।

यादृशं पुस्तकं, etc.

For the work see L. No 1890.

1145.

4265. यज्ञप्रकाश । *Yajña prakāśa*.

By Vāsudeva.

Substance, palm-leaf. $14 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 79 by counting. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 2370. Character, Uḍiyā of the early eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Written with a style. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

भक्तौघहृदयारण्यतमो-गज-विदारिणम् ।
श्रीहरिं याम शरणम् नीलाचलविहारिणम् ॥
यत्कृपालेशमात्रेण मूकानां वावदूकता ।
स्वसिद्धिभुवनेशानीं वरदां तां नतोऽस्म्यहम् ॥

The object of the work :—

यज्ञपार्श्वादिकग्रन्थान् समालोक्य विचार्य्य च ।
यज्ञप्रकाशः क्रियते वासुदेवेन धीमता ॥
निष्प्रत्यूहं चलत्येव रथः प्रहृतवर्त्मना ।
प्राचीनत्सुसमार्गस्तं न त्यजामि कदाचन ॥
एष याज्ञिकजीवातुरेष यज्ञार्थसंग्रहः ।
एनमेव गृहीत्वा तु पद्धतौ यान्तु याज्ञिकाः ॥

सुयाज्ञिका मत्सरितां विहाय
ग्रन्थं मदीयं परिशोधयन्तु ।
यद्यस्ति सम्यक् निपुणं विभाव्य
प्रचारयन्तु स्वयमेव सन्तः ॥

... ...

... ...

इह खलु पुराणन्यायमीमांसाधर्म्मशास्त्राङ्गमिश्रिता वेदाः स्थानानि विद्यानां धर्म्मस्य च चतुर्द्दश इत्यादिना चतुर्द्दशविद्यानां धर्म्मे प्रामाण्यमभिहितम् ।

तत्र अङ्गशब्देन शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तिश्छन्द एव च ।
ज्योतिषञ्चैव वेदानां षडङ्गानि प्रचक्षते ॥

इति कल्पसूत्राणां धर्म्मे प्रामाण्यं । तत्र वेदस्य नित्यत्वेन अपौरुषेयत्वाद्दोषसम्बन्धासम्भवात् स्वतः प्रामाण्यं तन्मूलत्वेनेतरेषां तत्रकल्पानां साक्षादुपलभ्यमानश्रुतिमूलत्वात् स्मृतिभ्योऽनुमितश्रुतिमूलाभ्योऽधिकं प्रामाण्यं । नानाशाखागतलिङ्गादिकल्पितश्रुत्यर्थोपसंहारनिबन्धस्य कल्पस्वरूपत्वात् प्रयोगशास्त्रमिति चेत् इत्यधिकरणे भाष्यकृता कल्पसूत्रप्रामाण्यस्य व्यवस्थापितत्वात् वार्त्तिककृता तु यद्यप्यत्र कल्पप्रामाण्याप्रामाण्यचिन्ता नेष्टा तथापि कल्पानां स्वतन्त्राणामेव वेदवत् प्रामाण्यमुत स्मृतिवत् परतन्त्राणां इति चिन्ताभीष्टैव । तत्रकल्पानां मूलभूतश्रुतेः प्रत्यक्षत्वमेव आधिक्ये हेतुः स्मार्त्तानामनुमितश्रुतिमूलत्वमनुमानाच्च प्रत्यक्षस्य बलवत्त्वमुपजीव्यकत्वात् प्रसिद्धमेव तथोक्तम् ।

बहुवेदगतन्यायविवेकज्ञो यदब्रवीत् ।
कात्यायनो न तद्वाच्यमन्युस्यमिति मादृशैः ।
वेदादृतेऽपि कुर्व्वन्ति कल्पैः कर्म्माणि याज्ञिकाः ॥ इति ॥

(?) यथादीक्षायामशिष्टोऽयं ब्राह्मण इति काण्वश्रुतौ गृहीतम् । कात्यायनेन दीक्षितोऽयं ब्राह्मण इत्यभिहितम् । तत्र कात्यायनोक्तमाद्रियतो ननु

स्वशाखाश्रयमुत्सृज्य परशाखाश्रयं तु यत् ।
कर्त्तुमिच्छति दुर्म्मेधा मोघं तस्य विचेष्टितम् ॥

इति विरोधः ॥

अतएव लावलाधिकरणे स्वशाखाश्रयेण परशाखाश्रयं वाचस्पतीत्युक्तम् । इति चेन्न ।

वाजसनेयिनां पञ्चदशशाखोपसंहारेण कात्यायनेन सूत्रं प्रणीतम् । तदुक्तादानुष्ठानेन माध्यन्दिनादिवाजसनेयिनां कर्म्मसागुण्यं । पञ्चदशशाखाभिन्नशाखासु परशाखोक्तन्यायः प्रवर्त्तते । इत्यादि ।

1146.

1286. **पारस्करगृह्यप्रयोगपद्धतिः ।** *Pāraskara gṛhya-prayoga paddhatiḥ.*

By Kāmadeva.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 89. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Incomplete at the end. Coming to the end of the Upākarma rite.

Directions for the performance of Gṛhya-rites in accordance with the rules of Pāraskara. The directions are preceded by explanations of the sūttras. For the beginning see Burnell 23A. The author's name is mentioned neither in our manuscript nor in Burnell. W. p. 65 describes a work of the same name and the same contents by Kāmadeva. But in the beginning, it does not agree with the present work, although according to Aufrecht it is identical with Burnell p. 23A.

1147.

6241. **गृह्यपरिशिष्टपद्धतिः ।** *Gṛhya pariśiṣṭa paddhatiḥ.*

By Kāmadeva Dīkṣita, son of Vīśvāmittra Dīkṣitā.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1925. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—इति श्रीदीक्षितविश्वामित्रात्मज — दीक्षितकामदेवकृता गृह्यपरिशिष्टस्य सप्तमीकण्डिकापद्धतिः ।

Post Col. :—

संवत् १९२५ पौषशुक्लाष्टमी शुक्रवासरे लिखतं नाथुरामब्राह्मण ॥

This comments on the ninth of the short treatises of Kātyāyana, as described in our Catal. No. 1032. But there

are three treatises about Garbhādhāna in that number. If they are made into one, the treatise here commented on by Kāmadeva would be the seventh; and thus the description of the work in the colophon quoted above, as *Saptamī kaṇḍikā* would be intelligible.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो धर्म्मजिज्ञासा । अथेत्यधिकारानन्तरं यद्यपि केशान्ता-दूर्द्धमित्यनेन सर्व्वेषां केशान्ताख्यसंस्कारादूर्द्धमेव सामान्यतोऽधिकार उक्तस्तथापि पृथक् पाकोपजीविन एव वैश्वदेवकर्म्मण्यधिकारः ।

भ्रातृणामविभक्तानां पृथक् पाको भवेद्यदि ।
वैश्वदेवाह्निकं श्राद्धं कुर्य्युस्ते वै पृथक् पृथक् ॥

इति संग्रहवाक्यात् ।

Colophon in 7*A* :—

इति श्रीदीक्षितविश्वामित्रात्मजगृह्यपरिशिष्टस्य व्याख्याने सप्तमी कण्डिका समाप्ता ।
लौकिकेऽग्नौ वैश्वदेवादिपद्धतिः ।

It ends in :—

ततोऽमावास्यायाममावस्यायां पिण्डपितृयज्ञं प्रतिपदि प्रतिपदि पक्षादिकर्म्म आगते आगते शरदि वसन्ते चाग्रयणं संस्कृताग्रामाग्नौ यथोक्तं कुर्य्यात् ।

1148.

6211. कातीयगृह्यपरिशिष्टस्य षष्ठखण्डस्य सभाष्यपद्धतिः ।

Bhāṣya and paddhati on Kātīyagṛhya pariśiṣṭa, Part VI.

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

7. अथातो वापीकूपतडागारामदेवतायतनपुष्करिण्यादीनां प्रति-ष्ठापनं व्याख्यास्यामः ॥

इति सूत्रम् ।

Bh. अथ शब्दो मङ्गलार्थः । आनन्तर्यस्य पाठादेव सिद्धेः ... ...

Paddh. तत्र उदगयने आपूर्य्यमाणपक्षे पुण्याहे तिथिवारकरनक्षत्रकरणे च गुणान्विते वारुणं चरुं श्रपयित्वा आज्यभागाविष्टा आज्याहुतीर्जुहोति त्वन्नो अग्ने, etc., etc., etc , etc.

Colophon :— इति श्रीदीक्षितकामदेवकृतं (added by a different hand) कातीयगृह्यपरिशिष्टस्य षष्ठखण्डस्य सभाष्यपद्धतिः ।

Then there are six lines containing a quotation from Parāśara Smṛti, on the gift of cows, umbrellas, clothes and so on.

पराशरस्मृतौ विशेषः, etc , etc.

1149.

6167. गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः । *Paddhati to Gṛhya pariśiṣṭa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 2-7. Lines, 8-11 per page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. The first leaf is missing.

2A, प्रथमः काण्डः समाप्तः ।

सांवत्सरिकस्य चूडाकरणं त्रिरात्रमन्ततः ॥

3B, द्वितीयकाण्डः समाप्तः ।

अनाहिताग्नेर्नवप्राशनं नवं स्था० भोजनं ।

6A, इति गृह्यसूत्रे तृतीयकाण्डः समाप्तः ।

अथ गृह्यसूत्रे चतुर्थकाण्डे गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः ।

Last Colophon :—

इति गृह्यसूत्रे चतुर्थकाण्डे गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः-समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं विनायकपाठकस्य काकोपनामकस्य ।

There is one leaf more, prescribing drugs for a barren woman.

1150.

6125. **कर्म्मप्रदीपिका (और्द्धदैहिकपद्धतिः) ।**

Karmapradipika.

By Kāmadeva, son of Āvasathika Gopāla.

Substance, country-made paper. 10×3¾ inches. Folia, 44. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

This relates to śraddha, forming part of Karmapradīpikā, a *Paddhati* based on Pāraskara Gṛhya sūttra, written by Kāmadeva. See W. p. 65. Kāmadeva bases his work on Karka Bhāṣya, Vāsudevī Paddhati, the Bhāṣya of Harihara and Reṇukā-kārikā.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वृषोत्सर्गः ।

तत्र स्वर्गपशुपुत्रधनयशआयुष्कामाणामन्यतमकामः उपासनिककार्त्तिक्यामाश्वयुज्यां वा यस्मिन् कस्मिंश्चित् मासे वा शास्त्रान्तराचैत्र्यां वा मातृपूजापूर्व्वकं आभ्युदयिकं श्राद्धं कृत्वा गोष्ठे गवां मध्ये गोष्ठाभावे नदीतटे पञ्चभूसंस्कारान् कृत्वा आवसथ्याग्निं स्थापयेत् ।

Colophon :—

इत्यावसथिकगोपालात्मजकामदेवविरचितायां कर्म्मप्रदीपिकायां उर्द्धदैहिकपद्धतिः ।

1151.

6292. **त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।** *Tripeṇḍīśrāddhaprayoga.*

By Kāmadeva.

Substance, country-made paper. 9¼×4½ inches. Folia, 8 of which the last two are a restoration. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति गरुड़पुराणोक्तं दीक्षितविश्वामित्रात्मजकामदेवकृतीयं त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

Post Col. :—

त्रिपिण्डीविधानं संपूर्णं लिख्यते परोपकारार्थं । शुभं भवतु ॥

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीविधानम् ।

तत्रादौ कर्त्ता तीर्थे गत्वा माध्याह्निकं च कृत्वा शुचिः ... ... पिण्डद्रव्येषु मधु आज्यं शर्करां च दत्त्वा संभारान् स्थाप्य ... ... ममशरीरस्य पुत्रकलत्रादेश्च सशरीरपीड़ापरिहारार्थं शरीरआरोग्यार्थं ऐश्वर्याभिवृद्ध्य (विध्य)र्थं ... ... अज्ञातनामगोत्राणां सात्त्विकराजसतामसरूपाणां दिव्यान्तरीक्षभूमिस्थानां वायुरूपाणां उत्तमगतिप्राप्त्यर्थं + + + + अमुकतीर्थे एकोद्दिष्टेन विधिना त्रिपिण्डीश्राद्धमहं करिष्ये ।

1152.

5749. कातीयगृह्यकारिका । *Kātīya gṛhyakārikā..*

By Reṇukāgnihottrī.

Substance, country-made paper. 11×4¾ inches. Folia, 61. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

विघ्नाराति + + + + + +

निर्गच्छद्रक्तधाराविरचितपरशुर्वुद्धिवृद्धिं क्रियान्नः ।

रक्षेत् द्वैमातुरोयं मधुकरनिकराराजितोद्दण्डतुण्ड-

चञ्चच्चामीकराभोऽमिततरदुरितच्छेदकः संततं सः ॥ १ ॥

. . . .

. . . . ॥ २ ॥

कर्क्कं कात्यायनाख्यं गणपतिचरणाम्भोजयुग्मं च वाण्याः

पादाम्भोजं प्रणम्य द्विजवरनिकरा × × रेणुप्रसादात् ।

गृह्योक्तस्मार्त्तकर्म्मण्यभिरतमनसां दीपवद्वर्त्तमानां

कातीये गृह्यसूत्रे विरचयति शुभां कारिकां रेणुकाख्यः ॥

This is to be differentiated from Reṇuka's Gṛhya kārikā as contained in Catal. No. 1135.

Topics treated of :—

2A, अग्न्याधानादौ अधिकारी निरूप्यते; 5A, इति कातीयगृह्यकारिकायामधिकारिनिरूपणम्; 8A, इति कातीयगृह्यसूत्रे पात्रलक्षणम्; 17B, इति गृह्यकारिकायामाधानप्रकरणम्; 19A, इति मणिकावधानम्; 22B, इति गृह्यकारिकायां पञ्चमहायज्ञाः: 26A, इति होमविधिः; 29A, इति पत्न्यादिकर्म्म समाप्तम्; 32A, इति नवप्राशनम्; 36A, इति कातीयगृह्यसूत्रकारिकायां श्रवणाकर्म्म समाप्तम्; 38B, इति गृह्यकारिकायामिन्द्रयज्ञः समाप्तः; 39B, अथवाग्रयणं वक्ष्ये महालक्ष्मीप्रसादतः; 43B, इति प्रथमाष्टका; 46B, इत्यन्वष्टकाकर्म्म; 50B, इति द्वितीयाष्टका समाप्ता; 51A, इति गृह्यकारिकायामन्वष्टकाकर्म्म समाप्तम्; 54B, ०वृषोत्सर्गः; 55B, इति पायसप्राशनम्; 61B (last colophon) इति श्रीकातीयगृह्यसूत्रकारिकायां रेणुकामिहोत्रिविरचितायां प्रवासविधिः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३७ मीती भादौ वदी ९ वार रविवारके लिखा ।

Ends :— प्रवासविधिरुक्तोयं कमलाङ्घ्रिप्रसादतः ।

उभयस्तुल्य एव स्यादावसथ्यमिहोत्रयोः ॥

श्रद्धाभक्तिविभक्त्यादि + + + + + + ।

+ + + रेणुकार्य्येण कृतेयं गृह्यकारिका ॥

1153.

6283. **पद्धतिरत्ने स्मार्त्ताधानादिपद्धतिः ।** *Paddhati ratna.*

By Kāṇva Govinda Bhaṭṭa, son of Ganeśa Bhaṭṭa, a resident of Kāśī.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 29. Lines, 7-9 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1889. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीमत् काण्वकाशीवासि—भट्टगणेशात्मज—गोविन्दभट्ट-विरचितपद्धतिरत्ने स्मार्त्ताधानादिपद्धतिः ।

Post Col. :—

श्रीरामार्पणमस्तु । श्रीसंवत् १८८९ माघशुक्ल ८ भौमवासरे ।

The maṅgalācarana and the object of the work.

विघ्ननिर्विकतारं (?) दुरितघ्नं स्मृतिस्तवम् ।
वन्दे विघ्नहरं देवं प्रसन्नं करुणार्णवम् ॥
श्रीमद् गणेशशर्म्माणं नत्वैवादौ महागुरुम् ।
रामपाठकमिश्रादीन् सम्प्रदायगुरूनपि ॥
काशीनिवासिकाण्वश्रीगणेशार्य्यसुतः सुधीः ।
गोविन्दशर्म्मा कुर्व्वेऽहं स्मार्त्ताधानादिपद्धतिम् ॥

आधानवत् पुनराधानम् ।

5B, इति आधानप्रयोगः ; इति मणिकाधानपद्धतिः ; 6A, अथ वैश्वदेव-क्रमः ; 6B, इति भूतयज्ञः, इति पितृयज्ञः ; 7A, इति मनुष्ययज्ञः ; अथ ब्रह्म-यज्ञः ; 8A, अथ सायंप्रातर्होमः ; 9A, अथ पक्षादिप्रयोगः ; 12A, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ; 14A, अथौपासनीकस्य नवानुक्रमः ; 16B, अथ अनादिष्ट-प्रयोगः ; 17B, इति वैश्वानरचरुप्रयोगः ; 19B, प्रवासप्रवेशविधिप्रयोग-पद्धतिः—काण्वकाशीवासि० प्रवासविधिक्रमः— अथ स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि ; 22B, अथ पुनराधाननिमित्तानि ; 24A, इति पुनराधानम् ; 24B, अथान्यकर्म्म-प्रयोगः ; 29A, इति मृताधानप्रयोगः ।

End :—एवं अतिक्रान्तमासादिप्रायश्चित्तहोमद्रव्यदानं च पूर्व्वं कृत्वा तत-
प्रेताधानादिकमिति ॥

1154.

6096. स्मार्त्तोल्लास । *Smārttollāsa.*

By Śivaprasāda Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. Folia, 132. Written in two different hands—the first writes up to the 19th leaf on paper measuring $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches, and the second, the rest of the manuscript, on paper measuring 11×6 inches. The leaves 21-76 and 93-96 and 99 and 101, are written on one side only. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the Gṛhya ceremonials in accordance with the precepts of Kātyāyana. The name of the author's native place is given in the colophon in leaf 46, as Yevaṇḍa-vallīpura (?) but in all other colophons in leaves 82B, 105B and 114B, the name is Puṣkaravallī.

6A, इति श्रीशिवप्रसादकृते स्मार्त्तोल्लासग्रन्थे गृह्यकर्म्मकृताकृतमध्यिम-वर्णानञ्च अधिकारि अनधिकारि निर्णयः । 18A, इति श्रीशिवप्रसादकृते स्मार्त्तो-ल्लासे परिभाषाप्रकरणं सम्पूर्णम् ; 46, इति येवंडवल्लीपुरवासिशिवप्रसादकृते स्मार्त्तोल्लासे आवसथ्याधानप्रयोगः समाप्तः— अथ पाकयज्ञनिर्णयः ; 57, इति स्मार्त्तोल्लासे गृह्याग्निमत्कर्त्तृके गृह्योक्तवैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः— अथेदानीं तदुप-योगी निर्णय उच्यते ; 82B, इति श्रीपुष्कवल्लीस्थशिवप्रसादकृते स्मार्त्तोल्लासे पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः समाप्तः— अथ नवान्नप्रयोग उच्यते ; 90A, इति गृह्य-कारिकोक्तप्रवासविधिः— अथ प्रवासभोजनविधिः ; 103A, इति निरग्निकयज्ञ-पार्श्वोक्त-वैश्वदेवप्रयोगः ; अथ कुण्डकरणमुच्यते ; 105B, इति पुष्करवल्लीस्थ-शिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे साग्निकनिरग्निकवैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः ; 114B इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे औपासनकर्म्म पुनराधा-नादिप्रायश्चित्ताध्यायः समाप्तः—

विश्वेश्वरञ्च पितरञ्च सरस्वतीञ्च
कात्यायनञ्च निजसूत्रकृतं प्रणम्य ।

गङ्गाधरादिवरपद्धतिस[.]निरीच्य-
शिवप्रसादः कुरुते मखपाकपद्धतिम् ॥

119A, इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे श्रवणा-कर्म्मप्रयोगः— अथेन्द्रयज्ञप्रयोग उच्यते; 122B, इति स्मार्त्तोल्लासे आग्रहायणी-कर्म्मप्रयोगः; 126B, इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे अष्टकान्यष्टकाकर्म्मप्रयोगः समाप्तः— अथ वृषोत्सर्गप्रयोग उच्यते। 128B, इति वृषोत्सर्गः समाप्तः; 129B, इति श्रीपुष्करवल्लीवास्तव्य आलम्बायनगोत्रोत्पन्न-जयदेवपाठक-तत्सु[त]-निम्बाजिपाठक-तत्पुत्र-शिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे स्मार्त्ताधानादिपाकयज्ञान्तप्रयोगविधिनिर्णयः समाप्तः अथान्त्येष्टिप्रयोग उच्यते। (last colophon) इति श्रीशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे आधानाद्यन्त्येष्टि-पर्य्यन्तं प्रयोगविधिनिर्णयः समाप्तः।

It ends:—

क्रियाधिकारिणी कनिष्ठा भवति, तदा एकादशरात्रिनिवृत्तौ पुनराधानपूर्व्वकमुर्व्वरितकर्म्मक्रिया कार्य्या श्रवणाकर्म्मोपक्रमे इति दिक्। इत्यन्त्येष्टिप्रयोगः।

5A, लौगाक्षिकारिका; 6B, आश्वलायन; वृद्धगार्ग; 7B, शिशुगृह्ये; 8B, काश्यपः; 14A, आपस्तम्ब; 15B, स्मृत्यर्थसारे; 16A, हरिहरस्य; गङ्गाधर; वराहपुराणे; विष्णुधर्म्मोत्तरे; 17A, दानभागवते; 30B, शातातप-मार्कण्डेय, काश्यप; 36B, रेणुकायां; 37B, गङ्गाधर; 38B, वैद्यनाथमिश्राः; 44B, हरिहर; 47B, चतुर्विंशतिमत; यज्ञपार्श्व, कात्यायन, सांख्यायन, कारिका; 49B, दत्त; 52B, छन्दोगपरिशिष्टे कात्यायन; 58B, मण्डन; 60B, सिद्धान्तशेखरे; 63B, देवल; क्रमकारिकायां गृह्ये; 64B, मदनरत्ने-व्यासः; कूर्म्मपुराणे; 67B, गृह्यकारिका; 69B, दामोदरनिबन्धे, काठके; 71B, पुलस्त्यः; याज्ञवल्क्य; व्यास; 76B, गदाधरभाष्येऽपि; 77B: बौधायन; 78A, गार्ग; हरिहर-भाष्ये; 79A, त्रिकाण्डमण्डन; 80B, आश्वलायन; 84A, प्रयोगपारिजाते; 84B, अनन्तभट्टीये; कारिकायां; प्रयोगपारिजाते; कालादर्शे; 90A, परिशिष्टेऽपि; 103A, दीपिका; 104A, भविष्ये; अङ्गिराः; 104B, आचारादर्शे; 104B, मदनपारिजात; 105A, शङ्ख; 105B, लिखित; 106B, विष्णु; 111B, गृह्यकारिका.

1155.

The Same and Makhapāka.

6325. *Part of* **स्मार्त्तोल्लास** *and* **मखपाकपद्धतिः** ।

By Śivaprasāda Pāṭhaka, of Puṣkaravallī.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 9. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A fragment.

A. Fol. 1–7A.

The second volume of *ullāsa*, relating to *Gṛhya* rites. For the first volume see Catal. No. 1059.

Beginning :—श्रीगणेशाय नमः ।

प्रायश्चित्तं गङ्गाधरेणोक्तम् । एवं नित्यस्नानलोपे सन्ध्यालोपे सायंप्रातर्होमलोपे च स्नात्वाष्टोत्तरशतगायत्रीजपः कार्य्यः ।

7A, इति श्रीपुष्करवल्लीस्थशिवप्रसादपाठककृते स्मार्त्तोल्लासे उपासनकर्म्मणि पुनराधानादिप्रायश्चित्ताध्यायः समाप्तः ।

B. मखपाकपद्धतिः । (Fol. 7B—the end).

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

विघ्नेश्वरञ्च पितरञ्च सरस्वतीञ्च
कात्यायनञ्च निजसूत्रकृतं प्रणम्य ।
गङ्गाधरादिवरपद्धतिसंनिरीक्ष्य-
शिवप्रसादः कुरुते मखपाकपद्धतिम् ॥ (?)

गृह्यकारिकायाम्

अथातः श्रवणाकर्म्म शास्त्रदृष्ट्या मयोच्यते ।
श्रावण्यामेव तत्कार्य्यममावा गौणकालतः ॥

After eight such kārikās (ending उत्सर्गोपगमनं पश्चादुत्तरे पात्रसादनम्) we have :—

अथ ब्रह्मोपवेशनादिस्वाधारावाज्यभागान्तं गृह्यकारिकोक्तक्रमेण लिख्यते ।

अग्नेर्दक्षिणतो ब्रह्मासनं कृत्वा कुशास्तृतं ।
ब्रह्माणं वरयेदग्नेरुत्तरेण गुणान्वितम् ॥ १ ॥

There are forty-eight such kārikās, going to the end of the manuscript, with the colophon :—

इति गृह्यकारिकोक्तासादनकारिका समाप्त ।

1156.

886. प्रयोगदर्पणम् । *Prayogadarpaṇa.*

By Padmanābha Dīkṣita, son of Gopāla and Pārvati, grandson of Nārāyaṇa, disciple of Śitikaṇṭha.

It treats of domestic and propitiatory rites.

For the manuscript see L. 1775.

Post Colophon Statement:—

संवत् १८८४ मिति अगम्न सुदी ११ ग्रन्थ १८००० ।,

The manuscript has two separate paginations, one ending in 79 and the other in 102.

The later authorities quoted (1) Aparārka, (2) Mahārṇava, (3) Vrataratna, Kālikāpurāṇa, (4) Madanaratna, (5) Śaiva-purāṇa, (6) Viṣṇudharmottara, (7) Nirṇayasindhu, (8) Chandoga-pariśiṣta, (9) Smṛti-kaustubha, (10) Kalpatarau Halāyudha, (11) Todarānanda, (12) Saṃvatsara-pradīpa, (13) Hemādri, (14) Smṛtyartha-sāra, (15) Śrīdhara, (16) Yogapadya, (17) Siddhānta-śekhara, (18) Kuṇḍasiddhikāra, (19) Prayoga-parijāta, (20) Ratnasaṃgraha, (21) इति शौनकोक्त अश्लेषाशान्तिप्रयोगः. Here ends the first pagination, (22) Jyotirnibandha, (23) Viṣṇudharmottara, (24) Mayūracittra, (25) Pārijāte Saunakaḥ, (26) Kaustubha, (27) Harihara, (28) Gadādhara, (29) Kārika, (30) Vāsudeva, (31) Medhātithi, (32) Mādhava, (33) Haradatta, (34) Śākātāgani, (35) Ṣaṭtriṅṣatmata as quoted in Candrikāpārijāta, (36) Bhaṭṭa kārikā, (37) Sārasamuccaga, (38) Vākyasāra, (39) Jyotiḥsāra, (40) Prayogasāgara, (41) Smṛti-kaustubha, (42) Kārikā-nibandha, (43) Smṛtyarthasāra, (44) Kṛṣṇa Bhaṭṭīya, (45) Smṛti-ratnāvali, (46) Jyotiḥ-prakāsā, (47) Smṛti-candrika,

(48) Ratnamālā, (46) Ratna-koṣa, (47) Sambandhatattva, (48) Muhūrta-cintāmaṇi, (49) Deva-Yajanadīpikā.

It belongs to the school of Mādhyandina of the Yajur-veda, as is evident from the following passages.

3B, माध्यदिनशाखायां पुण्याहवाचनस्यानुक्तत्वात् यन्नाम्नातं स्वशाखाया-मितिवचनात् बह्वृचगृह्य[परि]शिष्टोक्तमेव मयापिदृतम् ।

41B, इति सङ्कल्प्य यथोक्त विधिना वास्तुपूजनं मण्डपपूजनं च कुर्यात् ।

1157.

2990.

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

This contains a clear exposition of Āgrayaṇa or the ceremony of eating a new crop.

It begins:—

अथाग्रयणमिति कर्म्मनामधेयं । अत्र श्रुतिः शतायुधाय शत-वीर्य्याय शतोतयेभिमतिषाहे । शतंयो नः शं तनुवे स्योनः ।

It ends:—

असामर्थ्ये तु ब्राह्मणं तर्पयीत वै इत्याह कात्यायनः ।

अत्र कर्कोपाध्यायैः ऋत्विजाधिकमेकं भोजयेत् अनेन च न्यायेन सर्व्वत्र ज्ञेयमिति व्याचक्रुरलम् ।

1158.

65. **यजुर्व्वेदीयकुशण्डिका ।** *Kuśaṇḍikā.*

By Paśupati.

For the MS. See L. 1528.

This is only a section of Daśakarmapaddhati dīpikā (L. 525) by Paśupati, the brother of Halāyudha, the Chief Justice of Lakṣmaṇa Sena, King of Bengal. Paśupati is well-known.

Though the MS. commences with अथ यजुर्वेदिनां दशकर्म पद्धति लिख्यते there are many Tāntrika ceremonies mentioned in it.

1159.

6102. **गर्गपद्धतिः ।** *Gargapaddhatiḥ.*

By Sthapati Garga.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 29 of which the 8th is missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600 Character, Nāgara. Date given in a later hand, Saṃvat 1748. Appearance, old and discoloured.

Based on Pāraskara Gṛhya sūttra, as interpreted by Bhartṛyajña.

For the beginning of the work see L. 1916.

Topics :—

3A, इयं परिभाषा; अथ विवाहः; 7B, समाप्तोऽयं विवाहः; 9A, अथ चतुर्थीकर्म्म; 9B, इति चतुर्थीकर्म्म, अथ पाकयज्ञः; 10A, अथ सोष्यन्ती-कर्म्म उच्यते; 10A, इति मेधाजननम्; 11B, अथातो जमल(?) जनने विधि-रुच्यते; 12A, अथान्नप्राशनम्; 13A, सांवत्सरिकस्य चूडाकरणम्; 18B, इति सावित्रव्रतोत्सर्गः; 19A, आग्नेयव्रतम्; 20B, समाप्तमुपनयनमिति, इदानीं ब्रह्मचारिणः व्रतान्युच्यन्ते; 22A, अथ ब्रह्मचारिणो धर्म्माः; 22B, अथ अतीत-कालविधिमाह; 23B, अथ आग्नेयव्रते विसर्गः; तत आयव्रतविसर्गः; 24B, ततो व्रतविसर्गः; तत उपनिषद्व्रतादेशः; 25A, अथ प्राम्टतमुच्यते; 26A, ततो गोदानव्रतादेशः; 26A, ततश्च संवत्सरे पूर्णे व्रतविसर्गः; 26B, इति व्रतानि समाप्तानि; 27A, ततः समावर्त्तनम्; 29A, अथ स्नातकस्य यवान्(?) वच्यामः;

यदि प्रवर्ग्यदीक्षितो भवेत् तदा मूत्रपुरीषे ष्ठीवनञ्च आतपे न कुर्य्यात्, दात्येव मादि(?) न कुर्य्यात् ।

Colophon :—

इति समाप्तः ।

Post Colophon :—

ॐ रथेश्वरलिखितम् ।

The date is given in a much later hand.

सं १७४८ वर्षे माघ सुदी १५ दिने ।

Cf. Gargapaddhati, as described by Rājendralāla Mittra, No. 1916. This appears to be a much shorter work.

1160.

6090. **पारस्करलघुगृह्यकारिका ।** *Pāraskara laghu gṛhyakārikā.*

By Viṣṇuśarmā.

Substance, country-made paper. Two sets of leaves—the first consisting of 37 leaves and the second of 13 leaves. The second written in a much later hand begins exactly where the first ends. The first measures 9 × 4 inches and the second 10 × 4¾ inches. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. The new set of leaves is dated Saṃvat 1937. The two sets complete the work.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य देवं गणनायकं परं
सरस्वतीं चाप्यथ याज्ञवल्क्यम् ।
श्रीधराचार्य्यं च (?) शिष्यमुख्यान्
ब्रवीम्यहं ग्रन्थमनुत्तमं च ॥
श्रीदेवदत्तो मतिनायकः पुरा
माध्यन्दिनीयोऽप्यथ गौड़वासी ।
श्रीविष्णुशर्म्मा इति तस्य सूनुः
सकारिका कारवितौ(?) बभूव ॥
पारस्करं नमस्कृत्य येन पारः प्रदर्शितः ।
शाखाधीशं याज्ञवल्क्यं लध्वीं ब्रूते च कारिकाम् ॥
निषेकाद्याः श्मशानान्ताः संस्काराः स्मार्त्तकर्म्मणि ।
गृह्यसूत्रेऽपि गुप्तार्थाः प्रयत्ना दर्शयिष्यथः (?) ॥
पूर्व्वं कुशकण्डिकां ब्रूते यथा सूत्रे प्रदर्शिताम् ।
कुशोपरि समूहने(?)सप्तशाखाः प्रकीर्त्तिताः ॥
पञ्चशाखा न वक्तव्या इत्येवं पारिभाषिकम् ॥

In the leaf 36A of the first set of leaves, ends Karma-kāṇḍa.

चतुर्थे कर्म्मणि कृते चरुं भुंक्ते तथैव च ।
आशीर्व्वचनकाले च वधूर्वामाङ्गमाश्रयेत् ॥

इति लघुकारिकायां कर्म्मकाण्डं समाप्तम् ।

प्रकरणानि २६ श्लोक संख्या ६७१ ।

The first set of leaves does not count the chapters. The second set begins from the 28th chapter.

The first colophon in the second set of leaves.

1B, इति श्रीप्रेतक्रिया प्रकरणमष्टाविंशतिमं ।
अथाशौचं प्रवक्ष्यामि यथावदनुपूर्व्वशः ॥

Asauca ends in 5B.

इति श्री० विदेशस्थाशौचं षट्त्रिंशत्तमम् ।

After four lines occurs the following colophon :—

इति श्री० भानुवारे पञ्चकम्टतानां प्रायश्चित्ताधिकारः सप्तत्रिंशत्तमः ।

6A, इति ++ तर्पणं अष्टत्रिंशत्तमम्; 9A, इति श्रीस्त्रियाधिकार एकोनत्रिंशत्तमम् ॥ वृषोत्सर्गं प्रवक्ष्यामि ।

11A, इति श्रीवृषोत्सर्गप्रकरणं चत्वारिंशत्तमम्; 11B, इति श्रीएकादशाहश्राद्धप्रकरणमेकचत्वारिंशत्तमम्; (Last Colophon) इति श्रीसकलकर्म्मचूड़ामणिविष्णुशर्म्मप्रणीतायां लघुकारिकायां सपिण्डीकरणप्रकरणम् +++ ++ समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संमत् १९३७ मीः भादोः वदी १३ वार शुक्रवारके लौ ।
पोथी पंडित बालमुकुन्दकै लीखी हैः ।

1161.

3780. ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी । *Brahma-Saṃskāra-Mañjarī.*

By Nārāyaṇa Tarkavāgīśa.

Substance, country-made paper. 11×3 inches. Folia, 54. Lines, 3 to 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali. Date, Śaka 1743. Appearance, worn-out and faded. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनारायणतर्कवागीश-भट्टाचार्य्यविरचिता ब्रह्मसंस्कार-मञ्जरी समाप्ता ।

Post Colophon :—

कालब्रह्मशिरोऽर्काश्वचमा माने रवे र्द्दिने ।
व्यलिखदीश्वरो रामं नमन् पुस्तं शकस्य भोः ॥
श्रीईश्वरचन्द्रदेवशर्म्मणः पुस्तकं स्वाक्षरञ्च ॥
श्रीरामः शरणम् ॥

It begins thus :—

अथ घटस्थापनम् । तत्र वशिष्ठः ।
अपाटितां शुभां वेदीं कुर्य्यादेककरोच्छ्रितां ।
पद्मं वसुदलं तत्र चतुर्द्वारोपशोभितम् ॥
पञ्चवर्णैस्तथाचूर्णैश्चन्दनेनाथवा लिखेत् ।
अतुषं निर्म्मलं तत्र धान्यमञ्जलिमात्रकम् ॥
स्थापयेत्—etc.

The Vasiṣṭha gottrī Brāhmaṇas of Bhāṭpāḍā claim this work as written by Nārāyaṇa the founder of their family. They belonged to the White Yajurveda, and this is a priestly work of that Veda relating mainly to the 10 sacraments of Brāhmaṇas. Nārāyaṇa, flourished, according to their tradition, about 200 years ago, and this work, they say, is their standard work.

1162.

6097. **क्रियानिबन्ध ।** *Kriyā nibandha.*

By Yājñika Deva.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 196. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Complete.

The MS. from which it was copied was defective, as it leaves lacunæ in places.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय नमः ।
दुश्चिकित्स्यै र्महारोगैः पीडितस्तु पुमानपि ।
ज्ञात्वारिष्टादिभि र्मृत्+ + + +समाचरेत् ॥
सितासिते सरिते यत्र सङ्गे
तत्राप्लुतासो दिवमुत्पतन्ति ।
ये वै तन्व विसृ+ + + +
स्ते वै जनासो अमृतं भजन्ते ॥
सर्व्वेन्द्रियविरक्तस्य वृद्धस्य कृतकर्म्मणः ।
व्याधितस्य विना+र्थे मरणं तपसोऽधिकम् ।
असाध्यव्याधिना युक्त[ः] स्वव्यापाराक्षमः पुमान् ।
प्रविश्य+ +दीप्तं करोत्यनशनं तु वा ॥
अगाधं तोयराशिं वा भृगोः पतनमेव वा ।
गच्छेन्महापथं वापि तुषारगिरिमादरात् ॥
प्रयागवटशाखाग्राद्देहत्यागं करोति वा ।
स्वयं देहविनाशस्य काले प्राप्ते महामते ॥

The manuscript seems to be defective in the beginning :—

26A, इत्युदकदानम्, अथ शोकापनोदः ; 44A, इति पिण्डोदकदानम्—अथास्थिसञ्चयनम् ; 52B, अथ नवश्राद्धान्युच्यन्ते ; 110B, अथ श्राद्धक्रमः ; 114B, इत्येकादशाहिकश्राद्धप्रयोगः— अथ मृतशय्यादानविधिः ; 116B, इति शय्यादानविधिः ; 121A, अथोदकुम्भदानम् ; 122A, अथ सपिण्डीकरणकालः ; 125B, इति साग्निकस्य [स] पिण्डीकरणकालास्त्रैवर्णिकानां—अथ शूद्रस्य सपिण्डीकरणकालः ; 155A, अथ सूतिकाप्रायश्चित्तम् ; 164A, इति सहगमनविधिः ; 170A, अथ अन्वारोहणेऽप्यनुमासिकविधिमाह, 175B, अथ नारायणबलिः ।

End :— स्वयं दत्तश्च शूद्रश्च षड् दायादाश्च बान्धवाः ।
यतिश्च ब्रह्मचारी च अपुत्रश्च नपुंसकः ॥
यो यजेत् (जयेत्) पितृभिः सार्द्धं वसुरुद्रान् मखा(का)दिभिः ।

Here the MS. comes to an end. So it is defective also at the end.

Colophon :—

इति याज्ञिकदेवकृत क्रिया(कृया)निबन्धः समाप्तः । समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संमत १९३७ मीः भादौ वदी ५ वार बुध ।

The authorities quoted and consulted :—

3A, वराहपुराण ; 3B, कात्यायन ; 4B, कूर्म्मपुराण ; 5B, नागर खण्ड ; कालनिर्णयदीपिका ; 6B, हारीत, जावालि ; 7A, विष्णु, कात्यायन, पराशर ; 8A, वराहपुराण ; 8B, गरुड़पुराण ; 10A, षट्त्रिंशन्मत ; 11A, याज्ञवल्क्य ; 11B, गृह्यकारिका : 17B, आश्वलायनगृह्यपरिशिष्ट ; 19A, पारस्कर ; 19B, विष्णु, वशिष्ठ, शङ्खलिखितौ ; 20A, हारीत ; पैठीनसि ; 20B, स्मृतिमञ्जरी ; 21A, बौधायन, प्रचेताः ; 21B, याज्ञवल्क्य ; 22A, आपस्तम्ब ; 23A, विष्णुपुराण , 23B, गौतम, मरीचि ; 24A, व्यास ; 25A, वृद्धमनु ; 26A, गरुड़पुराण ; 27B, श्रीरामायणे : 29A, वैजवाप ; हरिहर ; 31A, वृहस्पति, अङ्गिराः ; 34A, मत्स्यपुराण ; 35A, यम ; 35B, गोविन्द-राजलिखितवृद्धप्रचेताः ; 40B, आदित्यपुराण ; 42B, वृद्धशातातप ; 45A, कर्कोपाध्याय ; 50B, काशीखण्ड ; 55A, कालादर्श : 56B, वृद्धवशिष्ठ ; 57B, व्याघ्र ; बह्वृचपरिशिष्ट ; 58A, गालव ; 58B, देवल ; 59A, वृहत्-प्रचेताः ; भृगु ; 59B, स्मृतिमहार्णव ; 60A, कृष्णाजिनि ; 60B, वृद्धवशिष्ठ ; 65A, पैठीनसि ; 65B, मदनपारिजात ; 72B, स्मृतिसंग्रह ; 78A, साम-विधानाख्यब्राह्मण ; 79A, विष्णुधर्म्मोत्तर ; देवीपुराण ; 79B, आदित्यपुराण ; 81A, विष्णुधर्म्मोत्तर ; 84B, शिवधर्म्मोत्तर ; 90A, जातुकर्ण ; 90B, विश्वा-दर्श ; 98A, गालव ; 98B, लाट्यायन (शाट्यायन ?) ; 99B, स्मृतिरत्नावली ; 107B, लघुहारीत ; 125B, निर्णयामृत ; 127B, चतुर्विंशतिमत ; 129B, ऋष्यशृङ्ग ; 131A, मरीचि ; 133A, कालनिर्णयदीपिका ; 139B, काठक-गृह्ये , 140B, शातातप , 142B, स्मृत्यर्थसार ।

The author is not Devayājñika, the well-known writer of the school of Katyāyana, the author of Katyāyana Śrauta Sūttra Bhāṣya, as he quotes such late authorities as Madana Pārijāta, Nirṇayāmṛta and Kālanīrṇayadīpikā. Aufrecht mentions a work, Kriyā-nibandha, quoted in Nirṇayasindhu, but it is anonymous.

1163.

5897. **क्रियापद्धतिः ।** *Kriyā paddhatiḥ.*

By Yājñika Devā, son of Prajāpati (Agnicit Samrāṭ Sthapti Mahāyājñika).

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 780. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On ceremonies beginning with cremation and ending with Sapiṇḍīkaraṇa.

Beginning:—

ॐ नमः श्रीवासुदेवाय ।

अथाहिताग्नेर्मरणसमयादारभ्य सपिण्डीकरणान्तं कर्म्म लिख्यते ।

Colophon:—

इति सपिण्डीकरणं समाप्तम् ।

इत्यग्निचित् सम्राट्-स्थपति-महायाज्ञिक-श्रीप्रजापतिसुत-याज्ञिक-देवकृता क्रियापद्धतिः समाप्ता ।

Then the following ślokas are added:—

पतिपत्न्योः सदैकत्वं त्रिषु स्थानेषु वै पृथक् ।
कन्यादाने तथा सोमे पिण्डसंसर्ज्जने तथा ॥
आर्त्तानामपि जन्तूनामार्त्तिच्छेदं करोति यः ।
शङ्खचक्रगदाहीनो द्विभुजो विष्णुरुच्यते ॥
स्वकृतं भुज्यते भूतैः सर्व्वैः सर्व्वत्र सर्व्वदा ।
न कोपि कस्यचित् किञ्चित् करोत्यत्र हिताहितौ ॥

1164.

1267. प्रयोगरत्नम् । *Prayogaratna.*

By Kāsi Dīkṣita, son of Sadāsiva.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 161 of which leaves 59-65 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 3220. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1870. Appearance, tolerable. Generally correct.

For beginning see Bik. Catal. No. 945.

This MS. has three mangalācaraṇa verses addressed to Gaṇapati, Siva and Sivā and Nīlasarasvatī before the commencement of the work as given in Biks.

It ends:—

आस्यनासाक्षिकर्णौ च नाभ्युरस्कं भुजौ स्पृशेत् ।
एवमाचमनं कृत्वा साक्षात् नारायणो भवेत् ॥
ग्रन्थाननेकानालोच्य विचार्य्यसदसच्च यः । ?
कृतस्तेन विभुर्भूय एकतः प्रीयतां मम ।
... ...
... ...
अज्ञानदोषात्, etc.
यादृशं पुस्तकं, etc.
भग्नपृष्ठ कटिग्रीव, etc.
तैलाद्रक्षेत्, etc.

Col. :—

इति सदाशिवदीक्षितसुत-काशीदीक्षितकृतः प्रयोगरत्नः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८७० शके १७३५ कारणमाससम्वत्सरे दक्षिणायने वर्षा ऋतौ श्रावणमासि कृष्णपक्षे तिथ द्वितीयां श्रवणनक्षत्रे योगप्रीति रोजगुरुवासरे पुस्तकं दिवस तृतीयप्रहरे इदं पुस्तकं समाप्तम् । पत्रसंख्या—प्रमाण येक सो १,६१ येक सठ काशयां लिखितम् । साम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।

स्वार्थं परोपकारार्थञ्च ।

इति प्रयोगरत्न सदाशिवदीक्षितसुत ।...

1165

6533. **तृचार्घ्यदानविधान** । *Tṛcārghyadāna-Vidhāna.*

By Kāśīnātha.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 9\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति काशीनाथविरचितं तृचार्घ्यदानविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९६१ मीः श्रावण वदी ६ मालवीय बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

अथ तृचार्घ्यदानविधिरुच्यते ।

कृतावश्यको लब्धगुर्व्वनुग्रहो जलाशयान्तिकासीनः आचान्तः ॐ मानस्तोक इत्यनेन शिखां बद्धा आचम्य आसनविधिं कृत्वा गायत्र्या प्राणानायम्य तिथ्यादि स्मृत्वा आत्मनोऽमुकस्य वा क्षिप्रममुकरोगशान्त्यर्थं श्रीमार्त्तण्डभैरवप्रीत्यर्थं वा तृचकल्पोक्तविधिना श्रीसूर्य्यार्घ्यदानमहं करिष्ये ॥

Looks like a combination of Tāntrika and Vaidika rituals.

1166.

5863. **आचारतिलकम्** । *Ācāra-tilakam.*

By Gaṅgādhara.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

अथ साधारणं सर्व्वेष्वाधानादिषु कर्म्मसु ।

विधिरालोच्य गृह्यादिः सम्यक् संगृह्यते मया ॥

ततः स्मृतिविधिनाचमनं लिख्ये (?)

तत्र दक्षः ।

आधानादिक्रियाः सर्व्वाः श्रौते स्मार्त्ते च कर्म्मणि ।

प्रतिष्ठा सर्व्वदेवानां वह्नीनां स्थापनादिभिः ॥

This is a very incorrect manuscript. It gives 139 kārikās, relating to the establishment of the sacred fire.

संस्रवप्राशनं

संस्रवप्राशने चामे कुर्य्याच्छुद्धिः स्वकारणात् (?) ।

प्रणीता विमोकं पश्चात् आयुष्यार्थी प्रशंचरेत् (?) ॥ १३८ ॥

पुरा(ग्रन्थेनमालोक्य) ग्रन्थान् समालोक्य सन्देह ईरिसं मया (?) ।

कारिकारचितं वन्दे गङ्गाधरविधिः स्मृतः ॥ १३९ ॥

अपारदीपिकां ज्ञेयं सर्व्वकर्म्मणा साधितम् ।

स्वल्पं स्वल्पत्तरश्चैव निरीक्ष्यं पण्डितैर्बुधैः ॥

परोपकरणं वक्ष्ये कुर्य्यामि तु साधनम् ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीगङ्गाधरविरचितमाचारतिलकं सम्पूर्णम् ।

1167.

6282. स्मार्त्तपदार्थसंग्रहः *or* प्रयोगपद्धतिः ।

Smārta-padārtha-saṃgraha.

By Gaṅgādhara, an inhabitant of Kolāpura.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

An exposition of the Vedic rites and ceremonies, of the school of Kātyāyana.

Beginning :—

गणनाथं नमस्कृत्य शारदां गुरुमेव च ।
वैक+ +कान्दषिच्छन्दों देवता गृह्यकर्म्मसु ।
देवतानामभिधानं वक्ष्ये संकल्पपूर्व्वकम् ॥ १ ॥
अग्न्याधानं द्विजेन्द्राणां स्या[त्] कृत्तिकाविशाखयोः ।
रेवतीरोहिणीपुष्यमृगज्येष्ठोत्तराचये ॥

12A, इति श्रीगङ्गाधरभट्टविरचितायां [प्रयोगपद्धतौ] स्मार्त्तपदार्थसंग्रहे आधानं समाप्तम्; 13B, इति स्मार्त्तपदार्थसंग्रहे मणिकाधानं समाप्तम्; 20A, इति प्रयोगपद्धतौ पञ्चमहायज्ञाः— अथ सायं प्रातर्होमविधिः; 22A, अथ समिधः; 22B, अथ समिद्दृव्याः; 24A, अथ पश्चादिकर्म्मप्रयोगः; 28B, अथ पिण्डपितृयज्ञः; 32B, अथ नवान्नप्राशनम्; 36B, अथ उपाकर्म्म; 44B, श्रीगङ्गाधरभट्टविरचितायां प्रयोगपद्धतौ उपाकर्म्म समाप्तम् ।

कोलापुर प्रवरपीठ निकेतनां स्वां
लक्ष्मीं महापदयुतां पुरतः पुराणाम् ।
वेलापदे तु वरदानवशंगतानां
भ्रान्ताम्बिकाञ्च कुलमातरमानतोऽस्मि ॥
विश्वेश्वरं हरिहरौ च सरस्वतीञ्च
कात्यायनञ्च निजसूत्रकृतं प्रणम्य ।
श्रीरेणुकादिवरपद्धतिकृन्मतानि
संवीक्ष्य पाकमखपद्धतिमातनोमि ॥

50A, इति श्रीगङ्गाधरभट्टविरचितायां प्रयोगपद्धतौ श्रवणाकर्म्म— अथ इन्द्रयज्ञ उच्यते ।

53A, अथ पृषातकीकर्म्म उच्यते; 56A, अथ हस्तरारोहणमुच्यते; 57B, अथ अष्टकाकर्म्म उच्यते; 64A, अथ वृषोत्सर्गः; 69A, इति पायसप्राशनं समाप्तम्—समाप्तश्च पाकयज्ञः ।

अथौपासने प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यास्यामः, etc.

(*Last Colophon*) :—

इति गङ्गाधरपद्धतौ प्रायश्चित्तम् ।

Post Colophon :—

ब्रह्मार्पणमस्तु । नित्यश्रीरस्तु । लेखकपाठकयोः ।

गोदावरीतीर नारायणभट्टस्यास्तु मङ्गलमाहेश्वरी शुभम् ॥

It ends :—

पदास्पृष्टे लङ्घिते वा पात्रे त्त्वालणमेव च ।

अरण्योस्तु तत्त्वणमेव ।

1168.

278. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 73. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1890. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

It begins :—

गणनाथं नमस्कृत्य सारदां गुरुमेव च ।

आधानपद्धतिं कुर्व्वे स्मार्त्तसंग्रहकारकम् ॥ १ ॥

It ends :—

पदास्पृष्टे लङ्घिते वा पात्रत्त्वालनमेव । अरण्योस्तु तत्त्वणमेव ।

Col. :— इति गङ्गाधरभट्टविरचितायां प्रयोगपद्धतौ प्रायश्चित्तविधिः समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८९० माघी वद्य१४ रविवारे । शुभमस्तु ।

नारायणगणेशजोसीदिं डुरकरयां चे पुस्तक आसे श्रीभद्रकाली प्रसन्नम् ।

10A. इति श्रीगङ्गाधरभट्टविरचिते स्मार्त्तपदार्थसंग्रहे आधानं समाप्तम् ।

The authorities quoted :—

(1) Gadādhara Bhāṣyām 2B. (2) 21B, Vājasaneyī and (3) Kātyāyana.

1169.

1277. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 56, of which 9-10, 16-19, are missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1450. Character Nāgara. Date, Saṃ 1652. Appearance, old. Generally correct. Complete.

Col. :—

इति गङ्गाधरविरचितं स्म[ा]र्त्तपदार्थसंग्रह समाप्ता ॥ (?)

Post Col. :—

संवत् १६५२ समये काङ्गोपाध्यायेन लिखितं आत्मार्थं कौमीत् परोपकारार्थं शुभस्तु ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथौपासने प्रायश्चित्तं व्याख्यास्यामः । अरुणोदये उत्थाय अग्निं प्रादुष्कृत्य दन्तधावनपुरःसरं यथाविधि स्नायात् ।

It ends :—

स्मृतिसंग्रह—विष्णुकात्यायनौ,

दर्शे पौर्णमासे वा परान्नौ पाकसेवनं ।

ते नरा क्रियावज्र्ज्या सर्व्वं यदुच्छिष्ट भवेत् । (?)

1170.

6220. संस्कारपद्धतिः । *Saṃskāra-paddhati.*

By Gangādhara

Substance, country-made paper. 10 x 3½ inches. Folia, 25. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. Incomplete at the end.

Of the school of White Yajurveda.

The last colophon in the incomplete manuscript :—

22A, इति केशान्तः— अथ व्रतविसर्गः ।

The MS. breaks off abruptly.

1171.

10077. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 56. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and old. Complete. Written in two different hands.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीन्द्रसिंहं शिवं नत्वा श्रीमदम्बां सरस्वतीम् ।
गणेशं पितरौ कात्यायनादीन् कर्करेणकौ ।
रामाभिधोचपुत्रस्य पुत्रो गङ्गाधराभिधः ।
परोपकृत्यै कुरुते गद्यैः संस्कारपद्धतिम् ॥
तत्र संस्कारक्रमः ॥
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं ततः ।
जातकर्म्माभिधानञ्च निष्क्रमःप्राशनं क्रमात् ॥
चूड़ोपनयनं वेदव्रतानां च चतुष्टयं ।
गोदानं मेखलोन्मोको विवाहः षोडश क्रियाः ॥
तत्र गर्भाधानं प्रागुच्यते ॥

It ends :—

ग्रन्थान्तराणि संवीक्ष्य यथामति मयोदितम् ।
(?) नुक्तानुक्तत्तं च यत्र शोध्यंत सर्पकैः (?) ॥
यो वात्सायनवंशभालतिलको रामोऽभवद् भूतले ।
तत्पुत्रो वसुधां निजेन यशसा दामोदरो मण्डयन् ॥
तत्पुत्रो व्यदधात् हृदय (?) दशसु संस्कारेषु गद्यैऋजु-
र्विप्राणामुपकार एव निरतो गङ्गाधरो पद्धतिम् ॥
विप्रकार्य्यार्थये कृत्वा गद्यैः संस्कारपद्धतिं । ?
यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥

Then there is a line and a half of writing in a later hand.

1172.

5746A. संस्कारसुबोध । *Saṃskāra-subodha.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 69. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Written in two different hands. The second hand begins in the 6th line of leaf 45 and continues to the end.

It gives directions for sacramental rites.

Beginning:—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।

गणेशं गिरिजां नत्वा शिवञ्चैव सरस्वतीं ।
लक्ष्मीं नारायणञ्चैव प्रसन्नं गुरुमेव च ॥
पारस्करं तथा रेणुं भाष्यकारांस्तथैव च ।
गर्भाधानादिसंस्कारसुबोधः क्रियते मया ॥
बालानां सुखबोधाय नित्यं सत्कर्म्मदर्पणः ।
संस्कारा द्विविधाः प्रोक्ता ब्राह्मा दैवाश्च नित्यशः ॥
तत्र ब्राह्मा गर्भाधानाद्याः पाकयज्ञीया दैवाः ।
तत्र गर्भाधानाद्या अनुष्ठेयरूपेणोच्यन्ते ॥
ते संस्काराः षोडश :—
गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो जातकर्म्म च ।
नामक्रिया निष्क्रमोऽन्नप्राशनं वपनक्रिया ॥
कर्णवेधो व्रतादेशो वेदारम्भक्रियाविधिः ।
केशान्तः स्नानमुद्वाहो विवाहाग्निपरिग्रहः ॥
त्रेताग्निसंग्रहश्चैव संस्काराः षोडश स्मृताः ।
नवैताः कर्णवेधान्ता मन्त्रवर्ज्जं क्रियाः स्त्रियः ॥

Last colophon in the incomplete manuscript :—

63B, इति वराहपुराणोक्त ऋतुदर्शनशान्तिविधिः ।

अथास्य शान्तिप्रयोगः ।

1173.

5746B.

Substance, country-made paper 11¾×5 inches. Folia, 56. Lines, 12 per page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, new. Incomplete at the end.

A manual for sacramental rites. The manuscript breaks off in the middle of the marriage ceremony.

I do not think it forms part of Saṃskāra subodha, though that title appears on the reverse of the first leaf, and it says in leaf 12 A :—

इति संस्कारसुबोधे जन्मदिनमारभ्य दशादिनपर्य्यन्तं पूर्व्वरात्रौ सूतिकागृह-द्वारसमीपे यथारीत्युक्तानि नानाप्रकारेण कथितानि ॥

Beginning :—

अथ गर्भाधानप्रयोगः । यद्यथा :—

ऋतुप्राप्तदिनात् षोडशरात्रिषु आद्यचतुर्द्दिनामावास्याष्टमी पौर्णिमाचतुर्द्दशीसन्धिसंक्रान्तिव्यतीपातवैधृतिपरिघपूर्व्वार्द्धभद्रा-श्राद्धतत्पूर्व्वदिनमघामूलरेवत्यश्विनीभरण्यश्लेषाश्रवणधनिष्ठाजन्म-तारारहितासु चन्द्रतारानुकूलासु समासु रात्रिषु कार्य्यं ।

1174.

5748. **संस्कारभास्कर** । *Saṃskāra-bhāskara.*

By Ṛṣibudha, son of Gaṅgadhara, son of Viśvanātha.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 106. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 2200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It gives directions for the performance of sixteen leading sacraments. It is based on the Gṛhya-sūttra of Pāraskara and it consults Harihara, Karka and Vāsudeva

See Lez. No. 539.

Colophon :—

इति संस्कारभास्कराख्यः प्रयोगः समाप्तः ।

1175.

6217. **उत्सर्गोपाकर्म्मविधिः ।** *Utsargopākarma-vidhi.*

Part of Prayoga-paddhati by Gaṅgādhara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½ × 5¼ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:—

अथोपाकर्म्म लिख्यते ।

प्रारम्भः । ततः गृहे अभ्यङ्गस्नानं देवतार्च्चनं मातृकापूजापूर्व्वकं नान्दीश्राद्धान्तं कृत्वा ... ... ग्रामाद्बहिः शिष्यैरन्यैश्च ब्राह्मणैः सह रम्यजलाशयं गच्छेत् ॥

19B, अथोत्सर्गः ; 39B, इत्युत्सर्गः ।

Last Colophon:—

इति गङ्गाधरविरचितायां प्रयोगपद्धतौ उत्सर्गोपाकर्म्मविधिः समाप्तः ।

Post Colophon —

हस्त अक्षर मल्हार जोसि लोह्योगावकर याचे असे ।
शुभं भवतु । श्रीरामाजय, etc., etc.

1176.

6235B.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Fol. 20-26 are lost and their contents have been restored in fol. marked 20-27. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Dated Saṃvat 1927. Appearance, good.

Beginning:—

अथ तीर्थप्रार्थना ॥

त्वं राजा सर्व्वतीर्थानां त्वमेव जगतः पिता ।

याचितं तीर्थं मे देहि सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

The prayer takes up the first leaf.

The real work begins in the second.

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातो नित्यस्नानम् ।

नद्यादौ मृद्-गोमय-कुशतिलसुमनस आहृत्योदकान्तं गत्वा शुचौ देशे स्थाप्य प्रक्षाल्य पाणिपादं कुशोपग्रहो बद्धशिखो यज्ञोपवीती आचम्य विष्णु० तिथौ छन्दसामुत्सर्गमहं करिष्ये ... ... एवं गुण० एतत्कालपर्य्यन्तं-जन्मप्रभृति बाल्ययौवनवार्द्धकेषु रहसि प्रकाशे वा ज्ञानाज्ञानकृतमनोवाक्काय-कर्म्मकृतानां महापातकानामुपपातकानां गोवधादीनां गुरुतल्प-सुरापान-ऋणा-नपाकरण-पर्णविक्रय-परिवेदन-इन्धनार्थद्रुमच्छेदन-गर्भपातन-हिंसामन्त्रविधान-भ्रूण-हत्या-सङ्कलीकरण--मलिनीकरण--अपात्रीकरण--जातिभ्रंशकरण--अयाज्ययाजन-ब्राह्मणवध-स्त्रीवध-बालवध-पशुवध-कृमिकीटादि-जीववध-ब्राह्मणस्त्रीगमन...... ... ... (4A) प्रत्यवायपरिहारार्थं अध्यायोत्सर्गोपाकर्म्मनिमित्तं गङ्गा-स्नानमहं करिष्ये ।

But actually we have only the mode of utsarga or the recital of the vedas (probably in the month of Śrāvaṇa, as everyone of the first twenty leaves is marked श्रा.) and no upākarma or the closing of the recital. It is for the followers of the Mādhyandina school.

Last Colophon:—

इत्युत्सर्गविधिः । शुभं भवतु । कृष्ण । कृष्ण । कृष्ण ।

(*Kṛṣṇa* repeated five times). बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

साक्षीत्य । संवत् १९२७ मिति पौषकृष्ण १० ।

1177.

6240. **कुशकण्डिकानिर्णयः ।** *Kuśakaṇḍikā-nirṇaya.*

For the Mādhyandina School, being a commentary on the chapter of Kuśakaṇḍikā of Pāraskara Gṛhya sūtra by Gaṅgādhara.

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति गृह्यसूत्रे टीकाविधाने गङ्गाधरविरचिते कुम्भकण्डिकानिर्णयः ।

There are six lines more, added by the scribe and something more in a second hand.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पारस्करगृह्यसूत्रे कर्कोपाध्यायपादं प्रणम्य व्याख्यास्यामः ।

अथ शब्देन किं कथ्यते ।, etc., etc.

1178.

6317. **स्मार्त्तमार्त्तण्डप्रयोगः ।** *Smārtta-Mārttaṇḍa-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति स्मार्त्तमार्त्तण्डप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

वेदमूर्त्तिमल्हारदीक्षितमुरगोड़वासस्मार्त्तमार्त्तण्डपद्धतिप्रयोगकृत सम्पूर्णं ।

कात्यायनसूत्रभारद्वाजसगोत्रोद्भवउगरगोलवासदासेन लिखितम् । शुभम् ।

The author does not give his own name, although he gives that of his guru as Svaprakāśa. It belongs to the school of Kātyāyana but in the Kānva Śākhā.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

शिवात्मजं नमस्कृत्य स्वप्रकाशगुरूनपि ।

करोमि स्मार्त्तमार्त्तण्डं यथा स्मृत्यनुसारतः ॥ (त्यानुसारतं)

Topics :—1A, आदौ दारकाल उच्यते ; 3B, अथ प्रयोगः ; 7B, अथ वैश्वदेवः ; 8B, अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि ; 9B, अथ सायंहोमः ; 10A,

अथ प्रातरौपासनम्; 10B, अथ चतुर्थीहोमः; 14A, अथ स्थालीपाकः; 19A, अथ पिण्डपितृयज्ञः; 21B, अथ दर्शस्थालीपाकारम्भः; 31A, इति स्मार्त्तमार्त्तण्डे आधानप्रयोगः समाप्तः—अथ मणिकाधानम्; 31B, अथ प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते।

37B, अथोपाकर्म्म; 38B, एतावानुत्सर्गः ततः प्रयोगः—एवं गुणविशेषणाध्यायोत्सर्गनिमित्तस्वसूत्रोक्तविधिना स्नानमहं करिष्ये; 42B, ततः शान्तिपाठं कुर्यात्; 44A, अथ वैकल्पिकावधारणम्; 46B, उत्सर्गोपाकर्म्मकर्म्मणि अनाज्ञातन्यूनातिरिक्तानादिष्टप्रायश्चित्तब्रह्मणा होष्ये; 47A, उदात्तादिस्वराः प्रदर्शनीयाः; 48A, ब्राह्मणारम्भः (gives pratīkas of various Brāhmaṇas) 48A, इत्येकपात्काण्डे; इति हविर्यज्ञकाण्डे; 48B, इत्यध्वरकाण्डे चतुर्थः; इति ग्रहकाण्डे पञ्चमः; इति वाजपेयकाण्डे षष्ठः; 49A, इति राजसूयकाण्डे सप्तमः; इत्युखासम्भरणकाण्डमष्टमम्; इति हस्तिघटकाण्डं नवमम्; 49B, इति चिकाण्डं दशमं; इति सावित्रि(?)काण्डमेकादशं; इत्यग्निरहस्यकाण्डं द्वादशं; इत्यष्टाध्यायिकाण्डं त्रयोदशं; 50A, इति मध्यमकाण्डं चतुर्द्दशं; इत्यश्वमेधकाण्डं पञ्चदशं; इति प्रवर्ग्यकाण्डे षोडशं; 50B, इति बृहदारण्ये सप्तदशं इति दश ग्रन्थाः; 51A, इति स्मार्त्तमार्त्तण्डे उपाकर्म्म पद्धतिः समाप्ता।

51A, अथ नवान्नप्राशनम्; 51B, अथ वैकल्पिकावधारणम्; 54A, इति स्मार्त्तमार्त्तण्डनवान्नप्राशनपद्धतिः समाप्ता अथोत्तरकर्म्म।

End :—गृहस्थकाण्डे।

नावसथ्यात् परो धर्म्मो नावसथ्यात् परं तपः।
नावसथ्यात् परं दानं नावसथ्यात् परं धनम्॥
नावसथ्यात् परं श्रेयो नावसथ्यात् परं यशः।
नावसथ्यात् परा सिद्धिर्नावसथ्यात् परा मतिः॥
नावसथ्यात् परं स्थानं नावसथ्यात् परं व्रतम्॥

The authorities :—

1A, हरिहरभाष्ये; भर्त्तृयज्ञभाष्ये; वासुदेवभाष्ये, जयरामस्तु; 2A, याज्ञवल्क्य; 2A, आश्वलायन आपस्तम्ब हिरण्यकेशी बौधायन भर्त्तृयज्ञ मिश्रगदाधर इत्यादयः; 3A, यज्ञपार्श्व; 9A, गदाधरभाष्ये; 24A, कारिकायां।

1179.

6219. **प्रयोगदीपिका (कर्कानुसारिणी)।** *Prayoga-dīpikā.*

Two Parts.

I.—Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Dated, Saṃvat 1933. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति प्रयोगदीपिकायां जातकर्म्मादिचूड़ाकरणान्तानां समानतन्त्रेण कर्कादिमतानुसारेण प्रयोगः समाप्तः।

Then there are four lines, prescribing a silent (that is without uttering Mantras) performance of those sacraments for a daughter.

The date at the end of the 5th line :—

सम्बत् १९३३।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। यदि जातकर्म्मादीनि स्वकाले न कृतानि स्युः कालातिक्रान्तिनिमित्तं प्रायश्चित्तं कृत्वा कार्य्याणि।

एतेष्वेकैकलोपेपि पादकृच्छ्रं प्रकीर्त्तितम्।

चूड़ायामर्द्धकृच्छ्रं स्यादापदीत्येवमीरितम्॥

II.—Substance, etc., the same as in the first description. Both the parts written by one and the same hand. Folia, 12.

Colophon :—

इति श्रीप्रयोगदीपिकायां कर्काद्यनुसारी उपनयनादिसमावर्त्तनान्तप्रयोगः।

Beginning :—

अथ उपनयनप्रयोगः।

कर्त्ता उपनयनदिनात् पूर्व्वेद्युः नित्यक्रियां निर्वर्त्त्य स्वस्योपनयने कर्त्तृत्वाधिकारसिद्धये कृच्छ्रत्रयं गोदानादिद्वारा कृत्वा द्वादशसहस्रं गायत्रीं द्वादशाधिकसहस्रं गायत्रीं वा जपित्वा कुमारेण कामचार-

कामवाद-कामभक्षणादि-दोषापनोदनार्थं कृच्छ्रत्रयं कारयित्वा ...
.........स्वस्तिवाचनं ग्रहयज्ञञ्च कुर्य्यात् ॥

1180.

10057. **विवाहपद्धतिः ।** *Vivāha-paddhati.*

By Rāma Datta.

Substance, country-made paper. 8×6 inches. Folia, 8. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

Beginning :—

अथ विवाहरामदत्तकृतपद्धति लिख्यते ।
संध[धि]विग्रहमन्त्रीन्द्रदेवादित्यतनूद्भवः
भूमिपालशिरोरत्नरञ्जिताङ्घ्रिसरोरुहः ॥
सान्धिविग्रहिकः श्रीमान् वीरेश्वरसहोदरः ।
महामन्त्रकरः श्रीमान् विराजति गणेश्वरः ॥
श्रीमता रामदत्तेन मन्त्रिणा तस्य सूनुना ।
पद्धतिः (पद्धिति) [क्रि]यते धर्म्म्या रम्या वाजसनेयिनां ॥

1181.

6216. **विवाहपद्धतिः ।** *Vivāha-paddhati.*

Being an extract from Gṛhya-candrikā by Jagadrāma Dvivedi.

Substance, country-made paper. 9¾×5¼ inches. Folia, 11. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1857. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदहरेरामात्मजश्रीजगद्रामकृते गृह्यचन्द्रिकाख्ये ग्रन्थे विवा[ह] पद्धतिः ।

Post Colophon :—

सं १८५७ ज्येष्ठकृष्ण २ चन्द्रवार । शुभं । श्रीशिवपार्व्वती ।

Beginning :—

पुत्रविवाहनिमित्तमातृपूजापूर्व्वकं नांदीमुखं श्राद्धं विधाय विवाह्यं पुत्रं मङ्गलतूर्य्यवेदघोषेण कन्यापितृगृहमानयति । etc., etc.

The Gṛhya sūttra on which the Paddhati is based is apparently of Kātyāyana.

1182.

10402. **विवाहपद्धति ।** *Vivāha-paddhati.*

According to the rules of Kātyāyana.

By Rudradhara.

Substance, foolscap paper. 7×5 inches. Folia, 19. Lines, 12 on a page, Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1909. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति कात्यायनमतानुसारेण रुद्रधरकृता विवाहपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १९०९ सके १७७४ फाल्गुन वद्य ६ बुधे भागानगरे व्रजादित्यौतेन लिखितं ।

अथ सप्तपदीश्लोकानि (Seven ślokas containing the oaths of the bride).

Beginning :—

यजुर्वेदोक्तगौड़विवाहो लिख्यते ॥ देशकालौ स्मृत्वा च कन्यार्थिने गृहागताय अस्मै स्नातकाय वराय कन्यादानाङ्गभूतं मधुपर्कं करिष्ये ॥, etc., etc.

1183.

6280. **आवसथ्याधान ।** *Āvasathyādhāna.*

Substance, country-made paper. 10½×4 inches. Folia, 42. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An exposition of *Āvasathyādhyāna*, as directed by Kātyāyana. It often quotes Reṇu as in 8A and Harihara as in 11A.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

एकं नमामि कमलापतिमेव सद्यः

सर्व्वांतरायगणमूलविनाशनाय ।

संस्कारसंस्कृततनोर्मतिमन्निकृष्टं

तद्धीनदीर्घतपसोऽप्यतिविप्रकृष्टम् ॥

अथावसथ्याधानम् तत्साध्यानि कर्म्माणि च कात्यायनानुसारेण लिख्यन्ते। तत्राङ्गहीनस्यासमर्थत्वादश्रोत्रियस्यावैद्यत्वात् शठस्याशुचित्वाच्छूद्रस्याप्यवैदिकत्वात् अङ्गहीनाश्रोत्रियषण्डशूद्रवर्ज्जितब्राह्मणराजन्यवैश्यानुलोमजारथकाराणां स्त्रीणाञ्चाधिकारः ।

The occasions of the rite.

7B, आवसथ्याधानं दारकाले दायाद्यकाल एकेषां । दारशब्देन पाणिग्रहणादिसंस्कारसंस्कृतं स्त्रीद्रव्यमभिधीयते तत्कालस्तत्सम्बन्धिकालस्तद्विग्रिशृकाल इति यावत् ... ...

8A, दायाद्यकाल एकेषां दायं पैतृकधनं तस्य विभागादिना स्वीयत्वेनाद्यः कालस्तस्मिन् काले आवसथ्याधानं कर्त्तव्यमित्येकेषामाचार्य्याणां मतम् । एवञ्चात्र पारस्करकल्पानां माध्यंदिनादीनां अविभक्तदायादरहितानां दारकालेऽविभक्तदायादवताञ्च तेषां दायाद्यकाल एव आधानं भवतीति व्यवस्थितविकल्प इति ।

21B, इति कुण्डकरणविधिः । अथ साधारणो विधिरुच्यते । तत्र पारस्करः । परिसमूह्योपलिप्य त्रिरुल्लिख्योद्धृत्याभ्युक्ष्य अग्निमुपसमाधायेति परिसमूहनं पांसूनामपसारणं ... ...

It ends abruptly.

1184.

6284. स्मार्त्ताधानप्रयोगः *Smārttadhānaprayoga.*

According to Karka—(White Yajurveda).

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 34. Lines, 9-11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

A modern tract quoting Gaṅgādhara.

The maṅgalācaraṇa and the object :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गुरुं गणेशञ्च कातीयसूत्रसम्मतः (सम्मं ततः) ।

स्मार्त्ताधानप्रयोगोऽयं तन्यते बालहितवे ॥

कर्कमतानुसारेण सूत्रोक्तः स्मार्त्ताधानप्रयोगो लिख्यते ।

Then it goes on :—

कालनिर्णयो(य) गङ्गाधरिपद्धतौ ।

अग्न्याधानं द्विजेन्द्राणां स्यात् कृत्तिकाविशाखयोः ।

रेवती रोहिणीपुष्यमृगज्येष्ठोत्तरात्रये ॥

4A, इति स्वरशुद्धिः ; 9A, इत्यावसथ्याधानम् ; 9B, इति मणिकावधानम् ; 13A, इति पञ्चमहायज्ञाः ; 13B, इति निरग्नेर्वैश्वदेवः ; 14A, अथ सायंप्रातर्होमः ; 16B, इति होमनिर्णयः, अथ पुनराधानम् ; 20A, अथ दर्शे पिण्डपितृयज्ञः ; '22B, अथ नवान्नप्राशनम् ; 28A, अथ श्रवणाकर्म्म 31A, अथेन्द्रयज्ञ उच्यते ; 32A, अथ पृषातकाकर्म्म उच्यते ; 34A, स्थरारोहणमुच्यते ।

It ends abruptly.

1185.

987. यजुर्वल्लभा *Yajurvallabhā or* आह्निकपद्धति ।

By Viṭhala Dīkṣita.

For the manuscript, see L. 2061 and for the work Alwar ext. 294.

Rājendralāla is wrong in thinking that Yajurvallabhā is a part of Āhnikapaddhati. It is named Yajurvallabhā,

because it is intended for the priests of the Yajurvedī School. Āhnika is one of the subjects, out of three, treated of in the three chapters of Yajurvallabhā.

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्व्वजगतां परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः।
दोषाः प्रयान्तु शान्तिं सर्व्वत्र सुखी[सुखिनो]भवन्तु लोकाः॥

यादृशं पुस्तकं दृष्टं इत्यादि।

संवत् १८११ मिति फाल्गुन बद्य १२ द्वादश्यां मन्दवासरे लिखितं पुस्तकं शिवप्रसादेन स्वार्थं परार्थं च। शुभमस्तु लेखकपाठककर्तॄणां॥

1186.

1647. यजुर्व्वल्लभा। *Yajurvallabhā.*

By Keśavajit, son of Biśvanāth Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4¾ inches. Folia, 88. Lines on a page 14, 15, 16. Extent in ślokas, 2800. Character, modern Nāgara.

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्वरभट्टश्रीविश्वनाथात्मजेन, भट्टकेशवजिता संग्रहीतायां यजुर्व्वल्लभाख्यायां कर्म्मसरणौ आह्निककाण्डः।

This work is based on the above.

In the obverse of the first leaf there is a table of contents of this book :—

१। यजुर्व्वल्लभानुक्रमणिका, तत्र परिभाषा, आचारप्रशंसा, अङ्गनियमः, दिङ्नियमः, प्राचीनिर्णयः, उपवेशनादिविचारः, उपवीतशिखादिबन्धनं, ऋष्यादिज्ञानं।

२। आदौ प्रणवोच्चारः, प्रौढोपाकर्म्मकरणनिषे[धः], तल्लक्षणं च, जलस्पर्शविधिः, तैलयन्त्रशब्दकर्म्मनिषेधः, स्नानादौ संकल्पाकरणे, कर्म्मणो ब्रह्मार्पणत्वेः, ईश्वरार्पणत्वं च, तल्लक्षणे च, यद्देवैरनुष्ठितं तन्मनुष्यैर्नानुष्ठेयं, उपवासे कर्म्मनियमः, इक्ष्वादिभक्षणोत्तरमपि स्नानसन्ध्यादिकार्य्यमिति परिभाषा, अथ प्रबोधकालः,

ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ईश्वरचिन्तनं, ब्राह्ममुहूर्त्तलक्षणं, रात्रेः पश्चिमे यामे वेदाध्ययनम्, तत्र निद्रायां प्रायश्चित्तं, ब्राह्मे मुहूर्त्ते कर्त्तव्यमाह, स्मरणीयान्यपि,

३। भूमि प्रार्थना, प्रातर्मङ्गलद्रव्यदर्शनम्, अदर्शनीयान्यपि, तिथिविशेषे दर्पणदर्शननिषे[ध] इति प्रबोधविधिः।

The manuscript is full of marginal notes in the first two pages.

1187.

6505. **प्रयोगसंग्रहः।** *Prayoga-saṃgraha.*

By Parasurāma Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 148. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2800. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Every leaf is marked आह्निक।

The daily duties of a Brāhmaṇa of the school of Kātyāyana, composed in Saṃvat 1851.

It ends:—

नृपात्यष्टिशके Śaka 1616 पौष शुक्ले दिग्बुधवासरे।

प्रयोगसंग्रहः काश्यां कृतः शङ्करप्रीतये॥

अष्टादशशतोत्तर एकं पञ्चाशत्संख्याके (?)

क्रोधननामसंवत्सरे पौषशुक्लदशम्यां प्रयोगसंग्रहरचनं समाप्तम्।

It gives the names of the author's friends who helped and patronised him in this work.

अथ ग्रन्थस्य करणे उपयोगप्रेरणाकर्त्तार उच्यन्ते।

दादंभट्टः कुहाडग्रामस्थः। नारायणभट्टो धर्म्माधिकारी।

महाजनोपनामजीवनरामो मंगक [जीवनरामसंज्ञकः] वेटग्रा[म]स्थः॥ ६॥

ग्रन्थसहायकर्त्ता यत्किञ्चित् महादेवभट्टब्रह्मचारी देवलग्रामस्थः॥ ४॥ पद्माकरदीक्षिताः नासिकक्षेत्रस्थाः॥ ५॥ अथ लेखनद्वारा सहायकर्त्तारः काले इत्युपनामकत्र्यम्बकभट्टाः॥ १॥ ज्ञानी इत्युपनामकउत्तमकृष्णाख्यः॥ २॥ नारायणभट्टो धर्म्माधिकारी॥ ३॥ कावले इत्युपनामक सदा ... ...

Here ends the last leaf, 184A. The B. side is left blank.

12B, इति प्रयोगसंग्रहे परशुरामपाठकक्कते (त) प्रयोगपारिजात-पराशर-माधव-नृसिंहाह्निक-धर्मप्रवृत्ति-आचारमयूख-आचारादर्शाद्यनुसारी प्रबोधका-लादिशौचविधिः।

38B, इति श्रीमच्छङ्कराचार्य्यभगवतः कृतौ गायत्रीभाष्यं सम्पूर्णम्। अथ तैत्तिरीयश्रुतौ नारायणोपनिषदि विहितत्रिकालसन्ध्योपासनमन्त्राणां विद्या-रण्यस्वामिमाधवकृतं भाष्यं लिख्यते। माध्याह्निकसन्ध्यानुष्ठाने अभिमन्त्रितजल-पानार्थं मन्त्रमाह आपः पुनन्तु, etc., etc., etc. 39B, इति नारायणीये चतुर्विंशोऽनुवाकः; 40B, इति नारायणीये षड्विंशोनुवाकः; 41B, इति तैत्तिरीयश्रुतौ सन्ध्योपासनमन्त्रभाष्यं समाप्तम्; 60B, इति कात्यायनत्रिकण्डिका सूत्रं समाप्तम्; 80A, इति श्रौश्रौतस्मार्त्तानुष्ठानपारगजीवनरामद्विवेदी तस्य शिष्येण कृतौ रुद्रकल्पद्रुमहरिहरस्नानदीपिकाद्यनुसारी ब्रह्मयज्ञतर्पणप्रयोगः समाप्तः। अथ संक्षेपतर्पणम्; अथ भीष्मतर्पणम्; 80B, अथ वैश्वदेवः, etc., etc. ... 92B, अथ भोजनविधिः, etc., etc., ... 120A, अथ सायंसन्ध्योपासनाप्रयोगः।

1188.

6250 (*a*) **नित्यस्नानपद्धतिः** *Nitya Snānapaddhati.*

As directed in the Trikāṇḍa sūtra of Kātyāyan.

By Kahundeva, son of Dvivedi Guṇadeva.

(*b*) ऋषिस्थापनपूजनप्रकारः

By the same author, corrected later by his son, Kṛṣṇadeva in Saṃ. 1820.

Substance, country-made paper. 9¼×5 inches. Folia, 1-9 (of which fol. 2-6 are wanting)+1-27, but there is no break between the first and the second pagination. They are differently paged, being written by two different hands. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1931. Appearance, fresh, but mouse-eaten.

A. Ends in 11B.

Colophon :—

इति श्रीद्विवेदिगुणदेवात्मजवेदशास्त्रविद्द्विवेदिकाहुदेवविर-चिता त्रिकण्डिकासूत्रोक्तनित्यस्नानपद्धतिः समाप्ता।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कृष्णमूर्त्तिपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।

स्फुटं स्नानप्रयोगोऽयं यथामति वितन्यते ॥

तत्र उत्सर्गकालो निर्णीयते ।

अत्र गृह्यसूत्रम् । पौषस्य रोहिण्यां मध्यमायां वाष्टकायां अध्यायानुत्सृजेयु-रुदकान्तं गत्वेति सूत्रार्थः ।

B. *Colophon* :—

सूत्रकारिकयोर्भाष्यं विलोक्य पद्धतिः कृता ।

कर्म्मठानां प्रबोधाय कान्हदेवद्विजन्मना ॥

खनेत्रवसु भूवर्षे (S. 1820) माधवे जाह्नवीतिथौ ।

त्रैविद्यमोढसंज्ञेन काशीपुरनिवासिना ॥

कान्हदेवात्मजेनैषा कृष्णदेवेन धीमता ।

कान्हदेवकृतिः साध्वी शोधिता विदुषां मुदे ॥

समाप्ता

Post Colophon :—

संवत् १८३१ ।

1189.

10359. **स्नानसूत्रपद्धति ।** *Snāna Sūtrapaddhati.*

By the son of Trimalla.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Foll. marked 8-13 and 18-27. Lines 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Fragmentary.

Colophon :—

18B, इति ज्योतिर्विदाराध्यत्रिमल्लसुतनिर्म्मितसन्ध्यादिरूपो द्वितीयः परिच्छेदः; 27B, इति ज्योतिर्विदाराध्यत्रिमल्लसुत-निर्म्मिते तर्पणाख्यस्तृतीयोऽयं परिच्छेदः ।

On the obverse of the 8th leaf :—

त्रिमल्लकृतस्नानसूत्रपद्धतिः ।

1190.

6092 पर्व्वनिर्णय। *Parva-nirṇaya.*

By Gaṇapati Rāvala.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 11. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमदग्निहोत्रचातुर्म्मास्यादियजनसमामादितपुरुषार्थ-
सार्थश्रीरावलहरिशङ्करसूरिसूनुगणपतिरावलकृतोऽयं पर्व्वनिर्णयः
सम्पूर्णः ।

The date of the composition of the work.—Sam. 1742.

नेत्राम्भोधिधराधरक्षितिमिते । श्रीविक्रमार्के शके
१७४२ मासीषे विजयातिथौ रविदिने मोल्हे च दुर्गाचले ।
योगे पर्व्वविनिर्णयं गणपतिः श्रीरावलाख्यो मुदा
नानाग्रन्थविलोकनाद्विमलधीरेनं समापूरयेत् ॥

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीशिवं सद्गुरुं नत्वा कर्कगर्गादियाज्ञिकान् ।
दर्शे च पौर्णमासे च यागकालो निरूप्यते ॥

The works consulted by the author are :—

त्र्युक्तश्रुतिसूत्रभाष्यनिचयं श्रीकर्कदेवोदितान्
श्रीतन्ताभिधरामयाज्ञिकमतांस्तान् पर्व्वणोनिर्णयान् ।
श्रीगङ्गाधरनिर्मितं हरिहरं रेणुं तथा मण्डनं
श्रीकात्यायनयज्ञपार्श्वसहितं कर्मप्रदीपं तथा ॥
हेमाद्रिप्रथितांश्च माधवमतं स्मृत्यर्थसारान्तरं
रत्नं श्रीमदनस्य निर्णयमहासिन्धु तथा भास्करम् ।
तत्त्वं कालविवेचनं स्मृतिगणान् श्रीकौस्तुभं ज्योतिषां
सिद्धान्तस्मृतिचन्द्रिकादिनिखिलग्रन्थान् विचार्य्यादरात् ॥
श्रुतिसूत्रस्मृतिभाष्य-प्राचीननिबन्धसागरानेतान् ।
गणपतिरावलविदुषा निर्मथ्यैषां धीयते सारः ॥

The author and his parentage :—

औदीच्यद्विजगुर्ज्जरेषु महितः श्रीरामदासोऽभवत्
राज्ञो वीरमनोहरार्पितपदो यो याज्ञिकः कीर्त्तिमान् ।
तत्पुत्रो हरिशङ्करोऽध्वरकृती श्रीरावलख्यातिभृत्
तत्सूनुर्यजुषां स्थितिर्गणपतिर्ब्रूते ह्ययं पर्व्वणः ॥

Then it goes on :—

पर्व्वण्यखण्डे स कथं विधेयः
खण्डेऽथवा पिण्डयजिः कदा स्यात् ।
एकानुमत्योः सकलं तदेतद्
विचार्य्य वच्मे सुगमैर्वचोभिः ॥

1191.

6314. पर्व्वनिर्णयसिद्धान्तोद्धार (साग्निकानां वाजसनेयिनां)। *Parva-nirṇaya siddhāntoddhāra.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1941. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति साग्निकानां वाजसनेयिनां पर्व्वनिर्णयसिद्धान्तोद्धारः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । संवत् १९४१ मीर भा० व० वार बुध पोथी पंडितबालमुकुन्दस्येदम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ । अथाहिताग्नीनां वाजसनेयिनां उपयोगी पर्व्वनिर्णय उच्यते ।

तत्र पर्व्वप्रतिपदोः संपूर्णत्वे संदेह एव नास्ति । खण्डत्वे तु तत्रोपवासयागयोर्निर्णय उपयुज्यते इति तथाह लौगाक्षिः ।

पूर्व्वाह्णे वाथ मध्याह्णे यदि पर्व्व समाप्यते । उपोष्य तत्र पूर्व्वेद्युस्तदहर्याग इष्यते ॥, etc., etc.

It ends:—

अधिकविस्तरस्तु पर्व्वनिर्णयेऽनुसन्धेयम् इति शिवम् ।

1192.

6225. **सर्व्वकर्म साधारणाङ्गपद्धतिः ।** *Sarva-karma-sādhāraṇāṅga-paddhatiḥ*

(Mādhyandinīya).

By Hari Bhaṭṭa, son of Koṇḍena Bhaṭṭa, son of Viśvanātha.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 25. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमन्मध्यायाज्ञिकदेवज्ञोपमन्युवंशसम्भूतसप्तसंस्थाख्यविश्वनाथसूनुकोण्डेनभट्टात्मजनरहरिभट्टकृतसर्व्वकर्मसाधारणाङ्गपद्धतिः समाप्ता ।

Then there are seventeen lines under the heading of—

अथ पत्नीवामदक्षिणविषयः ।

Beginning:—

अथ माध्यंदिनीयानुसारेण सर्व्वकर्मसाधारणाङ्गानां पद्धतिः ।

1193.

10504. **वैश्वदेवनिर्णयः ।** *Vaisvadeva-nirṇayaḥ.*

By Kāmadeva, the disciple of Anantadeva.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 208. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1716. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमदनन्तदेवशिष्यकामदेवेन कृतोयं वैश्वदेवनिर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७१६ वर्षे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे एकादश्यां पुण्यतिथौ शनिवासरे वाराणस्यां लेखक उपाध्याय उद्धवेन लिखितोयं ग्रन्थः ॥ शुभं भवतु, etc., etc.

In a later hand :—

श्रीअद्येह वाराणसीस्थमोढज्ञातीयत्रै[वि]द्य उपाध्यायशिव-शङ्करस्येदं पुस्तकम्

In another hand :—

इदं पुस्तकं द्विवेदिप्रद्युम्नदेवात्मज-द्विवेदिचन्द्रदेवात्मज-द्विवेदि-सूर्य्यदेवेन मौलेन गृहीतं ॥ श्रीरामजयती ।

Beginning :—

अथातः पञ्चमहायज्ञा इति विहितपञ्चमहायज्ञेषु अयं संशयः ॥ किं कृतस्मार्त्ताधानः सन् यः पृथक् पाकोपजीवी स तत्राधिकारी उत सर्व्वोपि कृतस्मार्त्ताधान इति ॥ अत्र पञ्च-महायज्ञा इत्युक्तत्वात् पञ्चानामपि विचारविषयत्वमिति न मन्तव्यं ॥ किन्तु एतत् सूत्रोक्तानां चतुर्णामेव । न सूत्रान्तरोक्त-ब्रह्मयज्ञस्य ॥ तस्याग्निसाध्यत्वाभावान्नित्यस्नानसूत्रे उपविश्यदर्भेषु दर्भपाणिः स्वाध्यायञ्च यथाशक्त्यादावारभ्य वेदमित्यविशेषण सर्व्वान् प्रति विधानाच्च । तत्र सर्व्वेषामधिकारसिद्धेः । पञ्चेतिग्रहणान्तु सर्व्वत्र सूत्रानुकरणमित्यदोषः ॥ एवं वक्ष्यमाणवैश्वदेवशब्दादपि न पितृयज्ञान्तानां त्रयाणां बोद्धव्यं ॥ किन्तु नृयज्ञान्तानां चतुर्णामेव । तावतामप्यग्निसाध्यत्वादविच्छितसाहित्यत्वाद्ब्रह्मयज्ञस्येव पृथग्विध्य-न्तराभावाच्च ॥

तत्र भ्रातृणामविभक्तानां पृथक् पाको भवेद् यदि ।
वैश्वदेवादिकं श्राद्धं कुर्य्युस्ते वै पृथक् पृथक् ॥

इति संग्रहवचनात् कृताधानस्य पृथक्पाकोपजीवित्वे सत्येव अधिकार इति प्राप्ते अभिधीयते सत्यं । यदीदं वचनं साग्नि-

कानग्निकसाधारणविषयं स्यात्तदैवमेवं स्यात् ॥ इदन्तु निरग्निक-
विषयमेव ॥ तथाहि ॥ कृतावसथ्याधानस्य आधानान्तरं अवश्य-
मग्निमाधाय पाकयज्ञैश्च संयजेदिति वचनात् ॥ सायंप्रातर्होमा-
दिषु नित्यपाकयज्ञेषु यथाधिकारः प्राप्तः तथा पञ्चमहायज्ञानां
पाकयज्ञत्वाविशेषादहरहः स्वाहा कुर्य्यादन्नाभावे केनचिदाकाष्ठा-
द्देवेभ्यः पितृभ्यो मनुष्येभ्यश्चोदपात्रादिति वीप्सया पुनर्नित्यत्वाव-
गमाच्च तत्राधिकारः प्राप्तः श्रौताधानिनः अग्निहोत्रादिष्विव ॥

3B, क्रतुसंख्यापरिशिष्टे ॥ अथ पाकयज्ञसंस्था होमः पार्वणस्थालीपाका-
वाग्रयणस्थालीपाक एकाष्टका पितृदेवतं बलिरेव सप्तम इति। अस्यायमर्थः।
होमस्तावत् सायंप्रातःकर्त्तव्यत्वेन विहितः प्रयोगद्वयरूप एकः पाकयज्ञः। पार्वण-
स्थालीपाकौ दर्शपूर्णमासप्रतिपद्विहितौ द्वौ पृथक् पृथक्। आग्रयणस्थालीपाकः
शरद्वसन्तयोर्विहितौ द्वौ मिलित्वा एकः। श्यामाकचरुपक्षे त्रिरेकः। एकाष्टका
चतसृभिर्मिलिताभिरेक एव। पितृदेवतं पार्वणश्राद्धं। बलिः पञ्च महायज्ञाः ॥
एवकारो मिलितानामेव एकत्वज्ञापनार्थः ॥ एवं च सति पञ्चभिर्मिलितैरेवैकः ॥
स च सप्तमः पाकयज्ञो भवति। अत्र बलिशब्देन पञ्चमहायज्ञानुष्ठानं लक्ष्यते।
नित्यत्वाद्बलिदानसाहचर्य्याच्च ॥ तथाच ॥

वैश्वदेवे तु निर्वृत्ते यद्यन्योऽतिथिराव्रजेत्।
तस्मा अन्नं यथाशक्ति प्रदद्यान्न बलिं हरेत् ॥

इति मिताक्षरास्थवचनस्य बलीतिपदं वैश्वदेवपरं व्याख्यातं न्यायविद्भिः ॥

So Vaiśvadeva vali is one of the seven Pākayajñas and constitutes offerings to the gods, manes, guests and animals and (the recitation of the Vedas ?) Brahmayajña.

It ends :—

कांस्यभोजनन्यायेन अग्निमतः पाकोपजीवित्वं निरग्नेरित्यलं
विस्तरेण ॥

श्रीमदनन्तदेवानां गुरूणां सुप्रसादतः।
कृतोयं कामदेवेन वैश्वदेवविनिर्णयः ॥

1194.

6127. श्रौर्द्ध्वदेहिकपद्धति। *Aurddvadehika-paddhati.*

By Viśvanatha, son of Gāvāla.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 59. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 1900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Portions of the 46th and the 47th leaves are written in a different hand.

Colophon :—

इति श्रीमद्गोमतीबालज्ञाय (?) ज्योतिर्विद्गावालात्मजविश्व-
नाथकृते श्रौर्द्ध (ऊर्द्ध)देहिकपद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३४ मिति माघसुदि ४ वार शनिवारे। १९००

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशो जयतु ॐ इष्टदेवताभ्योः नमः ।
गणेशं गिरां पद्मनाभं सुरेशं
विभुं विश्वनाथं विशालाच्चि(?) माद्यं ।
विरिञ्चिं विवस्वन्तमन्यांश्च नत्वा
क्रियापद्धतिं विश्वनाथः करोति ॥
वह्वर्थां श्रुतिसम्मताञ्च सरलां कर्त्तव्यमार्गप्रदाम्
नानाग्रन्थविलोकनात् सुरचितां प्रेतत्वमुक्तिप्रदाम् ।
शिष्याणां सुखहेतवे च विदुषां चित्तप्रसादप्रदां
गुर्व्विष्टस्य प्रसादजाञ्च सुधिया सर्व्वार्थदामादृताम् ॥
ये चैत्वाग्निमतः(?) प्रवासनिरताः स्वस्याश्च गेहे च ये
ये चानग्निमतोऽथवाग्निरहिता ये ब्रह्मचर्य्ये स्थिताः ।
तेषां चान्यतमस्य पूर्व्वमपराब्दान्ताः समग्राः क्रिया
उक्ताप्यत्र मया क्रमेण निरता दुर्म्मार्गगाणामपि ॥

सधवानामपि विधवानां सर्व्वयोषितां, बालानामपि वृद्धाना-मनाश्रमगता[ना]मपि, ततो यजुर्वेदान्तर्गतमाध्यन्दिनीशाखोक्त-मरणसमयादारभ्य सपिण्डीकरणान्तं कर्म्म लिख्यते ।

End :— यथा-शाखं स्वस्त्ययनं वाचयित्वा अग्निशो गृहीत्वा बन्धुभिः सह भुञ्जीत । अत ऊर्द्ध्वं श्रीखण्डधारणं ताम्बूलभक्षणानि कुर्य्यात् ।

1195.

5774. कात्यायन श्राद्धकल्प । *Kātyāyana śrāddha kalpa.*

By Hemādri.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1100. The last leaf has been newly restored. Appearance, old and discoloured. Complete. Character, Nāgara of the eighteenth century.

Beginning :—

यत् पादपङ्केरुहपांसुपूते
दत्तैर्गयामूर्द्धनि शक्तुपिण्डैः ।
मुक्तिं महापातकिनो लभन्ते
गदाधरं तं शरणं प्रपद्ये ॥
प्रणेता शास्त्राणां सपदि सुहृदासन्नमयिता
क्रतूनामाहर्त्ता समरभुवि जेता क्षितिभृतां ।
विनेता साधूनामभिलषितदाता गुणवतां
मनीषी हेमाद्रिर्जयति जगतीभूषणमणिः ॥
ऋणत्रयापाकरणातिरिक्तां मुदां निदानैरपि यस्य दानैः ।
देवादयः प्रत्युत धारयन्ते चिन्तामनन्तामधमर्णतायां ॥
सृजतः सततं दिगङ्गनानां
श्रवणाभोगविभूषणं यशः
चरितं कथमस्य कथ्यते
जगती जङ्गमकल्पशाखिनः ॥

निखिल(?) चिचान्यखिलस्मृतिभ्यः
कृत्यानि कात्यायनसम्मतानि ।
निबध्यते श्राद्धविधिः क्रमेण
हेमाद्रिणा श्रीकरणाधिपेन ॥
यश्चकार चतुर्वर्गचिन्तामणिमनन्यधीः ।
हेमाद्रिसूरिणा तेन क्रियते श्राद्धपद्धत्तिः ॥

End :— श्रुतिस्मृतिपुराणेभ्यो मया हेमाद्रिणोद्धृतम् ।
श्राद्धकल्पमिदं सम्यक् पितॄणां तुष्टिकारकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीपण्डितहेमाद्रिविरचितः श्राद्धकल्पः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् ।

Then in a different hand :—

इति हेमाद्रिश्राद्धकल्पपद्धतिः ।

1196.

6136. **कात्यायनश्राद्धकारिका ।** *Kātyāyana śrāddha-kārikā.*

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

कात्यायनो मुनीनाह यथाश्राद्धं तथा वदे ।
गयादौ श्राद्धं कुर्व्वीत संक्रान्त्यादौ विशेषतः ॥
काले वाऽपरपक्षे च चतुर्थ्यां उत्तरे च वा ।
संपाद्य + + + पूर्व्वेद्युश्च निमन्त्रयेत् ॥

Kārikās based on the Śrāddha-Pariśiṣṭa of Katyāyana.

Colophon :—

इति श्राद्धकारिका समाप्ता ।

1197.

5970. **श्राद्धदीपिका ।** *Śraddha dīpikā.*

By Yājñika Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva Dīkṣitā.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 73. Leaf 72 is missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1460. Appearance, discoloured. Complete.

Śrāddha ceremony, as performed by the followers of the White Yajurveda. It is based on Kātyāyana Sūttra and the Karka Bhāṣya.

See C.S. Vol. II, No. 426.

Last Colophon :—

इति श्राद्धदीपिकायां संक्षिप्तनान्दीश्राद्धप्रयोगः ।

इति श्रीसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितकृता श्राद्धदीपिका समाप्त ।

1198.

6200. **पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।** *Pārvaṇa-śrāddha-prāyoga.*

Being an extract from Śrāddha-Bhāskara.

By Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva Dikṣita.

Substance, country-made paper. $8 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 29. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।

तत्र यज्ञोपवीती विष्णुस्मरणपूर्व्वकं प्राणायामत्रयं कृत्वा प्राचीनावीती संकल्पवाक्यमुच्चारयेदिति हेमाद्रिः ।

27A, इति सदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितकृते श्राद्धभास्करे पार्व्वण-श्राद्धप्रयोगः समाप्तः ।

28A, इति श्राद्धभास्करप्रयोगपार्व्वणश्राद्धसंकल्पः समाप्तः। अथ दर्भलक्षणमाह ; अथ कूर्चलक्षणम् ; ब्राह्मणः ; 28B, अथ यजमानः ; अथ माहलयनिर्णयः ; 29B, अथ वैष्णवभोजनविधिः ।

1199.

6135. **कात्यायनसूत्रश्राद्धपद्धतिः ।** *Kātyāyana-sūtra-sraddha-paddhati.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।
सूर्य्यं साम्बं गुरुंश्चैव नत्वा त्रिपुरसुन्दरीं ।
कात्यायनस्य सूत्रस्य क्रियते श्राद्धपद्धतिः ॥
सूत्रानुसारिणी ह्येषा बालबोधप्रबोधिनी ।
ज्ञातव्या शास्त्रविद्भिः संक्षेपेण कृता तु या ॥

तत्रादौ सर्व्वप्रकृतिभूतं दर्शश्राद्धमारभते ।

Colophon :—

इति सूत्रोक्तश्राद्धप्रयोगपद्धतिः ।

This *Paddhati* closely follows Kātyāyana Srāddha-Parisista-sūttra.

1200.

6230. **कातीयपार्व्वणश्राद्धसूत्रपरिशिष्टपद्धतिः ।**

Kātiya-pārvaṇa-srāddha-sūttra-parisiṣṭa-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in slokās, 300. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति परिशिष्टसूत्रेषु पार्व्वणश्राद्धसूत्रपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभं भवतु। बालमुकुन्दस्येदम्। संवत् १९३० फाल्गुन कृ० १ चन्द्रे काश्यां लिखितम्।

Beginning :—

श्री अथातोऽपरपक्षादिषु पार्व्वणश्राद्धं व्याख्यास्यामः (Sūttra).

1201.

6207. **श्राद्धपद्धतिः।** *Śrāddha-paddhatiḥ.*

By Ḍhoñḍhū Miśra, son of Prāṇadhara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 46. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2000. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Written in two different hands, the first writes up to 9A, the second continues to the end.

Last Colophon :—

इति श्रीप्राणधरात्मज-श्रीढोँढूविरचितायां पद्धतौ यतिधर्म्मविधिः समाप्तः।

The Paddhati is for the followers of the White Yajurveda.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

कर्क्ककात्यायनकल्पवृत्तवचो विचार्य्याचरणं सताम्‌च।
यजुर्विदां श्राद्धविधिं व्यधत्त ढोँढूबुधो बोधविबोधनाय॥
विविधाः पद्धतीर्बुद्ध्वा बह्वीं श्राद्धस्य पद्धतिम्।
माध्यन्दिनीयविधिना शोधयन्तु धिया बुधाः॥

अथ पार्व्वणश्राद्धक्रमसूचनम्।

1202.

5763. **श्राद्धपद्धतिः।** *Śrāddha-paddhatiḥ.*

By Ḍhoñhu (?) son of Prāṇadhara.

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 89. Lines, 8 per page. Extent in ślokas, 2100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1940. Appearance, mouse-eaten. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।
सकर्क्काकात्यायनकल्पवृत्त-
वर्त्मो विचार्य्याचरणं सताञ्च ।
यजुर्विदां श्राद्धविधिं विधत्ते (तद्वत्त)
दोऊं बुधोऽबोधविबोधनाय ॥
विविधाः पद्धतीर्बुद्धा वद्धा श्राद्धस्य पद्धति[:]
माध्यंदिनीयविधिगां(?) शोधयन्तु धिया बुधाः ॥

अथ पार्व्वणश्राद्धस्मरणसूत्रं, etc., etc.

The author's name is variously spelt in different colophons.

22B, इति श्रीमिश्रप्राणाधरात्मजढोंढूविरचितायां सांवत्सरैकोद्दिष्ट-कर्त्तव्यता समाप्ता; 29B, इति मिश्रश्रीप्राणाधरात्मजढोंढूविरचिताऽष्टौचान्त-र्गतक्रियासमाप्ता; 34A, इति मिश्रश्रीप्राणाधरात्मजढोंढूविरचित एका-दशाहान्तर्गतवृषोत्सर्गविधिः समाप्तः; 36B, इति मिश्रश्रीप्राणाधरात्मज-श्रीढोंढूविरचित एकादशाहश्राद्धविधिः समाप्तः; 44B, श्रीप्राणाधरात्मज-ढोंढूविरचिता सपिण्डीकरणेतिकर्त्तव्यता समाप्ता; 52A, इति मिश्रश्रीढोंढु-विरचिता तीर्थश्राद्धेतिकर्त्तव्यता समाप्ता; 53A, इति मिश्रढोंढूविरचित-नित्यश्राद्धेतिकर्त्तव्यता समाप्ता; 89B, इति मिश्रश्रीप्राणाधरात्मजढोंढूविर-चितायां पद्धतौ धर्म्मविधिः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु श्रीसंवत् १९४० मी० अ० क्षणा ५ ।

1203.

6124. **श्राद्धान्धभास्कर ।** *Śrāddhāndhabhāskara,*

By Viṣṇu Śarmā Agnihotri, son of Yajña Datta, (a disciple of) Ānubhūti svarūpa.

Substance, country-made paper. 10×4¾ inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, old. Date, Saṃvat 1745 and Śaka 1610. Appearance, fresh. Complete.

A manual for the performance of Śrāddha, of the school of Mādhyandina, based on the Bhāṣya of Karka.

Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमदनुभूतिस्वरूप दीक्षित-यज्ञदत्तात्मजाग्निहोत्रिविष्णुशर्म्मविरचिते श्राद्धान्धभास्करे प्रयोग-पद्धतिः ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भूयात् । १७४५ । १६१० । ज्येष्ठ सुदि १ प्रतिपदा रवौ लिः दः नाथन्टसिंहसुतमोढ़चातुर्वेदी वाराणसीस्थितः उत्तर-प्रदेशे कसरैग्रामे लिखित । शुभ + + +

Then we have the following :—

विंशत्यंशे शनैश्चरः ।

सैंहिकेयस्य विंशांशे परमोच्चो विगद्यते । ८५७ ।

इति श्रीसर्व्वशास्त्रविशारद--श्रीकाशीनाथकृतौ लग्नचन्द्रिका सम्पूर्णं समाप्तम् । (?)

नीचस्थितो जन्मनि यो ग्रहः स्यात् तद्राशिना + + + + ।

भवेत्त्रिकोणे यदि वा च केन्द्रे राजा भवेद्धार्म्मिकचक्रवर्त्ती ॥

१७४५ । ज्यैष्ठ सु• १५ + + + + + १६१० । लिः भट्ट नाथ ।

The beginning of the work :—

साध्यसाधनयोगेषु साधके च निजेच्छया ।

अन्तर्यामितया तिष्ठन् फलदोऽस्तु सतां हरिः ॥

अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।

ततः श्वः श्राद्धमिति निश्चित्य पूर्व्वेद्युर्वस्त्रच्छादनस्थानोपलेपन-भूमिकरणं च विधाय द्विजान् निमन्त्रयीत ।

End :— इतिकर्त्तव्यतामन्त्रकर्कभाष्यानुसारिणी ।

श्री माध्यंदिनशाखीयैर्ग्रन्थ्यतां विष्णुनोद्धृता ॥

श्राद्धरत्नानि हि मया श्राद्धरत्नमहोदधेः ।
संगृह्याचापिनद्धानि रज्यतां हृदये सताम् ॥

See Ulwar Extract No. 359, where the work is called :—
श्राद्धाङ्कभास्कर (?)

1203A.

6194, **मात्रादिश्राद्धनिर्णयः** *Mātrādi-śrāddha-nirṇayaḥ.*
(कात्यायणीयः) ।

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 24. Lines, 7 per page. Extent, in slokas, 300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः पितृभ्यो नमः ।
त्रयीमृसंवित्तिविवेकनिर्म्मलाः
समग्रनिःश्रेयससिद्धिहेतवः ।
समस्तशास्त्रार्थ समस्तबोधकाः
जयन्ति कात्यायनपादपांशवः ॥
ये नाम केचिदिह नः, etc , etc.

The object of the work.

केचिदज्ञानतो नष्टाः केचिन्नष्टाः प्रमादतः ।
केचिद् ज्ञानावलेपेन केचिन्नष्टैश्च नाशिताः ॥
गतानुगतिको लोको न लोकस्तुल्यचिन्तकाः । (?)
अहो जनस्य मूर्खत्वात् हरितं ताम्रभाजनम् ।
पितॄन् प्रणम्य जनकान् तथा मातामहानपि ।
क्रियते संशयच्छित्त्यै मात्रादिश्राद्धनिर्णयः ॥

The end of the work.

निरीक्ष्य धर्म्मशास्त्राणि निबन्धांश्चापि नैकशः ।
उच्चितः + + श्चायं मात्रादिश्राद्धनिर्णयः ॥
चेतः प्रसन्नजननं विदुषामानन्दि सर्व्वरसयुक्तमिति प्रसन्नं ।
शास्त्रं खलु ... ...

Thus it ends abruptly.

1204.

10308. पार्व्वणदर्श(र्भ)वटुश्राद्धप्रयोग ।

Pārvaṇa-darbha-vaṭu-śrāddha-prayogaḥ.

According to the rules of Kātyāyana.

By Devabhadra, son of Balabhadra Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्पाठकबलभद्रात्मजदेवभद्रकृतपार्व्वणदर्भवटुश्राद्धप्रयोग सम्पूर्णं समाप्तम् ।

Post Col. :—

श्रीविष्णवे गदाधराय नमः ॥

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ॥

नत्वा गदाधरं पितॄन् कातीयसूत्रसम्मतः ।

वटुश्राद्धप्रयोगोऽयं तन्यते बालहेतवे ॥

2A, श्राद्धपाकात् देवनैवेद्यं स्वयं दक्षिणामुखः पञ्चसप्तनवभिरनियतै र्वा कुशैः देववत्सार्द्धद्विवेष्टनेन ॐकारेण कृतौ देवे कुशाग्रभागप्रमुखौ द्वौ वटू(टु) एवं पितृवत् कृतौ पित्र उदङ्मुखौ द्वौ प्रार्थना भवद्भिरस्मत्सपत्नीकपित्रादि-त्रयश्राद्धे ब्राह्मणकार्य्यमद्य सम्पाद्यं नः प्रसीदत सम्पादयिष्यामः ॥

1205.

5765. श्राद्धविधिः । *Śrāddha-vidhi.*

By Rāmāgnihottrī.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 1 to 9 and 1 to 22, 31 in all. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

There is nothing to show that the work is complete in the present manuscript.

In spite of two different paginations, there is no break in the matter.

Beginning :

ॐ तं मुनिवरमभिवन्दे यस्य प्रसादप्रयोज्या क्रतुवृक्षाः ।
फलन्ति सततं याज्ञिकानां त्रिदिवोद्भवान्यनेकफलानि ॥
श्रीलाक्षको नाम मुनिस्तपोनिधि—
स्तदन्वये वेदविचारदक्षः ।
अभूद्द्विजार्थी बलभद्रनामा ।
तदङ्गजो याज्ञिकचक्रपाणिः ॥ १ ॥
श्रीमान् याज्ञिकचक्रपाणितनयो वेदान्तवित् श्रोत्रियः ।
श्रौतस्मार्त्तविधानकृत् हरिपरः श्रीमाननेशाभिधः
तत्पुत्रः श्रुतिसागरैकतरणो दक्षः सुविद्वान् शुचिः
श्रीमान् शार्ङ्गधराभिधस्तु गिरिजानाथाङ्घ्रियुग्मे रतः ॥
तत्पुत्रोऽप्यभवत् श्रुतिश्चतुरो रामाभिधोत्री सदा
भूदेवाङ्घ्रिषु पूजनेषु सततं युक्तैकधीः सर्व्वदा ।
कुर्व्वे श्राद्धविधिश्च पार्व्वणविधिज्ञानार्थकार्य्याप्तये
सूत्रस्योपरि संशयौघतिमिरध्वंसाय सूर्य्यो महान् ॥
श्रुतिसूत्रोदितं सर्व्वं दृष्टमेवात्र दर्शितं ।
नोक्तं किञ्चित् स्वमत्यातो ग्राह्येयं मत्कृतिर्बुधैः ॥
अतः प्रथमं प्रकृतित्वात् पार्व्वणश्राद्धं अभिधास्ये ॥

It follows the Kātyāyana sūttra.

1206.

5877. वृषोत्सर्गप्रयोग । *Vṛṣotsarga-prayoga.*

By Anantadeva, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 27. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 378. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1893. Appearance, fresh. Complete.

This belongs to the White Yajurveda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नीलवृषोत्सर्गः ।

तत्र वृषलक्षणम् ।

जीववत्सायाः पयस्विन्याः पुत्रं त्रिहायनं द्विहायनं एकहायनं नीलं, बभ्रुं, कपिलं, पिङ्गलं, कृष्णं लोहितं श्वेतं वैकवर्णं अनेकवर्णं वा अव्यङ्गाङ्गं...... ।

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणि-प्रथमशाखि-श्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना अनन्तभट्टेन कृतो वृषोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८६३ आषाढ़शुक्ल २ भृगुवासरे ।

1207.

6130. **अन्त्येष्टिपद्धति ।** *Antyeṣṭi-paddhati.*

By Gadādhara Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 9×7½ inches. Folia, 51. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1929. Appearance, fresh. Complete.

The work was written in Śaka 1709; for the Brāhmaṇas professing the Mādhyandina Śākhā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ।

नत्वा गुरून् गणपतिं वासुदेवादिसम्मतां ।

श्रीगदाधरधीरेण तन्यतेऽन्त्येष्टिपद्धतिः ॥

तत्रासन्नमरणं पित्रादिकं पुत्रास्तीर्थं नीत्वा प्रायश्चित्तं कारयेत् ॥ (?)

End :— चिन्तामणिसुतो नाम्ना काशीवासी गदाधरः ।

व्यधत्त ग्रन्थानालोक्य रुचिरामन्त्यपद्धतिम् ।

माध्यन्दिनीयशाखायामौर्द्धदेहिककर्म्मभिः ।

कात्यायनोक्तमार्गेण सन्ति पद्धतयः शतम् ॥
ताभ्यस्तस्या विशेषोऽयं पण्डितैः सोऽवधार्य्यताम् ॥

Colophon :—

इति श्रीचिन्तामणिसूनुना दीक्षितगदाधरेण रचितान्त्येष्टि-पद्धतिर्म्मरणविधानानि च समाप्तानि ।

Date : — ग्रहाम्भऋषिभूसंख्ये (१७०९) वत्सरे मासि फाल्गुने ।
गङ्गायामलिखद् ग्रामनगरस्थो गदाधरः ॥

Post Col. :—

शिवनारायणसुतो नाम्ना काशीनिवासिनः ।
श्रावणे मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां भृगुवासरे ।
बालमुकुन्देन लिखितमन्त्येष्टिपद्धतिं शुभाम् ।
संवत् १९२९ ।

1208.

6208. लक्षहोमपद्धति । *Lakṣa-homa-paddhatiḥ.*

By Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 34. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 900. The 8th and 9th leaves newly restored. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति लक्षहोमपद्धतिः समाप्ता ॥
इति श्रीयाज्ञिकसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितकृता लक्ष-होमपद्धतिः समाप्ता ॥
शुभमस्तु ॥

Beginning :—

अथ लक्षहोमपद्धतिः ॥
तत्र तावन्नानादेवतोद्देशेन वक्ष्यमाणनाममंत्रैः सर्व्वपापक्षयार्थं परमसुखप्राप्त्यर्थं क्रियमाणस्त्वेकः ॥

3B, इति लक्षहोमविधिः अथ लक्षहोमप्रयोगः ।

4A, अमुककामो लक्षहोमेनाहं यक्ष्ये, इति संकल्प्य तदंगत्वेन गणेशपूजन-पुण्याहवाचन-मातृकापूजन-नांदीश्राद्धाचार्य्यवरणादीनि करिष्ये इति संकल्प्य गणेशं पूजयेत् ।

1209.

6221.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

It relates to the purifying rite for a child born under the evil star of Mūlā and follows the precept of Deva and Karka.

Beginning :—

> अथ मूलविधानपद्धति लिख्यते ।
>
> तत्र प्रसवमूलनक्षत्राद्द्वितीयमूलनक्षत्रे सुस्नातः सपत्नीको यजमानः ... ...
> मम जातस्य कुमारस्य कुमार्य्या वा मूलप्रथमचरणादिजनन-सूचितपित्राद्यरिष्टशांतिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीतये सग्रहमखं मूल-विधानमहं करिष्ये ।

The last leaf (the 6th) is not connected with the 5th which breaks off abruptly; and it contains no leaf mark. It ends with the colophon :—

> इति श्रीगोपीनाथदीक्षितेन कामदेवकृत्यपद्धत्युक्तमूलविधान-कंडिका संक्षिप्तसरणी कृता ॥

Post Colophon :—

> भाद्रकृ० तृतीया गुरुवासरे समाप्तिः ॥ शांतिः ॥

The beginning quoted above does not appear to be the beginning of the Saraṇī, but probably of a part of Kāmadeva's work itself, which is entitled Karma-pradīpikā or Pāraskara-gṛhya-sūttra-paddhati. See W. p. 65.

1210.

6222. (कात्यायनपरिशिष्टोक्त) मूलशान्तिप्रयोगः ।

Mūla-śānti prayoga.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति कात्यायनपरिशिष्टोक्तमूलशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सं० कार्त्तिकवदि १२ वार शनि संमत् १९३७ ।

Beginning :

श्री गणेशाय नमः ।

अथ कात्यायनपरिशिष्टोक्तमूलशान्तिविधानम् । अथातो मूलजातस्य विधिं व्याख्यास्यामो मूलांशे प्रथमे पितुर्नेष्टो द्वितीये मातुः तृतीये धनधान्यस्य चतुर्थे कुलशोकावहः । स्वयं पुण्यभागी स्यात् । मूलनक्षत्रे मूलविधानं कुर्य्यात् ॥

End :— सार्पदैवते एष एव विधिः कात्यायनोक्तः कृतः । शान्तिर्भवति शान्तिर्भवतीति कर्मशेषं समापयेत् ॥

1211.

6224. विनायकशान्तिः । *Vināyaka-śāntiḥ*

(*Mādhyandina*).

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1918. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति विनायकशान्तिप्रयोगः ।

Post Colophon :—

श्रीगजाननार्पितमस्तु उत्तरे कर्म्मणि निर्व्विघ्नमस्तु ॥

चरुहोममन्त्राः take up 12 lines after which we have the date :—

संवत् १९१८ चैत्र कृष्ण ६ ।

The following is added by a later hand :—

सं १९३४ आ० कृ० ९ बालमुकुन्दस्येदम् ।

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

ॐ अथ सर्व्वकर्माङ्गभूतं विनायकशान्तिविधानम् । तस्यानिष्ट-निवृत्तिफलकत्वेन काम्यत्वेऽपि ।

एवं विनायकं पूज्य ग्रहांश्चैव विधानतः ।

कर्मणां फलमाप्नोतीति याज्ञवल्क्योक्तेन सर्व्वकर्म्माङ्गत्वोक्तेः ।

याज्ञवल्क्यः ।

विनायकः कर्मविघ्नसिद्ध्यर्थं विनियोजितः ।

गणानामाधिपत्ये च रुद्रेण ब्रह्मणा तथा ॥

इयं शान्तिः पुण्यार्थं श्रीप्राप्त्यर्थं सर्व्वकामसिद्ध्यर्थं वा क्रियते ॥

1212.

6299. कूपप्रतिष्ठाविधिः । *Kūpa-pratiṣṭhā-vidhiḥ.*

By Gaṇēśa—as directed by Kātyāyana.

Substance, country-made paper. 7×5 inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 40. Character, modern Nāgara. Copied in Saṃvat 1946. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्री [मालव—added by a recent hand] दीक्षित-गणेशकृतकातीयोक्तसंक्षिप्तकूपप्रतिष्ठाविधिः ।

Post Colophon :—

सं १९४६ ।

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

कातीयोक्ता कूपादिप्रतिष्ठा ।

तत्र मुहूर्त्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा कूपं खानयेत् ।

सिद्धे कूपे शुभेऽह्नि प्रतिष्ठां कारयेत् ।

देशकालौ संकीर्त्य श्रीविष्णुप्रीतिकामः कूपोत्सर्गमहं करिष्ये ।

End :— स्विष्टकृदादि-उत्तरपूजां पूर्णाहुत्यन्तं समापयेत् । ब्राह्मणभोजन-संकल्पः । आचार्य्यादिदक्षिणां भूयसीं दक्षिणां दद्यात् । ततो विसर्ज्जयेदिति ।

1213.

9284. **कातीयतर्पणप्रयोग ।** *Kātīya-tarpaṇa-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 84. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1867. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति तर्पणं कातीयं सम्पूर्णं ।

The note of the scribe :—

संवत् १८६७ मिति पौषकृष्णाबुधे लिखितं साहिवचन्द्रविद्याधर-पठनार्थं ।

1214

9790. **कात्यायनीयशान्तिप्रयोग ।** *Kātyāyanīya-śānti-prayoga.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 33. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A fragment comprising only the worship of Gaṇeṣa.

PRAYOGA WORKS COMMON TO ALL ŚĀKHĀS OF YAJURVEDA.

1215.

5108.

Substance, palm-leaf. 14×1½ inches. Folia, 70. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiyā of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

It begins thus:—

ॐ नमो यज्ञपुरुषाय ।

अथातो दर्शपूर्णमासादौ हविष्यादिष्वामं कृतो होता प्रागुदगाहवनीयादवस्थायाध्वर्युं पृच्छत्यध्वर्यो देवताश्चक्ष्वेति तासामानुपूर्व्यमुच्चैरुपांशु ताश्च यजमानस्य नक्षत्रनामगोत्रप्रवराणि देवतासङ्कीर्त्तनैः अग्निः अग्नीषोमौ अग्नीषोमौ इति पौर्णमासे ।

15B, इति दर्शपूर्णमासौ समाप्तौ; 22B, इति पशुहोत्रं समाप्तम् ।

अथ सप्तसंस्थो ज्योतिष्टोमाख्यः सोमयागो विधीयते ।

28A, अथातिथ्येष्टिः; 29B, अथोपसदः; 30B, इत्युपसदः; 31B, इति वाग्विसर्गः; अथाग्नीषोमप्रणयनम्; 33B, अथाग्नीषोमीयपशोर्विशेषो दर्श्यते; 35A, अथाग्निषोमीयः समाप्तः; 53A, प्रातःसवनं समाप्तम्; 57A, अथ निष्कैवल्यम्; 59A, इति माध्यन्दिनसवनं मध्यमस्वरेण, अथ तृतीयसवनम्; 59B, इति स्विष्टकृद्याज्या; अथ प्रस्थितयाज्या; 70A, इत्यग्निष्टोमः; अत ऊर्द्ध्वं प्रशास्तः प्रसूतीतिश्रुत्या प्रशास्ता सर्पतेति ब्रूयात् ।

The MS. breaks off abruptly.

1216.

6286. **दर्शपौर्णमासेष्टिप्रयोगः** । *Darśapaurṇamāseṣṭi-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1870. Appearance, old and discoloured. Complete.

No Colophon.

Post Colophon :—

संवत् १८१० नाम्ने पौषमासे शुक्लपक्षे षष्ठि भौमवासरे लिखितं इदं पुस्तकं शुभमस्तु ॥

Beginning :—

अथ दर्शपौर्णमासेष्टिप्रयोगः ॥

आहवनीयदक्षिणाग्निस्तरे पंचभूसंस्काराः । पौर्णमासेष्ट्यर्थं गार्हपत्यादाहवनीयमुद्धरामि इति संकल्प्य आहवनीयोद्धरणं । पौर्ण० थं गार्हपत्याद्दक्षिणाग्निमाहरामीति दक्षिणाग्निः । अमान्वाधानमध्वर्युर्यजमानो वा तत्र षट् समिधो गृहीत्वा स्फ्यं सव्यहस्ते धृत्वा ॥ ॐ ममाग्ने वर्चो विहवेष्वस्तु वयं त्वेंधानास्तन्वं पुषेम मह्यं नमंतां प्रदिशश्चतस्त्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम । इत्याहवनीये समिधमादधाति ।

1217.

484. चातुर्मास्य-प्रयोगः । *Cāturmāsya-prayogaḥ.*

For the manuscript see L. 1332.

5A, इति वैश्वदेवपर्व । 6B. इति कारम्भपात्रकरणम् । 9B. अत्र अध्वर्य्योः पात्रासादनं कथ्यते । 10A. इति प्रतिप्रस्थातुः पात्रासादनम् । 16B. अथ अवभृथेष्टिः । 20A. इति मान्तपनीया । 23B. अथ क्रीडनीया । 24A. अथ ग्रामप्राप्तं महाहविः । 26A. अथ पितृयज्ञः । 32A. इति पितृयज्ञेष्टिः । अथ त्र्यम्बका निरूप्यते । 35B. इत्येष्टिकचातुर्म्मास्यानि । 35B. समाप्तमिति । अथ ग्रामप्राप्ता मित्रविन्दा लिख्यन्ते ।

1218.

420. सोमप्रयोगः । *Soma-prayogaḥ.*

For the manuscript see L. 1393.

It commences from the appointment of the Ṛtviks in Agniṣṭoma and Jyotiṣṭoma.

The manuscript breaks off thus abruptly :—

अध्वर्युः प्रतिभक्षयति । पूतभूतो विल इत्यादि । होटचमसे ध्रुवायावकाशं कुर्व्वन् चमसानुचयं दशाभिः कलशे(?) ।

Leaf 22B. इडामार्ज्जनान्ता सन्तिष्ठते ।

„ 28B. प्रवर्ग्यसम्भरणम् ।

1219.

2972. सोमतत्त्वविवेकवार्त्तिकम् *Soma-tattva-viveka-Vārttikam.*

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 3. Lines, 16 to 19 on a page. Extent in slokas, 114. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

The text Soma-tattva of which this is a commentary in verse, is not known.

It begins :—

महेश्वरशिरोरत्नं नमस्कृत्य सुधाकरम् ।
सोमतत्त्वविवेकार्थः श्लोकैः सम्यक् प्रकाश्यते ॥
श्रूयतेऽध्वर्य्युवेदे [वेदे] हि सोमतत्त्वप्रकाशकः ।
एष वो भरता राजा सोम इत्यादिको मनुः ॥
अस्यार्थः कथ्यते स्पष्टं भरताः कर्म्मठा मताः ।
इहामुत्रफलार्थानां कर्म्मणां भरणात् सदा ॥
राजा फलप्रदाने नो रंजकत्वादयं विदुः ।
युष्मत्कृतानां यज्ञानां यजध्वं तमतो मखैः ॥

It ends :—

सोमतत्त्वविवेकस्य वार्त्तिकाम्तमीरितं ।
तत्त्वेन्दुश्लोकप्रमितं तेन तुष्यतु विप्रराट ।

So the work comprises 124 verses.

Colophon :—

इति सोमतत्त्वविवेकवार्त्तिकं समाप्तम् ।

1220.

2076.

Directions for keeping up the sacred fire during sojourn and mourning.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 30. Character, Nagara. Date Saka 1715. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथ यजमाने प्रवसति आध्वर्य्यवादिना कर्त्तव्येष्टिप्रयोगः ॥

It ends in leaf 2A :—

इति यजमाने प्रवसति अन्यकर्तृकेष्टिप्रयोगः ।

Post Col. :—

शक १७१५ प्रमादिवत् ज्येष्ठ वद्य १

Then, there are directions given how the sacred fire is to be preserved during mourning.

The latest authorities quoted are :—

(i) Nirṇayasindhu and (ii) Dinakarôdyôta.

1221.

10779. दशकर्म्मपद्धतिः (यजुर्वेदीया)।

Daśakarma-paddhatiḥ (Yajuḥ).

A.

Substance, palm-leaf. 15×1 inches. Folia, 61. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and worn-out.

Beg. : — अथ दशकर्म्मपद्धतिर्लिख्यते । तत्र विवाहदिवसे प्रातर्निवर्त्तित-नित्यकृत्यो, etc., etc.

61A, इति वृद्धिश्राद्धपद्धतिः ।

B.

Substance, etc., the same as above. Folia. 9.

Col. :—इति यजुर्वेदिनां कुशण्डिका समाप्ता ।

One stray leaf marked 34.

1222.

10799P. **यजुषामग्निस्थापनं ।** *Yajuṣāmagnisthāpanam.*

(A Yajurvedi priest's manual for the consecration of fire.)

Substance, country-made yellow paper. 12×1½ inches. Folia, 2. Lines, 10, 11 on a page. Character, modern Bengali. Appearance, fresh.

Beginning :—

अथ यजुषामग्निस्थापनं । कुण्डलस्य स्थाण्डिलस्य वा पश्चिमदिश्यु-पविश्य गोमयेनोपलिप्य स्फ्येन कुशेन प्रादेशप्रमाणां रेखात्रयं प्रागग्रमुत्तरोत्तरक्रमेण कृत्वाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां तत्रोत्क्षौ(?)मृत्तिकां क्रमेणोत् + ऐशान्यां दिशि प्रक्षिप्य जलेनाभ्युक्ष्य आत्मदक्षिणे कांस्यपात्रस्थाग्नेर्जलदिन्धनं गृहीत्वा । ॐ क्रव्यादमग्निं प्रहिणोमि दूरं, etc., etc.

1223.

6662. **यजुर्वेदीय-वह्निस्थापनपद्धतिः** *Yajurvedīya Vahnisthāpana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 16½×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ यजुर्वेदिनामग्निस्थापनम् । तत्र क्रमः । हस्तप्रमाणं स्थण्डिलं कृत्वा, etc.. etc.

1224.

9856. **उपवीतपद्धतिः ।** *Upavīta-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 15. Lines, 8 in a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

On the investiture of a Yajurvedi Brāhmaṇa boy, with holy thread.

1225.

2172. ब्रह्मयज्ञप्रयोगः *and* **तर्पणप्रयोगः ।** *Brahma-yajña-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9×5¼ inches. Folia, 3. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

(1) Brahmayajñaprayoga—Sacred texts for daily recitation of a Yajurvedi Brāhmaṇa.

अथ ब्रह्मयज्ञप्रयोगः,

कर्त्ता उदिते सूर्य्ये प्रातर्होमोत्तरं अकृतप्रातराशः ग्रामात् प्राच्यामुदीच्यामैशान्यां वा दिशि यावति देशे स्वग्रामच्छंदींषि स्वगृहच्छंदींषि वा न दृश्यन्ते तावति दूरे नदीतीरे देवखातादितीर्थेऽन्यस्मिन्नपि शुद्धे देशे वा गत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य आचम्य प्रदक्षिणमावृत्योपवीती भूत्वा जलं नमस्कृत्य प्रयतः प्राङ्मुख उपविश्याचम्य प्राणानायम्य अप उपस्पृश्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं ब्रह्मयज्ञेन यक्ष्ये इति संकल्प्य हस्तौ जलेन प्रक्षाल्य त्रिराचम्योदकेनाङ्गुष्ठमूलेन द्विरोष्ठौ संमृज्य आर्द्राङ्गुलिभिरोष्ठौ सकृदुपस्पृश्य दक्षिणहस्तेन सव्यं पाणिं पादं च प्रोक्ष्य ... ...
इषेत्वेति काण्डप्रपाठकमात्र मनुवाकमात्रं वा मनसा यथाशक्त्यधीत्य प्रज्ञातं निधाय नमो ब्रह्मणे इति परिधानीयमृचं त्रिः पठित्वा प्रणवमुच्चरेत् ... ... ततो गृहमागत्य मुष्टिमात्रमन्नमपि कस्मैचिद् ब्राह्मणाय दक्षिणां दद्यात् ।

2A, इति ब्रह्मयज्ञप्रयोगः ।

Then follows Tarpaṇa-prayoga :—

एवं रीत्या ब्रह्मयज्ञं विधाय देवर्षिपितृतर्पणम् । अकृतब्रह्मयज्ञस्तु मध्याह्नसन्ध्योत्तरं ब्रह्मयज्ञं कृत्वा तर्पणं कुर्य्यात् । तद्यथा । शुचौ देशे प्राङ्मुख उपविश्य देशकालौ संकीर्त्य देवर्षिपित्रर्थं तर्पणं करिष्ये इति संकल्प्य शुचौ देशे प्रागग्रान् दर्भानास्तीर्य्य ताम्रपात्रमक्षतसंयुक्तं जलेन पूरयित्वा अञ्जलौ प्रागग्रान् दर्भान् गृहीत्वा यज्ञोपवीती देवतीर्थेन आस्तृतेषु प्रागग्रेषु कुशेषु अग्रभागे अथ व्रीहितण्डुलसंयुक्तेन जलेन एकैकाञ्जलिं ... ... देवेभ्यो दद्यात् ॥ ताम्रादिभाजनांतरे जले वा तर्पयेत् ॥

1226.

10231.

One leaf only (9 × 2½ inches) with 8 lines, written on one side only.

Beg. :— अथ यजुर्वेदिशाखानां शाकल्यवैश्वदेवो लिख्यते ।

आचमनं । प्राणायामः । ॐ अद्याद्य मासे पक्षे तिथौ वासरे

मम गृहे पञ्चसूनादोषनिवृत्त्यर्थं शाकल्यवैश्वदेवमहं करिष्ये ।

ॐ परिसमुह्य वारत्रयं ॐ उपलिप्य ३ ।, etc., etc.

1227.

207. **सन्ध्यापद्धतिः (यजुर्व्वेदीया)** । *Sandhyā-paddhatiḥ.*

For the MS. see L. 472.

It is a MS. with 3 leaves, with 7 lines on a page.

1228.

3923. **यजुर्वेदि ग्रहयज्ञपद्धतिः** । *Graha yajña paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 16 × 3¼ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 400. Character, Bengali. Date, Śaka 1725. Appearance, old and discoloured. Complete.

16B. *Colophon* :—

इति कपिलपञ्चरात्रोक्तवृहद्वशिष्ठदर्शितसमन्त्राग्निस्थापनपूर्व्वक-
यजुर्वेदीयग्रहयज्ञपद्धतिः समाप्ता ।

Then comes Agnisthāpana.

It begins :—

अथ वृहद्वशिष्ठप्रणीतकपिलपञ्चरात्रोक्तसमन्त्रकाग्निस्थापनसहित-
ग्रहयज्ञपद्धतिर्लिख्यते ॥

तत्र ग्रहदोषनराधिपप्रबलशत्रुदुःसहरोगादिनिमित्त-नैरव-
काशशान्तिकं मलमासादिसमयाशुद्धावपि कार्य्यं । स्त्रीपुत्रादि-
रूपकाम्यसावकाशकर्म्मणि मलमासादितरः शुद्धकालोऽपेक्षितः ।

In 17A begins Agnisthāpana :—

अथ कपिलपञ्चरात्रोक्तयजुर्वेदिग्रह्ययज्ञार्थमेतद्विधानात् समन्त्रकाग्निस्थापनम् ।

तत्र प्रथमं प्रागुदकप्लवदेशे हस्तमात्रं चतुरस्रं, etc., etc

Colophon :—

इति कपिलपञ्चरात्रोक्तवृद्धवशिष्ठप्रणीतसमन्त्रकयजुर्वेदिग्रह्यज्ञाग्निस्थापनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितं श्रीरामलोचनदेवशर्म्मणा आत्मनः पाठार्थम् ।

शकाब्दाः १७२५ ॥ १० । ५ । २८ ।

1229.

6234. **वृषोत्सर्गः (यजुःशाखीयः)।** *Vṛṣotsargaḥ.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

यजुःशाखीयवृषोत्सर्गकर्म्म ।

Post Col. :—

लिखितं यागेश्वरमिश्रेण । वृषोत्सर्गान्ते आद्यश्राद्धं कृत्वा ।

श्री महालक्ष्म्यै नमः स्वाहा ॥

It begins in 2A (first line).

श्रीगणेशाय नमः ।

अथैतद्दशाहकृत्यम् ।

चतुर्णामपि वर्णानामाद्यमेकादशेऽहनि ।

कर्त्तव्यात् कालिकी शुद्धिरशुद्धः पुनरेव सः ॥

The foregoing portion contains anuṣṭup ślokas marked 18–46 and one (47th) unmarked on the subject of funeral.

After making gifts of bedding, shoes, umbrellas and other things *Vṛṣotsarga* itself begins in 5A.

1230.

5085. **आभ्युदयिकश्राद्धम् ।** *Ābhyudayika-śraddha.*

Substance, foolscap paper. 14½ × 3¼ inches. Folia, 6. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Date B.S. 1290. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ यजुर्वेदिनामाभ्युदयिकश्राद्धम् । स्वस्ति वाच्य ... ...
सङ्कल्पं कुर्य्यात् ।

Colophon :—

इत्याभ्युदयिकं श्राद्धं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

इति सन १२९० साल तारिख १० इ भाद्र ।

1231.

5152. **यजुर्वेदीयाभ्युदयिकप्रयोगः ।** *Ābhyudayika-prayoga.*

By Rāma Datta.

Substance, country-made paper. 14¼ × 3¼ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

नमो गणेशाय ।
सन्धिविग्रहमन्त्रीन्द्रदेवादित्यसमुद्भवः ।
भूमिपालशिरोरत्नरञ्जिताङ्घ्रिसरोरुहः ॥
सन्धिविग्रहिकः श्रीमद्वीरेश्वरसहोदरः ॥
महामहं[त्त]कः(?) श्रीमान् विराजति गणेश्वरः ॥
श्रीमता रामदत्तेन मन्त्रिणा तस्य सूनुना ।
पद्धतिः क्रियते धर्म्मावश्य[']वाजपेयिनां(?) ॥

Colophon :—

इति यजुर्व्विदामाभ्यदयिकप्रयोगः ।

1232.

6131. **नारायणबलिप्रयोगः (यजुर्वेदोक्तः)।** *Nārāyaṇa vali-prayoga.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 51. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

अथ यजुर्वेदोक्तनारायणबलिर्लिख्यते। तत्रादौ स्नानविधिना स्नात्वा तस्य कातीयप्रयोगः।

Colophon :—

इति श्रीगदाधरदीक्षितायन्तेष्टुदाहृतयत्किंचिच्छौनकबौधायनगारुड़ाद्यनुसारी समन्त्रकनारायणबलिप्रयोगः समाप्तः।

1233.

227. **वास्तुहोमः।** *Vāstu homa.*

For the manuscript see L. 439.

1234.

7862. **होमविधि।** *Homa vidhi.*

By Mādhava.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 20. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 380. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1874. Appearance, discoloured. Complete.

A manual of Homa for Yajurvedins.

Colophon :—

इति श्रीहोमविधिः समाप्तः।

Post Col. :—

शुभमस्तु संवत् १८७४ शाके १७३० श्रावणमासे कृष्णपक्षे तिथौ एकादश्यां ११ शुक्रवासरे लिखितं नंदनउपाध्यायस्थाने गंगातटे॥

Beginning :—

श्री गणेशाय नमः ।

यामर्चन्त्यनिशं सुरासुरगणा ध्यायन्ति यां योगिनो
व्यक्ताव्यक्तगिरस्तुवन्ति सततं यां केशवेशादयः ।
यां ज्ञात्वा मुनयो व्रजन्ति परमं स्थानं माम(?) सेवितं
तां विद्वज्जनवन्दितां भगवतीं भक्त्याहमीशां भजे ॥

The object of the work.

श्री रूपनारायणनारदादिभिः
कृतं विचित्रं बहुशास्त्रविस्तरं ।
विलोक्य सम्यक् शुभदं सुशान्तिकं
व्यधात् समस्तादिह माधवो बुधः ॥

It goes on :—

सुस्नातः प्राङ्मुखो भूत्वा यजमानः कृताह्निकः ।
आहूय ब्राह्मणान् ब्रूयात् प्रतिज्ञां विधिवत्तथा ॥

1235.

711. साम-वेद-संहिता ।

Substance, country-made paper. Folia, Chanda-Ārchika in leaves 1, 24 to 42 and Uttarārcika complete in leaves from 1 to 74. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1316. Character, Nāgara. Date, Sam. 1856. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete. Repaired in places with transparent paper.

The colophon of the Chanda-ārcika.

इति छन्दसी आर्चिक समाप्तं । संवत् १८५६ ।

The colophon of the Uttarārcika.

उत्तरग्रन्थं सम्पूर्णामिति । १८५६ वर्षे आश्विन सुदि २५ रीखजी ब्राह्मण स्वयं हस्ते लिखितमिदं पुस्तकं । श्रीरामजी । यादृशं पुस्तकं ।, etc.

Often printed.

The text appears to belong to the Kauthuma recension, published by Satyavrata Sāmaśramī.

1236.

8075. सामवेद (उत्तरार्चिक) । *Uttarārcika.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 87. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Sam. 1838. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति नवमः प्रपाठकः । इति उत्तरसंहिता समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८३८ कार्त्तिकशुक्लपक्षे प्रतिपदायां तिथौ सौम्यवासरे लि० मोढ़ज्ञातीय चातुर्वेदीय त्रि० धनेश्वर-सुत-अमरेश्वर-सुत देवेश्वरेण लिखितं वाराणसीवास्तव्यं । श्री गङ्गाविश्वेश्वर यद्दृष्टं ।

1237.

557. पवमानः । *Pavamāna.*

For the manuscript see L. 1440.

This contains the mantras of the Uttarārcika from the beginning to the end of the Pañcama prapāṭhaka and the three first Ṛks of the Ṣaṣṭha prapāṭhaka.

The Pāvamāna apparently comes to an end in leaf 33. The 34th is a stray leaf. The page mark is in a different hand.

It begins :—

श्रावामानि प्रेषे भगायर्त्सम्स्तवादिभ्यो नमः(?) ।

And it ends as in L. 1440.

1238

8087A. सामवेदः । *Sāma-vedaḥ.*

(*The first two prapāṭhakas only*).

Substance, country-made paper. $8 \times 4\frac{1}{2}$ inches Folia, 22. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Remarkably correct.

1239.

8087B. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

1240.

1293. पदपाठः (सामवेदः) । *Padapāṭhaḥ* (*Sāma-Vedaḥ*).

Substance, country-made paper. Folia, in all 248. The MS. contains 5 parts with separate paginations and written in different hands. First part contains 11 leaves; second part, 95; third part, 56; fourth part, 7; fifth part, 94, of which 11-12, 40-51, are missing. Appearance, old. Date Saṃ. 1668, (first part), Saṃ. 1688 (fourth part), Saṃ. 1634; (fifth part). Generally correct. Complete.

The first part of this codex contains 14 Stobha-pada-pāṭha.

The second and the third part are the same, each of them contains the Sāmarcas of Chanda-Ārcika with padapāṭha.

The fourth part contains Āraṇya-pada-pāṭha including Mahanāmni ṛcas which are considered to be the part of the Āraṇya Sāmans.

The fifth part contains the Uttarārcika-pada-pāṭha complete in nine prapaṭhakas.

N.B.—(It is curious to notice that in Satya-vrata Sāmasrami's edition of Sāma Veda (B. I.), the Uttarārcika begins with the fourth prapāṭha of the codex. This MS. therefore, contains 3 prapāṭhās more. It is also to be noticed that Satya-vrata Sāmasrami has missed the point where to begin the Uttarārcika—omitting 1—3 prapāṭhakas and in his edition he has failed to account for his beginning of this Ārcika).

1241.

2662. वेयगानम् *or* ग्रामगेयगानम् *or* प्राकृतगानम् ।

Veyagāna.

Substance, country-made paper. 10⅝ × 4 inches. Folia, 217. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 1750. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1748. Appearance, discoloured. Complete in 17 Prapāṭhakas.

Colophon :—

इति वेयगानं समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १७४८ समये चैत्रमासे कृष्णपक्षे सप्तमे भौमिवासरे लिखितमिदं वेयपुस्तकं त्रिपाठिश्रीदेवस्य स्वार्थं परार्थं च ।

See W. pp. 66 and 67 and I.O. Catal. Nos. 107 to 109.

It begins :—

१ ४ ५ २ २२
ऊम्प्रायि। आयाह्वी ३ वोयि तेया २ यि। तोये २ यि।
१ २ २ १ २ २ २ १ २
ग्ट्गानोह्व। व्यदतो या २ यि। ना यि ह्वोता सा २३ सा २
१ ५ २ ४
यि वा २३४ ग्रुत ह्वोवा। ह्वो २३४ ध॥ १॥

It ends :—

अपामिवात्तु ह्वोवा। ह्वो ह्वो ५ इ भा एम स्रधा ५ वया सुताः। अव्यावारायि। भिः पवता २३ इम इ मदितमाः। क्रौडन्नूर्म्मिरपो वा ३ नु २३४ वा। आ ५ इ वोह्वायि॥ ३५ दष्ठति।

Col. :— इति सप्तदशः प्रपाठकः।

Printed in Bibl. Ind. in Vols. I to III.

1242.

2663. वेयगानम्। *Veyagāna.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 207 of which 46th is missing and the first leaf is restored. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1711. Appearance, discoloured and brittle. Complete.

Colophon :—

इति वेयगानं समाप्तम्।

Post Col. :—

इति संवत् १७११ वरषे भाद्रपदमासे कृष्णपक्षे चतुर्थी रवौ यादृशं पुस्तकमित्यादि॥ यदि शुद्धमित्यादि।

1243.

2664. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5½ inches. Folia, 230. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1808. Appearance, worn-out and discoloured. Complete.

Col. :— इति वेयगानं समाप्तम् ।

Post Col. :—

संख्या ११९७ एवं स्वस्ति संवत् १८०८ वर्षे आषाढ़मासे सुदि ४ चतुर्थी गुरुवासरे पूर्व्वाह्णे सरखेजग्रामे मोढज्ञाति श्यवाडी ७० पुरुषोत्तमसुत धनेश्वर अद्येह श्रीवाराणसीस्थाने विश्वेश्वरसन्निधौ लिखापितं स्वपठनार्थं वा परोपकारार्थम् ।

1244.

3303. **उह्यगानम् ।** *Uhyagāna.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¾ inches. Folia (by counting), 89. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1681. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

Colophon :—

इत्युह्यगाने षष्टमः[षष्ठः] प्रपाठकः + + + + तु । कल्याणमस्तु ॥ छ ॥ श्री ॥

Post Colophon :—

संवत् १६८१ वर्षे फाल्गुन वदि १३ + + + + स्तकं काश्यां क० मोढज्ञातीय-चातुर्वेदित्रिपाठिदामोदरसुतगङ्गाधरेण + + + + रोपकारार्थं वा ॥ शुभं भवतु ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री ॥ श्री छ ॥ छ ॥

It begins thus :—

२ २ २ २ १ २२ २ २ २
आभित्वाशूर नो नुम + + ॥ आदुग्धा इव धेनवः ईशान

१ २
मस्य जगतः ॥ सुवाष ३ ईशाम् । आइ + + + + मो २३

४ १ २
इंद्रा ३ । सू स्थू २३४ मा ॥ इत्यादि ।

1245.

7829. सामवेदारण्यविवरणं । *Sāma-vedāraṇya-vivaraṇam*

By Śobhākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः सामवेदाय ॥

वेदाख्यगानव्याख्यानं सम्यगेतत् कृतं मया ।

आरण्यगानव्याख्यानं तथैवाथ विभाव्यते ॥

यद्या ॥ वैरूपः प्रजापतिरष्टसु ॥ अंजः प्रथमं । कृत्वा वृक्षदोपघ्रा द्वितीयं ।, etc., etc.

3A, इति भट्टशोभाकरकृतारण्यविवरणे प्रथमः प्रपाठकः, 6A, ०द्वितीय प्रपाठकः ; 8A, ०तृतीय प्रपाठकः ।

1246.

8906. आरण्यकविवरणं । *Āraṇyaka-vivaraṇa.*

By Bhaṭṭa Śobhākara.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 880. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1825. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

वेदाख्यगानव्याख्यानं सम्यगेतत् कृतं मया

आरण्यगानव्याख्यानं तथैवाथ विभाव्यते ॥

3A. इति भट्टशोभाकरात्मज[कृते] आरण्यकविवरणे प्रथमः प्रपाठकः ।

6A. ०द्वितीयः प्रपाठकः ।

8B. ०तृतीयः प्रपाठकः ।

12A. ०चतुर्थः प्रपाठकः ।

17A. ०पञ्चमः प्रपाठकः ।

The last Col. :—

आरण्यकविवरणे षष्ठः प्रपाठकः। समाप्तः॥ संवत् १८२५ मार्गशीर्षे शुक्ले नवम्यां लिखितमिदं पुस्तकं लेखकपाठकयोः शुभं भूयात्॥

1247.

5597. सामवेदमन्त्राः। *Sāma-veda-mantraḥ.*

Substance, palm-leaf. 17×1¼ inches. Folia, 130. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiya, about 300 years old. Appearance, old and soiled.

Beginning :—

नमः सामवेदाय।

आमछ्रौयवं उचा ३ अईक्षां ३ तमन्धसाः मं सु दिवाईसाङ्क ८ कुमियाददाईकः उग्रं शर्म्मारो मह्वाईश्रवाऊकः। वाग। सन-आईन्द्रा ३ य ययवाईपंमु। वरुणाया ८ कु मरुद्धियाः कः। + + + + वाईत्कैं खराईस्ववाउकः। वाग। ए ३ ना ३ वाईखा ३ निसर्थ्यं आपंमु ग्नानाईमा ८ कु। नुषाणांकः। सिषा ३ सन्ताःरो। वनामछ्राउकः। वाग। स्तौ ४ से ५ नी। न १। पुनारौरवं पुना ३ नसो ३ माधा + + + + आपी ३ वसा नो ४ अर्षस्या ४ रत्नधा ३ यो ३ निनिम्रतस्य साईदसाईकः ओहाउवाकः।

6A. अर्द्धप्रपाठकः; 11A, प्रथमप्रपाठकः; 15B, अर्द्धप्रपाठकः; 22B, द्वितीयप्रपाठकः; 34B, तृतीयप्रपाठकः; 45B, चतुर्थप्रपाठकः; 56A, पञ्चमः प्रपाठकः; 67B, षष्ठः प्रपाठकः; 78A, सप्तमप्रपाठकः; 87B, अष्टम-प्रपाठकः; 99A, नवमप्रपाठकः। द्वितीयपर्व्वम्।(?) 108A, दशमप्रपाठकः; 117B, एकादशप्रपाठकः; 129B, द्वादशप्रपाठकः।

End :— गच्छसे ३ दाई क। वमा ३ दाशः ३ गे। हा कौ। उ। क्रतुरिन्दुः ४ टु कौ ३ पेई। त्रिषाच्छाणाः शोभि ५ टु। ठाच्यो १।

The date of the copying of the manuscript.

धीरश्रीमुकुन्ददेवमहाराजाङ्कर विजयशुभराज्ये समस्त ५ अङ्क माघ कृष्ण-प्रतिपद्रविवारे दामोदरपुरग्रामसनमहाजनगोविन्दनन्देन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् आत्मपठनार्थं ।

भग्नपृष्ठेत्यादि ।

This seems to be the gāna of another Sākhā.

1248.

7870. भारण्डसाम । *Bhāraṇḍa Sāma.*

Substance, country-made paper. 7½ × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Beginning :—

ॐ हरिः ॥

१ २ २ १८ १
उदयाम् । तमसस्परी २ । ज्योतिः पश्यन्त उत्तरारम् । स्वः

३ १ २
पश्यन्त उत्तरा रम् । देवं न्दे वत्रा सू २३४ रीम् । अ गन्म

१८ २ ३ ११११
ज्योतिरुत्तमा २३४५ म् ।, etc., etc.

२र १ र २र१र२१२१ १ १र१र २७८३ ११११
End :— ए । वातो न्वन्नगानिपुर यद्यमः पितरोभारगड़ार । ई २३४५ ॥

Col. :— इति भारंड साम ॥

Post Col. :—

यथा प्रतिलिखितम् ॥ सागरग्रामे ।

Printed in Ūṣa among the Saptadaśa-mahā-sāmāni ; its number being 16th. Also printed as the 2nd appendix to Sāma-veda saṃhitā, Bibl. Ind.

1249.

3499.

Substance, country-made paper. 7¾ × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent in ślokās, 32. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, worn-off.

It contains (1) the Bhāraṇḍa-sāman, (2) Jyeṣṭha-sāman, (3) and the Mahāvaiśvānara-sāman.

1250.

2125. वैश्वानरसाम । *Vaiśvānāra-sāman.*

Substance, foolscap paper. $7\frac{3}{4} \times 3$ inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent in ślokās, 18. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

कायमान इति वैश्वानरव्रतं । ऋषि वैश्वानरः । वृहतीछन्दः धर्म्मो देवता ॐ ३१ म् ॐ ३१ म् ॐ ३१ म् । आयूः । आयूः आयूः । ज्योतीः । ज्योतीः । ज्योतीः । ज्योतो वा । ज्यो२तो वा । ज्यो२१तो वा । ज्योतो वाहायि । ज्यो२तो२वाहायि । ज्यो२तो वा ३ हा२उ वा ।

It ends :—

वैश्वानरसाम समाप्तं ।

1251.

2086. महावैश्वानर साम । *Mahāvaiśvānara-sāman.*

Substance, foolscap paper. $8 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Character, Nagri.

It begins :—

प्रस्तोता चक्रगानान्तरं अन्यान्यपि धर्म्मलिङ्गानि सामानि सकृत् गायेत् । कायमान इति वैश्वानरं । वैश्वानर ऋषि वृहती-छन्दः धर्म्मो देवता । उ ३१ म् २ । उ यूः ३ । ज्योतिः ३ । ज्योती वा ३ । ज्योतो वाहा यि २ ।

Colophon :—

इति महावैश्वानरं साम ।

1252.

2630. **प्रस्तोतुः सामानि ।** *Prastotuḥ Sāmāni.*

Substance, country-made paper. 9¼×3½ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति प्रस्तोतुः सामानि ॥

On the obverse of the last leaf.

In red ink :—

प्रस्तोता इदं पुस्तकं ग्रंभ्र मदन गग्कारेण लिखितम् ।

In black ink :—

इदं पुस्तकं साभेत्युपनाम-गंगारामभट्टात्मज-गणेशभट्टस्य प्रस्तोता ॥

It contains 34 Sāmans accented for chanting by the Prastotā priest.

The first Sāman :—

५ २ २०११ ३ ५ ३ २ १ २
त्वमूंषु । वाजि । ना ३८५ ॥ देव जुता २३४ म् । सा ह्वो वा न ता । वृ ता ३
२ २ ४ ५ २ ३ ५ २ २ ३ ५ २ १
रं ष्ट रथा नां । अ रिष्ट ना २३४ यिमा । एतना २४३ जमाशुं । स्वस्त । आयि
२ ३ २ २ ४
तार्च्यं मीष्हा ३४३ । ह्र ३ वा ५ यिमा ६५६ ॥ १ ॥

Based on the first Ṛk of the 5th Daśati, of the 4th prapāṭhaka of the Chanda Ārcika.

The last Sāman is based on the first Ṛk of the second half of the 4th prapāṭhaka of the Chanda Ārcika.

Counting from the beginning the first Sāman is based on Chanda 332 and the last on Chanda 342

1253.

2116. *These Same here called Pari-samani.*

Substance, country-made paper. 5×3 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, 1775. Appearance, fresh. Prose. Complete.

Col. :— इति प्रस्तोतुः परिणामानि(सं) समाप्तानि ।

Post Col. :—

शुभं भवतु श्रीराम । संवत् १७७५ आषाढ़शुद्ध १० रविवासरे मच्छोपनामक-दिवाकरेण लिखितं ।

For the work see I.O. Catal. 423 Part I. In this work there are no directions only a number of Sāma chants are given.

It begins त्यमूषू 2*b* after 4 Samans प्रवर्ग्य सामानि. There are altogether 34 Samans given in this manuscript with accents and figures.

1254.

2115 अग्निष्टोमसाम । *Agniṣṭoma-sāma.*

Substance, country-made paper. 5×3 inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 98. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1775. Appearance, discoloured. Prose. Complete.

Col. :— अग्निष्टोम-साम समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १७७५ मार्गशीर्ष शुद्ध ८ सोमवासरे लिखितं मच्छोपनामक-दिवाकरभट्टस्य पुस्तकं ।

Printed in the Ūṣā. Vol. II. Sāma-srami collects only those Sāmans used in Agniṣṭoma which are not to be found in the regular works on gānas. But the present MS. is complete. It contains Sāmans inside and outside the gānas.

For the work see I.O. Catal. 419.

Though that work begins :—

ज्योतिष्टोमे स्वतन्त्रे त्रिसंस्थे विश्वरूपागानमुच्यते

The first गान of that work युंक्ष्वे वा॰ agrees with the present manuscript. This manuscript is accented and figured throughout.

It begins :—

युञ्जे वाचं प्रत पदोम् । गायें सहस्रवर्त्तनि गायत्रं त्रैष्टुभं
जगद्विश्वरूपा निसंभर्त्ता २ देवा-
२
नुका सिचा १२ १२ इम् आकाा २
२
क्राई रो । आ ३ ४ ५ ॥ १ ॥
अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्नोम्

I.O. Catal. 420 seems to give some of the Sāmans used in Agniṣṭoma.

1255.

2312. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 13. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara of the 17th century. Appearance, discoloured. Incomplete.

It contains the Sāmans of the Jyotiṣṭoma.

Beginning :—

प्रथमं ज्योतिष्टोमे विश्वरूपा गानम् ।
१ २ १ ८ ८ ८
ॐ युञ्जे वाचं प्रतपदोम् ॐ गाये सहस्रवर्त्तनि गायत्रं त्रैष्टुभं
८ ८ ८ ८१ ८ ८ २
जगद्विश्वारूपाणि संभार्त्तारदेवा ॐ कांसिचा १२१२ ।

(1A) इति त्रिर्विश्वरूपागानम्, (2A) इति ज्योतिर्गानम्, अथ धुरागानम्, (3A) अथ धुरागानम्, (4A) इति बह्स्यिं त्रिवृत्स्तोमः; (5A) अथ ब्राह्मणाच्छंसिनं तृतीयमाज्यम्; (6B) इत्याज्यानि पञ्चदशस्तोमानि, अथ माध्यंदिनः पवमानः; (9A) इति माध्यं दिनः पवमानः, अथ पृष्ठानि, (10A) महावामदेव्यम्, (11B) इति पृष्ठानि, अथार्भवः पवमानः (12B) संहितम्, (13A) सत्रं पौष्कलं, श्यावाश्वं; (13B) आंधीगवम् ।

The MS. breaks off abruptly in 13B. Jyolisṭoma is another name of Agniṣṭoma.

1256.

2119. *The Same here called* ० ऊह्राचः ।

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of sixteenth century. Appearance, discoloured, fragile, very old. Prose. Complete.

Col. :— इति अग्निष्टोम ऊह्राचः समाप्तः ।

It begins :—

युंजे वाचं, etc., and it contains as the other work, वहिष्पवमान Samans, आमहीयवं रौरवं बौधाययं माध्यन्दिन-पवमान वामदेव्य नौधस कालेय इति पृष्ठानि । संहितं साम सप्तं पौष्कलं श्यैवाश्वं आधीगवं ।

1257.

2083. **धुरासाम** *and* **पृष्ठसाम** । *Dhurā-sāma and Pṛṣṭha-sāma.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Character, Nāgara of the eighteenth century.

The above-named Sāmans are written with accents and other diacritical marks.

1258.

1921. **आधानसामानि** । *Ādhāna-Sāmāni.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara of the seventeenth century. Complete.

The Sāmans are to be chanted at the kindling of the sacrificial fire.

It begins :—

आधानसामानि ।

५ २ २ ३ ५ ३ ४ ३ ४ ५
अरण्योः निहितो जा ३४३ त वेदाः गर्भे इवेत्सुभृतो गर्भिणा

५ २ १ ३ २ ३
२३४ यिभीः। दि वे दिवं ईभ्यो जागृवा २३ भोः हा २३४
५ ३ ५ ५ ४ ४
वीञ्चा २३४ भोः मनुष्ये ५ भिरग्निः।

Col. :— आधान-सामा[नि] समाप्तानि।

Post Col. :—

उद्गाता मथनारम्भकाले अरणिं स्पृष्ट्वा अरण्योरिति साम गायेत्। मथ्यमाने॰ हा उ अग्निं नर इति साम गायेत्। उदिते-धूमे॰ त्वेवस्ते धूम इति साम गायेत्। प्रज्वलिते अदर्शि गातुवित्तम इति साम गायेत्। रथंतरं भूरीत्युक्तो हाउवा अग्निमीडे ३ अभित्वा शूर णो नुम इति गायेत्॥

1259.

2124. **कुण्डमण्डपे पश्चिमद्वारसामानि।** *Kuṇḍa-maṇḍape Paścima-dvāra-sāmāni.*

For another manuscript of the work see L. 4111. The work is accented in figures throughout.

1260.

1036. **अग्निष्टोमीय स्तोमयोगः।** *Agniṣṭomīya-stoma-yoga.*

Substance, country-made paper. 9×3¾ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1801. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A distribution of Stomas in the Angiṣṭoma sacrifice.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः॥

ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमस्य स्तोमयोगो लिख्यते। अग्नेस्तेजसेन्द्रस्येन्द्रियेण सूर्य्यस्य वर्चसा बृहस्पतिस्त्वा युनक्तु देवेभ्यः प्राणायाग्निर्युनक्तु। तपसा स्तोमं। इत्यादि।

It ends thus :—

अग्निर्देवता। देवा वै ब्रह्म व्यभजन्त विधायकब्राह्मणम्। लोमर्ष्हिंकार इति रहस्यब्राह्मणं। प्राणः प्रस्तावस्य देवतेत्यादि पूर्व्ववत्। स्तुतस्येति यजमानवचनम्।

Col. :— इत्यग्निष्टोमीयस्तोमयोगः समाप्तः।

Post Col. :—

संवत् १८०१ समये फाल्गुन सुदि तृतीयदिनं समाप्तम्। यादृशं पुस्तकं, etc.

1261.

1013. अतिरात्रस्तोमयोगः। *Atirātra-stoma-yoga.*

Substance, country-made paper. 8×2¾ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

अतिरात्रस्तोमयोगः।

अग्नेस्तेजसेति अग्निर्यूनक्तु तपसा स्तोमं मम्व॥ इत्यादि॥

End :— सन्धिस्तोत्रं। दीत्ताये। एना वो प्रक्त अदग्र्या इमा उर्वां दिविष्टयः॥

इति सन्धिस्तोत्रम्। वशिष्ठ ऋषिः ककुबुत्तरा बृहतीच्छन्द- अग्निरश्वसाश्विनौ देवता सन्धिनाभिपलायन्त इति विधायकमभि- मन्य इति रहस्यब्राह्मणम् प्राणः प्रस्थावस्येति पर्य्यायादिषु हिंकारेण स्तुवीरन्॥

Col. :— समाप्तो ऽतिरात्रस्तोमयोगः।

A distribution of Stomas in the Atirāttra Soma sacrifice.

1262.

1020. व्यूढपौण्डरीकस्तोमयोगः। *Vyūḍha-Paṇḍarīka stomā-yoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 14-15 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Date, Śaka 1810. Generally correct. Complete.

Distribution of Stomas or Mantras and Stotras in Paundarīka rite at the eleven days' Soma sacrifice of the Baudhayana School.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ स्तोमयोगः। अग्नेस्तेजसेन्द्रिस्येन्द्रियेण सूर्य्यस्य वर्च्चसा बृहस्पतिस्त्वायुनक्तु देवेभ्यः प्राणायामिर्युनक्तु।

It ends :—

अभिमन्त्र्यति सहिंकारस्य प्राणाः प्रस्तावस्येति त्रिवृत्स्तोमः। संतिष्ठते वैश्वानरो रात्रिः॥

Col. :— इति पौंडरीकस्य स्तोमस्य योगः समाप्तः।

Post Col. :—

दिक्दिक्पालाब्धेशके विक्रमाख्ये, चैत्रे शुक्ले चन्द्रजे वह्नितिथ्यां। छन्दर्षीणां पुस्तकं वै परार्थं, काश्यां सीतारामभट्टो लिलेख॥ सं १८९० चैत्र शुक्ल प्रतिपदा बुधवारे।

1263.

50. ज्योतिरतिरात्रम्। *Jyotiratirātram.*

The MS. is noticed in L. 793.

For Atirātra sacrifice. See Shām Shāstri's Govāmayanam.

1264.

7886. रुद्रजप। *Rudrajapa.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A collection of mantras for Rudrajapa, accented.

Colophon :—

इति रुद्रजपः।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

२ र १   २ र   १ २१ रर २ र र
भाजा ॥ २ ॥ भाजा ३१ उ ॥ चा २ ॥ अ म आपुंषि पिवसे०

१ रर र र २१ १११
सतूँ स्तौत्वा चतुरा २३४५ ।

1265.

63. *The Same.*

For a description of the MS. see L. 843.

There is no statement in the present MS. as to what Sākhā it belongs to. But we have it on the authority of Aufrecht that it belongs to the Sāma Veda.

Post Col. Statement :—

संवत् १८६७ भाद्रशुक्ल १ भृगुवासरे समाप्तम् ।

1266.

801. **छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम् ।** *Chāndogya-mantra-bhāsyam.*

By Guṇa Viṣṇu.

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 1840. Character, Bengali. Date, Sk. 1697. Appearance, old. Complete.

See I.O. Catal, No. 280 and L. 491, 1024 and 1049.

Post Colophon Statement :—

सारस्ते चरणाम्बुजे हरिहरब्रह्मादि(रा)भिर्वन्दिते
शैवोरःस्थलपूजिते परतरे बन्धूकपुष्पोज्ज्वले ।
धर्म्मादिप्रतिपादके भगवतां योगीन्द्रचित्तास्पदे
दत्तोऽयं गुणविष्णुपाठकुसुमाऽसङ्गीर्णपुष्पाञ्जलिः ।
शाके सिन्धुनवर्त्तभूमिगणिते वारे गुरोर्माधवे
मासि श्रीहरसुन्दरीपदयुगं धर्म्मार्थकामप्रदं ।

नत्वा मोक्षफलप्रदं मुकुन्दं यो योगैकगम्यं मुदाऽ-
लेखि श्रीगुणविष्णुपुस्तकमहो वेदार्थसम्पादकम् ॥

This does not appear to be a commentary on the Chandoga Brāhmaṇa, as stated by Rājendralāla in p. 282, Vol. I and p. 26, Vol. III.

It explains the mantras used in the gṛhya-rites of the Sāma-vedī Brāhmaṇas in Bengal.

1267.

3786. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×2 inches. Folia, — the first 67 leaves seem to be a restoration of the first 49 leaves of an old MS., of which leaves 50 to 97 still remain. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali. The restoration is dated in B.S. 1267 and Śaka 1782, while the old MS. is at least three hundred years old.

The colophon at the end of the old MS. :—

इति श्रीगुणविष्णुभट्टविरचिते छन्दोगमन्त्रभाष्ये द्वितीयकाण्डं समाप्तम् ।

The post colophon statement in the restored portion runs thus :—

सन १२६७ साल तारिख २२। आश्विन । श्रीकाशीपति देवशर्मणः साक्षरं लिखितम् । शकाब्दा १७ शो ८२ शके । श्रीसरस्वती ।

Colophons :—

19B, इति श्रीगुणविष्णुभट्टकृता श्राद्धमन्त्रव्याख्या समाप्ता ;

28B, इति कुशण्डिका मन्त्रव्याख्या समाप्ता ;

Then come the mantras for different sacraments.

1268.

3525. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×3 inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

1269.

10799G. (सामवेदीय) सन्ध्याटीका । *Sandhyā ṭika of the Sāma-Veda.* (*With the Text*).

Substance, foolscap paper. 11×4½ inches. Folia, 5. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Col. :— इति सन्ध्याटीका समाप्ता ।

Beg. :— श्रीहरिः शरणं ॥

(?) ॐ शन्न आपो धन्वन्याः, etc., etc.

(*Comm.*) धन्वन्या आपः मरुदेशभवानि जलानि शं कल्याणं नो अस्माकं कुर्व्वंत्विति शेषः, etc., etc.

1270.

10799H. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 9. Lines, 7, 8 on a page. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. The first leaf is missing.

Col. :—इति सन्ध्याटीका समाप्ता ।

There are four lines and a half after the col. containing the explanations of Sahasra-śirṣā, etc.

1271.

709. ताण्ड्यमहाब्राह्मण *or* पञ्चविंशब्राह्मण ।

Tāṇḍa or Pañca viṃśa brāhamaṇa.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 180, with leaf 179 missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2720. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1851. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

Repaired with transparent paper.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५१ चैत्र वदि भैम वार ७ ।

Printed in the Bibl. Ind. series.

1272.

8123. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 8 × 5 inches. Folia, 185. Lines, 20 to 23 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. ends abruptly in the 11th khaṇḍa of the 25th adhyāya or prapaṭhaka (into which the work is divided).

1273.

7908. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 52+41. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1614. Appearance, old and discoloured.

Foll. 1—52 contains Prs. I—XV and Foll. 1—41 Prs. XXI—XXV.

Last Colophon :—

इति ताण्ड्यब्राह्मणपंचविंशप्रपाठकः ।

Post Colophon :—

संवत् १६१४ वर्षे माघ सुदी ११ सोमे आभ्यन्तरनागरीज्ञातीय
त्रवाड़ीगङ्गाधरसूनु त्रिवाड़ीगोपीनाथ नी पोथी सही ॥

The following is added in a later hand :—

त्रवाड़ि श्रीजी उदयरामजीनी पोथि ।
श्रीनारायण क्ष्रे श्रीगणेशाय नमः ॥ त्रविड़ा त्रैयत्रवेद ॥

1274.

708. षड्विंशब्राह्मणम् । *Saḍviṃśa-brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 41. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 677. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is a supplement to the Pañcaviṃśa-Brāhmaṇa. The MS. breaks at the end of the 4th prapāṭhaka.

See Weber's "History of Indian Literature," p. 69.
Printed.

1275.

3121. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 3¾ inches. Folia, 45. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. The Colophon of the 4th prapāṭhaka is not found.

On the reverse of the first leaf it is called in Devanāgara पञ्चवीश ब्राह्मण. But it is the Ṣaḍ-viṃśa Brāhmaṇa. See Web. Hist. Sans. Literature N. p. 69, N. 287. On the obverse of the last leaf it is named, in Bengali, अद्भुत ब्राह्मण which is the name of the concluding portion of Ṣaḍviṃśa Brāhmaṇam.

1276.

7895. षड्विंशब्राह्मणभाष्य । *The Same with bhāṣya.*

By Sāyana.

Substance, country-made paper. 8¾ × 4 inches. Folia, 18. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

वागीशाद्याः, etc., etc. यस्य निःश्वसितं, etc., etc.

तत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।

आदिशत् सायनाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥

ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसंग्रहात् ।

कृपालुः सायणाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥

व्याख्यातावृग्यजुर्वेदौ सामवेदेपि संहिता ।

व्याख्यातं ब्राह्मणं चाद्यं प्रौढं व्याख्यातमादरात् ॥

अथ द्वितीयं षड्विंशब्राह्मणं व्याचिकीर्षति, etc., etc.

Col. :— इति षड्विंशब्राह्मणे प्रथमाध्यायस्य पंचमः खण्डः ।

The MS. ends abruptly in the 3rd line after the colophon.

1277.

437. छान्दोग्य-ब्राह्मणं वा उपनिषद्-ब्राह्मणम् ।

Chāndogya or Upaniṣad-brāhmaṇa.

For the manuscript see I. 1379.

It contains two chapters preceding the Chāndogyopaniṣad in the Chāndogya Brāhmaṇa.

1278.

717. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×3 inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct.

Entered in Rājendralāla's list as Vaidika-Mantra Saṃgraha.

It contained the first two prapāṭhakas, the first complete and the second nearly complete.

1279.

7881. वंशब्राह्मण। *Vaṃśa-brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1574. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वंशब्राह्मण समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १५७४ वर्षे माघ सुदि १२ शनौ यादृशं पुस्तकं

श्रीरस्तु ॥ चिं विश्वनाथ चिं गोविन्दपाठनार्थे गोपीनाथनी पोथी

तैलाद्रक्षेत्, etc., etc.

Printed in the Ūṣā.

1280.

716. आर्षेय ब्राह्मणम् । *Arṣeya-brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 10×3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃ, 1563. Appearance, old. Complete in three prapāṭhakas.

Post Colophon Statement in a different hand :—

संवत् १५६३ वर्षे फाल्गुन वदि ।

See Weber's Ind. Lit. p. 74. Printed in Ūṣā.

Published in the Pratna-kamra-nandinī.

Dr. Burnell has also an edition of it.

For a description of the work see L. 1272.

1281.

1750. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1805. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

Post Colophon Statement :—

सं १८०५ वर्षे फाल्गुन वद ६ दीने ल + + आग्नागमेगा
स्वयं परार्थं पठनार्थं वा + + + ।

One of the Brāhmaṇas of the Sāma Veda.

See I.O. Catal. No. 141 and W. p. 71.

1282.

710. सामविधानब्राह्मणम् । *Sāma-vidhāna-brāhmaṇa.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 27. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Nagara. Date, Saṃ. 1863. Appearance, fresh. Complete in three prapāṭhakas.

The text with Sāyana's commentary has been published by Burnell, and the text with a Bengali translation has been published in the Ūṣā.

See I.O. Catal. No. 143 and 144, and Weber Ind. Lit. p. 74 and notes.

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु संवत् १८६३ मिती द्वितीय श्रावण कृष्ण ५ भौम-
वासरे लिखितमिदं पुस्तकं श्रीलक्ष्मीनाथेन । श्रीरस्तु । श्रीहरिः ॥

1283.

1698. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7¼×3½ inches. Folia, 31 of which 14-24 leaves are missing. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1798. Appearance, old. Complete. Prose.

The last Colophon :—

इति सामविधाने तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७९८ वर्षे आषाढ़ वद ६ दीने श्रीच्चेत्रवास्तव्यमोढ-
ज्ञातीय-श्रीआग्नागमगङ्गारामेगा । यादृग्नमिति ।

For reference see I.O. Catal. No. 143. Bik. No. 140 (p. 58).

Printed and edited by Dr. A. C. Burnell in 1873 A.D. and by Satyavrata Sāmaśramī.

1284.

3200. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 23. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1828. Appearance, discoloured. Complete.

A Brāhmana of the Sāmaveda complete in three prapāṭhakas. Edited, with Sāyana's commentary, by Dr. A. C. Burnell, 1873.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८२८ वर्षे वैशाख वदि ३ चन्द्रदिने अद्येह श्रीउदयपुरग्रामे नागर विसलनगरज्ञातीयमहं त्रिपाठीदेवशङ्करसुतरघेश्वरस्य इदं पुस्तकं लिखितवान् हरिः॥ शुभं भवतु॥ सर्व्वेषां देवऋषीणां शरीराणि पार्थिवशरीरत्वादस्मच्छरीरवत्॥ शुभं भवतु॥ लिखितमित्ययं ब्राह्मणम्॥ श्रीसांबशिवो जयति॥ श्रीरस्तु॥ कल्याणमस्तु॥ शुभमस्तु॥

1285.

2285. **छान्दोग्योपनिषत्।** *Chāndgyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 98. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

The last Colophon :—

इति छान्दोग्येय उपनिषदि दशमः प्रपाठकः। अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः॥ श्रीगजाननार्पणमस्तु॥

Often noticed and often printed.

1286.

2380. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 71. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1287.

2622. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 33. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1743. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति कौथुमशाखायां छान्दोग्योपनिषत् समाप्ता अष्टमः प्रपाठकः ।

Post Col. :—

कपोलकर गोपालेन काश्यां लिखितं । संवत् १७४३ ।

आप्यायन्तु ममाङ्गानि, etc., etc.

1288.

3929. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16×4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The MS. contains the 6th prapāṭhaka only, printed in pp. 382 to 468 of the Bibl. Ind. Edition of the work.

1289.

9028. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 56. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1100. Character, Nāgara. Old. Complete.

Complete in 56 leaves.

1290.

9202. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×7 inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 910. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

1291.

9855. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 952. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

1292.

10942. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 32. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Col. :—इति अष्टमः प्रपाठकः संपूर्णं प्राणपर्व्वं चतुर्थम् ।

इति छान्दोग्योपनिषत् समाप्तम् ।

1293.

9421. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7½×5 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 126. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct.

The last chapter only of the Chāndogyopaniṣad.

1294.

605. *The Same.*

With its comm. by Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 154. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 6776. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

1295.

4096. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 16½×1½ inches. Folia, 146. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya. Appearance, fresh. Written about a hundred years ago. Complete.

Post Colophon Statement :—

श्रीमहादेवमिश्रेण लिखितमिदं पुस्तकम् ॥

1296.

2624. *The Same with Sub. com. Vivaraṇam.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 115. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Though, called a Vivaraṇa, it is really the Bhāṣya of Śaṃkarācārya.

1297.

11016. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 162. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीगोविन्दभगवत्पूज्य-
पाद-शिष्य-श्रीशङ्करभगवतः कृतौ छान्दोग्यविवरणमष्टमोध्यायः।

Post Col. :—समाप्ता चोपनिषत् ॥

संवत् १८४४ फाल्गुन शुक्ला ७ शुक्रवारे ।

1298.

8612. *The Same.*

With the भाष्य *by Saṇkarācārya and the comm. by Anandajñāna.*

Substance, country-made paper. 14×7 inches. Folia, 309. Lines, 9-10 on a page. Extent in slokas, 12,000. Character, Nāgara.

Complete.

The first prapāṭhaka in 50 leaves.

,,	2nd	,,	,, 29	,,
,,	3rd	,,	,, 36	,,
,,	4th	,,	,, 29	,,
,,	5th	,,	,, 44	,,
,,	6th	,,	,, 44	,,
,,	7th	,,	,, 26	,,
,,	8th	,,	,, 49	,,

1299.

2623. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 152. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The Post Col. :—

दामोदराश्रम आवगाश्रुक्लाचयोदशि समत ।

Printed in the Bibl. Ind. Series with the text and the Bhaṣya.

1300.

11018. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 161. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5300. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशुद्धानन्दपूज्यपादशिष्यभगवदानन्दज्ञानगिरिकृतायां छान्दोग्यभाष्यटीकायामष्टमोऽध्यायः ।

Beg. :— ॐ नमः श्री सदाशिवाय नमः ।

नमो जन्मादिसम्बन्धबन्धविध्वंसहेतवे ।
हरये परमानन्दवपुषे परमात्मने ॥
नमस्त्रय्यन्तसन्दोहसरसीरुहभानवे ।
गुरवे परपक्षौघध्वान्तध्वंसपटीयसे ॥
छन्दोगानामुपनिषद्भेदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारः ... ...
... ... व्याख्येयस्वरूपं दर्शयति ॥ ओमित्येतदिति ।

1301.

8615.

A fragment of Chāndogyabhāṣyaṭīka. Twenty-one leaves only marked chā, bhā, Ṭī.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Complete.

1302.

9512. *The Same.*

With the comm. मिताक्षरा *by Nityānandāśrama*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 175. Lines, 8, 9 in a page. Extent in ślokas, 1375. Character, Nagara. Appearance, fresh. Complete.

The text is well known. For the comm. see Oxf. 390*a*.

The Colophon of the comm. :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीपुरुषोत्तमाश्रमपूज्य-पादशिष्यनित्यानन्दाश्रमविरचितायां छान्दोग्यव्याख्यायां मिता-क्षरायामष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।

1303.

8976. *The Same.*

With the comm. निगूढार्थप्रकाशनं *by Dāmodara Śāstri.*

Substance, country-made paper. 14×7 inches. Folia, 67. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 3100. Character, Nāgara. Worm-eaten. Fresh. Complete.

Complete in 67 leaves.

The ṭīkā not known to Aufrecht.

It begins :—

अस्य ग्रन्थस्य मोक्षहेतुत्वद्वैतविद्याप्रतिपादकत्वेनानुबन्धचतुष्क-सम्भवादारम्भोपपत्तिः उपासनानां मोक्षान्यफलत्वेन कर्मसाम्यात् कर्मकाण्डे पाठसम्भवेऽपीह पाठ उपनिषत्पदवाच्यत्वेन मनोवृत्ति-रूपत्वेन चाद्वैतविद्यासाम्यात् ।

The Col. :—

इति श्रीदामोदरशास्त्रिकृतच्छान्दोग्योपनिषत्निगूढार्थप्रकाशनं समाप्तं ।

1304.

2254. केनोपनिषत् *or* तलवकारोपनिषत् ।

Kena or Talavakara-Upaniṣad.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Fol. 4. Lines, 7, on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Printed in Bibl. Ind.

The name Talavakāra had, long, been a puzzle to scholars. For, Weber, in his "History of Indian Literature," pp. 73-74, says—"The Kenopaniṣad has come down to us as the remnant of a fourth Brāhmaṇa of the Sāmaveda, supposed to be its ninth book. In the colophons and in the quotations found in the commentaries, it also bears the otherwise unknown name of the Talavakāras." In a footnote of page 74, he says—"Might not this name be traceable to the same root tâḍ, taṇḍ, from which Tāṇḍya is derived."

But I find an exceedingly interesting piece of information on this subject in p. 146 of the report dated 6th Sept. 1918, of M.R. R. Rao Saheb H. Kṛṣna Śāstri Avargal, Assistant Superintendent for Epigraphy, Southern Circle. The conqueror Rajendra Cola, who belonged to the first half of the 11th century A.D., established a college for Vedic studies with a hostel in the temple at Iṇṇāirām, in which two professors were appointed, one for Chāndoga and the other for Talavakāra Sāma; and twenty students were assigned to each of the professors. From this it is apparent that as the Yajurveda has two divisions—Taittirya and Vajasaṇeya, so Sāmaveda had two divisions—Chāndoga and Talavakāra. This piece of information is much more definite than that given by Śaṅkara; for he says only नवमस्य अध्यायस्य. But we are left in the dark as to the nature of the text.

1305.

9522. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folium, one. Lines, 12 in a page. Extent in slokas, 38. Character Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सामवेदतलवकारशाखोक्तकेनोपनिषत् समाप्ता ।

1306.

607. *The Same with Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 20. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

There are also short, explanatory notes on difficult portions of the Bhāṣya.

1307.

11143. *The Same.*

By Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 12½×5 inches. Folia, 7. Lines, 16-18 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Col. :— इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवतः कृतौ केनेषितपदभाष्यं समाप्तम् ।

1308.

606. *The same with ṭippaṇa.*

Substance, country-made paper. 13½×7 inches. Folia, 28. Lines, 12 to 14 on a page. Extent in ślokas, 972. Character, Nagara. Date, Saṃ. 1911. Appearance, tolerable. Complete.

Kenopaniṣad along with the Śāṅkara Bhāṣya and its comm.

Both the text and the Bhāṣya have often been printed.

The comm. on the Bhāṣya is anonymous, it begins thus :—

प्रयत्नादऽन्तरेणैव मन आदिप्रवर्त्तकम् ।
विदिताविदितान्यत्वं सिद्धं ब्रह्माहमद्वयम् ॥

केनेषितमित्यादिकाम् सामवेदशाखाभेदब्राह्मणोपनिषदं पदशो व्याख्यायापि न तुतोष भगवान् भाष्यकारः । शारीरकैर्न्यायैरनिर्णीतार्थत्वादिति न्यायप्रधानैः अत्यर्थशाङ्करैर्वाक्यैर्व्याचिख्यासुः पूर्व्वकाण्डेन सम्बन्धमभिधित्सुः पूर्व्वकाण्डार्थं संक्षेपतो दर्शयति समाप्तमिति । इत्यादि ।

End :— ब्रह्मेति वेदस्तन्मूलत्वात्तदाश्रयतया तपस आदीनि वदाङ्गानि अन्याङ्गानि यस्याः ।

सत्यकामः स्वयंसिद्धः सर्व्वेशो यः स्वशक्तितः ।
स एवान्तःप्रविष्टोऽहमुपास्यः सर्व्वदेहिनां ॥

Col. :— इति श्री केनेषितवाक्यभाष्यटिप्पनं ।

Post Col. :—

संवत् १९११ लिखितं चिन्तामणिः ।

1309.

4176.

The Same bhāṣya with an anonymous commentary.

Substance, country-made paper. 13×6½ inches. Folia, 22. Written in Tripatha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophons :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यपरमहंसपरिव्राजकस्य श्रीशङ्करभगवत्कृतौ केनोपनिषत्पदभाष्यम् समाप्तम् ।

इति श्रीमच्छङ्करस्य तवलकारोपनिषद्भाष्यस्य टिप्पनं सम्पूर्णम् ।

The tippana begins :—

ॐ यच्छ्रोत्रादेरधिष्ठानं यच्चुर्वागाद्यगोचरम् ।
स्वतोऽध्यक्षं परं ब्रह्म नित्यमुक्तं भजामि तत् ।

केनेषितमित्यादिकां तलवकारशाखोपनिषदं व्याचिख्यासुर्भगवान् भाष्यकारो अहंप्रत्ययगोचरस्यात्मनः संसारित्वादसंसारिब्रह्मभावस्य उपनिषत्प्रतिपाद्यस्य असम्भवात् निर्विषयत्वात् अव्याख्येयत्वमित्याशङ्क्य अहंकारसाक्षिणः संसारित्वग्राहकप्रमाणाविषयत्वात् ब्रह्मत्वप्रतिपादने विरोधासम्भवात् सविषयत्वात् व्याख्येयत्वं प्रतिजानीते केनेषितमित्याद्येति ।

1310.

9523. *The Same text with a ṭīkā.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 2. Lines, 12 in a page. Extent in Ślokas, 76. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

Anonymous.

It begins thus :—

ॐ गणेशाय नमः । कर्म्माण्युपासनानि प्रागुक्तानि तैर्न मोक्षः इति मोक्षहेतुब्रह्मविद्या वक्तव्या सा च कर्म्मानुष्ठानविशुद्धचित्तस्यैव सम्भवति इति कर्म्मकाण्डोत्तरं उच्यते । संवादोक्तिः सुखप्रतिपत्त्यर्था । इत्यादि ।

1311.

11191B. *The Same with a comm.*

Substance, country-made paper. 13½×5½ inches. Folia, 2, marked 1 and 3. In Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

3B. इति प्रथमः खण्डः ।

Beg. (Comm.) :—

केनेषितोपनिषदं व्याकरिष्ये यदाध्वना ।
रा + तलवकाराणां शाखायामात्मबोधिनीं ।

1312.

1682. संहितोपनिषद् । *Saṃhitopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Complete, old.

Colophon :—

इति संहितोपनिषद् समाप्त ।

This is the Saṃhitā-Upanisad of the Sāma-Veda, text only. The Catal. of the Adyar Library says that there is a Saṃhitōpaniṣad for every Veda It deals with Saṃhitā (i.e.) Sandhi. For a description of the present manuscript see Cal. Saṃs. Col. Lib. Catal. Vol. I, No. 607. It is also called Saṃhitōpadeśa Brāhmaṇa.

TREATISES SUBSIDIARY TO THE SĀMA-VEDA.

1313.

751. नैगेयम् । *Naigeyam.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1704. Appearance, old and repaired. Generally correct.

This is an index to the Sāma-veda according to the sākhā of the Naigeyas, a subdivision of the Kauthumas

It has two divisions in the main, the first giving the names of the different Ṛṣis of the Ārcikas of the Sāma-veda, and the second those of the deities for Tṛcas, Ṛcs and Ardharcas.

The first ends in 14B.

Col. :— नैगेयानामृष्यार्षं समाप्तं ।

The second division begins thus :—

वेदविद्भ्यो नमस्कृत्य नैगेयेभ्यस्तु विशेषतः ।
तृचर्चार्द्धर्चपादानां तेषां वक्ष्यामि दैवतम् ।

The first division contains eight prapāṭhakas and the second two prapāṭhakas only.

The second prapāṭhaka of the second part ends in leaf 21A. But it still continues to 23B, the last leaf, at the end of which occurs again "द्वितीयः प्रपाठकः."

The last Colophon :—

इति नैगेयं समाप्तं । इति द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७०४ वर्षे श्रावण वद्य २ गिरपुरे कुष्णाजीविश्वयराज्ये ॥
जनी देव जी + + ।

1314.

1075. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1707. Appearance, old. Complete in two chapters.

The same as the above.

Post Col. :—

संवत् १७०७ आषाढ़ वदि ११ शुक्रे ।

1315.

1033 वेयगान-ऋषिदेवता-निरूपणम् । *Beyagāna-ṛṣi-devatā nirūpaṇam.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete in six prapāṭhakas.

Enumeration of Ṛṣis, metres and deities of Sāma songs known as Veyagāna derived from the Chanda Ārcika of the Sāma-Veda as well as of the āraṇya-gānas.

Beginning :—

ॐ नमः सामवेदाय ॥

अथ वेयगानस्य ऋषिच्छन्दो देवता लिख्यते ।

उत्तरादिपूर्व्वान्तर्मध्यानुवृत्तिश्छन्दसां देवतानां च ऋषयः पृथगुच्यन्ते ॥ अग्न आयाहि' वीतय इत्यादिकाग्नेयपर्व्वणः । अग्निर्देवता । अग्न । आयाहि । वीतये साम । ३ । गौतमस्य पर्क्वाविभितः । काश्यपस्य वर्हिषं मध्यमं । गायत्री ।

End :— इन्द्रं धनस्येति ह्रस्वं प्राक्वरं । पुरीषपदानि गायत्रीपदपक्तिर्वा-ऐन्द्रो महानाम्नः प्रजापतेर्वा विष्णोर्वा विश्वामित्रस्य वा + + + + प्राक्वर्यो वेति नाम-विकल्पाः ।

Col. :— इति आरण्यगाने षष्ठः प्रपाठकः । इति ऋषीणां स्पष्टीकरणं यथामति कृतं समाप्तं ॥

Post Col. :- – यादृशं पुस्तके, etc.

श्री ॥ चि। मधुसूदन सुत नाज्ञाभाई अवलोकनाथ प्रार्थं।
विष्णुभक्तेन प्रदत्तं। श्रीरस्तु ॥

1316.

743. **छान्दस्यार्चिकच्छलाक्षरम्।** *Chāndasyārcika-cchalākṣaram.*

For the manuscript see L. 1559, where it is wrongly called Pavamānacchalākṣaraṃ. It is a chalākṣara or an index to the entire Chanda-ārcika, complete in three kāṇḍas: Āgneya, Aindra and Pāvamāna. It gives the first three letters of each of the Ṛks in the same order as to be found in the Kauthumī recension of the Sāma-veda, together with syllables indicating the song or songs derived from each Ṛk.

1317.

259. **ऊहच्छलाक्षरम्।** *Ūhacchalāṣaram.*

For the MS. see L. 1415.

It is an index to the Ūha or the third song-book of the *Sāma-veda.* It is divided into the same seven *parvas,* as the Ūhagāna, namely, (1) Dasarātra-parva, (2) Saṃvatsara-parva, (3) Ekāha-parva, (4) Ahīna-parva, (5) Sattra-parva, (6) Prāyaścitta-parva, (7) Kṣudra-parva. They have 11, 7, 7, 7, 5, 2, 3 sections.

The editor of the Sāma-veda does not seem to have consulted this book, though from Sāyana's preface to the Sāma-veda he (Sāyana) seems to have been familiar with it.

It is called Chalākṣara. But Burnell calls it *Calākṣara,* and his exposition of the term is quite wrong. This is something like an anukramaṇī of the Ūha songs.

1318.

258.

The present number contains no manuscript, but only the card board cover of one side.

The MS. appears to have been noticed in L. 1420 under the name of Rahasya-cchalākṣara.

1319.

746A. **ऋक्सङ्ख्यापरिशिष्टम्** । *Ṛksaṃkhyāpariśiṣṭam.*

For the manuscript see L. 1588.

Twelve verses only. It is a pariśiṣṭa giving the number of Ṛks from which Sāmans have been derived in the Kauthumi Śākhā of the Sāma-veda.

शतद्वयं तथैकोनं गायत्रं परिकीर्त्तितं ।
अनुष्टुप्यष्ट पञ्चाशत् पञ्चषष्टिस्तथोष्णिहं १ ॥
द्वाविंशत्यधिकं चैव वृहतीनां शतं तथा ।
चतुस्त्रिंशत्तथा पांक्तं त्रैष्टुभं सप्ततिश्चतुः ॥ २ ॥
त्रयोविंशतिर्जागतं चत्वार्य्यति च जागतम् ।
विराट्चत्वार्य्यत्यष्टयो ऽष्टयस्त्रिस्र एव च ॥ ३ ॥
अष्टादशद्विपदाः स्युरेका एकपदा तथा ।
इत्येवं तु षड्शीत्यधिकं शतपञ्चकम् ॥ ४ ॥

छन्दसी ॥

गायत्रं त्रिंशदेकादशैवमानुष्टुभं भवेत् ।
चतुर्द्दश त्रैष्टुभं स्यात् वृहतीद्वयमेव च ॥ ५ ॥
जगती सप्तविंशश्चास्त्रिस्रः पंक्तिर्विधीयते ।
इत्येवमष्टषष्टिः स्याच्छन्दसं परिकीर्त्तितम् ॥ ६ ॥
गायत्रं षट्शतं प्रोक्तं द्विषष्ट्यधिकमेव च ।
उष्णिहं सप्तपञ्चाशत् ककुप्यं च तथैव च ॥ ८ ॥

षसुवत्यनुष्टुभं स्यात् बृहती सप्तदशैव तु ।
पांक्तश्चैकान्नपञ्चाशत् त्रैष्टुभं द्युत्तरं शतं ॥ ८ ॥
वैराजं षोडशं षष्टि द्व्यधिकं जागतं भवेत् ।
षडष्ट्यत्यष्टयश्चैव शाक्वर्य्यश्चिस्र एव च ॥ ९ ॥
चतुर्दश द्विपदां स्यात् एका एकपदा तथा ।
षट् पञ्चाशद्वार्हताः प्रगाथाः ककुभा दश ॥ १० ॥
प्रगाथैश्च विना चैवं षड्शीत्यधिकं तथा ।
सहस्रं चोत्तरे प्रोक्तो रहस्ये ऋगगणो मया ॥ ११ ॥
नव शतं सहस्रैकं त्रिंशत्समाधिकं तथा ।
कौथुमानां ऋचां सम्यक् सङ्ख्यामाऊ र्मनीषिणः ॥ १२ ॥
इति ऋक्सङ्ख्यापरिशिष्टं समाप्तं
त्रि० वेणीदाससुतगोवर्द्धनेन लिखितम् ।

1320.

7460. महानाम्न(ाः) परिशिष्टम् । *Mahānāmnyāḥ pariśiṣṭam.*

For the manuscript see L. 1590.

ॐ महानाम्नस्त्रयोदशपदाश्चतुर्दशोत्तमास्ता(ता)सां विवेकः ॥ पूर्व्वे पदे द्विपदा गायत्री; प्रथमा विष्टारपंक्ती परे गायत्रजागताभ्यां पञ्चपदाषटपदेति प्रति लोमार्थवादो न भ्यासेदद्योपशाः संस्तुता भवंतीत्युत्तमाया द्व्यध्यासत्वादाधिक्यमुत्त- मायाः पूर्व्वाभ्यां वदंत्युपशयत्वादद्योपशाः स्तुतत्वात् संस्तुता वदंत्यधस्यो विडयोरेकं ताभ्यां ह्याहग्गोष्टकृसंस्तावकाभ्ययोर्वचनयोरधस्योर्विकारः शब्दार्थवत्त्वा[illegible]पच्छन्दा गायतीति च्छन्दैरेव व्यवायान्नानारूपा गायतीति च्छन्दशाक्वरवैरूपात् सप्तपदाः शक्वर्योऽष्टाक्षरैः पादै र्द्विपदामुक्ता त्रीणि शाक्कराण्युवान् सो पञ्चाक्षराष्टाक्षरै शाक्करमूधस्त्विरक्तं तस्य द्व्यक्षराः पदादयः प्रपुरुषोतीतोदाःशाक्करः पञ्चाक्षरैः शाक्कराण्येव त्रीणि पराणि पदान्यध्यासो शाक्करो ऽष्टाक्षरैः ।

इति महानाम्न(म्न्याः)परिशिष्टम् ।

संवत् १९९९ वर्षे श्रावण सुदि १५ शनौ लिखितं । त्रि० वेणीदाससुत- गोवर्द्धनेन ॥ शुभं भवतु ॥

1321.

746.

The MS. contains :—

a. Ṛksaṃkhyā pariśiṣṭa coming to an end in 1B.

b. Somotpatti. Coming to an end in 2B.

c. Mahānāmnī pariśiṣṭa coming to an end in 3B.

The above three parts of the same manuscript are noticed in R. Mitra under three different Nos. 1588, 1589 and 1590 respectively.

1322.

999. **तण्डालक्षणं सूत्रं ।** *Taṇḍālakṣaṇaṃ Sūtraṃ.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1690. Appearance, old. Complete in three prapāṭhakas.

For a description of the work see Cs. Veda 496, 97.

Post Colophon Statement :—

संवत् १६६० वर्षे आश्विन सुदि १२ शुक्रे लिखितम् ।

अद्येह वाराणसीवास्तव्य(ं) श्री विसलनागरज्ञातीयचवाड़ीप्रवजीसुत कान्हजीभाटप्राङ्गरपठनार्थं ॥

तैलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेदित्यादि ।

1323.

375. **पुष्पसूत्रम् ।** *Puṣpa Sūtram.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 58. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 928. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1680. Appearance, old and pasted. Complete.

Post Col. Statement :—

संवत् १६८० वर्षे कार्त्तिक शुदी ६ नवमी भौमे बालम्भवास्तव्यआभ्यन्तरनागरज्ञातीयश्रीवाणीरामजीसूनु काह्नान्जिष्ठरीश्वरभ्रनेश्वरपठनार्थं काह्नान्जीकेन लिखितमिदं कल्याणमस्तु ।

यदक्षरं परिभ्रष्टं इत्यादि ।

This work gives rules for the transformation of the *Ṛks* of the *Ārcikas* into *Gānas.*

For the work see Bik. No. 324; Cs. Veda, No. 79.

Burnell in 10*b* calls this work Fulla sūtra, and attributes it to Vararuci. But the beginning of his MS. agrees neither with that of ours nor with that of Bik. or Cs.

1324.

1108. *The Same.*

Attributed to Gobhila.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 890. Character, Nāgara, Date Saṃ. 1672. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

For description see Weber's Catal. Nos 303, 304, 305, and I.O. Cat. No. 270.

Post Col. :—

संवत् १६७२ वर्षे भाद्रपद शुदि १ भौमे। अवाड़ी केशवेन लिखितम्।

1325.

1180. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 64. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1000. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1713. Appearance, old. Generally correct. Complete.

The present manuscript belonged to Vidyānidhi Ka[illegible]ndra on whom the Emperor Saha-Jahan conferred the title of Sarva-vidyā-nidhāna.

Post Colophon :—

पावकेन्दुमुनिभूमिसम्मिते
च्छायने मितदले शुचेःस्थिते
अष्टमीदिनयुतेऽह्नि गौरवे
पुष्पसूत्रलिखनं मया कृतम् ॥

1326.

1205. फुल्लसूत्रटीका । *Phulla-sūtra-ṭīkā.*

By Ādityarāmakṛṣṇa Tripāṭhī alias *Nāhnābhāī, son of Dāmodara Tripāṭhī.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 10. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1781. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथोह्यगीतीनां प्रस्तावोद्देशः ॥ सू ।

अथ भावकथनानन्तरमूह्यगीतीनां साम्नां प्रस्तावोद्देशो लक्षणमुच्यते ॥ स्तोभः पुरस्तादन्तर्वा प्रस्तोतुः ॥ सू ॥ तस्य प्रस्तावस्य पुरस्तात् पूर्व्वः स्तोभः ।

It ends :—

एवमुत्तरयोः प्रस्तावो भवति । अभ्यासो ग्रन्थसमाप्त्यर्थः ।

Colophon :—

इति श्रीत्रिपाठिदामोदरसूनुनादित्य(त) रामकृष्णेन नाम्ना भाइद्वितीयनाम्ना कृते फुल्लदीपे दशमप्रपाठकस्यैकादशः खण्डः ॥ दशमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

Post Col. :—

संवत् १७८१ वर्षे पौषशुदि ३ चन्द्रवासरे फुल्लदीपः समाप्तः ॥ राम ॥ श्रीरस्तु ॥

This codex contains the commentary only on the 10th and 11th sections of the 10th prapāṭhaka, along with the text.

1327.

6570. पुष्पसूत्रभाष्यम् । *Puṣpasūtrabhāṣyam.*

By Ajāta-śattru.

Substance, country-made paper. 12½×5¾ inches. Folia, 78 of which the first and the most part of the last are written by different hands. There are lacunae in foll. 50B, 51B, 52B, 58B, 59B, 67B, 72B. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

In fol. 68A, we have :—

इति चतुर्थस्य दशमी कण्डिका उपाध्यायाजातशत्रुपादै-
र्विष्णुयश[ः]शिष्याय अनुग्रहार्थं भाष्यं कृतमिति ॥ भावः(?)
परिसमाप्ताः । इदानीं विकल्पा उच्यन्ते भावशेषश्च ।

This statement differs slightly from that given in the Berlin MS. (W. p. 76), where for भाव, Weber reads Bhāṣā, and adds doubtingly परि before it, thus making it परिभाषा. The word is not, however, परिभाषा, but भाव, as it appears from the end of the above quotation, namely, भावशेषश्च ।

Weber's Prapāṭhaka V of the text begins :—

सौभराभिवर्त्तजयानां कृष्टं तुरीयं......

That is however the beginning of the first prapāṭhaka in the present MS. In fol. 17B, we have :—

अहं शब्दो नीचैः उच्चनीच समाप्तं १२ (कंडिका) इति पुष्पभाष्ये प्रथमः प्रपाठकः । मूलेषु पञ्चमः प्रपाठकः ।

Unable to reconcile this difference in the numbering of prapāṭhakas, some owner of the MS. writes down on the title-page :—

सामकठिनस्थलपुष्पसूत्रभाष्य । अजातशत्रु । ७८ ।

Ajātaśattru seems to have commented upon the last six prapāṭhakas only.

27B, इति पुष्पभाष्ये द्वितीयः प्रपाठकः ।

That is the sixth of the text.

45B, इति पुष्पभाष्ये तृतीयः प्रपाठकः ।

That is the seventh of the text.

68A, इति चतुर्थस्य दशमी कण्डिका ।

It is known from Weber, that the 8th of the text and the 4th of the comm. consist of 10 kaṇḍikās. In the present manuscript, too, the colophons of the kaṇḍikās are

given, in some instances, as of the 4th, and in other, as of the 8th.

78B, इति पुष्पसूत्रभाष्ये नवमः प्रपाठकः समाप्तः ।

But the colophons of kaṇḍikās are, in some instances, referred to the 5th and in others to the 9th prapāthaka.

Burnell 10B, mentions a MS., of the commentary, which also begins with the 5th prapāṭhaka ; but it has a maṅgalācaraṇa, which is wanting in the present MS.

1328.

1457. **सामतन्त्रसूत्रभाष्यम् ।** *Sāma-tanta-sūtra bhāṣyam.*

Substance, foolscap paper. $6\frac{1}{2} \times 8$ inches. Pages, 98. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 1100. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1937. Appearance, fresh. Complete. Written in book-form.

The Post Colophon Statement :—

समाप्तमिदं छन्दोगसम्बन्धिकं सामतन्त्राभिधं व्याकरणम्
स्वरमात्राक्रमलक्षणेन प्रसिद्धहेतोः स्वररत्नकोषं ।
विचार्य्य शास्त्रस्वररत्नभाण्डं श्रुताङ्कलक्ष्यं परिलक्षितव्यम् ॥
संवत् १९३५ वर्षे माघे मासे शुक्ले पक्षे तिथौ १५ मायाम्
शुक्रवासरे ।

For the text with a commentary see W. p. 76, No. 308, and Śeṣagiri Vol. I, p. 68, and for the text only see Bik. 336. There are two short vyākaraṇas for the followers of the Sāmaveda, one is Ṛk-tantra-vyākaraṇa, and the other Sāmā-tantra-vyākaraṇa. They are not grammars, but works on phonetics. Ṛk-tantra applies to Ārcikas and Sāma-tantra to Gānas. The Sāma-tantra treats of how vowels are to be lengthened in *Gāna*, and *stobhas* introduced. The sūtras are first divided into thirteen prapāṭhakas, ; each prapāṭhaka again is sub-divided into 10 or 11 daśakas or groups of ten.

The anonymous bhāṣya appears to be ancient from its style of writing.

1329.

1006. **संज्ञाकरणभाष्यम् ।** *Sajñākaraṇa bhāṣyam.*

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 39. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 585. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1726. Appearance, tolerable. Complete. With text.

This is a commentary on Saṃjñākaraṇa, a treatise in sūttra form on the stobha or particular words put in chanting various *Sāma* hymns. By Tripāṭhī Kāhnaji, son of Sivaji.

It begins thus :—

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

(Text) अथ संज्ञाकरणं वर्णयिष्यते । अन्त्यगाद्यक्षरं ((Comm.) अनु-प्रतिषेधे न ऋगाद्यक्षरमन्त्यगाद्यक्षरं ऋगर्व्जित अक्षरस्य स्तोभसंज्ञा भवति ॥ उदाहरणानि आ । उप् । मोइं । ऊम् । एवं स्तोभाक्षरस्य एकं एकं संज्ञा उक्ता ॥

The whole manuscript runs in the form of a commentary.

It is divided into two prapāṭhakas or chapters, each containing 12 sections. The second has six sūttras more after the 12th section.

End :— द्वो हवौ ऊवे सिंचाभ्यः ॥ चत्वारि सूत्राणि मतानि ।*

Colophon :—

त्रिपाठीशिवजीसूनुना त्रिपाठीकाह्नजीकृते संज्ञाकरणभाष्ये द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः । संज्ञाकरणभाष्यं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७२६ समये भाद्रपदनवम्यां लिखितमिदं पुस्तकं आत्मोपकारार्थं परोपकारार्थं च । शुभं भवतु । श्री सरस्वत्यै नमः ।

1330.

1008. सामप्रकाशनम् । *Sāma-prakāśanam.*

By Pritikara.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Verse and Prose. Generally correct. Complete.

A valuable compendium of the divisions of Sāma Songs into Veya, Āraṇya, Ūha, Uhya and miscellaneous subdivisions with copious and regular illustrations from all the Saman ṛks. In the beginning the author mentions his valuable works on different sama songs entitled ' Darpaṇa.'

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गजवदनचरणकमलं ।, etc., etc.

... ... ।

It ends :—

मिश्रितमिदमेति सुखदं कौतुकसहितं दुर्घटश्लोकैः ।

प्रीतिकरणे यथाक्रममुदितस्य तस्य सर्व्वस्य ॥ श्रीः ।

Col. :— समाप्तमिदमिति सामप्रकाशनाख्यं ग्रन्थजातम् ।

Post Col. :—

खरामशरसंख्याको(कु) ग्रन्थः । श्रीः ग्रन्थसंख्या ५३० ॥

Printed in the Ūṣā.

1331.

8362. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3¾ inches. Folia, 28. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1560. Appearance, old, discoloured and faded. Complete.

Col. :— इति सामप्रकाशग्रन्थः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १५६० वर्षे चैत्रसुदि ३ भौमे कापिकामहास्थाने त्रिवेदी-कौकासुतकाह्नजीकेन स्वार्थं परार्थं च भ्रात्रणां पुत्रपौत्राणामध्ययनार्थं च स्वयमेव लिखितमिदं पुस्तकं । शुभमस्तु, etc.

Beg. :— नमः श्रीसामवेदाय ।

गजवदनचरणकमलं नत्वा सामप्रकाशनं ग्रन्थं ।
रचयति सामसमूहात् प्रीतिकरः सार मु [द्धृ] त्य ॥ १
यद्यपि मया निबद्धो लक्षणनिवहस्य दर्पणो नाम ।
एकद्वित्रिप्रभृतिभिरुक्तिभिरत्र प्रकीर्त्तितं भवता ॥ १
सत्वाद्धिन्वेति कथितमृग्वर्ज्जितमेकमेवात्र ।
वेये गाने स्तोभादीनिर्म्मितमस्मान्न कथितमित्यपरम् ॥ १
पंचग्रहणं पंचपदं पंचविहृत्तिकं समाख्यातं ।
वेये यस्ते नूनामिति मामैकधान्यत्र ॥ १
एकसप्तस्वरयुतं वेये साम प्रकीर्त्तितं ।
मोषुणावाद्यतस्त्वन द्वितीयमिति कौथुमे ॥ १
एकं पवस्व सोमेति मह्रे दक्षाय संयुतं ।
विवृत्तिरहितं सामैकमित्यस्याक्षरः स्मृतः ॥ १ ॥
वेयेऽष्टग्रहणं चाष्टपदं चाष्टविहृत्तिकं ।
प्रोक्तमेकं प्रयत्नान्तं नेदृशं विद्यते क्वचित् ॥
सतन्येयान्तत्रिषमेकं वेये प्रकीर्त्तितं ।
नवैव ग्रहणाद्यात्र वेये नवविहृत्तिकं ॥
एकं नवपदं साम प्रयोगाय प्रकीर्त्तितं ॥
ऋक् प्रथमपादहीनं संक्रोशमित्युक्तं प्रकीर्त्तितं ॥
ऋक्पादे प्रयुतं सामद्वयं वेयगाने द्विस्वरं परिकीर्त्तितं ॥
उपोषुजातमादिम मर्षासोमादिमं तथा ॥

End :— इदं श्रेष्ठं ज्योतिरुत्तममिति नवाक्षरं तुल्यं । तं होतारमध्वरस्य प्रचेतसं दुष्कर्त्तारमध्वरस्य प्रचेतसं इति दशाक्षरं चतुष्पद्म यद्द्वयं नानामक्षराणां पदानि व्यक्तानि बहुत्वात् ।
मिश्रितमिदमेति सुखदं कौतुकसहितं दुर्घटश्लोकैः ।
प्रीतिकरणो यथोक्तमनुदितस्य तस्य सर्व्वस्य ॥
समाप्तमिदमिति सामप्रकाशनाख्यं ग्रन्थजातं ।
खरामशरसंख्याङ्क (कु) ग्रन्थः ॥ श्रीः ग्रन्थसंख्या ५३० ॥ प्रीतिकरेरितः ।
सामप्रकाशनाख्योऽयं सम्यक् सम्पूर्णतां गतः ॥

Aufrecht in his Cat. Cat. II., p. 169B, says :—

(The work is) "composed in 974," he means of course of the Christian era. He does not cite his authority for this statement.

In Stein's Kashmere Catalogue, p. 244 the extent in ślokas of the work is given in the following śloka :—

खग्रामशतसंख्याङ्कग्रंथः प्रीतिकरेरितः ।
सामप्रकाशनाख्योऽयं सम्यक् सम्पूर्णतां गतः ॥

Apparently, Aufrecht takes the first line of the verse as a chronogram and somehow interprets it as 1030 Samvat., and deducting 56 from it he makes it 974 A.D. The present MS. reads खग्रामशरसंखाङ्कग्रन्थः and then gives figure 530 in a parenthetical way, thus showing that the first caraṇa can not be a chronogram and that Śata in Stein is a misreading for Śara.

Stein is right, when he says in his Cat. referred to above "The date of transcript, Saṁvat 1476 or 1420 A.D. shews that Prītikara is not a recent writer."

1332.

994A. **अनुस्तोत्रम् ।** *Anustotram.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It begins thus :—

ॐ नमः सामवेदाय

स्वरवर्णमात्राक्रमम्त्वग्नियमात् वर्णां क्रमं वा प्रवचनशास्त्रानुवचन-
स्वराख्यत्वाच्चतुर्विंशत्यक्षरेति याज्ञरतः कालः प्रसङ्गात् प्रवचने-
त्वपूर्व्वोत्पत्तिस्तत्र नियमस्तदङ्गत्वात् वर्णाव्यतिरेकः । इत्यादि ।

End :— सामि हेतुत्वात्स्वमिवत् तत् प्रत्यक्षात्मगा ह वा इति चाविकारेगा ताः संहितान्तरे रूपान्तरमेकस्य ताकच्छ्याद्यतां प्रतिसंहितं संमित-स्वत्वशब्दः सङ्क्ते सङ्क्ते ।

Colophon :—

इत्यनुस्तोत्रसूत्रं समाप्तम् ।

A direction for proper application of vowels and musical sounds, viz. Stobha, in connection with certain sāman hymns.

1333.

994B. **पञ्चविधसूत्रम् ।** *Pañcavidhasūtram.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Lines, 9 on a page. Folia, 10. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1651. Appearance, old. Complete.

For the work see Cs. 499 and Oxford Catalogue 377B.

Post Colophon Statement :—

संवत् १६५१ वर्षे वैशाखवदि ११ दिने अद्येह श्रीकाश्यां रायांरायमहाराजश्रीविश्वेश्वरविजयराज्ये आभ्यन्तरनागरज्ञातीय-त्रपाठी वेणीदासपुत्रपौत्राणामध्ययनार्थं ॥

शुभं भवतु ॥

त्रिपाठिगोवर्द्धनस्य पुस्तकं ।

इति श्रीवाह्यनागरज्ञातीयत्रिपाठी श्रीवेणीदासस्य पुस्तकम् ॥

It lays down rules for converting Ṛks into the following five kinds of sāman: (1) Prastāva, (2) Udgītha, (3) Pratīhāra, (4) Upadrava, (5) and Nidhāna.

1334.

1017. **अग्निष्टोम-प्रतिहारभागः ।** *Agniṣṭoma-prtihara-bhāgah.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1863. Appearance, tolerable. Incorrect. Complete.

On the conversion of Ṛks to be recited in Agniṣṭoma, into Sāma hymns in accordance with the Pratīhāravidhi.

Beginning :—

अथाग्निष्टोमप्रतिहारभागः ।

हिंकारो वै गायत्रस्य प्रतिहारः स मनसा ध्येयः । इत्यादि

The Pratihāra-bhāga ends in 3A.

वा ३४५ । अ अथवा नामिति च निधनमनुष्टुभं उत्तमम् ।

Col. :— इत्यग्निष्टोमे प्रतिहारभागः समाप्तः ॥

Then follow 4 leaves containing several Sāma hymns.

The manuscript is very corrupt.

Post Colophon Statement :—

तैलाद्रक्षेदित्यादि । संवत् १८६३ शाके मार्गशीर्षकृष्ण १३ चन्द्रवासरे ईश्वरनामसंवत्सरे दिने समाप्तः ।

1335.

998. कल्पसूत्रम् । (आर्षेयं) *Kalpa-Sūtram (Ārṣeyam).*

By Maśakācāryya.

Substance, country-made paper. 9 × 3¾ inches. Folia, 64. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1150. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1650. Appearance, very old. Complete in 11 prapāṭhakas.

Śrauta sūttra (Sūttras treating of the sacrificial rituals of the Sāma-veda) attributed to Maśaka.

Beginning :—

स्तुतो ज्योतिष्टोमोतिरात्रो षोड़शी + + कः पवस्व वोधो अग्निर्यः पवस्वेन्दोः वृषा सुत उपास्मै ॥

The Last Colophon :—

इति कल्पे एकादशोऽध्यायः समाप्तश्चायं कल्पसूत्राभिधानो ग्रन्थः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६०५० वर्षे आषाढ़ वदि दशमी सोमे लिखितं वाराणसीक्षेत्रे विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितं मोढ़ज्ञातीय पा० रामदत्ते[न] लिखावितं नागरज्ञातीय त्र०गोपीनाथे[न] ।

गङ्गाधरसुतगोपीनाथ पोथी सही पीताम्बर-पुरुषोत्तम-पद्मनाभ-परमानन्दपठनार्थम् त्र० गोपीनाथस्य ॥

1336.

1717. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 1275. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1763. Prose. Fresh. Complete.

Colophon :—

इति कल्पेषु एकादशोध्यायः समाप्तः। समाप्तः संवत् १७६३ वर्षे अश्वग्रश्वगावदि एकासि।

For description of the work see L. 113 and 654.

In the present MS. in leaf 56 we have :—

इति मशकाचार्य्यविरचिते कल्पसूत्रे द्वितीयः प्रपाठकः।

In leaf 15*b* :—

इति मशकक्षतकल्पसूत्रे षष्ठोध्यायः।

See also Burnell page 22*b*.

1337.

7844. **कल्पसूत्रव्याख्या।** *A comm.—on the above.*

By Varadarāja, son of Vāmanācāryya.

The manuscript is on foolscap paper and of foolscap size. Character Nāgara.

A commentary on Maśakācāryya's Kalpasūttra or Ārṣeya kalpa.

At the end of the manuscript occurs the following in the hand-writing of Rāja Rājendralāla Mittra.

" Copied from an old manuscript in the Library of the Benares College. The College manuscript is incomplete."
The college manuscript is noticed in L. 664.

The manuscript is a very defective one, leaving gaps and lacunae in many places. It contains chapters I to VIII and the first portion of Chap. IX.

Page 31 :—

इति वरदराजेन वाम[ना]चार्य्यसूनुना ज्योतिष्टोमस्य यत्तन्त्रमौद्गात्रं तत् प्रदर्शितं।

Page 55 :—

इति कल्पव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ॥

Pages 70 and 71 :—

इति वामनाचार्य्यसूनुः कौशिकान्वयसंभवो वरदराजः कल्पमवत्सर-कल्पव्याख्यायां चक्रे सप्त प्रयोगेण गवामयनभेदा ये सूत्रोक्ताः तेषु केचन विनियोग-ज्ञापनार्थं मूहसामीष्टोदिता[?] ये त्वन्ये विस्तरभयादत्र न दर्शिताः ते सूत्र एव द्रष्टव्याः । प्रीयतां पुरुषोत्तमः इति कल्पव्याख्याने द्वितीयो ऽध्यायोऽध्यायः ॥

Page 88 :—

इति कल्पव्याख्यायामेकाहेषु प्रथमोऽध्याय आदितस्तृतीयः ॥

Page 114 :—

इति वामनाचार्य्यसूनुः कौशिकान्वये संभवो वरदराज एकाहानां कल्प-व्याख्यायां आगम यथावृद्धिरिति कल्पव्याख्याने पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ।

Page 178 :—

उक्तं वरदराजेन वामनाचार्य्यसूनुना ॥
अहीनकल्पो व्याख्यातो गोविन्दः प्रीयतामिति ॥ •
इति कल्पव्याख्यायामष्टमोऽध्यायः ।

Then begins the 9th adhyāya.

See I.O. Catal. No. 262.

1338.

6038. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11¼×4¼ inches. Folia, 100. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Defective.

Written in two different hands—the first hand comes up to the 4th leaf. There is evidently some gap between the 49th and the 50th leaves. From the 50th to the end the leaves are marked on the top from 1 in a very small hand. The consecutive numbering to the entire MS. was given in a much later hand.

For the beginning, see I.O. Catal. No. 262.

23A. इत्थं वरदराजेन वामनाचार्य्यसूनुना ।
ज्योतिष्टोमस्य युवत्तंत्रं [यत्तंत्र]मौद्गात्र तत्प्रदर्शितम् ॥

39B. इति कल्पव्याख्यायां प्रथमोध्यायः ।

The first and the last colophons in the portion written in the second hand :—

51A. इति कल्पव्याख्याने द्वितीयोऽध्यायः ।

84B. इति वामनाचार्य्यसूनुः कौशिकान्वयसम्भवो वरदाराज एकाहानां कल्पं व्याचष्ट यथागमं यथाबुद्धि इति ।

99B. इति कल्पव्याख्यायामहीनेषु प्रथमोऽध्यायः । आदितः षष्ठः ।

The seventh chapter was left incomplete.

1339.

995. **कल्पानुपदसूत्रम् ।** *Kalpānupada-Sūtram.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 16. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 320. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1690. Appearance, old. Complete.

This is a critical supplement to the Ārṣeya-Kalpa-sūttra of Sāma-veda. Weber was at one time doubtful about the existence of this work. It is one of the ten Sūtras of the Sāma-veda.

Beginning :—

ॐ नमः सामवेदाय ।

ॐ । आचार्य्यप्रमाणनिर्देशो ब्राह्मणसूत्रार्षेयकल्पक्समाम्नायो-ह्योपदेशमाचरं चैके नियमाभावस्त्वेवं तेषां क्वचिदविशेषश्रुतौ तद्वि-शेषश्रुतिस्तदन्ववेत्य विधिर्यथा ज्योतिर्दशरात्रयोर्दैवतलिङ्गच्छन्दः-सूक्तचोदनासु ब्राह्मणेन ऋक्समाम्नायस्तदनूचेत्यधिः ॥ इत्यादि ।

End :— चतुर्विंशप्रक्लृतत्वात् क्लृतस्थानत्वाद्वा त्रयस्त्रिंशोऽग्निष्टोमसाम्न-

स्त्रिकः परस्थानत्वात् परेष्वग्निष्टोमेन्ध्ययोः स्तोमयोरन्यत्वाद्वा स्तोम-
योगः प्रकृतिसम्बन्धिन्यः प्रकृतिसम्बन्धिन्यः ।

Colophon :—

द्वितीयप्रपाठकः समाप्तः कल्पानुपदसूत्रंसमाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १६६० वर्षे आश्विन सुदि ७ रवौ लिखितं ।
स्वस्त श्रीवाराणसीवास्तव्यं रव शवर्गीसुत काश्यपी भाट्टशास्त्र
पाठनार्थम् ॥

1340.

996. **अनुपदसूत्र ।** *Anupada-Sūtra.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 3¾ inches. Folia, 39. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 1170. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description of the work see Web. p. 75.

It belongs to the Sāma-veda. It attempts an exposition of obscure passages of the Pañcaviṃsati Brāhmaṇa, and quotes as authorities a large number of works of the different schools of the Ṛk and the Yajur-vedas, besides those of the Sāma-veda. One MS. was only known to Weber.

Among the authorities consulted are :—

(1) कौषीतकी ; (2) लिङ्गार्थवाद ; (3) वाभ्रव ; (4) वागधिकारे तु विसर्ग(ः)संहितायां 6A ; (5) औपमन्यवीति 7B ; (6) आर्थर्व्वणे ; (7) तैत्तिरीयाणां रथन्तरे 8A ; (8) मरुत्वतीये 8B ; (9) आथर्व्वणाभीवर्त्तयोः 8B (Two leaves are marked 8) (10) आर्भवस्य प्रकरणादन्या सार्वेवादः 8B ; (11) शाचायनिनां [श्यामायनीनां] 8A ; (12) पौण्डरीकाधिकारां 20A ; (13) माध्यन्दिनाः 22A ; (14) वशिष्ठ 23A ; (15) महाव्रत समानप्रकरण 24A ; (16) काठक 26B ; (17) ऐतरेयिणां 27A ; (18) स्तोभविधानप्रकरणम् 28B ; (19) वाजसनेयिनां 29A.

1341.

3307. **लाट्यायनश्रौतसूत्रम् ।** *Srauta-sūtra by Lāṭyāyana.*

Substance, country-made paper. 9¾×4 inches. Folia, 76. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

The Last Colophon :—

इति लाट्यायनसूत्रं समाप्तम् ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणं भवतु ॥

Published in the Bibl. Ind. Series.

1342.

4269. *A comm. on the above.*

Substance, palm-leaf. 16×1½ inches. Folia, 146. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1900. Character, Uḍiyā. Date, the 21st year of the reign of Divyasiṁha. Appearance, old and worm-eaten.

Beginning :—

अथश्रीयज्ञपुरुषाय ॥

अथ विध्यव्यपदेशो सर्व्वत्रात्वधिकारः; किमिदं सूत्रं नाम शास्त्रं किमर्थमिहारभ्यते यज्ञविधिप्रसिद्धये। इहास्माकं छान्दोग्ये-द्विविधो हि विधिः। अनुब्राह्मणिकः + + + + + + अनुब्राह्मणिकः यजुषां कर्म्मसु लिङ्गतो विधानमर्थग्रहणादित्यत आरभ्य साधारणग्रहणविधिस्तु सर्व्वत्रेति यावत्। अपरः षड्भिः प्रमाणैः निर्वर्त्त्यते। कानि पुनः षट्प्रमाणानि ब्राह्मणसूत्रार्षेय कल्पकं सामसमाम्नायोहोपदेशः।

It contains five prapāṭhakas, each divided into 12 kaṇḍikās.

Colophons :—

44B, प्रथमः प्रपाठकः; 60B, मैत्रायणिपौत्रस्य श्रीभट्ट-भूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य]कृतौ सुभाष्ये द्वितीयः प्रपाठकः; 95B, मैत्रायणपौत्रस्य श्रीभट्टभूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य]-कृतौ तृतीयः प्रपाठकः; 124B, मैत्रायणपौत्रस्य श्रीभट्ट-

भूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य] कृतौ सुभाष्ये चतुर्थः प्रपाठकः ;
146A, मैत्रायणपौत्रस्य श्रीभट्टभूतिस्वामिनो जयस्वामिपुत्र[स्य]
कृतौ सुभाष्ये पञ्चमः प्रपाठकः ॥

Post Colophon Statement :—

यथा दृष्टं तथालिखितम् । लेखकस्य नास्ति दोषः ।
वीरश्रीदिव्यसिंहमहाराजस्य २१ अङ्क आश्विनशुक्लद्वितीया
शुक्रवासरे वीरवलभद्रपुरग्रामनमहाजनश्री नीलकण्ठानन्दात्मज
केशवानन्देन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् ।

भीमस्यापि, etc., etc.

This is the commentary on Laṭyāyana Srauta sūttra, published in the Bibl. Ind. Series, as by Agnisvāmi.

All the colophons in the present manuscript, however, seem to attribute it to Bhaṭṭabhūti, the son of Jayasvāmin and the grandson of Maittrāyaṇa.

1343.

1133. **द्राह्यायणीयसूत्रदीपः ।** *Drāhyāyaṇīya-sutra dīpa.*

By Dhanvin.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 31 of which the first two leaves are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1658. Appearance, old.

See I.O. Catal. No. 269.

Col. :— द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्मिते ।
द्वितीये दशके वृत्तः पञ्चमः पटलोऽधुना ॥
श्रीरस्तु संवत् १६५८ समये वैशाखभौमे इदं पुस्तकं ॥
शुभं भवतु । राम ॥

In leaf 10B appears the following colophon :—

द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्मिते ।
द्वितीये दशदशो(?) द्वितीयः पटलो ऽधुना ।

1344.

1349. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 500 Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

It begins :—

श्री गणेशाय नमः। अथ सर्व्वयज्ञेषु ब्रह्मत्वं विधातुमुपक्रमते। सर्व्वत्र ब्रह्मा दक्षिणेन इति। सर्व्वेष्वपि श्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु ब्रह्मा भवेत् न पुनरुद्रात्रादिवत् श्रौतेष्वेव ब्रह्मणः (?) प्रवर्त्तेत इत्यर्थः। तेषां तेषु कर्म्मसु क्रियमाणेषु नित्यं दक्षिणतो भवेदिति। इयमप्यत्र विवक्षितमिति।

Col. :— इति शाण्डायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्म्मिते।
द्वितीये दशके वृत्तः पञ्चमः पटलोऽधुना॥

As there are no other colophons in this MS. it seems to contain the 15th paṭala only.

For other paṭalas see Weber No. 311, I.O. Catal. 269. L. 61.

1345.

36. छन्दोगापरसूत्रम्। *Chandôgāpara-Sūtram.*

For a description of the MS. see Rāj Mittra Notices No. 806.

Chandoga is a word of frequent use in Smṛti works, meaning a chanter of the Sāma Veda; and the word अपर is used here as distinguished from पूर्व्व, पूर्व्व meaning prior to death and अपर after death.

The work contains directions for a Chandoga for "अन्त्येष्टिक्रिया" or funeral rites, and for एकादशाहश्राद्ध or rites to be performed on the 11th day from death, i.e the day on which mourning terminates.

1346.

997. क्षौद्रसूत्रम् *or* क्षुद्रसूत्र। *Ksudra-Sutra.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 13 on a page. Extent in Ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1916. Appearance, old. Complete.

For the work see I.O. Catal. No. 272. It is a Sūttra work in three prapāṭhakas, consisting of 43 sections.

Post Colophon Statement :—

वर्षे संवत् १९१६ आ वदि ९ नवम भृगुदिने लिखितं लक्ष्मण-सुत + + + रघुनाथेन। लिखितं परोपकारार्थम् ॥

1347.

2324. गोभिलगृह्यसूत्रम्। *Gṛhya-Sutra by Gobhila.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1741. Appearance, discoloured. Complete. But the Pariśiṣṭa is wanting.

Post Col. :—

शके १७४१ विक्रमनामसंवत्सरे चैत्रवद्य द्वादशी सोमवार लक्ष्मणावर फाटक ४७५। इदं पुस्तकं नानादीक्षित भागवत टोकेकरस्य।

Printed in Bibl. Ind.

1348.

2791. *The Same.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 38. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1652. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Last Colophon :—

इति चतुर्थः प्रपाठकः। इति गृह्यसूत्रम् समाप्तं शुभमस्तु।

Post Col. :—

संवत् १६५२ समये प्रथमभाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां गुरौ वाराणस्यां लिखितम्।

1349.

2797. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1813. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति गोभिलगृह्यसूत्रे चतुर्थः प्रपाठकः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

श्रीः ॥ संवत् १८१३ वैषाक वदी अमावास्या लिखितम् ।
जगन्नाथस्य पुत्र भ० देवनामस्येदं पुस्तकम् ।

1350.

1297. **गोभिलगृह्यभाष्यम् ।** *A comm. on the Same.*

By Nārāyana son of Mahābala.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4}\times5\frac{1}{2}$, $10\frac{1}{4}\times5$ inches. Folia, 1st part 58, 2nd from 21 to 85, written in a different hand and at a different time. Extent of the work, ślokas 4815 as stated at the end of the MS. Appearance, old. Generally correct. Complete (but 2nd prapāṭhaka is twice repeated owing to ill-adjustment of the two different MSS.).

For a description of the work, see L. No. 1967.

1351.

10587. *The Same. In four batches of leaves.*

I.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 34. Lines, 13–15 on a page. Character, Nāgara of the 15th century. Appearance, old and repaired.

To the end of the first prapāṭhaka.

Col. :— इति गृह्यभाष्ये नवमी कण्डिका प्रथमः प्रपाठकः समाप्तः ॥

For the beginning of the work see L. 1967.

II.

Substance, foolscap paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 61, of which the first is missing. Lines, 6 on a page. Character, modern Nagara. Appearance, fresh.

Fol. 2. :—

इति गृह्यभाष्ये प्रथमप्रपाठकस्य नवमी कंडिका ।

Fol. 59B. :—

इति द्वितीयप्रपाठकस्य सप्तमी कण्डिका ।

The MS. ends abruptly.

III.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 139-337, of which four are missing. Lines, 8 on a page. Character, Nagara of the fourteenth century. Appearance, very old and repaired.

From II. 8 to the end.

146B, इति द्वितीयस्य अष्टमी कण्डिका ।

End :— आसीद्वत्ससगोत्रीयं (गोत्राख्यं) ब्राह्मणो ब्राह्मणाग्रणीः ।
व्यासाभिधानश्छन्दोग[ः] साक्षाद्व्यासइवापरः ॥
तस्य पुत्रोऽनुरूपो (सरोपो) भृग्रामदेव इति स्मृतः ।
विदितः सर्व्वलोकैस्तु रामदेव इवापरः ॥
मह्लावलस्तु विख्यातो भुवि(?) (रामदेवसुतो भवत् in the
next batch of leaves).
यस्य कीर्त्तिमतः कीर्त्तिर्म्लानिम(र)द्यापि नर्च्छति ॥
नारायणाख्यस्तस्यापि नारायणपरायणः ।
पुत्रो बलवतस्त्वाभूत् सदा स्वाध्यायवत्सलः ॥
तेन संदेहनाशाय कर्मणां तुष्टिक्षत् सतां ।
गोभिलाचार्य्यगीतायाः स्मृतेर्भाष्यमिदं कृतं ॥
तदेतद्विजितद्वेषैर्विप्रैर्मध्यस्थवृत्तिभिः ।
क्लायश्चौ विचाय संग्राह्यं मदनुकम्पया ॥

Here ends the MS. (see L. 1967).

IV.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 7. First six leaves are marked both 1-6 and 333-338. The 7th is written in a different hand, containing the concluding portion. The 6th leaf ends abruptly. The last leaf, however, begins in the first line of 6B and goes to the end of the MS.

Last Col. :—

इति श्रीगोभिलगृह्यसूत्रभाष्ये नारायणकृते चतुर्थप्रपाठकस्य दशमी कण्डिका चतुर्थः प्रपाठकः समाप्तः ॥ समाप्तं गोभिलगृह्यसूत्रभाष्यं ।

The extent of the work is thus given in the preserved portion of MS. :—

अत्र श्लोकसहस्राणि चत्वार्य्यष्टौ शतानि च । (Here ends the 6th leaf).

श्लोकाः पञ्चदशैतीयं संख्या नारायणोदिताः ॥

1352.

1607. गृह्यासंग्रहं नाम परिशिष्टम् । *Gṛhyā-saṃgraha.*

By Govila's son.

Substance, country-made paper. 3¾×3 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1538. Generally correct. Complete. Appearance, old (borders corroded with age).

Post Col. :—

संवत् १५३८ वर्षे मार्गशिर्षवदि ६ शनौ श्रीइलदुर्गे मह्राराय श्रीभवानुविजय राज्य त्रिवाड़ी ... ... त् त्रिवाड़ी शववान अध्ययनार्थं लिखितं शुभं भवतु कल्या(ण) मस्तु श्रीः । ...... ए० शवदासत्रिपाठी ।

Printed in Bib. Ind.

1353.

3023. गोभिलपरिशिष्टम् । *Gobhila pariśiṣṭa.*

For the manuscript and the work see L. 4074.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १६४५ वर्षे फाल्गुण सुदि १३ भूमे अद्यादह नागरज्ञाति पुरुषोत्तमेन लिखितम् ।

श्रीवमस्तु ॥ ॥ श्रीविश्वनाथाय नमः ॥ श्रीहरिंचो रक्षतु ॥ शुभं भवतु ॥ श्रीलेखकपाठक शुभं भवतु ॥ ॥ श्रीरामाय नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः श्रीः ॥ ॥ छ ॥ श्री ॥ श्रीः ॥ १

1354.

1034. **छन्दोगपरिशिष्ट** *or* **कर्म्मप्रदीपः ।** *Chandogapariśiṣṭa or Karmapradīpa.*

By Keśava Miśra see Cat. Cat. page 191 B.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 28. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1723. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकर्म्मप्रदीपे चतुर्थप्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७२३ वर्षे जेष्ठ वदि ८ अष्टम्यां तिथौ सोमवासरे अद्येह श्रीवडनगरवास्तव्यं आभ्यन्तरनागरज्ञातीय (The name following is struck out and can not be read).

A metrical treatise on Gṛhya rites in accordance to Gobhila and others. It also professes to clear up obscure points in them.

It is generally known by the name of Gobhila Smṛti.

See I.O. Catal. No. 460, and W. p. 80. But our manuscript contains a 4th prapāṭhaka. It begins thus :—

अथातश्छन्दसामुत्सर्गोपाकरणक्रियां व्याख्यास्यामः ॥ प्रौष्ठपदे तिष्येण वहिरपोभित्यो उपस्पृश्य कृतकृत्याः ।, etc.

This additional chapter is devoted to Utsarga and Upākaraṇa rites to be performed before the commencement and completion of the annual recital of the Vedas.

1355.

1298. छन्दोगपरिशिष्टटीका (परिशिष्टप्रकाशाख्या)।

Chandoga-pariśiṣṭa ṭīkā.

By Mahāmahōpādhyāya Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 11×3½ inches. Folia, 104, of which leaves 68, 42–46, and 48 are missing. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 3500. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1560. Appearance, very old, indistinct at places. Complete.

For the beginning see I.O. Catal. No. 450:

A commentary on Keśava Miśra's Chandôga-pariśiṣṭa by Nārāyaṇa, son of Śôṇa, son of Umāpati of the time of Jayapāla.* This Chandôga-pariśiṣṭa is also sometimes called Karmapradīpa.

Printed in Bibl. Ind.

It ends:—

अपराह्ने तु पितरः सन्ध्यायां सिद्धचारणाः ।
प्रर्वर्य्यां सर्वभूतानि तृप्यन्ति नितरां स्वधेति ॥ १४६७२० ।

Col.:— इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीनारायणकृतौ छान्दोगपरिशिष्ट-
टीकायां तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः । सम्पूर्णमिति ।

Post Col.:—

शुभमस्तु । संवत् १५६० समये श्रावण वदि १ सोमवारे
राजाधिराज श्रीमत् रूपनारायणभुक्तौ ... ... तिरभुक्तिदेशमध्ये
(?) दरिभंगानगरे ... ... कर्म्म ... ...

* Nārāyāṇa is said to be a great supporter of Prābhākara school. Belongs to Kānjivilla family.

त्रिपाठी श्रीजगन्नाथस्यात्मपाठार्थं ॥ कन्नगाफलालङ्कृत पण्डित-श्रीगौतमस्यात्मज-श्रीरत्नाकरेण लिखितमिति मङ्गलमस्तकम् ।
शुभमस्तु ।

पुस्तकलिखनपरिश्रमवेत्ता विद्वज्जनो नान्यः ।
× × लङ्घनखेदो हनुमान् परं वेद ।
शुभमस्तु । स्वर्गादित्यनत्यन्नमुपकारिताः ।
परितमविकःकार्य्येत्वार्य्ये माधुगुरुष्वपि ॥ ?

On the obverse of the last leaf there is a line—

कर्म्मप्रदीपको भाष्य श्रीत्रिपाठीरघुनाथसुत-त्रिपाठीजगन्नाथकी पुस्तक ।
वामदेवतः काह्नदेवस्येदं पुस्तकं (in a different hand).

1356.

6470. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 84+61. Lines, 10 on a page. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1816. Appearance, old and discoloured. Complete.

The first two prapāṭhakas are contained in fol. 1–84. The colophon of the second prapāṭhaka comes in the third line of the first leaf of the second batch of leaves 1–61, which contains the third prapāṭhaka.

See I.O. Catal. No. 450.

Last Colophon :—

काञ्जिविल्लीयमहामहोपाध्याय श्रीनारायणविरचितपरिशिष्ट-प्रकाशे तृतीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीविश्वेश्वरो जयति, etc., etc.

संवत् शके १८१६ विरोधकृत्नामवत्सर आषाढ़कृष्णापञ्चम्यां भौमवासरे । श्रीगङ्गाविश्वेश्वरसन्निधौ अयं ग्रन्थः समाप्तिमगमत् । शुभं भूयात् ॥

1357.

6455. **कर्म्मप्रदीपभाष्यम् ।** *Karma pradīpa-bhāṣyam*

By Miśra Āsāditya.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 166. Lines, 10-11 per page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Fol. 1-39 and 116-166 restorations in a modern hand. The original leaves are badly damaged, but have been carefully repaired. Complete. We have also the Text here.

The Text is better known under the name of *Gobhila Smṛti*, being a supplement to the rules of Gobhila.

For Āsāditya's commentary see I.O. Catal. Nos. 462, 463.

Last Colophon :—

इत्याशादित्यमिश्रविरचिते कर्म्मप्रदीपभाष्यं समाप्तम् ।

1358.

6488. **कर्म्मप्रदीपविवृति ।** *Karma-pradipa-vivṛti.*

By Sivarāma, son of Śukla Viśrāma.

Substance, country-made paper. 13×5½ inches. Folia, 104. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2000. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यनीराजितचरणकमल-शुक्लश्रीविश्रा-मात्मज-शिवरामविरचितायां कर्म्मप्रदीपविवृतौ तृतीयाध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं । मौः । श्रावण सुदी ११ । संवत १९६१ मालवीय-बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

For the beginning of Karmapradīpavivṛti, see Oxf. 395 A

It ends :—

यस्याः कृपाकटाक्षेण कृतयं विवृतिर्मया ।
परिश्रमेण सा देवी प्रीता भवतु सर्व्वदा ॥
मोढ़ज्ञातीय-विश्रामसुतस्य तनयेन हि ।
शिवरामेण रचिता विवृतिर्विदुषां मुदे ॥
यदत्र साधु + + + यदसाधु तदादितः ।
विलोक्य विबुधैः शोध्यं मयध विहितोऽञ्जलिः ॥

1359.

10501 **गोभिलीयश्राद्धकल्पभाष्य ।** *Gobhilīya-Śrāddha-kalpa-bhāṣya.*

(With the Texts marked in rubrics).

By Mahāyaśas, disciple of Tarkika Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. $10 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 62. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and repaired. Complete.

An old and authoritative work, quoted by Raghunandana in his Śrāddha Tattva. See W. p. 79, which describes a MS. of the work dated S. 1456 (A.D. 1400).

Beg. :—

ॐ नमो श्रीगणेशाय ॥ श्री सामवेदाय नमः ॥
आराधितो नरैर्यस्तु वाञ्छितार्थफलप्रदः ।
तमहं भक्तियुक्तः सन् नौमि देवं जनार्द्दनम् ॥
नत्वा गोभिलमाचार्य्यं नत्वा भट्टन्तु तार्किकम् ।
करिष्ये श्राद्धविवृतिं मुग्धदां प्रीतये स्फुटम् ॥

अथ श्राद्धममावास्यायां पितृभ्यो दद्यात् ॥ यत् पिण्डपितृयज्ञादन्तरं श्राद्धं सूचितं तद्वा + + + + दस्याहार्य्यमासीनमिति वदता न च तस्येतिकर्त्तव्यता काचित् उक्ता ॥ तदर्थं + + + + + + प्रारभ्यते ॥ अथ पिण्डपितृयज्ञादनन्तरं श्राद्धकर्म क्रियते ॥

It consists of 9 chapters; at the end of the last chapter, it is said :—

एषोऽध्यायश्चिरन्तनभाष्यकारैर्न व्याख्यातो नापि दर्शितः। अस्माभिस्तु सर्व्वासु प्रतिषु दृश्यमानत्वाद्दर्शित इति ॥

Last Col. :—

इति गोभिलीयश्राद्धकल्पभाष्ये महापण्डितश्रीमहायशोविरचितं समाप्तमिति ॥

Following the last colophon, there are seven slokas, containing, however, no information.

The date of the MS. :—

संवत् १,७० + आश्विन वदि ८ सोमे चवाडी जागेनदवेरा लिखापितं अणपुर मध्ये ॥

1360.

10499. **आवसथ्याधानपरिशिष्टं।** *Āvasathyādhāna-parisiṣṭam.*

One leaf in the Nagara character of the eighteenth century, containing 21 kārikas.

Col. :— इति सामवेदिनामावसथ्याधानपरिशिष्टं समाप्तम्।

Then in a later hand :—

एतद् गृहपतौ प्रेते कुर्य्यादेकादशेऽहनि।
प्रागेवैकादशश्राद्धादस्त + + विवर्ज्जितम् ॥

Beg. :—

श्री ॥ स्मार्त्ताधानं प्रवक्ष्यामि यथोक्तं मुनिभाषितम् ॥
निःश्रेयसार्थिनो ह्यत्र प्रवदन्ति मनीषिणः ॥ १ ॥
तत्पूर्व्वेद्युः + + + + गृह्योक्तं पौर्णमासवत्।
आ(थ) त्र्यौपवसथिकं भुंजीयातां तु दम्पती ॥ २ ॥
क्षौमादिसम्भवे वासः परिधा + + विभ्रतौ।
शुचौ देशे उपक्लृप्ते कटादिपरिवारिते ॥ ३ १

पत्नी दक्षिणतस्तस्मै प्रयच्छत्यधगाम्गि ।
उत्तरीय + मानाय ऋत्विग्भागोद्वयास्तये ॥ ४ ॥
उत्क्षिप्य धाग्मां गाम्नौ कृत्वा भागम्मां ततः ।
उषाकाले बहिः स्नात्वा आहृत्यापः पवित्रिताः ॥ ५ ॥, etc., etc.

1361.

10862. गृह्यभाष्य । *Gṛhya Bhāṣya.*

Substance, country-made paper. 9.×4 inches. Folia, 26 by counting. The leaf marks are lost in corrosion. Lines, 8–10 on a page. Character, old Nāgara of the fourteenth century. Appearance, very old and worn-out.

A fragment.

The following colophons are found :—

इति गृह्यभाष्ये प्रथमा कण्डिका ।

इति गृह्यभाष्ये सप्तमी कण्डिका ।

इति गृह्यभाष्ये प्रथमप्रपाठकस्य नवमी कण्डिका समाप्ता ।

It quotes Karmapradīpa and Kātyāyana.

(1) स्रुवस्रुचप्रमाणं कात्यायनेनोक्तं ।

(2) खादिरो वाथ पार्णो वा ।

From the following passage, it appears to be the comm. on some Gṛhya Sūtra of the Sama Veda :—

प्रायश्चित्तविधानं कर्म्मप्रदीपश्च ।

अत्र कश्चिदाह इष्टाधानविधिरनाम्नाता अध्वर्युभ्यो गृह्णीयादिति तद समीचि + + + धानस्य । कुतः स्वशाखायामेव ग्रन्थान्तरे विधानात् । परिधायाद + + + इत्यादि कात्यायने कर्म्मप्रदीपे । पूर्णाहुतिगोदानान्तं सर्व्वमुक्तं । स्वगदो + + च लक्षणमुक्तं ।

नचैतद्युक्तं । यत् स्वशाखाविहितमना(?) इत्यपरशाखाविहितमनुष्ठीयते ... ... होमो विधीयते । सायं हूयत इति सायमाहुतिः । ... ... सायमाहुत्युपक्रम यत्र । कौथुमराणायणीयानां होमः ।

PRAYOGAS AND PADDHATIS OF THE SĀMA VEDA.

1362.

4281. चयनप्रदीपः । *Cayanapradīpaḥ.*

By Narasiṁha.

Substance, palm-leaf. 17¼ × 1 inch. Folia, 102. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 2450. Character, Udiyā of the early eighteenth century. Appearance, soiled. Complete.

Beginning :—

गणेशाय नमः ॥

अथ महावीरकरणम् । दिव इवेति वचनात् दिवा दीक्षास्यन्तो पात्रे (?) सम्भारानभिदधाति । उदकसंसृष्टं मृदं कल्पकवर्पा वराहविहतं पुत्रिकानजापयः (?) गवेधुकाः कृष्णाजिनं अभ्रिश्चोत्तरतो निधानं अभ्र्यादानं देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णः हस्ताभ्यामाददे नार्य्यसीति सव्ये कृत्वा दक्षिणेनालभ्य जपति । युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः विहोत्रा दधे वयुनाविदेक इन्महि देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ।

33A, इत्युद्गातृनरसिंहकृतौ चयने उखासम्भारकर्म्माणि समाप्तानि; 40B, इत्युद्गातृनरसिंहकृतौ चयने एकादशीकर्म्माणि समाप्तानि ; 61B, द्वादशीकर्म्माणि समाप्तानि ; 80B, इत्युपाध्यायनरसिंहकृतौ चयने त्रयोदशीकर्म्माणि समाप्तानि ; 102B, इत्युद्गातृनरसिंहकृतौ अध्यायकर्म्मणि चयनं समाप्तम् ।

It ends thus :—

ज्योतिष्टोमस्य अतिरात्रसंस्थस्य साग्निचित्यस्य क्रतोरङ्गतया नाना तेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो सहस्रं ब्राह्मणभोजनानि दातुमहमुत्सृजे । तत्र शान्तिकरणं आशीषकरणमादीपनान्ते (?) गृहप्रवेशनम्, गार्हपत्यादिस्थापनम्, भ्रान्तिभिर्विमुक्तोऽमुं यज्ञं विद्वान् समाचरेत् ॥

1363.

38. **सप्तसोमसंस्थापद्धतिः ।** *Sapta-Soma-Saṃsthā Paddhati.*

By Govardhana Tripaṭhī.

For the MS. see L. No. 804. The word Saṃsthā means, literally, establishment, that is, liturgy of Soma Sacrifices. Sapta-saṃsthā would mean seven sets of such rules, evidently for the performance of seven sacrifices, only one of which, the Agniṣṭoma, is treated of in this MS. It seems to be a mere fragment of a large work for the use of Sāma-Vedī priests.

For a description of the work, see I.O. Catal. 410 and 411.

1364.

1049. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 42. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 950 as stated in the MS. Character, Nagara. Appearance, discoloured.

Colophon:—

इति श्रीदीक्षितगोवर्द्धनेन विरचितायां सप्तसोमसंस्थापद्धतौ अग्निष्टोमः समाप्तः ।

Post Colophon:—

ग्रंथसंख्या ९५० ।

1365.

1023. **ज्योतिष्टोमपद्धतिः (ऊहाव) ।** *Jyotiṣtoma-paddhati.*

By Rāmakṛṣṇa, the son of Dāmodara Tripāṭhī.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1805. Appearance, old. Complete.

A manual for the performance of Jyotiṣtoma sacrifice.

Jyotiṣṭoma is a Soma sacrifice, which consists of 21 stomas, and is performed in the spring season.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य प्रयोग उच्यते ।

ऋत्विगार्षेयोऽनूचान इत्याद्युक्तलक्षणवान् ऋत्विग् भवेत् । असौ ज्योतिष्टोमेन यक्ष्यते । तत्रौद्गात्रं भवता कर्त्तव्यमिति सोमप्रवाकेन प्रार्थित उद्गाता यदार्त्विज्यं न चिकीर्षति तदा नमः सोमाय राज्ञ इत्युक्त्वा सोमप्रवाकं प्रत्याचक्षीत न करिष्यामीति । यद्यार्त्विज्यं चिकीर्षति तदा तं प्रतिमन्त्रयेत् । महन्मेवोच इत्यादि ॥

End :—

अनुष्टुप् छन्दः इन्द्रो देवता उदवसानीयायामिष्टौ विनियोगः । गायन्तित्वा० चा २ गो ३५ छोई । ३ । पूर्णाहुतिपक्षेऽपि प्रस्तोता उद्‌ग्रीयत्वचे गायेत् ॥

Col. :— इति श्रीत्रिपाठिदामोदरसूनुना रामकृष्णेन नाभायां-द्वितीयनामधेयेन कृतायां ज्योतिष्टोमस्य पद्धतौ तृतीयसवनं समाप्तम् ।

इति ज्योतिष्टोमस्य पद्धतिः समाप्ता ॥

Post Col. :—

संवत् १८०५ शके १६७० माघ शुद्ध १० भौमे ।

1366.

755. व्यूढनवरात्रम् । *Vyūḍha-Navarātra.*

For the manuscript see L. 1592, see also I.O. Catal. Nos. 431 and 432, which seem to supplement the portion of the work embodied in the present manuscript.

1367.

450. सुब्रह्मण्यप्रयोगः । *Subrahmaṇya-prayoga.*

For the manuscript see L. 1366.

Post Col. :—

इदं पुस्तकं मौन्युपनामवैजनार्थेन स्वार्थं परार्थं च ।

The nine lines on the reverse of the last leaf are Subrahmaṇya Sāman.

1368.

1050. क्रतुप्रायश्चित्तम् । *Kratu-prāyaścittam.*

Substance, country-made paper. 9¾×4¾ inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Directions for expiatory rites in connection with accidental violation of the rules for sacrifices enjoined in Sāma Veda. This work professes, in the beginning, to follow the authority of Brāhmaṇas, Kṣudrakāra and Upagranthakāra.

Beginning :—

नमः सामवेदाय । अथ क्रतुलोपमिदानीमुच्यते । ब्राह्मणोक्तं क्षुद्र-कारोक्तमुपग्रन्थकारोक्तमप्युपसंहृत्य प्रथमं तावदवच्छेदप्रायश्चित्त-मारभ्योच्यते । तत्र ब्राह्मणं वक्ष्यमुक्ताः । (?) यदि प्रस्तोतापच्छिद्यते (?) यज्ञस्य शिरश्छिद्यते ।

It ends :—

एवमेवाकृतिद्वयं हिरण्यदानमुक्तं ।
सर्व्वत्र सर्व्वहोमविच्छेदे प्रायश्चित्तम् ॥

Col. :— इति क्रतुप्रायश्चित्तानि समाप्तानि ।

Authorities consulted :—

1. क्षुद्रकार, for ग्रन्थकार, कात्यायन, सूत्रकार, कल्पकार, भाष्यकार, बौधायन ।

1369.

5829. होरिलपद्धति । *Horila-paddhati.*

By Horila.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The manuscript is hopelessly corrupt.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

क्रियापद्धतिर्लिख्यते ।

तत्रानुक्रमः ।

+ + दुकांजलीं दत्त्वा एतद्दशाहपिण्डः ।

स्नानाङ्गतर्पणमिदं प्रथमाहपिण्डं ।

कुर्य्याच्च नवमे चैव + + + + +

+ + + + + + + +

आशिषो द्विगुणा दर्भा स्वस्त्यस्तु प्रणवस्तथा ॥

अग्नौ करणमुच्छिष्टं श्राद्धं + वैश्वदेविकं ।

अनुशब्दं न कुर्व्वीत नावाहनं + + + + ॥

विकिरं न स्वधा कुर्य्यात् पितृशब्दोभिरम्यतां ॥

आसीमान्तमनुव्रज प्रदक्षिणाविसर्ज्जनम् ।

अष्टादशपदार्थांश्च प्रेतश्राद्धेषु वर्ज्जयेत् ॥

सगोत्रः परगोत्रोवा यदि स्त्री यदि वा पुमान् ।

प्रथमेऽहनि यो दद्यात् स दशाहं समापयेत् ॥

शालीभिः + + वापि शाकैर्वा उत निर्वपेत्

प्रथमेऽहनि यद्द्रव्यं तदेव स्याद्दशाह्निकम् ॥

तिलाहविध्य + कर्म्म च + + + + +

गयाध्याम पुंसवनसी + + अयनान्यतः ॥

शोष्यन्ती जातकर्म्म + + + +

+ + नामधेय पौष्टिकं च ततोऽन्नप्राशने विधिः ॥

चूडाकर्म्मोपनयनसन्ध्याग्निविधयस्ततः ॥

चतुर्गोदानिकादीनि व्रतानि च समासतः ॥

ऋषितृप्तिमुपाकर्म्म समावर्त्तनमेव च ।

आधारस्य गृहस्थस्य गृहं क्षयिविधिस्ततः ॥

क्षमिकीटमशकदंदशूकाद्यनाशनं ।

परिभाषा प्रतिनिधिर्भूशुद्धीद्धस्रुवादयः ॥

अमीनां नामधेयानि विवाहादिव्यवस्थितिः ।
व्यवस्था चोपनयने वह्निर्वस्त्रोपवीतयोः ॥
अजिनं मेखलादण्डसावित्रीविधिरेव च ।
भिक्षाग्निनियमाशौचं विधिराचमनस्य च ॥
सन्ध्याग्निकार्य्यनिर्णीतिरुपाकर्म्मव्यवस्थितिः ।
साङ्गस्यान्तव्यवस्था च समावर्त्तनकर्म्मणः ॥
श्रीछोरिलेनोपक्रान्तौ सामगानां निगद्यते निगद्यते ।

अथाग्निस्थापनपूर्वकेभ्यः परिणयादिकर्म्मभ्यः प्रथममेव मगणा-त्रिपमातृपूजापूर्वस्य वृद्धिमभिमतम् । तथाच छन्दोगपरिशिष्टम् ।

End :—

या श्रौतं गोभिलाद्यैर्गहन(ग्रंथगाः) सूजुपदैः सम्यगाक्रम्य
स्पष्टा श्रीमन्मिश्रादिभिर्या विषम (भिन्नेम) समतया प्रापिता
प्रोज्ज्वलत्वम् ।

सैवेयं कण्टकादिव्यपनयनमनोहारिणी भ्रान्तिशून्या
व्यापारार्थं मदीया भवतु शुभगतिः पद्धतिः सामगानाम् ॥
सुदृढ़विततं(विदत)सूत्रानुक्रमन्यस्तवृत्ता (?)
समरूर्षिविनियोगैर्मन्त्ररत्नैश्च पूर्णा ।
विविधमुनिवरोक्तिन्यासमंतर्कारश्मि—
र्भवतु हृदयभूषा गुंफरेयं द्विजानाम् ॥

Colophon :—

इति त्रिपाठिश्रीछोरिलविरचित-पद्धतिः ।

1370.

10585. छन्दोगगृह्यपद्धति *or* कर्म्म-शिक्षा ।

Chandoga-gṛhya paddhati or Karma-Śikṣā.

By Viṣṇu (Māthura, Agnihottra) son of Āśādhara and grandson of Trivikrama.

Substance, country-made paper. 10¼×4 inches. Folia, 147. Lines, 7 on a page. Saṃvat 1605. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. The author's own copy.

A manual for the performance of domestic rites in accordance with the Gobhila Gṛhya Sūttra. It often quotes Karmapradīpa and Gṛhyā Saṃgraha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगोभिलाचार्य्याय नमः ॥
वासुदेवं नमस्कृत्य पद्मनाभं सनातनं ।
छन्दोगानां हितार्थाय करिष्ये गृह्यपद्धतिं ॥
गृह्यञ्च परिशिष्टञ्च गृह्यभाष्यञ्च पद्धतीः ।
विचार्य्य न्यायवत् सर्व्वं सदाचारञ्च शाश्वतं ॥
कर्म्मशिक्षां करिष्येहं शिशूनां हितकारिणीम् ॥
कुर्व्वन् कर्म्माणि यां दृष्ट्वा न मुह्यन्ति कदाचन ॥ ३ ॥

अथ सर्वकर्म्मणामादौ स्नानं सन्ध्यावन्दनञ्च कुर्य्यात् 19B, अथ पार्वणस्थालीपाकपद्धतिः ; 23B, इतीदानीं पुनराधानादि वाच्यं ; 27B, अथ विवाहकरणं ; 47A, आधानपुनराधानसहितं विवाहकर्म्म चतुर्थीपर्य्यन्तं अग्निहोत्रीविष्णुना, माथरेण कृतं समाप्तमिति ॥ गर्भाधानं तु वक्ष्यामः ।

47B, अथ पुंसवनं ; 52A, अथ सीमन्तकर्म्मपद्धतिः ; 55A, अथ जातकर्म्म ; 55B, अथ मेधाजननं ; 58A, अथ चन्द्रदर्शनकर्म्मपद्धतिः ; 59B, अथ नामकरणम् ; 73A, उपनयनपद्धतिः ससाविना समाप्ता । अथ केशान्तकरणं ; 78A, अग्निहोत्रीविष्णुकृतपद्धतौ गोदानादीनि षट् व्रतानि समाप्तानि ; 82B, अग्निहोत्रीविरचिते (?) विष्णुकृतपद्धतौ सोत्सर्गोपाकर्म्मपद्धतिः समाप्ता ; 84A, इत्यादि प्रायश्चित्तादि समाप्तानि(?) ; 84B, अथाप्लवनपद्धतिः ; 88A, इत्यग्निहोत्रीविष्णुकृतपद्धतौ (?) स्नानान्तः समाप्तः । अथ विवाहं करोति ; 93B, इति गोयज्ञः । गोयज्ञेनाश्वयज्ञो व्याख्यातः ।

94A, अथावसथ्यकर्म्मणामारम्भः । अथ श्रवणाकर्म्म ; 98B, श्रवणाकर्म्म समाप्तः ।

101A, अथाश्व[यु]जीकर्म्म ; 102B, अथाग्रायणं 106A, अथाग्रहायणीकर्म्म ; 107B, अथा पूपाष्टका ; 110A, अथ + + ऊर्द्ध्वं कृष्णाष्टम्यां मांसाष्टकाकर्म्म । तत्रानेकधा विप्रतिपत्तिर्दृश्यते ।

116A, यथा नारायणेनोक्तं भूवाकेन तथैव च ।
तथा मयात्र लिखितमादौ त्रिविक्रमोदितम् ॥
किमधिकं तु वक्ष्यामि मत्सत्ते हि मत्समाः ।
यदत्र लिखितं दुष्टं शो (सो)ध्यं तद्याज्ञिकैर्द्दिजैः ॥

मांसाष्टकाकर्म्म समाप्तं । अथान्वष्टका. 124B, अथानन्तरं पिण्डपितृयज्ञस्य पद्धतिः; 127A, फाल्गुनाष्टका समाप्तेति ; 129B, चैत्रीकर्म्म समाप्तं दीक्षित-त्रिविक्रमेण शाखान्तरोक्तविधिना एतत् कर्म्म लिखितं तच्च शांखायनपद्धतौ त्रिविक्रमपद्धतौ वा द्रष्टव्यं ।

अमिष्टोत्री (?) विष्णुक्षतपद्धतौ कर्म्मशिक्षायां आवसथ्यकर्म्माणि समाप्तानि ॥ अथ प्रज्ञातकृत्यादीनि कतिचित् कर्म्माणि काम्यप्रसङ्गेन पद्धतिक्रमाद्वक्ष्यामः ; 131A, एतत्कर्म्मप्रदीपगृह्यासंग्रह-विरुद्धं नारायणाचार्य्यसम्मतेन केवलपाय-सत्त्वमेण शालाकर्म्म समाप्तम् । पशुपचविधिस्तु भूवाकाचार्य्यणोक्ता(?) द्रष्टव्या द्रष्टुकामेनेति इदं ग्रन्थगौरवात् ... ... न लिखितमिति । अथ वृषोत्सर्गपद्धतिः । अथ गोभिलोक्तत्वात् संपूर्णानुष्ठानसिद्धि र्न भवति । अथ सामवेदसंबंध्यच्छयाय-निलोक्तविधिमाश्रित्य पद्धतिर्लिख्यते ।

133B, वृषोत्सर्गकर्म्मपद्धतिः शिक्षायां समाप्ता ... ... अथ कृष्यारम्भे पुण्येऽहनि प्रतिष्ठं प्रथमे लांगलयोजने वृद्धिश्राद्धं ।

140B, अथातो वास्तुपरीक्षा (and some minor topics).

End :— क्षमिमिन्द्रस्येतिमन्त्रे वसिष्ठ ऋषिः इन्द्रोदेवता गायत्रीछन्दः क्षमिपातने विनियोगः ॥ अथ मधुपर्कविधिः ... ... कर्म्मविधिः प्रागुक्त एव द्रष्टव्यो विवाहकाले । अतश्चात्र पुनर्नोक्तम् ।

Col. :—

इति गृह्यपद्धतिः समाप्ता ।
भार्गवो जमदग्निश्च पञ्चप्रवरसम्मितः ।
श्रीधरशर्म्मणो नप्ता पौत्रस्त्रिविक्रमस्य च ॥
पुत्र आशाधरस्यैव सामवेदैश्च शाखवान् (?) ।

आश्विनामिमाथुरो विप्र[:] छान्दोग्यगृह्यपद्धतिं ।
कर्म्मशिचामिमां चक्रे विष्णुनामा सुधीः खलु ॥
विद्वन् द्विरुक्तं शोध्यं सदेति प्रार्थना पुनः ।
प्रसन्नं हि मनो येषां प्रेक्षणीयाः सदैव तैः ॥
कृत्येयं (?) सर्व्वशास्त्राणि छन्दोगान्यवलोकयन् ।
न याचातीतिकर्त्तव्यं दोषदृष्टिपरं मनः ॥
दोषो ह्यविद्यमानो हि तचित्तानां प्रकाशते ॥

Last Col. :—

अग्निहोत्रीविष्णुना (?) कृता लिखिता च छन्दोगगृह्यपद्धतिः ग्रन्थस्य अर्द्धसमाप्तिः ॥

Post Col. :—

स्वस्ति श्री संवत् १६०५ समये आनन्दनाम संवत्सरे + + + वदि १२ सोमे तद्दिनं । पठनार्थं परोपकारार्थं ॥

A line after this is blurred over with ink.

1371.

8092. कौथुमि-सामगानां संस्कारप्रयोगः ।

Kauthumi-Sāmagānām Saṃskāra-Prayoga.

Forming part of Śivārkodaya by Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10¼×4½ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीगागाभट्टकृत-शिवार्कोदये कौथुमि-सामगानां संस्कार-प्रयोगः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ कौथुमि-सामगानां संस्कारप्रयोगा उच्यन्ते । तत्र पुण्याह-वाचनस्त्वविशेषात् कात्यायनानामेव । तत्र सर्व्वोपयोगित्वादग्नि-प्रयोग उच्यते ।

1372.

6029. रामकुतूहलः । *Rāmakutuhalkh.*

By the son of Mukunda.

Substance, country-made paper. 13×6¼ inches. Folia, 86. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 3400. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Saṃvat 1941.

Last Colophon :—

इति श्रीरामकुतूहलोत्तरे छान्दोग्यनिबन्धे सकलनिबन्धार्थ-
द्योतकं षोडशं प्रकरणं पूर्णम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९४१ मी० अगहं वदी १ वार मङ्गल । बालमुकुन्दस्येदं
पुस्तकं ३३ । सं १८०६ प्रति लिखी (प्रतिलिपि ?)

The beginning of the work :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः । श्रीमन्महात्रिपुरसुन्दर्यै नमः
श्रीसामवेदाय नमः ।

यस्य ज्ञानाद्यत्तमप्येकरूपं
यस्य ज्ञानाद्भाति नानास्वरूपम् ।
निःसङ्गत्वेऽपीश्वदः सप्रपञ्चः
यस्तं वन्दे विष्णुमोङ्काररूपम् ॥

गौरीशं गिरिशं मृडं त्रिनयनं शम्भुं हरं त्र्यम्बकम्
गङ्गां धूर्ज्जटिकं भवं पशुपतिं गङ्गाधरं यो विभुं ।
एवं नाम गणेश्वरं स्मरहरं स्मृत्वा प्रबन्धं नवम्
नत्वोमाद्य गणाधिपं वितनुते किन्तस्य विघ्नाक्षयम् ॥

ब्रह्माम्भोधौ संप्रविश्यात्मशक्त्या
येनाज्ञातं शाश्वतं धर्म्ममूलम् ।
संसाराब्धौ हेतुभूतं द्विजानां
वन्दे श्रीमद् गोभिलाचार्य्यपादम् ॥

The object of the work :—

कर्म्मागारे भवाब्धौ निपतितजनश्रेणीसन्त्राणपोतं
निःसामान्यं वरिष्ठं निगमगदितान्नान्यमात्राधिरूढम् ।
छान्दोग्ये गोभिलोक्तादभिमतसदाचारयोग्यं सुबोधं
ध्यायं[ध्यायं] प्रबन्धं कमपि च रचये श्रीरमाकान्तपादम् ॥

The author's father, family, Guru and native place :—

देशानामपि मध्यदेशविदिते राष्ट्रे मन्त्राख्ये शुभे
श्रीमत्सूर्य्यकुले त्रिवेदिविमले ख्यातो मुकुन्दात्मजः ।
काशीरामधरासुरार्च्चनपरः तेनाद्यमारभ्यते
ग्रन्थोरामकुतूहलोस्तु सुतरां भूतौ सुहृच्छाखिनाम् ॥
अथातः सर्व्ववर्णस्य तत्त्वज्ञानार्थसिद्धये ।
तन्मूलज्ञापनार्थञ्च सदाचारो ऽभिधीयते ॥
सोऽपि वर्णाश्रमाणां वै पृथक्त्वेन विवक्षितः ।
देशकाल-कुलाचार-स्वशाखाभेदबोधकः ॥
स आचारः ऋषिभिः पार्थक्येन स्पष्टीकृतः । + + + + +
पुनः कीदृशः देशकालादिना वर्णाश्रमाणां भेदज्ञापकः ।

So it relates to domestic rites, as prescribed by Gobhila for a Sāmavedi Brāhmaṇa. It quotes and explains various texts bearing on the subject, and gives directions for the performance of the rites.

3B, इति श्रीरामकुतूहले छान्दोग्यनिबन्धे संबन्धचतुष्टयविज्ञाणीयं नाम प्रथमं प्रकरणं पूर्णम् ।

अथातश्चत्वारिंशत् संस्कारा अष्टगुणयुक्ताः गौतमोक्ता द्विजातिविषयास्तेषा-मपि आदावेव अष्टौ संस्कारा द्विजत्वप्रतिपादकाः ते च ।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं तथा ।
जातनामान्नभक्ताख्य चौलोपनयने तथा ॥

संस्कारानिति जानीयाद् गौतमोक्तविधानतः । मार्कण्डेयपुराणञ्च ... ...
... ...

अतएव श्रीमद्गोभिलाचार्य्यः कौथुमिशाखायां सूत्रं प्रणीतवान् । तच्छिष्योपशिष्यपारम्पर्य्येणागतं प्राप्य स्वशाखाविहितपरिशिष्टांश्चावलोक्य साम्प्रतं कर्म्मानुष्ठानाविरोधेन सुबोधार्थं स्मार्त्तसिद्धान्तकौस्तुभविधिः प्रारभ्यते ।

तत्र पुण्याह-स्वस्तिवाचन-गणपतिमातृचतुर्दश-नवग्रहपूजायुष्यजप-वृद्धिश्राद्धानां समस्त-कर्म्मादिषु विधानात् कर्म्मप्रदीपोक्तविधिना मातृपूजनमारभ्यते ।

कर्म्मप्रदीपे

गौरी पद्मा शची, etc., etc.

The other authorities consulted are :—

4A, षड्विंशब्राह्मण ; 4B, तथाच व्यासः ; 5B, वशिष्ठस्मृतम् ; वशिष्ठ ; 7B, तथाच सादनिकापरिशिष्टम् ; 32A, दक्षः ; 35B, मनु ; 41A, छान्दोग्यपरिशिष्ट ; 56B, पितृसंहिता ।

It is divided into two parts, the first consisting of 19 chapters and the second of 16 chapters.

Part I.

The colophon of the first chapter has been quoted above.

5 इति श्रीरामकुतूहले छान्दोग्यनिबन्धे सगणाधिपगौर्य्यादिमातृनवग्रहावाहनपूजनप्रकरणं द्वितीयं पूर्णम् ; 7B, ०वृद्धिश्राद्धप्रकरणं तृतीयं पूर्णम् ; 10B, ०कुशकण्डिकाख्यं प्रकरणं चतुर्थं पूर्णम् ; 17B, ०विवाहप्रकरणं पञ्चमं पूर्णम् ; 20A, ०चतुर्थीकर्म्मप्रकरणं षष्ठं पूर्णम् ; ०गर्भाधाननाम सप्तमप्रकरणम् पूर्णम् ; 20B, ०पुंसवनं नामाष्टमं प्रकरणं पूर्णम् ; 22A, ०सीमन्तोन्नयनं नवमं प्रकरणं पूर्णम् ; 23A, ०जातकर्म्मप्रकरणं दशमं पूर्णम् ; 24B, ०नामकरणप्रकरणमेकादशकं पूर्णम् ; (The colophon of chapter XI on annaprasana has been omitted), 27A, ०चूड़ाकरणप्रकरणं त्रयोदशं पूर्णम् ; 30A, ०उपनयनप्रकरणं चतुर्द्दशं पूर्णम् ; 32A, सन्ध्योपासनप्रकरणं पञ्चदशकं पूर्णम् ; 33A, ०ब्रह्मचारिव्रतोद्देशकं नाम षोड़शकं प्रकरणं पूर्णम् ; 33B, ०सावित्रव्रतविसर्गो नाम सप्तदशकं प्रकरणं पूर्णम् ; 35B, ०समावर्त्तनप्रकरणमष्टादशं पूर्णम् ; 38B, ०प्रकरणमेकोनविंशतिकं पूर्णम् ।

Part II.

Begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ कारं कौथुमिं व्यासं गोभिलं जैमिनिं तथा ।

नत्वा गणपतिश्चाथ वक्ष्ये पञ्चमुखीमहम् ॥

चातुर्वर्णस्य सामान्यमनुष्ठानमुदाहृतं ।

महामखमनाहृत्य पतत्येव न संशयः ॥

आदावेवोत्तरे तस्मात् पञ्चयज्ञविधिं ब्रुवे ।

प्राप्यते च फलं यस्मात् सूनादोषैर्न लिप्यते ॥, etc.

41A, इति श्रीरामकुतूहले छान्दोग्यनिबन्धे वैश्वदेवप्रकरणं प्रथमम् ; 49A, ०सामान्यहोमप्रकरणं द्वितीयं पूर्णम् ; 51B, ०वास्तुपूजनप्रकरणं तृतीयं पूर्णम् ; 56A, ०पार्व्वणश्राद्धप्रकरणं चतुर्थं पूर्णम् ; 61B, इति रामकुतूहलोत्तरे छान्दोग्यनिबन्धे ऋषितर्पणोत्सर्गप्रकरणम् पञ्चमं पूर्णम् ; 63B, ०उपाकर्म्म-प्रकरणम् षष्ठं प्रकरणम् ; 64B, ०सप्तमं प्रकरणं पूर्णम् ; 68B, शाम्याधान-प्रकरणमष्टमं पूर्णम् ; 71B, दर्शनामकप्रकरणं नवमं पूर्णम् ; (The colophon of Ch. X omitted) ; 74B, ०आश्वयुजीकर्म्मप्रकरणं एकादशं पूर्णम् ; 75B, नवान्नप्राशनप्रकरणं द्वादशं पूर्णम् ; 77A, आग्रहायणप्रकरणं त्रयोदशं पूर्णम् ; 78B, अष्टकाप्रकरणं चतुर्द्दशकं पूर्णम् ; 82B, ०अन्वष्टकाप्रकरणं पञ्चदशं प्रकरणम् ।

The last colophon has already been given above.

It ends with giving a list of contents.

अनुक्रमणिका चेयं संस्कारा गौतमोदिताः ।

सुखावबोधार्थतया अस्मिन्नेव प्रकीर्त्तिताः ॥

संख्या प्रकरणानाञ्च त्रिंशत्पञ्चाधिकास्ति या ।

एकोना विंशतिः पूर्व्वे चोक्ता वै षोड़शोत्तरे ॥

आलोकयिष्यन्ति च ये नित्यं रामकुतूहलम् ।

स्मार्त्ते कर्म्मणि छन्दोगा मोहं नेष्यन्ति ते क्वचित् ॥

गृह्यं कर्म्मप्रदीपञ्च नवयज्ञमखस्तथा ।

आर्षिको वेदमन्त्राख्यः परिसंख्यानमेव च ॥

वाशिष्ठं श्राद्धकल्पाख्यं गृह्यासंग्रहकं तथा ।
एतन्मतमुपादाय साङ्गो विधिरिहोदितः ॥
आनन्दाद्वयमप्रमेयविषयं योगैकगम्यं सदा ।
आसीद्भावि च साम्प्रतं त्रितिपदैः शून्यं पदं (:) शाश्वतम् ।
तस्मै कोटिनतिं विधाय सततं चाशास्महे शालिनां
श्रीमद्गोभिलसूत्रसूक्तिरचितः स्याद्द विधिर्भूतये ॥
अशेषाशिवहन्तारं शिवया संयुतं शिवम् ।
त्रैलोक्यशिवदं वन्दे देवं हरिहरात्मकम् ॥

1373.

79. ऋषितर्पणम् । *Ṛṣi-tarpaṇam.*

For a description of the MS. see L. 817.

The first seven leaves are lost, and twenty leaves only remain out of the 27 which completed the MS. So the manuscript extends over 320 ślokas only, a leaf in the average containing 16 ślokas, and not 500 as put down by Rājendralāla, who apparently did not notice that the MS. had seven leaves missing.

Post Col.:—

लिखितं ओतारवन्तसुत ओतामयारामेण ॥ राजनगरमध्य
सम्वत् १८०२ वर्षे शा १६६७ श्रावण सुदि ११ रवौ श्रीरस्तु ॥
कल्याणमस्तु ॥ श्री ॥

There is no clue to ascertain to what śakhā it belongs.

1374.

5274. वृषोत्सर्गप्रयोगः । *Vṛṣotsarga-prayogaḥ.*

Substance, foolscap paper. 14×3¼ inches. Folia, 14. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 336. Character, Bengali. Date, Saka 1790. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual on the consecration of a bull in a srāddha.

Beginning :—

अथ सामगवृषोत्सर्गप्रयोगः । तत्र गोशालायां वितानयुक्तायां पुण्यभूमौ वा प्रागुदक्प्लवनं देशं गोमयेनोपलिप्य द्रव्याण्यासादयेत् ।

Colophon :—

इति सामगानां वृषोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

खपक्षिमुनिमहीसम्मिते शाकवर्षे
वृषगतदिनकान्तेऽष्टीन्दुमे मित्रपक्षे ।
हिमगिरितनुजायाः पादपद्मं विभाव्य
लिखनमिदमकार्षीत् श्रीयुतः कान्तिचन्द्रः ॥

1375.

218. श्राद्धविधिः । *Srāddha vidhi.*

Substance, country-made paper. 15×3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Directions for the annual srāddha according to the Sāma Veda.

1376.

4601. सन्ध्याप्रयोगः । *Sandhyā-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 14×3¾ inches. Folia, 5. Lines, 3 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

With explanatory notes in Sanskrit.

1377.

10679. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 15×4 inches. Folia, 3. Lines, 7, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Col. :— इति सामगानां सन्ध्याविधिः ॥

Post Col. :—

लिपिरियं श्रीरामचरणविद्यालङ्कारः पाठकश्रीमधुसूदन देवशर्म्मणः ॥

1378.

2740.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, one. Lines, 16+7. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

One leaf only beginning :—

अथेष्टिकालः ।

गोभिलः ।

पश्चान्ता उपवस्तव्याः पश्चादयोऽभियष्टव्या इति उपवासो ऽन्वाधानं तत्र मध्याह्ने तत् पूर्व्वं वा पर्व्वप्रतिपत्सन्धौ तद्दिने यागः इत्यादि ।

1379.

5280. **दशकर्म्मपद्धतिः ।** *Daśa-karma-paddhati.*

By Bhavadeva.

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 51. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1766. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति भवदेवभट्टविरचिता दशकर्म्मपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

श्रीदुर्गा श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्री भवनाथदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदं स्वाक्षरम् । शकाब्दाः १७६६ । २ । २७ ।

पितृचरणे मतिरास्तां । श्रीरामः शरणम् ।

कान्तं वक्ति कपोतिकाकुलतया नाथान्तकालोऽधुना

व्याधोऽधः शरचापसन्धृतकरः श्येनः परिभ्राम्यति ।

इत्थं सत्यहिना स दष्ट इषुणा श्येनस्तु तेनाहतः

तूर्णं तौ तु यमालयं गतमहो (?) दैवी विचित्रा गतिः ॥

1380.

10371. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 47. Lines, 8 on page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

The work ends in 41A, इति दशकर्म्म समाप्तं ।

The rest of the MS. is taken up with the following *Saṃskāra*, added by the scribe :—

गर्भाधान अथाधिवासमन्त्राः ।

1381.

5760. सुबोधिनी । *Subodhinī.*

By Śiva Rāma Śukla.

Substance, country-made paper. 9⅓×4½ inches. Folia, 1 to 45, 46 to 77, 66 to 136. The contents of the leaves 46th to 65th have been restored in a new hand in 32 leaves marked from 46 to 77. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1756. Appearance, old and discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

प्रणम्य तातं विश्रामं विघ्नेशं जगदम्बिकां ।
कृत्यचिन्तामणौ प्रोक्ते निर्णीतानां तु कर्म्मणां ॥
प्रयोगपद्धतिं सम्यग् गुरूणां सुप्रसादतः ।
सामगानां हितार्थाय कुर्व्वे नाम्ना सुबोधिनीं ॥

The work ends :—

यस्याः कृपाकटाक्षेण पद्धतिर्निर्म्मिता मया ।
परिश्रमेण सा देवी प्रीता भवतु सर्व्वदा ॥

Colophon :—

इति विद्वन्मुकुटमणिमार्गणव्यनीराजितचरणकमलशुक्लश्रीविश्रामात्मजशिवरामविरचितायां सुबोधिन्यां पञ्चमप्रकाशप्रयोगपद्धतिः समाप्ता ॥

Post Colophon Statement :—

लेखकपाठकयोः शुभं भवतु ॥

मङ्गलं लेखकानां च पाठकानां च मङ्गलं ।

मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमिभूपतिमङ्गलं ॥

यावल्लवणसमुद्रो यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।

यावच्च चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

अद्येह अहंमदावादमध्ये पाकंदरपुरमध्ये वास्तव्यं श्रीआभ्यंतर उदीच्यसहस्त्रज्ञातीयज्ञ० जयदेवात्मज-दयानन्देन लिखितमिदं पुस्तकं समाप्तम् । संवत् १७ आषाढ़ादि ५६ वर्षे माघमासे शुक्लपक्षे द्वितीयायां तिथौ भृगुवासरे उत्तरायणगते श्रीसूर्य्ये श्राद्धचिन्ता-मणिप्रयोगपद्धतिं समाप्तं(?) ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया आत्मपठनार्थं लिखितं तथाच परोपकारार्थं ॥ स्वयं लिखितं ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीशिवो जयति ॥

1382.

5974. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 251. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1730. Appearance, old and soiled. Complete. Written in two different hands.

The second hand begins in leaf 146 and ends in 175. Then the first hand resumes and writes to the end.

It is based on the author's Śrāddha-Cintāmaṇi to which it is intended as a practical manual.

See I.O. Catal. No. 1735 and for Śrāddha-Cintāmaṇi see Oxf. 710.

The author speaks of Nārāyaṇa Bhaṭṭa (1514–1574) in the very beginning. So it is clear that Śrāddha-Cintāmaṇi quoted by Raghunandana (1567) must be by Vācaspati Miśra (1500) and not by our author. For Nārāyaṇa Bhaṭṭa is known to be a contemporary of Raghunanda. On the other hand our author is quoted by Nirṇay-sindhu. (1612 A.D.).

89A, अथ द्वादशाहकृत्यम्। तत्र सपिण्डीकरणम्। तस्य अनेककालत्वेपि कलौ द्वादशाह एव कार्य्यमनित्यत्वाच्छरीरस्य। पूर्व्वेद्युर्ब्राह्मणानां निमन्त्रणं वैश्वदेवार्थं द्वौ विप्रौ एकञ्च प्रेतार्थम्। प्रेतस्य पित्रादे यैः सह सपिण्डीकरणम्, तत्त्रयार्थं त्रीन्। एवं षण्णां निमन्त्रणम्। अशक्तौ तु दैवे प्रेते त्रये चैकैकं इत्येवं त्रीन्। प्राङ्मुखं विप्रद्वयमुपवेश्य यवस्तैः(?) तयोर्दक्षिणजानु आलभ्य श्वः करिष्य-माणसपिण्डीकरणश्राद्धे विश्वदेवार्थं युवामहं निमन्त्रयामि। ततो निमन्त्रितौ स्वः इति ताभ्यामुक्ते अक्रोधनै इत्यादिना नियमान् श्रावयेत्।

So according to this there must be a living Brāhmaṇa to eat the Srāddhānna or funeral food and not their effigy in Kuśā as prescribed in Bengal.

11B, इदं विष्णु र्विचक्रमे इदं विष्णवे न मम, मानस्तोके० इदं रुद्राय न मम।

So it utters न मम in the style of a Ṛgvedi Brāhmaṇa though it is intended for a follower of the Sāmaveda.

End :—

मोढ़ज्ञातीयविश्रामशुक्लस्य तनयेन हि।
शिवरामेण रचिता पद्धतिर्विदुषां मुदे॥

Colophon :—

इति विद्वन्मुकुटमाणिक्यनीराजितचरणकमलशुक्लश्रीविश्रामा-त्मजशिवरामविरचिता श्राद्धचिन्तामणौ तृतीयप्रकाशप्रयोगपद्धतिः समाप्ता।

Post Colophon Statement :—

मातः परतरं नान्यत् त्वत्तः पश्यामि चक्षुषा।
अतस्त्वं पाहि दुःखान्मां शरणागतवत्सले॥

There are three verses more.

Then the date :—

संवत् १७३० वर्षे आश्विन सुदि ६ सोमे लिखितम्।
श्राद्धचिन्तामणिः सम्पूर्णः।
लेखकपाठकयोः शुभं भवतु॥

1383.

4196A. आथर्व्वणसंहिता। *Atharvaṇa Saṃhitā.*

Substance, country-made paper, alternately white and yellow. 14×6 inches. Folia, 268. Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1741. Appearance, fresh. Complete.

It belongs to the recension published by Röth and Whitney.

Post Colophon Statement:

एवं खण्ड अनुवाक ८ सूक्त १४३ ऋचा ८३६ सर्व्वेषु काण्डेषु ऋचां संख्या ६०१५ शुभमस्तु ग्रन्थसंख्या ६६८० शकाब्दाः १७४१ आषाढ़स्य तृतीयदिवसे समाप्तम्॥ श्रीईश्वरचन्द्रमुखोपाध्याय-लिखितमेतत् मोकाम वागाणस शुभमस्तु॥ श्रीश्रीहरि श्रीहरि जयदुर्गायै।

1384.

1723. कृत्यानिर्हरणसूक्तगणव्याख्या बालबोधविवेकिनी *Kṛtyā-nirharaṇa-sūkta-gaṇa-vyākhyā Bālabodha-vivekinī*

and शौनकीयप्रत्यङ्गिराकल्प। *Saunakīya Pratyaṅgira Kalpa.*

By Vāsudeva.

Substance, country-made paper. 16¼×5¼ inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1050. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1830. Appearance, fresh. Incorrect.

Post Col.:—

संवत् १८३०।

For the beginning of Kṛtyānirharaṇa-sūktagaṇa-vyākhyā see Stein. Extr. 243, p. 247.

3B, इति श्रीद्विवेदश्रीश्रीपतिकनिष्ठतनय-वासुदेव-विरचितायां कृत्या-निर्हरणसूक्तगणव्याख्यायां बालबोधविवेकिन्यां दूष्यादूषिरसीति-सूक्त-व्याख्यानं समाप्तम् । A.V. II. 11.

6B, इतीशानां त्वेति सूक्तत्रयाद्यष्टचं सूक्तं व्याख्यातम् ।

8B, इति समं ज्योतिरिति द्वितीयं सूक्तं व्याख्यातम् ।

10B, इति उतो असीति तृतीयं सूक्तं व्याख्यातम् ।

These three sūktas form the 17th, 18th and 19th sūktas of the 4th kāṇḍa of A.V.

इति श्रीद्विवेदश्रीपति-कनिष्ठतनय-वासुदेव-विरचितायां कृत्यानिर्हरणसूक्त-गणव्याख्यायां बालबोधविवेकिन्यां ईशानान्त्वेति-सूक्तत्रय-व्याख्यानं समाप्तम् ।

अथ क्रमप्राप्तं [ये] पुरस्तादित्यष्टर्चमभयगणपरिपठितं व्याख्यायते ।

12B, इति श्रीद्विवेद ० ये पुरस्तादिति सूक्तव्याख्यानं समाप्तम् ।

A.V. IV. 40.

16A, इति श्रीद्विवेद ० सुपर्णस्त्वान्वविंददिति त्रयोदशर्चसूक्तव्याख्यानं समाप्तम् । A.V. V. 14th.

21A, ०यां ते चक्रुरिति द्वादशर्चसूक्तव्याख्यानं समाप्तम् ।

A.V. V. 31st.

22A, प्रतीचीन फलो हि त्वमिति तृच-सूक्तव्याख्यानं समाप्तम् ।

A.V. VII. 65th sūkta.

28A, ०अयं प्रतिसर इति अर्थसूक्ताभिध-द्वाविंशर्च-सूक्तद्वय-व्याख्यानं समाप्तम् । A.V. VIII. 5.

इति यां कल्पयन्ति श्यजेन प्रतिज्ञातानि दूष्यादूषिरसीत्यादिकानि दशापि(?) कृत्यानिर्हरण सूक्तानि व्याख्यातानि ।

Here ends the Kṛtyānirharaṇa-sūktagaṇa-vyākhyānam. It is an explanation of a collection of Sūktas from Atharva-veda, directed against witchcraft, Kṛtyā meaning a witch. Aufrecht says that the text belongs to the first adhyāya of the tenth kāṇḍa, of which however the first four ṛks of the first sūkta only are found at the beginning.

Then follows शौनकीय-प्रत्यङ्गिरा-कल्पः, which is but a rite of the Tāntrika form in connection with Kṛtyānirharaṇa.

It begins:—28B,

अथ प्राधान्येन व्याख्यातव्यत्वेन प्रतिज्ञातं क्रमप्राप्तं या कल्पयन्तीत्यर्थसूक्ताभिधं द्वात्रिंशदृचं सूक्तत्रयं व्याख्यायते ।

तत्र तावत् प्राचीनस्तत्कल्पो लिख्यते । स च यथा ।

नमोऽथर्व्ववेदाय ।

ब्रह्मलोके सुखासीनं सर्व्वलोकगुरुं शिवम् ।

सर्व्ववर्णमयं साक्षात्सर्व्वतेजोमयं परम् ॥

सर्व्वविद्यापरं शश्वज्ज्ञानोपायार्णवं परम् ।

प्रणम्य सर्व्वदेवांश्च ऋषयः प्रथमागताः ॥

वशिष्ठो वामदेवश्च जावालिः कपिलस्तथा ।

नारदश्च शुकः कण्वो विश्वामित्रश्च काश्यपः ॥

अगस्त्यश्च पुलस्त्यश्च दुर्व्वासा जनकादयः (वशिष्ठकादयः) ।

एवमादिमुनीन्द्राणां वृन्दमध्ये पितामहम् ॥

पप्रच्छ च मुनिश्रेष्ठः शौनकः सुमहातपाः ।

अथर्व्वणस्य माहात्म्यं यथावद् वक्तुमर्हसि ॥

उवाच तस्मै देवेशो रहस्यं परमं शिवम् ।

सर्व्वदेवमयं साक्षादथर्व्वणमिहोच्यते ॥

तदग्र्यं मन्त्रभागेषु प्रत्यङ्गिरसमुच्यते ।

यद्द्वात्रिंशदृचः प्रोक्ताः सर्व्वकार्य्यार्थसाधकाः ॥

गुह्याद् गुह्यतराः साक्षात्त्रैलोक्यविजये पराः ।

शिवेनोक्ता मया लब्धा समाहितमनाः शृणु ॥

शान्तौ पुष्टौ समृद्धौ च महाम्रत्युभये तथा ।

अभिचारिककृत्याख्यां शान्तिप्रत्यभिचारिके ॥

निग्रहानुग्रहे चैव सर्व्वपापहरं शुभम् ।

भूतप्रेतपिशाचादिग्रहबाधानिवारणम् ॥

... ...

... ...

उत्पातशान्ति देवानां कोपशान्तिस्तथैव च ।
ग्रहशान्तिः रोगशान्तिः कृत्याशान्तिस्तथैव च ॥

End :— अथर्व्वमन्त्रात् संप्राप्ता सर्व्वसिद्धिर्भविष्यति सर्व्वसिद्धिर्भविष्यति ।

Col. :— इत्याथर्व्वणे शौनकीयः प्रत्यङ्गिराकल्पः समाप्तः ।

1385.

1871. प्रत्यङ्गिरासूक्तम् ।

Substance, country-made paper. 9×4¾ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old.

A paraphrase in 49 verses in the anuṣṭubh metre, of the first three sūktas of the 10th kāṇḍa of the Atharvaveda. There is a similar paraphrase of the Rudra Sūktas of the Vājasaneya Saṃhitā in the Vallālacarita.

On the obverse of the first leaf occurs the following :—

सिंहीं सिंहमुखीं सखीं भगवतः प्रोत्फुल्लनेत्रोज्ज्वलां
स्थू[ल]स्थूलकपालपाशपरशुव्यग्रोग्रहस्ताम्बुजाम् ।
दंष्ट्राकोटिविशङ्कितास्यकुहरामारक्तनेत्रोज्ज्वलां
बालेन्दुज्वलमौलिकां भगवतीं प्रत्यङ्गिरामर्थये ॥

The work begins :—

यां कल्पयन्तीत्यस्य मन्त्रस्य प्रत्यङ्गिरा ऋषिरनुष्टुप्-पंक्ति-बृहत्य-श्छन्दांसि । श्री कृत्यादेवता ॐ बीजं ह्रिं शक्तिः मम शत्रुमन्त्र-पारायणे विनियोगः ॥

यां कल्पयन्ती ॥ नोरयः ॥ क्रूरां कृत्यां ॥
वधूमिवा ॥ तां ब्रह्मणापनिर्नु ॥ प्रत्यक्कर्त्तारं मृच्छतु ॥ १ ॥
शीर्षण्वतीं कर्णवतीं विश्वरूपां भयं ॥ करी ॥
यः प्राच्यांदिशाद्य त्वां वित्तं त्वं योजयाभ्युभिः ॥ २ ॥

It ends :—

फट् फट् जहि मारयत्वे विधूमाग्निसमप्रभे ॥
जहि शत्रून् त्रिशूलेन क्रुध्यस्व पिब शोणितं ॥ ४८ ॥
एको मंत्रः प्रयोगाय च ॥ व ब्रह्मद्विषो जहि ॥

Colophon :—

इति श्रीप्रत्यङ्गिरासूक्तं समाप्तम् ॥ ६ ॥ श्रीकालभैरवार्पणमस्तु ॥

Post Col. :—

हे पुस्तक नानादिक्षित भागवतटोकेकर याचे असे लिखितं पाण्डुरंग विनायक ॥

This is called Pratyaṅgirā Kalpa because Ṛṣi Angirāḥ was the first to use these sūktas in his Abhicāra, i.e. the six cruel rites.

Leaf 2A :—

यथा त्वाङ्गिरसः पूर्वं भगवन्नायसेधिरे ।
अत्र यत्र वशिष्ठाश्च तथैव त्वायसेधिरे ॥

Vide A. V. 10. 6 :—

प्रतीचीनश्चाङ्गिरसोऽध्यक्षो नः पुरोहितः ।
प्रतीचीः कृत्या-आकृत्यामून्कृत्याकृतो जहि ॥

Of which the above verse appears to be a paraphrase in Classical Sanskrit.

1386.

331. गोपथब्राह्मण । *Gopatha Brāhmaṇa.*

A portion of Rājendralāla Mittra's MS. for the press.

These leaves are written in beautiful, bold Devanāgarī, on foolscap paper, but are soiled by the hands of the compositor, and bear in places directions for the press.

1387.

4196B. *The Same.*

Substance, country-made paper. Yellow and white. 14×5½ inches. Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Written in the same hand as Catal. No. 1383. Appearance, fresh. Complete.

Published in the Bibl. Ind. Series.

Post Colophon Statement:—

लिखितं श्रीईश्वरचन्द्र मुखोपाध्याय मोकाम वाराणास ॥

शिवाय नमः ॥

1388.

2249. मुण्डकोपनिषत् । *Muṇḍakopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Printed in the Bibl. Ind. Series, pp. 262 to 325 of a collection of Upanisads.

1389.

9525. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Prose. Generally correct. Complete.

The text only.

1390.

11072. मुण्डकोपनिषद्भाष्यव्याख्यानम् ।

A sub-comm. to the same.

By Ānandagiri.

Substance, country-made paper. 13 × 6¾ inches. Folia, 15. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the thirteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The leaves are marked with the letters मुः भाः व्याः

The comm. begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ नमो ब्रह्मणे ।

ॐ यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितं ।

यस्मिन् ज्ञाते भवेज् ज्ञातं सर्व्वं तस्यामसंशयम् ॥

ब्रह्मोपनिषद्गर्भोपनिषदाद्या अथर्व्ववेदस्य बह्व उपनिषदः सन्ति । तासां प्रायेणैकं अनुपयोगित्वेन अव्याचिख्यासितत्वाद-दृश्यत्वादिगुणको धर्म्मोक्तेरित्यधिकरणोपयोगितया मुण्डकस्य व्याचिख्यासितस्य प्रतीकमादत्ते ब्रह्मा देवानामित्याद्याथर्व्वणोपनिष-द्व्याचिख्यासितेति विशेषः ॥

Edited by Dr. E. Röer, in the Bibl. Ind., 1850. The text was first translated into English by Raja Rammohan Roy.

1391.

1657. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Complete.

Colophon :—

इति मुण्डकभाष्यटिप्पणम् समाप्तम् ।

It begins :—

यदक्षरं परं ब्रह्म विद्यागम्यमितीरितम् ।
यस्मिन् ज्ञाते भवेत्ज्ञातं सर्व्वं तस्याम संश्रयम् ।

ब्रह्मोपनिषद् गर्भोपनिषदाद्या आथर्व्वणवेदस्य बह्वः उपनिषदः सन्ति ।

1392.

9526. **मुण्डकोपनिषट्टीका ।** *A comm. on the same text.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 12 in a page. Extent in slokas, 209. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

From the note on the margin मु० उ० दा० it appears to be by Dāmodara.

Beginning :—

अस्या आथर्व्वणिकोपनिषदो मोक्षहेतुब्रह्मविद्याप्रतिपादकत्वात् अनुबन्धचतुष्टयं सिद्धं । विद्याया ब्रह्मादिमहत्सम्बद्धोक्तिविद्यास्तुतये स्तुतिः श्रोतृप्ररोचनार्था ब्रह्मणः सर्व्वव्यञ्जकस्य ब्रह्मविद्याया वाक्योत्यवृत्त्यभिव्यक्त-ब्रह्मरूपायाः सर्व्वविद्याप्रतिष्ठत्वे सर्व्वविद्यावेद्यानां ब्रह्मविद्याया विदितत्वसम्भवेन सर्व्वविद्यासमाप्तिभूमित्वात् वा प्रतिष्ठात्वमित्यादि ।

1393.

949. **कठवल्ल्युपनिषदालोकः मुण्डकोपनिषदालोकश्च ।**

A comm. on Kaṭhavalli and Muṇḍo Kopaniṣad.

By Vijñānabhikṣu.

For the manuscript, see L. 1813.

1394.

440. **आथर्व्वणोपनिषद्भाष्यम् ।** *Ātharvaṇopaniṣadbhāṣyam.*

By Ānanda Tīrtha, the founder of the Mādhva School.

For the manuscript see L. 1372.

It is not a comm. on the Upaniṣads of Atharva-Veda, as Rājendralāla says, but on the Ātharvaṇopaniṣad by which the Muṇḍakopaniṣad is meant.

1395.

9530. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 3. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 114. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । सुकेशा च भारद्वाजः शैब्यश्च सत्यकामः सौर्य्यायणी च गार्ग्यः कौशल्यश्चाश्वलायनो भार्गवो वैदर्भिः कबन्धी कात्यायन स्ते है ते ब्रह्मपरा ब्रह्मनिष्ठा परंब्रह्म अन्वेषमाणा एष ह वै तत्सर्व्वं वक्ष्यतीति । इत्यादि ।

1396.

2250. प्रश्नोपनिषत् । *Praśnopaniṣat.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Printed in Bibl. Ind. in a collection of Upaniṣads.

1397.

9791. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 115. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

1398.

8595. आथर्व्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्य । *Ātharvaṇopaniṣat-praśnabhāṣya.*

By Śaṅkarācārya.

Substance, country paper. 9½×4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Complete in 38 leaves. The Ātharvaṇopaniṣad is said to be the Maṇḍukopaniṣad, which is complete in 3 Praśnas.

1399.

9016. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches Folia, 31. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Complete in 31 leaves.

The Colophon :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-परमहंसपरिव्राजकाचार्यस्य शङ्करभगवतः कृतावाथर्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्यं सम्पूर्णं समाप्तं। ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु ।

1400.

1658. **प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् ।** *A sub-comm. on the same.*

By Nārāyaṇendra Sarasvatī, the disciple of Jñānendra, the disciple of Kaivalyendra.

Substance, country-made paper. 9½×5 inches. Folia, 29. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1150. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीकैवल्येन्द्रशिष्यज्ञानेन्द्र-चरणसेवि-नारायणेन्द्रसरस्वतीविरचितं प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम् समाप्तम् ।

It begins :—

आथर्वणे ब्रह्मा देवानामित्यादिमन्त्रैरेव आत्मतत्त्वस्य निर्णीतत्वात् तत्रैव ब्राह्मणेन तदभिधानं पुनरुक्तं इत्याशङ्क्य तस्यैवेह विस्तरेण प्राणोपासनादिसाधनसाहित्येन अभिधानात् न पौनरुक्तमिति वदन् ब्राह्मणमवतारयति मन्त्रेति विस्तरेति। मन्त्रे हि द्वे विद्ये वेदितव्ये परा चेति अपराचेति उक्ता तत्र परा ऋग्वेदाद्यभिध्यायेत्युक्तम् । सा च विद्या कर्म्मरूपा उपासनारूपा ।

तत्र द्वितीयाद्वितीयतृतीयप्रश्नाभ्यां विव्रियते । आद्या कार्य्यकाण्डे विवृतेति नेह विव्रियते । उभयोः फलं तु ततो वैराग्यार्थं प्रथमप्रश्ने स्पष्टीक्रियते ।

1401.

11034. *The Same.*

Being a commentary on Śaṅkara's Bhāṣya on the Praśnopaniṣad.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमत्कैवल्येन्द्रशिष्य ज्ञानेन्द्रगुरुचरणसेवि-नारायणेन्द्र-सरस्वतीविरचितं प्रश्नोपनिषद्-भाष्यविवरणं (विवर्णं) समाप्तम् ।

Post Col. :—

ॐ तत्सत् ब्रह्मार्पणमस्तु. मिति आषाढे कृष्णपक्षे रविवासरे संवत् १८५० (evidently the date of the copying of the original).

1402.

9516. **अथर्व्वणप्रश्नोपनिषद्दीपिका ।**

Text with the comm. Dīpikā.

By Śaṅkarānanda Bhagavat.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 722. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

1403.

254. **प्रश्नोपनिषद्भाष्यम् ।** *Praśnopaniṣadbhāṣya.*

By Ānandatīrtha.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Verse. Complete.

An exposition of the Prasnopanisad in the Kārikā form, in imitation of Gauḍāpāda's Kārikā on Māṇḍūkyopanisad.

The commentator, Ānandatīrtha, is the founder of the Māddhva School and bases his interpretations of the text on the Vaiṣṇavite doctrine.

It begins thus :—

श्रीवेदव्यासाय नमः ।

श्रीपूर्णप्रज्ञपूजितचरण-श्रीसीतापतिरामचन्द्राय नमः ।

नमो भगवते तस्मै प्राणादिप्रभविष्णवे ।

अमन्दानन्द-सान्द्राय वासुदेवाय वेधसे ॥

प्रजानां पालनाद् विष्णुः प्रजापति रितीरितः ।

स वायुं सूर्य्यनामानं चन्द्रनाम्नीं सरस्वतीम् ॥

सूर्य्यचन्द्रगतो देवः ससर्ज पुरुषोत्तमः ।

तावाविश्य स्वयं विष्णुः सर्व्वसृष्टीः करोत्यजः ॥

अमूर्त्तस्थः स वायुस्तु मूर्त्तसंस्था सरस्वती ।

आदित्यस्थः स वायुस्तु प्राणानात्मनि संनयेत् ॥

End :—

नमो नमोस्तु हरये प्रेष्ठप्रेष्ठतमाय मे ।

परमानन्दसंदोहसान्द्रानन्दवपुष्मते ॥

The last Col. :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचितं श्रीमत् षट्प्रश्नोपनिषत्भाष्यं समाप्तम् ।

Post Col. :—

श्रीमध्ववल्लभ-श्रीन्टसिंहप्रीत्यै लिखितं उपेन्द्रयतिना ।

1404.

951. **प्रश्नोपनिषदालोकः** । *Praśnopanisadāloka.*

By Vijñāna Bhikṣu.

For the manuscript see L. 2051. Leaves are marked from 96 to 112.

1405.

9528. **प्रश्नोपनिषट्टीका ।** *A comm. on Praśnopaniṣat.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 264. Character, Nagara. Appearance, fresh. Complete.

It is an anonymous comm. on प्रश्नोपनिषत्.

Beginning :—

आथर्व्वणो मुण्डमन्त्रार्थविस्तारानुवादीदं ब्राह्मणं मुण्डकानुबन्धैरेव सानुबन्धं । आख्यायिका विद्यास्तुत्यर्था ब्रह्मचर्य्यादिसाधनविधानार्था च । सुकेशा भारद्वाज इत्यादिके द्वे द्वे पदे एकैकव्यक्तिपरे । सौर्य्यायणीपदे त्वदीर्घश्च छान्दसः । ब्रह्मपराः । हिरण्यगर्भाख्यं कार्य्यब्रह्मैव परं ब्रह्मेति मन्वानाः । इत्यादि ।

1406.

2246. **माण्डूक्योपनिषत् ।** *Māṇḍūkyopaniṣat.*

Substance, country-made paper. 9¾×4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

Printed in Bibl. Ind.

1407.

9531. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folium, one. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The text only.

1408.

442. **माण्डूक्योपनिषद्भाष्यम् ।** *The comm. on the same.*
By Ānandatīrtha.

For the MS. see L. 1374.

It has 9 leaves and not 8 as Rājendralāla says.

On the reverse of the 9th leaf occurs the following :—

गायत्री यत्र देवी स्यात् तत्र श्रीः परिकीर्त्तिता ।
गायत्री नाम ब्रह्माणी देवी लक्ष्मीः प्रकीर्त्तिता ॥

and 6 lines more.

Then :—

इदं पुस्तकं खे० बे० का० ।

Then :—

A few lines on Cakrābjalakṣaṇa.

1409.

9514. **माण्डूक्योपनिषत्** *with the comm.* **दीपिका ।** *Dīpikā*. *By Saṅkara Bhagavat.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 126. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमच्छङ्कर[ानन्द]भगवत्पूज्यपादविरचितं माण्डूक्योपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

1410.

9422. *The Same.*

Substance, country-made paper. 5½×11 inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See L. 2559.

1411.

948. **माण्डूक्योपनिषदालोकः ।** *A comm. on the same called Āloka.*

By Vijñānabhikṣu

For the manuscript see L. 1808.

1412.

9532. **माण्डुक्योपनिषट्टीका।** *A comm. on the same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 68. Character, Nagara. Appearance, tolerable. Complete.

Anonymous.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः। समाहितेन ॐकारोच्चारणे क्रते यत् चैतन्यं स्फुरति तदोंकारसामीप्यात् शाखाचन्द्रन्यायेन ॐकारेण लक्ष्यते तेन ॐकारलक्षणया ब्रह्मधीहेतुः। १। ॐकारो ब्रह्म बुद्ध्युपास्यमानः ब्रह्मधीहेतुः। २। समाधिस्थो यदोम् इत्युच्चार्य्य आत्मानमनुसन्धत्ते तदा स्थूलमकारं सूक्ष्मउकारे तच्च कारणे मकारे तमपिकार्य्यकारणातीते प्रत्यगात्मनि उपसंहृत्य तन्निष्ठो भवतीत्यनेन प्रकारेण ब्रह्मधीहेतुः। ३। ॐकारब्रह्म इति बोधकं सामानाधिकरण्येन ब्रह्मधीहेतुः। ४। ॐकारो ब्रह्मणः सर्व्वा- स्पदत्वेन साम्यात् ऐक्ये ॐकारधीरेव ब्रह्मधीः एभिः श्रुत्यन्तर- सिद्धप्रकारैः रोङ्कारस्य यथाधिकारं वाच्यवाचकविलक्षणब्रह्म- धीहेतुत्वमभिप्रेत्य ब्रह्मप्रतिपत्तये श्रोङ्कारमुपदिशति श्रोमिति। इत्यादि।

1413.

4174. अथर्व्ववेदसंहिता मन्त्रानुक्रमणिका ।

Mantrānukramaṇikā of the Atharva-Veda.

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 27. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथर्व्ववेदमन्त्राणामनुक्रमणिका स्फुटा ।

ऋषिश्छन्दोदैवतानि निरूप्याथ निरूप्यते ॥

तत्रादौ प्रथमकाण्डानुक्रमणिका ।

प्रथमेऽनुवाके सूक्तानि ६ ऋचः १९ आद्यः प्रथम ऋचो नव स्युर्विद्यात् द्वितीयेऽनुवाके सूक्तानि ५ ऋचः २५ ।

Last Colophon :—

इत्यथर्व्ववेदसंहितायां विंशतिकाण्डा मन्त्रानुक्रमणिका समाप्ता ।

1414.

4175. बृहत्सर्व्वानुक्रमणी । *Bṛhat-Sarvānukramaṇī.*

Substance, country-made paper. 15×5 inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1400. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

See W. 1487 and I.O. Catal. No. 235.

Beginning :—

ब्रह्मवेदे भृगुरङ्गिरोक्तं(?) बृहत्सर्व्वानुक्रमणिका लिख्यते ।

नमो गणेशाय ।

ब्रह्मवेदं नमस्कृत्य दुर्गां विघ्नेश्वरं गुरुम् ।
ऋर्मिकं दक्षिणामूर्त्तिं मथर्व्वाणमभेदतः ॥ १ ॥
आविष्कुर्व्वे ब्रह्मवेदमन्त्रानुक्रमणीं यथा ।
ऋषिदैवतच्छन्दोभिर्युक्तां पाठकलाभ्वये ॥ २ ॥

अथाथर्व्वणमन्त्राणां ऋषिदैवतच्छन्दांसि यत्कामऋषिर्मन्त्र-
दृष्टा वा भवति छन्दोत्तरसंख्यावच्छेदकमुच्यते । तावत्तच्छन्दो-
ऽनुक्रमणं गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपङ्क्तिस्त्रिष्टुप्जगत्यतिजगती शक्व-
र्य्यष्ट्यत्यष्टिधृतिरतिधृतिप्रकृत्याकृतिविकृतिसंकृत्यभिकृत्युत्कृत्येकविंशति
२१ छन्दांसीति ।

5B, इति श्रीब्रह्मवेदोक्तमन्त्राणां छन्दस्सर्व्वानुक्रमणिकायां प्रथम पटलः ।

II Paṭala begins thus :—

अग्निमे इति द्वे सेनामोहने वहुदेवत्ये त्रैष्टुभे अथर्व्वाऽत्र षोडशार्च
प्रभृतिरन्या विश्वामित्रिति विजानीयात् ।

9A, इति० द्वितीयः पटलः ।

III Begins :

अथैवं वक्ष्यमाणानां मन्त्रेषु सूक्तप्रभृति मार्षिच्छन्दोदैवतेष्व-
गच्छेत्सर्व्वेष्वं मन्त्रस्तदिदादासीति । (?)

11B, ०तृतीयः पटलः ।

IV Begins :—

अथातस्तृचसूक्तकान्तमन्त्रर्षिच्छन्दोदैवता व्याख्यास्यामः । तत्र
तृचप्रकृतिरिति विकृतिरिति दोषो गायेत्रायमो समिति द्वे ।

15B, ०चतुर्थः पटलः ।

V Begins thus :—

अथैकर्चसूक्तकाद्यमन्त्राणामृषिदैवतच्छन्दांसि वक्ष्यामः । धौती
वायेति तत्रमेतत्प्रभृतीनि त्र्यष्टुभान्यष्टसूक्तानि पूर्व्वाणि चौरुयात्म-
देवत्यानि चतुर्थं वाच्यं पञ्चमं पञ्चर्षमात्मदेवताकं षष्ठं द्यानं
तथापरं चौनीणानि अदितिदेवत्यानि ब्रह्मवर्चसकामोऽथर्व्वामन्त्रो-
क्तान् देवान् अस्तौदिति ।

18B, ०पञ्चमः पटलः ।

VI Begins :—

अथेयं प्राग्रापरं प्रेत्यरं (?) कृशानुक्रमणेत्यनुसन्धाताभिधेयेना-विष्कृतायर्व्वमन्त्रर्षिच्छन्दोदेवतानुक्रान्ति स्तां (?) पूर्व्वमनुजातो योषीति ध्यापयति ।

22B, ०षष्ठः पटलः ।

VII Begins :—

यां कल्पयतीति द्वात्रिंशत्प्रत्यङ्गिरसः कृत्यादूषणा देवत्य मानुष्टुभ-माद्या महाबृहती ग्रीर्मरावतीति (?) विराटा नाम गायत्री ये त्वेति ।, etc.

26B, ०सप्तमः पटलः सम्पूर्णतामियात् ।

VIII Begins :—

एवं षट्त्रिंशदर्थसूक्तानाथर्व्ववेदसंहितायामिति ॐ । अथा-नुवाक उच्यन्ते ।

29B, ०अष्टमः पटलः ।

IX Begins :—

उसत्येनेति सैकोनचत्वारिंशच्छब्दद्वयानुवाककाण्डा सावित्री सूर्य्यात्मदेवतमानुष्टुभं प्रथमाभिः पञ्चभिः सोममस्तौत्पराभिः इत्यादि ।

32B, नवमः पटलः सम्पूर्णः ।

X Begins :—

ॐ विषासहिम्त्यष्टिंशद्वह्माादित्यदेवत्याजगतीप्रथमाविषासहिं सहमानमित्यष्टौ अवसाना आद्यास्ततोऽतिजगत्यनुदिष्टीति ।

37B, दशमः पटलः सम्पूर्णः ।

XI Begins :—

सूक्तसंख्या ऋषिदैवतच्छन्दांस्यनुवर्त्तन्ते अपरस्योः संख्या ऋषि-दैवतच्छन्दोभ्यो बृहती सतोबृहत्यैवार्द्धतः प्रगाथः प्रगाथोक्तौ तं ब्रूयादिति परिभाषा ॥ अथाथर्वणो विंशतितमकाण्डस्य सूक्तसंख्या संप्रदायादृषिदैवतच्छन्दांस्याश्वलायनाद्युक्तक्रमानुसारेणानुक्रमिष्यामः

खिलान् वर्ज्जयित्वा । इन्द्रत्वान्दर्ष विश्वामित्रगौतमविरूपाः प्रत्यृच-

मिन्द्रमरुदमयापि गायत्रं मरूत्तः इत्यादि ।

40B, इति श्रीब्रह्मवेदोक्तमन्त्राणां वृहत्सर्व्वानुक्रमणिकायां उत्तराद्धे

एकादशमः पटलः ॥ ११ । २० । सम्पूर्णा ॥

लिखितं मेवा "लाल" रामशर्म्मा ।

सं १६४७ । फाल्गुन श्यामा ३० श्रीश्यां मध्ये मिश्र पुष्करनगर-

निवासि ॥ महादेवदत्त ॥ सं । १६५१ ॥ राम ॥

1415.

7852. *Several works subsidiary to the Atharva-Veda.*

Substance, country-made paper. 9¾×4½ inches. Folia, 27-55, of which foll. 29, 32, 34, 35 are missing. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1671=1615 A.D. Appearance, old and discoloured.

All the leaves are marked with the letter ल० प०, on the top of the left hand margin.

I. Foll. 27–33 contain the fragment of a Sūttra, commencing with the fifth sūttra of the 6th section of a chapter. Sections VII–X are marked with numbers. The rest is without numbers. Leaves 27 and 28 contain propitiatory mantras for Nakṣattras from Kṛttikā to Śatabhiṣā. 30A contains the beginning of a section :—

अथातोऽद्भुतमहाशान्त्यादि यजते विदिशो । यममिन्द्रं वरुणं विश्वेश्वरं विष्णुं सूर्य्याचन्द्रमसौ अग्निं ग्रहान् वायुं अश्विनावित्येके अथ मंत्रा आशानामिति दिशां विदिग्भ्यः स्वाहा, etc., etc.

31A, contains :—

अथातो महाशान्तिं व्याख्यास्यामः ।

33A, the beginning of a section :—

तन्त्रभूतां महाशान्तिं प्रवक्ष्यामो यथाविधि ।

अन्यासां सर्व्वशान्तीनाममृतां विश्वभेषजीं ॥

II. 36A :—

ॐ नमोऽथर्व्ववेदाय ।

चतुर्णां पदजातानां नामाख्यातोपसर्गनिपातानां सर्व्वपद्यौ गुणौ प्रातिज्ञं । एवमिहेति च विभाषाप्राप्तं सामान्ये । पदान्तः पद्यः । अमृकारः स्वरः पद्यः । लकारविसर्ज्जनीयौ च । स्पर्शाः प्रथमोत्तमाः । नव वर्गाः । प्रथमान्तानि हृदयान्तानीति शौनकस्य प्रतिज्ञानं न वृत्तिः । अधिस्पर्शश्च । द्वितीय चतुर्थाः सोष्माणः । उत्तमा अनुनासिकाः । श्वासो घोषेऽनुप्रदानः । नादो घोषवत् स्वरेषु ।

Foll. 36–43, line 5, contain a grammatical work in four chapters, each divided into 4 pādas. The colophons name the work चतुराध्यायी.

Col. and Post Col. :—

श्री इति चतुराध्यायि समाप्तं सं १६७१ वर्षे जेठ वदि ११ ।
See the next number.

III. From 43B, line 6, आथर्व्वणप्रातिशाख्य commences and ends in fol. 46B. It is divided into three *pādas*.

Col. :—

प्रातिशाख्यः (?) समाप्त— प्रथमोऽध्यायः समाप्ताः रातचि कमनी ॥ श्रीः ॥ पोथी ॥ — सं १६७१ वर्षे जेठ वदि ११ ।

Beg. :—

अथातो न्यायाध्ययनस्य पार्षदं वर्त्तयिष्यामः । पदानां संहितां विद्यात् । पदविधिरिति । द्विपदान्तं वृक्षस्यत्यादीनां । प्रत्यंचे । द्वे उपोत्तमे । अवर्णमध्य आकार एकादेशे विशेषः । अवर्णान्ताच्च । इकारादौ च । एकारादौ च ।

IV. From fol. 47A to 53B, line 8, there is a short work called in the col. पञ्चपटलिका.

It is divided into 5 Paṭalas.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

ॐ उक्तानु अयं न्यायं प्रोवाच परिबभ्रवः ।

पर्य्यायाणाम्टचां वापि तद्वच्यामो यथाक्रमं ॥
बह्वनामव्यवेतानां अनेकं सदृशं पदं ।
आदिष्टान्तेषु वा यत् स्यात् तदुक्तानुक्तमुच्यते ॥
तदुत्पत्तौ तु सशब्दमन्ते प्रकरणस्य च ।
ते छ्रः सांतरिच्चे च विद्यादत्र निदर्शनं ॥
यतस्तूर्द्धं निवृत्तिः स्यादाद्यस्यान्तस्य वा पुनः ।
तेनैव तत्र वक्तव्ये तयोश्चानन्तरे पदे ॥
ते चक्षुः सूत्तसमम्यां दिशोवायु र्निदर्शनं ॥ १ ॥
आकारो यत्र चाद्यं स्यादत्रापि द्वे पदे वदेत् ।
सा पितृन् प्रभृतिर्व्वेत्यौत्येतदत्र निदर्शनं ॥
अवसानैकदेशस्य योगच्छेदवशानतां ।
प्रक्रमस्य समाप्त्यर्थं तत्रापि द्वे पदे वदेत् ॥
योऽल्प स्कंभं तमित्येते विद्यादत्र निदर्शनं ।
अवसानन्तु यद् भूत्वा भवेदवयवः पुनः ॥
यां त्वावदवसानानां तासामप्येवमुत्सृजेत् ।
वीसच्चेति यनाशनौत्येतदत्र निदर्शनं ॥ (?)

Col. :—

53B, इति पश्चपटलिका समाप्ता ।

V. Another short work commences on the 9th line of 53B, and ends in 55A, l. 2.

Col. :—

इति दन्त्योष्ठविधिः समाप्तः ।

Beg. :—

अथर्व्वाणमृषिं देवं देवं हयशिरोधरं ।
प्रणम्य संप्रवक्ष्यामि दन्त्योष्ठविधिविस्तरं ॥
छन्दस्यध्ययने प्राप्ते विदुषामप्यधीयतां ।
वकारे संशयो नित्यमौष्ठं दन्त्यमिति स्म ह ॥
तस्मात्तद्विधिनिर्निक्तं संशयच्छेदनाय च ।
मुक्ता दन्त्याः प्रयोज्यास्त चोष्ठान् वक्ष्ये समाश्रितः ॥

भपरं यत्र दृश्येतानिंग्ये स्पर्शनं क्वचित् ।
ओष्ठं तत्र वदेत् धीरो बिभीतो बिभ्रतीर्यथा ॥

VI. In four lines in 55A.

Beg. :—

अथ कालातीतप्रायश्चित्तमुच्यते ।
आज्यतंत्रमाज्यभागांतं तत्वायम्मे खं नं वद स्मृतीति द्वाभ्यामृग्भ्यां शरीरमनुमन्त्रयेत् । तस्मै प्राच्या दिशो अंतर्देशादिति सूक्तेन अवमानमृचा ॥ २१ ॥ आज्यं जुहोति ॥ ततः उत्तरतंत्रीं ॥

Col. :—

इति कालातीतप्रायश्चित्तं समाप्तं ॥

Post Col. :—

संवत् १६७१ वर्षे ज्येष्ठ वदि १२ सोमे अद्येह श्रीवीमगल नगर वास्तव्य नागरज्ञातीय रावल श्रीमन्यकापुत्र माह्रखजी भ्रात विश्वनाथ अध्ययनार्थं ॥ शुभं भवतु ॥ कल्याणमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ तैलाद्रक्षेदित्यादि । लिखितं व्यावामदेव शुभं ॥

On the reverse of the last leaf, there is a line. After a name blurred over with ink we have स्रेद पुस्तकं लक्ष्मणग्रंथनी पोथी ।

So this collection of works goes by the common name of Lakṣmaṇa grantha, which, as Aufrecht says, is quoted in Smṛtyarthasāgara.

1416.

1272. **आथर्वणप्रातिशाख्यभाष्यम् ।** *Ātharvanaprātiśākhya-bhāṣyam.*

चतुरध्यायिका शौनकीया ।

(*With text*).

Substance, country-made paper. 8¼×3½ inches. Folia, 110, of which leaves 62-63, 65-109 are missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1689. Appearance, old. Incomplete.

(Fourth section of the third Adhyāya and whole of the fourth Adhyāya are wanting).

It begins :—

ॐ नमः सरस्वत्यै नमः ॐ नमो ब्रह्मवेदाय नमः ।

अथांगिरसः चतुर्णां पदजातानां नामाख्यातउपसर्गनिपातानां सन्ध्यपद्यौ गुणौ प्रतिज्ञा ।

चतुर्णां पदजातानां नामाख्यातउपसर्गनिपातानां सन्ध्यश्च गुणाः पद्यश्च तत् ॥ प्रतिज्ञं मन्यन्ते । सन्ध्योनाम एवमन्तानि पदानि एव-मादिषु एवम्भवति । पद्या नामप्रथमान्तानि । लिङ्गानि तृतीया-न्तानीति शौनकस्य प्रतिज्ञानं न वृत्तिः । सन्ध्यपद्याविति किमर्थं लौढमित्यत्र ढोढत्वम् । पदचतुर्थत्वं । ष्टुनाष्टुत्वं । ढोढे लोपो दीर्घ-त्वमिति वैयाकरणैर्न व्यक्तव्यम् ।

It ends :—(leaf 110).

पूर्व्वत्ययः (?) पूर्व्वशास्त्रे ।
आम्नातव्यमनाम्नातं प्रपठे चेत् क्वचित्पदम् ।
छन्दसो परिमेयत्वात् परिवत्तस्य लक्षणम् ।
परिषन्तस्य लक्षणम् ।

Col. :—

इति शौनकीये चतुरध्यायिके चतुर्थः पादः चतुरध्यायिभाष्यं समाप्तमिति ।

Post Col. :—

संवत् १९८८ वर्षे पुरुषोत्तममासे कृष्णपक्षे त्रयोदशी मन्दवासरे लिखितमिदम् ।

In a different hand :—

भं श्रीभवदेवस्य इदं पुस्तकं नात्र सन्देहः ।

This is a copious commentary on Caturadhyāyikā of Śaunaka or Prātiśākhya of the Atharva-Veda.

1417.

8151. आथर्व्वणरहस्य । *Ātharvaṇa-rahasya.*

By Govinda Śāstrī.

Substance, country-made paper. 10¾×5 inches. Folia, 82. Lines, 10, 11 on a page. In Tripātha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Written in two different hands. The second hand begins in 47A.

A dissertation on the literature of the Atharva Veda, with a learned and exhaustive commentary. The text consists of 53 slokas

Beginning :—

(Comm., श्रीगणेशाय नमः । ओं नमो ब्रह्मण्यदेवाय ।

प्रणवतुरीयार्णभवो नवशाखोऽभीष्टफलदाता ।

वर्णत्रयरञ्जिततनू रागमकल्पद्रुमो जयति ॥ १ ॥

तूर्य्याम्नायरहस्यं चिकीर्षुरादौ गिरं देवीं गोविन्दशास्त्रिसूरि-
र्ध्यायत्याद्येन पद्येन वाचस्पत्यादीति ।

(T.) वाचस्पत्यादि-दिविषद-वन्द्य-विग्रहवीरकां ।

तारतूर्य्यां स्वसंवेद्यां भारतीं भावयेतरां ॥ १ ॥

जगज्जनिलयस्थाननिदानं सच्चिदद्वयं ।

साकारं वा निराकारं ब्रह्मध्येयमिति स्थितिः ॥

The work is thus summarised at the end of the commentary :—

इत्थमनवद्यपद्यसन्दोहैरथर्व्ववेदाभिव्यक्तिशाखाचार्य्यादि-भेदतन्माहात्म्य-तद्विषय-दूषणोन्मूलनाद्यनेकपरामर्शपदवीं प्रदर्श्य सम्प्रति मङ्गलानुगतानि च शास्त्राणि प्रथन्ते इति भगवत्पतञ्जलिस्मृत्यनुपूर्वाथर्व्वरहस्यमङ्गलमाचरन् प्रबन्धमप्युपसंहरति असाविति ।

The work ends :—

असावथर्व्वसम्मोदोऽथर्व्वनिगमानुगमः ।

अथर्व्वणरहस्याख्यो निबन्धः प्राप पूर्णतां ॥

Col. :—

इति श्रीगोविन्दशास्त्रिणः कृतावाथर्व्वणरहस्यं पूर्णं ।

The Topics it treats of :—

20A, अथ पैलादीनामृग्वेदादिश्रुतिप्राप्तिमाह ; 34B, अथात्र प्रसङ्गादुपनिषद्विषयसम्वादमाह ; 35B, अथर्व्वशिरोपनिषदि देवान् प्रति रुद्रोपदेशः ;

41B, इति शौनकशाखीयानामुपनिषदः; 42A, इत्यथर्व्ववेदोपनिषद्विवेचनं; 43A, इत्यथर्व्वसंहितास्वरूपनिरूपणं; 43B, इति ब्राह्मणनिरूपणं; 43B, अथ रुद्रजपनिरूपणं: 44A, अथाथर्व्वणाश्रितप्रसिद्धवर्णगोत्रादिकं निरूपयति।

1418.

5715. **वैतानसूत्रम्** *Vaitāna-sūttram.*

Belonging to the Atharva-Veda.

Substance, foolscap paper. 10¾ × 6 inches. Folia, 51. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1350. Character, Nāgara by a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इत्यथर्व्ववेदे वैतानसूत्रे प्रायश्चित्तप्रसङ्गे च यज्ञप्रसङ्गे च चतुर्द्दशो-ऽध्यायः समाप्तः । इति वैतानसूत्रं समाप्तम् ।

See W. No. 1491.

1418 A.

5716. **वैतानसूत्रभाष्यम् ।** *A comm. to the same.*

By Somāditya.

Substance, foolscap paper. 10¾ × 6 inches. Folia, 74. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2000. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The Bhāṣya is entitled Ākṣepānuvidhi. It ends with the eighth adhyāya.

It begins thus :—

ओं नमोऽथर्व्ववेदाय । गणपतये नमः ।

ओं अथेति संहिताविधिसापेक्षत्वद्योतनाय तदानन्तर्य्यार्थः ।

The last colophon :—

कौशिकीये वैतानकस्य + + मादित्यस्याक्षे[प] अष्टमो-ऽध्यायः ।

Then after a few lines :—

आक्षेपानुविधिर्नाम सोमादित्यः वामोषितं (?) ।

अर्थाक्षिप्तं यदेतेन विषयाश्च विधीयते ॥

आक्षेपानुविधिस्तेन + + ।

+ + + + + ॥

इति समाप्तौ कौशिकीयकल्पे आक्षेपानुविधिरिति वैतानसूत्र-भाष्यं समाप्तम् । शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥

PRAYOGA AND PADDHATI OF THE ATHARVA-VEDA.

1419.

58. महाशान्तिपद्धतिः ।

This manuscript is noticed in L. 835.

Post Col. :—

संवत् १५६८ वर्षे मार्गशिरस मासे शुक्लपक्षे सप्तम्यां तिथौ भृगुदिने लिखितमिदं । शुभमस्तु ।

This is a work on Śānti according to the Pariśiṣṭha of the Atharva-Veda. It gives the names of the articles to be collected (1B) the installation of Vināyaka (2B), bathing of Vināyaka (3B), and then Navagraha Yajña (8A).

1420.

2225.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It contains 3 works.

(I). Ends in line 8 of leaf 2A.

Col. :—

इति शौनकोक्ता उग्ररथशान्तिः समाप्तः ।

(II). Begins in line 9 of 2A and ends in line 7 of 3B.

इति शौनकोक्ता उग्ररथशान्तिप्रयोगः समाप्तः ॥

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७४८ व्ययनाम संवत्सरे आषाढ़ शुक्लाष्टमीया शनिवासरे तद्दिने रात्रौ समाप्तोऽयं इदं पुस्तकं देवोपनामकस्य चन्द्रसूनु पुरुषोत्तमेन लिखितम् ।

(III). Begins in line 10, fol. 3 and ends in 4A.

इति क्लेशनिवारणानि दानानि । इति क्लेशदानः समाप्तः ।

In a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणादीक्षीत भागवतस्य ।

I and II are works in which Markaṇḍeya who lived for 7 kalpas is worshipped in the 60th year of a man's life to avert death. In (III) the following gifts are made for the cure of all sorts of diseases. The gifts are iron, salt, beans, blankets, and oil.

I and II differ from Ugraratha Šānti in No. 1914 where an image of Ugraratha is put up with all the paraphernalia of the Tāntrika worship.

1421.

2948. पौषे स्त्री प्रथम-प्रसूति-शान्तिः शौनकीया ।

Pauṣe strī-prathama-prasūti-šānti.

Substance, country-made paper. 6¼ × 4¼ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 17. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1869. Appearance, fresh. Complete.

Seventeen verses in the *anuṣṭup* metre, attributed to Šaunaka, containing directions for the propitiatory rites for averting the evils consequent upon women's first delivery taking place in the month of Pauṣa.

Colophon :—

इति शौनकीये पौषे स्त्री प्रथम-प्रसूति-शान्तिः समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १८६९ कार्त्तिककृष्णा १० गुरौ आत्मारामेण ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पौषे स्त्री-प्रथम-प्रसूति-शान्तिः ।

शौनकः ।

सिंहे तु गावो महिषी तु माघ

नभे तु माघे वड़वा प्रसूतिं ।

पौषे तु भार्य्याप्रथमां प्रसूतिं
कृत्वा तु शान्तिं स्वगृहेऽश्नुते सुखम् ॥
अथ शान्तिं प्रवक्ष्यामि शौनको हि द्विजातये ।
शुभेऽह्नि कुर्य्याद्विधिवदात्मनः सुखमश्नुते ।

1422.

8102. **अथर्व्ववेदस्य कुशकण्डिका ।** *Kuśa-kaṇḍikā according to the Atharva-Veda.*

Substance, country-made paper. 12×4½ inches. Folia, 12. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual for consecration of fire in accordance with the *Atharva Veda*.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाज्यतन्त्रप्रयोगः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्त्य अमुककामं कर्त्तुं वेद्यादिसर्व्वकर्म्म करिष्ये । कर्म्मारम्भणीयमन्त्रं जपति ।

अव्यसश्च अव्यसा लिङ्गोक्तानुष्टुप् कर्म्मारम्भणीयमन्त्रजपे विनियोगः । ॐ अव्यसश्च व्यचसश्च बिलं विष्यामि मायया ताभ्यामुद्धृत्य वेदमथ कर्म्माणि कृण्महे । दर्भाहाराय दात्रं प्रयच्छति प्रयच्छ पर्शुं यमो लिङ्गोक्ता गायत्री दात्रप्रदाने विनियोगः । ॐ प्रयच्छ पर्शुं त्वरयाहरौष मद्दिं सन्तः । यजमानो दर्भाहारेण सह दर्भदेशं गत्वा तस्माद्दात्रं गृहीत्वा वर्हिरुपरि पर्व्वणा लुनाति ।, etc., etc.

It ends:—

इति श्रीअथर्ववेदे स्मार्त्तकर्म्मण्याज्यतन्त्रप्रयोगः ।
कर्म्मणां कौशिकानाञ्च व्याख्यातं तन्त्रमाज्यकं ।
तुष्यन्तु याज्ञिकाः सर्व्वे सदा नन्दन्तु पाठकाः ॥

Col. :—

इति अथर्व्ववेदस्य कुशकण्डिका समाप्ता ।

1423.

1588. राजाभिषेकप्रयोगः । *Rājābhiṣeka-prayoga.*

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10¾ × 4 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1860. Appearance, old. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मज-महामहोपाध्याय-कमलाकरभट्टकृत-ऐन्द्रीमहाशान्ति-सहितो राजाभिषेकप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—

मीती काती सुदी १२ भृगुवासरे संमत १८६० ।

It begins :—

अथ विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

कार्य्या पौरन्दरी शान्तिः प्रागेवास्य पुरोधसेति राजाभिषेके प्रथममैन्द्रीशान्तिरुक्ता । तेनाथर्व्वणशौनकाद्युक्तोक्ताम्नतादिर्भिश-न्महाशान्तिर्व्वैन्द्रीशान्तिप्रयोग उच्यते । सा च षड्हःसाध्या प्रतिदिनं भिन्नं होमतन्त्रं । इत्यादि ।

1424.

2301. सन्न्यास-पद्धतिः । *Sannyāsa-paddhati.*

According to Śaunaka.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 10. Lines on a page 8 to 10. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara of the latter half of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति शौनकप्रोक्तः एकदण्डि-सन्न्यासविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

शेषं वित्तं त्यजेद्विप्रो धनधान्यादिकं त्यजेत् ।

श्रौत्यागी सर्व्ववित्तस्य सन्न्यासो निष्फलो भवेत् ॥

ब्रह्मब्रह्मावशिष्टस्य शक्तिरेव परायणः ।

व्यासशुको गौडपादो गोविन्दस्वामिशङ्करौ ॥

इति श्रीसन्न्यास-पद्धतिः समाप्ता ।

It begins :

व्रतयज्ञतपोदानहोमयागादिकाः क्रियाः ।

शौचाचारपरिभ्रष्टं सन्न्यासं नैव कारयेत् ।

आरूढपतितापत्यं कुनखी श्यावदन्तकः ॥

क्षयक्षीणागतौ (?) लोके सन्न्यासं नैवमर्हति ।

अनाश्रमीरेकचत्वारि कृच्छ्राणि (?) आश्रमी कृच्छ्र एकं तु

एवं कृत्वा द्विजाः पूर्व्वं पश्चात् सन्न्यासमर्हति ।

— — — — —

अथ शौनकोक्तसन्न्यासविधिं व्याख्यास्यामः। तत्र पूर्व्वं नान्दीमुख-श्राद्धं कुर्य्यात्। तत्र क्रमः देवऋषिदिव्यमनुष्यभूतपितृमातृ आत्मनः अष्टौ श्राद्धानि कुर्य्यात् मनुष्यवत्कर्त्तव्यानि ।

1425.

64. हौत्रकल्पद्रुमः । *Hautra-kalpadruma.*

For a description of the MS. see L 844.

As will be seen in L., the manuscript is very defective; and there is no indication to shew that the work ends in the 5th Kusuma up to which the MS. goes.

The leaves were greatly in disorder; and it is with much difficulty that they have been put in order; and we find it in the same condition as described by Rājendralāla Mittra.

1426.

3221. हौत्रालोकः । *Hautrāloka.*

By Raghunātha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Incomplete.

On the duties of a Ṛgvedi priest. It follows Āśvalāyana and his commentator Devaśvāmī.

It begins :—

प्रज्ञाताज्ञान(?) सन्दोहध्वान्तध्वंसनकर्म्मठं ।
नमामि तुरगग्रीवं हरिं सारस्वतप्रदम् ॥
आश्वलायनमानम्य देवस्वाम्यादिभिः सह ।
विदुषा रघु[ना]थेन हौत्रालोको विधीयते ॥
तत्र श्रुतिः ।
ऋग्वेदेन हौत्रीयं यजुर्व्वेदेनाध्वर्य्यवं सामवेदेनोद्गात्रं सर्व्वै-
र्ब्रह्मत्वमिति ऐतरेये ब्राह्मणे यदृचैव हौत्रा क्रियते यजुषाध्वर्य्यव-

मिति। तथाच न्यायसूत्रेऽपि ऋग्वेदेन होता करोति। यजुर्वेदेनाध्वर्य्यवं साम्नोद्गीथमिति। वाक्यत्रये उपक्रमोपसंहारयोरेकवाक्यप्रतीति र्दृश्यते। अत्र वेदपदं मन्त्र-ब्राह्मण-समुदायपरम्।

1427.

2989. **सब्रह्मत्व-चातुर्म्मास्य-हौत्रालोकः।** *Sabrahmatva-Cāturmāsya-Hautrāloka.*

or

चातुर्म्मास्य-हौत्र-ब्रह्मत्वयोः प्रयोगः।

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 14, 15 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. The third leaf is not there and the 13th is twice given.

On the duties of the hotā or the priest of the Ṛgveda and of the Brahmā or the superintending priest in a *Cāturmāsya* rite.

It begins:—

अथ चातुर्म्मास्यहौत्रब्रह्मत्वयोः प्रयोगः।

चातुर्म्मास्यानि प्रयोक्ष्यमाणः पूर्व्वेद्युः वैश्वानर-पार्ज्जन्येति चातुर्म्मास्यानीति इत्याश्वल नमे+नि च वैश्वदेवादीनि चत्वारि पर्वाणि तानि फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा आरप्स्यमानः तस्याः पूर्व्वस्मिन्नहनि वैश्वानर पार्ज्जन्य-देवतामिष्टिं चातुर्म्मास्यानामारम्भार्थं कुर्य्यात्।

4B, समाप्तं वैश्वदेवपर्व्व। वैश्वदेवानन्तरं पौर्णमासेनेष्ट्वा चातुर्म्मास्यव्रतान्युपेयादिति यथासूत्रं। प्रकृतिवद्ब्रह्मत्वप्रयोगो ज्ञेयः। अथ वरुणप्रघासाः।

8A, इति वरुणप्रघासाः।

It ends:—

विज्ञेषु विज्ञापनमेतदेव

मूर्खोत्थनिन्दापि विभूषणं मे।

ग्रन्थान्समालोक्य विभाव्य सर्वं
स्तुवन्तु निन्दन्तु वताथ वा माम् ॥

The last Col. :—

इति सत्रघ्नत्वचातुर्म्मास्यहौत्रालोकः ।
अनेन प्रीयतां देवो भगवान् कमलेश्वरः ।
लक्ष्मीन्द्रसिंहः पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥

The authorities quoted and consulted :—

1B, कारिका; 2A, सिद्धान्तभाष्य; 12A, देवत्रात, अग्निलायां; 12B, गोपाल; 14A, मिश्राः, सांख्यायनः; 15A, जयन्तभाष्य।

1428.

1051. हौत्रकारिका *from* प्रयोगरत्नम्। *Hautrakarika from Prayogaratna.*

By Narasimha Yajva, disciple of Īśvara Bharati.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 18. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 130. Character, Nagara. Appearance, tolerable. Complete.

For Proyagaratna see I.O. Cat. 478.

Memorial verses on the duties of the Hotṛ priest during the performance of Haviryajña sacrifices, viz. new and full moon sacrifices, seasonal sacrifices, etc.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।
विघ्नेशं शारदां लक्ष्मीं शंकरं लोकशंकरम्।
नत्वाथ लिख्यते हौत्रकारिकापुस्तकं मया।
प्रणमामि गणाधीशं विघ्नध्वान्तदिवाकरम्।
दन्तावलमुखं सान्द्रं सिन्दूरारुणविग्रहम्।
वन्दे विष्णुं जगद्वन्द्यं नीलाचलनिवासिनम्।
यत् कटाक्षैकदेशात् स्युः कृतकृत्याः सुरा अपि ॥
मीमांसायुगलव्याख्यानिपुणां श्रौतकर्म्मणाम्।

विज्ञातारं गुरुं नौमि यतिमीश्वरभारतीम् ।
प्रणम्य पञ्चाननवाङ्गनासुमां
ऋषींस्तथा शौनकमाश्वलायनम् ।
करोति तत् सूत्रविबोधितार्थं
प्रयोगरत्नं नरसिंहयज्वा ।
नानाश्रौतेषु निपुणाः याज्ञिकास्त्यक्तमत्सराः ।
युक्तमेतदयुक्तं वा ज्ञातुमर्हथ सज्जनाः ।
वक्ष्येते प्रथमं दर्शपौर्णमासौ यतस्तयोः ।
अवस्थानादिकं संस्थाजपान्तं तन्त्रमीरितम् ।

It ends :—

सूर्य्यस्य मित्रं देवानामिति याज्या विराट् ऋचौ ।
संयाज्ये वाजिनं नात्र शेषं स्यात् वैश्वदेववत् ॥

Col. :—

इति चातुर्म्मास्ये शुनाशीरीयेष्टिक-हौत्रकारिका समाप्ता ।

After the colophon there are three verses.

The following verses describe the lineage and abode of the author just preceding the colophon of Darśapaurṇamāsa-kārikā in 9B.

जयति सह्योपलदशे ग्रामवरोनाम वसुवांतुः ।
यत्र श्रीनरसिंहो जातस्तत्सुनुर्गतः काशीम् ।
अस्त्यन्वयावतंसो नारायणभट्टसंज्ञकः ।
काश्यां अमायी च सुपुत्रं गोपीनाथं विपश्चित्तं सुषुवे ।
गोपीनाथबुधात्तु(ज) यज्वा श्रीमन्नसिंहरचितेऽस्मिन् ।
श्रौतप्रयोगरत्ने दर्शपूर्णमासविधिरुक्तः ।

Col. :—

इति दर्शपूर्णमासहौत्रकारिका समाप्ता । 9B.

1429.

3225. हौत्रम् । *Hautra.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 13. Lines, 6, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

अथ हौत्रं लिख्यते ॥ दर्शपूर्णमासयोर्हविष्यासन्नेषु होता मन्त्रितः प्रागुदगाऽवनीयादवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्धविर्द्धारं प्रपद्यते ॥

1430.

1029. दर्शपौर्णमासहौत्रप्रयोगः । *Darsa-paurṇamāsa hautra-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Mantras are unaccented.

A manual on new and full moon sacrifices, intended for the Hotṛ order of priests. It appears to belong to the Āśvalāyana School of Ṛgveda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दर्शपौर्णमासहौत्रप्रयोगः । होता हन्तोऽस्मि कर्म्म करिष्यामीत्युक्त्वा कृतावश्यकक्रियः हौतरं हौत्यके प्रागुदगाहवनीयौ अवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाद्धविर्द्धारं प्रपद्यते ॥

It ends thus :—

ॐ भूः स्वाहा, भुवः स्वाहा, स्वः स्वाहा,

ॐ भूर्भुवः स्वः स्वाहा... ... ...

संस्थाजपेन उपस्थाय तीर्थेन निष्क्रम्यानियमः । इष्टिः सन्तिष्ठते ॥

Colophon :—

इति दर्शपौर्णमास-हौत्रप्रयोगः समाप्तः ॥

1431.

1939. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5½ inches. Folia, 6 (marked 30-35). Lines, 10-12 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. A fragment.

It begins :—

होतरेष्टि इत्युक्ते प्रागुदगाऽवनीयात् अवस्थाय प्राङ्मुखो यज्ञो-पवीत्याचम्य दक्षिणाद्दविद्धारं प्रपद्यते। पूर्व्वेणोत्कर अपरेण प्रणीता इध्ममपरेण प्रणीते चात्वालं चात्वालवत्स्वेत्त (?) तीर्थमा-चक्षते।

Colophon :—

इति दर्शपौर्णमास-हौत्रं समाप्तम्।

Two lines more—

Ends :— श्रीवक्रतुण्डः।

A manual of duties of the Ṛgvedī Hotṛ Priests in connection with the Darsa and Paurṇamāsa Ceremonies. Such books are generally based on Āsvalāyana.

1432.

2639. **पौर्णमास-हौत्रप्रयोगः।** *Paurṇa māsa-hautra-prayoga.*

For the MS. and the work see L. 3218.

Colophon :—

इति पौर्णमासहौत्रं समाप्तम्।

अमावास्यायां विशेषः।

The portion of the manuscript giving particulars in the New moon rites is lost.

1433.

2048. **(इष्टिचय) आधानहौत्रप्रयोगः।** *Ādhāna-hautra-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 2. Lines, 10-11 on a page. Extent in slokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :—

तत्रैव विकल्पः । आद्योत्तमे नैवायास्यातां आद्यमिष्टौ द्वितीयस्यामिष्टौ देवता । अथ प्रयोगः नमःप्रवक्त्र इत्यादि । पञ्चदश सामिधेन्यः । आवाहने अग्निमग्न आवह । सोम मा(३)वह ।
अग्निं पवमानमावह ।

Colophon :—

Leaf 1B—

इति प्रथमेष्टिः, द्वितीयेष्टिः ।

Leaf 2A—

अथ तृतीयस्यामिष्टिः ।

Leaf 2A—

इति इष्टित्रय आधानहौत्रप्रयोगः ।

In leaf 2B. begins :—

अन्वारम्भणीयेष्टिः—अन्वारम्भणीयेष्टिः । नमः प्रवक्त्र इत्यादि ।
पञ्चदश सामिधेन्यः । आवाहने अग्निमा(३)वह । सोममा(३)वह ।
अग्नाविष्णूआ(३)वह ।

Colophon in the same leaf :—

इत्यन्वारम्भणीयेष्टिः ।

It is a manual for the guidance of the Hotṛ priest in Adhāna ceremony. The MS. appears to be a fragment. It ends with the Anvārambhaṇīyeṣṭi ceremony.

For a similar work see C.S. No. 337.

1434.

447. **आधानान्वारम्भणीयहौत्रं** । *Adhānānvārambhaṇīya-hautra.*

For the manuscript see L. 1369.

1435.

66. **चातुर्म्मास्यहौत्रम् ।** *Cāturmāsya-hautra.*

This MS. is noticed in L. 847.

Post Col. Statement :—

संवत् १७०७ समये माघे मासे शुक्लपक्षे चतुर्द्दश्यां पुण्यतिथौ ।

1436.

458. *The Same.*

For the MS. see L. 1356.

It is a section of a comprehensive work on Hautra entitled Hautrakalpadruma.

1437.

6310. **चातुर्म्मास्यानां हौत्रपद्धतिः ।** *Cāturmāsyānām Hautra-pāddhati.*

(Of the Mādhyandina School.)

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Copied in Saka 1686. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

चातुर्म्मास्यहौत्रपद्धतिः समाप्ता(प्तः),

Post Colophon :—

संवत् १८२१, शके १६८६ मन्मथनामसंवत्सरे दक्षिणायने श्रावणशुद्ध अष्टम्यां भौमे लिखितम् ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीपाण्डुरंगाय नमः ।

अथ चातुर्मास्यानां हौत्रपद्धतिः । अन्वारंभणीया । वैश्वानरपार्ज्जन्येष्टिर्वा । नमः प्रवक्त इत्यादि पञ्चदश सामिधेन्यः । आवाहने प्राकृतं सर्व्वम् । प्रधानस्य । अग्निं वैश्वानरमावह । पर्ज्जन्यमावह । देवा आज्यपा इत्यादि । पञ्च प्रयाजाः ।

2A, इतीष्टिः । अथ वैश्वानरपर्व ।

7A, इति वैश्वदेवपर्व—अथ वरुणप्रघासपर्व ।

11A, इति वरुणप्रघासः—अथ साकमेधानां प्रयोगः ।

अथ गृ[ह]मेधीयाः ; 15A, अथ पितृयज्ञः ; 18A, इति साकमेधः समाप्तः—अथ सुनासिरीया ; 19B, इति सुनासिरीयपर्व्व समाप्त ;

1438.

423. आश्वलायनोक्ताग्रयणहौत्रप्रयोगः ;

Āśvalāyanoktāgrayaṇa-hautra-prayoga.

For the manuscript see L. 1391.

Sāyanācārya wrote a comprehensive work entitled Yajñatantra-sudhānidhi on all the Vedic ceremonies. This is a part of it. Āgrayaṇa is the Vedic ceremony on the use of a new crop. The present MS. treats of the Āgrayaṇa ceremony only.

The work has two chapters, one on Āgrayaṇa ending in leaf 4A, and the other Āgrayaṇa Hautraprayoga in leaf 5.

Post Colophon :—

शुभं भवतु श्रीरस्तु ।

संवत् १८८४ कार्त्तिककृष्णभौमवारे वटवृक्ष-रघुनाथभट्टात्मज बालकृष्णेन लिखितं श्रीमथुरायां । श्रीयज्ञनारायणार्पणमस्तु ।

This belongs to the Ṛgveda and the Aśvalāyana Sākhā The Āgrayaṇas are three.

"वर्षासु श्यामाकाग्रयणं शरदि व्रीह्याग्रयणम् वसन्ते यवाग्रयणम्"

1439.

2308. आग्रयण । *Āgrayaṇa.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, discoloured Complete.

The work is divided into two parts आग्रयण and आग्रयण-हौत्र ।

The first part comes to an end in leaf 4*b*.

It begins :—

अपि वा अमावस्यायां पौर्णमास्यां वा आग्रयणेष्टिमन्वायातय इति मूलं । तत्र प्रयोगः ; प्रकृत्या सह आग्रयणप्रयोगो लिख्यते पौर्णमासश्यामाकव्रीह्याग्रयणेस्तन्त्रेण यक्ष्ये । विद्युत्सद्यस्कालपक्षे अद्य यक्षाय ० । इमा मूर्च्छा प्रथमां ० । पौर्णमासाग्रयणाहविः ।

The second part begins :—

अथ हौत्रं सप्तदश सामिधेन्यः । शोचिष्केशस्तमीमहे पृथुपाजा, ० etc.

1440.

541. मृगारेष्टिहौत्रम् । *Mṛgāreṣṭi-hautram.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । मृगारेष्टिहौत्रप्रयोगः । ॐ नमः प्रवक्त्र इत्यादि सप्तदश सामिधेन्यः । शोचि ० मह्यो ३ मयामिदं ० भवों ३ नमस्ते ह ० मवों ३ समिद्ध इत्यादि ॥ आवाहने ॥

End :—

देवा आज्यपा इत्यादि । शेषं प्रकृतिवत् ।

Col. :—

इति मृगारेष्टिहौत्रं समाप्तं ।

शंयूवाकान्ते वाजिनयागः ।

1441.

2057. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 3. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, 1660. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

हौत्रम्मगारेष्टिः । ॐ नमः प्रवक्ष्येत्यादि । सप्तदश सामिधेन्यः । प्रोचिष्केशग्रस्तमिमहो ३ मयामिदं व्ययन् समुद्रस्य निवेशनम् ।

It ends :—

शन्नो भवतु वाजिनो हवो ० मुदे०वो ३ ये ३ यजामहे वाजिनो वाजे वाजे ० नैवौ ॥ वाजिनयागे वौ हौ ३० ।

Colophon :—

म्रगारेष्टिहौत्र समाप्त ।

Post Colophon :—

१९९० कालयुक्तसंवत्सरे वैशाखसुदी तद्दिने समाप्तम् ।

It is a treatise on the duty of the Hotṛ priest in the Mṛgāreṣṭi—otherwise called Pavitreṣṭi—which is a purificatory ceremony in a sacrifice.

1442.

2100. **पवित्रेष्टिहौत्रप्रयोगः ।** *Pavitreṣṭi-hautra-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

It is a manual for the guidance of the Hotṛ priest in Pavitreṣṭi ceremony which is otherwise called **म्रगारेष्टि**, a purificatory ceremony.

It begins as in the previous number.

It ends :—

देवा आज्यपा इत्यादिसंस्थाजपान्तं प्रकृतिवत् ।

Colophon :—

इति पवित्रेष्टिहौत्रं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं भावावतो कृपाया यज्ञेश्वरलिखितम् ।

1443.

2973. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara of the early seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

This is based on Baudhāyana and Prāyaścitta-Pradīpa.

It begins :

अथ हौत्रप्रयोगः ।

नमः प्रवक्त्रे इत्यादि ।

ग्रोषिध्वंक्षुग्राक्तमीमश्चो मयामिदं (?) अयन + समुभवो नमस्तेऽ ग्ने भवो समिद्धो अग्न आज्यभागान्त अग्निपवमानमाव ।ऽतत्यादिकाले आज्यभागान्त अग्निपवमानमाव । सरस्वतीं प्रीयाउ आवह । इत्यादि ।

It ends : —

देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं समानम् ।

Colophon : —

इति पवित्रेष्टि बौधायनसूत्रानुसारि-प्रायश्चित्तप्रदीपपञ्जिकानुसारि-हौत्रप्रयोगः ।

1444.

2455 मित्रविन्देष्टिहौत्रम् । *Mitra-vindeṣṭi-hautram.*

Substance, foolscap paper. $6\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 18. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the duties of the Hotṛ priest in Mitravindeṣṭi, a full account of which has been given in our Catal. number. 749.

It begins : —

अथ मित्रविन्देष्टिहौत्रम् ।

नमः प्रवक्त्रे इत्यादि समिदग्नीं सामिधेन्यः आवाहने साज्यभागान्त अग्निमग्न आवह सोममावह अग्निं सोमं वरुणं मित्रं इन्द्रं बृहस्पतिं सवितारं पूषणं सरस्वतीं त्वष्टारं इत्युपांशु आत्रहेत्यर्थः ।

1445.

2127. कारीरीष्टिप्रयोगः। *Karīriṣṭi-prayoga.*

For the MS. and the work see L. 4127. The Kārīriṣṭi comes to an end in leaf 4*b*. With 5*a* commence Kārīriṣṭi-hautra-prayoga. It begins as usual with नमः प्रवक्ते, etc., and ends in leaf 5*b*. Then follows :—

पिण्डीनां यागपक्षे आस्वाह्वनोत्तम (?) प्रयाजस्विष्टकृत्सूक्तवाकादौ सन्नतिगमः। पृथक्निगमो नास्ति। मरुतः प्रधानत्वात्। याज्यानुवाक्यास्तु उदीरयथा मरुतः ० प्रवो मरुतः तदि ० १। आयं नरन्त ० विद्युन्महसो० २ छष्टं नियान० नियुत्वंतोग्राम० ३ सर्व्वत्र मरुतो देवताः। आपस्तम्बानां नवप्रयाजा नवानुयाजाः। मथन आग्नेयोऽष्टाकपालः।

अच्छावदेत सूक्तं तु वृष्टिकामः प्रयोजयेत्।
निराहारः क्लिन्नसादः अचिरेण प्रवर्षति। १
कृत्वा युवं वैतसीनां चीराह्वानां कृताग्नं
महद्वर्षमवाप्नोति सूक्तेनाच्छावदेन हि। २
आस्त्वदप्नं विहाय्यम्भः प्राङ्मुखः प्रयतः शुचिः
सूक्ताभ्यां चित्र एताभ्यां उपतिष्ठेद्दिवाकरम्। ३
अनश्नता तु जप्तव्यं वृष्टिकामेन यत्नतः
पञ्चरात्रे त्वतिक्रान्ते महद्वर्षमवाप्नुयात्। ४
वृष्टिकामो यताहारः प्रपठेत बृहस्पतिं
पायसेनोपहारेण कृवेन (?) प्रसमन्वितः। ५
बृहस्पतेः प्रतीत्येत वृष्टिकामः प्रयोजयेत्।
पर्जन्यश्च नमस्कृत्य वृष्टिं विन्दति शोभनाम्॥ ६
वृष्टिकामोऽजपेच्चैता आपोहिष्ठा सनातनः।

जातेष्टिः। नमप्रव ० पञ्चदश सामि ० पौर्णमासतन्त्रं। आवाहनं। अग्निं सोमं ० प्रधानस्य अग्निवैश्वानरमावह। उक्थः। देवां आज्यपा इत्यादि वार्त्रघ्ना-वाज्यभागौ प्रधानस्य। आते यदमे ० यस्तु न क्मा ० वैश्वानर व्र ० दानोमिऽ हेमिं वैश्वानरस्य दं स ० विः। उभापित ० वेतसावौ। पिप्रीहि ० ये यजामहे

चिं खिष्ट ० इमंप्रि ० सो ० इमं वैश्वानरस्य प्रिया देवानामित्यादि सूक्तवाके अग्निरिदं सो ० अग्ने वैश्वानर इदं देवा आज्यपा इत्यादि संस्थाजपान्तं प्रकृतिवत् ।

This MS. contains three works namely :—

(1) कारीरीष्टिप्रयोग (i.e. आध्वर्यवप्रयोग), (2) कारीरीष्टिहौत्रप्रयोगः and (3) जातेष्टिहौत्रप्रयोगः । Between (2) and (3) there are certain verses in praise of कारीरीष्टिः which is resorted to for copious rain in times of draught.

1446.

2029. **त्रिपशुहौत्रप्रयोगः ।** *Tripasu-hautra-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

3A, इत्यैन्द्रे होममन्त्राः । सौत्रामणीहौत्रम्; 5A, इति सौत्रामणीहौत्र-मन्त्राः; 6A, इत्यग्निप्रणयनम्; 6B, इति यूपाञ्जनम् । ततोऽग्निमन्थनम्; 7A, इत्यग्निमन्थनम्; 9A, इति न पात्नमानानि; 10A, ततः पशुप्रयाजाः; 12A, इत्येकादशानुयाजयाज्याः; 15A, इति मैत्रावरुणः; 16A, इति सप्त-दशावसानानि; 18A, इत्येकादशानुयाजयाज्याः; 18B, इति त्रिपशौ हौत्रम्; 22A, त्रिपशौ होत्रे मन्त्रभागः; 26A, इति त्रिपशौ हौत्रस्य मन्त्रभागः ।

Post Col. :—

रामचन्द्रस्य ढुंढिराजेन लिखितम् ।

This work gives the mantras, which a Ṛgvedi priest, namely, Hotṛ, is to recite, when called upon by the adhvaryu at the time of homa. These mantras are required in those yāgas only in which three animals are immolated.

1447.

1306 **पशुहौत्रम् ।** *Paśu-hautram.*

For the MS. and the work see L. 4176.

Post Colophon:—

शाक १७(०)१५ प्रमादिनाम संवत्सरे आषाढ वद्य १४ तद्दिने
देवोपनाम्ना भिकुने लिखितं श्रीराम ।

This is a work for the guidance of the Hotṛ priests, viz. the Ṛgvedi priests.

1448

2102. अग्निष्टोमहौत्रम् । *Agniṣṭoma-hautram.*

Anonymous.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 70. Lines, 6 8 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins ;—

अथाग्निष्टोमहौत्रमुच्यते ।

For the beginning of the work see C. S. No. 303, p. 196.

Topics treated of—

2B. अथ दीक्षणीयाः ।

3A. अथ प्रायणीया ।

5A. अथातिथेयान्ता ।

14B. परिहृते समुत्थाप्यैनामध्वर्यवो वाचयन्तीति पूर्वं पटलम् ।

18B. अथ उपसत् ।

22A. अथाग्निसोमीयेन चरन्ति ।

42A. अथ सवनीयेन पशून् आचरन्ति ।

48A. इति प्रातःसवनम् ।

*53A. अथ निष्कैवल्यशस्त्रम् ।

55B. इति माध्यन्दिनसवनम् ।

61B. अथ अग्निमारुतं शास्त्रम् ।

It is a manual for the guidance of the Hotṛ priest in an Agniṣṭoma Sacrifice.

1449.

6094. **अग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः ।** *Agniṣṭoma-sapta-hautra-prayoga.*

By Rāma Bhaṭṭa

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 67. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Date, Saṃvat 1941.

The 34th leaf and one side of the 35th are written by a different hand

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सप्तहौत्रप्रयोगः ।

अथ सोमप्रवाको होतृगृहं गत्वा तं प्रत्याह यजमानस्य सोमो भविष्यति । तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यमिति ।

होता तं सोमप्रवाकं पृच्छति । को यज्ञ इति सोमप्रवाकः ज्योतिष्टोमोऽग्निष्टोमः सोमः होताऽक ऋत्विजः इत्याधानादिषु कर्म्मसु सोमप्रवाकः—विप्रामित्रादय इत्याह ।

होता का दक्षिणेति एष सन्ति कल्याण्यो दक्षिणाः सरूपा बहुमूल्या द्वादशशतं गावः ।

उद्गात्रादयस्तान्ताः ।

आपो मे हौत्राशंसिन्य स्ता मे हौत्राशंसिन्यः अमुकप्रामर्णां

मैत्रावरुण ... अग्निपोतृनेष्टाच्छावाकाग्नीध्राणां

... मे सदस्य इति सदस्यपदा ... होता च ।

This is a manual of Agniṣṭoma for the use of seven priests.

It is meant for the Madhyandinas.

5B, इति सप्त्यैता सर्व्वे होत्रकाः आश्वलायनमार्गकाभिस्शान्ति ।

65B, इत्यग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः ।

Then we have the concluding mantras.

नमो वाचे वाचोदिता वाचानुदिता तस्मै वाचे नमो वाचे नमो वाचस्पतये नम ऋषिभ्यः, etc.

Last Colophon :—

इति रामभट्टसोमयाजिकृतो माध्यन्दिनाग्निष्टोमसम्पहौत्र-प्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

वालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । शुभम् । संवत् १६४१ खौः । भाद्रो सु ० ६ वार शनि ।

The name of the author is also written on the top of the first leaf.

सोमयाजी रामभट्टकृत ।

1450.

2362. **अग्निष्टोमहौत्रप्रयोगानुक्रमणिका ।** *Agnistomahautraprayogānukramaṇikā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 31 on a page. Written breadthwise. Extent in ślokas, 225. Character, Nagara of the seventeenth century. Appearance, discoloured and brittle at the edges. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ अग्निष्टोमहौत्रप्रयोगानुक्रमणिका लिख्यते ।

पवन पावनं कृत्वा वरणं । को यज्ञः के ऋत्विजः का दक्षिणा मह्यन्मे वोचो ० णीय ॥ मधुपर्कः ॥ अथ दीक्षणीयम् । प्रयत्ना इत्यादि सप्त ० न्यः ॥ प्रोषितः ० हौ ३ छमुयाजान्तं मवाधः ।

Col. :—

इत्यग्निष्टोमहौत्र-अनुक्रमणिका समाप्त ।

Topics :—

(1A) प्रायणीय, सोमक्रय ; (1B) अथातिथ्येडान्तः प्रवर्ग्यः, धर्म्म ; (2B) अथोत्तरपटलम् ; (3B) अपराह्णिके, अथाग्निप्रणयनम्, अग्निष्टोमप्रणयनम् ;

(4A) अथ प्रातरनुवाकापरिमित पक्षः ; (5A) एकादश प्रयाजाः ॥ प्रधानम् ? : (5B) आज्यशस्त्रम् ; (6A) अत्र प्रयोगशस्त्रम् ; माध्यन्दिनं सवनम् ; दधिघर्मं ; (7A) अथ वैश्वदेवशस्त्रम् ; (7B) अथाग्निमारुतं शस्त्रम् ; (8A) वाजिनयागाः । हारियोजनम् ; (8B) आसुगादापनम् ॥ चत्वारः प्रयाजाः ; द्वावनुयाजौ. उदायनीयाः ; (9A) मैत्रावरुणामिक्षा ; इडावाग्निनः प्रायश्चित्तसंस्थाजपः ; सोमपानप्रायश्चित्तम् ।

This enumerates in detail the duties of the hotṛ priest in Soma sacrifices, with the pratīkas of the mantras in connection therewith.

1451.
2363.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 29 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Written breadthwise.

Beginning :—

अनाहुष्टः० तानुन० अंशुंशुष्टिः० भजानमाथ्या यष्टाग्य यष्टा पत्तिः० मित्रावरुणयो तष्टावाक्रः० होता यच्चदग्निं समिधा होता यच्चत्तनू०

In 4B :—

उदयनेष्टिः ॥ पंचदश सामिधन्यः आज्यभागौ ॥ वार्त्रघ्नौ प्रधानमग्निमावरु अथान्नेयौ० सौ ने० ईमिमामिष्ट अथ गौमि० समावौ० भि० रामिनां यज्ञ० अमितमधाश्च न स्तौमि० संयाज्य ॥

Topics :—

(1A) प्रातः सवनम् ; (2A) माध्यंदिनम्, अथ तृतीय सवनम् ; (3A) आज्यशस्त्रम् ; वौ० सो० प्रातःसवनम् ; (3B) अथ माध्यन्दिनसवनम्, वन्त्य शस्त्रम् ; साम० तृतीयसवनम् ; (4A) अवभृथेष्टिः, उदयनीया ।

An incomplete work similar in nature to the above, but less detailed.

1452.

431. द्वादशाहहौत्रप्रयोगः आश्वलायनसूत्रसम्मतः ।

Dvādāsāha-hautra-prayoga (Āsvalāyana).

According to the rules of Āsvalāyana.

For the manuscript see L. 1383.

1453.

1917. सोमसप्तहौत्र-प्रयोगः ।

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 39, of which the 25th and the 26th are missing. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 1000. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete. The seventeenth century handwriting.

It begins:—

अथ सोमप्रयोगे सप्तहौत्रप्रयोगा उच्यन्ते । तदर्थं प्रायश्चित्तपशुः तस्य प्रयोगो वक्ष्यते । प्रथममैत्रामस्तस्य सममामुक्त प्रकृतिवत् । उत्तमशब्देन निगमाः । न केचिच्छागशब्देनैव । आश्विनस्य कर्म्म प्रकृतिवत् । अश्विनावावह । वनस्पतिमावह । वपायागे विशेषः । आयस्वातां नासत्या पु० दागो ॐ होता यक्षदश्विनौ छागस्य वपाया मेदस इति प्रैषः । ये यजामहे उदुस्तोमासो० विवक्षौ वौषट् । पुरोडाशस्य आगोमता नासत्या रथेनाश्वा० न । ॐ होता यक्षदश्विनौ पुरोडाशस्येति प्रैषः । ये यजामहे विवेदुच्छ न्त्यश्विना० दमयः समिधा जरंता इ[ति] वौषट् । अथाङ्गानां आनो देवेभिरुप० बन्धुरत तस्य विश्व ॐ । होता यक्षदश्विनौ छागस्य हविषा आत्ता मेद्य करणा एवाश्विनौ जुषेतां हविर्होतर्यज । ये यजामहे हिरण्यत्वं मधुवर्णो० दुरितानि विश्वा वौषट् । वनस्पतौ यत्राश्विनौ छागस्येति प्रैषः । तथैव स्विष्टकृतः । सूक्तवाकेन । संस्थाजयान्तं प्रकृतिवत् ।

सोमप्रयोगः ॥ आदौ सोमप्रवाको होतारं गत्वा तं प्राह यज्ञ-शर्म्मणः सोमो भविष्यति तत्र भवता हौत्रं कर्त्तव्यं । इति होता

तं सोमप्रवाकं पृच्छति । को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणेतिप्रश्नः । तेन प्रतिवचनं दत्तं । होताच दक्षिणाग्निं विहृत्य स्रुवेण एतेनाग्ने-ब्रह्मणा० सुमत्यावा जवस्येति जुहुयात् । अनाहिताग्निश्चेत् उपासने । इमामग्ने सरणिं० क्षम्स्तानामिति यजमानगृहं गच्छति वृणीते यजमानः । अग्निर्मे होता स मे होता होतारं त्वां यज्ञ-प्राम्णीणां वृणीमहे । ततः अग्निष्टे होता स ते होता तेनानुमतः कर्मैवाह करिष्यामीत्युक्ता धृतोजपति महन्मेवोचो भार्गमेवोचो भागामेवोचो यशोमेवोचः स्तोमं मे वोचः तृप्तिं मे वोचः क्लृप्तिं मे वोचः भुक्तिं मे वोचः इत्येवं जपित्वा तन्मामवतु तन्मा विशतु तेन भुक्षिषीय इति जपति होत्रकाणामप्येष एव वरणविधिः ।

Topics treated of :—

2A, होत्रकाणामप्येष वरणविधिः अथ मधुपर्कः : अथ दीक्षणीयाः; 2B, अथ प्रायणीयाः; 3B, अथ सोमक्रयः; 4A, अथ अग्निमन्थनम्; 7A, अथोत्तरम्; 9A, अथाग्निप्रणयनम्; 10A, अथाग्नीषोमीयेण पशुना चरति; अथ स्विष्टकृत् प्रैषितः; 13A, अथ प्रातरनुवाकः; 15A, अथ सवनम्; 16A, अथ प्रयाजैश्चरति; 17B, अथ स्विष्टकृतः; 22A, अथ प्रउगं शंसति; 31A, इति माध्यन्दिनं सवनम्; 31B, अथ ऐन्द्रैः पुरोडाशैश्चरति, अथ स्विष्टकृत्; 34B, अथ छन्दोगेभ्यः पृच्छति ;

It treats of the duties of the Rgvedi priests in a Soma sacrifice.

1454.

6307. **वाजपेयसप्तहौत्रम् ।** *Vaja-peya-sapta-hautram.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 12. Lines, 13-15 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten. Complete.

Colophon :—

इति वाजपेय-सप्तहौत्रम् ।

Beginning :—

अथ वाजपेय-होत्रम् ।

हिरण्यस्रज ऋत्विज याजयेयुः, वस्त्रपिशुल्का प्रातपुष्का । होतृ

अग्निषोमीयान्तं अग्निष्टोमवत् देवसूनां हविषां निर्वापपक्ष अग्नि र्गृहपतिरित्यादीनां याज्यानुवाक्याः आदिष्टरक्षिता वृहस्पतिसव प्रयोगे उक्ता इति कृत्वा अत्र नोक्ताः। प्रातरनुवाके अपरिमित- पक्षः सहस्रपक्षो वा शतवेति पक्षाव उच्यन्ते। आग्नेयैन्द्राग्नौ छागौ ऐन्द्रो मेष मारुती उस्रा सारस्वती मेषी सारस्वतो मेषः प्राजा पत्याः सप्तदशछागाः होता नमः प्रवक्ते इत्यादि सप्तदश सामि धेन्यः। आवाहने विशेषः। आवह देवान् सन्वंत यजमान। अग्निमग्न आ० सोममा० अग्निमा ०, etc., etc., etc.

End :—

नमो· देवेभ्यः। शंयुवाकः। वाजिनः। हारियोजनः। विनिःसृप्ताहैनी इत्यादि उदयनीयान्ते मैत्रावरुणी पयस्यां तमग्निष्टोमवत्।

1455.

6290. **वृहस्पतिसवहौत्र।** *Vṛhaspati-sava-hautra.*

For the use of the Hotṛpriest.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 6. Lines, 15, 16 on a page. Extent in slokas, 350. Character, Nagara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

समाप्तो वृहस्पतिसवः।

Beginning:—

वृहस्पतिसवहौत्रम्। ऋत्विग्वरणादि। अग्निषोमीयस्य पशु पुरोडाशमनुदेवसुवां हविषां निर्वापः। अग्नीषोमाभ्यां पशुपुरो- डाशस्य + + + प्रेषितो मैत्रावरुणः। अग्नीषोमौ ०० + + होता यक्षदग्नीषोमौ पुरोभागस्य + + + हविर्निर्वपेत ।, etc., etc.

1456.

6278. **याजिनहौत्र।** *Yājina-hautra.*

Substance, country-made paper. 7×4 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 125. Character, modern Nagara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति याजिनहौत्र समाप्त ।

Beginning :

आनन्दमूर्त्तये नमः ।

हौत्रं करिष्यन् संचरेणा प्रविश्यापरेणाहवनीयं प्राङ्तिष्ठन् अध्वर्युः प्रेषितो वदन् सामिधेनीरनुवक्ष्यामीत्युक्त्वा तस्मात् प्रसव माकांक्षन् ब्रह्मप्रसूतोऽङ्गुलिपर्व्वाग्रमाशांससंस्थितं हृदयदेशे अञ्जलिं प्रतिष्ठाप्य दक्षिणस्य पादं वेद्या श्रोणिसमं पृत्वा द्यावापृथिव्योरन्तर-मीक्षमाणो नमः क्रन्दं जपेत् ।

नमः प्रवक्त्रे नम उपवक्त्रे नमो मह्य नमोनुख्यात्रे क इदमनुवक्ष्यति स इदमनुवक्ष्यति क आर्त्विज्यं करिष्यति स आर्त्विज्यं करिष्यति ।

etc.

1457.

425. **मैत्रावरुणप्रयोगः ।** *Maitravaruṇa prayoga.*

For the manuscript see L. 1388.

Directions for the Maitra-Varuṇa priest.

1458.

1907. **पशुमैत्रावरुणः ।** *Paśu Maitravaruṇa*

For the manuscript and the work see L. 4175.

Post Colophon :—

शक १७(०)९५ प्रमादि नाम संवत्सरे आषाढ वद्य १२ तद्दिने देवोपनाम्ना भिक्षुने लिखितम् ।

श्रीदित्यलक्ष्म नमः । तैसाद्दादित्यादि ।

The Maitra varuṇa priest is an assistant to the Hota.

1459.

2326. सौत्रामणीहौत्रमैत्रावरुणे । *Sautramaṇi-hautra-Maitrāvaruṇe.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 286. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

The duties of the hotṛ priest and his assistant Maitrāvaruṇa priest in the Sautrāmaṇi Sacrifice, in accordance with the rules of Kātyāyana.

It begins :—

अथ सौत्रामण्यां हौत्रमैत्रावरुणं लिख्यते । तत्रादौ ऐन्द्रः पशुस्तत्र + + प्रयायादि प्राकृतं सप्तदश सामिधेन्यः आवाहने आज्यभागावावाह्य इन्द्रं उ आवह उच्चैः वनस्पतिमित्यादि प्रयाजेषु । प्रयाजप्रैषाः प्राकृता होता यक्षत् समिधेन्द्र मडस्पद इत्येवमादयो वैकादश प्राकृताः प्रथमोत्तमयोः प्रयाजानुयाजप्रैषा इन्द्रानेके प्रथमस्य वा योधसानुत्तमस्येति कात्यायनवचनात् । आप्रियस्तु समिद्ध इन्द्र उषदामनीक इति समिद्ध इन्द्र इत्याप्रियः प्रथमस्येति विशेषविधानात् कात्यायनवचनात् तत्र आप्रियस्तूच्यन्ते । प्रेषिता प्रेषितो होता यथाक्रमं यजति । इत्यादि ।

2A, होता । जे यजामहे उ० आन इंद्रो दूरादान आसादभिष्टिकृदवसे· यास उग्रः । उजिष्ठेभिन्टपविर्वज्रवाहुः संगे समत्सुतुर्वणि पृतन्यून् ।

उच्चैर्धीत घट् चात्वा समार्जनान्ते पुरोडाशप्रचारः । तत्र आज्यभागपर्यन्ते वार्त्तघ्नो पुरोडाशस्यानुब्रूहीत्युक्ते । मैत्रावरुणः । पूर्ववदुपांशु पुरोनुवाक्यामन्वाह ॐ इत्युच्चै आन इदंद्रोहरिभिरित्यादि ।

3A, तत आदित्येष्टिः ; इत्यादित्येष्टिः ततश्चतुर्थे त्रिपशौ ।

11A, इति त्रिपशुकम् ।

12A, इति सौत्रामणी ।

12B and 13A are taken up with the Kātyāyana sūttras from 131 to 175 of the 19th chapter of the Chaukhama edition, but marked in the manuscript as the 18th chapter.

In the left hand upper corner of every leaf there is written कौ सौ का or कात्या, indicating that it is Kaukili Sauttrāmaṇi and not Caraka Sauttrāmaṇi.

1460.

1019. कौकिलीसौत्रामणौ मैत्रावरुणप्रयोगः ।

Kaukilīya-sautramaṇau Maitrā-varuṇa prayoga.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 8. Lines, 12-14 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1718. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

A manual for the performance of Kaukili, a special form of Sautrāmaṇi offering for the use of Maitrāvaruṇa priest.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथातः कौकिलीं व्याख्यास्यामः । पूर्ववत् कल्पः । अहे पुरस्तादिते वरुणनाम्नवम्यां आरम्भः । नवम्यां प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा पाणिनाचम्य संकल्प्य कौकिलसौत्रायन्याः यक्ष्ये स्वर्गलोकमवाप्नुयामिति ।

It ends :—

प्रियं पायोन भेषजं । सौत्रामण्याः परिष्कृताः सर्व्वत्र न ऊथर्म ।

Col. :—

इति कौकिल्याःसौत्रानमगाम ॥

Post Col. :

संवत् १७१८ आश्विन व० ५० ऋ० ।

1461.

2101. सौत्रामण्यां मैत्रावरुणप्रयोगः । *Sautrāmaṇyā Maitrā-varuṇa-prayoga.*

Substance, foolscap paper. 8¼×3¾ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथ सौत्रामण्याः मैत्रावरुणप्रयोगः ।

अथ वपायाः । अश्विनोः । आपश्चातामामन्येत्यनुवाक्या । होता यक्षत् अश्विनौ छागस्य वपाया मेदसाजुषेतां हविर्होतर्यज । अथ सरस्वत्याः । सकाचैतत्सरस्वती नदीनामित्यनुवाक्या । होता यक्ष त्सरस्वतीं मेषस्य वपाया मेदया जुषताम् ।

This a manual for the direction of the Maitrā-varuṇa priest in the Sautrāmaṇi Sacrifice.

1462.

3. **अच्छावाकप्रयोगः ।** *Acchāvāka-prayoga.*

By Yājñika Raghunātha, the son of Rudra Bhaṭṭa Ayācita.

See L. 702. Acchāvāka is an assistant of the Hotṛ priest.

Post Col. Statement :—

इदं पुस्तकं सपुरागाग्निकोपनाम्ना पुरुषोत्तमेन लिखितम् ॥ स्वार्थं परार्थञ्च ॥ संवत् १७८३ आषाढ़ शुद्ध ४ सौम्ये श्रीरामचन्द्रो जयति ।

1463.

2054. **अच्छावाकप्रयोगः ।** *Acchavāka-prayoga in Jyotiṣṭoma.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 6. Lines, 9-10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Prose. Complete.

It begins :—

अथ अच्छावाकप्रयोगः । आपो मे होता संमिन्ध्य स्ता मे होत्रा संमिन्वो अच्छावाकममुकशर्म्माणं हवो हतोस्मि ॥ स हतो जपेत सहन्मे वोचोभर्गो मे वोचो ।

It ends :—

इति संस्था जपः । तीर्थेण निष्क्रम्य । समितिष्ठते ज्योतिष्टोमः ।

Colophon :—

इति आच्छावाकप्रयोगः समाप्तः ।

It is a manual for the guidance of the 'Achhāvāka priest' an assistant to the Hotṛ priest in Jyotiṣṭoma Sacrifice.

1464.

2814. ग्रावस्तोता । *Grāvastotā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

On the duties of the Grāvastotṛ priest in Soma Sacrifices.

It begins :—

अथ ग्रावस्तोटत्वं लिख्यते । हिं भूर्भुवस्वरों ३ मभित्यादेव-मवितरीग्रानं वार्य्यांगां सदावन् भागमीमहो ३ चिः ॥ युंजते मन उत युंजते धियो विप्रा विप्रस्य वृहतो विपश्चितः । विहोत्रा दधे वयुनाविदे इन्महोदेवस्य सवितुः परिष्टुतो ३ मातून इंद्र द्युमतंःचित्रं ग्राभं संगृभाय ॥

It ends :—

स्वादिष्टया मदिष्टया पवस्वसोमधारया इंद्राय पात वै सुतों ३ इत्यध्यायांतं पवगीयम् । तदनन्तरं सूते अध्वरे अधिवाचमक्रता क्रीलयो न मातरं तुदेतः । विषुमुंचासुवृधो मनीषां विवर्तता मद्रय स्वायमानो ३ चिः ।

इति परिधानीया कर्त्तव्या ॥

Col. :—

इति ग्रावस्तोता समाप्तः ॥

Grāvastotr is an assistant to the Hotṛ priest.

1465.

7819. आध्वर्य्यवपद्धति। *Ādharyava-paddhati.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 80. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, faded and discoloured. Ends abruptly.

A sacrificial manual for the use of an Adhvaryu, Yajurvedi priest, of the school of Harisvāmī, a follower of Kātyāyana.

Beginning :—

हरिस्वाम्यनुमतेन भर्तृयज्ञानुष्ठानेन कात्यायनसूत्रेण आध्वर्य्यव पद्धति लिख्यते।

रचितास्थपतिमार्गेण + + + + सुधिभूत्वा + पद्महेण + + + + + कर्परेण गृहीत्वोद्धरणं, etc., etc.

24B, दर्शः समाप्तः; 28B, दाक्षायणयज्ञः समाप्तः। प्रतिक्रामसमाप्तेर्यष्टिः; 33A, श्यामाकेष्ट्यन्तं समाप्तं। अथाधानं वक्ष्यामि; 35A, मधुपर्कविधिः; 80B, पित्र्या समाप्ता।

1466.

39. दर्शपौर्णमासाध्वर्य्यवप्रयोग। *Darśa-paurṇamāsādhvaryava-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 462. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Directions to an Ādhvaryava or a Yajurvedic priest, for the performance of New and Full Moon sacrifices.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः। यज्ञेश्वराय नमः।

अथ दर्शपौर्णमासयोराध्वर्य्यवप्रयोगः। प्रातरग्निहोत्रानन्तरं अध्वर्युः कृतसन्ध्योपास्त्याचमनो यजमानेन वृतो "वृतोऽस्मि करिष्यामि" इति वदति। आचम्य उद्धरणपक्षे ऽग्नीनुद्धृत्य नाजस्यपक्षे(?) समाग्रे वर्हो विष्टवेष्वस्तु वयन्त्वेध्मानास्तनुवं युषेम। सक्षं

नमन्तां। मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्त्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम त्रिभिः काष्ठैराहवनीयो मन्वादधाति। अग्निं गृह्णामि सुरथं यो मयो भूर्य उद्यन्तमारोहति सूर्यं इत्यादि।

Col. :—

इति दर्शपौर्णमासयोराध्वर्यव प्रयोग[ः] समाप्त।

Post Col. :—

इष्टेभ्यो वषडनिष्टेभ्यो भेषजं दुरिष्ट्यै निष्कृत्यै निर्ऋत्यै दौराध्यै देवीभ्यः ऋध्यै समृध्यै अयाश्चाग्नेऽसंमनिवग्ग तत्त्वायामि त्वन्नोऽग्ने सत्वं नोऽग्ने त्वमग्ने प्रजापते व्याहृतिभिराश्राविततमनाज्ञातमतिरिक्तम् यदकर्म यत् प्रमत्तां ब्रह्मप्रतिष्ठानत्वं मे व्याप उद्वय मुदु त्यं चित्रं यज्ञो देवा यत इन्द्र स्वस्तिदा आभिर्गीभि रघते हे उदुत्तम् पुरुषं सक्षितो यत्पाकत्रा।

It ends thus :—

यानि घर्म्मे कपालान्युपचिन्वन्ति वेधसः पुष्णस्तान्यपि व्रत इन्द्रवायू विमुञ्चतां कपालानि विमुञ्चति॥

Col. :—

इति दर्शपूर्णमासयोराध्वर्य्यवप्रयोगः।

On the reverse side of the last leaf begins another work entitled ब्रह्मत्वप्रयोग.

श्रीगणेशाय नमः। अथ ब्रह्मत्वप्रयोगः। ब्रह्मा कृतपवनमन्त्राचमनमन्त्र प्रोक्षणः। तीर्थेन प्रपद्येते देवाः ते इडा देवभूरिति ततो यजमानेन वृतो वृतोऽस्मि करिष्यामि अहं भूपतिरहं भुवनपतिरहं महतो भूतस्य पतिः देवेन सवित्रा प्रसूत आर्त्विज्यं करिष्यामि। इत्यादि।

1467.

2649. आपस्तम्बदर्शपौर्णमास आध्वर्य्यवप्रयोगः।

The same from Apastamba.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4}\times4$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Nagara of the eighth[] century. Discoloured. Complete.

In leaf 6B, there is a colophon :—

इत्यापस्तम्बदर्शपौर्णमासप्रथमप्रश्नसमाप्तः and in 7 A अथ द्वितीयः प्रश्नः. The manuscript does not contain the Āpastamba Sūttras, but the duties of the Ādhvaryus in the order of the Sūttras.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथापस्तम्बदर्शपूर्णमासप्रयोगः। प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा दर्भेष्वासीन इत्यादि देशकालौ संकीर्त्य श्रीᵒ पौर्णमासेष्ट्या यक्ष्ये। इत्यादि।

It ends :—

संख्याय उद्वास्य॥ ब्रह्मा स्वभागं प्राश्याचम्य प्रायश्चित्तादि करोति। इत ऊर्द्ध्वं विष्णुक्रमादि याजमानम्॥

इति केवलाध्वर्य्यवप्रयोगः।

On the obverse of the first leaf we have :—

अथापस्तम्बदर्शपूर्णमासाध्वर्य्यवप्रयोगः। संवत् १९(०)२० क्रोधनामाब्दे षोड़सोपनामकलक्ष्मणेन लिखितं स्वार्थं परार्थंच। वैशाख शुक्ल ३ समाप्तिः।

1468.

6285.

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Slokas, 150. Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1602. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the duties of adharyu or the Yajurvedi priest in Darśapaurṇamāsa.

Colophon effaced.

Post Colophon :—

संवत् १६०२ वर्षे आषाढ़ सुदि ६ सोमे लिखितं शुक्लत्रिविक्रमपु + + + + पठनार्थः। शुभं भवतु॥

Beginning :—

आध्वर्य्यव अमीध्रं च लिख्यते। पर्व्वणि प्रातर्होमानन्तरं आहवनीयदक्षिणाग्निखरे पञ्चभूसंस्कारपूर्व्वकं उद्धरणं करोति। पौर्णमासेष्ट्यर्थं गार्हपत्यादाहवनीयमुद्धरामि। पौर्णमासेष्ट्य० दक्षिणाग्निमाहरामि। ततोऽग्न्याधानं। ममाग्ने वर्चोवि० ? इत्यादित्य स्वसूत्रानुसारेण। ततो वपनं विकल्पेन। ततोमावा-स्यायामेवमपराह्ने पिण्डपित्रयज्ञः। ततो व्रताग्रनं। सायं प्रातर्य-वाग्व स्वयमग्निहोमः।

1469.

6289. **दर्शपौर्णमासेष्टिपद्धतिः।** *Darśa-paurṇamāseṣṭi-paddhati.*

By Harihara.

According to the school of Kātāyana.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4}\times3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 51. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, modern Nāgara. Copied from a MS. dated Saṃvat 1862. Appearance, new. Complete.

Colophon :—

अग्निहोत्रिणा मिस्र श्रीहरिहरेण मनस्विना।

पद्धतिः पौर्णमासेष्टे[ः] दर्शस्य(व) कमर्थता (?)॥

Post Col. :—

संवत् १८६२ समये पुष्य सुदी ८ शुकुलपक्षे। सुभमस्तु॥

A manual for the use of a Yajurvedi priest called Adhvaryu, in Darśa-paurṇamāsa, belonging to the school of Kātyāyana.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

प्रणम्य यज्ञपुरुषं कात्यायनमुखान् गुरून्।

पौर्णमासादियागानां क्रियतेऽध्वर्युपद्धतिः।

1470.

6269. [प्रतिप्रस्थातृ-प्रयोगः ।] *Pratiprasthātṛ-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The first two leaves are marked प्रतिप्रस्था० ; the rest simply : प्रति. The name of the work does not appear in full.

The MS. is full of marginal notes

The maṅgalācaraṇa :—

> प्रतिप्रस्थां प्रति ।
>
> श्रीसरस्वत्यै नमः ।
>
> गङ्गाधरं गुरुं नत्वा सर्व्वशास्त्रार्थकोविदम् ।
>
> द्विजानामुपकाराय क्रियते न्यायपद्धतिः ॥

वर्णोत्तरं मधुपर्कः सूत्रोक्तः अप्सु दीक्षा तत्रावपनपक्षेऽरे परिस्तेन खनिकत-मुदकुम्भयोः स्थापनम् ।

It relates to the duties of the Pratiprasthātṛ priest, an assistant to the Addvaryu.

The mention of the name of Gaṅgadhara, as the author's preceptor or father (Guru), would suggest the treatise to be of the school of Kātyāyana.

1471.

6320.

Substance, country-made paper. 11×6 inches. Folia, 3+1. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

I.

चातुर्मास्ये प्रतिप्रस्थातृप्रयोगः । (Three leaves).

Beginning :—

> श्रीगणेशाय नमः ।

चातुर्मास्ये प्रतिप्रस्थातुर्मन्त्राः । प्रतिप्रस्थातुश्च पञ्चकासादनं अग्निः होत्रहवनी वक्षः पवित्रच्छेदनानि पवित्रे अन्तर्धानं तृणं च ॥

Colophon :—

इति प्रतिप्रस्थातुः प्रयोगः ।

11.

दर्वीहोम (in one leaf only).

Beginning :—

प्रातरकृतेऽग्निहोत्रेऽकृते वा दर्वीहोमः । तत्र ब्राह्मणा स्तुर्यो- मासनसंस्कारः ॥ दक्षिणतो ब्राह्मयजमानयोरुपवेशनम् ॥ वैकं- कतं दर्व्याः ॥

Colophon :—

इति दर्वीहोमः ।

1472.

6326. उन्नेतृत्वप्रयोगः । *Unnetṛtva-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10×6½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, modern Nāgarī. Appearance, fresh. Complete. Copied in Saṃvat 1955.

A manual for the use of the Unnetṛ priest of the school of Kātyāyana.

Colophon :—

इति उन्नेतृत्वप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीमीनाक्षीसमन्नार्पणमस्तु । शुभं भवतु । मितिमार्ग० वद्य ४ गुरुवार ॥

संवत् १९५५ । तद्दिने लिखितम् । स्वार्थं परार्थं च ।

Beginning :—

अथ कात्यायनसूत्रानुसारी उन्नेतृत्वप्रयोगो लिख्यते । तत्र वरणं यजमानेन उन्नेता भवेत्युक्ते भवामीति प्रतिवचनम् ॥

1473.

293. नेष्टृप्रयोगः *Nestr-prayoga.*

For the MS. see L. 1411.

1474.

32. वाजपेयपद्धतिः। *Vājapeya-paddhati.*

The present MS. is described in L. 752.

After the maṅgalācaraṇa :—

अथ वाजपेयक्रतोरुद्गात्रप्रयोगो लिख्यते।

1475.

2079. आधानउद्गात्रप्रयोगः। *Ādhāna-udgātra-prayoga.*

Substance, country-made paper. 7½×4 inches. Folia, 5. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

It is a manual for the guidance of 'Udgātṛ' or Sāmavedi priest in the Ādhāna or in the churning of fire.

It begins :—

आधान उद्गात्रप्रयोगः। तत्र मन्थनारम्भकाले अरण्योरिति-
मन्त्रं त्रिर्गायेत्।

1476.

507. प्रस्तोतृप्रयोगः। *Prastotṛ-prayoga.*

For the manuscript see L. 1313.

Prastotṛ is a Sāmavedi priest, an assistant to the Udgātṛ, the chief Sāmavedī priest. The book gives, in two sections, the sāmas to be chanted by the Prastotṛ priest.

1477.

2692. ब्रह्मत्वप्रयोगः। *Brahmatva-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9×3¾ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1796. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति ब्रह्मत्वप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७६६ शुक्ल नाम संवत्सरे फाल्गुन शुदिअष्टमी स्थिर-
वारे इदं पुस्तकं काष्ठकारोपनामक जयरामभट्टेन काश्यां विश्वेश्वर-
सन्निधौ लिखितम् स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

The duties of Brahmā, the superintending priest in a Śrauta sacrifice, before his appointment, at the time of his appointment and after his appointment.

It begins :—

अथ ब्रह्मत्वप्रयोगः ।

तीर्थे स्नात्वाहतं वासः परिधाय एकविंशत्या दर्भपिञ्जूलैरात्मानं
पावयित्वा सप्तभिः कण्ठादुपर्य्युन्मृज्य सप्तभिर्नाभिमुपर्य्याकण्ठ मुन्मृ-
जेत् । इत्यादि ।

4A. ब्रह्मा वेद्युत्करावन्तरेण विहारादक्षिणः पूर्व्वया द्वारा प्राङ्मुखो
विराचम्य दक्षिणावृत् पूर्व्वया द्वारा प्रपद्य ब्रह्मत्वं करिष्यामीत्युक्त्वा-
श्यन् वेद्युत्करावन्तरेण विहारं प्रविश्य सव्यावृत् प्राङ्मुखः समस्त-
पाण्यङ्गुष्ठो भूत्वाग्रमाहवनीयं परीत्य दक्षिणतः आसनादङ्गुष्ठोप-
कणिष्ठिकाभ्यां तृणं मङ्गृह्यां निरस्यति निरस्तः परावसुः ॥

It ends :—

तमेवावस्थाय संस्थाजपेनोपतिष्ठते । ॐ च मे स्वरश्च मे यज्ञो-
पवते नमश्च । यत्ते न्यूनं तस्मै त उपयत्त । अतिरिक्तं तस्मै ते
नमः । ततस्तीर्थेन निष्क्रामति ।

1478.

3011. **ब्रह्मप्रयोगः ।** *Brahma-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 216. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

Colophon:—

इति श्री। समाप्तो ब्रह्मत्वप्रयोगः।

On the duties of the priest called Brahmā in a sacrifice.

It begins:—

ततो ब्रह्मा यतोऽस्मि करिष्यामीत्युक्त्वा स्तुतिः प्रागुदगाहवनीयात् प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य तीर्थेन विहारं प्रविश्य समस्तपाण्यङ्गुष्ठाग्रेण आहवनीयं दक्षिणतो गत्वा निरस्तः परावसुरिति + + नैऋत्यां तृणाणि निरस्योपविश्य, etc., etc., etc.

It ends:—

सर्व्वप्रायश्चित्तानि कृत्वा संस्राजपेनोपस्थाय तीर्थेन निष्क्रामेत् ऐष्टिकमुदवसनीयायां।

1479.

2420. *The Same.*

For the manuscript and the work see L. 4089.

1480.

1892. **एकाहाहीनसत्राणां ब्रह्मत्वपद्धतिः।** *Ekāhāhīna Satrāṇām Brahmatva-paddhati.*

By Rāmakṛṣṇa Dīkṣita alias *Nāhnābhai.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1688, Śaka 1553. Appearance, old and worn-out. Complete.

The work deals with the duties of Brahmā, the Superintending priest, in connection with sacrifices which take one or more days.

The author's family.

34B. इति श्री त्रिपाठिदामोदरसूनुना दीक्षितरामकृष्णेन नाह्नाभाइद्वितीयनाम्ना कृतैकाहाहीनसत्राणां ब्रह्मत्वपद्धतिः समाप्ता।

The date of copying :—

संवत् १६८८ शके १५५३ फाल्गुन शुद्ध १४ शुक्रे तद्दिने ब्रह्मत्व-पद्धतिः समाप्ता । शुभं भवतु ।

त्रिपाठिश्रीवभौपुत्र कानजी तस्य इदं पुस्तकं समाप्तम् ।

Beginning :—

क्रियमाणेषु सर्व्वकर्म्मसु ब्रह्मा दक्षिणत आसीन होमव्यतिरिक्तमुपवेशनप्रभृति सर्व्वं कर्म्म उदङ्मुखः कुर्यात् । होमांस्तु प्राङ्मुख एव श्रौते एकाग्निमग्नौ क्रियमाणान् यज्ञान् पाकयज्ञा इत्याचक्षते तेषां पाकयज्ञानां होमं करिष्यत्सु तूष्णीमुपविशेत् । मन्त्रेण तृणनिरसनम् । उपवेशनं चतुःप्रकारं ।

यजुषेति त्रयो मन्त्रा द्वौ मन्त्रावुपवेशने ।

तुष्णीमिति सकृन्मन्त्र आसीतेति न किञ्चन ॥

पाकयज्ञानां होमकृते यथार्थं गच्छेत् ।

Leaf 2. अत्रभवता ब्रह्मत्वं कार्य्यमिति सर्व्वकर्म्मोपक्रमेषु पूर्व्वया द्वारा शालां प्रविशेदवचने अग्न्याधेये ब्रह्मत्वमुच्यते । अग्न्याधेये कर्म्मणि दक्षिणया द्वारा शालां प्रविश्य चातुःप्राश्यं हविर्ग्रहणं करिष्यन् तुष्णीमुपविशेत् । हविर्ग्रहणे कृते यथार्थं गच्छेत् ।

1481.

458. **आश्वलायन ब्रह्मत्वप्रयोगः ।** *Brahmatva-prayoga* (*Asvalāyana*).

For the manuscript see L. 1363.

Post Col. :—

इदं वैजनाथेन ।

चातुर्म्मास्यपशुसोमब्रह्मत्वं । अथ प्रकृतिब्रह्मत्वं ब्रह्मा प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणातः विहारं प्रविश्य, etc

And 10 lines more.

148 .

8496. ब्रह्मत्वमञ्जरी । *Brahmatva-Mañjarī.*

By Jagannātha Dīkṣita, son of Yadava Somayāji.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 25. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 475. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa :—

अथ ब्रह्मत्वमञ्जरी प्रारम्भः ।

यद्दर्शितपथा गच्छन् मूढोपि ब्रह्मविद् भवेत् ।

तमाश्वलायनं नौमि ब्रह्मिष्ठं पितरं गुरुम् ॥ १ ॥

जननीं ब्रह्मरूपां तां श्यामां साक्षात् शुभावहाम् ।

यस्याः सान्निध्यसम्बन्धाज्जगन्नाथो भवेन्नरः ॥ २ ॥

The object of the work :—

वेदार्थं सूत्रभाष्याणि वृत्तिमालोक्य यत्न[तः]ः ।

आश्वलायनसूत्रस्थां कुर्वे ब्रह्मत्वमञ्जरीम् ॥ ३ ॥

अथ ब्रह्मग इत्यादिना भगवताश्वलायनेन श्रौतसूत्रे ब्रह्मत्वमुक्तं तस्य प्रयोगोऽभिधीयते । तत्रादौ प्रयोगलाघवार्थं विशिष्टस्थानार्थंश्च परिभाषासूत्रार्थः संगृह्यते । प्रसङ्गादन्यत् किञ्चिदपि उपयोगार्थमुच्यते ।

7B, इति दर्शपूर्णमासयोर्ब्रह्मत्वमाग्न्याधानम्; 8A, अथ चातुर्मास्यानि; 10B, अथ पशुः; 11B, इति यादवसोमयाजितनुजजगन्नाथदीक्षितविरचितायां ब्रह्मत्वमञ्जर्यां हविर्यज्ञसंस्थाब्रह्मत्वं समाप्तं । अथ ज्योतिष्टोमाग्निष्टोमे ब्रह्मत्वमुच्यते; 12A, अथ प्रवर्ग्यः; 13A, अथोपसत्; 15B, अथ सुत्या; 19A, अथ प्रयोगः 19B, इति प्रातःसवनम्; 20A, अथ माध्यन्दिनं सवनम्; 20B, अथ तृतीय सवनम्; 21B, अथ यज्ञपुच्छम्; 22B, अथ अवभृथेष्टिः; 23A, अथोदयनीयेष्टिः; अथ मैत्रावरुण्यनुबन्ध्याः; 24A, अथात्यग्निष्टोमादिषु ब्रह्मत्वमुच्यते; 24B, अथ त्रिरात्रः; अथातिरात्रः; 25A, अथाप्तोर्यामः ।

It ends :—

जगन्नाथस्य सन्तुष्ट्यै यज्ञोपकृतये सतां ।

तथा मुदे प्रबोभूयाज्जगन्नाथकृतोद्यमः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलविद्याविशारदात्रेयच्छिपातनकरोपाख्ययादव सोमयाजितनूज-जगन्नाथदीक्षित-विरचितायां माश्वलायनसूत्रस्य-ब्रह्मत्वमञ्जर्यां सप्तसोमसंस्थाब्रह्मत्वं समाप्तं ।

Post Col. :—

समाप्तमिदं पुस्तकम् । सीतारामपुरोहितस्येदं । श्रीरामार्पणम् ।

1483.

10508. **यज्ञदीपिकाविवरण ।** *Yajña-dīpikā vivaraṇa.*

(दर्शपौर्णमासपद्धति) ।

Substance, country-made paper. 6¾ × 4¾ inches. Folia, 35. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 630. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1769. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति यज्ञदीपिकाविवरणे दर्शपौर्णमासयोः पद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७६९ आषाढकृष्णा १२ शनौ लिखितमिदं साबरीतटे शुक्लाद्वयग्रामस्य पुस्तकम् ॥

Then two lines in a later hand, containing a vedic mantra.

Beg. :— श्रीगणेशाय नमः ॥ श्री भवानीशङ्कराभ्यां नमः ॥ पञ्चभू-संस्काराः दर्भैः परिसमुह्य ॥ १ ॥ गोमयेनोपलिप्य २ । वज्रेणो-ल्लिख्य । अनामिकाङ्गुष्ठेनोद्धृत्य । उदकेनाभ्युक्ष्य ॥ एवं दक्षिणाग्नेश्च गार्हपत्यादाहवनीयदक्षिणाग्नोरुद्धरणं ॥ अथान्वाधानमध्वर्युर्य-जमानो वा । वैकल्पिकपदार्थविधारणं । षट् समिधो गृहीत्वा । पौर्णमासेष्ट्याहं यक्ष्ये । दर्शे दर्शेष्ट्याहं यक्ष्ये ... ...

... ...

2A. मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम । आहव-नीये समिधमादधाति । तूष्णीं द्वितीयां । एवमितरेतरयोरग्न्योः

मण्डासनं ब्रह्मयजमानयोरुत्तरतः वरणार्थं । ब्रह्मयजमानयोर्दक्षिणतः उपवेशनार्थं । गार्हपत्यादुत्तरतो दम्पत्योरुपवेशनार्थमेकं ॥ आहवनीयादुत्तरतः प्रणीतासादनार्थमेकं । उदङ्मुखोपविष्टो यजमानः प्राङ्मुखोपविष्टं ब्रह्माणं वृणीते ब्रह्मिष्ठं । ॐ भूपते भुवनपते महतो भूतस्य पते ब्रह्माणं त्वा वृणीमहे । वृतो जपति । अहं भूपतिरहं भुवनपतिरहं महतो भूतस्य पतिर्भूर्भुवः स्वः देव सवितरेतं त्वावृणते, (?) etc., etc. ... ...

3A. ब्रह्मसदन आहवनीयमभिमुख उपविशति । गार्हपत्यमुत्तरेणोदपात्रं निधायालभते । भूत त्वा भूतं करिष्यामि । उच्चैः ब्रह्मन् यं प्रणेष्यामि यजमान वाचं यच्छ ... ... अनुज्ञात उत्तरेणाहवनीयं संप्रति निदधाति । कस्त्वेति । ॐ कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्ति ... ... दर्भैरग्नीन् परिस्तीर्य्य पुरस्तात् प्रथमं । अर्थप्रसंख्याया अथोपकल्पनं द्विशः पात्राणि संसादयति ... ...

This is a practical application of a Vedic Sūttra for the performance of the rites of Darsā-paurṇamāsa; and from what has been quoted above, it appears to relate to the duties of Brahmā or Superintending priest.

1484.

1021. **ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः ।** *Brāhmaṇācchaṃsi-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 8. Lines, 11 13 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A treatise for rules, mantras and injunctions for the use of the priest called Brāhmaṇācchaṃsī at Agniṣṭoma Sacrifice.

For beginning and end see I.O. Cat. 414.

Col. :—

इति ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः ।

Post Col. :—

शुभं भवतु । लिखितं जयभट्टखिरडेन स्वार्थं परार्थंच ॥

1485.

2126. ब्राह्मणाच्छंसी । *Brāhmaṇācchaṃsī.*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Leaves, 7. Lines on a page, 9. Extent in ślokas, 130. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Prose. Complete.

Col. :—

सन्तिष्ठते ज्योतिष्टोमः । ब्राह्मणाच्छंसी ।

Post Col. :—

श्रीगुरुभ्यो नमः । रामचन्द्रात्मज-पुरुषोत्तम-दीक्षितेन लिखितं ।

It begins :—

आपो मे होत्राशंसिन्यस्ता मे होत्राशंसिन्यो ब्राह्मणाच्छंसिनम-
मुकशर्म्माणं वृणे । वृतोऽस्मि । स वृतो जपेत् । मह्नमे वोचो
भर्गो मे वोचो० इति जपित्वा आपस्ते होत्रा शंसिन्यस्तास्ते होत्रा
शंसिन्यः । ब्राह्मणाच्छंसी त्वन्ते मानुषः । तस्मामवतु तस्माविष्ठतु
तेन भुक्षियीयः । सोमप्रवाकोऽयमन्तरं को यज्ञ इति (स्पृष्ठा)
एष्टः यजमानेन मधुपर्को निवेदितः तं प्रतिगृह्णीयात् । ता
नूनं प्र अश्विवन्ता नाष्टक्रमसि अनाष्टयं देवानामोजो अभि-
शस्तिपाः । अनभिशस्त्यंजसास्यमुंगेषां क्षितेमाधा । इति ता मून
अनभिम्टशति । राजानमाप्यायति अंशुरंशुष्टे देवसोमाप्यायतां
इन्द्रायैकधविद आ तुभ्यमिन्द्रः प्यायताम् । आ त्वमिन्द्राय प्यायस्व ।
आप्यायय आस्मान् सखीन् सन्यामेधया स्वस्ति ते देवशो सुत्या
मुदृचमशीय । स्पृष्टोदकं । प्रस्तरे पाणी निधाय उत्तारान्
दक्षिणान् सव्यान् सौचः एष्टाराय एष्टावामाणि प्रेमे भगाय ,
ऋतमृतवादिभ्यो नमो दिवे नमः पृथिव्यै द्वितीये विपरीतं ।

It ends :—

आदित्यमुपतिष्ठते । उरुमं तमसस्पति० ततः समिधो अभ्या-
दध्यात् ॐ चमेति ।

This work contains the duties of a ब्राह्मणाच्छंसी priest of the ज्योतिष्टोम sacrifice. This is a Proyōga work. 3b सन्तिष्ठते प्रातः सवनं. 4a इति प्रतिग्रहः। अथ शस्त्रं चिं भूर्भुवः स्वरोमध्वार्या शोँ ३ सावों ३ तंवो दस्म म्हतीषहं वसोर्मन्दामन्धसः। अभिवत्सं नस्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नवामहोम् त्रिः

इन्द्रं गीर्भिर्नहेद्दत्तं सुदानुं तावषीभिराहतं गिरिं न पुरुतोजसं।

This शस्त्र is different from that given in Cs. Vol. I. 391 as ब्राह्मणाच्छंसी शस्त्र in अग्निष्टोम। But agrees with Peter extract 4. 2. 5b सन्तिष्ठते माध्यन्दिनं सवनं।

1486.

6196. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 11—white and yellow alternately. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—

इति ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon:—

ॐ यज्ञभोक्ता परमात्मा महाविष्णुः प्रीयताम्। इदं पुस्तकं ढुंढिराजभट्ट भुर्मन्तिन् लिखितं। हे पुस्तक ददामं ले याहानिश्चोय : शुभं भवतु।

A manual of rules for the use of the Brāhmaṇācchaṃsi priest at Soma sacrifices.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः।

आपो मे होत्राशंसिन्यस्तामे होत्राशंसिन्यो ब्राह्मणाच्छंसिनं देवदत्त-शर्म्माणं त्वां वृणे इति वृत्तावृतो जपति महन्मे वोचो, etc., etc.

1487.

1028. आग्नीध्रप्रयोगः । *Agnīdhra-prayoga.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1868. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct. Complete.

On the duties of the Āgnīdhra priest who is to second the adhvaryu or the main priest in all his assertions.

The mantras are accented.

On the title-page it bears the name of Āpastamba.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

आग्नीध्रप्रयोगः ॥

यजमानेन वृतः वृतोऽस्म्याग्नीध्रक्रा उक्तः समाप्ते वै संप्रेष्यति आग्नीध्रः ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे ऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामाददे ॥

End :—

उपकृतां पाशाति ॥ लोष्टप्रायश्चित्ते श्रौताः मन्त्राः मन्त्रः सन्नियन ।

Col. :—

आग्नीध्रप्रयोगः ।

Post Col. :—

संवत् १८६८ आषाढ शु० १० भट्टमनाय तद्दिने लिखितं नाना भट्ट ॥ ॥ ॥ ॥

1488.

2085. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and fragile. Complete.

Colophon :—

इत्याग्नीध्रप्रयोगः समाप्तः ।

आग्नीध्र is an assistant to the Hōtri priest. This work gives directions to the आग्नीध्र to play his part properly in sacrifice.

The work begins : –

अथाग्नीध्रप्रयोगा लिख्यन्ते । अस्मिन् कर्म्मणि आग्नीध्रं त्वामहं वृणे । इत्युक्ते आग्नीध्रः वृतोऽस्मि कर्म्म करिष्यामि इत्युक्त्वा आहवनीयस्य ईशाने भागे प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य तीर्थेन प्रविश्य गार्हपत्योत्तरतः उपविश्य यजति । ईडादेवहूर्मनुः जपति ।

For a similar work see C.S. No. 406.

1489.

2733. आपस्तम्बानामाग्नीध्रप्रयोगः । *The Same* (*Āpastamba*).

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथापस्तम्बानामाग्नीध्रप्रयोगः ॥ देवस्य त्वा० माददे ॥ सम्या मादाय ॥ इयमावदो० जेष्म ॥ इति दृषदुपले समाहन्ति । द्विदृषदि सकृदुपलायां त्रिः सञ्चारयन् नवक्त्वः सम्पादयति ॥ इत्यादि ।

It ends :—

भूतानामुद्ध्वस्व उद्गमं भूः स्वाहा भुवः स्वाहा स्वः स्वाहा। भूर्भुवः स्वः स्वाहेति प्रायश्चित्तहोमानुक्रमः ॥

1490.

2046. वेदाङ्गानि *Vedaṅgāni* (पाणिनीय शिक्षा, ज्योतिषम् पिङ्गलच्छन्दस्सूत्रं याष्कनिघण्टुश्च)।

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Pāṇinīya Śikṣā begins :—

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्व्वं तद्विद्यात् यथोक्तं लोकवेदयोः ॥

It ends in leaf 4B.

Colophon :—

इति शिक्षा समाप्ता ।

Jyotiṣ begins in leaf 4B :—

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिम् ।
दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ।
प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीं
कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥

It ends in leaf 6B.

Colophon :—

इति वेदाङ्गज्योतिषं समाप्तम् ।

Chandaḥ begins in leaf 6B.

मयरसतजभगाश्च गमं मितं भ्रमति वाङ्मयं जगति यस्य ।
स जयति पिङ्गल नागः शिवप्रसादात् विशुद्धमतिः ॥

... ...

धीः श्रीः स्त्रीम्। वरामायू ॥ कागुत्तार ॥ वसुधामु ॥
मातेक्षत् ॥ कदामज् ॥ किंवङ्कभ ॥ नाह्मन्। ग्टल् ॥ गंते।
धादिपरः ॥ हे ॥ लौकः। ग्लौः ॥ अष्टो वसव इति ॥ २ ॥ छन्दः।
गायत्री ॥ दैव्येकं ... ...
... ...
पादः ॥ इत्यादिपूरणः ॥ गायत्र्यावसवः। जगत्या आदित्याः।
विराजो दिशः। त्रिष्टुभो रुद्राः ॥ एकद्वित्रिचतुष्पादुकपालं।

In leaf 8B :—

द्वितीयं द्वितीयमतितः। अथ लौकिकम् ॥

It ends in leaf 11A.

Colophon :—

इति छन्दः समाप्तं ॥

Nighantu begins in leaf 11A.

गौः। ग्मा। ज्मा। क्ष्मा। क्ष्मा। क्षामा।

It ends in 5 chapters in leaf 21B.

Colophon :—

इति निघंटे पञ्चमोध्यायः।

Post Colophon : Different and more modern hand :—

इदं पुस्तकं नागादीक्षित भागवतटीकैकारस्य।

Pāṇinīya Śikṣā is often printed. For Jyotiṣam see L. No. 1455. This treatise is attributed to the School of Lagadha. In the MS. noticed by Rajendra Lall there is not the second verse quoted above which clearly gives the name of the founder of the School of Astronomy, whose observations are said to be collected in this short treatise. For Chandas see W. pp. 98–100. Chanda sūtras are attributed to Pingala. It appears to contain the commentary of Halāyudha? It contains not only Vedic but Laukika metres as used in Sanskrit literature.

For Nighantu see Bibl. Ind. Edition of Yāskas Nirukta Part I (pp. 1–498).

1491.

9326. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 96. Character, Nāgara. Appearance, very old. Complete.

This appears to be part of a larger MS., containing all the works on the Vedāṅgas, with continuous pagination. There are, after the colophon of the Śikṣā, the opening verses of Jyotiṣa.

1492.

9327.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 140. Character, Nagara. Appearance, old.

This codex also appears to be a part of a much larger one; containing (1) Śikṣa in 6½ leaves of which the first is missing, (2) Jyotiṣa in leaves from 6B to 10A, of which the leaf 9 is lost, (3) Chanda which begins from leaf 10A and ends in leaf 16A, (4) निरुक्त begins in 16B. Here the MS. comes abruptly to an end.

1493.

7896. भाषिकसूत्र । *Bhāṣika-Sutra.*

Substance, country-made paper. 8×5¼ inches, Folia, 2. Lines, 10 on a page. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

2B, इति भाषिकसूत्रं समाप्तं ।

उक्तो मंत्रः । अनुदात्तस्वरः कथ्यते ।

इंद्रः । वरुणः । पितरः पितरः, etc., etc., 6 lines.

See the next number.

1494.

6065. *The Same.*

With the commentary by Ananta Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×4¾ inches. Folia, 12, of which the first two are missing. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Defective in the beginning.

अम्बा भागीरथी यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन विवृतं भाषिकं सूत्र मुत्तमम् ॥
अनेन प्रीयतां देवो रमानाथः सदा मम ।
ब्रह्मादिवन्दि[त]पदो देवदेवशिखामणिः ॥
वचनप्रसूनमालानन्ताख्येन सूरिणा रचिता ।
ध्रियतां हृदयसदये कमलामहिलेन पुरुषेण ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रथमशाखि-नागदेव-भट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचितं भाषिकसूत्रं (?) समाप्तम् ।
अनेन ग्रन्थदीपेन ससन्देहात्मकं तमः ।
व्यावर्त्य सन्तः पठन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥
ॐ नमः शाकम्भर्यै । श्री काशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

The Bhāṣika sūttra, consisting of 56 rules divided into two Kaṇḍikās, is a work on phonetics, treating of the accents in the Brāhmaṇas aṅgas and upāṅgas, as different from those of the mantras.

For the sūttra see L. 663 and for the beginning of the commentary see H.P.R. Vol. III, 205.

The 51st sūttra and its commentary.

Fol. 12A. :—

अथाङ्गोपाङ्गानां स्वरमाह ।

ता एवाङ्गोपाङ्गानां ता एवाङ्गोपाङ्गानामिति । ५१ शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं छन्दो ज्योतिषमिति षडङ्गानि प्रतिपदमनु-

षड़ं छन्दोभाषा धर्म्म मीमांसा न्यायस्तर्क इत्युपाङ्गानि तथा सङ्गो पाङ्गानां तान यत्र स्वरा भवन्ति। व्रिरभ्यासः शास्त्रपरिसमाप्त्यर्थः। इति शब्दशास्त्रवेदिनामभ्युदयप्रापनार्थः। तदेते श्लोका भवन्ति

उदात्तः स्मर्यते नीचो नीच उच्चस्वरो भवेत्।
ब्राह्मणस्य स्वरो ह्येष ज्ञायते वेदपारगैः॥
ऋषिप्रोक्तमनुसारेण स्वरं ज्ञात्वा द्विजः पठेत्।
स वेदफलमाप्नोति ह्यन्यथा नरकं व्रजेत्॥
मन्त्रं वा ब्राह्मणं सम्यक् स्वरार्थं ज्ञानपूर्वकम्।
योऽधीते वेदवित् स स्यात् अन्यथा स्यात्कृपाति॥ इति।

[The Siksās in versified form are all given together at this place though some of them are stated to belong to particular Vedas.]

1495.

662. लोमशी शिक्षा। *Lomasī-Siksā.*

Substance, foolscap paper. 8½×3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 84. Character, Nagara. Date, Saṃ. 1931. Appearance, new. Complete.

For a description of the work see L. 132. It belongs to Sāmaveda.

Both Aufrecht and Rajendralala attributes this to Garga Acārya. But in the very opening verse लोमशिष्यां (?) प्रवक्ष्यामि गर्गाचार्येण चिन्तितां means "I propound the *Lomasīa* system of Vedic phonetics as thought out by Gargācārya."

Post Colophon Statement:—

श्री संवत् १९३१। वैसाख क्र० ५।

1496.

2808. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 11½×4½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Character, Nagara. Appearance, fresh. Complete.

See the above.

1497.

873. नारदीय शिक्षा । *Naradiya-Siksa.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 11 to 20. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 136. Belongs to Sāma Veda.

1498.

1375B. नारदीयशिक्षाभाष्यम् । *Nāradiya-Śiksa-bhāsya.*

By Śubhākara.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 35. The first leaf is missing. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 820. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1725. Appearance, old. Generally correct. Complete.

The last colophon :—

द्वितीयस्याष्टमी कण्डिका । इति श्रीभट्टशुभाकरविरचिते नारदशिक्षाविवरणे द्वितीयः प्रपाठकः समाप्तः ।

इति नारदशिक्षाभाष्यं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १७२५ वर्षे द्वितीय अषाढ़ वदी ८ रवौ लि० हरिरामेण लिखितम् । शुभं भवतु ।

There are two prapāṭhakas. The first comes to an end in leaf 19A, complete in 8 Kaṇḍikās.

This is a commentary on Nārada's Śikṣa.

It ends thus :—

यदि नातिबलेन परिगृह्णाति तथा भेदः उपघातो ऽपघातानां भवतीत्येवं वर्णोच्चारणां कार्य्यं व्यक्ताः स्फुटाः प्रयोगास्तु जपे ऋषिस्वाध्याये अध्यापने चेति ।

1499.

3253. याज्ञवल्क्य-शिक्षा । *Yājnavalkya-Śikṣā.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1939. Appearance, fresh. Complete.

Often printed.

See Bik. 153.

It ends :—

युक्तियुक्तं वचोग्राह्यं नाग्राह्यं गुरुगौरवात् ।
सर्व्वग्राह्यक्षरस्वस्थं तद्याज्ञवल्क्येन भाषितम् ॥

For convenience of reference, it is placed along with other Śikṣās. But it rightly belongs to the subsidiary literature of the White Yajurveda, as stated in the colophon :—

Colophon :—

इति श्रीयाज्ञवल्क्यमुनिकृता वाजसनेयिशिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १९३९ माघ शुक्ल ४ वार रवि लिख्या कालिकाप्रद शुभम् ।

1500.

660. कात्यायनी शिक्षा । *Kātyāyanī Śikṣā.*

For the manuscript see L. 1239.

1501.

3255. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1940. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ कात्यायनी दुर्विज्ञेयत्वात् स्वरितस्यादौ लक्षणमाह ।
यदुदात्तात् स्वरं नीचं स्वार्य्यं तत् परतो न चेत् ।

उदात्तात् स्वरितं वा स्यात् + + स्यात् स्वरितं वदेत् ॥
आद्यस्य पादत्रयस्यायमर्थः । पदकालीनं यदुदात्तात् स्वं
अनुदात्तमक्षरं दृश्यते तत्संहिताकाले स्वरितं कार्यं ॥ इत्यादि ।

It ends :—

पदकाले यदनुदात्तं तत्संहिताकाले तथैव भवति । यदुदात्तात्
परं नीचमित्यादिना स्वरितं च । अत्रोदाहरणं पित्र्यवनाम ॥
स्वरितलक्षणमनुक्रम्यं समाप्तम् ।

Colophon :—

इति कात्यायनी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

सं १९४० ज्येo सु १ ।

Though called Kātyayanī-śikṣā in the colophon, it seems to be a commentary on it.

1502.

663. पाणिनीय शिक्षा । *Pāṇinīya-Śikṣā.*

For this manuscript see L. 1237

On phonetics according to the school of Pāṇini. Rājendralāla thinks this to be of the Yajurveda recension. But he does not state, why? It consists of 58 couplets, and tallys with I.O. Catal No. 544, up to the 9th verse. But that consists of only 21 couplets, and seems to be an abridgment of the present work.

1503.

1375A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara. Appearance, old.

It contains 12 chapters—one more than in Weber's edition in *Indische Studien*, IV. The 12th chapter consists of a praise of Pāṇini. It contains the following ślokas.

(1) शङ्करः शाङ्करिं प्रादात्, दाक्षीपुत्राय धीमते ।, etc. (2) येनाक्षर-समाम्नायं (3) येन धौता गिरः पुंसां (4) अज्ञानान्धस्य लोकस्य (5) त्रिनयन-मभिमुखनिःसृतामिमां ।

See Weber pp. 97 and 98 in which the fifth sloka is missing.

Post Colophon :—

अथ शिक्षामात्मोदात्तश्च हकारं स्वरागां यथा गौत्यर्चोस्पृष्टो-दात्तश्चाथस्तु शङ्कर एकादश नामकृणा। अर्জিतं भूरिकष्टेन लिखितं पुस्तकं मया etc., etc.

1504.

2632. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 7×4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Śaka 1795. Appearance, fresh. Complete.

Often printed.

1505.

4180A. *The Same.*

I.—Substance, country-made paper. 8×4½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

An incomplete MS which contained the largest recension, consisting of 60 couplets, of which 46 from the first are there.

See I.O. Catal. No. 544

4180A.

II.—Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 6, of which the 4th is missing. Lines, 7 on a page. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, old.

Colophon :

इति शिक्षा समाप्ता ॥

श्रीमहात्रिपुरसुन्दर्यै नमः ।

1506.

1169. **पाणिनीय-शिक्षापञ्जिका ।** *A comm. on the Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1800. Appearance, fresh. Complete.

A commentary on Pāṇinīya śikṣā by Dharaṇīdhara.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 544.

Post Col :—

संवत् १८०० वर्षे आसुनी सुदी २ वार विश्पतौ लीखा शुभमस्तु ।

In the same number there is another copy of the same work in 12 leaves, with ten lines each in Nāgara character.

Post Colophon :—

संवत १७८८ वर्षे ज्येष्ठमासा चन्द्रवासरे लिखितमिदं पुस्तकं श्री ।

On the blank side of the first leaf is written :—

स्मृतिचन्द्रिका रामपण्डित विनायकस्य

In a fresher ink नन्दपण्डितपौत्रस्य गोपीनाथस्य पुस्तकम् ।

1507.

2834. *The Same.*

By Dharaṇīdhara.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Appearance, discoloured. Complete. Date, Saṃvat 1828.

Colophon : —

इति वेदाङ्गशिक्षापञ्जिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

पञ्जिका पदभञ्जिकेति विश्वप्रकाशे । इदं पुस्तकं खगागगोप-

नाम्ना श्रीवरामभट्टात्मजवेङ्कटेशेन लिखितं स्वार्थं परमार्थं च। शुभं लेखकपाठकयोः भूयात्। साम्बसदाशिवार्पणमस्तु। संवत् १८२८ ज्येष्ठ शु० १२।

1508.

4180B. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

4180C. *The same work.*

Substance, foolscap paper. 9×4½ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

See I.O. Catal. No. 544 and Weber's Cat. Berl. No. 71.

1509.

659. पाराशरी शिक्षा यजुर्वेदीया (?) *Parāsarī-Sikṣa*

On phonetics of the Yajurveda of the school of Parāsara.

For the manuscript see L. 1236.

1510.

3256. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1939. Appearance, fresh.

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९३९ कालिकाप्रसाद।

See L. 1236. The 150th verse is wanting in the present manuscript.

1511.

667 केशवीशिक्षा । *Kesavi-Siksa*

Phonetics on the Yajurveda.

By Kesava.

Colophon :—

इति कात्यायनाचार्य्यकृतनवसूत्राणि समाप्तानि ।

For the manuscript see L. 1238.

1512.

3259. **केशवीशिक्षा** *or* **माध्यन्दिनीयपरिभाषकसूत्राणि** *and* **लघ्वमोघनन्दिनी शिक्षा ।**

The same and an other Siksā.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1839. Appearance, fresh. Both complete.

Kesavasiksā ends in leaf 6B. Then begins Laghvamoghanandini.

इति केशवी शिक्षा समाप्ता । अथ लघ्वमोघनन्दिनी लिख्यते ।

For Kesavi Siksā see L. 1238 and Keilhorn's remarks on the siksās p. 16.

Laghvamoghanandini begins ;—

पादादौ च पदादौ च संयोगावग्रहेषु च ॥
यः शब्द इति विज्ञेयो योऽन्यः स य इति स्मृतः ॥ १ ॥
युक्तेन मनसा तद्वत् तत्त्वायामि तथा परम् ।
अनुक्रामेन वाह्यतुरीयमनुपापदे ॥ २ ॥
पदादादावस्य विच्छेदे संयोगान्ते च तिष्ठताम् ।
वर्ज्जयित्वा रहौ यानान् ईषत् स्पृष्टत्वमिष्यते ॥ ३ ॥

It ends :—

ज्ञात्वा वेदविनाशान्तु सम्यग्ज्ञयाम्न वै बुधः ।
आश्रय तं विविक्तं वै तस्य धर्म्मो न क्षीयते ॥ १७ ॥

Colophon :—

इति लघ्वमोघनन्दिनी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १९३९ माघ कृष्णा १० कालिकाप्रसाद ॥ राम । राम ॥ राम ॥

1513.

2504. **केशवशिक्षाव्याख्यानम् ।** *A comm. on the Same.*

Substance, foolscap paper. 8¼×6½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 140. Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथातो केशवीशिक्षां व्याख्यास्यामः ।

नत्वा गणपतिं वेदं परिभाषाख्यसूत्रकम् ।

उच्यते केशवेनेदं वेदाध्यायिसुखाप्तये ।

तत्रादौ माध्यंदिनीयवेदपरिभाषाया अङ्गानां नवानां सूत्राणां-मध्ये येन सूत्रेण पदमध्यान्त्यवर्णेषु संज्ञा जायते तद्विना पदादि-वर्णेष्वेव येन संज्ञा जायते तत्सूत्रं पदादौ च पूर्व्वाह्लतयोः ।

द्वियोगाचारः संपूर्व्वयोश्च छन्दसि माध्यन्दिनीये पदादौ आद्य हल्विहीनयोर्वकारयकारयोः संपूर्व्वयोश्चायनयोः क्रमात् ।, etc.

अस्योदाहरणानि । संहितायाः प्रथमाध्याये प्रथमकण्डिकाया वायव इत्यादयः ।, etc.

In leaf 8A. इति नवमसूत्रव्याख्या । सूत्रार्थे कारिकापि ॥

8B. ह्रस्वं दीर्घं भवेत् किञ्चित् संहितायां पदे न चेत् ।

हल् संयुता युताकारश्चावर्णा हल्व्यसर्गयुक् ।

नवानामपि सूत्राणां पठिताः कारिकास्त्विमाः ।

केशवेन कृतास्तास्तु वेदाध्ययनबोधिकाः ।

परिभाषाख्यसूत्रं च यजुर्वेदसकारिकम् ।

दैववित् केशवेनेदं कृतं स्वस्वरान्विता ।

क्रमोदात्तादिभिर्वेदः स्वस्त संस्वरलक्षणम् ।

षिद्धादिभिः षडङ्गस्य विषयं वेदपाठकैः ।

इति केशवकृतकारिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीरामकृष्ण वासुदेवार्पणमस्तु ।

काश्यपान्वयसंभूतः श्रीरामो वेदपारगः ।

तेनैव लिखितं त्वास्तु तस्येदं पुस्तकं शुभम् । ग्रन्थ संख्या १,४० ।

This is a commentary on Kesava's phonetics on White Yajurveda of the Mādhyandinīya School. The text comprises of nine sūtras only for which see L. No. 1238, where the colophon says that the nine sūtras are attributed to Kātyāyana. Kesava has written karikās on these nine sūtras of Kātyāyana known as Veda-paribhāṣaṅka-sūtras these karikās are known as Kesavīya-sikṣā. The commentary on the Sūtras appears to be by Kesava himself.

For the manuscript and the work see L. 2670.

1514.

1106. **सर्व्वसंमतशिक्षाविवरणम् ।** *Sarva-sammata-Sikṣā-Vivaraṇa.*

Comm. By Muñci Bhaṭṭa of Almura.

Text by Kesava.

Substance, country-made paper. 9×3¼ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 550. Character, Nāgarī. Appearance, old. Complete (containing 131 verses).

Commentary on Sarvasammatasikṣā by Kesava, called Vivaraṇa by Muñci Bhaṭṭa. Sarvasammata Sikṣā is a general digest on Vedic Phonetics.

In Weber's Catal. 1502 the number of slokas is 153.

See Des. Cat. Sans. MSS. Madras, Vol. II, pp. 720–724 The text is by Kesavārya, son of Sūryadeva, who appears to be a different person from the author of Kesavī-sikṣā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गणेश्वरं प्रणम्याहं लोकपालान्यथा गुरून् ।

सर्व्वसम्मतिशिक्षाया वक्ष्ये व्याख्यानमुत्तमम ॥

प्रारिप्सितग्रंथस्याविघ्नेन परिसमाप्तये प्रचोदनाय शिष्टाचारपरि-
प्राप्तेष्टदेवतानमस्कारपूर्व्वकं ग्रन्थारम्भं तु प्रतिजानीते ।

गणेशं वरदं देवं प्रणिपत्य गजाननम् ।

द्वित्वादीनां प्रवक्ष्यामि लक्षणं सर्व्वसम्मतम् ॥

It ends :

पदक्रमविशेषज्ञः वर्णक्रमविचक्षणः ।

स्वरमात्रविभावज्ञो गच्छेदार्षार्थसंमदं ॥ १३० ।

सूरिदेवबुधेन्द्रस्य नन्दनेन सदात्मना ।

प्रणीतं केशवार्य्येण लक्षणं सर्व्वसम्मतम् ॥ १३१ ।

Col. :— इत्यालसूरिसखिभद्र विरचितं सर्व्वसम्मतशिक्षाविवरणमति-
निर्मलम् ।

Post Col. :—शुभमस्तु ।

1515.

2815.

Three sheets of foolscap paper containing पराशरी शिक्षा, पाणिनीय शिक्षा and केशवीशिक्षा in Bengali character.

1516.

3260. **कारिकावली** *and* **माध्यन्दिनीयलघुशिक्षा ।**

Kārikāvali and Laghu Śikṣā.

By Keśavarāma, son of Gokulacandra.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 60. Handwriting very modern. Appearance, fresh.

(1) Kārikāvalī by Keśavarāma, son of Gokulacandra, consists of eighteen couplets of the anuṣṭup metre on Vedic phonetics.

It begins :—

अनुदात्तादुदात्तश्चेत् स्वरितोत्तर एव च ।
हृच्छिरःकर्णमूलेषु न्यसेद्धस्तं न संशयम् ॥ १ ॥
अनुदात्तादुदात्तश्चेत् अनुदात्तपरस्तथा ।
अनुदात्तं हृदि न्यस्योदात्तं वामभ्रुवि न्यसेत् ॥ २ ॥

It comes to an end in leaf 2A.

संयुक्तस्य पदाद्यस्य चाकारस्य प्रतीयते ।
ईषद्दीर्घतयोच्चारः कात्यायनमुनेर्गिरा ॥ १८ ॥

Colophon :—

इत्यास्तिकवंशोद्भवगोकुलचन्द्रसुत-केशवरामकृता कारिकावलिः सम्पूर्णः ॥

(II) Then follows Mādhyandinīya Laghuśikṣā.

It begins :—

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि माध्यन्दिनमतं यथा ।
षकारस्य खकारः स्यादृग्योगेतु + गो भवेत् ॥ १ ॥
इषे त्वध्यं क्षया हृष्टा समुद्रः प्रत्युदाहृतिः ।
पदादौ विद्यमानस्य ह्यसंयुक्तस्य यस्य च ।
आदेशो हि यकारः स्याद्युक्तः सन् जश्च न तु ॥ २ ॥

The last kārikā is numbered 28. It runs :—

ऋकारः खलु सर्व्वत्र ह्योकारसदृशो भवेत् ।
हृदे स्वरस्तृतीया च ऋणं वाचमथा परम् ॥ २४ ॥

Colophon :—

इति माध्यन्दिनीयलघुशिक्षा ।

The colophon is followed by the following :—

कण्ठे तर्ज्जन्यङ्गुलिनामनं, यकारे पञ्चाङ्गुलियोजनम्, नकारे कुण्डलीकरणम् ।
ककारे च टकारे च डकारेऽङ्गुलिनामनं ।
पञ्चाङ्गुल्यं पकारे तु नकारे कुण्डलाकृतिः ॥ १ ॥

मुख्याह्णतिर्मकारे तु मकारे तु मखानहः ॥

वेदे माध्यन्दिनीयके शिक्षावचनम् ॥

For the work we are referred by Aufrecht to Keilhorn on the sikṣās, p. 24.

1517.

666 **अमोघानन्दिनी शिक्षा ।** *Amoghanandinī-Sikṣā.*

Substance, European paper. 11⅞ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 17. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It consists of 17 couplets and agrees neither with L. 138, nor with Bik. 153.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पादादौ च पदादौ च संयोगावग्रहेषु च ।

यः शब्दमिति विज्ञेयं योन्यः स य इति स्मृतः ॥ १ ॥

मुखेन मनसा तद्वत् तन्वयामि तथा परम् ।

मनुकापेन वाक्यं च तुरीये मनुया पदे (?) ॥ २ ॥

It ends thus :—

विसर्ग्यमपि नाम्नं च सम्यग् भूयाद्विचक्षणाः ।

मापस्तम्बिविवक्तं च यस्माद्धर्म्मो न हीयते ॥ १७ ॥

Colophon :—

इति अमोघानन्दिनी शिक्षा समाप्ता

1518.

3258. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1939. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इत्यमोघानन्दिनी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १६३६ षष्ठ छाया १३ रामरा० ।

See L. 133.

1519.

3261. वर्णोञ्ज्वलप्रदीपिका *or* अमरेशी शिक्षा ।

Amaresī Sikṣā.

By Amareśa.

Substance, country-made paper. 9¾×4¼ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Saṃvat 1941. Appearance, fresh. Complete.

The maṅgalācaraṇa :—

श्रेयो दिशतु नः छायाः कंसमातङ्गकेशरी ।
राधाकेलिकलाभिज्ञो गोपीवादकुतूहली ॥

The author and the work :—

उत्पन्नो यः स्तुते वंशे बुद्धिमान् क्षतनिश्चयः ।
अमरेश इति ख्यातो भारद्वाजकुलोद्भवः ॥ २ ॥
सोऽहं शिक्षां प्रवक्ष्यामि प्रातिशाख्यानुसारिणीम् ।
बालानां पाठसुज्ञार्थं वर्णज्ञानादिहेतवे ॥ ३ ॥
जपादिशुभकार्य्येषु पुमान्नाधिकृतो भवेत् ।
सम्यक् पाठं विना यस्मात् तन्निमित्तं वदाम्यहम् ॥

It consists of 227 verses, teaching the correct pronunciation and recitation of the Vedic texts.

End :—

अमरेशकृतामितां शिक्षां यो धारयेत् सुधीः ।
विद्वज्जनसभामध्ये जयं स लभते ध्रुवम् ॥ २२७

Colophon :—

इत्यमरेशकृता वर्णरत्नप्रदीपिका शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९४१ भा० सु० ८ कालीकाप्रसाद लौः ।

1520.

3262. शिक्षा । *Śikṣā.*

By Malla Śarmā.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1939. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्कान्यकुब्जोपमन्युमिश्रोत्रि-गणपति-पितृभक्तमल्ल-शर्म्मकृता शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १९३९ । शाखा ११ कालिकाप्रसाद ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

नत्वा गणपतिं देवं ध्यात्वा श्रीकुलदेवताम् ।

मल्लशर्म्मा ह्रस्वपूर्वां करोमि स्वरप्रक्रियाम् ॥ १ ॥

नत्वा विघ्नहरं सदा शुभकरं सर्व्वस्य कामप्रदं

स्मृत्वा श्रीगुरुपादुकां सुललितां ध्यात्वा परां देवताम् ।

वेदे वाजसनेयिकेष्वधिकृतां विप्राश्च ये सत्तमा

स्तेषामेव कृते कृता न कुधियां ह्रस्वस्वरप्रक्रियाम् ॥

The author and the date of the composition of the work (Saṃvat 1381).

श्रीमता कान्यकुब्जेन सुपमन्युमिश्रोत्रिणा ।

श्रीमद्वेदस्वरूपाणां श्रीमद्गणपतिनाम्ना ॥

सूनुना पितृभक्तेन मल्लविप्रेण धीमता ।

विक्रमार्कगताब्देषु चन्द्रवस्वग्निभूमिषु ॥

ऊर्ज्जे मासि सिते पक्षे ह्येकादश्यां शुभे दिने ।

कृते पद्मबोधाय स्वहस्तस्वरप्रक्रियाम् ॥

1521.

8175.

Substance, country-made paper. 10¾ × 5 inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Character, Nagara. Date Samvat 1576. Appearance, old and discoloured.

I. (1–8B) माण्डूकी शिक्षा (Vedic phonetics).

See L. 135.

II. (8B–15B) एवं शौनकशाखाया ऋग्वेदस्याङ्गं ज्योतिषग्रन्थं ब्रह्मकाश्यपानुवादं समाप्तम् ।

A work relating to auspicious and inauspicious moments in the form of a dialogue between Brahmā and Kāsyapa.

Beg. :—

अथ ब्रह्माणं स्वयम्भूं गुरुं लोकपितामहं ।
ब्रह्मलोके सुखासीनं काश्यपः परिपृच्छति ॥
किं प्रमाणं मुहूर्त्तानां रात्रौ वा यदि वा दिवा ।
चन्द्रादित्यगतं सर्वं तन्मे प्रब्रूहि पृच्छतः ॥

III. (Foll. 15B–27) इति श्रीअथर्ववेदे महाशान्तिः समाप्ता ।

Beg. :—

महाशान्तिं प्रवक्ष्यामि यां प्राप्य महतीं श्रियं ।
ब्राह्मणः क्षत्रियो वापि वैश्यो नाप्युपसर्प्पति ॥
ब्राह्मणः सर्व्वकामाप्तिं क्षत्रियः पृथिवीमयं ।
सर्व्वतस्तुसमृद्धिं च वैश्यः समधिगच्छति ॥

Post Colophon Statement :—

संवत् १५७६ वर्षे आश्विनमासे शुक्लपक्षे प्रतिपत्तिथौ सोमवीनि अद्येह नाभिववास्तव्यं वाह्मणागरज्ञातीय पंड्यावासूत भूधरी आलिखितं पठनार्थं पुत्रपौत्रपठनार्थं परोपकारार्थे लिखितं ग्रन्थ सं ११०० लक्षणग्रन्थसमाप्त शिक्षा ज्योतिष महाशान्ति पञ्चपटलिका च पुरश्चरणराध्याप्ति प्रातिशाख्याद्यवच्छिविधिछन्दः ग्रं च समाप्तं पंवृत्तीद्यावा यादृशं, etc.

1522.

6186.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 2. Lines, 10 to 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, soiled.

Two groups of *ślokas* on Vedic phonetics (śikṣa).

I. *Beg.* :—

स्वराद्द्वित्वमवाप्नोति व्यंजनं व्यंजने परे ।
स्पर्शो लकारपूर्व्वो यो वपूर्व्वस्य द्विरुच्यते ॥ १ ॥

There are 33 ślokās in this group.

2A. II. *Beg.* :—

+ + + अकारस्य ऋकारः कषयोस्तथा ।
असयोः कषयोः सन्धिस्तत्र वर्णगा विसंयुतौ ॥
मध्येतस्य चकारस्य तैत्तिरीयपदे स्थिते ।
सर्व्वानुदात्तं विज्ञेयं नित्यमित्यभिधीयते ॥

There are thirteen verses in this group.

The Colophon :—

इति नवशिक्षा was added by a later hand, as the first sloka of the first group of the *ślokas* is preceded by a couplet, also marked 1, which contains the words नवशिक्षा ।

It runs :—

व्यासलक्ष्मी भरद्वाज + + पिशलिनिर्मिताः ।
कौडिन्य + + श्रेयावग्य शिक्षा नव स्मृताः ॥

1523.

9921. शिक्षाविवृतिः । *Śikṣā-vivṛti.*

Substance, country-made paper. 15×6¼ inches. Four long leaves. Extent in ślokas, 176. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete.

A gloss on Siddheśvara's Śikṣā.

Anonymous.

It begins thus:—

श्रीगणराजायास्तु नमः ।

यत्पदपङ्कजसंस्मृति रतिविपुलानप्युपस्थितान् विघ्नान्

सपदि हरति हरतनुजं तनुजं दुःखं हरन्तमभिवन्दे ॥ १ ॥

कविकुलचूडारत्नश्रीसिद्धेश्वरविनिर्म्मितां शिक्षां

व्याकुर्व्वे सु यथामति बालमतीनां सुबोधाय । २ ।

अथ निरवद्यामितविद्यापारावारपारदृश्वा निखिलोत्खाताखिलप्रतिवादिनिवहः । सुकवि यशस्तोमसन्तानदमसन्तानेतुः निजविपुलामलकुलविततकेतुः अयत्नसिद्धशर्म्मा श्रीसिद्धेश्वरशर्म्मा दयार्द्रमानसकतया स्वकीयान्तेवासिशिष्याव्याजेन चतुर्वर्गायत्तसिद्धिनिदानभूतां शिक्षां उपदिक्षन् विघ्नविघाताय समनुष्ठितं त्रिभुवननमर्च्चितपदारविन्दद्वन्द्वकरिवरवदनप्रणामात्मकं मङ्गलमवतारयति श्रीहेरम्ब इति । इत्यादि ।

1524.

3254. वसिष्ठ शिक्षा । *Vasistha-Siksa.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 170. Character, Nagara. Date, Samvat 1941. Appearance, fresh. Complete.

Hz. Vol. II, No. 113[3] is also Vasisthasiksa. But it has only one leaf.

It begins:—

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि वशिष्ठस्य मतं यथा ।

सर्व्वानुक्रममुद्धृत्य ऋग्यजुषोस्तु लक्षणम ॥ १ ॥

अथादित्ये यजुर्वेदे भेदे माध्यन्दिनीयके ।

वक्ष्यामि ऋग्यजुषोस्तु विभागं मुनिभाषितम् ॥ २ ॥

अनादेशो यजुर्ज्ञेयं अनादेशो तु केवलम ।

अन्ते तु यजुस्कारे शेषं विद्याद् यजुः कविः ॥ ३ ॥

उपयामः सयोनिश्च स्वाहाकारश्च योऽन्यभाक् ।

ऋक्सम्बन्धं यजुर्ज्ञेयं यच्च वक्ष्याम्यतो ब्रुवन् ॥ ४ ॥

ह्यवसाना ऋचः सर्व्वा यजुरन्यत्तदीप्सितम्
वर्गादिष्ठाम् नेवं स्यात् तत्रादिष्टं यजुर्भवेत् ॥ ५ ॥
ज्ञेयान्येकावसानानि स्वाध्यायोपरमात् क्वचित् ।
अवसानानि वक्ष्यामि द्विपदैकपदांस्तथा ॥ ६ ॥
क्रमर्द्धो चानुवाकानामन्तेषु यजुषां तथा ।
अवसानं विजानीयादाम्नायनियमेन तु ॥ ७ ॥
अध्याये प्रथमे नवमे ऽनुवाके ।
परमाक्षरस्येत्येका ऋगन्यानि यजूंषि ।
सर्व्वे मन्त्राः सप्तदशोत्तरशतं यजूंषि प्रथमे १ । ११७

It ends:—

उमिति वा गायत्री क्रतो इति चौणि यजूंषि हिरण्मयेन
पात्रेणेति वा खं ब्रह्मेति चत्वारि ६० सप्तमे यजूंषि समऋगयजुषोः
संख्याविभागः संख्याविभागः । १७ ॥ १ ॥

एकोनशता ऋचः सर्व्वाः सुनिषड्वेदभूमिताः ।
अभिरानाथवा (?) ज्ञेयाः १४ । ६३ वशिष्ठेन च धीमता ॥

एतं सर्व्वाणि यजूंषि समाश्विवसुयुग्मकाः । २८ । २३
अथवा पञ्चभिर्न्यूना संहितायां विभागतः ॥ २ ॥

Colophon:—

इति वशिष्ठमुनिप्रोक्तऋग्यजुषोर्विभागः समाप्तः ॥

Though called a Śikṣā at the opening line it is really an Anukramaṇikā of the Mādhyandinī śākhā of the White Yajurveda. It examines the Saṃhitā chapter by chapter, till the end, where in the colophon it calls itself ऋग्यजुषोर्विभागः ।

It may go also under the head of supplementary literature of the White Yajurveda or even with the Kātyāyana Paribhāṣās.

Post Colophon:—

श्री सं १६४१ का०

1525.

3257. माण्डवी शिक्षा । *Māṇḍavī-Śikṣā.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1939. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथातः संप्रवक्ष्यामि शिष्याणां हितकाम्यया ।

माण्डव्येन यथा प्रोक्ता तोष्य + + संख्या समाहृता ॥

इषेत्वा वर्हीः । प्रथमाध्वरम् । वाजस्यामिसवः १ । एषवाः २ ।

वृहद् ग्रावासि ४ । ब्रह्म वनित्वा ५ । इन्द्रस्य वाजरसि ६ ।

वधान देव तिस्रः । ७ । ऊर्ज्जैत्वा दक्षेन त्वा ८ । पञ्चदश ९ ।

In this way all the 40 chapters of the White Yajurveda have been analysed, the last chapter 40th being ईशावास्य शिव एका ४० ।

Although called a Śikṣā, it is more of the nature of an Anukramaṇi.

Colophon :—

इति माण्डवी शिक्षा समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १९३९ । कालीकाप्रसाद ।

1526.

6266. स्वराङ्कुशः । *Svarāṅkuśa*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folium, one. Lines, 23 in all. Extent in ślokas, 30. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Dated, Saṃvat 1912. Complete.

Colophon :—

सर्व्ववेदोपयोगिस्वराङ्कुशनामकं प्रकरणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९१२ मिति चैत्र शुक्ला १ शशौ गोपीनाथस्येदम्

A general treatise on Vedic intonation, different from Jayanta Svāmī's Svarāñkuśa, a metrical work. It is based on Pāṇini.

Beginning :—

श्रीः। अनुदात्तं पदमेकवर्ज्जं॥ देवः।

सति शिष्टस्वरबलीयस्त्वमन्यत्र विकरणेभ्यः। गोपायतं। अनुदात्तस्य च यत्र लोपः। देवीं। चौ। लुप्ताकारे च तौ पूर्व्वपदस्यान्त उ०। देवद्रीचा। आमन्त्रितस्य च। आदिरु०।, etc., etc.

1527.

6177. लघुप्रातिशाख्य। *Laghu-prātiśākhya.*

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 2. Lines, nineteen in all. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ लघुप्रातिशाख्यः।

तद्यथा :—

अन्त्याद्वर्णात् पूर्व्व उपधा॥ ३४॥ अन्त्याद्वर्णात् पूर्व्व उपधासंज्ञा भवति। ऋकारादि॥ ४३॥ सिमादितोऽष्टौ स्वराणां॥ वर्णसमाम्नायस्यादौ अष्टानां स्वराणां सिम् संज्ञा भवति॥ यथा अ आ इ ई, etc., etc.

1528.

6184(A). पदचन्द्रिका। *Padacandrikā.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment of a Vedic grammar.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विघ्नध्वंसकरं वन्दे गणेशञ्च तथा गुरुम् ।

उपकाराय सर्व्वेषां क्रियते पदचन्द्रिका ॥

शिवा पयस्वती चैव सुखदा च मधुमती ।

यत्नेन छन्दमोजस्वान्वर्चस्वाच्छुभ्रिणी तथा ॥ २ ॥

1B, इति स्वरप्रकरणम् ; 2A, इति विसर्गप्रकरणम् ; 2B, इति विसर्गाभावप्रकरणम् ; 3A, इति णत्वप्रकरणम् ; इति णत्वाभावप्रकरणम् ; 3B, इति नान्तप्रकरणम् ; इति मान्त प्रकरणम् ; 4A, इति प्रकृतिभावप्रकरणम् ।

Ends abruptly.

1529.

6184(B). पदज्योतिः । *Padajyotiḥ.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 2 marked 2 and 3. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Padajyoti begins in the first line of 2B, the foregoing portion containing the end of Pratijñāpariśiṣṭa with the colophon :—

इति कात्यायन प्रणीत-प्रतिज्ञासूत्र-मूलकण्डिकात्रयं समाप्तम् ।

The beginning of Padajyotiḥ :—

अथ पदज्योतिर्लिख्यते ।

अयस्मा स्वधा तन्वा ऊर्ज वाजी काष्ठा प्राश्ना मात्रा वषट्कारैः भैराङ्कृती ऊर्द्धासती भूयस्करमाणा वर्द्धमाना ऊर्द्धमाना मोदमाना वर्द्धमाना रोयमाणा मध्यिमः सर्व्वत्र धीराः क्रावेयाणीचने मिश्रा देवभिर्यज्ञिया यज्ञियामाणां त्रयो देवाः अस्य पादाः प्रथमा द्वितीयैर्वायवे वाला कामधुवाणा मधुपिन्वमाना मिमाना यावद्दक्षिणा वग्रमैत्रावरुणः शुनःस्फकाला चन्द्रमा देवता सरस्वतीम इमावत्राय ऊधान्तः ॥

End :—

न संयोगात् परं खार्थ्यं परसंयोगनायकसंयुक्तस्य न्यवर्गस्य न खार्थ्यपंचमच्चरं इति च ।

Colophon :—

इति पदज्योतिः समाप्तम् ।

Relates to Padapāṭha.

1530.

6183.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 130. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on Vedic Sandhi by Ananta.

Beginning :—

अ इ उ ऋ ए ऐ ओ औ इत्यष्टौ स्वराः । अ आसमपरे । तत्र अयं तत्राऽयं । एकारमिवर्गे तत्र इदं तत्रेदं । ओकारमुवर्गे तत्र ऊरुः तत्रोरुः ।

4A. इति अनन्तकृता सन्धिः (number of sūttras—20). अथ स्वरप्रकरणम् ।

उदात्तानुदात्तस्वरितप्रायाः स्वराः तत्र आद्यलक्षणम् ।

The chapter on Svara is in 18 sūttras.

8A. अथ हस्तप्रदेशलक्षणम् ।

अनुदात्तो हृदि ज्ञेयो मूर्द्ध्न्युदात्त उदाहृतः ।

स्वरितः कर्णमूले स्यात्सास्ये प्रायशः स्मृतः ॥

8B, इति अनन्तकृतं स्वराष्टकम् ।

Two karikas only.

11B, इति अनन्तकृत हलसन्धिः (The number of sūttras is 17).

अपरविसर्गोऽनु अऽप्योः

प्रिवः—असि प्रिवोऽसि

13A, इति विसर्ग सन्धिः ।

Then begins Svarāṅkuśa on the other side of the 13th leaf :—

Beg. :—अ इ उ ण ऋ ऌ क्, etc.

Colophon :—

इत्यनन्तकृतौ स्वराङ्कुशं संपूर्णकम् ।

1531.

6178.

Substance, country-made paper. 9¾×4¼ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

The rules of Vedic Sandhi.

Beginning :—

श्रीः । अ इ उ ऋ ए ऐ ओ औ दीर्घे अ आम् परे । तत्र । अयं । तवायं । एकारमिवर्णो तत्र इदं तवेदं । ओकारमुवर्णो इन्द्रस्य उत इन्द्रोत ।

1B, इति स्वरसन्धिः ।

इति स्वराः ॥ उदात्तानुदात्तस्वरित प्राय शाख्याभिनिहित चैप्रप्रश्लिष्टस्वराः ।

2B, इति हलसन्धिः ।

अविसर्गाम् अऽश्नोः । शिवः अस्मि शिवोऽस्मि ।

3A, इति समाप्तिः । श्रीरस्तु ॥

Here ends 3A. 4B. contains 16 lines, on the motions of hands and fingers in the recitation of the texts.

Beginning :—

मुष्ट्याकृतिर्मकारे च नकारे तु नवग्रहः ।
अनुस्वारे द्वयोः क्षेप उष्माणोऽङ्गुलिमोक्षणम् ॥
ककारे च टकारे च उष्मा चाङ्गुलिनामनं ।
पंचाङ्गुल्यं ? पकारे तु भकारे कुम्भमाकृतिः ॥, etc., etc.

1532.

6173. सन्धिकारिका । *Sandhi-kārikā.*

By Gaṇeśadatta.

With the commentary entitled Dīpakalikā.

Substance, country-made paper. 6¾×3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It treats of Vedic Sandhi.

Beginning :—

Comm. श्रीगणेशाय नमः।

अथ सन्धिकारिका लिख्यते ।

वन्दे गणेशचरणं द्वन्द्वविघ्नैकसाधनम् ॥

सिद्धिबुद्धिप्रदातारं भक्तसर्व्वार्थसाधनम् ॥

सरस्वतीं गुरुंश्चैव याज्ञवल्क्यादिकान् मुनीन ।

वन्दे सन्धिकारिकायां व्याख्यां कुर्व्वे यथामति ।

इह खलु व्याकरणशास्त्रेषु मन्दाधिकारिणां वैदिकानां सुगम सन्धिज्ञानार्थं सन्धिकारिकामारभे । तत्र मङ्गलपूर्व्वकं प्रथम श्लोकः।

Text. नत्वा श्रीगणनाथस्य चरणं वेदवर्णितम् ।

वालानां सुखबोधार्थं कुर्व्वेऽहं सन्धिकारिकाम् ॥

Comm. ... ...

... ...

अकारेकारयोः सन्धिर्व्ययो दीर्घताश्च न ।

इकारे ग्त्वमाप्नोति उकारे ओत्वमेव च ॥

End :—

इमां सन्धिकारिकां च विचारयति वैदिकाः ।

सन्धिज्ञानं भवेत्तेषां शीघ्रमेव तु निश्चितम् ॥

Comm. इति श्लोकस्यार्थस्य स्पष्टार्थः (?)

Colophon :—

इति श्रीगणेशदत्तसन्धिकारिका दीपकलिका समाप्ता । शुभं भवतु ॥

The enumeration of the kārikās is irregular. After the 31st kārikā, a fresh enumeration from 1 begins which comes up to 5. Then there are 4 kārikās, unnumbered.

1533.

2633. छन्दः । *Chandaḥ.*

Attributed to Piñgala.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1816 and Saka 1681. Appearance, discoloured. Complete.

Col. :—

इति छन्दः समाप्तः ।

Post Col. :—

यो ऽनधीतो द्विजः, etc., etc.

संवत् १८१६ शके १६८१ श्रावण शुक्ल ६ रवौ वापयोपाध्य-काशीनाथेन लिखितं स्वार्थं परार्थं शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥

"Edited, translated and explained by A. Weber, *Indische Studien* Vol. VIII. An edition of the text with Halāyudha's commentary, has also been published, in the Bibliotheca Indica by Visvanātha Śāstrin."

See I.O. Catal. No. 560.

1534.

4180(O). पिङ्गलछन्दः । *Piñgala-chandaḥ.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 6. Lines, 4 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1825 and Saka 1690. Appearance, discoloured. Complete.

Well known and printed.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८२५ शाके १६६० समये आषाढ़वदि १४ रवौ तद्दिने समाप्तम् ।

1535.

316. *The Same.*

With Halāyudha-Vṛtti.

A MS. of 96 pages, of foolscap size and half bound in leather.

Copied in Devanāgari in Saṃ. 1926, from a MS. dated 1832.

1536.

8524. **पिङ्गलछन्दवृत्तिः** *Piṅgalacchandavṛtti*

entitled **मृतसञ्जीवनी** ।

A Comm. on the Same.

By Halāyudha.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 27. Lines, 13 on a page. Extent, 1200 ślokas. Character, Nāgara. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

The Vṛtti only of Halāyudha written in neat Devanagari hand with rubrics to indicate quotations from the text and ends of topics. The last verse runs thus :—

पिङ्गलाचार्य्यरचिते छन्दःशास्त्रे हलायुधः ।

मृतसञ्जीवनीं नाम वृत्तिं निर्म्मितवानिमां ॥

इति पिङ्गलच्छन्दोवृत्तौ अष्टमाध्यायः

It begins after the Maṅgalācaraṇa :—

नेदानां प्रथमाङ्गस्य कावीनां नयनस्य च ।

पिङ्गलाचार्य्यसूत्रस्य मया वृत्तिर्विधास्यते ॥ २

क्षीराब्धेरमृतं यद्वदुद्धृतं देवदानवैः ।

छन्दोब्धेः पिङ्गलाचार्य्यश्छन्दोऽमृतं तथोद्धृतं ॥ ३

श्रीमत्पिङ्गलनागोक्तच्छन्दःशास्त्रमहोदधौ ।
वृत्तानि मौक्तिकानीव कानिचित् विचिनोम्यहं ॥ ४

1537.

5528. **पिङ्गलछन्दः सूत्रम् ।** *Piṅgala-cchandaḥ Sūtram.*

With the commentary by Candraśekhara.

Substance, country-made paper. 14×5½ inches. Folia, 68. In Tripatha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1891. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

T. इति पिङ्गलग्रन्थः सम्पूर्णः ।

Comm. इति समाप्तं पिङ्गलविवरणम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु सिद्धिरस्तु । संवत् १८९१ मिति वैशाख वदी वार रवि दशखतराम पलट दास मकानगो करी उमे लिखा श्रीरामः ।

The commentary begins thus :—

श्री गणपतये नमः ॥

अखिलहृदयलीलं गोपनारीसुलीलम्
सजलजलदनीलं लोकमङ्गलशीलम् ।
असि[वि]निहितमालं भक्तवृन्दस्य पालं
कलयदनुगकालं नन्दगोपालबालम् ॥
नानमंरचितपिङ्गलदीपच्छन्दविसरमोहमनस्विनः ।
अर्थभागयुतपिङ्गलभावोद्योतमां रचयति चन्द्रशेखरः ॥
श्रीमत्पिङ्गलनागोक्तसूत्राणां विशदार्थका ।
शिष्यावबोधसिद्ध्यर्थं संक्षिप्ता वृत्तिरुच्यते ॥

1538.

1994. **वैदिक-छन्दः-प्रकाशः।** *Vaidika-cchandaḥ-prakāsa.*

By Gurjara Vināyaka.

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokās, 192. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Generally correct.

The names of the author and of the work, and its scope are given in leaf **7 B,** just before Jagatipaṭala.

उदात्तैश्चतुर्भिस्त्रैश्चतुर्भिर्वानुदात्तकैः ।
अष्टधा गणितं भेदैश्छन्दो वै आगतं मया ॥
+ + थुपपदेनेन नायकोऽर्द्धपदेन च ।
गुर्ज्जरेणेति संचार्द्धं नागरेण कृतादिह ॥
त्रिचत्वारिंशदाद्येऽस्मिन् पटले कारिकाः कृताः ॥
अष्टौ वर्गाश्च विज्ञेया द्वितीये कारिकाः कृताः ॥
अष्टादशचतुर्वर्गा स्तृतीये कारिकाः स्मृताः ।
षोडशाथ त्रयो वर्गाश्चतुर्थे कारिकाः कृताः ॥
त्रयोविंशतिरेतस्मिन् वर्गाश्चत्वार एव च ।
पञ्चमे पटले ज्ञेयाः कारिकाः पञ्चविंशतिः ॥
वर्गाः पञ्च ततः षष्ठे त्वेकोनत्रिंशदत्र च ।
वर्गाः षट् सप्तमे ज्ञेयाश्चतुर्विंशतिरन्तिमे ॥
कारिकाः पञ्च वर्गा ह्यध्यायेऽस्मिन् शतं स्थिताः ।
सप्ततिः सप्त च श्लोका स्त्रिंशद्वर्गाः सपञ्चकाः ।
पटलान्यत्र सप्तैव द्वितीये रचितानि च ॥
मुख्ये मुख्यार्थकेऽध्याये गायत्र्याद्युपवर्गाने ।
इति वैदिकच्छन्दःप्रकाशे गुर्ज्जरविनायककृते द्वितीयोऽध्यायः ।

The MS. contains the 2nd chapter and the first paṭala of the third. L. No. **79** contains something like a maṅgalācaraṇa from which it seems to be the beginning of the work.

It begins :—

अधुनाथ प्रदर्श्यन्ते गायत्र्यः कतिचिन्मया ।
पदसंख्यादयः सर्व्वे तद्भेदाश्च विशेषतः ॥
सर्व्वागमाविरोधेन सर्व्वाचार्य्यसुसम्मताः ।
गायत्री तु पुरा प्रोक्ता सा चतुर्विंशत्यक्षराः ॥
पादभेदेन तस्यास्तु स्वरूपं कथ्यतेऽधुना ।
अष्टाक्षरैस्त्रिभिः पादैश्चतुर्भिर्वा षडक्षरैः ॥
अग्निमीळेऽग्न आयाहि शन्नो देवि समित्यमुः ।
ऋचः स्वादिष्ठयापोहि कया नः पावकेति च ॥
चतुर्वेदस्थिताः सर्व्वा वृष्टाम्नायाश्च संस्तुताः ।
... ...
... ...
अथ भेदाश्च गण्यन्ते गायत्र्याः क्रमशो मया ।
पदसंख्यादयः सर्व्वे सौकर्य्याय निविश्यते ॥

Colophons :—

2B, इति प्रथमं गायत्री पटलम् : 3A, इति द्वितीयमुष्णिक् पटलम् ; 4A, इति तृतीयमनुष्टुभं पटलम् ; 4B, इति चतुर्थं बृहतीपटलम् ; 5B, इति पञ्चमं पंक्तिपटलम ; 6B, इति त्रिष्टुप षष्ठं पटलम् ; 7B, इति सप्तमं जगतीपटलम् ; 8B, इति गाथा पटलम् ।

It ends :—

इति प्रगाथा विज्ञेयाः पठ्यन्ते त्वपरेऽपि च ।
प्रगाथं शंसति स्तौति प्रगाथेन यजेदिति ॥
प्रगाथान् परिज्ञायाथ शस्त्राङ्गति वैदिकम् । (?)

The manuscript from which this was copied was defective, as there is a lacuna in leaf 8B, line 8

1539.

3239.

Substance, country-made paper. 9⅞×3½ inches. Folia, 3. Character, Nágara of the eighteenth century. Appearance, oldish.

Three leaves containing a tabular statement of seven Chandas with their varieties according to Śaunaka, Piṅgala and Kātyāyana.

1540.

1978. **परिभाषाछन्दोमञ्जरी ।** *Paribhāṣā-chando-mañjarī.*

Substance, country-made paper. 12×5½ inches. Folia, 3. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथ छन्दोमञ्जरी लिख्यते ।
गायत्री च दशधो मासो·हतं नामे तमद्य च ।
तामे अश्वानां युवाकु भरद्वाजे पुरुतमम् ॥ १ ॥
सुमन्वे य ईशानानामायः स्वप्रेद्यमुप्रियंत्विति ।
इन्द्रः सहस्रदा वामे तद् गायत्रीछन्दः ॥ २ ॥
अष्टधौष्णिक् कदामसं तवच्चुर्यून ऊषु च ।
ददीरेक्णाः प्रयाघोषं च्यौयस्य पितुं न च ॥ ३ ॥

... ...

अग्निश्चोताश्मनम न इन्द्र मधि प्राद्वानि इति छन्दोदाहरणानि ॥

The following Vedic metres with various modifications are treated of in this short treatise with copious examples :—

(1) गायत्री—(*a*) त्रिपदा, (*b*) पदपंक्तिः (*c*) उष्णिग्गर्भा, (*d*) पाद-निवृत् (*e*) अतिनिवृत्ः, (*f*) यवमध्या, (*g*) वर्द्धमाना, (*h*) प्रतिष्ठा (*i*) ज्यौयसी, (*j*) विपरीता ज्यौयसी ।

(2) उष्णिक्—(*a*) पुप उष्णिक्, (*b*) ककुभ, (*c*) कुष्णिरा, (*d*) तनुष्णिरा, (*e*) पिपीलिकमध्याः, (*f*) अनुष्टुपगर्भा, (*g*) स्तोमं ।

(3) अनुष्टुभ्—(*a*) महापदपंक्तिः, (*b*) कृतिः, (*c*) पिपीलिकमध्या, (*d*) काविराट्, (*e*) नष्टरूपी, (*f*) विराट्, (*g*) यदा विराट् ।

(4) बृहती—(*a*) पुरस्तात्बृहती, (*b*) न्यङ्कुसारिणी, (*c*) उरोबृहती, (*d*) स्कन्धोग्रीवी, (*e*) उपरिष्टाद्बृहती, (*f*) विष्टारबृहती, (*g*) ऊर्ध्वबृहती, (*h*) पिपीलिकमध्या, (*i*) विषमपदा।

(5) पंक्तिः—विराट; सतो बृहती, विपरीताः बृहती; प्रस्तारपंक्तिः; आस्तारपंक्तिः; विष्टारपंक्तिः; संस्तारपंक्तिः।

(6) त्रिष्टुप्—उपत्रिष्टुप्; अभिसारिणी; विराटस्थाना; विराटरूपा; विपरीता विराटरूपा; ज्योतिष्मती; मध्ये ज्योतिष्मती; महाबृहती; यवमध्या; पंक्त्युत्तरा; विराटपूर्वा।

(7) जगती—महासतो बृहती; महापंक्तिः; यद्वा महापंक्तिः। अतिजगती।

(8) शक्वरी—अतिशक्वरी।

(9) अष्टी—अत्यष्टी।

(10) धृतिः—अतिधृतिः।

(11) कृतिः—(अष्टात्यक्षराणि) प्रकृतिः, आकृतिः, विकृतिः संस्कृतिः अभिकृतिः; उत्कृतिः।

This treatise on Vedic meters is different from the treatise noticed in L. 877 and Burnell 3B as छन्दोमञ्जरी।

Colophon :—

इति परिभाषाछन्दोमञ्जरी समाप्ता॥

1541.

661. **वेदाङ्गज्योतिषं।** *Vedāṅga Jyotiṣa.*

For the manuscript see L. 1455.

At the end of the manuscript there are 6 lines of Chandaḥ.

1542.

4180(P). *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिम् ।

दिनर्त्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥

प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीम् ।

कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥

ज्योतिषामयनं कृत्स्नं प्रवक्ष्याम्यनु पूर्व्वशः ।

विप्राणां समतं लोके( ) यज्ञकालार्थसुद्धये ॥

Colophon :—

इति ज्योतिषः समाप्तिमगमत् ॥

1543.

4180(Q). *The Same as P.*

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1689. Appearance, discoloured, and worn out. Complete.

Colophon :—

इति ज्योति समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

श्री विश्वेश्वराय नमः । श्रीवक्रतुण्डाय नमः ॥ संवत् १६८९ अष्टम्यायां लिखितम् ॥ ज्योतिषगणेशेन लिखितम् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

1544.

513. **निघण्ट** । *Nighaṇṭu.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 12 (8-19). Lines, 8 on a page. Character, Nagara. Date, Saka 1686. Appearance, old. Generally correct. Incomplete at the beginning.

10A, इति निघण्टौ द्वितीयोध्यायः, 14B, इति निघण्टौ तृतीयोध्यायः, 17A, निघण्टौ चतुर्थोऽध्यायः, 18B, निघण्टौ पञ्चमोऽध्यायः, अग्निर्द्रविणोदा अश्वो वायुः श्येनोश्विनौ षट् ॥ फाल्गुन मासे कृष्णपक्षे द्वितीयायां सौम्यवासरे तद्दिने भिकंभट्टेन लिखितं

यादृशं पुस्तकं, etc. । १ । २५० ।

काश्यां भानौ संवति स्वर्ष्टेतिस्थे ।

शाके बस्सागाङ्कभूगे परार्हेगा ।

भूकम्पो ऽभूच्छावणे सुक्लपक्षे

तिथ्यामादौ मन्मथे सार्पपाते ॥

नलं रत्नादित्यादि । भग्नपृष्ठ इत्यादि । शिवमार्पणमस्तु ।

In a different hand :—

कालभैरव । ग्रन्थसङ्ख्या २५० ।

1545.

9878. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 201. Character, Nagara. Date, Sam. 1813. Appearance, tolerable. Complete.

It begins from the leaf 21. So this MS. is evidently a part of a larger one containing some other work in a continuous pagination.

Colophon :—

निघराट्; समाप्तः ।

शुभमस्तु । कल्याणं भवतु । संवत् १८४३ वर्षे ज्यष्ठसुदि ९ ग दि उ मा पथि सधीगाम डामध्ये पत्तगको ग उ काहि स्वनजिनी मो पथि पि लालौतं पढ्गोलिवलभ गामजीस्यात्मज अनुपराम आत्म पठनार्थं । मङ्गलमस्तु ।

1546.

41801. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon :—

गवसंवद्दामोदरेण लिखितम् । जयायाङ्गसुना दत्तम् । पठनाय ।

1547.

4180M. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7×4½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment. The first chapter only, coming very nearly to the end.

1548.

6477. निघण्टुनिर्वचन ।

A commentary on the same.

By Devarāja Yajvan. In Tripāṭha form.

Substance, country-made paper. 14×5½ inches. Folia, 153. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1903. Śaka, 1768. Appearance, fresh. Complete.

See I.O. Catal. No. 556. Published in the Bibl. Ind. series.

Colophon :—

इति श्रीमदत्रिगोत्रश्रीदेवराजयज्वनः कृते निघण्टुकाण्डनिर्वचनपञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९०३ शके १७६८ पौषशुक्लद्वादश्यां भौमवासरे तद्दिने प्रातःकालसमये इदं पुस्तकं लेखन समाप्तः हस्ताक्षर गणेशभट्ट वास्तव्य फणीन्द्रपुर साप्रत् श्रीक्षेत्रकाशी दशाश्वमेधघाटावर असे । यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

1549.

4296.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1619 Appearance, discoloured. The first leaf is missing.

Colophon :—

इतिछन्दः समाप्तं ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६१८ संवत्सर प्रवर्त्तमा दक्षिणायने आश्विनवदि षष्ठी-शुक्रे। शुभमस्तु।

Then in a later hand :—

द्विवेदि आत्मारामात्मज-मोमेश्वर-विरेश्वर-कामेश्वरस्येदं पुस्तकम्।

This is an Anukramaṇi of the Nighaṇṭu, divided into five chapters. First chapter contains 17 words, II, 22, III, 30, IV, 4 and V, 5. In giving synonyms of words, subdivisions are also taken into account, as in 4B :—

मनुष्याः। नराः। नरः। जन्तवः। विशः। क्षितयः। कृष्टयः। चर्षणयः। नहुषाः। हरयः। मर्याः। मर्त्याः। मर्त्ताः। व्राताः। तुर्वशाः। द्रुह्यवः। आयवः। यदवः। अनवः। पूरवः। जगतः। तस्थुषः पञ्चजनाः विवस्वन्तः। पूतन इति मनुष्याणां। २५। ३।

'3' means it is the third word of the second chapter and "25" means that Manusya has 25 names including subdivisions.

The number of synonyms and the consequitive number of words is given in the following way :—

(2A) 15/5; 8/6; 23/7; 16/8; (2B) 12/9; 30/10; (3A) 37/11; (3B) 10/12; 37/13; 26/14; (4A) 10/15; 11/16; 11/17 प्रथमोऽध्यायः।

(4A) 26/1; (4B) 15/2; 25/3; 12/4; (5A) 22/5; 18/6; 28/7; 10/8; (5B) 29/9; 28/10; 9/11; 10/12; (6A) 11/13 (6B) 122/14; (7A) 26/15; 11/16; 46/17; (7B) 10/18; 33/19; 18/20; (8A) 4/21; 4/22 द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः।

(8A) 12/1; 11/2; 25/3; (8B) 22/4; 10/5; 20/6; 6/7; 10/8; 11/9; 6/10; 8/11; 9/12; (9B) 12/13; 44/14; (10A) 44/14; 24/15; 13/16; (10B) 15/17; 17/19; 10/20; 4/21; 2/22; (11A) 14/23; 14/24; /25; /26; 6/27; (11B 26/29 (?); 24/30 तृतीयोऽध्यायः।

(12A) 61/1; (12B) 88/2; (13A) 70/3; (13B) 61/4 चतुर्थोऽध्यायः।

(14A) 16/1 ; 26/2 ; (14B) 33/3 ; 36/4 ; (15A) 31/5 पञ्चमोऽध्यायः ।

Other synonyms :—

2B, अद्रिः । ग्रावा । गोत्र । वल । अश्न । पुरुभोजा । सग्गनि । अश्मा । पर्व्वतः । गिरिः । व्रजः । चममः । अहिः । अभ्रं । वलाहकः । मेघ । दृतिः । उदनम् । वृषंधिः । वृत्रः । असुरः । बोध इति मेघानां (?) ३० । १० ।

14B, अश्विनौ । उषा । सूर्य्या । वृषकपायी । सरण्युः । त्वष्टा । सविता । भगः । सूर्य्यः । पूषा । विष्णुः । विश्वानरः । वरुणः । केशी । केशिनः । वृषकपी । यमः । अज । एकपात् । पृथिवी । समुद्र । अथर्व्वा । मनु । दध्यङ् । आदित्याः । सप्तऋषयः । देवाः । विश्वेदेवाः । साध्याः । वसवः । वाजिनः । देवपत्न्यौ । देवपत्न्यः । ३१ ५ ।

1550.

2200. निरुक्तम् । *Nirukta.*

Two manuscripts :—

(I) Contains the Pūrvaṣaṭka or the first 6 chapters of Yāska's work on Nighaṇṭu, printed in Bibl. Ind., in the second volume and in pp. 1 to 283 of Vol. III.

(II) Contains the *uttaraṣaṭaka* or the latter half in 6 chapters of Yāska's work and the two chapters of Pariśiṣṭa or the 13th and the 14th chapters of the work, printed in Bibl. Ind. in pp. 283 to 504 of Vol. III and in pp. 1 to 415 of Vol. IV.

I. Substance, country-made paper. 8¾×4 inches. Folia, 81. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1876. Appearance, discoloured.

Col. :—इति निरुक्ते पूर्व्वषट्के षष्ठोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १८७६ आश्विनवद्य १४ संवत्सरे चित्रभानुनाम मन्दवासरे उत्सादितमनलेन ॥ स्वार्थं परार्थं ॥

II. Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 41. Lines, 9 on a page. Appearance, discoloured. Character, Nagara. Date, Saka 1677.

Col. :—इति नक्षत्रचतुर्दशोऽध्यायः ।

Post Col. :—

शके १६७७ युवासंवत्सरे वैशाख शुक्लतृतीयायां पुस्तकं लिखितं भागवत बालकृष्णेन ।

1551.

518. *The Same. The first half only.*

For this manuscript see L. 1300.

It has 15 leaves and not 14 as Rājendralāla says. Incomplete at the end.

1552.

4180. I. *The Same. The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 10 to 102. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1716. Appearance, discoloured. Incomplete.

From very nearly the beginning of 1. 4 to the end of the Pūrvaṣaṭka.

Post Colophon Statement :

संवत् १७१६ वर्षे श्रावण वद ७ सोमे पूर्वार्द्धमात्र लिखितं कालानटपञ्चमध्यत्र । श्रीमाधवस्य सुत रघुनाथ ।

1553.

2487. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 108. Lines, 6, 7, 8 on a page. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The manuscript contains the first six chapters, printed in the second volume and in pp. 1 to 288 third volume of the Bibl. Ind. Edition.

In a different hand in red ink occurs the following at the end of the last leaf :—

सङ्खबुद्धोपनाम्ना हरभट्टस्य लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

Then in a scribbling hand in red ink :—

नानदीक्षित भागवत यास पोथी दीक्षित शंक + + +

1554.

4180J. *The Same. The second half only.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 1 to 52. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

50A, दशमाध्याये प्रथमः पादः ।

1555.

4180K. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 53. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1755. Appearance, discoloured Complete.

Post Colophon Statement :

संवत् १७५५ माघ कृष्ण ११ सोमे तीर्थराजराजप्रयागेष्ट

श्रीपुराणपुरुषः प्रीयताम् । धरणीधरदीवगणेश पठनार्थम् ।

On the reverse of the last leaf occurs the following :—

लिखितं तलयंत्रयो सुतरगालोहात्मजयंत्रकाशीयन कृष्णार्पणं दत्ते ॥

1556.

2196. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Character, Nagara. Appearance, discoloured.

Called on the label, written in English, " Nirukta up to 7 adhyāyas."

Colophon :—

इति निरुक्ष उत्तरषट्के सप्तमोऽध्यायः (?)

This is the second parišiṣṭa or the 14th chapter of Yāska's work, as printed in Bibl Ind., Vol. IV, pp 367 to 415.

1557.

108. दैवतकाण्डः of Nirukta.

The present MS. has been noticed by Rajendralala under No. 908.

Nirukta is divided into two kaṇḍas, each with six chapters, (1) Naigama Kānda Pūrva Ṣaṭka and (2) Daivata Kāṇḍa, Uttara Ṣaṭka. Besides these there is a parisista, complete in five pādas. Our manuscript calls the five pādas Trayodašādhyāya, without marking it as Parisiṣṭa, hence in this MS. the work ends in the Trayodašādhyāya.

The Ajmere Edition divides the portion, after the end of the 12th chapter, into two chapters, Trayodaša and Caturdaša, calls them Parisiṣṭa and does not subdivide them into pādas. Sāmasramī calls this portion parisiṣṭa and divides it into 4 padas, the 1st pāda is called Trayodaš-ādhyāya, the other three pādas he thinks to be either a part of Trayodāsa Adhyaya or of Caturdašadhyaya.

1558.

508. निरुक्तपरिशिष्टम् । Nirukta-pariśiṣṭam.

Substance, country-made paper. 7×3 inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 240. Character, Nagara. Appearance, old and dilapidated. Complete.

The Parišiṣṭa, here called 7th chapter, of Nirukta Uttaraṣaṭka.

Col. :—इति उत्तरषट्के सप्तमोऽध्यायः निरुक्ते ।

Several times printed.

1559.

1991. **निरुक्तवृत्तिः ।** *A comm. on Nirukta.*

By Durgācārya.

Substance, country-made paper. 12×5¼ inches. Folia, 8. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nagara. Appearance, fresh.

A fragment.

It contains the first pāda of the 8th chapter only. See Bibl. Ind. edition of Nirukta Vol. II, pp. 253 to 276.

1560.

8002. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½×5½ inches. Folia, 172, of which the last but one leaf is marked both 170 and 171. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 3450. Character, modern Nāgara.

It begins: —

ॐ नमः श्रीगणेशाय नमः ॥

समाप्तं चैकपदिकं प्रकरणमस्यानुदैवतं तद्भवति अस्यायमादिरथातो दैवतमिति । यावंतो + + सर्व्वशाखास तेषु यानि गुणपदानि लक्षणोद्देशतस्तानि सर्व्वाण्येव व्याख्यातानि । द्वयोः प्रकरणयोर्नैघंटुकैकपादिकयोः संविज्ञातपदानि तु प्रधानस्तुतिभागदैवताविषयाणि अग्न्यादीनि सर्व्वसंज्ञेषु व्यवशिष्यंते । तानि च पुनरमूनि समाम्नातानि अस्मिन् शास्त्रे अग्न्यादीनि दैवप+तानि यत्स्तद्व्याचिख्यासया इदमारभ्यते । अथातो दैवतमिति ॥, etc.

Col.: — इति जंबुमार्गाश्रमवासिनो भगवद्दुर्गाचार्य्यस्य कृतौ ऋज्वर्थायां निरुक्तवृत्तिः समाप्ता ॥

1561.

4180L. **निरुक्तखण्डसंग्रहभाष्यम् ।** *Nirukta-Khaṇḍa-Saṃgraha-Bhāṣya*

Substance, country-made paper. 7½×3½ inches. Folia, 3. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old Incomplete.

Nirukta is divided into Adhyāyas, Pādas and Khaṇḍas. The present manuscript contains the Pratīkas or the first words of the Khaṇḍas. The Pratīkas, generally agree with those printed in the Bibl. Ind. series. But in the first adhyāya, while the present MS. has twenty, the printed edition has twenty-seven and it follows the Bhāṣya of Durgācārya. The present manuscript seems to embody an older tradition. It contains the pratīkas of all the twelve adhyāyas of the Nirukta and of the 13th, one of the supplementary adhyāyas. For the other supplementary adhyāya (which in some manuscripts is split up into five) the printed edition gives two different collections of pratīkas, one containing 37 and the other 50. The present manuscript contains the latter collection. But unfortunately it is not complete.

PRAYOGAS AND PADDHATIS COMMON TO ALL THE VEDAS.

1562.

6276. **याजमान।** *Yājamāna.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 35 (by counting). The leaves are not numbered. Lines, 5 per page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh.

A collection of mantras, relating to different Vedic rites, for the sacrificer (yajamāna) himself.

Beg. :— अथ दर्शपौर्णमासयोर्यजमानप्रयोगः।

पूर्णमासे दर्शे च प्रातरग्निहोत्रहोमानन्तरं प्राङ्मुख आसीन आचम्य देशकालानुत्कीर्त्य पौर्णमासेष्ट्याऽहं यक्ष्ये इति संकल्पं कुर्य्यात्। पौर्णमास्यां दर्शेष्ट्याहं यक्ष्ये इत्यमावास्यायां दक्षिणोपक्रमान् केशान् श्मश्रू धार्य्यमाणो (?) जपेत् ऊते इदं प्रजापतये वागस्यन्द्री सपत्नक्षयणी वाचामेन्द्रियेणाविश इति खुचा धार्यमाणो जपेत् ऊते इदमिन्द्राय।

10B, इति पौर्णमास्यां इत्यमावास्यायां। 32A, इति अग्निहोत्रप्रयोगः; 34B, इति सायं प्रातरग्निहोत्रयाजमानप्रयोगः समाप्तः; (Last Col.) इत्याधानयाजमानमन्त्राः।

1563.

3299. **अग्न्याधानपद्धतिः।** *Agnyādhāna-paddhati.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

The Saṃkalpa runs :—

ॐ दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य अग्नीनाधास्ये सर्व्वक्रत्वर्थं येरस्माधिकृतो यांश्च प्रक्ष्ये प्रयोक्ष्मित्यादि।

It ends :—

अग्ने स्तु ये रुद्रमुज्जितिं इन्द्राग्नयोरुद्रमुज्जितिं आदित्या अहि मुज्जितिं यज्ञो बभूव यज्ञप्रोमवञ्जं इष्टिः संनियुते ।

1564.

6321. अग्निहोत्रप्रथमाधानम् । *Agnihotra prathamādhana.*

Substance, country-made paper. 11¾×5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 330. Character, modern Nagara. Appearance, fresh. Complete. Copied in Saṃvat 1941.

Colophon :—

इति अग्निहोत्रप्रथमाधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९४१ मोः भाद्रपद सुदी ११ वार सोमवार । बाल-मुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

विश्वेश्वरं नमस्कृत्य पितरौ गुरुमच्युतम् ।
गौरीं सीतापतिं विप्रान् वक्ष्याधानविधिक्रमम् ॥

Then it goes on :—

तत्र प्रासाधिकारो ऽधीतवेदो ब्राह्मणोऽग्नी आदधीत, etc., etc.

It ends :—

एवमग्नित्रयं प्राप्तोऽपि (?) एकमेवानादिष्टत्वात्तथा इति त्रिरात्रमध्ये ऽग्नित्रयप्राप्तेः प्रायश्चित्तानि ॥

1565.

2320. पवनपावनप्रयोगः । *Pavanapāvana-prayoga.*

For the MS. and the work see L. 2667.

Pavana-pāvana is the name of certain sūktas from Maitrāyaṇīya Saṃhitā, Ṛgveda and other Saṃhitās which pray for purity of one's own self from sins.

1566.

6318. अग्निहोत्रहोमः । *Agnihotra-homa.*

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Copied in Samvat 1941.

No Colophon.

Post Colophon :—

संवत् १९४१ मीः भा० दो सुदी १० रविवार । बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं । शुभं भूयात् ।, etc.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाग्निहोत्रहोममुच्यते । आचम्य प्राणानायम्य उद्धरेति यजमानो ब्रूयात् ।, etc.

1567.

2437. अग्निहोत्रहोमप्रयोगः । *Agnihotra-homa-prayoga.*

Substance, country-made paper. 5½×4 inches. Folia, 85 of which 27th and 28th are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Śaka 1732. Appearance, discoloured. Complete. Prose and verse.

For a similar work see the next number.

84B, इति होमः समाप्तः ।

Post Colophon :—

भग्नपृष्ठकट्यादी, यादृशं पुस्तकं, etc.

तैलाद्रक्षेद्जलाद्रक्षेद् etc. ॥

शके १७०३२ (?) श्रावणवद्य १० शुभरात्रदिने समाप्तम् ।

The MS. appears to be defective as there is a long lacuna in leaf 39A.

It begins :—

युगपत् सर्व्वतीर्थानि युगपत् सर्व्वदेवताः ।

स्प्रष्टुमिच्छति यो मर्त्यः सोऽग्निहोत्रमुखं व्रजेत् ॥

Page 2A. अथाग्निहोत्रकर्म्मोच्यते। अग्निहोत्रमिति कर्म्मनामधेयं। सायनेऽप्यग्निहोत्रशब्दः प्रयुज्यते इत्यग्निलायाम्।

Authorities consulted :—

2A, आश्वलायन; 2B, मीमांसकाः। 3A, कात्यायनः; 4B, आपस्तम्ब, सम्प्रदायपद्धतिः। 8A, देवजानीये; 8B, अग्निशा; 10A, देवयात, देवजानीभाष्ये; 10B, बौधायन, बौधगोय; 12A, देवयाज्ञिका, धर्म्मसूत्र; 13B, रामाण्डारखण्डपद्धतौ। 17B, हेमचन्द्रकोशः; 19A, गोभिलगृह्य, रुद्रदत्तः; 19B, कौण्डिन्यः; 21A, षट्त्रिंशन्मतम्; 22A, स्मृत्यर्थसारः; 23A, यज्ञपार्श्व; 25A, मनुः; 25B, देवयाज्ञिकभाष्य; 29A, कर्कभाष्य स्मृतिचन्द्रिका; 31A, यज्ञपार्श्व, प्रायश्चित्तसागरः; 37B, देवयातभाष्य 40A, सिद्धान्तभाष्यः; 40B, मरीचिः; 45A, भारद्वाजसूत्र, सम्भव; 45B, प्रायश्चित्तप्रदीपः; 46A, स्मृत्यर्थसार; 54A, आश्वलायनब्राह्मण; 55A, धूर्त्तस्वामी; 56A, मार्कण्डेय, भविष्यत्, मयूरः; 56B, भट्टाचार्य, देवलः, गौड़ाः, 72A, प्राभाकराः।

Topics dealt in :—

43B. इति सायंहोमप्रयोगः; अथ प्रातर्होमे विशेषः।

44A. अथात्यन्तापदि पक्षहोमविधिः।

52A. अथ मृताग्निहोत्रम्।

60B. अथाग्निहोमसमर्थः

69B. अथ देवतानिर्णयः।

78B. अथ प्रतिनिधिस्वरूपम्।

84B. *Colophon* :—

इतिहोमः समाप्तः।

It is an elaborate manual for offering oblations on perpetual sacred household fire. Several later authorities are consulted along with Kalpasūtras of Baudhāyana, Apastamba, Āsvalāyana, Bharadvāja, Laugākṣi, etc, in connection with Vyavasthās arrived on the general topics as regards the

'Sâyaṃhoma' and 'Prâtarhoma' of Brāhmanas who keep sacred fire.

1568.

2426. अग्निहोत्रहोमः । *Agnihotra-homa.*

Substance, foolscap paper. 13×4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Prose. Complete.

It begins :—

अथाग्निहोत्रहोमः ।

उदयादस्तमयात् प्राक् उद्धरणं प्रादुष्करणं आचम्य तीर्थेन प्रविश्य गार्हपत्यस्य पश्चादुपविश्य प्राणानायम्य तिथ्यादि संकीर्त्य देशकालौ स्मृत्वा ऽमुकगोत्रस्यामुकशर्म्मणः यजमानानुज्ञया श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं सायमग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामि इति सायंप्रातरग्निहोत्रहोमं पयसा होष्यामीति प्रातः सोदकेन पाणिना दक्षिणाग्निं गार्हपत्यं आहवनीयं च ईशान्यादि तूष्णीं त्रिः परिसमुह्य पुनःपुनरुदकमादाय तथैव समन्तं पर्युक्षति ऋतसत्याभ्यां त्वा पर्युक्षामीति सायं त्रिः ।

It ends :—

अनेन मया यथाज्ञानेन यत्कृतेन यथाशक्त्या सायमग्निहोत्रहोमाख्येन कर्म्मणा भगवान् श्रीयज्ञनारायणस्वरूपी परमेश्वरः प्रीयतां न मम । तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ वषट् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यम् — अन्तगा अस्मिन्नन्तगाः प० ऋक् मद्रसदुग्धं स्थविरं तदासीद्धना० ऋक् ।

A priest's manual for offering homas to the household fire.

For a similar work of Rudradeva see L. No. 837.

1569.

6198. **सायंप्रातर्होमः ।** *Sāyaṃ prātarhoma.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अद्येत्यादि एवंगुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं श्रौतेषु अग्निषु समिधतण्डुलद्रव्येण सायं प्रातर्होमेनाहं यक्ष्ये । तत्रेदानीं सायं होममहं करिष्ये ।

End :— ततः स्मार्त्तहोमः ।

No colophon.

1570.

1932. **विधुराधानप्रयोगः ।** *Vidhurādhāna-prayoga.*

By Ḍhuṇḍirāja Leloṇa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1890 and Śaka 1755. Appearance, discoloured. Complete.

On the kindling of the sacrificial fire by a widower.

It begins :—

अथ मृतपत्नीकस्य विवाहेप्यसमर्थस्य तदग्न्याधानप्रयोगो ऽभिधीयते ।

दारकर्म्म सम्भवे आधानमग्निहोत्रं पत्नीयजमानोभयार्थं तदसम्भवे आत्मार्थं तदा आत्मार्थमेव । तथा च आपस्तम्बः ।

पत्नी यज्ञाङ्गमङ्गो विधुरत्वं प्रपद्यते ।

विवाहेप्यसमर्थस्याग्न्याश्रमस्य निश्चये ॥

The authorities consulted :—

त्रिकाण्डमण्डन, कर्म्मदीप, भट्टाचार्यमत ।

Ḍhuṇḍhirāja's work comes to an end in leaf 6A. Colophon of the main work :—

इति लेलोपाख्य ढुंढिराजकृतविधुराधानप्रयोगः ।

After which there is a shorter work on the same subject which begins :—

अथोपमुक्तिवचनानि त्रिकाण्डमण्डनः ।
सौवर्णीं कुशपत्नीं च पत्न्यभावेऽग्निहोत्रिणः ।
पत्युः प्रतिनिधिं कृत्वा पत्नी नैवं समाचरेत् ॥

This comes to an end in leaf 6 :—

इति विधुराधानप्रयोगः समाप्तः ॥

Post Col. :—

मलमासे कृष्णपक्षे षष्ठ्यायां गुरुवासरे ।
लेखयेद्विश्वनाथेन विधुराधानपुस्तकम् ॥
संवत् १८९० शके १७५५ श्रीविजयनाम संवत्सरे ।
श्रीअग्निनारायणायार्पणमस्तु ॥

1571.

2877. आधाननिर्णयः । *Adhāna nirṇaya.*

By Mallari.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 112. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgarī. Date, Saṃvat 1817. Appearance, fresh but mouse-eaten. Complete.

Maṅgalācaraṇa :—

गौरीपुत्रं नमस्कृत्य वाग्देवीं श्री(?)लमापतिं ।
विश्वेश्वरं गुरुश्चैव मातरं पितरं तथा ॥ १ ॥

The object of the work :—

दृष्ट्वादिग्रन्थानालोच्य साग्नेः संस्कारमुत्तमम् ।
अल्पज्ञानां यथाबोधं तथा वक्ष्ये प्रयत्नतः ॥

तत्रादौ व्याधितस्याहिताग्नेरारोग्योपायः । कर्त्तव्य इति प्रश्नायां तत्र कर्तव्यता प्रोच्यते । इत्यादि ।

The last Col. :—

इति मल्लारिणा श्रीमद्रुद्ररामक्षपालवात् ।
आह्निताग्नेः क्षतः पत्नीम्तनावाधानर्निर्णयः ॥

Post Col. :

संवत् १८१७। समय फाल्गुन शुक्ल पौर्णमा ॥ श्रीरस्तु ॥
शुभमस्तु ॥

The authorities quoted and consulted :—

(1A) आश्वलायनसूत्र ; (2A) अनन्तदेवीय यज्ञार्दो ; (2B) स्मृत्यर्थसार ; (3A) त्रिकाण्डश्रे ; (12B) मगडमनात् ; (14B) स्मृतिसंग्रह ; (23A) मनुः (34B) विष्णुस्मृति ; (35A) विद्यारण्यभाष्य० ; (36A) जैमिनि ; (38B) श्रुतिवचनम् ; (43A) गार्गाभट्टः ; यमः ; (44A) त्रिकाण्डमण्डन ; (44B) कारिका ; (47B) इति भास्कराः ; (79A) शूलपाणि, विज्ञानपारिजात, कल्पतरु ; (80A) कूर्मपुराण ; (80B) नारायणभट्ट ; (81A) देवजानिकाया ; (82A) हरिलपद्धतिः ; (82B) कात्यायनि ; (83A) कालादर्शकारः ; (84A) हेमाद्रि, व्यास, व्यासस्मृति ; (84B) शाट्यायनि ; (85B) मिताक्षरायां नारदः ; (86A) हेमाद्रौ कौर्म्मोक्तिः ; (86B) पैठीनसिः ; (88A) कपर्दिकारिका ; (91B) इति परिशिष्टम् ; (96A) रुद्रधर्मः ; (103A) विष्णुस्मृति

The Topics :—

(3B) अथ पञ्चहोमादीनां प्रकारः ; (4B) इति दर्शपौर्णमासविधेः प्रयोगः—अथ शेष होमाः ; (6A) इति पञ्चहोमादीनां समस्यानुष्ठानप्रकारः ; (9A) तथापक्षे स्तनस्यावशिष्टनिमित्तहोमविधिर्दर्शेष्टिविधिश्च ; (10B) इति चातुर्मास्यान्तरालस्तौ होमप्रकारः ; (11A) इति चातुर्मास्यान्तरालदर्शपूर्णमासावशिष्टपर्व्वणां च प्रयोगः ; (20B) इति पितृमेधप्रयोगः ; (20B) इत्याश्वालायनाहिताग्नेर्स्तदाहविधिः ; (26B) इति सपिण्डीकरणप्रकारः ; (28A) देशान्तरमृतस्य निर्णयः ; (47B) इति पालाशसमार्गेण कर्त्तव्यविधिः ; अथ नष्टापहारादिना अरण्योरभावे मन्थनः ; (60B) इति प्रथमदिनकृत्यम् ; (61A) अथ द्वितीयदिनविधिः ; (61B) अथ तृतीयदिनविधिः ; (61B) चतुर्थदिन विधिः ; (62A) पञ्चमदिनविधिः—अथ षष्ठदिनविधिः, सप्तमदिनविधिः, अष्टम-

दिनविधिः, नवमदिनविधिः ; (62B) अथ दशमदिनविधिः ; (63B) अथैकादशदिनविधिः ; (65A) इति वृषोत्सर्गः, अथ मन्त्रैकोद्दिष्टम् ; (66B) इत्यमौ मन्त्रैकोद्दिष्टविधिः ; (67A) अथ शय्यादानप्रयोगः ; (68A) इति प्रेतशय्यादानप्रकारः ; (69A) इति प्रेतशय्याप्रतिग्रहप्रायश्चित्तम् ; (73B) इति सपिण्डीकरणश्राद्धप्रयोगः ; (79B) अथ तर्पणविधिः ; (80A) अथ दाहनिषेधः ; (80A) अथ षोड़शश्राद्धानि ; (93B) श्राद्धे कर्त्तृनिर्णयः ; (97B) अथ अनपेतब्रह्मस्वहरणे पापं ; (101B) अथ मन्त्रास्तपितृस्मृतौ देशान्तरस्थपत्राणां कर्त्तव्यतानिर्णयः ।

1572.

3210.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 13, 14, 15 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

On the reinstallation of the sacred fire by the widower who is an *āhitāgni* and has burnt his wife with the sacrificial fire.

It begins :—

आहिताग्निरनेकभार्य्यः प्रथममृतां भार्य्यां श्रौताग्निभिर्दग्ध्वा पुनरग्नीनादध्यात् । एकभार्य्यस्तु पुनर्विवाहं कृत्वा अग्नीनादध्यात् । तथाच याज्ञवल्क्यः ।

दाहयित्वाग्निहोत्रेण स्त्रियं वृत्तवतीं पतिः ।
आहरेद्विधिवद्दारान् अग्नीं श्चैवाविलम्बान् ॥

1573.

2055. **प्रवासविधिः ।** *Pravāsavidhi.*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ प्रवासविधिः ।

अग्नीन् विहृत्य प्रज्वाल्य सर्व्वान् आचम्य प्राणानायम्य प्रवासविधिं करिष्ये इति संकल्प्य वाक्यतस्तीर्थेन प्रविश्य आहवनीयगार्हपत्ययोः समीपे तिष्ठन्नुपतिष्ठते ।

In leaf 1B :—

इति गमनविधिः ।

अथ प्रवासात् आगमनविधिः ।

In leaf 3B :—

इति प्रवासविधिः । अथ प्रकारान्तरेण उपस्थानम् ।

It ends :—

ज्योतिषा त्वा वैश्वानरेण उपतिष्ठत विहृतामिश्रान् प्रत्यग्निं मन्त्रावृत्तिः । आगमनोत्तरगमनेनैव उपस्थानम् । परिसमूहनादि पूर्व्ववत् ।

Colophon :—

इति प्रवासविधिः ।

It is a short treatise on the duties of one who keeps fire, that is, who is a 'Agnihotri,' in case he goes away from home.

1574.

3207. पशुबन्धप्रयोगः । *Paśu-bandha-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10¾×4¾ inches. Folia, 17 of which he first is missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 310. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

It ends :—

बृहस्पतिर्नारायाखगाह्नतो मह्यं यजमानाय तिष्ठ यूयमुपस्थाय यश्च प्रचैम इति जपति । इष्टिरसि बाह्मणाद् कर्मयिसवै प्राजञ्जितङ् समारोप्य गच्छति इति समाप्तिरुक्त पशुबन्धः ।

Colophon :—

समाप्तः ।

1575.

2996. **सर्व्वावदानविनिर्णयः ।** *Sarvāvadāna-vinirṇaya.*

By Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 9½×3¼ inches. Folia, 3. Lines, 11, 14, 15, 16 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1775. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सर्व्वा[व]दान विवेक[ः] समाप्तः ।

The Post Colophon Statement:—

संवत् १७७५ समये श्रावणशुक्लपौर्णिमायां समाप्तमिदं पुरोवर्त्ति श्रीवृद्धकालेश्वरार्पणमस्तु ।

किलाब्दे सिते पक्षे श्रावणे गुरुवासरे ॥ श्री श्री श्री श्री श्री ॥

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

नत्वा विश्वेश्वरं (द) विद्मामवदानविनिर्णयः ।

नारायणेन क्रियते पशुयागे सतां मुदे ॥

यद्यपि अग्निषोमीयपशुमालभेतेत्युत्पत्तिवाक्ये देवतासम्बन्धित्वेन पशोरेव श्रवणात् तस्यैव साक्षाद्धविष्ट्वं प्रतीयते तथापि पशुं विशास्ति हृदयं जिह्वा वक्षोयकृद्वृक्कौ सव्यदोःउभे पार्श्वे दक्षिणाश्रोणिर्गुदतृतीयमिति दैवतानि दक्षदोःसव्याश्रोणिर्गुदतृतीयमिति सौविष्टकृतानि । इत्यादि ।

It relates to the parts of the body of the sacrificed beast, which should be offered to particular deities.

1576.

3288. **चातुर्म्मास्यप्रयोगः ।** *Cāturmāsya-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 5. Lines, 18 on a page. Character, Nagara of the eighteenth century. Appearance, fresh but pasted. A fragment.

It begins :—

अथ चातुर्म्मास्यानि । तत्रापस्तम्बः । अक्षय्यं ह वै चातुर्म्मास्य-याजिनः सुकृतं भवति । कात्यायनः चातुर्म्मास्यप्रयोगः फाल्गुन्या-मिति चातुर्म्मास्यमिति कर्म्मणो नामधेयम् चातुर्म्मास्यैरयजन्त इति श्रूयते । संवृत्ते चतुर्थे चतुर्थे मासि अनुष्ठीयते यत् कर्म्म तच्चातुर्म्मास्यं ।

The authorities consulted are —

भरद्वाजसूत्र, आपस्तम्ब, कात्यायन, हरिस्वामी, आश्वलायन, कर्क, देवयाज्ञिक, अनन्तभट्ट, पद्मनाभ, सिद्धान्ती, रामकल्पद्रुम, केशवस्वामी धूर्त्तस्वामी ।

1577.

3294B. चातुर्म्मास्ययाजमानप्रयोगः । *Cāturmāsya-Yājamāna-prayoga.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

चातुर्म्मास्य-याजमान-प्रयोगः ।

ऐष्टिकैः चातुर्म्मास्यैर्यक्ष्य इति संकल्प्य चातुर्मास्यान् प्रारभमाणः पञ्चहोतारं होष्यामीति संकल्प्य जुहुते । वाचस्पतये ब्रह्मण इदं अग्निं परित्यज्य पुनः प्राणानायम्य चातुर्म्मास्यान् प्रारप्स्यमानोऽन्वारं-भणीयया यक्ष्ये । विद्युत् । अग्न युञ्जाय । इत्यादि

It ends :—

इति चतुष्पथपरिषेवने यजमानो जपति । त्रियंबकं यजामह इति सस्त्रीकैर्यजमानेन सह सकृन्मन्त्रमुक्त्वा त्रिः प्रदक्षिणमग्निं परियंति ॥ स ॥ यज्ञोम आगच्छत्वनु वत्सरीणां स्वस्तिमाशाहे ।

1578.

2317. सोमशतद्वयी । *Soma Śata-dvayī.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines, 10, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Two centuries of stanzas on the Soma.

For the work see I.O. Catal. No. 438.

The front page of fol. 1 is written in a different hand; giving a list of the articles required for Yajurhoma.

1579.

641. सोमप्रयोगः । *Soma-prayoga.*

For the manuscript see L. 1463.

1580.

1004. सोमयाजमानम् ।

Substance, country-made paper. $12 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

A treatise on the Soma Sacrifice for the use of the sacrificer (yāja-māna).

For the work see L. 4169.

1581.

5107C. ज्योतिष्टोमपद्धतिः । *Jyotiṣṭoma-paddhati.*

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 50. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । अविघ्नमस्तु ॥ यजमानः कृताह्निको वैश्वदेवं कृत्वा आचम्येष्टदेवतां सम्पूज्य अग्न्यागारे स्वासने प्राङ्मुख उपविश्य पुण्याहवाचनं कुर्य्यात् अद्यारभ्य आगामिन्यां पौर्णमास्या-

ममावास्यायां वा देवयजने ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन क्रतुना मा यक्ष्यते यदेति। तत उदङ्मुख उपविश्य ताम्रपात्रे कुशजलफलादिकं गृहीत्वा संकल्पं कुर्यात्।

6A, बर्हिर्होमादिदीक्षणीया शेषसमाप्तिः, अथ कृष्णाजिनादिदीक्षा; 7A, इत्येकादश्यां कर्म्म; 11B, अथातिथ्येष्टिः; 15A, इति वेदिमानसुत्करकरणान्तम्; 18A, अथ धिष्ण्यनिर्व्वापः; 28A, अथ मन्थिग्रहणं, अथ शुक्रग्रहणम्; 28B, अथाग्रयणग्रहणम्; 34B, अथ चमसभक्षणम्; 35A: महाभक्षः; 36A, अथ ऋतुग्रहप्रचारः।

Leaf 47A, begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

शालाकोणेषु दध्योदनदानं पत्न्याः शेषं शालायां दीक्षिताञ्जलावरानिदानमध्वर्य्योविदमगन्म(?) देवयजनं पृथिव्यां यत्र देवासोनुषन्तु विश्वे, etc., etc.

The leaves are marked up to the 46th. The remaining three are not paged.

1582.

6312. **अग्निष्टोमयाजमान।** *Agniṣṭoma-yājamāna.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 570. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति अग्निष्टोमयाजमानं समाप्तम्।

Post Colophon :—

लिखितं विठल पुस्तक जानीकुवरजीकस्य ॥ माघाष्ट ॥

Beginning :—

अथाग्निष्टोमस्य याजमानं। शुभतिथौ चन्द्रानुकूल्ये कृतमाङ्गलिकः स्नातः शुचिशुक्लवासाः सपत्नीको यजमानः परिपूजितेष्टदेवतः गोमयोपलिप्तायां भुवि प्राङ्मुख उपविश्य प्राणानायम्य

देशकालौ संकीर्त्त्य ज्योतिष्टोमेन अग्निष्टोमसंस्थेन रथंतरपृष्ठेन द्वादशशतगवदक्षिणेनाहं यक्ष्ये इति संकल्प्य ततो मातृकापूजा-माभ्युदयिकं च कृत्वा ऋत्विजो वृणीते। तद्यथा अध्वर्य्वादीन् षोड़श ऋत्विजः प्राङ्मुखानुपवेश्य स्वयमुदङ्मुखः इष्टदेवान् प्रणम्य पूर्व्वं दैवान्दृत्विजो वृणीते मन्त्रोच्चारणमात्रेण। तथाहि आदित्यो-ऽध्वर्य्युः स मेऽध्वर्य्युरध्वर्य्यो त्वं मेऽध्वर्य्युरसि इत्यध्वर्य्युं चन्द्रमा ब्रह्मा, etc., etc., etc.

It ends :—

प्रथमो यज्ञियानमेव सानं मे वसानायते विदत् दीदिवांसं त्वाकथं स च गमेमहि इति यक्ष्यमान विहारं पुरस्कृत्य गृहा-नागच्छत्यागच्छति ॥

1583.

3305. वाजपेयप्रयोगः । *Vājapeya-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 12. Lines, 10 to 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ वाजपेयस्य प्रयोग उच्यते।

शरदि पर्व्वणि कृत्वा त्रयोदश सप्तदश वा दीक्षाः शरदि चतुर्द्दश्यां दशम्यां वा प्रातरग्निहोत्रं कृत्वा सपत्नीको दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः स्वयं प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्त्यास्मिन् वाजपेयेन यक्ष्य इति नित्यपक्षे सङ्कल्पः। इत्यादि

The MS. comes abruptly to an end.

1584.

4266. पौण्डरीकपद्धतिः । *Pauṇḍarīka-paddhati.*

Substance, palm-leaf. 13½×1½ inches. Folia, 2 by counting. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Uḍiyā of the early nineteenth century. Appearance, soiled.

Beginning :—

श्री दुर्गायै नमः ॥
सर्व्वेषां कर्म्मणामादौ साधारणतया तु यः ।
गणपत्यादिपूजादिर्वृद्धिश्राद्धादि ईरितः ॥
सर्व्वाच्च तत् पौण्डरीके विशेषो यः स उच्यते ।
अस्मिन्नारभ्यमाने तु पौण्डरीकक्रतौ स्वयम् ॥
भवन्तु स्वस्ति संवादं वदन्त्विति वदेत् प्रभुः ।
एवं कर्म्मर्द्धिपुण्याहवाक्ये पुण्याहवाचने ॥
पौण्डरीकपदक्षेपः कर्त्तव्यः सर्व्वकर्म्मसु ।
सवर्द्धिकामशब्दश्च संकल्पे योजयेत् पुनः ॥
करणादौ विशेषो यः स इदानीं प्रदर्श्यते ।
पौण्डरीक एतावस्मिन विकल्पिकपदार्थकाः ।
मया ऋत्विक्प्रत्ययेन कार्य्यं इत्यवधारणम् ॥
यज्ञप्रश्ने ऋत्विजन्तु प्रतिवाक्यमिदं भवेत् ।
रथन्तरबृहत्पृष्ठपतेनाभ्याससंस्थितम् ॥
स्तोत्रशस्त्रादयो वापि त्रिः सप्तति शतेन च ।
क्रतुना पौण्डरीकेन गवामयुतसंख्यया ॥
दक्षिणा संयुतेनाहं यक्ष्ये त्वं तत्र मे भव ।
ब्रह्मोद्गाता तथाहोता त्वध्वर्य्युस्त्वेवमादिकम् ॥
समारोपादि दीक्षान्तं दस्तदानादिकर्म्मसु । (?)
न विशेषः क्वचित् किञ्चित् साम यच्चेदाहृतोवनात् ॥

Colophon :—

इति पौण्डरीकपद्धतिः समाप्ता ।

1585.

57. **सावित्रचयनम्** । *Sāvitraeoyana.*

The MS. is noticed in L. 834.

The work seems to be complete, as it ends with the words शेषं प्रकृतिवत्, and शुभमस्तु जगतः ।

Then in a different hand :—

इदं पुस्तकं मौन्यपनामवैजनाथेन ।

The present work treats of the installation of the fire named Sāvitrī. The rest of the sacrifice is the Prakṛti or Darśapaurṇamāsa.

1586.

1271. **सावित्रचयनप्रयोगः ।** *Sāvitra-caryana-prayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Generally correct. Complete.

For the beginning see L. No. 834.

It ends :—

प्रवरणकाले मित्रावरुणाभ्यामनुजह्नि । मित्रावरुनयज । मित्रावरुणाभ्यामिदं । मित्रावरुणयोरहं देवयज्यये प्रमियावी । थे मानमिति वा । संस्थावान्ते वाजिनयागः अन्वाहार्यो दक्षिणा । यज्ञो बभूव यज्ञप्रं च मवर्ज्यब्राह्मणसंतर्पणांतमिष्टिः सन्तिष्ठते ।

Col. :— इति सावित्रचयन प्रयोगः ।

Post Col. :— संव १७ ।

1587.

6193. **चयनप्रयोगः ।** *Cayana-prayoga.*

Substance, country-made paper. $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 91. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ।

रामं दूर्वादलश्यामं नृसिंहचरणौ पुनः ।

प्रणम्य चरणे सार्थं प्रयोगो लिख्यतेऽधुना ॥

अग्निः सोमाङ्ग अन्तरेणोपसदौ विनोतीति सोमन्तणीमखला-

तत्र प्रथमप्रयुक्ताग्निष्टोमसंस्थज्योतिष्टोमव्यतिरिक्ते सोमेष्विष्टया-
स्यात् ।, etc.

1588.

1005. **अग्निचयनकारिका ।** *Agni-cayana-karikā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Memorial verses on the consecration of Fire in a sacrifice, numbering 87.

It begins thus :—

प्रकृतौ षोड़शित्यग्निरग्निष्टोमेऽपि नेष्यते ।
विकृत्योस्त्वनयोरिष्टः साद्यस्क्रादिनिषेधतः ॥ १ ॥
प्रकृत्योश्च विकृत्योश्च चौथेतोक्थ्यातिरात्रयोः ।
पर्व्वण्येकाष्टकायां वा संकल्पो विकृतेः क्रतोः ॥ २ ॥
अमुना साग्निचित्येनेत्युक्का एच्छन्तु निर्द्दिशेत् ।
दक्षिणाकामनं विद्यात् प्रवाकादि तु सौमिकम् ॥ ३ ॥
सच्चेदान्ते विहृत्याग्निं बृहस्पत्यादिनाहुतिः ।
तुष्णीं स्रुक्स्रुवसंमार्गस्तुर्वाज्यस्य गृह्यते ॥

It ends thus :—

गत्वेष्टकास्ववभृथो न तृणप्रहारो ।
नोद्वो निवर्त्तत इहापि हुतापयस्याः ॥
वापोऽथ पात्नीवतमग्निविमोकहोमो
धूमानुमन्त्रणमथाध्वरमाग्निकं स्यात् ॥ ८६ ॥
आकूतिहोम मवरुह्य पुनर्मनस्वा-
याय्यं न आदिरथ वृष्टिरथाप्युपच्छा (?) ।
आरोपणं व्रजत एव भवेदुपत्वा
तच्चेद + + सकलं प्रकृतिप्रयोगः ॥

Colophon :—

अग्निचयनकारिकाः समाप्ताः ॥
श्रीविश्वेश्वराय नमः ॥

1589.

5096A.

Substance, palm-leaf. 16½ × 1 inches. Folia, 116. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 2320. Character, Uḍiya. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। यज्ञपुरुषाय नमः। अत ऊर्द्धं प्रशास्त- प्रसूरिति श्रुत्वा प्रशास्ता सर्पतेति ब्रूयात्। अथ म्टगतीर्थसर्पणं कृत्वा प्रविश्य यज्ञपुंसमनुयाजादि कुर्व्वन्ति तदुत्तरञ्च वक्ष्यामः। उक्थे विशेषः। आग्निमारुतादूर्द्धं म्टगतीर्थसमर्पणान्ते समस्तोप- स्थानं कृत्वा प्रविशेयुः। अग्निमारुतान्ते होत्रकाणामुक्ता प्रयुक्तानि आद्यानि कुर्व्वन्ति।

19A, आग्निकी पयस्या समाप्ता, अथ त्रैधातवीयेष्टिरुच्यते; 47A, अस्य ज्योतिष्टोमस्यातिरात्रसंस्थस्याश्विनः समाप्तः; 53A, इति सवनीयाः पाशुक- विशेषाः, अथ शस्त्राण्युच्यन्ते; 65B, इति वाजपेयसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्य स्तोत्रं समाप्तम्, ततः शुक्ले वृहस्पतिसवः; 88B, इति पादविहरणम्; 91A, इत्यर्द्धर्च्चविहरणम्; 93B, इत्यरणविहरणम्; 98A, इति वालखिल्यशस्त्रं समाप्तम्; 110A अथ प्रशास्ता;

1590.

2113. **व्यूढाहीनद्वादशाहप्रयोगः।** *Vyuḍhāhīna- dvādaśāha-prayoga.*

Substance, foolscap paper. 8 × 4 inches. Folia, 64. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete.

For the beginning of the work and its description see C.S. Vol. I (Veda) No. 344 and No. 345.

Beg. :— अथ व्यूढाहीनद्वादशाहस्य प्रयोग उच्यते। तत्र महन्मे वोच इत्यादि समिदाधानान्तो विधिः सर्व्वोपि भवति।

2B, अथ दशरात्रस्य प्रथमस्याह्नः। 4B, इति वहिष्पवमानं। 5A, इति प्रातःसवनम्। 7B, इति माध्यन्दिनपवमानम्। 8B, इति पृष्ठानि,

इति माध्यान्दिनसवनम्। 11B, इति प्रथमस्याह्नः समाप्तः। 14B, इति वहिष्पावमानम्। 16B, यजमानवाचनम्। 17B, इति प्रातः सवनम्। 24B, इति माध्यन्दिनसवनम्। 30B, इति द्वितीयमह्नः। 35A, अथ माध्यन्दिनम्। 40A, इति माध्यन्दिनपवमानम्। 50B, इति तृतीयमह्नः। 57A, इति आज्यानि, अथ माध्यन्दिनपवमानः। 57B, इति माध्यन्दिनपवमानः।

1591.

5092A. **एकाहमहाव्रतपद्धतिः।** *Ekāha-Mahāvrata-paddhati.*

Substance, palm-leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 5, 6 per page. Character, Udiya of the early nineteenth century. Appearance, old. Incomplete at the end.

Beginning:—

श्रीभुवनेश्वर्य्यै नमः।

अथैकाहमहाव्रतपद्धतिर्लिख्यते।

तत्र नियमेनाग्निचयनं। उत्तरस्यां फाल्गुन्यां मघायामावास्यायां प्रकृतिमिष्टिं समाप्य प्राजापत्येष्टकापशुः आगामिन्याममुकचतुर्थ्याममुकषष्ठ्यां वा इत्याद्युच्चार्य्य देवयजनेन लप्स्यमानस्य सर्व्वां जिन्नाम महाव्रतवदेकाहस्य साग्निचित्यस्य क्रतोरङ्गभूतेन प्राजापत्येन पशुना मया इज्यते तदेत्यादि।, etc.

1592.

294. **इष्टिप्रयोगः।** *Iṣṭi-prayoga.*

For the MS. see L. 1407.

For iṣṭis treated of are (1) Adhāneṣṭi, Anvārambhaṇīyeṣṭi, Punarādheyeṣṭi, Āgrayaṇeṣṭi, Puttrakāmyeṣṭi, Mittravindeṣṭi, Pavittreṣṭi, Kārīrīṣṭi. The MS. is incomplete.

1593.

514. **मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः।** *Mṛgareṣṭyādi-prayoga.*

For the manuscript see L. 1307.

Last Col. :—

इति कारीरीष्टिः सन्तिष्ठते । अथ सार्व्वपृष्ठेष्टिप्रयोगः ।

पितरं वैद्यनाथाख्यं नत्वा दुर्गां च मातरं श्रीगणा

Here the MS. breaks off abruptly.

1594.

1925. **मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः ।** *Mṛgareṣṭyādi-prayoga.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and faded. The ends are corroded. Complete.

Colophon :—

इति मृगारेष्टिः समाप्ता ।

It begins :—

अत्र प्रायश्चित्तप्रकरणे मृगारेष्टिकथनं पापयक्ष्मादिक्षयरोगगृहीतस्य आहिताग्नेः प्रायश्चित्तार्थम् । यो वा रुध्येत देवकर्म्मभ्यः अग्निष्टोमादिभ्यो निरस्तः दारिद्र्यामहायजामितादिभिर्गोभ्यो बहिः कृतः गवामभावे पचये वा चौरादिहीनः ब्राह्मणेभ्यो बहिःकृतः शिष्टमर्य्यादातिक्रमादिभिःस्तेयः सुवर्णादीनां मोषकः परैरविदितः अभिशस्तपातकादिभिरकृतैर्दूषितः अभिशस्यमानो वा सरहस्येष्टिसंज्ञया महापवित्रेष्टिसंज्ञया मृगारेष्ट्या यजेत एतया यक्ष्यमाणो दक्षिणार्थं शतमानं हिरण्यं सम्पादयेत् । तस्याः काल उत्तरायणशुक्लपक्षदेवनक्षत्राणि समुदितानि मुख्यः कालः । शुद्धिकामस्य पर्व्वद्वयम् । शुक्लपक्ष प्रतिपदादियुक्तदेवनक्षत्राणि वा कालः । रोगयुक्तस्य च अयमेव कालः । ... ...पातकोपपातकसंयुक्तो द्वादशाहं एतयैव रहस्येष्ट्या यजेत । महापातकसंयुक्तो मासमेकं यजेत् । पुण्यमिच्छन् अग्निष्टोमादीन् प्राप्तकामः संवत्सरमृतू वा यजेत अथ पवित्रेष्टिः ।

In leaf 2A begins Mṛgāreṣṭiprayoga :—

अथ मृगारेष्टिप्रयोगः । सा च पर्व्वणि कार्य्या । खण्डपर्व्वणि तु प्रक्तत्यनन्तरे सद्य एव ।

It belongs to White Yajurveda.

It ends :—

यज्ञोबभूवेत्यादि पुनरालम्भवर्ज्जं प्रागुच्चीयेत्यादिसमानं । सन्तिष्ठते मृगारेष्टिः

Col. :—इति मृगारेष्टिः समाप्ता ।

1595.

3019. ऐन्द्रावारुणेष्टिः । *Aindrāvāruṇeṣṭi.*

Substance, country-made paper. 8×3½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 34. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

यः पाप्मना गृहीतः स्यात् स उत्तरया यजेत इष्ट्या यच्चे पापच्चयार्थम् । अग्नीनन्वाधाय शाखाहरणं व्रतप्रवेशः प्रसूमयं वर्हिः । प्रस्तरश्च । त्रेधा वर्हिः संनद्धं भवति चातुर्म्मास्यवत् । पुनरेकधा सन्नद्धं तथेध्मः ।

It ends :—

ब्राह्मणतर्पणान्तमिन्द्रावरुणयोरहमिन्द्रावरुणा युवमिति आज्यानुवाक्ये ।

Col. :— ऐन्द्रवारुणेष्टिः ।

1596.

497. सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामप्रयोगः । *Sarvapṛṣṭhāptoryāmprayoga.*

For the MS. see L. 1322.

In leaf 17B. :—

इति वैश्वदेवशस्त्रम्, अथ अग्निमारुतम्,

The first part of the work comes to an end in leaf 6.

In leaf 7 :—

श्रीं क्रीं भूर्भुवः स्वरोम् शोंसावों ३ तामिद्धि हवामहे।
शातावाजस्य कारवः।

The second portion comes to an end in leaf 10 :—

सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामे होतुर्निष्कैवल्यशस्त्रं।

In leaf 11 :—

श्री सर्व्वपृ० वैश्व० हिं ३ भूर्भुवः स्वरोम्। अध्वर्य्यो शों सारु
वों ३ तत्सवितुर्व्वृणीमहे। वयं देवस्य भोजनम्। श्रेष्ठं सर्व्वधातमं॥

1597.

41. रुद्रानुष्ठानपद्धतिः वा रुद्रानुष्ठानदीपिका।

Rudrānuṣṭhān-paddhati.

By Meṅganātha, belonging to the family of Sarvajña.

See L. No. 803 for the description of the MS.

1598.

5534. रुद्रपद्धतिः। *Rudra-paddhati.*

By Paraśurāma, son of Karṇa.

Substance, country-made paper. 9×4¼ inches. Folia, 36. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1368. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1666. Appearance, discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशं गुरुं नत्वा शारदां च वरप्रदाम्।
विप्रः परशुरामाख्यः कुरुते रुद्रपद्धतिम्॥
भुक्तिमुक्तिप्रदातारं सौम्यं सोमार्द्धधारिणम्।
सदानन्दमयं शान्तं शिवं वन्दे शिवप्रदम्॥
पूर्व्वाचार्य्यकृतिं दृष्ट्वा स्मृतीश्चागमसम्मताः।
हृद्यैः पद्यैर्मुनिप्रोक्तैः क्रियते रुद्रपद्धतिः॥
षडङ्गान् जपितुं रुद्रान् याजुर्विद्यात् द्विजन्मनां।
मद्विधानाञ्च मुग्धानां प्रबोधय[तु] बोधिनी॥

पञ्चाङ्गसंज्ञया पञ्च रुद्राः प्रोक्ता विपश्चिता ।
एकाद्या अतिरुद्रान्ता षड़ङ्गसहिता हिताः ॥

4A, इति श्रीपरशुरामविरचितायां रुद्रपद्धतौ रुद्रजपप्रशंसा; 8B, ०कुण्डमण्डपलक्षणं समाप्तम्; 14B, ०कर्त्तव्यता समाप्ता; 15B, देहशुद्धिः; 19B, पीठपूजा समाप्ता; 25A, ०न्यासविधिः समाप्तः; 28A, ०आकृतियाचलक्षणम्; 36A, last colophon, ०होमविधिः समाप्तः ।

End:— पीठार्चान्यास आकृत्याः प्रमाणं हवनं ततः ।
एतान्यनुक्रमेणाष्टौ प्रोक्तानि रुद्रपद्धतौ ॥
संवद्विक्रमभूपस्य पञ्चदशशते गते ।
पञ्चदशोत्तरे वर्षे जन्माष्टम्यां प्रकाशके ॥
उदीच्यज्ञातिविप्रेण कर्णपुत्रेण धीमता ।
कृता परशुरामेण महारुद्रस्य पद्धतिः ॥
इति यदिदमसूक्तं सूक्त माहोस्विदुक्तं
तदपि मनसि धार्यं देशतो न प्रहार्यम् ।
दधति मुदमशोका बालकोक्तौ हि लोका
+ दुपरिरमणीयामित्यवज्ञारणीया ॥

An authoritative work on the ritual of Rudra, composed in V.S. 1515. The author describes himself as belonging to the Udīcya family.

Post Colophon Statement:—

संवत् १६६६ वर्षे श्रावण सुदि १४ गुरौ अद्येह श्रीवंशपुरे महाराजाधिराज-महाराभुल श्रीश्रीश्रीश्रीश्रीविजयराज्ये उग्रसेनजी विजयराज्ये ॥ भोगीपुत्रपौत्र अवलोकनार्थं फकुदेवजी उभयं लिखितम् ॥

1599.

1924. **रुद्रपद्धतिः ।** *Rudra-paddhati.*

By Ananta Dīkṣita, son of Viśvanātha surnamed Yajñopavīta.

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 990. Character, Nāgara. Date, Śaka 1688. Appearance, faded. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्यज्ञोपवीताभिधानविश्वनाथसूनुदीक्षितानन्तदेव-विरचिता सर्व्वोपकाराय सर्व्वसंग्रहरुद्रानुष्ठाने त्रिविधा ग्रहमख-पद्धतिः समाप्ता ।

Post Col. :—

After a few verses about the character of certain Ṛksūktas and their efficacy, we have the following :—

इदं पुस्तकं भागवतोपनामकयज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितं । शके १६८८ व्ययनामसंवत्सरे माघ शुद्ध १२ तद्दिने समाप्तम् । स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

Mañgalācaraṇa :—

नमामि पार्व्वतीसूनुं भक्तानां सिद्धिदायकम् ।
रुद्रकर्म्मविधातॄणां चतुर्वर्गफलप्रदम् ॥

The authorship of the work :—

दीक्षितानन्तविज्ञेन विश्वनाथस्य सूनुना ।
रच्यते सुखबोधाय रुद्रपद्धतिरादरात् ॥

The work begins :—

सुमुखस्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य अमुकफलसिद्धिद्वारा श्रीपर-मेश्वरप्रीत्यर्थं महारुद्राख्यं कर्म्म करिष्ये। लक्षहोमं करिष्ये। कर्म्मणो निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशपूजनं स्वस्तिपुण्याहपूजनं मातृका-पूजनं नान्दिश्राद्धं आचार्य्यब्रह्मऋत्विग्वरणं च करिष्ये।

It ends :—

अथवा सर्व्वेभ्यः सुवर्णं देयं । रत्नादिदानं पूर्व्ववत् । ब्राह्मणम-युतहोमात् सहस्रगुणम् । अन्यत् सर्व्वं लक्षहोमवज्ज्ञेयम् ।

1600.

1638. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 57. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1878. Old. Worm-eaten. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमत् यज्ञोपवीताभिधान श्रीविश्वनाथसूनुना दीक्षितानन्तेन विरचिता सर्व्वोपकाराय संग्रहरुद्रानुष्ठानविधा ग्रहमखपद्धतिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं, etc.

संवत् १८७८ मिति वर्षे फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे पञ्चम्यां भौमवासरे ।

The work was composed at Benares because at the very outset in the Saṃcalpa, Benares is mentioned. The work contains not only रुद्रपद्धति in its fullest detail but also the ग्रहयज्ञ as well as कोटिहोम and लक्षहोम. This is to all intentional purposes a priest's manual.

1601.

9068. पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्च्चनविधि ।

Pañcāṅga-Rudrāṇāṃ Nyāaspūrvakaṃ Japa-homārcana-vidhi.

Substance, foreign paper. $8\frac{1}{2}\times 4$ inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ मु अथातः पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्च्चनविधिं व्याख्यास्यामः । ॐ याते रुद्रशिवातनूरघोरापापकाशिनी ॥ तया नस्तनुवा शंतमया गिरिशं ताभि चाकशीहि ॥ शिवायै नमः ।

It ends :—

स्वामिन् सर्व्वजगन्नाथ यावत्पूजावसानकं ॥
तावत्त्वं प्रीतिभावेन लिङ्गे ऽस्मिन् सन्निधो भव ॥

शान्तो भव वरदो भव । एष ते रुद्रभागस्त्वं जुषस्व तेना० ॥
शान्तिः शान्तिः शान्तिः इति मन्त्रान्यासः समाप्तः ।

1602.

9592. पञ्चाङ्गरुद्रन्यासजपहोमार्च्चनविधि ।

Pañcāṅga-Rudrāṇnyāsa-japa-homārcana-vidhi.

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Complete.

1603.

2726.

Substance, country-made paper. 10¼×5 inches. Folia, 5. Lines, 11, 13 on a page. Character, Nāgara. Appearance, oldish.

The MS. contains :—

(1) महारुद्रहोमविधिः (2) and पुत्रप्रतिग्रहविधिः ।

(1) *Begins* :—

वक्रतुण्ड महाकाय सूर्य्यकोटिसमप्रभ ।
अविघ्नं कुरु मे देव सर्व्वकार्य्येषु सर्व्वदा ॥

Saṃkalpa :—

एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ मम कायिकादि समस्तपापक्षयद्वारा श्रीकाशीविश्वेश्वरप्रीत्यर्थं ब्राह्मणद्वारा एकोनसप्तत्यत्तरशतधामन्त्रविभागपक्षमाश्रित्य सनवग्रहमखमहारुद्रसंज्ञकं होममहं करिष्ये ॥

This is complete in three leaves.

(2) पुत्रप्रतिग्रहविधिः, on the adoption of a son.

अथ पुत्रप्रतिग्रहः । तत्र पञ्चवार्षिकं ततो न्यूनं वा पितृगोत्रे नाकृतचूडं च प्रतिगृह्णीयात् ।

This has two leaves only, and does not seem to be complete.

1604.

2721.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 74+18. Lines 12 on a page. Extent in ślokas, 3200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The colophons in the MS. have all been struck out They contained :—

इति श्रीमीमांसकभट्टदिनकरकृते दिनकरोद्योते, etc., etc.

It begins :—.

अथावसथ्याधानम् ॥

तस्य दारकाले दायाद्यकाल एकेषामिति पारस्करेण कालद्वय-मुक्तम्। दायाद्यकालो विभागकालः। अयञ्च कातीयानामेव।

1A, अथ श्रौताधानम्।

तच्च त्रिविधम् अग्निहोत्रपूर्व्वकमिष्टिपूर्व्वकं सोमपूर्व्वकञ्च। वसन्तनक्षत्रामावास्याकालीनमाद्यमित्यादि।

1B, अथोर्द्ध्वदेहिकाधिकारी निरूप्यते।

तत्रादौ औरसपुत्रस्याधिकारः।

मातुः पितुः प्रकुर्व्वीत संस्थितस्यौरसः सुतः।

पैतृमेधिकसंस्कारं मन्त्रपूर्व्वकमादृतः॥

The authorities :—

1B, कात्यायन, सुमन्तु, मनु; 2A, कालादर्श: 2B, वशिष्ठ, छन्दोग-परिशिष्ट, स्कान्दपुराण; 3A, याज्ञवल्क्य, शङ्ख, स्मृतिसंग्रह; 3B, मार्कण्डेय-पुराण, अपरार्क, शातातप; 4A, भारद्वाज, 5A, चन्द्रिकायां वृद्धशातातप; 5B, विष्णुपुराण; 6B, माधवः, मदनरत्न; 7A, विज्ञानेश्वर; 8A, इति ऊर्द्ध्व-देहिकाधिकारिनिरूपणम्; 8B, अधिकारिभेदेने ऊर्द्ध्वदेहिके यस्तौक्ता (?) माधवीये विष्णुपुराणे; मदनपारिजात; 9A, बौधायन, षट्त्रिंशन्मत; 9B, त्रिकाण्डमण्डन, छागलेय; 10B, स्मृतिरत्नावली, वृद्धशातातप; 11B, पृथ्वी-चन्द्रोदय; 12B, यज्ञपार्श्व, हारीत, विष्णु; 13A, इति अधिकारिभेदेनौर्द्ध्व-देहिकेयन्ता (?) निरूपणम्।

(13A,) शाखाप्रणेतृभेदाद्बहुविधमन्त्येष्टिकर्म्म तत्र यत्। स्मृत्युक्तमङ्गजातं वक्ष्ये।

साधारणतस्तत्रादौ अग्निनिर्णयः।

13A, आश्वलायन; 14A, यज्ञपार्श्वे, वृद्धयाज्ञवल्क्य, छन्दोगपरिशिष्ट, मिताक्षरा, त्रिकाण्डमण्डन; 15B, यम, कारिका; 16A, इति भट्टानन्तकृते प्रयोगचिंता[म]णौ दाहाग्निनिर्णयः।

आसन्नमरणस्य विधिः ॥

The authorities :—

16A, गारुड़, नीतिविवेक; 17A, हेमाद्रिनागरखण्ड; 18A, मिताक्षरा; 19A, ब्राह्मे; 19B, रत्नावली, पारस्कर आदित्यपुराण, शातातप; 20A, गालव, माधवीय, सम्बर्त्त, कर्म्मप्रदीप; 20B, स्मृत्यर्थसार, गृह्य कारिका, यम; 21A, अथ वपननिर्णयः।

The authorities :—

21A, माधवीय, बौधायन, व्यास, मिताक्षरा; 21B, मध्यदेशीयास्तु, आपस्तम्ब, अपरार्क; 22A,

अथ नव श्राद्धकालः।

The authorities :—

22A, अङ्गिराः; 22A, कात्यायन, अपरार्क, षट्त्रिंशन्मत, ऋष्यशृङ्ग, पैठीनसि; 22B, गौतम, पारिजात, मदनरत्न, कालादर्श, निर्णयामृत, लौगाक्षि, गोभिल, याज्ञवल्क्य; 23A, आश्वलायन परिशिष्ट, वृहस्पतिस्मृति, वराहपुराण; 23B, हेमाद्रौ शङ्ख; मात्स्य, उशनाः, सत्यव्रत; 24A, बौधायन, कौर्म।

(24A) अथ वृषोत्सर्गः।

स द्विविधः प्रेतत्वविमुक्त्यर्थः काम्यश्च।

The authorities :

24A, षट्त्रिंशन्मत, ब्राह्म; 24B, आदित्यपुराण, भविष्योत्तर, ब्रह्माण्ड, विष्णुस्मृति, विष्णुधर्म्मोत्तर; 25A, पारस्कर, आदित्यपुराण, सौरपुराण; 25B, शिवधर्म्मोत्तर; 26A, देवीपुराण;

26B, अथोदकुम्भकालः।

26B, हेमाद्रौ, स्मृतिसमुच्चये०, याज्ञवल्क्यः, गौतम, अपरार्क, हेमाद्रि, पारस्कर, मात्स्य; 27A, विष्णुस्मृति, कात्यायन, स्मृतिरत्नावली; 27B, हारीत, गारुड़, लौगाक्षि; जातुकर्ण; 28A, मदनरत्न, गालव, गोभिल, पृथ्वीचन्द्रोदय,

गौतम ; 28B, अङ्गिराः, पैठीनसि ; 29A, कार्ष्णाजिनि ; नारदसंहिता ; 29B, स्मृत्यर्थसार, वृद्धमनु, कात्यायन, हारीत ; 30A, गोभिल, सुमन्तु ; 30B, कालादर्श, निर्णयामृत ; 31A, साङ्ख्यायन ; 31B, गाँगाँभट्ट, लघुहारीत ; 32A, शूलपाणि, माधवीये देवल, स्मृतिरत्नावली ; 32B, व्याघ्रपाद, उशनाः, 33B, प्रचेताः ; 33B, पितामहकृतपद्धतौ, सिंहभट्टीयवचनात् ; 34A, वैजवाप ;

36B, सर्व्वौर्द्धदैहिकनिरूपणम् ।

प्रयोगरत्ने न विचारितानि नारायणेनान्यविधानजानि ।

कर्म्माणि संक्षिप्तनिबन्धजातमालोक्य सर्व्वाणि विचारयेऽहम् ॥

तत्रादौ सर्पमरणविधिः ।

Authorities :—

37B, शुद्धितत्त्वे व्यासः ; 38A, देवजानीये, शूलपाणि ; 38B, षट्त्रिंशन्मत, छन्दोगपरिशिष्ट ; 39A, मदनरत्न ; 40B विश्वप्रकाश, वाराह ।

41A, अथ पितामहकृतौ मिताक्षरानुसारी नारायणबलिप्रयोगः ।

कस्यांचित् शुक्लैकादश्यां नदीमन्यद्वा तीर्थं गत्वा मम पित्रादिदुर्म्मरणादि-जनितपापोपशमनद्वारा ऊर्द्धदैहिके सम्प्रदानत्वयोग्यतासिद्ध्यर्थं नारायणबलिं करिष्य इति सङ्कल्प्य, etc., etc.

42B, बौधायनस्तु अथातो नारायणबलिं व्याख्यास्यामः ।

चण्डालादुदकात् सर्पाद्ब्राह्मणाद्वैद्युतादपि ।

दंष्ट्रिभ्यश्च पशुभ्यश्च मरणं पापकर्म्मणामित्यादि ॥

44B, अथ ब्रह्मचारिमरणेऽर्धविवाहः शौनकोक्तः ।

ब्रह्मचारिमृतौ रीतिं कथयामि समासतः ।

तत्रावकीर्णदोषस्य प्रायश्चित्तप्रशान्तये ॥

44B, अथ कुष्ठिमरणे यमः ।

45A, अथ सूतिका रजस्वलामरणे विधिः वृद्धशातातपः ॥

45B, अथ गर्भिणीमरणे विधिः ।

46B, अथ पञ्चकादिमृते शान्तिः ।

पञ्चकं च धनिष्ठादिनक्षत्रपञ्चकम् ।

The authorities :—
47A, अपरार्क, मदनरत्न,
48A, अथ जीवश्राद्धम् । कल्पतरौ ब्राह्मे ।

The authorities :—
48A, कल्पतरु and ब्राह्म ।
50A, अथ पितामह नारायणभट्टकृतप्रयोगः पुण्यदेशकालाधन (?) श्राद्धं शक्तौ सत्यां स्वस्यान्यस्य वा जीवस्य जीवश्राद्धं, कुर्य्यात् ।

The present MS. contains a priest's extracts from Dinakarodyota, an elaborate digest of law, by Dinakara Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa. The work was completed by his son Viśveśvara. See I.O. Catal. Nos. 1604 to 1606 and Bik. 386, 387 and 445.

Though the colophons bearing the name of the author and that of the work have been struck out, it is proved beyond doubt to be a part of Dinakara's work. It quotes several times from "Pitāmaha"; it speaks of supplementing his "Pitāmaha's Prayogapārijāta" on the subject of funeral rites; and finally it mentions his Pitāmaha by name as Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

The quotations are all from authors older than Dinakara, except Gāgā Bhaṭṭa, his son. But we know the son finished and supplemented the father's work; and he may have made some quotations from his own work.

The remaining portion contains यतिवल्लभा by Visvakarmā.

संन्यासश्चतुर्धा कुटीचरक बहूदकहंसपरमहंसभेदात्, (52B)

The pagination comes from the beginning of the MS. up to 74. The remaining leaves, although in continuation of the 74th, are marked 1 to 18.

In 8A, Sannyāsavidhi ends :—

यतिप्रियाभिधेयग्रन्थे विश्वकर्म्मविनिर्म्मिते ।
समाप्तिमगमन्नूनं सन्न्यासविधिरुत्तमः ॥

But some of the leaves contain the name of Visvesvara.

8B, *begins*:—

अथ योगपट्टविधिः ।

तत्र सम्प्रदायविदः ।

अधीतविद्यः सभ्यश्चेद्याद्योगपटं गुरुः ।

पादौ मृदा त्रिः प्रक्षाल्य पादुकाभ्यां गृहं व्रजेत् ॥

9A, अथ यतिधर्म्माः ; 18A, इति मृतयतिसंस्कारविचारः ।

It ends:—

यतीनामुपकाराय परितोषाय चात्मनः ।

विश्वकर्म्माकरोद्रम्यां पद्धतिं यतिवल्लभाम् ॥

यावद् गङ्गादयो नद्यो यावत् सूर्य्यश्च चन्द्रमाः ।

तावत् कालमियं जीयाद्विश्वकर्म्मकवेः कृतिः ॥

Col.:— इति यतिवल्लभापद्धतिः ।

L. 4048 describes Yativallabhā. The present manuscript wants the two opening verses. The work dwells on the following four topics:—(1) the ordination of a Sannyāsī, or hermit, (2) his yogapaṭṭa or garment, (3) his devotional duties, and (4) his funeral ceremony.

1605.

3206A. **अग्निमुखप्रयोगः ।** *Agnimukha-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and soiled. Complete.

Directions for the installation of sacred fire, common to all rites.

It begins:—

अथ सर्व्वसाधारणो ऽग्निमुखप्रयोगः । अमुकहोमाख्ये कर्म्मणि स्थण्डिलोल्लेखनानि करिष्ये ।

2B. प्रत्यगग्नेः कुशेषु सूर्पं निधाय तत्र प्रागग्रे पवित्रे निधाय अग्नये त्वा जुष्टं निर्वपामीति मन्त्रावृत्त्या चतुरो मुष्टी निर्वपति। अग्नीषोमाभ्यां त्वा जुष्टं निर्वपामीति निरूप्यते पवित्रे व्रीहीणामुपरि निधाय अग्ने त्वा जुष्टं प्रोक्षामि अग्नीषोमाभ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामीति प्रोक्षति।

It ends :—

त्र्यायुषं जमदग्नेः ललाटे। कश्यपस्य त्र्यायुषं कण्ठे। अगस्त्यस्य त्र्यायुषं नाभ्यां। यद्देवानां त्र्यायुषं दक्षिणांसे। तन्मेऽस्तु त्र्यायुषं वामस्कन्धे। शतायुषं इति शिरसि। यस्य स्मृत्या चतुःसागरपर्य्यन्तं।

Colophon :—

इत्यभिमुखप्रयोगः समाप्तः।

1606.

3092. दर्शपूर्णमासस्थालीपाकप्रयोगः।

Darśa-pūrṇamāsa-sthālīpāka-prayoga.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ दर्शपूर्णमासस्थालीपाकः।

देशकालौ स्मृत्वा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थममुककर्म्म करिष्य इति संकल्प्य कर्त्ता समित्समारोपे प्रतिदिनमष्टादशदशाङ्गुलकनिष्ठं चतुरङ्गुलोन्नतं वा स्थण्डिलं कृत्वा गोमयेनोपलिप्य यज्ञीयशकल मूलेन पश्चिमेऽङ्गुलं छित्वा उदक्संस्थं प्रादेशमात्रामेकां रेखां कृत्वा दक्षिणोत्तरयोरसंश्लिष्टेप्रागग्रे रेखे प्रादेशमात्रे द्वे लिखित्वा तयोर्मध्ये परस्परमसंश्लिष्टा उदक्संस्थाः प्रादेशमात्रास्तिस्र इति षड्रेखासु तच्छकलमुदगग्र निधाय अद्भिरभ्युक्ष्य सकलमाग्नेय्यां निरस्य पाणिं प्रक्षाल्य वाग्यतो भवेत्।

2B. आचम्य प्राणानायम्य ... ...

दर्शपूर्णमासाभ्यां स्थालीपाकाभ्यां यक्ष्ये तत्रेदानीं पौर्णमासस्थाली-पाकेन यक्ष्ये। दर्शे तु पूर्व्वसंकल्पिते तु दर्शस्थालीपाकेन यक्ष्ये।

Colophon :—

दर्शपूर्णमासस्थालीपाकः समाप्तः।

1607.

3206B.

Substance, country-made paper. 5½×3 inches. Folia, 11, of which the 10th is missing. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1803. Appearance, discoloured. Complete.

The Saṃkalpa runs :—

तिथ्यादिकं स्मृत्वा श्रीपरशुरामप्रेरणया श्रीपरशुरामप्रीत्यर्थं दर्शपूर्णमासाभ्यां यक्ष्ये तत्र सद्यः पौर्णमासेन यागेन यक्ष्ये इति संकल्प्य तदङ्गस्थण्डिललेखनाद्यग्निप्रतिष्ठापनं करिष्ये इति संकल्प्य स्थण्डिलादि कुर्य्यात्। दर्शेतु दर्शेन यागेनेति विशेषः।

3A, प्राणानायम्य ... ... तदङ्गं अन्वाधानं करिष्ये; 3B, अन्वाधानसमिद्धोमे विनियोगः; 7B, वामदेव ऋषिः ... ... इध्माधाने विनियोगः; 8B, स्विष्टकृद्धोमे विनियोगः; 9B, स्मृत्यकृतदोषपरिहारार्थमाज्य-होमे विनियोगः; 10th missing.

11A, स्थालीपाकप्रयोगेन वेदव्यासकृतेर्नरः।
जमदग्निकुलोत्पन्नरामो वै प्रीयतां सदा॥

इति स्थालीपाकप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

संवत् १८०३ कार्त्तिकमासे कृष्णपक्षे अमावास्यां भृगुवासरे धातानामा संवत्सरात् लिखितं वैजनाथभट्ट आचार्य्यस्य सुत गोपाल आचार्य्यस्य लिखितं स्वार्थं परार्थं च। यादृशं, etc., etc.

1608.

3208. **स्थालीपाकप्रयोगः ।** *Sthālīpāka-prayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4}\times4$ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ स्थालीपाकविधिरुच्यते । यथोक्तं स्थण्डिलं विधाय तत्र यजमानः कृतनित्यक्रियः शुचिः परिहितधौतवासाः दर्भपाणिः पीठोपविष्टः प्राङ्मुखो पाकयज्ञे द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थममुककर्म्म करिष्ये तदङ्गहवनं कर्त्तुं स्थण्डिलादि करिष्य इति संकल्प्य गोमयादिलिप्ते शुद्धे देशे ऐशान्यामारभ्य उदक्संस्थं चतुरङ्गुलोन्नतं वा चतुर्द्दिक्षु मिलित्वा द्विसप्तत्यङ्गुलपरिधिं फलितमष्टादशाङ्गुलविस्तृतं होमानुसारेण तदधिकं वा न तु ततोऽपि न्यूनं मध्योन्नतं स्थण्डिलं कुर्य्यात् । इत्यादि ।

1609.

6324. **नवान्नप्राशनम् ।** *Navānna-prāśanam.*

Substance, country-made paper. $8\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति नवान्नप्राशनं समाप्तम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नवान्नप्राशनम् । तत्र शरद्वसन्तयोः नवस्य निष्पत्तौ वा । शरद्व्रीहीणां वसन्तो यवानाम् ।

1610.

2731. **आग्रयणप्रयोगः ।** *Āgrayaṇa-prayoga.*

Substance, country-made paper. $10\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 92. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins :—

अथाग्रयणप्रयोगो लिख्यते। अपि वामावास्यायां पौर्णमास्यां वा आग्रयणेष्टिमन्वायातयेदिति मूलम्। पर्व्वणि खण्डे पृथक्करणपक्षे हेमाद्रिणा निर्णयामृतेन सांख्यायनश्रुतिरुदाहृता॥ दर्शेष्टिपरमुक्तमाग्रयणकं प्राक्पौर्णमासाच्च तदिति॥ दर्शेष्टिं कृत्वाग्रयणं एतद्धि विपरीतं पौर्णमास्यामित्यर्थः॥ तत्र प्रयोगः प्रकृत्या सह लिख्यते॥ कालस्तु शरत्। श्यामाकव्रीह्याग्रयणयोस्तंत्रेण प्रयोगः॥ इत्यादि।

No Col. :—

इदं पुस्तकं वोढ़सोपनामक लक्ष्मणेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च।

1611.

2949. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4}\times 4$ inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1799. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इत्याग्रयणप्रयोगः समाप्तः।

Post Col. :—

संवत् १७९९ मिती भाद्रपदकृष्ण १० भानुवासरे तद्दिने काश्यां महादेवदेवसुत रामचन्द्रदेवेन लिखापितम्।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथाग्रयणं।

मण्डनं गोपवेशस्य गोपीगोरसलालसम्।

मयि वस्तु किमप्यस्तु स्फुरन्नीरधरच्छविः॥

अथाग्रयणं त्रिविधं।

श्यामाकाग्रयणं, व्रीह्याग्रयणं यवाग्रयणं चेति। तेषां कालक्रमः वर्षाः शरद्वसन्तः। ते च सौरचन्द्रभेदेन द्विविधाः इत्यादि।

1612.

3016. **आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः।** *Āgrayaṇa-prayoga with Nirṇaya.*

By Vīreśvara Bhaṭṭa, son of Lāhi Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 18[0]9. Appearance, discoloured. Complete.

The Colophon :—

इति श्रीविश्वेश्वरचरणकमलयुगलभजनैकचित्तमहामान्य लाहि-भट्टाङ्गजवीरेश्वरभट्टरचित आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः समाप्तः।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८९ (?) मिती चैत्रकृष्णषष्ठ्यां भानुवासरे तद्दिने वैदिक-शिरोमणिमहादेवदेवसुतरामचन्द्रदेवेन काश्यां लिखापितं शोधितं च।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथाग्रयणप्रयोगो लिख्यते। तच्चाग्रयणं तावत्त्रिविधं यव-श्यामाक-व्रीहि-भेदात् तत्र यवाग्रयणं वसन्ते कस्मिंश्चित् पर्वणि अथवा वसन्ते शुक्लपक्षान्तर्गत देवनक्षत्रेषु रेवत्यां वा कार्यं।

2B. इति आग्रयणोपयुक्तकालादिनिर्णयः। अथ प्रयोगक्रमः।

It ends thus :—

अत्र दर्शपूर्णमासग्रहणेन तद्विकारा अपि गृह्यन्ते इति रुद्रदत्त।

5A. आश्वलायनस्य यो विशेषः सोऽभिधीयते।

1613.

3204. **वैश्वदेवविधिः।** *Vaiśva-deva-vidhi.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

It begins :—

अथ वैश्वदेवविधिः ।

देशकालौ संकीर्त्त्य श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तपुण्यशुभफलप्राप्तिकामः पञ्चसूनाजनितपापक्षयार्थं श्रीराधाकृष्णप्रीत्यर्थं वैश्वदेवकर्म्माहं करिष्ये ।

Vaiṣvadevavidhi ends in leaf 3A, Nity-ṣrāddhavidhi ends in 3B and in 4A commences Piṇḍpitṛyajña to be performed on Amāvasyā, which is incomplete.

1614.

9886. **वलिवैश्वकर्म्मप्रयोगः ।** *Vali-Vaiṣva-karma-prayoga.*

Substance, country-made paper. 7×5 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent in ṣlokas, 18. Character, Nāgara. Appearance, decayed. Complete.

1615.

8944. **वैश्वदेवविधि ।** *Vaiṣvadeva vidhi.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{4}\times4$ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent in ṣlokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beg. :— अथ अनग्निकस्य वैश्वदेवविधिर्लिख्यते । ... ...

2A. अथ पञ्चमहायज्ञप्रयोगः ।

6B. इति निरग्निकवैश्वदेवविधिः

Then follow 2 verses with the col. :—

इति वैश्वदेवकुण्डनिर्णयः ।

1616.

2926. **उपाकर्म्मप्रयोगः ।** *Upākarma-prayoga.*

From the Prayogapārijāta of Narasiṁha.

Substance, country-made paper. $8\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ṣlokas, 80. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति नरसिंहीये प्रयोगपारिजाते षोड़शकर्म्मकाण्डे उपाकर्म्मप्रकरणम् ।

Beginning :—

अथोपाकरणप्रयोगः ।

आचार्यः प्रागुक्तलक्षणे काले उपाकर्म्म करिष्यमाणो नवोपनीतशिष्यादिभिः सह स्नात्वा कृतनित्यक्रियो मध्याह्नादुपरि वहिः शुचौ देशे ... ... अस्य नवव्रतचारिणो वेदग्रहणाधिकारसिद्धिद्वारा इतरेषां मम वाध्यायनार्थमुत्सृष्टानां वेदानां पुनर्ग्रहणद्वारा च श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमुपाकर्म्माख्यं कर्म्म करिष्य इति ।

1617.

5978. *The Same.*

By Nāgoji Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1810. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

साम्बं शिवं नमस्कृत्य भट्टनागोजिशर्म्मणा ।
उपाकर्म्मप्रयोगोऽत्र चोपकाराय कल्प्यते ॥

तत्रकालः ।

नभस्यौषधिभावे च स्वां स्वां कुर्य्यादुपाकृतिम् ।
श्रुतौ पर्व्वणि हस्तर्क्षे ऋग्यजुःसामजाः क्रमात् ॥
तद्द्वैधं चेदुत्तरच्च विधेयम् ॥

End :—

नानानिवन्धानालोच्य संग्रहोऽयं निरूपितः ।
कालोपनाम्ना नागेन तेन तुष्यतु यज्ञभुक् ॥

Date of the Manuscript :—

संवत् १८९० मिती आषाढ़ शुद्धसप्तम्यां तद्दिने तैतिलोपनामक-रघुनाथेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्च ।

After this there are five lines of utsarjanakārikā.

The authorities quoted and consulted :—

1A, गार्गवचनम् ; कालसाधुनिर्णय ; निर्णयसिन्धु, कौस्तुभ ; 1B, पृथ्वीचन्द्रोदय ; मदनरत्न ; स्मृत्यर्थसार ; 2A, मयूखे ; भट्टोजिदीक्षितास्तु ; 2B, गृह्यपरिशिष्ट ; पराशरमाधवीय ; वशिष्ठ ; मनु ; 3A, कुर्म्मपुराण, बौधायन ; कालसाधुविचार ; 3B, ऋष्यशृङ्ग ; तिथ्यर्क ; प्रयोगपारिजाते वृद्धमनु-कात्यायनौ ; समयमयूखे ; 4A, नारायणभट्ट ; भाष्ये : 4B, वृत्तिकृन्मते ; 5A, नारसिंहीय प्रयोगपारिजाते ; कारिकायां ।

5A, शाकलानां समानीव इत्यृचा अन्त्याऽऽहुतिर्भवेत् । वास्कलानान्तु तच्छंयोरित्यृचा अन्त्याऽऽहुतिर्भवेत् । ऋग्वेदस्य पञ्चशाखाभेदः । आश्वलायनी, साङ्ख्यायणी, शाकला, वास्कला, माण्डूकाश्चेति तेषां मध्ये शाकलानां चेदमेव आश्वलायनसूत्रे कर्म्मानुष्ठानार्थं मुपकारोतीति प्रदर्शितमनेनेति ।

5B, सत्याषाढ आपस्तम्बोक्तिः जयन्त ; 6B, जैमिनि ; 7A, गालव ; 7B, कार्ष्णाजिनि ; पारिजात ; व्यास ; 8A, पारस्कराचार्य्य ; 8B, शौनक ; 9A, ढोण्डपद्धतौ, कृष्णपद्धतौ च ; 9B, देवयात ; कारिकाभाष्ये ; 11B, कृष्ण-भट्टीकार ।

1618.

3096. **उपाकर्म्मोत्सर्ज्जनप्रयोगः ।** *Upākarmotsarjana-prayoga.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 21. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथोपाकर्म्मोत्सर्ज्जनप्रयोगः ।

केशवादि प्राणानायम्य ॥ सुमुखश्चेत्यादि ॥ विष्णोर्विष्णोरिति संकल्प्य ॥ तत्र कारिका ।

अध्यायानामुपाकर्म्म श्रवण्यां श्रवणेन तु ।
तन्मासे हस्तयुक्तायां पञ्चम्यां वा तदिष्यते ॥
अदृष्टौषधयस्तस्मिन् मासे तु न भवन्ति चेत् ।
तदा भाद्रपदे मासि श्रवणे न तु कारयेत् । अद्य प्रयोगः ... ...
ममाध्याप्यानां चाधीतानां छन्द आदीनां यातयामतानिरासेना
प्ययनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं एभिर्ब्राह्मणैः सह उत्सर्ज्जनाख्य-
कर्म्म करिष्ये ।

10A. इत्युत्सर्ज्जनम्--
अथोपाकर्म्म ... ... ममाध्याप्यानामध्येष्यमाणानां छंदआदीनां
यातयामतानिरासेनाप्यायनद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थमुपाकर्म्माख्यं कर्म्म करिष्ये ।

1619.

3293. [उत्सर्ज्जनोपाकर्म्म] प्रयोगपद्धतिः ।

Utsarjanopākarma-prayoga-paddhati.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 8. Lines, 15 to 18 on a page. Extent in ślokas, 448. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

A work on utsarjana and upākarma with quotations from many authors.

For the explanation of the terms *upākarma* and *utsarjana*, see our number 1983.

The authors quoted :—

1A, कर्कभाष्ये; आश्वलायन, कारिका; हेमाद्रि; वृत्ति, देवत्रात-भाष्य; सिद्धान्तभाष्य, स्मृत्यर्थसार; शौनक, 1B, कातीयगृह्यकार, हरिहर, कातीयसूत्र, मनु, आश्वलायनकारिका, विद्यारण्यश्रीपादैः; इत्थमेव सुदर्शने-नापि; 2A, मदनपारिजात, अमर; 2B, परिशिष्ट, पृथ्वीचन्द्रोदयोदाहृत-वचने, कौस्तुभे; कालतत्त्वविवेचनसारोद्धार, गर्गवचनात्, मयूख, समयप्रकाशे, निर्णयसिन्धु, मदनरत्न, कालसाधुनिर्णयः; 3A, बौधायन, तैत्तिरीयकाः, बह्वृचा, पराशरमाधव, चन्द्रचूडी, निर्णयामृत, तिथ्यर्क, प्रयोगपारिजात, गोविन्दार्णव, धर्म्मप्रकाश, शाकल; 3B, आपस्तम्ब, नारायणवृत्तिः, गृह्यकारिका, गदाधर-

भाष्यम्; चापभट्टीये; 4A, वेदभाष्य, प्रयोगकाराः; बृहद्विनियोगदीपिका, सर्व्वानुक्रमभाष्य; 4B, सूक्तविनियोगे, कृष्णभट्टीये, वशिष्ठ, वैखानससूत्रम् 5A, कार्ष्णाजिनस्मृतिः, सत्यव्रतोऽपि, वायुपुराणेऽपि, गालव, शाकलकारिका; 5B, कारिकाभाष्ये, व्याडि; 6A, पारस्कराचार्य्य, दाक्षिणात्याः, भास्कराचार्य्य-संहिता; 6B, वृत्तिकृत् नारायण, स्मृतिभामत्यां बृहत्प्रचेताः, भविष्ये, स्मृति-भामत्यां व्यासः; 7A, माधवीये संग्रहे देवलः, कूर्म्मपुराणे, भट्टैरपि; 7B, कात्यायनस्मृति, शातातपवचने, श्रीदत्तादयः, बृहस्पतिः, याज्ञवल्क्यवचनम्, 8A, व्यासोक्तिः, गार्ग्य, द्वैतनिर्णय, भट्टसम्प्रदायः, अनन्तदेवानां सम्प्रदायः; 8B, शतपथब्राह्मणम्।

1620.

5519. **श्रावणीकर्म्मपद्धतिः।** *Śrāvaṇi-karma-paddhati.*

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 68. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Śaka, 1775. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः। गुरवे नमः। अथ उपाकर्म्म लिख्यते।

ततः गृहे स्नानं देवतार्च्चनं मातृपूजापूर्व्वकं नान्दीश्राद्धान्तं कृत्वा अक्षततिलदर्भापामार्गगोमयमृत्तिकाभस्मगन्धपुष्पधूपदीपा-च्छादनयज्ञोपवीतनैवेद्यफलताम्बूलादीनि गृहीत्वा ग्रामाद्बहिः शिष्यै-रन्यैश्च ब्राह्मणैश्च सह रम्यजलाशयं गच्छेत्। ततस्तीर्थभूमिं प्रक्षाल्य तत्र मृदादीनि विन्यस्य यथोक्तं शौचं कुर्यात्। ततः सर्व्वे यज्ञोपवीतिनः बद्धत्रिकच्छशिखिदर्भपाणयः गुरुः शिष्यश्च प्राङ्मुखोपविश्य प्राणायामत्रयं कालज्ञानं कृत्वा छन्दसामुत्सर्गमहं करिष्ये इति सङ्कल्प्य सर्व्वे स ऋचं गुरुशिष्यैर्जपन्ति।

End:—

ब्रह्मग्रन्थिविमोक्षः। समुद्रे जले प्राप्य त्रिराचान्तो गृहं व्रजेत्। इत्युत्सर्गः।

Colophon:—

इति श्रावणीकर्म्मपद्धतिः।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु शके १७७५ प्रमादिनाम संवत्सरे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे पञ्चम्यायां इन्दुवासरे तद्दिने पुस्तकं समाप्तम्। दामोदर सदाशिव।

1621.

6315. **अरणिलक्षणम्।** *Araṇilakṣaṇa.*

Substance, country-made paper. 12×6 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Copied in Saṃvat 1941. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इत्यरणिलक्षणं समाप्तम्।

Post Colophon :—

संवत् १९११ मीः भादौ वदी ८ गुरुके इह पोथि पंडित बालमुकुन्दस्येदम्।

The object of the work :—

अथातः संप्रवक्ष्यामि अरण्योश्चैव लक्षणम्।
रूपं तथा प्रमाणञ्च गुणदोषांस्तथैव च॥
चोदिता सर्व्वशास्त्रेण आचार्य्येण तु धीमता।
पुराकल्पे च यद्दृष्टं ऋषिभिश्चैव लक्षणम्॥

Then it goes on :—

गृह्याग्निं परिसंगृह्य धर्म्मपत्न्या सहैव तु।
वैतानिकांस्तथाकुर्य्यादाधानाद्या यमोदिताः॥

There are fifty verses of the anuṣṭup metre :—

It ends thus :—

पुत्रार्थी श्रावयेन्नित्यमचिराल्लभते सुतम्।
श्रुतशीलं वीजवंतं दीर्घायुर्विपुलां प्रजाम्॥ ४८॥
एतदेवं समाख्यातं पिप्पलादेन धीमता।
द्विजानां बालवृद्धानां पुरश्चरणमुत्तमम्॥ ४९॥

अधीत्यैतच्च देहान्ते परंब्रह्माधिगच्छति ।

न तस्य मृत्यु र्न जरा निद्राव्याधिर्न चैव हि ।

क्षुत्पिपासाभयं नास्ति ब्रह्मभूयाय तिष्ठति ।

ब्रह्मभूयाय तिष्ठति ।

1622.

7766. **स्वस्तिवाचन (ऋग्वेदयजुर्वेदोक्त) ।** *Svastivācana.*

Substance, country-made paper. $7 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीऋग्वेदयजुर्वेदोक्त स्वस्तिवाचनं संपूर्णं ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

संपूज्य गंधमाल्याद्यै र्ब्राह्मणान् स्वस्ति वाचयेत् ।

धर्म्मकर्म्मणि मांगल्ये संग्रामाद्भुतदर्शने ॥

पुण्याहवाचना दैवे ब्राह्मणस्य विधीयते ।

एतदेव निरोंकारं कुर्यात् क्षत्रियवैश्ययोः ॥ २ ॥

अवनिकृतजानुमंडलं कमलमुकुलसदृशमंजलिं शिरस्याधाय दक्षिणेन पाणिना सुवर्णपूर्णकलसं धारयित्वा ।, etc., etc., etc.

1623.

10307. **कूष्माण्डहोम ।** *Kuṣmāṇḍa-homa.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date, Śaka 1727. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति कूष्मांडहोम समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाके १७२७ क्रोधनामसंवत्सरे कार्त्तिक शुद्ध ५ भानुवासरे तद्दिने देवोपनामक आत्मारामेण लिखितम् ॥ श्रीसिद्धेश्वरार्पणमस्तु ॥ च्चेत्रटोंके ॥ त्र्यंबकजटोद्भूते गौतमस्याघनाशिनी ।
सप्तधा सागरं याति गोदावरि नमोस्तुते ॥
करवीरवासिन्यै नमः ॥

Beginning :—

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वपापक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कूष्मांडहोमं कुर्य्यात् । अमावास्यां पौर्णमास्यां वोपक्रमः ॥ तस्यायं प्रयोगः ॥ एनोनिवर्हणार्थं कूष्मांडैर्होष्यामि ॥ सङ्कल्पं कुर्य्यात् ॥ श्मश्रूपक्षे शलोमनखानि वापयित्वा स्नानानंतरं देवतासंकल्पं कुर्य्यात् ॥ कल्पोक्तगणपतिपूजनं कुर्य्यात् ॥ पुण्याहे देवता अग्न्यादयः प्रधानदेवता सविता चरुर्हविः ॥ ततोन्वाधानं ॥ क्रियमाणे कूष्मांडहोमे०ग्ने ॥ अग्नीषोमे चक्षुषी आज्येनेत्यंतु मुक्ता अत्र प्रधानं सवितारं चरुणा ॥ देवानादित्यान् ॥ १ ॥ विश्वान् देवान् ॥ २ ॥ द्यावापृथिवी सरस्वती च ३ इन्द्राग्नी मित्रावरुणौ । सोमं धातारं बृहस्पतिश्च ४, etc., etc.

It ends :—

अग्नये वैश्वानराय इदं इति स्विष्टकृदादिवरदानं कुर्य्यात् अनेन अग्निं अश्वत्थपर्णेषु हुतशेषं निदधाति ॥ एवमेनस्तारतम्यं विचार्य्य सम्वत्सरं मासं चतुर्विंशतिरात्रीर्द्वादशरात्री स्त्रिरात्रीर्वा हुत्वा उपतिष्ठेत् । यावद्धोमस्तावत्तस्येति व्रतं । न मांसमश्नीयात् न स्त्रियमुपेयात् न उपर्य्यासीत न जुगुप्सेत अन्ततात्पयो ब्राह्मणस्य व्रतं, यवागू राजन्यस्य आमिक्षा वैश्यस्य अथो एतद्व्रतं ब्रूयात् ओदनं दधानाः सक्तून् घृतमिति यथारुचिमनुव्रतयेदात्मनोनुपदासाय इति ब्राह्मणम् ॥ अथ कर्म्माङ्गभूतप्रयोगः ॥ अग्न्याधाने पूर्णाहुतिं हुत्वा कूष्मांडैर्जुहुयात् पूतो देवलोकान् समश्नूते इति ब्राह्मणे ॥

See Śrautapadārtha-nirvacana page 54 and article 355.

1624.

5793 A. कूष्माण्डहोमप्रयोगः । *Kuṣmāṇḍa-homa-prayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 9/10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अग्नीनाधास्यमानः सर्व्वदुरितपापक्षयकामः सर्व्वप्रायश्चित्तरूपं कूष्माण्डहोमं कुर्य्यात् । अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा उपक्रमः । तस्यायं प्रयोगः ।

एनोनिर्व्वहणार्थं कूष्माण्डैर्होष्यामीति संकल्प्य श्मश्रूपपक्षकेशलोमनखानि वापयित्वा स्नानाद्यनन्तरं देवता सङ्कल्पं कुर्य्यात् । पुण्याहे अग्न्यादयः । स्थण्डिलाद्यग्निप्रतिष्ठापनान्तं कृत्वा ततोऽन्वाधानम् । आज्यभागान्ते सवितारं चरुणा देवानादित्यान् विश्वान् देवान् द्यावापृथिव्यौ सरस्वतीमिन्द्राग्निमित्रावरुणसोमधातृबृहस्पतीन् जातवेदसं अग्निं गार्हपत्यं ज्योतिषं अग्निं गार्हपत्यमग्निमात्वर्णं अग्निं गार्हपत्यं २ अग्निं अग्निं गार्हपत्यं आपः शुंधनीः आपोहिरण्यवर्णाः वरुण वरुणं अग्नीवरुणौ २ अग्निमयसं अग्नीन्द्रौ ।, etc., etc.

The *homa* in which the Sāman called Kuṣmāṇḍa is to be used is called Kuṣmāṇḍa home

2A, यद्देवादेवहेलनमित्येकविंशर्चस्य प्रथमानुवाकस्य स्वयम्भूर्ब्रह्मा ऋषिः लिङ्गोक्तो देवता आद्यास्त्रतस्रोऽनुष्टुभः पञ्चमी त्रिष्टुप् षष्ठ्यतिजगती सप्तमी जगती अष्टमी त्रिष्टुप् नवमी जगती दशमी बृहती द्वे शक्वर्य्यौ त्रयोदशी त्रिष्टुप् चतुर्द्दश्यष्टिः पञ्चदश्यनुष्टुप् षोड़शी विराट् सप्तदशी गायत्री तिस्रस्त्रिष्टुभः एकविंशानुष्टुप् यददीव्यमिति त्रयोदशर्चस्य द्वितीयानुवाकस्य ... ... आज्यहोम विनियोगः ।

End :—

अग्न्याधेये पूर्णाहुतिं हुत्वा कूष्माण्डैर्जुहुयात् पूतो ।देवलोकान् समश्नुत इति हि ब्राह्मणं । जामदग्निमते तु सवितारं चरुणा विषि मभ्यावर्त्तिनमित्येतद्वर्जयित्वा सर्व्वं पूर्व्ववत् ।

Colophon :—

इति कूष्माण्डप्रयोगः ।

By a later hand :—

इदं पुस्तकं मौन्यौपकनाम वैजनाथेन लिखितम् ।

1625.

8945. होमपद्धतिः । *Homapaddhati.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Character modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Col. :— इति होमपद्धतिः समाप्त ।

1626.

3264. लक्षहोमपद्धतिः । *Laksa-homa-paddhati.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33. Lines, 8 to 10 a page. Extent in ślokas, 650. Character, Jaina Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ लक्षहोमपद्धतिः ।

श्रीकामादिः प्रशस्तस्थानुकूले ल + + + सुस्नातः प्रक्षालित-पाणिपादः आचान्तो यजमानः कृतमाङ्गलिको देशकालौ स्मृत्वा अमुककामो लक्षहोमा[मिना]हं. यक्ष्ये + इति सङ्कल्प्य गणेशपूजनं पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं च कृत्वा आचार्य्यः ब्रह्म-ऋत्विग्वरणं कुर्य्यात् ॥

The first three leaves contain at the left hand upper margin, the word लक्ष. But from the 4th to the end every leaf contains रुद्र in the place of Lakṣa.

From this the work appears to be one on *homa*.

It ends :—

ततः सम्पूर्णमस्त्वच्छिद्रमस्त्विति + युः ततस्तेषां मन्त्राशिषो गृहीत्वा तत् सानुनयं विसर्ज्य ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनानाथान्

शाल्यन्नादिना सन्तोष्य स्वयं सुहृन्मित्रादियुतः सोत्साहः सन्तुष्टो हविष्यं भुञ्जीतेति ।

In 28A :—

देशकालौ स्मृत्वा कृतस्य अमुकहोमस्य सिद्ध्यर्थं पूर्णाहुतिं होष्ये इति ।

1627.

9342. होमपद्धतिः । *Homa-paddhati.*

By Lambodara.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 42. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीलम्बोदरविरचिते होमपद्धति समाप्तं ।

1628.

11054. होम । *Homa.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1896. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beg. :— ॐ नमोस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्त्तये

सहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे ।

सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते

सहस्रकोटीयुगधारणा (?) नमः ॥

Five such ślokas, at the end of which we have :—

2A, इति चरणप्रक्षालनं ॥

ॐ नमः परमात्मने नमः श्रीपुराणपुरुषोत्तमाय अद्य श्रीब्रह्मणो द्वितीयप्रहरार्द्धे ... ... अधिदेवतानत्यधिदेवतानां गणपत्यादिपञ्चलोकपालानां इष्टदेवता-कुलदेवतासहितानां अन्येषामपि होमपूजन + + महं करिष्ये। इति सङ्कल्प्य ॥

अथ पञ्चवारुणीहोमो लिख्यते। अथ स्वस्त्ययनकलशस्थापन गौरीगणेशपूजनं लिख्यते ॥

Col. :—

इति होम समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीसम्वत् १८६६ मी० श्रावण कृष्ण ७ ॥

1629.

6277. **सायं प्रातर्होमप्रयोग ।** *Sāyaṃ-prātar-homa-prayoga.*

Substance, country-made paper. 7×4¼ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on morning and evening sacrifices.

Colophon :—

इति सायंप्रातर्होमः ।

Beginning :—

अथ पञ्चादिकर्म्म ।

तत्र प्रथमप्रयोगे मातृपूजापूर्व्वकं श्राद्धं कर्त्तव्यम्। दक्षिणतो ब्रह्मासनमुत्तरतो प्रणीतासनं। तत्र ब्रह्मोपवेशनम् यावत् कर्म्म-समाप्यते तावत्त्वं ब्रह्मा भव। भवामि। ब्रह्मानुज्ञातः। प्रणीता-प्रणयनम्। ईशानादिपूर्व्वाग्रैर्दर्भैरेकमुष्ट्या परिस्तरणम्। अग्नेः पश्चादुत्तरतो वा पात्रासादनं पवित्रच्छेदनादीनि त्रीणि।

1630.

2111. **पक्षहोमविधिः ।** *Pakṣa-homa-vidhi.*

For the MS. and the work see L. 4192.

1631.

2183. **विधुरौपासनप्रयोगः ।** *Vidhuraupāsana-prayoga.*

Substance, country-made paper. 7×3 inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

The Aupāsana fire is the name of the Gṛhya fire of one who keeps the Śrauta fires too. On the death of the wife, she is burnt with the Śrauta fires and they have to be rekindled. The Aupāsana fire, too, has to be rekindled. The present MS. contains the process of the rekindling of the Aupāsana fire. See Karka Bhāṣya on Katyā I. 20. वैतानिकस्यापि स्मार्त्तकर्मसाधनभूत औपासनो दृश्यते ।

1632.

1910. **विधुरौपासनम् ।** *Vidhuraupāsana.*

For the MS. and the work see L. 3202.

On the rekindling of the Gṛhya fire by a widower who kept his Śrauta fire.

Fol. 1B, इति प्रथमसन्धानम् ; 2A, अथ अपत्नीकौपासनविधिरभिधीयते ।

Post Col. :—

परार्थं लिखितमिदं हयग्रीवेणेति बोध्यम् ॥

1633.

6273. **उपासन प्रायश्चित्तविधिः** *Upāsana-prāyaścitta-vidhi.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1822. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्री उपासनप्रायश्चित्तविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२२ दुर्म्मुखनाम संवत्सरे माघमासे शुक्लपक्षे मन्दवासरेण समाप्तः ।

श्री पाण्डुरंगाय नमः । शुभमस्तु ॥

Expiation for a break in daily sacrifices, in the Aupāsana fire (?). Burnell 28A.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथौपासने प्रायश्चित्तविधिं व्याख्यास्यामः । अरुणोदय उत्थाय दन्तधावनादिपुरःसरं यथाविधि स्नायात् । ... ...

... ...

ततोऽग्निं प्रादुष्कृत्य प्राणायामसंकल्पर्ष्यादिस्मरणम् देवताभिध्यानानि विधाय यथाविधि प्रातर्होमं कुर्यात् ।... ... ...

... ... उपस्थानविषये उदयनियमो नास्ति । अथात्र प्रायश्चित्तं वक्ष्यते । अग्निस्थाने सूर्याहुतिः सूर्यस्थाने अग्न्याहुतिः एवं विपर्यासे संकल्पादिमध्यान्तरे होम आवर्त्तते ।

14B, इति श्रीधरपद्धतौ साग्निकस्य प्रवासे भोजनं स्वाग्निपक्वं लौकिकाग्निपक्वं न ।

End :— उच्छिन्नाग्नेररणिसद्भावे एवं ॥ अरण्योरभावे वा अन्ये अरणी आनीय अरण्योरुपरि दक्षिणां मिमपाणिं ? कृत्वायं तं इति समारोपमंत्रं पुत्रादिर्जपेत् ततो म्रतान्वाधानं कृत्वा पूर्व्ववद्धेदिति ।

The authorities quoted are :—

11B, यज्ञपार्श्व; 12B, आपस्तम्बपरिशिष्ट ; 14A, प्रदीपचन्द्रिका ; 14B, श्रीधरपद्धति ; 13B, केशवस्वामी ।

1634.

2073. **विच्छिन्नस्याग्नेः पुनः सन्धानम् ।** *Vicchinnasyāgneḥ punaḥ Sandhānam.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 5. Lines, 6, 7, on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saka 1716. Appearance, discoloured Prose. Complete.

Colophon :—

पुनः सन्धानं समाप्तम् ।

Post Colophon :--

शके १७१६ आनन्दनाम संवत्सरे मार्गशीर्षवद्य १२ भृगुवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं नानाजोशिना लिखितम् ।

It begins :—

विच्छिन्नस्याग्नेः पुनः सन्धानम् ।

आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य विच्छिन्नदिनादारभ्य एतावन्तं कालं गृह्याग्निविच्छेदजनितप्रत्यवायपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अमुकप्रायश्चित्तं अमुकप्रत्याम्नायद्वारा यथाशक्ति यथाकालं करिष्ये ।

1635.

2939. विच्छिन्नस्य गृह्याग्नेः पुनः सन्धानम् ।

Vicchinnasya Gṛhyāgneḥ Punnaḥ Sandhānam.

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति विच्छिन्नस्य गृह्याग्नेः पुनःसन्धानं समाप्तम् ।

It begins :—

श्री । तन्नाशे सति द्वादशरात्रात् पूर्वं स्थण्डिलाद्यग्निप्रतिष्ठापनं कृत्वा अयाश्चेत्याज्यहोत्पाद्याग्निः तत्र कार्यः । तदूर्ध्वं प्रमादादग्निपरित्यागे प्रत्यब्दं प्राजापत्यं । एतावदब्दपर्यन्तं गृह्याग्निविच्छेदजनितदोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं एतावतः कृच्छ्रानेतत्प्रत्याम्नायद्वारा चरिष्ये इति संकल्प्य तथैवाचरेत् ।

It ends :—

हृदयाञ्जनं कृत्वा हस्तं प्रक्षाल्य स्विष्टकृद्धोमशेषं समाप्य दश त्रीन् वा ब्राह्मणान् भोजयेत् ।

1636.

3282. अन्वाधानम् । *Anvādhāna.*

Substance, country-made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 44. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः ॥ क्रियमाणे प्रातचरुहोमे देवतापरिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये । अस्मिन्नन्वाहिते अग्नौ जातवेदसमग्निं, इद्धेन, आज्येन, आदित्यादिनवग्रहानमग्राद्यधिदेवताः रुद्रादिप्रत्यधिदेवतानेकैकसंख्यया समिच्चर्व्वाज्यैः अग्निं सोमं अग्नीषोमौ चक्षुषी नेत्रवक्त्रोद्घाटनार्थं जातवेदसं त्रिवारमाज्येन, वह्नेर्गर्भाधानादिसंस्कारार्थं पञ्चदशवारमग्निमाज्येन नवपञ्चसमिद्भिः हिरण्यां वामनां रिक्तां कृष्णां सुप्रभां अतिरिक्तां बहुरूपामिति सप्त आज्येन सहस्रार्चिषं स्वस्तिपूर्णसुनीष्टपुरुषधूम्रव्यापिनं सप्तजिह्वं हव्यवाहनं अश्वोदरं वैश्वानरं कौमारतेजसं विश्वमुखं चेत्यष्टमूर्त्तौ × × × × चतुरष्टहौति जातवेद इहा वह सर्व्वकार्य्याणि वौषट् ।

Colophon :—

इत्यन्वाधानम् ।

After the colophon there are four lines more, containing a Tantrika Mantra.

637.

2959 संस्कार-कौमुदी । *Saṃskāra-Kaumudī.*

By Giri Bhaṭṭa, son of Yallam Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete.

An exposition of the Gṛhya rites. The manuscript is incomplete. It goes to the end of the ceremony of Niṣkramaṇa.

34B. इति श्रीयल्लंभट्टात्मज-गिरिभट्टकृतायां संस्कारकौमुद्यां निष्क्रमणं ॥

अथोपवेशनम्, on which there are only a few lines and the MS. breaks off abruptly.

It begins :—

श्रीगणेशायनमः ।

अथ गर्भलंभनं । तत्रेदं गृह्यं । उपनिषदि गर्भलंभनं पुंसवन-मनवलोभनं चेति । यत्रोपनिषदि चौणि कर्म्माणि आम्नातानि तदुक्तप्रकारेण तानि कुर्य्यादित्यर्थः ।

Besides the ancient authorities ; it quotes :—

1B, ऋग्विधान ; 2B, विज्ञानेश्वर ; 3B, प्रयोगपारिजात ; 4B, हेमाद्रिमाधवे, षड्गुरुभाष्य, हरदत्त, जयन्त, 8B, नृसिंह ; 12B, स्मृति-चन्द्रिका ; 13B, कारिकाभाष्ये विश्व ; 19B, मेधातिथि ; 23A, मुहूर्त्त-चिन्तामणिटीकायां तत्प्रयोजनमाह गुरुः ; 24A, प्रयोगरत्न ; 29A, सुदर्शन-भाष्य ।

1638.

2970. **संस्कारसागर ।** *Saṃskāra-Sāgara.*

By Bhaṭṭa Nārāyaṇa (Āraḍa).

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 384. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work.

आड़राख्यो गुरुं नत्वा भट्टनारायणः सुधीः ।
संस्कारसागरं ब्रूते गृह्यार्थस्य प्रकाशकम् ॥

The work begins :—

कर्म्मण्यादौ दिराचम्य प्राणांस्त्रिधा सकृत् क्वचित् ।
मासपक्षादिसर्व्वेषां श्रीपद्माख्यपुराणतः ॥
कृत्वोल्लेखं ततः कर्म्म संकल्प्य विधिनाचरेत् ॥

इत्यादि ।

It is a versified treatise on gṛhya rites.

Colophons :—

8B. इति श्रीमदारड़ोपनामक-नारायणभट्टकृते संस्कारसागरे सर्व्व-स्मार्त्तकर्म्मपरिभाषा ।

23A. आरड़ाख्येन संशोध्य भट्टनारायणेन च ।
स्थालीपाकप्रयोगोऽयं प्रोक्तः संस्कारसागरे ॥

24A. ॐ नम इति मन्त्रोऽयं प्रोक्तः संध्याजपाभिधः ।
आरड़ाख्येन सत्पत्ते ब्रह्मणः कर्म्मसूचितम् ॥

The work does not seem to be complete.

1639.

1898. **गृह्याग्निसागरः ।** *Gṛhyāgni-Sāgara.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa Āḍare, son of Lakṣmīdhara.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 133. Lines, 11 12, 13, and 14 on a page. Extent in ślokas, 3990. Character, Nāgara. Date, Sáka 1716. Appearance, old. Complete.

Maṅgalācaraṇa and the author.

नत्वा कृष्णपदाम्भोजं गणेशं शंकरं शिवम् ।
लक्ष्मीधरं च पितरं भट्टनारायणं तथा ॥
यथाज्ञानं विचार्य्यार्थमपत्तं शिष्टैरनुष्ठितम् ।
चौणि सूत्राणि तद् ग्रन्थानालोच्यान्यांश्च भूरिशः ॥
आड़रेत्युपनाम्ना वै भट्टनारायणः सुधीः ।
गृह्याग्निसागरं चैव कुरुते शिष्यतुष्टये ॥

Col. :—

गृह्याग्निसागरः समाप्तः ।

Post Col. :—

शके १७१६ आनन्दनामसंवत्सरे दक्षिणायने हेमन्तर्त्तौ मार्गशीर्षे पौर्णिमायां तिथौ शनौ + + + नक्षत्रे वृषस्थिते

चन्द्रे वृश्चिकस्थिते श्रीसूर्य्ये धनुःस्थिते देवगुरौ पुण्यग्रामे + + + स्थनगरकरोपनाम प्रसिद्ध आकूँढ़नेरकर वड़ेव्योम नामक वत्स-गोत्रोत्पन्नव + + + विठलात्मज निड़कंठशर्म्मणः पौत्रेण जयरामशर्म्मणा इदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं लिखितं। शुभमस्तु तस्यैव पुस्तकं कुलदेवता मार्त्तण्डभैरव + + + + + + +,

None of the I.O. manuscripts, Catal. Nos. 1634, 35, 36 are complete. The present MS. contains a complete table of contents without page marks. This is copied below :—

स्मार्त्तप्रायश्चित्त[ानु]क्रमणिका लिख्यते।

प्रायश्चित्तभूतानि मूलवाक्यानि, अधिकारसिद्ध्यर्थं गृह्याग्निविच्छेदप्राय-श्चित्तानि, सर्व्वसाधारणप्रा०, प्राजापत्यनि०, प्रत्याम्नायनि०, पवननिर्णये कृच्छ्रत्रयम्, प्रमादाच्छिन्नाना०, भस्मादिस्नानादिनि०, मृत्तिकास्नाननि०, पञ्चगव्यस्नाननि० विष्णुश्राद्धनि०, गोदानदाने निर्णयः, उत्तराङ्गहोमनिर्णयः, दशदानानां निर्णयः, अभ्युदयार्थं कृच्छ्रादिनि०, तस्य नियमे निर्णयः, हविष्याणां निर्णयः, हविष्याणां प्रत्याम्नायः, अग्निविच्छेदप्रा०, तदर्थमायतनलक्षणम् इध्मलक्षणम्, होमानुसारेणनि०, अग्न्याधाननक्षत्राणि, पुनःसन्धानेनि०, वृद्धिश्राद्धानि, अनेकभार्य्याकर्त्तृ०, प्रथमपुनःसन्धानकर्त्तृ०, सम्भारनि०, अग्निद्वयसंसर्गनि०, तस्य मू[ल] वाक्यानि, तत्प्रयोगश्च, अथ विच्छिन्नगृह्याग्निपुनः-सन्धानम्, होमद्रव्यस्थालीपाकद्रव्यनि०, अत्रार्द्रे मूलवाक्यानि०, अनारब्धस्थाली पाकनि०, पुनःसन्धानप्रयोगश्च, तत्र मूलवाक्यनि०, ब्राह्मणभोजननि०, नष्टाग्निपुनः-सन्धानम्, तत्र प्रायश्चित्तनि०, अथ सम्भाराः, आलस्यादिना अग्नित्यागे प्रायश्चित्तम्, प्रयोगश्च, अथ नास्तिक्यादग्नित्यागे प्रायश्चित्तम्, कृच्छ्रादिप्रायश्चित्तम्, मासद्वयमग्नित्यागे अब्दपर्य्यन्तमग्नि[त्यागे] अथ सम्भाराः, तत्प्रयोगाश्च नास्तिक्यादालस्यात् प्रायश्चित्तं ग्रन्थान्तरेणोच्यते, प्रमादादग्नित्यागे आलस्यादग्नित्यागे, अथ कृच्छ्रलक्षणम्, अथातिकृच्छ्रलक्षणम्, अथ पराककृच्छ्रलक्षणम्, एतदाचरण[ा]शक्तौ प्रत्याम्नायनिर्ण०, अथ होमारम्भनि०, बहुपर्व्वातिक्रमे प्रा०, अथ प्रादुष्करणनि०, अथ होमकालनि०, होमकालात्यये प्रा०, अथ होमकर्त्तारः, अथ पर्व्वाणि होम-निर्णयः, उभयोरसमन्तहोमनिर्ण०, पत्नीहोमनि०, विवाहहोमोत्तरं होमारम्भनि०,

विवाहोदासनापूर्व्वमग्निमुखप्राय०, अथ होमद्रव्याणि, द्रव्यप्रतिनिधिः, होम-मह्निमप्रयोगः सायंप्रातर्होमफलम्, श्रौताग्निस्मार्त्ताग्निपरिचरणे नि०, संक्षेपतः सायंप्रातर्होमनि०, द्रव्याणामधिश्रयणानधिश्रयणयोर्नि०, अथ कर्त्तृनियमः, होमस्वरूपग्रहणानि०, आहुतिद्वयनि० आहुतिसंसर्ग प्रा०, अथ पत्नीकुमारीहोम-नि०, आपत्काले समस्यहोम प०, अथ गुर्व्वापदि पक्षहोमनि०, अथ शेषहोमः अत्र पक्षहोमशेषहोमयोर्मूलं, अनापदि पक्षहोमे दोषनि०, अनापदि पक्षहोमे तन्नुमतीष्टिप्राय०, तत्र मूलवाक्यानि उक्तानि तत्र होमसमस्य शेषहोमेषु सर्व्वाणि सायं पृथक्कृहोमानि, अत्यन्तापत्तौ पर्व्वणि सायं होमो न शक्यश्चेति निर्णयः, तृतीयपक्षहोमनिषे०, विस्मृत्या क्रियते तदा पुनराधानप्रायश्चित्तः, पक्षहोममध्ये आपदि गच्छति तदा होमनि०, पक्षहोमविषये सायंप्रातः-प्रतीक्षणाकर्त्तुमशक्यस्तदा विशेषनिर्णयः, मृत्युशङ्कायां विशेषनिर्णयः, मृत्युशङ्कायां पुत्रादिविशेषनि०, अथाशौचे होमविधिः, अथाशौचमध्ये पिण्डपितृयज्ञादि-श्रवणाकर्म्मादिस्व कर्त्तव्यनिर्णयः, विवाहाद्युत्तरं पिण्डदाननिषेधः, सूतके कुलस्यान्न-भोजनं च नि० भोजनादौ प्रा०, अथ सभार्यस्य प्रवासे अशौचादिनिमित्ते वा समारोपविधिः आत्मसमारोपनियमः, प्रवासे प्रसक्तौ सीमातिक्रान्तौ अन्वारम्भे नि०, तेषां मूलवाक्यनि०, नियमापरिपालने अग्नयो लौकिका [इति] निर्ण०, प्रोषिते पत्यौ कर्त्तव्यनि०, पक्षहोमे पर्व्वातिक्रान्तौ निर्णयः, अथ पुरुषस्य प्रवासप्रसक्तौ निर्णयः, तत्प्रयोगस्व, आग्रयणेष्वनुकल्पनि०, राष्ट्रभयादौ यजमान-सन्निधाने स्त्रीणामग्निनयने विशेषः, राष्ट्रविभ्रमादिअत्यन्तापत्तौ स्त्रीणां विशेष-कार्य्यनि०, तत्प्रयोगस्व, तस्य मूलवाक्यानि, आहिताग्नेः पराग्निपक्वभक्षणे निर्णयः, अथापत्नीकौपासनप्रयोगः, अथ स्थालीपाकारम्भः, स्थालीपाकारम्भे रजोदोष-व्वसक्तिः, अथेष्टिनिर्ण०, अथ पर्व्वनिर्ण०, प्रतिपाद्यप्रति०, अथ पात्रलक्षणम्, अथ परिभाषा, देशकालोल्लेखनादिफलम्, अनादिष्टे होमे नि०, अथ कल्पित-काले अनेकपाकयज्ञविशेषः, जपोदाहरणम्, उपस्थानाभिमन्त्रणे जपादीनां करणे नि०, चरौ अध्यभागे चरुजस्रेकं(?) प्रायश्चित्तम्, दधिसक्तादिकठिनद्रव्यत्रिःप्रोक्षणे, आज्यस्य केवलोत्पवने नि०, जपहोमादिकनियमे नि०, जपहोमाद्यासने नियमः सर्व्वाधानीय गृह्यकर्म्माणि, लौकिके कार्य्यनिर्णयः, इध्मार्थे वृक्षविशेषः, अथेध्म-प्रमाणं, अथ हविषां निर्णयः, तत्प्रतिनिधिनिर्णयः। कुशादिप्रतिनिधि० पाला-शेध्मो मुख्यः। तत्प्रतिनिधिनिर्णयः, नित्यनैमित्तिकेष्टिषु दक्षिणादाननि० तत्प्रति-

निधिनि०, प्रत्युपवेशने स्थाननि० अथ स्थालीपाकादिनि० रज्जुकरणे नि० अथ लघुस्थालीपाकप्रयोगः। व्रतपतिस्थालीपाके स तत्रोदाहरणं,(?) आनन्तर्यनिर्णय, आज्याधिश्रित्यलक्षणं निरूढ़ानिरूढ़त्वलक्षणं, पद्मावतीनिर्णयः, अग्न्यलङ्करणे फलम्। होमे मुद्राचयलक्षणः पूर्णपातसिचनमार्ज्जने फलं,(?) होमकाले स्रुवदर्व्वी-धर्त्तव्यनिर्णयः, अन्वाधानानुल्लेखे, किं कर्त्तव्यं, चतुरवतिपद्मावतीनि० अन्वाधानोत्तरं इष्टकरणे नि०, सूतकादिना इष्टाकरणे नि०, पर्व्वद्वयातिक्रमे पुनराधेयप्रायश्चित्ते कृच्छ्राचरणं, अतीतेष्टौ कालविशेषनि०, अन्वाधानमध्ये ग्रहणनि०, अथाविकृति नि०, आग्रयणे विशेषनि०, अथ पाकसंस्थानामानि०, अथ श्रवणा-कर्म्मप्रयो०, अथ सर्पबलिप्रयोगः, अथाश्वयुजिप्रयोगः, अथाग्रयणविचारः, तेषां गौणकालः, सर्व्वाधान्यर्द्धाधानीयाग्रयणे विशेष नि० अथाग्रयणप्रयोगः, आश्वयुज्याग्रयणप्र० व्रीहिश्यामाकाग्रयणप्र० आग्रयणदिने श्राद्धकर्त्तव्यः आग्रयणाकरणे प्रा०, अथ प्रत्यवरोहणप्रा, सप्तपाकसंस्थाकरणे प्रा, तेषां मूलवाक्यनि०, अथ पिण्डपितृयज्ञ-कर्त्तव्यनि०, व्यतिषङ्गकर्त्तव्यनि०, प्रथमदर्शे पत्न्यां रजस्वलायां कर्त्तव्य नि०, पक्षद्वय उपवीतीप्राचीनावीती होमकर्त्तव्यनिर्णयः, अर्धाधानीय-पिण्डपितृयज्ञकर्त्तव्य-नि०, तस्य मूलवाक्यनि०, तत्प्रयोगः, पिण्डे पितृयज्ञारम्भः, बहुपत्नीकस्य पिण्डप्राशने नि०, पिण्डप्रक्षेपे नि०, परिस्तरणनिर्ण०, गुर्व्विणी पत्नी चेत्तदा पिण्डप्राशने निर्ण०, पित्रादिनामाज्ञाने नि०, पित्रादित्रयस्य एकस्यापि जीवितत्वे नि०, पितामहे-जीवति द्वयोर्म्मृतिश्चेत्तदा तन्निर्ण०, अतिप्रणीतनाशे प्रा० तस्मिन् होमपक्षे अहोमप-क्षेति प्रणीतनाशे० नि०, पिण्डपितृयज्ञाकरणे प्रा०, अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयो०, तत्र मूलवाक्यनि०, व्यतिषङ्गप्रयोगः, सर्व्वाधान्यर्धाधानीदर्शे श्राद्धकर्त्तव्यविशेषनि०, श्राद्धसम्पाते नि०, अथ सप्तमीश्राद्धप्रयो०, आहिताग्निनाष्टकादिश्राद्धे विशेषनि०, साग्निकानामष्टौ श्राद्धानि कर्त्तव्यानि, साग्निकानामग्नौकरणनि०, अथाष्टका-श्राद्धप्र०, तत्रैव मूलवाक्य नि०, पाणिहोमप्रकारनि०, पिण्डदानकर्त्तव्यनि०, अथान्वष्टकाश्राद्धप्र०, अथ माध्यावर्षश्राद्धप्र०, अथ मासिकश्राद्धं, अथ श्राद्ध-सम्पाते नि०, अथात्र प्रायश्चित्तानि, प्रादुःकरणकाले उभौ, सीमातिक्रान्ते तन्नि०, अष्टम्यां कर्त्तव्यमष्टस्थलान्तरमग्निनयने उल्कासमध्ये गतश्चेत्तदा पुनःसन्धानं, आत्मसमारोपात्रव्यवरणेतन्निर्णय०, अमेध्यादिस्पर्शे नि०, रजस्वलाग्निस्पर्शे नि०, अनुपस्थायाग्निं प्रवासं गतश्चेत्तदा तन्निर्णयः, प्रादुष्करणकाले उभौ सीमातिक्रान्तिः, संक्षेपतो होमकालनि०, पुनः सीमातिक्रमे नि०, अथ नदीलक्षणं-अग्निनाशक-

लक्षणानि, अविधितासमारोपे कृतेऽग्निनाशनि०, बहुपत्नीनिर्णयः, रजोदोषनि०, आदिष्टे द्रव्यनि०, अनादिष्टे होमनि०, अनादिष्टे कर्त्तरि होमनि०, प्रधानवैगुण्य-त्यागवैगुण्यद्रव्यवैगुण्यानां नि०, अन्वाधानलोपेऽध्याहरणादिद्रव्यलोपे द्रव्यसंस्कार-लोपनिर्णयः, आज्यसंस्कारनि०, अग्नीनामुद्धरणकालः, अनुद्धरणप्राय०, होमकाल-नि०, होमकालात्यये प्राय०, अस्तमितभ्रान्त्या होमाकर्त्तव्यनि०, प्रादुष्करणादूर्द्ध यज-मानो म्रीयात्तत् प्रायश्चि०(?)। सायं-प्रातर्होमाकरणे प्रायश्चित्तं, आहुतिद्रव्यसंसर्ग-प्रा०, आहुतिस्कन्दने प्रा०, स्वयमग्निज्वलने प्रा०, समारूढ़ेऽग्नौ तत्प्रादुष्करणप्रायश्चित्तं ज्योतिष्मतीजपः, स्वकाले स्थालीपाकानारंभे, अनापदिपक्षहोमे तन्तुमतीष्टिप्रायश्चित्तं, आत्मसमारोपनियमापरिपालने मज्जने मैथुनकरणे पुनः सन्धानं, अग्नीनां शुच्यादि-भिः स्पृष्टे प्राय०, संवत्सराधिकप्रवासश्चेत् सपवित्रेष्टिप्रा०, औपासनहोमलोपे प्राय०, चतुर्णां निमित्तानां पथिकृच्चरुप्रा०, अर्व्वाक् शम्यापरासाद्बहिर्गमने प्रा०, इध्माधा-नोत्तरं हविर्दोषे निर्ण०, स्विष्टकृदर्थं हविर्दोषे निर्दोषास्तु स्रुग्भेदेनिर्ण०(?) स्रुक्प्रक्षये नि०, अथ हविर्दोषेप्राय० गृहदाहे०प्राय०, अन्याग्निना स्वगृह्याग्निसंसर्गप्रायश्चित्तं, गृहदाहकशवाग्निना गृह्याग्निसंसर्गप्रायश्चित्तं, पचनाग्निगृह्याग्निसंसर्ग प्रा०, वैद्युतेन गृह्याग्निसंसर्गप्रा०, पर्व्वण्यश्रुपाते ग्रामे प्रा०, पर्व्वणि व्रतलोपे प्रा०, पवित्रनाशे प्राय०, सूर्य्याचन्द्रमसोर्ग्रहणे, अकृताग्रयणनवान्नभक्षणे प्रा०, कृपाणनाशे प्रा०, कयाजांगारा अनुगतप्राय०, (?) पुरोडाशनाशपतने प्रा०, कपालभेदे प्रा०, पुरोडा-शस्फुटने प्रा०, पुरोडाशोत्पतने प्रा०, तेषां मूलवाक्यानि, जीवति मृतश्रवणे प्रा०, यमलजनने प्रा०, आज्यसंस्कारतः प्राग्दोषदर्शने नि०, आहुतिप्रमाणञ्च, आहुति-स्कन्दनदेशनिर्ण०, तापादुत्सेकनिस्रावादौ प्राय०, सवेपथुक्रमेण०प्राय०, यागात्म-कयागोत्तरं च व्युत्क्रमनि०, हविषामपाके नि०, हविर्दाहे नि०, सर्व्वहविर्दाहे भिन्दादिगणप्राय०, चर्व्वादीनां निस्रावे दुर्गादिगणप्रा०, हविषि केशाद्युपहतौ नि०, अवदानं दुष्टे चेत्तदा नि०, सर्व्वत्र हविर्विपर्यासे देवतामन्त्रकर्म्मादिविपर्य्यासे प्रा०, आहुतिदोषे प्राय०, म्नृत्यवदाने प्रा०, अन्तराये व्यतासे प्रा०, अङ्गहोमानां विस्मृतौ तदा प्रायश्चित्तं, अग्निषोमीयस्थाने आग्नेययागः आग्नेयस्थाने अग्निषोमीय-यागस्तदा प्रा०, स्वरवर्णादिदोषे अङ्गहोमानामकरणे इष्टिभ्यः स्वाहेत्यादिप्रा०, प्रधानव्रतान्तराये नि०, स्विष्टकृत् पूर्व्वोत्तरं चान्तराये नि०, प्रधानाहुतिदोषे ऋत्विजां मन्त्रदोषे उदात्तादिस्वरपदाक्षरवाचस्थानानां दोषेप्रा०, अथ हविर्दोषाः अथ भ्रूणघ्न नि०, अमेध्यदेशस्कांन्त(?) तस्य नि०, क्षुद्रकीटादिपतनेनि०, दुष्टहविषा

योगे, आज्योपहृतौ तन्नि०, हविर्व्यापन्नस्य मिन्दादिगणीयं प्राय०, निर्वापात् पूर्व्वं व्युत्क्रमे नि०, हविष्युपरि काक आसीने तन्निर्ण०, पुरोडाशं पर्य्यावर्त्तयत् प्रतितिष्ठितं तस्य नि०, प्रधानाहुतिस्विष्टकृत्संसर्गे प्रा०, स्थालीपाकयो र्गौणकालस्थालीपाकानिष्पत्तिप्रा०, पञ्चमहायज्ञलोपे प्रा०, स्नातकव्रतलोपे प्राय०, अन्वष्टकाकरणे प्रा०, आग्रयणादिपाकयज्ञानां मध्ये अन्यतमस्याकरणे प्रा०, पिण्डपितृयज्ञेतिप्रणीतनाशे प्राय०, पिण्डपितृयज्ञाकरणे प्राय०, अथ द्रव्यशुद्धिः, कर्म्मणि प्रयुज्यमानानां पात्राणां निर्णयः। अथास्थिशुद्धिः। इति गृह्याग्नि-सागरानुक्रमणिका समाप्ता। सूर्य्याचन्द्रमसोर्ग्रहणं।

Authorities consulted :—

1A, आपस्तम्बसूत्र; 2A, अण्डविला; 2A, बौधायनीयकल्पसार; 2A, देवस्वामी; 2B, प्रयोगरत्न; 2B, शंख; 3A, शान्तिहेमाद्रि; 3A, याज्ञवल्क्य; 3A, स्मृत्यर्थसार; 3B, मिताक्षरा; 3B, अपरार्क; 4A, मदनमहार्णव, प्रयोगरत्न; 5B, विद्यारण्यकृत-मिताक्षरा; 6A, श्राद्धकल्प, गृह्यपरिशिष्ट; 6B, महार्णव; 9A, शातातपीय-कर्म्मविपाक; 11A, भट्टोजीदीक्षित, आश्व-लायनसूत्र; 11B, कात्यायनसूत्र; 12B, बौधायनीयतन्त्र; 13A, प्रायश्चित्त-प्रदीप; 13A, प्रयोगरत्न, कारिका; 13B, रत्नसुदर्शनभाष्य, शौनक; 15A, गृह्यकारिका, प्रायश्चित्तीय वरदराजग्रन्थ, द्वैधसूत्र; 19A, कूर्म्मपुराण; 21A, बौधायनप्रायश्चित्त; 22A, चन्द्रिका; 25B, शातातप; 26A, प्रायश्चित्त-प्रदीप; 27B, स्मृतिचन्द्रिका; 28B, चन्द्रिकायां मरीचि; 30B, त्रिकाण्ड-मण्डन; 31A, निर्णयसिन्धु; 32B, वैयाघ्रपाद, पैठीनसि; 33A, जातूकर्ण, मिताक्षरा; 34A, बृहस्पति, जावाल; 34B, छन्दोगपरिशिष्ट; 35A, हरदत्त; 35B, भारद्वाज, विष्णुपुराण, व्याघ्रपाद; 36A, हिरण्यकेशीय-स्मार्त्तसूत्र; 37B, त्रिकाण्डी; 38A, संग्रह; 39A, मनु०; 40B, श्रौत-ग्रन्थ; 41B, माधव; 42A, मदनपारिजाते कात्यायन; 42B, तैत्तिरीय; 43B, गौडग्रन्थस्था प्रयोगदीपिका; 47A, मेङ्गभट्टी, संस्कारकौस्तुभः; 49A, पारिजात; 51B, प्रयोगपारिजात; 52A, स्मृतिदीपिका-ऋग्विधान; 55A, दीपिकाकार; 72B, रामाण्डार; नृसिंहपारिजात; 73A, मदनरत्न; वायु-पुराण; 74A, पराशरमाधव; 91B, हेमाद्रि; 114A, प्रायश्चित्तविषये कारिका; 114B, यज्ञपार्श्व; 133A, काशीखण्डः।

1640.

10641. गृह्याग्निसागर । *Gṛhyāgni-Sāgara.*

By Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 9×2¾ inches. Folia, 58. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 990. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. Date, Śaka 1720.

With a table of contents in two leaves.

Beg. :—

अथाग्निनाशकानि ॥

य आह्निताग्निधर्म्मः स्यात् स उपासनिकस्य त्विति ॥ पच्चहोमादि-प्रकरणान्ते स्मृत्यर्थसारे उक्तत्वात् आह्निताग्निर्यान्यग्निनाशनिमित्ता-न्यविरुद्धानि तान्यत्रौपासनिकस्याप्युच्यन्ते ॥ अनुक्तमन्यतो ग्राह्यमिति वचनात् सर्व्वशाखाप्रत्ययमेकं कर्म्मेति न्यायात् ।

इष्टापूर्त्तादिकं कर्म्म स्वशाखोक्तं न विद्यते ।

तत्र बौधायनं ग्राह्यं बह्वृचादिभिरादरात् ॥ इत्युक्तत्वात् तत्र बौधायनीयप्रायश्चित्त-प्रदीपोक्तानि कानिचित् प्रायश्चित्तानि विविच्य लिख्यन्ते ॥

A compilation of rites concerning Gṛhyāgni, as distinguished from Srautagni. This has been very much enlarged in the previous number. The MS. of the work described in the I.O. Catal. No. 1634 is apparently of the same extent as this, but not exactly the same with it.

55B. इति श्रीमदराडोपनामक-लक्ष्मीधरभट्ट-सूनु-नारायणभट्टकृते गृह्याग्निसागरे स्थालीपाकादिप्रायश्चित्तविषयकनिरूपणं समाप्ति-मगमत् ॥ अथ द्रव्यशुद्धिः ।

The Last Col. :—

इति श्रीमदारडोपनामक-लक्ष्मीधरसूनुनारायणभट्टकृतो गृह्या-ग्निसागरः समाप्तिमगमत् ॥

Then we have the date of the composition of the work, etc.

सप्ताङ्काङ्केन्दुमिङ्काके (Saṃvat ?) १६६७ काशीस्थेऽब्दे विरोधिनि,
अद्यङ्कतिथिमिङ्काके १५६२ विक्रमाब्दे मधौनिनि(?) ॥
कृष्णाष्टम्यां भृगौ भागानगरे विधिसम्भवे ।
आरड़ेत्युपनाम्ना वै भट्टनारायणेन च ॥
त्रीणि सूत्राणि तद् ग्रन्थानालोच्यान्यांश्च भूरिशः ।
सर्व्वलोकोपकाराय कृतो गृह्याग्निसागरः ॥
खवाणाङ्कचतुर्युक्ता (४६५०) ग्रन्थसंख्या भवेदिति ॥

(The date of the MS.):—

१७२० कालयुक्ताब्दके मासे शुक्ले च कार्त्तिकी (?) ।
चतुर्थ्यां लिखिते ग्रन्थ पुण्यक्षेत्रे यथामति ॥

In a later hand :—

इदं पुस्तकं आत्मारामदेवस्य टोंकिकरस्य ॥

1641.

5881. **संस्कारनृसिंह ।** *Saṃskāra-nṛsiṃha.*

By Narahari Bhaṭṭa.

Two batches of leaves.

I. Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times5$ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

II. Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 51. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

I. *Begins* :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीपरमात्मने नमः ।
श्रीलक्ष्मीवेङ्कटेशाय नमः ।
अथ संस्कारप्रयोगो लिख्यते ।
विश्वोत्पत्तिस्थितिलया यन्माया लेशतः किल ।
सच्चित्सुखैकरूपं तं स्वात्मानं नृहरिं नुमः ॥
गर्भाधानादिसंस्कारनृसिंहोऽज्ञानदैत्यहा ।

स्फुरत्वयं सतां चित्ते नित्यं सत्कर्म्मदर्शिनाम् ॥

ते च संस्कारा द्विविधाः ब्राह्मा दैवाश्च। तत्र ब्राह्मा गर्भाधानाद्या, पाकयज्ञाद्या दैवाः। अत्र तु गर्भाधानाद्या अनुष्ठेयरूपेणोच्यन्ते।

ते च षोड़श।

गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तो जातकर्म्म च।
नामक्रिया निष्क्रमोऽन्नप्राशनं वपनक्रिया॥
कर्णवेधो व्रतादेशो वेदारम्भक्रियाविधिः।
केशान्तःस्नानमुद्वाहो विवाहाग्निपरिग्रहः॥
त्रेताग्निसंग्रहश्चैव संस्काराः षोड़श स्मृताः।
नवैताः कर्णवेधान्ता मन्त्रवर्ज्जं क्रियाः स्त्रियाः॥
विवाहो मन्त्रतस्तस्याः शूद्रस्यामन्त्रतो दश।

इति व्यासोक्ताः।

6A, इति समर्थ्युपाख्य-नरहरिभट्टविरचिते संस्काररत्नसिंहे गर्भाधानम्; 7A, ०पुंसवनप्रयोगः—अथ सीमन्तोन्नयनम्; 11B, ०सीमन्तोन्नयनप्रयोगः—16B, ०जातकर्म्मप्रयोगः; 19A, ०नामकरणप्रयोगः; 20A, निष्क्रमणप्रयोगः—अथ प्रोष्य गृहागमनविधिः।

II. The second batch begins with Cūḍā-karaṇa :—

अथ चुड़ाकरणम्।

6A, अथ कर्णवेधः; 9B, अथोपनयनम्; 20B, अथ वेदारम्भः; 22A. अथ केशान्तः; 22B, अथ समावर्त्तनम्; 27A, इति समावर्त्तनम्; अथ स्नातकस्य नियमः; 28A, अथ विवाहः; 44B, इति विवाहः—अथ चतुर्थीकर्म्म; 48A, इति वधूप्रवेशः; 48A, इति समर्थ्युपाख्याननरहरिविरचितसंस्काररत्नसिंहः समाप्तः—अथार्कविवाहः।

Last Colophon :—

इति श्रीसमर्थ्युपाख्यान-नृहरिविरचिते संस्काररत्नसिंहे अर्कविवाहविधिः समाप्तः।

The authorities quoted in batch I :—

1, व्यास ; गृह्यकारिकायां ; 2A, गौतम ; 3A, नारद ; वशिष्ठसंहिता ; 3B, वशिष्ठ ; वराहपुराण ; 4B, शौनक ; 11A, कारिका ।

Batch II. :—

4B, श्रीधरस्वामी, क्षीरस्वामी ; 5B, कारिका ; 8B, संग्रहेऽपि ; 10A, मनु, प्रयोगसारावल्यां गार्गः ; 15B, स्मृत्यर्थसारः ; 16A, पारिजातकारादयः ; याज्ञवल्क्यः ; 16B, हरदत्त ; 17B, नारायणः ; 18A, पाणिनिः ; 19A, जैमिनिः ; 19B, विष्णुपुराण ; 45B, माधव, अमरः ; 49A, त्रिविक्रमादि-सूरयः ।

1642.

419. **संस्कारपद्धतिः वा दशकर्म्मपद्धतिः ।** *Saṃskāra-paddhati.*

For the manuscript see L. 1392.

1643.

6020. **सत्कर्म्मकल्पद्रुमः ।** *Sat-karma-kalpa-druma.*

By Çaṁkara Daivajña.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 184. Lines, 14, 15 on a page. Extent in slokas, 6400. Character, Nāgara, by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

The MS. is written in three or four different hands.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय ।

श्रीमन्मङ्गलसदानन्दस्वामिसद्गुरुमूर्त्तये नमः ।

नमो धर्म्माय महते नमः कृष्णाय वेधसे ।

ब्राह्मणेभ्यो नमस्कृत्य धर्म्मान् वक्ष्यामि शाश्वतान् ॥

श्रीमत्स्वतःप्रमाणभूतानामप्रामाण्यकारणरहितानां वेदानां सम्मतार्थप्रकाशक-श्रीमद्विद्यारण्यकृतभाष्ये तथा श्रीमदाश्वलायनकृतगृह्यसूत्रवृत्तौ तथा कात्याय-णीयबौधायनादिसूत्रेषु द्विजत्रयाणां सवेधसंस्काराः साङ्गोपाङ्गाः समन्त्रकाश्चोक्ताः ।

यद्यपि तत्तदर्थदुर्विज्ञेयत्वात् स्पष्टज्ञानार्थं तत्तत्कर्म्म कर्त्तुञ्च प्रयोगरीत्या प्रयोगपारिजात-प्रयोगरत्न-संस्कारकौस्तुभ-संस्कारमयूख-संस्कारभास्कर-ज्योतिर्निबन्धमार्त्तण्ड-मुहूर्त्तमार्त्तण्ड-निर्णयसिन्धु-प्रवरमञ्जरी-प्रवराध्यायादिग्रन्थाः बहवः सन्ति तथापि प्रयोगरत्नादिग्रन्थेषु भाविशुभाशुभफलानां संक्षेपेण कथनं कृतम्। तथा त्याज्यग्राह्यतिथिवारादिकमप्यस्ति। एवं संस्कारकौस्तुभादिग्रन्थेषु तिथ्यादिफलानां विस्तारो मन्त्राणां चोद्देशोऽप्यस्ति इत्येकेनैव ग्रन्थाधारेण सकलकर्म्म कर्त्तुं विज्ञातुञ्च साकल्येन न शक्यते। तदा सकलपूर्व्वोक्तग्रन्थावलोकनमवश्यं सम्भाव्यते। इत्येकस्मिन् ग्रन्थे तिथ्यादिफलानां विस्तारः। अन्यस्मिन् ग्रन्थे मन्त्रेतिकर्त्तव्यताविस्तारोऽस्ति। एवं कस्मिन् ग्रन्थे एकमधिकमेकमल्पं चास्ति। यथा यत्र कूपोदके पानार्हतास्ति तत्र स्नानोपयोगो नास्ति। यत्रोदके सामुद्रे स्नानयोग्यतास्ति, तत्र प्राशनयोगो न भवति, क्षारत्वात्। अस्मिन् वाप्यादिजले स्नान-पानयोग्यतास्ति तत्र अवगाहनत्वं नास्ति। स्नानपानाद्यवगाहनक्षमे श्रीभागीरथ्यादितीर्थे एकस्मिन् एव काले सर्व्वं भवति। ... ...

... ...

तद्वदधुनैकत्र सर्व्वधर्म्मकर्म्मणां फलोद्देशेन सर्व्वं संग्राहयितुञ्च. श्रुतिस्मृतिपुराणसिद्धान्तवचनेन शिष्टसाधुतुष्ट्यर्थं तथा कर्म्मनिष्ठचतुराणां बोधार्थञ्च कर्म्मकल्पद्रुम-ग्रन्थः क्रियते।

Then begins the philosophy of Karma.

The work was compiled in 1842 under the patronage of Pratāpa Sinha, descendant of Śivaji, known in history as Pratāpa Śiva, who was made Rājā by the English in 1818.

4A. सोमसूर्य्यवंशोद्भवाः राजर्षयः स्वकर्म्मनिष्ठा बहवोऽभूवन्निति श्रुतिस्मृतिपुराणेषु स्पष्टतः सिद्धान्तोऽस्तीति मत्वा सूर्य्यवंशावतंसभूतेन शाश्वादान्ववायशिरोरत्नेन नरपतिशार्दूलेन रणरङ्गधीरेण दुष्टारिगजकुम्भविदारणशालिना राजाधिराजसार्व्वभौमचक्रवर्त्तीश्वरेण वैदिकमार्गप्रवर्त्तकेन क्षात्रकर्म्मधर्म्मतत्त्वप्रविदुषा ब्रह्मक्षत्ररहस्यविदा क्षत्रियकुलावतंसेन श्रीमत्प्रतापसिंहवर्म्मणा नित्यनैमित्तिकमासिकवार्षिकेति चातुर्विध्यकर्म्मणां निष्कण्टकः पन्थाः करणीय इत्यादेशितम्। अतः श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमन्महाभारतीतीर्थश्रीमत्सद्गुरुसदानन्दस्वामिचरणपङ्कज रसास्वादभ्रमरीभूतेन श्रीमद्विज्ञानान्त करणसमु-

ह्लादक-अनेकग्रन्थतात्पर्य्यवाक्यार्थान् आलोच्य एकीकृत्य अयं सत्कर्म्मकल्पद्रुम-ग्रन्थः क्रियते ।

१ २ ३ ४ ५ ६
6B. गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयन जातकर्म्म नामकर्म्म अन्नप्राशन
८ ९ १० ११ १२ १३ १४
चौल उपनयन महानाम्नीव्रत महाव्रत उपनिषद्व्रत गोदानव्रत समावर्त्तन
१५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४
विवाह ब्रह्मयज्ञ देवयज्ञ पितृयज्ञ भूतयज्ञ मनुष्य अष्टका पार्व्वण श्राद्ध श्रावणी
२५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१
अग्रहायणी चैत्री आश्वयुजी अग्न्याधेय अग्निहोत्र दर्शपूर्णमास चातुर्म्मास्य
३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८
आग्रयणेष्टि निरूढ़पशुबन्ध सौत्रामणि अग्निष्टोम अत्यग्निष्टोम उक्थ षोडशी
३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६
वाजपेय अतिरात्र आप्तोर्याम सर्व्वभूतदया अनसूया शुचित्व अनायास माङ्गल्य
४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४
अकार्पण्य क्षान्ति निष्पृहा विष्णुबलि अनवलोभन षष्ठीपूजा सूर्य्यावलोकन उपवेशन
५५ ५६ ५७ ५८ ५८
जीवनपरीक्षा आंदोलारोहण अङ्कुरार्पण सहकौतुकवद्धकर्णवेध ताम्बूलग्रहण
५९ ६० ६१ ६२ ६२ ६४
कटिसूत्रबन्धन दुग्धपान वर्द्धापन शास्त्रस्वीकार क्षुरारम्भ धनुर्वेद एतेषां संस्काराणां यद्यत् फलं, तत्तत्प्रयोगप्रकरणे यथापद्धति श्रीनारायणभट्टकृतप्रयोगरत्न तथा संस्कारकौस्तुभ तथाच संस्कारभास्कर तथाच मार्त्तण्ड तथाच मुहूर्त्तमार्त्तण्डाननुसृत्य उच्यते। तत्र प्रयोगपद्धतिस्तु तत्तत्शान्त्यादौ वेदमन्त्रैः सह नारायण भट्टानुमत-स्वीकृतास्तु (?) द्विजत्वसिद्धये गर्भाधानादि गोदानान्ता द्वादशसंस्कारा गौतमे-

१ २ ३ ४ ५ ६
नोक्ताः। गर्भाधान सीमन्तोन्नयन नामकरण चोल महानाम्नी उपनिषद्व्रत
७ ८ ९ १० ११ १२
पुंसवन जातकर्म्म अन्नप्राशन उपनयन महाव्रत गोदान गृहस्थाश्रमिणां तु

१ २ ३
स्नानविवाहाद्याः षट्त्रिंशत् संस्काराः कर्त्तव्याः इति। समावर्त्तन विवाह ब्रह्मयज्ञ
४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३
देवयज्ञ पितृयज्ञ भूतयज्ञ मनुष्ययज्ञ अष्टका पार्व्वण श्राद्ध श्रावणी अग्रहायणी चैत्री
१४ १५ १६ १७ ८ १९
आश्वयुजी अग्न्याधेय अग्निहोत्र दर्शपौर्णमास चातुर्म्मास्य आग्रयणेष्टि
२० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७
निरूढपशुबन्ध सौत्रामणि अग्निष्टोम अत्यग्निष्टोम उक्थ षोडशी वाजपेय अतिरात्र

२८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५
अव्ययाद (?) भूतदया क्षान्ति अनसूया शुचित्व अनायास माङ्गल्य अकार्पण्य
३६
निष्पृहा अष्टचत्वारिंशत्संस्काराः गौतमेनोक्ताः। आश्वलायनादिभिस्तु तदतिरिक्ताः विष्णुबलिमारभ्य षोडशोपसंस्कारास्चोक्ताः। ते च शरीरशुद्धिद्वारा द्विजत्वार्थम्। एवं सति एवञ्च द्विजात्यसिद्ध्यर्थं गौतममतानुसारिपूर्व्वोक्ताः संस्कारा द्वादश। तथा विष्णुबलिप्रभृतिषोड़श इत्येवं अष्टविंशतिःसंस्काराः शरीरशुद्धये द्विजत्वप्राप्तये च बहुग्रन्थकृद्भिर्विहिताः सन्ति। तथा गृहस्थाश्रमिणां गृहस्थाश्रमान्तर्गताः षट्त्रिंशत् संस्कारा विहिताः। एवं च सर्व्वं मिलित्वा चतुःषष्टिसंस्काराः त्रैवर्णिकैः कर्त्तव्याः तन्मध्ये अष्टावात्मगुणाः। तैर्द्विजत्वार्थं गृहस्थाश्रमार्थञ्च उभयत्र अवश्यम्भाव्यमिति दृश्यते।, etc., etc., etc.

The MS. comes to an end with the question of Gottra-pravara.

इति चांकरदैवज्ञविरचिते गोत्रत्रयनिर्णयः समाप्तः।

The present MS. belonged to the library of the author's patron. The first leaf bears his seal, which contains the following sloka :—

श्रीश्रीदेवीवरप्राप्तसाहराजात्मजन्मनः।
मुद्रा प्रतापसिंहस्य भद्रा सर्व्वत्र राजते॥

Every other leaf is marked with another seal with the inscription :—

मर्य्यादेयं प्रकाशते।

The title-page of the MS. contains the following statement :—

अथ सत्कर्मकल्पद्रुमप्रारम्भः। षोड़शसंस्कार क्षत्रियजाति चे श्रीप्रताप-सिंहच्छत्रपतिंभि खारिका सिमु काशि आसडा शके १७६३।

प्लवनाम संवत्सरे सुवृत्तं १८९८।

It bears also the name of the later owner of the MS. :—

मालवीय पुस्तकालय गोघाट काशी पं वालमुकुन्दकर्म्मकाण्डी।

मालवीयपुस्तकालयप्रकाशक गोघाट काशी।

1643A.

2296. धर्म्मसिन्धुसारः । *Dharma-Sindhu-sāra.*

By Kāśinātha Upādhyāya, son of Ananta Upādhyāya.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Chapters are separately paged, the first in 20 leaves, the second in 59, and the first half of the third chapter in 135. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and worn-out.

The last Colophon :—

श्रीमत्काश्युपाध्यायसूरिसूनु-यज्ञेश्वरोपाध्यायानुजानंतोपाध्याय सूरिसुत-काशीनाथोपाध्यायविरचिते धर्म्मसिन्धुसारे तृतीयपरिच्छेदे-पूर्व्वार्द्धं समाप्तः ।

See L. 773 and Burnell 13B.

The contents of the first two chapters and the two halves of the third chapter are given in 135A.

इत्थं गर्भाधानादुद्वाहान्ताः समस्तसंस्काराः सपरिकरा निर्णीताः अस्मिंस्तार्त्तीयपूर्व्वार्द्धे १ ॥

तत आह्निक आचारस्तत आधानादिकाः प्रकीर्णार्थाः ॥
शान्ति पौष्टिकमुख्या नित्यनैमित्तिकाश्चोक्ताः ॥ २ ॥
पूर्व्वपरिच्छेदकयोः कालः सामान्यतो विशेषाच्च
निर्णीतः सङ्कत्यैस्तिथिमासाद्येषु विध्युक्तैः ॥ ३ ॥
नाना पापे प्रायश्चित्तव्यवहारविस्तरश्चापि ॥
उपदानमहादानादिविधिश्चोक्तो मयूखादौ ॥ ४ ॥

श्राद्धविधिः सांगोत्थशौचनिर्णितौ (?) रंत्थ संस्कारस्तार्त्तीयकस्योत्तरखण्डेऽग्रे संप्रवक्ष्यते ॥

For the end see L. 773.

1643B.

9466. दशकर्म्मप्रयोगः । *Daśa-karma-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 175. Character Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

1644.

2210. **स्मार्त्तप्रयोगपद्धतिः (?) ।** *Smārtta-prayoga-paddhati.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 31 of which leaves 6–12 are missing. Lines, 11–12 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Nāgara of the 16th century. Appearance, discoloured, worn-out.

It begins :—

अथ प्रथमे ऋतौ गर्भाधानं नाम कर्म्मोच्यते ।

Topics :—

2B—इति गर्भाधानम् ।

3B—इति पुंसवनम्, चतुर्थे मासि सीमन्तोन्नयनम् ।

5B—इति जातकर्म्म अथ नामकरणं वक्ष्ये ।

14A—इति महानाम्नी व्रतम् ।

इति महाव्रतोपनिषद्व्रतद्वयम् ।

14B—इति गोदानम् ।

20A—इति समावर्त्तनम् ।

21B—इति मधुपर्कः ।

26B—इति गृहप्रवेशहोमविधिः ।

29A—इत्याग्रयणम् ।

31B—इति उत्सर्जननामकार्य्यविधिः ।

It is a fragment. The name of the work is not certain. On the obverse of the 1st leaf the name given above has been put.

It is a manual of Gṛhya Ceremonies.

1645.

6103. **कर्म्मकौमुदी ।** *Karma-Kaumudi.*

By Kṛṣṇadatta, son of Brahmadatta (Āvasathika).

Substance, country-made paper. 11×4¾ inches. Folia, 45. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1763 Appearance, discoloured. Complete.

A manual for the performance of the Gṛhya rites.

For the beginning and the end of the work, see Ulwar Extr. No. 292.

Topics :—

4A, इति कुशकण्डिका; 12A, अथ जयाहोमः; 17B, इत्यावसथिककृष्णादत्तविरचितायां कर्म्मकौमुद्यां विवाहपद्धतिः समाप्ता; 19A, इत्यावसथिकब्रह्मदत्तात्मजकृष्णादत्तविरचितायां कर्म्मकौमुद्यां चतुर्थीकर्म्मपद्धतिः; 20A, इति पुंसवनम्; 21B, इत्यावसथिक॰ सीमन्तोन्नयनपद्धतिः; 23B, इति जातकर्म्म समाप्तम्; इति नामधेयम्; 25A, इत्यन्नप्राशनम्; 28B, इति कर्णवेधः; 38B, इत्युपनयनपद्धतिः; 40B, इति वेदारम्भः; इत्यावसथिक॰ स्नातकसमावर्त्तनपद्धतिः समाप्ता।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु संवत् १७६३ वर्षे श्रावण कृष्ण शुक्रवार।

1646.

8516. **कर्म्मकाण्डरत्नप्रकाशनिबन्ध।** *Karma-kāṇḍa-ratna-prakāśa-nibanda.*

By Jagannātha, son of Kālicaraṇa.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 371, of which the first is missing. Lines, 8-10 on a page. Extent in ślokas, 7600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1962. Appearance, fresh.

A compilation for the use of a priest, of rules for domestic rites and other religious observances, such as Ṛṣi-Pañcamī, Ananta Caturdaśī, Navarāttra and so on. It ends with Vṛṣotsarga (dedication of a bull in Śrāddha).

It ends :—

पृथिवीस्वर्गकल्याणं चाप्यागच्छतु मामथ।
पितुर्मातुश्च श्राद्धाहे आगच्छे मां युवां तथा।
राजा सोमः पितृणाञ्चामृतत्वायामृतप्रदः॥

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिक-मालवजातीय-द्विवेदिवाजपेय्युपनामक-कालीचरणात्मज-जगन्नाथकृतो कर्म्मकाण्डरत्नप्रकाशो निबन्धः समाप्तिमगमत् ।

Post Col. :—

संवत् १९६२ कार्त्तिकशुक्ल १४ शुक्रे इदं पुस्तकं मालवीयोपनामक-वचौपण्डितेन लिखयापितः काश्यां चौलोचनेश्वरसन्निधौ । विनायकलाललेखक वाः खुदः ग्राम अथवा जिला वनारस ।

8519.

Notes for the use of a priest in 24 batches of leaves, altogether numbering 135.

1647.

6104. प्रयोगतत्त्व । *Prayoga-tattva.*

By Raghunātha Sūri.

Substance, country-made paper. 11 × 3½ inches. Folia, 265 of which leaves 262 to 264 and 256 and 257 are missing. There are fragments of the two of the missing leaves. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 8000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1744. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति रघुनाथसूरिविरचितं प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७४४ वर्षे आश्विन वदि द्वितीया भौमवासरे इदं प्रयोगतत्त्वं रामदीक्षितसूनु-कृवालदीक्षितात्मजेन यागेश्वरदीक्षितेन काश्यां मणिकर्णिघट्टे सिद्धेश्वरीदेवीसमीपे लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं देवद्विजप्रसादतः । शुभमस्तु । श्रीरस्तु । शिवाय नमः । यादृशं पुस्तकं, etc.

Beginning :—

गणेशाय नमः ।

शक्यं यन्न विशेषतो निगदितुं ब्रह्मादिवृन्दारकैः

स्वान्तध्वान्तनिवारणाय सततं सम्भावितं योगिभिः ।
ध्यातं मन्दरसंस्थितेन जगतः संसारबन्धच्छिदा
ऽपर्णामानसमोदनं तदखिलाधारं महो मन्महे ॥
नैजप्रभापटलनिर्जित-कोटि-पौषं (?)
लेखेन्द्र-वन्दितमहोज्ज्वलपादकंजं ।
प्रालेय-शैललसदुंदुरपञ्चतातं
वन्दे स्फुरत्त्रिपथगाञ्चितचारुमौलिम् ॥
अहिनरसुरवारानन्ददात्री मृड़ानी
हृतमुनिकुलविघ्ना भक्तवृन्दात्तदोषा ।
दलितदितिजपुंजा सर्व्वराज्ञी सदा मां
सुखयतु जगदम्बा चन्द्रभित्तावतंसा ॥
शारदां शरदिन्दुसप्रभां
श्वेतनीरजसंस्थितां परां ।
हंसवाहनसंस्तुतां सदा
भावये निखिलार्थदां शिवाम् ॥
स्मृतिप्रणेतॄनथ सूत्रकर्त्तॄन् तथापरान् भाष्यकृतोऽभिपूज्य ।
प्रयोगसन्दर्भकृतोपि नत्वा प्रयोगतत्त्वं चरिकर्मि काश्याम् ॥

संस्क्रियते एभिः श्रौतस्मार्त्तकर्मभिः पुरुष इति संस्कारास्ते च चत्वारिंश-दित्याहतुः सुमन्तुगौतमौ गर्भाधानानवलोभन-पुंसवन-सीमन्तोन्नयन-बलि-जात-कर्म्म-नामकरण-निष्क्रमणान्नप्राशन चौलोपनयनमहानाम्न्यादिव्रतचतुष्टयसमावर्त्तन-पाणिपीड़न-देवपितृ-मनुष्यभूतब्रह्मसंज्ञकपञ्चयज्ञानुष्ठानानि तथा पाकयज्ञसंस्था अग्न्याधेयमष्टकापार्व्वणश्राद्धे श्रावण्याग्रहायणी चैत्र्याश्वयुजी चेति तथा सप्त-हविर्यज्ञसंस्था अग्निहोत्रं दर्शपौर्णमासौ चातुर्मास्यान्याग्रयणेष्टिः निरूढ़पशुबन्धः सौत्रामणीति संज्ञास्तथा सप्तसोमसंस्था अग्निष्टोमोऽत्यग्निष्टोम उक्थः षोड़शी वाजपेयोऽतिरात्र आप्तोर्याम इति संज्ञाः-इत्येते (त्ये) चत्वारिंशत् संस्काराः ।

Colophons :—

5B, इति श्रीरघुनाथसूरिविरचिते प्रयोगतत्त्वे संस्काराख्यं प्रथमं तत्त्वम्; 18B, ०परिभाषाख्यं द्वितीयं तत्त्वम्; 26B,

०स्वस्तिवाचनाख्यं तृतीयं तत्त्वम् ; 43A, ०आभ्युदयिकाख्यं चतुर्थं तत्त्वम् ; 82B, ०ग्रहमखाख्यं पञ्चमं तत्त्वम् ; 99B, ०रजस्वला-शान्त्याख्यं षष्ठं तत्त्वम् ; 104A, ०गर्भाधानाख्यं सप्तमं तत्त्वम् ; 106B, ०पुंसवनाख्यमष्टमं तत्त्वम् ; 109B, ०सीमन्ताख्यं नवमं तत्त्वम् ; 113A, ०विष्णुबलिसूतिकागृहप्रवेशाख्यं दशमं तत्त्वम् ; 116A, ०जातकर्म्माख्यं एकादशं तत्त्वम् ; 120A, ०षष्ठीपूजाख्यं द्वादशं तत्त्वम् ; 161A, ०जातकशान्त्याख्यं त्रयोदशं तत्त्वम् ; 163A, ०दत्तकपुत्रपरिग्रहाख्यं चतुर्द्दशं तत्त्वम् ; 166A, ०नाम-करणाख्यं पञ्चदशं तत्त्वम् ; 169A, ०षोड़शं तत्त्वम् ; 172A, ०प्रोषितान्नप्राशनाख्यं सप्तदशं तत्त्वम् ; 173B, वर्द्धापणाख्यं अष्टादशं तत्त्वम् ; 184A, ०चौलाख्यं एकोनविंशतितमं तत्त्वम्, 203A, ०उपनयनाख्यं विंशतिमं तत्त्वम् ; 207A, ०वेदारम्भाख्य-मेकविंशतिमं तत्त्वम् ; 208A, ०केशान्ताख्यं द्वाविंशतिमं तत्त्वम् ; 213B, ०समावर्त्तनाख्यं त्रयोविंशतितमं तत्त्वम् ;

Then we have the last colophon, quoted above.

The authorities quoted and consulted :—

3B, याज्ञवल्क्य ; मनु ; यम ; 4A, अङ्गिराः, हारीत ; 5A, आश्वलायन, स्मृत्यर्थसार ; 5B, मार्कण्डेय ; 6A, वैजवाप ; वामनपुराण, वशिष्ठ ; 7A, छन्दोग-परिशिष्ट ; 8A, कात्यायन, गृह्यपरिशिष्ट ; 8B, परिशिष्ट ; त्रिकाण्ड-मण्डन ; 9A, ब्राह्मे ; 9B, बौधायन ; मण्डन ; 10B, पैठीनसि ; कारिका ; 12B, भविष्ये ; पराशर ; 13A, लिङ्गपुराण ; 14A, बह्वृचपरिशिष्ट ; व्यास, विष्णुधर्म्मोत्तर ; 15B, गरुड़पुराण ; 19A, रूपनारायणीये ; हेमाद्रौ ; 27B, कालादर्शे लौगाक्षि ; बह्वृचकारिका ; शातातप ; 28B, गालव ; हेमाद्रौ शङ्खः ; पृथ्वीचन्द्रोदये, गारुड़े ; वृद्धवशिष्ठ ; 30A, आश्वलायनकारिका ; 30B, मार्कण्डेयपुराणे ; 31A, मात्स्ये ; विष्णु ; चतुर्विंशतिमते ; वृद्धपाराशरे ; 32A, अपरार्क ; छागलेय ; 33B, चन्द्रिकायां प्रचेताः ; 34B, ब्रह्मपुराण ; शांख्यायन ; 43A, स्कान्दे ; 44A, गर्ग ; 47A, पारिजात ; 57B, हेमाद्रौ गरुड़पुराणः ; 61A, प्रतिष्ठासार ; 62A, अनन्तभट्ट ; 63A, कृत्यरत्नाकर ; 70A, गृह्य-संग्रह ; 83A, स्मृतिरत्न ; 83B, देवरात, नारद ; 99A, श्रीधर ; वृद्धवशिष्ठ-

संहिता; 100A, संवर्त्त; 102A, देवजानीय, माधवीय; 105B, वराह; नृसिंह; सत्यव्रत; 106A, तैत्तिरीयश्रुति; पारस्कर; 107A, ज्योतिर्निबन्धे; भृगु; 107B, हारीत; 113B, वृहस्पति; 114A, मिताक्षरायां प्रजापतिः; 115B, कारिका; जयराम; 120A, बलिमन्त्रप्रयोगसार; 120B, कालगुणोत्तरे; 140A, विधानमाला; 141A, प्रयोगपारिजाते; 161B, पारिजाते शौनकः; 162A, माधवाचार्य्य; कालिकापुराण; 163B, नारदीय; गोभिलसूत्रे; ज्योतिर्निबन्धे गर्गः; श्रीधर; 164B, स्मृतिसंग्रह; 181A, स्मृतिदर्पण; 184B, मैत्रेयसूत्रे; 201A, राजमार्त्तण्ड; 201B, हरदत्त; पराशर; 215B, विश्वरूपनिबन्धे; 216B, सुमन्तु; 218B, अमर; 225A, विज्ञानेश्वर; 233A, ज्योतिर्विवरण; भट्टकारिकायां; 239A, सिद्धान्तशेखर; 254B, रेणुदीक्षितगङ्गाधरौ; 258A, ज्योतिःप्रकाशः।

The latest authorities quoted are those of the 14th century; and the fact that the work, although compiled at Kāsī quote none of the works of Kāsī, of the 16th or 17th centuries, shews that the author must have preceded them. There is nothing to shew that Ananta Bhaṭṭa, quoted in leaf 62A, is the author of Vidhāna Pārijāta.

1648.

417. प्रयोगचूडामणिः। *Prayoga-cūḍā maṇi.*

For the MS. see L. 1396.

A very rare work. It appears to be complete.

It ends thus:—

विवाहहोमे प्रक्रान्ते यदि कन्या रजस्वला त्रिरात्रं दम्पती स्यातां (साधा) पृथ[क्] शय्यासनाशनौ चतुर्थेऽहनि संस्नातौ तस्मिन्नग्नौ यथाविधीति जुहुयादिति विशेषः।

इति विवाहे अशौचनिर्णयः।

Post Col. Statement:—

संवत् १८१७ विश्वतिनामसंवत्सरे दक्षिणायने मार्गशीर्षमासे तद्दिने समाप्तम्॥

लीखितं काश्यां मध्ये ब्राह्मणसीताराम जोशी गुजर गौड़ ।

श्रीरामाय नमः । रामतिग सागसाग ।

1649.

1673B. *A compilation of Smṛti.*

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 155. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 4340. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1620. Appearance, very old. Incomplete.

Post Col. :—

संवत् १६२० समये वैशाखशुक्लाष्टम्यां शुक्रे पौष्विदेशे डुम्बरीयार-ग्रामे फतेखानभुज्यमानराज्ये लेखकपाठकश्री अजयीतेन लिखितं पुस्तकं । ४००० । शुभमस्तु । श्रीरामचन्द्राय नमः ।

In the margin 8778 in a different hand.

On the obverse of the 1st leaf :—

१५५ गर्भाधानाद्यष्टौ संस्काराः निबन्धः ।

On this page there is an attempt, though not complete, at a table of contents of some sort.

It begins :—

अथाष्टसंस्काराः । तत्र गर्भाधानं । तत्र मनुः ।

वैदिकैः कर्म्मभिः पुण्यै र्निषेकादि द्विजन्मनां ।

कार्य्यः शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च ।

याज्ञवल्क्यः ।

ब्रह्मक्षत्रविप्राःशूद्राः वर्णा भवाद्यास्तु ये द्विजाः । (?)

निषेकाद्याः श्मशानान्तास्तेषां वै मन्त्रतः क्रिया, etc.

The authorities consulted in this book are generally Ṛṣis and Purāṇas. The only modern authority consulted is 'गौड़ा or गौड़निबन्ध' as in leaf 74*a*.

गौड़निबन्धे तु ।

नमस्ते सर्वदेवानां वरदासि हरिप्रिये ।

या गतिस्त्वत् प्रपन्नानां सा मे भूयात्तदर्चनात् ॥

and in leaf 70A.

गौड़ाः आवाहनादौ सर्व्वत्र मन्त्रान् पठन्ति ।

in leaf 65B.

गौड़ाः—अभिषुप्ते जनार्द्दने पञ्चम्यां भवनाङ्गने
पूजयेत् मनसादेवीं स्नुहीविटपसंस्थिताम् ।
मनसा देवी विषहरी ॥

The customs referred to the Gauḍas are still prevalent in Bengal.

Leaves 1, 88, 89 to 94 are written in a different hand.

1650.

6384.

Substance, country-made paper. 6½×4¾ inches. Folia, 70, of which fol. 51 is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1732=Śaka 1597. Appearance, old and discoloured. Complete.

A manual for the performance of different sacraments. There appears no definite title in the body of the manuscript.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ प्राणायामः ।
ॐ सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः ।
लम्बोदरश्च विकटो विघ्ननाशो विनायकः ॥
धूम्रकेतु र्गणाध्यक्षो भालचन्द्रो गजाननः ।
द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि ॥
विद्यारम्भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा ।
संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य पलायते ॥

26A, इति दामोदरपद्धतिः श्रेयःसम्पादनविधिः—अथ पराशरपद्धतौ श्रेयः-सम्पादनम् ; 31B, इति दानसंकल्पः ; 36A, इति शान्तिपटलं समाप्तम् ; 38B, इति नान्दीश्राद्धम् ; अथ स्तम्भप्रतिष्ठा ; 40A, अथ विवाहः ; 53B, इति विवाहः अथ अरुन्धती अर्घ ; 56B, इति चतुर्थीकर्म्म ; 59B, इति चूड़ा-

करणाकर्म ; अथ व्रतबन्धः ; 65A, इति व्रतबन्धः ; 69A, इति समावर्त्तनम्—इति व्रतविसर्गः समाप्तः—अथ आसादशीयविशेषः ; (Last Col.) इति आसादशीयम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७३२ शके १५६७ आषाढ़सुदि १ भौमे तद्दिने पुस्तकं समाप्तम् ।

1651.

452. **पुनरुपनयनप्रयोग ।** *Punar-upanayana-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुनरुपनयनमुच्यते । पारिजाते शातातपः ।

लसुनं गृञ्जनं जग्ध्वा पलाण्डुं च तथाशुनं ।

उष्ट्रमाहिषमेषांश्च रासभीक्षीरभोजनात् ॥

उपायनं पुनः कुर्य्यात् तत्र कृच्छ्रं चरेन्मुहुः । इत्यादि

End :—

अन्वाधानं चतुर्द्दश्यां परतः सोमदर्शनात् ।

इदं पुस्तं वैजनाथेन ॥

1652.

6559. **यज्ञोपवीत-पद्धतिः ।** *Yajnopavita-paddhati.*

By Yugalakiśora Vyāsa.

Substance, country-made paper. 8½×6 inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 25. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1959. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सारस्वतविप्रेण श्रीमद्वि[श्वे]श्वेश्वर-कनिष्ठसूनुणा देवविद्यालयाध्यक्षेण पाठकोपाह्व-श्रीयुगलकिशोरव्यासेन निर्म्मिता यज्ञोपवीतपद्धतिः समाप्ता ।

Beg. :—

इदं विष्णुरित्यस्य मेधातिथिः ऋषि र्विष्णुर्देवता गायत्रीच्छन्दो ग्रामिमध्ये विष्णावाहने विनियोगः ।

1653.

2727.

Substance, country-made paper. $8 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

Five leaves of some work on Saṃskāras.

Begins :—

वस्त्रं च श्रोत्रियाय निवेदयेत् ।

गोदानं भूमिदानं च स्वर्णदानं विशेषतः ॥

... ... इति गोचरप्रकरणम् ।

अथ संस्कारप्रकरणम् ।

Topics :—

आद्यरजोदर्शनकालाः, अथ पुंसवनं, अथ रजोदर्शनस्नानम्, अथ गर्भाधानम्, अथ सीमन्तः, अथ सूतिगृहनिर्म्माणप्रवेशौ, अथ प्रसूतौ शान्तिप्रयोजकानि, अथ मूलपुरुषः अथाब्दपूर्त्तिः, अथ चौलः, अथ कर्णवेधः ।

1653A.

2322. उपनयनकारिका ।

For the MS. and the work see L. 2662 and 3235.

It contains 21 kārikās in the anuṣṭup metre on upanayana or the investure with the holy thread.

1653B.

7915. विवाहप्रकरण ।

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgar. Date, Saṃvat 1847. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति विवाहप्रकरणं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १८४७ फाल्गुनमासे शुक्लपक्षे अष्टम्यां तिथौ सूर्यवासरे नन्दनकी लिखतं पुस्तकं ।

A priest's manual for marriage ceremony, written in a scribbling and illegible hand.

1653C.

6218. विवाहपद्धतिः ("वेदोक्तकर्मनिर्णयः")।

By Yugal Kiśora Pāṭhaka Vyāsa, son of Viśveśvara.

Substance, country-made paper. $11\frac{3}{4}\times5$ inches. Folia, 16. Lines, 11 per page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

याज्ञवल्क्यं मुनिं नत्वा कात्यायनमुनिं तथा ।
श्रीरामानन्दशर्माणं गुरुं शिष्यं दयाकरम् ॥

The object of the work :—

वेदोक्तकर्मनिर्णयं वर्णानां हितकाम्यया ।
विवाहपद्धती रम्या प्रकटीक्रियते मुदा ॥
व्यासोपनाम्ना विप्रेण श्रीविश्वेश्वरसूनुना ।
युगलप्राक्किशोरेण पाठकेनानुजेन च ॥

तत्रादौ वाग्दानं कृत्वा विवाहदिनात् पूर्वं कन्यापिता गणेश-पूजनपूर्वकं स्वस्तिपुण्याहवाचन-मातृकापूजनायुष्यजपनान्दीश्राद्ध-ग्रहशान्त्यादीनि कर्माणि विधायोद्वाहेह्नि सुलग्ने सुमण्डपे विवाहं कुर्यात् ॥

End :—

वेदाग्निग्रहभूयुक्त माघमासे सिते तिथौ ।
त्रयोदश्यां शुक्रवारे समाप्तोद्वाहपद्धतिः ॥

अत्रोपयुक्ता ये मन्त्रा ये दृष्टा वास्तुकर्मणि ।

सत्सुते सुप्रतिष्ठयाः सर्व्वत्रेपि बुधैः सदा ॥ (?) ॥

Colophon :—

इति श्रीविवाह प० ।

1653D.

2047. गर्भाधानम् ।

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 4. Lines, 7-8 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Date Śaka 1717. Appearance, faded. Prose.

It begins :—

रजोदर्शनात् षोड़षाहोरात्राणि ऋतुः तन्मध्ये आद्यं रात्रि-चतुष्कपर्व्वादिनिषिद्धदिनादि वर्जयित्वा मघामूलादिव्यतिरिक्ते दैवज्ञोक्ते शुभे काले दम्पत्योश्चन्द्रानुकूले गर्भाधानं कार्य्यम् ।

It ends :—

गर्भाधानस्याकरणात् तस्यां जातस्तु दुष्यति ।

अकृत्वा गां द्विजे दत्वा कुर्य्यात् पुंसवनं पतिः ।

Colophon :—

गर्भाधानः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाके १७१७ राक्षसनामसंवत्सरे चैत्र वद्य ४ तद्दिने भिकूदेवेन लिखितम् ॥

1654.

6303. अतिक्रान्तसंस्कारविधिः । *Atikranta-saṃskāra-vidhi.*

Substance, country-made paper. 9×6 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथातिक्रान्तसंस्कारविधिः ।

देशकालौ च गोचः शर्म्मा अस्य कुमारस्य गर्भाधानादिचौला-

न्तानां संस्काराणां कालातिपत्तिदोषपरिहारेण अधिकारसिद्धि-द्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं इमानि दक्षिणगोनिष्क्रयपूतद्रव्याणि ब्राह्मणेभ्यो दातुमहमुत्सृजे—

अथ यज्ञोपवीतप्रयोगः—

6B, इत्युपनयनं समाप्तं अथ वेदारम्भः। 8A, इति वेदारम्भः—ततः षोड़शवर्षस्य केशान्त-संस्कार-कार्य्यं ततः।—अथ समावर्त्तनम्।—11B, इति समावर्त्तनम्—(Then a list of things required for upanayana). 12A, श्रीस्नात[क]स्य नियमान् वक्ष्यामः।—12B (Last colophon) इति स्नातकस्य नियमाः।—

1655.

5892. **कुशकण्डिका-कल्पलता।** *Kuśa-kaṇḍikā-kalpalatā.*

By Śivānanda Dīkṣita, son of Āḍāra, son of Mukunda.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 42. In Tripaṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. To the end of the 4th stavaka. The 26th leaf is missing.

The beginning of the Text:—

श्रीगणेशाय नमः।

गौरीपुत्रं नमस्कृत्य गुरुं माखनमिश्रकम्।
कुशकण्डिका स्पष्टीकृता शिवानन्देन धीमता॥

The beginning of the commentary:—

नत्वा श्रीवेदमूर्त्तीन् ऋगयजुषं च तथा सामगाथर्व्ववेत्तृन्
तत् तत् सूत्रप्रकारानखिलमुनिवरान् गृह्यकारांस्तथैव।
सर्व्वान् बौधायनादीन् प्रणिपतति जगद्यज्ञसाङ्गत्वहेतोः
दृष्ट्वा चावश्यकर्म्माण्यखिलमुनिवरान् सम्मतान् संविलोक्य॥
वक्ष्ये कल्पलतां लतासु विततां कुशकण्डिकायाः विधौ
कालेन प्रतिपुष्पितां च कलितां विद्वन्मनः-प्रेरितां।
+ + + कलसंग्रहं निजकरे कृत्वातिदृष्ट्वा भ्रमात्
+ + स्वादु विलोकिताधरपुटे कृत्वा सुधावत् पिव॥

(?) यद्दारा परिपूर्णपूरितगिरा विद्वत् सभान्तर्गता
तद् गोष्ठीष्ठविचारणावयवतो श्रीवेदमूर्त्तिः प्रभुः ।
देवी दीनक्कलादरा विधिविदोचान्येपि ये पण्डिताः
तस्मात् सर्व्वविलोकितव्यमखिलं ग्रन्थं नवीनं त्विदं ॥
यद्यपीह बुधोन्नीता ग्रन्थाः सन्ति परःशतं ।
तथापीह विशेषोऽयं पण्डितैस्तद्विविच्यताम् ॥
नत्वा हरिहरावादौ शिवानन्देन धीमता ।
कुण्डकण्डिकायां वितता बृहत् कल्पलता मता ॥

इह निर्विघ्नपरिसमाप्तिप्रचयपरिपन्थिप्रत्यूहनिवहध्वंसार्थं आचार्य्यः शिष्टाचारपरिप्राप्तं स्वेष्टदेवतास्तुतिरूपमङ्गलं विधाय विद्वदरहिताय ग्रन्थादौ निबध्नाति। गौरी पुत्रमिति ।

The commentary ends :—

एषा कल्पलता नाम सर्व्वकल्याणकारिणी ।
तां विलोक्य द्विजो नित्यं कर्म्मकाण्डे न मुह्यति ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्दीक्षितमुकुन्दशर्म्मात्मज-आड़ार-शर्म्मसूनु-दीक्षित-शिवानन्दशर्म्मविरचितायां कुण्डकण्डिकाकल्पलतायां ब्रह्मोपवेशनादि पर्य्युक्षणान्तकर्म्मविवरणं नाम चतुर्थस्तवकः ॥ ४ ॥

Post Colophon :—

समाप्त शुभ संवत् १९३७ मी जेठवदी ३ वार बुधके लीषा । राम ।

The authorities consulted :—

3A, कुण्डसिद्धि-कुण्डोद्योत-कुण्डार्क-कुण्डकौमुदी-कुण्डकला-होमकुण्डकल्पलता-कुण्डभास्कर-कुण्डार्णव-कुण्डतत्व-कुण्डमार्त्तण्ड-कुण्डनिर्णय-कुण्डमनोहर-प्रभृति-कुण्डमण्डप-ग्रन्थेभ्यो ... ... संक्षेपे किञ्चिदुच्यते ।

3B, क्रियासार ; वायवीयसंहिता ; 4A, प्रयोगचिन्तामणी, गृह्यपरिशिष्ठ ; 4B, पारस्करसूत्र ; आश्वलायनपरिशिष्ठ ; संस्कारचिन्तामणि ; 5A, प्रयोगचिन्तामणि ; 5B, स्मृत्यर्थसार ; प्रयोगपारिजात ; 6A, पारस्करसूत्र ; 6B, याज्ञवल्क्य, उशनः ; देवल, दिवोदासीये ; 7A, कात्यायन ; 7B, श्राद्ध-

विवेक ; प्रयोगरत्न ; 7B, कारिकायां ; 8A, नारायणभट्टकृतजलाशयोत्सर्गविधौ ; 8B, सुबोधिन्यां ; 9B, चन्द्रिकायां ; 10A, पुराणे आदित्य ; भगवन्तभास्कर ; 10B, गृह्यपरिशिष्टसुबोधिनीभ्याम् ; 11A, प्रयोगपारिजातसंग्रहे, नागोजीभट्टोक्तेः ; 11B, मेधातिथि ; 12A, अपरार्क ; 12B, वैजवाप ; 13A, आपस्तम्ब ; आश्वलायन, छन्दोगपरिशिष्ट ; 13B, कर्क ; 14A, हेमाद्रौ मार्कण्डेयः ; मिताक्षरायां जाबालोपि, कात्यायनसूत्र ; 14B, बह्वृचसूत्र ; कातीयपरिशिष्टम् ; 15A, गौतमसूत्रे, सामवेदे ; 15B, मत्स्ये परशुरामोऽपि ; 16B, योगचिन्तामणौ, मोहनमार्त्तण्डे ; व्यासेनापि ; प्रयोगरत्न ; 18B, स्मार्त्तधाने, हरिहरमते ; 19B, सुबोधिन्यां ; 31A, दानमयूख ; निर्णयसिन्धु ; कर्म्मप्रदीप ; 36B, लघुकारिका ; 37A, श्राद्धविवेककारिकायां ।

1656.

5717. मन्त्रार्थदीपिका । *Mantrārtha-dīpikā.*

By Śattrughna.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 165. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1931 and Śaka 1796. Appearance, new. Complete.

Explanations and uses of the Vedic Mantras. It consists of two parts, Karma Kāṇḍa and Jñāna Kāṇḍa. The author was patronized by Dharmacandra, whose genealogy is to be found in the present manuscript.

See L. 1936. The opening verse in the present manuscript is the second in the manuscript, noticed by Rājendralāla, and *vice versa.* From the third verse begins the long genealogy, wanting in the manuscript noticed by Rājendralāla.

बभूव राजन्यकुलावतंसः पुरा सुशर्म्मा किल राजसिंहः ।
निहत्य यो भारतसंयुगेषु चकार भूमिधरभूमिरक्षां ॥ ३ ॥
तदन्ववाये महणीयकीर्त्तिः सुवीरचन्द्रः क्षितिपः किलासीत् ।
चकार यः संयुगयज्ञभूमौ पशूनशेषानिव वैरिवीरान् ॥ ४ ॥

तस्मादसौ मण्डनसिन्धुरशेषबन्धु-
रासीत् समस्तजन-गीत-भुजप्रतापः ।
श्रीदेवकीतनय-पादरतः प्रयाग-
चन्द्रः प्रजानयनरञ्जन-पूर्णचन्द्रः ॥ ५ ॥

राजा श्रीरामचन्द्रः क्षितिपतितिलकः क्षौणिचक्रैकभूषा
तस्मादासीच्च दोषाकर इव जलधेः शोभमानः कलाभिः ।
येन क्षौणीधरेण क्षितिपतिनगरे स्थापिता धर्म्ममार्गाः
विद्या किं वानवद्या द्विजवर निवहाः शिक्षिता रक्षितास्च ॥ ६ ॥

तेन श्रीधर्म्मचन्द्रः समजनि धरणीपाल-मूर्द्धण्यरत्नं
यत्नादाराधित-श्रीपतिपदकमलध्यानधारी धुरीणः ।
यस्मिन्नायच्छमाने रणशिरसि धनुर्दण्डमुद्दण्डवीर्य्ये
प्रत्यर्थिक्षौणिपालाः क्षणमपि समरे नाशितुं संक्षमन्ते ॥ ७ ॥

आदेशादथ राज्ञस्तस्य श्रीधर्म्मचन्द्रस्य ।
मन्त्रार्थदीपिकेयं क्रियते शत्रुघ्नशर्म्मणा सम्यक् ॥ ८ ॥

उवटे मन्त्रव्याख्या गुणविष्णौ ब्राह्मणीयसर्व्वस्वे ।
वेद-विलासिन्यामपि कौशलमीक्ष्यं तथापि मे सद्भिः ॥ ९ ॥

पूर्व्वग्रन्थेषु या व्याख्या लिख्यतेऽत्रापि सा मया ।
किन्तु तेषु दुरूहं यत् तदत्रातिविशद्यते ॥ १० ॥

स्नानमन्त्रस्ततः सन्ध्या मन्त्रा देवार्च्चने तथा ।
श्राद्धमन्त्रास्तथा पश्चात् षड़ङ्गशतरुद्रियम् ॥ ११ ॥

वैवाहिकादयो मन्त्रा व्याख्यायन्ते क्रमादिह ।
उपोद्‌घात-प्रसङ्गाभ्यां केचिदन्येपि कुत्रचित् ॥

Part I ends in leaf 155B :—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीशत्रुघ्नविरचितायां मन्त्रार्थदीपिकायां नव-ग्रहादिमन्त्रव्याख्यानपरिच्छेदः समाप्तः ।

अथ ज्ञानकाण्डमिदानीं प्रस्तूयते ।

सुशिष्यं गर्भाधानादिसंस्कारैः संस्कृतशरीरं अधीतवेदं उत्पादितपुत्रं यथा-शक्त्यनुष्ठीत(?)मपापं निष्पृहं यमनियमवन्तं अतिथिपूजापनीतकल्मषं मुमुक्षुमुपपन्नं पुत्रवत् शिक्षयन्नाह ॐ ईशावास्यमिदं सर्व्वं, etc.

It is clear that the mantras explained are those belonging to the Yajurveda and to the Sāmveda, as stated in Cat. Cat.

It ends :—

हलायुधेऽमी उवटेऽपि चार्या-
स्ततो विधेयो मयि नावलेपः ।
रत्नाकरे किं मणयो न सन्ति
ततः समाकर्षति यः स धन्यः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराज-श्रीधर्म्मचन्द्रकारित-महोपाध्याय-शत्रुघ्नकृत-मन्त्रार्थदीपिकायां ज्ञानकाण्डव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

अलमति विस्तरेण । शुभं भूयात् ।
अथ शुभ संवत् १९३१ शके १७९६ ज्येष्ठ शुक्लपञ्चम्यां भृगुवासरे इन्द्रप्रस्थमध्य लिपीकृतम् ।

1657.

3338. मन्त्र-कौमुदी । *Mantra-kaumudī.*

By Rāma Kṛṣṇa.

Substance, country-made yellow paper. 18×3½ inches. Folia, 14. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. A fragment.

A collection and explanation of Vedic mantras, employed in the performance of modern religious rites and festivals.

For the work see L. 1085 and 1048.

1658.

3012. स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि । *Smarta-prayaścittāni.*

Substance, country-made paper. 8½×3 inches. Folia, 103. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 927. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

A treatise on expiations and purifications according to Smṛti work. The MS. being incomplete, the author's name is not ascertainable.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते। तत्रादौ पञ्चहोम-निर्णयोऽभिधीयते। तदाह मरीचिः

शरीरोपद्रवो यस्य भयादर्त्तिः प्रजायते।

तथान्यास्वपि वापत्सु पञ्चहोमो विधीयत इति ॥

The authorities quoted and consulted :—

1, मरीचि, त्रिकाण्डमण्डन; 2A, संग्रह; 2B, स्मृत्यर्थसार; 2B, प्रयोगचन्द्रिकाकार; 3B, स्मृतिभास्कर; शौनक; 6A, प्रजापति, चन्द्रिका; 13B, कारिका; 15A, स्मृतिरत्नावली; 28A, प्रयोगरत्न; 28B, चन्द्रचूडीये; 33A, ऋत्विग्विधाने; 33B, हेमाद्रौ पितामहाः; पराशरमाधवीये कात्यायनः; 34B, स्मृतिचन्द्रिका; 36A, इति कृष्णभट्टीये; 37B, मनुः; 38A, कात्यायनः; 42A, संस्कारकौस्तुभ; 43A, विश्वप्रकाश; 44B, बृहस्पति; 45B, गोभिलवचनात्; 50A, रुद्रदत्त; 50A, रामाण्डार; 50B, प्रायश्चित्तप्रदीप; संस्कारकौमुदीकार; बौधायन; 74B, कौस्तुभे च; 75A, प्रयोगपारिजाते; 87B, कर्म्मान्तसूत्रे उक्तम्।

The topics :—

6A, इति पञ्चहोमः ॥ अथात्यशक्तश्चेत् समस्यहोमः; 8B, इति शेषहोमः; अथ चन्द्रसूर्य्यग्रहण-प्रायश्चित्तम्; 10B, इत्यन्वाधानेष्टिमध्ये ग्रहण-प्रायश्चित्तम्—अथ उपासनाग्न्यनुगत-प्रायश्चित्तम्; 12B, अन्वाधानोत्तरं कुत्रचित् यजमानस्यागत्य प्रयाण-निमित्तानि कर्म्माणि तु; 13A, अथ उपासनहोमलोपे तु; 22B, अथाग्रयणाकरणस्य नवान्नप्राशने तु; 26A, अनाहुतिरूप हविस्कन्दने तु; 29A, पञ्च महायज्ञलोपे तु; 31B, सर्व्वेषां महायज्ञानां दशाहं द्वादशाहं वा लोपे; 32A, सप्तपाकसंस्थानां मध्ये अन्यतमस्याकरणे प्रायश्चित्तमाह प्रजापतिः; 37B, अथेदानीं जातकर्म्मादि संस्कारा+काले अकृतसंस्कारस्य असंस्कृतस्य तु विशेषमाह मनुः; 39B, बहुधर्म्मलोपे तु;

स्नातकव्रतलोपे तु; 40A, अथ मेधाजननात् पूर्व्वमुपनयनाग्निनाशे प्रायश्चित्त-प्रयोगः; 42A, इति संस्कारकौस्तुभोक्त-उपनयनाग्निनाश-प्रायश्चित्त-प्रयोगः। अथ विवाहोत्तरं उपासनारम्भात् प्रागग्निनाशे तु। 48A, इत्याशौचे नित्यहोम-विधिः; अथेदानीं पिण्डपितृयज्ञे उद्धृत-उल्मुकाति-प्रणीताग्निनाश-प्रायश्चित्त-मुच्यते; 49B, अत्र स्त्रीरजस्वला चेत्तत्र निर्णयः; 51B, अथ परिस्तरणादाहे प्रायश्चित्तम्; 52B, अथ सायंप्रातर्होमकालातीतप्रायश्चित्तम्; 73B, अथ पुरुषस्यैव प्रवासकाले कर्त्तव्यम्; 75B, अथेदानीं काम्यस्थालीपाकानि लिख्यन्ते; 78B, इति पुत्रकामस्थालीपाकप्रयोगः; 82A, इति संज्ञानीस्थालीपाक-प्रयोगः। अथ मित्रविन्दा मद्दावैराजेष्टिः; 85A, अथ वर्षकामेष्टिः कारी-रेष्टिः; 89B, इति स्वस्त्ययनी-स्थालीपाकप्रयोगः; 90A, अथापराग्नेयी स्थाली-पाकप्रयोगः; 92A, स्वधीस्थालीप्रयोगः; 97B, इति मेदकामस्थालीप्रयोगः; 99B, अथेदानीमत्र प्रसंगात् स्वसूत्रेऽनुक्तत्वात् काम्येष्टिरभिधीयते।

1659.

6201. **अनादिष्टप्रायश्चित्तम्।** *Anādiṣṭa-prāyaścittam.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 4. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Expiations for belated sacraments for a Brahmaṇa boy.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

आचार्य्यः उपनयनात् पूर्व्वदिने वटुना सह मङ्गलस्नातः प्राणा-नायम्य तीर्थ्यादि संकीर्त्य अस्य कुमारस्य गर्भाधानादि चौलकर्म्मा-न्तानां संस्काराणां कालातिपत्ति-दोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं प्रतिसंस्कारे पादकृच्छ्रं चौलाकरणे अर्द्धकृच्छ्रात्मक-प्रायश्चि-त्तम् कार्षापणात्मक-गोनिष्क्रये प्रत्याम्नायेन करिष्ये। मम कुमारस्य गर्भाधानादि-चौलकर्म्मान्तानां संस्काराणां कालातिपत्ति-दोषपरि-हारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अनादिष्ट-प्रायश्चित्तहोमं करिष्ये।

3B, अस्य कुमारस्य द्विजत्वसिद्ध्या वेदाध्ययनाधिकारार्थं उपनयनमहं करिष्ये।

4B, एव ० तिथौ गर्भाधानपुंसवनसीमन्तोन्नयनजातकर्म्म-नामकरण-निष्क्रमणान्नप्राशनचौलकर्म्मान्तानां संस्काराणां कालातिपत्तिदोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं प्रतिसंस्कारे पादकृच्छ्रं चौलाकरणे अर्द्धकृच्छ्रं द्रव्यं प्रत्याम्नायेन ब्राह्मणद्वारा आचरिष्ये अस्य कुमारस्योपनयनाधिकार-सिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं कृच्छ्रत्रयात्मकं प्रायश्चित्तं द्रव्यं प्रत्याम्नायेन करिष्ये। अस्य कुमारस्य गाय-त्र्यधिकारसिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं अयुतगायत्रीजपं ब्राह्मणद्वारा करिष्ये। अस्य कुमारस्य कामवाद-कामाचार-कामभक्षण-दोषपरिहारद्वारा श्रीपरमेश्वर-प्रीत्यर्थं कृच्छ्रत्रयात्मकं प्रायश्चित्तं ब्राह्मणद्वारा करिष्ये।

Here ends the MS.

1660.

2969. **ग्रहमखप्रयोगः ।** *Graha-makha-prayoga.*

For the manuscript and the work see L. 4071.

On the details of the rites for the propitiation of the nine planets.

1661.

6316.

One leaf—12×5 inches—with 18 lines in all.

Containing a list of things required in *Smārthādhāna* (स्मार्त्ताधानसामग्री संस्कारकं पत्रं)

Copied in Saṃvat 1941.

शुभ संवत् १९४१ सुमार— बालमुकुन्देन लिखापितं ।

1662.

3270. **सामप्रयोग-मधुपर्कः ।** *Sāma-prayoga-Madhuparka.*

Substance, country-made paper. 8¼×3½ inches. Folium, one. Lines, 13 in all. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh.

Colophon :—

इत्यस्य सामप्रयोग-मधुपर्कं ।

The mantra for offering Madhuparka, or, honey, ghee and curd.

1663.

5070 A. कालाहुतिः । *Kālāhuti.*

Substance, palm-leaf. 13½×1 inches. Folia, 6. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ यजमान-प्रायश्चित्तानि लिख्यन्ते ।
कालाहुति-पूर्व्वकमेतत्-दीक्षितोऽमनोज्ञस्वप्नं यदि पश्येत्तदा पर्य्यावृत्ते दुःस्वप्नादवभूत्यै ब्रह्माहमद्यत्तरं करवै पुनः स्वप्नमुखाकधीति जपेत् ।

2B, इति सौमिक्यः कालाहुतयः समाप्ताः ; 6A, इति सोमकालाहुतयः ।

The MS. breaks off abruptly.

There are nine leaves more, relating to expiations for defects in the performance of a sacrifice.

1664.

2484. दशशान्तिः । *Daśa-śānti.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 4. Written on one side only except on the 1st leaf. Lines, 6 to 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Called दश शान्तिः on the left hand upper margins of the first two leaves.

The benedictory texts.

शं नो मित्रः शं वरुणः ० १ ; सहनाववतु सहनौ भुनक्तु ० २ ; यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपः ० ३ ; ॐ अहं वृक्षस्यरेरिवा ॥ कीर्त्तिः पृष्ठं ० ४ ; ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं ० ५ ; ॐ आप्यायन्तु ममांगानि वाक् प्राणश्चक्षुः श्रोत्र ० ६ ; वाङ्मे मनसि प्रतिष्ठिता ० ७ ; ॐ भद्रन्नो अपिवातय मनः ॥ ॐ शान्तिः ० ८ ; ॐ भद्रं कर्णेभिः ० ९ ; ॐ यो ब्रह्माणं विदधाति ० १० ; ॐ नमो ब्रह्मादिभ्यो ब्रह्मविद्या-संप्रदायक-त्रिभ्यो वंशऋषिभ्यः ० ; ११

अथ उत्तरशान्ति प्रारंभः ॥ शं नो मित्रः शं वरुणः ० १ ; ॐ अतिक-

स्याणाच्छ्पत्वाम्नित्यकल्याणासंश्रयात् ० २ ; ॐकारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणः पुरा० Then the seven verses ज्ञानं परमगुह्यं मे, etc., etc., contained in the चतुःश्लोकीभागवतम् in No. 2476.

These are the sacred benedictory texts, of which, the vedic ones are ten in number.

1665.

2198. प्रतापनारसिंह वा संस्कारप्रकाश ।

Pratāpa-Nārasiṃha or Saṃskāra-prakāśa.

This is a Devanāgarī manuscript very old in appearance measuring 8×5 inches. It is worm-eaten throughout—even in the leaves restored—greatly damaged and defective.

It has two paginations. The first ends in leaf 25 with the colophon :—

> इति प्रतिष्ठान-पुरवासि-तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृते प्रताप-नारसिंहाख्ये संस्कार-प्रकाशे विदुषं प्रति स+से ब्रह्मानन्दी पद्धत्यनुसृत्य उपासनाभिमन्त्रं यजमानं प्रति तादृशं विधुरं प्रति च प्रयोगः ।

And the second ends in 74th leaf which contains the colophon :—

> इति प्रतिष्ठान-पुर्वासी तोरोनारायणात्मजरुद्रदेवकृते प्रताप-नारसिंहाख्येसंस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगिनिर्णयः समाप्तः संपूर्णम् शके १७१८ नल-नामाब्दे ।

Of the second pagination the first 8 leaves were restored, of which 4 and 7 are missing. The mark of the leaf after the 8th leaf restored, is lost in pasting. The next leaf is numbered 9. Thence the old marks continue up to 38, of which 16 to 20 and 23 to 25 are missing. Then, the leaf after 38 is corroded in both the right hand and left hand sides, and the leaf mark is lost. Then 4 restored leaves which are doubly paged 1 to 4 and 38, 39, 40, 41. Then

we have the original leaf marks from 40 to the end, of which again 62 to 67 are missing.

The manuscript contains only one section of Pratāpa-Nārasiṃha—that on the ordination of a hermit, as directed in *Brahmānandī paddhati.*

It begins :—

अथ सन्न्यासकर्त्तारं ब्रह्मानन्दीयपद्धतिमनुसृत्य प्रयोगमन्त्रमुच्यते । तत्रादौ उपासनाग्निमन्तं यजमानं प्रति तादृश-विधुरं प्रति च प्रयोगः । तत्रादौ निःस्पृहः सर्व्वतः शान्त इत्यादि लक्षणैं युक्तं गुरुं संबोध्य ... ... उदगयनादौ प्रशस्ते काले सन्न्यासमाचरेत् ।

Leaf 1 of the second pagination begins :—

अथ यतिसंस्कारः ।

सिध्य + + + पुत्रादिशिष्यो वा स्नात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपनं कृत्वा कृच्छ्राचरणे कुर्य्यात् । तत्र संकल्पः । करिष्यमाणयतिसंस्कारे अधिकारार्थं कृच्छ्रत्रयात्मकप्रायश्चित्तं कृच्छ्रमेकैक-गोनिष्क्रय-द्रव्यद्वारा अहमाचरिष्ये ।

So the first gives the rules for the renunciation of the world by one who keeps the sacrificial fire called *aupāsana* or by a widower keeping the same sacrificial fire; and the second treats of the severe austerities to be practised for getting oneself qualified for the order of Sannyāsīns.

1666.

2208.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 35. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 980. Character, Nāgara. Date, Śaka 1754. Appearance, worm-eaten.

It contains a number of works on the ordination of a Sannyāsī.

I. *Colophon* :—

22B, इति प्रतिष्ठानपुरवासी सोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृत-प्रतापनारसिंहाख्यसंस्कारप्रकाशे विदुषं प्रति सन्न्यासस्य ब्रह्मान-

न्दीयपद्धत्यनुसृत्य उपासनाग्निमन्तं यजमानं प्रति तादृश विधुरं प्रति च प्रयोगः ।

For this work see the preceeding number. It agrees with the first part.

II. Colophon :—

49A, इति ब्रह्मानन्दीयप्रकरणे यतिसंस्कारे संस्कारोपयोगी निर्णयः समाप्तः ।

For the end of the work see L. 43. But the colophons differ.

It begins:—

तत्र अनाहिताग्निविषये विशेषः तत्र श्रौताग्नयो विच्छिन्नाश्चेत् पुनराधाना × स्तं पूर्णाहुत्यन्तं कृत्वा प्रायश्चित्तादि कुर्य्यात् ।

Topics :—

27A, अथ केवल-प्राजापत्येष्टिः ; अथ बौधायनानुसारि-वैश्वानरेष्टि-प्रयोगः ; 30A, अथ प्राजापत्येष्टिः ; 33A, इति त्रेताग्निकर्तृकं प्रति प्रयोगः ; 33A, कपिलोक्त-प्रयोगः ; 34A, अथातुर-सन्न्यासो निरूप्यते ; 35B, इति आतुरसन्न्यासप्रकारः ; 36B, इत्यङ्गिरसोये आतुरसन्न्यासप्रकारः ; 38B, इति षट्पञ्चाशद्देवताः ; 42A, इति व्यासपूजाविधिः, अथात्र इतिहासः ; 42B, इति श्रीविष्णुधर्म्मोत्तरे दाल्भ्यविष्णुसंवादे व्यासपूजाविधावितिहासः समाप्तः । अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगिनिर्णयः तत्र यमः ; 49A, इति ब्रह्मानन्दीय-प्रकरण यतिसंस्कारोपयोगी निर्णयः समाप्तः ।

III. Col. :—

53B, इति यतिसंस्कार-कारिका समाप्ता ।

इति तोरोनारायण-ब्रह्मानन्दीय-सन्न्यासपद्धतिः समाप्ता ।

It begins :—

अथ यतिविषये स्मृतयः ।

सन्न्यासो ब्रह्मणः स्थानं वैराग्यात् प्रकृतौ लयः ।

ज्ञानात् कैवल्यमाप्नोति तिस्रस्ता गतयः स्मृताः ॥ विष्णुः ॥

The Post Col. :—

नववसुगजचन्द्र विक्रमादब्दसंखे १८८९ ।
युगशरनगचन्द्रे १७५४ शालिवाहात् समीचे ॥
हिमगिरिभवतीथ्यां मार्गशीर्षासितायां ।
अलिखदिह सैन्ये मोद्गलि र्मायुरेशः ॥
मालीनी छ्तः ।

सं १८८९

After the Post Col. Statement there is, in a different hand, another short treatise entitled कलिसंतरणोपनिषत्.

After the Yajurvedic Śāntipāṭha the Upaniṣad begins.

द्वापरान्ते नारदो ब्रह्माणं प्रति जगाम कथं नु भगवो गां पर्यटन् कलिं संतरेयमिति स होवाच ।

साधु पृष्टोस्मि सर्व्वश्रुतिरहस्यं गोप्यं तच्छृणु येन कलिं संतरिष्यसि । भगवंत आदिविष्णोर्नाम्नेति ।

Col. :—

इति कृष्णयजुर्वेदे कलिसंतरणोपनिषदं समाप्तम् ।

On the left hand upper corner of every leaf, there is written सं० प०, which is the abbreviation of Sannyāsa-paddhati.

On the obverse of the first leaf :—

अथ तोरोनारायणकृत-संन्यासपद्धति लिख्यते ।

On the reverse of the last leaf :—

इति संन्यासपद्धति समाप्तम् ।

1667.

2975. **सन्न्यासपद्धतिः ।** *Sannyāsa-paddhati.*

From Pratāpa-Nārasiṁha by Rudradeva Bhaṭṭa, son of Toro Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 26. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat

1835. Appearance, old and discoloured. Complete in 26 leaves. The 14th and 15th are missing.

See L. 43, which describes the work under the name of *Yatisaṃskāra*, the funeral rites to a Yati, which forms the last of the topics.

It clearly follows Brahmānanda's work on the subject and quotes very often Bahvṛca Pariśiṣtha and Smṛtyartha-sāra.

Topics :—

10A, इति प्रतिष्ठान-पुरवासी तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृते प्रतापनार-सिंहे संस्कारप्रकाशे विदुषं प्रति सन्न्यासो ब्रह्मानन्दीय-पद्धत्यनुसृत्य उपासनाग्नि-मन्तं यजमानं प्रति तादृशं विधुरं प्रति च प्रयोगः ।

12A, अथ बौधायनानुसारी वैश्वानरेष्टिप्रयोगः ।

23A, इति बौधायन-शौनक-यमस्मृत्यनुसार्य्याचारानुगृहीतो-नारायण-बलिप्रयोगः ।

24A, इति नागरखण्डानुसार्य्याचारानुगृहीत आराधनाप्रयोगः ।
अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगिनिर्णयः ।

The last Colophon :—

इति प्रतिष्ठानपुरवासी तोरोनारायणात्मज-रुद्रदेवकृते प्रताप-नारसिंहाख्ये संस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगिनिर्णयः ।

Post Col. :—

संवत् १८३५ वैशाख शुक्लैकादश्यां काशीनाथेन ।

1668.

2988.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Date, Saṃvat 1863. Appearance, discoloured. Complete.

All the leaves of the MS. contain the abbreviation सं प apparently for सन्न्यास पद्धति or सन्न्यास प्रयोग. But it relates to the obsequial rites for a hermit.

It begins:—

गजाननं तथा सांबं शिवं संसारमोचनम् ।
आश्वलायनमाचार्य्यं मातरं पितरं तथा ॥
विश्वेश्वरगुरुं चापि प्रणिपत्य यथाक्रमम् ।
विरक्तानां च सन्न्यासप्रयोगस्तु निरूपितः ॥
इदानीं यतिसंस्कारः शास्त्ररीत्या निरूप्यते ।
तत्र बौधायनः । यतिसंस्कारविधिं व्याख्यास्यामः ॥

First it explains the obsequial rites, then gives the details of their performance, from the burial to the last ceremony on the 12th day.

8A, इति यतिसंस्कारप्रभृति-आराधनान्तोपयोगि-निरूपणम् ।

19B, *the last Colophon*:—

इति नागरखण्डानुसार्य्याचार्य्यात्रिगृह्यीते आराधनप्रयोगः ।

Ārādhana means the worship of the Yati on the 12th day from his death.

7B, एकादशेऽह्नि पार्व्वणश्राद्धं द्वादशेऽहनि आराधनमिति यतिसंस्कार पद्धतौ ।

It ends:—

ब्राह्मणानाहूय पादप्रक्षालनपूर्व्वकं गन्धादिभिरभ्यर्च्य भोजयेत् ।

The Post Colophon Statement:—

संवत् १८६३ ज्येष्ठ वद्य ४ भौमवासरे काश्यां आचार्य्योपनामक-शंभुनाथेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

1669.

3286. सन्न्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhati.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia—the first sixteen leaves are missing, and the remaining leaves, 14 in number, are numbered on the left hand upper margin from 17 to 30 and on the right hand lower margin from 1 to 14. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Topics :—

1B or 17B, यतेः सिद्धिं प्राप्तस्य एकादशेऽह्नि पार्व्वणं तत्र प्रयोगः; 2B or 18B, पुत्रादन्यः शिष्यः कर्त्ता चेत् नद्यादौ यज्ञोपवीती एव आत्मानं तर्पयामि ... ... गृहमेत्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ब्रह्मीभूतस्य गुरोः प्रत्यब्दादि-श्राद्धाधिकारसिद्ध्यर्थं [पार्व्वणश्राद्धं करिष्ये इति सङ्कल्प्य; 4B or 20B, ततो द्वादशेऽह्नि नारायणबलिं कुर्य्यात्। तत्र प्रयोगः एकादशे द्वादशेवेति विहितकाले शुचिः स्नात्वा देशकालौ संकीर्त्त्य ब्रह्मीभूतस्य गुरोः सिद्धिदिनादारभ्य द्वादशे वेति विहितकाले शुचिः स्नात्वा देशकालौ संकीर्त्त्य ब्रह्मीभूतस्य गुरोः सिद्धिदिनादारभ्य द्वादशेऽहनि विष्णु-केशवादि-द्वादशरूपिणो गुरोः सम्भावितसर्व्वपापक्षयपूर्व्वक-विष्णुलोकावाप्तिद्वारा श्रीपरमेश्वरनारायण-प्रीत्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये इति संकल्प्य; 5B or 21B, अग्न्याधानान्ते समिद्धपनाद्यक्रियमाणे नारायणबलिहोमे देवतापरिग्रहार्थमन्वाधानं करिष्ये; 9A or 25A, अथ वै पुरुषो नारायणो कामयतीत्यादिकानौपनिषद्भागान् श्रावयेत्; 12A or 28A, नारायणबलिप्रयोगः; 12A and 28A, अथ द्वादशाहे वा यथाचारं समाराधनं; 13A or 29A, अथ प्रकारान्तरेणाराधनविधिः; अथ त्रयोदशेऽहनि समाराधनविधिप्रारम्भः।

The Last Colophon in 14B :—

इति सन्न्यासविधिः समाप्तः।

1670.

6507. यतिपरमहंसाह्निक। *Yatiparamahaṃsāhnika.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the daily duties of recluses, called Yati and Paramahaṅsa.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ यतीनां परमहंसानामाह्निकं लिख्यते।

स्नानं कुर्य्याद्यथाशक्ति यतिर्युक्तः समाहितः ।—
ततः सतारके काले तल्पमुक्तोत्थसंयुतः ॥ १ ॥
स्नानार्थं मृदमादाय दण्डञ्चैव कमण्डलुं ।
अध्वावलोकयन् गच्छेदनुद्विग्नपदक्रमः ॥ २ ॥
गङ्गातीरं समासाद्य पाणिपादौ तु शोधयेत् ।
अथाचम्य सकृत् प्राणानायम्य प्रणमेज्जलम् ॥ ३ ॥
तीर्थाभिवादको दण्डमूलाग्राभ्यामनुक्रमात् ।
अपः स्पृशेदभिगमेन्निर्गमे तद्विपर्य्ययात् ॥ ४ ॥

It consists of 141 verses in the anuṣṭup-metre.

End :—

चतुर्द्दशभिरनन्तं अत ऊर्द्धं तथैव च ।
प्रवरे सर्व्वलोकाश्च केशामूले व्यवस्थिताः ॥ ४१ ॥
कथितं मुनिमुख्यैस्तु ह्येवं दण्डस्य लक्षणम् ॥

इति दण्डलक्षणम् इति आह्निकं सम्पूर्णम् ॥

1671.

2707. मण्डलदेवताः । *Maṇḍala-Devatā.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति मण्डलदेवताः ।

It begins :—

अथ मण्डलदेवताः । तत्र मध्ये ब्रह्मयज्ञानं गौः ॥ तत उदीचीमारभ्य वायवीपर्य्यन्तं सोमादयो वाय्वन्ता अष्टौ लोकपालाःस्थापनीयाः । तद्यथा आप्यायस्व गौतमो गायत्री सोमा उत्तरे ईशाना वा । इत्यादि ।

On the obverse of the first leaf it is called "सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः".

1672.

2400.

Substance, foolscap paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 31 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It contains directions for invoking various deities presiding over various parts of sacrificial circles called Sarvato-bhadra-maṇḍala and Liṅgato-bhadra-maṇḍala.

It begins :—

अथ मण्डलदेवता । मध्ये ब्रह्मयज्ञानं गौतमो वामदेवो ब्रह्मा त्रिष्टुप् ब्रह्मावाहने विनियोगः ।

2A, लिङ्गतो भद्रे विशेषः ।

असिताङ्गाय भैरवाय ० रुरुभैरवाय चण्डभैरवा ० ... ...

... ...

मण्डले देवताह्वनम् ।

ॐ ब्रह्मणे स्वाहा सोमाय स्वा ० ईशानाय ० इन्द्राय ० till the end. It closes with the following words :—

स्विष्टकृदादिहोमशेषं समापयेत् ।

1673.

6490. (1) **सर्व्वतोभद्रदेवता ।** *Sarvato-bhadra-devata.*

and

(2) **लिङ्गतोभद्रदेवता ।** *Lingato-bhadra-devata.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh, but repaired. Complete.

(I) 5A, इति सर्व्वतोभद्रदेवताः ।

Beginning :—

अथ सर्व्वतोभद्रदेवतास्थापनविधिः ।

अथ गुरुर्मण्डलवेद्यां सर्व्वतोभद्रं लिखेत् ।

तल्लेखनप्रकारस्तु हेमाद्रौ स्कान्दे उक्तः ।

ततो यजमानान्वित आचार्य्यः वेद्यां सर्व्वतो-भद्रे मण्डलदेवता[1] स्थापयेत् । तद्यथाः—

देशकालौ संकीर्त्त्य अमुक[ा]ग[ङ्गभूतं] ब्रह्मादिमण्डलदेवता-स्थापनं पूजनञ्च करिष्ये इति सङ्कल्पं कृत्वा अक्षतेषु मध्ये कर्णिकायां ॐ ब्रह्मयज्ञानं ० भूर्भुवः स्वः ब्रह्मणे नमः ब्रह्माणमावाहयामि स्थापयामि । १ । एवमग्रपि—

(II) 5A, अथ लिङ्गतो-भद्रे देवविशेषः । तद्यथा पूर्व्वे ॐ नमः कृत्वा०, etc., etc.

Colophon :—

इति लिङ्गतो-भद्रदेवता[ः] समाप्ताः ।

After the colophon, there are three lines.

1674.

6466. **वारुणमण्डल ।** *Vāruṇa-Maṇḍala*

Being an extract from Dāmodara Ṭhakkura's work.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 5. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. Complete.

Colophon :—

इति दामोदरठक्कुरकृत-निबन्धस्थो वारुणमण्डलप्रकारः ।

On the drawing of a mystic circle, dedicated to Varuṇa.

Beginning :—

श्रीरस्तु ॥

* संक्षेपतो मण्डलकरणं दर्शयति । षोड़शारमिति । ततस्तत्र मण्डले कर्त्तव्ये अष्टदलात्मकपद्मगर्भं षोड़शारचक्रं कुर्य्यात् । तस्य परितो मध्यवृत्तकं चतुर्मुखं चतुर्द्वारं चतुरस्रं पीठाख्यं कुर्य्यात्, etc., etc.

1675.

2669. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The MS. begins with the enumeration of the deities and their respective positions in the diagram of Varuṇa, in verses. Then it proceeds to explain some tract on the subject of the drawing of Vāruṇa maṇḍala, of which it quotes *Pratīkas* only. The MS. contains the diagram also.

It begins :—

अथ वारुणमण्डल देवतास्थापनम् ।
वारुणे मण्डले लेख्याः पञ्चविंशतिकोष्ठगाः ।
मध्यकोष्ठे तु ब्रह्माणं सोममुत्तरकोष्ठके ॥ १
शिवमीशानकोष्ठे तु इन्द्रं पूर्व्वेऽग्निकोणके ।
अग्निर्याम्ये यमः पूज्यो नैर्ऋत्ये निर्ऋतिस्तथा ॥ ॥

The first leaf is taken up with the enumeration of the deities and a figure shewing their respective positions in the diagram.

Col. :—

इति वारुणमण्डलदेवताः ।

2A, *begins* :—

वारुणमण्डलव्याख्या । अस्यार्थः । वदेति कर्णिकाकेशरदलाग्र-वहिर्मण्डलात्मकं मण्डलं चतुष्टयमित्यर्थः । यत्तु क्वचित् कर्णिका-केशरदलाग्रवहिर्मण्डलरूपं मण्डलपञ्चकमुक्तं तद्दलदलाग्रयोर्विभक्त-देशज्ञापनार्थं यद्वा चतुर्हस्तप्रमाणकं मण्डलं वारुणमण्डलं कुर्य्यात् ॥

It ends :—

कपोलाः कोणैककोष्ठरूपाः प्रत्येकं यथाशोभं त्रिवर्णभूषितः कार्य्यः वाह्ये सर्व्वापेक्षया वह्निः ।

Col. :—

इति वारुणमण्डलव्याख्या समाप्ता ।

The last leaf contains the diagram.

On the obverse of the first leaf there are two figures under the heading :—

एकोनपञ्चाशत्पदं द्वन्द्ववास्तुमण्डलं पञ्चमं ।

1676.

6256. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, modern Nāgara. Dated, Saṃvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

On the drawing of the mystic diagram sacred to Varuṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ षोड़शारं लिख्यते ।— चिद्दस्तं चतुरस्रं साधयित्वा प्रागपरदक्षिणोत्तराभिर्नवरेखाभिः तदेव चतुःषष्टिपदं कुर्य्यात् । तानि च पदानि प्रत्येकं नवनवाङ्गलानि सम्पद्यन्ते । ततो वहिरन्त्यपंक्तिषु चतुर्द्दिक्षु पार्श्वयोः कोष्ठकोणात् इष्टं द्वयं द्वयं त्यक्त्वा मध्यकोष्ठानि चत्वारि मार्ज्जयित्वा तदुपरिपंक्तिषु चतुर्द्दिक्षु पार्श्वयोः कोष्ठकोणात् त्रयं त्यक्त्वा प्रतिदिशं मध्यकोष्ठद्वयं द्वयं मार्ज्जयेत् । तेन चतुर्दिक्षु षट् षट् पदानि चत्वारि द्वाराणि संपद्यन्ते ।

Colophon :—

इति इदमेव वारुणं मण्डलमित्युच्यते ।

Post Colophon :—

संवत १९२७ श्रावणमासे कृष्णपक्षे द्वितीया गुरुवासरे बालमुकुन्दम लिखितं ॥

1677.

9281–9282.

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folia, 5 (5–9). Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, tolerable Incomplete.

This incomplete MS. contains in leaf marked 5, the concluding portion of *Sandhyāprayoga*, and the remaining leaves marked 5, 6, 7, 8 and 9 contain बलिवैश्वदेवनित्यश्राद्धविधि to the end of the Tarpaṇavidhi.

1678.

6460.

Substance, country-made paper. 11×4½ inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1915. Appearance, fresh. Complete.

Directions for the daily prayers of a Brāhmaṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ सन्ध्याप्रशंसा ।
तत्राह योगी याज्ञवल्क्यः ।
अत ऊर्द्धं प्रवक्ष्यामि सन्ध्योपासननिर्णयम् ।
अहोरात्रकृतैः पापैर्यामुपास्य प्रमुच्यते ॥

It ends by giving directions for the worship of Gāyattrī.

End :—

गायत्त्री परमं जाप्यं गायत्त्री परमं तपः ।
गायत्त्रीकृतविन्यासो विप्रो वेदषडङ्गवित् ॥
प्रापयित्वा सत्यलोकं कुलानामेकविंशतिं ।
ब्रह्मलोकमतिक्रम्य विष्णुलोकं स गच्छति ॥
इति गायत्त्रीविधानं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभं । राम । संवत् १९१५ अषाढमासे कृष्णपक्षे तिथौ ६ भृगुवासरे ॥

1679.

9764. **सन्ध्यापद्धतिः ।** *Sandhyā-paddhati.*

Substance, country-made paper. 8×3 inches. Folia, 16. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1917. Appearance, old. Generally correct. Complete.

पौषमासे शुक्लपक्षेऽष्टम्यां गुरुवासरे ।
सन्ध्यापुस्तक लिपिकृतधनुषधरी शर्म्मणो ॥

ब्राह्मण संवत् १९१७ ।

1680.

9832. **सन्ध्याविधिः ।** *Sandhyā-vidhi.*

Substance, country-made paper. $5\frac{1}{2}\times3$ inches. Folia, 32. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1816. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

संवत् १८१६ समये कार्त्तिककृष्ण ४ भृगुवासरे लिखितमिदं पुस्तकं ।

1681.

2976. **श्रीसूक्तविधिः ।** *Srī-Sūkta-vidhi.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4}\times5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 9. Lines, 15, 16 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1849. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्री (the name blurred over with ink) भट्टेन रचिता संक्षेपतः श्रीसूक्तपद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

संवत् १८४९ मिति भादो वदि १३ बुधवासरे लिखित्वा काश्यां मध्यगङ्गा ।

Beginning :—

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय शौचदन्तधावनादिकं कृत्वा स्नात्वा सन्ध्या-दिकं कृत्वा गृहमागत्य, etc., etc., etc.

1682.

6544. **श्रीसूक्तविधान।** *Sri-Sūkta-vidhana.*

With the commentary by Vaidyanātha Pāyaguṇḍa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 9 per page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

Śrisūkta as used in ritual.

Colophon :—

इति श्रीमत्पायगुंडोपाख्यमहादेवात्मज-वैद्यनाथविरचितं श्रीसू-क्तविधानं सव्याख्यानं समाप्तम्।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९६१ मीः आषाढ़ सु दी ४ वार मङ्गल। मालवीय-बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

सकलदुरितदात्रं पार्व्वतीप्रेमपात्रं।
अरुणललितगात्रं विश्वनाथैकपुत्रम्॥
रचितविविधचित्रं हेमभूषाविचित्रं।
मणिखचितसुगात्रं नौमि गंखाख (?) पत्रम्॥

The object of the work :—

श्रियं प्रणम्य तत् सूक्तं विधियन्त्रादिसंयुतं।
पायगुंडो वैद्यनाथो व्याचष्टे बालतुष्टये॥
चतुर्विधं श्रियः सूक्तं वेदभेदात्तु यद्यपि।
हिरण्यवर्णामित्याद्यं भूतपंक्त्यर्चनादिमम्॥
रथे अक्षेष्विति चतुर्ऋचं बोध्यं द्वितीयकम्।
आयंतीयं तृतीयं च चतुर्थमथ संग्रहृणु॥

श्रियं धातुर्मयि धेहि तथाप्याद्ये श्रिवेरणा ।
विष्णुधर्म्मोत्तरे प्रोक्तं जामदग्न्याय पृच्छते ॥
पुष्करेण नृपेणैतत् प्रोच्यतेऽथ समापृत्य ।
एवं मन्त्रं समाचक्ष्व देवलक्ष्मीविवर्द्धनम् ॥
प्रतिवेदं जगन्नाथ पादो गणान्दपात्मजः ।
श्रीसूक्तं प्रतिवेदञ्च ज्ञेयं लक्ष्मीविवर्द्धनम् ॥
अस्मिन् लोके परे वापि यथाकामं द्विजस्य तु ।
प्रतिवेदे समाचक्ष्व श्रीसूक्तं पुष्टिवर्द्धनम् ॥
हिरण्यवर्णां हरिणीमृचः पञ्चदश द्विज ।
श्रीसूक्तं कथितं पुण्यमृग्वेदे पुष्टिवर्द्धनम् ॥
रथे अक्षेषु वाजेति चतस्रस्तु तथा ऋचः ।
श्रीसूक्तन्तु यजुर्वेदे कथितं पुष्टिवर्द्धनम् ॥
अयंतीयं तथा साम सामवेदप्रतिष्ठितम् ।
श्रियं धातुर्मयि धेहि प्रोक्तमाथर्व्वणे तथेति ॥
तत्र हिरण्यवर्णामिति सूक्तं लिख्यते स्पष्टतायै ॥
हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णां रजतस्रजां ।
चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आवह ॥ १ ॥

There are 15 Ṛks and 10 ślokas, about the Phalaśruti, making the number 25, after which the Vidhāna begins:—

4B. ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थायावश्यकं प्राग्विधाय च ।
स्नात्वा संध्यादिकं कृत्वा गृहमागत्य तत्परः ॥, etc., etc.

6A. अलक्ष्मीपरिहारार्थं लक्ष्मीपुत्रादि-ऋद्धये ।
श्रीसूक्तस्य जपं कुर्व्वे नित्यं नैमित्तिकं परं ॥

The commentary explains only the difficult and disputed portions of the ritual with much elaboration as in fol. 7 :—

अथ न्यासविषये केचिदाहुः हृदयाद्यधिकरणक-मंत्रविशेषकर्म्मकन्यासे कार्य्ये यथा हृदयादिपदं घटकं भाति तथैवाङ्गुष्ठाद्यधिकरणक-तन्मंत्रविशेषक-

म्मिक-न्यासे कार्य्याङ्गुष्ठादिपदमपि षटकं भवतीत्यंगुष्ठाभ्यां नमस्तर्ज्जनीभ्यां इत्या-दिन्यास इति तन्न ज्ञानार्णवादितंत्रैः शारदादिनिबंधैश्च विरोधात् ।

77A. इत्येवं कथितं सर्व्वं विस्तृतं तंत्रसंस्थितम् ।
बौधायनेन यत् प्रोक्तं तदर्थो लिख्यते मया ॥

अथातः श्रीकल्पं व्याख्यास्यामः ।, etc., etc.

In foll. 79B-97A, we have, in Tripaṭha form the Ṛks and the Phalaśruti ślokas, along with their commentary, at the end of which we have :—

पंचविंशत्यृचानाञ्च व्याख्यानं सप्रमाणकम् ।
यथामति मया प्रोक्तं प्रीयतां श्रीस्तत्स्थिरम् ॥
अथ वक्ष्ये स्वस्तये प्रयोगं सप्रकारकम् ।
क्रमं प्रोक्तं पद्धतिस्थमादृत्य मया सादरम् ॥

This portion is in prose.

It ends :—

आनन्दकाननिवासि-जनाग्रगण्य-
श्रीविश्वनाथ-पदपंकज-षट्पदेन ।
श्रीवैद्यनाथ-विदुषांगकलापयुक्तं
श्रीसूक्तभाष्यममलं कृतमीशतुष्ट्यै ॥

1683.

3205. **मन्युसूक्तविधानम् ।** *Manyu-Sūkta-vidhānaṃ.*

Substance, country-made paper. 8¼×4 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 80 Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and soiled. Complete.

It begins :—

अथ मन्युसूक्तविधानमाचक्षते ।
यस्ते मन्यो इति सप्तम ऋचस्य प्रथम सूक्तं तपसो मन्युर्ऋषि मन्युर्देवता त्रिष्टुप् छन्दः इत्यादि ।

A ritual based on Rv. X. 83. 84, each having seven Ṛks

1A, महाशत्रुपराभवार्थे द्वादशलक्षं पुरश्चरणम्। मध्यमशत्रुपराभवार्थे द्वादशसहस्रं। सामान्यशत्रुपराभवार्थे द्वादशशतम् ब्राह्मणेन तु प्रयोक्तव्यम्।

1684.

3269. *The Same.*

From Viniyoga-dīpikā.

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 6. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

3B. *Colophon* :—

इति श्रीविनियोग-दीपिकायां मन्युसूक्तविधानम्।

Viniyogadīpikā seems to be a ritualistic compilation, known only in this fragment. The Manyusūkta is also given at the end. For the Vidhāna see Cs. Vol. I, No. 543.

1685.

3015. **दत्तपुत्रविधिः।** *Datta-putra-vidhi.*

Substance, country-made paper. 10½×4½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

On the ceremony of the adoption of a son.

It begins :—

अथ दत्तपुत्रविधिः।

पुत्रकष्टे कृते फलाप्राप्तौ दत्तपुत्रस्वीकारं कुर्य्यात्। तत्र ग्राह्या-ग्राह्यविवेकः। सपिण्डेषु गोत्रेषु भ्रातृपुत्रो मुख्यस्तदभावे अन्यः सपिण्डः सगोत्रस्तदसम्भवे त्वन्यः तत्रापि दौहित्रभागिनेयौ वर्ज्यौ इति सर्व्वसंमतमित्यादि।

1B, अथ पुत्रपरिग्रहविधिरुक्तो बौधायनसूत्रे; 2A, अथ प्रयोगः; 3B, आश्वलायनानां तु शौनकोक्तरीत्या प्रतिग्रहः कार्य्यस्तत्र मूलवाक्यानि संस्कार-कौस्तुभे ज्ञेयानि; 6A, अथ दत्तकस्य विवाहाद्युपयोगि-गोत्रादि-निर्णयः; 7A,

Colophon :—

इति दत्तविधानं समाप्तम् ।

श्रीलक्ष्मीन्द्रसिंहार्पणमस्तु ।

1686.

304. **आहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः ।** *Āhitāgne-rantyeṣṭi-prayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 88. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1760. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1819, Saka 1684. Appearance, old. Prose. Generally correct.

This is a chapter of Saṃskāra-prakāśa, a comprehensive treatise on Vedic rites, called also Pratāpa Nārasiṃha. It relates to the observances on the death of both, who has kept the sacred fire, and who has not. A fragment of this chapter comprising 8 leaves only, is noticed in L. 38.

It ends thus :—

वक्ष्यमाणाहिताग्निदहनप्रकारेण श्मशानायतनं खनित्वा गर्त्ता-
दिकं च कृत्वा इत्यादि आहिताग्निवत् ॥ दग्निग्रावांज्याकृतौं (?)
जुहुयादित्यत्र उपासनाग्नावेव ।

समाप्तमिदं पुस्तकं ।

संवत् १८१९ शके १६८४ चैत्रकृष्णभौमे शुभम् ।

After the date of the MS. follows in a different hand, Pālāśaprakṛtidāha which breaks off abruptly at पश्चाम्तमन्त्रै.

87A. इति प्रतापनारसिंहाख्ये संस्कारप्रकाशे अनाहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः ॥ अथाश्वलायनानां ॥ अनाहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः । प्रायश्चित्तादिपूर्व्ववत् ॥

पश्चाम्तमन्त्रै ।

1687.

6195. **आहिताग्निमरणविधिः ।** *Āhitāgni-maraṇa-vidhi.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 12 per page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथाहिताग्नेर्मरणसमयादारभ्य दाहकर्म्म लिख्यते । तद्यथा अथ शुक्लपक्षे सायं होमानन्तरं रात्रौ यजमानस्य मरणाशङ्कायां तदैवाग्निं विहृत्य प्रातर्होमः कार्य्यः ।

It ends abruptly.

1688.

6134. **प्रेतमञ्जरी ।** *Preta-Mañjari.*

By Chāṭṭa Miśra.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, new. Incomplete at the end.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ निरग्नेरौर्द्ध्वदैहिकेतिकर्त्तव्यताविधिः ।

नमस्कृत्य हयग्रीवं जगत्कारणकारणं ।
लिख्यते बालबोधाय श्राद्धपद्धतिमुत्तमाम् ॥
नानास्मृतिनिबन्धानां मतमालोक्य धीमता ।
क्रियते च्छाट्टमिश्रेण संक्षिप्ता प्रेतपद्धतिः ॥

1689.

10140. **प्रेताधान ।** *Pretādhāna.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On funeral rites.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रेताधानमुच्यते । यो अश्वत्थः शमीगर्भ इत्यरणी आहरति । अस्माद्धव्यवाहादित्यभिमन्त्र्य आयुं मे धेहीत्यस्य तदभावे औचित्याया सदाहृते+ +जमान इत्यस्य वा लोपः । (?) ।

No colophon.

1690.

6129. **अन्त्येष्टिपद्धतिः ।** *Antyeṣṭi-paddhati.*

By Devanātha, son of Prāṇanātha.

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and worn out. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं गणेशं कामदं शुभम् ।
सर्व्वेषामुपकाराय तनोम्यन्त्येष्टिपद्धतिम् ॥

आसन्नमरणं पित्रादिकं ज्ञात्वा पुत्रादिभिस्तीर्थे नीत्वा प्रायश्चित्तं कारयेत् ।

End :—

ग्रन्थाननेकानालोक्य प्राणनाथस्य सूनुना ।
देवनाथेन रचिता काश्यामन्त्येष्टिपद्धतिः ॥

Colophon :—

इति श्रीप्राणनाथात्मज-देवनाथ-विरचिता अन्त्येष्टिपद्धतिः समाप्ता ।

1691.

245A. **अन्त्येष्टिपद्धतिः ।** *Antyeṣṭi paddhati.*

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 81. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1350. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1885. Appearance, fresh. Complete.

A priests' manual for all the obsequial rites to be performed from the day of death to the end of the year, including Sahamaraṇa or cremation of females along with their deceased husbands.

The forms of the ceremonial are, however, different from the forms in vogue in Bengal.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अन्त्यिष्टीपद्धति । सर्व्वेषामुपकाराय तनुतेऽन्त्येष्टिपद्धतिं । १ ।
आ[ा]सन्नमरणं पित्रादिकं ज्ञात्वा पुत्रादिभिः ॥ अथ स्मार्त्ताग्निता-

धानम् ॥ अ[ा]चमनम् ॥ प्राणायामः । अद्येत्याद्येवं गुण-विशिष्टायां पुण्यतिथौ ॥ अपसव्यं गोत्रस्यामुकप्रेतस्य उच्छिन्नाग्नेर्दा-हार्थं स्मार्त्तम्तताधानं करिष्ये ॥ अरंण्योरुदक्षिणं प्रेतपाणिं कृत्वा अयन्त (Ṛv III, 29, 10) इति समारोपमन्त्रं पुत्रादिर्जपेत्। अयन्ते योनिः रयिं खरसंस्कार सकृत् ॥ (?) आवसथ्याग्नेः पश्चाद् यस्याग्ने जुह्वतो इति मन्त्रेण मथित्वा आवसथ्याग्नेः स्थापनं । स च मन्त्रः ।

यस्यापोऽग्ने र्जुह्वतो मांसकामाः
सङ्कल्पयन्ते यजमानप्राप्तं ।
जरां नु ते हविषत् पादनायते
स्वर्गं लोकेभिमन्त्रे प्रेतये नु ॥

इति मथन-मन्त्रः ।

It ends :—

अथ द्वादशाहे सपिण्डीकरणश्राद्धे तन्मध्ये आसन-भाजन-प्रद-क्षिणान्यूनातिरिक्तान्तत् सर्वं परिपूर्णतास्तु । अस्तु परिपूरणः आम-न्नैरिन्द्र दानः इयामेव गोत्तवेद(?)तेषां वा उभयतो शमयति अनेन सपिण्डश्राद्धयज्ञेन पीतरः स्वरूपी ज यस्य स्मृत्या(?)आच्युतायै नमः(?) गयायै नमः गदाधराय नमः पुण्डरीकाक्षाय नमः विष्णवे नमः । गयाकृतश्राद्धफलमस्तु ।

Col. :—इति श्रीसपिण्डीकरणश्राद्धयज्ञप्रयोगः ॥ ६ ॥ मितौ कुवार सदि ८ सं १८८५ ।

The MS. has at the beginning two leaves, which begin :—

श्रीगणेशाय नमः अथ शाला अथैनं शाम्यपादयति, etc.

End :— ओं अग्नौ ह वै देवाय घृतं कुम्भप्रेष्यं तस्मा एतद्दर९ृ समृद्धयन्ति क्षिप्रेण इमं गृहं जुहोदिति तस्माद्दराद्दो गाव उपानह्वा उपमुच्यते ।

इति शाला समाप्तः ।

शुभमस्तु । श्रीराम ।

The subjects treated of :— .

इति संक्षेपतः सहगमनविधिः :— 6B ; अथ पञ्चकमरणविधिः :— 6B ; इति पञ्चाङ्कतिः :— 7B ; इति ब्रह्मपुराणोक्त-पञ्चकविधानम् :— 9A ; अथ

पञ्चदानम् :— 11A ; इति प्रथमदिनकृत्यम् :— 16A ; अथ अस्थिसञ्चयनविधिः :— 16A ; अथ अस्थिसञ्चयनश्राद्धविधिः :— 17B ; इति द्वितीयदिनविधिः :— 21A ; अथ तृतीयदिनकृत्यम् :— 21A ; अथ चतुर्थदिनकृत्यम् अथ पञ्चमदिनकृत्य :— 21B ; अथ षष्ठदिनकृत्यम् :— 22A ; अथ सप्तमेह्नि कृत्यम् :— 22A ; अष्टमदिनकृत्यम् :— 22B ; अथ नवमदिनकृत्यम् :— 23A ; अथ दशाहबलि :— 23B ; इति दशाहविधिः :— 24B ; अथ एकादशाहकर्त्तव्यता लिख्यंते :— 24B ; अथ विष्णुतर्पणम् :— 26A ; इति वृषोत्सर्गः :— 37A ; अथ मध्यैकोद्दिष्टश्राद्धम् :— 37A ; अथ रुद्रगणश्राद्धम् :— 39A ; अथ मध्यैकोद्दिष्टश्राद्धे दानानि :— 39A ; इति उत्क्रान्तधेनुदानम् :— 40A ; अथ रूपधेनुदानम् :— 40A ; इति ऋणधेनुदानम् :— 41A ; अथ पददानम् :— 41A ; अथ इक्षुमर्दनौकादानम् :— 41B ; अथ तिलपात्रदानम् :— 42A ; अथ घृतपात्रदानम् :— 42A ; अथ लवणदानम् :— 42B ; अथ लोहदानम् :— 43A ; अथ कार्पासदानम् :— 43A ; अथ तैलदानम् :— 43B ; अथ सप्तधान्यदानानि :— 43B ; इति व्रीहिः :— 44A ; इति यवदानम् :— 44B ; इति गोधूमदानम् :— 44B ; इति मुद्गदानम् :— 45A ; इति माषदानम् :— 45A ; इति प्रियङ्गुदानम् :— 45B ; अथ तिलदानम्, 45B ; अथ दशदानानि :— 45B ; अथ गोदानप्रयोगः :— 46A ; अथ भूमिदानम् :— 46A ; अथ तिलदानम् :— 46B ; अथ हिरण्यदानम् :— 46B ; अथ आज्यदानम् :— 47A ; अथ वस्त्रदानम् :— 47A ; अथ धान्यदानम्, 47B ; अथ गुड़दानम् :— 47B ; अथ रौप्यदानम् :— 48A ; लवदानम् :— 48A ; अथ चतुर्दशउपदानानि :— 48B ; अथ अन्नदानम् :— 48B ; अथ उदकदानम् :— 49A ; अथ उपानह्योदानम् :— 49A ; अथ कामण्डलुदानम् :— 49B ; छत्रदानम् :— 49B ; अथ वस्त्रदानम् :— 50A ; अथ यष्टिदानम् :— 50A ; अथ लोहदण्डदानम् :— 50A ; अथ अंगोष्ठिकादानम् :— 50B ; अथ दीपदानम् :— 50B ; अथ तिलदानम् :— 51A ; इति ताम्बूलदानम् : 51B ; इति चन्दनदानम् :— 51B ; अथ पुष्पदानम् :— 52A ; अथ शय्यादानम् :— 52A ; अथ गजदानप्रयोगः :— 55A ; इति रथदानम् :— 55B ; अथ शिबिकादानम् :— 55B ; इति महिषीदानप्रयोगः :— 57B ; इति गृहदानप्रयोगः :— 59A ; अथ दासीदानप्रयोगः :—

59A ; इति कपिलाधेनुदानम् :— 60A ; अथ पापधेनुदानम् :— 60A ; अथ दर्पणदानम् :— 60B ; इति कृष्णवस्त्रदानम् :— 61B ; अथ ऊर्णादानम् :— 61B ; अथ उपवीतिदानम् :— 62A ; अथ रुद्राक्ष-दानम् :— 62B ; कर्पूर-दानम् :— 63A ; इति केशरदानम् :— 63A ; अथ कस्तुरीदानम् :— 63B ; इति गोपीचन्दनदानम् :— 64A ; अथ तुलसीदानम् :— 64A ; अथ कुष्माण्ड-दानम् :— 64B ; अथ ताम्बूलकरण्डदानम् :— 64B ; इति हरिद्रादानम् :— 65A ; इति सौभाग्यद्रव्ययुक्तसूर्प-दानम् , अथ सत्यव्रतोक्त-द्वादश-कुम्भ-दानम् , 65B ;

Then follow Māsika Srādhas :—

अथ सपिण्डीकरणोच्यते , 68B ;

The rest is taken up with *Sapiṇḍīkaraṇa*.

1692.

245B. अन्त्येष्टिप्रयोग । *Antyeṣṭi-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incorrect.

Anonymous.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सङ्कल्प्य अपसव्यं अमुकगोत्रस्य अमुकप्रेतस्य प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं उत्तम-लोक- प्राप्त्यर्थं प्रथमेऽहनि ऊर्द्ध्वोच्छिष्ट उभयोच्चि (?) अधरोच्छिष्टस्पृष्टास्पृष्टमरजनित(?)-प्रत्यवाय-परिहारार्थं ऑर्द्धदेहि-क्रियाधिकारार्थं मरणसूतकान्ते स्पृष्टास्पृष्टसर्व्वदोषपरिहारार्थं प्रायश्चित्तं तीर्थद्वारो मद्धं(?)करिष्ये । आत्मशुद्धिद्वारा पित्रादेः ऊर्द्धदेहिकक्रियाधिकारसिद्ध्यर्थं कृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तं सूतकान्तेऽहमाचरिष्ये ।

यानि कानि च पापानि च ब्रह्महत्यासमानि च

केशमनाश्रिर(?)तिष्ठन्ति तस्मात् केशान् वपाम्यहं ।

इत्यादि

End :—

ये समान[ा]ः गोत्राणां वसुरूपाणां द्वादशेऽहनि सपिण्डीकरण-श्राद्धे पिण्डप्रत्यवने नियच्छ गोत्राणां[रुद्र]रूपाणां द्वादशेऽहनि

सपिण्डीकरण-श्राद्धे पिण्डप्रत्यवने नियच्छ गोत्राणामादित्यरूपाणां द्वादशेऽहनि सपिण्डीकरणश्राद्धे पिण्डप्रत्यवने नि नियच्छ (?) पुनः समस्ता[ः] पितरः अत्र समर्पयामि गन्धं समर्पयामि अक्षतान् समर्पयामि पुष्पं समर्पयामि, धूपं समर्पयामि, दीपं समर्पयामि, नैवेद्यं समर्पयामि, फलं समर्पयामि, फलताम्बूलदक्षिणां समर्पयामि। गोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां द्वादशेऽहनि सपिण्डीकरणश्राद्धे एतानि।

Here the MS. breaks off abruptly.

The subjects treated of are gleaned below from the *Sankalpas* or the solemn vows.

दहनश्राद्ध, 1B; अस्थिसञ्चयनश्राद्ध (अस्थिसंचेनश्राद्ध ?) 3B; पिण्डप्रदान, 5B; प्रेताय यमाय पिण्डप्रदानम्, 6A; पूरकपिण्डप्रदानम्, 9A; तिलतोयपात्रदानम्, 10B; माषसहितकुम्भदानम्, 11A; उष्णोदकैस्तर्पणम्, 12A: विष्णुपूजनम्, 14A; मद्दैकोद्दिष्टश्राद्ध, 14B; मद्दैकोद्दिष्टश्राद्धे पिण्डप्रदानम्, 16B; सपिण्डीकरणश्राद्धम्, 20B; सपिण्डीकरणश्राद्धे आसनदानम्, 22B; सपिण्डीकरणश्राद्धे पिण्डप्रत्यवनेजनम्, 26B;

1693.

1928 और्द्ध्वदैहिकम्। *Aurddhva-daihika.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and faded.

On obsequial rites.

Begins :—

अथ दाहसाधने अग्नौ विरुद्धवचनानां व्यवस्थोच्यते। तत्र मदनरत्ने वृद्धयाज्ञवल्क्यः।

आहिताग्निर्यथान्यायं दग्धव्यस्त्रिभिरग्निभिः।

अनाहिताग्निरेकेन लौकिकेनेतरो जनः॥

अनाहिताग्निः केवलं स्मार्त्ताग्निः इतरः श्रौतस्मार्त्ताग्निरहितः।

10A, अथ भारद्वाजसूत्रं लिख्यते; 10B, अथ आहिताग्नेराश्वलायनोक्तदाहविधिः; 13A, इति साग्निकदाहविधिः; 14A, अथ सन्न्यासिन और्द्धदेहिकविधिः। विश्वेश्वरीये बौधायनशौनकौ। यतीनां प्रेतसंस्कारविधिं व्याख्यास्यामः॥

The later authorities consulted.

1B, स्मृत्यर्थसारः; 2A; नारायणवृत्तिः, 2B, आपस्तम्बीय भाष्यकारः; 8A, श्रीरङ्गकृत-प्रेताधानप्रयोगः; 8B, त्रिकाण्डमण्डनम्; देवयाज्ञिकाः 10B, प्रायश्चित्तप्रदीपः।

1694.

3006. विच्छिन्नाग्नेरनाहिताग्नेश्च मृतस्य अग्न्याधानपूर्व्वकदाहविधिः।

Vicchinnāgne ranā-hitagneśca mṛtasya Agnyādhāna-pūrvaka-dāha-vidhi.

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :—

अथ बहुकालं विच्छिन्नाग्नेरग्निहोत्रिणः पुनराधानेऽकृतेऽकस्मान्मरणे सूत्रान्तरोक्तं मृताग्न्याधानं दाहा[दि]विधिश्चोच्यते।

Colophon :—

इति विच्छिन्नाग्नेरनाहिताग्नेर्मृताग्न्याधानपूर्व्वकं दाहविधिः।

Then a few lines more in a different hand on the same subject.

1695.

5995. अनाहिताग्नि-दर्शश्राद्धप्रयोगः। *Anāhitāgni-Darśa-Śrāddha-prayoga.*

Substance, country-made paper. 10½×5 inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीनकुलिवागीश्वर्य्यै नमः। श्रीमद्दिव्यलक्ष्मी-
नृसिंहाय नमः।

अथ दर्शश्राद्धप्रयोगोऽभिधीयते।

मत्वा नृसिंहं पितृयज्ञदर्शश्राद्धद्वयस्य व्यतिषङ्गिणोथ।

अनाहिताग्नेः स्मृतियुक्प्रयोगो बुभुत्सुबोधाय विधित्सतेऽसौ॥

कर्त्ता पूर्व्वेद्युः पूर्व्वोक्तश्राद्धाय द्रव्याणि सम्पाद्य उदूखलमूषलादि-
गृहोपकरणानि शोधयित्वा निरामिषं सकृदेव भुक्त्वा पूर्व्वोक्तलक्ष-
णान् ब्राह्मणान् निमन्त्रयेत्॥ तत्रायं क्रमः।

End :—

अग्नौ–करण–ब्राह्मणभोजन–पिण्डदानरूप–कर्म्मत्रयात्मकमन्त्र-
श्राद्धेन मम पितृणामक्षय्य-पिण्डद्वारा श्रीपरमेश्वरः प्रीयता-
मित्युक्त्वा॥

1696.

3220. पिण्डपितृयज्ञ। *Piṇḍa-pitṛ-yojna.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

तान्यष्टौ पार्व्वणं पूर्व्वेद्युरष्टम्यामन्वष्टक्यं मासि मासि काम्यं
आभ्युदयिकमेकोद्दिष्टं चेति। पर्व्वण्यमावास्यायां भवं पार्व्वणं तदा-
हिताग्निः पिण्डपितृयज्ञं कृत्वा करोति। अनाहिताग्नेस्तु तदितरेण
व्यतिषज्यते॥ यथादौ पितृयज्ञो यावदिध्माधानादथ पार्व्वणं ब्राह्मण
पच्छौचाद्याच्छादनान्तं पुनः पितृयज्ञ आमेक्षणानुप्रहरणात् पुनः
पार्व्वणमातृपितृज्ञानादथोभयशेषं क्रमेण समापयेदेष व्यतिषंगस्त-
मिमं उदाहरिष्यामः। इत्यादि

It ends :—

प्रत्याब्दिकादीनि मासि श्राद्धं यदि पर्व्वणि स्यात्तदा तत् पार्व्वणं
तेन विकल्प्यते काम्यं चेत् क्रियेत तदा पार्व्वणं मासि श्राद्धं च
तेनैव सिध्यतः॥

1697.

10249. कोकिलमत । *Kokila-Mata.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 6 of which the first is missing. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1678. Appearance, old and worn-out.

Colophon :—

इति कोकिलमते ।

Post Col. :—

संवत् १६७८ वर्षे चैत्र सुदि ४ बुधे दीसावाल्लभ अनन्त कापडी खवराणपुरमध्ये लिखितम् ॥

5A, कोकिलपक्षे ॥ अन्वष्टकासु द्विपार्व्वणं श्राद्धं प्रकर्त्तव्यम् ॥ पितृ पितामह प्रपितामहाः ॥ मातृमातामह प्रमातामहाः ॥ इत्यमेव वृद्धौ वृद्धिश्राद्धे ॥ दर्शे वामावास्यायामपरपक्षे च ॥ एकमेव क्षयेऽहनि ॥ पितुर्वा मातुर्वा संवत्सरेऽहनि एकमेव पार्व्वणं ॥ अन्ये केचिद्दर्शसान्निध्यात् वृद्धौ वृद्ध्यागमश्राद्धमाहुः ॥ तदयुक्तं ॥ यतोऽग्रे एतदवक्ष्यति ॥ आभ्युदयिकं षट्पिण्डमेव कुर्य्यात् ॥ कोकिलपक्षे तृतीयपार्व्वण-निषेधात् ॥ यत् प++वक्ष्यति ॥

कोकिलस्य यथापक्षे श्राद्धं कुर्य्याद्विपार्व्वणम् ।
गयावृद्धौ न दातव्यं तृतीयन्तु कदा च नेति ॥

Antiquity of the Kokilāmata.

6A, तथा कर्कभाष्ये ।

मातृमुख्यं सदाकालं कोकिलामतमीदृशम् ।
ब्रवतोन्येषु देशेषु निवसन्तश्च वाजिनः ॥
आभीरा वणिजोपीत्थं श्राद्धं कुर्व्वन्ति यत्नतः ।
मातामह्यं मातृमुख्यं मागोपालप्रसिद्धितः ॥

It refers to the rules of Śrāddha according to a particular school, called *Kokilāmata.*

1698.

3243. काम्यवृषोत्सर्गप्रयोगः । *Kāmya-Vṛṣotsarga-prayoga.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 275. Character, Nāgar of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Date, Saṃvat 1867.

It begins :—

अथ काम्यवृषोत्सर्गविधिः भविष्योत्तरे ।
वृषोत्सृष्टः पुनात्येवं दशातीतान् दशवरान् ।
वृषोत्सर्गः पितॄणां तदक्षय्यं समुदाहृतम् ॥

It ends thus :—

प्रयोगारम्भात् पूर्व्वमेव वत्सतरीणां दोहनं अन्ते तदीयपयसि ब्राह्मणभोजनार्थं पायस-श्रपण-विधानात् । शेषं यथासूत्रं पौराणा गोपसंहारेण कार्य्यम् ।(?)

Colophon :—

इति वृषोत्सर्ग समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८६७ ज्येष्ठ-कृष्णत्रयोदश्यां गुरुवार ।

1699.

3285. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The *Saṃkalpa* runs thus :—

देशकालौ संकीर्त्त्य मम कायिकादि-समस्त-दोष-परिहारद्वारा आकल्प-सन्तानाविच्छेदार्थं वृषोत्सर्गं करिष्ये। तदङ्ग-स्वस्ति-पुण्याहवाचन-मातृकापूजन-नान्दीश्राद्धं आचार्य्यादिवरणं च करिष्ये। आदौ निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपति पूजनं करिष्ये ।

It ends :—

वृषोत्सर्गसाङ्गतासिद्ध्यर्थं तिलानुदकुम्भं गां वासो हिरण्यञ्च दद्यात् । ब्राह्मणभोजनं भूयसी [दक्षिणां] दद्यात् ।

Colophon :—

इति वृषोत्सर्गप्रयोगः ।

1700.

3298. **नीलवृषोत्सर्गपद्धतिः ।** *Nīla-Vṛṣotsarga-paddhati.*

Substance, country-made paper. 10×4¾ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1825. Appearance, discoloured. Complete.

No Colophon :—

The date of the manuscript :—

संवत् १८२५ मिति माधवच्छ द्वितीया लिखितम् । प्राननाथ-हस्ताद्यम्पुस्तकं समाप्तम् ।

In a different hand :—

इदं पुस्तकमाचार्य्योपनामक-गोपालभटात्मजप्राम्भनाथस्येदं पुस्तकम् । स्वार्थे न तु परार्थम ।

The Saṃkalpa runs :—

1A, मम अमुककामनासिद्ध्यर्थं समस्तपितृणां विष्णुलोकावाप्त्यर्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं नीलवृषोत्सर्गाख्यं कर्म्म करिष्ये ।

The description of the Nīlavṛṣa :—

1A. लोहितो यस्तु वर्णेन मुखे पुच्छे च पाण्डुरः ।
श्वेतः खुरविषाणाभ्यां स नीलो वृष उच्यते ॥

1701.

8236. **नारायणबलिप्रयोगः ।** *Nārāyaṇa-vali-prayoga.*

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

शुक्लैकादश्यां नदीतीरादिशुचिदेशे स्नानादिनित्यक्रियान्ते प्राणायामान्ते तीर्थादिसंकीर्त्तनान्ते मदीयकुलाभिवृद्धि-प्रतिबन्धकस्य प्रेतस्य प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं नारायणबलिं करिष्य इति संकल्प्य तदादौ विष्णुपूजनं करिष्ये ।

Colophon :—

इदं पुस्तकं नारायणबलि-प्रयोगः समाप्तः ।

1702.

5794. **नारायणबलिः ।** *Narayana-vali.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 192. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Every leaf is marked, on the reverse, ना. ण on one side and वलि on the other.

The Śrāddha of a yati consists in Nārāyaṇa-Vali, or offerings to Nārāyaṇa on the 12th day after death, in the belief of the identity of Nārāyaṇa and the deceased yati.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ततः कर्त्ता सिद्धिं गतस्य ब्रह्मीभूतस्य नारायणरूपिणो तृप्त्यर्थं तर्पणं करिष्ये ।

5A, ततो द्वादशेऽह्नि नारायणवलिं कुर्य्यात् । तत्र प्रयोगः ।

12B, इत्याथर्व्वणशाखोक्तनारायणोपनिषत् समाप्ता ।

14A, इति बौधायन-शौनकयमस्मृत्यनुसार्य्याचारानुगृहीतो नारायणबलि-प्रयोगः । अथ द्वादशे वा यथाचार-समाराधनम् ।

Last Colophon :—

इति नागरखण्डानुसारेण आराधनप्रयोगः समाप्तः ।

1703.

6258.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3 to 12, of which the 9th and 10th are missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas 100, as stated at the end of the manuscript. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Two works.

I. 6A. इति नारायणबलिः समाप्तः ।

The Saṃkalpa or resolution runs :—

3B, अमुकगोत्रस्यामुकप्रेतस्य आत्महत्या-पाषंडित्वादिजनित-पापक्षयद्वारा और्द्धदेहिकसम्प्रदानयोग्यतासिद्ध्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये ।

II.—नागबलि by Gopīnātha, son of Mādhava.

Colophon :—

इति श्री शैवमाधवाग्निहोत्रसुत-शैव-गोपीनाथकृत-नागबलि-प्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon:—

ग्रन्थसंख्या १०० । इदं पुस्तकं सदाशिवभट्टेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थम् ।

Beginning in 6A :—

भविष्ये युधिष्ठिरः ।

कृष्ण कृष्ण महायोगिन् नृणां केन हेतुना ।

विविधोपद्रवाः कुष्ठदद्रुपामादिभिर्विभो ॥

सन्तान-प्रतिरोधस्य कृपया तद्वदस्व मे ॥

कृष्ण उवाच ।

शृणु पार्थ प्रवक्ष्यामि लोकानां हितकाम्यया ।

यत् पृष्टं हि त्वया राजन् तन्निदानमशेषतः ॥

जन्मान्तरेऽथवैतस्मिन् कृतः सर्पवधो हि वै ।

तेषामुपद्रवा ह्येते जायन्ते नात्र संशयः ॥

कार्यो नागबलिस्तैस्तु सर्पसंस्कारपूर्व्वकम् ।

सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां पञ्चम्यां कारयेत्ततः ॥

अश्लेषानक्षत्रे(त्र) प्रकर्त्तव्यमन्यस्मिन् (मन्यस्य)वा तु कारयेत् ॥

इति शौनकः ।

तत्रादौ चतुर्थ्यां कृत्यानि पूर्व्वोत्तराङ्गसहितानि कृत्वाचम्य प्राणा-नायम्य ... ...

मया मदीयपुत्रकलत्रादिभिर्वा इह जन्मनि जन्मान्तरेषु वा ज्ञानतोऽज्ञानतो वा यः कृतः सर्पवधस्तज्जनितपापोपशमनद्वारा

कुष्टाद्युपद्रवनिष्कृतये सर्पस्योत्तमलोकप्राप्तये मद्वंश्यानां सर्ववाधा-निवृत्तये सर्व्वसर्पाधिनाथश्रीमदनन्तस्य प्रीतये यथाज्ञानं यथामिलितोपचारैः सर्पसंस्कारपूर्व्वकं नागबलिं अहं करिष्ये ।

It ends:—

नाना ग्रन्थान् समालोक्य गोपीनाथः शिवाश्रयः ।
सन्तोषार्थं विविदुषां अकरोत् प्रेतदीपिकां ॥
आदितस्तान्तपर्य्यन्तं आलोक्येयं विचक्षणः ।
विचार्य्य सदा प्रयुंजीयममाशिषः ॥ (?)

1704.

6259.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Date, Śaka 1746. Appearance, fresh. Complete.

Two works.

I.—2A. इति नारायणबलिप्रयोगः ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नारायणबलि प्रारम्भः ।

कर्त्ता शुक्लैकादश्यां नदीतीरादिशुचौ देशे स्नानादिनित्यक्रियान्ते आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य मदीयकुलाभिवृद्धि-प्रतिबन्धकस्य प्रेतस्य प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं नारायणबलिं करिष्ये । इति संकल्प्य ... ...

II.—अथ नागबलिः (By Gopīnātha Dikṣita). तत्र शौनकः

अथ वक्ष्यामि सर्पस्य संस्कारविधिमुत्तमम् ।
सिनीवाल्यां पौर्णमास्यां कारयेद्विधिवत्ततः ॥
पञ्चम्यामथवा कुर्य्यादश्लेषायुग्दिनेऽथवा ।
कृतसर्पवधो विप्रः पूर्व्वजन्मनि वा यदि ॥
स्नात्वागत्य ततो ब्रह्मदण्डं दद्याद्विजातये ।
वधं प्रख्यापयेच्चापि चरेत् कृच्छ्रांश्चतुर्दश ॥

वर्षेऽस्मिन् जन्मनि क्वते लोहदण्डं द्विजातये ।
दद्यात् पापविशुद्ध्यर्थं श्रोत्रियाय कुटुम्बिने ॥
विप्राय दण्डमूल्यं वा ह्यभावे सति दापयेत् ।
साक्षाद्दद्यात् कर्म्मकर्त्तुरेतदेव प्रदापयेत् ॥
... ...
... ...

4A, अथ प्रयोगः ।

गुरुशुक्रास्तादिरहिते काले ऽयनद्वयेऽपि पौर्णमास्याममावास्यायां वा पञ्चम्यामश्लेषायुक्तदिने वा कुर्य्यात् । तत्राधिकारार्थं चतुर्द्दशाब्दकृच्छ्रात्मकं प्रायश्चित्तं चरेत् ।

Colophon :—

इति गोपीनाथ-दीक्षितप्रयोगे पुत्रोत्पत्तौकरणायः (?)

Post Colophon :—

स्वार्थं परार्थम् । शके १७४६ मन्मथनाम संवत्सरे मार्गशीर्ष-मासे शुक्लपक्षे एकादश्यां तिथौ गुरुवारे तद्दिनपुस्तक समाप्तम् । रामसुतेन लिखितम् । श्रीगजाननार्पणमस्तु । श्रीशम्भ्वार्पणमस्तु ॥

1704A.

8377. श्राद्धकृत्यप्रदीप ।

By Tripāṭhī Horila.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 71. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1820. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A Comprehensive work on Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गुरूपदेशे मुनिवाक्यबोधात् सतां समाचारपथं विदित्वा ।
श्रीहोरिलो मन्दधियां हिताय वक्ति स्फुटं श्राद्धविधिप्रभेदान् ॥
आदौ श्रद्धा श्राद्धफल श्राद्धकाल स्ततो हविः ।

पुष्पधूपादिकथनं ब्राह्मणानां परीक्षणं ॥
उद्देशः पार्व्वणविधेर्निमन्त्रणमनन्तरं ।
कर्त्तु र्भोक्तुश्च नियमा विश्वेदेवविवेचनम् ॥
कथनं चार्घ्यपात्राणा मन्नस्य परिवेशनं ।
पिण्डदानादिकं पिण्डप्रतिपत्तिरनन्तरं ॥
आमश्राद्धं तथा जीवत्पितृकश्राद्धनिर्णयः ।
श्राद्धं द्विपितृके तावत् पुत्रिकायाः सुतेन वा ॥
एकोद्दिष्टवृद्धिनित्यतीर्थश्राद्धानि च क्रमात् ।
अथ प्रेतस्य निर्हारिः साङ्गाप्रेतस्य संस्कृतिः ॥ •
अन्नारोहणमन्त्रोक्तं निषेधविधिसंयुतं ।
रजस्वलासूतिकयोर्गर्भिण्याश्चैव संस्कृतिः ॥
पञ्चके संस्कृतिश्चैव तोयदानविधिस्ततः ।
अधिकारिविवेकोथ प्रेतपिण्डादिकं तथा ॥
प्रवेशाशौचनियमावस्थिसंचयनं ततः ।
अस्थिक्षेपोऽथ गंगायामाशौचान्तविधिस्ततः ॥
दाहः पर्णनरस्याथ बालसंस्कारनिर्णयः ।
पतितानां च संस्कारो यतिसंस्कार एव च ॥
एकादशाहश्राद्धं च वृषोत्सर्गस्य विस्तृतिः ।
द्वादशाहादिविषयः सपिण्डीकरणं ततः ॥
श्रीहोरिलेन कृतिना सर्व्वमेतद् विविच्यते ॥

Colophon :—

इति त्रिपाठि-श्रीहोरिलविरचिते श्राद्धकल्पप्रदीपः समाप्तः ।

In a later hand :—

ग्रन्थसंख्या १५८० । रत्नेश्वरसुत-नन्दकेश्वर ।

1705.

6281. **सर्व्वस्मृतिसंग्रहः ।** *Sarva-Smṛti-Saṃgraha.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 12. Lines, 11-17 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सर्व्वस्मृतिसंग्रहः ।

A collection of ślokas about Vedic rites, numbering 286.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अग्निहोत्रं मुनिश्रेष्ठ यस्मिन् देशे प्रवर्त्तते ।
दशयोजनविस्तीर्णं काशीक्षेत्रं तदुच्यते ॥ १ ॥
दशजन्मादिभिर्वेदः शतजन्मापरिग्रहः ।
सहस्रजन्मनामन्ते सोमं पिवति वा नवा ॥ २ ॥
ऋत्विगात्मा धनं जाया शुद्धं यस्य चतुष्टयम् ।
तस्याग्निहोत्रं स्वर्गाय नरकायेतरस्य ॥ ३ ॥

Topics :—

4B, अथ पर्व्वनिर्णयः; 9A, अथ अग्न्याधानम्; 10A, दर्शपूर्णमास-विहारलक्षणम्; अथ चातुर्म्मास्यविहारः; 10B, पशुविहारः; 12B, इति मूल्याध्याय-पूर्णपात्र-लक्षणम् ।

The authorities :—

1A, पाराशरस्मृतौ; शौनकः; 2A, स्मृतिसंग्रहे; यज्ञकाण्डे; 2B, चतुर्विंशतिमते; स्मृत्यर्थसारे; 3A, आश्वलायन, यम, देवल, पठीनसि; आधानदीपिका; 3B, याज्ञवल्क्य; वृद्धशौनक; सायणाचार्य्य; 4A, गर्ग; 4B, शातातपः, सुमन्त; स्मृतिदीपिका; प्रयोगपारिजाते; 5A, मदनरत्ने, पारिजाते, षट्त्रिंशन्मते; 5B, छन्दोगपरिशिष्टे; 6A, स्मृतिचिन्तामणौ; 6B, प्रदीपचन्द्रिकायां; 7A, स्मृतिभास्करे हारीतः; दशस्मृतिसंग्रहे विष्णु-कात्यायनेनोक्तम् ।

1706.

1912. अष्टदोषवादः । *Aṣṭa-doṣa-vāda.*

Substance, country-made paper. 11 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 10 to 12 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and faded. Complete.

Two different handwritings, one to line 5, leaf 6B. The same handwriting in the three last lines at the end of the manuscript.

Eight defects on the substitution of barley for paddy in Srauta sacrifices.

It ends :—

अतएवोक्तं पूर्व्वकारिकान्ते भट्टपादैः ।
एवमेषो ऽष्टदोषो हि यो व्रीहियववाक्ययोः ।
विकल्प आश्रितस्तत्र गतिरन्या न विद्यते ॥
इत्यष्टदोषवादः ।

Maṅgalācaraṇa :—

ॐकारवाच्यं भवमग्नतारम्
भक्तैकनाथं सुमुखं च नित्यम् ।
ज्योतिःस्वरूपं निगमैकवेद्यं
तं रामचन्द्रं शरणं प्रपद्ये ॥

The work begins :—

केचित्तु व्रीहीन् प्रोक्षति व्रीहीनवहन्ति इत्यपूर्व्वनियमविध्युदाहरणयोः व्रीह्युद्देशेन विधीयमानयोः प्रोक्षणावहननयोर्यवसाधारण्यार्थं व्रीहिपदं अपूर्व्वीय-परमिति सिद्धान्तमर्य्यादा । सा अनुपपन्ना । तथाहि लक्षणायां अन्वयानुप-पत्तिः तात्पर्य्यानुपपत्तिर्वा बीजम् । न चेह सास्ति । व्रीहित्वावच्छेदेन प्रोक्षणा-वहननयोः कस्या अप्यनुपपत्तेरप्रतिसन्धानात् ।

1707.

1884. अग्निहोत्रे दम्पत्योःसहाधिकारनिर्णयः ।

Agnihotre dampatyoas-sahādhikāra-nirṇaya.

Substance, foreign paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, faded.

It begins :—

अथ सर्व्वेषां प्रश्नानामुपोद्घातत्वेन किञ्चिदुच्यते । अग्निहोत्रे दम्पत्योः सहाधिकारः श्रुतिस्मृतिपुराणन्यायसिद्धः । अनेक-

ऋषिमतपर्य्यालोचनया पक्षद्वयं सिध्यति। पत्नी यजमानेन समा इति एकः। यजमानस्याङ्गमिति द्वितीयः। अत्र प्रमाणानि तथाहि त्रिकाण्डमण्डणः।

"आहिताग्निर्म्मृतस्त्रीक आदधानोन्यया सह।
कृतारम्भादिधर्म्मोपि कृतसोममखोपिवा॥

It ends :—

यथा गोदोहनस्य प्रकृतिवत् विकृतिः कर्त्तव्या इत्यपष्कारस्योदकः एतादृशाङ्गं विकृतौ नातिदिशति इत्यनावश्यकमेव। अतएव सर्व्वैः सूत्रकारैः स महाव्रत एव नियम इत्युक्तमिति।

Authorities consulted :—

(1) त्रिकाण्डमण्डणम् (2) द्वैतनिर्णयः (3) तलवकारकल्पे जैमिनिः (4) भरद्वाजसूत्रम्। (5) आपस्तम्बसूत्रं। (6) आपस्तम्बस्मृतिः। (7) रामाण्डार-भाष्यम्। (8) आश्वलायनसूत्रम्। (9) ऐतरेयब्राह्मणम्। (10) वाजसनेय-ब्राह्मणम्। (11) याज्ञवल्क्यः। (12) चन्द्रिकायां काठकश्रुतिः। (13) कात्यायनः। (14) श्रौतप्रायश्चित्तकुतूहलः। (15) शतद्वयीव्याख्या।

In this work the position of the wife of Brahmana who keeps three fires is discussed. Some of the Sūtrakāras say that her position is equal to that of her husband, others say that she plays a subordinate part.

1708.

2736. श्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु सवर्णासवर्णसन्निपाते चिन्ता।

Śrauta-Smārta-karmasu savarṇāsavarṇa-sannipāte cintā.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4}\times 5$ inches. Folium, one. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथाधानादिश्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु सवर्णासवर्णसन्निपाते ऽधिकार-चिन्ता।

तत्र याज्ञवल्क्यः ।

सत्यामन्यां सवर्णायां धर्म्मकार्य्यं न कारयेत् ।
सवर्णासु विधौ धर्म्म्ये ज्येष्ठया न विनेतरा ॥

सत्यां सवर्णायां शक्तायां अन्यां असवर्णां धर्म्मकर्म्म न कारयेत् एवं चासत्यां सवर्णायां असवर्णयापि कारयेदिति फलितोऽर्थः । तथापि शूद्राया नास्त्यधिकारः । रमणायैव न धर्म्मायेति वशिष्ठोक्तेः ।

1709.

6189. साग्निकस्य पराग्निपक्वभोजनविषयविचारः ।

Sāgnikasya parāgni-pakva-bhojana-viṣaya-Vicāra.

Substance, country-made paper. 8×3¾ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, modern Nāgara. Appearance, new.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

साग्निकस्य पराग्निपक्वभोजनविषयविचारः । आज्या + + + भक्षणेऽधिकारः । कृत्याविहितत्वात् । भक्ष्यवचनादन्यत्र भक्षणे निषेधाः । परिशिष्टे शौनकः ॥

पराग्निपक्वं नाश्नीयात् गुडगोरसमंतरात् ।
आहिताग्नेरपधर्म्मो याज्ञिकानां च यत्नतः ॥, etc., etc.

1710.

9940.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 12. Lines, 9, 8, 12 in a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

Beginning : —

अथ प्रसङ्गाद्वैश्वदेवकालनिर्णयः ॥

4A. इति वैश्वदेवकालनिर्णयः । प्रसङ्गात् पाकनिर्णयोऽपि क्रियते ।

11A. इति साग्निकस्यपाकाग्निनिर्णयः ॥

1711.

500. **जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः ।** *Jīvat-pitṛka-kartavya-Sañcaya.*

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 504. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete,

Beginning :—

रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।
कुर्व्वतां सर्व्वकार्य्याणि निर्व्विघ्नाः कार्य्यसम्पदः ॥

इह जीवत्पितृकस्य साधारणेषु स्नानसन्ध्याब्रह्मयज्ञोपासनादिषु नित्येषु । ग्रहणस्नानदानादिषु नैमित्तिकेषु लक्ष्यहोम-तुलापुरुषादिषु च काम्येषु च विशेषाभावादप्रतिबद्ध एवाधिकारः । एवमेव नित्येषु मघादि-निषेधेषु नैमित्तिकेषु चान्तर्वत्नी-पति-समुद्रस्नानादि-निषेधेषु काम्येषु च आयुःकामादि-तिथिविशेष-तैलादिनिषेधेष्वप्य-विशेषादप्रतिबद्ध एवाधिकार इत्यादि ।

For the manuscript see L. No. 1319.

Post Colophon Statement :—

विक्रमार्काद्गते काले पारावारर्षिभूमिते ॥ श्रा (?)

This is a treatise on the duties and prohibitions of a son who has his father alive.

Prohibitions to those who have their fathers living :—

(1) Putting on wooden slippers, (2) wearing silver rings on the fore-finger, (3) the performance of the ceremony of Agnyādhāna, while both the father and the elder brother are living, (4) the performance of *Agnihottra* in case it is avoided by the father, (5) the performance of the Śrādh ceremony with a view to propitiate the manes before the first marriage of sons. Śrādha to the mother and Tīrtha Śrāddhas are however allowed to them, (6) the performance of Śrāddha on the day of the new moon, at the time

of Aparapakṣa and at Gyā, (7) libations of the manes with black *tils*, (8) *Yama tarpaṇa* and *Bhiṣma tarpaṇa* are not however prohibited to them, (9) the use of any vessel made of a tusk of the rhinoceros on ceremonial occasions, (10) Vaiśyadevavali is not prohibited to them, (11) the carrying and burning of corpses, with the exception however in the case of the mother, (12) Libations with water to deceased forefathers, but not to Agnisvāttā and other pitṛs.

1711A.

2330. जीवत्पितृककर्त्तव्यसञ्चयः ।

By Ramkrisna Bhatta, son of Nārāyana Bhatta and grandson of Ramesvera Bhatta.

Substance, country-made paper. $7\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 43. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Śaka 1717. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्विद्वद्वृन्दवन्द्यपाद-श्रीरामेश्वरभट्टसूनु-श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्य-नारायणभट्टसूरिसूनु-रामकृष्णभट्टविरचितो जीवत् पितृककर्त्तव्यसञ्चयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

In a different hand :—

शाके १७१७ राक्षसनामसंवत्सरे पौषवद्य त्रयोदश्यां इदं पुस्तकं शङ्करदेवात्मज-गणेशदेवस्य ।

For the work see L. No. 1319 and the previous number.

1712.

10596. व्रात्यस्तोमसरणिः । *Vrātya-Stoma-Saraṇi.*

By Mādhavācārya.

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 7. Lines, 8 to 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1950. Appearance, fresh. Complete. Written in two different hands, the second hand begins in fol. 5 and continues to the end.

Col. :—

व्रात्यस्तोमसरणि । समाप्तिः(प्तः) ॥ इति माधवाचार्य्य-शर्म्मप्रणीय ॥

Post Col. :—

संवत ॥ १९५० ॥ सावन् ॥ संयः १९५० । वालमुकुन्देय नमः ॥

See H. P. R. III, 295.

The work was written at Kāsī under the patronage of Balarāma. It concerns itself with rites for admitting into caste those outcasted on account of their omission of essential religious duties, but really for admitting non-Brahminical warriors and chiefs, who rose to power to the Kṣatriya Caste.

तत्र व्रात्यशब्देनात्र पतितसावित्रीको गृह्यते । तस्य स्तोमः तत्सम्बन्धि-यागविशेष इत्यर्थः ॥

1713.

10598.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 14 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

In this are given, portions of the Gṛhya sūttras relating to the expiations of the Vrātyas, or, those who have lost their caste by omission of essential religious duties. Of the Gṛhya sūttras, only Pāraskara and Chandoga sūttra (4B) are mentioned by names.

Beg. :— श्रीगणेशाय नमः ॥ अथ पतितसावित्रिकाणां अपत्ये संस्कारो नाध्यापनञ्च तेषां ॥ त्रिपुरुषान् यावत् । ये पतित-सावित्रिकाः पितृपुत्रपौत्रास्तेषामपत्ये चतुर्थे पुरुषे असंस्कारः ॥ उपनयनं न भवति । अध्ययनं च न भवति । तेषां संस्कारेषु व्रात्यस्तोमेनेष्ट्वा काममधीयीरन् व्यवहार्य्या भवन्तीति वचनात् । तेषां पितृपुत्रपौत्राणां त्रयाणां पतितसावित्रिकाणां मध्ये यः संस्कारेप्सुः आत्मानं पावयितुकामः स व्रात्यस्तोमेन इष्ट्वा व्रात्य-स्तोमसंज्ञं यज्ञं कृत्वा व्यवहार्य्या भवन्ति, अधीयीरन् वेदं पठेयुः ।

इति पारस्करगृह्यसूत्रं भाष्यं च ॥ प्रसङ्गाद्व्रात्यस्तोमोभिधीयते । व्रात्यस्तोमाश्चत्वारः । व्रात्यस्तोमसंज्ञकाश्चत्वारः क्रतवो भवन्ति । ते च गणयज्ञाः । अवचने ऽग्निष्टोम इत्युक्तत्वादग्निष्टोमसंस्थाः ॥ तेषां मध्ये द्वितीयस्य संस्थाविशेषमाह । द्वितीय उक्थ्यः । चतुर्णां मध्ये द्वितीयो व्रात्यस्तोम उक्थसंस्थो भवति । अन्ये त्रयोग्निष्टोमसंस्थाः । ते च लौकिकार्थो भवन्ति । प्रायश्चित्तार्थत्वात्, etc., etc.

End :—

अतःपरं व्रात्यस्तोमकरणान्तरं ते व्रात्या व्यवहार्य्या विवाहयाजन-भोजनादिव्यवहारयोग्या भवन्ति ।

Col. :—

इति व्रात्यशुद्धिसंग्रहे व्रात्यस्तोमः ॥

अथ व्रात्यस्तोमसरणिः । (Here ends the M.S.)

So the writer of the MS. meant to write a Saraṇi or Paddhati also.

1714.

10597. **व्रात्यस्तोमप्रकरण ।** *Vrātya-Stoma-prakaraṇa*

By Gosvāmī Giridhara.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 7. Lines, 7–15 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ 1950. Written most clumsily. Appearance, fresh. Complete.

The Colophon and Post Colophon :—

श्रीमद्-गोस्वामि-गिरिधरनिर्म्मितोयं शास्त्रार्थः ॥ सं १९५० । व्रात्यस्तोमप्रकरणं समाप्तम् ॥ वैसाखवदी++++

Beg. :—श्रीः ॥

यदा यदेति वाक्यात् । धर्म्मग्लानिनिरासाय प्रादुर्भूतो (ति)ह्नि भूतले ।

श्रीमदाचार्य्यवर्य्याय(वर्याय) तस्मै भगवते नमः ॥

6A, गीतायां कर्म्ममार्गप्रवर्त्तकेत्यत्र टीकायां श्रीगोकुलनाथैरपि निन्दाराहित्याय कर्म्म कार्य्यमित्युक्तम ।

It contains extracts from Purāṇas and the Vedas and the Smṛtis, relating to the expiations of Vrātyas. It was written evidently in the interests of Gosvāmīs, so that they may make unclean and outcaste people their disciples.

1715.

1097. **गोत्रप्रवरमञ्जरी ।** *Gotra-pravara-mañjarī.*

By Puruṣottama Paṇḍita.

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 67. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1660. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1614. Appearance, old. Complete.

Printed in the Gotra-pravara-nivandha-Kadamvaṃ No. 25 Bibliotheca Sanskritā

It treats of Gottras and Pravaras of many Sūttras—such as Baudhāyana, Āpastamba, Satyāṣādha, Kātyāyana, Laugākṣi.

श्रीमत्काश्यां विश्वेश्वर राजधान्याम् ।

Post Col. :—

सं १६१४ समये कार्त्तिकसुदि ५ रवौ परिसमाप्ति मिदगोत्र-प्रवरमञ्जरीमिति ॥ शुभं भवतु ।

On the obverse of the first leaf :—

वावुभट्टात्मजभट्टनारायणस्य ।

1716.

5758.

Substance, foolscap paper. $13 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 124. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

A collection of miscellaneous matters by Bābā Kāśī-nanda

Beg. :—

अथ वृहदारण्यकोपनिषदि गायत्रीनिर्णयो लिख्यते ।

8A, पञ्चदशसहस्रसंख्याको ब्राह्मणो नाम यजुर्वेदभागोस्ति । तस्योपरि प्रातिशाख्यटीकादिभिर्मिलित्वा श्लोकानां लक्षमभूत् । तन्मध्यात् मया वावा

काशीनन्देन गायत्रीमात्रनिर्णयं गायत्र्युपाधिकब्रह्मोपास्यं निःसारयित्वा संगृहीत्वा च लिखितं काशीपूर्य्यां धर्म्मेश्वरधर्म्मकूपयोः समीपे वसित्वा संवत्सरे १९२२ भाद्रपदमासे शुक्ले पक्षे रविवासरे त्रयोदश्यां तिथौ ।

10B, इति गायत्रीनिर्णयः समाप्तः । संगृहीतोयं ग्रन्थः बाबाकाशीनन्देन उदासिवर्य्येण पिशौरनगरनिवासिना काश्यां समाप्तीकृतः । संवत्सरे । १९२३ ॥ ॐ ननु ॐ कारस्य सर्व्वकर्म्मारम्भे विनियोगे किं प्रमाण मेतच्छृणु ॥

11B, अथ मालामाहात्म्यं; 15A, एतं चास्माभिर्माध्यन्दिनीयैर्मुद्रादिः न करणीया परधर्म्मत्वात्, अङ्गन्यासादिकं तु यथेच्छं कर्त्तव्यं ।

15B. इत्येवमादिवाक्यानां अर्थं बुद्धा मयापि च ।
काशीपूर्व्वेण नन्देन सारतः संग्रहः कृतः ॥ १ ॥

ॐ अथर्व्ववेदे लिखिताक्षरं परित्यज्य तस्मिन् स्थाने अन्याक्षरस्योच्चारणे पाणिन्यादिसूत्रकारैः याज्ञवल्क्येन च परंपरावेदपाठमर्य्यादायै आज्ञा कृतास्ति । तां संगृह्णामि ।

21A, अथ व्युत्पत्त्या सह वैदिकप्रयोगान् कथयामि ।

26A, इति बाबाकाशीनन्देन वैदिकप्रयोगाणां कृतसंग्रहः समाप्तः ॥

ॐ श्रीगणेशाय नमः । अथ स्वराणां उदात्तादिभेदा दुर्विज्ञेया अनभ्यासात् ॥ अतएवोदात्तादिभेदप्रयुक्ताः केचिच्छब्दाः पुनर्विशेषेणोच्यन्ते । ते प्रयोगाः सह सूत्रैरग्रे लिखिताः सन्ति ।

29B, इति श्रीवैदिकस्वरप्रक्रियासंग्रहः समाप्तः ।
इत्थं वैदिकशब्दानां संग्रहस्तु मया कृतः ।
काशीपूर्व्वेण नन्देन जिज्ञासुहितकारिणा ॥
संवत्सरे १९२३ ॥

35B, इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतः पुनर्विशेषेण स्वरसंग्रहः समाप्तः ।

ॐ श्रीगणेशाय नमः । अथ अनेकार्थशब्दानां संग्रहः क्रियते ।

42A. इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतो नाममालासंग्रहप्रथमप्रस्तावः समाप्तः ।

44B, पराशराख्यायिकामुखेनाश्चर्य्यरूपं कामविजयं वर्णयामि कौतुकात् ।
ससमाधिनिविष्टमानसः श्रुतिसंचारविचारचारकः ।
विचरन्नथ तीर्थयात्रया मुनिरायाद् यमुनां पराशरः ॥ १ ॥

टीका ॥ ... ...

... ...

अनुलोकदलं(?)कलिन्दजाममलश्यामजलां लसज्जलां ।

तिमिनक्रझषालिसंकुलां ऋषिभिर्विंध[दि]परैरुपासितां ॥ २ ॥

(Then follows the Comm.) ... ...

... ...

तरणिं गगनादिव च्युतं तरणिं संतुदतीं सरिज्जले ।

प्रवया अपि तामकामुकीं रमयन्निच्छत भावतो मुनिः ॥ ४ ॥

टीका ... ...

5. अनवेक्ष्य वपुर्वयः कुलं विगणय्यापि मुनीननेहसान् ।

सस्मरः च परासितत्रपः प्रथमं वाचमवोचदुत्सुकः ।

टीका ... ...

6. क्व गतो वद नाविकः कुतस्त्वमिहास्से किमु नावि लिप्सते ।

टीका ... ...

तुदसि स्ववपुःश्रिया मनः कमनं कामिनि मानयाशु मां ।

टीका ... ...

7. इति तस्य निशम्य सा वचः चकिता वाचमुवाच लज्जिता ।

न हि तत्रभवान् भवान् भवेदुचितो वक्तुमनर्गलं वचः ॥ etc.

There are 15 verses, giving the well-known story of the birth of Vyāsa.

49A. एवंभूता कामचेष्टा वर्णिता साधुना मया ।

काशीपूर्वकनन्देन पश्चिमायां निवासिना ॥

... ...

... ...

इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतकामचेष्टासंग्रहः समाप्तः ।

53A, इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतो नानार्थशब्दसारसंग्रहः समाप्तः ।

53B, इति श्रीबाबाकाशीनन्देन कृतः संक्षेपतः यामिनीभाषाशब्दसंग्रहः समाप्तः ॥ शुभमस्तु ॥ श्रीसम्बत्सरे १९२३ ॥ आषाढ़ सुदी चतुर्दशी काश्यां धर्म्मेश्वरधर्म्मकूपवीथ्यां समाप्तिमगात् ।

56A, इति श्रीब्रह्माण्डतन्त्रे गायत्रीकल्पः समाप्तः ।

अथाहं संप्रवक्ष्यामि गायत्रीमुद्रालक्षणं ॥

58B, इति श्रीवावाकाशीनन्देन संगृहीतं परमतं समाप्तम् ।

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वाजसनेयावान्तरभेदमाध्यन्दिनीयाख्ययजुर्वेदसंहितामन्त्राणां ऋषि-दैवतछन्दांसि अभिधीयन्ते ।

74A, इति श्रीसर्व्वानुक्रमणिकासारः समाप्तः ।

कात्यायनमतमालोक्य याज्ञवल्क्यमतानुगः ।
काशीनन्दः प्रसिद्धोऽहं कृतवानस्मि सारतः ॥
संग्रहं ऋषिदेवानां छन्दसां च तथैव हि ।
विनियोगानुक्तवानस्मि मन्त्राणां च विशेषतः ॥

74B, इति श्री वेदमन्त्राणां ऋष्यादिसंग्रहः समाप्तीकृतः वावाकाशीनन्देन काश्यां धर्म्मेश्वरसमीपे च । अथ गायत्र्यादीनां छन्दसां भेदा लिख्यन्ते ।

80A, इति श्रीवावाकाशीनन्देन कृतः छन्दसां संग्रहः समाप्तः ॥

अथ पुनः स्पष्टार्थं अक्षरसंख्याभेदात् गायत्र्यादीनां नामभेदानाह ।

82B, इति श्रीमया वावाकाशीनन्देन लौकिकवैदिकानां छन्दसां ऋषिदैवत-विनियोगानां च कृतसंग्रहः समाप्तः ॥

श्रीगणेशाय नमः ।

परमात्मानमानम्य परमानन्दविग्रहं ।
सज्ज्ञानप्राप्तये नृणां कुर्व्वे सन्नीतिवर्णनम् ॥
श्रीमत्पुष्करव्यासस्य सुतः श्रीनाथसंज्ञितः ॥
सन्नीतिशतकस्यास्य टीकां कुर्वे यथार्थतः ॥

... ...
... ...

1. यां चिन्तयामि सततं मयि सा विरक्ता, etc., etc.
This is the Nīti śataka of Bhartṛhari.

110A, श्रीमत्-श्रीमथिदास-व्यासतनयो न्यायादिविद्यार्थवित्
श्रीमत्पुष्करदासनामविदितो विद्याप्रवीणः कविः ।

तस्याभूत्तनुजो विशालयशसः श्रीनाथनामा सुतः

टीका तेन कृता हि भर्त्तृनृपतेः काव्यार्थसंख्यापिनी ।

इति श्रीव्यासश्रीनाथविरचिता भर्त्तृहरिशतकनीतिकाव्यार्थख्यापिनी सुखबोधिनी नाम टीका प्रथमशतकस्य समाप्ता ।

ॐ चतुर्द्दशसूत्राणां ब्रह्मोपदेशत्वं एवं द्रष्टव्यं । अः परमात्मा ई मायामाश्रित्य, etc., etc.

In 111A, begins Rāmagītā with a commentary, with which the MS. comes to an end.

Colophon :—

इति श्रीमदध्यात्मरामायणे उमामहेश्वरसंवादे श्रीरामगीता-पञ्चमः सर्गः समाप्तः ।

Then in a different hand :—

श्रीगुरुभिः शोधितोऽयं ग्रन्थः । रामचन्द्रनाम्ने स्वशिष्याय पठनार्थम् ।

समत् १९२३ कर्कमासे ॥

1716B.

10136. कात्यायनस्मृति ।

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4 marked 12-15. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance old and discoloured. A mere fragment.

It ends :—

कात्यायनेन रचितं विप्रादिहितकाम्यया ।

ब्रह्मादिभाषितं शास्त्रं उक्तः प्रवरनिर्णयः ॥

Last Colophon :—

इति कात्यायनस्मृतौ प्रवरनिर्णयप्रकरणम् ।

Post Col. :—

जन्मवासविपरीतपत्तके वासरे दिननिशोर्विपर्य्यये ।

जन्मभेदलविपर्य्ययक्रियां मङ्गलेषु सकलेषु कारयेत् ॥ (?)

1717.

610. द्विपञ्चाशत्-सङ्ख्यकोपनिषदः अथर्ववेदीयाः ।

Fifty-two Ātharvana Upaniṣads.

Substance, country-made paper. 13½×7 inches. Folia, 98. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 2352. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1912. Appearance, fresh. Complete.

It contains 52 Upaniṣads of the Atharva Veda. They are :—

(1) मुण्डकोपनिषत् in 6 muṇḍakas ending in 4A, (2) प्रश्नोपनिषत् in 8A, (3) ब्रह्मविद्योपनिषत्, 8B, (4) क्षुरिकोपनिषत्, 9B, (5) चुलिकोपनिषत्, 10A, (6) अथर्वशिरोपनिषत्, 14A, (7) अथर्वशिखोपनिषत्, 15A, (8) गर्भोपनिषत्, 16B, (9) ब्रह्मोपनिषत्, 18B, (10) महोपनिषत्, 20A, (11) प्राणाग्निहोत्रोपनिषत्, 21A, (12) माण्डूक्योपनिषत्, 23A, (13) वैतथ्योपनिषत्, (इति द्वितीयं वैतथ्याख्यं प्रकरणं उपनिषच्च त्रयोदश), 24B, (14) अद्वैतोपनिषत्, (इत्युपदेशग्रन्थे अद्वैताख्यं प्रकरणं तृतीयं समाप्तं), 26B, (15) अलातशान्तिः (इत्युपदेशग्रन्थे अलातशान्त्याख्यं चतुर्थं प्रकरणं समाप्तम् शौनकोपनिषत् समाप्ता), 30A. (These four prakaraṇas form the Gauḍapāda-kārikā),

(16) नीलरुद्रोपनिषत्, 31A, (17) नादविन्दूपनिषत्, 32A, (18) ब्रह्मविन्दूपनिषत्, 32B, (19) अमृतविन्दूपनिषत्, 34A, (20) ध्यानविन्दूपनिषत्, 35A, (21) तेजोविन्दूपनिषत्, 35B, (22) योगशिखोपनिषत्, 36A, (23) योगतत्त्वोपनिषत्, 36B, (24) सन्न्यासोपनिषत्, 37B, (25) आरुणेयोपनिषत्, 38B, (26) कण्ठश्रुत्युपनिषत्, 40A, (27) पिण्डोपनिषत्, 40A, (28) आत्मोपनिषत्, 40B, (29) नृसिंहतापनीय-महोपनिषत्, प्रथमा 42A, (30) [नृसिंह] तापनीय-महोपनिषत् द्वितीया, 44A, (31) [नृसिंह] तापनीय महोपनिषत्, तृतीया, 44B, (32) [नृसिंह] तापनीय-महोपनिषत् चतुर्थी, 46B, (83)

नृसिंहतापनीय-मन्त्रोपनिषत् पञ्चमी, 48B, (34) नृसिंहोत्तर-तापनीय-उपनिषत्, 56B, (35) कठवल्ली-पूर्व्ववल्ली, 60B, (36) कठवल्ली-उत्तरवल्ली, 62B, (37) ऐकोनिषतोपनिषत्(?), 64B, (38) नारायणोपनिषत्, 65A, (39) वृहन्नारायणोपनिषत् पूर्व्वा, 71A, (40) वृहन्नारायणोपनिषत्, उत्तरा 76A, (41) सर्व्वोपनिषत्, 77B, (42) हंसोपनिषत्, 78B, (43) परमहंसोपनिषत्, 79B, (44) आनन्दवल्ली, उपनिषत्, 84A, (45) भृगुवल्ली उपनिषत्, 85B, (46) गारुड़ोपनिषत्, 86A, (47) कालाग्निरुद्रोपनिषत्, 86B, (48) रामपूर्व्वतापनीयोपनिषत्, 90B, (49) रामोत्तरतापनीयोपनिषत्, 93B, (50) कैवल्योपनिषत्, 95A, (51) जाबालोपनिषत्, 96B, (52) आश्रमोपनिषत्, 91A.

Col. :—

इति द्विपञ्चाशत्-सङ्ख्योपनिषद् ग्रन्थसमाप्तिः।

Post Col. :—

पञ्चदशोपनिषदो भवन्ति शौनकीयानां
मुण्डकादिस्थलान्ताता [स्थलातान्तास्ता] विज्ञेया ब्रह्मवेदस्य।
सप्तत्रिंशत् तथान्यास्च पैप्पलाद-प्रभेदतः।
एवं पञ्चाशद्व्यधिका ब्रह्मवेदस्य नान्यतः॥
नीलरुद्र-प्रभृतयः आश्रमान्ताः प्रकीर्त्तिताः।
एताः सर्व्वाः पृथग्वाक्या जीवब्रह्मैक्यबोधिकाः॥

इत्यथर्व्ववेदोपनिषद्ग्रन्थः समाप्तः। शुभमस्तु सर्व्वजगतां।

ज्येष्ठमासे शुक्लपक्षे तिथि ८ गुरुवार सं १८१२ लिखितं चिन्तामणिमिश्र घण्टापूर्य्यां नगरे।

अज्ञानात्, etc.

1718.

1415. *A collection of Upaniṣads.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2}\times4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 177, of which 13, 25 to 28 and 102 to 121 are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1779. Appearance, oldish. Complete.

The Upaniṣads are :—

(1) मुण्डकोपनिषत् ending in 6B, (2) प्रश्नोपनिषत् in 12A, (3) ब्रह्मविद्योपनिषत्, (4) क्षुरिकोपनिषत्, 14B, (5) चुलिकोपनिषत् in

16A, (6) अथर्व्वशिरोपनिषत् in 21A, (7) अथर्व्वशिखोपनिषत् in 22A, (8) गर्भोपनिषत् in 24A, (9 and 10 are covered by the missing leaves 25 to 28), (11) अथर्व्वणीय-प्राणाग्निहोत्रोपनिषत् ending in 31A, (12) मण्डुकोपनिषत् in 24B, (13) इति द्वितीयं वैतथ्याख्यं प्रकरणमुपनिषदं च, 37A, (14) इत्युपदेशग्रन्थे अद्वैताख्यं प्रकरणं समाप्तम् तृतीयोपनिषत्, समाप्तं 40A, (15) इत्युपदेशग्रन्थे अलातशान्त्याख्यं प्रकरणं चतुर्थोपनिषत् समाप्तं, 46A, (16) नीलरुद्रोपनिषत्, 47B, (17) नादविन्दूपनिषत्, in 49A, (18) ब्रह्मविन्दूपनिषत्, 50B, (19) अमृतविन्दु, 53A, (20) ध्यानविन्दु, 54A, (21) तेजोविन्दु, 55A, (22) योगशीर्षोपनिषत्, 56A, (23) योगतत्त्वोपनिषत्, 57A, (24) सन्न्यासोपनिषत्, 59A, (25) आरुणेयोपनिषत् in 60B, (26) कण्ठश्रुति in 63A, (27) पिण्डोपनिषत् in 63B, (28) आत्मोपनिषत् in 64B, (29) नृसिंहपूर्व्वतापनीये मन्त्रोपनिषत् प्रथमा in 68A, (30) Ditto ditto द्वितीया ending in 71B, (31) ०तृतीया, 72B, (32) ०चतुर्थी, 74 II. B, (33) ०पञ्चमी, 78A. Here ends Nṛsiṅha Pūrvatāpanī in five parts, (34) ०नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषत् in nine parts ending in 81A,

(35) ०कठवल्ल्युपनिषत्, here called अथर्व्ववल्ली ends in leaf 101A, (35) सर्व्वोपनिषत् ends in 122B, (36) हंसोपनिषत् ends in, 124B, (37) परमहंसोपनिषत् ends in 126A, (38) यजुः-शाखायां जावालोपनिषत् ends in 128A, (39) कैवल्योपनिषत् ends in 130B, (40) त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनम्, 133B, (41) 138B, आनन्दवल्ल्युपनिषत् (42) भृगुवल्ल्युपनिषत् ends in 141A, (43) गरुड़ोपनिषत् ends in 142A, (44) कालाग्निरुद्रोपनिषत्, ends in 143A, (45) गोपालपूर्व्वतापनीयोप, निषत् ends in 147A, (46) गोपालोत्तरतापनीयोपनिषत् ends in 154B, (47) कृष्णोपनिषत् ends in 156A, (48) वासुदेवोपनिषत् ends in 158B, (49) गोपीचन्दनोपनिषत् ends in 61A, (50) श्वेताश्वतरोपनिषत् ends in 170B, (51) गणपत्यपूर्व्वतापनीयोपनिषत् ends in 176A. इति श्रीउपनिषदानि समाप्तानि ।

Post Col. :—

यादृशं पुस्तकं, etc., etc. संवत् १७७६ मिति आषाढ़ वदी १३ गुरौ लिखितं अनीरामदीषत सनोढिया। वः। श्री अर्गला-पुरपटन ताजगञ्जवश्छीमोनागरा शुभम्।

1719.

1577.

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 66 to 77. Lines, 12 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh.

It contains :—

(1) Kālāgnirudropaniṣad, Fol. 66B to 67A.

(2) Maitreyopaniṣad, Fol. 67A to 69B.

(3) Subālopaniṣad, Fol. 70A to 75B.

(4) Mantrikopaniṣad, Fol. 76 to 77A.

1720.

2379.

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

(I). ईशावास्योपनिषत्।

2B, इति ईशोपनिषत् समाप्ता।

(II). केनोपनिषत्।

4B, इति सामवेदे तलवकारशाखे केनोपनिषत् समाप्ता।

(III). कठोपनिषत्।

12A, इति कठोपनिषत् समाप्ता।

(IV). आथर्व्व-वेदीय-प्रश्नोपनिषत्।

17A, इति पिप्पलादाथर्व्वणशाखायां प्रश्नोपनिषत् समाप्ता।

(V). अथर्व्व-वेदीय-मुण्डकोपनिषत् ।

21A, इति मुण्डकोपनिषत् समाप्ता ।

(VI). माण्डूक्योपनिषत् ।

21B, माण्डूक्योपनिषत् समाप्ता ।

(VII). ऐतरेयोपनिषत् or आत्मषट्कोपनिषत्

24A, *the last Col.* :—

इत्यात्मषट्कः समाप्तः ।

(VIII). याज्ञवल्क्योपनिषत् (?)

Beginning :—

जनको ह वैदेह आसांचक्रे । अथ ह याज्ञवल्क्य आवव्राज तं ह्योवाच । याज्ञवल्क्य किमर्थमचारीः पशूनिच्छन् एवं तानित्य-भयमेव सम्राडितिह्योवाच ।

Cf. I.O. Catal. No. 493–94, Upani. No. 116.

1721.

6584. *A collection of works.*

Substance, palm-leaf. 18 × 1½ inches. Folia, 123, of which foll. 56-60 are missing. Lines, 4-6 on a page. Character, Bengali. Appearance, old.

I.

The first four leaves contain stray verses. From 4B, a second pagination begins and goes over 123 leaves.

II. लक्ष्मीचरित्र ।

On the means of obtaining the favour of Lakṣmī.

Colophon :—

इति खिलेषु हरिवंशे लक्ष्मीचरित्रं समाप्तं ।

For the beginning see L. 586

III. नारायणोपनिषत्

It ends in 6A :—

इत्याथर्व्वणीय-नारायणोपनिषत् समाप्ता

See L. 17.

IV. महोपनिषत् ।

It ends in 8A :—

इति महोपनिषत् समाप्ता ।

See L. 40.

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणाब्जतले तव ।
श्रीकाशीरामभक्तिना लिपिरेषा समर्पिता ॥

V. मुक्तिचिन्तामणि ।

By Gajapati Puruṣottamadeva.

It ends in 38B :—

इति गजपतिश्रीपुरुषोत्तमदेवसंगृहीतमुक्तिचिन्तामणिः समाप्तः ।

On the greatness of Jagannātha at Purī. See H. P. R. Vol. III, p. 151.

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने दयाधाने, etc.
शकाब्दाः १६१६ । २ आषाढ़ ।

VI. वर्णसङ्करदोषः ।

An extract from Brahmavaivarta, relating to the mixed castes.

It ends in 40B :—

इति वर्णसङ्करदोषः ।

Beginning :—

ब्रह्मवैवर्त्ते
विश्वकर्म्मवीर्य्येण घृताचीगर्भे अष्टौ पुत्रा बभूवः

मालाकार-कर्म्मकार-शङ्खकारकुविन्दकाः ।
कुम्भकार-सूत्रधार-स्वर्णचित्रकरास्तथा ॥, etc., etc.

VII. गिरिशाख्य-शिवपूजापद्धति ।

By Vidyābhūṣaṇa Bhaṭṭācārya.

It ends in 45B :—

इति विद्याभूषण-भट्टाचार्य्य-प्रपञ्चित-श्रीभगवद्गिरिशाख्य-शिव-लिङ्गपूजापद्धतिः पूर्णा ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १६१६ । १० आषाढ़ ॥ श्रीश्रीजाने, etc., etc.

VIII.

Fol. 46–55, contain various chants in Bengali and verses on astrological topics. This portion ends abruptly.

IX. गर्भोपनिषत् ।

It begins in 61A and ends in 63A :—

इति गर्भोपनिषत् समाप्ता ।

Printed in Bibl. Ind. in the Ātharvaṇa-Upaniṣads, pp. 11–15.

X. कैवल्योपनिषत् ।

It begins in 63A and ends in 64B :—

इति कैवल्योपनिषत् समाप्ता ।

See the Bibl. Ind. Edition of the Ātharvaṇa Upaniṣads, pp. 456–479.

XI. अमृतविन्दूपनिषत् ।

It begins in 64B and ends in 65B.

Col. :—

इति अमृतविन्दोपनिषत् ।

Beginning :—

मनो हि द्विविधं प्रोक्तं शुद्धञ्चाशुद्धमेव च ।
अशुद्धं कामसङ्कल्पं शुद्धं कामविवर्ज्जितम् ॥

End :—

तदस्म्यहं वासुदेवस्तदस्म्यहं वासुदेवः ।

XII. हंसोपनिषत् ।

It begins in 65B and ends in 66A.

Col. :—

इति हंसोपनिषत् समाप्ता ।

See the Bibl. Ind. Edition of Ātharvaṇa Upaniṣads, pp. 504–516.

XIII. ईशावास्योपनिषत् ।

It begins in 66A and ends in 67A.

Col. :—

इति ईशावास्योपनिषत् समाप्ता ।

XIV. कालाग्निरुद्रोपनिषत् ।

It begins in 67A and ends in 68A.

Col. :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता ।

XV. गारुड़ोपनिषत् ।

It begins in 68A and ends in 68B.

Col. :—

इति आथर्व्वणे गारुड़ोपनिषत् समाप्ता ।

Beg. :—

ॐ कपिलाक्षं गरुत्मन्तं सुवर्णसदृशप्रभं ।
दीर्घबाहुं वृषस्कन्धं नागाभरण-भूषितम् ॥

XVI. गायत्रीब्राह्मणं ।

It begins in 68B and ends in 70A.

इति गायत्रीब्राह्मणं ।

Beg. :—

ॐ भूमिरन्तरीक्षं द्यौरिति अष्टावक्षराणि ।, etc.

XVII. षट्पदीमञ्जरी ।

It begins in 70B and ends in 89A.

Col. :—

इति श्रीमत्-परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीशिवनारायणानन्दतीर्थगुरुचरणसेवक-श्रीशङ्करानन्दतीर्थविरचिता षट्पदीमञ्जरी संपूर्णा ।

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने, etc.

शकाब्दाः १६१६ ।

प्रणवं पूर्व्वमुद्धृत्य शक्तिवीजं ततो लिखेत्, etc., etc.

With the Col :—

इति शङ्करविरचिता सारदाविद्या समाप्ता ।

See our number 8548.

XVIII. आत्मबोध ।

By Sankarācārya with a commentary.

It begins in 89B and ends in 104A.

Col. :—

इति श्रीपरमहंस-परिव्राजकाचार्य्यवर्य्य-गोविन्दभगवत्-पूज्यपादशिष्य-श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीशङ्कराचार्य्यविरचितात्मबोधप्रकरणं सटीकं संपूर्णं ।

Post Col. :—

शकाब्दाः १६५१ । भाद्रस्य २२ दिने । श्रीकाशीरामशर्म्मणो लिपिरियं ।

The comm. begins :—

तत्र भगवान् शङ्कराचार्य्य उत्तमाधिकारिणां वेदान्तप्रस्थानत्रयं निर्म्माय तदवलोकनासमर्थानां मन्दबुद्धीनां अनुग्रहाय वेदान्तसिद्धान्तसंग्रहमात्मबोधं दिदर्शयिषुः प्रतिजानीते तपोभिरिति ।

XIX. पञ्चप्रेतोपाख्यान ।

Being an extract from Itihāsa-Samuccaya.

It begins in 104B and ends in 107B.

Col. :—

इतिहाससमुच्चये पञ्चप्रेतोपाख्यानं समाप्तं ।

Post Col. :—

श्रीश्रीजाने, etc. शकाब्दादि १६॥१ । ५ । १

XX.

Foll. 108–123 contain stray verses.

1722.

8584. *A number of Upaniṣads.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 31. Lines, 10 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(1) ऐतरेयोपनिषत् in 4 leaves. (2) प्रश्नोपनिषत् in 6 leaves. (3) one leaf of माण्डूक्योपनिषत्. (4) मण्डुकोपनिषत् in 5 leaves. (5) काठकोपनिषत् in 8 leaves. (6) केनोपनिषत् in 3 leaves. (7) ईशावास्य in 4 leaves.

1723.

8628. आत्मपुराण । *Ātma-purāṇa.*

By Śaṅkarānanda with its com. by Rāmakṛṣṇa.

Substance, country paper. 15×7½ inches. Folia, 829. Lines, 14-16, 18, on a page. Extent in ślokas, 50,000. Character, Nāgara.

Text and Comm. complete. Pagination not continuous.

1st chapter on ऐतरेय in 74 leaves.

2nd chapter on कौषीतकी in 41 leaves.

3rd chapter कौषितकी सारार्थप्रकाश in 25 leaves.

4th chapter on बृहदारण्यकमधुकाण्ड in 63 leaves.

5th chapter बृहदारण्यके याज्ञवल्क्यकाण्ड in 52 leaves.

6th chapter बृहदारण्यके याज्ञवल्क्य जनकसंवाद in 123 leaves.

7th chapter याज्ञवल्क्यमैत्रेयीसंवाद in 35 leaves.

Continuous pagination begins from 410.

8th chapter श्वेताश्वतरसन्न्यासिसंवाद ending in leaf 468. Continuous pagination ends here.

9th chapter काठकोपनिषत् in 51 leaves.

The 10th chapter तैत्तिरीय in 51 leaves.

The 11th chapter गर्भाद्युपनिषत् in 87 leaves.

The 12th chapter छान्दोग्य in 30 leaves.

The 13th chapter छान्दोग्य (सनत्कुमारनारदसंवाद) in 15 leaves.

The 14th chapter (प्रजापतीन्द्रविरोचनाख्यायिका) in 28 leaves.

The 15th chapter तलवकारोपनिषत् in 13 leaves.

The 16th chapter मुण्डकोपनिषत् (अङ्गिरःशौनकसंवाद) in 17 leaves.

The 17th chapter प्रश्नोपनिषत् (पिप्पलादसुकेशसंवाद) in 12 leaves.

The 18th chapter in 47 leaves.

The last Colophon of the text :—

इति श्रीमत्-परमहंसपरिव्राजकाचार्य्या-नन्दात्मपूज्यपादशिष्येण शङ्करानन्दभगवता विरचिते उपनिषद्रत्ने आत्मपुराणे अष्टादशोऽध्यायः ।

The last Colophon of the comm. :—

इति श्रीदत्तकुलतिलक-कृष्णचन्द्रात्मज-दिलारामसूरितनुज-रामकृष्णस्य श्रीविश्वेश्वराश्रमपूज्यपादानुगृहीतस्य कृतौ आत्म-पुराण-टीकायां सत्प्रसवाख्यायां अष्टादशोऽध्यायः ।

The date of the composition of the comm. is Saṁ. 1859 :—

नागवाणाह्विविधुभिर्मिते वर्षैर्कविक्रमात् ।
नभसः सितपञ्चम्यां काश्यां पूर्त्तिमियं गता ॥

1724.

8667. *A collection of Upaniṣads.*

Substance, country paper. $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Line, 16-18 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. New. Complete.

(1) जाबालोपनिषद्दीपिका by Saṅkarānanda. Complete in seven leaves.

It begins :—

कृष्णद्वैपायनं व्यासं शङ्करं लोकशङ्करं ।
आनन्दात्मानमथात्मगुरुं देवं नतोस्म्यहं ॥
जाबालोपनिषद्व्याख्यां ख्यापयन्तीं सुखानिधिं ।
करिष्ये प्रीयतां देवोऽविमुक्तोयस्तयेश्वरः ॥ ? ॥

सर्व्वासामुपनिषदां सङ्गतिर्या कर्म्मकाण्डेन सा अस्यापि । तत्-सङ्गतिश्चास्माभिर्बृहदारण्यकदीपिकारम्भे प्रदर्शिता । अत्र सर्व्व-तीर्थसार आत्मा अशेषसंसारधर्म्मैरसंस्पृष्टो ऽहं प्रतिपाद्यः । एतादृशज्ञानेन च निःशेषानर्थनिवृत्तिरानन्दावाप्तिश्च परमप्रयो-जनमपि उपनिषदन्तरवत् अतएव सम्बन्धाधिकारिणावपि न पृथक् वर्णनीयौ । ब्रह्मज्ञानोपायस्य सन्न्यासानधिकारिणां शतरुद्रीय-जपः सन्न्यासिनामपि श्रवणाद्यधिकारिणां सर्व्वसङ्गपरित्यागस्य आक्षेप-समाधानाभ्यां प्रतिपाद्यत इति उपनिषदर्थ-संक्षेपः ।

(2) केनोपनिषद्भाष्यं complete in thirteen leaves.

(3) तलवकारोपनिषद्भाष्यं complete in 9 leaves.

(4) काठकोपनिषट्टीका complete in 10 leaves. Anonymous.

Substance, country paper. $11\frac{1}{4} \times 6$ inches. Folia, 11. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Old. Complete.

(5) काठकभाष्यं complete in 11 leaves.

(6) ऐतरेयभाष्यटीका षष्ठाध्याय complete in 50 leaves, by Abhinava-Nārāyaṇendra Sarasvatī, pupil of Jñānendra Sarasvatī, pupil of Kaivalyendra Sarasvatī.

After the end of the 6th chapter, commented upon by Śaṅkara, the commentator explains the Śāntimantra on the line of Śaṅkara's Dīpikā. Hence the writer says सप्तमाध्यायदीपिका ।

Substance, country paper. 12½×6 inches. Folia, 50. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Worm-eaten. New. Complete.

(7) मुण्डकोपनिषद्विवरणं by Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 12½×6 inches. Folia, 22. Lines, 10-15 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Worm-eaten. New. Complete.

(8) प्रश्नोपनिषत् with its comm. by Nārāyaṇendra Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 13×6 inches. Folia, 17. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. New. Complete.

(9-14) Substance, country paper. 11¼×6 inches. Folia, 25. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(9) ईशावास्यभाष्यटीका by Ānanda Giri.

Complete in three leaves.

(10) ईशावास्य ।

Text and Dīpikā.

Commentator's name is Śaṅkarānanda.

It begins :—

ईशावास्यादयो मन्त्रा विनियुक्ता न कर्मणि ।
प्रमाणाभावतः तेषां कुर्व्वे व्याख्यामकर्मणां ॥

व्याख्यायुपनिषद्दीपिका by Śaṅkarānanda, the disciple of Ācārya Ānandātmā.

(11) परमहंसोपनिषद्दीपिका by Śaṅkarānanda.

(12) ईशावास्योपनिषद् भाष्य by Śaṅkarācarya.

Complete in three leaves.

(13) प्रश्नोपनिषद्दीपिका by Nārāyaṇa, who follows Sañkara.

Complete in five leaves.

(14) कैवल्योपनिषद्दीपिका by Sañkarānanda.

Complete in five leaves.

(15) मुण्डकोपनिषत् ।

Substance, country paper. $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(16) मुण्डकोपनिषद्विवरणं by Sañkarācarya.

Substance, country paper. $11\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 750. Character, Nāgara. New. Complete.

(17) प्रश्नभाष्य-विवरण by Sañkarācarya.

Substance, country paper. 11×5 inches. Folia, 15. Lines, 13. Extent in slokas, 400. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(18) केनोपनिषद्भाष्यं ।

Substance, country paper. 10×4 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 500. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

लिखितं वंशीधरेण श्विधराम्बयेन सम्बत् १७९५ ।

The Colophon :—

इति श्रीगोविन्दभगवत्पूज्यपादशिष्यस्य परमहंसपरिव्राजकस्य शङ्करभगवतः कृतौ केनेषित-पदभाष्यविवरणं समाप्तं ।

(19) काठकभाष्यं ।

Substance, country made paper. 11×5 inches. Folia, 29. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 1,100. Character, Nāgara. New. Complete.

(20) मुण्डकभाष्यटिप्पनं ।

Substance, country yellow paper. $9\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 8. Lines, 14 on a page. Extent in slokas, 200. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(21) छान्दोग्योपनिषद् विवरणं by Sañkara.

Substance, country paper. $11\frac{1}{4} \times 4$ inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

The 6th prapāṭhaka only.

(22) ऐतरेयभाष्यटीका by Ābhinava-Nārāyaṇendra-Sarasvatī.

Substance, country paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 28. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara. New. Complete.

The 6th Adhyaya only.

(23) ऐतरेयभाष्यटिप्पनं by Jñānāmṛta Yati, the disciple of Uttamāmṛta Yati.

Substance, yellow country paper. $11\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Good. Complete.

The first prapāṭhaka only.

(24) तैत्तिरीयकसारव्याख्या anonymous.

Substance, country paper. 12×5 inches. Folia, 31. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. New. Incomplete.

(25) ऐतरेयारण्यकभाष्य ।

Substance, country paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 68. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Leaves 1 to 78, of which 2, 19, 24, 37, 40, 71, 74–77 are missing. The Āraṇyakabhāṣya comes to an end on leaf 57B. Then begins

ऐतरेयसंहितोपनिषद्भाष्य which apparently remains incomplete.

(26-34) Substance, country paper. $6\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 32. Lines, 12 on a page. Extent, 2,000. New. Incomplete.

(26) कठोपनिषत् ।

Complete in nine leaves. The text only.

(27) ब्रह्मवल्ल्युपनिषत् ।

Complete in four leaves.

(28) माण्डूक्योपनिषत् ।

Complete in one leaf.

(29) मुण्डकोपनिषत् ।

Complete in nine leaves.

(30) प्रश्नोपनिषत् ।

Complete in seven leaves.

(31) केनोपनिषत् ।

Complete in three leaves.

(32) नारायणोपनिषत् ।

Complete in two leaves only.

(33) छान्दोग्योपनिषत् ।

Incomplete, 1 to 58 leaves, of which 13, 14, 19–22, 31–34 and 39–44 are missing.

(34) आत्मषट्क ।

Complete in four leaves.

(35) छान्दोग्योपनिषत् ।

Substance, country paper. 12×4½ inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Complete.

इति छान्दोग्योपनिषदि अष्टमोऽध्यायः। साचोपनिषत् सामवेदे कौथुमशाखायां। संवत् १८५७।

1725.

8729. *Collections of Upaniṣads.*

(I).

Substance, country paper. 14×7 inches. Folia, 50. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Fresh. Complete.

(1) ईशोपनिषत् with a ṭippanī complete in three leaves.

(2) कठवल्ली with the comm. by Dāmodara Śāstri, entitled निगूढार्थ-प्रकाशिका, complete in 12 leaves and 507 verses.

The last colophon of the comm. runs thus :—

इति श्रीदामोदरशास्त्रिकृत-कठवल्ली-निगूढार्थ-प्रकाशनं समाप्तं।

(3) केनोपनिषत् with the comm. by Dāmodara Śāstri, ślokas 132, complete in four leaves.

(4) मुण्डकोपनिषत् with the comm. by Dāmodara Śāstri, complete in seven leaves and in 309 verses.

(5) प्रश्नोपनिषत् with the comm. by Dāmodara Śāstri, complete in seven leaves and in 350 ślokas.

(6) शिक्षोपनिषत्, ब्रह्मोपनिषत् and भृगूपनिषत् with the commentaries by Dāmodara Śāstrī.

The first has four leaves, the second three, and the third two leaves only. The three have the same pagination.

(7) आत्माष्टकोपनिषत् a part of the ऐतरेयोपनिषत्, with the comm. by Dāmodara Śāstrī. Complete in five leaves, ślokas 180.

(8) माण्डूक्योपनिषत् with the comm. by Dāmodara Śāstrī, complete in three leaves, ślokas 89.

II.

Substance, country paper. 13×7 inches. Folia, 67. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,680. Character, Nāgara. Good. Complete.

(9) छान्दोग्योपनिषत् with the comm. entitled मिताक्षरा by Nityānanda, the disciple of पुरुषोत्तमाश्रम, complete to the end of the 7th prap. in 41 leaves, the 8th prap. in a different hand, complete in 26 leaves, dated Saṃ. 1893.

(10) ईशावास्यभाष्य-टिप्पनं—The Bhāṣya by Śaṅkara and the ṭippana by Ānandagiri.

Substance, country paper. 13½×7 inches. Folia, 13. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(11) केनोपनिषत् otherwise called तलवकार with the bhāṣya by Śaṅkara, and with the tippana by Ānandagiri.

Substance, country paper. 13¼×7 inches. Folia, 22. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(12) कठवल्लीभाष्य टीका, the bhāṣya being by Śaṅkarācārya, and the ṭīkā by Gopālajogi.

Substance, country paper. 12½×6 inches. Folia, 69. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,900. Dated Ṣm. 1899. Fresh. Complete.

The end of the ṭīkā :—

कठवल्लीभाष्यटीका कृता गोपालयोगिना
अनया-प्रीयतां देवो दक्षिणा + + मुखः शिवः ।

The last col. of the same :—

इति श्रीपरमहंस-परिव्राजकाचार्य्य-श्रीगोपालेन्द्र-यतीश्वरविरचिते कठ-वल्लीभाष्यविरचणे अन्तिमा वल्ली समाप्ता राधाकृष्णस्य पाठार्थं कठभाष्यं सटिप्पनं लिलेख । अश्व वदि ८ सम्वत् १८६६ । श्राद्ध ८ ।

III.

(13-20). Substance, country paper. 13×6½ inches. Folia, 228. Lines, 14-26 in a page. Character, Nāgara. Dated, Ṣm. 1893. Fresh. Complete.

(13) केनोपनिषद् भाष्यटिप्पनं the bhāṣya by Śaṅkara, and the ṭippana by Ānandagiri, complete in 18 leaves.

(14) प्रश्नोपनिषद्भाष्यटीका the bhāṣya by Śaṅkara and the ṭīkā by Nārāyaṇendra Sarasvatī, the pupil of Jñānendra Sarasvatī, the pupil of Kaivalyendra Sarasvatī, complete in 53 leaves.

(15) मुण्डकभाष्यटिप्पनं the bhāṣya by Śaṅkara, and the ṭippana by Ānandagiri (?).

But Śaṅkara calls his comm. not a bhāṣya but Vivarana.

This is complete in 20 leaves.

(16) माण्डूक्यभाष्यविवरण टीका ।

The माण्डूक्योपनिषत्, with explanatory kārikās by Gauḍa-pāda, is commented upon by Śaṅkara. But the comm. is not called a bhāṣya; it is called Āgama-śastra-vivaraṇa to which is added a comm. by Ānandajñāna. Complete in 67 leaves. Dated 1875 (Saṃvat).

The whole printed in the Bibiliotheca Indica Series.

(17) ऐतरेयोपनिषत् with Śaṅkara-Bhāṣya, and the Dīpikā, complete in 33 leaves.

(18) केनोपनिषत् Bhāṣya by Sāñkara and ṭippana by Ānandagiri, complete in 19 leaves.

(19) तैत्तिरीयोपनिषत् in three parts, namely, (1) शीक्षोपनिषत्, (2) ब्रह्मविन्दूपनिषत्, (3) and भृगूपनिषत्. Complete in thirty-nine leaves. Dated Saṃvat 1874. विरोधिनाम संवत्सरे फाल्गुने मासे शुक्लेपक्षे पूरणमास्यां गुरुवासरे।

(20) Another copy of the above. Complete in 39 leaves. Dated Saṃvat 1893.

IV.

(21) श्वेताश्वतरोपनिषत् with a comm. by Vijñānātman, the pupil of Jñanottama. Dated Saṃvat 1890.

Substance, country paper. 12×6 inches. Folia, 35. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Dated, Sṃ. 1890. Fresh Complete.

(22) कठोपनिषत्.

Substance, country paper. $12\frac{1}{2}\times5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(23) ईशावास्योपनिषत् with Śankara's Bhāṣya.

Substance, country paper. $10\frac{3}{4}\times4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Dated, Sṃ. 1827. Fresh. Complete.

(24) केनोपनिषत् or, तलवकारोपनिषत् with दीपिका by Sāñkarānanda.

Substance, country paper. $11\frac{1}{2}\times5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 3. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Old. Fresh. Complete.

V.

Substance, country paper. $11\frac{1}{4}\times5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(25)

(1) मुण्डक ends in the 6th leaf.

(2) आरुणोपनिषत् ends in the 11th leaf.

(3) परमहंसोपनिषत् ends in 14A.

(4) ब्रह्मोपनिषत् ends in 15B.

(5) मृत्युलाङ्गूलोपनिषत् ends in 16A.

From 16B the pagination changes into 1, and in 6B ends the प्रश्नोपनिषत् ।

VI.

(26) बृहदारण्यक with its comm. मिताक्षरा by Nityānandāśrama, the pupil of Puruṣottamāśrama.

Substance, country paper. $13 \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 16-20 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(27)

(1) ईशोपनिषत्, केनोपनिषत् and प्रश्नोपनिषत् ।

Substance, country paper. $12\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 640. Character, Nāgara Fresh. Complete.

1726.

9031. *A collection of Upaniṣads enumerated below, with their commentaries by Nārāyaṇa.*

Substance, English paper. $12\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 184. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 7,400. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

(1) मुण्डक ends in leaf 10, (2) प्रश्न in 20, (3) ब्रह्मविद्या in 21, (4) क्षुरिका in 25, (5) चुलक in 27, (6) अथर्व्वशिर in 35, (7) अथर्व्वशिख in 38, (8) नारायण in 43, (9) आत्मबोधदीपिका in 44, (10) गर्भ in 47, (11) ब्रह्म in 53, (12) प्राणाग्निहोत्र in 55, (13) नीलरुद्र in 58, (14) नादविन्दु in 58, (15) ब्रह्मविन्दु in 60, (16) अमृतविन्दु in 66, (17) ध्यानविन्दु, in 70, (18) तेजोविन्दु in 71, (19) योगशिख in 73, (20) योगतत्त्व in 74, (21) सन्न्यास in 86, (22) अरण्य in 90, (23) कण्ठश्रुति in 93, (24) पिण्ड in 94, (25) आत्म 95, (26) महा in 101, (27) पूर्व्वनृसिंहतापनीय in 118, (28) नारसिंह in 119, (29) षट्चक्र in 120, (30) नृसिंहोत्तरतापनीय in 139, (31) रामतापनीय in 151, (32) रामोपनिषत् in 157, (33) सर्व्वोपनिषत् in 160, (34) हंसोपनिषत् in 162, (35) परमहंस in 167, (36) जाबाल in 171, (37) कैवल्य in 172,

(38) उपनिषद्रहस्य in 182, (39) गरुड़ in 184, and (40) कालाग्निरुद्र in 184.

1727.

9032. *A collection of Upaniṣads.*

Substance, country paper. $9 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Leaves 115, of which the leaves 15-20 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Fresh. Incomplete.

(1) मुण्डक ends in 6, (2) प्रश्न in 12, (3) ब्रह्मविद्या in 13, (4) क्षुरिका in 14, (5) अथर्व्वशिख in 21, (6) गर्भ in 23, (7) प्राणाग्निहोत्र in 24, (8) आत्मबोध in 25, (19) श्वेताश्वतर in 31, (20) माण्डूक्य in 33, (21) तैत्तिरीयारण्यक in 37, (22) नीलरुद्र in 38, (23) नादविन्दु in 39, (24) ब्रह्मविन्दु in 48, (25) अमृतविन्दु in 41, (26) ध्यानविन्दु in 42, (27) तेजोविन्दु in leaf 43, (28) योगशिख in 44, (27) योगतत्त्व in 44, (30) सन्न्यास in 46, (31) आरण्य in 47, (32) कंठश्रुत्युपनिषत् in 48, (33) पिण्डोपनिषत् in 49, (34) आत्म in 49, (35) नृसिंहपूर्व्वतापनीय in 51, (36) महोपनिषत् in 49, (37) नृसिंहोत्तरतापनीय in 67, (38) कठवल्ली in 71, (39) उत्तरवल्ली in 73, (40) रुद्रनारायण in 49, (41) आनन्दवल्ली in 96, (42) भृगुवल्ली in 98, (43) गारुड़ in 99, (44) कालाग्निरुद्र in 99, (45) रामपूर्व्वतापनीय in 104, (46) रामोत्तरतापनीय in 109, (47) कैवल्य 111, (48) जावाल in 113, (49) आश्रम in 115.

1728.

9587.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 34 to 48, 15 by counting. Lines, 8-9 in a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This appears to be part of a large MS., containing a collection of Upaniṣads.

It comprises in its present form in leaves from 34 to 48: (1) शिक्षोपनिषत् ending in leaf 38A, (2) ब्रह्मविन्दूपनिषत् ending in 42A, (3) भृगुवल्ल्युपनिषत् ending in 45A, and (4) ऐतरेयोपनिषत् ending in 48.

1729.

11093.

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 73. Lines, 11-13 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A collection of Upaniṣads.

It begins :—

अथाथर्व्वणीया उपनिषदस्तथा शाखान्तरीयाश्च लिख्यन्ते ।

I.

ॐ ब्रह्मा देवानां प्रथमः संबभूव, etc., etc.

This is the beginning of Muṇḍakopaniṣad, which continues to the first line of fol. 4A. and mixes itself with Ātharvaṇīyottaratāpanīyopaniṣad, being copied from an original which had the leaves of those upaniṣads confused.

II.

4A, द्वितीयो दण्डकः ; 5A, तृतीयः खण्डः—and so on to the end of the ninth khaṇḍa. The sixth khaṇḍa is repeated twice.

10B, इत्याथर्व्वणीयोत्तर-तापनीयोपनिषदि नवमः खण्डः ।

III.

Then begins Kaṭhavallī, which ends in fol. 15A without a colophon.

IV.

16A, इति केषितोपनिषत् समाप्ताः । (?)

V.

16B, इति नारायणोपनिषत् समाप्ता । (Ātharvaṇa).

VI.

26A, इत्याथर्व्वणीये महानारायणोपनिषत् ।

VII.

26A, इति पिण्डोपनिषत् समाप्ता ।

VIII.

27B, इति सर्व्वोपनिषत् समाप्ता ।

IX.

29A, इति परमहंसोपनिषत् समाप्ता ।

X.

Then begins Śīkṣā, which ends in 31A (without a colophon).

XI.

32B, इत्यानन्दवल्ली उपनिषत् समाप्ता (called also Brahmavallī).

XII.

33A, इति भृगुवल्ली उपनिषत् समाप्ता ।

The last three constitute Taittirīyopaniṣad (=Taitt. Āraṇayaka VII–IX, prapaṭhakas).

XIII.

34A, इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता ।

XIV.

(A) 35B, इति मन्त्रोपनिषत् समाप्तः खण्डः इत्याथर्व्वणीये तापनीये द (?) प्रथमोपनिषदः समाप्ताः ।

There are six short paragraphs called Khaṇḍas in this.

(B) 37A, इत्याथर्व्वणीये तापनीयो द्वितीयो द्वितीयोपनिषत् समाप्ता २ ॥

(C) 37B, इत्याथर्व्वणीय तापनीये तृतीयोपनिषत् समाप्ता ।

(D) 38B, इत्याथर्व्वणीयोपतापनीनिषत् (?) चतुर्थोपनिषत् समाप्ता ।

(E) 40A, मन्त्रोपनिषत् तृतीयः ॥ इत्याथर्व्वणीये प्रतापनीये पञ्चमोपनिषत् समाप्ता ।

Then we have :—

ॐ देवा ह्वै प्रजापतिमब्रुवन्नणोरणीयांसः ।, etc., etc.

This is the beginning of Nṛsiṅhottaratāpanī (the second work in the MS.); and after a portion of the 2nd khaṇḍa (the end of which is in fol. 4A), we have, again, Muṇḍaka (the first work) from the latter portion of the second Muṇḍaka to the end in 42B.

इति मुण्डकोपनिषत् समाप्ता ।

The first three leaves contain the Upaniṣad up to a portion of the second Muṇḍaka.

XV.

45B, इति प्रश्नोपनिषत् समाप्ता ।

XVI.

46A, इति ब्रह्मविद्योपनिषत् समाप्ता ।

XVII.

47A, इति छुरिकोपनिषत् समाप्ता ।

XVIII.

47B, इति चूलिकोपनिषत् समाप्ता ।

XIX.

50A, इत्याथर्व्वणे मिश्रोपनिषत् समाप्ता । (The same as Rudropaniṣad. Beg. देवा ह वै स्वर्गं लोकमायंस्ते रुद्रमपृच्छन् को भवानिति०) ।

XX.

51A, इत्याथर्व्वणे शिवोपनिषत्(?) समाप्ता ।

Beg. :—

ॐ पिप्पलादोंगिरः सनत्कुमारश्चाथर्व्वणं भगवन्तं पप्रच्छ ॥
किमादौ प्रयुक्तं ध्यानं ध्यायितव्यं, etc.

XXI.

Beg. :—

पञ्चात्मकं पञ्चसु वर्त्तमानं षड़ान्वयं षड्गुणयोगयुक्तं, etc., etc.

This is Garbhopaniṣad. See I.O. Catal. No. 488 (7th work). It ends without a colophon in 52A.

XXII.

इत्याथर्व्वणे मह्योपनिषत् समाप्ता ।

XXIII.

52B, *Beg.* :—

ॐ शौनको ह्वै महाशालोऽङ्गिरसं भगवन्तं (53A) पिप्पलादं पप्रच्छ दिव्ये ब्रह्मपुरे संप्रतिष्ठिता भवन्ति कथं सृजति कस्यैष महिमा वभूव, etc., etc.

Thus begins Brahmopaniṣad in the present MS. What is quoted as the beginning of the work in I.O. Catal. p. 110A is the 11th line of fol. 53A in the present MS.

54B, इति ब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ।

XXIV.

56A, इत्यथर्व्वणे प्राणाग्निहोत्रोपनिषत् ।

XXV.

57B, इत्यथर्व्वणे मण्डूकोपनिषत् समाप्ता ।

Beg. :—

ओमित्येतदक्षरं, etc., etc. The same as Māṇḍūkya.

XXVI.

Beg. :—

ॐ वैतथ्यं सर्व्वभावानां स्वप्नमाक्षर्मनीषिणः।
अस्थानात्तु+भेदानां संवृतत्वेन हेतुना ॥

59A, इत्यथर्व्वणे द्वितीय+वर्णमुपनिषदं च (?)

XXVII.

इति उपदेशग्रन्थ अद्वैताख्यं प्रकरणं चत्वारिंशोपनिषत् ४४ ॥

Beg. :—

ॐ उपासिनाश्रितो धर्म्मो ज्ञाने ब्रह्मणि वर्त्तते।
प्रागुत्पत्तेरजं सर्व्वं तेनासौ कृपणः स्मृतः ॥

There are 48 verses.

XXVIII.

65A, इति ब्रह्मविन्दूपनिषत् समाप्ता।

XXIX.

66B, इति अमृतविन्दूपनिषत् समाप्ता।

XXX.

67B, इति तेजोविन्दूपनिषत् समाप्ता।

XXXI.

69A, इति योगतत्त्वोपनिषत् समाप्ता।

XXXII.

70A, इति सन्न्यासोपनिषत् समाप्ता।

XXXIII.

71A, इत्यथर्व्वणे [क्षा] रुणेयोपनिषत् समाप्ता।

XXXIV.

72B, इत्यथर्व्वणे कण्ठश्रुति उपनिषत् समाप्ता।

XXXV.

73B, इत्यथर्व्वणे जावालोपनिषत् समाप्ता ।

आलोच्य सर्व्वशास्त्राणि विचार्य्य च पुनः पुनः ।
इदमेकं सुनिष्पन्नं ध्येयो नारायणः सदा ॥
इत्यथर्व्वणे दिपञ्चाशदुपनिषत्सम्पूर्णा ।

1730.

616. दीपिका ।

A comm. on the Ātharvaṇopaniṣads.

By Nārāyaṇa.

12A, माण्डुक्योपनिषद्दीपिका, 22B, इति प्रश्नोपनिषत्, 24B, ब्रह्मविद्योपनिषद्दीपिका समाप्ता, तृतीयोपनिषत्, 28B, इति क्षुरिकोपनिषत् दीपिका समाप्ता चतुर्थी, 31A, इति चूलिकोपनिषद्दीपिका पञ्चमी, 39A, अथर्व्वशिर उपनिषद्दीपिका षष्ठी, 41B, अथर्व्वशिखोपनिषत् दीपिका सप्तमी, 45B, इति गर्भोपनिषत् दीपिका अष्टमी, नवमी महोपनिषत् त्रुटिता । (There are two leaves marked 46. At the end of the second is written त्रुटिपत्रं ४६ प्रथमपृष्ठे), 51, ब्रह्मोपनिषद्दीपिका समाप्ता दशमी, 53B, अग्निहोत्रोपनिषद्दीपिका, 55B, नीलरुद्रोपनिषद्दीपिका षोड़शी । (The four upaniṣads based on the Māṇḍukya are left out), 57A, इति नादविन्दूपनिषद्दीपिका सप्तदशी, 59A, ब्रह्मविन्दूपनिषत् दीपिका अष्टादशी, 65A, इत्यमृतविन्दूपनिषद्दीपिकोनविंशा, 68B, इति ध्यानविन्दूपनिषत् [दीपिका] विंशा, 70A, तेजोविन्दूपनिषद्दीपिका एकविंशा, 71B, योगशिखोपनिषद्दीपिका द्वाविंशी, 73A, योगतत्त्वोपनिषद्दीपिका त्रयोविंशी, 84B, सन्न्यासोपनिषद्दीपिका चतुर्विंशी, 89A, आरुणेयोपनिषद्दीपिका पञ्चविंशी, 92B, कण्ठश्रुत्युपनिषद्दीपिका षड्विंशी, 93A, पिण्डोपनिषद्दीपिका सप्तविंशी, 94A, आत्मीयोपनिषद्दीपिका [अष्टाविंशी], 100A, नृसिंहतापनीप्रथममहोपनिषद्दीपिका, 113A, इति महोपनिषत् ५ तृतीयः खण्डः ३ इत्यार्व्वणरहस्ये पूर्व्वनृसिंहतापनीयोपनिषत् समाप्ता एकोनत्रिंशा २९, इति पूर्व्वनृसिंह तापनीयोपनिषद्दीपिका ऊनत्रिंशी, (Here the numbering ceases)

118B, इषट्चक्रोपनिषत्दीपिका, 137A, इति न्रसिंहोत्तरतापनीयोपनिष-द्दीपिका, 153B, इति रामोत्तरतापनीदीपिका समाप्ता, 155A, इति श्री भट्टरत्नाकरसूनु-भट्टनारायणविरचिता रामोपनिषद्दीपिका 157B, नारायणेन रचिता श्रुतिमात्रोपजीवता अस्पष्टपदवाक्यानां सर्व्वोपनिषद इति सर्व्वोपनिष-द्दीपिका, 160B, इति हंसोपनिषद्दीपिका, 165B, इति परमहंसोपनिष-द्दीपिका, 170A, इति जावालोपनिषद्दीपिका ४०, 171B, इति कैवल्योपनिष-द्दीपिका, 188A, इति गारुड़ोपनिषद्दीपिका समाप्ता (?) 190A, इति कालाग्निरुद्रोपनिषद्दीपिका समाप्ता ५५ (?) 211A, इति कृष्णोत्तरतापनीय-दीपिका समाप्ता, 214A, इति कृष्णोपनिषद्दीपिका समाप्ता, 217A, इति वासुदेवोपनिषद्दीपिका समाप्ता, 220B, इति गोपीचन्दनोपनिषद्दीपिका, 226B, इति नारायणोपनिषद्दीपिका, 230A, इति द्वितीयोपनिषद्दीपिका, 230B, इत्यथर्व्वशिरसि वरद-गणपति-पूर्व्वतापनीयोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

1731.

3301.

Substance, foolscap paper. $8\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, by counting, 21. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

I.

Colophon in 3A :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्-पादाचार्य्यविरचित-याज्ञीय-मन्त्र-व्याख्यानं समाप्तम् ।

II.

इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्-पादाचार्य्यविरचितं षट्प्रश्नोप-निषद् भाष्यं सम्पूर्णम् । (From 3A to 5A).

III.

इति श्री मदानन्दतीर्थ-भगवत्-पादाचार्य्य-विरचितं तलवकारो-पनिषद् भाष्यं समाप्तम् । (From 5A to 7A).

IV.

मुण्डकोपनिषद् भाष्यम् ।

From 7A to 12. Incomplete.

V.

इति श्रीमदानन्दतीर्थ-भगवत्-पादाचार्य्यविरचितं तैत्तिरीयोपनिषद्-भाष्यं समाप्तम् । (Leaves 4 to 12).

At the 5th line of the 4th leaf ends. Sīkṣā.

इति शीक्षा समाप्ता ।

1732.

374. **श्वेताश्वतरोपनिषत् ।** *Śvetāśvataropaniṣad.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. 4 pages. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct. Incomplete at the beginning.

Often printed.

1733.

2367. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Often printed.

1734.

945. *A comm. on the Same.*

By Vijñāna Bhikṣu.

For the manuscript see L. 1809.

1735.

8695 **श्वेताश्वतरोपनिषद्विवरणं ।**

A comm. on Svetaśvatara Upaniṣad, by Jñānātman, the pupil of Jñānottama.

Substance, country paper. $11\frac{1}{4} \times 6$ inches. Folia, 19. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Old. Fresh. Complete.

Complete in 19 leaves and 6 chapters.

It begins :—

ॐ अवच्छेद-त्रयातीत-निर्म्मलज्ञानमूर्त्तये
नमो गिरां विदूराय दक्षिणामूर्त्तये नमः।
निगमान्तप्रतीयाय(?) निःसङ्गसुख-सम्विदे
संसारतापनोदाय विद्याश्रीपतये नमः
प्रत्यस्ताखिल-भेदाय जगद्विभ्रमसाक्षिणे।
ज्ञानोत्तममुनीन्द्राय नमः प्रत्यक्सुखात्मने॥

ततः परमऋषिभ्यो नमः ब्रह्मविद्यासम्प्रदायकर्त्तृभ्यः। इदं ब्राह्मण-वाक्यं। वादिनो वदनशीलाः वेदार्थविपरीतपक्षान् निर्म्मलीकृत्य वेदार्थतत्त्वेन ब्रह्मवदनशीलाः साक्षाद्वा परम्परया वा सर्व्ववेदार्थ-त्वेन ब्रह्म वदन्ती त्येतत् सर्व्वे वेदा यत्पदमामनन्ति इति श्रुतेः।

1736.

289. पिङ्गलोपनिषत्। *Pingalopaniṣad.*

For the MS. see L. 1409.

In the lists of upaniṣads given in the Muktikopaniṣad, this work has been placed as one of the 19 upaniṣads belonging to the White Yajurveda.

1737.

2248. ब्रह्मोपनिषत्। *Brahmopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

Col. :—

इति श्वेताश्वतरशाखागत-ब्रह्मोपनिषत् समाप्तम्।

Brahmopaniṣad, one of the Ātharvaṇa Upaniṣads, is printed with the Dīpikā comm. by Nārāyaṇa, in pp. 239 to 259 of the Bibl. Ind. Edition. But the present MS omits the portion printed in pp. 239 to 247 and य एवं वेद, etc., in the next leaf. It begins from अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि, etc., etc.

1738.

2075. *The Same.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured, worn-out, pasted. Verse.

Though the MS. begins with page one and the work begins with verse one it is defective in the beginning. It is an upaniṣad for the glorification of the holy thread of the Brāhmaṇas, which can be laid aside only by Yoga Sutra.

It ends :—

As in L. No. 955. But not exactly in the same words.

The last two verses are :—

यतो वाचो निवर्त्तन्ते अप्राप्य मनसा सह ।
आनन्दमेव जीवस्य यज्ज्ञात्वा मुच्यते बुधः ।
सर्व्वव्यापिनमात्मानं क्षीरसर्पिरिवार्त्रि(त)तम् ।
आत्मविद्या-तपोमूलं तद्ब्रह्मोपनिषत् परम् ।

1739.

2374. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 8×4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

It begins from अथास्य पुरुषस्य चत्वारि स्थानानि, etc. Printed with the Dīpikā commentary of Nārāyana in pp. 248 to 259 of the Átharvaṇa Upaniṣads of the Bibl. Ind. Edition.

1740.

944. **मैत्रेयोपनिषदालोकः ।** *Maitreyopaniṣadāloka.*

By Vijñāna Bhikṣu.

For the manuscript see L. 1811.

1741.

9013. मैत्र्युपनिषद्दीपिका । *Maitryupaniṣad-dīpikā.*

By रामतीर्थ ।

Substance, country paper. 9¼×8¾ inches. Folia, 101. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Dated, Sm. 1734. Fresh. Complete.

Printed in the Ānandāśrama Series with the Text.

Complete in 101 leaves.

The last Colophon runs thus :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीरामतीर्थ-विरचितायां
मैत्र्युपनिषद्दीपिकायां सप्तम[ः] प्रपाठकः समाप्तः ।

The Post Col. Statement :—

नमस्तस्मै भगवते रामायाकुण्ठमेधसे ।
येनान्तर्हृदयस्थेन नुद्यमानो विचेष्टये ॥
विचारयाम्यहं नित्यं वेदतत्त्वार्थमादरात् ।
येषामनुग्रहात्तेभ्यो गुरुभ्योऽस्तु नमः सतं ॥
मैत्रीशाखोपनिषदां दीपिकेयं महात्मनां
अन्तर्वस्त्ववभासाय भूयादर्केन्दुमण्डलं ॥
संवत् १७३४ वर्षे चैत्रवदि नवमीमन्दे लिखितं ।

It begins thus :—

प्रणम्य रामं प्रणताभयप्रदं ।
गुरूंस्तथा कृष्णमुखांस्तदात्मनः ॥
मैत्रायणानां श्रुतिमौलिमर्थतः ।
प्रसाध्य विष्णोः परमे पदेऽर्पये ॥

1742.

357. अमृतनादोपनिषत् । *Amṛtanādopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 8½×5 inches. Folia, 5. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, old. Prose. Generally correct. Complete.

For the work see L. 39, and Adyar Library Catalogue, p. 135.

It is one of the 32 upaniṣads of the Black Yajurveda.

1743.

366. नारायणोपनिषत् अथर्व्ववेदीया ।

Nārāyaṇopaniṣad (from the A.V.).

Substance, country-made paper. 6×3 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 18. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Printed by Jacob in B.S.S.

1744.

2333. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Devanāgarī of the eighteenth century. Fresh. Complete.

Col. :—

इति नारायणोपनिषत् समाप्ता ।

Printed by Jacob in Bombay Sanskrit Series. See the above.

1745.

3767. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 7½×4½ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्री अथर्व्वणवेदे नारायण उपनिषत् सम्पूर्ण ।

श्रीशुभमस्तु । श्रीकृष्णाय नमः ॥

See Lz. 211.

1746.

10896. *The Same.*

With Śaṅkarānanda's commentary entitled Dīpikā.

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beg. :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥

सम्बन्धो विषयस्तद्वत् साधिकारिप्रयोजनः ।

सर्व्वोपनिषदां तुल्यस्तस्मान्नात्रोच्यते पृथक् ॥ १ ॥

(T.) ॐ पुरुषो ह वै नारायणोऽकामयत । (Comm.) प्रजाः सृजेयेति नारायणात् प्राणो जायते मनः सर्व्वेन्द्रियाणि च खं वायुर्ज्योतिरापश्च पृथिवीविश्वस्य धारिणी नारायणात् ब्रह्मा जायते नारायणादिन्द्रो जायते नारायणादष्टौ वसवो नारायणादेकादश रुद्राः नारायणात् द्वादशादित्याः सर्व्वे देवताः, etc., etc., etc.

2A, इति श्रीनारायणोपनिषद्दीपिकायां प्रथमोध्यायः जगत्कारणत्वं नारायणस्योक्त्वा इदानीं नित्यत्वादि-क्रममाह ।

End :—

(7). ॐ प्रत्यगानन्दब्रह्मपुरुषं प्रणवस्वरूपमकार उकारो मकार इति तानेकदा समभवत् तदेतदोमिति ।

यमुक्त्वा मुच्यते योगी जन्मसंसारबन्धनात् ॥ स्पष्टार्थः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिब्राजकाचार्य्य-श्रीशंकर-पादभगवतः कृतिर्नारायणोपनिषद्दीपिका समाप्ता ।

1747.

2472. *The Same.*

Substance, country-made paper. $5\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Fresh.

There are two works in this manuscript, (I) नारायणोपनिषत् from the Atharva Veda, and (II) गोविन्दाष्टकम् attributed to Śaṅkarācārya.

Nārāyaṇopaniṣad begins :—

ॐ अथ पुरुषो ऽह्वै नारायण अकामयत प्रजाः सृजयेति नारायणात् प्राणो जायते मनः सर्व्वेन्द्रियाणि च ।

Col. 6A :—

इति नारायणोपनिषत् समाप्ता ।

1748.

2241. कैवल्योपनिषत् । *Kaivalyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Col. :—

इति कैवल्योपनिषत् समाप्ता ।

Often printed.

1749.

2247. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 3. Lines, 7, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

One of the 41 *Ātharvaṇa Upaniṣads*, printed with Nārāyaṇa's Dīpikā in pp. 456 to 464 of the Bibl. Ind. Edition.

1750.

2373. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 8½×4½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Printed in pp. 456 to 468 of the Ātharvanopaniṣads of the Bibl. Ind. Edition.

1751.

3761. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon :—

हरो यद्युपदेष्टा ते हरिः कमलजोऽपि वा ।
तथापि न तव स्वास्थ्यं सर्व्वविस्मरणादृते ॥

श्रीशिवार्पणमस्तु ॥

One of the Atharvaṇopaniṣads printed in the Bibl. Ind. Series.

1752.

9799. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 37. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

See L. Vol. I, 106 and Adyar Library, p. 166.

1753.

1548. *The Same with a comm.,*

by Vidyāraṇya Muni.

Substance, country-made yellow paper. 13×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Date, Śaka 1800. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalācaraṇa :—

विश्वेशं माधवं ढुंढिं दण्डपाणिं च भैरवं ।

वन्दे काशीं गुहं गङ्गां भवानीं मणिकर्णिकां ॥

Object of the work :—

ब्रह्मात्मैकत्वविज्ञानस्य सुखप्रतिपत्त्यर्थं आश्वलायनं मुनिं निमित्तीकृत्य आख्यायिकामवतारयति श्रुतिः अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्योवाच ।

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-शङ्करानन्द-पूज्यपादशिष्य विद्यारण्यमुनिविरचिता कैवल्योपनिषत्तात्पर्य्यबोधिनी टीका समाप्तिं गता हरिः हरिः ।

Post Col. :—

शाके १८०० वैशाखे ५ लिपिरभूत् ।

1754.

9082. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 12×5½ inches. Folia, 3. Lines, 17-19 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Complete in three leaves.

See L. 848.

1755.

946. **कैवल्योपनिषदालोकः ।** *Āloka comm. on the same.*

By Vijñāna Bhikṣu.

For the manuscript see L. 1810.

1756.

359. *With Śaṅkarānanda's Dīpikā comm. on the same upaniṣad.*

Substance, country-made paper. 13×4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

For the Text see L. 106 and for the comm. L. 54.

According to the enumeration in the Muktikopaniṣad, This Upaniṣad belongs to the Black Yajurveda.

1757.

9518. *The Same.* *The Same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 198. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

1758.

9419. *The same with the two comm. above.*

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

For the Text see L. No. 106.

It is accompanied by two well-known commentaries, one entitled उपनिषत्-सारार्थ-प्रकाश by Sañkarānanda (see L. Vol. I, No. 54) and the other दीपिका by Vidyāraṇya (see L. Vol. II, No. 848).

1759.

9524. *An anonymous comm. on the same.*

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 32. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is an anonymous comm. on Kaivalyopaniṣad.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ कैवल्याख्योपनिषदं कैवल्यार्थावबोधिनीं ।

व्याख्यास्ये केवलस्तेन कैवल्यात्मा प्रसीदतु ॥

भगवती श्रुतिमातेव सुखप्रतिपत्त्यर्थं कञ्चनाश्वलायनं मुखीकृत्या-ख्यायिकामवतारयति ब्रह्मविद्यायामास्तिक्यं जनयितुं । अथ साधन-चतुष्टयसम्पत्त्यनन्तरं आश्वलायनः ऋग्वेदाचार्य्यः भगवन्तं पूजावन्तं परमेष्ठिनं परमोत्कृष्टस्थाननिवासं परिसमेत्य शास्त्रीयेन विधिना समीपमागत्य उवाच उक्तवान् । इत्यादि ।

1760.

9800.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This codex contains ब्रह्मोपनिषत्, along with कैवल्योपनिषत्, Brahmopaniṣad ending in leaf 3A, and Kaivalya, running from that leaf to the end.

For Brahmopaniṣad. See L. Vol. II, No. 955.

It does not correspond with L. 23

For Kaivalya see L. 106, Vol. I.

1761.

4007.

Substance, country-made paper. $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6 (160 to 165). Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Old.

A collection of upanisads.

I.

1B, इति गायत्र्युपनिषत् समाप्ता ।

See L. 2185.

II.

2A, इति ब्रह्मोपनिषत् समाप्ता ।

Printed with the Dīpikā commentary in the Bibl. Ind. Edition of Ātharvaṇopaniṣads, pp. 239 to 259.

III.

2B, इति हंसोपनिषत् समाप्ता ।

Printed in the Bibl. Ind. Edition of the Ātharvaṇopaniṣads, together with the Dīpikā commentary, pp. 404 to 416.

IV.

3A, इति परमहंसोपनिषत् समाप्ता ।

Printed in the same, with the same commentary, pp. 417 to 436.

V.

4B, इति तैत्तिरीयोपनिषदि प्रथमप्रपाठकः ।

5B, इति तैत्तिरीयोपनिषदि ब्रह्मवल्लीनाम द्वितीयप्रपाठकः ।

6B, इति तैत्तिरीयोपनिषदि भृगुवल्लीनाम तृतीयप्रपाठकः । (?)

Often noticed and often printed.

1762.

2372. **निरालम्बोपनिषत् ।** *Nirālambopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{3} \times 4$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

An elementary treatise on the Vedānta doctrine, in the form of a catechism. It is not exactly the same as the Nirālambopaniṣad as noticed in L. 675. It belongs, perhaps, to some other recension.

नमः शिवाय गुरवे सच्चिदानन्दमूर्त्तये ।
निष्प्रपञ्चाय शान्ताय निरालम्बाय तेजसे ॥
निरालम्बं समाश्रित्य सालम्बं विजहाति यः ।
स सन्न्यासी च योगी च कैवल्यं पदमश्नुते ॥
एषामज्ञानजीवानां समस्तारिष्टशान्तये ।
यद्यद्बोद्धव्यमखिलं तदाशंक्य ब्रवीम्यतः ॥
ॐ किं ब्रह्म । इत्यादि ।

It ends :—

यच्चैतन्यमनुस्यूतं जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ।
तदेव त्वं परं तत्त्वमितो नास्त्यधिकं परम् ॥
ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

1763.

8784. *The Same.*

Substance, country paper. $5\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. New. Complete.

Complete in 9 leaves. Dated Saṃvat 1932.

An elementary treatise on the Vedānta.

The last Col. :—

इति निरालम्बोपनिषत् समाप्ता ।

I.O. Catal. 493-39. L. 675.

1764.

1575.

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Character, Bengali. Appearance, new. Generally correct. It bears page marks 79 to 82.

The manuscript contains :—

(1) निरालम्बोपनिषत् ending in leaf 80B, for which see I.O. Catal. No. 493, 494, No. 39.

(2) शुकरहस्योपनिषत् ending in 82B for which see H.P.R. 304, Vol. III. It is followed by the first four lines of Vajrasūcikopaniṣad.

1765.

2235. *The Same with a Comm.,*

By Sāyana.

Substance, country-made paper. 8×4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

वागीशाद्याः, etc., the usual मङ्गलाचरण of Sāyana.

ॐ सहना० ॐ शान्ति ३ हरि ॐ नमः शिवाय गुरवे सच्चिदानन्दमूर्त्तये, etc., as in No. 1762.

It ends :—

अग्राह्यमिति स्वस्वरूपव्यतिरिक्तं मायामनोमयबुद्ध्यादीन्द्रियगोचरं जगत्सत्यत्वचिन्तनमग्राह्यमिति निरालम्बोपनिषद् बोध्यते। स सर्व्वमयं ब्रह्म भूत्वा सर्व्वान् कामानुपभुञ्जन् मुक्तबन्धः यो जायते पुनर्नाभिजायते पुनर्नाभिजायते ॐ तत् सत्। इति निरालम्बोपनिषत् समाप्तं। श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु।

1766.

356. **महोपनिषत्।** *Mahopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $5\frac{1}{2}\times3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara Appearance, old. Complete.

For the work see L. 40 and Adyar Library Catalogue, p. 247.

I.O. Catal. 394-395/79.

1767.

368. **ब्रह्मविन्दूपनिषत्।** *Brahma-Vindūpaniṣad.*

Substance, foolscap paper. $12\frac{1}{2}\times4$ inches. Folium, 1. Lines, 8+9 in all. Extent in ślokas, 25. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete.

For the work see L. 96.

Printed in Bibl. Ind. among the Ātharvaṇopaniṣads, pp. 18–20.

1768.

2371. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $8\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

I.O. Catal. 489. 18.

1769.

9810. **स्वरूपोपनिषत्।** *Svarūpopaniṣad.*

Substance, foreign paper. 9×5 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It comprises twenty-seven ślokas on the idea of the identity of Jīva and Parabrahma, the Supreme soul.

Beginning:—

ॐ श्रीगणेशाय नमः।

अथ स्वरूपोपनिषल्लिख्यते।

अहमेव परं ब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययं

इति स्यान्निश्चितो मुक्तो वद्ध एवान्यथा भवेत्। १।

अहमेव परं ब्रह्म न चाहं ब्रह्मणः पृथक्।

इत्येवं समुपासीत ब्राह्मणो ब्रह्मणि स्थितः। २।

End:—

ब्रह्मैवाहं न संसारी न चाहं ब्रह्मणः पृथक्।

नाहं देही न मे देही केवलोऽहं सनातनः। २६।

तथा श्रुत्यन्तरेऽपि

"एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म नेह नानास्ति किञ्चन"

इति श्रुतिः। २७।

Colophon :—

इति ब्रह्मानुचिन्तनिका स्वरूपोपनिषत् समाप्ता ।

1770.

9210. **स्वरूपोपनिषत्** *and* **निरालम्बोपनिषत्** ।

The last two Upaniṣads.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 102. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This work treats of the identity of individual and supreme souls.

It begins thus :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अहमेव परं ब्रह्म वासुदेवाख्यमव्ययं ।

Colophon :—

इति स्वरूपोपनिषत् सम्पूर्णा ।

See upanisads in the Adyar Library, p. 299.

For the second see Adyar Library, p. 206.

1771.

1450. **मुक्तिकोपनिषत्** । *Muktikopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. 6½×4¼ inches. Pages, 34. Lines, 14 on a page. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete. Bound in book form.

See I.O. Catal. 494–495/127.

1772.

2003. **अथर्वशिखोपनिषत्** । *Atharva-śikhopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9×4¾ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

See L. 88 and the Catal. of Adyar Library p. 125. Printed in Bible Ind. Atharvana-Upanisads p. 229–238.

Col. :—

इति अथर्व्वशिखोपनिषत् समाप्ता ।

1773.

2239. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

For the work see L. 88. It is printed in Bibl. Ind. and by Mahesh Chandra Pal. See also the above.

Col. :—

इति अथर्व्वशिखोपनिषत् समाप्ता ।

1774.

2816. **सर्व्वोपनिषत्** *Sarvopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Printed in the Bibl. Ind. series in the Atharvopaniṣad volume, pp. 394 to 404, but paged as 504.

1775.

355. **सन्ध्योपनिषत् ।** *Sandhyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 13×4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 120. Character, Bengali. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 59. *Indische Studien*, I. 36, 11, 294.

It contains at the end, the first leaf of Parivrājakopaniṣad which begins :—

सहनाववत्विति शान्तिः अथ यतेर्नियमस्य कथमिति पृष्टवान्, etc.

1776.

354. **वज्रसूच्युपनिषत्** । *Vajrasūchyupaniṣad.*

Attributed to Sankarācārya.

Substance, country-made paper. 10¼×4½ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1909. Appearance, fresh. Complete.

For the work see L. 36.

Post Col. Statement :—

शुभमस्तु संवत् १९०९ पौष शुक्ल १२ द्वादश्यां भृगुवासरे लिः कन्हैलाल ।

According to the enumeration in Muktikopaniṣad it belongs to the Sāmaveda.

1777.

728. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 36 and I.O. Catal No. 488. 42. and No. 493, 494. 41.

There is a Buddhist work entitled Vajra Sūci by Aśva Ghoṣa. Professor Bendall, in Cam. Cat. p. 96 says, this is a distinct work from the treatise of the same name attributed to Śaṅkarācārya.

But the upaniṣad seems to be based upon the older work by Aśva Ghoṣa. They begin in the same way though not in the same words.

After maṅgalācaraṇa and so forth, Aśva Ghoṣa begins:—

"कोऽयं ब्राह्मणो नाम, किं जीवः किं शरीरः किं ज्ञानं किमाचारः किं कर्म्म किं वेदः ।

Śaṅkarācārya begins :—

को वा ब्राह्मणो नाम को जीवः को देहः का जातिः किं ज्ञा को धर्म्मः को वर्णः किं कर्म्म किं पाण्डित्यं इत्यष्टौ विकल्पाः। प्रथमः जीवो ब्राह्मण इति चेत् तदा सर्व्वस्यापि जनस्य जीवस्यैकरूपत्वात् जीवो न ब्राह्मणो भवत्येव, etc.

1778.

2378. *The Same.*

Substance, foolscap paper. $7\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवज्रसूच्युपनिषत् सुबोधिन्यां (?) समाप्तम्।

See the above.

1779.

8654. *The Same.*

Substance, country paper. 8×4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. New. Complete.

Complete in 6 leaves.

Colophon :—

इति श्रीमच्छङ्कराचार्य्यविरचितायां उपनिषत्सुबोधिन्यां वज्र सूचिः समाप्ता।

लिखितं शिवदत्त चानिग्ये पुस्तकं अयोध्यामध्ये सम्वत् १८३३ मार्गे मासे तिथौ सप्तम्यां भौमवसरसंयुक्तायां शुभं भवतु। शुभमस्तु राम श्रीकृष्ण गोपालतां।

1780.

3751. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14×5 inches. Folia, 2. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali. Date, Śaka 1747. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशङ्कराचार्य्यविरचिता वज्रसूची समाप्ता ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७४७ वैशाखस्य शुक्लपक्षे द्वादश्यां तिथौ श्रीहर-
गोविन्द शर्म्मणा लिखितम् ।

1781.

740. **आश्रमोपनिषत् ।** *Aśramopaniṣad.*

For a description of the manuscript see L. 1596.

This is one of the Ātharvaṇopaniṣads. See Adyar p. 145 and p. 240.

1782.

1574. **नारदपरिव्राजकोपनिषत् ।** *Nārada-parivrājakopaniṣad.*

Substance, foolscap paper. 11×6 inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 570. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete in 9 upadeśas.

For the work see I.O. Catal. 493–494, No. 48.

1783.

456. **परमहंसोपनिषत्** *and* **सर्व्वोपनिषत्सारः ।**

Parama-haṃsopaniṣad and Savopaniṣat-sāra.

For the MS. see L. 1359.

It contains two works named above. The first ends in 3A and the last in 5A. Both printed in Bibl. Ind. in the Vol. on Ātharvaṇopaniṣads.

1784.

363. **परमहंसोपनिषत् ।** *Parama-haṃsopaniṣad.*

With its Dīpikā commentary.

By Nārāyaṇa.

Substance, country-made yellow paper. 13¾×5¼ inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, new. Complete.

The text in the middle, and the comm. above and below.

For the text see L. 104 and for the commentary L. 49.

The text has been printed with the comm. in Bibl. Ind., pp. 417 to 436 in the Edition of Ātharvana Upaniṣads.

1785.

362. हंसोपनिषत् । *Haṃsopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 8×3¾ inches. Folium, 1. Lines, 8+13 in all. Extent in ślokas, 22. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 41.

Haṃsopaniṣad has been published in the Bibl. Ind. among the Ātharvaṇopanisads, pp. 404 to 416, with the comm. by Nārāyaṇa.

The editor follows Nārāyaṇa in fixing the text, but the present manuscript does not seem to have been consulted by him, because it has a different arrangement of parts altogether.

The work seems to have been composed long after the Tantrika-Yoga system became current in India.

1786.

358. छुरिकोपनिषत् । *Churikopaniṣad.*

Called also Kṣurikā.

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Date, Śaka 1642. Appearance, very old. Complete.

Post Col. Statement :—

शाके १६४२+ + + + +त्रयोदश्यां चन्द्रे संगवे
श्रीवेङ्कटगिरौ लिखितं श्रीवेङ्कटेश+ + + + +

For the work see L. 42.

It relates to Yoga.

Printed in the Bibl. Ind. edition of the Ātharvaṇopaniṣads, pp. 203–218 (with Dīpikā).

1787.

2867. भावनोपनिषत् । *Bhāvanopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $8\frac{3}{4} \times 4$ inches. Folia, 2. Lines, 30 on all. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It is not an upaniṣad, but a small treatise containing definitions of Tantrika technical terms.

It begins :—

गुरुः सर्व्वकारणभूता शक्तिः। तेन नवरन्ध्ररूपो देहः। नवशक्तिरूपं श्रीचक्रं। वाराही पितृरूपा। कुरुकुल्ला बलिदेवता। माता क्रियाशक्तिः पीठं। कुलकुण्डलिनीज्ञानं शक्तिग्रहः। तत्सामरस्येच्छाशक्तिः महात्रिपुरसुन्दरी पुरुषार्थसागरः। देहे नवरत्नद्वीपः त्वगादिसप्तधातुरोमसंयुक्तः। संकल्पाः कल्पतरवः। तेजःकल्पको ध्यानम्।

Thus to the end.

See Burnell 34B, and I.O. Catal. Nos. 493–494, the 102nd MS.

1788.

9025. भावनोपनिषद्भाष्यं । *Bhāvanopaniṣad-bhāṣya.*

By **भास्करराय ।**

A bhāṣya comm. on the Bhāvanopaniṣad.

Substance, country paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Dated, Sṃ. 1823. Fresh. Complete.

Complete in 17 leaves. Dated संवत् 1823.

1789.

9441. **मृत्युलाङ्गूलोपनिषत् ।** *Mṛtyu-lāngulopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9½×4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 33. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See Oxf. 390B and Burnell 35B.

Published by Colonel Jacob in the Indian Antiquary of 1887 (p. 287).

Colophon :—

इति मृत्युलाङ्गूलोपनिषदः सम्पूर्णं शुभं भुयात् । श्रीराम ।

1790.

353. **अमृतविन्दूपनिषद् ।** *Amṛta-vindūpaniṣad.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{4} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

It belongs to the Vaiṣṇava sect.

For the work see L. 35. Published in Bibl. Ind. Ed. Athav. Upani. pp. 21–25.

1791.

369. **गोलोकतापनी ।** *Golokatāpanī.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 64. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1909. Appearance, fresh. Complete.

The original MS. from which this has been copied is noticed in L. 34, in the year 1871. That MS. bore the date Saṃ. 1909. The date of the original MS. has been apparently copied here.

1792.

3779. **गोपालतापनीयोपनिषत् सटीका ।**

Gopāla-tāpanīyopaniṣad with comm.

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 6. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1873. Appearance, discoloured. Complete.

The accompanying commentary is by Viśveśvara.

The Pūrvatāpanīya ends in leaf 11B.

T. इति पूर्व्वतापनीयोपनिषत् समाप्ता ।

Comm. इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां गोपालतापनीटीकायां गोपी-
नाथध्यान-रसन-भजन-निरूपणं नाम पूर्व्वतापनीयोपनिषद्दीपिका
समाप्ता ।

The Uttaratāpanīya ends in leaf 25A.

T. इति गोपालतापनी उत्तरभागः समाप्तः ।

Comm. इति श्रीअथर्व्वणोपनिषत्सु विश्वेश्वरविरचिता गोपालतापनी
समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १८७३ तत्र पौष शुक्ला अष्टम्यां शुक्रे लिपिकृतय-
बालकरा [म] विप्रेण मेराष्ठकनगर बलराम वाचस्पति पठनार्थम् ।

See I.O. Catal. No. 528. Edited with Visvesvara's commentary, by Haracandra Vidyābhūṣaṇa and Visvanātha, Bibl. Ind., 1870.

1793.

3154. **गोपालतापन्युपनिषद् ।** *Gopāla-tāpanyupaniṣad.*

With the commentary.

By Jīva.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 23. In tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, discoloured.

For the beginning and the end of the work see L. 11.

The commentary begins :—

अथ क्लींकारादसृजद्विश्वमिति प्राह श्रुतेः शिरः ।
लकारात् पृथिवी जाता ककाराज्जलसम्भवः ॥

इत्यादिभिः श्रीमता गौतमेन भगवता स्वीय-तन्त्रस्य प्रमाणतया
दर्शिता पूर्व्वतापनी । तदिह कादापो लोलात् पृथिवी ईतोऽग्नि
र्बिन्दोर्बिन्दुस्तत्सम्पातात् तदर्क इति क्लींकाराद सृजदित्यादि प्रतीक-
मयी गुर्ज्जरादिदेशप्रसिद्ध-पराशरगोत्रादि-ब्राह्मणसम्प्रदायसमुप-
दाय (?) प्र[ा]प्ताथर्व्ववेदस्य-पिप्पलादशाखादिपठिता-गोपालताप-

न्याख्या श्रुतिरियं सप्रतिपाद्यं श्रीकृष्णमेव सर्व्ववेदान्तसम्मतया सर्व्वोत्तमत्वेन प्रतिपादयन्ती नमस्करोति सच्चिदानन्दरूपायेति ।

10A, इति श्रीगोपाल-पूर्व्वतापनी समाप्ता ।

एकदा हि व्रजस्त्रियः सकामाः शर्व्वरीमुषित्वा सर्व्वेश्वरं गोपालं कृष्णमूचिरे । उवाच ताः कृष्णः । अनु कस्मै ब्राह्मणाय भक्ष्यं दातव्यं भवति ।

23B, इत्याथर्व्वणोपनिषदि श्रीगोपालतापन्युत्तरभागस्य समाप्तः ।

The commentary ends :—

ब्रह्मणः सकाशाद्ब्रह्मपुत्रैः श्रुतं तेभ्यो• नारदेन तस्माच्च मया मत्तस्य त्वयेत्यर्थः । स्वालयस्यान्तिकं न तु स्वालयमेवेति श्रीकृष्णसनाथ वनागमनमभिप्रेयते ।

गान्धर्व्वीवर-गान्धर्व्व-गन्धबन्धुरशर्म्मणे ।
वृन्दावनावनीवृन्दनन्दिने नन्दतात्मनः ॥

(विश्वेश्वरक-जनार्द्दनभट्टाभ्यां वैदिकाग्र्याभ्यां तद्वत्प्रबोधयतिना लिखितश्चितमचतारतम्येन ।)

Col. of the comm. :—

इत्युत्तर-गोपालतापनी-विवृतिः सम्पूर्णतां गता ।
श्रीसनातनरूपस्य चरणाब्जसुधेप्सुना
पूरिता टिप्पनी चेयं जीवेन सुखबोधनी ॥

1794.

8968. **वासुदेवोपनिषत् ।** *Vāsudevopaniṣad.*

Substance, country paper. 10×4½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 75. Character, Nāgara. Dated, Sm. 1924. Fresh. Complete.

Complete in five leaves. Dated Saṃ. 1799.

See L. 110.

1795.

1645. *This manuscript contains two works.*

(a) *The Same with its commentary* **दीपिका ।**

Substance, country-made paper. 13×7 inches. Folia, 2½. Written in the Tripāṭha form. Character, Nāgara. Complete.

(*b*) **गोपीचन्दनोपनिषत्** *with its commentary* **दीपिका ।**

Substance, etc., the same as in (*a*). Folia 4½.

The works in this number have all been printed.

For (*a*) see L. 110 and for its comm. see L. 27.

For (*b*) see L. 111 and for its comm. see L. 31.

1796.

3021. *The Same.*

With a commentary.

Substance, country-made paper. 13×7 inches. Folia, 3. Lines, 8 14 on a page. In tripāṭha form. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The text begins :—

ॐ तत्सत् ॐ ब्रह्मादिभिर्धारितं विष्णुचंदनं ममाङ्गे प्रतिदिन-मालिप्तं गोपीभिः प्रक्षालनाद्गोपीचन्दनमाख्यातमङ्गलेपनं पुण्यं चक्रतीर्थान्तःस्थितं चक्रसमायुक्तं पीतवर्णं मुक्तिसाधनं भवति ।

The beginning of the commentary :—

ॐ तत्सत् ॐ वासुदेवोपनिषदि चत्वारिंशत्कलानि श्रि च्छन्द-गणे चैकोनपञ्चाशदमी मताः कालाग्निरुद्रोपनिषदि तिर्य्यक्पुण्ड्र-विधिरुक्तो अत्रोर्द्धपुण्ड्रविधिरुच्यते ।

1797.

9362. **अथर्व्वणोपनिषत् ।** *Ātharvaṇopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folium, 1. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It runs :—

श्रीगणेशाय नमः ।

द्वापरान्ते नारदो ब्रह्माणं प्रति जगाम । कथन्त भगवन् गां पर्य्यटन् कलिं सन्तरेयमिति स होवाच । साधु पृष्टोऽस्मि सर्व्वश्रुतिरहस्यं

गोप्यं तच्छृणु येन कलिं संसारं सन्तरिष्यसि। भगवदादिविष्णो र्नारायणस्य नाम्नेति। नारदः पुनः पप्रच्छ, भगवन् किन्तन्नामेति, स होवाच॥

हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे।
हरे कृष्ण हरे कृष्ण कृष्ण कृष्ण हरे हरे॥
इति षोड़शकं नाम्नां कलिकल्मषनाशनं॥
नातः परतरोपायः सर्व्ववेदेषु दृश्यत इति॥

षोड़शकं षोड़शकलावृत्तस्य जीवस्यावरणविनाशनं॥ ततः प्रकाशते ब्रह्म मेघापाये रविरश्मि मण्डलमेवेति.

पुनर्नारदः पप्रच्छ, कोस्य विधिरिति. सहोवाच नास्य विधिरिति सर्व्वदा शुचिरशुचिर्वा पठन् ब्रह्मणः सलोकतां समीपतां सायुज्यतामेति. यदा षोड़शकस्य सार्द्धत्रयकोटिर्जपति तदा ब्रह्महत्यापापात् तरति, वीरहत्यायाः सुवर्णस्तेयात् वृषलीगमनमैथुनात्, पितॄदेवानामृषीणां मनुष्याणां अनपाकरणात् स्वधर्म्मपरित्यागपापात् सद्यः शुचितामाप्नुयात्। सद्यो मुच्यते सद्यो मुच्यत इति.

Colophon :—

अथर्व्वणोपनिषदिति नामोपनिषत् समस्तवेदान्तसारभूतं श्रीमन्नामनामान्यपरं॥

राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥ राम॥

1798.

365. **रामतापनीयोपनिषत्।** *Rāma-tāpanīyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

Pūrvatāpanī in verse and Uttaratāpani in prose.

For the work see L. 7.

Printed in Bibl. Ind. among the Ātharvanopaniṣad, pp. 304–80.

1799.

9323. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Complete in 7 leaves, first leaf missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 182. Character, Nāgara. Appearance, old.

A theological treatise in two parts, establishing the divinity of Rāma. It is said to belong to the Atharvaveda.

The first ends in leaf 4B.

Colophon :—

इत्यथर्व्ववेदे रामपूर्व्वतापनीयोपनिषत् समाप्ता ।

The second in leaf 7.

Colophon :—

इत्यथर्व्ववेदे रामोत्तरतापिनीयोपनिषत् समाप्ता ।

रामब्रह्मणे नमः ।

दः । गोविन्देन लिखितं ।

See L., Vol. I, No. 7.

1800.

1232. *The Same with a comm. entitled* **आनन्दनिधि ।**

By Ānanda Vana.

Substance, country-made paper. 13×6¾ inches. Folia, 17. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Divided into two halves.

For the beginning of the first and the end of the second see L. 2548, and for the beginning of the second see L. 56, which however quotes the first half of the opening verse only. But it is not of any importance, being only a maṅgalācaraṇa śloka. In the second verse of the second part in the present MS. an obeisance is made to the commentator's guru Rāghava. The third verse gives information about the author's lineage and ancestry.

2nd. यः प्राक् परिनिष्ठितोऽथ परमे ब्रह्मण्यतिन्यायतः
तत्कारुण्यसुधोदविन्दुकणिका संसारसन्तापनुत् ।
यद्गाम्भीर्य्यमगाधमप्यनुचरै र्गाधं समाश्रीयते
तस्य श्रीगुरुराघवस्य चरणद्वन्द्वारविन्दं नुमः ॥

3rd. आसीद्दाशिष्ठवंश्यो न्टहरिरिति पुरा केशवाख्यस्य सूनुः
तस्मात् कृष्णाह्वयोऽभूद्धरणिसुरवरः पत्तने कुंदनाख्ये ।
तस्मात् सूनुर्गुणाब्धिः समजनि कमलांबाप्रसूत्या यतीनां
आनन्दाद्यः स रामोपनिषदि विदधे साधुटीकां वनाख्यः ॥

In L. 56 the comm. is called Rāma Kāśika.

The first half ends in leaf 8A and the second in 17B. The colophon of the first half attributes it to Visvesvara.

इति श्रीमद्विश्वेश्वरविरचितायां रामतापनीय-पूर्व्वार्द्धटीकायां पञ्चमोपनिषत् समाप्ता ।

1801.

1578. *A comm. on the same called* **आनन्दनिधिः** *or*

रामकाशिका ।

By Ānanda Vana.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

See the previous number.

The first two verses are different in this manuscript.

सत्यं सत्यतया हि यस्य निखिलं वच्चो यथा कुंडली
यस्यानन्दतया प्रपञ्चरचना सानन्दपूर्णायते ।
यच्चिद्रूपतया चिदात्मकमिवाभाति प्रपञ्चादिकं
सत्यानन्दचिदात्मकं श्रुतिवचोगीतं भजे राघवम् ॥
एकेनैव करेण शिष्यशिरसि व्यापारिते लच्चया
दुर्व्विच्छेदमतुच्छमस्यति तमःसंघात-माभ्यन्तरम् ।

तस्मै तस्य गुरोरपूर्व्व-दिवसाधीशस्य पादाम्बुज-
द्वन्द्वाधीन-यशः-पराग-कणिका भक्त्या नमामस्तथा ॥

The third verse is the same as quoted from No. 1262.

The 4th :—

श्रीरामोपनिषद्वृत्तिर्विदधे रामकाशिका ।
रामभक्त्या प्रयुक्तोऽहं रामावाप्तौ तदर्थिनाम् ॥

1802.

3910. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16½ × 4¼ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 1800. Character, Bengali. Appearance, old and discoloured. Date, Śaka 1667.

Leaves 8 to 14, 19 to 22, 32, 33, 70, 71 are missing.

This seems to be an enlarged edition of the commentary entitled Ānandanidhi.

It begins with four of the opening verses of the two previous works.

इह खलु सुखदुःखलाभालाभयोरन्यतरस्य पुरुषार्थस्य अनुपलम्भा-दर्शपौर्णमासादि-वेदविहितकर्म्मनिर्म्माणप्रवृत्तानां स्वर्गसुखलाभेऽपि तस्य क्षयि च-सातिशयत्वदोषोन्मेषदूषितत्वेन पुरुषार्थत्वानुपपत्तेः। स्वर्गादावप्यनभिरतिमासेदुषां प्रचुरतर-दुःख-पटल-विपरिलोपनित्यनिरतिशयानन्दप्रतिलम्भलक्षण-पुरुषार्थमपेक्षमाणानां दुःखमयस्य संसारस्याविद्याविद्यमानत्वदविद्याविच्छेदमन्तरेणोच्छेदासम्भवात् अविद्याया ब्रह्मात्मैकत्वसाक्षा(ख्या)त्कारस्यपविद्यैकापनोद्यत्वात् श्रीरामाख्यां ब्रह्मविद्यां रमणीयतरामुपजनयितुं श्रीरामतापनीयोपनिषत्-पूर्व्वोत्तरसगुणनिर्गुणोपासनभेदेन अधिकारितारतम्यात् प्रवृत्ते। तत्र च उपनिपूर्व्वात् सदेर्निष्पन्नस्य क्विलन्तस्योपनिषत्पदस्य मुख्यतः श्रीरामचन्द्र-ब्रह्मविद्यापरत्वेऽपि ब्रह्मविद्यायाः श्रुतौ लक्षणया प्रवृत्तिः। नह्यभिधैव शब्दस्य वृत्तिर्लक्षणेति वक्तुं युक्तं वृद्धैरुभयोरपि शब्दवृत्तित्वन स्वीकारात्। नन्वेवमस्तु श्रीरामतापनीयमप्युपनिषत्तथापि + + व्याख्यातुमर्हति॥ प्राचीनैरेवाचार्य्यैर्व्याख्यातत्वात्। सत्यन्तथापि प्राचीनव्याख्याया

विच्छिन्नविस्तृतदुरवगाहतया अलसप्रायाणां मन्दमतीनामनुग्रहायाविच्छिन्ना च संक्षिप्तसुबोधा च श्रीरामपूर्व्वतापनीयोपनिषदो व्याख्येयं संख्यावतां हृदङ्गमा आरभ्यते ॥ अत्र च उत्तमाधिकारिणां सगुणोपासनामन्तरेणैव निर्गुणस्य प्रतिपत्तुं शक्यत्वेपि मन्दाधिकारिभि स्तामन्तरेण प्रतिपत्तुमशक्यत्वात् ब्रह्मणो रूपकल्प-नेत्यादिना सगुणोपासनामुद्दिशंस्तया प्राप्तव्यं निर्गुणं रामनामनिरुक्तिव्याजेन षड्भिः श्लोकरूपाभिः कण्डिकाभिर्निरूपयति चिन्मयइत्यादिना ।

The first colophon is lost in the missing leaves :

39A, इति श्रीरामतापिन्यां द्वितीयोपनिषत् ; 41A, इति श्रीरामतापिनी-टीकायां तृयीयोपनिषत् समाप्ता; 51B, इतिशब्दश्चतुर्थोपनिषत् समाप्तौ; 54A, इति श्रीआनन्दवनविरचितायां रामकाशिकायां पञ्चमोपनिषत् समाप्ता ।

Then begins the Rāmottara-tāpanī :—

सत्यं तारकतत्तमो मिदमनु स्फुनश्चतुष्पादकम् (?)
जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिनं स्थूतिवशादिश्वाद्यतीतं विभुम् (?) ।
भूनाशान्तमुपाश्यमानममरैः स्वयं तुरीयात्मकम् (?)
भक्तानुग्रहविग्रहं जनकजाजानिं भजे राघवम् ॥
यः शब्दे परिनिष्ठितोऽथ परमे ब्रह्मण्यतिन्यायतो
यत्कारुण्य सुधोदविन्दुकणिका संसारसन्तापनुत् ।
यद्गाम्भीर्य्यमगाधमप्यनुचरैर्गाधं समाश्रीयते
तस्य श्रीगुरुराघवस्य चरणद्वन्द्वारविन्दं नुमः ॥
आसीद्वाशिष्ठवंश्यो न्हहरिरितिपुरा केशवाह्वस्य सूनुः
तस्मात् क्षणाह्वयोऽभूत् धरणिसुरवरः पत्तने कुण्डिनाख्ये ।
तस्मात् सूनुर्गुणाब्दिः समजनि कमलांवा प्रभुत्वाद्यतीनां
आनन्दाद्यः स रामोपनिषदि विदधे साधु टीका वनाख्यः ॥
श्रीरामोत्तर-तापनीय-विलसच्छ्रुत्यर्थ-संशोधन-
व्याजेनार्ज्जितत(?)न्मकोटि-दुरितध्वंसानुवंशा क्षशा ।
टीकाया(?)स्वात्महितार्थमेव विदुषा व्याधाय मानोच्यते (?)
तत् क्षन्तव्यमनाथदीनपतिभिर्विस्मृत्य मे चापलम् ॥
आनन्दनिधिनाम्नीयं टीका प्रोद्घाट्यते मया ।
रामचन्द्रमणिं प्राप्य कर्त्तुं सा[म्रा]ज्यमद्वयम् ॥

इहखलु सकल प्राणभृतां सुखार्थित्वं दुःखानर्थित्वञ्च ध्यायमान-
त्वात् सुखोत्पादित्सा दुःखजिहासयोरनिवारिन प्राणी कश्चित्
... ... रमणीय-
तर-श्रीराम-ब्रह्मविद्यासिषाधयिषया श्रीरामोत्तरतापनीयो-
पनिषत् सगुणोपासनफलभूत-निर्गुणत्वा + श्रीरामोपासनपरतया
प्रवर्त्तते ॥ इत्यादि ।

74B, प्रथम-कण्डिकायां बृहस्पतिप्रश्नोत्तरे यत्तारकं ब्रह्म निर्दिष्टं द्वितीयायां भारद्वाजप्रश्नोत्तरे तारतारकैक्येन तत्स्वरूपन्दर्शितम् । तृतीयायां तस्यार्थमुक्त्वा तेन वाच्यं वाचकैक्यन्निरूपितम् । तस्य ब्रह्मात्मैक्यस्य श्रीरामचन्द्रस्य प्राप्तिः कथम्भवतीति वक्तुञ्चतुर्थी आरभ्यते ।

The left hand side of the last leaf being corroded, we cannot give the colophon and the end of the work wholly.

इत्यथर्व्वणरहस्ये श्रीरामोत्तरता + + + +
सम्मन्त्र्या मनतारणेन मनुना दिग्वन्धुदिष्ट्यार्हयन्
रुद्रोपेन्द्रमरु + + + गोप्यो विरिञ्चादिभिः ।
व्यक्ता + + + + + + + +
तामानन्दनिधिंविधाय हृदये नन्दन्तु रामाश्रयाः ॥
यस्यां भक्तिरिति विधिश्रमदमप्राप्तिरप्राप्ति रन्त-
र्दु + + + + + यान्ति नाभाय भूमौ ।
विद्याम्भोधि प्रवृद्ध-प्रवरतर मह्याबोधचन्द्रोदयाच्यो
मानन्दनिधिता निदधत हृदये तद्विदः + + + ॥
+ + + + दपद्मो मकारन्दौघविन्दुभिः ।
रञ्जितायां सदा काश्यां टीकानन्दवनैः कृता ॥
यस्योपदेशदीधित्या तारकं ब्रह्म काशते ।
काश्यां + + + + + पिनाकिने ॥
नाहं मांसं न चास्थीनि देहादन्यो परोह्यहम् ।
इति भावानुरूपेण व्यवहारेण मुच्यते ॥

1803.

364. (न्रसिंह) पूर्व्वतापनीयोपनिषत् । *Nṛsiṃha-pūrva-tāpanīyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 10. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 252. Character, Nāgara. Appearance, old and repaired. Complete.

It contains a complete copy of the Pūrvakhaṇḍa of the Nṛsiṁha-tāpanīyopaniṣad, which has five upaniṣads, each divided into several parts. It comes to an end in l. 2, leaf 9B, which contains a portion of Nārāyaṇopaniṣad printed by Jacob in B.S.S. Pūrvatāpanīyopaniṣad has been printed in Bibl. Ind. with the Uttarakhaṇḍa.

The manuscript also contains Ātmopaniṣad complete. This also has been printed in Bibl. Ind. among the Ātharvanopaniṣads pp. 299–303.

1804.

9029. *The Same.*

Substance, country paper. $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Old. Fresh. Complete.

Complete in 19 leaves.

1805.

534. *A comm. on the Same.*

The MS. is noticed in L. **1287.** This is a bhāṣya on the Nṛsiṁhatāpanī, attributed to Śaṅkarācārya. The present MS. contains the bhāṣya on the first three upaniṣads of the Pūrvatāpanī, and the greater part of the fourth.

1806.

8644. उत्तरतापनीयविवरण । *A comm. on Uttaratāpanīya.*

By Gauḍapādācārya.

Substance, country paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2300. Character, Nāgara. Old. Complete.

Complete in 49 leaves.

The Last Colophon :—

इति श्रीनवमः खण्ड[ः] समाप्तः। इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यवर्य्य-श्रीमत्शुकमुनीन्द्रशिष्य-श्रीमत्गौड़पादमुनिवरविरचिते उत्तरतापनीयविवरणे नवमखण्डः। श्रीनृसिंह-गोपालाय नमः। श्रीकृष्णार्पणमस्तु।

It begins :—

निरस्तनिखिलानर्थ-परमानन्दरूपिणे
नृसिंहाय नमस्कुर्म्मः सर्व्वधीवृत्तिसाक्षिणे।
यत्पादाब्जरजो-लेशसम्पर्कात् सहसा सकृत्
सर्व्वसंसारहीनोऽहं तन्नतोऽस्मि गुरुं सदा॥
तापनीयरहस्यार्थविवृतिर्लेशतो मया
क्रियतेऽल्पधिया तस्मात् क्षन्तव्यं क्षतमुत्तमैः।

इह पूर्व्वस्मिन् ग्रन्थे नृसिंहाकार-ब्रह्मविषय विद्यानिरुपाधिकपरब्रह्मविद्या फलाधिगता तथाह्युक्तं वार्त्तिककृद्भिः।

नृसिंह-ब्रह्मविद्यैषा व्याख्याता ब्रह्मसिद्धये। इति प्रणवस्य त्वनुष्टुबङ्गत्वेनैव तत्र प्रवेशः।

All this has been printed as the Rahasyārtha-dīpikā of Sāṅkarācārya. The first half of Nṛisiṅhatāpani has a bhāṣya by Sāṅkarācārya. But the 2nd part has a Rahasyārthādīpikā. This struck the editor of the Bibl. Ind. Edition, Paṇḍita Rāmamaya Tarkaratna, and he adds a note that he can not decide why it is so. The comm. to the 2nd part is here attributed to Gauḍapāda. But there is a quotation from Vārtikakāra. If this Vārtikakāra is Sureśvarācārya, then the real commentator cannot be either Sāṅkarācārya or Gauḍapāda.

1807.

9015. तापनीयोपनिषद्भाष्यव्याख्या ।

A comm. on the bhāṣya of Tāpanīyopaniṣad.

By Nārāyaṇā Bhaṭṭa, the son of Jagadīśvara Bhaṭṭa.

Substance, country paper. 10 × 3½ inches. Folia, 72. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1700. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Old and badly injured. Not in Aufrecht.

In leaf 47 occurs the following col. :—

इति श्री[जग]दीश्वरभट्टोपाध्यायसूत-श्रीनारायणभट्टविरचितायां श्रीतापनीयोपनिषच्छाङ्करभाष्य-विवृतौ नृसिंहोपसनायां द्वितीयोपनिषत् समाप्ता ।

It begins thus :—

ॐ नमो महागणपतये नमः ।

श्रीमङ्गले श्रीनृहरिं प्रणम्य विश्वेश्वरागीश्वरसर्व्वदे+न्
श्रीतापनीयश्रुतिसूत्र-भाष्यं व्याख्यायते संग्रहतो मयाद्य ॥

1808.

8909. नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषद्भाष्य ।

A bhāṣya on the 2nd Part of Nṛsiṃha Tāpani.

Substance, country-made paper. 12 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Dated, Saṃ. 1878 मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे दशम्यां चन्द्रवासरे ।

Printed in Bibl. Ind.

1809.

10164. हयग्रीवोपनिषत् । *Hayagrīvopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 11 × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—

इत्यथर्व्वणवेदे खंडे पूर्व्वसंहितायां पमित्यिपनिषत् (?)

See I.O. Catal. Nos. 493–494, MS. No. 119.

1810.

370. राधिकोपनिषत् । *Rādhikopaniṣad.*

Substance, country-made paper. $10\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 32. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Col.:—

इति श्रीऋग्वेदे ब्रह्मभागे परमरहस्ये श्रीराधिकोपनिषत् सम्पूर्णम् ।

मीति कार्त्तिक शुक्लाष्टमी ॥ ८ ।

For a description of the work see L. 114.

1811.

367. शिवोपनिषत् । *Śivopaniṣad.*

By Harihara.

Substance, foolscap paper. $12\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folium, one. Lines, 11+8 in all. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

For the work see L. 50.

On the left hand margin :—

लेखक श्रीपद्मभट्टाचार्य्यं ।

It is no upaniṣad, as it is by a human author.

1812.

1659. *The Same.*

Substance, country-made paper. 4×5 inches. Folia, 21. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 630. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1629. Appearance, very old—brown with age. Complete in 7 chapters.

Last Colophon :—

इति शिवोपनिषदि शिवाताराध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु । संवत् १६२९ समये भाद्र शुदि १३ रवौ कच्छ पुस्तक लिखापितं कर्त्तोवापण्डितेन । लिखितं रामदासकायस्थेन ।

On the lower margin there are some scribblings in thick ink in a later hand.

Colophons :—

2A. इति शिवोपनिषदि मुक्तिनिर्देशोध्यायः प्रथमः ।

3A. ० द्वितीयोऽध्यायः ।

3B. ० शिवरहस्याध्यायस्तृतीयः ।

5B. ० शान्तिरहस्यमिकार्थ्य चतुर्थोऽध्यायः ।

7B. ० शिवभस्मस्नानाध्यायः पञ्चमः ।

17A. ० फलप्रदानोपकरणाध्यायः षष्ठः ।

It begins :—

कैलासशिखरासीनं अशेषामरपूजितम् ।
कालघ्नं श्रीमहाकालं ईश्वरज्ञानपारगम् ॥
संपूज्य विधिवत् भक्त्या कृष्णात्रेयः सुसंयतः ।
सर्व्वभूतहितार्थाय पप्रच्छेदं महामुनिः ॥
ज्ञानयोगं न विदन्ति ये नरा मन्दबुद्धयः ।
ते मुच्यन्ते कथं घोराद् भगवन् भवसागरात् ॥
एवं पृष्ठः प्रसन्नात्मा कृष्णात्रेयेण धीमता ।
मन्द-बुद्धि-विमुक्त्यर्थं महाकालः प्रभाषते ॥

महाकाल उवाच :—

पुरारुद्रेणगदिताः शिवधर्म्माः सनातनाः ।
देव्याः सर्व्व-गणानाञ्च संक्षेपाद् ग्रन्थकोटिभिः ।

It is different from what has been noticed in the previous number and referred to L. No. 50.

1813.

2251. **अथर्व्वशिर उपनिषत् ।** *Atharva-śira Upaniṣad.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2}\times4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

The first of the Ātharvaṇa Upaniṣads, printed in pp. 1 to 10 of the Bibl. Ind. edition. It is called there simply Śiva Upaniṣads.

It is one of the Rudra Upaniṣads.

The last portion of the MS. beginning with योऽसौ ... ... ending नमो नमः, is to be found in p. 8 of the printed edition.

1814.

2366. *The Same.*

Substance, country-made paper. 6½×4 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, new. Complete.

1815.

9187. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×6 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Neatly written.

An upaniṣad of the Atharvaveda on divine knowledge.

See L. 87.

1816.

1576. **वृहज्जावालोपनिषत् ।** *Vṛhajjābālopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 11×5½ inches. Lines, 10 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. It bears the page marks from 42 to 52.

For the work see L. 147.

1817.

2245. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½×4½ inches. Folia, 29. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

For the beginning of the work see L. 147, I.O. Catal. No. 492, 30th work, and Cs. Vol. I, 191.

None of the MSS. referred to are complete. The present manuscript contains a larger work, divided into three *khaṇḍas.*

It is a work on the Śaiva cult—it treats of the mark of Tripuṇḍra and Rudrākṣa, the purification of one's body with ashes, the worship of Śiva, the glory of Avimukta-

khṣettra and so on. The speakers are Kālāgnirudra and Sadāśiva and Bhūsuṇḍa, Sanatkumāra and Paippalāda are the enquirers.

2B, इति मुक्तिश्रुत्यभिधेयायां बृहज्जाबालोपनिषदि प्रथमं ब्राह्मणम् ।

4A, इति बृहज्जाबाले द्वितीयं ब्राह्मणम् ।

6B, ० तृतीयं ब्राह्मणम् ।

9A, ० चतुर्थं ब्राह्मणम् ।

13A, ० षष्ठं ब्राह्मणम् ।

17B, इति ब्राह्मणं सप्तमम् ।

अथ कालाग्निरुद्रं भगवंतं सनत्कुमारः पप्रच्छ रुद्राक्षधारणविधिं ब्रूहीति ।

20A, अथ पैप्पलादो भगवन्तं कालाग्निरुद्रं परिसमेत्य उवाच अधीहि भगवन् त्रिपुंड्रस्य विधिं ब्रूहीति ।

21A, इति नवमं ब्राह्मणम् ।

21B, इति प्रथम खण्डः ।

The second khaṇḍa begins :—

> अथोवाच भगवान् सदाशिवः परमकारुणिकः प्रथमान् सुरानपि संवीक्ष्य पूतं प्रागुदयाद्धोमयं ब्रह्मपर्णे निधाय त्र्यंबकमिति मन्त्रेण प्रोक्षयेच्च ।

Col. :—

23B, इति द्वितीय खण्डः ।

The 3rd khaṇḍa begins :—

> अथ भुसुंडः जाबालो महादेवं साम्बं प्रणम्य पुनः पप्रच्छ किं नित्यं ब्राह्मणानां कर्म कर्त्तव्यं यदकरणे प्रत्यवैति ब्राह्मणः कः पूजनीयः को वा ध्येयः कः स्मर्त्तव्यः, etc., etc.

It ends :—

> नीललोहितो भैरवः तं पाशुपतस्त्वमंडले ज्वलज्ज्वलनकुंडेष्वन्यत्रापि तत्रस्थाप्रमादेन निवसेत्काश्यां लिंगरूपिण्यां लिंगरूपिण्यामिति ।

Col. :—

इति बृहज्जाबाले अविमुक्त-वैभवप्रकाशो नाम तृतीयखंडः ।

सद्योजाताय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नोघोरः प्रचोदयात्
इति भस्मगायत्री ।

सिद्धं ब्रह्म परं ज्योतिः स्वयमानन्दविग्रहः ।
वियदादि-महाभूतविश्वात्मत्वेन भासते ।

Col. :—

इति बृहज्जाबालोपनिषदं संपूर्णम् ।

Post Col. :—

इदं पुस्तकं नारायणादिक्षित टोकेकर भागवत् असेयाचे ।—

1818.

9017. बृहज्जाबाल तृतीयखण्डः ।

Vṛhajjāvāla khāṇḍa III.

Substance, country paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 16. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Complete in 16 leaves.

The Colophon runs thus :—

इति बृहज्जाबाले अविमुक्तवैभवप्रकाशो नाम तृतीयः खण्डः ।

It begins :—

श्रीसांबाय नमः । ॐ भद्रं ० स्वस्ति ० ॥ ॐ शान्तिः ३ ॥ ॐ
आपोवा इदमासन् सलिलमेव तत्प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे भुसंडः
समभवत् ॥

After the Col. quoted above :—

सद्योजाताय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो घोरः प्रचोदयात् ।
इति भस्म-गायत्री ॥

सिद्धं ब्रह्म परं ज्योतिः स्वयमानन्दविग्रहः ।
वियदादि-महाभूत-विश्वात्मत्वेन भासते ।

य इमामुपनिषदं ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा नित्यमधीते अश्रोत्रियः
श्रोत्रियो भवति । अनुपनीत उपनीतो भवति सर्व्वैरनुध्यातो भवति

स सर्व्वेषु वेदेषु अधीतो भवति सोऽग्निपूतो भवति सवायुपूतो भवति स सत्यपूतो भवति स सर्व्वपूतो भवति । स सर्व्वैर्देवैर्ज्ञातो भवति तद्धारणात् सर्व्वेषु तीर्थेषु स्नातो भवति सर्वैः क्रतुभिरिष्टं ॥

अथ कालाग्निरुद्रः प्रोवाच ध्यानानां शिव एको ध्येयः शिवङ्करः सर्व्वमन्यत् परित्यज्यैतामधीत्य ब्राह्मणो वा क्षत्रियो वा गर्भवासान्मुच्यते । इत्योँ सत्यं । अथ कालाग्निरुद्रः प्रोवाच ।

सकृज्जप्त्वा शुचिः पूतः कर्मण्यो भवेद्द्वितीयं जप्त्वा गाणपत्यमवाप्नोति तृतीयं जप्त्वा देवमनुप्रविशति इत्योँ सत्यं ओँ तत्सत्यं । भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः ० स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः ० ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः १ । श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ।

1819.

1642. *Jāvālopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Old. Complete.

For a description of the work see L. 105. Printed in the Bibliotheca Indica.

1820.

9266. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

See L. Vol. I, No. 105, p. 57.

1821.

1641. **जावालोपनिषद्दीपिका ।** *A comm. on the same.*

By Śaṅkarānanda disciple of Ānandātma.

Substance, country-made paper. 7½ × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 11 and 12 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Old. Complete

Last Colophon :—

ॐ तत्सत् इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यस्य आनन्दात्म-
पूज्यपादशिष्यः श्रीशङ्करानन्दभगवतोकृतस्य जावालोपनिषद्दीपिका
समाप्ता ।

Post Colophon :—

स्वपक्षपक्षपातेन परपक्ष-विदारणं ।
नृसिंहमद्भुतं वन्दे परमानन्दविग्रहं ॥

For a description of the work see L. 172 and I.O. Catal. No. 537C. Page 144.

1822.

9023. *The Same.*

Substance, country paper. 10×4 inches. Folia, 9. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

1823.

1679. **रुद्राक्षोपनिषद् ।** *Rudrākṣopaniṣad.*

(कात्यायनशाखीया) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It begins :—

श्रीदेवानन्दनाथ-गुरुचरण-कमलेभ्यो नमः । अथ रुद्राक्षमा-
हात्म्यं लिख्यते ।

The work begins :—

तत्र कात्यायनं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

अधीहि भगवन् रुद्राक्षोत्पत्तिधारणविधिं समन्त्रविधिकारि-
भेदात् । सोऽब्रवीत् श्रूयतां कुमारोत्पत्तिं यां श्रुत्वा परमाप्नोति ।
कदाचिद्देवा रुद्रमस्तुवन् ।

The Colophon :—

इति श्रीकात्यायनशाखायां रुद्राक्षोपनिषद् समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीदेवानन्दनाथगुरुचरणप्रसादात् लिखितम्
अघोरेभ्योथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः ।
सर्व्वेभ्यः सर्व्वसर्व्वेभ्यो नमोस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥

On the obverse of the last leaf there are a few lines in red ink in a different handwriting—

पीयूषेण कृतार्थता दिविषदो लक्ष्मया हरिस्तोषितः ।

— — — — — — — —

This 'Rudrakṣopaniṣad' is different from the two upaniṣads noticed in Burnell, p. 35B.

1824.

2004. **कालाग्निरुद्रोपनिषत् ।** *Kālāgni-Rudropaniṣad.*

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folium, 1. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

See L. 108.

1825.

2240. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 1. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Complete.

For the work see above. Often printed.

Colophon :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता ।

1826.

9454. *The Same.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It is said to belong to Nandikeśvara-purāṇa and is different from कालाग्निरुद्रोपनिषत् which belongs to Atharva-veda.

See Adyar, p. 159.

But the subject is the same.

Colophon :—

इति श्रीनन्दिकेश्वरसंवादे श्रीकालाग्निरुद्रोपनिषत् सम्पूर्ण ।

1827.

9343. *Sūryyopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 8½×3½ inches. Folium, one. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 6. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See L. 1927.

There are a few stray verses on the reverse, of which the 1st runs :—

गलेरत्नं गानं गगनतलरत्नं दिनकरः।
निशारत्नं चन्द्रः शयनसुखरत्नं शशिमुखी।
सभारत्नं विद्या श्रवणसुखरत्नं हरिकथा।
रणे रत्नं वाजी नृपतिकुलरत्नं रघुपतिः। १

1828.

2832. *Gaṇapatyupaniṣad.*

For the manuscript and the work see L. 4072.

1829.

1986. **गणपत्यथर्व्वशीर्षं।** *Gaṇapatyatharvaśīrṣa.*

Substance, country-made paper. 6×4 inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning the same as in L. 4072.

End the same also, only instead of शान्तिः शान्तिः शान्तिः it has upaniṣad.

5B. *Colophon* :—

इति गणेश-अथर्व्वशीर्षं समाप्तिमगमत्।

After the colophon there are 3 verses, being a hymn to Siddha-vināyaka.

1830.

8965. अल्लोपनिषत् । *Allopaniṣad.*

Substance, country paper. 7×4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Complete in two leaves.

1831.

9444. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folium, one only. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 10. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete. Written on one side only.

It is said to have been composed to serve Akbar's conception of a world-religion. Printed in Bombay.

See Adyar, p. 136.

1832.

10132. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folium, 1 (written on one side ony). Lines, 11. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इत्यथर्व्वणवे अल्लोपनिषत् समाप्ता ।

A Mahomedan "upaniṣad."

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः । अस्यल्लां इल्ले मित्रा वरुणा दिव्यानि धत्त इल्लल्ले वरुणो राजापुनर्दुः, etc., etc.

End :—

अल्लो रसुल्ल महमदरकं वरस्य अल्लां इल्लल्लेति इल्ल ।

1833.

2833. *Tripuryupaniṣad.*

By Śrīmat Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 63. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and dilapidated. Complete. Corrupt.

Tantrika theology.

Colophon :—

इति श्रीमत् शङ्कराचार्य्यविरचिता त्रिपुरी उपनिषदं सम्पूर्णं ।

See L. 14 and I.O. Catal. No. 490.

1834.

9120. *The Same.*

Attributed to Śaṅkarācārya.

Substance, country-made paper. 14½×6 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Generally correct.

This is a digest of the whole upaniṣad literature. It is called त्रिपुरा from the fact that the book has three chapters named पुर.

The first treats of the origin of the universe, the 2nd of the processes by which the manifestation of all the universe is effected, and the third treats of Brahman as the fountain-head of all the manifestations.

It begins :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

शब्द-स्पर्श-रूप-रस-गन्धादयो विषयाः । पञ्च पृथिव्यादयश्च परमात्मन एव समुत्पन्नाः । तस्माद्वा एतस्मादात्मनः आकाशः सम्भूतः । आकाशाद्वायुः वायोरग्निरग्नेरापः अद्भ्यः पृथिवी पृथिव्या औषधयः औषधिभ्योऽन्नं अन्नाद्रेतः रेतसः पुरुषः इत्यादि श्रुतेः । पृथिव्यप्ते-

जीवायुराकाशमिन्द्रियाण्यहङ्कारो बुद्धिर्महानव्यक्तमव्याकृतमिति उच्यते । तत्र पृथिवी धारणे आपः पिण्डीकरणे क्लेदने च इत्यादि ।

It ends :—

तत्रायं पुरुषः स्वयं ज्योतिर्भवति स्वेन भासा सर्व्वमिदं विभाति "न तत्र सूर्य्यो भाति न चन्द्रतारकं नेमा विद्युतो भान्ति कुतोऽयं अग्निस्तमेव भान्तमनुभाति सर्व्वं तस्य भासा सर्व्वमिदं विभाति" इत्यादि वचनेभ्यः बुद्धेस्तद्वृत्तीनाञ्च चक्षुरादिद्वारेण ? उत्पद्यमानानां रूपाद्याकारप्रत्ययानां सुखदुःखमोहात्मकानामभ्यन्तरे स्मृतीच्छा-प्रयत्नरागद्वेषाद्यभिमानरहिताः स्वभावेनैव प्रकाशमप्रकाशयति यस्मात् शुद्धत्वं बुद्धत्वं नित्यत्वं सर्व्वज्ञत्वं सूक्ष्मत्वमचलत्वं अनामरूपत्वं विकाररहितत्वं कूटस्थत्वं अशनायापिपासे प्राणस्येति शोकमोहौ मनसो जरामृत्यू शरीरस्येति योऽशनायापिपासे शोकं मोहं जरां मृत्युमत्येति च ते यदिदं किञ्च आशु[के]भ्यः आशकुनिभ्यः आपतङ्गेभ्यः आकीटेभ्यः प्रकृतेरन्नमिति तस्मात् सिद्धं नात्मन इति तृतीयं पुरं । जाग्रत्स्वप्नसुषुप्तेष्वेक एवात्मा जागरिते वैश्वानर[ः]. स्वप्ने तैजसः सुषुप्ते प्राज्ञः नेत्रे जागरितं विद्या कण्ठे स्वप्नं विनिर्विशेत् सुषुप्ते हृदयञ्च तुरीयं मूर्द्ध्नि संस्थितं स एव निःशेषस्तुरीयः स परमात्मा सोऽहमिति ।

Col. :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-गोविन्दभगवत्-पूज्यपाद-शिष्यः श्रीशङ्करभगवता कृतं त्रिपुरीप्रकरणं समाप्तं ।

1835.

360. गरुड़ोपनिषत् । *Garuḍopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokās, 40. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1819. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 33.

Col. :—

इति श्रीहरिहरब्रह्मविरचितं गरुड़ोनिषत् समाप्तं ।

Post Col. Statement :—

संवत् १८१९ मीती आश्विन शुक्लपक्ष तिथौ गुरुवासरे।

It belongs to the Atharva Veda.

1836.

361. *The Same.*

Substance, country-made paper. 6¾ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara. Appearance, old, repaired. Complete.

Beginning :—

श्रीगुरुभ्यो नमः । श्री ॥

ॐ अस्य श्रीगरुड़ोपनिषद्-महामन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः देवी गायत्रीच्छन्दः गरुड़ो देवता क्षौ वीजानि स्वराः शक्तयः इत्यादि ।

End :—

य इमां विद्यां अमावास्यां जोमग्रीवेण धारयेत् यावत्जीवं तं न हिंसति सर्पः । अष्टौ ब्राह्मणानान्याय इत्याचिणो नमो च्छयांति च्छयति सत ब्राह्मणां न्याय इत्याकण्ठं मोक्ष यांति च्छयति सहस्र-

ब्राह्मणान्नाय इत्या मनसा मोक्षयंति क्षयति। इत्याह मधगवान् न ब्रह्मा। (?)

Col. :—

श्रीगरुड़ोपनिषद् विरचितं सम्पूर्णमिति लिखितं गुरुचरण-प्रतापेन सेवक चासेश्वर। + + + +

This appears to be rather a snake charm.

1837.

2236. *The Same.*

Substance, country-made paper. $7\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara of the eighteenth century. Discoloured. Pasted. Complete.

Post Col. :—

स[ा]प्रीतिरविवेकिनां, etc., तां खं, etc.

It is a snake-charm, printed in Colonel Jacob's Edition of Eleven Upanishads.

1838.

8964. *The Same.*

Substance, country-made paper. $6\frac{1}{2}\times4$ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Complete in four leaves.

See L. 33.

1839.

9812. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×5 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

ॐ श्रीगरुड़ाय नमः।

अथ गरुड़ोपनिषदमहामन्त्रस्य ब्रह्मा ऋषिः गायत्रीच्छन्दः श्रीगरुड़ो देवता हलो बीजानि स्वरा[ः] प्रतायः मन्त्रोक्त-विष-

नाशनार्थे जपे विनियोगः। ॐ गरुड़ात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः वैनतेयाय तर्जनीभ्यां नमः तार्क्षकाय मध्यमाभ्यां नमः छन्द[ो]मयाय अनामिकाभ्यां नमः। कपिलेक्षणाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः नागालङ्कृत-शरीराय करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। ॐ गरुड़ात्मने हृदयाय नमः वैनतेयाय शिरसे स्वाहा तार्क्षकाय शिखायै वषट् छन्दोमयाय कवचाय ॐ कपिलेक्षणाय नेत्रत्रयाय वौषट् नागालङ्कृतशरीराय अस्त्राय फट्। इति न्यासः अथ ध्यानं।

हेमाम्बरं खगाकारं पूर्णचन्द्रनिभाननं।
दीर्घबाहुं बृहत्स्कन्दं नागाभरणभूतिं।
अनन्तो वामकटिकं यज्ञसूत्रञ्च वासुकी
तक्षकः कटिसूत्रन्तु हारः कर्कोटिकोच्यते। इत्यादि

1840.

251. *Cākṣuṣopaniṣad.*

Substance, country-made paper. 6×3 inches. Folia, 5. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 15. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It has been wrongly named on the obverse side of the first leaf, as चाक्षुष स्तोत्र.

It is called an Upaniṣad, simply as it recites a Vaidika Mantra invoking the mercy of the sun. This is supposed to cure the diseases of the eye. So it is not an Upaniṣad as the term is at present understood, but a mystic Mantra. See Schrader, p. 124 and L. 37.

1841.

9666. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15×6 inches. Folium, one. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 24. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This leaf contains on one side (I) चाक्षुषोपनिषद् and on the other (II) बालकृष्णाष्टकम्.

For the first, i.e. चाक्षुषोपनिषत् see L. Vol. I, 37.

The second बालकृष्णाष्टक runs :—

ॐ बालकृष्णाय नमः ।

स्मितविकसितवक्त्रं रत्नमौलिं सुवेणुं ।
सुललितमणिहारं वारिजाक्षं वदान्यं ।
तरुणजलदनीलं चारुगोवृन्दविन्दं ।
परमपुरुषमाद्यं बालकृष्णं नमामि ।

सुदधिकवलपाणिं मेखलायुग्नितम्बं ।
तिलकललितभालं स्वर्णयज्ञोपवीतं ।
कनकरचित-वस्त्रालङ्कृतं निर्म्मलाङ्गं
परमपुरुष, etc.

सुरतरुकुसुमाढ्यं गन्धवत्केशपाशं ।
विमलललितमुक्ताशोभितं साग्रभागं ।
मरकतमणियुक्तैर्भूषणैर्भूषिताङ्गं ।
परमपुरुष, etc.

करकलितसरोजं गुञ्जदामाभिरामं ।
मृगमदतनुलेपं गोपिकानन्दमूलं ।
सुरगणपरिवारं गीतगोपालवृन्दं ।
परम, etc.

पदमथितभुजङ्गं प्राप्तवीर्य्यापहारं ।
शिशुनटनविनोदं पूतनाप्राणनाशं ।
गुरुतरगुरुभक्त्या सम्यगानीतपुत्रं
परमपुरुष, etc.

यदुवरकुलदीपं वैजयन्त्या समेतं
सकलभुवनसेव्यं रुक्मिणीप्राणनाथं
अगणितगुणराशिं कारणं कार्य्यरूपं •
परम, etc.

सकल निगमवाक्यैः संस्तुतं ब्रह्मरूपं
सकलजननिवासं योगिनां रक्षितारं
अतुलितकरुणाब्धिं वन्दितं योगिवृन्दैः
परम, etc.

सुललितकुचकुम्भैरर्चितं गोपिकानां
नयनकमलपत्रैर्वन्दितं तं मुरारिं
विविधपरमलीलाकोटिकन्दर्परूपं
परम, etc.

त्रिविधकरणभक्त्या बालकृष्णाष्टकं यः
पठति तरति दुःखं सर्व्वसौभाग्यसिन्धुं
विविधपरमभोगान् प्राप्नुयाच्चिन्तितार्थं
सपदि परमलोकं शाश्वतं शाश्वतश्च । ६

Colophon :—

इति श्रीबालकृष्णाष्टकं समाप्तं ।

1842.

9811. *The Same.*

Substance, foreign paper. 9×5 inches. Folium, one. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 11. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

1843.

9894. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folium, one. Lines, 10 in all. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A short hymn in praise of the sun for cure of eye-diseases, often noticed.

1844.

9913. चक्षुरुपनिषत् । *Cakṣurupaniṣad.*

Substance, country-made paper. 8×5 inches. Folium, one. Lines, 16 in all. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Often noticed.

1845.

9934. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folium, one. Lines, 9+7 in all. Extent in ślokas, 12. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

1845A.

11007. *Unidentified.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 14, of which the 6th is missing. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A fragment of some Brāhmaṇa.

Beg. :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः :

देवयजनं जोषयन्ति संयदेवच्चर्षिष्ठ९ स्यान्नजोषयेरन् यदन्यद्गमेनाभिध्यायी-तातो वै देवा दिवमुपोदक्रामं देवान् वा एष उपोत्क्रामति, etc., etc.

4B, ब्राह्मणं १ ; 9B, ब्राह्मणं २ ।

It ends abruptly in the 3rd Brāhmaṇa.

There are three leaves marked 3–5, giving in Hindi ingredients of some medicines.

INDEX.

अग्निचयनकारिका, 1588.
अग्निप्रयोगः बौधायनीयः, 765.
अग्निमुखप्रयोगः, 1605.
अग्निष्टोमपद्धतिः, 1069, 1070.
अग्निष्टोमपद्धतिः, 1074.
अग्निष्टोमप्रतिहारभागः, 1334.
अग्निष्टोमप्रयोगः, 683.
अग्निष्टोमप्रयोगः, 738.
अग्निष्टोमयाजमानम्, 1582.
अग्निष्टोमसप्तहौत्रप्रयोगः, 1449.
अग्निष्टोमसाम, 1254—1256.
अग्निष्टोमहौत्रम्, 1448.
अग्निष्टोमहौत्रप्रयोगानुक्रमणिका, 1450.
अग्निष्टोमीयस्तोमयोगः, 1260.
अग्निष्टोमोपोद्घातः, 739.
अग्निहोत्रप्रथमाधानम्, 1564.
अग्निहोत्रप्रयोगः, 658.
अग्निहोत्रविधिः, 349.
अग्निहोत्रहोमः, 1568.
अग्निहोत्रहोमः, 1566.
अग्निहोत्रहोमः, 653.
अग्निहोत्रहोमप्रयोगः, 1567.
अग्निहोत्रे दम्पत्योःसहाधिकारनिर्णयः, 1707.
अग्न्याधाननिरूपणम्, 731.
अग्न्याधानपद्धतिः, 1563.
अग्न्याधानपद्धतिः, 355.
अग्न्याधानपद्धतिः, 620, 621.
अग्न्याधानप्रयोगः, 712.
अग्न्याधेयप्रयोगः, 416.
अच्छावाकप्रयोगः, 1462, 1463.
अखिला or प्रयोगदीपिका, 626—626A.
अतिक्रान्तसंस्कारविधिः, 1654.
अतिपविमेष्टिहौत्रम्, 617.
अतिरात्रस्तोमयोगः, 1261.
अनिरुद्धपद्धतिः, 777.
अथर्वणप्रश्नोपनिषद्दीपिका, 1402.
अथर्वणोपनिषत्, 1797.
अथर्ववेदसंहितामन्त्रानुक्रमणिका, 1413.
अथर्ववेदस्य कुम्भकण्डिका, 1422.
अथर्वशिखोपणिषत्, 1772, 1773.
अथर्वशिरउपनिषत्, 1813—1815.
अनादिष्टप्रायश्चित्तम्, 1659.
अनाहिताग्निदर्शश्राद्धप्रयोगः, 1695.
अनुक्रमणिकाढुण्ढुः, 238.
अनुक्रमणिकाविवरणम्, 234—237.
अनुपदसूत्रम्, 1340.
अनुवाकसंख्या शुक्लयजुर्वेदे, 888—890
अनुवाकानुक्रमणी, 245.
अनुस्तोत्रम्, 1332.
अन्त्येष्टिपद्धतिः, 1690, 1691.
अन्त्येष्टिपद्धतिः, 1207.
अन्त्येष्टिपद्धतिः, 399—402.
अन्त्येष्टिप्रयोगः, 1692.
अन्वाधानम्, 1636.
अन्वाधानम्, 394.
अन्वाधानक्रमः शाकलसंहितायाः, 417.
अपत्नीकाधाननिर्णयः, 352, 353.
अमृतनादोपनिषत्, 1742.
अमृतबिन्दूपनिषत्, 1790.
अमोघानन्दिनी शिक्षा, 1517, 1518.
अरणिलक्षणम्, 1621.
अक्ष्योपनिषत्, 1830—1832.
अश्वमेधपद्धतिः, 1084, 1085.
अष्टदोषवादः, 1706.
अष्टविकृतिविवृतिः, 282—284.
आग्नीध्रप्रयोगः, 1487, 1488.
आग्रयणम्, 1439.
आग्रयणप्रयोगः, 1610, 1611.

आग्रयणप्रयोगः, 677.
आग्रयणप्रयोगः, 380.
आग्रयणप्रयोगः सनिर्णयः, 1612.
आचारतिलकम्, 1166.
आत्मपुराणम्, 1723.
आत्मषट्कभाष्यटीका ... 215.
आत्मषट्कोपनिषत्, 210.
आत्मषट्कोपनिषन्निगूढार्थप्रकाशनम्, 216.
आथर्व्वणप्रातिशाख्यभाष्यम् चतुरध्यायिका-शौनकीया, 1416.
आथर्व्वणरहस्यम्, 1417.
आथर्व्वण संहिता, 1383.
आथर्व्वणोपनिषत्प्रश्नभाष्यम्, 1398, 1399.
आथर्व्वणोपनिषद्भाष्यम्, 1394, 1395.
आधानउद्गात्रप्रयोगः, 1475.
आधानकारिका, 1060.
आधानदीपिका, 1061.
आधाननिर्णयः, 1571.
आधानपद्धतिः, 655—657.
आधानप्रयोगः, 1062.
आधानप्रयोगः (आपस्तम्बशाखीयः), 672--674.
आधानप्रयोगः or आधानबौधायनः, 732, 789.
आधानविधिः, 675.
आधानविधिप्रयोगः, 649, 650.
आधानविहारकारिका, 1128.
आधानसामानि, 1258.
आधानहौत्रप्रयोगः, 1433.
आधानान्वारम्भणीयहौत्रे, 1434.
आध्वर्य्यवपद्धतिः, 1465.
आपदेवीयप्रयोगः, 387.
आपस्तम्बगृह्यप्रयोगः (आपद्धविलः), 690—692.
आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्, 530.
आपस्तम्बगृह्यसूत्रतात्पर्य्यविवरणम्, 550.
आपस्तम्बदर्शपौर्णमास आध्वर्य्यवप्रयोगः, 1467.
आपस्तम्बधर्म्मसूत्रम्, 531—534.
आपस्तम्बध्वनितार्थकारिका, 627—630.
आपस्तम्ब-याजमानम्, 670.
आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्, 507 and 508, 529.
आपस्तम्बसूत्रभाष्यम्, 542—547.
आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः, 538—540.
आपस्तम्बानामाग्नीध्रप्रयोगः, 1489.
आपस्तम्बानामाग्रयणकर्म्म, 676.
आपस्तम्बानुयायिनामाह्निकप्रयोगः, 696.
आपस्तम्बाह्निकम्, 703.
(आपस्तम्बीय) दर्शपूर्णमासः, 661—664.
आपस्तम्बीयशुल्वभाष्यम्, 556.
आपस्तम्बीयशुल्वसूत्रं सटीकम्, 535—537.
आपस्तम्बीयशुल्वसूत्राक्षरार्थविबोधिनी, 557.
आपूर्व्विकविधिः, 734.
आभ्युदयिकश्राद्धम्, 1230.
आरण्यकविवरणम्, 1246.
आर्षेयब्राह्मणम्, 1280, 1281.
आवसथ्याधानम्, 1183
आवसथ्याधानपरिशिष्टम्, 1360.
आश्रमोपनिषत्, 1781.
आश्वलायनगृह्यकारिका, 364.
आश्वलायनगृह्यकारिकाभाष्यम्, 320.
आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम्, 312.
आश्वलायनगृह्यभाष्यम्, 318, 319.
आश्वलायनगृह्यसूत्रम्, 310, 311.
आश्वलायनगृह्यसूत्रवृत्तिः, 313—315.
आश्वलायनप्रायश्चित्तप्रयोगः, 351.
आश्वलायनब्रह्मलप्रयोगः, 1481.
आश्वलायनश्रौतसूत्रम्, 295—300.
आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः, 301—305.
आश्वलायनश्रौतसूत्रव्याख्या, 306.
आश्वलायनसूत्रप्रयोगदीपिका, 334.
आश्वलायनसूत्रवृत्तिः, 332, 333.
आश्वलायनसूत्रव्याख्या, 307.
आश्वलायनाग्निहोत्रहोमः, 356.
आश्वलायनानामाहिताग्निमरणे दाहादौ विशेषः, 406.
आश्वलायनाह्निकम्, 412.
आश्वलायनीयप्रायश्चित्तम्, 347, 348.
आश्वलायनोक्तसायंप्रातरग्निहोत्रहोमः, 357.
आश्वलायनोक्ताग्रयणहौत्रप्रयोगः, 1438.

आश्वलायनोपयोग्याधानप्रकरणम्, 340.
आश्विनशस्त्रम्, 151.
आहिताग्निमरणविधिः, 1687.
आहिताग्निमरणे दाहादिः, 396—398.
आहिताग्नेरन्त्येष्टिपद्धतिः, 403—405.
आहिताग्नेरन्त्येष्टिप्रयोगः, 1686.
इष्टकापूरणम्, 975—978.
इष्टकापूरणभाष्यम्, 979.
इष्टिकल्पः वा काम्येष्टिसूत्रम्, 589 and 590.
इष्टिप्रयोगः, 687.
इष्टिप्रयोगः, 1592.
ईशावास्योपनिषत्, 831—836.
ईशावास्योपनिषत् दीपिकाख्यटीकासहिता, 831—839.
उक्थप्रयोगः, 338, 339.
उक्थशस्त्रम्, 987, 988.
उज्ज्वला, 551, 552.
उत्तरतापनीयविवरणम्, 1806.
उत्तरशान्तिः, 175.
उत्सर्गोपाकर्म्मविधिः, 1175.
उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः, 375.
[उत्सर्ज्जनोपाकर्म्म] प्रयोगपद्धतिः, 1619.
उत्सर्ज्जनोपाकर्म्मप्रयोगः, 389, 390.
उदकशान्तिः प्रतिसरबन्धश्च, 800.
उन्नेतृत्वप्रयोगः, 1472.
उपनयनकारिका, 1653A.
उपलेखभाष्यम्, 265, 266.
उपलेखसूत्रम्, 262—264.
उपवीतपद्धतिः, 1224.
उपाकर्म्मप्रयोगः, 1616, 1617.
उपाकर्म्मोत्सर्ज्जनप्रयोगः, 1618.
उपासनप्रायश्चित्तविधिः, 1633.
ऊहच्छन्दाक्षरम्, 1317.
ऊह्यगानम्, 1244.
ऋक्संख्यापरिशिष्टम्, 1319, 1321.
ऋग्विधानम्, 291, 292.
ऋग्वेदगह्वरप्रदीपः (गह्वरदीपिका), 290.
ऋग्वेदटीका, 143A.
ऋग्वेददेवताक्रमः वा ऋग्वेदसंहिता-होमविधानम्, 252, 253.
ऋग्वेदपदपाठः, 135—140
ऋग्वेदप्रातिशाख्यपार्षदभाष्यम्, 270.
ऋग्वेदप्रातिशाख्यम्, 267.
ऋग्वेदसंहिता, 120—134.
ऋग्वेदसंहिताभाष्यम्, 141—143.
ऋग्वेदसर्व्वानुक्रमणी, 221—232.
ऋग्वेदानुक्रमणिका, 233.
ऋग्वेदविकृतिस्थापनम्, 414.
ऋग्वेदीयहोमे देवता-संख्या 249.
ऋषितर्पणम्, 1373.
ऋषितर्पणम्, 614.
ऋषितर्पणकारिका, 388.
ऋष्यनुक्रमः, 241.
ऋष्यनुक्रमणी ऋग्वेदीया, 240.
एकरुद्रजपविधानम्, 781.
एकाक्षरी वैठः, 257.
एकाग्निकाण्डमन्त्रव्याख्या (मन्त्रभाष्यम्) 451.
एकाध्वर्य्युप्रयोगः, 714.
एकादशद्वादशव्रतपद्धतिः, 1591.
एकाहाहीनसत्राणां ब्रह्मत्वपद्धतिः, 1480
एवयामरुच्छस्त्रम्, 153.
ऐकाहिकचातुर्म्मास्यप्रयोगः, 760—763.
ऐतरेयब्राह्मणम्, 188—190.
„ „ 191 (प्रथमा पञ्चिका).
„ „ 192 (द्वितीया „).
„ „ 193 (चतुर्थी „).
„ „ 194 (पञ्चमी „).
„ „ 195 (षष्ठी „).
„ „ 196 (सप्तमी „).
„ „ 197 („ „).
„ „ 198 (अष्टमी „).
„ „ 199 (आश्वलायनब्राह्मणपञ्चम-पञ्चिका).
ऐतरेयब्राह्मणभाष्यम्, 200, 201.
ऐतरेयारण्यकम्, 202—206.

ऐतरेयारण्यकभाष्यम्, 207.
ऐतरेयोपनिषत्, 208, 209.
ऐतरेयोपनिषद्भाष्यम्, 211.
ऐतरेयोपनिषद्भाष्यटिप्पनम्, 212, 213.
ऐन्द्रावारुणेष्टिः, 1595.
और्द्धदेहिकपद्धतिः, 1194.
और्द्धदेहिकम्, 1693.
कठवल्ल्युपनिषदालोकः, मुण्डकोपनिषदालोकश्च, 1393.
कठोपनिषत्, 480—483.
कठोपनिषट्टिप्पनं, 486.
कर्कभाष्यम्, 920—926.
कर्म्मकाण्डरत्नप्रकाशनिबन्धः, 1646.
कर्म्मकौमुदी, 1645.
कर्म्मतत्त्वप्रदीपिका वा लघुपद्धतिः, 377.
कर्म्मदीपिका (और्द्धदेहिकपद्धतिः), 1150.
कर्म्मप्रदीपभाष्यम्, 1357.
कर्म्मप्रदीपविवृतिः, 1358.
कर्म्मान्तसूत्रम् (बौधायनीयम्), 581.
कलशरुद्रविधिः, 812.
कल्पसूत्रम् (आर्षेयम्), 1335, 1336.
कल्पसूत्रव्याख्या, 1337, 1338.
कल्पानुपदसूत्रम्, 1339.
काठकगृह्यपञ्जिका वा काठकगृह्यपद्धतिः, 618.
काठकाग्निचयनक्रमः, 766.
काठकोपनिषद्भाष्यम्, 484.
काण्वशाखावेष्टनक्रमबोधिनी, 914.
काण्वसंहिता, 815, 816.
काण्वसंहिताक्रमपाठः, 818—818A.
काण्वसंहितापदपाठः, 817.
काण्वसंहिताभाष्यम्, 819.
कातीयगृह्यकारिका, 1152.
कातीयगृह्यपरिशिष्टस्य षष्ठखण्डस्य सभाष्यपद्धतिः, 1148.
कातीयतर्पणप्रयोगः, 1213.
कातीयपार्व्वणश्राद्धसूत्रपरिशिष्टपद्धतिः, 1200.
कातीयपूरणभाष्यम्, 980.
कात्यायनगृह्यसूत्रम्, 1011.
(कात्यायनपरिशिष्टोक्त-) मूलशान्तिप्रयोगः, 1210.
कात्यायनप्रातिशाख्यदीपिका, 905.
कात्यायनमूल्याध्यायविवरणम्, 1000, 1001.
कात्यायनशुल्बसूत्रभाष्यम्, 973.
कात्यायनश्राद्धकल्पः, 1195.
कात्यायनश्राद्धकारिका, 1196.
कात्यायनश्रौतसम्प्रदायपद्धतिः, 1038.
कात्यायनश्रौतसूत्रपद्धतिः, 1055.
कात्यायनश्रौतसूत्रभाष्यम्, 934.
कात्यायनसूत्रपद्धतिः, 1041—1054.
कात्यायनसूत्रभाष्यम्, 935.
कात्यायनसूत्रव्याख्यानम्, 928—933.
कात्यायनसूत्रश्राद्धपद्धतिः, 1199.
कात्यायनस्नानसूत्रभाष्यम्, 1008.
कात्ययनस्मार्त्तमन्त्रार्थदीपिका, 843.
कात्यायनस्मृतिः, 1716A.
(कात्यायनीय) त्रिकण्डिकास्नानसूत्रव्याख्या, 1009.
कात्यायनीयप्रातिशाख्यम्, 896—904.
कात्यायनीयमन्त्रखण्डव्याख्या, 841.
कात्यायनीयशान्तिप्रयोगः, 1214.
कात्यायनीयशुल्बसूत्रविवरणम्, 971, 972.
कात्यायनीयस्नानसूत्रभाष्यम्, 1010.
कात्यायनी शिक्षा, 1500, 1501.
काम्ययागप्रयोगः or त्रैधातवीयप्रयोगः, 689.
काम्यवृषोत्सर्गप्रयोगः, 1698, 1699.
काम्यवृषोत्सर्गप्रयोगः, 409.
कारिकावली and माध्यन्दिनीयलघुशिक्षा, 1516.
कारीरीष्टिप्रयोगः, 1445.
कालाग्निरुद्रोपनिषत्, 1824—1826.
कालाकृतिः, 1663.
कुण्डकल्पद्रुमः, 1106.
कुण्डकारिका, 1118.
कुण्डक्षेत्रफलोदयः, 1107.
कुण्डनिर्म्माणश्लोकः, 1099, 1100
कुण्डप्रदीपकः, 1123.

कुण्डमण्डपकौमुदी, 1115.
कुण्डमण्डपदर्पणम्, 1116.
कुण्डमण्डपप्रकारः, 1120.
कुण्डमण्डपसिद्धिः, 1103, 1104.
कुण्डमण्डपे पश्चिमद्वारसामान्नि, 1259.
कुण्डरत्नाकरटीका, 1108.
कुण्डरहस्यं (वशिष्ठोक्तम्), 1098.
कुण्डशिक्षा, 1117.
कुण्डशिरोमणिः, 1105.
कुण्डाकृतिः or कुण्डश्लोकप्रकाशिका, 1101, 1102.
कुण्डार्कम्, 1110—1113.
कुण्डोद्योतः, 1109.
कुशकण्डिकाकल्पलता, 1655.
कुशकण्डिकानिर्णयः, 1177.
कुश्माण्डटीका, 174.
कुश्माण्डहोमः, 1623.
कुश्माण्डहोमप्रयोगः, 1624.
कूपप्रतिष्ठाविधिः, 1212.
कृत्यानिर्हरणसूक्तगणव्याख्या, बालबोधिनी and शौनकीयप्रत्यङ्गिराकल्पः, 1384.
केनोपनिषत् or तलवकारोपनिषत्, 1304—1311.
केशवशिक्षाव्याख्यानम्, 1513.
केशवी शिक्षा, 1511.
केशवी शिक्षा or माध्यन्दिनीयपरिभाषाद्भुसूत्राणि and लघ्वमोघनन्दिनी शिक्षा, 1512.
कोकिलमतम्, 1697.
कैवल्योपनिषत्, 1748—1754.
कैवल्योपनिषदालोकः, 1755—1759.
कौकिलसौत्रामणीविधिः, 359.
कौकिलीसौत्रामणीप्रयोगः, 748.
कौकिलीसौत्रामणीमैत्रावरुणप्रयोगः, 1460.
कौथुमिसामगानां संस्कारप्रयोगः, 1371.
कौषीतकि आरण्यकम्, 220.
क्रतुप्रायश्चित्तम्, 1368.
क्रतुरत्नमाला, 1037.
क्रतुसंख्या, 989.
क्रमरत्नमालिका, 892.
क्रमसन्धानम्, 891.
क्रियानिबन्धः, 1162.
क्रियापद्धतिः, 1163.
क्षेपकसूत्राणि, 1003.
क्षौद्रसूत्रम् or क्षुद्रसूत्रम्, 1346.
गणपत्यथर्वशीर्षम्, 1829.
गणपत्युपनिषत्, 1828.
गणहोमविधिः (बौधायनीयः), 791.
गरुड़ोपनिषत्, 1835—1839.
गर्गपद्धतिः, 1159.
गर्भाधानम्, 1653D.
गार्गी (शाकलसंहितायां), 256.
गायत्रीभाष्यम्, 183, 184.
गायत्रीरहस्यम् [ऋग्वेदि] सन्ध्याभाष्यम्, 182.
गृह्यकारिका, 1135—1137.
गृह्यपद्धतिः, 1143, 1144.
गृह्यपद्धतिः, 1134.
गृह्यपरिशिष्टपद्धतिः, 1147.
गृह्यपरिशिष्टसूत्रस्य पद्धतिक्रमः, 1149.
गृह्यभाष्यम्, 1361.
गृह्यसूत्रविवरणम्, 1020—1022.
गृह्याग्निसागरः, 1639, 1640.
गृह्यासंग्रहं नाम परिशिष्टम्, 1352.
गोत्रप्रवरमञ्जरी, 1715.
गोपथब्राह्मणम्, 1386, 1387.
गोपालतापनीयोपनिषत् सटीका, 1792.
गोपालतापन्युपनिषत्, 1793.
गोपालिकपूर्व्वकारिका, 708.
गोभिलगृह्यभाष्यम्, 1350, 1351.
गोभिलगृह्यसूत्रम्, 1347—1349.
गोभिलपरिशिष्टम्, 1353.
गोभिलीयश्राद्धकल्पभाष्यम्, 1359.
गोलोकतापनी, 1791.
ग्रहमखप्रयोगः, 1660.
ग्रहयज्ञप्रयोगः, 392.
ग्रावस्तोता, 1464.
चक्षुरुपनिषत्, 1844, 1845.

चयनपद्धतिः, 1081, 1082.
चयनप्रदीपः, 1362.
चयनप्रयोगः, 685.
चयनप्रयोगः, 1587.
चरकसौत्रामणिप्रयोगः, 711.
चरणव्यूहः, 947—949.
चरणव्यूहभाष्यम्, 950—952.
चरणव्यूहभाष्यम्, 954.
चरणव्यूहव्याख्या, 953.
चाक्षुषोपनिषत्, 1840—1843.
चातुर्ज्ञानम्, 287—289.
चातुर्म्मास्यकारिका, 709.
चातुर्म्मास्यप्रयोगः, 1217.
चातुर्म्मास्यप्रयोगः, 341—344.
चातुर्म्मास्यप्रयोगः, 645—647.
चातुर्म्मास्यप्रयोगः, 678—680.
चातुर्म्मास्यप्रयोगः or द्रोणप्रयोगः, 681.
चातुर्म्मास्यप्रयोगः, 1576.
चातुर्म्मास्ययाजमानप्रयोगः, 1577.
चातुर्म्मास्यहौत्रम्, 1435, 1436.
चातुर्म्मास्यानां हौत्रपद्धतिः, 1437.
चातुर्म्मास्यानि (कातीयानि), 937.
छन्दः, 1533.
छन्दःसंख्या अनुवाकानुक्रमणी च, 242.
छन्दोगगृह्यपद्धतिः or कर्म्मशिक्षा, 1370.
छन्दोगपरिशिष्टम् or कर्म्मप्रदीपः, 1354.
छन्दोगपरिशिष्टटीका (परिशिष्टप्रकाशाख्या), 1355, 1356.
छन्दोगापरसूत्रम्, 1345.
छन्दोऽनुक्रमणी (प्रथममण्डलम्), 243, 244.
छागलक्षणपरिशिष्टम्, 939.
छान्दस्यार्षिकच्छलाक्षरम्, 1316.
छान्दोग्यब्राह्मणम् वा उपनिषद्ब्राह्मणम्, 1277, 1278.
छान्दोग्यमन्त्रभाष्यम्, 1266—1268.
छान्दोग्योपनिषत्, 1285—1303.
छुरिकोपनिषत्, 1786.
जटापटलम्, 906.
जटापटलम्, 276, 277.
जटापटलव्याख्या दीपिकाख्या, 278.
जटोदाहरणम्, 285.
जलाशयोत्सर्गविधिः, 420.
जातेष्टिप्रयोगः, 795.
जातेष्टिप्रयोगः (आपस्तम्बीयः), 702.
जाबालोपनिषत्, 1819, 1820.
जाबालोपनिषद्दीपिका, 1821, 1822.
जीवत्पितृककर्त्तव्यसमुच्चयः, 1711.
जीवत्पितृककर्त्तव्यसमुच्चयः, 1711A.
ज्योतिरतिरात्रम्, 1263.
ज्योतिष्टोमपद्धतिः (उद्गात्रम्), 1365.
ज्योतिष्टोमपद्धतिः, 1581.
ज्योतिष्टोमप्रयोगः, 684.
ज्योतिष्टोमप्रयोगसारः, 1076.
ज्योत्स्ना हिरण्यकेशिसूत्रव्याख्या, 503.
तण्डालक्षणं सूत्रम्, 1322.
ताण्ड्यमहाब्राह्मणम् or पञ्चविंशब्राह्मणम्, 1271—1273.
तापनीयोपनिषद्भाष्यव्याख्या, 1807.
तृचपद्धतिः, 688
तृचार्घ्यदानविधानम्, 1165.
तैत्तिरीयब्राह्मणम्, 453—453A.
तैत्तिरीयब्राह्मणभाष्यम्, 455, 456.
तैत्तिरीयोपनिषत्, 466—469.
तैत्तिरीयोपनिषदालोकः, 476.
तैत्तिरीयोपनिषद्भाष्यम्, 474, 475.
त्रिकाण्डमण्डनम् or आपस्तम्बध्वनितार्थकारिका, 627—630.
त्रिपशुहौत्रप्रयोगः, 1446.
त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः, 1151.
त्रिपुर्य्युपनिषत्, 1833, 1834.
दत्तपुत्रविधिः, 1685.
दर्शपूर्णमासपद्धतिः (आपस्तम्बीया), 665.
दर्शपूर्णमासपद्धतिटीका, 1056.
दर्शपूर्णमासप्रयोगः, 730.
दर्शपूर्णमासप्रयोगः, 667.
दर्शपूर्णमासस्थालीपाकप्रयोगः, 1606.

दर्शपूर्णमासेष्टिप्रयोगः, 666.
दर्शपौर्णमासचातुर्मास्यविहारकारिका, विवरणसहिता, 1131.
दर्शपौर्णमासपरिभाषा (आपस्तम्बशाखीया), 549.
दर्शपौर्णमासप्रयोगः, 358.
दर्शपौर्णमासप्रयोगः, 654.
दर्शपौर्णमासमन्त्रव्याख्या, 450.
दर्शपौर्णमासहौत्रप्रयोगः, 1430, 1431.
दर्शपौर्णमासाध्वर्य्यवप्रयोगः, 1466.
दर्शपौर्णमासेष्टिपद्धतिः, 1469.
दर्शपौर्णमासेष्टिप्रयोगः, 1216.
दर्शपौर्णमासेष्टिमन्त्रव्याख्या, 173.
दशकर्म्मपद्धतिः (यजुर्वेदीया), 1221.
दशकर्म्मपद्धतिः, 1379, 1380.
दशकर्म्मप्रयोगः, 1643B.
दशशान्तिः, 1664.
दिग्विजयेष्टिः, 755.
दिग्विजयेष्टिपद्धतिः, 756.
दीपिका (माण्डूक्याद्युपनिषद्दीपिका), 1730
देवस्वामिकृतं बौधायनीयभाष्यम् (आधानाद्यग्निष्टोमान्तम्), 595.
देवीसूक्तभाष्यम्, 163.
दैवतकाण्डम्, 1557.
द्राह्यायणीयसूत्रदीपः, 1343, 1344.
द्वादशाहहौत्रप्रयोगः आश्वलायनसूत्रसम्मतः, 1452.
द्वितीयश्येनशुल्बोपाधानमन्त्रोपाधानप्रकाशः, 660.
द्विपञ्चाशत्संख्यकोपनिषदः अथर्ववेदीयाः, 1717.
द्वैधकाण्डः (बौधायनीयः), 579.
धर्म्मप्रवृत्तिः, 376.
धर्म्मसिन्धुसारः, 1643A.
धुरासाम and शुक्रसाम, 1257.
नक्षत्रमन्त्रसंग्रहः, 461.
नक्षत्रमन्त्राः, 462.
नक्षत्रसत्रप्रयोगः, 721, 722.
नक्षत्रेष्टिः, 758.
नक्षत्रेष्टिप्रयोगः, 633, 634.
नमकचमकम्, 434.
नमकमन्त्रविभागप्रदीपः, 916.
नमस्कारद्वारा रुद्रानुष्ठानप्रयोगः, 813.
नवकण्डिकाश्राद्धसूत्रभाष्यम्, 959, 960.
नवग्रहमन्त्रव्याख्या, 848.
नवान्नप्राशनम्, 1609.
नागबलिप्रयोगः, 695.
नारदपरिव्राजकोपनिषत्, 1782.
नारदीयशिक्षा, 1497.
नारदीयशिक्षाभाष्यम्, 1498.
नारायणबलिः, 1702—1704.
नारायणबलिः, 428.
नारायणबलिप्रयोगः, 1701.
नारायणबलिप्रयोगः, (यजुर्व्वेदोक्तः), 1232.
नारायणोपनिषत् अथर्व्ववेदीया, 1743—1747.
नारायणोपनिषद्भाष्यम्, 477.
निगदव्याख्यानम्, 956, 957.
निगमपरिशिष्टम्, 990, 991.
निघण्टुः, 1544—1547.
निघण्टुनिर्व्वचनम्, 1548.
नित्यस्नानपद्धतिः, 1188.
निरालम्बोपनिषत्, 1762—1765.
निरुक्तम्, 1550—1556.
निरुक्तखण्डसंग्रहवाक्यम्, 1561.
निरुक्तपरिशिष्टम्, 1558.
निरुक्तवृत्तिः, 1559, 1560.
निरूढपशुप्रयोगः, 1067.
निविदध्याय-कुन्तापाध्याय-प्रवगाध्यायाः, 294.
नीतिमञ्जरीभाष्यम्, 186, 187.
नीलवृषोत्सर्गपद्धतिः, 1700.
नूतनान्न्येष्टिपद्धतिः, 407.
नृसिंहकारिका, 1058.
(नृसिंह) पूर्व्वतापनीयोपनिषत्, 1803—1805.
नृसिंहोत्तरतापनीयोपनिषद्भाष्यम्, 1808.
नेष्टृप्रयोगः, 1473.
नैगेयम्, 1313, 1314.

पञ्चहोमविधिः, 1630.
पञ्चप्रयोगी, 668.
पञ्चमहायज्ञपद्धतिः, 395.
पञ्चविधसूत्रम्, 1333.
पञ्चाङ्गरुद्रन्यासजपहोमार्चनविधिः, 1602.
पञ्चाङ्गरुद्राणां न्यासपूर्व्वकं जपहोमार्चनविधिः, 1601.
पदगाढ़ः, 258—261.
पदपाठः (सामवेदः), 1240.
पदचन्द्रिका, 1528.
पदज्योतिः, 1529.
पदमुष्टिलक्षणम्, 913.
पदप्रयोजना, 927.
पद्धतिरत्ने स्मार्त्ताधानादिपद्धतिः, 1153.
परमहंसोपनिषत्, 1784.
परमहंसोपनिषत् and सर्व्वोपनिषत्सारः, 1783.
परिभाषा (श्राद्धस्य), 407A.
परिभाषाच्छन्दोमञ्जरी, 1540.
परिभाषासूत्रम् (भारद्वाजीयम्), 498.
पर्व्वनिर्णयः, 1190.
पर्व्वनिर्णयसिद्धान्तोद्धारः (साग्निकानां वाजसनेयिनाम्), 1191.
पवनपावनप्रयोगः, 1565.
पवमानम्, 1237.
पवमानम्, 160, 161.
पवमानविधिः, (शौनकोक्तः), 422.
पवमानहोमविधिः, 254.
पवमानानुष्ठानप्रकारः, 423.
पवित्रेष्टिः, 616.
पवित्रेष्टिः, 757.
पवित्रेष्टिहौत्रप्रयोगः, 1442, 1443.
पशुपद्धतिः, 1068.
पशुबन्धप्रयोगः, 1574.
पशुबन्धप्रयोगः, 735—737.
पशुबन्धाग्निप्रयोगः, 764.
पशुमैत्रावरुणः, 1458.
पशुहौत्रम्, 1447.
पाकयज्ञनिर्णयः, 693.
पाकयज्ञप्रकाशः, 694.
पाकयज्ञादिनिर्णयः, 697.
पाणिनीयशिक्षा, 1502—1505.
पाणिनीयशिक्षापञ्जिका, 1506—1508.
पादविधानानुक्रमणिका, 247.
पारस्करगृह्यपद्धतिः, 1139—1141.
पारस्करगृह्यप्रयोगपद्धतिः, 1146.
पारस्करगृह्यभाष्यम्, 1024, 1025.
पारस्करगृह्यविवरणम्, 1023.
पारस्करगृह्यसूत्रम्, 1013—1019.
(पारस्कर-) गृह्यसूत्रप्रकाशिका, 1028.
पारस्करगृह्यसूत्रभाष्यम्, 1031.
पारस्करमन्त्रभाष्यम्, 844.
पारस्करलघुगृह्यकारिका, 1160.
पाराशरी शिक्षा यजुर्वेदीया, 1509, 1510.
पार्व्वणदर्भ (र्श) वटुश्राद्धप्रयोगः, 1204.
पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः, 1198.
पार्षदवृत्तिः, 271.
पिङ्गलच्छन्दः, 1534, 1535.
पिङ्गलच्छन्दःसूत्रम्, 1537.
पिङ्गलच्छन्दोवृत्तिः entitled मृतसञ्जीवनी, 1536.
पिङ्गलोपनिषत्, 1736.
पिण्डपितृयज्ञः, 1696.
पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, 360.
पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः (प्रयोगरत्नीयः), 373.
पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः, 622.
पितृमेधपद्धतिः, 1086.
पुनराधेयक्रमः, 720.
पुनराधेयप्रयोगः (बौधायनीयः), 733.
पुनरुपनयनप्रयोगः, 1651.
पुरुषसूक्तम्, 156—158.
पुरुषसूक्तम्, 851.
पुष्पसूत्रम्, 1323—1325.
पुष्पसूत्रटीका, 1326.
पुष्पसूत्रभाष्यम्, 1327.
पैतृकविस्तारः (बौधायनीयः), 787.
पौण्डरीकपद्धतिः, 1584.

पौनराधेयी, 350.
पौर्णमासश्रौत्रप्रयोगः, 1432.
पौषे स्त्रीप्रथमप्रसूतिशान्तिः शौनकीया, 1421.
प्रतापनारसिंहः वा संस्कारप्रकाशः, 1665.
प्रतिज्ञासूत्रम्, 940—946.
प्रतिप्रस्थातृप्रयोगः, 1470.
प्रत्यङ्गिरासूक्तम्, 1385.
प्रयोगचूडामणिः, 1648.
प्रयोगतत्त्वम्, 1647.
प्रयोगदर्पणम्, 1156.
प्रयोगदर्पणम्, 386.
प्रयोगदीपिका (कर्कानुसारिणी), 1179.
प्रयोगभूषा, 383.
प्रयोगरत्नम्, 365—371.
प्रयोगरत्नम्, 1164.
प्रयोगरत्नम् (श्रौतप्रयोगरत्नम्), 362.
प्रयोगरत्नमाला, 548.
प्रयोगरत्नमाला, 631, 632.
प्रयोगवैजयन्ती, 502.
प्रयोगसंग्रहः, 1187.
प्रवरसंग्रहनिर्णयः or प्रवराध्यायः, 986.
प्रयोगसर्व्वस्वम्, 384.
प्रयोगसारः, 705—707.
प्रवराध्यायः, 982—985.
प्रवराध्यायपरिशिष्टम्, 981.
प्रवसद्यजमानम्, 671.
प्रवासकृत्यम्, 1063.
प्रवासविधिः, 1573.
प्रश्नोपनिषत्, 1396, 1397.
प्रश्नोपनिषट्टीका, 1405.
प्रश्नोपनिषदालोकः, 1404.
प्रश्नोपनिषद्भाष्यम्, 1403.
प्रश्नोपनिषद्भाष्यविवरणम्, 1400, 1401.
प्रस्तोतुः सामानि, 1252, 1253.
प्रस्तोतृप्रयोगः, 1476.
प्रातिशाख्यभाष्यम्, 273—275.
प्रायश्चित्तप्रदीपिका, 641, 642.
प्रायश्चित्तकुतूहलम्, 659.
प्रायश्चित्तपद्धतिः, 1089, 1090.
प्रायश्चित्तप्रदीपः, 745—746A.
प्रायश्चित्तप्रदीपिका, 1088.
प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्यानम् entitled प्रायश्चित्तप्रदीपिका, 643, 644.
प्रायश्चित्तसारः (आपस्तम्बीयः), 648.
प्रायश्चित्ताधानम् or विच्छिन्नाधानम्, 747.
प्रेतमञ्जरी, 1688.
प्रेताधानम्, 1689.
प्रैष्याध्यायः, 171.
बलिवैश्वकर्म्मप्रयोगः, 1614.
बह्वृचगृह्यकारिका, 425, 426.
बह्वृचब्राह्मणोपनिषत्, 214, 215.
बालखिल्यशस्त्रम्, 144.
बृहज्जाबालद्वितीयखण्डः, 1818.
बृहज्जाबालोपनिषत्, 1816, 1817.
बृहत्सर्व्वानुक्रमणी, 1414.
बृहतीसहस्रशस्त्रम्, 146—148.
बृहदारण्यक-टीका, 869.
बृहदारण्यकभाष्यतात्पर्य्यदीपिका, 870, 871.
बृहदारण्यकं माध्यन्दिनीयम्, 855, 856.
बृहदारण्यकं सटीकम्, 881.
बृहदारण्यकव्याख्या मिताक्षरा, 877—880.
बृहदारण्यकोपनिषत्, 861—868.
बृहदारण्यकोपनिषद्भाष्यटीका, 872—876.
बृहदृग्विधानम्, 293.
बृहन्नारायणोपनिषत्, 478, 479.
बृहस्पतिसवश्रौत्रम्, 1455.
(बौधायन-) कल्प- (सूत्र-) विवरणम्, 596.
बौधायनगृह्यम्, 591, 592.
बौधायनदर्शपूर्णमासप्रयोगः, 729.
बौधायनदर्शपूर्णमासयजमानप्रयोगः, 728.
बौधायनद्वैधसूत्रम्, 580.
बौधायनधर्म्मसूत्रम्, 593.
बौधायनशुल्वदीपिका, 606.
बौधायनश्रौतसूत्रम्, 558—578.
बौधायनसूत्रानुसारी सत्त्रभोजनप्रयोगः, 799.
बौधायनसोमप्रयोगः, 740.

बौधायनीयचातुर्म्मास्यसूत्रव्याख्या, 600.
(बौधायनीय-) दर्शपूर्णमासप्रायश्चित्तम्, 715—719.
बौधायनीयनक्षत्रसूत्रभाष्यम्, 601, 602.
बौधायनीयपौण्डरीकप्रयोगः, 744.
बौधायनीयप्रयोगसारः, 788.
बौधायनीययज्ञप्रायश्चित्तम्, 583.
बौधायनीयं शुल्वसूत्रम्, 582.
बौधायनोक्तपार्थिवलिङ्गपूजनम्, 807.
बौधायनोक्तलिङ्गप्रतिष्ठाविधिः, 809.
बौधायनोक्ता ऋतुशान्तिः (संस्कारनिर्णयान्तर्गता), 796.
ब्रह्मत्वप्रयोगः, 1477—1479.
ब्रह्मत्वमञ्जरी, 1482.
ब्रह्मयज्ञप्रयोगः and तर्पणप्रयोगः, 1225.
ब्रह्मबिन्दूपनिषत्, 1767, 1768.
ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी, 1161.
ब्रह्मोपनिषत्, 1737—1739.
ब्राह्मणाच्छंसी, 1485, 1486.
ब्राह्मणाच्छंसिप्रयोगः, 1484.
भरद्वाजसूत्रभाष्यम्, 495.
भर्तृयज्ञश्राद्धकल्पः, 1097.
भारण्डसाम, 1248.
भारद्वाजगृह्यसूत्रम्, 497.
भारद्वाजपैतृमेधिकसूत्रव्याख्या, 496.
भारद्वाजीयपैतृमेधिकसूत्रम्, 494.
भावनोपनिषत्, 1787.
भावनोपनिषद्भाष्यम्, 1788.
भाषिकसूत्रम्, 1493, 1494.
भोजनसूत्रम्, 1034—1036.
मण्डपद्रुमः, 1125.
मण्डपकरणविधिः, 1124.
मण्डलदेवताः, 1671.
मन्त्रकाशीखण्डः, 181.
मन्त्रकौमुदी, 1657.
मन्त्रभागवतम्, 177.
मन्त्रभागवतव्याख्या, 178.
मन्त्रभाष्यम्, 824—828.
मन्त्ररहस्यप्रकाशिका, 180.
मन्त्ररामायणम्, 179.
मन्त्रार्थदीपिका, 1656.
मन्युसूक्तविधानम्, 1683, 1684.
महाग्निचयनम्, 725.
महाग्निचयनप्रयोगः, 726.
महाग्निसर्व्वस्वम्, 727.
महादेवपरिचर्य्याप्रयोगः, 806.
महादेवपरिचर्य्यासूत्रव्याख्या, 607.
महानाम्न्याः परिशिष्टम्, 1320.
महाप्रवरः, 986A.
महारुद्रपद्धतिः, 778
महारुद्रविधानम्, 363.
महाबालखिल्यशस्त्रम्, 145.
महावैश्वानरसाम, 1251.
महाव्रतम् (ब्राह्मणम्), 219.
महाशान्तिपद्धतिः, 1419
महोपनिषत्, 1766.
माण्डवी शिक्षा, 1525.
माण्डूक्योपनिषत्, 1409, 1410.
माण्डूक्योपनिषत्, 1406, 1407.
माण्डूक्योपनिषट्टीका, 1412.
माण्डूक्योपनिषदालोकः, 1411.
माण्डूक्योपनिषद्भाष्यं, 1408.
मातृदत्तीय-चतुःसूत्रीव्याख्या, 501.
मात्रादिश्राद्धनिर्णयः (कात्यायनीयः), 1203A.
माध्यन्दिनशतपथस्य अश्वमेधकाण्डः, 852.
माध्यन्दिनसंहिताक्रमपाठः, 821.
माध्यन्दिनसंहितासङ्कल्पः, 887.
माध्यन्दिनोपनिषद्वृत्तिः, 857—859.
मानवशुल्वभाष्यम्, 492.
मानवसूत्रपद्धतिः, 610.
मित्रविन्देष्टिः, 1065, 1066.
मित्रविन्देष्टिः, 749—751.
मित्रविन्देष्टिहौत्रम्, 1444.
मुक्तिकोपनिषत्, 1771.

मुख्यार्थप्रकाशिका माध्यन्दिनीयबृहदारण्यकोपनिषट्टीका, 860.
मुण्डकोपनिषत्, 1388, 1389.
मुण्डकोपनिषट्टीका, 1392.
मुण्डकोपनिषद्भाष्यव्याख्यानम्, 1390, 1391.
मूल्याध्यायः वा मूल्यसंग्रहः, 998, 999.
मूल्याध्यायविवरणम्, 1002
१। मृगारेष्टिः, 168.
२। पवित्रेष्टिः, ,,
मृगारेष्टिहौत्रम्, 1440, 1441.
मृगारेष्टेः प्रयोगः, 753.
मृगारेष्ट्यादिप्रयोगः, 1593, 1594.
मृत्युलाङ्गूलोपनिषत्, 1789.
मैत्रायणीयगृह्यपद्धतिः, 613.
मैत्रायणीयसोमसंस्थापद्धतिः, 612.
मैत्रावरुणप्रयोगः, 1457.
मैत्रावरुणशस्त्रम्, 150.
मैत्रेयोपनिषदालोकः, 1740.
मैत्र्युपनिषद्दीपिका, 1741.
मौनमन्त्रप्रकाशः, 911.
मौनमन्त्रसूत्रम्, 910.
मौनमन्त्रावबोधः, 908, 909.
यजुर्मञ्जरी, 846, 847.
यजुर्विधानम्, 895.
यजुर्वेदिगृह्ययज्ञपद्धतिः, 1228.
यजुर्वेदिहौत्रप्रयोगः, 994, 995.
यजुर्वेदीयकुशण्डिका, 1158.
यजुर्वेदीयवह्निस्थापनपद्धतिः, 1223
यजुर्वेदीयाभ्युदयिकप्रयोगः, 1231.
यजुषामग्निस्थापनम्, 1222.
यजुर्वल्लभा or आह्निकपद्धतिः, 1185, 1186.
यजुस्संहिताभाष्यम्, 431, 432
यज्ञमन्त्रसुधानिधिः (चातुर्मास्यप्रकरणम्), 710A—710B.
यज्ञदीपिका, 1072—1073.
यज्ञदीपिकाविवरणम् (दर्शपौर्णमासपद्धतिः), 1483.
यज्ञपार्श्वम्, 992, 993.
यज्ञप्रकाशः, 1145.
यज्ञप्रायश्चित्तविवरणम्, 584—588.
यजुर्वेदिगृह्ययज्ञपद्धतिः, 1228.
यज्ञशाला, 1129.
यज्ञोपवीतपद्धतिः, 1652.
यतिपरमहंसाह्निकम्, 1670.
याजमानम्, 1562.
याजमानम्, 669.
याजिनहौत्रम्, 1456.
याज्ञवल्क्यशिक्षा, 1499.
यूपलक्षणपरिशिष्टम्, 938.
राज्याभिषेकः, 1078
राज्याभिषेकप्रयोगः, 1423.
रात्रिवर्गः, 169, 170
राधिकोपनिषत्, 1810.
रामकुतूहलः, 1372.
रामतापनीयोपनिषत् आनन्दनिधिः or रामकाशिकासहिता, 1798—1802.
रुद्रचमकभाष्यं, 448.
रुद्रजपः, 1264, 1265.
रुद्रजपाभिषेकहोमप्रकारः, 1092.
रुद्रदीपिका, 1094.
रुद्रन्यासः, 772—775.
रुद्रपद्धतिः, 1598—1600.
रुद्रपद्धतिः, 767—769.
रुद्रपद्धतिः, 782.
रुद्रपद्धतिः, 1093
रुद्रपद्धतिः, 776.
रुद्रप्रकाशः or रुद्रपद्धतिः, 783.
रुद्रभाष्यम्, 440—443.
रुद्रभाष्यम्, 446, 447.
रुद्रसूत्रम्, 1096.
रुद्रस्नानपद्धतिः, 770.
रुद्रस्वाहाकारः, 437, 438
रुद्राक्षोपनिषत् (कात्यायनशाखीया), 1823.
रुद्राध्यायः, 445.
रुद्राध्यायः, 436.
रुद्राध्यायव्याख्या, 830.

रुद्राध्यायटिप्पनी, 449.
रुद्रानुष्ठानम्, 771.
रुद्रानुष्ठानपद्धतिः वा रुद्रानुष्ठानदीपिका, 1597.
रुद्रानुष्ठानप्रयोगः, 1095.
रुद्रार्चनमञ्जरी, 780.
लक्षणरत्नम्, 491.
लक्षहोमपद्धतिः, 1626.
लक्षहोमपद्धतिः, 1208.
लघुगृह्यकारिका, 1138.
लघुप्रातिशाख्यम्, 1527.
लघुशौनकी, 428A.
लाट्यायनश्रौतसूत्रम्, 1341, 1342.
लिङ्गप्रतिष्ठाविधिः, 811.
लिङ्गस्थापनविधिः (बौधायनोक्तः), 810.
लोमशी शिक्षा, 1495, 1496.
वज्रसूच्युपनिषत्, 1776—1780.
वटोद्द्यापनविधिः, 814.
वंशब्राह्मणम्, 1279.
वर्णरत्नप्रदीपिका or अमरेशी शिक्षा, 1519.
वशिष्ठशिक्षा, 1524
वाजपेयपद्धतिः, 1474.
वाजपेयपद्धतिः, 1079.
वाजपेयप्रयोगः, 1583.
वाजपेयसप्तहौत्रम्, 1454.
वाजसनेयसंहिता पदकारिकारत्नमाला, 907.
वाजसनेयिपदक्रमपाठौ, 822, 823.
वाजसनेयिवृषोत्सर्गमन्त्रव्याख्या, 845.
वाजसनेयिसंहितापदपाठः, 820.
वामनसूक्तम्, 162.
वारुणमण्डलम्, 1674—1676.
वासुदेवोपनिषत् सदीपिका, 1794—1796.
वास्तुहोमः, 1233.
विच्छिन्नस्य गृह्याग्नेः पुनःसन्धानम्, 1635.
विच्छिन्नस्याग्नेः पुनःसन्धानम्, 1634.
विच्छिन्नाग्नेरनाहिताग्नेश्च मृतस्य अग्न्याधान-
पूर्व्वकदाहविधिः, 1694.
विठ्ठलऋङ्मन्त्रसारभाष्यम्, 176.
विधुराधानप्रयोगः, 1570.
विधुरौपासनम्, 1632.
विधुरौपासनप्रयोगः, 1631.
विध्यपराधप्रायश्चित्तलघुवृत्तिः, 651, 652.
विनायकशान्तिः, 804, 805.
विनायकशान्तिः, 1211.
विमलोदयमाला, 316, 317.
विवाहपद्धतिः, 1180—1182.
विवाहपद्धतिः, 372.
विवाहपद्धतिः (वेदोक्तकर्म्मानन्तर्गाणाम्), 1653C.
विवाहप्रकरणम्, 1653B.
विश्वप्रकाशिकापद्धतिः, 704.
विहारकारिका, 785, 786.
विहृतषोडशी, 155.
वृषाकपिशस्त्रम्, 152.
वृषोत्सर्गः (यजुःशाखीयः), 1229.
वृषोत्सर्गप्रयोगः, 1206.
वृषोत्सर्गप्रयोगः, 1374
वृषोत्सर्गविधिः, (शौनकोक्तः), 427.
वेददीपः, 829.
वेदपारायणविधिः, 393.
वेदलक्षणम्, 915.
वेदाङ्गज्योतिषम्, 1541—1543.
वेदाङ्गानि (पाणिनीय शिक्षा, ज्योतिषम् पिङ्गल-
च्छन्दःसूत्रम्, यास्कनिघण्टुश्च), 1490, 1491.
वेदार्थप्रकाशः, 454.
वेयगानम्, 1242, 1243.
वेयगानम् or ग्रामगेयगानम् or प्राकृतगानम्,
1241.
वेयगान ऋषिदेवतानिरूपणम्, 1315.
वैतानसूत्रम्, 1418.
वैतानसूत्रभाष्यम्, 1418A.
वैदिकच्छन्दःप्रकाशः, 1538.
वैश्वदेवनिर्णयः, 1193.
वैश्वदेवविधिः, 1613.
वैश्वदेवविधिः, 1615.
वैश्वानरसाम, 1250.
बोधायनलक्षणम्, 255.
व्यूढनवरात्रम्, 1366.

व्यूढ़पौण्डरीकसोमप्रयोगः, 1262.
व्यूढ़समूढ़प्रयोगः, 336 and 337.
व्यूढ़ाहीनद्वादशाहप्रयोगः, 1590.
व्रात्यस्तोमप्रकरणम्, 1714.
व्रात्यस्तोमसरणिः, 1712, 1713.
शतपथब्राह्मणस्य एकादशकाण्डभाष्यम्, 854.
शतपथानुवाकः, 893.
शतादिभोजनविधिः, 808.
शाकलसंहिता-होमप्रयोगः, 429.
शाङ्खायनगृह्यसूत्रम्, 329—331.
शाङ्खायनब्राह्मणम् वा कौषीतकीब्राह्मणम्, 218.
शाङ्खायन-श्रौतसूत्रम्, 322—327.
शाङ्खायनसूत्रपद्धतिः (क्रतुरत्नमाला), 415.
शाङ्खायनसूत्रभाष्ये महाव्रतम्, 328.
शिक्षा, 1520.
शिक्षाविवृतिः, 1523.
शिक्षोपनिषत्, 470—472.
शिवपूजासूत्रव्याख्या, (बौधायनीया), 608.
शिवपूजासूत्रव्याख्या (बौधायनीया), 609.
शिवोपनिषत्, 1811, 1812.
शुल्बप्रदीपविवरणम्, 553—555.
शुल्बमीमांसा, 605.
शुल्बसूत्रम्, 968—970.
शौचविधिः, 1004.
शौनककारिका, 424.
शौनकीयप्रातिशाख्यम् वा पार्षदपरिशिष्टम्, 268, 269.
शौनकोक्तपवमानविधिः, 421.
श्येनकारिका, 640.
श्राद्धकाशिका, 961—963.
श्राद्धकृत्यप्रदीपः, 1704A.
श्राद्धगणपतिः, 966, 967.
श्राद्धदीपिका, 1197.
श्राद्धपद्धतिः, 1202.
श्राद्धपद्धतिः, 1201.
श्राद्धप्रयोगः, 408.
श्राद्धविधिः, 1205.
श्राद्धविधिः, 1375.
श्राद्धसंग्रहः, 965.
श्राद्धसूत्रभाष्यम्, 958.
श्राद्धसूत्रार्थमञ्जरी, 964.
श्राद्धान्नभास्करः, 1203.
श्रावणीकर्म्मपद्धतिः, 1620.
श्रीसूक्तभाष्यम्, 164.
श्रीसूक्तविधानम्, 1682.
श्रीसूक्तविधिः, 1681.
श्रीसूक्तविवरणम्, 165.
श्रौतनृसिंहः, 1057.
श्रौतप्रयोगरत्नम् (अग्निष्टोमः), 636, 637.
श्रौतप्रायश्चित्तचन्द्रिका, 724.
श्रौतसूत्रं कात्यायनीयम्, 917—919.
श्रौतस्मार्त्तकर्म्मसु सर्व्वासवर्णसन्निपाते चिन्ता, 1708.
श्रौतोल्लासः, 1059.
श्वेताश्वतरोपनिषत्, 1732—1734.
श्वेताश्वतरोपनिषद्विवरणम्, 1735.
षड़ङ्गपाठः, 435.
षड़ङ्गशतरुद्रीयभाष्यम्, 444.
षड़्विंशब्राह्मणम्, 1274, 1275.
षड़्विंशब्राह्मणभाष्यम्, 1276.
षोड़शसंस्कारपद्धतिः, 792.
षोड़शहस्तात्मकमण्डपस्तम्भादिविचारः, 1127
षोड़शावरणमहारुद्रार्चनपद्धतिः, 779.
षोड़शीशस्त्रम्, 154.
संग्रहणीदीपिका, 308.
संज्ञाकरणभाष्यम्, 1329.
संस्कारकौमुदी, 1637.
संस्कारगणपतिः, 1026, 1027.
संस्कारदीपिका, 381.
संस्कारनिर्णयः, 698—700.
संस्कारनृसिंहः, 1641.
संस्कारपद्धतिः, 1170, 1171.
संस्कारपद्धतिः वा दशकर्म्मपद्धतिः, 1642.
संस्कारप्रयोगदीपः, 418, 419.
संस्कारभास्करः, 1174.
संस्कारसागरः, 1638.

संस्कारसुबोधः, 1172.
संस्थावैद्यनाथः, 1142.
संहितोपनिषद्, 1312.
संहितोपनिषद्विवरणम्, 217.
सज्जनवल्लभाख्य-कातीयगृह्यसूत्रभाष्यम्, 1029, 1030.
सटीकभाष्यसहितकठवल्ल्युपनिषत्, 485.
सत्कर्म्मकल्पद्रुमः, 1643.
सन्धिकारिका, 1532.
सन्ध्या (आश्वलायनीया), 413.
सन्ध्याटीका सुदर्शनी, 452.
सन्ध्यापद्धतिः, 1679.
सन्ध्यापद्धतिः (यजुर्व्वेदीया), 1227.
सन्ध्याप्रयोगः, 1376, 1377.
सन्ध्याविधिः, 1680.
सन्ध्योपनिषत्, 1775.
सन्न्यासपद्धतिः, 1666—1669.
सन्न्यासपद्धतिः, 1424.
सन्न्यासपद्धतिः, 1669.
सप्तपाकसंस्था, 379.
सप्तर्षिपूजा, 615.
सप्तसोमसंस्थापद्धतिः, 1363, 1364.
सब्रह्मत्वचातुर्म्मास्यहौत्रालोकः or चातुर्म्मास्यहौत्र-ब्रह्मत्वयोः प्रयोगः, 1427.
सम्प्रदायार्थदीपिका, 1039, 1040.
सर्पसंस्कारविधिः, 801, 802.
सर्व्वकर्म्मसाधारणाङ्गपद्धतिः, 1192.
सर्व्वतोभद्रदेवता and लिङ्गतोभद्रदेवता, 1672, 1673.
सर्व्वपृष्ठाप्तोर्यामप्रयोगः, 1596.
सर्व्वसम्मतशिक्षाविवरणम्, 1514.
सर्व्वस्मृतिसंग्रहः, 1705.
सर्व्वानुक्रमसूत्रम्, 1012.
सर्व्वानुक्रमसूत्रम् (माध्यन्दिनीयम्), 882—884.
सर्व्वानुक्रमणिकापद्धतिः, 885.
सर्व्वावदानविनिर्णयः, 1575.
सर्व्वोपनिषत्, 1774.
सहस्रभोजनविधिः, 798.
सहस्रभोजनसूत्रम्, 594.
सहस्रभोजनसूत्रव्याख्या, 603, 604.
सहौत्रनक्षत्रसत्रप्रयोगः, 1077.
सांग्रहणेष्टिमन्त्राः, 433.
साग्निकस्य पराग्निपक्वभोजनविषयविचारः, 1709.
सामतन्त्रसूत्रभाष्यम्, 1328.
सामप्रकाशनम्, 1330, 1331.
सामप्रयोगमधुपर्कः, 1662.
सामविधानब्राह्मणम्, 1282—1284.
सामवेदः, 1238, 1239.
सामवेदः (उत्तरार्च्चिकम्), 1236.
सामवेदमन्त्राः, 1247.
सामवेदसंहिता, 1235.
सामवेदारण्यविवरणम्, 1245.
(सामवेदीय-) सन्ध्याटीका, 1269, 1270.
सामान्यसूत्रकपर्द्दिभाष्यम्, 541.
सायंप्रातर्होमः, 1569.
सायंप्रातर्होमप्रयोगः, 1629.
सावित्रचयनम्, 1585.
सावित्रचयनप्रयोगः, 1586.
सिंहानुवाकभाष्यम्, 464.
सिंहानुवाकाप्रसिद्धपदव्याख्या, 463.
सुपर्णचितिपद्धतिः, 1080.
सुपर्णाध्यायः, 172.
सुबोधिनी, 1381, 1382.
सुबोधिनी बौधायनसूत्रविवृतिः, 597—599.
सुब्रह्मण्यप्रयोगः, 1367.
सूर्य्योपनिषत्, 1827.
सोमकारिका, 710.
सोमकारिका and पशुकारिका, 638, 639.
सोमतत्त्वविवेकवार्त्तिकम्, 1219.
सोमप्रयोगः, 1579.
सोमप्रयोगः, 1218.
सोमप्रयोगः, 619.
सोमप्रयोगः, 713.
सोमप्रयोगः (बौधायनीयः), 741.
सोमप्रयोगः (बौधायनीयः), 723.
सोमभक्षः (बौधायनीयः), 742, 743.

सोमयाजमानम्, 1580.
सोमशतद्वयी, 1578.
सोमसप्तहौत्रप्रयोगः, 1453.
सौत्रामणिकौकिलीपर्य्योयस्प्रयोगः, 635.
सौत्रामणिप्रयोगः, 1083.
सौत्रामणीप्रयोगः, 335.
सौत्रामणीहौत्रमैत्रावरुणे, 1459.
सौत्रामण्या मैत्रावरुणप्रयोगः, 1461.
सौर [सूक्तम्], 166, 167.
स्थालीपाकप्रयोगः, 701.
स्थालीपाकप्रयोगः, 1608.
स्नानविधिः, 1006.
स्नानसूत्रपद्धतिः, 1189.
स्मार्त्तपदार्थसंग्रहः or प्रयोगपद्धतिः, 1167—1169.
स्मार्त्तप्रयोगपद्धतिः, 1644.
स्मार्त्तप्रायश्चित्तानि, 1658.
स्मार्त्तप्रायश्चित्तोद्धारः, 410, 411.
स्मार्त्तमार्त्तण्डप्रयोगः, 1178.
स्मार्त्ताधानप्रयोगः, 1184.
स्मार्त्तानुष्ठानपद्धतिः, 378.
स्मार्त्तोल्लासः, 1154, 1155.
स्वप्रतीकः, 842.
स्वरमञ्जरी, 490.
स्वराङ्कुशः, 1526.
स्वराङ्कुशः, ऋग्वेदीयः, 279—281.
स्वरूपोपनिषत्, 1769.
स्वरूपोपनिषत् and निरालम्बोपनिषत्, 1770.
स्वर्गद्वारेष्टिसत्रप्रयोगः (बौधायनीयः), 759.
स्वस्तिवाचनम् (ऋग्वेदयजुर्वेदोक्तम्), 1622.
स्वाचारचतुर्दशीपरिशिष्टम्, 321.
हंसोपनिषत्, 1785.
हयग्रीवोपनिषत्, 1809.
ह्रस्वस्वरप्रक्रिया, 912.
हिरण्यकेशिसूत्रम्, 499, 500.
हिरण्यकेशिसूत्रप्रयोगरत्नम्, 623.
हिरण्यकेशिस्मार्त्तसूत्रम्, 504—506.
हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिप्रयोगः, 625.
हिरण्यकेशिस्मार्त्तान्त्येष्टिहौत्रपद्धतिः, 624.
हिरण्यकेशीयाः सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवताः, 185.
होमः, 1628.
होमपद्धतिः, 1625.
होमपद्धतिः, 1627.
होमविधानम् (ऋक्पारायणहोमः), 251.
होमविधिः, 1234.
होरिलपद्धतिः, 1369.
हौत्रम्, 1429.
हौत्रकल्पद्रुमः, 1425.
हौत्रकारिका, 1428.
हौत्रालोकः, 1426.
हौत्रिकपरिशिष्टभाष्यम्, 996.

ग्रन्थनामाभावः ।

(अच्छावाकपर्य्यायाः), 149.
(पवमानसूक्तादिः), 159.
(यतिसंस्कारनिर्णयः), 166.
(बृहद्देवतार्षानुक्रमणीप्रभृतिः), 239.
(अनुवाकानुक्रमणीप्रभृतयः), 246.
248.
(अन्वाधानादिः), 250.
(पार्षदव्याख्या), 272.
286.
(आश्वलायनश्रौतसूत्रतृतीयाध्यायव्याख्या), 309.
(मृगारेष्टिनिर्णयादिः), 345, 346.
(अग्निषोमीयविचारादिः), 354.
(आश्वलायनीयविध्यपराधप्रयोगादिः), 361.
(श्रवणाकर्म्मादिकम्), 374.
382, 385, 391, 430.
439, (रुद्रमन्त्राः), 161.
(तैत्तिरीयारण्यकद्वितीयप्रपाठकः), 457.
458, 459, 460.
(सिंहानुवाकमूलम्), 465.
(तैत्तिरीयब्रह्मवल्ली), 473.

(पद्मनाभकृतसमानलक्षणम् अनिरुद्धश्च), 487, 488.
489.
(काठकश्रौतसूत्रम् चतुर्थपटलम्), 493.
611, 682.
(कपर्दिस्वामिमतानुसारिवाजपेयादिप्रयोगः), 686.
(मासिक श्राद्धप्रयोगः), 704A.
(उत्सर्गेष्टिप्रभृतिः), 752.
(बौधायनीयवैश्वानरेष्टिप्रभृतिः), 754.
(अरणिनाशे कर्त्तव्यम्), 784.
(कुण्डमण्डपहोमः, गणहोमः, सिंहानुवाकश्च), 790.
(बौधायनोक्तापूर्व्विकविधिः, अष्टकाहोमादिकश्च), 793.
(बौधायनवृषोत्सर्गादिः), 794.
(सौमिकविहारकारिकादिः), 797.
803.
(ईशावास्योपनिषट्टीकायाः कतिचित्पत्राणि), 840.
(हलायुधीयसंस्कारपद्धतिव्याख्या), 849.
850, 853.
(ऋषिदैवतच्छन्दसां स्वरूपकथनम्), 886.
894, 936.
(नवकण्डिकाचिकण्डिकासूत्रे), 955.
(अष्टादशपरिभाषाणां मध्ये ऋग्यजुषम्), 974.
(प्रसवोत्थानकूर्म्मलक्षणादिः), 997.
(स्नातकनियमादिः), 1005.
(स्नानसूत्रविवरणम्), 1007.
(मूलशान्त्यादिः), 1032.
(कात्यायनप्रणीतपरिशिष्टम्), 1033.
(पौर्णमासेष्ट्यादिः), 1064.
(श्रौताधानश्लोकपद्धतिः), 1071.
(आहिताग्नीनां देशपात्रघटनप्रदीपिका), 1075.
(अहीनपद्धतिप्रभृतिः), 1087.
1091.
(मण्डपकुण्डादिसाधनम्), 1114.
1119, 1121, 1122, 1126.
(मण्डपस्य मध्यमकनिष्ठत्वादिभेदेन द्वारादिमानम्), 1130.
(मण्डपकारिका), 1132.
(श्रौतवेदिनिर्म्माणकारिका), 1133.
(आग्रयणम्), 1157.
(संस्कारसुबोधे जन्मदिनमारभ्य दशदिनपर्य्यन्तं सूतिकागृहद्वारदेशे कर्त्तव्यानि), 1173.
(अध्यायोत्सर्गनिमित्तकगणस्नानम्), 1176.
(मूलविधानकण्डिका संक्षिप्तसरणी), 1209.
1215, 1220.
(यजुर्व्वेदीयशाखानां शाकल्यवैश्वदेवः), 1226.
(महावैश्वानरसाम), 1249.
(रहस्यच्छलाक्षरम्), 1318.
(सौमौत्पत्त्यादिः), 1321.
(इष्टिकालादिः), 1378.
(महाशान्त्यादिः), 1415.
(शौनकोक्तोग्ररथशान्त्यादिः), 1420.
1451, 1468, 1471.
(शिक्षा, निरुक्तम्), 1492.
(पराशरी शिक्षा, पाणिनीयशिक्षा and केशवी शिक्षा), 1515.
1521, 1522.
(उदात्तादिस्वरप्रक्रिया), 1530, 1531.
1539, 1549, 1572.
(यज्ञेषु ऋत्विजामिमितकर्त्तव्यानि बौधायनीयेष्टिप्रभृतिकश्च), 1589.
(महारुद्रहोमादिः), 1603, 1604.
(दर्शपूर्णमासादिः), 1607.
1649, 1650.
(संस्कारप्रकरणम्), 1653.
(ग्रहमखप्रयोगः), 1660.
(स्मार्त्ताधानमाशमीसंस्कारकं पत्रम्), 1661.
1668.
(बलिवैश्वनित्यश्राद्धविधिः), 1677.
(सन्ध्याप्रशंसादिः), 1678.
(वैश्वदेवकालनिर्णयादिः), 1710.
(गायत्रीनिर्णयादिकम्), 1716.
(मुण्डकाद्युपनिषदः), 1718.